

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.6.5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.6.5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.6.5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.6.5

INCUNABULI

B

6

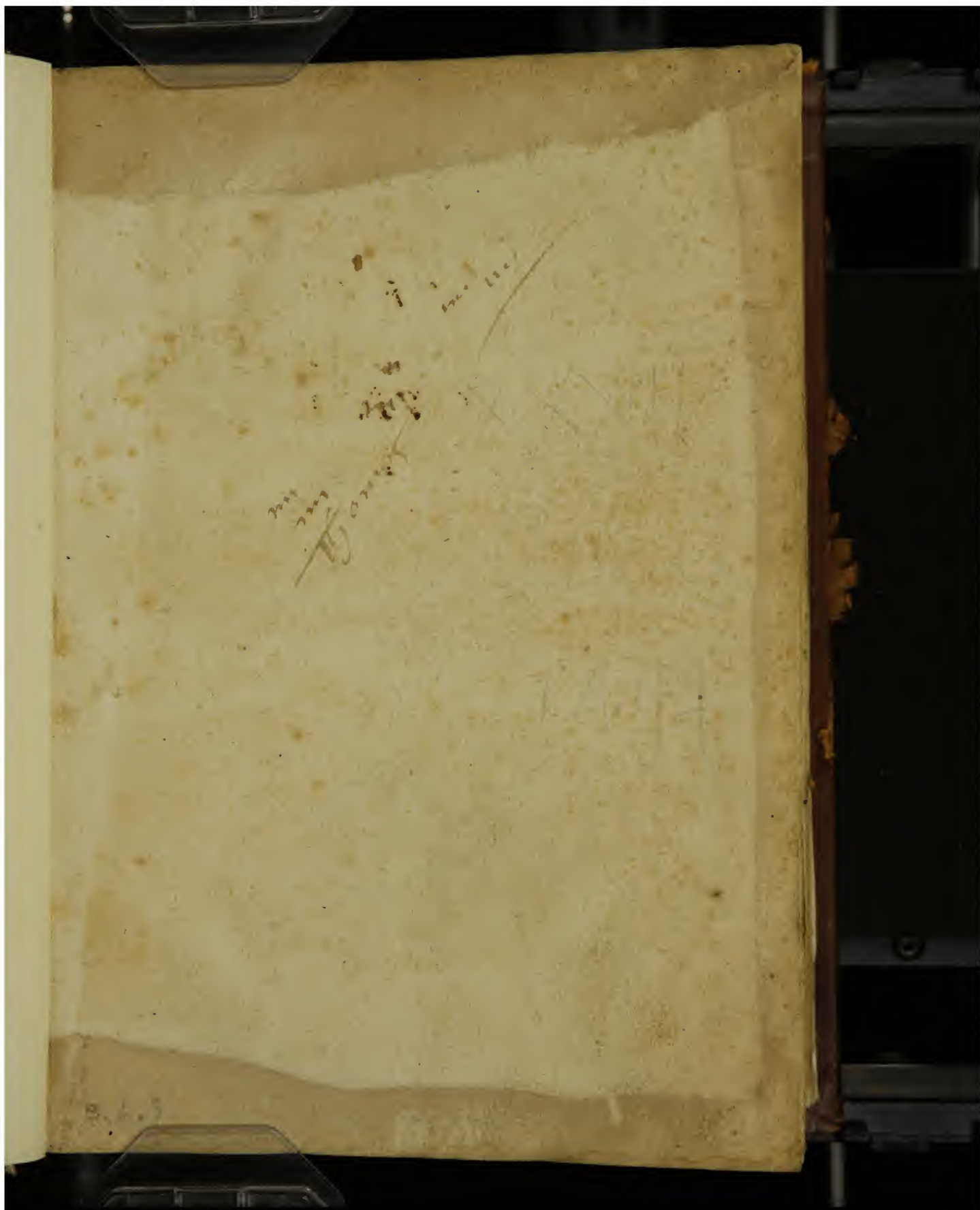
5

Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

FRANCISCI
CAESARIS AVGVSTI
MVNIFICENTIA .

INCUNABULA
B
6
5
Biblioteca Nazionale
Centrale -

INC

Bibliot
Centr

Fortalicium fidei contra in-
deos saracenos aliosq3 chri-
stiane fidei inimicos.

I
Bis
Ca

הנה תהיה חכמה
לכל ישראל
לדור ודור

Tabula fortalicij fi

dei incipit. In qua primo ponit cuiuslibet libri considerationes cum suis articulis. alijque punctis et capitulis in eisde considerationibus contentis. Demum foliorum numerus quibus ipse effectus in tabula notatus depingitur. postremo vero eiusdem folij locus quadripartitis iuxta litteras alphabeti quatuor capitales spaciolis distinguitur. ita videlicet si post foliorum numerum illa littera ponitur. id est prima. Secunda. Tercia. si quarta columna eiusdem folij quod requirit significat fore septimum. Si vero eadem folio et eadem columna que antea clausula premissa ponitur intellige notatum. Premittitur etiam premissum in quo diuine annotant laudes. Immittitur querela an manifestatis de throno. Intentio et ponitur scribentis. In primo itaque libro continetur tres considerationes.

Arima consideratio tractat de armatura oim fidelium in generali. et ibi ponunt sex genera armorum spiritualium. ii.

Secunda consideratio tractat de armatura verorum predicatorum in specialiter in qua declaratur quatuor principalia. iij.

Quid est predicatio. i.

Qualis debet esse predicatio. iij.

Cui potest predicatio. iij.

Qualis debet esse predicator. et hec queruntur. v.

Qualis debet esse predicator in habitu exteriori. v.

Qualis debet esse predicator in puerisatone. v.

Qualis debet esse predicator in predicatone. vi.

Qualis debet esse predicator in animo. vi.

Qualis debet esse predicator in finis. vi.

Tercia consideratio tractat de nobilitate et excellentia fidei catholice in particulari in qua sex articuli declarantur. vij.

Primus articulus est quod iesus xpc est filius dei vni. et iste articulus declarat quatuorplex examine.

Primum examen fuit factum per iudeos quousque occiderunt xpm. vij.

Secundum examen fuit factum per eosdem iudeos post xpi mortem insurgendo contra discipulos xpi. vij.

Tercium examen fuit factum per gentiles contra discipulos xpi. vij.

Quartum examen fuit factum per tyrannos tempore pacis ecclesie. ix.

Secundus articulus est quod fides xpi est lege moysi antiquior. x.

Tercius quod fides xpi est lege moysi stabilior. xi.

Quartus est quod fides xpi est lege moysi nobilior. xi.

Quintus est quod fides xpi est lege moysi utilior. xij.

Sextus articulus est quod lex moysi scilicet non est lex sed cessauit esse lex in quo ponuntur quatuor puncta. xv.

Primus est quod iudei scilicet non habent legem. xv.

Secundus est quod propter circuncisionem qua virtus iudei semper sunt in maiori ira dei et abominatone. xvij.

Tercius est quod omnia in figuram contingebant illi. ubi duo principaliter declarantur. xvij.

Primus est quod in lege veteri sub figurarum involucribus quatuor figurabantur que sunt christianis tempore gratie reuelata. scilicet credenda cauenda inimicorum fraudenta efficacita. primus continetur. xij. ca. xvij.

De figuratone scripturam trinitatis et unitatis essentie primus capitulum. xvij.

De figuram. omne incarnationis. ij. ca. xix.

De figuram. naturam. omne. iij. ca. xix.

De figuram. vite et puerisatone xpi. iij. ca. xix.

De figuram. doctrine et predicatone xpi. v. ca. xix.

De figuram. passionis xpi. vj. ca.

De figuram. descensus xpi ad inferos. vij. ca. xx.

De figuram. resurrectionis xpi. vij. ca.

De figuram. ascensionis xpi. ix. ca. xx.

De figuram. aduentus xpi ad iudicium. x. ca.

De figuram. resurrectionis generalis. xj. ca. xx.

De figuram. vite eterne quam electi post mortem

cōsequenti ca. xij.
 De pñ. vnitatis eccie ca. xij. xx.
 De pñ. cauendor. s. septē capitaliū vicio
 rū z transgressionis. x. pceptoz ca. viij.
 xxj.
 De pñ. malicie inimicor. spūaliū.
 De pñ. virtutis z efficacie sacroz. vij. ca.
 pñula. xxj.
 De pñ. figuratōe baptisimi. ca. j.
 De pñ. figuratōe cōfirmatōis. ca. ij.
 De pñ. sacri eucharistie ca. iij. xij.
 De pñ. figuratōe sacri pñie ca. iij.
 De pñ. sacri ordinis ca. v. xxj.
 De pñ. sacri mñimonij ca. vj.
 De pñ. vñtionis extreme ca. vij. xxij.
 De pñ. septē donoz spūaliū c. j. xxij.
 De pñ. figuratōe septē virtutū ca. j.
 De pñ. figuratōe septē bonoz spūaliū. hic
 sunt septem capitula.
 De pñ. figuratōe bonitatis crucis z passio
 nis xpī caplm̄ septimū.
 De pñ. figuratōe bonitatis virtutis z orō
 nis mñis xpī ce. ij. xxij.
 De pñ. bonitatis virtutis ptatis siue au
 ctōritatis eccie in orando ca. iij.
 De pñ. figuratōe virtutis orōnis scōz no
 ui testamenti ca. iij.
 De pñ. bonoz pastoz eccie. xxij.
 De pñ. figuratōe bonitatis dñine inspira
 tōis. vj. ca. xxij.
 De pñ. figuratōe bonitatis discrete cōside
 ratōis hoīs ca. vij. xxij.
 Secundū principale terciū punctū est de
 figuratōe correctōis nre in tpe grē. z
 continet. xij. ca.
 De pñ. correctōis sapbie ca. j. xxij.
 De pñ. ad correctōem inuidie ca. ij.
 De pñ. figuratōe ad correctōz iracūdie. ca. iij.
 xxij.
 De pñ. ad correctōz auaricie. c. iij.
 De pñ. ad correctōz accīdie. c. v. xxij.
 De pñ. ad correctōz gule. ca. vj.
 De pñ. ad correctōz luxurie. c. vij.
 De pñ. figuratōe correctōis transgrediētiū
 decē pceptoz. ca. vij. xxij.

De pñ. ad correctōem maloz pñcipnz.
 ca. ix. xxij.
 De pñ. figuratōe correctōis maloz pñator.
 capt. x.
 De pñ. figuratōe correctōis maloz sacerdotū
 ca. xj.
 De pñ. figuratōe correctōis generalit oīm
 pñictoz. ca. xij. xxij.
 Quartus z vltimus punctus sexti an
 culi declarat quō oia que scripta erant
 de messia. venturo impleta fuerunt in
 xpō iesu saluatore nro vbi aperiantur
 duodecim thesauri. xxv.
 Primus thesaurus q̄ messias debebat
 venire in destructōe secundi tēpli vñ p
 pe. z in ablatōe sceptri isrl̄ z impletōne
 lxx. hebdomadarū danielis.
 Secundus thesaurus q̄ verus messias de
 bebat esse de genere isrl̄ iude pcedēs
 de medio filioz Jacob vbi declarantur
 quinqz passus. xxvj.
 Primus q̄ verus messias inchoādo in
 deū z hoīem exiuit de medio. xxvj.
 Secundus passus q̄ verus messias or
 dinando pacē stetit in medio. xxvj.
 Tercius passus q̄ verus messias consu
 mando pacē ordinatā stetit in medio.
 xxvj.
 Quartus passus q̄ verus messias publi
 cādo pacem ordinatā stetit in medio.
 xxvj.
 Quintus passus q̄ verus messias pser
 uando pacē publicatā in deū z hoīem
 stat in medio vsqz i finē seculi. xxvj.
 Tercius thesaurus q̄ verus messias de
 bebat esse filius moysi in dando legem.
 z h̄ declarant quōz punctis. xxvj.
 Primus punctus q̄ moyses fuit singu
 laris in dando legem. xxvj.
 Secundus punctus q̄ Iesus xpc verus
 messias filius moysi in dando legem de
 buit dare aliā legem a lege moysi. z ibi
 ponunt. xv. die legis xpī a lege moysi
 z ibi declarat quare voluit fieri xpc sub
 lege moysi. xxvj.

Quoddecimus thesaur⁹ ꝓsecutores ve-
ri inessie a ꝓpetua pena in pñti non de-
bebāt releuari. nec i futuro a damnatō
ne eterna. xlvj. B

Ercia cōsideratio oñdit sex modos
ex quibus conuincit̃ q̃ aliquis sit here

Quoddecia heresis ē eorū q̄ negāt purga-
iii

torum esse. lxxiiij.
Decimatercia heresis ē eorū q̄ negāt altā
vitā p̄ separatōem aīe a corpore q̄ error im
probat ex dictis phoz et rōnibus et au
ctoritatibus veteris et noui testamenti
et doctorū eccie. lxxv.

Decimaquarta heresis ē eorū q̄ dīcūt q̄ nō
pūt euitare pcrā. qz sūcūt nati in tali cō
stellatōe vel signo. et iprobāt p̄ tres fa
mosos doctores. lxxvi.

Ep̄tima cōsideratio ofīdit ad quos
p̄met diffinitōe q̄ assertō ē catholica
vel hētica. v̄l v̄l. s. ad canonistas v̄l ad
theologos et declarat. lxxvii.

Ec̄tima cōsideratio declarat quō hēre
tici sunt vitandi. lxxviii.

Ona cōsideratio ofīdit v̄rū cū hēre
ticis v̄l infidelibus sit publice disputā
tandum. lxxix.

Ec̄ia cōsideratio demōstrat q̄s ē mo
dus inquirēdi hereticos. lxxx.

Decima cōsideratio ofīdit quali pe
na sunt heretici puniendi. lxxxi.

Dodecima cōsideratio declarat q̄s
pōt cape hereticos et tōmētis expo
nere et mouēt ibi. xv. difficultates singu
lares. lxxxv.

Tercio libro qui
est de bello iudeorū continent. xij.
cōsideratōes. lxxxviij.

Prima cōsideratio tractat de iudeorū
cecitāte et quō reduci pūt ad lucē. C

Ec̄nda cōsideratio tractat de iudeorū
parēla sūm doctrinā talinut. lxxxix.

Tercia cōsideratio tractat de iudeorū
diuersitate i sua fide et credētia. lxxxix.

Quartā cōsideratio tractat de iudeorū
bello p̄ argumēta sūpta ex lege mo
saica. et sū i nūero. xliij. argum. lxxx.

Primū argumētū p̄tendit q̄ lex moysi
sit p̄petuo duratura. lxxx.

Secundū q̄ lex moysi nō est abolita sed
adhuc obseruanda. lxxxiiij.

Tercū p̄tendit q̄ dīuīne sanctōes veteri
testamenti nō sunt mutare. lxxxiiij.

Quartū p̄tendit q̄ circūcisio erat perpe
tuo duratura. lxxxiiij.

Quintū cōtendit q̄ si sabbatū cessat lex
nō ē a deo. lxxxiiij.

Sextū p̄tendit q̄ iesus xpc nō est verus
messias qz nō venit in nouissimis die
bus. lxxxviij.

Septimū p̄tendit q̄ iesus xpc nō ē verus
messias. qz mons syon nō dū est eleua
tus in vertice montū. lxxxviiij.

Octauū cōtendit q̄ si ē verus messias. qz ad
eū nō fluxerūt oēs gentes. lxxxix.

Nonū p̄tendit q̄ iesus xpc nō ē messias.
qz in eius aduētū nō ē dictū venite a scē
damus ad montē dñi. lxxxix.

Decimū cōtendit q̄ iesus xpc nō ē verus
messias. qz in eius aduētū gladij non
sunt cōuersi in vomeres. et lācee in fal
ces. lxxxix.

Decimūquartū cōtendit q̄ iesus xpc nō ē ve
rus messias. qz in ei⁹ aduētū nō habita
uit lup⁹ cū agno et pard⁹ cū edo. xc.

Duodecimū cōtendit q̄ iesus nazaren⁹
nō ē verus messias. qz iudei nō sūt liberati
a captiui. nec reducti ad patriā. xcj.

Decimūterciū cōtendit q̄ iesus xpc non
est verus messias. qz nō cōgregauit iu
deos in iherlm. xcij.

Decimūquartū p̄tendit q̄ iesus xpc nō est
verus messias. qz nō fuit tēplū in ei⁹ ad
uentu reedificatū s̄ destructū. xcij.

Decimūquintū p̄tendit q̄ iesus xpc nō ē ve
rus messias. qz i ei⁹ aduētū iuda et iherlm
nō hītauit p̄fideret s̄ i miseria. xciiij.

Decimūsextū cōtendit q̄ iesus xpc nō ē
verus messias. qz nō habet filios nec se
men. xcvi.

Decimūseptimū p̄tendit q̄ iesus xpc nō
est verus messias. qz lux lune nō est fa
cta sicut lux solis. nec lux sol sicut lux
septē dierū. xcvi.

Decimū octauū p̄tendit q̄ iesus xpc nō ē
verus messias. qz in eius aduētū sce
ptrū in isrl nō est ablatū. xcvi.

Decimūnonū p̄tendit q̄ iesus xpc nō ē ve
rus messias. qz nō venit in tpe q̄ fuit sce

p̄trū israel sublatū. xcvj. **B**
 Vicesimū argumētum p̄tendit q̄ iēsus
 xpc nō est verus messias. q̄ nō venit i
 nubibus celi. xcvj. **B**
 Vicesimū p̄mū cōtendit q̄ iēsus xpc n̄
 est verus messias. q̄ regnū romanorū
 adhuc p̄manet. xcvj. **C**
 Vicesimūsecūdū p̄tendit q̄ iēsus xpc nō
 est verus messias. q̄ xpiani affirmant
 ip̄m eē deū. xcix. **D**
 Vicesimūterciū p̄tendit q̄ lex euāgelij n̄
 ē a deo. q̄ ponit trinitatē p̄sonar. cij. **A**
 Vicesimūquartū p̄tendit q̄ xpiani sunt
 idolatre. q̄ adorant sac̄m altaris z ve
 nerant imagines. cx. **C**
Quinta cōsideratio tractat de bello
 iudeor p̄ argumenta sumpta ex le
 ge euāgelica. z s̄ i nūero. cxliij. cxliij. **B**
 P̄mū argumētū p̄tendit q̄ iēsus xpc
 nō ē verus messias. q̄ i eius genealogia
 ponunt mulieres meretrices. **E**
 Secūdū argumētū p̄tendit xpianos esse
 imundos. q̄ comedūt carnes suillas z
 alia in lege p̄hibita. cx. **A**
 Terciū p̄tendit q̄ iēsus xpc nō ē verus messi
 as. q̄ i eius genealogia nulla mulier
 sancta ponit. cx. **B**
 Quartū cōtendit q̄ iēsus xpc nō ē verus
 messias. q̄ non est filius dauid sine de
 genere dauid. cxliij. **A**
 Quintū argumētū p̄tendit q̄ iēsus xpc
 nō est verus messias. q̄ fuit peccator ex
 hoc q̄ fuit baptizatus. cxliij. **D**
 Sextū argumētū p̄tendit q̄ iēsus xpc n̄
 habuit sp̄m̄sc̄m aū baptisimū. cxv. **B**
 Septimū p̄tendit q̄ iēsus xpc nō ē verus
 deus. q̄ elurijt. cxvj. **A**
 Octauū p̄tendit q̄ iēsus xpc nō ē deus. q̄
 nō dixit diabolo temptanti. s̄ in oi ver
 bo qd̄ p̄cedit de ore meo. cxvj. **B**
 Nonū p̄tendit q̄ iēsus xpc nō ē verus deus
 q̄ nō misit se deorsum dūz erat in pin
 naculo. cxvj. **C**
 Decimū p̄tendit q̄ lex euāgelica nō ē lex
 dei. q̄ p̄dicat legi moysi cū dicit non in

rare omniū. cxviij. **B**
 Undecimū p̄tendit q̄ lex euāgelica nō ē
 vera. q̄ destruit legē iusticie oculū p̄
 oculo dentē p̄dente. cxviij. **B**
 Duodecimū p̄tendit q̄ lex euāgelica nō ē
 vera. q̄ d̄t cōsiliū d̄lectōis inimicor.
 cxviij. **D**
 Decimūterciū p̄tendit q̄ iēsus xpc nō ē
 verus deus. q̄ relaxauit obseruantias
 sabbati. cxix. **B**
 Decimūquartū p̄tendit q̄ iēsus xpc nō est deus
 vnus cū p̄re. q̄ cōfitef. z q̄ dixit oia s̄
 bi tradita a patre. cxix. **B**
 Decimūquintū cōtendit q̄ iēsus xpc nō
 est deus. q̄ p̄dicat sibi vt dicit z est in
 stablis. cxix. **D**
 Decimūsextū p̄tendit q̄ p̄ fili⁹ z sp̄s s̄an
 ctus nō sunt vni⁹ essentie ex eo q̄ aliqd̄
 peccatū dimittit ab vno qd̄ nō dimittit
 tur ab altero sicut patz de spū blasphemie.
 cxix. **B**
 Decimūseptimū p̄tendit q̄ iēsus xpc nō ē verus
 deus. q̄ d̄cēs q̄ venit saluare qd̄ p̄erat
 p̄dicat sibi p̄ loquēs pabolice. cxix. **B**
 Decimūoctauū p̄tendit q̄ iēsus xpc nō
 est deus q̄ orauit. cxix. **D**
 Decimū nonū p̄tendit q̄ iēsus xpc nō ē
 deus. q̄ fuit tristis z timuit. **E**
 Vicesimū p̄tendit q̄ iēsus xpc nō ē deus.
 q̄ fuit ad ficulneā ad p̄quirendū fruct⁹
 que nō habebat nisi folia. z q̄ maledi
 xit ei cuz nihil nocuerat sibi fecerat.
 cxix. **B**
 Vicesimūp̄mū p̄tendit q̄ iēsus xpc nō
 ē deus. q̄ accepit ab alio p̄tate d̄cēs. da
 ta ē mihi omis p̄tās in celo z in terra.
 cxix. **C**
 Vicesimūscdm p̄tendit q̄ ihs xpc nō est
 vn⁹ de⁹ cū p̄re z spūscō. q̄ ip̄e descēdit i
 vter v̄ginis z n̄ p̄ z spūsc̄s. cxix. **D**
 Vicesimūterciū p̄tendit q̄ iēsus xpc nō ē
 deus q̄ fuit missus siue m̄tēs. cxix. **A**
 Vicesimūquartū p̄tendit q̄ iēsus xpc nō ē
 deus. q̄ locutus ē sathan s̄udet ad in
 terficiendū me. cxix. **C**

Sexta consideratio tractat de bello in
deorū p argumēta sumpta ex natu-
ra. et allegant cōtra legē xpī etiā. xxxij.
impossibilia. cxxiiij. **D**
Prīmū impossibile ē deū inquinari qd
tū sequerēt si incarnaret in corpe mu-
lieris. **E**
Secūdu impossibile q corpus xpī sit elus-
dē rōnis cū nro cum nō sit ex maris se-
mine generatū. cxxv. **D**
Tercius ipossibile q mors xpī sit satisfac-
tio p peccato originali cum spē nō sit
mortuus fm naturā diuinā sed hūanā
fm quā alij hoies nō erant sufficiētes
ad satisfaciendū. cxxviij. **B**
Quartū impossibile est q xpc sufficiēter
satisfecerit p peccatis hūani generis ex
quo hoies adhuc penas patiūt quas p
pcto iductas septura diuina pmeorat. **E**
Quintū ipossibile ē q xpc sufficiēter sa-
tisfecerit p pccis ex q qruūt remedia p
abolitōe peccatorū. cxxviij. **E**
Sextū impossibile est q xpc abstulit po-
testatē diaboli. cui⁹ post eius aduentū
nō dimiserit facere peccare hoies sicut
prius. cxxviij. **B**
Septimū ipossibile ē de morte discipu-
lorū xpī q si fuit a deo vel a diabolo ad
viriūq sequit impossibile vt dicunt. et
q peccant xpīanti odiendo iudeos q in
mortē xpī impleuerunt voluntatē dei.
cxxxij. **C**
Octauū impossibile q iesus nazarenus
sit deus cū fuerit in loco determinato.
scz in vtero virginis in nazaret in galy-
lea et. sicut sunt alia corpa. cxxxix. **E**
Nonū impossibile est q nouē mēsis
rota diuinitas stare in vtero mare. qd
tūc totus mūdus fuisset priuatus diui-
nitate. cxxx. **E**
Decimū impossibile est q in sacro altari
est verū corpus xpī cū locutus sit xpc
signatiue et nō realiter dicēs. hoc ē cor-
pus meū. cxxx. **D**
Vndecimū impossibile ē q corpus xpī

At in sacro altaris p miraculū cū ad
oculū nō appareat. cxxxj. **C**
Duodecimū impossibile est q corpus xpī
incipiat esse in altari. qz nec p mortū lo-
calē nec p cōuersatōem alteri⁹ in ipm.
cxxxij. **C**
Decimūterciū q corpus xpī sit integrus
et q caro et sanguis maneāt in locis se-
paratis sub spēb panis et vini. cxxxij. **E**
Decimūquartū est q corpus xpī in tāp-
na hostia cōtineat cū maius in mīnorē
nō capiat. cxxxij. **C**
Decimūquintū q vnicū corpus xpī sit sit i
diuersis altaribus cū nō possint cor-
pus sit eē in diuersis locis. cxxxv. **C**
Decimūsextū impossibile ē q caro xpī et
sanguis sint sub spēb panis et vini cū
sit impossibile duo corpa sit eē in eodē
loco. s. sub panis et vini cū carne et san-
guine xpī cū illa accidentia vt dicūt nō
sint p se nec in aere nec in carne et san-
guine xpī sed subiectiue in suba panis
et vini. cxxxvj. **B**
Decimūseptimū est q in sacramento al-
taris sit corpus xpī incorruptibile cū
possit putrefieri incinerari et a murib⁹
comedi. cxxxvij. **E**
Decimūoctauū impossibile ē q corpus
xpī sit in sacramento cū illud frangat
in partes. cxxxvij. **D**
Decimūnonū est q corpus xpī sumat et
consumat et. cxxxvij. **B**
Vicesimū impossibile est q manducās
prem sacramēti manducet totū. cū ois
pars sit mīnor toto. cxxxvij. **D**
Vicesimūprimū est q illud sacm sit ve-
rus deus et vna pars maneāt in altari.
et altera cadat in terrā. **E**
Vicesimūsecundū ē q xpc in sacramēto
sit verus deus. et tū cadens in terrā nō
eleuet se et pmitat se ab imūdis sacer-
dotibus ptractari. cxxxix. **E**
Vicesimūterciū impossibile est q in illo
sacro sit verus deus. et q descendat in
stomachū cū sumit. cxxxix. **C**

Vicesimū quartū impossibile est q̄ in il-
lo sacramento firverū corpus xp̄i p̄ mi-
raculū quotidie in ecclesijs cū sel̄ r̄ nō
pluries accidat miraculū. cxi.

Sēptima cōsideratio tractat de cru-
delitatibus iudeoz r̄ explicat trib⁹
punctis principalibus. cxli.

Primus punct⁹ est de crudelitate iudeo-
rū erga xp̄m messiam suū. cxli.

Secūdus de crudelitate iudeoz erga se-
ip̄os quo ad captiuitatē r̄ dānatōnem
eternam. cxlii.

Tercius punctus est de crudelitate iudeo-
rū erga xp̄ianos. r̄ ponunt. xviij crude-
litates famose. cxlii.

Prima crudelitas iudeoz facta ē in ciui-
tate toleti cū oēs xp̄iani gladio sarace-
noz sunt trucidati eoz cā. cxlii.

Secūda crudelitas iudeoz fuit in regno
francie cū occiderūt infantes. pp qd̄ ex-
puli sunt a rege. cxlii.

Tercia crudelitas fuit in eodē regno vbi
flagellatū ē sp̄inis coronatū suspende-
rūt vnū xp̄ianū. cxlii.

Quarta crudelitas in p̄dicto regno attē-
tata fuit in occisione oim xp̄ianoz vni-
us puincie. cxlii.

Quinta crudelitas iudeoz fuit in alma-
nia vbi quādā puellā occiderunt. r̄ ibi
declarat quare iudei in oi. puincia quā
inhabitant xp̄ianū sanguinē fundunt.
cxlii.

Sexta crudelitas iudeoz i alamania fu-
it cum intorxcauerūt oēs puteos r̄ fon-
tes. cxlii.

Septima crudelitas iudeoz etiā in ala-
mania fuit vbi tres infantes xp̄ianorū
occiderunt.

Octaua crudelitas iudeoz in ciuitate pa-
uie accidit vbi iudeus quidā medicus
occidit vnū xp̄ianū infantē. cxlii.

Nonā crudelitas iudeoz in saona ciui-
tate accidit. vbi iudei occiderūt vnū
infantē xp̄ianū r̄ cōcauerūt cū sangui-
ne eius. cxlv.

Decima crudelitas iudeoz in regno ca-
stelle accidit in loco q̄ d̄r tanara vbi iu-
dei seminauerūt aculeos incenderunt
xp̄ianoz domos. cxlv.

Undecima crudelitas iudeoz in p̄dicto
regno accidit vbi iudei occiderūt vnū
infantē xp̄ianū r̄ cōcauerūt cū cinerib⁹
cordis eius. cxlv.

Duodecima crudelitas iudeoz in eodē
regno ciuitate taurē. accidit vbi p̄scide-
rūt carnē cū sanguine d̄ cruce cuiusdā
puuli xp̄iani r̄ secū duxerūt. cxlv.

Decimatercia crudelitas iudeoz ē in me-
dicinis vbi assignant tres rōnes quare
nō expedit xp̄ianis vti medicinis iude-
orum. cxlv.

Decimaquarta crudelitas iudeoz est in
venenis p̄p̄inandis. cxlv.

Decimaquinta crudelitas iudeoz est in
orōnibus in q̄bus quotidie orant. p̄ de-
structōe eccie xp̄i r̄ p̄incipū xp̄ianoz.
cxlv.

Decimasexta crudelitas iudeoz est i eo-
rū doctrina p̄ xp̄ianos. cxlv.

Decimasēptima crudelitas iudeoz ē in
vsuris q̄bus expoliāt xp̄ianos. cl.

Octaua cōsideratio tractat de iudeo-
rū fatuitatib⁹ que sex passib⁹ mēsu-
rat. cl.

Primus passus ē de fatuitatibus iudeo-
rū cōtra charitatē.

Secūdus passus ē de fatuitatib⁹ iudeoz
p̄ legē nature. cl.

Tercius passus est de fatuitatib⁹ iudeoz
cōtra diuinā p̄fectōem. r̄ ibi explicant
q̄nq; fatuitates. cl.

Prima fatuitas q̄ de⁹ ē corporeus.

Secunda fatuitas est q̄ deus tm̄ ē in oc-
dente. cl.

Tercia fatuitas est q̄ sel̄ in die quotidie
deus irascit. cl.

Quarta fatuitas est q̄ deus sel̄ in die q̄ri
die plozat. cl.

Quinta fatuitas est q̄ deus dimisit vnū
foramen in celo non valens p̄ficere fir-

mamentū. clxij. **D**
De alijs fatuitatib⁹ plurimis p^{ra} dⁱstⁱ
nam p^{re}fectōem z in ei⁹ offensam. clv. **A**
Quartus passus est de fatuitatib⁹ iudeo
rū p^{re} legē mosaicā z p^{re} p^{re}bas. clvj. **C**
Quintus passus est de fatuitatib⁹ iudeo
rū quo ad clauēs thore. clvij. **D**
De fat. iudeoz dicentū dan p^{re}scidisse la
pidē magnū z silt^{re} og rex basā. clviij. **A**
De fa. iudeoz dicentū moysen i celū ascē
disse. z ibi deuicatis angelis legem acce
pisse. clviij. **C**
De fatuitatibus iudeoz dicentū quēdā
noie Josue decepisse angelū montis. z
in celū saltrasse ac ibidē dei sūia reman
sisse. clviij. **D**
De fa. iudeoz dicentū mortuos suos in
aduētū messie suscitādos. vt itez terrā
incolāt vbi plurima de resurrectōe tra
ctat in cōsūtātōez error⁹ z fatuitatis iu
deoz. clx. **A**
De residuis fatuitatib⁹ iudeoz. clxj. **C**
Sextus passus est de fatua expectatiōe
iudeoz circa aduētū messie q^{ue} fatuitas
tripliciter ostēdit. s. diuisione t^{em}p^{or}is det^{er}mi
natōe z exēpli manifestatiōe. clxij. **D**
Ona cōsideratio tractat de iudeoz
expulsiōibus vbi quatuor p^{ri}nci
pales expulsiōes notant. clxiiij. **A**
Prima expulsiō iudeoz fuit a terra sc^{ri}ptā
vbi quatuor puncta agunt. **E**
Primus punctus est de signis q^{ue} p^{re}cesse
rūt exadiū hierosolimitanū. **E**
Secūdus pūctus de calamitate obfesso
rū z obfiate malicie iudeoz q^{ue} fuerit
finitis z que p^{re}ctas r^{eg}is. clxiiij. **D**
Tercius punctus est quō mulier quedā
vigente fame occidit māducanū filiū
suum. clxvj. **A**
Quartus est de numero captiuoz z occi
soz z pemptoz fame. clxvj. **C**
Secūda expulsiō iudeoz facta fuit a re
gno francoz z anglie vbi tres cause di
uersim assignant. clxvij. **B**
Tercia expulsiō iudeoz sc^{ri}ptā fuit a regno

anglie vbi due cause assignant. clxvij. **C**
Quarta expulsiō iudeoz sc^{ri}ptā fuit ab his
pania. clxix. **D**
Ocima p^{re}sideratio tercij lib^{ri} tractat
de iudeoz mirabiliū z sua obstina
ta malicia vbi. xj. mirabilia explicant.
clxx. **A**
Primū mirabile est de aqua disparente
iudeo fice ad baptisimū accedēte. **E**
Secundū mirabile fuit de deceptiōe iu
deoz p^{re} diabolū eis apparētē in specie
moysi. clxx. **B**
Tercū mirabile est de sanguie imaginis
xpi cruetatis iudeū telo eū trāssgētē. **E**
Quartū mirabile de puero iudeo q^{ue} cōi
cauit cū xpianis. pp q^{ue} a patre i forna
cē ardētē missus illesus extiuit. **E**
Quintū mirabile de sanguine z aq^{ue} que
exierunt de latere imaginis xpi q^{ue} lan
cea iudei apperuerūt. z quō suppositū
vas fuit impletū. clxx. **C**
Sextū mirabile fuit de iudeo qui signa
tus signaculo crucis : a demonib⁹ fuit
liberatus. clxx. **D**
Septimū mirabile est de sanguine gut
turi imaginis xpi q^{ue} aspersus fuit iu
dens scire z capite q^{ue} eā gladio in guttu
re percusserat. clxxj. **B**
Octauū mirabile in libro i medio rupis
solide a iudeo inuēto i ciuitate toleran.
in quo de triplici mūdo scribebat. z in
tercio dⁱ filio dei nascituro ex v^{ir}gine ma
ria. z quō p^{re} salute hoīm pati debebat.
clxxj. **C**
Nonū mirabile ē de iudea p^{re}cipitata i ci
uitate sogoben. z p^{re} virginē liberata. **E**
Decimū mirabile est de signacul^o crucis
in vestimētis iudeoz imp^{re}ssis. clxxj. **D**
Undecimū mirabile dⁱ iudeo medico q^{ue}
emit corpus xpi a q^{ue}da. z postea visis
miraculis redditū fuit fratrib⁹ p^{re}dicato
ribus. clxxij. **D**
Decia p^{re}sideratio tractat de iudeo
rū obligatiōe ex iure canonico z ciui
li ac ordinatiōe regia que octo articu

explicantur. cxxliij.
Primus articulus pmitit vivere int xpia
nos.
Secundus articulus q sunt illa q pmitu
tur iudeis de iure. cxxliij.
Tercius articulus q sunt illa q nō pmit
tunt iudeis de iure. cxxliij.
Quartus articulus q sunt illa in quib
xpiani nō debent cū iudeis cōuersari.
cxxliij.
Quintus articulus ē de his ad q cōpel
lendi sunt iudei de iure. cxxv.
Sextus articulus ē de penis iudeoz blas
phemantiū nomen xpi vel attentantiū
subuertere baptizatos. cxxv.
Septimus articulus est de his q tenent
iudei ex regia ordinatōe regni vbi expli
cant. cxxliij. ordinatōes.
Prima ordinatio ē de habitatōe infide
lium. cxxvi.
Secunda or. ē de his q circa medicinasz cō
meistibilia interdicunt iudeis. cxxvi.
Tercia ordinatio q infideles q voluerint
puerti p nullū impediant.
Quarta ordinatio de loco comedēdi in
fidelū z de seruitoribz eoz. cxxvi.
Quinta ordinatio est de interdictōe offi
cioz infidelibus.
Sexta ordinatio est q nō habeāt iudei
plateas nec foros. cxxviij.
Septima ordinatio est quō iudeis inter
dicunt iudices.
Octaua or. ē q interdicunt infidelibz dū
siones tributoz inter se. cxxviij.
Nonā ordinatio est q vltra ad qd a rege
principaliter nō debēt infideles aliqd
colligere inter se. cxxviij.
Decima ordinatio est quō interdicunt iu
deis medicinaz p̄sentatio siue oblatio
cōmeistibilia ip̄is xpianis.
Undecima ordinatio ē quō interdicunt q
buscūq mulieribus xpianis ingressus
in circulis infidelū.
Duodecima ordinatio ē q interdicunt in
fidelibus noīari non. cxxviij.

Decimatercia ordinatio ē q iudei habe
ant habitū signatū q cognoscant.
Decimaquarta ordinatio ē de habitu iu
deoz z saracenoz.
Decima quinta q nō habeant vestes p̄cio
sas.
Decimasexta q nō recedant de valle ei
nec de aliqua alia p̄te. cxxviij.
Decimasextima ordinatio est q interdi
cunt militibz z alijs xpianis receptio infi
deliū in suis terris q bitāt in alijs.
Decima octaua ordinatio est q infideles
nō radant suas barbas.
Decimanona ordinatio ē q infideles nō
habeāt oparios xpianos. cxxviij.
Vicesima ordinatio ē q interdicunt infide
li oīa officia erga xpianos.
Vicesimprima ordinatio est q interdi
cantur infidelibus venditiones trapa
zerarum.
Vicesimasecunda ordinatio est q perso
na que accusare debet trasgressores in
fideles. cxxviij.
Vicesimatercia ordinatio ē de penis in
fidelū fugientiū extra regnū.
Vicesimaquarta ordinatio est : q in pe
nis infidelūz nulli inferiores possunt
dispensare.
Octaua z vltimus articulus ē de statu iu
deoz nūc in regno castelle. cxxviij.
Dodecima p̄sideratio z vltima tra
ctat de iudeoz conuersione in fine
seculi q octo p̄dictis explicat. cxxx.
Primus punctus est quare iudeoz cō
munitas non conuertitur ad fidē xpi.
Secundus punctus est de iudeis qui vo
lunt conuerti ad fidem vtrum sunt rect
ptendi. cxxx.
Tercius punctus est de mō q debet tene
ri in receptōe iudeoz qui voluerint cō
uerti ad fidē iesu xpi. cxxx.
Quartus punctus est an iudei sint com
pellendi ad recipiendum baptismum.
cxxx.

Quintus punctus est de pena q̄ est fe-
renda iudeo cōuerso redeūte ad pro-
p̄ia instituta. clxxxij.

Sextus punctus est quō iudei recipient
antixp̄m et decipient ab eo ubi agit de
aduentu antixp̄i. clxxxij.

Septimus punctus ē quō iudei cogno-
scunt se deceptos p̄ antixp̄m et cōuertē-
tur ad viā veritat̄ fidei dñi n̄ri iesu xp̄i
ubi etiam agit de fine et morte antixp̄i
clxxxij.

Octauus et vltimus articulus est an tps
antixp̄i possit determinate cognosci. et
de nouē signis eius pp̄inqui aduentus.
clxxxij.

In quarto libro qui

est de bello saracenoꝝ sunt. xij. con-
sideratōes. clxxxv.

Prima cōsideratio est de origine ma-
chometi que tribus explicat articu-
lis. clxxxv.

Primus articulus est de origine macho-
meti quo ad genus et locum.

Secundus articulus ē de origine secte ma-
chometi quo ad auctore. clxxxvj.

Tercius articulus ē de origine macho-
meti et eius secte quo ad tps. clxxxvj.

Secunda p̄sideratio tractat de vita et
moribus machometi que tribus ex-
plicat punctis. clxxxvij.

Primus punctus est q̄ vita machometi
fuit bestialis et libidinosa.

Secundus punctus est q̄ vita machometi
fuit ambitiosa. clxxxvij.

Tercius punctus ē q̄ vita machometi fuit
morbo epileptico mōstruosa. clxxxix.

Tercia cōsideratio tractat de q̄litate
doctrīne et legis machometi q̄ septē
passibus p̄transit. clxxxix.

Primus ē de mō q̄ fuit data lex macho.

Secundus passus ē de errorib⁹ legis ma-
chometi. clxxxix.

Tercius passus ē de fatuitatib⁹ et fabul
legis machometi. cxc.

Quartus passus est de malicijs legi ma-
chometi. cxcj.

Quintus passus ē q̄ lex machometi nō
est p̄firmata miraculis. cxcj.

Sextus passus est q̄ lex machometi est
lex p̄radictōis. cxcj.

Septimus passus ē q̄ lex machometi nō
ē lex dei. q̄ in multis est p̄ boiem reuo-
cata. et quō diabol⁹ fuit p̄ncipal actor
alchorani. cxcj.

Quarta cōsideratio tractat de funda-
mento legis machometi ubi narrat
fictio scale sui ascēsus in celū et illoꝝ q̄
mendacit̄ finxit se vidisse. cxcij.

Pinta p̄sideratio tractat de p̄cordia
et discordia legis machometi cū le-
ge xp̄i in articulis fidei p̄mittit et tra-
ctat diffuse de. xij. articulis fidei sūm cō-
paratōem. xij. lapidū p̄ciosoz moraliter.
cxcviij.

De p̄ articulo fidei q̄ ē credo in deū p̄m
oipotētē creatore celī et t̄re. et de p̄prietatib⁹
tib⁹ asp̄idis. et de discordia saracenoꝝ a xp̄ianis.
cxcviij.

De. ij. arti. q̄ ē credo in iesum xp̄m filius
ei⁹ vnici dñi n̄ri. et de p̄prietatib⁹ saphi-
ri. et de totali discordia saracenoꝝ a xp̄i-
anis in eodē. et quō ex alchorano oñdi-
tur q̄ iesus xp̄c ē filius dei. cxcix.

De. iij. artic. fidei q̄ ē. q̄ p̄cept⁹ ē de sp̄uscō
nat⁹ ex maria v̄gie. et de p̄prietatib⁹ calci-
donij. et quō iesus xp̄c et ver⁹ messias sa-
racenoꝝ. ubi et oñdit latissime necit̄as
incarnatōis filij dei. sic q̄ h̄ p̄m⁹ hō nec
oēs puri hoies nec oēs angeli bōi nec
oēs diaboli s̄l fuerit sufficētes ad satisfi-
ciēdū p̄ p̄cto originali. ccj.

De. iij. arti. fidei q̄ ē passus sub p̄cto p̄-
lato crucifixus mortu⁹ et sepultus ē de
p̄prietatib⁹ sinaragdinī et p̄cordia et di-
scordia machometi in p̄eodē. cciiij.

De. v. arti. fidei q̄ ē descendit ad inferos
scia die resurrexit a mortuis. et de p̄p-
rietatib⁹ sardonici cui nō p̄cordat macho-
metus. ccv.

De sexto articulo fidei qui est ascendit ad celos sedet ad dextrā dei p̄ris omnipotentis. ⁊ de p̄prietatibus sardij. ⁊ de cōcordia ⁊ discordia machometi in eodem. vbi declarāt tres difficultates de ascensione xpi. ccv.

De septimo articulo fidei qui est. Inde venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos. ⁊ de p̄prietatibus Crisolti. ⁊ de discordia machometi ab eodē. ccvj.

De octavo articulo qui ē. Credo in sp̄m sanctū. ⁊ de p̄prietatibus berilli. ⁊ de cōcordia ⁊ discordia machometi in eodē. ccvij.

De nono articulo fidei qui est credo sancta in ecciam catholicā. ⁊ de p̄prietatibus rapasij eni nō cōcordat machometus. ccvij.

De decimo articulo fidei qui est. Credo sanctorū cōiōnē. p̄cōp̄ remissionē. ⁊ de p̄prietatibus crisoprasij cui etiā nō cōcordat machometus. ccviij.

De vndecimo articulo fidei qui ē credo carnis resurrectionē. ⁊ de p̄prietatibus iacinti cui concordat machometus. ccvj.

De xij. articulo fidei q̄ ē vitā eternā amē ⁊ de p̄prietatibus amethysti. ⁊ de concordia ⁊ discordia in eodem machometi. ccviij.

De discordia machometi in p̄ceptis. ccix.

De p̄cepto machometi in orōnib⁹. ccix.

De ij. p̄cepto machometi in locutōib⁹ suis anteq̄ orerent. ccix.

De iij. p̄cepto machometi in p̄conisatōe alte vocis. ccix.

De q̄rto p̄cepto machometi in ieiunijs. ccix.

De v. p̄cepto machometi in obseruatōe pasche. ccix.

De sexto p̄cepto machometi in pegrinatione ad meham. ccix.

De vij. p̄cepto machometi in p̄datōib⁹ captiuitatib⁹ ⁊ occisiōib⁹ p̄p̄iorū. ccix.

De octavo p̄cepto machometi in licentia cōmestibilij. ccix.

De nono p̄cepto machometi circa pluralitatē vxorū. ccix.

De x. p̄cepto machometi circa phitōem aliq̄ m̄liet̄ d̄ p̄p̄ia cognatōe. ccix.

De xi. p̄cepto machometi circa obseruatōem die veneris. ccix.

De xij. p̄cepto machometi in orādo versus meridiem. ccix.

De xij. p̄cepto machometi circa iudicia lia. ccix.

De xij. p̄cepto machometi de abstinentia a vino. ccix.

De xv. p̄cepto machometi circa modū hereditandī. ccix.

De xv. p̄cepto machometi circa testamentia. ccix.

De xv. p̄cepto machometi circa phibitiōes disputatōis cū quocūq̄ extraneo a lege sua. ccix.

De xv. p̄cepto machometi circa circūcisionē. ccix.

Extra consideratio de viliissima morte machometi tractat. ccix.

Prima consideratio tractat de successoribus Machometi que quatuor punctis explicat. ccix.

Primus punctus ē de astutia diaboli ne periret secta machometi. ccix.

Secundus punctus ē de successoribus machometi caliphis egyptio orientali ⁊ m̄ra occidentali. ccix.

Tercius punctus est de diuersitate gentiū que legē machometi suscipe noluerunt. ccix.

Quartus punctus est de diuersitate paganorū qui in aliq̄bus imitant̄ saracenos. ⁊ in alijs differunt. ccix.

Secunda consideratio tractat de bello saracenorū p̄ argumēta p̄ fidei formalit̄. ⁊ faciūt in numero decem argumēta. ccix.

Primum argumētū cōtendit q̄ illi q̄ vocātur xp̄iani nō sunt xp̄iani vbi multipli cū ostēdit irrōnabilitatē de i h⁹. ccix.

Secundū argumētū cōtendit p̄ xp̄i con-

ceptiōem p spūs sanctū q squāssant nō
sit terciā i trinitate psona s materialis
flams. cccxvij.

Terciu argumentū cōtendit q xpc nō sit
deus cū hoc expse dixert in euāgelio.
cccxiij.

Quartū argumentū ptendit q xpi mor
tē cū asserant ipm imortale. qz pceptū
de dei flamine. cccxviij.

Quintū argumentū cōtendit p trinitatē
psonarū q tū pbat ex verbis alchorant
cccxiij.

Sextū argumentū cōtendit cōtra beatitu
dinē eternā in dei visione cū ipi illā po
nant in corpali resectōe cibi z por. vbi
latissime improbat hec bestialis beati
tudo. cccxi.

Septimū argumentū ptendit p mīmo
niū vnius vxoris mī. cccxi.

Decimū argumentū ptendit p baptisimū
quo ad ablutōem interiorē. cccxi.

Nonū argumentū ptendit cōtra venera
tōem imaginū. cccxi.

Decimū argumentū ptendit q lex mosai
ca z lex euangelica sunt corrupte p iu
deos z xpianos z q nihil veritatis est
in lege nisi quātū est in alchorano vbi
latissime pbat ist error. cccxi.

Dna p̄sideratio traciāt de bellis et
triūphis saracenoz z xpianoz p ar
ma corpalia a tpe machometi vsq ad
p̄ns tps. z enumerant. clviij. bella. z p
mittit cā quare deus pmittit pplm sa
racenoz z aiacio p̄ncipū xpianoz ad
bella cōtra eos. cccxiij.

Primo bello vicūt saraceni fugato theo
doro z aufertur tributum romanorum
cccxiij.

Secundo bello vincunt saraceni z aufert
obediētia impatoris romanor in af
frica. cccxiij.

Tercio bello vincunt xpiani z rex sarace
noz captiua. cccxiij.

Quarto bello vincunt saraceni z trāsser
tur lignū sancte crucis a iherl in cōstan

tinopolim. **E**
Quinto bello vincunt saraceni z capit ci
uitas siracusana. cccxiij. **D**

Sexto bello vincunt saraceni z fugit im
perator romanor licz bonus z iustus.
cccxiij. **B**

Septimo bello vincunt saraceni z p̄dit
totaliter nomen christianor in affrica.
cccxiij. **C**

Decimo bello vincunt xpiani z saraceni
efficiunt tributarij. **E**

Nono bello vincūt xpiani z cremāt na
ues saracēoz s̄ regi baiula. cccxiij. **D**

Decimo bello vincūt xpiani multis mī
lilib⁹ saracenoz occisis in syra. **E**

Undecio bello vicūt saraceni i hispania
z occidit p̄obrin⁹ regis roderici. **E**

Xij. bello vincunt saraceni z p̄dit hispa
nia sub rege roderico vltimo rege go
thor. cccxv. **A**

Xiiij. bello vincunt xpiani in aquitanea z
perimūt aldramanus cū. cccxv. mīlī
ribus saracenoz. cccxv. **C**

Xiiij. bello vincūt xpiani z capit ciuitas
āmonci. de prāte saracenoz. cccxv. **D**

Xv. bello vincunt xpiani pemptis duo
bus regibus saracenoz. z capit narbo
na z plures alie ciuitates z loca a karo
lo marcello. cccxvi. **A**

Xvi. bello vincunt xpiani z incipit recu
peratio hispanie cum mirabilibus de
occisis plusq. lxx. milibus saracenoz
tpe onetum. **E**

Xvij. bello vincunt xpiani in aquitanea et
perimunt. cccxv. milia saracenoz.
cccxvi. **C**

Xvij. bello vincunt xpiani pempta inu
merabili multitudine saracenoz. z de
structis tribus milib⁹ nauibus quinq
solum exceptis libera. cōstanlinopo
litana ciuitas. **E**

Xix. bello vincunt xpiani in aquitanea z
perimūt rex samma cordubē. cū suis.
cccxvi. **D**

Xx. bello vincūt xpiani z p̄mūt abdera

me dux saracenoz in aqſitanea a ka-
 rolo marcello. E
 Xxi. bello vincunt ſaraceni fugato endo-
 ne duce francoꝝ ⁊ pempta multitudine
 xpianoz in francia. ccxxvij. A
 Xxij. bello vincunt xpiani ⁊ fugat ſecun-
 dus endo dux in francia. ccxxvij. B
 Xxij. bello vincunt xpiani ⁊ pimit pſict⁹
 aderamē in francia cū multitudine ſa-
 racenoz p karolū marcellū. E
 Xxij. bello vincunt xpiani ⁊ fugatur rex
 ab demelich cordubē. p francos pempta
 multitudine ſaracenoz. ccxxvij. C
 Xxv. bello vincunt xpiani in regno caſtel-
 le. ⁊ occidit thebā rex cordubē. ⁊ oēs
 ſaraceni q cū eo venerant. E
 Xxvj. bello vincunt xpiani ⁊ claret rex al-
 fonſus catholicus. E
 Xxvij. bello vincunt xpiani fugato meaph.
 rege cordubē. ⁊ pimunt. liij. milia ſa-
 racenoz ſub rege frucla. ccxxvij. A
 Xxvij. bello vincunt xpiani ⁊ capit gaſa-
 na ac efficit xpiana p karolū magnū. E
 Xxix. bello vincunt xpiani pemptis pluri-
 bus regibus ſaracenoz ac pluribus ci-
 uibus captis p karolū francoꝝ regem
 ccxxvij. D
 Xxx. bello vincunt xpiani ⁊ pimunt. lx. mi-
 lia ſaracenoz p regē alfonſum caſtum
 ccxxix. A
 Xxxj. bello vincunt ſaraceni ⁊ portāt ſara-
 cenoz terrā a morbana vſq; ad ciuitatē
 cordubē. p meſquita ſaracenoz con-
 ſtruenda. E
 Xxxij. bello vincunt xpiani ⁊ capit narchi-
 mona a karolo magno. ccxxix. B
 Xxxij. bello vincunt xpiani ⁊ pimit exerci-
 tus magnus ſaracenoz duces ſub re-
 ge alfonſo caſto. ccxxix. C
 Xxxij. bello vincunt xpiani ⁊ pimit oēs
 rex meride p regem alfonſum. E
 Xxxv. bello vincunt xpiani ⁊ occidit rex
 badayos p regē alfonſum caſtum. E
 Xxxvj. bello vincunt xpiani ⁊ pimunt vl-
 tra. xij. milia ſaracenoz p regē alfonſum

caſtum. ccxxix. D
 Xxxvij. bello vincunt xpiani ⁊ pimit pſi-
 tor machomet⁹ ⁊ caſtrū ſcē criſtine ca-
 pit h regē alfonſum caſtum. E
 Xxxvij. bello vincunt xpiani ⁊ capit itez
 ciuitas barchimonte. ccxxx. B
 Xxxix. bello vincunt xpiani ſub rege ra-
 miro occiſis. lxx. milibus ſaracenoz. ⁊
 declarat ſe beatus Iacobus cuſtodem
 hiſpanie. E
 Xi. bello vincunt xpiani. lxx. nauibus pa-
 ganoz igne ſolutis in galecia p regem
 ramirū. ccxxx. D
 Xlij. bello vincunt xpiani occiſa pluſima
 ſaracenoz multitudine ſub rege ordo-
 nio. ccxxxj. A
 Xlij. bello vincunt xpiani captis duobus
 ducibus ſaracenoz in puincia ⁊ fran-
 cia. ccxxxj. B
 Xlij. bello vincunt xpiani pemptis inu-
 merabilibus ſaracenis. ⁊ capit toria a
 rege ordonio. E
 Xliij. bello vincunt xpiani occiſo rege co-
 rie ſaraceno. ⁊ capitur a rege ordonio.
 ccxxxj. C
 Xlv. bello vincunt xpiani ⁊ capit ciuitas
 ſalmantina a rege ordonio. ccxxxj. D
 Xlvj. bello vincunt ſaraceni ⁊ occidunt p
 pe toletū octo milia xpianoz. E
 Xlvij. bello vincunt ſaraceni ⁊ capit ro-
 ma ac magna pars tuſſie a ſoldano ba-
 bilonſe denaſtaf. ccxxxij. A
 Xlvij. bello vincunt chriſtiani ⁊ expellū-
 tur a roma ⁊ tuſſia ſaraceni. ccxxxij. B
 Xlix. bello vincunt chriſtiani occiſa ſara-
 cenorum magna multitudine ⁊ edi-
 catur eccleſia ſancti Iacobi ex lapidi-
 bus per regem alfonſum magnum.
 ccxxxij. C
 L. bello vincunt chriſtiani pemptis plu-
 ribus ſaracenis per regē alfonſum ma-
 gnum. E
 Lj. bello vincunt chriſtiani ſub Bernar-
 do delcorpto. ⁊ capitur balbaſtrum et
 alia loca in aragonia. ccxxxij. D

An. bello vincunt xpiani sub rege alfon
 so magno z liberaf coymbra ab obsidi
 one saracenoz. E
 An. bello vincunt xpiani sub rege alfon
 so magno. z edificat castruz magnū de
 gordon iustōe patrie. ccxxxiij. B
 An. bello vincunt xpiani p regē alfon
 suz magnū i senectute sua. ccxxxiij. B
 An. bello vincunt xpiani p regē gersiam
 capto ayolas rege saracenoz. E
 An. bello vincunt xpiani sub rege ordo
 nio. ij. z capif ciuitas rogel. ccxxxiij. C
 An. bello vincunt xpiani sub rege ordo
 nio secūdo z capta talauera ignib⁹ cre
 matur. E
 An. bello vincunt xpiani p regē ordoniu
 scōz. z capif castrū albanie. ccxxxiij. D
 An. vincunt xpiani p regē ramirū scdm
 occis. lxxx. milibus saracenoz. z ca
 priuato rege sesar augustano. p ditorē.
 ccxxxiij. E
 An. bello vincunt xpiani sub rege rami
 ro scdo pempta multitudine saraceno
 rū sup castrū de cala treba. ccxxxiij. B
 An. bello vincunt xpiani z capif castrū
 de carato p comitem fernandū gundi
 salui. E
 An. bello vincunt xpiani z fugat almā
 sor cum. xij. legionib⁹ bellatoz p comi
 tē fernandū gundisalui cū. ccc. equiti
 bus ex reuelatōe sibi facta p monachū
 pelagiū. ccxxxiij. C
 An. bello vincunt xpiani p comitē fernā
 dū gundisalui trucidatis captiuatisqz
 plurimis saracenis. ccxxxiij. E
 An. bello vincunt xpiani per comites
 fernādū gundisalui z fugat scdo almā
 sor pempta innumerabili multitudine sa
 racenoz. ccxxxiij. B
 An. bello vincunt xpiani z pugnat ange
 lus dñi. p milite missas audire cuz de
 uotione. ccxxxiij. C
 An. bello vincunt xpiani p cussis sara
 cenis gūissima infirmitate meritis apli
 iacobi. ccxxxiij. D

An. bello vincunt xpiani p regē bertun
 do. z iterū a saracenis vincunt in eodē
 bello p almanzor. ccxxxiij. E
 An. bello vincunt saraceni z capif ciuit
 tas legionen. p almanzor. E
 An. bello vincunt saraceni z occidunt p
 ditorē septē ifantes d lara. ccxxxiij. B
 An. bello vincunt saraceni z cōburit ci
 uitas sauch iacobi ab almanzor. z de
 ducunt campāne ad mesquitā cordu
 ben. p lampadibus. ccxli. E
 An. bello vincunt xpiani pempta mul
 titudine saracenoz p comitem castelle
 garfias fernandi. ccxli. B
 An. bello vincunt xpiani mortuo almā
 sor ac pempta innumerabilib⁹ sarace
 nis p regē bernundo. ccxli. C
 An. bello vincunt saraceni z capif ci
 uitas abulen. mozturqz in carceribus
 comes garfias fernādi. ccxli. E
 An. bello vincunt xpiani p regē alfon
 sum qntū. z vindicat mors comitis gar
 fie fernandi. E
 An. bello vincunt xpiani z liberaf pam
 pilona a manibus saracenoz. instituit
 etiaz prius rex castelle. z iungunt duo
 regna castelle z legionis. ccxli. B
 An. bello vincunt xpiani z capiunt qn
 qz reges saracenoz p rodericū d viuar
 z quō recepit beatus laxarū sub specie
 leprosi. ccxli. C
 An. bello vincunt xpiani z occiditur
 almaymon rex saracenoz p regē gar
 fiam nauarre. ccxli. B
 An. bello vincunt xpiani peremptis
 plurimis saracenis per Rodericum dē
 viuar. E
 An. bello vincunt chāstiani per regez
 fernandum magnū z capitur viscum.
 ccxli. C
 An. bello vincunt chāstiani z capitur
 lamegū z plura alia loca p regem fer
 nandū magnum. E
 An. bello vincunt xpiani. z p septē an
 nos capif conubra p regem fernanduz

magnū apertēre sancto iacobo ponas
ciuitatis. ccxliij. **D**

Lxxxij. bello vincunt xpiani z capiuntur
ac destrunt plurima loca p regē fernā-
dū magnū. z efficit tributarius rex to-
let. ccxliij. **B**

Lxxxij. bello vincunt xpiani p regē fer-
nandū magnū z efficit tributarius rex
hispaleñ. ac deferit corpus beati Isido-
ri in ciuitatē legioñ. ccxliij. **C**

Lxxxij. bello vincunt xpiani p regem fer-
nandū magnū. z subiugat celtiberia et
carpentania. ac liberat hispania a sub-
iectione imperatorum romanorum.
ccxliij. **A**

Lxxxv. bello vincunt xpiani z efficit tri-
butarius rex cesagaruianus p regem
sauciu castelle. z quō pditorie pvellido
dolpbo occidit rex iste saucius secūd^o
rex castelle. ccxliij. **C**

Lxxxvj. bello vincunt xpiani p regem al-
fonsium sextū. z ostendit cōfirmatio lu-
ramenti in libertate. ccxliij. **D**

Lxxxvij. bello vincunt xpiani z efficit
tributarij oēs saraceni hispanie p regē
alfonsium sextū. ccxlv. **A**

Lxxxvij. bello vincunt xpiani z imponit
nomē roderice d biuar cū cāpeatoz. **E**

Lxxxix. bello vincunt xpiani z capiunt
septē milia saracenoz p Cid campeato-
rem. z quō p inuidiam expellitur a re-
gno. ccxlv. **B**

Xc. bello vincunt xpiani z capit alcaac p
Cid campeatoz. ccxlv. **C**

Xcij. bello vincunt xpiani fugatis z vulne-
ratis duob⁹ regib⁹ p Cid cāpeatoz. **E**

Xcij. bello vincunt xpiani z fugat rex de-
mie ac comes cromani capitur per cid
campeatoz. ccxlvj. **A**

Xciv. bello vincunt xpiani z fugat iteruz
rex demie p cid campeatoz. **E**

Xciv. bello vincunt xpiani z capit castz
d rudea per cid cāpeatoz qui obtinuit
prius legia magna pro nobilibus z ciui-

bos castelle. ccxlvj. **B**

Xcv. bello vincunt xpiani z fugat rex de-
mie z capit rex aragonū p cid campea-
toz. ccxlvj. **C**

Xcvj. bello vincunt xpiani z capit toletū
ac plurima loca p regem alfonsium se-
xtum. ccxlvj. **D**

Xcvij. bello vincunt xpiani cruce signati
transcunt in terrā sanctā z capiunt ci-
uitates ricia z laudicia. ccxlvj. **A**

Xcvij. bello vincunt xpiani z capit antio-
chia. ccxlvj. **D**

Xcix. bello vincunt xpiani z fugat corbo-
ranus cū exercitu suo antiochia ab ei⁹
obsidione liberat. z inuenit lācea qua
pforatū fuit latus xpi in cruce. **E**

C. bello vincunt xpiani cruce signati z ca-
pit ciuitas sancta iherlm. ccxlvij. **A**

Cij. bello vincunt xpiani cruce signati ce-
sis centū milib⁹ saracenoz. ccxlvij. **C**

Cij. bello vincunt saraceni in hispania z
occidit infans saucius alfonsi. pditur
concha z plurima alia loca. z destrunt
oia balnea regni. ccxlvij. **D**

Cij. bello vincunt xpiani sub pñcipe go-
dofrido de bullon. z capiunt plurime
ciuitates. ccxlix. **B**

Clij. bello vincunt xpiani z obsidet ciui-
tas cordubēñ. ac membratim diuidit p
ditoz saracenus. qui regē hispaleñ. int.
fecerat p regē alfonsuz sextū. ccxlix. **E**

Cv. bello vincunt saraceni sub yncas rege
marrochioz z vulneratur rex alfonsus
sextus. ccxlix. **D**

Cvj. bello vincunt xpiani p regem alfon-
sum sextum destructa saracenoz terra
ccl. **A**

Cvij. bello vincunt christiani z capitur
ciuitas nobilis Valencie per cid cam-
peatoz. **E**

Cvij. bello vincunt christiani fugato et
vulnerato rege hispaleñ. hac pemptis
quasi. xxix. milibus saracenoz per cid
campeatoz. ccl. **C**

Cix. bello vincunt xpiani fugato rualne
 rato ymes myramamolim ac pemptz
 xl. z octo milibus z qingētis saracenis
 per Cid campeatorē. ccl. **D**
Cx. bello vincunt xpiani z fugat Bucar
 rex marrochioz vulneratis cum alijs.
 xxx. regibus per Cid capeatorē. cclj. **A**
Cxj. bello vincunt xpiani fugato rege bu
 car cū alijs. xxxvj. regibus. vīginti eoz
 interfectis p Cid campeatorē nō viui
 sed mortui. cclj. **C**
Cxij. bello vincunt saraceni z occidit rex
 alfonsum arragonie. qz spoliauit eccle
 sias. cclj. **D**
Cxij. vincunt xpiani cruce signati. z ca
 pit ciuitas vlix bona. cclij. **A**
Cxij. bello vincunt xpiani z capit ciui
 tas boecie p ipar oze hypanie alfonsum
 septimū. cclij. **B**
Cxv. bello vincunt xpiani z capit ciuitas
 almerie p impatore alfonsum septimū.
 cclij. **C**
Cxvj. bello vincunt xpiani trucidatis plu
 rimis saracenis. z liberat ciuitas rode
 rici ab obsidione saracenoꝝ p regē fer
 nandū leglonis. cclij. **A**
Cxvij. bello vincunt saraceni z vulnerat
 rex alfonsum octauus. cclij. **C**
Cxvij. bello vincunt saraceni z pdis ciui
 tas sancta iherlm z plures alie ciuitates
 z loca. cclij. **D**
Cxix. bello vincunt xpiani cruce signati.
 z efficit secundū passagiū ad terrā san
 ctā sine cōsecutōe finis capit tū ciuitas
 acon. cclvj. **A**
Cxx. bello vincunt xpiani z capit ciuitas
 damiata pemptis. lxxx. milib⁹ sarace
 norum. cclvj. **C**
Cxj. bello vincunt xpiani pemptis. cc. mi
 libus saracenoꝝ p regē alfonsum octa
 uū in nauibus tholose. **E**
Cxij. bello vincunt xpiani z capit regnū
 maioritarū p regem iacobū arragonie
 cclvij. **D**
Cxij. bello vincunt xpiani z capit ciui
 tas valētie p regē iacobū arragonie. **E**
Cxij. bello vincunt saraceni vastat plu
 ribus puincijs **E**
Cxv. bello vincunt xpiani cruce signa
 ti z capit ciuitas damiata p regē frāco
 rū ludonicū. cclvij. **A**
Cxvj. bello vincunt saraceni z captinat
 rex francoꝝ ludonicus cū frib⁹ suis. **E**
Cxvij. bello vincunt xpiani cruce signa
 ti z fugant saraceni z tyranni de pūmo
 nio eccie. cclvij. **B**
Cxvij. bello vincunt xpiani z capit ci
 uitas murcien. p regē iacobū arrago
 nie. cclvij. **C**
Cxix. bello vincunt xpiani occisa mult
 tudine saracenoꝝ p infanrē alfonsum
 filiū regis fernandī secūdi. **E**
Cxx. bello vincunt saraceni z capit an
 tiochia p soldanū babylonie. cclvij. **D**
Cxxj. bello vincunt xpiani z capit vbe
 da p regē fernandū secūdi. **E**
Cxxij. bello vincunt xpiani z capit car
 thago ac efficit tributarius rex Tunici
 regno francoꝝ. **E**
Cxxij. bello vincunt xpiani z capit ciui
 tas cordubē. z plura alia loca p regez
 fernandū secūdi. z remittit campanē
 ad sanctū iacobum. cclix. **A**
Cxxij. bello vincunt saraceni z pdisur
 trypolis ciuitas. **E**
Cxxv. bello vincunt xpiani z capitur ci
 uitas hispalen. p regē fernandū scdm. **E**
Cxxvj. bello vincunt xpiani z captant
 plura loca p regē alfoū nonū. cclix. **C**
Cxxvij. bello vincunt saraceni z occidit
 donus ramirus p abenynca regem vl
 tramarinum. cclix. **A**
Cxxvij. bello vincunt saraceni z occidi
 tur infans sauci⁹ archieps toletan⁹. **E**
Cxxix. bello vincunt saraceni z pdis ci
 uitas acon. cclix. **C**
Cxl. bello vincunt xpiani z capit insula
 rodi ac destruit ordo templarioꝝ. **E**
Cxlj. bello vincunt xpiani z occisio plu
 rimis saracenis captant cambil z alba

na p infantē petrū.
Cliij. bello vincunt xpiani fugato rege granate et pluribus celis saracenis per dñm Johānem manuel. cclx.
Cliij. bello vincunt xpiani et soluit clas sis saracenoz p alfonsum infra ad mi randū maris.
Cliij. bello vincunt xpiani et occiditur infans picato cuz multitudine sarace noz.
Clxv. bello. vincunt saraceni et occidit al fonsum infra admirādū maris. cclxj.
Clxvj. bello vincunt xpiani cesa innūera multitudine saracenoz et fugatis regi bus bona marini tunicis et bugie p re gem alfonsum nonū.
Clxvij. bello vincunt xpiani et soluit clas sis magna saracenoz sub rege alfonso quarto. cclxj.
Clxvij. bello vincunt xpiani et capit alie sira p regē alfonsum quartū.
Clxix. bello vincunt saraceni et pdis alie sira. cclxj.
Cl. bello vincunt xpiani et soluit classis sa racenoz. cclxj.
Clij. bello vincunt saraceni et pdis vtrera et machena.
Clij. bello vincunt xpiani pemptis dno bus milibus saracenoz sub rege henri co tercio. cclxij.
Cliij. bello vincunt xpiani et capis cepta p regē johannē portugalie.
Cliij. bello vincunt xpiani et capis anteq ra p infantē fernandū. cclxij.
Clv. bello vincunt xpiani et fugant sarace ni p regē johānē secundū occisis pluri bus saracenis.
Clvj. bello vincunt saraceni et pdunt ciui rates pera et constantinopolis. et de tri bus mirabilib⁹ q pcellerūt. cclxij.
Clvij. bello vincunt xpiani cruce signati fugato turcho et celis. lxxx. milib⁹ tur choz p johannē vauoda orante deuo tissime pfe frē johānē de capistrano or dūis minor nomen iesu deuotissime

innocante. cclxij.
Clvij. bello vincunt xpiani et capis alca cerzagner i affrica p regē alfonsum por tugalie. cclxv.
Prima consideratio tractat de pos sessiōe terre sancte p saracenos que duob⁹ explicat punctis. cclxv.
Primus est quare saraceni tenent terrā sanctā vbi tres rōnes assignant.
Secūdus punctus est q nulla ē terra ex pre xpianoz aptior ad terrā sanctā ex pugnādī q hispania. cclxvi.
Decima cōsideratio tractat d his que cōpelli debent saraceni viue tes inter nos de iure et ex ordinatōe re gni. cclxvij.
Dodacima et vltima cōsideratiō tra ctat de fine legis saracenoz et de eo rū ppetua seruitute sub iugo xpianoz q quatuor passibus ptransit. cclxvij.
Primus passus est d castigatōe finali fi enda p saracenos in populo xpianoz. cclxvij.
Secūdus passus est de cessatōe legis sa racenoz. cclxvij.
Tercius passus est de tēpe q lex macho meri et eius dñū dz cessare. cclxvij.
Quartus passus est de ppetua seruitute saracēoz sub iugo xpianoz. cclxix.
In quinto libro qui est de bello demonū p fides fortali cū. xij. sunt cōsideratōes. cclxix.
Prima cōsideratio est et tractat qua tuor puncta. cclxix.
Primus punctus est an sint demones i mundo et q sunt noia eoz.
Secundus punctus est de quiditate de monū qd. s. sunt demones. cclxx.
Tercius punctus est d nobilitate demo num. cclxx.
Quart⁹ pūct⁹ est de nā demonū. cclxx.
Ecūda consideratio tractat de sciē tia demonū que tribus explicat pū ctis. cclxx.

Primus est de scientia demonū ante ca-
sum et post casum ubi etiam declarat an
habuerūt noticiā prophetiā aduentus xpi
et an cognoscant cogitationes nras. **E**

Secundus punctus est qd artes magice
exerceant scientia demonū. et an aliquo
casu sine pctō possint exercēt. cclxxj. **C**

Tercius punctus est qd ars notoria est il-
licita et nulla scia infusa pōt haberi a de-
monibus. cclxxij. **B**

Quarta cōsideratio tractat d bello de-
monū in celo. et quō ante casum eo-
rū de celo fuit mora septē dierū. et quō
quinqs peccata cōmisit lucifer in celo.
et de numero cadentū et remanētū an-
gelorū ac numero saluādorū. cclxxij. **D**

Quinta cōsideratio tractat de habita-
tōe demonū post casum. et an vbi cū-
qz sint demones puniant igne materia-
li. cclxxij. **B**

Sexta cōsideratio tractat de pīate
demonū. et de eorū pīdētīs siue pī-
cipatu et qd gens est in mundo sup quā
diabolus hz maiorē pīatē. cclxxij. **D**

Sexta cōsideratio tractat de bello de-
monū qd genus humanū postqz ceci-
derunt de celo vsqz ad aduentum xpi.
cclxxvj. **A**

Septima cōsideratio tractat de perdi-
tione dominij demonū p iusticiam
in aduentu xpi. cclxxvij. **B**

Octaua cōsideratio tractat de pīetate
tibz et malicia demonū. cclxxvij. **A**

Nona cōsideratio tractat de bello
demonū post aduentum xpi vsqz ad
diem iudicij. cclxxix. **B**

Decima cōsideratio tractat de diuer-
sitate demonū. et si pnt hī spūs fa-
miliares que decē explicabit differen-
tias. cclxxxi. **D**

Prima dīa qd fata que vident ab hoibz
nō sunt mulieres sed demones. **E**

Secunda dīa qd illi dicūt vulgariter tras-
go et ouen d casa sūt demōes. cclxxxi. **A**

Tercia dīa qd inueniūt succubi et incubi

generātes hoies qd non sunt filiū demo-
nū sed hominū. cclxxxi. **C**

Quarta dīa est de demonibz qui vident
facere plīa. cclxxxi. **A**

Quinta dīa est de demonibz qd in hūana
forma apparēt comedentes et bibentes
cclxxxi. **B**

Sexta dīa est d demonibz qd in somniis
apparēt terrentes hoies. cclxxxi. **C**

Septima dīa demonū est eorū qd generā-
tur ex cōiunctōe viri et mulieris vel ex
odore seu ex radijs planetarū. **E**

Octava dīa est eorū qui in specie mascu-
li vel femine apparent. **E**

Nona dīa est eorū qui dicunt mūdī vel
vel immundi. cclxxxi. **D**

Decima dīa est eorū qui illudūt semias
que bape vel xurgine vulgariter nun-
cupant. cclxxxi. **A**

Secundū principale tractat de spiritali-
bus familiaribus. cclxxxi. **D**

Decima cōsideratio tractat de qli-
tate corporū in qbus demōes appa-
rent. et si pnt hūana corpora vel aias sub-
itrare qd tribz explicat pūctz. cclxxxi. **A**

Primus pūctus est de qlitare et figuris
corporū in quibus demones apparent
cclxxxi. **B**

Secundus pūctus est de subintratiōe demo-
nū in corporibz obsessoz. et quō nullus
hō viuus nec mortuū ambulat in alio
hoie sicut diabolus. cclxxxi. **A**

Tercius pūctus est qd demōes nō pnt eēn-
tiā aie intrare qd ē eēntie aie illabī nec
pīe malas cogitationes inmittere.
cclxxxi. **D**

Decima pīderatio tractat qd sine dz
terminari bellū demonū qd tribz mē-
surabit passibus. cclxxxi. **E**

Primus passus ē qre demōes sūt i mōdo. **C**

Secūs passus ē de cessatiōe pīcipat et bel-
li demonū qd genz hūanū. cclxxxi. **D**

Tercius passus ē de retrusione pīcipat de-
monū in inferno. cclxxxi. **A**

Explicit tabula.

Incipit phemiū Fortalicij fidei.
cōscripti p quendā doctorē eximij
ordis mioꝝ. Anno dñi. AD. cccclix.
in ptibus occidentis. Et primū po
nit scribentis intentio.

Fortis fortitu
dis a facie inimici. Tu es
dñe deus meus. qui facis
magna & inscrutabilia & in
rabilia: quoz nō est numerus. Tu ex
tendisti celos solus: & gradieris super
fluctus maris. Tu ambulas sup pen
nas ventoz. Tu fecisti arcuū & orio
nas & interiora austrī. Tu es celsior ce
lo. pfundior inferno. longior terra. et
latior mari. Tu es in cui⁹ manu est aia
ois viuētis: & spūs vniter carnīs. Tu
auris verba distindicas: & fancis come
dētis saporē. Tu es qui cognoscis de
cipiētē: & eū qui decipit. Tu adducis
malos cōsiliarios in stultū finem: & iu
dices in stuporē. Tu balthēū regū dis
soluis & pcingis fune renes eoꝝ. Tu
ducis sacerdotes eoꝝ inglorios: & opti
mates supplantas. Tu pmutas labiū
veraciū: & doctriā senū auferis. Tu es
dñe qui effundis despectōem sup prin
cipes: & eos qui oppsi fuerāt releuas.
Tu reuelas pfunda d tenebris: & pdu
cis in lucē vmbꝝam mortis. Tu es do
mine q multiplicas gentes & pdis eas
& subuersas in integꝝ restituis. Tu im
mutas cor principū ppli terre: & decli
pis eos vt frustra incedant p inuicem.
Tu facis eos palpare quasi i tenebris
& nō in luce: & errare facis eos q̄i ebrī
os. Tu solus es oipotēs. Tu solus oē
bonū. Tu solus omisciens. Tu solus
nostri corda filioꝝ hominū. Tu solus re
ipm cōprehendis. Tu solus es ubiqꝝ
pns. Tu solus creas res de nihilo. Tu
solus in instanti oparis. Tu solus sta
bilis manens das cuncta moueri. Tu

solus ex auctoritate miracula facis. Tu
solus de qualibet creatura facis quod
vis. Tu solus voluntates hoīs cogere
potes. Tu solus potes essentia anime
illabi. Tu solus potes peccata dimit
tere. Tu solus potes grām infundere.
Tu solus potes in igne ppetuo corp⁹
seruare. Tu es corā quo nudus est in
fernus: & nullū est opimentū pditōni
Tu extendis aqlonē sup vacuū: & ap
pendis terrā sup nihilū. Tu ligas aq̄s
in nubibus vt nō erūpant pariter deor
sum. Tu detines vultū solij tui: & expā
dis sup illō nebulā tuā. Tu dñe termi
nū circūdedisti aquis vsqꝫū finiat lux
& tenebre. Tu es ad cuius nutū colū
ne celi cōtremiscunt & pauent. Tu es
in cuius fortitudine maria cōgregata
sunt repente: & prudētia tua pcussit su
perbiū. Tu es cuius spūs celos orna
uit: & obstericante manu tua eductus
est coluber tortuosus. Tu es deus ex
celsus in fortitudine tua: & nullus est
tibi similis in legislatoꝝib⁹. Tu es cu
sus numer⁹ annoꝝ inestimabilis. Tu
auferis stillas pluuię: & effundis ym
bres ad instar gurgitiū qui d nubibus
fluunt qui p̄terunt cuncta desup. Tu
si volueris extendere nubes quasi ten
torij tuū & fulgurari lumine tuo: desu
per quoqꝫ cardines maris opies. Tu
das escam oibus mortalib⁹. Tu dñe i
manibus tuis abscondis lucē: & p̄cipis
ei vt recursus adueniat annūciās d ea
amico tuo q possessio tua sitz ad eam
possit ascendere. Tu sup oēs celos cō
sideras & lumen tuū sup terminos ter
re. Tu posuisti fundamēta terre & elus
mensuras. Tu terendisti sup eā lignēā
& bases elus cōsolidasti. Tu es quem
laudent astra matutina. & ante quē su
bilāt filij dei. Tu cōclufisti hostijs ma
re circūdas illud terminis tuis. posu
isti vectem & hostiaz dixisti bucusqꝫ ve
nies & non pcedes amplius: & hic cō

Prologus

fringes tñmētes fluctus tuos: Tu oñ-
disti aurore locū suū. Tu fecisti auro-
raz et solē: Tu cōcussisti extrema terre
et excussisti impios ex ea. Tu igrēssus
es pfundū maris et in nonissimis abis-
si deambulasti. Tu es cui apte sūt por-
te mori et hostia tenebrosa vidisti. Tu
dñe cōsideras latitudinē terre. Tu no-
nolsti in qua via habitat lux et tenebra:
rū quis sit locus. ut ducas vñm q̄q̄
ad terminos suos. et intelligas semitas
domus eius. Tu scis qñ nascituri sūt
hoies: et numerū dierū eorū nosti. Tu
ingressus es thesauros nivis. et thesau-
ros grandinis aspexisti. q̄ sparasti in
tēps hostis i die pugne et belli. Tu scis
p quā viā spargit lux et diuidit est sup
terrā. Tu dñe dedisti vehementissimū
ymbri cursū. et viā sonantis tonitruī
ut plueret sup terrā absq̄ hoie in deser-
to. vbi nullus mortaliū cōmorat̄ ut im-
pleret inusātā desolatā. pduceretq̄ her-
bas vřrentes. Tu es pluuie p̄f. Tu ge-
ris stillas rois: a te egredit̄ glacies et
gemuisti gelū de celo. Tu iduras aq̄s
in siliū dñe lapidis. et supficies abissi
cōstringis. Tu es q̄ coniungere potes
micantes stellas plīades. et girū arcu-
ri potes dissipare. Tu pducis luciferū
in tpe suo et vesperū sup filios terre cō-
surgere facis. Tu nosti ordines celi et
pones rōnē eius i terra. Tu numeras
multitudinē stellarū et oibus eis noīa
vocas. Tu dīmensus es altitudinē ce-
li. latitudinē terre et pfundū abyssi. Tu
dñe dīnumeras arenā maris et pluuie
guttas et dies seculi. Tu immittis ful-
gur et vadunt. et reuerentia dicunt ti-
bi assumus. Tu posuisti in visceribus
hois sapiam. Tu dedisti gallo intelli-
gentiā. Tu enarras celoz rōnē et cōcē-
tum celi domire fecisti. qñ fundebas
pulverē in terra et glebas cōpingebas
Tu es dñe q̄ mensus es pugillo aq̄s et
celos palmo pōderas. Tu appendis

tribus dīgītis molem terre et libras in-
pondere mōtes et colles in statera. Tu
fecisti celū et terram cū oī ornatu eorū
Tu oīa in numero pondere et mensu-
ra disposuisti. Tu es quē celū: et celi ce-
loz cape nequnt. Tu es oīpotens sup
oīa opa tua terribilis dñs et magn⁹ ve-
hementer et mirabilis potentia tua. qñ
si fortitudo querit robustissim⁹ es. Tu
dñe si subuerteris oīa vel in vñū coar-
taueris: a nullo p̄diceret: nec quis dice-
re poterit cur ita facis. Tu si destruxe-
ris: nemo est qui edīficer. si includeris
hoiem: nemo est q̄ apiat. Tu dñe si cō-
tinueris aquas oīa siccabunt. et si emi-
seris eas subuertēt terram. Tu es dñe
apud quē est fortitudo cui⁹ ire resiste-
re nemo pōt. et sub quo curuant̄ q̄ por-
tant orbē. Tu es cui mīlia mīllium assī-
stant angeloz et decies centena mīlia
ministrant. Tu es ante cuius spectū
centū. xliiij. milia sunt citharizātes in
citharis suis. Tu es ante cui⁹ thronus
turba magna quā dīnumerare nemo
pōt grās agit. Tu vřte et moris habes
prātē. Tu es dñe quē laudat oīs mili-
cia celestis exercitus et omīs creatura.
Tu es maior oī laude. Tu es dñe cui⁹
īmensa est et īuestigabilis mīa pmissi-
onis tue. qñ tu dñe altissim⁹ sup oēm
terrā lōgantim⁹ et multū misericors. et
penitens sup malicias hoim. Tu vřs
oēs hoies saluos fieri. et in agnitōz ve-
ritatis venire. Tu es qui in rebus per
tēps ortis summā grām fecisti. cum p-
pter salutē humani generis. qd̄ nīmīa
charitate dilexisti. mīstisti filiū tuū vñi
genitū eternaliter generatū in plenitu-
dinis tpe. in maria virgine hūanari.
quē vep̄ deū et hoiem cōfitemur. fact⁹
tibi obediens vsq̄ ad mortē crucis ut
nos redimeret a pctō. Hec ē fides no-
stra. Hec cōsolatio nřa. Hec vita nřa.
Hec spes beatitudinis nře firmior q̄ ce-
lū et terra. Sed o altissime deus multi

hec cōfiteñt labijs quorū cor longe ē a
te. Illij nitunt̃ euertere hanc veritates
et verbis et factis quorū quidā sunt he-
retici et pueri xpiani. Illij sunt iudei.
alij saraceni. alij vō diaboli. De errore
hereticorū nullus est qui inq̃rat. intra-
uerūt dñe gregē tuū lupi rapaces. q̃a
pauci sunt pastores: multi mercenarij
et q̃ mercenarij sunt nō est eis cura d̃
ouibus tuis pascēdis s̃ tondēdis. Vi-
dent. n. lupos venientes et fugiūt. Cadit
azina et est qui subleuet. perit aia et nō
ē q̃ adiuvet. De p̃dictis iudeis blasphe-
manibus nomē tuū et inaudita crude-
lita. latenter facientibus in fidelib⁹ tuis
nullus est vt plurimū qui recogitet. q̃
munera eorū excecauerūt oculos iudi-
cū p̃sidentū in clero et p̃pō. s̃ et abso-
na saracenorū videntū inter nos ex in-
teresse p̃dictorū iudicū obliuioni data
sūt. Predicatores tui l3 panes clamāt
sed a veritate tua auditum auertunt et
ad fabulas cōuertunt. Impletum est
dñe verbū tuū p̃dicatois eximij. Erit
em̃ t̃ps cū sanā doctrinā nō sustinebūt
hec velut quandā querelaz dñe. ex p̃e
diligentiū te mitto ante thronū tuū et
agni immaculati. Succurre ergo dñe
gregi tuo quē p̃ctoso sanguine filij tui
emisti. Sanguineos fontes lacrimaz
emittit cor meū. q̃ neminē video p̃o-
latozē gementiū: et fere neminē zelato-
rē tue fidei catholice sp̃aliter i hac mis-
sera hispania. in qua sicut in fine mun-
di sita est. sic in ea cōgregate sunt oēs
feces morū inimicorū. Inimicus ē he-
reticus. inimicus iudeus. inimicus sa-
racenus. inimicus diabolus. Cogita-
ni q̃ dñe deus meus pp̃ gloriā et hono-
rē tue sancte fidei catholice. et in remis-
sionē delictorū meorū hūc libz scribere
quē fortalicij fidei nomino. meūq̃ in-
tellectū me maiestati cōmēdo. et sic cū
splendoribus lucis tue illuminare vt
guertis. vt illa scribā que tue sint placit

ta voluntati ad cōsolatōem fidelū. et
p̃ defensione tue sanctissime fidei. In
quo quicq̃d bene dicitur inueniat tibi
tribuat a quo oē bonū ē. Si quid ve-
re minus caute dictū fuerit beniuolaz
pero correctorē. in oib⁹ me submit-
tens determinatōi ecclie catholice tue
imaculate sp̃ose. Sumēs in tuo noie
p̃ fundamento n̄ri inexpugnabil for-
talicij verbū p̃sumptū. Turris forti-
tudinis a facie inimici. psal. lx. Et pre-
mitit figura pugne. in qua fortalicij
q̃nq̃ turriū cum eius ornatu et arma-
tura deseruit primo libro. Heretici so-
dientes sine p̃ inulū fortalicij p̃foran-
tes deseruiunt secundo. Iudei vero si-
gnati velati et cathenis vinculari deser-
uiunt tercio. Bellum saracenorum et
christianorū deseruit quarto. Dem oēs
vō ab angelis p̃strati deseruiūt quinto
libro

Incipit liber primus in quo con-
tinentur tres consideratiōes.

De ordo

do in p̃nti libro q̃n-
q̃ erūt p̃tiales libri
quasi quicq̃ turres
fortalicij fidei in-
expugnabiles. Pri-
mus erit d̃ vera xp̃i

inulū armatura et d̃ fidei catholice ex-
cellentia. Secundus erit de bello sal-
sorū xpianorū et hereticorū p̃eam: et eorū
astutia. Tercius erit de bello iudeorū
p̃ra eam. et eorū crudelitatibus: et mali-
cia. Quartus erit de bello saracenorū:
cōtra eandē et de eorū et sue legis inu-
dicia. Quintus erit de bello diabolorū
contra eandē: et de perditionē domini
eorū et miseria. Circa primū libz sunt
tres erunt p̃ncipales consideratiōes.
Prima erit de armatura omnij fide-

a ij

liū in generali. Secunda de armatura veroꝝ p̄dicatoꝝ i sp̄ali. Tercia erit de nobilitate ⁊ excellentia fidei catholice in p̄ticulari.

De armatura oīm fidelīū in generali. ⁊ ponunt hic sex genera armorum sp̄ualium.

Circa primā cōsi

deratōem que est de armatura fidelīū in generali. hoc est oēs fideles cuiuscunq; status cōphendēdo sequamur ap̄lm ad Ephē. vi. c. Qui sp̄sancto illustratus docuit qualiter fideles debent armari in sp̄ali bello. ⁊ ponit sex armorum genera. quoz quinq; sunt ad resistendū. vnū ad impugnandū. s. verbū dei. Prima armatura est studium cōtinentie. Secunda est virtus iusticie. Tercia est exempla scōꝝ. Quarta armatura est scutū fidei. Quinta ē galea sp̄ei. Sexta est gladius verbī dei.

De prima armatura dicit ap̄ls stare succincti lūbos v̄ros in veritate. hac muniunt fideles cōtra hostē familiarē. s. contra luxuriā. de qua d̄r Job. xl. Fortitudo eius in lumbis eius qm̄ in eis est vis generatiua. ⁊ debent fideles vt bene sint muniti hac armatura accingi zona quintuplici. Primo debēt accingi zona pellicea. que est mortificatio carnis. hac accincti sunt ioh̄nes baptista ⁊ helias. Secundo debēt accingi zona iusticie que est exercitiū boni opis. de qua d̄r Esa. xi. Erit iusticia cingulū lumbōꝝ eius. Tercio debent accingi zona fortitudinis vt p̄mis motibus viriliter resistent de qua d̄r Prover. vi. Accingi fortitudinē lūbos suos. Quarto debent accingi zona hūilitatis. hoc est lintheo quo dñs accinct⁹ lauit pedes discipuloꝝ suoz. Io. xliij. Quinto debent fideles accingi zona veritatis. s. euāgelice p̄missiōis. math. xix. sunt eunūcbi qui se castrauerūt. p̄

pter regnū celoz. Qui hac quintuplici zona accinctus fuerit erit vere armatus studio cōtinentie. De secunda armatura que est virtus iusticie. subdit ap̄ls. c. eodē. ⁊ iduti lorica iusticie. hac muniunt fideles cōtra hostē auaricie. de qua d̄r ecclesiasticus. iij. nihil iniquius q̄ amare pecuniā. Et dicit lorica iusticie. qz sicut lorica munit totū corp⁹ sic iusticia reddendo vnicuiq; qd suū est vniuersaliter soluit oē qd d̄z vt nullus possit agere cōtra eā. Esa. lix. Indut⁹ ē iusticia ⁊ lorica. Est. n. iusticia in corde in ore ⁊ in ope. in corde ē tripliciter. Primo p̄ amorē Math. xxij. Diliges p̄ximū tuū sicut teipm. Secdo ē iusticia in corde p̄ cōpassionē. Job. xxx. cōpatebas aīa mea paup̄i. Est terciō iusticia in corde p̄ iniuriarū dimissionē. Math. vi. Si dimiseritis hoibus pctā eoz dimittet ⁊ vobis p̄r v̄r celestis delicta v̄ra. Est etiā iusticia in ore tripliciter. Primo p̄ dulcē correctōem. Ecclesi. xix. Corripe proximū anteq̄ cōmiseris. Secundo est iusticia in ore p̄ consiliū. Prover. xxvij. vnguento ⁊ varijs odorib⁹ delectat cor. ⁊ bonis amici cōsilijs aīa dulcorat. Est terciō iusticia in ore p̄ seruētē orōnē. Iaco. vi. orate p̄ inuicē vt saluemini. Est vltio iusticia in manu. s. in ope etiā tripliciter. Primo p̄ donū. Prover. xviij. donū hoīs dilatat viā eius ⁊ an̄ principes spaciū ei facit. Est aut donū datio irrepēibil. Secdo ē iusticia in mān p̄ mutū. deuter. xxij. fratri tuo absq; vsura q̄ indiget cōmodabis vt b̄ndicat tibi dñs deus tu⁹ in oī ope tuo. Tercio ē iusticia in manu. s. in ope p̄ auxiliū. ad gal. v. per charitatē spūs seruite inuicē. Predicti nouē grad⁹ iusticie. s. tres in corde. tres in ore. tres in ope. s. q̄ qdā annuli fortissimi quibus lorica iusticie prexitur. vt illos h̄is merito dicat armatus lorica iusticie. De terciā armatura q̄ ē

sanctorum exempla. Aplos subiungit capitulum eodem. Et calciaui pedes in preparatione euangelij pacis. Dicunt autem sanctorum exempla calciamenta. quia his mununtur fideles contra affectum terrenum. Quatuor autem facit calciamentum. Primo valet ad defensionem. scilicet frigus spinarum et luti. Sic et bonum exemplum defendit contra frigus infidelitatis. contra spinas cupiditatis et contra lutum libidinis. Unde dicit dominus Iuxta. x. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes et scorpiones et supra omnem virtutem inimici et nihil vobis nocebit. et psalmista ait psal. lxxix. Super aspidem et basiliscum ambulabis et coccinabis leonem et draconem. Secundo calciamentum velat a puluere. sic et sanctorum exempla velant a puluere vane glorie siue laudis humane. unde Hieronimus. ij. Prohibe pedem tuum a nuditate. Tercio valet calciamentum ad calefactionem. Sic sanctorum exempla calefaciunt affectum nostrum erga deum et primum diligendum. Unde et qui edunt agnum paschalem inveniunt eum calciaui Exo. xij. Quarto valet calciamentum ad ornatum. Sic et sanctorum exempla ornant nos decore virtutum. unde Cantica. v. Pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia principis. Judith. vi. Sandalia illius rapuerunt oculos eius. scilicet excecaverunt oculos holoserphim per quem intelligitur diabolus. Inde et qui sandalia pontificis auro et gemis et diversis coloribus adornant. Pro memoria predictarum proprietatum calciamenti est versus iste. defendit. velat. calefacit. calcis ornat. De armatura que est scutum fidei ait apostolus cor. eodem. In omnibus sumentes scutum fidei. scutum est fides in carnatione. Est. n. scutum triangulum latus super vultum. ita et Christus est una persona triplicem in his subam. scilicet deitate carne et animam. Itaque in scuto coreum desuper extendit in ligno et pingitur extra. ita et caro Christi extensa fuit in ligno crucis. Hieronimus. xj. Venite mittam

lignum in panem eius. Pictura est effusio sanguinis per diversas partes corporis. Esaias lxiij. Quare rubrum est indumentum tuum. Hoc scutum dicitur geri a sinistris. quia ibi est cor hominis. Proverbia. iij. Si custodias servum cor tuum et. et. Dabis eis scutum cordis laborem tuum. Hoc scutum munitur fideles contra tela diaboli. Unde scribitur ab apostolo. In quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. nequa est caro. ne quior est mundus. sed nequissimus diabolus. Dicunt autem triplicem armamentum diaboli tela per subtilitates. Genesim. iij. Serpens erat callidior cunctis animalibus terre. Dicunt ignea succensione. unde Job. xli. Illius eius prunas ardere facit. pruna sunt carnalia desideria que diabolus toto conamine in nostris mentibus intendit accedere. Esaias. lxiij. Ecce ego creavi fabrum stantem in igne prunas. His igitur opponenda est fides que acuto visu inuisibilia comprehendit. et subtilitates tentationum perspicit. unde. iij. Cor. ij. Non enim ignoramus cogitationes eius. Est etiam prima gratia unde et dicitur ros matutinus. et ideo fervorem tentationis extinguit. unde Ecclesiasticus. xliij. Ros obuians ab ardore venienti humile efficiat eum. De quarta armatura que est galea spei. addit apostolus in cor. eodem. Et galeam salutis assume. Hac armatura munitur fideles contra vana hominum mundi. quia. n. sperat eterna defacili premittit temporalia. unde Esaias. lxiij. Qui sperat in domino mutabit fortitudinem. ut sint fortes in spiritualibus assument pennas ut aquile. ut per spem et desiderium volent ad celestia. Galea caput protegit. quia spes eternorum ab adversitatu tribus mentem illesam custodit. Est autem triplex spes. Prima dicitur spes veniente de qua dicitur esechiel. xviij. Quacumque hora peccator igemuerit vitam vivet et non morietur. Hec defendit ab ictu desperantis. Secunda dicitur spes gratie. j. De. j. Sperate in ea que offert vobis gratiam in reuelatione iesu Christi. hec defendit a torpore pusilla.

inimicus. Tercia dñi spes glorie dñi qñ
ad Roma. v. Gloriamur in spe glorie
filiorum dei. hec defendit a pñdē obstina
tōis. Cōtra spes et desiderium repro
borum versat circa quatuor. de quibus Sap.
v. Spes impij tanq̃ lanugo est. s. flos
cardui q̃ a vento tollit. hec est carnalis
voluptas q̃ modica egritudine vel mo
lestia tollit et tabescit. Sequit secūdo
et tanq̃ spuma gracilis q̃ a pcella disp
git. hec ē fauor vel gloria tpalis q̃ bre
uis ēē pbat. Subiungit tercio. et tanq̃
fumus qui a vento diffusus est. hoc ē
ambitio dignitatis q̃ in ipso accessu de
ficit. Cōcludit quarto et tanq̃ mēoria
hospitis vñtus diei p̃reuñtis. hec est
p̃sp̃ritas tpalis. De quinta arma
tura que est gladius verbi dei. pcludit
ap̃ls. Et gladiū spūs qd est verbū dei.
ad Hebre. iij. Viuus est sermo dei et
efficax et penetrabilior oī gladio anel
pti. Viuus autē est in p̃ceptis et p̃bi
bitōib⁹. qz p̃ hec viuificat. Jo. vi. Ver
ba q̃ locutus sum vobis spūs et vita sūt
s. sp̃ualis vita. et psalmista. Eloquū
tūū viuificauit me. Efficax ē in p̃missi
onibus et cōmīnatōibus. qz oīa cōple
bunt tpe s̃po. Math. v. Iota vñū aut
vñ ap̃c non p̃scribit a lege donec oīa
fiant. Penetrabilior ē oī gladio in iū
dicijs et dñatōibus. qz p̃dit corpus et
aiam in gehennā. Apoca. i. De ore ei⁹
exibat gladius ex vtraq̃ pte acutus. s.
armatura est ad p̃cutiendū. pcutit enī
carnem. qz docet illius mortificatōem
vñ Cant. iij. Vniuscuiusq̃ ensis sup
femur suū p̃p timores nocturnos. Se
cundo pcutit mundū qz docet illi⁹ cō
tempnū. vñ Math. x. dñs dicit. nō ve
ni pacem mittere sed gladiū. Percutit
tercio diabolū. qz detegit astutias ei⁹.
vñ Job. xl. Cōscident illū amici. diui
dent illū negociatores. Dicit autē gla
dius spūs. qz spūs sc̃s dat ip̃m. math.
x. nō. n. vos estis loquim̃r s̃ spūs pa

tris vñi q̃ loquit̃ in vobis. Itē dñi gla
di⁹ spūs qz spūs ducit ip̃m. vñ Greg.
Nisi intus sit spūs q̃ doceat lingua do
ctoris i vanū laborat. psalmista. dabit
voci sue vocē virtutis. Et qz veri p̃dica
tores in bello sp̃uali singularissimum
bellū gerūt et nīmū vñle in eccia dei.
Ideo habita armatura fidelīū in gene
rali. de p̃dicatoz armatura in sequēti
cōsideratōe singulariter est dicendū.

De armatura verorū p̃di
catorū in speciali.

Circa secundā cō
sideratōz h⁹ p̃mi libri qz vera ar
matura militū xp̃i ad extirpandū p̃di
ctos errores et ad crimina increpanda
cōsistit in p̃dicatōe verbi dei. qd est q̃s
ignis ardēs et q̃i malleus cōterens pe
tras. Hier. xliij. Ideo vt p̃dicatores
euāgelici p̃dicatū bellū securi possint i
trare cū spe victorie obtinēde. quatuor de
bent diligēter attendere. in qb⁹ cōsistit
eorū armatura. Prīmū qd ē p̃dicatio.
Secūdū q̃lis dñs ēē p̃dicatio. Tercūz
cui p̃dest p̃dicatō. Quartū qual dñs ēē
p̃dicatō. Ad primū rñdet Alanus
qz p̃dicatio ē manifesta et publica mo
rū instructio et fidel et hoīm informā
tōi deservit. ex rōnū semita et aucto
ritatū fonte. pcedēs manifesta dñs ēē p̃
dicatio: qz in manifesto p̃ponēda est.
vñ xpc ait math. x. q̃ dico vobis i aure
p̃dicare sup tecta. Si cr̃ia occulta esset
p̃dicatio. suspiciosa ēēt sicut latī⁹ de
clarabit in tercia p̃sideratōe h⁹ p̃mi li
bri. Imo tal p̃dicatio vidēt redolere hē
tica dogmata. In p̃cellabul. n. suis la
tēter p̃dicat heretici vt facili⁹ illos deci
piant. Publica dñs ēē qz nō vñi s̃ pluri
bus p̃ponēda. si. n. tātū vñi p̃poneret si
cēt p̃dicatio s̃ doctrina. Nec ē. n. dñs
int p̃dicatōz doctrinā. qz p̃dicatio est
illa instructio q̃ plurib⁹ fit et i manife
sto et ad mox instructōz. Doctrina p̃o

q̄ a plurib⁹ vel vni sit ad sciē eruditōez
Per hoc qd sequit̄ instructio moꝝ et
fidēi insinuat̄ due pres theologice. vna
rōnalis q̄ diuinorū sciām psequit̄. alia
moralis q̄ moꝝ informatōz pollicet̄. p̄di
catio. n. nūc de diuisiōe instruit̄. qd signi
ficat̄ p angelos ascēdētes. nūc de hūa
nis qd significat̄ p descēdētes in scala
iacob Gen. xxiij. Angeli. n. ascēden
tes et descēdētes sunt p̄dicatores q̄ tūc
ascēdūt dñi celestia p̄dicant. descēdunt
q̄n p moralia se inferiorib⁹ cōformant
Per hoc qd sequit̄ hoim informatōi
deseruiēs significat̄ cā finalē siue vtili
tas p̄dicatōis. et qz rōnib⁹ subnixa d̄z
eē p̄dicatio et auctoritatib⁹ roborata.
psequēter anectit̄ ex rōnū semita et au
toritatu fonte pcedens.

Qualis debet eē p̄dicatio

Quia scdm hui⁹ secūde p̄sidera
tōis. i. q̄lis d̄z eē p̄dicatio. An
det̄ q̄ vera euāgelica p̄dicatio
d̄z q̄lificari trib⁹ cōditōib⁹ negatiuis et
rotidē affirmatiuis. Procedēdo pri
mo de negatiuis dico q̄ p̄dicatio euā
gelica nō d̄z in se hēre aliq̄ scurriliā vel
pueriliā vel rīgmoz melodias et metro
rū psonātiās q̄ potius sunt ad anres
demulcēdas q̄ ad aīos informatōes.
et tō oī farte p̄tēdēda. De tali p̄dicatōe
d̄f a p̄p̄ba. Caupones v̄ri miscēt aquā
vino. in illa p̄dicatōe mixta ē aq̄ vino
in q̄ pueriliā et scurriliā verba et anios
quodāmodo effeminātia ponūt. Scdo
p̄dicatio nō d̄z splēdere sabul⁹ verborū
purpuramētis color. nec min⁹ ex an
guib⁹ verbis d̄z eē directā. s̄ mediū te
nuere beati. qz si nimis eēt coloribus
picturata. vidēt nuntio studio eē exco
gitata. et potius elaborata ad sonorem
hoim q̄ ad vilitatē primorū. et ita mi
nus moueret anios auditorū q̄ sic p̄di
cāt p̄barisets cōpanē q̄ ampliabat̄ sim
bas. et dilerat̄ illatēria sua Math.
xxij. Talis. n. p̄dicatio sup̄sticiosa pōt

dicti nō p̄tēdēda s̄ sustinēda. Vñ apl⁹
ait ad phil. i. Quacūq̄ occasiōe xpc p̄
dicat̄ in hoc gaudeo s̄z gaudebo. Te
clo nō debēt in p̄dicatōe euāgelica in
terferi falsa ad maiorē xpiane religio
nis laudē. qz nō minus irascit̄ xpc de
falsa laude q̄ de negata veritate. Tal
aut̄ p̄dicatio hereticorū solet eē q̄ vera
p̄ponūt et psequēter falsa p̄tēdunt. de
q̄bus dicit̄ T ren. liij. Lamee denuda
uerūt māmas lactauēr catulos suos
lamee virgīncas h̄nt facies s̄ pedes eq̄
nos. pedes eq̄nei ungulas nō findūt.
s̄ firmiter se terre infigunt. Per lame
as intellīgunt heretici q̄ p̄ponūt facies
virginis s̄ p̄tēdūt aculeū scorpiōis
Primo. n. ponunt vera. psequēter af
sumūt falsa. pedes v̄o h̄nt eq̄nos. qz af
secus mentis in dei dilectiōe et p̄imi
nō diuidūt s̄ oēs affectus terrenis de
lectatōibus infigunt. talis p̄dicatio oī
no abijcienda est et oīno est p̄niciosa.

Secūdo qualificat̄ p̄dicatio euā
gelica trib⁹ alijs cōditōibus affirma
tiuis. Prima est vt initium sit ab au
toritate theologie tāq̄ a sup̄ p̄p̄o fū
damento maxime ab euangelij psal
mis pauli epistolis et libris salomonis
quia in istis specialiter resultat moral
instructio. Si ergo fundamentū p̄di
cationis quis poneret dicta p̄horū vel
p̄cardica puerbia que in v̄su cōi habē
tur potius talis p̄dicatio eēt rīdiculo
sa q̄ euāgelica. nec debet p̄dicatoꝝ pe
tere thema cum pulpitū ascendit a po
pulo. sicut vidē de quodam cum talis
modus magis videat̄ p̄tēdere osten
tatiōem q̄ edificatiōem. licet crederem
illum ex simplicitate facere. et deinde
sumpto themate si fuerit necesse de li
bris sacre pagine sumende sunt aucto
ritates ad p̄positiū vtilēs. et pōt inferre
dicta gentiliā n̄ vera. sicut et paulus
in epistolis suis aliquādo p̄horū au
toritates interserit. qz tūc accipiunt̄
a liij

Liber

primus

ab eis tanq̃ ab iniustis possessoribus. et debet cauere q̃ fundamētū sue p̃dicatōis nō sit p̃positio nimis obscura vel difficilis p̃posita. ne auditores eā fastidiant et ita minus attente audiat. Secūda cōditio affirmatiua est q̃ habeat in sentētijs pondus vt virtute sententiarū aīos auditorū emolliat. ad la crimas moueat. excitet mentē. pariat cōtritiōem cōpluat doctrinis. in toner minis. blandiat p̃missis. et ita tota tēdat ad vtilitatē p̃rimoz. Et sunt p̃dicatōis tres spēs. vna q̃ est verbo. de q̃ Mar. vi. Predicate euangeliū omni creature. alia scripto. vñ ap̃lus dicit se p̃dicasse corinthijs. qñ eis epl̃as scribit. Illa est in facto. vñ dicit greg. Omnis xp̃i actio n̄ra est instructio. s̃ illa est p̃fectissima vbi ad minus occurrūt duo. s. doctrina et opus. exēplo xp̃i qui cepit facere et docere. Act. j. hec. n. cōiter faciunt pondus p̃dicatōis. qz cui⁹ vira despiciē restat vt eius p̃dicatio con temnat. Itē cōfirmat p̃dicatōem. op̃erū p̃fectibilitas. et exēploz virtuositas. qz qui fecerit et docuerit h magn⁹ vocabit̃ in regno celoz. Math. v. Hec est em̃ lex p̃dicatoz vt impleant qd̃ docent. cū turpe sit doctoz si culpa redarguit ip̃m vt catho ait. Tercia cōditio p̃dicatōis affirmatiua est q̃ sit breuis. vñ ad Corith. xliij. dicit ap̃ls. In eccia volo qñq̃ verba magis loqui. i. pauca sensu meo. i. vt intelligam et ab alijs intelligar. et sic eos instrua q̃. x. milia verboz in lingua. i. q̃ maximaz verbo p̃ copia sine h̃mōi intellectu. Sciendū autē q̃ ap̃lus sp̃aliter se dicit hic velle loqui qñq̃ verba. qz p̃dicatores eccie debent annūciare qñq̃. scz credenda. agenda. vitanda. timenda et speranda. qz p̃dicatio d̃z eē de his que p̃tinent ad fidē. et sic h̃r̃ primū. et d̃ his q̃ p̃tinent ad mores et sic habet alia q̃. tuoz. s. virtutes et vicia. pena et gloria.

Et qz ista debent p̃dicari cū breuitate sermonis. Ideo dicit ap̃ls qñq̃ verba. i. pauca. Similē doctrinā tradidit p̃dicatozibus p̃r n̄r seraphicus fr̃cisc⁹ dicens in regula. Monio quoq̃ et exhortoz fr̃es meos vt in p̃dicatōe quaz faciunt sint examinataz casta eoz eloquia ad vtilitatē. et edificatōez p̃p̃li annūciando eis vicia et virtutes penaz et gloriā cū breuitate sermonis. qz p̃buz abbreviatū fecit dñs sup̃ terrā Esa. x. fin alia translatiōez exēplū hui⁹ ponitur in libro de vita et moribus ap̃lozū vbi dicit q̃ sermonationatus est quidaz corā alexandro et longū egit sermonē et tedio affectus alexander dixit. Non est laudabilis p̃dicatio que iuxta p̃dicantis vires asserit. s̃ iuxta possibilitatē audientiū cōmendabilis potius reputat. hec ibi. Ex quibus oibz clare patet qualis debet eē p̃dicatio euangelica.

Ad etiam nolentibus audire p̃dest euangelica p̃dicatio.

P Tercio huius secūde p̃sideratōis. s. cui p̃dest p̃dicatio. Rūdet q̃ euāgelica p̃dicatio n̄ solū p̃dest volentibus audire s̃ etiam nolentibus. vñ dicit ap̃ls. ij. ad Thio. iij. Predica verbū in sta oportune. im portune argue obsecra increpa in oī patientia et doctrina. Erit. n. t̃ps cuz et sanā doctrinā nō sustinebūt. s̃ ad sua desideria coaceruabūt sibi m̃gr̃os p̃u rientes aurib⁹. et aueritate qd̃ audiri auertēt. ad fabulas aut cōuertēt. Ad exponēs nicolaus de lyra dicit sic. p̃dica verbū. s. euāgelicū. in sta. i. in sta ter facias hoc. oportune. i. illis q̃ desiderant audire. im portune. i. etiā illis q̃ accipiūt gratiose. qz aliqñ ē ibi p̃fect⁹ magn⁹. sicut dicit aug. de seip̃o audite p̃dicatōem sc̃i ambrosij ex curiositate motus et nō ex vtilitate. Cūq̃z im̃e

derē q̄ pulcre diceret me inuisto intra
uit q̄ verū dicebat. et sic p̄uersus ad fi-
dem multū p̄fecit in eccia dei. Argue
peccantes ex ignorantia. obsecra pec-
cantes ex infirmitate vt abstineāt p̄
reuerentiā rei sacre. f. passionis eis in
baptismate cōcate. In crepa v̄bis di-
tis peccātes ex certa malicia in oī pa-
tiētia ad repugnātes. et doctrina ad re-
cipientes ip̄os diligenter instruēdo. et
subiit rō p̄dicte monitiōis dīcēs. Erit
enī t̄ps cū sanā doctrinā n̄ sustinebūt.
.q. d. p̄ hoc instandū ē doctrinē verita-
tis q̄dū sunt aliq̄ volētes audire. et an-
q̄ veniat t̄ps in quo sana doctrina nō
sustinebit s̄ fin sua desideria coacerua-
bunt sibi m̄gros loquētes sibi m̄mō
placētia p̄uriētes auribus. i. deside-
rantes audire ab istis doctorib⁹. et ave-
ritate quidā. i. a doctorib⁹ veritatis au-
ditū auertent reputātes eoz doctrinā
nimis durā. sicut Job. vi. Dixerūt ali-
qui de sermone xp̄i durus ē hic fimo.
et q̄s pōt eū audire. ad fabulas aut cō-
uerent. i. ad doctrinā hūanitus cōui-
ctā et veritate carentē. ex quibus clare
p̄t̄ quibus p̄dicatio est fienda et qui-
bus p̄dest.

Qualis debet eē predicator.

Quarta quartū et vltimū h̄ secun-
de p̄sideratiōis videndū ē qual-
is eē p̄dicator. Ad hoc r̄ndetur
duplicit̄. p̄mo in generali. secūdo in
sp̄ali. De p̄mo dico q̄ generaliter lo-
quendo opt̄ q̄ verus p̄dicator sit san-
ctus. q̄ p̄ctōi dicit deus. q̄re tu enar-
ras iusticias meas et assumis testamē-
tū meū p̄ os tuū. psal. xlix. p̄dicatores
enī sunt organū veritatis. et aliq̄n sub-
trahit fimo p̄ culpa p̄dicatois. aliq̄n
p̄ culpa auditōis. put ait greg. moral.
iij. in fine. Tūc. n. ē sermo viuis et effi-
cax cū ē p̄dicatois pura scitas et v̄tuo-
sa p̄fectibilitas. sicut fuit de beato ste-
phano Act. vi. de quo dī q̄ nō poterāt

resistere sapiez sp̄ui q̄ loquebat. De q̄
h̄ pulcr̄ exemplū. x. li. ecciastice histo-
rie. vbi dī q̄ cū sancti patres cōuenis-
sent ad p̄ciliū nicenū et ibidē eēnt p̄bi
et dialetici. quoz vnus cōflictū cū ep̄i-
scopis mouebat in dialetica int̄tū q̄
siebat ingens spectaculū cōueniētib⁹
ad audiendū. nec poterat p̄bs cōcludi
a quoq̄ aut constringi. tanta enim di-
cendi arte oblectis q̄nibus occurre-
bat. vt vbi maxime putaret obstrict⁹
velut anguis lubic⁹ laberet. q̄ v̄idēs
quidā ex cōfessoribus vir simplex et ni-
hil aliud sciens nisi iesum et hūc cruci-
fixū. poposcit se posse cū p̄bo finociq̄-
nari q̄ v̄idēs illi q̄ nouerāt ei⁹ sim-
plicitatē noluerūt pati ne risui habere-
tur sc̄a simplicitas. Ille tū p̄stitit mo-
uens sermonē ac dicens. In noīe iesu
xp̄i. p̄be audī que vera sunt. Deus vn⁹
est qui fecit oīa. et creauit virtute verbī
sui. hoc verbū et sapia quā nos dicim⁹
caro factū est et filius natus est. et p̄ pas-
sionē suā nos a morte liberauit et resur-
rectōis sue nobis vitā et eternā p̄misit
quē expectamus iudicē oīm. Credis
ita p̄be. At ille. velut nunq̄ vllū p̄dicē-
di sermonē didicisset ita obstupescit⁹
virtute verborū. ac mutus ad oīa h̄ so-
lū potuit r̄nderi ita sibi videri nec ali-
quid posse esse magis verū. Cui sensor
si hec ita credis surge et sequere me. et
huius fidei signaculū suscipe. Et puer-
sus p̄bs ad hoīes ait. Audite o viri eru-
diti dū verbis meū res gestuz est. ver-
ba verbis opposui. et que dicebant di-
cēdi arte subueri. vbi v̄o p̄ verbis vir-
tus p̄cessit ex ore dicentis. nec resistere
verbavirtuti nec aduersari hō deo po-
tuit. Et iō siq̄s v̄m potuit sentire que
sensi in hīs que dicta sunt credat xp̄m
et sequat hunc senex in quo locutus ē
deus. et ita p̄bs xp̄ianus effectus est. et
tandē. gratulat⁹ se eē victū. Sāctitas
ergo et vite p̄fectibilitas magis efficiūt

Liber

primus

in p̄dicatore. vtiliter p̄dicet q̄ scie la-
minofitas p̄pter q̄ ait dñs Esa. xxxv.
Sup montē excelsū ascende tu qui
euangelizas syon. i. sup eminentiā vi-
te. pur expōit greg. sup Ezech. oīes.
x. et iō dicit speculator Ezech. iij. Spe-
culatorē dedi re. Beatus aut̄ hiero. in
in ep̄la ad nepotianū monachū elegā-
ter scribit qualis debeat eē p̄dicator in
sermone dicens. Nolo te declamato-
rē esse et rabolū garrolūq̄ sine rōe sed
mysterij peritū et sacramentorū dei rui-
eruditissimū. verba voluere et scelerita-
te dicēdi apud imperitū vulgus admi-
ratiōem sui facere indoctorū hoīm est.
Preceptor quodā meus greg. nazari-
zenus rogatus a me vt exponeret. qd
sibi veller in luca. Sabbato v̄ vtero p̄-
rhopon eleganter lussit. Docebo te in
quiens in ecclia vbi oī p̄p̄lo acclaman-
te cogēris inuitus scire qd nescis. aut
si certe solus tacueris ab oībus stultis
eie deputabis. Nihil tā facile q̄ vilem
plebiculā et indoctā cōdēna lingue vo-
lubilitate decipe. que quicqd nō intel-
ligit mīratur. hec ille. Nunc descēdo
magis in spālī qualis debeat eē p̄dica-
tor verbī diuini vbi q̄q̄ sunt p̄ ordinē
declaranda. Prīmū qualis debeat eē
p̄dicator in habitu exteriori. Secūdū
qualis debeat eē p̄dicator in p̄uersatōe
Teretiū qualis p̄dicator d̄z eē in p̄dica-
tōe. Quartū qualis in aīo. Quintū q̄-
lis d̄z eē p̄dicator in p̄mīo. Ad p̄mū
disco q̄ p̄dicator verbī diuini d̄z eē i ha-
bitu exteriori camelus. i. d̄z indui vesti-
bus paup̄rimis et despectis in quo re-
luceat mūdī cōtempnus. Talis appa-
ruit in mūdo p̄mus p̄dicator p̄nie Jo-
hannes baptista tanq̄ forma et exem-
plar oīm p̄dicatorū qui v̄turi erant sic
p̄t̄z Math. iij. vbi d̄r. Erat iohānes in-
dutus pilis cameloꝝ qd est vestimētū
vile et asperū. q̄ magis mouēt facta q̄
verba in moralib⁹. et v̄ta scā q̄ eloquia

cōposita. Attendant etiā p̄dicator nō so-
lū habitū in iohāne s̄ et victum. i. locū
stas et lacrimas filuestris agrestes. q̄
debita dispō p̄dicatoris est mortifica-
tio carnis. vt sit s̄dita spūi. fm q̄ pau-
lus dicit. j. Cor. ix. Castigo corp⁹ meū
et in seruitutē redigo ne forte cū alijs p̄-
dicauerim ip̄e reprobus efficiar. Sic et
xp̄c in cōpabilis p̄dicator indutus fuit
paup̄rimis vestimētis. q̄ inquit ip̄e q̄
mollib⁹ vestimēt in domib⁹ regū sunt.
Math. xi. Sic beatus p̄r n̄r francisc⁹
paup̄er p̄riarcha noluit fr̄es suos ap-
parere mūdo dicens. et fr̄es oēs vesti-
mentis vilibus induant vt possint ea
reperire de saccis et alijs pecijs cū be-
nedictōe dei. Tales. n. petie et repeta-
tōes velut margarite fulgēt in habitu
frat̄rū mīnorū ostēdentes mūdī cōtem-
ptū in q̄ p̄demnat p̄dicatores q̄ curio-
se molibus vestimēt spālter mīnores.
De secundo. i. qualis debeat eē p̄dica-
tor in p̄uersatōe. R̄ndeo q̄ p̄dicator
euangelicus in sui cōuersatōe d̄z esse
agnus vt possit d̄ eo dici. Ecce agnus
dei caueus sibi a pctō. et p̄mo a scan-
dalo. studet amarez amari blandum
se et affabile exhibere cū omī castitate.
nec sp̄ sit inter turbas: s̄ aliqui recedat
ab eis et vadat in desertū locū exp̄plo
xp̄i Math. xliij. vbi d̄r q̄ cum audisset
iesus mortē. i. iohānis p̄p̄ doctrinā ve-
ritatis secessit inde in desertū locū. se-
cessit nō t̄mens mortē. sed ostēdit q̄ alī
q̄ cedendū sit malicie hūane. et vt da-
ret exemplū p̄dicatoib⁹ verbī diuini.
aliqui recedēt a turbis et redire ad lo-
cū solitariū p̄p̄ duo. p̄ ad recolligendū
xp̄los defectus qui s̄bunt in cōuersa-
tōe cū hoībus. sc̄do ad vacandū orōnē
vt ibi p̄dicator hauriat qd postea po-
pulis effundat. D̄z etiā i sua p̄uersatōe
fugēp̄pli applausus sic legim⁹ de xp̄o
Mar. j. q̄ cū multa deīdōia eijcēt et de-
monia clamarēt et. nō sinebat ea loq̄.

Sequitur et diluculo valde surgens egres-
sus abiit in desertum locum. in hoc datus
exemplum ut predicator mirabilium diuino-
rum opatorum debeat fugere mundi applau-
sum. verumtamen quod non debet dimittere salutes
animarum sequi eam in primis vicis
et ciuitates. Circa tertium. scilicet qualis debet
esse predicator: enangelicus in predicatione.
dico quod debet esse martha et ignis. mar-
tha in sollicitudine. quod predicator verbi
diuini retardans opus predicationis pro
animis carnalibus vel terrenis nego-
ciis ineptus est regno dei. Et ponitur
exemplum de arante et retro aspiciente.
Luc. viij. Nemo mittens manum ad ara-
trum aspiciens retro aptus est regno dei
Secundo debet esse ignis in sermone ut pos-
sit inflamare corda audientium. exemplo
helye de quo dicitur Eccli. xlvij. Surrexit
helys quasi ignis et verbum eius quasi facula
ardebat. quod videtur Bernardus. qui ardet in corde
dicit. De quarto. scilicet qualis debet predicator
in animo. Rideo quod predicator eu-
angelicus debet esse animo leo. quod non debet aduersi-
tate terreri. cogitans quod est missus sicut
agnus inter lupos. Math. x. nec debet
turbari si non habeat spiritus precogitandi quod
videatur persecutoribus duplici de causa. Pri-
mo. quod in tali casu sufficit fide persistenter
confiteri coram persecutoribus quod potest facere
quilibet christianus quantumcumque simplex.
Secundo quod hominibus de deo confidenti-
bus spiritus sanctus non deficit in necessitate:
dicente saluatore Math. x. Cum autem
tradet vos nolite cogitare quomodo aut quid
loquamini. Dabit enim vobis in illa ho-
ra quod loquamini. Et per hoc predicis quod non
loquitur hic christus de verbo predicationis sed
cum fuerint traditi ante iudices. quod predi-
cator verbi diuini precogitare debet quomodo de-
beat verbum diuinum predicare sine appone-
re. Item quod dicitur puer. xvi. homo est animus pro-
parare et dei gubernare linguam. aliter ten-
taret deum si negligenter de hoc cogitet
dum tamen habet spiritus oporunum. Sit ergo animo

leo ipse territus et non turbatur ponens autem oculi
los suos cum peccata publica habuerit rep-
bendere illud verbum Iohis baptiste
Mar. vi. Non licet tibi habere fratrem
tuum. et verbum petri ad principes sacerdo-
tum. Act. v. Obedire oportet deo magis quam
hominibus. Verbum dei ad hieremiam Hie-
re. i. Nec in gelumbos tuos et surgere:
et loquere ad eos omnia que ego precipio tibi
ne formides a facie eorum. ego quippe de-
di te hodie in ciuitatem munitam et in co-
lumnas ferreas et in murum ferreum super omnem
terram regibus in daz principibus eius
et sacerdotibus eius in omni populo terre et bel-
labunt aduersum te et non preualebunt. quia
ego tecum sum ait dominus ut liberem te. Cir-
ca quantum. scilicet qualis debeat esse predicator in
summo. verumtamen debeat attendere per summo sui
laboris tempore emolumentum. Rationem. quod verus
predicator euangelicus non debet attendere aliquid
aliud nisi gloriam dei et salutem animarum. Sicut
enim quidam quod finem sue predicationis constituent
mercedem terrenam. horum autem predicatorum sum-
ptuosa est. et tales potius mercenarii quam pre-
dicatores sunt. Sicut accidit istis tem-
poribus quoniam sic perducunt predicatorum pecu-
nia quantumdam bullarum colligenda. ac si essent
oparii qui ad vineas excolendas perducunt
in platea ut per quilibet bulla quam dederit
recipiant mercedem. ut ex hac auaricia dissolu-
te sunt multe religiones in isto regno
predicatio tamen illorum suscipienda est et audien-
da. unde dominus de filiis predicatorum dicit
math. xxij. Que dicunt facite que autem faci-
unt nolite facere dicitur enim et non facite. Sed
quod debet viuere predicator euangelicus. Rationem. quod pre-
dicatores sumptus debent habere a populo
cui predicant. sicut ostendit apostolus. i. Cor. ix.
duplex. Prius autem usus publici et ro-
nabilis. Secundo autem diuicie legis. Pri-
mum ostendit sic dicens. Quis militat suis
stipendiis vivit. quod dicitur nullus. imo mili-
tes sumunt stipendia a populo terre quas
defendunt. Idem ostendit de agricolis et gre-
gum pastoribus. De agricolis dicit. Quis

plantat vineā ⁊ de fructu eius nō edit
De gregū pastoribus dicit. Quis pa-
scit gregē ⁊ de lacte gregis nō mandu-
cet. Apli vō fuerūt milites ⁊ hereticos
insurgentes ⁊ in vinea dñi cultores et
gregis dñi pastores ppter ea a pplo eis
sumptus dabant. Secundū pbat sic
dicens. Nūquid fm hoīem dico. i. ex
ante cōsuetudis hūane tm. s. q̄ pdica-
tores sumptus hñe debeant a pplo. q.
.v. imo cū hoc auctoritate legis diuine
Scriptū ē. n. Deutro. xxv. Nō alliga-
bis os boni triturātī. i. pdicatori labo-
ranti in area dñi. Cōfirmāt pdicta ex
pcepto xpī qd dedit aplis qm misit eos
ad pdicandū verbū dei Math. x. dicēs
Gratis accepistis. s. grām vobis colla-
tam siue sit grā gratū faciens siue grā
gratis data. gratis date eodē mō sicut
accepistis p spūalibus eius actibus vt
p administratōe sacroꝝ ⁊ pdicatōe ⁊
silibus nō dz quicq̄ postulādo recipi:
quasi pciū. ⁊ sic tollit cupiditas pdica-
toꝝ male accipiendo. Tollit etiaz xp̄c
cupiditatē pdicatoꝝ in male possiden-
do ibidē dicēs. Nolite possidere aurū
neq; argentū neq; pecuniā in zonis ne-
q; perā neq; duas tunicas. i. vestes su-
pfluas. neq; calciāmīta. s. integra. quia
apli vtebāt sandalijs. vt hñ Math. vj.
p que omia dat intelligere q̄ pdicator
euangelicus dz eē absolutus a sollici-
tudine mundiali vel tpali. qz tpalia in
suis acquisitōe molestāt. ⁊ adhuc plus
in sui possessione. qz sunt tam q̄ mem-
bra incorpata ipi habenti. ⁊ iō magis
trahunt hoīs aim ad deordinatā dila-
tōem sui. ⁊ qz hoc suffocat verbū dei.
iō nō dz eē in pdicatoribus euangelij.
S; attēdēdū q̄ xp̄c negauit pdicatori-
bus euntibus p viā virgā. Math. x. et
cōcessit eis Math. vj. que vidēt fñs.
Dicēdū q̄ virga hic ⁊ ibi accipit equi-
uoce. qz Math. x. virga accipit meta-
phorice. vñ sensus est neq; virgā. i. nō

inuitamini subsidio tēpali. sicut corp⁹
inuitat baculo sustentari. In Marco
accipit virga ad lñas cū dñs q̄ nō porta-
rent i viā nisi virgā tm. qz doctores he-
breoꝝ in signū doctrine portabant vir-
gā in manu. qz consuetū erat apud iu-
deos pvideri eis de victu a pplo quez
docebant. iō xp̄c voluit q̄ hoc suffice-
ret aplis p sua pvisione. p hoc. n. ostē-
debat q̄ ppl's cui pdicabant dz eis. p-
uidere. ⁊ iō sequit dignus est oparius
cibo suo. qz de iure naturali ⁊ diuino
⁊ hūano illi qui seruiunt cōitati in spī
ritualibus ⁊ in diuino cultu ⁊ vera do-
ctrina debent a cōitate de tpalib⁹ pui-
deri. dignus est ḡ oparius. i. pdicator
q̄ operat opus dei ad vilitatē ppli ci-
bo suo. i. victu pueniēti. p qd etiā intel-
ligit vestimētū ⁊ domiciliū sine qbus
nō viuit decenter genus hūanū. Et iō
dicit aplus. j. Cor. ix. q̄ dñs ordinauit
his qui euangeliū annūciant de euan-
gelio viuere. vbi dicit glo. pdicatorib⁹
ordinauit viuere de euāgelio vt expe-
ditiores sint ad pdicandū verbū dei.
quā li cētiā dedit eis dñs qm misit eos
ad pdicandum dicēs. Ecce ego mitto
vos ⁊c. ⁊ paulo post. In quācūq; do-
mū intraueritis in eadē manere eden-
tes ⁊ bibētes que apud illos sunt. di-
gnus est enī oparius mercede sua. hec
ibi. Verus pdicator euangelicus p p-
mīo dz expectare vitā eternā. sicut eis
pmittit a sapiētia infinita Eccl. xxiiij.
Qui elucidant mevitā eternā hēbunt
Veri pdicatores sunt diuie sapiētie
p salute hoīm elucidatores. Dz etiaz
verus pdicator ex hoc officio vltra p-
mīū cēntiale qd metaphorice dicitur
corona expectare pmiū accidētale. nō
qđlibet sed illud qd cōrespondet siue
debet opī excellētī ⁊ privilegiato. scz
martirio virginitati pdicationi. Et sic
triplez distinguit aureola fm q̄ tres sūt
hostes quos p pugnā vincim⁹ q̄ sunt

caro mundus et demonia. Martires enim vincunt mundum. et ita debet eis praesentari aureola: quia vincunt hostes inferentes passionem ad extra. Virgines vincunt carnem. et sic eis debet secundum aureola. quia superant passionem in natam. et sicut est ista excellentior victoria sic et excellentior aureola. Predicatores vincunt diabolum et sic debet eis tertia aureola quia pro tanto est excellentissima. quia crudelior et fortior vincunt inimicum expellentes non solum de se sed etiam de cordibus audientium nec etiam dicendum est ut dicunt quidam quod aureola predicatorum debet plantis solummodo quod comperit ex officio predicare docere. Sed quibuscumque qui licite exercet actum istum. Prelatis autem non debet aureola hec quia nullo habeat officium predicandi nisi actu predicet. quia aureola non debet auditui sed actui pugne secundum illud apostoli. iij. Thimo. iij. Non corrobis nisi qui legitime certauerit. Primum igitur ex predictis quod est predicatio. quod illis debet et cui prodest ac qualis debet esse predicator evangelicus. in quibus consistit armatura spiritualis virtus predicatoris cum quibus ad pugnam poterit exire impenitus contra hostes annuntiando populo dei scelera eorum et domus iacob peccata eorum.

De nobilitate et excellentia fidei catholice.

Circa tertiā et vltimā considerationem huius primi libri que est de excellentia et nobilitate fidei catholice in particulari. in qua velut in speculo mundissimo milites christi se invicem optime et delectabiliter armari poterunt. Sex sunt articuli per ordinem declarandi. Primus est quod Iesus christus est filius dei veri. Secundus quod fides christi est lege moysi antiquior. Tercius est quod fides christi est lege moysi stabilior. Quartus est quod fides christi est lege moysi nobilior. Quintus est quod fides christi est lege moysi utilior. Sextus est quod lex moysi scilicet non est lex sed

cessavit esse lex. Primus articulus est totius religionis christiane fundamentum. et ideo enim voco turrum omenagium nostri fortalitium. Reliqui quinque articuli sunt ad ornamentum. Hunc ergo cum sit principalior inimici tam iudeorum quam saracenorum timetis per eum denique ut cum destruat corde et ope sapientes utroque ad hoc applicent totum suum studium. Verum lapides et sagitte suorum argumentorum ad eius propriam lucem amovendam non ascendant adhuc tam alte quantum nebula celo loco ubi est substantia solis exiit altiore in mille et pluribus gradibus quam ascendit nebula in aere. Unde quantum poterit ignis unus crucibilis puissimum contra aurum quod tam fuit multoties appuratum transiendo per magnos ignes fornacis. tamen per omnia argumenta non solum accepta ex oibus scientiis humanis acquisitis adinuicem. sed etiam accipiendo dicta sacre scripture sicut sepe faciunt iudei saraceni et heretici cogitando ex eadem posse inveniri propter eandem. et iam sunt ultra mille. cccc. lx. anni quod multi posuerunt omnes vires suas ad destruendam hanc altissimam turrum siue hanc veritatem. scilicet quod Iesus christus est filius dei veri certissime firmi fundata quam celus et terra preciosior quam aurum in pluribus fornacibus depuratum quod evidenter declaratur testimonio quatuor examinum publicorum super eo factorum.

Primum examen.

Primus examen fuit factum per iudeos quousque occiderunt christum Iesum. ex quo dederunt causam quod per dictam veritatem esset magis fortificata. Est ergo hec veritas quod Iesus christus filius marie est verus deus et verus homo. verum homo quia verus filius marie. verus deus quia verus filius dei. verus discipulus non per gratiam vel per verbum sed suam naturam. quia sua natura essentia. substantia. et vita dei sicut natura essentia. substantia. et vita dei sicut quia est ex eadem natura qua ma-

ria dicit verus filius marie. hec veritas fuit toriens disputata et examinata. q̄ securissime dico p̄ciosiore et puriore eē q̄ aurū. quod p̄ plures magnos ignis fornaces transiit. Et fuit p̄mū examen p̄sonale inter ip̄m et sapiētes legis iudeorū vltimis tribus annis vite sue. quos expendit p̄dicando publice nō solū in sinagogis iudeorū in hierusalē et alijs ciuitatibus locis et castellis sed etiā in campis et etiā d̄ mari cōp̄mimente cū multitudine gentiū i terra vt accederet ad eū et hoc rōnabiliter faciebant. s. volentes ad eū accedere. ex quo quotiēscūq̄ aliquis accedebat et tangebāt vestimenta sua statim san⁹ erat quacūq̄ infirmitate detineretur. Disputādo etiā cū sapientiorib⁹ quorū studiū erat postq̄ viderūt tantā multitudinē gentiū sequi p̄dicatōes eiusdē obseruare si possent eū cape in aliquo verbo maledictō. et vltra hoc in speciali studiū eorū erat obscurēscere p̄dictā veritatē in cuius confessione est salus oīm hoīm. s. q̄ eēt filius dei vni. Vñ q̄ ip̄m arguebant sicut hoies parui intellectus attēdentes ad quatuor regulas p̄ quas regunt hoies fructus terre elementa et celi dīcēdo sibi. Ex quo hō erat. quō se faciebat deū i quo blasphemabant q̄ totā p̄tātē dei. q̄ cū possit oia facere. q̄ nō possit facere q̄ ip̄e sit. hō. ex quo esse hoīem est vna de excellētijs rebus p̄ dei factis. Vñ q̄ primo est credere factū q̄ modū eius intelligere. xpc̄ rīdit eis verū eē qd̄ ip̄se dicebat allegando q̄tuor testimonia q̄ rū neutrū iudei potuerūt negare. s. testimoniu dei p̄ris qd̄ dedit de suo filio. Testimoniu ioh̄. baptiste testimoniu operū suorū q̄ faciebat. et testioniū qd̄ i multis suis passibus dabat de eo scriptura vera et reputata p̄ iudeos vera et autentica dīcēdo eis q̄ moyses eēt accusator eorū. q̄ si credidisset suis lris

crederent ei exq̄ ille dabāt testimoniū de illo. et postq̄ toriens viderūt se cōfusus in publico ante pplm. cuius laudē et honores plusq̄ dei desiderabant. nō potentes rīdere replicato. q̄ si solūmō erat filius dauid quō dauid vocauit eū dñm suū: Math. xxi. Vñ illa die nūq̄ amplius fuerūt ausi interrogare eū. sed vt liberaret se a sua doctrina. studiose ordinauerūt mortē suam: sicut p̄ examinātōe vltimē sue doctrine dīcēdo. q̄ si erat filius dei ip̄e liberaret eū de manib⁹ eorū. et sic dicebant q̄ erat in cruce. descende et credimus tibi Math. xxvij. et Mar. xv. cū tñ ei leu⁹ esset descendere d̄ cruce q̄ resurgere d̄ sepulchro post mortē. Et pbauerūt eorū posse nihil valere. si tam. et non placuisset q̄ cū ap̄phēderūt. q̄ nō posuerūt in eū manus nisi q̄ ip̄e voluit. interrogati. n. p̄ eū quē quererēt et ip̄i rīdentes q̄ iesum nazarenū. q̄ dixit ego sum abierūt retrosum et ceciderūt i terra. Ioh̄. xviij. stupefacti sunt attoniti. Et p̄ secunda vice dedit eis licentiā q̄ ip̄m solū capent. et nō aliquē suorū discipulorū. volendo in hoc implere qd̄ ip̄i volebant attendere. s. q̄ ip̄e erat in lege sua in p̄phetis et psal. de eo sc̄ptū. q̄ oportebat eū p̄mo pati mortē ignominiosam et postea intrare in gl̄iaz suā. quā mortē ip̄e recepit cū multa humilitate obedientia. sciens q̄ ei fuerit per dei p̄fem suū mandatū. Vñ ad implendū mandatū dei p̄ris sui cōfessus ē libere in iudicio illud in quo ip̄i intēdebant cōdēnare eū. s. q̄ erat filius dei vni et rex iudeorū. quas duas cōfessiōes fecit iuterrogatus q̄ eis defecerunt et erant iudicata vana allegata q̄ eū testimonia. Prima cōfessio sua erat per iudeos reputata blasphemia. et secunda per gentiles erat reputata iniuria cesaris. q̄ ex nte eius lege nullus debebat dici rex sine suo mandato. Vñ primā

suā cōfessionē fecit in cōsilio iudeorū. ut nō intelligerent q̄ p̄ mortē suā peribat doctrina sua audierūt ab eo. Alimodo videbitis filiū hoīs venientē in nubib⁹ celi Math. xxvij. c. Mar. xliij. qui fuerunt ⁊ sunt sui p̄dicatores. pp̄ qd̄ ip̄i bene senserūt q̄ ad obicurandū ⁊ ad annihilandū doctrinā xp̄i ihu parū p̄derat eis occidere ingrm. plurib⁹ q̄ p̄ eū cōuersis ad suā doctrinā p̄ p̄dicatores suoz discipuloz. ⁊ sic nō potuerunt extinguere lucē d̄ qua loquimur scz q̄ iesus filius marie est verus fili⁹ dei. Item p̄fessus ē libere in iudicio p̄lati locū cesaris reuentis secundā veritatē. s. q̄ erat rex iudeoz cuius p̄fessione audita pilatus rēdit q̄ nō inueniebat in eo cām mortis. Certissime sc̄lēs q̄ p̄ inuidiā pcurabāt mortē suā ⁊ quō cōfessus est se esse regē q̄ declarauit regnā suū nō esse d̄ hoc mūdo. Et sic añ q̄ daret iniam cōtra eū p̄tendo eū eē iustū ⁊ innocētē. Iudei q̄ tñ deside- rabant mortē suā publice se obligau- runt q̄ peccatū mortis sue eēt sup̄ eos ⁊ sup̄ filios suos dicētes. Sanguis ei⁹ sup̄ nos ⁊ sup̄ filios n̄ros Math. xxvij. hac obligatione ⁊ p̄ctō exire cā q̄d̄ iu- mundus durauerit ex̄itibus in eo iu- deis ⁊ filiis eoz ira dei sp̄ erit sup̄ eos. qui manifestissime vidēt q̄ ad annul- landam doctrinā iesu xp̄i nihil p̄fuit mors p̄ eos pcurata: qñ in p̄cto quo dedit aīam suā in manib⁹ patris audie- rūt dīci a centurione q̄ executōem fa- ciebat p̄ pilato q̄ ille hō crucifixus ve- re erat filius dei. n̄ examē mortis sue fortificauit plus doctrinā suā q̄ genti- les qui eū crucifixerūt cōfessi sunt eūz esse verū filiū dei.

Secundum examen.

Omn̄ mīnus cōfirmata fuit p̄di- cta veritas in secundo examine post mortē suam qñ iudei vidē- res q̄ xp̄iani sic cōuersi de iudeis sicut de gētib⁹ attendebāt. plus ad doctri- nā iesu q̄ moysi cōiuncti in multis cō- filiis ⁊ habitis plurimis p̄siliis nunq̄ potuerūt tantū facere q̄ apl̄i nō p̄dica- rent in eius noīe. a quibus audierūt q̄ magis cōueniens erat obedire deo q̄ eis mandauit p̄dicare q̄ hoīb⁹ man- dantibus p̄rium d̄ct. v. ⁊ quō sub ce- lo nō esset datus aliud nomen in quo oporteret hoīes saluos fieri. nisi in noīe iesu xp̄i. qd̄ ip̄i nō possent nō manife- stare veritatē quā viderant ⁊ audierāt d̄ct. v. ⁊ sic deuicti rōnib⁹ ap̄loz q̄s p̄mo cognouerant hoīes ideoras ⁊ las- cos. Postq̄ pbauerūt q̄ non p̄fice- bant in suis publicis mandatis. ordia- uerūt vñā subtilē incooprāq̄ telā q̄ vi- debat satis rōnabīlī. qñ multi de suis maioribus receperūt fictē baptīsmūz. mori ex hoc sine q̄ xp̄iani intelligerēt q̄ ip̄i habebant bonū zelū ⁊ affectōem ad fidē xp̄i iesu. Hos vocat scriptura p̄fendo ap̄los siue deceptōis ap̄los. q̄ de subteris siue p̄ mīterā factoz in mu- ro intrauerūt in ecclia ad p̄seruādā libertatē xp̄ianoz p̄ doctrinā iesu xp̄i. liberatoz de seruitute legis moysi cuius iugū ferre nō potuerūt nec ip̄i nec p̄fēs eoz. Isti ergo ficti apl̄i. cuz essent magis phi. magis rhetorici. magis l̄ra- ti in lege. ⁊ vltra sicut in consuetudinē phariseoz magnā sanctitatē fingentes facta sua diligentia cū maiori astutia qua potuerunt vidētes q̄ nō curabāt xp̄iani de rōnibus suis quibus argue- bant per phiam esse impossibile. q̄ in- finitū ⁊ finitū tempale ⁊ eternū. causa ⁊ effectus dominus ⁊ seru⁹ essent vna- res. ⁊ sic q̄ deus ⁊ homo non poterat eē vna p̄sona fili⁹ marie. plus credētes verba xp̄i q̄ oīa sua argumēta. ysi sunt

alia astutia magis profunda qm videro
 q ex quo nō poterāt facere q xpiani nō
 obseruaret legē grē q est euangelij lex.
 discendo q lex data p Moysen eq erat
 lex dei multū laborauerūt vt seruaren-
 tur ambe punctionim siue in simul et ali-
 q tēpe tñ pualuerūt q multi etiam de
 maiorib⁹ xpianis et rectorib⁹ aliorū in
 parte eis pntiebant nō comedendo
 cibos qui p moysen defendebant. et sic
 erant dantes exemplū gentib⁹ pueris
 similia facere sicut si illud p eorū salu-
 te eēt necessariū. S; facta declaratiōe
 q seruatio vni⁹ legis p̄dicat obseruatiōi
 alteri⁹. et q lex data p moysen q erat f-
 uis dei nō pōt ppari legi date p dñm
 snū. sed q ē ei subiecta. et cū lex moysi
 esset figura fm q cū dei adiutorio de-
 clarabit in alio passu. q habita verita-
 te figurata p eam debebat cessare figu-
 ra. psecutio iudeorū nō potuit pualere
 qn solūmō cū hac veritate q fili⁹ ma-
 rie est verus fili⁹ dei cessauerūt oia p-
 silia minatiōnes incoopte phibitiōnes et
 disputatiōnes quib⁹ vsi sunt iudei pro-
 pter multa dāna. ppterea ex toto cōsu-
 si videntes q cū rōne nō poterāt pua-
 lere. vsi fuerāt vt sicut vti tyrānus. qn
 aliq̄s dat ei bonū p̄siliū q vt nō audiat
 eū. licentiat eū de domo sua vel ex-
 pellit eū p vim. Sic fecerūt iudei cum
 aplis. q nolētes eos audire in synago-
 gis suis licentiauerūt eos extra terraz
 suā. Et sic pz veritas examinata q pr⁹
 q xp̄c ascendit ad celos iudei insurre-
 xerūt cōtra suos discipulos quos non
 potentes pvincere verbis. nō dimittē-
 tes eos p̄dicare in suis synagogis pro-
 pter hoc eo doctrina semper magis ac
 magis crescēs p̄dicata fuit gentilibus

Tercium examen.

Recessit hūc examini aliud
 fortius examē. et multo maiori
 tempore agentibus cōtra discipu-
 los xp̄i iesu. quorū cum iudeis vna so-

la erat pncipalis differētia. s. q messias
 promissus eis in lege et prophetis iaz
 venerat. sed q interfecerant euz maio-
 res eorū videro se dānatos si confite-
 rent q ip̄e esset suus messias. suus rex
 suus dñs. resistēnt quātū poterūt.
 faciendo illud qd erat peius p eis. no-
 lendo audire eos q de hoc loqueban-
 sic q sua p̄p̄ta voluntate manserūt sp̄
 in cecitate. ppter qd cū cecus nō sit dī
 gnus magno regimīne expulsi dō ciui-
 tate iherlm. pdiderūt dñū qd p̄mo ha-
 bebant. vbicunq; sint sp̄ subiecti existē-
 tes eis qui tenent dominū tempale. et
 sic erunt q̄dīu mūdus durauerit in h
 cōtra totā voluntatē suā verificato ver-
 bo quā vt occiderēt xp̄m dixerūt ante
 pilatū. q nō haberēt aliū regē nisi cesa-
 rē impatorē p tpe regnantē. et cogitan-
 tes q nō audiero discipulos iesu xp̄i
 cessaret lux veritatis. cōtra quā vt non
 intrarent in eorū domibus clauserunt
 ianuas p sp̄m factio dederunt occa-
 sionē vt amplius p̄dicta veritas splē-
 deret. quia ip̄i habitando in toto mū-
 do disp̄i inter gentiles isti audieres q
 erant inter iudeos et apostolos questio-
 nes. voluerunt scire causas suaz que-
 stionū. et sic audierunt doctrinā hiesu
 xp̄i quā non audierant si apostoli vo-
 luerāt p̄dicare in templo suorū deorū.
 fm q in quacunq; domo ciuitate. pro-
 uincia vel regno nolunt audire alium
 esse dñm suū nisi illum quem pro tali
 ip̄i hnt. Iste fuit finis psecutiōis iudeo-
 rū q veritas p ip̄os cōtēpta. fuit forti-
 ficata et exaltata in mltomaiori gradu
 qm multomaior ppl̄s gentiliū q esset
 iudeorū eā receperunt de q facto ma-
 iores eorū. s. impator et illi q erant d se
 natu romano displicuerūt vidētes q
 illi qui efficiebant xp̄iant nō curabāt
 de sua ordinatiōe. s. q null⁹ deberet esse
 recept⁹ p deo sine suo examie et mada
 to ex q erāt gubernatores tot⁹ mōi. Ma-

nifestat sup hec passu vnu secretu z ve-
ritas facti qd homo intelligens q scit
romanoz historias. z qualiter incepit
multoz deoz adoratio p seipm potest
cognoscere z hoc est secretu q no erat
difficile posse habere p sensu a senatu
romano vi ibs xpc recipere in deum
fm q erat illi mlti qs ipi adorabat exq
multo maiores excellere fuerunt in eo
qs in quocunq alioz. Sed gentiles re-
gebant illis tepibus qum spectat ad
adoratione suoz deoz duplici sente-
tia suoz sapientu. Prima q nullus deus
deberet ee refutat. Secda q fm quod
ille deus veller deberet esse adoratus z
honorat. z cum esset doctrina ibi xpi
q erat vnus solus deus z illum solu de-
beant adorare z ei soli seruire. viden-
tes q in hoc faceret pira id qd tota vi-
ta sua ipi z sui ancessores habuerunt p
fide. qz adorando ibi xpm annullabat
seruitu omi deoz suoz. fecerunt ordi-
nationes z mandata q omis qui adora-
rent ibi xpm. ex qd reprobabat religio-
ne deoz suoz ipo facto bda deoz cent
piscata. z ipsi occideret crudelioribz
fortioribus que possent excogitari tor-
mentis. quas ordinationes z leges fece-
rant p vim z no spontanee. qz quanto
plures occidebant xpianos tanto am-
plius amittebant suu dominu. solu-
tibus xpianis integre omnia tributa z
onera eis imposita ad hoc expresse se
scientes obligatos fm doctrina sancti
pauli. faciedo etia in rebz eis mandat
fidele seruitu. Tres gentiles qz sic pl
faciebant ad sua laudem. z gloriā z suo-
rum deoz. multo amplius voluerant
q deuici p disputatōes cōformauerāt
se eis adorando quos ipsi p dijs ado-
rabant. Sz quasi pro vltimo remedio
fecerunt leges mortis videndo manife-
ste q sui sapientes phi. nec plati tēplo-
rū deoz suoz z ydolorū nō poterāt re-
sistere nec p tradicere rōnibus z aucto-

ritatibz p dicatione p discipulos ibi xpi:
quibz cū dedit mandatu p dicatione doct-
nam suā p singulari p solatōe dixit eis
q mittebat eos sicut agnos in lupos.
z cū isti nō essent nisi. xij. z septuagita-
duo z sic paucissimi. Et illi quibz eos
mittebat erāt indei atqz gētiles talz q
sine ppatōne alicui pport fm modū
loquēdi erāt infiniti lupi. cū tū vnus
lupus sit sufficiens ptra magnā agnorum
multitudinē. Hec fuit veritas maximi
miraculi q pauci agni victoriā habue-
rūt de infinitis lupis. qū totū mūdū fir-
missime credidit verū esse qd p habe-
bat pro incredibili z fm suos sapiētes
phos pro impossibili. q iesus xpc hō
q fuit mortalis z mortuus resurrexit p
se viuē q in fine mūdi hz resuscitare
omis mortuos. z q nō min⁹ est admira-
bile q ista duo incredibilia fuerūt a to-
to mundo credita firmiter p doctrinā
duodecim hominū scz apostolorz hie-
su xpi quozum multi fuerūt ydote et
piscatores. z sic crediderunt sine dōns
tempalibz qz erant paupērimis. credi-
derunt sine aliqua deceptione. qz p dica-
bant in publico. crediderunt sine aliq
vi. quia nō legit de aliqua guerra p
eos facta vel pcurata z q plus est abs-
q positōne timoris alicui⁹ guerre sup
hoc factis principibus xpianis. seruā-
do doctrinā iesu xpi suā legē esse liber-
tatis qui voluerit credere euāgelio sal-
uabit qui vō non p deminabit. Marc
xvi. z sic durante vita aplōrum sit to-
to mundo splenduit z fructificauit do-
ctrina hiesu xpi. Et fuit hoc admirabi-
le. q nō obstantibus omnibz psecuto-
ribus. vi p muniter omis ipsi receperūt
martyriū ppletis dieb⁹ senectutis eozū
In quoz tpe z ducent⁹ seqntib⁹ annis
paucos dicā. si dico centū mille xpia-
nos. p p fessio ē vitat⁹ quā tractam⁹ scilz
ibi xpm filiū marie eē verū deū volū-
tarie ipimet se offerēdo cū magnis tor-

b

mentis fuerunt mortui. Etiam dicā pau-
cū si dico unū milionē gentiliū viden-
do firmitatē martyrum in dicto tēpe rece-
pisse baptisimū et cōbustis suis ydolis
factos eē veros xpianos q nō solū ac-
cidit rome in grecia in ytalīa in ptribus
occidentis s etiam in toto mōdo impato-
ribus illi ipis exantibus dōis totū mūdū. et
si in aliqbus regionib⁹ erāt vincta do-
minia ipmet pncipes faciebāt p xpia-
nos fides psecutōnes. Spālter de h
sunt manifeste historie actorib⁹ earum
mortuis iam sūt elapsi mille anni q d
arabia et de plia q sūt prima dōia habi-
ta p sectatores legi machometi fucit q
plurimi gloriosi martyres scī quoz se-
stinitates vbiqz sunt xpiani celebrat
ecclīa. vñ multi principū et spālter im-
peratoz mlti videntes q nō diminue-
bant pdictā scām veritatem. s q p sua
tormentā eā fortificabāt multiplicat⁹ cō-
fiteant⁹ tandem cessauerūt aliq tpe ex-
ecutare suas ordinationes crudeles et
mandata in xpianis. Ista tertia psecu-
tio tyrānoz fuit maximū examen veri-
tatis quā ego p dico et omīs sui fideles.
scz ihm filiū marie eē verū filium dei.
Istud tertiū examē in tanta pfirmatō-
ne p fuit huic veritati q destruct⁹ tem-
plis ydolorū fuerūt in toto mūdō edifi-
cate solēnes ecclīe. In quib⁹ cum ma-
gnis laudib⁹ ymnis et singularib⁹ can-
tibus septē horis diei publice confite-
pdicta veritas. Cantorib⁹ assignato sa-
lario de publico sufficienti et multum
honorabili spālter in ecclīis cathedra-
libus et sic patet tertiū examen. in q ex-
plicat⁹ unū secretum q omīs principes
mūdi nō potuerūt extinguere lucē pre-
dicte veritatis data p eos mortē pluri-
bus q centuz nulle martyrib⁹ et q illo
tempe fuerūt cōuersi ad fidem plures
q vn⁹ milio gentiliū.

Quartum examen.

Quoniam xpiani tam fuissent in pa-
ce et tranquillitate ast fidē cōuersi
et sic cessante psecutōne gentili-
um cōtra eos ex inter semetipsis nat⁹
est quartū examē q pdictam veritatem
scz ihm filiū marie esse verū deū appu-
rauit vsqz ad vltimū punctū. Hac pse-
cutōne existente piculossima qz ē in-
ter eos q sunt eiusdē dom⁹ qñ plurim⁹
magis lēari q erant de principib⁹ ec-
clesie. pīarche. archiepī. epī. pībī et de
agoni et nō min⁹ laici. cū multis et ma-
gnis argumentis no. et ve. testa. qd gen-
tiles facere nō poterant qz nesciebant
nec indei allegabant cōtra xpianos. q
cōfitemdo pdictam veritatē stabant in
magno errore ex q ipsa nō approbatur
p scripturā eoz habita p scā. imo alle-
gabant multos passus eiusdem fm q
ipsi exponēbāt q videbant⁹ pīariū di-
cere. quoz rōnes et argumēta etiā mul-
toz doctoꝝ catholicōꝝ in pbia et me-
thaphisica fundatoꝝ et in theologia p
fecissimoz vt ampli⁹ pdicta veritas
appuraret facta. habem⁹ scripta in tan-
ta abundantia q omīa argumēta que
sūt p infideles pīa capidē faciūt quī-
ssimū volumē et parvā empesiam. Sic
q p apparentiā eoz dicta veritas qñ
ad studiosos in lege dei sit nec in mini-
ma pte obscurata. q p seipsum quilibz
qñcunqz infidelis posset videre si vel-
let attendere etiā quo tpe cū pīra intē-
tione cognoscēdi veritates et ea cogni-
ta amare eā et amādo pfirmando se illi
et defendere eā. hoc dicto in oibus na-
tionibus mūdi et inter omīs sapientes
sciāz exīte approbato q multa repu-
tant⁹ falsa et adhuc impossibilia q exa-
minata diligenti studio inueniunt⁹ ve-
ra et multum necessaria et per contrari-
um de alijs multis. Vnde quis circa
examen altissimarū veritatum delectā-
tur q plurimum clarissimi intellectus
hominum. et ex alia parte quo ad cog-

nitionem veram illarū multū profunt
volūtares pure et damnāt affectionate
et quanto plus durat mund⁹ ppter ni-
miam p̄nuarōnem exercitiōz verita-
tes scientiarū plus declarant et quidie
appurant. Et ideo examen p̄dicte veri-
tatis scz q̄ ihs filius marie: est verus fi-
lius dei: sicut principale omnī in ec-
clesia dei duravit maiora tpe: q̄ tria p-
ma examina et durabit usq̄ ad finē mū-
di. Tūc in maiori fortitudine q̄ illud
q̄ machometus bestia q̄ ascendit de
terra nō fecit. bestia q̄ ascendit de ma-
ri et exollēt sup omē q̄ dicit et honora-
tur sicut de⁹ sedebit in templo et oñdet
se sicut si esset deus. Vñ studiū huius
bestie erit ad hoc vt ponet omēs vires
suas q̄ sit vt de⁹ reputata. psequens est
q̄ faciet crudelissimā p̄secutiōnem con-
tra omēs p̄fiteres q̄ ihs filius Marie:
est fili⁹ verus dei et ip̄emet de⁹. Super
qua veritate p tpe illo quo plus vlt̄er
hec quarta p̄secutiō duravit: vt nō pre-
ualeret. facta fuerunt multa p̄silia aliq̄
p̄icularia aliq̄ generalia. Item multe
pueniones aplazate añ principes vel
p̄munitates quib⁹ habitis magnus di-
sp̄utatiōib⁹ allegantes p̄ra p̄dictā ve-
ritatem fuerūt p̄fusi et dimiserūt erro-
rē suū. multi illoz quos ipsi p̄uerterāt et
in fauorē suū venerāt ad dicē consilia
vel p̄gregatiōes. et q̄ aliqui pauci re-
manebant. vel cū fauore aliquoz p̄in-
cipū vel sicut est p̄dīno falsa p̄batarū
scientiarum nō generāl̄ et in publico.
Sed nūc isti: nūc illi p̄dicādo ad par-
tem: iterū remuebāt sui errores. Et iō
in illis t̄pib⁹ plusq̄ in alijs ante nec
post fuerūt q̄ plurima cōsilia. Hoc re-
putato p sano remedio et singulari de-
fensione fidei catholice: q̄ veniat ad lu-
cem et oñdat in publico quicq̄ cōtra
eā dicit in abscondito et nō solū huius
veritatis de q̄ ad p̄ns loq̄mur: s; et cu-
iuscūq̄ veritatē ē hec sua p̄p̄la cōditō

q̄ quāto plus tractat et reuoluit tanto
ampli⁹ lucet: similis lapidi vere p̄cto-
so q̄ quanto pl⁹ polit⁹ tanto plus lucet.
Est et silis auro q̄ si sel⁹ bñ appurat⁹ su-
erit: quāto pluries ponit in fornace ig-
nis. tanto sine aliq̄ diminutiōe sui pō-
deris efficit p̄cto silis. Vnde sicut dicit
dñs iohes de zegobia archieps cesari-
ens. in tractatu cōtra saracenos vbi rā-
git p̄dicta p̄dicta examina. Ego vidi ml-
ta examina multaz veritatum catholi-
carū tempe meo et sui p̄iceps in illis.
Sed de illo quod magis publicū est
possum dare exemplum. Homo qui-
dam cuiusdam magni domini super
certos articulos affirmatos per eos es-
se veritates euangelij post habitas per
eos aliquas magnas victorias contra
fideles quando venerunt ad consiliū
auditis suis disputationibus quantū
voluerūt dicere senserūt veritatē p̄ rāz
soni suo p̄trario q̄ ampli⁹ nō eleuaue-
rūt caput p̄dita tota sua elatiōe. Vn-
de cū nos sciam⁹ certissime veritatē de
qua loq̄mur transisse p̄ tam multa. rāz
grandia. tam fortia. tam notoria. et rāz
examina cōtinuata: et q̄ quāto plus de
ea tractat et cōtra eam disp̄utat vel ali-
quid dicit: tanto ampli⁹ inuenit clar-
ior p̄rtor et firmi⁹ fundata nō possum⁹
p̄dictā veritatē abscondere: dñō thesa-
uro cui seruire debem⁹ fideles mādā-
te discipulis suis q̄ illud q̄ fuisse eis
in secreto dictū manifestaret in publi-
co. et quod audissent in aure. id ē in ab-
scondito predicarent super tecta. quia
qui incendit lucernā in domo sua nō
ponit eā sub modio vel sub lecto. sed
super candelabrum in alto vt clare vi-
deantur que sunt in ea quicūq̄ ingra-
diunt in domo sua. Et sic magister ve-
ritatis et p̄p̄i loquar si dico m̄gr qui ē
ipsa veritas. postq̄ fuit captus quādo
interrogauit eū inde de doctrina sua
et de discipulis dixit. Ego palā locut⁹ su

mūdo. Ego semp docui in sinagoga et in templo q̄ om̄s iudei puenērūt et in occulto locut⁹ sum nihil. vt subuersor. Interroga eos q̄ audierūt qd̄ locut⁹ suz ips̄is. ecce hi sciūt qd̄ dixerim ego Jo. xviij. In istis v̄bis oñdit totā fiduciaz sue innocēcie qm̄ acceptabat p̄tra se totum mundū in testimoniū. sic etiā qm̄ ascendit ad celos dedit mandata suis discipulis q̄ darent testimoniū de factis suis et dictis in iudea et iherl̄m in samaria et vsq̄ ad vltimū terre. i. vsq̄ ad fines totius mūdi: et rōnabiliter hoc p̄cepit ex q̄ recepat a p̄e suo in hereditate: dñationē totius mūdi. et nō soluz in hoc hēat firmū testimoniū q̄ deus p̄i p̄stituit eū heredē oīm suoz faciedo caput et principiū non solū oīm hoīm s̄ etiā angeloz minorū et maiorū q̄ sūt in celo. et p̄ter oīm diabolorū q̄ angelis sūt subiecti ad colocē. i. et ad phil. ij. Propterea q̄ que dicta sūt in his q̄ tuor examibus fideles xp̄iani p̄dicant publice. et p̄fiteñt ih̄m xp̄m filiū marie esse verū filiū dei.

Quod fides xp̄i est lege moysi antiquior siue prior.

Secund⁹ articulu⁹ ē. q̄ fides xp̄i ē lege moysi antiquior siue prior. Ad cui⁹ euidentia duo sunt notanda. Primū est q̄ abrahā añ legem imo et añ circūcisionē iust⁹ fuit et nō sūt iust⁹ nisi merito fidei vt p̄t̄z gen. xvj. credidit abrahā deo et reputatū ē ei ad iusticiā. Item merito fidei fuit sibi scā repromissio. et spāliter illa semine tuo bñdicent om̄es gentes vt p̄t̄z gen. xxij. Sequit⁹ q̄ ex his q̄ fides xp̄i fuit ipsa lege moysi tpe prior. Et q̄uis apl⁹ h̄ spālter p̄bet ad gal. iij. exemplo abrahe. tñ hoc idem p̄bat ad heb. x. p̄ plura exempla sicut patet de Abel Enoch Noe Sara Isaac Iacob Ioseph et moysi. Isti em̄ et multi alij iusti fuerūt ante legem iustificati vt patet ibidem.

Secūdo notandum q̄ deus p̄misit abrahe inter cetera q̄tuor. Primo hereditatis successorē. Secūdo hereditatis adeptōnem. Tercio seminis multiplicatiōē. Quarto vniuersę gentis benedictiōē. Et licet ad istā ista q̄tuor ei p̄missa fuerint de aliq̄ tpālī principaliter tamen deus spūalia intelligebat.

Primo q̄ p̄misit sibi de herede scilicet ysaac gen. xv. Sed i hoc principaliter p̄misit sibi xp̄m qui pro tanto heres abrahe dicit⁹. q̄ ex eo fm̄ carnē descendēs. in ei⁹ regnauit. regnat. regnabit hereditate. Vñ gabriel ait de xp̄o. regnabit in domo iacob in eternum. Lu. j. Secūdo p̄misit sibi hereditatem temporalē scz hereditatē chanaan a fluuiō egypti vsq̄ ad fluuiū eufraten. vbi supra. nō q̄ ipse vnq̄ illam possederit nisi in semine suo. vñ et semini suo dicebat. et dabo tibi terram hāc. In hoc autē spūaliter sibi p̄mittebat spūalis hereditas. s. vniuersa p̄gregatio fidelīū tam iudeoz q̄ gentīlū cui⁹ ipse per fidem p̄r est. Promittebat etiā sibi hereditas glorie qui p̄pter fidem ei⁹ sinus abrahe nuncupat. Tercio p̄misit ei seminis multiplicatiōem sicut stellas celi et sicut harenā maris gen. xxij. Bont qui ex ipso descendūt p̄ ysaac et iacob sunt sicut stelle celi. Sed precipue veri christiani qui sunt eius semen spirituale et semen dei repromissum in quantum eius fidem imitant. Sed mali q̄ ex eo descendūt p̄ ysmahelē et filios sebhure et p̄ esau fuerūt siccī et steriles velut harena maris. s̄ p̄cipue mali xp̄iani q̄ si hñt fides abrahe noie fidei: tñ ei⁹ opibus p̄tradicūt. Quarto p̄misit ei deus oīm gentīū bñdictiōem bñdictōez quidē grē in p̄senti et glorie in futuro. nō q̄ p̄ eum esset danda v̄l fienda hec benedictio. sed p̄ semē non p̄ qd̄cūq̄ semē s̄ p̄ vnicū qd̄ ē xp̄c. Non enim in ysaac iacob vel ioseph vel mo

ysē dauid vel salomone vel in aliq alio
homie potuit h̄ verificari in semie tuo
b̄ndicent̄ om̄s gentes. gen̄. xxiij. qd̄ de-
clarat apl̄s ad gal. iij. dicens ab̄rae di-
cte sunt p̄missiones et sem̄ ei⁹ nō dicit
in semib⁹ q̄si in mult̄. s̄ q̄si in vno et se-
mini tuo q̄ est xpc. Nota ab̄rae cui de-
us nō falleret p̄pter ei⁹ fidelit̄atē et am̄-
icit̄iā dicte sūt supple a deo merito sue
fidei rep̄missiones loq̄tur in plurali
p̄pter p̄missiones supradictas. vel q̄a
fin̄ glo. fr̄q̄nter idē. i. c̄na beatitudo
ē sibi p̄missa. et semini ei⁹. i. xpc̄o non q̄
ad xpm̄ fieret p̄missio s̄ q̄ ad eū ptine-
bat q̄ p̄ eū p̄mittēbat danda b̄ndictio
et q̄ illud sem̄ sit xpc̄ et non ali⁹ notat
ex v̄bis scripture: q̄ ē in semie tuo b̄n-
dicent̄ om̄s gētes nō solū iudei. Vnd̄
ait nō dicit supple scriptura in semibus
q̄si in multis q̄ facit si de multis vel-
let intelligi: s̄ dicit q̄si in vno et semini
tuo q̄ est xpc̄. Vñ de vno solo vult in-
telligi et illud vñ ē xpc̄. Si ei de mul-
tis vellet intelligi dixisset in seminib⁹
tuis b̄ndicent̄ et. s̄ dixit ibi semini. vo-
lens de vno intelligi. apt̄ qd̄ dicit apl̄s
et semini tuo. P̄tigit q̄ cū p̄missio sc̄ta
fuerit ab̄rae merito sue fidei: sicut ipse
apl̄s innuit ad hebr. x. Et ista p̄missio
fuit facta diu an̄ legis datōnez. q̄ fides
xpi p̄missi p̄cessit legē moysi. Et sic ex
p̄dicta scriptura pauli q̄si ex quadā au-
reola aromati collegi. h̄nc florem pul-
cerrimum. s. q̄ fides xpi est lege moysi
antiquior.

**Qd̄ fides christi est lege moy-
si stabilior**

Ercius articulus ē q̄ fides xpi est
lege moysi stabilior. Ad cui⁹
evidentiam duo sunt notanda
Primū q̄ sicut dicit apl̄s vbi supra
a tempe facte p̄missionis ab̄rae vsq̄ ad
temp⁹ q̄ lex moysi fuit data fluxerunt
anni. cccc. et xxx. quos sic p̄putat Ra-
ban⁹ sicut dicit m̄ḡs in hislorijs Actiū

vij. Dicit em̄ raban⁹ q̄ a tpe p̄missio-
is p̄ facte ab̄rae fluxerūt vsq̄ ad ingressū
egypti anni. cc. xv. qd̄ verū est q̄ tem-
pore future p̄missionis erat ab̄raa. lx.
xv. annor̄: et ab illo tpe vsq̄ ad natiuita-
tem ysac. fluxerūt. xxv. anni et ab il-
lo tpe vsq̄ ad natiuitatē iacob fluxerūt.
xl. anni. Et ab ab illo tpe vsq̄ ad ingres-
sum iacob in egyptū fluxerūt. lxxv.
deinde ab ingressu iacob. vsq̄ ad mor-
tem Ioseph anni. lxxj. deinde vsq̄ ad
exitum filior̄ isrl̄ de egypto. anl̄. cxxliij.
et quinquagesimo die egressionis data
est lex Exo. xix. et xx. et sic sūt. cccc. xxx.
anni. Et si dicat p̄tra apl̄m id qd̄ dicit
dom⁹ ab̄rae gen̄. xv. q̄ sem̄ ē ei⁹ esset fu-
turū pegrinū in terra non sua. cccc. an-
nis. Idem dicit stephan⁹ Act. vij. non
faciendo mentionē de. xxx. anl̄s. Vt
ei pōt q̄ scriptura nō p̄putat insinuat̄i-
as. Dicit etiam augus. q̄ hec p̄putatio
debet p̄tendi vsq̄ ad moresz Seon re-
gem amorreorum. et og regem basan.

Secundo est norandum q̄ p̄missio
facta ab̄rae que fuit iuramento des-
confirmata Gen̄. xxiij. Per memetip-
sum iuranti dicit dominus et. sequitur
in semine tuo benedicent̄ om̄s gen-
tes terre. et Luce. j. Iurandūz quod
iuravit ab̄raam: fuit dictum p̄pter sui
stabilitatem et firmitatem testamentū.
Est em̄ testamentum scriptura auren-
tica et solida. et talis fuit illa p̄missio: q̄
fuit summe auctoritatis et summe sta-
bilitatis. Vnde tante fuit firmitatis:
q̄ lex post data non euacuauit ipsam.
Sed potius semen p̄missum euacua-
uit legem sicut declarabitur articulo.
vj. de cessatōe legis. Si enim lex eu-
cuasset p̄missionem. nūc hereditas glo-
rie non esset ex p̄missione: sed ex lege
et si esset ex lege. cum ab̄raam ysac et
iacob fuerunt ante legem nunc non ha-
berent istam hereditatem cum tamen
dicat christus Math. xij. adducens

d̄ liij

Liber

primus

Alud Exo. iij. Ego sum de abraā & de ysaac. & de iacob nō est deus mortuorū s; viuoꝝ. Vtūq; g illi: nō vita natuꝝ re: g vita glorie. qđ plane dicit chꝛistus Math. viij. Dico aut vob q multi ab oriente & occidēte veniēt & recubēt cūz abraā ysaac & iacob in regno celozum. Iō hec hereditas nō ē ex lege s; ex promissione q cūz fuerit merito fidel xpo pmissi. qz illā pmissione bz iā abraam & nō bz eā ex lege qz dñi añ legē fuit mortu⁹. g bz eā p pmissione. g cum pmissio fuerit facta & iurata vt predictū est merito fidel. sequit q fides xpi est summe stabilitatis et stabilior lege moysi cū illa sit euacuata p semē promissum. Hec oia pulcherrime ponit paul⁹ apls ad gal. iij. Hoc aut dico vobis testm pfirmatū a deo q post. cccc. & xxx. ānos facta est lex: nō irritum facta ad euacuandā pmissione. nam si ex lege hereditas iā nō ex pmissione abrae sūt p repromissione donauit deus. qđ sic explicat. Hoc autē. i. pmissione abrae factā. dico. i. affirmo testm confirmatū a deo etiā p iuramenta. qđ scilicet testm post. cccc. xxx. annos post qđ supple facta est lex. nō irritū facit. id ē nō euacuat. qđ quidē faceret si p eam daret benedictio. nō g lex irritū facit. pdictum testm ad euacuandū. i. vt euacuet pmissione supple abrae factam nō igit p legem benedictio est: qz data est lex post multū tpus a pmissione facta. que quidē pmissio nō dixit q p legem eēt pmissio s; p semen. Si em ex lege eēt hereditas: nō eēt ex pmissione: & tūc abraā nō haberet eaz qđ est falsum vt supra dictum. ppter qđ dicit apls. Lex nō euacuat pmissione. Nam si ex lege hereditas: qđ oportet si lex euacuaret pmissione: iam nō esset supple hereditas ex pmissione qđ probat dicens. Abrae aut donauit de⁹ supple istā hereditatē p repromissione;

Constat enī q abraam iam bz eā: & nō bz eam ex lege. qz dñi añ legē fuit mortuus g habet eā p promissione. Ergo cūz pmissio fuerit facta merito fidel sequit q fides xpi pmissi ē summe stabilitatis & stabilior lege moysi. Neque ritas tanq; vna pulcherrima flos collē git ex pdictis vobis apli. qsi ex quadaꝝ areola aromatu & ppterea fideles xpiani pntent fidem xpi stabilissimā et lege moysi stabiliorē.

Et fides xpi ē lege moysi vtilior et pfectior.

Quartus articulus est q fides xpi est lege moysi nobilior & pfectior. Ad cui⁹ euidentia quatuor sunt notanda. Primum q quia lex moysi non sit effectiua iusticie: nec meritoria bñdictōis glorie. nō tñ frustra fuit data. Fuit ei data ppter quatuor cās qō breniter glo. tangit. Prima p pti. pbsitōnez vt saltem timore pene hoies cessarēt transgredi vt hec tandem facerēt voluntate. Secda ppter populi eruditionē & dispositōnez vt. i. p legem morib⁹ suū agnoscerēt de cui⁹ ignorantia in lege nature pulchus erat vt scilicet pplm dei erudirent ipm dignū faceret ad pceptendū pmissione q est pbus Tercia ppter remediū flagitōez vt scz homo supbe in suis virib⁹ fideus pcepta acciperet. in quib⁹ deficiens fact⁹ preuicator liberatorē saluatorēq; requireret. Data est enī lex vt dicit augus. vt ceruix supboꝝ q tñ sibi arrogabant vt liberū arbitriū sibi putarēt ad iusticiā sufficere qō cum lex transgredi faceret humiliaret & sic medicus optaretur. Quarta ppter futuroꝝ significatōnez. Regalia: enī fuerūt quedā vmbra futuram significans. quedamq; figura futuram veritatem psignans vt infra videbitur. Secdo notandū q lex fuit ordinata. id est ordinabiliter ange-

loꝝ ministerio data ⁊ bene ordinabiliter. qꝫ inter abraam ⁊ xpm. inter pmissiōem ⁊ semen. inter tps legis nature ⁊ tps gratie. Magno em cōsilio factus est vt nō statim post hoīs casum veniret mediator. sꝫ qꝫ primo humanū genꝰ pulceret d̄ ignorantia tpe legis nature qꝫ nec morbi nec medici claram noticiāz dabat. nec ad ista hō ex suis naturalibꝰ attingere valebat. Demū convinceret de impotentia legis scripte quam homo virtute pꝑria seruare nō potuit nec ipsa dabat adiutricē grām ad seruādū vt ppter ista duo scꝫ ignorantia ⁊ impotentiam cogeret saluatores petere nec xpi aduentū supfluum iudicaret. Multiplicate sunt infirmitates hominū cōtra quas nec p legem nature nec per legem moysi se iuuare poterant. pꝑ qd accelerauerūt ad medicū qui veniens tanqꝫ alter samaritanꝰ vulnera sanauit languidi quē sacerdos ⁊ leuita. i. vetus lex ⁊ sacerdotiū immisericorditer pertransierāt. Lu. x. qui etiam tanqꝫ alter beliseus coaptant se corporaliter puero mortuo sanantis filio suscitauit eum quē tñ eius puer cū suo baculo qꝫ designabat legis duriciā nō potuit suscitare. iiii. Reg. iiii. qui tanqꝫ alter angelus descendēs in piscinā nostre mortalitatis sanauit illū quē inueniet sibi suę ecclesie vnituz. Job. v. Qui om̄ipotens sermo patris venit in mūdū dum om̄ia mediū silentiuz tenerent Sap. xv. iij. Primū silentiū fuit ante legē scriptam. Scdm̄ sub lege. Terciū in gl̄ia. Primū fuit ignorantia languorꝰ. Secūdū despatio euratōis. Terciū adeptio sanitatis. Nū legē em hō moribꝰ suū nō cōgēcebat iō silebat nec remediū qꝫrebat. Lex aut ostēdit languidis vulnera. ⁊ iō data lege moꝝ fuit ruptū silentiū ⁊ cepit egredi petē remediū. Sꝫ qꝫ lex gūis erat nec auxiliū cōferrebat: p diuturnos clamores fatigati ho-

mines. ⁊ de salute despatentes cessauerūt loqꝫ: ⁊ sic subsecutū ē silentiū scdm̄. Et tūc oꝑs sermo pꝑis venit in mundum. Samaritanꝰ appropriauit ad vulnera: angelꝰ magni pꝑis in piscinā descendit ⁊ beliseꝰ ad suscitandū mortuū accessit. i. summi regis filiꝰ descendit de eqꝫitate pꝑis ad patibulū cruciatꝰ de se de patris ad officinā pꝑis. de lumine celi ad tenebras mūdī ⁊ inferni. ⁊ veniens locutus est pacem: dedit grām: pꝑosuit misericordiam. pꝑmisit ventiam. et ita rupto silentio ceperūt egrī magnis clamoribus flagitare remediū ⁊ accelerare ad medicū p quem vulnera sanarentur: morbus curaret: recepta dō sanitate ⁊ donata immortalitatis felicitate. nihil ultra restabit petendū. ⁊ tūc erit terciū beatū silentiū ordinabiliter. Ergo ⁊ magno dei cōsilio data est lex. s. inter abraam ⁊ xpm. inter pmissiōes ⁊ semen pꝑissum. inter tps legis nature ⁊ tps legis gratie. inter primū silentiū ⁊ terciū. Quā em data fuit lex cepit frangi primū silentiū ipsa aut manente fuit scdm̄ silentiū. ⁊ tūc veniente medico ruptoqꝫ scdm̄ silentio. terciū homines optauerūt. Tercio notandum est: qꝫ quādo lex fuit data fuit posita in pꝑate bulꝰ qui venturus erat vt rūs mediator: vt sciret qꝫd in ipse vellet ⁊ quādo vellet cessaret. Ipse aut voluit qꝫ cessaret qñ ipse venit ⁊ tñ verꝰ mediator fuit. Ex qꝫ pꝑz qꝫtra mediatores faciūt qui legē cū euangelio obseruare volūt. Ex qꝫ vltimꝰ pꝑz conclusio intentā: qꝫ fides euangelij siue xpi nō solū ⁊ lege moysi antiquior ⁊ stabilior: sꝫ etiaꝫ pꝑfectior. qꝫ ipam euacuat. sicut illō qd pꝑfectū est euacuat qd ex pte ē. j. corin. xliij. Cum em venit mediator: ⁊ legem euāgelicā statuit: voluit qꝫ cessaret lex mosaica. ppter suā impꝑectiones: ⁊ hoc ipse facē potuit: qꝫ in eiꝰ pꝑate tanqꝫ verū dñi posita fuit. Quarto notandū qꝫ

b iij

hic mediator non est unius nature: sed duplicis. Est enim gigas gemine sube. scilicet diuine et humane. Ipse igitur cum sit deus et homo inter homines et deum mediat. Dum homines qui a deo recesserant per se reconciliantur: ipse vero deus omnia creauit. sed in quantum deus non omnia recreauit. Et ipse in quantum deus est cum patre et sancto spiritu unus deus: quia non sunt plures dii sed unus deus. Ex quo patet quod hic mediator non est federator unusque in se habens duas personarum. scilicet dei et hominis. et patet etiam quod in quantum deus non est proprie mediator inter deum et homines: sed in quantum homo. In quantum enim deus non est mediator sed equalis deo patri. Item iste mediator non est arbiter unius populi sed duorum. scilicet iudeorum et gentilium. quos tanquam duos pietates ecclesie in se angulari lapide copulauerunt. vtriusque populi euacuans ritum ad ephe. ii. et i. petri. ii. qui qui obseruat legalia christum non ut mediator recipiunt. quia ipsum vident asserere mediatoris tantum iudeorum quod esse non potest. quia mediator non est nisi duorum populorum. Ergo qui ex circuncisione vel propicio ad fidem conuersi sunt maneant sicut sunt nec curent circuncisionem de propicio nec propiciationem de circuncisione. quia ut dicitur ad gal. vlti. In vero mediatore ibi iherosolymis. neque circuncisio aliquid veler neque propiciatio sed noua creatura. Hec quatuor notabilia patent ex intentione apostoli ad gal. ubi supra ubi sic dicit. quod igitur lex propter transgressionem posita est. donec veniet semine cui promiserat ordinata per angelos in manu mediatoris. mediator autem unus non est. deus autem unus est. qui ista breuiter sic exponitur. Quid igitur lex. id est ad quod perdest. ex quo sicut dictum est in precedenti articulo. non euacuat promissionem nec est ex ipsa hereditas. Rationem dedit apostolus quod inter cetera ad quod perdest: perdest propter transgressores supple promittendos et flagellandos. posita est qui supple stare debuit donec veniret semine. id est christus. cui. id est per quem promiserat supple deus. vel secundum glossam. cui. id est de quo danda omnibus gentibus non solum iudeis gratia et glorie benedictiones: lex dei

ordinata. id est ordinabiliter data eo modo qui dictum est: per angelos. id est ad istam per ministerium angelorum qui in persona dei apparebant. Moysi et ei loquibantur. vel per angelos dicitur glossa. id est per moysen et aaron qui tanquam angeli erant ydonei dei ministri. lex dico posita et ordinabiliter data: in manu. id est in parte et voluntate mediatoris. id est huius qui inter deum et homines et angelos inter duos populos. scilicet iudaicum et gentilem erat venturus mediator. posita dico et ordinata fuit in manu mediatoris videlicet staret quod diu ipse veller et quando veller cessaret. voluit autem quod cessaret quando veniet et quando inter deum et homines inter gentiles et iudeos verus mediator fuit. et dico quod mediator fuit inter deum et homines et inter diuersorum rituum homines. quod quidem est necessarium: quia sequitur mediator unus non est nec arbiter unus tantum sed duorum scilicet dei et hominis. sed non unus populus tantum sed duorum ut dictum est. Quis autem iste mediator in quantum homo mediator sit duorum: in quantum tantum deus est unus cum patre et spiritu sancto. quia ut dicitur Deu. vi. deus autem unus est. vel posset hic dici secundum glossam. quod deus hic mediator inter deum et homines: et inter homines et homines. non inter deum et deum: quia non sunt plures dii sed deus inquit unus est.

Ex predictis omnibus quoniam ex quadam areola apostolus intendit elicere tres conclusiones. Prima est quod in aduentu mediatoris fuit lex moysi euacuata quia in manu sua fuit posita et in sua omni moda parte sicut deum est. Secunda conclusio est quod qui cum euangelio obseruat legalia per mediatorem faciunt quod in aduentu suo legem adimpleuit dando sibi finem imo nec ipsum ut mediator recipiunt: quia facto suo vident astruere ipsum non esse arbitrum nec federatorem nisi tantum iudeorum. Tercia conclusio est quod fides christi est omnino perfectior vel nobilior lege moysi.

Quia fides christi est lege moysi utilior. Vnde articulus est quod fides huius christi est lege moysi utilior: hoc colligitur ex verbis apostoli ista ca. supra dicti

cto qñ ex quadā aromatz areola vbi
pñter dicit sic lex ergo aduersus pmissi-
sa dei. Absit. Si em data esset lex que
posset vñficare vere ex lege eēt iusti-
cia. h̄ pñclat scriptura om̄ia sub pecca-
to. vt pmissio ex fide ihu xp̄i daref cre-
dentib⁹ ad gal. iij. Dic sunt duo notan-
da. Primū est q p lege nūq̄ fuit vi-
ta anime: cui⁹ rō sepe dicta est: qz ei⁹ sa-
cramenta nō afferebāt grām ⁊ sic non
pñstabant aie vitā. Scdm est q circūci-
sio nō fuit ex lege h̄ ex patrib⁹ vt salua-
tor dicit in iohē. diu em añ legē fuit cir-
cūcisio instituta. qz gen. xviij. Dicendū
est etiam q ex circūcisione nūq̄ fuit
pfecta vita. qz nūq̄ potuit introduce-
re hoies vbi est pfectio vite. Vñ iacob
dixit circūcisus Gen. xxxviij. Descen-
dam in infernū lugens filiū meū. ⁊ da-
uid circūcisus dicit ps. xxviij. Assimu-
labor descendētib⁹ in lacum. Item p
legem moysi nūq̄ fuit pfecta iusticia
Hec em dicit apls ad Ro. iij. ex operi-
bus legis nō iustificat om̄is caro. ⁊ il-
lud ex primo sequit: si em p legem eēt
vera vita. ac p hec ⁊ vera iusticia q̄ du-
cit ad regnū in q̄ est pfectio vite. ad ro-
manos. iij. Iusticia dei est p fidem h̄e
su xp̄i sup om̄s qui credūt in eū. Est ḡ
fides ihu xp̄i lege vtilior ⁊ p̄pterea di-
cit apls. Lex igit aduersus pmissa dei
qñ dicat. ex quo euacuata est qñ imple-
ri cepit pmissio. nūq̄ aduersat diuine
pmissioni. Absit. Non em est inimica
h̄ pñstantea diuinis pmissis. Verū est
tñ q fides cui⁹ merito fuit pmissio: est
vtilior ⁊ efficacior lege. qd̄ pbat. quia
lex nūq̄ potuit vñficare nec iustifi-
care. Si em data esset lex q̄ posset vñfi-
ficare. i. vitā spūalem afferre. vere sup-
ple ⁊ non opinatiue. ex lege. i. ex operi-
bus legis eēt iusticia: qd̄ tñ verū nō est
S3 pñclat scriptura. i. lex scripta pñ-
clat. i. clausa reliq̄t oia. i. om̄s hoies tam
iudeos q̄ gentiles sub pctō. neminem

em a pcti carcere potuit expedire. ve
pñclat. i. clausa demōstrauit eē p lege
em cognitio pcti ad Ro. iij. q̄ quidez p
uidencia factū est vt pmissio vite sez et
iusticie ⁊ bñdictōis eterne ex fide h̄e
su xp̄i. nō ex lege supple moysi. pmissi-
o dico. i. res pmissa daref credentib⁹
supple in xp̄m. S3 igit ex p̄dictis cla-
rissime q fides ihu xp̄i ē antiquior sta-
bilior nobilior ⁊ multo vtilior lege mo-
ysi. Et qz tam altissime extollitur fides
ihu xp̄i supra legē moysi. multum de-
bent gaudere xp̄iani filij ecclesie de fi-
dei susceptōne. multūq̄ debēt anima-
ri ad fidei pmissionē: ⁊ ad fides p opa:
pbatōez ⁊ pfectōez ac defensionē. cuz
ex eadē excellentior sit religio xp̄iana
cū alia gente totius vniuersi: qd̄ ppter
catholicorū p̄solatōnem ex trib⁹ intēdo
declarare. Primo ex p̄ptis et ma-
tris. Vñ fidelis xp̄iane. p̄ tu⁹ est h̄esus
xp̄c. sicut ex p̄ptatib⁹ veri patris de-
clarat. Sūt em veri patris cōditōes.
Quarūz prima est. q pater naturalis
ter appetit filios generare. desiderat ei
spēm multiplicare in filiis. Vñ Arist.
ij. de aia tractās de vñture generatiā dic
Naturalissimū ē oī nature viuēti ge-
nerare sibi sile: seq̄tur vt eē dinorū im-
mortale p̄cipem⁹. Sic xp̄c nos appe-
tit in fide sua spūali generare. vt eē dei
imortale p̄cipem⁹. Et iō dedit eis po-
testatē filios dei fieri h̄is q̄ credūt in o-
mie ei⁹ Ioh. j. id ē in re nois ei⁹. Quo-
ordie filij dei fiāt ⁊ quō l̄ generatio no-
bilissima distinguat a carnali subdit q̄
nō ex sanguinib⁹. s. scie qñ materie et
viri. qñ foratū. In q̄ hūanā generatō
nē fm materiā ⁊ fm modū generādū
miserā oñdit. S3 ex deo nati sūt. ecce ge-
neratio ⁊ natiuitas spūal. Vñ at̄ secure
credam⁹ hāc excellentiā. s. hoiem nasci
ex deo s̄bdit deū nasci ex hoie. Ex hac
em susceptōne infirmitatū sanā n̄ra in-
firmitas vt possim⁹ diij vñ filij dei fieri ⁊

Liber

primus

hoc est. et verbum caro factum est. quod superius erat: inferius descendit. Quid ergo mirum si quod inferius erat in id quod superius erat ascendit: quia si deus factus est homo. credi debet quod homo fiat deus. et si deus homo venit in mundum quod homo factus deus ascendat in celum. hec omnia in glosa. Secunda conditio veri patris est quod desiderat filios multiplicare. Ita et Christus desiderat nos in fide multiplicare: quia vult omnes homines saluos fieri et in agnitionem veritatis. scilicet sue fidei venire ut patet infra. j. ad Thimo. ij. Sed hanc multiplicationem filiorum non appetit Iesus propter defectibilitatem sue nature: sicut est in puro homine: qui quia non potest permanere in seipso cum sit corruptibilis desiderat quod perseveret in suo simili et sic perpetuet generatio. Sed vult Iesus Christus patet in hac multiplicationem filiorum propter bonitatem suam quam vult quantum in se est communicare omnibus. Tercia conditio veri patris est quod ad filiorum generationem transfundit de sua substantia suam naturam specificam in non minuit. Sic dei filius Iesus Christus venit et nos filios dei faceret sine sui divine nature diminutione seipsum nobis dedit. Quarta conditio veri patris est quod filios tenerissime diligit. unde sepe sibi ipsi necessaria tribuit ut filios suos pascat. sic Christus ut dicit apostolus. ij. ad cor. viij. cum esset dives factus est egenus propter nos. et maxime pater illi filium diligit quem sibi magis si militem respicit et in ipsum intuitus figere consuevit. quia ubi amor ibi oculus. Sic Christus magis eum diligit qui ei per similitudinem gratie magis appropinquat. Hic diligenter attende quod quis generaliter omnes Christiani filij dei noverunt ex eo quod credunt Iesum Christum esse verum filium dei sicut dictum est. illi tamen proprie imo illi soli possunt dici filij dei. quibus dicere potest Christus. hic est filius meus dilectus in quem mihi bene placuit. Matthei. iij. Isti sunt illi qui non solum ore se profitentur Christianos. sed corde credunt et operibus ostendunt. De malis autem Christi

aniam quales inter ceteros sunt illi. qui observant legalia cum evangelio perquirunt Christus dicens. filios enutriui et exaltavi ipsi autem spreverunt me. ysa. j. Qui enim deberet esse filij Christi sunt hostes Christi. Et sic patet dignitas religionis Christiane ex parte patris qui est Iesus Christus deus et homo habens conditiones veri patris. Ostendit etiam dignitas religionis Christiane ex parte matris. hanc dices que est ista mater nostra. Haudet apostolus quod illa qui sursum est in terram est mater nostra ad gal. iij. quod ut intelligere valeamus recitat Sene. in li. iij. declamatorum. declamatione secunda. de quodam qui mortua uxore quam in partu perierat statim duxit aliam. et puerum prime misit ad alendum ad villam quandam extra civitatem et ex alia uxore statim alium habuit quem misit etiam ad villam eodem modo alendum cum primo. Post multum vero tempore redierunt pueri per omnia similes. Atque cum sciret esset minoris etatis quam primus: forte unus anni. nihilominus tamen tantum erat scodus quantum erat primus sicut multoties accidit: et forte uterque perhibebat in corpore et facie. querente autem matrem quod eorum esset filius suus noluit ei dicere per. et ideo ipsa stente et filij videtes matrem suam novercam flentes. flebant et forte uterque ipsorum timebat ne esset puignus: quos per alioquin dices. Quid flentis o pueri non oportet timere novercam. lites sunt inter me et uxorem non inter vos: dimittatis eam facere mecum quia non iudicavi quod esset filius meus dubitans quod si sciret non haberet curam nisi de filio suo et non de filio alterius matris. Itaque sic remanere in dubio curam gerebat utriusque equalem. Spiritualiter per istum patrem intelligimus Christum qui habet duos filios unum de matre mortua in partu hec est mala scia que precepit dolore et peperit iniquitatem. ps. vij. qui in partu moritur. Gen. xxxv. cum peruriret Rachel ob difficultatem partus periclitaretur peperit filium nomine benioym. qui in nostra lingua sonat

principali doloris mei ps. xlvij. ibi do-
lores ut prurientis. Illa vix est pscia
bona qd hz filiu. f. iustū et bonū vtrūz qd
a deo in villa ista mūdi eqūter nutrit:
cū malo Math. v. pluit sup iustos et i-
ustos et solē supz oīri facit sup bonos
et malos et ambo sunt in ecclia que est
nouerca maloz et mī bonorū. tñ igno-
rat qd sit suus filiū vel pūgn. qd sit in
stus vel iustus explicite in gfa dei. qd
ut habetur Eccl. ix. Nemo scit vtrūz
amore vel odio dignū sit. plorat an re-
gem salomōnē mī. iij. Reg. iij. ut filiūz
nō mortuū in pcis hz vīuū in gfa cog-
scat. qd p noster ihs xpc occidit ne pec-
cator sine nutrice maneat et mī. hī pā-
tur filiū qd pater pfolat qd p maiorū vī-
litate vtrūzqz pīs facit qd boni p admi-
xtionē maloz sunt in maiorū merito. et
malū cū pū cōnert qd fm aug. malū
ideo vīuit ut vel corrigat vel ut p eum
bonū exerceat. Sic ergo ista mī nra ec-
clesia catholica eqūter in pnti nos nu-
trit et miro amore filios suos amat di-
cens ysa. xlix. Nunquā obliuisci pī ma-
ter infantē suū ut nō misereat filio vte-
ri sui. et si illa oblita fuerit ego autē nō
obliuiscar eū. Ecce qd excellentiam no-
strā ex pte matris. qd nō sumū ancille fi-
liū hz libere. ad gal. iij. Nec mater quā-
do erūt pple iniquitates amorreoz: ut
Gen. xv. et augmentata vīz ad mēses
frumenta: ut Job. iij. i. vīrtutes bono-
rū tūc manifeste cognoscer qd est filiū
suo legitīm. i. ppls xpianus. qd tunc
sententiabit ver salomō. i. ihs xpc oī-
dendo mīez nostrā. et filiū dīcēs ange-
lis suis illud. iij. Reg. iij. Date hūc in-
fantē vīuū hec est enī mī ei. hec ē que
sursum ē trām qd est mī nra. et sic pīz ex-
cellentia religionis xpiane ex pte pīs
et mīis. Scdo oīdēt dignitas religi-
onis xpiane ex pte hereditatis: qd sibi
debet supma hereditas. cū nulla filis
excogitari pōt. i. cor. ij. et ysa. lxiij. exq

arguit nobilitas hereditas. hāc autē bere-
ditatē nob insinuat beatus paulus ad Ro-
ma. viij. si filij et heredes. heredes qui-
dem dei. i. vīisionis dīne in qd pstitit be-
atitudo qd est statū oīm bonoz aggrega-
tione pfectū fm boetū li. iij. p. ij. Cohe-
redes autē xpi ad hō. vbi supra. i. siml
heredes cū xpo cui hereditas ē eē glo-
riosum in corpe et aia ita et oīs filij sui
erūt gloriosi cum eo in corpe et anima.
Nec voluit pī nī xpc qd sua electa ha-
bitatō vocaret sinagoga hz ecclia dīcēs
petro sup hāc pe. edi. ec. mē. Math. i.
xvj. qd duplici rōne scī ē. Pīa ut fie-
ret distinctio in iudeos et xpianos. nō
enī videbat rōnabile ut locus siue ha-
bitatō xpi vbi suos filios dī heredita-
re nō iudaico noiaret. Scda ratio ē:
xpīetas vocabulūz qd sicut sinagoga
grece aggregatio dī latine. Sic ecclia
grece latine puocatō dī. et qd xpiani cō-
uocati sūt iō a puocatōne ecclia dī est
Cōgregatio enī peccoz bestiarū. puoca-
tō vero hoīm et fm hoc iudei et quecū-
qz alia hoīm pgregatio qles sunt sara-
ceni bestiis ppanit. xpiani vero hoīb
Quanta ergo est differentia bestiarū
ad hoīes. tanta est iudeoz et alioz infi-
deliū ad xpianos qd illi pgregant. illi
puocant ut notat beatus ysa. xi. etimo.
In illa ergo celesti habitatōne. ecclia
triumphāt hereditas illa bñfica ppls
dabit xpiano. Et nota qd glia celestis
que est illa hereditas ex xpīetate natu-
rali nulli debet nisi soli deo. hoīb autē
ex pdrōne naturali debet solum terra
Gen. ij. Formauit deus hoīez de limo
terre. qd pfirmās dō in ps. cxlij. dīc. ce-
lū celi dño. i. glia celi dño. terrā autē de-
dit filiis hoīm. Si qd gloria ex pdrōne
naturali nulli debet nisi soli deo. quō-
d ppls xpiano datur p hereditate. hī
deo qd ex sola dei pmissiōe. qd si deus
pmisit alicui cū non possit mēiri nec
soli si pmisit certissime dabit. Nō

videam⁹ cui⁹ pmisit p^{ro}p^{ri}o illam. non su
deis cui⁹ nō possunt oñdere in tota lege
moysi q^{uo} de^{us} eis pmisit gloriā paradisi
Nec agarenis quib^{us} pmisit machome
tus gloriā porcor^{um} z azinor^{um} vt videbit^{ur}
libro quarto. Sz solis xpianis de^{us} p
misit gloriā suā. q^{uo}d pulcherrime decla
rat sanct^{us} Vincen. in quodā sermone
p^{er} similitudinē regis habētis vnicā fili
am dilectissimā q^{uam} cōduxit tres seruos.
vni pmisit optimā pmissionem. alteri
xij. aureos pluresq^{ue} pecūias. tercio vō
pmisit filiā cū regno si bñ sibi seruitret
Nō querit cui istoz debet filia regis:
z quis poterit legitime eam petere: cer
tū est q^{uo}d nec prim^{us} nec scōs: sed tercius
ex pmissione. licet nō sit dign^{us} eam ha
bere. tñ q^{ui} sibi rex pmisit pōt eā petere
Ita in pposito. Iste rex nobil^{is} ē ille de
quo apoca. xix. rex regū z dñs dominā
tiū vocabit^{ur} nomē ei^{us} verbuz dei. Filia
pulcra quā habet est gloriā celest^{is}. ita
est pulcra fm aug. q^{uo}d si nō licet ibi lice
ret stare nisi vni⁹ dici mora innumera
biles āni hui^{us} vite pleni delicijs preme
nerent. iste rex pduxit tres seruos scilz
p^{ro}p^{ri}os. Primo p^{ro}p^{ri}ū iudaicū in exitu
egypti z in monte synai Moyses fuit
cursor z notari^{us} hui^{us} conductoris. z isti
p^{ro}p^{ri}o pmisit pmissionem. Ecce q^{uo}d dīc
instrumentū: si in pceptis meis ambu
laueritis z mandata mea custodieritis
dabo vobis zc. Gen. xxvj. z Deutero.
xviij. vbi nihil explicat nisi pmissio bo
noz tpalium vide ibi. Qñ ergo iude^{us}
morit^{ur} licet seruauerit legē moysi tota
lit^{er} vixerit i illa scitissime si dici p^{ot} n^{on} p^{ot}
a deo petere gloriā paradisi. q^{uo}d rñderet
sibi de^{us}. Misert^{us} tu petis filiā meam z
nunq^{uam} nō solui iaz tibi q^{uo}d pmisi. z sic
p^{ro}ter p^{ro}p^{ri}it^{ur} iude^{us} in infernū. Tercio
pduxit agarenor^{um}. Et licet vñ agaren^{us}
vixerit hic beatissime z fuit misericors
castus zc. nō poterit in morte sua petē
filiā summi regis. Videam⁹ pacuz

q^{uo}d fecit de^{us} cum eis. Ipsi em̄ descēdūt
ab abraam p^{er} ysmahelē filiū ei^{us}. et ideo
dicunt^{ur} ysmahelite. z p^{er} agar ancillaz iō
dicunt^{ur} agarenī. Iudei vō descendunt
ab abraam p^{er} saram. ideo debēt dici sa
raceni: ysmaheli p^{ro}p^{ri}ū ysmahelitaz p^{ro}p^{ri}ū
sit de^{us} dicēs abaze s^{ed} ysmahel q^{ui} audiuit
te. Ecce benedicā ei z angebo eū valde
xij. duces generabit ecce. xij. floreni. et
faciā illum crescere in gentē magnam
Gen. xvij. Ista pmissio est tam imple
ta. vt patet Gen. xxvj. vbi nominant^{ur} illi
xij. duces. Qñ g^o ille agaren^{us} mortu^{us}
si voluerit petere gloriā paradisi respon
debit ei vt iudeo z sic p^{ro}p^{ri}it^{ur} in infernū
Nōdo videam⁹ q^{uo}d pmisit p^{ro}p^{ri}o xpia
no nō bona tpalia imo dicit^{ur} q^{uo}d despici
amus illa. z vult q^{uo}d habeam⁹ hic labo
res infirmitates z misērias. Sz si bene
seruiui^{us} sibi pmittit nob^{is} dare filiā
suā cum regno suo q^{uo}tuor enāgeliste q^{ui}
si quatuor notarij. fecerūt de ista p^{ro}
missione instrū. Testes sunt. xij. apli z
lxxij. discipuli. Ecce clausula instrū
ti. quicūq^{ue} fecerit volūtātē p^{ro}p^{ri}is mei q^{ui} i
celis ē ipse fut^{ur}abit in regnū celorum.
Matth. vj. Et ideo qñ xpian^{us} vixit fm
voluntatē dei in patria z bona vita mo
rit^{ur}. Dicit sibi xp^{ist}us quid vīs. Si fider
ōne Ego seruiui vob^{is} vellē hereditatez
quā mibi pmisisti. Respice instrū licz
nō sim dignus peto gloriā paradisi. tūc
xp^{ist}us dat pmissum scz gloriā suā. Ec
ce ergo qualiter nullus pōt habere he
reditatē gloriē paradisi nisi solus po
pulus xpianus. q^{uo}d istū p^{ro}p^{ri}ū elegit de
us vt daret filiā suā cui⁹ regno. vñ dicit
ysa. lj. Audite me qui sequimini q^{uo}d in
stitutum est z queritis dñm. Attendite ad
petrā vñ excisi estis. s. ad xp^{ist}ū a q^{ui} xpia
ni z cauernam laci de qua p^{ro}cisi estis. Is
est cauerna vulneris lateris. Attendite
ad abraā p^{ro}p^{ri}ū vñ p^{ro}p^{ri}ū fidem z ad sa
rā que pepit vos q^{uo}d ad vñū vocauit cui⁹
scz ad pactū pmissionis filiet^{ur} bñdixi z

multiplicauit enim. Quarto ostendit dignitas christiane religionis. scilicet esse filium dei et heredem ex angelico testimonio quod intelligens angelus predictam excellentiam non sustinuit a iohanne adorari. Apoc. xix. ait enim iohannes. Cecidi ad pedes angeli ut adorare eum et dixit mihi vide ne feceris. perferuisti tuum et fratrum tuorum habentium testimonium ihesu deum adora. Cecidit iohannes ad pedes angeli ut adoraret eum: non tamen sicut creatura creatorem sed sicut seruus uehementer ac cum seruii subiectione honorat dominum suum creatum. Nempe angelus in ueteri testamento sustinebat sic se ab homine adorari. quod tamen non sustinere hic: imo manifeste prohibere uidetur propterea sequitur et dixit mihi vide ne feceris. scilicet taliter reuerentiam mihi. Cuius causam subdit dicens. perferuisti tuum sum id est rectum. et sicut tu sum seruus eiusdem dei et domini ihesu christi. Et ne credat quod respectu soli iohannis propter singularem precellentiam eius hic diceret et non de omnibus christianis qui christi sunt serui. ideo subdit et fratrum tuorum habentium testimonium iesu christi. id est perfectio corde prestant ac testificatur ihesu christum esse uerum deum et dominum uniuersorum atque hominum redemptorem et saluatorem. Et ideo merito fideles christiani committunt ihesu christum uerum filium dei cuius sunt filij per gratiam adoptionis. qui tam carum matrem dedit eis. et tam excellentem hereditatem promissit et seruos eorum angelos fecit. Et sic patet ex predictis. v. articulis excellentia fidei catholice ac etiam religionis christiane.

Quod lex moysi cessauit esse lex.

Exterius uultum articulus est quod lex moysi iam non est lex sed quod cessauit esse lex. Hoc etiam cedit ad ostendendum maiorem excellentiam legis noue sine fidei christiane ut ipsa sola iam dicatur lex dei. In predicto articulo erunt quatuor puncta principalia. Primum erit ostendere quod iudei iam non habent legem. Secundus erit ostendere

quod circuncisione quam uiuunt iudei spiritus sunt in maiori ira dei et abominatio. Tercius erit ostendere quod omnia in figura contingebant illis. Quartum erit ostendere quod cumque erant scripta de messia venturo impleta fuerunt in christo ihesu saluatore nostro.

Circa primum punctum notandum quod ratio fundamentalis quare iudei non habent aliquam legem et quare cessauit ea quam per dicebat sua et quam erat lex dei quam non solum licitum erat non soluere sed ad obseruandas eam obligabant et iam non sunt obligati ad seruandum: imo obligantur ad non seruandum quia cessauit esse lex dei: predicta uirtute quam per in ea erat quam ideo predicta fuit. quia sancta fuit mutatio in subiecta et natura uitae quam significabat scriptura quod declaratur. vii. passibus. Quorum primum est quod lex iudeorum propter ea ad quam per obligabant ipsi et omnes alij homines per legem nature scriptam non in tabulis lapideis nec cartis papiri uel pergamini. ii. cor. iii. sed ut homo non excusatur ab eius obfustatione scripta in cordibus usque ad finem temporis erant certa mandata per quam regi debebant usque ad aduentum messie. quia ad ista mandata non erant obligati alij homines quam durante lege moysi multi fuerunt salui finiendo legem naturae. sed fuerunt obligati iudei dumque semper erat nasciturus messias qui audire debebant sicut moysen. deuter. xviij. et qui debebat esse benedictio omnium gentium gen. xij. que etiam debebat dare testimonium nouum non sicut testis proxi hie. xx. Item qui debebat esse dux et preceptor gentium ordinarum per deum qui erat lux eorum ysa. xlij.

Secundus passus dependens a primo est quod lex moysi principaliter anteedebat aduentum messie. ratione conuelegit de iudeos per seipso populum peculiare et dedit ei legem mandata et sacra usque ad tempus correctionis positae et ordinata ad heb. ix. Item fecit per eis multa miracula. et alia multa non fecit nationibus gentibus. sed promissit quod regerentur gentes per suum liberum arbitrium finem quod eis uideretur. Tercius passus est quod quoniam tales diuisionem fecit deus. scilicet iudeorum

et gentiliū habentē principiū in psona
abrae dno fecit. p obligauit se. scdo de
dit signū principale: fuit obligatio qm
de fecit abrae et alijs pibus q de semi
ne eoz nascere messias q eos debar do
ce et dirigē eoz opa et eos redimē et in
sua grā exaltare sup omes gentes q nō
crederēt in eū. Scdo vt esset notificata
dñia hui⁹ ppli pcharis ab oib⁹ alijs q
ppria dñia cēt principalr et staret i fide.
q de semine abrae deberet nasci salua
tor mudi qd alij ppli ex q eis non erat
dictū nō credebāt q ad h. o. x. fides est
ex auditu credēdo id qd alijs audit p
pter autem dicētis intelligēdo q talis
est verax et potēs facere qd dicit. Hec
fides cū sit vrus nō corpis s. aie per se
ipsam nō apparens ē. dedit de abrae
circūcisionē in signū q illi in qb⁹ esset
credēt aduentū messie sic q fm q res
pū est q signū ei⁹: pū intelligebat es
se fidē in ppo iudeoz et pnter circūci
sio sicut signū fidei fm qd legif d abra
am gen. xv. q p credidit misterii et po
stea fuit ei data circūcisio signum iusti
cie magne fidei q ptra totā naturā cre
didit vbis dei gen. xvij. q fara hēet fi
liū de cui⁹ semine nascere ille q esset be
nedictio gentiū. ppter qd abraā dicit⁹ fu
it pater nō solū iudeoz s. multaz gen
tiū. Quart⁹ passus ē q ad significan
dū misteria grē pntentie messie. quō
hēbat eos redimere suscēdo moriē et
dando eis grām suā fuerūt ordinata sa
crificia et multe cerimonie siue p moy
sen siue p dauid et salomonez stabilitē.
Sed et de aduentu messie et de tempo
re in q haberet esse. et de opib⁹ que ha
beret facere et de alijs reb⁹ que in tem
pore debebāt accidere nō solū moyses
s. etiam omēs pphete locuti sunt ex pte
dei. Quint⁹ passus ex pcedentib⁹ pē
dens est q circūcisio et lex moysi erat
sicut vni instrumentum obligationis
inter deū et iudeos expresse pntens q

de hēbat implere. et illud iudei interea
hēbant facere: vix illud qd aī legē fa
ciebant abraā ysaac et iacob et alij ptes
sui circūcidere se et filios suos in signū
q de genere iudeoz messias habēt esse
item et facere sacrificia et cerimonias
significās misteria messie pntētia et q
omēs essent in spe sui aduent⁹ dispositi
ad recipiendū suā doctrinā et suā man
data et sic fecerūt se dignos ad recipiē
dū grām quā eis hēbat dare. Sex
tus passus est q fm ea q dicta sunt lex
moysi ante aduentum messie erat vna
obligatio plena et vacua plena figura
et vacua res ei⁹. plena pmissione. et va
cua pmissio. q de pmisserat et nondū
impleuerat s. hēbat implere p eū. pmiss
um in aduentu messie. et in signū q il
lud hēbat implere sicut dictū est dedit
eis circūcisionē et alias cerimonias. et
sacrificia in lege specificata. q omia ex
q erant mādāta seruari sicut signa et fi
guras illi⁹ qd hēbat et in aduentu mes
sie erāt ordinata vt fierent tēpe certo. s.
anteq impleret pdictū tps erat in lege
virtus obligatio facta. durans vsq. p
missum cēt impletū. Vñ q lex erat va
cua et plena requirebat impleri illo q
erat vacua et euacuari illo q erat plena
fm q est qd cūqz instm obligationis
p qd alijs pmittit alteri dare ei vel fa
cere aliqd magnū. qd talis obligatio
anteq impleat pmissum ē plena et va
cua: vacua q nō est adhuc datū vel fa
ctū qd pmissum est: plena spe et virtu
te q talis obligatio dat ins illi cui facta
est vt possit petere et pcellere. pmitte
tem: vel ad min⁹ pqueri de eo si in tēpe
qd assignauit non impleuit pmissum.
ita q quantū est vacua. pmissio tantū
est plena spe. et veritate et iure ad peten
dū et requirēdū obligatum vt imple
at pmissum. Septimus passus est
q pdictis intellectis. quicūqz potest p
seipsum cognoscere. q si talis obliga

tio est vera: q̄ suba z natura veritatis dato q̄ notificet p̄ scripturā nō est i eo qd̄ est int̄ sed qd̄ principalis est in eo qd̄ ē extra. s. in actu q̄ transit q̄ vnus se obligauit alteri. z in actu futuro que ē adimpleri pmissum: q̄tum ad p̄mūz actū nō pōt haberi mutatio. q̄ nec de cū tota sua p̄tate pōt facere qd̄ p̄teritū sit nō p̄teritū. licet pōt facere q̄ non transiret. S̄z ex q̄ trāsiuit z iam in se ē nihil z q̄ nō trāsiit etiā ē nihil. Dicere q̄ de pōt facere q̄ p̄teritū nō sit p̄teritū ē m̄ sicut dicere q̄ de ex nihilo facit nihil q̄ nullū est possibile. nec pōt i telligi quō ex nihilo fiat nihil. Et ideo ex q̄ act̄ p̄mū obligatōis iam transiuit z ille nō pōt mutari q̄tum ad tales actū obligatio ip̄ eēt vera. S̄z q̄ talis act̄ sit principaliter p̄pter id qd̄ futurū est. qd̄ est adimpleri pmissum si obligatio est vera vel nō attendit ad scdm̄ qd̄ est finis ip̄s̄ v̄icz si est impletū vel nō qd̄ fuit pmissum q̄ inq̄tum nō fuerit impletū. q̄ suba z natura obligatōis nō est mutata licz trāsiit ip̄s̄ ip̄s̄ manet obligatio in sua veritate z firmitate. imo plus firmat quāto amplius transit de tpe in q̄ debebat impleri pmissum. ex q̄ illi cui facta fuerat obligatio accrescit plus de iure z v̄tute ad illud petendū. Non sic certissime ē q̄n realiter fuit solutū pmissum q̄ statim ip̄so facto scriptura obligatōis cessat eē vera q̄ iam ē mutata suba z natura veritatis. impleto qd̄ in ea p̄ erat vacuū z euacuato illo quo p̄ erat plena. Primo em̄ erat plena iure z v̄tute ad petendū pmissum z ad faciendū res ordinatas q̄sq̄ eēt solutū debitū. S̄z q̄n est solutū pmissum. s. q̄ postq̄ ē solutū nō pōt iuste petere sicut p̄. sic n̄ potest facere res ordinatas seruari q̄sq̄ sit solutū debitum. Et ideo perdit ea v̄tute manet vacua iure quo p̄mo erat plena quia impletum fuit quod i

ea vacuum non potentibus stare istis duob̄ simul scilicet q̄ vera obligatio respectu vni⁹ z eiusdem rei sit plena z vacua. Sed quantum impletur ex vna parte tñ euacuat ex altera. vñ si soluit p̄s debiti iam deficit sibi pars iuris. qd̄ sibi p̄mo p̄inebat. non potēs iuste petere sine paucum sine multum qd̄ iam solutum est. Verumtamen in scriptura obligatōis nihil mutat. quia ipsa stante clausa in archa. nec rasa scriptura nec cancellata nec scripta in spatulis. solutōne facta p̄ solū actum solutōis mutata suba perdit veritatē z v̄tutem suam que p̄mo erat in ea. ex q̄ p̄mo erat plena. z sufficit q̄ ille vel aliter notarius vel siue notario fideles p̄sone dent testimoniū esse factam solutōnem. Et si non eēt q̄ de solutōne facta daret testimoniū. sufficit testimoniū: q̄ est de⁹ cui nihil occultat. pp̄ qd̄ solutū iā debito ē falsa illa q̄ p̄ erat vere obligatio. q̄ fuit facta mutatio i suba z natura in q̄ erat p̄ncipalit̄ v̄tute eiusdem. Ex istis q̄ explicatis passib̄ siue rōtib̄ tam clare sicut sol lucet manifestat iudeos nō h̄re legē aliquā. ex q̄ est impletū qd̄ eis p̄ deū fuit p̄missū scz aduent⁹ messie. p̄pter qd̄ fuit in ea impletū qd̄ erat vacuū. z euacuātū illud quo p̄ erat plena. Et istis terminis v̄p̄ est ihs xp̄s. loquens d̄ ista materia q̄n do dixit nolite cogitare q̄ ego veni solvere legē vult dicere frangere eā v̄l facere p̄tra eam. nō veni soluere eā sed adimplere Math. v. Eisdē v̄bis v̄nus est Lu. iij. q̄n in sinagoga nazareth ap̄t p̄ eū li. ysai. scriptura q̄ occurrit i ap̄tendo erat. Sp̄s dñi sup me ad euāgelizandum pauperibus misit me zc. ysai. lxx. z cū sedisset z oculi om̄i exstiter̄ in sinagoga essent intenti ad illd̄ qd̄ diceret dixit. Hodie ē impleta ista scripta i aurib̄ v̄stris. q̄ ip̄emet erat ille d̄ q̄ loq̄bat ysai. z sic anq̄ ip̄se veniret illa scri-

ptura erat vacua. h. qñ missus per spm
dei pdicabat statim fuit plena et pple-
ta. sicut dixit petro. qñ volēdo eū defen-
dere q nō capent cū indei abscidit au-
riculā vni⁹ illorū. Tñ putas q nō pos-
sum rogare patrē meū et exhibebit mī
plusq. xij. legiones angelorū quōdā im-
plebūt scripture. Marth. xxvj. Tñ tpe
q habuit mori q nōdū erat impletū
dictū dō ps. lxvij. et in siti mea potave-
rū me aceto. vt adimpleret cū dixisset.
Sicio. dederūt ei bibere acerū selle mī
xij. pñter dixit. Consummatū est Ioh. xix.
Et post resurrectōez suā oñsis manib⁹
et pedib⁹ q fuerāt plagata. et latere apto
dixit eis. hec sunt vba que locut⁹ sum
vob qñ erā vobiscū q optebat impleri
oia que erāt scripta in lege moysi et p
phetis et psalmis de me Iu. vii. Dixe-
rat eis hec anteq. vltima vice ascende-
ret in iherlēm q implerent scripture. euz
proditore traderet principib⁹ sacerdo-
tū et pñminat⁹ eos ad mortē. ipsi da-
rent euz genib⁹ vt flagellarent eum et
crucifigerent et occiderēt et q ipse resur-
geret tertia die Marth. xx. Marci. x. et
Iu. xvij. Ergo exq. oñs iste auctes sūt.
q oia scripta in lege moysi in pphīs et
in psalmis cōplerent in morte et in re-
surrectiōe ihu xpi cū id qd est impletū
et plenū nō impleat manifeste intelligi-
tur q scripture ve. testa. erāt vacue qñ-
q. p seipm eas implevit ihu xpc. et pro-
pter h ipse iuste loquebat qñ discipulis
suis dixit Marth. v. q nō cogitarēt ip-
sum venisse ad soluendū legē. q nō ve-
nerat ad faciendū ptra eā s. implendū
eam. Plus est q. cecus q nō intelligit
q ille q soluit illud ad qd erat obliga-
tus exq. implet obligatōez in q erat va-
cua q soluendo debitū frangit obliga-
tionez. nec facit ptra eam. qñ ipse finit
ppler et pficit finem ad quez obligatio
fuerat facta. Sed h bñ sequit⁹ q exq. im-
plet illud soluendo pmissus q facit eā

vacuā iuris et virtutis q illi cui erat fa-
cta obligatio p ptebatur etiā si circa ip-
sum pmaneat scriptura obligatōis si-
ne mutatiōe aliqua qñm ad literam
exq. soluto debito est mutata substan-
tia et natura veritatis q faciebat obliga-
tōez p esse verā. Qui attente pñdera-
re voluerit supradictas rōnes clare po-
terit intelligere q iniuste vel si dixero i-
sipienter nō mentiar. Tñ garenti iponūt
fidelib⁹ ihu xpi nō eē xpianos: qñ se cō-
cūcidūt q nō fuāt sabbim et q nō faciūt
pasca agni sic fecit ihu xpc. vñ qz co me-
dunt carnes porci qd ipse nō fecit. si p-
bassent q postq. ipse soluit p eū pmi-
sum ad abrahā et alios patres ipse fe-
cit pdicta haberēt aliq. colorez sed q
postea si deberet facere etiā si grossissi-
mus esset ingenio quilibet hō illud p-
intelligere q exq. pdicta et alia multa
habebāt cursum suū anteq. pmissio ef-
set impleta oñib⁹ ptingentib⁹ iudeis i
figuraz vt infra videbit⁹. et sic debebant
dimittere ea cum veritas venīret. sicut
figura ymaginis qñ est iam depicta et
finita cessat. Sic est o. figura domus q
cessat qñ ipsa est facta. Vñ qz circumci-
sio et alia plura in magnū mysteriū p
ipmmet deū erant data. sicut p pigno-
re quousq. esset solutū debitū. ipsemet
qui habebat soluere eas seruauit. Sed
si p mortē suā qñ dixit. Consummatū ē
Ioh. x. vult tm dicere iam sunt reple-
ta oñia misteria. ipse seruauerat qd ip-
se seruauit antea. s. q celebrasset pasca
agni ordinatū ipsis iudeis in figuram
sue mortis q hēbat fieri et sic de alijs fi-
guris. eo ipso q dederat intelligi deum.
nō ppleuisse qd. pmiserat suis pñib⁹ fa-
ctis pñarchis regib⁹ et pphetis. q habe-
bat eos redimere et liberare de pñte dī
aboli. et cū eēt pñritū ipsi in q debebat
impleri. quid aliud erat seruare legem
moysi sicut pri⁹ nisi dare testimonium
deū nō eē verū. Exq. in tempe p eū assū

gnato non impleuerat p euz pmissuz. Et qd plus est. cum maior z principal' pmissio dei esset qz deus habebat filiū suū dare in mortē p salute illoz z toti us mundi. cū ipemet fuisset mortuus dabat vel poterat dare testimoniū qz nō fuisset mortuus s qz debebat mori iterū. z qz vna vice vel plurib' ad min' quolibet anno semel. sicut summu' sacerdos quolibet anno intrabat semel in sanctas cōz cū sanguine sacrificij. hebre. ix. figurādo sacrificiū qd erat multo maioris dignitatis z excellētie cum maiori efficacia z cōplēto. sanctificante existētes in pctō. qz sanctificaret sanguis hircōz z thauroz. que erant principalia legis moysi sacrificia signi ficania mortē qz habebat eē filij dei in cruce pp salutē totius mōi. qd nō pluribus sed vna vice solū se habebat impleri filio dei existente vno solo z non multo. Et cū ipse esset homo natus de genere iudeoz z ordinatio est homines semel mori. sic filius solū semel z non pluries debuit mori. Qui si seruauerat sicut prius legē moysi dederat itelligere qz nō erat mortuus sicut a deo pte suo accepat mandatū. erat iste honor quē iesus filius virginis z dei debebat pfi suo p actus suos dare pūue testimoniū. qz deus pater suus nō erat verax. ex quo nō impleuerat p ipm pmissum. Alitioz p certo in eo erat reuerentia ad ptem qz stando in cruce cū summis sacerdotes z alij hoies stantes iudei pmittebāt qz crederēt in eū si descenderet de cruce cōremnēdo gloriā z bonorē ei pmissum. qz a pte accepat mandatū ponēdi aiām suā moriēdo. cū eēt ei leuius descēdere de cruce viuus qz post mortē resurgere de sepulchro factus obediēs patri vsqz ad mortū. voluit plus implere qz erat iudeis pmissum p deū cōplēdo obligatōez eis datā z sic dicēte vītātē p dicta obligati

one implere legē moysi in qz erat vacua. z faciēdo eā vacuā iure qz erat plena. s. iuris z petitiōis. qz cōpetebat iudeis qz usqz eēt impletū pmissum. qd ius fuerat eis datū cū multa solēnitare. qua maior altera esse nō pōt nec cogitari qn pmissum p se factū cōfirmavit deus iurando p seipm cū nō posset intelligi aliquod maius p qd iurasset. vt Gen. xxij. z Exo. xxiiij. sicut hoies qn debite z iuste iurant p rē quā cogitant maiorem esse seipis vel p rem quā magis amant. z tō nō pōtūt dare maiore firmitatē deus sue pmissiōi qz iurādo p seipm. Et vt intelligeret qz sine aliqua dubitatōe volebat illud implere sicut p iurauerat abraē replicauit iuramentū faciēdo eādē pmissiōē ipi dauid cū iuramēto firmatā. Et illud qz in hac materia ē altissime cōtēplatōis. cū deus fecisset multas pmissiōes iudeis et suis primis pribus. addita expisse p dītōe qz ipse impleteret pmissa sua si seruaerēt sua mandata z pseuerassent in suo seruitio. z qz si nō facerēt nō solū nō daret eis p ipm pmissa. s qz puniret eos magnis penis dando eos in pātē suoz inimicōz z ponēdo eos extra terrā pmissiōis. Sz tū hanc pmissiōē benedictōis oim gētū in semine abraē qz mitteret messia ad saluādum eos fecit deus sine cōditōe. Et vltērius qz cum singularissima deuotiōe firmo intellectu dz p siderari qz hec fuit maior pmissio quā fecit deus. maior dico z sic p certo affirmo. Fuit. n. magna pmissio dei facta iudeis qz liberaret eos a seruitute egypti. qz daret eis terrā pmissiōis. qz daret eis bona in ea eis specificata. Verūtū he sunt quissime pmissiōes in cōparatōe illius que intelligebatur spūalis z pncipalis pp opa eoz vītiosa. z pp obiam z obseruātiā suoz mandatorū. qz erat satis difficilis qz daret eis p hāc vītā p adysum gloriā cele

Rem incertam durante. que promissio lz incopabiliter sit maior q̄ oēs alie. q̄a ois largitor ē maioris excellētie z dignitatis q̄ suū. p̄p̄iū donū. ex quo est dñs eiusdē. p̄pter qd̄ q̄i aliquis dat ali quid de suo. ex quo ip̄e ē maior nō intelligit dare seipm. h̄ q̄n dat seipm intelligit dare oia sua. Et iō promissio paradisi nō pōt equari. promissioni de qua loquimur facte p̄ deu ab̄ae z alijs in deoz p̄sibus. hoc ē qd̄ promissit dare seipm nobis mādando filio suo q̄ ē ip̄e. mer deus facere oia p̄inentia ad salutē n̄fam. z illius quo nō pōt dici maior amor. ponēdo aiam suā p̄ amicis suis. z sic patiēdo mortē vt nos liberaret a p̄ate inimici quas sup nos habuerat p̄ p̄ctm ade p̄tmi p̄ris nostri. Istud tñ sine p̄cio donū. volens deus totū z totaliter impleri. expresse reuelauit dauid p̄pheta q̄ sua promissio z testamentū erat sine aliqua p̄d̄iōe. z q̄ tamfirmū erat z fidele q̄ p̄sp̄erūz fua rer sua mia. Et si filij isrl̄ dimitterēt legē suā corūpēdo iusticias z non seruando mandata sua visitaret peccata eoz in flagellis h̄ tñ q̄ nunq̄ amoueret miam suā nec faceret s̄ suū datū testamentū. nec faceret verba sua vana. z sine effectu. h̄ qd̄ sp̄ impleveret qd̄ fuit p̄ eū. promissum. p̄pter has ergo z alias q̄ plures cōsideratas rōnes nisi si voluerit loqui cōtra totā rōnē nō pōt ali quis dicere. q̄ iēsus xpc̄ post mortē suā p̄ quā deus p̄r suus impleuerat qd̄ promiserat. q̄ ip̄e sicut p̄us debebat seruare s̄ legē moysi dando p̄ suos actū testimonii nō eē impletū qd̄ erat impletū. z q̄ multo maioris attentōis est p̄ suos. p̄p̄ios actus cōfitemdo dñū p̄fz suū. q̄ nō impleuit in tpe assignato p̄missum z iurātū. q̄ erat mendax z perurus. Quis nō dico hec dicere. sed et olūmodo audire pōt tamgrandē blasphemā. Quia s̄ xpc̄o iēsu p̄ mortē su

am nō fuit p̄ueniens seruare legē moysi. q̄ in ei⁹ observatōe faciebat magnā offensam z iniuriā deo p̄r suo dando testimoniiū de eo ex q̄ nō impleuerat promissum nō veracē h̄ p̄iurū. Imaginē vnusq̄sq̄ in seipso si fidelibus seipm xpc̄i licitū ē seruare legē moysi sicut prius z sic circūcidere se. z facere cerimōias in lege moysi ordinatas sicut p̄ p̄igno re vel diuisa quā debebāt ducere in se iudei q̄usq̄ eēt impletū illud qd̄ p̄ deum eis fuerat. promissum. qd̄ aliud eēt hoc nisi p̄ suos actus cōtinue dare testimoniiū. q̄ nō erat adhuc crucifixus iēsus xpc̄. h̄ q̄ ad impletū p̄ deu. promissum debebat venire in mūdū z crucifigi. z tū tps in quo debuit cōpleri. promissio dei iam eēt p̄teritū sicut dictū est. erat dare testimoniiū q̄ ex quo defecerat de⁹ i dictis suis nō erat verax sed falsus et p̄iurys. Et q̄s dubitauit q̄ quicūq̄ affirmaret talē blasphemā de deo. q̄ tal nō eēt amicus dei nec eēt in sua grā h̄ in suo odio z inimicitia. z qd̄ n̄mimum aggrauat nō q̄t die sel̄ h̄ vel septies s̄ iusto accidē pōt q̄ in vna die cadat septies. p̄ner. xxiij. z toties resurgat si i tali odio z ira dei eēt cōtinue de nocte z de die p̄ actus suos z vltā dando testimoniiū dei in sua promissione defecit se. Et sic p̄z cōsideratio p̄ma h̄ sex articuli. i. q̄ iudei iam nō habent legē q̄ lex moysi cessauit postq̄ eā xpc̄ adimpleuit. De secōdo puncto h̄ articuli q̄ est q̄i correlariū p̄cedētis notādū q̄ sicut dictū est cū tps promissionis iā s̄ p̄teritū z p̄ iēsum xpm̄ impletū q̄ diceret adhuc legalia seruanda eē iste esset blasphemus z in cōtinua ira dei. z cōstat q̄ in tali ira z odio dei sunt certissimi z p̄tinue iudei. cū ip̄i sint circūcisi z circūcidant filios suos soluto debito. retinētes p̄ignus qd̄ datū fuit quousq̄ eēt debitū solutū z ducēdo eā cōtinue in se p̄ diuisa in magna iniuriāz

offensa dei. sicut si non observasset iura
mentum per eum factum. Sed diceret hoc
iudeus. ego libenter dimittere circu-
cisionem si possem et accipem baptismum
et sequeretur christum si non possum circuncisi-
onem dimittere quia obligat ad perpetuum. quia
istud pactum datur abrahe semini et per
deum fuit federe sempiterno. ut patet Gen.
xvii. et cum obliget ad perpetuum oportet ut il-
lud observem. Unde iudeo quod sempi-
ternum non accipit per perpetuum vel eterno
sed per longo tempore patet Exo. xii. ubi habetur quod ri-
tus et festivitas pasce debebat celebra-
ri federe sempiterno. Item Hier. xlii. scri-
bit. Ecce dies veniunt dicit dominus. et non di-
cent ultra vinum dñs quod eduxit filios israel
de terra egypti. et per consequens sequitur il-
lo tempore vel in illis diebus non curabit de
phaze. quia istud festum non erat aliud nisi
memoria liberationis filiorum israel de terra
egypti. Circuncisio igitur per longum tempus debe-
ret durare. item adveniente christo debebat
cessare. quia fuit data abrahe in signum christi
de eo nascituri. ut habetur ad Ro. iiij. Non
ita est quod adveniente signato cessat signum
sicut bibito vino remouetur circulus qui
erat signum vini. Simile est etiam de pra-
ctui obligatoris. sicut late dictum est in pre-
cedenti consideratione. quia si sit contractus
obligatoris de. x. florentis usque ad festum
sancti iohannis vel usque ad aliam determi-
natam terminum solutus illis contractus est
nullus. Simile est de promissione re-
gis facta militi de castro aliquo dādo
et in signum talis promissionis dāt sibi an-
nulus quem portet usque ad impletum pro-
missi. dato castro miles si portabit an-
nulum anulum. quia nihil aliud significa-
bat nisi promissionem factam de castro. Item
adveniente rege cessant signa et solenni-
tates quae per regis aduentum fiebant. Item
adveniente festo cessat vigilia. quae erat dis-
positio et preparatio ad festum. ita circunci-
sio erat vigilia et preparatio ad aduentum
christi et ad baptismum quod est maximum se-

ritum. Item possessio limitata inter duos
terminos non extendit se citra primum.
nec ultra secundum si talis possessio fu-
it circuncisio limitata inter abrahā et christum.
Gen. xvij. hoc erit pactum inter me et te
quod d. incipiat in me et non progredietur ul-
tra me. Clarissime ergo ex omnibus supradic-
tis patet cessatio circuncisionis. quod iudei
videntes eadem cum hoc sit magna iniuria.
ut satis dictum est ac si non soluisset pro-
missum. propter hoc sunt in continua ira et
odio dei. Tercio punctus est ostendere
quod omnia in figura contingebant illis. sic
dicit apostolus. i. Cor. x. et addit scripta autem
ad correctionem nostram. ubi duo sunt no-
tanda in predictis verbis. primo tempus vi-
brae figuratum. secundo tempus gratiae consum-
matum. primum fuit sub lege mosaica. se-
cundum est sub lege evangelica. primum
fuit figuratum. secundum gratum. In primo so-
lum fuit figuratio ac per hoc imperfectio quia
nihil ad perfectum adduxit lex. ad Iheb.
vii. In secundo est veritatis exhibitio ac
per hoc perfectio. unde vocat ab apostolo pleni-
tudo temporis. ad Gal. iij. Pro primo
ergo dicit apostolus omnia in figuram continge-
bant illis. In figura dicit designare illa
quae tempore gratiae sunt impleta. et bene dicitur in
figura. sicut. n. videmus quod figura cesa-
ris vel herculis. et si sit in se res aliqua
principaliter in signum est cesarem vel
herculem representans. sic et omnia quae
fuerunt facta in veteri testamento fue-
runt in se res aliquae sicut paradysus.
archa noe diluvium. arcus celestis. na-
bes tabernaculum templum et huiusmodi. principaliter
in signa erant. non quod rei praeiis sicut sunt
facta nouae legis quae significant gratiam iam
praesentem sed fuerunt signa gratiae et veri-
tatis exhibere in nouo testamento Iohannis.
i. Lex per moysen data est. gratia
et veritas per Iesum christum facta est. unde possumus
dicere de his quae sunt tempore gratiae exhibita
illud quod scribit Sap. xliij. Figura co-
rui et longinqua allata est. Item sicut illud quod

p suā figurā cognoscit ipse cognoscit intuitiue. qz nō videt in se s̄ q̄i abstractiue. qz cognoscit in alio puta in sua imagine. sic z filij israel qui solum figuras z corticem lfe attendebant ea que impleta sunt tpe gre. z si aliq mō cognoscebāt. ipurissime tñ z valde im pfecte. in signū cui⁹ cū moyses de mō te descēderet comuta z splēdida facie nō potuerūt hebrei claritatez vult⁹ ei⁹ aspicere. z si aliq̄s radios cernebant. vultus tñ sui claritatē nullatenus attingebant. Exo. xxxiij. Et sic iudei solū videbant figurā z attēdebāt lfe corticem. medullā tñ spūalis sensus neq̄ q̄ attingebant z vsq̄ in hodiernū diē velamen sup cor iudeoz posit⁹ est vt nō pñt cognoscere veritatē. S̄z xpiani reuelata facie gloriā dñi speculant. sic dicit apl⁹. iij. ad Cor. iij. Vñ doctor catholicus figurat p moysen. Est enī assumpt⁹ de aq̄s baptismalib⁹. de q̄ dicit Aume. xij. q nō p figuras z enigmata s̄ palā dei videt. qd quidē verū est nō tñ simpliciter. qz videmus p speculū z in enigmate. j. Corinth. xliij. s̄ solū respectu iudeoz. Pro secundo addit scripta ad correctōz nřam. Pri mū. n. tps fuit quodā mō pctā cōmit tendi. Scdm aut ē tps pctā corrigēdi lex. n. phibebat p̄cupisim. z sic dando spūs noticiā ip̄am excitabat. z qm sa cramēta legis nō pferebant grām. Iō p quandā occasionē nō datā quidē cū lex eēt scā z iusta. s̄ acceptam a iudeis carnalibus quasi eos ipellebat ad pec candū. Vñ z lex dicebat lex peccati z mortis. sicut apl⁹ ad Rom. vij. z. viij. Tps aut gre ē tps pcti corrigēdi. tum qz pena iudeoz reddit xpianos cauti ores. z qz sacramēta noue legis grām cōferūt z scriptura euāgelica exp̄ssius peccata cōdenat. Vñ z si de oi scriptu ra canonicaverū est qd dicit apl⁹. iij. da Thio. iij. Dis scriptura diuinit⁹ in

sp̄rata vtilis ē ad docēdū. ad corrigē dū. ad arguendū. ad erudiendū in in sticia. vt sic hō dei pfectus ad oē opus bonū instructus. p̄ncipaliter tñ verū est de scriptura euāgelica. Nec. n. do cet fidei veritatē. arguit mūdī vanita tē. corrigit peccati vilitatē. erudit p̄ce pri equalitatē. Circa primū iterū sciē dū est q̄ in veteri testamēto sub figura rū inuolucris pfigurabant⁹ quatuor q̄ sunt xpianis tpe gre reuelata. vīcz cre dendo z cōtinētia. cauēdo z imūdictia inimicōz fraudulētia z malicia. sacra mento z virtutū z bonoz virtus z ef ficacia.

De prefiguratione credēdo rū z primo de prefiguratione sancte trinitatis.

Quantū ad primū notand⁹ q omnes arciculi fidei in scriptu ra veteri sub figuris multiplicib⁹ quasi sub quib⁹dā sigillis q̄ nūc soluta sunt velabant⁹. Articulus. n. tri nitatis z vnitatis de quo dixerat moy ses s̄m vītātē hebraicā. Gen. j. In p̄ncipio creauit heloim qd est plurale h⁹ nois hel qd est idē q̄ dii. heloim dixit pp psonarū pluralitatē creauit. ppter eēntie vnitatē de quo etiā refert isdem eodē ca. q̄ volens formare hoīem dixit. faciamus hoīem ad imaginē z si militudinē nřam. faciamus dicitū ē p pter psonaz pluralitatē z nřaz pp sub stantie vnitatē de quo etiā ps. lxvj. dī. Benedicat nos deus deus nř z bene dicat nos deus zc. ter dicit deus nō p pter tres deos s̄ ppter tres diuinas p sonas. Cū aut dicit in singulari metu ant cū zc. hoc dicit pp nature idēitatē de quo etiā dicit Esaias. xpha. c. vj. Se raphin clamabant alter ad alterū. san ctus scūs scūs dñs deus sabaoth. ter dicit sanctus qz tres sunt diuine p̄sone dñs deus addit qz est in tribus deitas

Consideratio tertia XIX

vna. de hoc articulo qui est primū cre-
dibile hēs expressam figurā in sancto
abraam de quo sic dicit Gen. xviij. q
tres vidit vnū adorauit dicens dñe rē
tres sibi apparuerūt. qz tres sunt diuine
psone quas sicut vnū adorauit dices.
dñe. qz in eis est vna deitas que ē pēsa
rō adorandi tres diuinas psonas.

De prefiguratione dominice incarnationis.

Articulus dñice incarnationis in
veteri testamento sub figurarū
inuolucris fuit d quo dicit Esa.
Ecce virgo cōcipiet et pariet filiū rē.
Esa. vij. Et bier. Nouū faciet dñs su-
per terrā femina circūdabit virū. Bie-
re. xxxj. habes figuras multiplices in
veteri testamēto. hunc. n. figurauerūt
paradisus voluptatis Gen. ij. et arcus
diuine charitatis Gen. x. Quid p pa-
radisum nisi virginē intelligimus. in
cuius medio. i. vtero fuit signū vite. i.
dei filius. Et in quo deus sola virtute
nullo creature cōcurrente ope posuit
hoiem. i. xpm. Quid p arcū variū nisi
iesum intelligo quē deus posuit in nu-
bis. i. in mariē visceribus radijs di-
uine gratie penetratis q fuit et est quā-
tū ad hoies signū diuine recōciliatōis
In cuius signū arcus est versus celū
et corda versus nos. et sō nō oportet time-
re sagittas ire dei submersionis gene-
ralis aquarū. Nūc etiā figurabant ru-
bus visionis et vellus gedeonis ignis
fuit in rubo. qz diuinitas fuit lūcta hu-
manitati. s nō cōburebat rubus. quia
ppter istā vnionē nō fuit sumpta hu-
manitas nec in diuitatē cōuersa. Exo.
ij. Itē ros fuit in vellere. i. diuina grā i
maria. virginitate cōseruata spām dei
filio secūdas. terra fuit circūquaq sic-
ca. qz caro marie nō fuit aliā semie pol-
luta Jud. vi. Hunc etiā figurauerūt
arche testamēti cōditio. solis descēsus.

et porte clausio. Quid p archā nisi ma-
riā intelligimus. quid p vnam auream
inter archā inclusam. nisi hūanitatē
xpi. quid p mannā qd erat intra vnam
nisi diuinitatē eius intelligo. d ista ar-
cha hē Exo. xxxv. De cōtēntis aut i ar-
cha explicat apłs ad hebre. ix. Sol de
scēdēs p. x. gradus i horologio achaz
signat q sol iusticie descendit p decez
ordines creaturarū et de decimo assum-
psit hūiliōrē naturā de corpe gloriose
virginis marie. Nouē ordines fuerūt
nouē ordies angelorū. Decimus ordo
fuit hoim. de hoc descēsu hē. iij. Re.
xx. Porta fuit clausa ppetuo et tñ sol^o
rex ingredit et egredit p eam. Porta si-
gnificat virginē. qz virgo mansit ppe-
tuo. et tñ rex glorie solus ingressus fuit
in eā p carnis assumptōem et egressus
p eā p stupendā editōem de qua habe-
tur Ezechielis. xliij.

De prefiguratione natiuita- tis christi.

Articulus aut natiuitatis xpi d
quo dicit Esaias ppheta. ca. ix.
Paruuus natus est nobis rē.
fuit figuratus in natiuitate ysaac. de q
Gen. xxj. In natiuitate samuelis d q
i. Reg. ij. Hū. n. quīs nō fuerūt nati de
virginibus. sunt tñ nati de sterilibus
supra nature cursum. Fuit aut figura-
tus expressius in ascēsu floris. de quo
Esa. xi. Flos de radice iesse ascēdet. et
in egressu fontis Jobel. iij. Fons egre-
diēt de domo dñi rē. et in ortu solis. de
quo Eccl. i. Dixit sol rē. In abscissōe
lapidis Dan. ij. dñ. q abscissus ē lap is
de monte sine manib⁹ q statuā pfregit
huius statue caput erat ex auro puris-
simo. pectus aut et brachia de argento
venter et femora de ere. pedes de ferro
et terra. q hanc statuā figurāt quatuor
magna regna sibi in orbe succedentia
fm. q daniel diuinitus edoctus ibi ex-
c. iij.

ponit. Primum est regnum chaldeorum quod significat per caput aureum ibidem dicitur. Secundum est regnum persarum quod figurat per argentum quod subiecit sibi regnum chaldeorum. Tercium est regnum grecorum. scilicet alexandri quod subiecit sibi regnum persarum et figurat per es. Quartum est regnum romani quod figurat per ferrum quod subiecit sibi regnum grecorum. aliaque regna mundi sic ferrum domat omnia. Per lapidem abscisum de monte sine manibus significat Christus sine regnum Christi. cui subijciendum erat per diem regnum romani. In hac expositione omnes catholici et hebrei conveniunt. Quo supposito sic arguit. In hac prophetia exprimitur quod ille cui subijciendum erat regnum romanorum et impium est ipse Christus. cui hoc ergo sit completum tempore constantini et silvestri pape. quo tempore romanorum impium destructum est per veram fidem Iesu Christi filio marie virginis. Sequitur quod iste est vere Christus veritas et signatum habet figure. quia mons significat virginem. lapis Christum. abscisio lapidis natiuitatem eius quod fuit de virgine sine manibus. id est sine opere cuiusque creature. hic lapis confregit statuam mundi in natiuitate. dictum regnum romanorum sibi subijciendo.

De prefiguratione vite et conuersationis christi.

Ita Christus et conuersatio de qua baruth. iij. in terris visus est et cum hominibus conuersatus est. fuit figurata per colunnam quod filius israel precebat que de nocte erat ignis illuminans. de die vero nubes refrigerans. Vita. id est. Christi illuminavit mundum per noctem ignorantie et refrigeravit per festum percipie. nec vacat a mysterio quod illa nubes erat tenebrosa egyptijs et luminosa hebreis. quia in vita Christi fuerunt reprobi excecati et electi illustrati de hac colunna habet Exo. xliij.

De prefiguratione doctrine et predicationis christi.

Doctrina autem Christi per alcatro fuit figurata in legis datioe quod fuit facta moysi Exo. xx. et in legis secunda scriptioe Exo. xxiiij. et in legis repetitioe quod fuit facta in Deuteronomio qui per totum. propter quod dicit hiero. in epla ad paulinum. Deuteronomium vero secunda lex et euangelice legis prefiguratio fuit et figurata in locutione angelorum quod ex persona dei loquebantur sanctis personis. et precipue in locutione illius quod loquebatur moysi filijs israel aliquando in monte aliquando in deserto. aliquando ad ostium tabernaculi. aliquando inter cherubim quod precipitatorum obumbrabant vide scripturas.

De prefiguratione passionis christi.

Calculus de passione Christi morte et sepultura. de quo Dani. ix. propheta preceperat dicens. occidetur Christus. fuit multipliciter figuratus. fuit enim. Christus venditus in ioseph Gen. xxxj. datus in noe Gen. ix. ligatus in samone Iudic. xvj. Iratus in heliseo cui dicebant pueri ascende calpe. iij. Re. ij. Conspectus in iob Iob. xvj. Cesus et verberatus in Esai. quod dicebat corpus meum dedi peccatis et genas meas vellentibus Esai. lix. Suspendus in botro qui portabat in vecte. Et in serpente eneo dicitur Nume. xij. de secundo Nume. xxj. Clavis affixus in ysaac. quod portabat ligna. et quem per ligabat super fructum lignorum Gen. xxi. Et cruce Christus baptizatus super cam fuit colligatus. quia in ea fuit clavis affixus. Translanceatus in adam. Apoc. i. fuit latus ade et inde fuit formata mulier Gen. ij. Et apertum fuit latus Christi dormientis in cruce. et inde fuit formata ecclesia. quia de Christi laterali vulnere fluxerunt ecclesie sacra. Fuit occisus in Abel Gen. iij. Sepultus in iona. Fuit effusus in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus. sic et saluator fuit tot diebus et tot noctibus in corde terre. sicut

ipse dixit in euangelio math. xij. hanc figuram habes Ione. ij. Nec sepultura fuit figurata in quiete dñi que fuit. vij die. Gen. ij.

De prefiguratione descensus aie christi ad inferos

Articulus de descensu anie xpi ad inferos fuit figuratus in descensu dei q̄ descendit in egyptū vt liberaret pplm isrl̄ de manib⁹ egyptiorū. Exo. ij. et aīa xpi descendit in infernū q̄ p̄ egyptū tenebrosam figurat vt educeret vinctos suos de lacu in q̄ nō erat aqua sicut dicit vaticinans zacharias. zach. ix. Xpc etiā est p̄figuratus in abacuc q̄ tulit prandii cōsolationis dāseli vtro desideriorū. i. sanctis patrib⁹ deliberari desiderantib⁹ q̄ erāt in lacu leonū Dan. vi.

De prefiguratione resurrectionis christi.

Articulus resurrectionis xpi d̄ q̄ i ps. iij. ex p̄sona xpi. exurrexi q̄ dñs suscepit me. et alibi psal. lvi. Exurgā diluculo. fuit figuratus in iacob. de quo Gen. xxviii. q̄ surgēs mane iacob tulit lapidē quē supposuerat capiti suo et exiit in titulū. Jacob est xpc q̄ surrexit mane supple a mortuis Mane dico cū adhuc eēt tenebre. et tulit lapidē. i. hūanitatē suā quam supposuerat capiti suo. i. deo supple substatificauerat. Caput. n. xpi deus est. vt dicit apls Cor. xj. et exiit in titulū scz a fidelib⁹ cōtēplādū p̄dicādū et adorandū. Fuit etiā figuratus in sampsonē. de quo d̄ Iud. xvj. q̄ dormiuit ad noctis mediū. et surgēs tulit ambas fores corpus. i. et aīam suā. Ex his duabus figuris ortū habuerāt ille due opinionones Aug. et Greg. Dicit. n. aug. q̄ xpc surrexit mane. i. diluculo. dei pasche hñs p̄ se sc̄m iacob. Greg. aut̄ dicit q̄ surrexit mediā nocte hñs factum

sampsonis p̄ se. qm̄ possunt cōcordari p̄ hoc q̄ xpc surrexit in principio diei terciē. et sic post mediā noctē. Statim em̄ post mediā noctē dies naturalis incipit et pōt dici mane. et hoc. p̄ aug. Vt dicendū q̄ surrexit dñs fin veritatem mane etiā diei artificialis. hoc. n. reputat. p̄babili⁹ nō tñ erat clara dies imo adhuc erāt tenebre. vñ q̄ de nocte surrexit. et sic saluat opinio vtriusq̄.

De prefiguratione ascensionis christi.

Articulus de ascensione xpi de quo in psal. lxxvj. Ascendisti in altū. et. et alibi psal. xlvj. Ascendit deus in iubilo. fuit figurat⁹ in translatione enoch. Gen. v. et in ascēsiōe he. i. iij. Reg. i. In regressu iacob q̄ d̄xit Gen. xxxij. In baculo meo transiui iordanē istū. et nūc enī duabus turmis regredior. Xpc in baculo crucis trāsiuit iordanē mortalitatis et cū duabus turmis. i. angelorū et hoīm regressus ē in cellū. Fuit etiā figuratus in aduentu filij hoīs vsq̄ ad antiquū diē de quo Dan. xij. Ecce dicit ibi in nubibus celi q̄i filius hoīs veniebat et vsq̄ ad antiquū diē veniit et dedit ei potestātē honorē et regnum.

De prefiguratione aduentus christi ad iudiciū.

Articulus de aduentu xpi ad iudiciū de q̄ exp̄sse. p̄phauit Iob. l. c. Ibi. n. d̄ ex p̄sona dei. Eō gregabo omnes gentes et deducā illos in vallē iosaphat. ibi discerabo cum eis. fuit etiā exp̄sse figuratus Dan. vij. vbi d̄ q̄ throni positi sunt et antiquus diēni sedet. thronus ei⁹ flāme ignis. et ibidē iudiciū seder. et libri ap̄i sunt. ibiq̄ dicit q̄ flūminis igneus rapidusq̄ egrediebatur a facie sedētis. q̄ p̄sumpsit bestia cūzndecim cornibus suis quoscūq̄ sc̄i acceperāt regnū. throni figura-

c iij

dant sedes aploz. antiquas sedens in
dicantē xpm q̄ est antiquissim⁹ fm di-
uinitatē. fluit⁹ igneus egrediens figu-
rabat xp̄ ismiam acutiorē q̄ sit ignis q̄
cōsumit demones cū reprobis cūctis
Judicabunt. n. ex his que apparebūt
in libris p̄sciaz. q̄ tunc aperiēt. quo fa-
cto sc̄ti regnū dei p̄petuo possidebūt.

**De prefiguratione generalis
resurrectionis.**

Articulus autē de xpi carnis re-
surrectōe de quo p̄phetauit iob
xix. ca. dicens. Scio q̄ redem-
ptor meus uiuit z in nouissimo die de
terra rē. vsq̄ ibi in sinu meo. fuit figu-
ratus ezechiel. xxxvij. vbi dicit q̄ ossa
q̄ prius erant arida uehementē. acces-
serūt ossa ad ossa vnū q̄d q̄ ad iuncturā
suā. z sup ea nerui z carnes ascēderūt.
z ingressus est in ea spūs z uixerūt. q̄
oia exponit ibidē p̄pha de resurrectōe
mortuoz. Vñ ibi dicit. hec dicit dñs.
Ecce ego aperīa tumulos v̄ros z edu-
cam vos de sepulchris v̄ris populus
meus rē.

**De prefiguratione uite eter-
ne z mortis eterne: malis z bo-
nis dande.**

Articulus autē de uita etna quā
electi post mortē assequēt fū-
it figuratus in scala iacob. de q̄
dicit Gen. xxvij. q̄ uidit scalā tangē-
tē celū z angelos ascendentes z descē-
dentes. z dñm innixū scale. Scala si-
gnificat uitā sanctā que habet multos
gradus. qm̄ multi sunt gradus sancti-
tatis. p̄ hanc descendunt angeli dei ut
informēt hoies z ascēdēt viri ange-
lici ut videant dñm ip̄i scale innixum
culus quidē uisio erit uita beata. Fuit
etiā figuratus in terra p̄missionis quā
filij israel post transitū deserti. p̄ mul-
tos labores multa q̄ p̄lia adepti fuerūt
sic sancti post transitū deserti p̄uie se

quentes dñcatū colūne nubioz ignis
.i. uite saluatoris post multos labores
bonoz opoz. post multas victorias vi-
cioz z hostiū spūaliū. beatificā uitāz q̄
eterna erit finaliter assequēt. Sub isto
articulo cōtinet fides de morte eterna
reprobis debita. que fuit figurata Nu-
me. xvj. vbi dicit q̄ chore datan z abir-
ron z multi alij p̄ peccatū suū uini
descenderūt in infernū. sic reprobī ut
uita naturalī. priuati tñ uita ḡfe et
glorie descendūt in infernū. extrūc erit
verū q̄d dicit Math. xxv. q̄ ibunt re-
probi in suppliciu. iusti autē in uitam
eternā. Electi figurāt p̄ p̄ncernā pha-
raonis cui dicit ioseph. memento mei
cū tibi bene fuerit rē. Reprobi autē per
p̄stozē q̄ amputato capite suspensū
est in cruce Gen. xl.

**De prefiguratione unitatis
ecclesie.**

Articulus de unitate eccie fuit
figuratus in archa noe i taber-
naculo federis in templo salo-
monis. z in hierlm̄ terrestri. In archa
fuerunt cōgregata aialia de oī sexu et
genere. z in eccia catholica sunt colle-
cti. Iudeus z gentilis. masculus z fe-
mina. liber z seruus. homo irrōnalis z
uens rōne. Archa ferebat sup aquas
z eccia fluit sup tribulatiōes h̄mūdi.
Ad archā colūba rediens portauit ra-
mū oliue. z xpc ad ecciaz reuertēs sp̄i-
ritualiter denūciat pacem. In mūdo
inquit p̄ssurā habebitis i me aut pacē
Job. xvj. Extra illā archā nullus sal-
uari potuit. sic z extra ecciam. nullus
pōt eē saluus. De his oib⁹ hēs Gen.
vij. z. viij. In tabernaculoz in templo
colebat z adorabat deus. fiebāt ibi sa-
crificia p̄ que remittebant p̄ctā. z p̄ctō-
res recōciliabant deo. sic in sola eccia
est diuinus cultus. offerūt grata sacri-
ficia. recōciliant peccatores z remittū-
tur tibi peccata. unde bene dicit eccia.

Credo vnā sanctā ecciam catholicā
sanctorū cōiōnē remissionē peccatorū.
i. in qua sola est sanctorū cōmuniō et
remissio peccatorū. Hierusalē etiā erat ci-
uitas sacerdotalis et regia sed excellen-
tius sancta eccia. qz in ea sunt oēs xpī-
ani sacerdotes et reges facti in sangui-
ne iesu xpī. Apoca. v. Sic igit hēmus
totā fidei continentia in scriptura ve-
teri multipliciter figuratā zē.

**De prefiguratione cauendo-
rū. i. vij. capitaliū viciōz et tās
gressionis. x. preceptorū.**

Quantū ad secundū sciendū qd
peccata q oīno cauere debem⁹
fuerunt figurata multipliciter.
scz in lepre plaga. de qua Leviti. xiiij.
In lepra marie de q Nume. xiiij. In le-
pra giesi de qua. iij. Reg. v. In mortī-
cinijs et imūdicijis q fuerūt in multis
locis phibita in lege. pcrīm. ii. aiam scē
leprosam et ipam eiecit a cōsortio an-
geloz. facit. n. aiam imūdāz fetidam
plusqz eēt aliqua legalis imūdicia vel
aliquō morticinū faceret. Septē autēz
peccata mortalia fuerūt figurata p se-
pē fūes qbus ligatus fuit sampson
Judī. xviij. Sunt. n. pcrā quedā vincu-
la et fūes quibus ligant pcrōres ne li-
bere possint incedere vel opari. Decēz
autēz transgressionē q xpī pcepta deca-
logi fuerūt figurata. p. x. cornua bestie
Dan. viij. de qbus egrediē. xj. loquens
deū blasphemias p qd desperatio et
finalis ipenitētia figurat. Sic g habē-
mus q pcrīm in generali et peccatorū
numerus multipliciter fuerūt in scri-
ptura veteri figuratā zē.

**De prefiguratione malicie ini-
miciōz spiritualium:**

Quantū ad terciū notandū qd
inimici spūales q nos p pecca-
to ferunt et gā dei et virtutib⁹
spoliant in scriptura veteri figurant. i

serpente qui seduxit etiā Gen. iij. et
in serpentibus q pcusserūt filios israhel
Nume. xxi. et in visis et leone quos in-
terfecit dauid. i. Reg. xvij. et in duobus
visis q deuorauerūt. xliij. pueros. iij.
Reg. ij. Et in duobus pncipib⁹ latro-
nū isboseth filiū saul. ij. Reg. iij. Et in
duobus draconib⁹ de qbus hē hester
x. Demones. n. q p serpētē visos et dra-
cones figurant aliqui psequunt ecciaz
māifeste sicut leo. Aliqñ occulte sicut
draco et serpens et latro. figurant etiā
p illos q psequēbant filios israhel in de-
serto. q quos pugnaverūt moyses et to-
sue. Et nō vacat a mysterio q nūq po-
tuerūt supare iebuseos p quos carnis
vicia q nūq pfecte in hac vita d lege
cōi supant figurat. Figurāt etiā p go-
liath saul et absalonē psecutores da-
uid. Item figurant p egyptios. calde-
os. medos. persas. grecos. romanos. he-
braei populi psecutores.

**De pfiguratione virtutis et ef-
ficacia sacramentorum.**

Quantū autē ad quartū notādū
q arma et remedia quibus sanā-
tur peccata et vincunt spūales
inimici sunt. vij. sacramenta. vij. virtus
tes. vij. dona et. vij. bona. spūalia.

**Septem sacramenta sunt fi-
gurata multipliciter. et primo:
De prefiguratione baptismi.**

Baptismus figuratus fuit in os-
luio Gen. viij. In mari rubro.
Exo. xiiij. Sicut. n. in osluio
et in mari rubro fuerūt consumpti oēs
peccatores. sic in baptismo xpī sangui-
ne rubricato oia peccata delent.

**De prefiguratione sacramen-
ti confirmatōis.**

Confirmatio fuit figurata in vn-
ctione regū. hoc. n. sacro xpīa-
ni roborāt in fide. et sicut reges
ad spūalia bella pparant. vide d vncitōe

saul. j. Reg. x. et de victorie dauid. j. Regum. xvj.

De prefiguratione sacramenti eucharistie.

Sacramentum eucharistie fuit figuratum in oblatione melchisedech christum ad spiritus. offerbat enim panem et vinum gen. xliij. Et in agno paschali christum ad contemptum in sacramento quod est vera caro christi Exo. xij. et in manna ad saporem spirituale Exo. xvj. habebat. n. manna officium delectamenti et saporem suavitatis Sap. xvj. Et merito foris in sacro altaris. figuratum etiam fuit per omnia sacra antique legis.

De prefiguratione sacramenti penitentie.

Sacramentum autem penitentie christum ad contritionem in gemitu dauid fuit figuratum de quo i psal. vj. Laboravi in gemitu meo etc. Et in actu ezechie. iij. Reg. xxv. Quod ad confessionem fuit figuratum in leprosis de quibus preceptum est ut se ostenderent sacerdoti. Lev. xij. Et in confessione dauid qui dixit postquam peccatum commiserat peccavi domino. ij. Reg. xij. Quod ad satisfactionem fuit figuratum in sacro regis minime. vide Jo. ne. ij. quod per humilitatem ieiunia domino satisfecit. Quod autem ad universa figurat hoc sacramentum per septem lotiones quibus se lauit naman in iordane et mundata fuit ei lepra. iij. Reg. v. Iordanis interpretatur iudicium et significat penitentiam quam periores se iudicant ne iudicentur a domino. et in iordane se debet lavare septies. j. vij. peccata mortalia ut sic mundetur spiritualis lepra. Figuratum etiam per xj. saga cilicina quod regebatur tabernaculum Exo. xxvj. quod x. precepta decalogi sunt. x. transgressionem que figurant per x. plagas egypti. Unde in Exodo de quorum medio egreditur. xj. id est desperatio et finalis impenitentia que

fuit figurata per xj. cornua bestie. sicut predictum est supra. Et figurant hec. xj. mala non solum per xj. cornua verum per xj. populos. de quibus in psal. lxxxij. Moab et agareni etc. Vide glo. et interpretaciones per q. xj. mala debet perire perire. xj. sagis cilicinis penite ut sic vulnus apertum et virus egrediat.

De prefiguratione sacramenti ordinis.

Sacramentum ordinis fuit figuratum in institutione ordinis levitarum et ministrorum tabernaculi. de quibus in libro numerorum. Et in ordinatione sacerdotum de qua Exo. xvij. Precipue autem fuit figuratum sacerdotium ecclesie in sacerdotio melchisedech. de quo Gen. xliij. Sacerdos. n. ecclesiasticus non est sacerdos secundum ordinem levi sed secundum ordinem melchisedech in psal. cix.

De prefiguratione sacramenti matrimonij.

Sacramentum autem matrimonij nomine legis fuit figuratum in matrimonio. quod fuit inter adam et evam. ubi ipse dixit. propter hoc relinquet homo patrem et matrem etc. Gen. ij. Ad id. n. non legit habuisse nisi uxorem unam. ubi ibi dixit ad hereditatem uxori sue non uxores. Figuratum etiam fuit per matrimonium quod fuit inter ysaac et rebecca. de quo Gen. xxliij. Ipse. n. ysaac fuit unicus vinice. propter humilitatem fuit ab illa maledictio quod incurrat lamech qui prius induxit bigamiam Gen. iij. et tale debet esse matrimonium ecclesie. de tali. n. dicit apostolus ad eph. v. Sacramentum hoc dico magnum in christo et ecclesia. Nec etiam dico quoniam bigamia vel octogamia sit verum matrimonium sed tamen multum deficit a ratione sacri. Notat super hoc Alexander de ales in. iij. tractatu. ij. super. vj. precepto. quod habet plures uxores fuit adulterium ipsi lamech propter duo. Per

mo: qz fuit p̄ ius nāle. s. ne facias alijs
qd tibi nō vis fieri. Et vir non vult q
vroz diuidat carnē suā cū multis et ita
peccauit in deū. Secūdo qz fuit p̄ mo
rē et p̄suetudinē et moderantiā. Ex in
cōtinentia. n. imoderata plures habu
it. et sic scandalizauit primū. Sacti vō
p̄res nō cōmiserūt adulteriu in habē
do plures. nec peccauerūt p̄ ius natu
rale. qz cū eis occulta inspiratiōe fuit
dispensatiō. nec p̄ mo: qz iam erat i cō
suetudinē tractū. Et nota qz cā dispē
sationis fuit triplex. s. pp multiplicati
ōne cultus dei. exēplo abrae Gen. xvj
Itē in figurā. Cōiugiu. n. patrū signi
ficabat cōnubiū xp̄i et eccie. qz multipli
cat p̄ cōtēplatiuos et actiuos. s. filios et
mercēnarios qd figuratiū fuit in vxo
ribus iacob liberis et ancillis siue con
cubinis Gen. xxvj. Itē pp moderan
tiā et tpanitiā. Moderare. n. apperebāt
antiq̄ p̄res coitū. s. pp solā ppagatiōez
ad cultū dei. exēplo dauid. ij. Re. xxvj
Itē maiorē autē eidentia p̄dicatiōis
nota qz p̄cubina d̄r duobz modis. vno
mō assumpta ad ips ad plē pducēdā.
qd d̄r assumpta ad ips hoc d̄r ad disse
rentiā vroz. et qz d̄r ad plē pcreandā
hoc d̄r ad d̄riam meretricis. talis p̄cu
bina nō est vxor. et coitus cū ea ē fomi
carius et illicitus fm se. et ē etiā p̄legez
naturalē et scriptā. In s. n. publicū le
gis naturalis dicitur p̄creatiōem filioz
cū educatiōe et hereditatis successione
qd nō posset eē nisi eēt copula parētū
insepabilis. Itē est p̄ ius priuatiū rōis
qd dicitur nō facere aliq̄ qd hō fieri non
vult sibi et econuerso. Quilibet. n. vir
vult vt effectus eius cui copulat sibi
insepabiliter adhereat. Secūdo mō dicit
tur cōcubina assumpta insepabiliter ad
sp. h. p̄ditōis seruilis. et sic realiter erat
vxor. Et tñ d̄r cōcubina. qz nō erat p̄n
cipalis vxor. vñ Gen. xvj. Sara dedit

abrae Agar i vxorē. Rachel dedit ba
lam ancillā viro suo in cōiugiu Gen.
xxx. Nicer autē quelibet taliū diceret ve
ra vxor. et inter vtrū et cā diceret veraz
m̄rimoniū. deficit tñ a rōne sacri qd ē
vnici ad vniciā. vt dictū est. Alteri
notat hic dñs bona ventura in. iij. qz
p̄dicta dispēlatiō de pluribus vrozibz
nō fuit tpe nature institute. qz tñc non
erat necessitas sterilitat. nec in tpe grē
est. qz multiplicatū est genus huanūz
ad cultū xp̄i. Et rōe vilitatis fuit tpe
Abrae. qz ante eū multiplicabant nō
ad cultū dei s. ad mala. et iō delecti sunt
de terra. Et rōne honestatis ad illos
se extendit qz vrozibz et p̄cubinis tpanē
et ad cultū dei multiplicandū sciebant
et volebant vti. Hec autē dispēlatiō scā
est diuina inspiratiōe in p̄tarchis et re
ge dauid. qñ et qm virisqz facta est d̄se
mine dauid repromissio. et qz isti erāt
tanqz capita. et imitādi erāt tāqz sancti
intelleuerūt recte dispensatiōez ad oēs
extendi qz erāt imitatores eoz. et mos
fuit ex hoc introductus durās vsqz ad
xp̄i aduentum.

De prefiguratione extreme
unctionis.

Macramētū extreme unctionis
fuit figuratū in multiplici vnc
tione veteris testamenti. Tunc ei
ungebantur reges et sacerdotes. tem
plum et altare. et certe cum christian⁹
est propinquus mortis. Tunc propin
quus est vt sicut rex adipiscat regnūz
glorie. vt etiam sicut sacerdos offerat
deo sacrificium laudis perpetue. Vt
etiam in eius anima templo et altari
summus pontifex deus colatur laudē
et honorez eternū. et ppter hoc vngit
xp̄ianus cuz est ppinquus mortis. Vn
gebant etiam antiquitus pugiles. et sic
xp̄ianus in morte quia aggredit bel

lum fortissimū. tunc. n. ipm hostis im-
petit vehemētius. ppter qd optet ipm
tanq̃ strenuū pugilē strenue dimicare
Vngēbant etiā antiquitus spōse cum
viris tradēbant. Vñ z vxor ab vngen-
do dicit eo q vngeret z certe aia xp̃ia-
ni cuz dz exire de corpe dz tradi celesti
sponso z traduci in tabernaculū ei⁹ vt
etius castis amplexibus ppetuo dele-
cretur.

**De prefiguratiōe septem do-
norū spūssancti:**

Sep̃tē aut̃ dona d̃ quibus dicit
Esa. xj. figurata sunt p. vij. cri-
nes capitis samson. q̃bus rasis
ab eo recessit fortitudo Judi. xvj. z ve-
re exclusis a capite hois. i. ab aia. vij.
donis spūssancti recedit a b hoie forti-
tudo. Figurāt etiā fm̃ expositōez gre-
go. p̃ septē filios iob. Job. i. Per do-
na em̃ spūssancti adoptat hō in filium
dei p̃fectissime. vt sit dignus heredita-
te superna.

De p̃figuratiōe. vij. virtutū.

Sep̃tē aut̃ virtutes figurant p̃ se-
p̃tē dies q̃bus dens cūcta fecit
opa z postea quiescit. qz p̃ virtu-
tes illuminat aia z in ip̃is d̃scit cuz p̃
ip̃as pueniat ad requiē spūale. in p̃nti
z eternā in futuro. Figurant etiā p̃ se-
p̃tē dies festivitātū legalū. p̃ ip̃as em̃
aia solēnt̃at colit̃ deū z a vicijs cessat.
Figurant etiā p̃ illas septē mulieres
de q̃bus Esa. liij. App̃henderūt septē
mulieres virū vnū zc. Nemo. n. est vir
nec vir vnus vnitatē gr̃e nisi quez iste
dñe app̃hendunt.

**De prefiguratiōe. vij. bonorū
spūaliū. z primo bonitatis cru-
cis in passione christi.**

Sunt etiam alia bona spūalia q̃
multū valent ad sup̃atōem ho-
mīnū. ac etiā ad purgatōem viciō.

rū. Primū est virtus crucis z passio-
nis xp̃i q̃ fuit figurata in baculo dō et
in quinq̃ lapidib⁹ q̃s accepit de torrē-
te cū q̃bus occidit philistēū. j. Re. xvij
baculus crucē figurabat. quinq̃ lapi-
des q̃nq̃ plagas iesu quas xp̃ian⁹ cuz
funda sue cōsideratōis debet d̃ demo-
nes iacere. z sic debellabit hostis.

**De prefiguratione bonitatis
z orationis matris iesu christi**

Secundū aut̃ bonū est virtus et
oīo m̃ris xp̃i que fuit figurata
p̃ iudith q̃ holofernem occidit.
Judith. xij. z hester q̃ aman z hostes
p̃p̃li israel occidit pcuranit. vide i libro
hester. z p̃ iabel q̃ sizarā percussit. Judt.
liij. z p̃ bersabee m̃rem salomonis d̃ q̃
liij. Reg. ij. Ip̃a. n. z si fuit spōsa dei pa-
tris sicut hester assuert. fuit tñ vere m̃r
verī salomonis cui dicit filius suus illō
vbi qd dixit salomon m̃ri sue. liij. re. ij
Pete mater mea qd vis. neq̃. n. fas ē
vt auertā faciē tuā. oīa etiā q̃ salomon
dicit in laudē sponse in libro Cantī. de
gloriosa matre dñi spiritualiter expo-
nuntur.

**De prefiguratione bonitatis
virtutis p̃tatis siue auctori-
tatis ecclie in orando.**

Ercū bonū ē virtus. p̃tās. siue
auctoritas ecclie cuius oīo sū-
me placet deo. Est. n. ip̃a vnica
sponsa xp̃i cui dixit sponsus Cantī. ij.
Ostende mihi faciē tuā sonet vox tua
in auribus meis. vox. n. tua dulcis et
facies tua decora.

**De prefiguratiōe virtutis ora-
tionis sanctorū noui testamēti.**

Partū bonū est oratio sancto-
rum noui testamēti qui iam cū
xp̃o regnāt. s. apostolorū q̃ fue-
runt figurati in sanctis patriarchis et
prophetis. nā sancti patriarche factis.

et pphete dictis grām noui testamenti
signarūt et meritis pplm deo recōci-
liare efficaciter meruerūt. de quibus
Esa. xxvij. Qui ingrediūt impetu ad
iacob. florebit et germinabit isrl. et im-
plebunt facie orbis semine rē. sancto-
rū martyru q fuerūt figurati in sanctis
machabeis q interpretant victoriosi. fu-
erūt. ii. re et noie victores scōp p fello
rū q fuerūt figurati in filiis pphetarū.
de quib⁹ i. j. et ij. Reg. Sāctoz et scōp
virginū q fuerūt figurati in abel q fu-
it p̄mus virgo. de quo Gen. iij. Et in
filia lepre. Iudi. xj. Et in abisac suna-
mire. q fouit dauid regem. de quo. iij.
Regum. j.

De p̄figuratione bonorū
pastoz ecclesie.

Quintū aut bonū est sedulitas
bonoz pastoz eccie. q fuerunt
figurati p moysen ioseph et dō. il-
li. n. orādo q̄maxime et nihilominus
opando pstrauerūt hostes. Vide quō
moyses orādo pstravit amalech. exo.
xvij. Sic et boni pastores eccie orādo
et opando docendo et lucas exēpla mi-
nistrando. hostes eccie superant et per
ip̄os subditi ad scitatis opa. puocāt.

De p̄figuratione bonitatis
diuine inspirationis:

Exū bonū est diuina inspira-
tio q etiā indulcozat h̄mōi ama-
ritudinē et illustrat aiam cōtra
errorū caliginē. Etum ad p̄mū figu-
rat p illud lignū qd̄ oñdit dñs moysi.
qd̄ cū in aquis missum fuisset in dul-
cedinē uerse sunt Exo. xv. Etum ad
secundū figurant p fauū mellis quez
gustauit ionathas. et illūinati sūt ocu-
li eius. j. Reg. xij. Que etiā figurat p
angelū dñi q descendit in somacē rē.
Dan. iij. qm refrigerat cōcupia.

De p̄figuratione bonitatis di-
crete p̄siderationis hominis.

Exū bonū est discreta hois
cōsideratio. dñ. n. hō sepe cōside-
rare et ad mēoriā reducere. vij.
xpi beneficia. vij. m̄ris gaudia. vij. effu-
siones sanguinis iesu. vij. ordines san-
ctoz q sunt in patria. vij. offensas qd̄
offendūt hoies deū p. vij. peccata mor-
talia. vij. plagas nouissimas de quib⁹
Ioh. apoc. xv. p quas intelligunt. vij.
infernī supplicia. vij. dotes glie quas
merent electi p septē opa mie. septem
sanctoz ordines figurant p septē bo-
nes pulcras et crassas. et vij. dotes glo-
rie per. vij. spicas plenas et formosas.
oēs q: reprobi p. vij. sedas boues et cō-
fectas macie. et vij. inferni supplicia. p
vij. spicas pcussas uedine de quib⁹ oī-
bus habet Gen. xli. Per quas. vij. cō-
sideratōes ruit mundi uanitas. pecca-
ti uiltras. carnis cōplacentia. et demo-
nū fraudulentia. Vñ figurant iste. vij.
p̄sideratōes p illos. vij. circuitus quos
fecerūt filij isrl circa uibē iericho ip̄os
archa dñi precedente Iosue. vj. Sic et
xpc q est archa dñi xp̄ianū pcedat in p̄-
senti exilio sit sp̄ ante sue mentis ocu-
los. et sic. vij. circuitus et vij. cōsiderati-
ones p̄dictas faciat q̄tū ad ip̄m mūdū
uanitas destruet. Apparet igit ex p̄e-
missis q fm q dicit apls ad Hebr. ix.
facta in ueteri testamēto fuerūt pabo-
le instantis t̄pis. et sic oīa in figurā con-
tingebant illis. j. Cor. x. Et sic p̄t p̄t
mū p̄ncipale hui⁹ p̄sideratōis terciē.

De p̄figuratione correctōis
nostre in t̄pe gratie.

Circa secundū huius terciū pun-
cti est sciēdū q tempus gratie
ut dictum ē. est tēpus peccata
corrīgendi et cauendi ad que multum
valent peccata ueterū que p̄ncta sue-
runt temporaliter. In quoz quidē p̄n-
tionibus figurabat p̄nctio xp̄ianoū
sempiterna si cōmittant similia.

Liber

De prefiguratione correctionis superbie.

Ad correctiōem. n. supbie et inobedientie multū valet moralis adam figura i tunicis pelliceis et usq; eiecito de paradyso. q̄ ipse et uxoris suae meruerūt p se et cūctis posteris suis p eo q̄ cōsentientes suggestioni diabolī supbi et inobedientes fuerūt. Ad hoc etiā multū valet expulsio saul de regno q̄ ppter supbiā et inobediētiam regnū israel amisit. sicut de hoc habet i. Reg. xv. et xvij. Ad hoc etiā multum valet suspensio absalonis in quercu. q̄ ppter supbiā et ambitiōem regnādi suspensus i quercu. fuit a ioab interfectus. ii. Reg. xviij. Multa etiā valet ad hoc plaga pminata ezechie. pp hoc q̄ quada ostentatiōe ostenderat babylonijis oēs thesauros domus sue. iij. Re. xx. valet etiā ad hoc mors illoꝝ principū quinquagenarioꝝ q̄ supbe loquētes helye meruerūt extingui ab igne celesti. liij. Reg. i.

De prefiguratione correctiōis Inuidie.

Ad correctiōem etiā inuidie multū valet maledictio cayn. q̄ ppter inuidiā Abel interfecit gen. iij. Reprobatio esau q̄ frī suo iacob inuidēs et odio hñs. sicut dī Gen. xxvij. fuit spālter reprobatus. valet ad hoc tribulatio quam passi fuerunt filij iacob. qui inuidētes ioseph ipinq; odio habentes. sicut dicit Gen. xxxvij. sustinuerūt ppter hoc tribulatiōem multiplicem in egypto sub eodem ioseph fratre suo. Valet etiā ad hoc vera. i. saul qui inuidens dauid nec rectis oculis ipm aspicere valens. propter b quod dixerūt mulieres percussit saul mille et dauid. x. milia. fuit inuastus a maligno spiritu. i. Regū. xvi. Ad hoc etiā multū valet lepra marie et leui.

primus

tarū plaga. qz inuidētes murmurauerunt contra moysen. b maria habetur Num. xij. de leuitis. xvij. Ad hoc etiā multum valet interfectio adonie. qui inuidens salomoni regi israel. pp hoc fuit interfectus.

De prefiguratione ad correctionē iracundie.

Ad correctionē iracundie valet maledictio cayn. cui dixit dñs ubi supra. Cur iratus es quare concidit vultus tū. Valet etiā maledictio furoris symeon et leui. qui irati ppter stuprum dñe interfecerūt sichi. mitas Gen. xxxij. de quibus dixit iacob maledicendo Gen. xlix. In furore suo occiderunt virum maledictus furor eoz. Valet insuper ad hoc bmersio pharaonis et egyptiorum qui turbati et irati propter exitum filioꝝ israel inscure fuerūt eos. et tandē submersi sunt i mari rubro Exo. xliij. Valet etiā ad hoc mors nabal de quo dicitur i. Reg. xxv. q̄ erat vir durus maliciosus et pessimus. ppter ea factum est cor eius emortuū. et ita percussit dominus nabal et mortuus est.

Auaricie.

Ad correctionem etiā peccati avaricie occurrit achor et achan qui accepit de anathemate iericho regulā auream propter suam avariciā. et argentū et pallium propter qd fuit lapidatus et cuncta que illi erant igne consumpta Josue. vij. Occurrit etiā achab qui concupiscit iustitiam naboth. propter quam ipsū fecit interfici cui dixit helyas in hoc loco in quo lincerunt canes sanguinem naboth lambent sanguinē tuum. iij. Reg. xxi. Occurrit insup giesi qui ppter cupiditatem suam et avariciā accepit et naamon tria talenta argenti et vestes mutatorias duplices. propter

qđ lepra naaman adheſit ei. *Alij. Re. v.*
voluit etiam vendere gratiam ſanita-
tis. Occurrit heliodorus qui volens
rape pecunias que erant in erario ſuit
verberatus egregie ⁊ poſitus in geſta-
toria ſella. *ij. Macha. iij.*

Accidie.

Ad correctiōem autem accidie
occurrunt dīna que puagans
regionē egreſſa vt videret mu-
lieres illius terre ſuit a ſichem oppreſ-
ſa *Gen. xxxliij.* Filij iſrael qui vacan-
tes ocio expectantes moysen fecerunt
vitulū *Ero. xxxij.* ⁊ propter vitulū quē
adorauerunt. *xxxij.* milia fuerunt in-
terfecti. dauid qui oclās in ſalario do-
mus concupiuit berſabee cum qua et
concupuit ⁊ poſtea vitium virum ſuū
interfici fecit. *ij. Reg. xj.* Sodoma cu-
ſus peccati occaſionez dicit propheta
 fuiſſe habundantiā diuitiarū ocīz et
ſatietatem panis. *Ezech. xvj.*

Gule.

Ad correctiōem autē gule occur-
runt eua. eſau. ionathas. loth.
holoſernes filij iſrael ⁊ ſacerdo-
tes belis. ppter gulam. n. eua maledi-
ctiōem meruit *Gen. ij.* Eſau primoge-
nita vendidit *Gen. xxv.* Loth propter
ebrietates inceſtum cōmiſit *Gen. xx.*
Jonathas patrē offendit ⁊ aliquantū
populū turbauit. *j. Regū. xliij.* Holo-
ſernes a iudith ſuit interfect⁹ *Judith.*
xliij. Sacerdotes belis qui deuorabāt
que offerebant a vario trucidati ſunt
Danielis. xliij.

Luxurie.

Ad correctiōem autē luxurie oc-
currunt. inuidatio diluuij *Gen.*
xij. ⁊ cōſumptio quinqz ciuita-
tū. *Gen. xix.* Interfectio zebūitarū
ppter dīnam *Gen. xxxliij.* Peritio fi-
liorū iſrael in deſerto qui fuerūt ſomit-
tati cū madianitis. ⁊ iō multi fuerunt

puſſi *Nume. xxv.* Deſtructio tribus
beniamin. qui pp vxorē leuite quā ab-
utendo interfecerūt quaſi oīno ſum-
pti fuerunt *Judi. xix. ⁊. xx. ca.* Infor-
tuniū dauid cui ppter vxores vite hoc
contingit qđ abſalon filius ſuus ingreſ-
ſus fuit ad pccubinas ſuas. *ij. Reg. xvj.*
ſicut propheta ei predixerat. *ij. Reg. xij.*
Interfectio amon propter thamar ſo-
rorē ſuā. *ij. Reg. xliij.* Inſatiatio ſam-
ſonis iudicū. *xvj.* Apoſtazia ſalomōis
cuius cor fuit deſertum p mulieres
ij. Reg. xj. Inſatiatio pſyterorū qui
cōcupierunt ſulamā *Dan. xliij.*

Idolatrie.

Ad correctiōem idolatrie occur-
rit illud *Ero. xxxij.* Sedit po-
pulus māducare ⁊ bibere ⁊ ſur-
rexit ludere. i. corā vitulo conſtanti co-
reas ducere vel ludere. Iad inſtar pue-
rop vitulū adorare. qđ ope ſuſorū fac-
erat. Pueri. n. ſingunt ſibi d luto qđā
idola que poſtea pueriliter adorāt. vñ
nihil aliud fuit ludere corā vitulo qđ
idolū factū adorare. ⁊ ibidē dicit qđ le-
uite de mandato moysi pp hoc pccatū
interfecerūt quaſi. *xxxij.* milia hoim.
Illud etiā occurrit de hoc idē qđ qua-
ſi oīa flagellat captiuitates pph iſrael
tici fuerunt pp idolatrie ſcelus. hoc qđ
tū ad primū pceptū. Ad correctiōem
blaſphemie qđ eſt cōtra ſcōm pceptū
habes lapidatiōem blaſphemi *Leuit.*
xxliij. Ad correctiōem violantiū ſab-
batū habes punitiōem illius qui ligna
in ſabbato colligebat. vide *Nume. xv*
hoc qđ ad terciū pceptū. Ad corre-
ctiōem vō temeritatis viurpantiū offi-
cia miniſtroz eccie habes pcuſſionem
ozie qui archam tetigit. *ij. Reg. vj.* Le-
pram ozie qui thura incendebar. *ij. pa-
ral. xxvj.* Ad correctiōem ſubonoran-
tiū parentes habes maledictōz eham
qđ irriſit pī ſuo *Gen. ix.* Et maledictio
rē rubē qui ſedauit cū bile pīs ſui cū

dixit p̄ non crescas. Gen. xlii. Maledictiōem absalonis q̄ expulit p̄rem suū de iherl̄m z polluit cōcubinas eius. vbi supra. Ad correctōz homicidiū habes interfectōes illoz q̄ interfecerunt isboseth. ii. Reg. iiii. z interfectōz ioab q̄ abner z amasan interfecerat de quo ii. Reg. ij. Ad correctōnem mechie habes multa q̄ supra statim dicta sūt. Ad correctōz furti habes lapidatōz p̄broy Dañ. xii. duo vltia p̄cepta nō habuerunt penā determinatā in lege. Tercio q̄uis trāgressio ip̄oz sit peccatū mortale ac mortis eterne meritū ip̄oz tñ punitio nō fuit alicubi in scriptura veteri figurata.

De prefiguratione ad correctionē malozū principū.

Ad correctōem aut malozū principū occurrit pharao pp̄ quem egyptus perijt. Exo. xiiij. Occurrit robōa pp̄ quē regnū isrl̄ scissum fuit. iij. Reg. xiiij. Itē semmacherib propter cui⁹ maliciā z supbiā percussit angelus dñi. clxxv. milia assirioz. iij. Reg. xix. Occurrit etiā nabuchodonosor q̄ ppter maliciā suā fuit q̄si cōuersus in bestia. Dañ. iij. Itē antiochus d quo dñ. ij. Macha. ix. q̄ de ip̄ius corpe vermes scaturiebāt. z infra dicit q̄ homicida z blasphemus miserabili vita functus est. Occurrit etiā trāslatio regnū de gente in gentē que maxie ascribitur z attribuit malicie principū Eccl. x.

De prefiguratione ad correctionē malozū prelatorū.

Ad correctōem malozū prelatorū occurrit heli q̄ fuit negligens in correctōe filioz qui de sella corruens mortuus fuit multaq̄ mala populo acciderunt. i. Reg. iij.

De prefiguratione ad correctionē malozū sacerdotū.

Ad correctōem malozū sacerdotum occurrunt filij Heli om̄i z phinees qui nescientes sacerdotis officiū. i. Reg. ij. corruerūt in p̄lio i. Reg. iij. Occurrūt etiā nadabz abiu qui obtulerūt ignē alienū. z iō fuerūt a dño percussi deuorauitq̄ eos ignis. leuiti. x. Ignē alienū offerūt sacerdotes auari z luxuriosi quos gehenne incendiū deuorabit.

De prefiguratione ad correctionē oim̄ predictozū.

Ad correctōem oim̄ p̄dictozū occurrit cōsiderare virtutes scōz veteris testamēti vlcz iusticiāz noc. de qua Gen. vi. Fidē z obedientiā abrahe. de fide habes gen. xv. z obedientiā gen. xxiij. Itē de virtute eiusz pace quā voluit h̄re cum Loth habes Gen. xxiij. Occurrit secūdo cōsiderare simplicitatē Jacob Gen. xxv. Castitatē ioseph Gen. xxxix. Humilitatē dauid habes in multis locis. i. Reg. x. Ieiuniū moysi de quo Exo. xxxij. Ieiuniū helie d quo. iij. Reg. xix. Abstinentiā iudith vide in libro illo. daniel z socioz eius Dañ. i. zelum phinees q̄ interfecit fornicatōrē. Nume. xxv. z mathathie. qui trucidauit sacrificatē sup aram. i. macha. ij. Occurrit etiā cōsiderare sedulitatē laborandi ruth. z largitatē booz. vide in libro ruth. patiam iob z thobie vide in libris eoz. Occurrit etiā cōsiderare zelū zamuelis q̄ interfecit regē agag. i. Reg. xv. z helie q̄ interfecit sacerdotes baal. iij. Reg. xvij. Occurrit etiā cōsiderare strenuitatem machabeoz z martiriū eliazari z illorū. vij. fratru. ij. Mach. vi. z vij. Sic ḡ parer q̄ bene dixit ap̄lus q̄ facta veteris testamēti scripta sunt ad correctionē nostrā. Dicit enī apostolus. i. Corinth. xj. Dum iudicamur a domino corripimur. vt nō cum hoc mū-

do damnemur. Si multū terribile est
quod scriptura dicit quod difficile est corrigē
quē de^o despererit Eccl̃s. viij. Et signū
est diuine despectōis. quā hō a malis
suis nō corrigit q̄ torrens et in tot locis
corripit p̄ scripturas. P̄ ergo clarissi-
me ex his q̄ dicta sunt in hac tertia cō-
sideratōe q̄ oīa q̄ p̄dicam^o de x̄po ibi.
oīa credēda oīa cauēda. oīs inimico-
rū spūaliū malicia. oīs virt^u faciorū et
efficacia oīa p̄dicta et alia fuerūt i lege
et p̄p̄bis et psalmis p̄figurata et ad infaz
correctionem scripta q̄ oīa illa in fi-
guram p̄tingebant illis.

Quod oīa scripta d̄ v̄turo mes-
sia impleta sunt in iesu christo.

Quart^o punct^o et vltim^o hui⁹ ser-
ti articuli est videre quō oīa q̄
scripta erāt de messia v̄turo fu-
erūt impleta in x̄po ibi saluatore n̄ro
et ideo ipse ver⁹ messias nec alius expe-
ctand⁹. Pro cui⁹ claro intellectu a-
periunt. xij. thesauri. Prim⁹ erit de tē-
pore aduent⁹ x̄pi. Scōs de ei⁹ p̄genie.
Terci⁹ de assimilatiōe. Quart⁹ de lo-
co natiuitatis. Quin⁹ de ei⁹ nomine.
Sextus de ei⁹ veneratiōe. Septimus
de mō viuendi. Octau⁹ de mō morien-
di. Non⁹ de cā mortis. Decim⁹ de ei⁹
resurrexiōe. Undecim⁹ de p̄mio cre-
dentiū. Duodecim⁹ de pena p̄sequen-
tiū in p̄senti et in futuro.

Quod ver⁹ messias debebat ve-
nire in destructione secūdi tem-
pli et ablacione ceptri israel: et
impletione. lxx. heb domada-
rum danielis.

Primus thesaurus aperitur de
tempore aduentus messie q̄ sa-
cra scriptura p̄nunciavit et spe-
cifice determinauit. Pro cui⁹ decla-
ratōe hic adducam quatuor testimo-
nia. Primum est testimonium. p̄be-

tarum. Fuit glosas talmuth. licet in illo
libro reperiant multe vanitates et ab-
ominatiōes et hereses. non solum cō-
tra legem euangelicā sed etiā p̄tra eēn-
tiam diuinā. et contra legem scripture
ac cōtra legem nature vt suo loco vide-
bitur p̄pter q̄ puniri deberent. Verū
tamen ad p̄uincendā maliciā eorū pro-
p̄ijs auctoritatib⁹ suorū doctoꝝ cōclu-
detur aduentus messie. sicut optime fa-
it disputatū cum sapientib⁹ eorū et cō-
clusum et determinatū coram summo
pontifice Benedicte. xij. Presentib⁹
pluribus cardinalibus p̄latis et magi-
stris in theologia et alijs multis nota-
bilibus p̄sonis. Anno dñi. M. cccc. xij.
xvij. pontificat⁹ eiusdem summi pon-
tificis. Scdm̄ est testimoniū inquisitiō-
nis iudeorū. Tercium erit testimoniū
iosephi historiographi eorū. Quartus
erit testimoniū pylati qui eum tradidit
crucifigendum arbitris eorū. De
primo dico q̄ tempus assignatum ad-
uentus messie erat in fine secūdi tem-
pli iherusalem paulo ante destructiōez
eiusdem templi vt p̄ Malach. iij. vbi
dicit. Ecce ego mitto angelū meum et
p̄parabit viam ante faciem meā. et sta-
tim veniet ad templū scdm̄ suū dñator
quē vos queritis. et angelus testamētū
quē vos vultis. Ecce venit dicit domi-
nus exercitū. In dicto textu sunt tria
vocabula q̄ significāt suū aduentū m̄-
tum p̄pe. Primum est ecce. qd̄ ostendit rez
p̄ntem aī nos. Scdm̄ est statim. quod
ostendit rem brevissimā vel sine tempore.
Tercium est ecce venit. Itēz qñ dixit ad
templū suū ostendit q̄ in hora sui aduen-
tus eēt templū edificatū et in bono sta-
tu. Per p̄rartū illi⁹ qd̄ credūt iudei q̄
dicit q̄ qñ ipse veniet inuenerit eos in
captiuitate et templum desertum. Itēz
scdo sicut dixit ysa. ca. lvi. hec dicit do-
min⁹. Custodite iudiciū et facite iusti-
ciā q̄ lux est sal⁹ mea vt reiat et iusticia.

mea ut reuelet. Et declarant doctores
hebreorū in bereyit raba. i. genesi mag.
Rabi mosse darsau qd voluit dicē in x
est salus mea ut veniat et iusticia mea
ut reuelet hoc dī p rege messia xps qd
dixit daniel ca. ix. z adducat iusticia sē
piterna. Itēz tercio dixit zacharias. ix.
Exulta satis filia syon. Iubila filia hie
rusale. Ecce rex tuus veniet tibi iustus
z saluator ipse paup z ascendēs super
azinā z sup pñllū filiū azine. Itēz tūm
dixit ecce rex tu⁹ oñdit ei⁹ aduentū bre
uissimū. Et qd restat i b textu oñdit q
loq̄t de xpo ihu qz i tali hitu intrauit i
iheru. Multū facit admirari quō oīs
isti pphē fuerunt pcorde ut oīs vna
voce dicerēt aduentū messie eē tam p
pinq̄issime z q postmodū retrocesse
rit tanto tpe a tpe vltimo p̄dictorū pro
phetarū vsq̄ hodie cū transferint iaz vl
tra mille septingēti āni. inuenim⁹ enīz
balaam Au. xxiij. dixisse pphando p
rege dauid videbo eū h non mō intue
bor illū. h nō tpe z ab eo vsq̄ ad dauid
nō fuerūt nisi qdringēti āni modicum
plus. Quare p vim habem⁹ dicere q
paucō tpe post dictos pphas hēbat eē
aduent⁹ messie. Dicit iude⁹ p dicta
ppharū bñ oñdit esse aduent⁹ messie in
breui. h quō pbabit ei q ille aduentus
fuit in fine templi scđi in eadez hora q
fuit aduent⁹ ihu xpi. Dico q h ostendi
tur multū bñ multis antēdictis pphīs z
rōnib⁹ z p̄mo p ysa. c. ix. q dixit. Par
nul⁹ em̄ nat⁹ est vob et fili⁹ dat⁹ est nob
z factus est principatus sup humeros
ei⁹ z vocabit nōmē ei⁹ admirabilis cō
siliari⁹ de⁹ fortis. pater futuri seculi. p̄n
ceps pacis. multiplicabit ei⁹ imperiūz
z pacis non erit finis. Non est dubiūz
quin ista pphēria loquatur de messia:
quia impossibile est aliquem hominē
carnalem in quo non sit diuina natura
intitulari tam excellentissimis titulis.
Item qz ipsimet doctores hebreorum

dicunt hoc in plogo beccarabetti. id est
lamentatōnis magne. Vbi dicit Ra
bi oze. galileus in noie messie est pax.
qz sic scriptū est. pater futuri seculi p̄n
ceps pacis. Itēz in libro canhedrin in
ca. qd incipit tot⁹ israel dicit rabi iha
hum. Que est ratio q quecūq̄ men. q
est in medio vocabuli est aperta z hec
est clausa. Rñdet quia deus voluit fa
cere de ezachia messiam. z venit virt⁹
indicialis z dixit aī deū dñm mundi.
Dauid qui dicit āte te tot cantica z tot
laudes non facis messia z ezechiam p
quo fecisti tot miracū z nō dixisti vñ
canticū ante facies messia. z ideo deus
clausit men. Et illa hora exiuit filia vo
cis. i. vna reuelatio z dixit secretū meū
inibi. secretum meū inibi: ve inibi. Et
declarat Rabi salomon q dicebat de⁹
hoc secretū de aduentu messie meū ē.
Et q pphēta respondit ve inibi vult di
cere. Misit qm veniet ille messias.

Ex p̄dicta auctoritate possim⁹ elice
re tres p̄clusiones. Prima q messias
est ip̄emet de⁹. qz p̄dicti tituli nō pos
sunt iustificari nisi de ip̄omet deo. Se
cunda p̄clusio est q messias natus est
de maria existente virgine. qz illa lite
ra men. posita in verbo multiplicabit
qd in hebraico dicit leniarbe ostendit
nomē ei⁹ qd est in hebraico merien. in
latino maria ambo noia incipiūt in il
la litera men. h in recta scripta q̄si cur
su naturali debebat esse men apta. In
q̄tum vō est clausa per p̄rartum z cō
tra naturā tot⁹ scripture ostendit di
cta merien vel maria esse clausam siue
vginē. Sic em̄ cōtra cursum nature
cōcepit z pepit qz nō ex virili semine h
mystico spiramine. Tercia p̄clusio est
que ad ppositūz facit q dicta men clau
sa ostendit tempus aduent⁹ messie pū
ctualiter. quia hec pphēria fuit dicta in
quarto anno regis achas z ab illo an
no vsq̄ ad destructionēz p̄mū templi

que facta sunt. xi. anno regis zedechie
transierunt. cl. anni. Item duravit capti-
uitas babilonie. lxx. annis. Templum
secundum quod edificauit Neemias durauit.
cccc. xx. annis: si subrahatur. xl. annos
qui transierunt a passione christi usque ad de-
structionem templi per titum remanent
sexcenti anni qui transierunt ab hora in qua
dicta sunt predicta prophetia usque ad passio-
nem christi. et tamen unum summat men clausa i
numero secundum hebreos cuius figura i abc-
dario hebreorum hec est. Ex quibus se-
quitur quod in illa men. clausa ostendit nobis
deus illa duo secreta cum dixit secretum
meum mihi secretum meum mihi. Primum
quod mater messie debebat esse maria si-
ue virgo. Secundum quod tempus saluationis
aduentus messie fuit punctualiter sexcen-
torum annorum a reuelatione prophetie usque
ad passionem saluatoris. Iterum potest
idem probari in una auctoritate que est
medrastraphin. id est. glossa psalmerij ubi di-
citur rabi iohanna tribus annis cum dimi-
ssio stetit gloria domini in monte oliueti da-
do voces et dicendo. Querite dominum dum
inueniri potest inuocate eum dum prope
est ysa. lv. Item dixit in berexit raba. id est.
in Genesi magno habuisse darsau.
Quid voluit dicere salomon in cantici-
cis canticorum ca. j. quando dixit exultant
mus et letabimur in te quando hoc erit
Cum pedes dei stabunt in monte oliueti
illa hora erimus nos leti. Dico quod ma-
nifeste apparet quod isti tres anni cum di-
midio sunt illa dimidia ebdomada
quam dixit dominus per messiam. Confirma-
uit autem pacem multis. Inuenimus
enim quod sic fuit quia saluator noster rece-
pit baptismum in etate. xxx. annorum. et de-
inde usque ad tempus passionis fuerunt quasi
tres anni cum dimidio. quibus ambulauit
per galileam et per montem oliueti puocan-
do homines ad penitentiam. et respectu huius dice-
bat predicta verba ysa. recitata per rabi ioha-
nam. id est. Querite dominum dum rec. vi. s. Item potest pro-

bari manifeste quod aduentus messie debe-
at esse in predicto tempore per auctores quandam he-
breorum que est in libro canhedrin in ea. quod
incipit tor. isrl. et i li. abadazara. c. j. ubi
dicitur sic legit in studio helle sex mille anni
est mundus. duo milia vanitatis. duo mi-
lia legis. et duo milia messie. Sed propter
peccata nostra iam sunt extra magna pars.
Iterum in eodem. ca. dixit helias rabi iu-
da non est minus mundus quam quinquaginta
quod iubilei. in ultimo iubileo ventet fili-
us dauid glossa rabi salomon istud sum-
mat quatuor mille ducenti et quinquaginta an-
ni et in ultimo iubileo filius dauid vent-
et. Notum est quod mors messie fuit circa
tempus quod impleti sunt quatuor mille anni a
creatione mundi et posito quod non inuenia-
tur punctualiter quod essent illa hora qua-
tuor mille anni non est mirum quod ma-
ior decomputatio quam sit hec inuenit in
verbis dei in textu legis. cum deus di-
xit Abrahe scias quod futurum est semen
tuum in captivitate in terra aliena quod
dringentis annis et quando fuerint li-
berati dicitur tertius quod steteram. cccc. xx.
annis et postquam bene visitauimus com-
putum inuenimus quod ex quo iacob
descendit in egyptum usque fuerunt
liberati per manus moysi non transe-
runt nisi. cc. x. anni. Item si bene nu-
meramus computum inuenimus quod
subiectio captivitatatis non fuit nisi quod
centum anni. ergo secundum hoc non est mi-
rum si doctor dinisit sex mille annos
de duobus in duobus milibus ergo fa-
cta acciderunt circa illam divisionem
modicum plus vel minus vel posito
quod dicat aliquis quod secundum auctoritates illas
tempus aduentus redemptoris debe-
ret esse in plenitudine quatuor milium an-
norum post destructionem templi nostri quod
saluatio foret ducentis annis anticipa-
ta anni proprium doctoris. Dico quod est mira-
bile quod ysa. in fine ca. lx. illud pronostica-
uit dicendo. Ego dominus in tempore subito fa-

et istud et qui habet oculos ad videndum
possit intelligere quod rationabili est. quod adue-
nus saluatoris anticiparetur ex gratia dei
ducentis annis. ante ipsam suam in preteritum
transcundo milleducentis anni pro quatuor
mille non veniendo. Iterum ad ampliores
probatores dicte conclusionis invenimus quod
dicit Talmuth hierusalemista in libro
berahor in ca. batacore et meqraberi. i.
lamentatio magna dicit sic. Accidit uni
iudeo qui stabat laborando quod dedit mugitum
in hos. transiitque unus arabis audiuitque vo-
cem bouis. et dixit iudee fili iudei. sol-
ue. solve. solve tuos boues et tuum appa-
ratum quia sanctuarium vestrum destruit. Iterum
bos dedit secundum mugitum. et dixit ei
arabes iudee fili iudei. liga tuos boues
et prepara illos quia natus est rex messias. Et
dixit ei iudeus. quod est nomen suum. Respondit
menahem. i. consolator. Dixitque ei iterum iu-
deus. et quod est nomen sui patris. Dixit ei
ezechias. i. fortitudo dei. Dixit iterum
iudeus. et ubi est natus. Dixit ei in bethleem
iude. Dicit rabi abon. Et quod oportet dis-
scere ab arabibus quia textus clarus est in ysa-
ia. x. qui dixit libanus cum excelsis cadet.
et dicit statim pro et egredietur vasa de radi-
ce yesse. Ex predicta audite eliduntur et
multum bene quatuor conclusiones. Prima quia
aduentus messie fuit circa destructionem
templi. Secunda quia messie nomen est mena-
hem quod sonat in hebraico consolator. quia pro
manum eius fuit consolator genti humanum
de peccato adam. Tercia quia est filius dei quia no-
men patris quod habet imitatur ipse quod est eze-
chias significat in hebraico idem quod deus
fortis. Quarta quia natus est in bethleem
Item dicit talmuth in berexit raba an-
tiqua dicit rabi simuel filius nabam.
Unde probabis tu quod in die in quo fuit de-
structio templi in illa die natus est mes-
sias de quo dixit ysaie ca. vii. Antequam pu-
riet peperit antequam veniret partus eius pe-
perit masculum in hora qua fuit destru-
ctio templi dederunt voces israel sicut

mulier existens in partu et dicit Jona-
thas in translatione caldaica antequam ei
veniret angustia fuit saluata et antequam
veniret dolores partus reuelatus est rex
messias. Item dicit in eodem libro rabi
simuel filius iohannae semel ibat helias pro
viam in die quo fuit destructum templum
et audiuit unam fillam vocis. i. reuelationem
clamantem et dicentem. Templum sanctum
vadit ad destructionem. quando illud au-
diuit helias imaginatus est quod possit
destruere mundum et gens inuenit ho-
mines arantes et seminantes et dixit eis
Deus iratus pro mundi. et vult de-
struere domum suam et captivare suos
filios inter gentes et vos intro mittitis
vos ipsos inuitis temporalibus. Exiit al-
tera reuelatio et dixit dimitte eos face-
re quia iam natus est saluator israel.
Dixit ipse et ubi est ille. dictum est illi in
bethleem iude inquit illuc et inuenit mu-
lierem quandam sedentem in porta domus
sue et filium eius involutum in sangui-
ne et iacentem ante eam. Dixitque ei fi-
lia filium peperisti et dixit sic. Et ait ei.
Et quid est hoc quod sic est involutus in
sanguine. Respondit grande malum est
quia in die in quo natus est destructum
est templum. Dixitque ei surge filia et ac-
cipe eum. quia per manum suam debet
esse magna saluatio. In illa hora surge-
xit mater et accepit puerum. et ipse recessit
inde usque ad quinquaginta annos. et in fine
quingentorum annorum dixit. ibo et videbo salua-
torem israel qui nutritur in forma regum
vel angelorum. inuit ergo et inuenit mu-
lierem in porta domus sue et dixit ei filia.
quid est de illo puero. Respondit rabi. Non
ne dixi tibi quod cum malo nutritur quia
in die qua natus est fuit templum de-
structum. et vltra hoc quia habet pedes
non ambulat. oculos habet et non videt.
Aures habet et non audit. os habet et non loqui-
tur et sic scatur sicut vinum lapidis. et dum ipse
loqueretur cum ea insufflauit ventus a

quatuor: p[ro]p[ter] m[un]di et p[ro]p[ter] eum i[n] ma-
ri magno. et ea hora helias scidit vesti-
m[en]ta sua et cunclit capillos suos et di-
xit. ve q[uod] perdita est saluatio isrl. Et exi-
uit vna filia vocis. i. reuelatio. et dixit
helias n[on] est sicut tu cogitas s[ed] q[uod] tuor c[on]-
tis a[n]i[m]is habitabit i[n] mari magno. et .lx-
xx. annis. vbi ascendit fum[us] circa filios
choze et .lxxx. annis i[n] porta Rome q[uod]
remanet annor[um] p[ro] om[n]es ciuitates vsq[ue]
ad finē. Ecce quod apparet manifeste ex
om[n]ibus p[re]dictis auctib[us] aduentu[m] mes-
sie esse i[n] destructio[n]e templi. S[ed] i[n]-
deus poterit arguere dicēdo q[uod] p[re]dic-
te auctes p[ro]bant aduentu[m] et destructio-
nem fuisse eadē die. s[ed] veritas n[on] est sic
q[uod] a die passionis vsq[ue] ad destructio[n]em
transieru[n]t .xl. a[n]i. Hic p[ro]t dant op[er]ime
duplex r[ati]o. Prima q[uod] istud nomē di-
es accipit p[ro] tripl[em]. s. stricte large et lar-
gissime. Primo accipit p[ro]ut sol est su-
pra orizōte. Sec[un]do accipit p[ro]ut sol est su-
perior. Tercio accipit p[ro]ut t[em]p[us] sicut inne-
nim[us] i[n] ysa. a. ca. xix. vsq[ue] ad .xxxix. vbi
sepe fit mentio de hoc die dies. et ne-
cessario h[ic] accipit p[ro] maior[em] t[em]p[us] q[uod] ē an-
no[r]um. Sec[un]da r[ati]o est q[uod] si templu[m] b[ea]-
durauit post passionem. xl. a[n]i. Vert-
tas t[ame]n est q[uod] i[n] hora passionis p[re]dictit[ur]
plū om[n]e sanctitatē suā et cessauerunt
om[n]ia miracula q[ue] fiebāt i[n] eo. Nolite q[ui]-
querere o iudei maiore[m] destructio[n]em q[uam]
illā. Vbi dicit talmuth i[n] libro d[omi]ni yoma
i[n] ca. q[uod] incipit septe[m] dies. legu[n]t magi-
stri. miracula q[ue] facta erant i[n] domo sc[ri]p-
ta q[uod] abominuit ex odore carnis sancte.
Non ferebat caro sc[ri]p[ta] aliq[uod] t[em]p[us]. nūq[uam]
apparuit musca i[n] templo. nūq[uam] acci-
dit pollutio sacri magno i[n] die indul-
gentiar[um]. Nūq[uam] inuēta est macula i[n] pa-
ne p[ro]positio[n]is. et licet pedes staret i[n] tē-
plo cū hēbant humilia[n]t spaciofi inue-
niebant. Nūq[uam] nocuit serpēs nec ala-
cerni h[er]m[us]. Nūq[uam] dixit vir socio suo
Arictu[m] hospitiū habui i[n] h[er]m[us]. Nūq[uam]

q[uod] fuit sufficiens pluuia ad extinguen-
dum ignem altaris. Et nūq[uam] fuerunt
sufficientes venti ad torquendū pilare
fumi q[uod] ascendebat de altari. Et dicit
Rausamaya et adhuc plures: q[uod] p[re]s
vasor[um] terrenor[um] q[ue] frangebant i[n] tēplo
fundeabant i[n] eodem loco. Et dicit ab-
axe. et adhuc plume autu[m] sacrificij et ci-
nis altaris incensi om[n]ia fundebant i[n]
loco suo. Et totu[m] hoc cessauit. xl. annis
ante destructio[n]em templi. sicut scriptu[m]
est signa nostra n[on] vidim[us] n[on] est vltra
p[ro]ph[et]a neq[ue] apud nos est sciēs vsq[ue] quo
p[er] .lxxxij. Item dicit i[n] eodem libro le-
gunt magistri q[uod] .xl. annis i[n] quib[us] ad-
ministrant symeon iustus om[n]i hora
veniebat fors dei ad manum dexteraz
s[ed] extunc aliquādo i[n] dextera aliquan-
do i[n] sinistra. Item cleopolone rubie
efficiebat alb[us]. et extunc aliq[uod] alb[us] aliq[uod]
n[on]. Item candela que erat i[n] occidēte
tēpli om[n]i hora erat incensa: sed extunc
aliquando incensa aliquando extincta.
Item ignis altaris excedebat per seip-
sum. et n[on] erat necesse sacerdotib[us] mit-
tere ligna nisi bis i[n] die solum vt affir-
maret p[re]ceptum q[uod] habebat sacerdos
de mittendo ligna. Leui. vi. Sed ex il-
lo tūc aliquādo excedebant aliquādo
n[on]. i[n]tm[us] q[uod] sacerdotes n[on] cessabant p[ro]-
nere ligna tota die. Item i[n] Talmuth
hierusolomitica i[n] libro de yoma i[n] ca.
quod incipit duo hyrei. legunt magi-
stri. q[uod] .xl. annis ante destructio[n]em tem-
pli inueniebant extinctam candelam:
que erat i[n] occidente et copolante sta-
bat semper rubens et fors dei veniebat
ad manum sinistram et claudēbat por-
tas templi i[n] sero et inueniebant eas a-
pertas de mane et dixit rabi iohānā fi-
lius zachar. templum templum: quare
nos terres: tam scimus q[uod] tu[us] finis de-
bet esse destructio. q[uod] p[er] te p[ro]ph[et]auit za-
charias c. xi. Alpi libane portas meas
et p[er]medat ignis cedros tuos. ecce g[ra]tis
d[omi]ni

Liber

primus

riffique quō. xl. annis ante destructōez
qua hora fuit xpi passio cessarūt omnia
miracula z pdidit templū scitātē suā.
Et nō solū tūc dicta miracula cessauē-
rūt. s. eadem hora ammotū fuit scep-
trum iuda fm illud qd pphauit iacob
z scriptū est in libro canbedrin in. c. qd
incipit handbod qz in libro de aboda
zara in ca. j. dicit sic. legunt mgi q. xl.
ānis aū destructōez templi fuerūt am-
moti canbedrin. i. lxx. iudices pistorij
gazit z fuerūt positi in hamith. Decla-
rat Rabischm. locus erat in hirm q
vocabat hamith. dicit rabi abdin et ex
illo tūc nunq̄ ampli⁹ iudicarūt iudici-
um criminale: qz iudiciū criminale nō
poterat fieri nisi in pistorio gazith. Et
dicit rabi mosse darsau q nō auferetur
sceptū de iuda h dicit ppter pistoriū
gazit qd erat in terra iuda et dux de fe-
more ei⁹ isti sunt canbedrin q erāt sedē-
tes in pistorio gazit qd erat qd erat in
terra iuda z dixit sic iacob Canbedrin
qui stabūt sedentes in pistorio gazith
nunq̄ erāt āmoti a terra iuda iudican-
do iudicia criminalia quoscūq̄ veniat sy-
lo qui est messias z dicit rabi rachanū
qū fuerūt āmoti a pistorio canbedrin
gazit z fuit eis āmoti a ptas iudicandi
iudiciū criminale puerunt saccos sup
coria sua: z euulserūt capillos suos et
dixerūt ve nobis qz āmotū est sceptrū
iuda z fili⁹ daniid nō venit. Qui multū
nō est corde cecus bñ pōt videre claris-
sime quō sequit ex omib⁹ supradictis
auētib⁹ aduent⁹ messie p illa hora.

Verūtamen p maiori satisfactiōe
pōt videri hec veritas ex magna publi-
catōe q ibat ex ore omniū gentiū eo
tempe de aduentu messie in m q quia
viderūt illa hora regē vnū qui regna-
bat in ciuitate iude que dicebatur bi-
ter qui erat homo magne fortitudinis
z victor pelloz cui⁹ nomen erat baco-
siba. statim reputauerūt eum messiaz

intelligentes q in illa hora erat tpus
assignatū aduentus messie: dicit in li-
bro canbedrin in ca. qd incipit torus is-
rael q barcoziba regnauit. xxx. annis
cum dimidio et dixit doctoribus ego
sum messias. z rabi aquiba quando vi-
debat barcozibam dicebat. Iste ē mes-
sias. Item dicit Rabi moysen de egypto
in ca. de iudicib⁹ lectōib⁹ regū. ra-
bia aquiba magus sapiens erat z de ma-
terib⁹ Talmuth erat z portabat arma
barcozibe regis z dicebat de eo q ipse
erat rex messias quousq̄ ipsum inter-
fecit adrian⁹ ppter pctā suā. Item pos-
sum⁹ verificare pdictam pclusionē ex
pphetiis danielis. s. p illas. lxx. hebdo-
madas quas tradit in. ix. ca. sui libri q
nō pnt declarari nisi p rege messia si-
cut dicit rabi moyses magister gerun-
densis in glosa quā fecit sup danielē
vbi dicit sic. z vngat sanctus sanctorū.
Iste est messias sanctificat⁹ filioz Da-
uid. Et dicit rabi mosse darsan z addu-
cat iusticia sempiterna iste est rex mes-
sias. Item dicit in fine libri qui vocat
cederbaolam rabi yore. lxx. hebdoma-
de nūerate sunt a destructiōe pmi tē-
pli vsq̄ ad destructōez templi vltimi q
sunt. lxx. anni captiuitatis babilonice
z. cccc. xx. quib⁹ durauit templū scdm
z in fine illorū debebat venire messias
z sic declarat gaon rabi cabadyas z ra-
bi abrahā abenazdra. Item pdicta p-
phetiā exponit petrus alfonis conuer-
sus multum grate fm antiq̄s hebreos
declarando temp⁹ aduentus messie sic
dicens in libro dan. Tpus aduent⁹ xpi
sic est danieli p angelū reuelatum. lxx.
hebdomade sunt pstitute sup populū
tuū z sup urbem sanctuarij tui vt p-
met puaricatio z finēz habeat pctm et
deleatur iniquitas et adducat iusticia
seculorū z impleat visio z pphetie z vn-
gat sanctus sanctorū. Scito ergo z ad-
uerte ab exīu sermonis vt iterūz edifi-

et in hierusalem usque ad christum ducem
hebdomada septima et hebdomada. lx
due erunt et rursus edificabitur platea et
muri in angustia temporis et post heb-
domadas. lxx. occidet christus et civitates
et sanctuarii dissipabit populus cum ducere
turo et finis eius vastitas et post finem
belli statuta desolatio. Confirmabit autem
pactum multis hebdomada una et in
dimidio hebdomadis deficiet hostia et
sacrificium et in templo erit abominatio
desolationis et usque ad presumptionem et fi-
nem pseuerabit desolatio. prophetia sa-
ne ista clausa est et intelligendum diffi-
cilis et sunt ibi termini multi designati
sed tamen omnes ad designandum christum
aduertunt sunt positi. In primis igitur scien-
dum est quod hebdomade iste annorum sunt
hebdomade. Cum igitur ait. lxx. hebdo-
made prefigure sunt super populum tuum et su-
per urbem sanctuarii tui ut presumet pre-
uaricatio et finem accipiat periculum et dele-
atur iniquitas et adducat iusticia seculorum
et impleat visio et prophetie et vngat
sancti et sanctorum. Cum illud inquit ait no-
minari voluit quod septies septuaginta. i.
cccc. xc. anni erant prefigurati ab eiusdem
anni prophetia usque ad destructionem iherusalem
et templi que a tyro romanorum imperato-
re facta fuit cuius destructionis tempus iam
christus venerat que et iusticia seculorum et san-
ctus sanctorum erat per quem etiam et periculum omne
et iniquitas est delata et prophetia omnis
impleta. Cetera autem omnia que sequuntur ad
horum. ccc. xc. annorum diuisiones et decla-
rationem sunt posita per hanc autem que ait ab exitu
sermonis ut edificet iherusalem usque ad christum
ducem hebdomade. lxx. innuit quod ab hu-
iusmodi die prophetie usque ad christum regem
per quem qui ab ipso deo per ysaia. xlv. christus
appellatur est fuerunt. lxx. annorum hebdo-
made. i. xlix. anni. Cuius christi precepto ce-
pit hierusalem edificari in cuius reedifica-
tione postquam presumptum est opus usque
ad aduentum tyri super hierusalem. cccc

xxiiij. anni fuerunt et hoc quod dicitur heb-
domade. lxx. id est. cccc. xxiiij. anni est
et rursus edificabitur platea et muri in an-
gustia temporis et posuit hebdomadas
septem et postquam occidet christus ciuita-
tem et sanctuarii dissipabit populus. scilicet
romanorum cum ducere venturo. id est. tyro
et finis eius vastitas et post finem belli
statuta desolatio. Quod autem sequitur
confirmabit pactum multis hebdoma-
da una. illa profecto hebdomada una
septem sunt anni obsidionis. septem enim
annis obsessa est ciuitas ab exercitu ro-
manorum et infra illos septem annos a
deo coacti fuerunt intus et afflicti quod non
haberent unde sacrificium facere pos-
sent. et hoc est quod ait in dimidio hebdo-
madis et infra hebdomadam deficiet
hostia et sacrificium et in templo erit ab-
ominatio desolationis quod etiam addit
usque ad presumptionem et finem pseuera-
bit desolatio insinuat quod captiuitas et
desolatio illa sine foret caritura. Sep-
tem ergo hebdomade usque ad Tyrum
et. lxx. hebdomade a Tyro usque ad Ty-
rum et hebdomade obsidionis una per-
fecto. lxx. sunt hebdomade hec est ex-
positio predicti alfonsi medici imperato-
ris hispanie regis alfonso qui cum esset
sapientissimus inter iudeos illiatus a do-
uersus fuit ad christum et scripsit optime dya-
logum fidei catholice Anno. dñi. M. c.
vj. qui autem plenius voluerit scire diuisione-
nem dictarum. lxx. hebdomadarum sicut eas
diuisit daniel. i. ad. vij. et ad. lx. et ad. du-
as et ad. vnam et illa una et duas dimidias
inueniet multum optime in glosa magistri
nicolai de lyra super danielē. Sed et propter
nonnulla que addit moderni iudei in pro-
phetia iacob de sceptro et in supradicta
de. lxx. hebdomadibus et propter eorum re-
curuas expositiones annullandas predictas
duas prophetias expono eo modo et forma que
dicitur in clauis doctor Nico. de lyra suis lo-
cis exponit ne diligēs scire forte scopia
d. iiii

Libe

primus

libroz intelligat curiustates iudeorum
 Huc em libru p ignorantib⁹ scripsi vt
 breui volumine leuiter possint arma i-
 uenire ptra inimicos xpi. Et introduct
 tur primo pphia iacob in q exprimitur
 ips aduent⁹ messie Gen. xlix. vbi dicit
 iacob filijs suis. Cōgregamini vt anū-
 clem vobis que ventura sunt nobis in
 nouissimis dieb⁹ sequit. Non auferet
 sceptrū de iuda et dux de femore eius
 donec veniet q mittendus est et ipse erit
 expectatio gentiū qd sic exponit a ni-
 colao de lyra vbi supra. Nō auferetur
 sceptrū de iuda. i. dignitas regia et dux
 de femore ei⁹: qz deficiente regno inter
 secto rege zedechia in captiuitate habi-
 lonica extitit gubernar⁹ fuit xpl's iudeo-
 rum p illos qui erāt de tribu iuda: qz i
 reditu dicte captiuitatis zorobabel fuit
 dux eoz vt habet zach. iij. ca. et Aggei
 primo ca. et post sacerdotes gubernauē-
 rūt pplm vt p tpe machabeoz q etiaz
 erāt de tribu iuda qz tribus sacerdo-
 tis et tribus regia erāt piuncte vt patet
 iij. Reg. xj. vbi dicit q lozabeth soror
 achosie regis iuda tulit ioas et erat sex
 annis cum ea in domo dñi qz ipsa erat
 vxor iofade pontificis et istud regimē
 durauit vsq ad tps herodis q fuit alie-
 nigena de gente ydumeoz et ipso reg-
 nante nat⁹ est xpus vt habet Math. ij.
 Cui⁹ regnū durabit in secula seculorum
 amen. Et ideo subdis donec veniat qui
 mittend⁹ est. i. xpc qui missus est a pfe
 p salute generis humani et ipse erit ex-
 pectatio gentiū fm q dicit aggei. ij. c.
 Ecce veniet desiderat⁹ cunct⁹ gentibus
 etc. In hebreo aut habet sic et erit et ag-
 gregatio gentiū et hoc impletū est in re-
 gno xpi. qz post resurrectōez et ascensio-
 nem xpi ad celos apl's predicantib⁹ fi-
 dem xpi. Iudei p maiori parte reman-
 serūt obstinati in infidelitate sua et gen-
 tes cum magna deuotōe receperunt
 fidem xpi. Et sic xpo aggregate sunt p

pter apostoli dixerūt iudeis vt habet
 Act. xij. c. Nobis oportebat primum
 loqui verbū dei qm repulistis illud et
 indignos vos iudicastis vite eterne. ec-
 ce puerimur ad gentes: sic em pcepit
 nobis de⁹. Sed hanc pphetiā que sa-
 tis clare expōsita est de xpo iudei mul-
 tipliciter nitunt subuere. Ad cuius
 intellectū sciendū q in hebreo habet
 donec veniat sylo. Nec sutes dicta he-
 braica sylo est xpiū nomē loci. Signi-
 ficat etiā i alio sensu missionē et sic ē no-
 men p̄mune: put ergo est nomen loci
 accipiūt hic eā aliqui iudei dicentes q
 ppheta impleta est qñ Saul qui erat
 de tribu beniamin vt habet. j. Reg. ix.
 fuit electus in regē et inunctus fuit i sy-
 lo vbi erat tabernaculū dñi et archa et p
 psequens vinctio vbi reges debebant i-
 ungi et sic sceptrum qd accipit p quod-
 dam dominio et primatu qd fuerat in
 tribu iuda vsq tūc fuit translātū ad tri-
 bum beniamin. Sed hoc dictū man-
 feste p̄rariat textū qz añ electioez sau-
 lis archa dei iam erat ammotā de sylo
 et erat in carthiarim vt habetur pmo
 Regum. vij. ca. Item post saul imme-
 diate imo ipso adhuc regnante fuit da-
 uid inunctus per samuelem: quia da-
 uid fuit primus rex de tribu iuda tūc
 reges de illa tribu quando incepit suc-
 cesserunt. Qz autem sceptrum dicatur
 auferri de tribu iuda quando incepit
 esse in p̄pina dispositōe ad gradū
 p̄fectum non est verisimile. Et ideo
 alij iudei dicunt q ista ppheta imple-
 ta fuit in electōe hieroboam in reges
 qui erat de tribu effraym: quia decem
 tribus ablatae sunt a regno iuda et ad-
 heserunt hieroboam quando roboam
 oīe constituto dedit populo duram re-
 sponsionem. iij. Regum. xij. et sic expo-
 nunt donec veniat sylo. id est donec ve-
 niat hieroboam coronandus in tali lo-
 co. Sed ista expōsitiō ostenditur falsa

per textum quia congregatio illa non fuit facta in sylo: sed in sichem ut habetur. iij. Reg. xviij. ca. Item non fuit ablatum regnum a domo iuda tunc sed stetit usque ad captivitatem babilonicam per successionem hereditariam. Et illi soli dicebant prophete reges quia instituebantur per inunctionem. quia templum archa domini. et illa que ad inunctionem requirebant in hierusalem remanserunt que erat metropolis in regno iuda. propter quod alij indei accipientes hoc nomen sylo. putant significat missionem dicunt quod dicta prophetia impleta est tempore nabuchodonosor quando venit contra hierusalem et occidit zedechiam regem et sic defecit regnum iuda. Et ideo exponit predictam litteram sic. Non auferetur sceptrum etc. donec veniat qui mittendus est. scilicet nabuchodonosor qui propter peccata iudaici populi missus fuit a deo ad destruendam terram et auferendum regem et erit ei aggregatio gentium: quia propter dilationem sui imperij aggregate sunt gentes sub eius dominio. Sed ista expositio et precedenti similes si fuerint destruantur per translationem caldaicam quas iudei vocant targum que ita autentica est apud iudeos quod nullus doctor eorum fuit ausus ei contradicere imo quando littera hebraica est obscura recurrunt ad illam per explanationem. In illa autem sic habetur. Non auferetur sceptrum de iuda etc. donec veniat messias. Nabuchodonosor autem nec aliquis istorum vocatus est messias in scriptura sed solus christus qui per missus in lege et prophetis erat. Ex hoc patet clarior veritas nostre catholice expositionis predicte. Cum ergo a tempore predicti herodis regis cessauerit regalia dignitas tribus iudeis ducatur et in tempore illo nullus alius apparuit quod ex doctrina et operationibus posset dici christus nisi ihesus saluator noster. Sequitur ergo quod ipse est verus messias et quod eius adventus

transiit in preteritum. Item predictus petrus alfonso conuersus in suo dialogo predictam prophetiam exponit sic dicens. Doctores antiqui hebreorum sic exposuerunt prophetiam iacob. Non auferetur sceptrum. id est virga regni de iuda et dux de femore. id est de filiis filiorum eius in secula donec veniat qui mittendus est. id est christus cuius est regnum et ad ipsum congregabunt gentes. Et nos quidem nouimus quod postquam venit christus neque rex neque dux de iuda fuit ulterius. Credendum igitur debemus quod hic tempus christi aduentus determinatum fuit et quod is qui tempore illo venit sine dubitationis scrupulo christus extitit. Secundo introducit prophetiam Danielis. ca. ix. ubi gabriel angelus instruxit daniellem de illo tempore dicens. lxx. hebdomades abbreviate sunt super populum tuum et super urbem tuam sanctas ut presumas purgationem et finem accipias peccatum et deleat iniquitas et adducat iusticia sempiterna. et impleat visio et prophetia et vngat sanctus sanctorum.

Ad intellectum huius prophetie per videntum est qualiter hic accipias hebdomadas vel hebdomada quod est idem. In sacra enim scriptura vno modo accipias per tempus septem dierum et hoc modo contra accipis. hoc etiam modo loquitur scriptura Leuit. xliij. ubi dicitur quod septem hebdomade sunt accipienda a festo pasce qui faciunt. xliij. dies. et id est die celebrandum est festum penthecostes. Alio modo accipis per tempus septem annorum. Et hoc modo loquitur scriptura de hebdomada Leuit. xxv. ubi dicitur numerabitis septem hebdomadas annorum que faciunt annos. xliij. et id est annus qui immediate sequitur qui dicitur in bile qui apud iudeos erat annus remissionis ut ibidem dicitur. Non autem inueniuntur hebdomada accipi pluribus modis. Non potest hic hebdomada accipi per hebdomada dierum quia tota prophetia danielis fuit completa infra annum et

dimidū ergo p locū a diuisione oportet q accipiat a nūero annoꝝ. z in hoc om̃s expositōnes pueniūt: s; in hoc diffeꝛt. Quia aliq catholici vt beda z alij dicūt q isti anni intelligendi sūt anni lunares q sunt breuiores ānis solaribꝫ .xj. diebꝫ. Moti fuerūt aut̃ ad hoc dicēdum ex duobꝫ. primo ex textu qz dicūt hebdomadē abbreviare Et sicut dictum est anni lunares sunt breuiores annis solaribꝫ. et per psequens hebdomadē annorū lunariū sunt breuiores. Secūdo qz angelꝫ loquebat̃ dāseli q erat hebreus. Hebrei aut̃ computabāt p annos lunares vt dicit ipse beda. Et ideo angelꝫ posuit numerū annoꝝ pꝛedictorū p hebdomadas annoꝝ lunariū. Vtrūqꝫ dictum nō placet Nicola de lyra. Et est ratio qz in hebreo nō ponit abbreviare. put sonat in detruncatione seu diminutione sed in Hebreo ponit pꝛecise vt notat tempꝫ determinatiōe. s. nec plus nec minꝫ. Similiter scdm̃ est falsum. Si em̃ iudei haberent annū breuiorem .xj. diebꝫ q annꝫ solarꝫ cū fm̃ legē suā teneant p mense cuiuslibꝫ āni facē pascha z die determinata. s. xiiij. die pꝛimi mēsis. seqꝛet q pascha eorū huiꝫ āni pcederet pascha āni pꝛecedentis in .xj. diebꝫ. Et eodem mō pascha anni sequētis pcederet p. xxij. dies z sic anticipando tempꝫ quolibet anno p. xj. dies. Ad qd̃ quidē sequeret q iudei celebrarent pascha suā ex obligatiōe pcepti infra breue tꝫs in quolibet mense totꝫ āni. Hoc autē apparet manifeste falsum ex vsu eorū qz sp̃ faciunt eodem tꝫe. Et ideo pꝫ qz cōputant p annos solares sicut z nos. licz enī incipiāt menses a lunatiōibꝫ tñ terciꝫ annꝫ apud eos hꝫ lunatiōes. xiiij. Ita qz p embolismos faciūt adequationes tempꝫ z sic computant p annos solares sicut z nos. Dato tam̃ qz computarent p ānos lunares nihilominꝫ habet

ppositū nꝛm vt videbit. Scdo vidēdum est q ānos pꝛinēt hebdomadē pꝛedice z pꝫ q si multiplicent. lxx. p. viij. resultant. cccc. xl. Tercio vidēdum est a quo tꝫe incipiat pꝫutatio istarū hebdomadaz. z dicūt aliq iudei q incipit ab .xj. āno regis zedechie qñ destructū est pꝛimū templū. Alij dicūt q incipit a pꝛimo āno darij qz illo tꝫe dixit āgelus ista dāseli. Alij dicūt q incipit cōputatio ista a reditū captiuitatis sꝫ 30 robabel duce āno scdo cyri regis pꝫaz. Alij dicūt q incipit pꝫutatio ista a .xx. āno regis artaxerxis qñ missus ē Neemias ad reedificandū iꝛlm. Que aut̃ istarū opinionū sit vera pꝫter pꝫicitatē euitandā. omittit z etiaz qz fm̃ omnes istas pꝫutatiōes hꝫ ppositū nostrū sufficeret. s. q tꝫs aduentꝫ xꝫi sit pꝫteritum. pꝫ pꝫ qz angelꝫ determinate assignat. cccc. xc. ānos vsqꝫquo impleatur visio z pꝫhetia z vngat̃ sanctꝫ sanctoꝝ id est xꝫc. Sed qꝫtercūqꝫ accipiat cōputatio anni lunaris vel solaris et vbi cūqꝫ incipiat pꝫutatio qz infra tñ nō pōt accipi qz a .xx. āno regis artaxerxis totꝫ tñ numerꝫ pꝫdictꝫ iam diu est pꝫteritus. Et declaro saltem de vltimo: nūerū pꝫdictū impletū. s. a .xx. āno artaxerxis vsqꝫ ad .xviij. annuz tyberij cesaris iꝫ passus est xꝫs. Si fiat pꝫutatio p annos lunares qd̃ pꝫ h mō. Regnū pꝫaz durauit ānis. cc. xxxij. z a pꝫincipio regni vsqꝫ ad .xx. artaxerxis fluxerūt āni c. xv. z pꝫdurauit. cxviij. annis. Regnū grecoꝝ durauit. ccc. ānis z tūc cepit regnum Romanorū a cuiꝫ pꝫincipio vsqꝫ ad .xix. annū tyberij fluxerūt āni. lviij. q simul iuncti pꝫ q faciūt. cccc. lxxxv. annos solares q implent pꝫdictū numerū fm̃ lunares ānos: quia annus lunaris cōtinet. ccc. liiij. dies. Solaris vero cccclxv. quadrantem vñū et. v. horas et patet scdm̃ verū numerū q. cccclxxv. āni solaris sunt. cccxc. anni lunares q

est numerus hebdomadarum putando
ut dictum est per annos lunares. Aduer-
tendum tamen quod rabi salomon dat quan-
dam expositionem falsam ad rationem pre-
dictam quam oportet removere. dicitur enim
quod septem hebdomade ille non contineant
tempus perfectum usque ad aduentum christi et
passionis sue mysterium ut predictum est.
Sed dicitur quod terminet tempus perfectum ad de-
structionem primi templi usque ad destru-
ctionem secundi per tyrum et vespasianum cuius ex-
positio talis est. Septem hebdomade
perfecte id est determinate super populum tuum an-
tequam veniat perfecta captivitas eorum que
facta est per romanos oburentes civita-
tem et templum et eicientes inde popu-
lum iudaicum ut presumat periaricatio id
est desistant a periaricacionibus castigati per
predictam captivitatem et deleat iniqui-
tas eorum scilicet per captivitatem et afflictionem
predictam que est pena ut dicitur et addu-
cat iusticia sempiterna id est ut eternum
iustificent per predictam captivitatem per
petis tolerando et ut sic finaliter imple-
at visio et prophetia id est visiones de christo per
missas per prophetas et vngat sancti sanctorum
id est archa dei et vasa sanctuarum que re-
cuperabunt per messiam venturum in fine
huius captivitatis ut dicitur. Sed quantum
debeat durare ista captivitas non dicitur
et sic persequens tempus determinatum ipsi
us hic non ponit. Quia ista exposi-
tio sit falsa et extorta patet per litteram prece-
dentem ubi dicitur quod angelus gabriel venit per
pter orationes danielis orantis per liberationem
populi ad annuncian dum expansionem
sue perditionis. Et ideo non solum nuncia-
vit ei liberationem a captivitate babiloni-
ca sed etiam perfectam liberationem fiendam per
christum de qua daniel principaliter ora-
bat. Et ideo dicere quod angelus venerit
ad denunciandum danieli perfectam
per liberationem sui populi et nullum certum tempus li-
beracionis fiende per christum hoc est valde ab-
surdum et precedenti littere contrarium quod non ve-

nisset ad consolationes danielis sed magis
ad desolationes. Item quod dicitur quod per ca-
ptivitatem in qua sunt desistit a peria-
ricacionibus hoc est aperte falsum quod super
omnia gentes intendit sorilegijs et au-
gurijs ut sciunt illi qui novum facta
eorum et in ista prohibent eis maxime in le-
ge divina per in Exo. et Deu. et in pluribus
alijs locis veteris testam. Item quod dicitur visio-
nes impleri prophetarum per merita eorum et con-
tra illud quod dicitur Deu. ix. Scito quod non pro-
pter iustificationes tuas dederit tibi deus
terram hanc in possessionem et multo mi-
nus propter iusticias eorum implenda est
promissio de christo et maxime quia de ipso
scribitur ysa. viij. Et erit ad lapidem of-
fensionis et petram scandali duabus do-
mibus israel et in laqueum et ruinam habitam
tibus israel. Item quod dicitur per victores san-
cti sanctorum intelligi victores archie et
sanctuarum qui recuperabunt per regem
messiam hoc est contra illud quod habetur
Ierem. iij. Cumque multiplicati fueritis
et creveritis in terra in diebus illis ait
dominus non dicet ultra archa testamenti do-
mini neque ascendet super eam neque illi re-
cordabuntur neque visitabitur neque fiet vi-
tra quia cerimonie veteris testamenti
omnino cessaverunt post passionem christi
extinctam enim fuerunt mortue manet ergo
veritas inconcussa quod scilicet tempus hebdo-
madarum fuit impletum in christi ad-
ventu qui peccata nostra tulit omnia
que in deum in nos et in primum commissam
erant iusticiam adduxit legem et propheta-
tias implevit et victus est plenitudo di-
ne gratie a deo patre. Tercio determinat
sacra scriptura tempus aduentus messie ysa.
vlti. textus ibi est antequam perierit pepe-
rit. Et licet aliquid de hoc textu supra
dictum sit hic tamen plenius exponit. super quo
glosa hebraica quod antequam nasci fuisset il-
le qui in servitutem redegit ultimam: na-
tus fuit redemptor. Igitur ante nativita-
tem tyri qui civitatem et templum destru-

xlt et pplm captiuauit et in venditiones
 et seruitutē exposuit in m̃ q̃ dabatur.
 xxx. p. vno nūmo argenteo vt dicit hu-
 go floraceſi. fuit natiuitas ipſi⁹ xpi. h
 idem pz p̃ tranſlatōez caldaicā ibidem
 quē ppat iſrl mulieri p̃turiēti que an-
 guſtias maximas patit et dolores: ad-
 buc nō erit ei uehementis anguſtia. et ad-
 buc nō ueniet ei tremor cum dolorib⁹
 ppter partum et reuelabit rex meſſias.
 Dolor em̃ et anguſtia part⁹ exprimūt
 maximā calamitatem quā habuerunt
 in obſidione tyri et veſpaſiani. ubi tan-
 ta fuit anguſtia et calamitas q̃ imple-
 tum eſt illud T̃renoz. iij. Man⁹ multi-
 erum miſericordiū coxerūt filios ſuos
 et multas alias anguſtias et miſerias
 paſſi ſunt que ioſeph⁹ n̄rat in libro
 antiquitatu de bello iudaico vt videbi-
 tur li. iij. Et ante iſtā obſidionē clarū ē
 q̃ fuit ihs nazarenus nat⁹ p. lxx. ānos:
 et paſſus p. xl. annos. Iſte text⁹ cuꝝ glo-
 ſa caldaica eſt tante auctis apud iude-
 os q̃ mlti doctores eoz pcedūt q̃ meſ-
 ſias natus eſt in die deſtructōis tem-
 pli. Pro q̃ allegat rabi hamon q̃ liba-
 nus cum excelsis cadet. et egrediet vir-
 ga de radice yeſſe yſa. xj. Et interrogāt
 ipſi iudei ubi eſt ipſe meſſias nat⁹ in il-
 la die deſtructōis templi. R̄ndent q̃-
 dam q̃ eſt in paradiso cū angelis: uiuēs
 ſibi eo mō quo moyſes viſit. xl. diebus
 in monte ſynai et expectat p̃ceptū dñi
 ad ſe oſtendendū. Illi q̃ eſt ultra mō-
 tes caſp̃ios expectans p̃ceptum dñi de
 liberatōe ppli. Illi dicūt q̃ vadit per
 mundū ſicut paup et humiliat⁹ pp̃ pec-
 cata ppli ſui ſm q̃ dicit yſa. liij. et nos
 reputauimus eū quaſi leproſum et q̃
 uſq; appareat ex p̃cepto domini in vir-
 tute ad liberatōem filiorum iſrael de
 captiuitate et miſeria in qua ſunt. Ta-
 lis em̃ varleſas oſtendit q̃ dictum eoz
 eſt ficticiū. Sed quicqd̃ ſit dicū: vide-
 tur q̃ verū eſt q̃ tempus ueniendi meſ-

ſie taxatum in ſcriptura iam p̃terijt et
 impletū eſt in ieſu nazareno uero meſ-
 ſia noſtro. Et iſtud fuit uocatum tē-
 pus plenitudinis ad gal. iij. et ephē. j.
 qz in xpi aduentu fuit q̃druplex pleni-
 tudo. ſ. nature. ſcripture. gratie et tem-
 poralis meſſure. Nature quidē quia
 tūc uenit ſinis om̃is creature. ſ. homo
 p̃iunctus eſt ſuo principio. ſ. deo. Un-
 de tūc factus eſt nobilis circulus q̃ eſt
 p̃fectiſſima figuraz. Tūc etiam fuit vl-
 timus modus formandi homines qui
 ſit poſſibilis. ſ. de m̃liere ſiue viro. Illi
 em̃ tres p̃ceſſerant et iſte fuit quartus.
 Scriptura etia quia p̃miſſa fuerūt red-
 dita: figure complete et om̃es ſcripture
 delucidate. Gratie plenitudo inſuper
 apparuit in fecunditate marie: iuſtifi-
 catōe iobis: in miſſione ſp̃ſſancti ſu-
 per ap̃los. et in ſacramentis eccleſie que
 ſunt gratie vaſa. Plenitudo nihilo mi-
 nus temporalis meſſure. Om̃is em̃ per-
 ſectio p̃ſiſtit in tribus p̃ceſſerat autem
 temp⁹ nature in quo fuit p̃iuctum hu-
 manū gen⁹ de ignorantia. Tempus etia
 am legis ſcripte in q̃ fuit p̃iuctū de im-
 potentia et hoc fuit tertium p̃plemen-
 tum vniuerſoz tempoz in q̃ fidelibus
 dat vera dei cognitio veraq; virtus ad
 p̃pletōez diuine legis: et in ſignū iſtarū
 plenitudinū uoluit uenire dei fili⁹ ſex-
 ta mūdi etate. vj. ānoz millenario. vj.
 menſe a p̃ceptōe iobis. ſexta die vt dī-
 cit et forſitan ſexta hora. Probabile ei
 eſt q̃ illa die p̃cept⁹ fuit adā celeſtis: in
 q̃ fuit ſormat⁹ adā terrenus. Illa hora
 ueniret medicus in qua primus hō in-
 duxit humano generi moriſeram in-
 firmitatem: ſexta etiam die fuit paſſus
 et ſexta hora in cruce fuit p̃clauat⁹. hoc
 ergo fuit temp⁹ beneplaciti et ipſe miſe-
 rendi vt dī in ps. ca. j. Scdm̃ testio-
 nium aduentus meſſie eſt in quiſitō in
 deoz ſetā tpe xpi quā n̄ feciſſent niſi tē-
 pus impletū coguiſſent. tūc em̃ in q̃rē.

res miserunt sacerdotes et leuitas ad iohannem baptista quem tunc sanctissimum in scititate videbatur ut interrogaret eum si erat messias ut dicitur Job. i. Qui si dixisset quod sic eum receperunt hunc pressus est et non negavit. quod non sum ego christus. i. messias ut pressus est tunc quod erat eius vox et pro clamas ut pararent sibi viam tanquam summo regi suo vero messie. qui et digito eum ostendit dicens eis. hic est deus quem dicebam vobis qui populo me venit ante me factus est. cuius non sum dignus corrigiam calciam meam solvere Et iterum digito eum ostendens ait. Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi. Ad hoc etiam valet inquisitio facta per eos eodem tempore de barcoziba ut supradictum est. Frustra enim esset talis inquisitio si ipse impleretur non cognovissent. Tercium testimonium est iosephi sapientissimi historiographi iudeorum qui in xviii. li. antiquitatum describens tempora tyberii cesaris sub quo passus est christus sic dicit. Fuit eiusdem temporis iohannes vir sapiens si tamen virum eum noverat fas est Erat enim mirabilium operum effector et doctor eorum hominum qui libere ea que vera sunt audierunt. et multos quidem iudeorum multos etiam ex gentibus sibi adiunxit christus hoc erat. hunc accusatores primorum nostre gentis viros cum pylato in cruce agendum esse decrevisset non deseruerunt eum qui ab initio eum dilexerant. Apparuit enim eis iterum vivus finem quod divinitus inspirati prophete hec vel alia voce innumera miracula futura pre-dixerunt. hec ille. Quartum testimonium est pylati qui anno domini. xxxvj. impio tyberio. xxi. cum esset mos romanis ut puincias indicessent senatus scripto renunciarerunt ut si quod novi in his que regerent puincias accidisset scripsit epistolam ad tyberium sub hac forma. Tyberio augusto pontifici pilatus salutem. Nunc accidit quod ipse prebuit iudeos in invidiam se suosque posteros crudeli damnatione permisit. Cum enim promissum haberent patres eorum quod deus ipsorum mitteret illis per virginem sanctum

suum qui rex ipsorum merito diceretur hunc me presente misit in iudeam quem cum vidissent cecos illuminasse. leprosos mundasse. paraliticos curasse. demones effugasse. mortuos suscitasse. ventis imperasse. pedibusque siccis super vndas maris ambulasse et alia multa miracula fecisse et omnis populus iudeorum diceret eum esse dei filium. principes sacerdotum invidia contra eum moti itaque mihi eum tradiderunt et alii palam mentientes hunc magum esse et contra legem eorum agere dixerunt. Ego autem ita esse credidi. Ipsum quoque flagellatum eorum arbitrio tradidi quem eum crucifixerunt et sepulchro custodes adhibuerunt. Ille quoque militibus meis custodiens die tertia resurrexit. In tamen vero nequicia iudeorum contra eum exarsit ut ipsis custodiens pecuniam darent quatinus discipulos eius corpus rapuisse dicerent. Sed illi quod factum fuerat tacere non valentes testati sunt eum resurrexisse sequens visionem angelorum vidisset a iudeis pecuniam accepisse. Hoc autem ideo scripsit ne quis aliter estimet factum esse vel credendum mendacis iudeorum. Tunc tyberius cum suffragio magni favoris revulit ad senatum et postulavit ut christus deus haberetur. At senatus recusavit indignatus quod non sibi finem morum epistolam prebisset delata. Et sic satis claret ex predictis quatuor testimoniis tempus aduentus messie fuisse ante destructionem secundi templi.

Quod verum messias dicitur esse de genere iude precedens de medio filiorum iacob.

Secundum thesaurum apostoli de genere messie. quod sacra scriptura pre-nunciat et specificiter determinat et impletum est in ihesu nazareno. Quia dixit dominus moysi Deu. xviii. prophetas suscitabo eis de medio fratrum suorum sicut tibi. ponam verba mea in ore eius. Qui autem verba eius loquuti

noſe meo audire noluerit ego ultor ex
iſtam. Et pꝛ qꝛ iſta auctas nulli pōt ap
plicari niſi ieſu nazareno vero meſſie
nro: qđ pꝛ p duas eiꝰ ptes principales.
Prima pꝛ auctas eſt ppham ſuſcitabit
de filiis iſrl de medio fratꝛu ſuoz. Ec
ce genꝰ meſſie. Pro qꝛ nota qꝛ iudei di
cunt filij iſrl vel iacob qđ idē ē. Iſrael
aut habuit qꝛtuor vxores ex quibꝰ pro
creauit xij. filios ⁊ vnā filiā. Prima fu
it lya qꝛ habuit ſex filios ⁊ vnā filiā per
ordīnē qꝛ ſequuntꝛ. ſ. Rubē. Symeon.
Leui. Iudas. Iſachar. zabulon. Dy
na pꝛ Gen. xxxv. Scđa vxor eiꝰ fuit ra
chel qꝛ habuit ſolū duos filios. ſ. Joſe
pher Benjamin. Tercia fuit balla an
cilla rachelis qꝛ hūit ſolū duos filios. ſ.
Dan ⁊ neptalim. Quarta fuit zelpha
ancilla lye qꝛ hōit ſolum duos filios. ſ.
gad ⁊ aſſer qđ pꝛ Gen. xvi ſupra. Nō
qđ dicit auctas. pphaz ſuſcitabo eis de
medio fratꝛu ſuoz. Iſte qꝛ ppha qui de
bebat eſſe meſſias non potuit eſſe de fi
liis bale ancille rachelis: qꝛ nō habuit
niſi duos filios ⁊ in duobꝰ nō eſt medi
um. nec potui eē de filiis zelphe pꝛter
eandē cām nec a fili de filiis rachelis
qꝛ oportet qꝛ ſit de filiis lye qꝛ fuerūt ſe
ptem ⁊ in nūero ſeptenario ē medium
ſez quartꝰ. Nūerent qꝛ filij lye p ordīnē
primi tres ſunt Ruben. Symeon. leui.
vltimi tres yſachar. zabulon. dyna. me
diū iſtoꝝ fuit iudas qꝛ fuit quartꝰ. ppha
qꝛ qui debebat eē meſſias ad Bꝰ ſuſci
taret eū de de medio fratꝛum ſuoz de
buit eſſe de tribu iuda. Ecce genꝰ eius.
Hic diligēter attende abſconditū my
ſteriu qꝛe. ſ. de dicit. de medio ſuſcita
bo ppham. i. meſſiā. Genꝰ em hūanū p
pter pctā primi hoīs et pꝛ innumera
pctā qꝛ poſtinodū hoīes pmiſerūt fuit
diuiſum a deo ſicut dicit yſa. lix. Iniq
tates veſtre diuiſerūt intꝛ vos et deū vꝛm
⁊ abſconderūt faciem eiꝰa vobis. Iſtō
eſt ſignum maximi odij inter deum et

homines. ſ. abſcondere faciem ſuaz ab
homine. Quia tria ſunt ſigna inunt
icie ⁊ iſtud eſt ſupremū. Primum eſt
cū quis denegat alicui ſuam familiari
tatem quemadmodum xꝑc illi cui di
xit Mat. viij. ⁊ Luce. ix. vulpes foue
as habent cā. Scđm eſt cum quis de
negat alicui ſuam loquelam ſicut Jo
hannes euange. dicit loquens de here
tico. ij. Jo. j. nec aue ei dixeritis. Terc
um ⁊ vltimū eſt cum quis denegat ali
cui ſuū aspectū. ſicut dauid dixit de ab
ſalone filio ſuo. ij. Reg. xliij. qꝛ nō vide
ret faciem regis: In hoc gradu erat de
us reſpectu humani generis ſicut aſt
moysi Exo. xxxij. Non videbit me ho
mo ⁊ vincet. ⁊ gemēs Job. ca. xij. dice
bat. Cur faciem tuā abſcondis et arbi
traris me inimicum tuū? Abacuc. c. j.
Nūdi ſunt oculi tui dñe vt nō videas
malū ⁊ reſpicere ad iniquitatē nō pote
ris. Cū ergo tanta eſſet diſcordia inter
deū ⁊ homines ⁊ ad pacificandum di
ſcordes ſit neceſſarius mediator. Ido
meſſias pmiſſus debuit exire ⁊ ſuſcita
ri de medio qđ veridice fuit impletum
in xꝑo iſu ſaluatore noſtro. Quia
ipſe vt oſtenderat qꝛ verā pacē venerat
facere inter deū ⁊ hoīes ⁊ vt innueret:
qꝛ verus mediator erat quaſi ſemp me
diū elegit. ſ. pacem inchoans. pacē
ordinans. pacē pfirmās. pacem publi
cans. pacem pſeruās. Hi ſunt quinque
paſſus aſcenſus noſtre ſalutis. Eſt er
go primus paſſus qꝛ xꝑc pacez incho
ans exiit de medio qꝛ eſt media in tri
nitate pſona. Hic ſunt due ppoſitio
nes ſignate. Prima eſt qꝛ debuit deus
incarnari vt homo reconciliaret deo ⁊
fieret pax. Scđa qꝛ nō pater nec ſpirt
uſ ſanctꝰ ſꝫ filiꝰ. Prima ppoſitio patet
dupliciter. primo qꝛ nulla creatura ſuſ
ſiciebat ad tāū debituꝛ pſoluēdū. cū de
bitū eēt infinitū qꝛ ſꝫ infinitū offeſa ſu
it facta. Scđo qꝛ pꝛia pꝛijs curantur.

Cum igitur homo cum peccauit voluerit esse
deus dicere sibi dyabolo erit sicut dicitur:
Gen. iij. & p. contrariū vt homo curaret op-
tuit q. p. petrius de. fieret homo. De hac
matéria in q. to lac. dicitur. Scda. ppo-
sitio p. q. licet tres p. sene sint vn. de.
distingunt. tñ realiter p. relatōes & ha-
bent etiā appropiata distincta. q. po-
tentia appropiata p. sapi. filio. & bo-
nitas sine amor. spūscō. q. sunt quasi
tres diuise triū psonar. offerentia se in
campo certaminis vt cuiuscūq. tange-
ret diuisa p. hoie exiret in campum. ve-
nit dyabol. & terigūt diuisas filij dicēdō
p. entib. p. m. Erilis sicut dñi sciētes
bonūz malū. nō dixit potentes nec bo-
ni sed sciētes. & cū scia sit appropiata
filij sicut potentia p. s. & bonitas spūscō.
scit vt dictū est. nō ergo debuit venire
p. redemptiōe hois & ei. reconciliatōe
de. pater nec spūscō. & fili. q. est me-
dia in trinitate psona. Item pacem in-
choans venit in tpe medio. Currūt. n.
trīs silentia ab initio mūdi vsq. ad bea-
titudinē eternā sicut patuit supra in b.
lit. ar. iij. terciē p. sideratōis. & b. est qd
dicit Sapi. xviij. Dum mediū silenti-
um tenuerūt oia & nox i suo cursu me-
diū iter h. f. Omipotes sermo tu. dñe
exilis de celo a regalib. sedib. venit.
Angel. venit ad virginē hora cōpleto-
rij. Et ideo tūc pulsaf. p. aue maria: du-
rauit sacra collocutio vsq. ad dimidi-
um noctis & tunc dante consensu vir-
ginē om. p. sermo deli. verbū patr. q.
est ei. fili. a regalib. sedib. venit i virez
scz virginis. Sic ergo p. q. fili. dei ve-
nit in medio silentio in incarnatōnem
sic etiā natus fuit media nocte sicut p.
Lu. ij. q. pastores custodiebant vigili-
as noctis. p. dicta tria silentia figurant
nobis tres magnos annos duratiōis
mūdi. In quoz medio debebat venire
messias ad viuificandū gen. hūanūz p.
petrū mortuū dicere p. b. abacuc. iij.

c. dñe op. tuū in medio ānoz viuifica-
stulid in medio ānoz notū facies. Tres
pacē inchoās stetit in medio. s. vter.
ginalis. Ipsa em. vgo brā q. debuit esse
mater ist. excellentissimi mediū. int. de
um & hoicm rōnabile fuit q. etia. ipsa
esset mediū. Fuit em. medium loycale
mediū morale & mediū naturale. que-
rūt em. loycl mediū ad p. cludendū ma-
iorē extrematē d. minorē de q. fac. tñs.
magnū p. cellū i. ij. p. ioz. Maior extre-
mitas de. minor extrematē i. genē rō-
nabiliū hō ē p. q. sterūt p. iarche et p. pbe
& multū aliū multis t. p. b. mediū ad cō-
cludendū p. dictam maiorē extrematē
tem de minorē & nō inueniūt. S. ve-
nit beata virgo & facta est mediu: quia
in ipsa & p. ipsam verbum caro factum
est & maior extrematē predicata est de
minorē. quia homo est deus. & etiā mi-
nor de maiorē quia deus est hō. Est etiā
am virgo beata medium morale. fm.
em aristotilem. ij. ethicoz mediū mo-
rale est virtus nihil participans de ex-
tremis q. extrema sūt viciosa. tale me-
diū fuit virgo beata q. nullū viciū
contraxit. Et fm. Hiero. nihil gratie.
nihil virtutis. nihil candoris est quod
nō resplendeat in maria. Fuit etiā me-
diū nāle qd. ponit triplex a. p. b. s. i. mo-
diū circuli. mediū celi. medium mūdi.
Mediu circuli ē a q. om. linee recte p.
tracte ad circūferentiā sunt eqles. Cen-
trum istud est brā virgo. In circulo s.
p. ctōres q. i circūitu impy ambulabāt
teste ps. xj. & ab ea. ad circūlū linee du-
cte sunt eqles q. om. p. ctōres et alios
eqliter videt respicere. vñ Bern. Ma-
ria oib. oia facta ē sapiētib. & insipien-
tib. copiosissima charitate deberricē se
fecit. vt de plenitudine ei. suscipiāt vñ
uersi. Est et mediū celi qd. d. linea eq-
noialis in q. cū ē sol eqno. sum facit &
sub q. hitantes nō agitant p. turbatōn-
bus t. p. m. q. sunt in optima dispositōe

propter quod multi theologi dixerunt quod sub illa linea est paradisus terrestris: talis linea fuit ygo beata quod cum ea fuit sol iusticie factus est equinoctius: quod non sicut dies fuit illuminata. Infinitum visum est equi finito. eternum temporalis. Immortale mortali. Inuisibile visibili. Inmensum capabili. diuitem pauperi. homines etiam qui habitant sub hac linea sunt in optima dispositione: non agitant neque morantur per barones demonum propter quod merito dicitur paradisus. Tunc enim impleta fuit figura illa Genesii. ii. quod posuit de lignum vite in medio paradisi. id est christum verum filium suum in medio ventris virginis. Est etiam virgo beata medium mundi. Istud dicitur a philosophis esse terra que equaliter undique distat a celo. Tres autem sunt proprietates terre propter que virgo beata dicitur terra. Est enim infima et maria ygo infima quod humilima: cum enim deberet esse mater dei vocavit se ancillam. Lu. j. Ecce ancilla domini etc. Secundo ad terram currunt aqua et ad beatam virginem abundantie gratiarum per. c. iij. iter medium montium pertransibunt aqua. Tercio omnia ponderosa tendunt ad terram tanquam ad centrum et sunt medium ut ibi saluentur sic et peccatores quando pondere peccatorum recurrerint ad istud medium saluantur. Dominus bernardus ad mariaz velut ad medium dei recurrat qui in celo sunt et qui in inferno. et qui nos precesserunt. et nos qui sumus et qui nos sequuntur et nati natorum. et qui nascuntur ex illis. Sic ergo per quod beata ygo est medium locale. morale et naturale. per pacem fienda inter deum et homines. Verus ergo messias filius dei in inchoatione pacis exiit de medio personarum diuisarum in quantum deus. Suscitatus est de medio fratrum. In quantum homo: venit in medio silencio in medio annorum et stetit in medio paradisi. id est ventris virginis et sic tanquam mediator verus in inchoatione pacis uniuersis diuisis. id est deum et homines: quia deus et homo unus est christus. id est verus mediator. Secundus passus est quod ordi-

nando pacem christus verus messias stetit in medio quadrupliciter. Primo statim sicut fuit natus stetit in medio animarum. scilicet bonis et animis sicut per abacuc. ij. secundum aliam translationem. per bovem qui ruminat intelligunt contemplatiui quorum officium est ruminare dei magnalia. id est rerum creationem. hominis recreationem. mundi gubernationem. premediationem bonorum: et punitionem malorum. Per azinum intelligunt actiui quorum officium est onera et labores tolerare: quales sunt predicatorum confessores et omnes exercitantes se in operibus misericordie. inter quos christus positus est. virosque in societatem recipit et ad suam beatitudinem perducit iam factos homines. id est rationabiles qui per peccatum quasi bestie vivebant. Secundo ordinando pacem inueniens est in medio doctorum sicut patet Luc. ij. Cum factus esset annorum. xij. dicitur textus audientem illos et interrogantem se quis. stupebant autem super prudentiam et responsis eius. quod nunquam viderant infantem tam tenere etatis tante sapientie quam maxime cum scirent eum literas non didicisse. Inueniens est ergo in medio doctorum in signum quod sapientes et docti huius mundi vel habebant ad illud medium uerti vel quod sapia illorum per excessum splendoris illius medij debebat obfuscare. quod indicat numerus. xij. annorum qui est numerus supercrecens secundum beatum ysidorum. li. primo. iij. quod et pres aliquos per reddunt quod suum totum. per quod ille sit unus et duo et tres et quatuor et sex qui sunt iuncte reddit. x. et sex. sic etiam improporcionabiliter sapia christi excedebat sapiam doctorum. Tercio ordinando pacem transiit per medium inimicorum ipsos fugiens Lu. iij. quod cum voluissent ipsum precipitare de monte ipse transiit per medium illorum ibat. Dicitur beda quod cum precipitaretur ad modum cere liquifacere cessit et fecit quoddam pecanum in quo recepit est christus

Consideratio tertia XXXIII

et manent ibi ruge vestis et signa pedis sicut asserunt illi qui viderunt. tunc. n. fecit se inuisibile per medium transiens. fugiens mortem precipitantis. quia non debebat mori nisi in ligno ut vinceret vincentem in ligno. Quarto ordinando pacem stetit in medio discipulorum. dando eis formam eligendi platum eos erudientes et eis seruientes. unde Iuce. xxiij. Ego inquit in medio vestrum sum. sicut qui ministrat. q. d. Ille sit vobis supior qui fuerit humilior. non ergo attendatis quod sit maior sed attendite quod humilior sicut ego. qui licet sum dominus et magister vestrum non. sicut qui recubuit in mensa sed sicut qui ministrat. propter ergo quod Christus verus messias ordinando pacem inter deum et hominem stetit in medio doctorum fugit per medium persecutorum et ministrat in medio discipulorum. Tertius passus est Christus consummando pacem ordinata stetit in medio dupliciter. primum stetit in medio latronum sicut per Jo. xix. crucifixus est cum eo duos latrones hinc et inde medium autem iesum quod iudei fecerunt ut populus cordis cogitaret quod erat cum malefactoribus puniret erat malefactor sicut et alij. Sed in diuina dispensatione factum est ut impleret prophetia Esae qui ante illum vacua fuerat Esa. liij. et cum sceleratis deputatus est. Positus est autem in medio latronum. ut nullus quantumcumque peccator desperet de venia si voluerit facere penitentiam. quia et ille latro licet se ro cognoscens peccatum suum et petens misericordiam inuenit subito veniam. hodie inquit eris mecum in paradiso. et sic factum est. quia ea de die vidit diuinam clementiam que visio de paradiso. sic cum videtur christum sancti patres in inferno paradisos fuisse ibidem. Secundo consummando pacem stetit in medio terre. quia in montem caluarie ubi crucifixus est Christus in medio terre habitabilis. tunc autem impleta fuit prophetia dauid in ps. lxxiij. Deus autem rex noster ante secula. i. eterna ordinatione rex operans est salutem in me

dio terre. tunc. n. ibi operata est salus humani generis et consummata pax inter hominem et deum. Fuit. n. Christus crucifixus in medio terre ut tanquam centrum et medium omnium omnia traheret ad seipsum. quia ipse dixit cum exaltatus fuero a terra in cruce in medio terre omnia traham ad meipsum Jo. xij.

Quartus passus est quod Christus publicando pacem consummata stetit in medio. unde post resurrectionem stetit in medio discipulorum suorum. et dixit eis ter. pax vobis. Joh. xx. q. d. Jam est pax inter deum et hominem consummata per passionem meam. stans in medio latronum et in medio terre. et ideo pacem consummata vobis in publico dicens in medio vestrum pax vobis. Et sicut Christus per seipsum stans in medio pacem publicauit discipulis. sic et per litteras per totum mundum diuulgauit. Iste Iesus inter ceteras fuerunt epistole pauli in quibus modo publicauit quod Christus personaliter extrema diuisa vniuersis factus mediator. unde ad Gal. iij. loquens de christo quod lex fuit posita in manu eius. sicut in manu mediatoris ut de ea faceret quod vellet dicit. mediator autem unus non est. deus autem unus est. operans ergo quod mediator sit duorum et sit non solum deus sed deus et homo vniuersis extrema diuisa. publicauit etiam quod Christus fuit mediator extrema per concorditer pacificas ut per ad Hebre. ix. ubi dicit quod Christus non nisi testamenti mediator est. ut morte intercedente in redemptionem eorum purgationem quam erant sub priori testamento. reprobationem accipiant qui vocati sunt eterne hereditatis. Intinuit etiam firma pax per litteras. per quod de christo dicit ad Hebre. viij. melioris testamenti mediator est Iesus. quanto in melioribus reprobationibus sanctum est. Veteris testamenti mediator fuit moyses qui promissit obseruantibus bona temporalia. Noui testamenti mediator est iesus qui promittit fidelibus regnum celorum. publicauit etiam per litteras hominibus quod Christus pacem inobilitet ratiifi-

conerat discēs de ipso. j. Thl. ij. Medla
tor dei et hoīū hō iēsus xp̄c. cuius te-
stamentū confirmatū est tēpibus suis.

Quintus passus ē q̄ xp̄c pacē pub-
licatā cōseruando vsq; in finem seculi
stat in medio. Ip̄c. n. dixit Math. ult.
Ecce ego vobiscū sum oībus diebus:
vsq; ad cōsumatōē seculi. S; quō sit
in medio vidit Job. euāgelista apoc.
j. vbi dicit. vidi septē cādelabra aurea.
et in medio. vij. candelabroz aureoz si-
milē filio hoīs. i. xp̄o filio vginis. Ista
septē candelabra aurea sūt septē eccie
sacra. s. baptis̄m. cōfirmatio. p̄nia. eu-
charistia. sacer ordo. infimoniū. extre-
ma vntio. In quoz medio. s. in sacra-
mento eucharistie est xp̄c verus deus
et verus hō. qd sacramentū etiā dura-
bit vsq; ad aduentū xp̄i ad iudiciū. vt
dicit apls. j. Cor. xj. Quotiens. n. mā-
ducabitis panē hunc et calicē bibetis
mortē dñi annūciabitis donec veniat.
scz ad iudiciū. Est ergo xp̄c in sacra-
mento eucharistie vsq; ad finē seculi. sicut
in medio septē candelabroz aureoz in
pacem inter deū et hoīem cōseruando
et nō solū inter deū et hoīes. sed etiā
inter hoīes et hoīes existentes in me-
dio eoz. eoz voluntatē faciendo. sicut
ip̄c dicit Math. xvij. vbi duo vel tres
fuerint cōgregati in noīe meo in me-
dio eoz sum. Dicit in noīe meo. i. in
charitate in medio eoz sum. s. eoz fa-
ciendo voluntatē si fuerit eoz petitio
triplici conditōe regulata. s. q̄ petant
p se et pte et p̄seuerāter. Bene ergo di-
ctū est moysi a dño in p̄missione mes-
sie. ppheta suscitabo eis de medio fra-
trū suoz. Ex quib; duo catholica do-
cumenta accipiunt. Primū q̄ verus
messias debebat eē mediator dei et ho-
minū. Secundū q̄ verus messias de-
bebat eē de genere tribus iude q̄ ma-
nifeste impleta sunt in xp̄o iēsu salua-
tore nostro.

¶ verus messias debeat
esse similis moysi in dādo legē

¶ Erctus thesaurus aperit d̄ assi-
milatione messie quā sacra scri-
ptura determinat. q; postq̄ de
dixit moysi. ppheta; suscitabo eis de
medio fratrz suoz statim subiūxit cui
debebat assilari dicēs silem tui. c. quo
supra. forte. n. dixissent iudei nō suffi-
cere ad hoc qd q̄s dicat messias q̄ ex-
eat a medio. s. a tribu iuda. quia mul-
ti alij pphete fuerūt d̄ tribu iuda. vt da-
uid. et sic suscitati sunt de medio fratrz
suoz. Sed quid dicit regula. singula
que nō p̄sunt multa vnta iuuant. suf-
ficat q̄ q̄tū ad hoc q̄ debebat eē de tri-
bu iuda verificat in iēsu nazareno. q̄
ip̄e fuit filius marie que fuit despōsa-
ta ioseph q̄ fuit de tribu iuda. vt patet
Math. j. et mulieres nō desponsabant
nisi viris tribus sue. Ido sequit in au-
croitate que dicta fuit moysi. ppheta
suscitabo eis et. silem tui. q̄ dicat de
nō solū sufficit q̄ sit de tribu iuda sed
q̄ assimilet tibi. Ista similitudo debuit
finē aliquid singulare eē qd fuerit i mo-
se et n̄ fin aliquid cōe. Moyses duxit
pplm et rexit. Multi etiā alij hoc fece-
runt vt aaron cū eo et post eum Josue
Moyses fecit multa miracula et alij
multi. hoc idem et maiora vt heliseus
q̄ mortuū suscitauit qd ē maximū mi-
raculoz. S; in q̄ inuenit moyses sin-
gularis nō habens parē in quo d; si-
bi assimilari messias. certe in danuo le-
gem. h̄c sunt quatuor p̄ncta vidēda
Primus punctus est quō moyses fu-
it singularis in dando legem. Secun-
dus si iēsus verus messias debuit da-
re aliā legē a lege moysi. Tercius si de-
bebat illā legē quā daret scribē. Quar-
tus que est excellentia legis noue.

Consideratio tertia XXXIII

De moyses fuit singularis
in dando legem.

Circa primū punctū posset al-
quis dicere qd moyses non fuit
singularis in dando legē. quia
fm iisd. v. et xl. c. j. multi fuerūt qd de-
derunt leges. qz primus qd dedit leges
grecis fuit foroneus rex. p̄mus qd de-
dit leges egyptiis fuit mercurius ter-
megistus. p̄mus qui dedit leges athe-
nienſibus fuit ſolon. p̄mus qd dedit le-
ges lacedemoniis fuit ligurgus. Iste
fecit legē qd ciues haberēt libertatē eli-
gendi magistratus et rectores. Iste di-
uinit ſolū tam in domibus q̄ in vineis
et alijs p̄dijs p̄equale ne q̄s poſſet dici
potentior alio. Iste fecit iuuenes vna
veſte nō amplius toto anno vterētur.
nō p̄miſit aliquē cultius alio p̄gredi.
nec opulenti epulari. Qui ſingula h̄
pecunia h̄ cōpenſatōe meſſiū coequa-
rit iuſſit. pueros puberes nō in for̄. ſed
in agrū deduci iuſſit ne p̄imos ānos
in luxuria ſed in labore et ope agerent
nec prius in vibē redirent q̄ viri facili
eſſent. Statuit virgines ſine dote nu-
bere vt vxores nō pecunie cā eligerēt
h̄ virtute. et ſic infimonia diutius p̄ma-
nerēt. Maximū honorē nō diuitiis et
potentiā h̄ ſenū eſſe ſtatuit. Demū vt
ſuis legibus eternitatē daret iureiurā-
do obligauit ciuitatē nihil mutaturū
priuſq̄ reuerteret. Profectus eſt autē
creā vbi volūtariū exiliū p̄petuo egit
morietq̄ abiici ſua oſſa in mari iuſſit.
ne forte lacedemonios ſe ſolutos crede-
rent iureiurando ſi corpus eius redu-
cerēt ad ciuitatē. Primus qd dedit le-
ges romanis fuit Numa pompilius.
qui primus ſucceſſit romulo in regno
Deinde cū p̄p̄os ſeditioſos magistra-
tus ferre nō poſſet. x. viros legib⁹ ſcri-
bendis creauit. qui leges ex libris ſolo-
nis in latinū ſermonē trāſlatas. xij. ra-
ballis expoſuerūt. Paulatim autē autē

que leges vetuſtate atq̄ incurſa perie-
rūt. Noue a conſtantino ceſare ceperūt
et reliquis ſuccedentibus. erantq̄ per-
mixte et inordinate. Poſtea theodoſi-
us minor auguſtus ad ſimilitudines
gregoriani et herimogeniani codicem
factum conſtitutionū a Conſtantini
temporib⁹ ſub proprio cuiuſq̄ impe-
ratoris titulo diſpoſuit quem ſuo no-
mine theodoſianus vocauit. Juſtina-
nus ſcō qui iperauit anno domini q̄n
geſiſſimo quadageſimoſecundo. et
imperauit annis. xxxvij. hic leges ci-
uileſq̄ romane quarū erat nimia pro-
lixitas admirabili breuitate correxit et
ad. xij. libros coartauit. Et de omnib⁹
vni codicē ordinauit. quē codicē Ju-
ſtinianū appellari voluit. Fecit etiam
librum inſtitutionū quē in quatuor
diſtingit libros in quibus legum p̄i-
mordia continentur. Nouas quoq̄ le-
ges quas ip̄e fecerat in vniū volumen
redactas nouellas vocari voluit quē
cōiuncte autentice appellant et ſunt
per collatores diſtincte. Omniū etiam
magiſtratuū et iudicū ſeu iuris con-
ſultorū legesq̄ duorū milliū librorū eſſe
dicebant abbreviari fecit et ad numex
librorū quinquaginta rediſit. ip̄m q̄s li-
bri digeſtorū ſeu p̄adectarū vocari mā-
dauit. quibus legibus hodie tot⁹ mū-
dus ordinatur et regit. In iſto princi-
pe cōcurrerūt potentia ſapientia et di-
uinus cultus. per potentia hoſtes ſu-
perauit. per ſapientia mundū iuſtis legi-
bus ordinauit. per diuinū cultū deū
et eccleſiam edificijs et alijs operib⁹
honorauit. Cum ergo om̄es predicti
leges dederūt vt oſtenſum eſt: patet
euidenter qd Moyses in dando legem
non fuit ſingularis. Reſpondeo et
primō declaro quid eſt lex. Secundo
diſtinguam nomen legis. Tercio ſol-
uerur dubitatio. Circa primū dicit qd
lex eſt quoddā ſp̄ale vinculū quo ho-

Liber

mines tenent et ligant ne per actus illicitos euagent. Sic enim aialia siluestria non domant nisi per foribus vinculis teneantur. quia. scilicet. non quibus domita efficerent si sine vinculis ad voluntatem suam vagari dimitterent. Sic vero necesse fuit ut leges et mandata a deo et a superioribus fierent ut infra limites iusticie vagabiles mores hominum corrigerent et domarent. Non enim qui sicut vir varius in supbia erigit. et sicut pullum onagri se natum liberum putat. ut dicitur Job. xj. Nunquam perfecte corrigeret vel domaret si sine legum vinculo vagari ad arbitrium sineret. Et ideo circa secundum ad ligandum mores hominum ne vagarent constituta est lex triplex. scilicet. lex nature diuine curet humane cure. Lex nature est illa inflexibilis certitudo quam deus infinderis per se collocavit ne quis excusari possit que vinculum dicitur ostendit quod bonum vel quid malum. de qua dicitur ad Romanos. ij. Cum gentes que legem non habent ea que legis sunt faciunt. ipsi sibi sunt lex vide ibi. Lex diuine cure est quam dedit deus moysi in scriptis. Et ideo dicitur lex scripture. et quam Christus in illa promissus impletus vacuitate eius veniens ex generis humani amore per se ipsum docuit et in cordibus impressit suisque fidelibus dereliquit et ideo dicta est lex amoris. Lex vero humane cure est illa quam ad regendum humanum principes statuerunt. de qua dicitur. j. Cor. vij. Lex in homine dominatur quanto tempore uiuit. Circa tertium ad predictam dubitationem dicitur quod verum est moysen in dando legem esse singularem. et verum est quod alij qui dicti sunt dederunt leges. quia moyses dedit legem diuinam. Alij vero leges dederunt humane. ait enim beatus ysidorus ubi supra. Moyses gentis hebraice prius omnium diuinas leges sacris litteris explicauit. ut infra ca. ij. ponens diuinam inter leges diuinas et humanas dicit. omnes autem leges aut diuine sunt aut humane. diuine natura humane moribus constant. Ideo

primus

quod hec. scilicet. humane discrepant. quia alie alijs gentibus placent. Si ergo moyses ideo datus legem diuinam fuit singularis et solus in illo qui singulariter fuit propheta suscitatus de medio debebat ei assilari. sequitur quod ille propheta debebat dare legem diuinam. quod solum impletum est in iesu Christo saluatore nostro qui dedit legem euangelicam que lex diuina est et noua. sicut moyses dedit legem diuinam antiquam. Quod ad secundum punctum. scilicet. utrum iesus uerus messias debuit dare legem diuinam aliam a lege moysi. dico quod sic. ad quod probandum adduco tres fidelissimos testes. quorum primus est esaias qui in. c. ij. quod ad litteram exponit de messia inter cetera dicit. De syon exibit lex et uerbum domini de iherusalem. quod uerum est in iesu nazareno uero messia et in eius discipulis et apostolis qui inceperunt uerbum predicationis in iherusalem. et continuauerunt et publicauerunt per totum mundum. quia in omnem terram exiit sonus eorum etc. Declarat rabibalamon super uerbo. eleuabitur super omnes colles. c. eode dicens. Quid uult dicere eleuabitur super colles nisi quia miraculum quod erit factum in eo erit maius quam miracula montis synai et carmeli et thabor. Et quod est illud miraculum est illud quod dicit de syon exibit lex. Item dicit in midras tusim. i. in glo. psalterij super illud. Dilectus in fortitudine tua letabitur rex. ps. xx. dicit sic. Quid uult dicere Esaias in c. xj. qui dicit. In illa die erit radix iesu que stat in signum populoz ipsum gentes deprecabunt. et erit sepulchrum eius gloriosum. Dicit rabibama. Non uenit rex messias nisi ut det gentibus seculi mandata. sicut tabernacula palmes et phylacteria. Satis apparet ex intentione huius doctoris quod deus debebat dare legem nouam in qua essent mandata ceremonialia sicut in lege ueteri. Et quia faciendam aliquarum ceremoniarum legis antique. non apparet quod sit sua intentio quod messias deberet dare illas easdem

cerimonias. cum causa propter q̄ da-
te fuerunt in illo tpe sit iam p̄terita ⁊ i
tpe messie nō est locus vt dent. Itē d̄r
in midras sichasirim. i. in glo. cantico
rū sup̄ textu ca. p̄mi vbi d̄r. Osculetur
me osculo oris sui. dīc. rabi iabyda. In
hora qua israhel audierunt ex ore dei.
Duo prima mandata legis fuerūt fir-
mati in cordibus suis taliter. q̄ nō tra-
diderunt obliuioni. Veniūt ad moy-
sen ⁊ dixerunt. en rabi opz q̄ tu sis me-
diator inter deū ⁊ nos. sicut scriptū est
Exo. xx. Dixerūt moysi loquere tu no-
bis ⁊ audiemus. non loquatur dñs no-
bis ne forte moriamur. Ex illo tūc do-
cebat eos moyses legē. ⁊ qui addisce-
bant obliuioni tradebāt. ⁊ dixerūt. sic
moyses est carnalis ⁊ transiens sic do-
ctrina sua transit a nobis. ⁊ dixerūt ra-
bi. vrinā vellet deus secūdo ostēdi no-
bis ⁊ iā oscularet nos osculis oris sui
taliter q̄ sua doctrina refirmaretur in
cordibus nr̄is. ⁊ dixit eis moyses hoc
nō pōt eē mō. s̄ in tpe messie erit. quia
sic scriptū est. Dīere. xxxj. dabo legem
meā in visceribus eoz ⁊ in cordib⁹ eo-
rū scribam eaz. hec ibi. Hec est illa lex
quā cum magna instantia petebat da-
uid secūdo testis in psal. cxviii. legez
pone mihi dñe viā iustificationū tuaz
⁊ exquirā eam sp̄. hic pōt queri a iude-
is quā legē hic petebat a dño Dauid.
nō legem moysi q̄ eam iam habebat.
s̄ aliā. q̄ dicit viā iustificationū tua-
rū. ⁊ hec nō est alia nisi veri messie iesu
nazarenī que iustificat. lex. n. moysi nō
iustificabat nec eius sacrificia. ptz q̄ il-
la sacrificia de p̄ se non placebant deo.
nec cū lege instituta sunt. Dīere. vii. Is
dicit dñs. nō sum locutus cum patri-
bus v̄ris in die qua eduxi eos de terra
egypti de verbo holocaustoz ⁊ victia-
rū. s̄ fm q̄ dicit rabi moyses d̄ egypto.
Ita sacrificia nō fuerūt data nisi vt re-
traherent a sacrificijs ydolorū. ⁊ in si-

gnū huius nō fuerunt data p̄p̄o nisi
postq̄ p̄p̄s ad idolatriā declinauit vi-
tulum constanter adorando. Ideo vo-
luit deus magis ea sibi offerri q̄ idol.
⁊ de hoc pulcre tractat sanctus Tho.
p̄ma sc̄de. q. cii. arti. iij. in corpe. ⁊ dein
de p̄ totū. Itē patet q̄ sacrificia legis
moysi nō iustificauerūt. q̄ semp cū eo-
rū oblatōe requirebat oblatio sacerdo-
tis paret in leuitico. Sed qd si sacer-
dos esset malus ⁊ indignus v̄rū exau-
diret a dño. certe nihil valebat totum
sacrificiū. ⁊ hoc est qd dicunt doctores
theologi i quarto q̄ sacrificia valebāt
nō ex ope opato s̄ ex ope opante. Se-
cus est de sacrificijs veri nr̄i messie ie-
su nazarenī. q̄ valent ex ope opante. et
ex ope opato. vt ptz i baptismo q̄ quā-
tūcūq̄ sit malus minister ⁊ pessim⁹.
etiā iudeus ⁊ infidelis quicūq̄ faciens
qd eccl̄ia intendit. baptisimus complet
suū effectū. Petebat ergo dauid legē
veri messie iesu nazarenī que iustificat
dicens. legem pone mihi dñe iustifica-
tionū zc. hec est illa lex. s. iesu nazarenī
data in monte syon nō in monte synai
de qua tercius testis. s. Hieremias ca.
xxxj. dicit. Ecce dies veniūt. i. tpa no-
ni testamēti. dicit dñs ⁊ faciam domus
israhel ⁊ domui iuda. i. fidelib⁹ xpm cō-
fidentibus. generaliter ⁊ credentib⁹ de
iudeis specialiter fm q̄ dicit Act. xiiij.
Prīmū vobis optebat loqui verbum
dei zc. sedus nouū. i. legem nouaz. lex
em̄ frequenter in veteri testamento vo-
catur sedus nō fm pactum qd pepigi
cum patribus v̄stris in die qua eduxi
eos de terra egypti qd irritū fecerunt.
ipm multipliciter transgrediendo. sic
ptz in libris iudicū regū ⁊ paral. Ecce
q̄ exp̄sse dicit p̄pha legem veri messie
quam vocat sedus nouum siue pactū
debere esse aliā a lege moysi. ⁊ dicit
nō fm pactū qd pepigi cū p̄ribus eo-
rum in die qua eduxi eos de terra egypti
c. iij

Liber

primus

pti. s. cum dedit eis legē in mōre synag
 Quid ergo alia debebat eē lex mes-
 sie pmissi. s. iesu xpi a lege moysi vidē
 da est differentia inter vtranz legem
 que nō vna sed multe incōpabiles di-
 cte sunt de qbus dat testimoniū sacra
 scriptura spāliter doctrina beati pauli
 qui plenius oēs alij autores noui te-
 stamenti locutus est ostēdens. qz im-
 pleta erāt misteria ipius cessauit vsus
 legis moysi que primo erat. Et de di-
 uersis ptibus suarū eplārum colligunt
 hic. xiiij. dñe. z addam vna. vi sic sunt
 xv. dñe que p ordinem sunt iste que se-
 quitur. vñz lex moysi est lex carnis. lex
 xpi est lex spūs. lex moysi est lex timo-
 ris. lex xpi est lex amoris. lex moysi ē
 lex figure. lex xpi est lex veritatis. lex
 lex moysi est lex oneris ponderosi z si-
 ne cōmodo. lex xpi ē lex suauitatis le-
 uitatis z multi fructus. lex moysi ē lex
 seruitutis. lex xpi est lex libertatis. lex
 moysi est lex que occidit lex xpi est lex
 que viuificat. lex moysi est lex mortis
 lex xpi est lex vite. lex moysi est lex q ē
 vñs peti. lex xpi est lex q ē plenitudo
 grē. lex moysi est lex antiquitatis z de-
 bilitatis. lex xpi est lex nouitatis z for-
 titudinis. lex moysi est lex vacua. lex
 xpi est lex abundantie. lex moysi ē lex
 imperfectōis. lex xpi est lex pfectōis. lex
 moysi est lex noctis. lex xpi ē lex diei.
 lex moysi est lex tenebrarū. lex xpi ē lex
 lucis clare. lex moysi ē lex misterij dā-
 nationis. lex xpi est lex iusticie z salua-
 tōis. lex moysi ē lex pticularis. lex xpi
 est lex generalis. Omisissis primis. xiiij
 ppter pleritatē euitand. qāue diligēs
 lector in pñctis eplis poterit inuesti-
 gare q quālibet cōditōem legis moysi
 poterit cōcludere nō fm pactū zc. vt
 supra. Vltimā solū p pñti intendo p-
 tractare cuz hec sit inter ceteras ppila
 dia vtriusq legis. lex. n. moysi fuit p-
 ticularis pp multa. pmo qz lex serui. s.

moysi. Scdo quo ad pplm. qz fuit da-
 ta pticulari z limitato pplo. s. descēde-
 tibus ab abraā p ysaac. Tercio q ad p-
 cepta ceremonialia sacramētalīa z iu-
 dicialia q solū obligabant pplm limi-
 tatū. s. iudeoz z nō alios hoies mūdi.
 ppter qd ille pplis fuit dictus peculā-
 ris. Quarto erat limitata pticularis
 quo ad locū. s. terre pmissionis in qua
 obligabant iudei. z nō in altera iplere
 multa suorū pceptoz habentibus in se
 ceteros limites vel terminos. Quinto
 quoad tps. qz habebat durare tpe limi-
 tato. s. vsq ad aduentū messie. lex vñ
 xpi est lex vniuersalis. p qz lex dñi vñs
 perli sicut lex moysi lex serui. Scdo ē
 lex vniuersalis sine aliqua limitatōe
 qz mādāt suis aplis dicēs. eūtes i mū-
 dū vniuersum pdicare euāgelij omī
 creature math. vl. z q baptizaret oēs
 gentes z doceret nō doctrinam moysi
 serui sui sed quā tpe dñs pcepit eis. et
 ppter ea data z notificata lege q ē vni-
 uersalis z cōis oibus gentibus. statim
 cessauit lex moysi q erat pticularis da-
 ta iudeis cū vna eēt incōpatibilis alte-
 ri. z dico incōpatibilis nō solū qz ob-
 uantia vtriusq nō pōt eē in vna psona
 que ad plenū eas seruet. sed vltra hoc
 incōpatibilitas est respectu diuersarū
 psonarū cū vna lex qstū ad obseruan-
 tiā debita ipius repellat z in exiliū mī-
 rat alterā. nō solū ab illa psona in qua
 stat vel a domo. ciuitate regno vel im-
 perio s. a toto mūdo. z iō melius dici-
 tur q vna lex alterā totaliter annullat
 volo dicere q nō pōt esse lex dei ordi-
 nata ad salutē aīarū quā obseruādo hō
 meret paradysum nisi vna sola q ē lex
 grē cui ē incōpatibilis lex scripture. ē
 ergo altera lex xpi a lege moysi q vna
 pticularis z altera vniuersalis. q non
 fm pactū zc. vt supra. z sic cessare de-
 buit lex moysi sicut pticularis aduentū
 ente lege xpi que ē vniuersalis z cōis

Consideratio tertia XXXVI

sicut minor dādo locū maior. Quo ad terciū pūctū i q̄ q̄rebat ex quo verus messias debebat dare legē. sic moyses et alii a lege moysi. vix debuit scribere legē illā in pellibus petris v̄l ali quibus alijs extrinsecis. Vides. n. q̄ fuisset valde rōnabile q̄ ip̄e fecisset ali quē librū sacre scripture cui ip̄e fuisset principalis actor et scriptor. q̄ quilibz scia habet suū principalē actorēz sicut grāmatica donatū. loyca aristotelem. geometria euclidē. Ad hanc q̄onē r̄f̄detur ex dictis sancti Thome vltima pte sūmē. q. xliij. arti. iij. q̄ n̄ fuit decēs aut cōueniens q̄ xpc legē suāz aut ali quē libz de sua doctrina scriberet propter quinqz rōnes. Prima ne derogaret dignitati sue. q̄ oportuisset scribere miracula et sanctitatis opa p̄ ip̄m facta et famā quāz habuit in pplis q̄ oia essent in laudē suā. que l̄cz sine supbia scribere potuisset. in mentibz tū hoim nō careret arrogantie nota. Scda rō ne tolleretur auctoritatē suā spūssancto l̄z. n. indiuisa sint opa trinitatē ad extra p̄m Aug. in enche. et ad pollētū. xxviii. q. j. Sic em̄. tū cōmendat p̄ris auctoritas in mūdi creatiōe. Auctoritas filij i mūdi redēptiōe. Et spūssanti in hoim interna inspiratiōe et scripturarū p̄ sanctos cōscriptōe. vñ Greg. dicit in plogō moralū q̄ sacre scripture actor est spūssanctus. et ap̄ls. ij. ad thio. iij. q̄ sacra scriptura est diuinitus inspirata et vtilis ad docendū. Q̄ aut ad spūssanctū pertineat scribere ptz. q̄ scribere ē officiū digitor. nūc aut spūssanctus ē dextre dei digitus. Exo. viij. et Luc. xj. Man. n. et lingue doctor nō sunt nisi instrumētū et calamus spūssancti. vñ dixit dauid psal. xliij. lingua mea calāmscribere. Tercia rō nō decuit q̄ xpc legē et doctrinā suā scriberet in aliquo libro pp̄ suā excellentiā singulārē. scripta. n. ordinant ad impressiōē doctri

ne in cordibus auditoz sicut ad fines. Tūc sic. excellentiori doctoz excellentior modus d̄z attribui doctrinā tradēdi et docendi. Sed excellentior mod⁹ est doctrinā in mentibus auditoz imprimere. sicut faciebat xpc q̄ in libro scribere. igit nō debuit scribere legem suā. vñ pitagoras et socrates et phi antiqui q̄ fuerūt doctores excellentissimi. istū modū tenuerūt q̄ nunq̄ aliquos libros scripserūt. et hec est rō formalit̄ sancti thome. Quarta rō ē vt legē nouā a veteri distingueret et separaret. lex em̄ vetus d̄z lex scripta etiā digitū q̄ tūm ad p̄cepta moralia. Si noua esset scripta xpm̄. etiā posset d̄ci lex scripta Quia igit illa fuit lex timoris fuit scripta in libris et codicibz. q̄ ista amoris fuit scripta soluz in cordibus. Quinta rō vltima est ppter regiā excellentiā demonstrandā. xpc. n. fuit rex. Iesus nazareus rex iudeoz Jo. xix. Et de cet̄ regiā maiestātē q̄ sua dicta et facta p̄ suos notarios scribant nō p̄ se sicut fecerūt quatuor euāgeliste xpi iesu veri messie notarij. Sic q̄ p̄z q̄ xpc nō debuit legē nouā p̄ se scribere in aliq̄bus extrinsecis sed ex amore scripsit eā in cordibus fidelū sicut d̄z in supradicta aucte Hier. h̄ dabo legē meā in viscēribus eoz et in corde eoz scribā eam.

Ex p̄dictis satis claret q̄ verus messias debuit assilari moysi i dādo legē. et q̄ nō debuit dare talē legē sicut erat antiqua h̄ legē nouā. et q̄ illā n̄ debuit scribere p̄ se in aliq̄bus extrinsecis sed i viscēribz et in cordibz fidelū q̄ oia ad l̄fraz iplera sūt in iesu xpo saluatore n̄ro

Quo ad q̄rtū pūctū q̄ ē de excellentia legis noue l̄z ex supradictis differētijs clareat manifeste. specialius tamē etus excellentia declaratur ex sex gradibus perfectiōis. p̄mus est ex ostēsiōe cognitiōis dei. secundus ex contentoz rōnabilitate in mādaz vel mo

c. iij

nitis. Tercius ex miraculoꝝ claritate. Quartus ex eccie stabilitate. Quintus ex diuina bonitate. Sextus ex amantissima pmissioꝝ incōpabilitate. Circa primū gradū notandū est q lex mosaica quo ad fidē vnius dei erat impfecta. qz licz in illa fuit aliqualis noticia vnius dei. z etiā xpi in quodā generali nō tñ fuit ibi noticia explicata trinitatis psonarū in vnitāte essentie nec per psequens incarnatōis. Cuius rō est qz sicut cognitio naturalis pcedit de impfecto ad pfectū. vt dñ p phisicoꝝ. vñ z pueri vocant p oēs viros pñes z oēs feminas matres. z postea distinguūt. Ita sñr supnaturalis cognitio minor fuit in lege veteri q̄ in noua in qua p xpm veritas lucide est reuelata. ppter qd dicit saluator Joh. xviij. Pñ manifestauit nomen tuū hoibus quos dedisti mihi. Ipe. n. manifestauit expresse trinitatez psonarū. pñem noiando a q̄ eternaliter pcessit p generatōez dicens Joh. xvi. Exiui a patre z veni in mundū. s. in vtero beate virginis carnē assumendo. Spñsctñ pmittendo Joh. xv. Cūz venerit paclytus quē ego mit tam vobis a patre. ecce pcessus spñs sancti ab vtroqz. Dominauit etiā expñ se trinitatē psonaz in forma baptisimi Math. xxviij. Euntēs docete omnes gentes baptizantes eos. s. in noie pñis z filij z spñs sancti. Manifestauit etiā vnitatē essentie Joh. x. dicens. Ego et pater vnū sumus hoc est qd iohānes i sua prima canonica ca. v. dicit expñ se tres sunt qui testimoniū dant in celo: pater verbum z spñs sanctus. z hū tres vnū sunt. In figura h⁹ moyses loq̄bat ad pplm velata facie. vt hñ exo. xxxiij qz mysteria fidei nñe erāt figuris z eni gmatib⁹ velata sicut supra late declaratū fuit. In figura etiā h⁹ velū templi fuit scissum in xpi passione. ad oñdendū q declarata z manifestata erāt

que prius latebant sub velamine. pñ qd ipa lex noua tanqz pfecta in cognitione ē donū pfectū descendens a pñe luminū. vt dñ Jaco. j. pñ q cognitio dei pfecta est in lege noua que impfecta fuit in veteri. ppter qd pñes veteris testamēti poterant dicere illud quod scribit. j. ad Cor. xiiij. expte cognoscimus z expte pphetamus. i. impfecte. Secundus gradus quo oñdit lex noua pfectissima est ex contentoz rōnabilitate vel mandatis vel monitiis. qd vt clarius videat oñdit ipsectio legis mosaice quo ad totū corpus suū. scz q ad pcepta moralia z iudicialia z sacramentalia z certimonialia. Primo. n. in lege moysi pcepta moralia fuerūt impfecta. z dicunt moralia pcepta illa q sunt de dictamine rōnis etiā si nulla lex esset sicut ē illud mādātū qd scribitur Exo. xx. Honora pñem tuū z matre tuā zc. Et sñr illud qd p modū monitiōis scribit Leviti. xix. Coram cano capite cōsurge z honora psonā senis z filia. Qz aut ista fuerūt ipsecta declaratur dupliciter. primo qz pcepta moralia in lege moysi ordinabāt act⁹ hominū exteriores tñ. ppter qd apls ad Ro. iij. vocat legē moysi legē factorū. De actibus aut interioribus in qbus consistit bonū moris nihil ordinabat aut parū. Sed p hoc ē qd hñ exo. xx. Non concupisces vxorē pñmi tui zc. Dicendū est fm antiquos doctores q talis pcupia n̄ phibebat inquātū erat oīno latens in corde s̄ inquantū prūpebat exterius p aliqua signa. vt p verba scurrilia. impudicos tactus z oscula zc. hñōi. iō sic exponūt. Nō cōcupisces. i. signa pcupie nō facies. Vñ ad ad philip. iij. dicit glo. q lex vet⁹ phibebat manū nō aim. Vel dicēdū fm alios q lex vetus phibebat cōcupiam animi latentē. hoc tñ erat in paucis. s. in mechia z furto. Item in istis insuffi

cienter phibebat p̄cupiam. q̄ nō pu-
niebat transgressores. et sic p̄t q̄ insus-
ficienter lex mosaica ordinabat actus
interiores. Secūdo declarat sic. quia
lex mosaica etiā actus exteriores ordi-
nabat sicut p̄t Deutro. xxiij. vbi dic-
tur sic. Nō senerabis fratri tuo pecu-
niā ad vsurā nec fruges nec aliquā aliā
rem sed alieno. Ibi. n. p̄mittitur vsura
cū alienis p̄sonis qd̄ est illicitū p̄ra di-
ctamen recte rōnis. Itē deutro. xxiij.
p̄mittit v̄ro dare libellū repudiij etia
cā indebita. Vñ ibidem subdit si acce-
pit homo vxorē et habuerit eā et nō in-
uenerit grām in oculis eius p̄p aliquā
feditatē. scribet libellū repudiij et dabit
in manu eius et dimittet eā de domo
sua. Indivisiuitas autē p̄ totā vitā ē
de dictamine rōnis naturalis. et sic p̄t
q̄ lex vetus imperfecta fuit in moralib⁹
Et p̄pter hanc imperfectiōem lex mosai-
ca dicitur pedagogus noster ad Gal. iij.
Id est regula pueroz et imperfectoz in q̄
bus nō querit p̄fectio interior s̄ ab ex-
terioribus inhonestis timore discipli-
ne rep̄munt. Et in actibus exteriorib⁹
multa eis p̄mittunt que nō p̄mitterēt
viris p̄fectis. p̄pter qd̄ aug. li. de spū. et
l̄ra exponens illud. ij. Cor. iij. l̄ra occi-
dit et. dicit hoc nō tñ de cerimoniali-
bus intelligēdū s̄ etiā de moralib⁹ ve-
teris legis. q̄. s. nō phibebant aliq̄ que
de se sunt mortifera. vt p̄t ex p̄dictis.
p̄pter qd̄ dicit ad Ro. iij. ex opibus le-
gis nō iustificat ois caro. Sed lex no-
ua p̄fecta est in moralibus. q̄ p̄fecte or-
dinat act⁹ hūanos nō solū exteriores
sed etiā interiores et in hoc imperfectōez
legis supplet. p̄pter qd̄ dicit saluator
imperfectiōem legis adimplendo math.
v. et iudicatis q̄ dicitū est antiquis. non
occides. qui autē occiderit reus erit iu-
dicio. Ego autē dico vobis. q̄ ois qui
trascit fratri suo reus erit iudicio in q̄
ordinat motū interiōrē. vt p̄t. Simi-

liter tex nona actus exteriores ordiat.
nullū malū p̄mittendo. p̄pter qd̄ dicit
saluator Math. xij. Dico autē vobis
qm̄ de omī verbo ocioso qd̄ locuti fue-
rint hoies sup terrā reddent rōnē i die
iudicij. Si autē his phibet verbū ocio-
sum p̄ cōsequēs verbū nociuū. et mul-
to fort⁹ oēs actū malū. p̄p̄erea math.
v. post suppletōem p̄ceptoz moraliz
veteris legis cōcludit p̄fectiōem euan-
gelicā dicens. Estote ergo p̄fecti sicut
pater v̄r celestis p̄fectus est. p̄fecit autē
x̄p̄c moralis p̄cepta legis. etia cōsilia
euangelica supaddendo. p̄pter quod
math. xix. Iuueni dicitū se custodisse
mandata legis et querenti vltim⁹ viam
p̄fectionis. dicit saluator. adhuc vnus
tibi deest. Si vis p̄fectus eē vade et vē-
de oīa que habes et da paup̄ibus. et ha-
bebis thesaurū in celo et veni et seque-
re me. Secūdo in lege moysi iudicia-
lia p̄cepta erant imperfecta. qd̄ p̄t ex duo-
bus. primo ex mō inducēdi hoies ad
obseruantia iusticie. ad qd̄ ordinabāt
iudicialia p̄cepta. Secūdo ex ip̄is prece-
ptis. primū p̄t sic. p̄p̄rū est hoim im-
perfectoz vt inducant ad iusticiā obser-
uandā timore pene. vñ dicit Oratius.
libro epl̄arū. oderūt peccare boni. vir-
tutis amore. oderūt peccare mali for-
midine pene. hoc etiā declarat rōe. q̄
illud qd̄ cū timore fit penale est et non
delectabile. vñ d̄r. j. Iob. iij. timor pe-
nā h̄z. Op̄ari autē virtuose nō est pena
virtuoso et p̄fecto sed magis delectabi-
le. p̄pter qd̄ d̄r. ij. et̄b̄. q̄ signūz habet⁹
generatū est delectatio in ope. lex mo-
y si inducebat hoies ad iusticiā obseruā-
dā p̄ timorē penarū p̄pter qd̄ d̄r lex ti-
moris. Et in signū h̄ lex fuit data i ter-
rozibus. vt p̄t Exo. xix. Jam aduene-
rat dies tercius in quo. s. data est lex.
Sequēz et ceperunt audiri tonitrua et
micare fulgura. et nubes densissima op̄i-
re montē. clāgozq̄ buccine vehemēt⁹

Liber

primus

perstrepebat. Timuitque populus qui erat in castris. Et sicut facies Moysi apparuit comuta quando secundo apportavit leges in tabulis descriptas et timentur filii israel. ut habet Exo. xxxij. In cordibus. n. illis designabat terror et feritas legis. propter ergo primum. vltz inspectio iudicialium preceptorum ex modo inducendi ad opera iusticie. s. p. timore pene. Secundo ideo patet ex ipsis met preceptis iudicialibus quod aliqui infligebant penam innocentem et alii qui culpabile non puniebant. Primus propter illud quod habet Num. xxxv. de homicidio oino casuali ubi dicit talis qui fornicatu et absque odio et inimicitijs interficiebat hominem. debebat confugere ad vnam civitatem refugij et ibi manere vsque ad mortem summi sacerdotis quod erat aliquid per magnam ipsam. Talis qui erat innocens cum homicidium erat oino casuale et involuntarium. sine culpa puniebatur gravi pena. quia oportebat eum exulare et per magnam ipsam a sua civitate et a sua possessione. Secundum propter ubi subdit de tali fugitivo innocente quod si infra terminos servitium inuenitus fuerit et percussus ab eo qui ultor est sanguis absque noxa erit qui cum occiderit. Debuerat. n. profugus vsque ad mortem summi sacerdotis in vrbem habitare. et sic propter quod interfectio innocentis in tali casu remaneret sine pena qui tamen est gravis culpa. Talis autem inspectio legis conveniebat inspectioni populi qui erat primus ad effusionem sanguinis. et ideo interfecto a casu. remanens in sua civitate inter amicos interfectus erit in periculo mortis quous innocens. et sic defacili putat in populo homicidia multiplicari. Et ideo ad hec mala vitanda data est lex predicta de eius fuga quous esset innocens. Et eadem ratione precebat lex. Si aliquis amicus mortui interficeret eum extra fines civitatis refugij. ut sic cogere in vrbem remanere non ex sua culpa sed propter homicidia vitanda. ad que populus tanquam imp-

fectus erat prius. Exemplum idoneum ponit philosophus quanto ethicorum dicens quod aliqui leges sunt similes regulis quibus vivunt artifices in levia ad dolandum lapides quod lapides illi regionis sunt male dolabiles. ideo vivunt artifices regulis plumbis ut possint tortuositati lapidis applicari. sic in veteri testamento date sunt leges aliquam inspectionem habentes propter inspectionem illius populi. lex tamen evangelica quantum ad iudicialia est perfectissima. quia inducit ad observantiam legis. non per timorem pene sed per amorem iusticie. quod est proprium perfectorum ut supradictum est. propter quod lex nova merito dicitur perfecta finem quod dicitur Iaco. i. Qui autem perpenderit in lege perfecte libertatis. i. in lege evangelicam quod ducit hominem ad perfectionem et liberat a servitute timoris et servitute peccati. sicut dicit aliter Ioh. viij. Si manseritis in sermone meo veri discipuli mei eritis. et vos cognoscetis veritatem et veritas liberabit vos. Item quod nullum innocentem puniunt. nec aliquid malum impunitum relinquit. quod etiam verba ociosa puniendi ostendunt. ut supra dictum est. et non solum verba ociosa sed malas cogitationes finem quod dicitur math. v. Ego dico vobis quod quicumque viderit mulierem ad concupiscendam eam iam mechatus est in corde suo. propter quod lex nova est perfecta. de qua potest exponi illud Cant. vi. Una est columba mea perfecta mea. Dicit etiam lex nova columba metaphorice. quod est sine felle amaritudinis nullum innoxium puniens. dicit etiam perfecta. quod nullum malum permittens. et sic apparet perfectio legis evangelice quantum ad iudicialia. Tercio declarat quod sacra veteris legis erant imperfecta. Ad cuius evidentiam considerandum quod illa sacramenta erant ordinata ad faciendum homines idoneos ad cultum divinum. et ideo aliqua erant contra totum populum tam viris quam mulieribus ut purificationes. alique a tactu unumdiveris mortui. qui purificationes

hebant p aspersionē aque explatōis. de qua h̄r Nūc. xix. z sūia. Aliq̄ aut̄ erāt solis viris cōuenientia. sicut circūcisio Aliqua solis sacerdotibus sicut consecratio z vinctio sacerdotis z h̄mōi. Cuius rō est. qz sacerdotes applicabant spālī modo ad cultū dei. Ita tñ sacramenta p̄dicta erant imperfecta. qz nō cōferebant grām. sine qua nō efficiūt hōmines idonei ad cultū diuinū. Itō sacramenta legalia dīcunt̄ egena z infirma. ad Gal. iij. vbi dicit̄ sic. Nūc aut̄ cū cognouistis deū: in eo cogniti estis a deo. quō cōuertimini iterū ad egena z infirma elementa. Dicunt̄ aut̄ infirma. qz nō cōferebant aliquā ptatē spiritalē. sicut cōferūt sacra noue legis. Sūt dicunt̄ egena. qz nō conferebant grām que necessaria ē ad beneuendū illa ptatē. Sed hoc videt̄ qz i exo. z leuit. quasi vbiqz dicit̄. qz illa sacramenta reddebant hōies idoneos ad cultū diuinū. dī qz talis idoneitas erat p qn dā mūdiciā z explatōem corpalem sic in noua lege quis dicit̄ inep̄tus ad ministrandū z celebrandū p mūdiciā manuū. locio manuū reddit̄ cū aptus sed hec aptitudo est tñ corpalis. Sic erat de aptitudine que dabat p sacramenta veteris legis. Et ppter hoc dicit̄ tur illa sacra emūdātōes carnis. vt h̄r ad hebre. ix. vbi dī sic. sanguis hircorū qui s. offerebat̄ in cōsecratōe sacerdotū z cinis vitule aspersus quo oēs mūdabant̄ a tactu morticini vel imūdi. vt dicit̄ est inq̄natos sanctificat ad emūdātōem carnis. i. corpis. qz sicut dicit̄ est talia non p̄ferebant grām sed asperiebant quedā impedimēta seu irregularitates impedientes a tabernaculi ingressu sicut in noua lege p̄z p exēplū. qū. ii. p p̄latos dispēsbat̄ cū aliquo illegitūne nato vel p̄nato vno oculo v̄ h̄mōi nō cōfert̄ ad hec sibi ḡfa sed tñ tollit̄ irregularitas. S̄z cōtra hoc v̄

qz fin doctrinā sanctorū circūcisio tollebat peccatū originale. z p p̄is cōferebat grām vt cōiter tenet. Dicendū fin antiquā op̄inōē qz tollebat p̄ctm originale nō tñ cōferebat grām. hec enim erat p̄as circūcisionis vt tenet a multis z magnis doctoribz quoz rōnes ppter p̄licitatē omittunt̄. z in hoc differēbat a baptismo q nō solū auferebat p̄ctm originale sed cōfert grāz. Aliter pōt dīci qz si in circūcisione ḡfa cōferebat̄. hoc nō erat in virtute illius sacri. sed in fide xp̄i venturi. quē p̄stabat̄ ille q circūcidebat si adult⁹ erat v̄ alit⁹ p eo si puulus erat. Et hoc est qd dicit̄ tur cōiter qz valebat ex fide suscipiētū nō aut̄ ex ope opato. p quē modū valent sacra noue legis. p̄z igr qz sacra veteris legis erant imperfecta. S̄z lex noua p̄fecta est q̄rū ad sacra. qz illa cōferūt grām qz illa nō faciebant. vt dēf̄ ē ppter qd dī Job. j. lex p moysen data est. ḡfa z veritas p iesum xp̄m facta ē. ppter hec de iohanne baptista qui p suam p̄dicatōem z baptismūz disponebat populū ad xp̄i baptismū. z p consequens ad alia sacra cum baptismus sit ianua omniū sacramētorū. Luce. j. dicit̄. Ipse p̄elbit ante illūz in spiritu z virtute helye parare domū v̄o plebem perfectam. Sunt ergo ablata sacramenta veteris legis. z introducta septem sacramenta noue legis. in quibus tanq̄ perfectissimis sacramētis deus attulit nobis causas salutis spiritualis. Cause autem salutis spiritualis nō sunt nisi quatuor. sicut z quatuor sunt cause salutis corporalis. scilicet curatiua. conseruatiua. p̄seruatiua z melioratiua. Curatiua est duplex. quedaz enim totaliter z simul curat vt baptismus culpam z penam oīno delens quantū in se est. qdaz v̄o paulatī vt p̄nā. Cōseruatiua ē vt p̄firmatio. in hac. ii. dat̄ sp̄s sc̄s ad robur

et confirmatioem gratie que data est in baptismo. Preservativa est infirmitas in quo concupis carnalis in ruinam turpitudinis propria excipit honestate nuptiarum ne ruat in mortale peccatum. Meliorativa est ordo in qua gratia meliorat vel augmentat. vel etiam extrema unctio que hominem in meliori statu ponit et securior reddit. Est quoque quedam alia medicina predicta quatuor sola faciens. scilicet eucharistia quam et ventralia curat et ab eis animam preservat. gratiam quoque conservat. quia psalm. ciiij. panis cor hominis confirmat et etiam gratiam augmentat. Quarto in lege moysi ceremonialia fuerunt imperfecta. Ad cuius evidentiam nota videtur quod ceremonie veteris legis fuerunt in quadruplici differencia. Quedam pertinent ad sacra que dantur ad sacrificia. quedam ad observaciones et quedam ad sacra. Sacra autem observaciones ordinantur ad sacrificia et ad sacra. Quia sacra dicuntur vasa et loca et homines quibus utebantur in sacrificiis et ritu colendi. Observaciones dicuntur quedam modi vivendi religiosi quibus utebantur iudei que erant populi peculiaris ipsius dei. utpote quod custodirent se ab aliis cibariis potibus vestibus et siliis. ex hoc quia erant populi deo consecratus per sacram circumcisionis et alia sacramenta. Nunc autem ista est quod ex fine accipit ratio eorum que sunt ad finem. et ideo ostenso quod sacrificia et sacramenta imperfecta erant sufficerent erit usus quod sacra et observaciones erant imperfecta. quia ordinabantur ad duo predicta sicut ad finem ut prius dictum est. Quia autem sacrificia veteris legis erant imperfecta ostenditur. quia quedam erant sacrificia per peccatum oblata. et hec erant imperfecta. quia non poterant auferre peccata. per quod dicit apostolus ad Hebr. x. Impossibile est sanguine hircorum et thaurorum auferri peccata. Et iterum ibidem dicitur quidam sacerdos. scilicet veteris legis primo est quotidie ministrans et easdem offerens hostias que non possunt auferre

peccata. Et idem habet Esai. xl. libanus non sufficit ad succendendum et alia non sufficient ad holocaustum. libanus autem hic vocatur primum templum quod fuit factum de lignis libani. Alia autem illa oblata quantum ad partem concremata non sufficient ad amotionem peccati. Alia autem erant sacrificia pacifica. id est ex devotione oblata ad gratiam dei impetranda seu ad aliquod beneficium divinum. Et illa erant imperfecta. quia gratia divina seu beneficium divinum non impetrabat ratione oblatis muneris. licet aliquando daretur propter oblationem et fide offerentis. Et hoc est quod dicit apostolus ad hebre. ix. Tabernaculum sanctum est primum et. Sequitur que est parabola temporis instantis iuxta quam munera et hostie offeruntur que non possunt finem consecrationis perficere servientem. quia perfectio conscientie est donum gratie. Et sic patet propositum quod lex moysi quantum ad ceremonialia et sacrificia erat imperfecta. Sed lex nova perfectissima est quantum ad sacrificia. quia ipsa est unum sacrificium perfectissimum. scilicet eucharistia. que non tantum est sacramentum sed etiam sacrificium. quia ibi Christus quemadmodum immolatur fructus sue benedictae passionis a populo percipit. Istud autem sacrificium tanquam unum et perfectum fuit in lege figuratum per multa sacrificia et varia sicut perfectum per imperfecta. Cuius autem perfectio apparet in duobus. quia primo tollit peccata quod non poterant facere legis sacrificia. propter quod dicitur 1o. j. Ecce agnus dei ecce qui tollit peccatum mundi. per quem dicitur b. Jobes. j. Canonica. iij. ca. Ipse est propitiarius pro peccatis nostris. non pro nostris autem tantum sed pro totius mundi. Secundo apparet eius perfectio. quia augmentat gratiam. finem quod dicitur 1o. vi. Qui manducat me vivit per me. scilicet per augmentum gratie. De hoc sacrificio panis et vini in beresich raba. id est in genesi magno. Rabinosse darsan super textum gen. c. xiiij. melchisedech rex salis offerens panem et vinum Erat enim sacerdos dei altissimi. dicitur ra-

Cōsideratiō tertiā XXXIX

bā multhel filius nabaman. Iste melchisedech erat sem filius noe. et qd voluit dicere pferens panē et vini. ostendit nobis qd decuit ei actus sacerdotij qd erat sacrificare panē et vini. et hoc est qd dicit psal. in psal. cix. Intrauit dñs et nō penitebit cū tu es sacerdos in eternū fm ordinē melchisedech. Et qd est ille. ille est rex messias pp qd scriptū ē Ecce rex tu⁹ venit tibi inst⁹ et saluator ipse: zacha. ix. Et in h qd dicit pferēs panē et vini concordat cū psal. qd dicit psal. lxxj. Erit firmamētū in terra in summis montiū vbi dicit translatio chaldaica erit sacrificiū panis in terra in capitib⁹ montiū synagoge. Et cū ille psal. lxxj. De⁹ iudiciū tuū regi da fm doctores thalmuth totus loquat⁹ d messia. qd cū qd si nō ē cecus poterit videre fm p dī cā translatiōem chaldaicā qd messias erit firmamētū in terra in altitudine montiū synagoge. qd mōtes synagoge et eccie sunt sacerdotes qd quotidie d factio eleuant messia sup capita sua. et est ita clarū qd nō pāt negare nisi illi sup quos venit maledictio esaiē in cecitate oculorū. vi cordis. hoc est gñicū sacrificiū excellētissimū legis noue i pane et vino. qd sacrificiū ē ipemet⁹ messias et sic pfectio legis euangelice p̄ter ex pfectione sacrificij. Et cū oēs cerimōie eccie sint p̄cipue pp istud sacrificiū sic pp finē. sequit⁹ qd cerimōie xpianorū sunt pfectissime. Nec est mirādū qd in lege noua fiant cerimōie qd aliqd figurerent. sicut figurabant cerimōie veteris legis. Cerimōie. n. ordināt ad cultū diuinū. Et fm qd dicit aug. in encheiridion. c. iij. Deus spe fide et charitate colit loquendo de cultu interiori qd est p fidē et charitatē. Est ḡ triplex stat⁹ hoīs in quo h̄ fides et spes de bonis celestib⁹ et de his p que ad ipā introducimur. s. de mysterijs xpi et de vtriq; si qut de futuris. et hic est stat⁹ veteris te-

stamenti in quo h̄ fides de bonis celestibus sicut de futuris. S; de his per que introducimur ad celestia. s. de mysterijs xpi sicut de p̄sib⁹ v̄l p̄teritis ē status noue legis. Tercius status est i quo vtraq; habent tanq; p̄sita et euidētia. et nihil credit. et hic ē status patrie celestis. In hoc aut statu terciō vbi nihil credit nihil est cerimoniale vel figurale ad cultū p̄tinens fm qd d̄r apoc. xxj. Templū nō vidi in ea. dñs em̄ deus oipotens tēplū illius est. Pari sgif rōne adueniēte secūdo statu. s. noue legis cerimonie p̄mī status. s. veteris legis cessare debuerit et induci alie qd cōuenirent statui noue legis in qd bona celestia expectant de futuro. h̄ bñficia xpi habita sunt de p̄terito. Et iō qd cerimonie veteris legis significabant xpm venturū. dignū est vt sic euacueret in noua lege i qua mysteriū xpi iā est p̄teritū. Et hoc est qd dicit apls ad Hebre. ix. translatio sacerdotō necesse est vt legis trāslatio fieret ḡtū. s. ad cerimonialia. thurificatiōe tñm exempla. qd si significabat mysteriū xpi directe. sed deuotiōez ppli ad xpm. nūc aut d; esse nō minor deuotiō ad ipm tam p̄sentialiter exhibitū qd erat tūc ad ipm venturū. p̄pter qd in noua lege manet thurificatiō p quā designat ministro-rū eccie et ipius ppli deuotiō. Innumē aut sunt in lege noua cerimōie. Et si nūq; aliud attenderet iudel et pagani. nisi excellentiā cerimoniarū in ritu xpiano. Istud solū deberet cōuincere cecitātē eorū. sicut p̄ter de ornāmētis sacerdotalibus et ministroz. et de alijs que cum tanta solēnitare fiunt in altari et i choro in festis duplicibus maioribus minoribus sem̄ duplicib⁹ et simplicibus quales etiā cerimōie fiūt in choro a cātorib⁹ et organis qd honestissime inclinatiōes. Quid dicaz de ornatu in crucib⁹ et calicibus aureis et argenteis

Liber

primus

eterisq; vasis et reliquijs in quibus reli-
quie sanctorum quod per christum mortui sunt vel
eum fidelissime secuti sunt honorifice
preservant. Mirabantur iudei unum templum
salomonis sed in stupore perierant per mul-
titudinem magnitudinem ecclesiarum christi in to-
to orbe constructarum. Mirantur altitudi-
nem et pulchritudinem turrarum in quibus ar-
monia dulcissima resonat campanarum
quod per laudibus divinis et per invocatione po-
pulorum et per terrore demonum mira effica-
cia propulsant. quod dicitur de ceremonijs ro-
mane curie in summi pontificis ipato-
rum et regum vinctio. quod de consecratione epo-
rum ecclesiarum altarium vasorum et vestimentorum
que omnia admiranda et stupendissima sunt
cum christo. et in admirationem convertunt de-
votum aspicientes. Attendant autem miseri iu-
dei. scilicet infideles super omnia in una et eadem
fide tanta diversitate religionum ubi ho-
mines a seculo fugientes exponunt totum
ipsa vite sue in laudibus et servitio redem-
ptoris. qui per diversis ceremonijs per con-
secrationem religionum quod quibusdam muris
vivunt. sicut nucleum in testa conservat et
mel in favo et ciuitates in muro. In sub-
stantia tamen eiusdem fidei nullatenus discre-
pantes ad unum beatitudinis terminum in-
tunt pervenire. Sic ergo patet in summa
colligendo quod lex nova que evangelica
dicitur perfectissima est in moralibus. quod ea im-
plent. addita perfectio. quod illi precepto non
occides addit non irasci. Et illi non me-
chaberis addit non concupiscere ex visu.
Et illi non per iuribus addit non iurare os-
no. scilicet sine legitima causa. et sic de alijs. matth.
v. Et ab illo permissio vsure alieno tollit
imperfectio dare mutuum nihil inde spe-
rantes Luc. vi. Et illi de libello repu-
dij addit si quis dimiserit uxorem nisi ob
fornicationem mechatur. et qui eam duxerit si-
militer mechatur Matth. v. et sic tollunt
imperfectos talium permissorum in lege vere-
ri. Si queramus utrum moralia precepta
per dicitur evacuata simpliter. Respondetur quod

moralia precepta fuerunt evacuata tantum-
modo secundum quid. scilicet quantum ad imperfectiorem
cuius ratio est. quod sunt de dictamine recte
romani. et ideo manent quantum ad substantiam pre-
cepti. remota tamen in perfectione sicut deum est
quod quando ex imperfecto fit perfectum non tollitur
terminus a quo sed tamen eius imperfectio sic
quando ex minus albo fit magis albus non
tollit albedo precedentis sed tamen eius im-
perfectio. Non est sic de ceremonialibus ve-
teris legis. quod contrariantur non legi cul-
turi. et quando fit mutatio de vno sermo in alte-
rum operet terminum a quo totaliter cessare de-
buerunt. sicut quando ex albo fit nigrum. albedo tollit-
tur. Cerimonie veteris legis dicuntur
sermo ceremoniarum nove legis. quod ille figu-
rabant christum venturum. et iste iam de pre-
rito advenisse. et ideo totaliter cessare de-
buerunt. Etiam lex nova est perfectissima in
iudicialibus ex amore ad iusticiam indu-
cendo. innocentes non persequendo. nec alii
quod malum impunitum relinquendo. et im-
plevit christus iudicialia precepta. et ideo quod
iusticie addidit equitatem in se. ut patet in
absolutione adultere Job. viij. Iusticia
enim secundum rigorem diminuta est a misericordia que
superexaltat iudicium Iaco. ii. Sed nunquam
iudicialia precepta veteris legis totaliter
evacuata sunt. Respondetur quod quando corrupti
terminus a quo. per accidens illud quod est
et adiunctum corruptum. potest tamen manere cum
termino ad quem si non habeat ad ipsius
contrarietatem. non tamen manet eadem numero
sed specie tamen. Sic quando de aere fit ignis cor-
ruptum aer et manet in igne qualitas simi-
bola eadem specie. scilicet raritas. talia sunt iu-
dicialia veteris legis. quod adveniunt le-
ge gratie cessat etiam eorum obligatio. possit
tamen aliquis princeps ordinare quod servare
ea esse obligatoria ex lege moysi. Non autem
perfectum est. quod iudicialia precepta per se et di-
recte non erant ordinata ad significan-
dum aliquid futurum. sicut erant cerimo-
nialia. sed erant ordinata per se et directe

ad seruandū ordinē iusticie in popu-
lo iudaico. ut supra dē est. Quia tñ
stat? illius ppli erat figuratis totus re-
spectu xpi ut dicit ap's. j. Cor. x. Dis-
in figura cōtingebat illis. p' p'is p'cece-
pta in dicialia illius ppli erant figura-
ta nō directe sed ex consequenti. et sō
si aliq' seruaret ea ex hoc q' fuerūt tūc
statuta hoc eēt dicere q' status ille ad-
huc durat. qd est erroneū et illicitū. si
tñ aliq' princeps uellet ea de nouo sta-
tuere posset licite. Considerandū tñ
q' in lege noua transeūt q'ntū ad eoz ri-
gorem. q' essent magis obseruanda ex
amore uirtutis q' ex timore. q' lex no-
ua est lex amoris. ppter qd dicit. j. Jo.
iij. pfecta charitas foras mittit timorē
Adimpleuit etiā xpc pcepta iudicia-
lia rigore eoz t'pando in aliq'ibus. ut
dicitur est q' seipm et in alijs dimisit t'pa-
mentū suis ministris. s. ecclie p'lati et
principibus catholicis. ut de talib' or-
dinent fm q' uiderint uile cōitari fide-
liū fm tempoz uarietate et locoz et p-
sonarū. et istud nō fuit destruere leges
sed adimplere. q' sic ordinauit melio-
rē modū obseruatis iusticie. sicut nō
destruit puer qñ sit uir. q' licet transeat
puericia. manet tñ melior status eius-
dem p'sone etate mutata. lex uetus ha-
buit qñ statū pueri respectu noue legē
pp qd ut supra dicitur est ad Gal. iij. dñ
lex pedagogus nō fuit in xpo. i. regu-
latus status puerilis. ppter qd erat
lex timoris. sicut pueri sub disciplina
et timore custodiunt. lex autē euangeli-
ca est lex amoris. et sō nō debet eē tan-
tus rigor penarū. q' p'pū hōim perfe-
ctoz est magis deduci ad uirtutē amo-
re iusticie q' timore pene. ut supradictuz
est. Est etiā lex noua pfectissima in sa-
cramentalib'. ut dē est d' eucharistie
sacro. Et impleuit xpc sacramentalia
legis p exhibitōem ueritatis. uenit. n.
rex et impleuit figuras que uacue erāt

Impleuit sacrm circūciōis quod se
ondebatur solū ad uiros primo suscipiē-
do in seipso. Scdō melius efficacius et
generalius instituēdo sacrm loco ipi
scz baptisimū in quo cōfert maior grā
et remediū tam uiris q' mulierib'. Im-
pleuit etiā sacrm uictōis regū et sacer-
dotū. nō q' assumpsit status sacerdo-
tis legalis vel terreni regis. imo dixit
corā pylato. regnū meū nō est de hoc
mundo Job. xviij. et sō nō habuit istaz
uictōem corpālē regū vel pontificiū. s.
uictōem spūalē habuit a deo p're per
plenitudinē gr'e fm q' dñ in psal. xliij
Dixit te deus deus tu' oleo leticie et.
Est etiā lex noua pfectissima i cerimo-
nialibus ut dictum est. et xpc impleuit
cerimonialia nō solū q' p'inebāt ad sa-
cramenta sed etiā ad sacrificia. sic imo-
latio agni paschalis et iuge sacrificiū et
silia q' erant figuratiua uini sacrificij
pfecti. s. xpi in cruce offerendi. Et ideo
ista impleuit xpc uno mō corpālē pa-
tiendo in cruce. Alio mō effi-
carius sacrificiū. s. eucharistiā instituē-
do. Quedā etiā cerimonialia p'inebāt
ad sacramenta. et de talibus erant pce-
pta phibitua uisū aliquoz ciboz et cō-
similia. et ista adimpleuit xpc. q' dicit
Petrus Act. x. immundū et cōmu-
ne non intrauit in os meum. et multo
fortius christus hec obseruauit. et sic
ista precepta adimpleuit obseruando
et obseruationem meliorem declaran-
do. per talem enim abstinentiam a cor-
poralibus cibis significabatur absti-
nentia a spiritalibus immundicijs.
Hanc autem mundiciā instituit chri-
stus in lege euangelica que est muni-
dissima dicens Math. v. Beati muni-
do corde quoniam ipsi deum uidebūt
et per consequens debuit cessare illa fi-
gura vel abstinentia. Propter quod di-
citur Act. x. Que deus purificauit. tu
cōcne dixeris quia nullus cibis co-

Liber

primus

inquinat hoies qui cum gfaruactione
pcipit z hoc est qd dicit xpc math. xv.
Qd intrat in os no coinquinat aiam
dimisit tn deus in ordinarione eccie d
aliqbz abstinentijs faciendis. p loco z
tpe. z sic pz excellentia legis xpi qruz
ad totu corpus. z qud xps lege adim-
plicit qru ad oia genera pceptoz. Est
etiā pfectissima p amorēz velaminis
qd significatū est. qz tunc sacramenta-
ralia z ceremonialia mutata sunt q ad
effectū sed nō q ad observantiā. qz cuz
honore sepelire debuit synagoga mat
nra. Regalia. n. tripliciter considerā
tur. primo qz viua ante passionē. z tūc
iudei tenebāt cōsuare ex pcepto. Se-
cundo qz mortua. s. a passione dñi vsqz
ad fidei manifestā reuelatiōem. z hoc
tpe pmissum erat eis seruare. x. petrus
seruauit. Tercio cōsiderat tps in q fu-
erūt mortua. s. post fide reuelatā z ex-
tūc nec pcepta nec pmissa s. oīno pbi-
bita ne cineres mortales. s. synagoge
sepulte de tumulo pdirent qd horribi-
le foret z fetidū. Sic ergo lex nona in
oto corpe pfectissima ē sicut ex oppo-
sito lex vetus toto corpe ipsecta. Dia
etiā cōtēta in lege noua vt dicit doctor
subtilis scotus in plogo primi sūarū.
q. ij. sūt rōnabilissima. i. q nihil tradit
dissōnū rōni. z in hoc multū cōmēdat
excellentiā legis noue. Quid. n. rōna-
bilis qz deu tāqz finē z vltimū supra
oia debere diligi z primū sicut seipm
s. ad id ad qd seipm fin Greg. In q-
bus duobz pceptis dependet vniuersa
lex z pphē. math. xxiij. Item math. viij.
oia que vultis vt faciāt vobis homies
z vos facite eis. ex istis qsi ex pncipijs
practicis alia practica i scriptura sequū-
tur tradita honesta z rōni cōsona sicut
de eoz rōnabilitate patere pōt singul-
latim cuilibet ptractanti de pceptis et
cōsilijs z sacramētis. qz in oibus vide-
tur eē quasi quedā explicatio legis na-

ture q fin aplm ad Roman. ij. scripta
est in cordibus nris. z hoc quo ad mo-
ralia. de quo aug. ij. de ci. dei. ca. xxviij
in fine. Nihil in eis turpe aut flagitio-
sum spectandū imitandūqz pponitur
vbi veri dei aut pcepta insinuant aut
miracula narrant. aut dona laudant.
aut beneficia postulant. De credibili-
bus etiā ptz. qz nihil credimus de deo
q aliquā impfectiōz iporiat. imo siqd
credimus verū eē magis attestat pfe-
ctiōni diuine qz eius oppositiū. ptz d trī-
nitate psonarū de incarnatiōe verbi et
hmōi. nihil. n. credimus incredibile qz
tunc incredibile eēt ea mundū credere
sicut deducit aug. de ci. dei. libro. xxij.
ca. v. mūdū tñ ea credere nō est incre-
dibile qz hoc videm⁹. Tercio ofidit ex-
cellētia legis noue ex tercio gradu pfe-
ctionis eiusdē. s. ex miraculoz clarita-
te qd sic deducit pdictus doctor subtilis
deus nō pōt eē testis falsus. s. ipe inuo-
catus a pdicante scripturā vt ofideret
doctrinā eius eē verā. fecit aliqd opus
sibi ppiū. vtpote miracula ac p hoc te-
stificatus est hoc eē verū qd ille pdica-
uit. Confirmat p Richardū p de tri. c.
ij. dñe si error est a te decepti sum⁹. naz
tantis signis cōfirmata sunt q nō nisi
a te fieri pnt. q si dicas miracula non
fuisse sacra. cōtra hoc dici pōt illa sen-
tentia aug. de ci. dei. li. xxij. ca. v. si ista
miracula eē facta nō credunt. hoc vo-
bis vnū grande miraculū sufficit. q tā-
oibz terrarū sine vllis credit miracul⁹
Si. n. qd credim⁹ dicat incredibile eē
nō minus est incredibile. homies inqt
ignobiles quo ad genus. infimos quo
ad reputatiōz. paucissimos quo ad nu-
merū. qz. xij. imperitos quo ad sciētā
qz piscatores. rē ita incredibile. s. xpm
esse verū filiū dei passum p genere ho-
mano in cruce tercia die resurrexisse z
ad celum ascendisse taz efficaciter mū-
do doctis psuadere potuisset mūdus

credat illud sicut iam credidisse vide-
mus nisi p illos aliq mira fieret p que
mund⁹ ad credendū induceret. vñ sub
dit ibi Aug. in tra finē capituli z ppre-
rea mund⁹ nūero exiguū ignobiliū in
firmoz z imperitoz hoīm credit. qz in
tam premtibilib⁹ testib⁹ multo mira-
bilius diuinitas seipsam psuasit. quid
enī incredibili⁹ qz q ad legem p rariāz
carni z sanguini doctores pauci et ru-
des z paupes ad fidē plurimos sapiē-
tes puerterūt. qd spāliter pz de multis
prudētissimis p fidei rebellib⁹ vt p^o cō-
uersis vt de paulo prius psecutore p^o
gentiū doctore. De augustino pri^o per
manicheos seducto p^o doctore catholi-
co. De dyonisiō pri^o p^o pho postea pauli
discipulo. De cipriano prius mago p^o
epo xpianissimo z sic de alijs innume-
ris. Contra idē scdo potest dici illud
idē Aug. li. x. de ciui. dei ca. xviij. an
dicer aliqz ista falsa eē miracula nec su-
isse facta s mendaciter scripta. Quis-
qz hoc dicit: si de hys reb⁹ negat oīno
yllis lris esse credendūz pōt etiam di-
cere nec deos yllos curare mortalia:
z ibidē si libris magicis sine qd hone-
stius putant theoric⁹ credūt. cur illis li-
bris credere nolūt ista esse facta qbus
tanto maior debet fides quāto sup om-
nes est cui soli sacrificandū eē p cipiūt
Cōtra idē tēcio ē qz qdam sūt facta
q niti a nimis pteruētib⁹ negari n pnt
vt sunt mirabilia facta a siluestro corā
pstantino tam in curatōe lepre eius qz
postea in disputatōe ei⁹ ptra iudeos q
facta tanqz celeberrima mūdū nō latu-
erūt. Forte dices q licet miracula sūt
facta nō tū sunt testificantiā veritatem
quia antixps faciet miracula. Contra
si aliquis vocatus in testem signū con-
suetū testificatōis pmitat adduci
et presens nō contradicat talis taceat
niras non stat cum veritate pfecta mi-
racula autem est tale signum dei vt te-

stis sibi: igit si pmitat miracula fieri a
demonibus nō p radicens annunciās
videlicet nō esse sua testimonia: nō vi-
dent esse verat pfecte qd est impossibi-
le z p hoc dicit ad illud de antixpo: qz
xpc pdixit miracula facienda per eum
nō esse testimonia veritatis: vtz Mar.
xiiij. et. ij. ad Thessalo. ij. vnde contra
falsa miracula antixpi posset sibi obij-
ci saltem de istis duobus hoc modo si
tu es deus fac me videre nudā diuinā
essentiā z post visionem memoriā
certā habere visionis et certitudinem
habere q illa fuerit visio nuda diuine
essentie z tūc credaz tibi. Item si tu es
deus dic mihi quid faciam aut qd co-
gitabo vel qd appetā p tali die vel ho-
ra. Et hui⁹ vie efficacā ex miraculis in-
nuū saluator Jobā. v. z opera que ego
facio illa testimoniū perhibent de me.
Si mihi nō vultis credere operib⁹ cre-
dire et sic patet excellentia noue legis
ex miraculoz claritate. Quarto offi-
diū excellentia legis noue ex quarto g-
du pfectōis ei⁹. s. ex ecclesie subtilita-
te q ad caput et membra. Et primo q
ad caput p illud ang. de vtilitate credē-
di ca. viij. Dubitam⁹ nos ei⁹ eccleie cre-
dere gremio q vsqz ad psummationem
gener⁹ hūani ab aplica sede p successi-
ones epoz frustra heretic⁹ circūlatrāt-
bus z pūm plebis ipsi⁹ iudicio z pūm
psilioz gūitate z pūm ex miraculoz
maiestate dānat⁹ culmen auctis obti-
nuit. z paz p^o qd ē q tā ingūz pū eē oīz
dei qz tanto labore pūitate aucti vel-
le resistē. Vñ gamaliel dicit. v. Si ē ex
hoib⁹ psiliū h aut op⁹ dissoluet si vō ē
ex deo nō poterit dissoluere ne forte z
deo repūgre videamini. Etiam lu. xxiij.
ait dñs. Ego rogaui p te vt nō deficiat
fides tua z tu aliqū puerfus p firma fra-
tres tuos. Scd o pz stabilitas eccleie q
ad mēb. a. vñ aug. p eplaz fundamēt.
Quis ei rātā mūitū diem ad pūm pūā
f

Liber

primus

ad legem piraria carni et sanguini fer-
nanda induceret nisi de^o. Confirmat q^z
iudeoz secta non manet in vigore sic p^o
eos deducit aug. in sermone de aduentu
vos inq^z pucio o iudei rē. Si obijcat r^z
de permanētia secte machometi. Hūio
illa incepit p^o legē xpi plusq^z sexcentis
ānis ut dicit li. iij. r^z pphā dī esse apud
eos q^z secta eoz cito finieda ē nō est sic
de lege xpi q^z ipse dixit Mat. xxiij. ce-
lū r^z terra trāsibūt vba autē mea nō trā-
siēt. q^z si dicat lex mea sine fine durabit
q^z vba xpi sunt lex ei⁹. Item manēte sa-
crificio legē nōne manet et lex noua: s^z
vsq^z ad finē istud sacrificiū durabit p^z
Mat. vl. vbi dicit saluator. Ecce ego
vobiscū suz. s. in sacro altari vsq^z ad cō-
summatōnez scilicet. lex q^z xpi in q^z tale sa-
crificiū p^zinuabit durabit vsq^z ad cō-
summatōnem seculi. Item dicit ap^zls. j.
Cox. xi. Quotiescūq^z manducabit^z pa-
nem hūc r^z calicē biberis mortē dñi an-
nūciabit^z donec veniat. s. ad iudiciū.
Est q^z lex noua excellētissima p^zpter suā
p^zpetuā stabilitatē r^z capite r^z in mēbris

Quinto ostendit excellētia legē noue
ex quinto g^zdu eiusdē. s. ex dīna bonita-
te q^z nō deest toto corde q^zrentib⁹ salu-
tem. multi cū diligētissime q^zrentes sa-
lutem: ad hāc legē pueri sunt r^z quan-
to feruētiores facti sunt in q^zrendo tan-
to in hac lege ampli⁹ sūt p^zfirmati sub-
itoq^z in ea penitētes de malicia in boni-
tatem mutati sunt et q^z ampli⁹ in ad-
miratōne inducit est q^z potentes p^zfrui
honorib⁹ mūdi dūitijs eiusdē r^z deli-
cijs ad libitū vti hec velut stercorea arbi-
trātes humilitatē paupertatē r^z castitatē
q^z eis opponunt amplexātes sub religi-
onis voto tpe vite sue crucifixi mōdo et
mund⁹ eis se volūtariē astrinxerūt sic
q^zridie experimur. Tōmenta q^z p^z eas
plures in magna exultatōe spūs r^z tri-
sticias sunt p^zpesti q^z nō vident p^zbabilia
nisi de^o hāc lege singulariter r^z inrefre-

gabiliter approbaret r^z ordinaret ad sa-
lutem tanq^z excellentissimā r^z p^zfectissimā
hāc legē sine q^z salus esse non potest.

Sexto r^z vltimo ostendit excellētia le-
gis noue ex sexto gradu p^zfectōis eius-
dem. s. ex amenissima p^zmissōz incon-
pabilitate. In lege cū veteri p^zmissa i-
p^zfecta fuerūt. p^zmittēbant cū tria scilicet
bona tpalia. vita tpalis. r^z pax tēpalis.
De p^z leui. xxvij. Si in p^zceptis meis am-
bulaueritis r^z mādāta mea custodieritis
r^z feceritis ea dabo vob^z pluuiā t^zp-
bus suis r^z. ysa. j. Si volueritis r^z au-
diueritis me bona terre comedet^z r^z.
De scdo leui. xvij. Custodite leges
meas atq^z iudicia q^z faciens hō viuet i-
eis Ro. iij. Moyses scripsit qm iusti-
ciā que ex lege est q^z fecerit hō: viuet in
ea. De tercio leui. xxvij. dabo vob^z pacē
in finib⁹ v^zis domietis r^z erit q^z eriere
at. Item deu. xxvij. Si audieris vocē
dñi t^zivt facias omia mādāta ei⁹ faciet
te excelliorē oibus gentib⁹ r^z. s. in t^zp-
alibus. Ecce p^zmissa legis moysi. S^z
quid p^zmittit lex machometi. Certe p^z-
mittit suis credentib⁹ p^z finali beatitu-
dine illud q^z debet^z porcis r^z azinis. scz
gulā r^z coitū. Quā p^zmissionē p^zbs de-
spiciens q^z fuit q^zsi isti⁹ secte. s. auicēna.
vij. in ethaphizice. vij. c. illū finē qua-
si p^zfectōne r^z hoim magis p^zgruentē in-
quit lex nostra quā dedit machomet⁹
ostendit infelicitatis dispōnem r^z miserie
q^z sunt fmi corpis sensus. r^z est alia p^z-
missio q^z apprehēdit ab intellectu. Se-
quit^z ibi sapientib⁹ multo magis cupi-
ditas fuit ad p^zsequendā hāc felicitatē
q^z co: p^zis q^z q^zuis dare^z eis nō tū atten-
derūt nec appreciati sunt eam in p^zpar-
one felicitatis q^z est p^zimera p^zime veri-
tati. hec ille. Nobis autē in lege xpi ex-
cellentiora p^zmittūt^z q^z p^zmisit bona
spūalia r^z eterna. s. gratiam in p^zsentia
que p^zcellit omnib⁹ bonis temporali-
bus r^z etiam gloriā in futuro. Tria

aut spālter obseruantib⁹ dei mandata
pmitit. s. regnū celoz vitam eternam:
et pacem sine fine. De primo Math. iij.
Omnia agite appropinquet vobis
regnū celoz. De secundo Math. xix. ois
qui relinquit domū vel fratres aut so-
rores aut pīem aut matrē vxorem aut
filios aut agros ppter nomē meū cen-
tuplū accipiet. Non est sic intelligen-
dum vt aliq dixerūt q post aliquā re-
uolutionem tempoz post iudiciū cen-
tuplū omnīū q dimittunt hic propter
deū reddat in eadem specie vt centum
agri p vno agro dimisso: s. est sensus q
q copalia p xp̄s dimiserit bona grate
recipiet hic in p̄sētia q in t̄m excedunt
bona temporalia ac si centenari⁹ nume-
rus pno numero compes et vitam eter-
nam possidebit. s. in futuro. De tercio
Joh. v. Pacem relinquo vobis. pacē
meā do vobis. s. qualis ego sum: quia
etern⁹ cum patre et spū sancto non qua-
lis est mūdus q transire ei⁹ par. Et nō
est mirū si xp̄s dat suis credentib⁹ pa-
cem eternā: q ipse est princeps pacis:
ysa. ix. sequit ibidem et pacis nō erit fi-
nis. hāc pmissione p̄dixerat ysaias fī-
dam suis credentib⁹ p regem messiam
ca. xxxij. vbi dicit sedebit p̄p̄s meus i
pulchritudinē pacis qz pax celestis ex
nulla parte impediēt seu obscurabit.
In tabernaculis. i. in mansionibus di-
uersis fm diuersitatē et varietatē meri-
toz. De quib⁹ Joh. xij. In domo p̄sē-
mei mansiones multe sunt. fideles q
om̄s sunt ibi certi de sue beatitudinis
eternitate et in requie opulēta qz ibi to-
taliter quiescēt appetit⁹ fm illud ps.
xvi. Satiabor cū apparuerit gl̄ia tua.
Sic in lege veteri p̄natio erat mors
tempalis. vñ ysai. i. Si me ad iracundī-
am p̄uocaueritis gladi⁹ deuorabit vos
sed in lege noua p̄minat mors eterna.
Math. xxv. Discedite a me maledicti
in ignem eternū. Sic ergo pater excel-

lentia legis noue ex p̄dictis sex gradib⁹
bus. Ex quib⁹ correlatine sequit leges
xp̄i esse priorem lege moysi. nō quidē
tempe sed p̄fectione: licet fides xp̄i fue-
rit prior lege moysi prioritate nō solū
p̄fectionis sed etiā tempis qz ante. cccc
xxx. annos vt patuit sup̄ a eadem con-
sideratōne ar. ij. Et notandum q enā-
gelium xp̄i dicit lex a legendo quia in
eo legūt diuina iusticia. dicit lex a ligā-
do qz p ipsum ligat humana insolētia
dicit lex a legendo. i. colligendo. qz de
ipsa colligit sapida scientia. dicit lex a
legando: quia in ipsa legat beatitudo
eterna. Lex euangelica est illa lex de q
dicit Ecclesiastici. xxiij. Hec om̄ia li-
ber vite et testamentū altissimi et agnī-
tio veritatis. Vere liber vite est qz ver-
ba euangelica animā viuificāt. vere et
am testamentū altissimi qz verba euan-
gelica eterna premia obseruantib⁹ p-
mittūt. vere etiā agnītio veritatis quia
verba euangelica erroz tenebras a mē-
tibus fugant. Hec est lex que in se est
sincerissima et absqz omni admixtione
falsitatis ppter qd dicit lex dñi inima-
culata et. ps. xviij. hec est etiam respec-
tu omniū virtuosissima ideo dicit cō-
uertens animas. lex euangelica aiam
dulcificat p̄tra mundi multiplicē pres-
suram quia est testimoniū dñi fidele sa-
pientiam. i. sapidam scientiā prestans
parualis. i. veris humilibus. Ipsa ni-
hilominus animas letificat contra cor-
dis tristitiā et hoc est qd sequit iusticie
dñi recte letificantes corda. letificātes
quidem qz pmittūt penitentib⁹ veniā
et p̄seuerantibus gloriā. Ipsa etiā aias
illuminat p̄tra ignorantia: qz ē p̄ceptū
dñi lucidū illuminās oculos. beat⁹ er-
go hō quē tu erudieris dñe ihu et d le-
ge tua docueris eum. ps. xcij.

¶ Verus messias debet nasci i
bethleem.

f ij

Quartus thesaurus ap[osto]l[us] de loco na-
t[ur]e messie que p[ro]n[un]ciat[ur]
et determinat[ur] specific[iter] s[an]c[t]e scrip-
tura Michae. v. Et tu berthelem effra-
ta puul[us] es in milibus iuda: ex te mihi
egrediet[ur] q[ui] sit d[omi]nator in isrl. translatio
caldaica h[ec]. Ex te egrediet[ur] messias: h[oc]
aut[em] ut ipsi et nos p[re]cedim[us] impletu[m] e[st] in
isrl nazareno q[ui] nat[us] e[st] in berthelem ut p[er]
Matth. ij. Seq[ue]t[ur] de ei[us] deitate. Et egres-
sus ei[us] ab initio a dieb[us] eternitatis ei[us].
Per h[oc] aut[em] dicit[ur] aliq[ui]d q[uo]d no[n] intelligitur
deitas ei[us] h[oc] p[ro]f[un]d[us] et de p[re]st[er]natio natiui-
tatis ei[us] a dieb[us] eternitatis siue ab eter-
no. S[ed] h[oc] r[ati]o[n]e nihil valet q[uia] p[ro]f[un]d[us] ab
eterno de reb[us] oib[us] e[st] co[n]s[ist]e[n]s etia[m] de mini-
mis q[uia] o[mn]ia s[un]t p[ro]f[un]d[us] ab et[er]no et p[er] h[oc] non
intelligeret aliq[ui]d sp[irit]ualitas in xpo respec-
tu alio[rum] p[ro]ph[et]ar[um] q[ui] tunc mior[um]. Et
i[tem] dicit[ur] aliq[ui]d iudei de nomine messie q[uo]d
fuit ab et[er]no an[te] m[un]dum creatu[m]. Septem
enim dicit[ur] an[te] m[un]dum et ab et[er]no creata. scz
lex p[er]nia sebhenna. dom[us] p[er]ctuarij. thron[us]
gl[ori]e. parad[isi] voluptatis. et nom[en] mes-
sie. Et sic exponit illud gen. ij. plantaue-
rat d[omi]n[us] de[us] parad[isum] voluptat[is] a p[ri]nci-
pio. i. an[te] m[un]dum p[er] duo milia annor[um]. et sic
exponit illud et egressus ei[us] a p[ri]ncipio
a dieb[us] eternitatis de no[m]i[n]e messie q[uo]d fuit
an[te] m[un]dum creatu[m] m[od]o p[re]dicto. S[ed] h[oc] ita ir-
r[ati]onabilia s[un]t q[uo]d no[n] indige[n]t reprobato[n]e
lex eni[m] no[n] potuit creari nisi in aliq[ui]d itel-
lectu: no[n] d[omi]n[us] q[uia] nihil e[st] ibi creatu[m] no-
uiter nec in alio. q[uia] nullu[m] tale erat ante
m[un]dum. Si[cut] p[er]nia no[n] est nisi de p[er]cto p[re]-
terito i[tem] no[n] est an[te] m[un]dum: q[uia] p[er]ctum si fuit
an[te] m[un]dum cu[m] p[er]ctum h[ab]et e[ss]e in hoie v[el] an-
gelo q[uo]d s[ecundu]m ip[s]os no[n] p[ossu]nt fuisse an[te] mu[n]-
du[m] et p[er] h[oc] i[tem] no[n] p[ossu]nt alia reprobati q[uo]d cau-
sa breuitatis omitto.

Quoniam nomen messie debuit esse
nouu[m]. et illud est ihesus.

Quintus thesaurus ap[osto]l[us] de no-
mine messie q[uo]d ante ei[us] aduen-

tum incognitu[m] erat. dixerat eni[m] Isai. in
ca. lxiij. vocabit[ur] tibi nom[en] nouu[m] q[uo]d os
d[omi]n[us] no[m]i[n]auit. Istud nouum nomen ore
d[omi]n[us] p[er] angelu[m] fuit denunciatu[m] Ioseph et
marie v[ir]gini q[uo]d esset ihs. Istud p[re]cio-
sum nomen ineffabile fuit dictu[m]. Gre-
ci vo thetogramaton nominauerunt.
a thet[er]ra q[uo]d est q[ui]tuor et grama l[et]ra qua-
si nom[en] q[ui]tuor l[et]rar[um]. Et ut videat noui-
tas isti[us] benedicti no[m]i[n]is ihs: ap[er]to q[ui]-
q[ue] mirifica secreta p[re]dicti ineffabilis no-
minis thetogramaton. P[ri]mu[m] se-
cretu[m] est q[uo]d in clem[en]tario sicut scribit[ur] a
iudeo ab eo p[er]ferri no[n] p[ossu]nt. Scribit[ur] eni[m]
q[ui]tuor l[et]ris. s. Ioh. henaf. he. velut si no-
stris vtamur l[et]ris. ih. uh. vii et a grecis
thetragmaton. d[icitu]r ut dicit[ur] est q[uo]d hebrei
p[ro]nunciant Adonay: aliter scribentes
et aliter p[er]ferentes. q[uia] no[n] est eis datu[m] in-
effabilitatem hui[us] no[m]i[n]is penetrare. vno
nec valent p[er]ferre. S[ecundu]m secretu[m] est:
q[uo]d istud s[an]c[t]u[m] nom[en] significat misteriu[m]
trinitatis et vnitatis diuine essentie tres
nanq[ue] l[et]re s[un]t quib[us] ip[su]m s[an]c[t]u[m] nomen
scribit[ur] sed vna ear[um] bis ponit[ur]. s. he. que
innuit sp[irit]u[m] s[an]c[t]u[m] p[re]cedere tam a filio q[uam] a
patre. yoth id e[st] q[uo]d p[ri]ncipiu[m] et puenit
patri qui est p[ri]ncipiu[m] sine p[ri]ncipio:
q[uia] pater a nullo h[ab]et alie p[er]sone ab eo p[re]-
cedunt. he interpretat[ur] vita et puenit sp[irit]u
s[an]c[t]o q[ui] est o[mn]i[u]m viuificator et inspirator:
sicut ipse d[omi]n[us] ait Ioh. vj. Sp[irit]us est qui
uiuificat. vas. idem sonat q[uo]d ipse q[uo]d est
p[ro]nomen demonstratiu[m] et significat
filium qui visibilis et demonstrabilis
factus est in assumpta humanitate: q[uia]
in terris visus est et cu[m] hominib[us] puer-
satus est Baruth. iij. Terciu[m] secretu[m]
est q[uo]d istud s[an]c[t]u[m] nom[en] ut tradit p[er]t[ine]t
tissim[us] hebreor[um] tante v[ir]tutis est ut si
distinguat in tres dictio[n]es quelib[et] si-
gnificet nomen dei. p[er] se idipsum signi-
ficans q[uo]d et integru[m] nom[en] q[uo]d ex q[ui]tuor
l[et]ris p[ar]tat. Si ei p[ri]ma p[ro]iuxer[is] et sedaz. s.
yoth et he. erit vnu[m] nomen. Si sedaz et

tercia. s. he. z. naf. iaz habebis scdm. Si
tercia z quarta. s. naf. z he inuenies ter
ciu nome vt inuenera trin⁹ z vn⁹ q^o h no
mine designat. Quartu secretu qd
his maius est q ira scdm nomen appa
gat a pmo z terciu a scdo vt aliud sine
alio pnuari nō possit. he nanqz lite
ra cōis est pmo nomini z scdo naf cō
munis est scdo z terciu. in hoc q scdm
nomen descendit a pmo oñdit filius
psubalis patri a q genit⁹ est. In h vero
q terciu descendit a scdo oñdit spiritus
sanct⁹ subalis filio q psubalis ē patri:
vt liqueat q pater est in filio et fili⁹ sit i
pre z spūsanct⁹ in pre z filio. Jo. xiiij.
Quintu secretum est q in h dei no
mine video ineffabili nomē ihu est in
sertu imo nō est aliud nomē q illd. p
tres em lfe ei⁹ principales sunt yoth he
naf q fm lfas nras idem sunt q i h u. z
pater q iste tres lfe pūncie faciūt istud
nomē ihu titell⁹ supraponit ppter titu
lum crucis. he vo vel h duplicat signi
ficat nō solū spūsanct⁹ pcedere a patre z
filio h etiā misteriu incarnatōis desi
gnat. q spūscō coopante z nō ex virili
semine pcept⁹ est messias ihs xpc dñs
noster vt primū he referat ad pductō
nem spūsancti. Scdm vo ad pceptio
nem siue incarnatōez vbi diuini. Ecce
g nomē nouū: qz nouiter ab angelo p
nūciatū: nō potentib⁹ iudeis illō pri
mo pūciare. z sicut ipse messias voca
tus est noie nouo sic etiā serui sui sicut
pdixerat ysa. in ca. lxx. seruos suos vo
cabit noie alio in q qui bñdict⁹ est sup
terā bñdicet in dño amen. Serui eniz
dei añ aduentū messie vocabant iudei
vel isrl. h messias in suo aduentu debe
bat eos vocare alio noie vt nō iudei. n
isrl: h xpiani a xpo noient. Sed oriū
tur due difficultates qz forte moueret
iude⁹. Prima est cum plurib⁹ alijs no
minib⁹ messias noie in scripturis scilz
emanuel ysa. viij. admirabilis. psiliari⁹

deus fortis. princeps pacis. pater futu
ri seculi. ysa. ix. qre ergo nō illis h voca
ri voluit ihs. Rñdet q fm phm a fine
denoiat res pmo de aia. xpus igit de
buit denoiari a fine intento q finis fu
it saluatio humani generis. et ideo de
buit noiari ihs qd interpretat sal⁹ vl sal
uatio. Ipse em saluū faciet pplm suū
a pctis eoz. Mat. j. Item dicit sanct⁹
Thomas q pot⁹ debuit noiari isto no
mine qd est sal⁹ vel saluato q aliq alio
qz omnia alia noia includunt in isto: p
Nam saluatio generis humani pūnet
principiū mediū z finē. Istud nomen
emanuel qd interpretat nobiscū deus ē
principiū saluatōis nre. quō in dno
supposito vntie sunt due nature scz di
uina z hūana. Ista vo noia admirabi
lis. psiliari⁹ pūnet mediū. Ista nomia
princeps pacis. pī futuri seculi. pūnet
finē. qz nra saluatio ad pacē z ad futuz
seculum possidendū ordinabit. Sed
istud nomen benedictum ihs totum
pcessum ratōne saluatōis pūnet scilz
et principiū mediū et finem. Jo isto
noie ihs tanqz magis sufficienti: qz in
cludit omnia alia nomina debuit mes
sias nominari. Secunda difficultas
est. diceret eniz iudeus quō tu dicis q
istud nomen iesus est nouum cuz ali
tres ante aduentum ihu nazareni fue
runt vocati isto nomine scilicet ihesus
sirach ihesus naue. z ihus filius Jose
dech sacerdos. Responso q istud no
men ihs est nomen nouum in xpo p
pter effectum nouum: quia et si alijs
qui vocati sunt nomine ihs. nomē fue
rit correspondens pūnetari quia salua
uerunt z fuerūt saluatores. Istud fuit
in tempalibus: nō in spūalibus. illi sal
uauerūt pplm a multis malis z dānis
non tñ a culpa z pctis sicut bñdict⁹ n
ihs dicere angelo ioseph Mat. j. voca
bis nomē eius ihs. ipse em saluū facit
et pplm suū a pctis eoz. Tres illi sal
f iij

natiuit in tpe z saluatio eoz transiuit
cū tpe. Post bñdict saluauit in tēpe
hē saluatio durat sine tpe in eternum
Et ideo in eo hz verā ppietatem nois
nō in alijs qz fm loyos nomē est vox
significatiua sine tpe: nomē ihs i alijs
fuit vox significatiua cū tpe: qz solum
in tpalibus z tpaliter non spīritualiter
nec etnaliter saluauit. S; in xpo ihs
ho messia fuit z est vox significatiua si
ne tpe cum sua saluatio sine tpe hoc ē
in eternū sit vt dictū est. Benedictus
nomē p te pctōres a pctis saluant ma-
thēi. j. p te remissione pctōz accipiunt
oīs qui credūt in eum cui est nomen
dct. iij. et. j. Job. ca. ij. sine te nō ē ali-
ud nomen sub celo datus hoībus in q
opteat nos saluos fieri dct. iij. Tu es
nomē honorabile in celo z i terra et in
inferno ad Phil. ij. In noie iesu omne
genū flectat celestiu terrestriu z infer-
noz. Tu in periculis in plijs in malis
in angustijs in tribulatiōib; z necessi-
tatib; es pectio z defensio firma Pro-
uerbi. xviij. Turris fortissima nomen
dñi ad spm pfugit iustus z saluat z nō
solū iust; z iniustus si cū fide z deu-
tione recurrerit p te demonia eijciunt
linguis nouis hoies loquunt z serpē-
tes tollunt venenū mortiferū nō nocet
z languores sanant Mat. vlt. Tu es
mel in ore melos in aure tubil; in cor-
de fm Bern. nō est q mirū si hoc ē no-
men tuū admirabile in vniuersa terra
vt finaliter q te innocauerit fide forma-
ta caritate salu; sit iob. ij. qcuq; inuo-
cauerit nomē dñi saluus erit. s. in noie
q saluatio vel salus interpretat sicut
est nomen iesus. Si plura alia singu-
larissima vis videre de hoc gloriosissi-
mo noie vide in viginti duob; sermoni-
bus quos alias feci ob ei; honorē sup
thematē est nomen ei; iesus.

Q vero missie in lege promif-
so debebant offerri munera in
suo aduentu.

Sextus thesaur; apli de veneratō-
ne messie. Sacra em scriptura
pnūcianit z specificē determina-
uit ex tpe abrahe q reges orientis veni-
rent ad adorandū messia regem z q ei
duceret aurū incensum qd apparet. Et
manifeste fm doctores hebreoz ex se-
quētib; auctib;. Et p dicit in beresith
ora. i. in genesi quo dicit rabi rabosie.
3 dixerō tibi vnū verbū bonū dices tu
noie meo z dicit ei z qd est illud vbu;
Rūdit scias q omnia munera q dedit
iacob pater v; ipi esau Gen. xxij. si-
gnificant q p tpe debent gentes redire
ad regē messia qz scriptū est ps. lxxj. re-
ges arabū z saba dona adducunt z di-
xit ei verbū dixisti mihi p vitā tuā ego
dicā nomini tuo. Item dicit talmuth
in beresith Habba rabi moysen darsā
Saba sunt filij abrahe qz sic scriptus est
Gen. ca. xxv. Abrahā po altā duxit vxo-
rem noie cethurā q pepit ei zamram z
lexan z madan z madiar z esborh z sue
Iexan quoz genuit saba z dadan. Et
am tercia qn augmētauit salomon re-
gnū suū dixerūt forte est missias z illa
hora venerūt ad cū sicut scriptū est. iij.
Regū. x. Sed z regina saba audita fa-
ma salomonis. In noie dñi venit tem-
piare eum. Inqstūm dicit in noie dñi
apparet q pphetabant in nomine do-
mini sicut habebant mandatu; abrahe
vt sic facerent. Et vnde probatur q de-
bent venire tempe messie et seruire si-
bi ysa. dicit ca. lx. Omnes de saba veni-
ent aurum z thus deferentes z laudē
domino annunciantes iste est messias
Ecce quomodo ex auctoritate pdicta
ostendit ppositum. Verumtamen
si dicat iudeus q intentio ysa. in illa p-
phetia erat q cum messias erit sedens

In regno suo in hierusalem q̄ illa hora
ppter magnam famā suam omnes re-
ges mittent ei dona & venient ad visi-
tandum & glorificandū eum sicut facie-
bant salomoni ppter suam magnā sciē-
tiam. Hūdet q̄ hoc nō h̄z locū quia re-
xtus dicit & laudem domino annuncii-
antes qd̄ annunciare dicit in hebraico
bozora & istud nomē significat narrare
aliquam rem quaz homo scit illi q̄ ne-
scit. & illo modo q̄ aduersarius decla-
rat rectus nō esset sic. quia iam scirent
illi de hierusalē. sed tamen eo mō quo
fuit in aduentu xpi. venit bene concor-
diter in vocabulo annūciare: q̄ reges
qui venerūt in natiuitate iesu xpi hie-
rusalem quesierūt ab herode & ab exi-
stentib⁹ in ciuitate vbi est qui natus est
rex iudeoz. Math. ij. sicut ipsi sciebāt
ex suis pphetis sicut supra dictum est
in auctoritate & Hierosolomite mirati
sunt de hac narratōe. quia istud erat
eis ignotū quousq̄ petierūt a sacerdo-
tibus & a sapientibus. Qui responde-
rūt q̄ si verum erat q̄ natus erat q̄ sua
natiuitas debebat esse in bethleem si-
cut plenissime p̄tinet Math. ij. Et i ta-
li casu optime verificat verbū prophe-
tie fm̄ hebraicam veritatem & laudem
domino annunciantes & nō fm̄ expo-
sitionem iudeoz.

**Q̄ verus messias debuit veni-
re pauper & mansuetus.**

Spiritus thesaurus aperit de
mō viuēdi messie quē modum
sac̄ scriptura p̄nunciat & speci-
fice determinauit. s. in maxima paup-
tate & mansuetudine: de primo zach. ix.
Ecce rex tuus venit tibi iustus & salua-
tor: & ipse pauper & ysa. liij. Ascendet si-
cut virgultū & sicut radix de terra sitiē-
ti qd̄ non h̄z magnos ramos nec folia
aq̄ defectu. hoc impletū est i ihu naza-
reno qui natus est in paupertate. Vnde
de hoc fuit datū p̄ signo pastorib⁹ Lu-

ce. ij. Inuentis infantem pannis in-
uolutū & positū in p̄sepio. vixit etiam
in magna paupertate. vñ ipse dixit Ma-
thel. viij. & Lu. ix. vulpes foues habēt
& volucres celi nidos: filius aut̄ homi-
nis nō habet vbi caput suum reclinet.
Mortuus est etiam in magna pauper-
tate quia nudus in cruce. suū etiā cor-
pus fuit inuolutū i syndone aliena. sū-
it etiam sicut pauper sepult⁹. quia i se-
pulchro alieno vt patet Math. xxvij.
& Mar. xv. & Luce. xxij. et Joh. xix.

De scdo. s. q̄ messias deberet eē mā-
suetus: quia dicitur Iste. xlij. vbi ad
literā loquit de messia. Calamū quas-
satū nō cōteret & linū fumigās non
extinguet in veritate educet iudiciū
videm⁹ sane q̄ calam⁹ quassat⁹ leuiter
pōt p̄fringi linū aut̄ fumigās. i. linū
p̄bustum sed tñ aliquid retinens fumi
id est ignis p̄facillime pōt extingui. sed
quid p̄ calamū quassatū vel linū pene
extinctū meli⁹ q̄ pctōis fragilitas q̄
p̄quassatus & pene in pctō est extinct⁹
pōt intelligi. Calamū aut̄ quassatū
xpc nō p̄truit & linū fumigās nō ex-
stinxit: q̄ peccatores pene mortuos in
pctis occidi nō p̄cepit sed misericordi-
ter tolerauit et ad p̄niam reuocauit qd̄
ex p̄sequentibus designauit p̄pha cuz
addidit in veritate educer iudiciū. Ve-
ritas quippe & iusticia idem est. In le-
ge vō moysi iudiciū erat & p̄ceptum
peccatores occidi. Xpc aut̄ ad veritatē
& iusticiā adduxit iudiciū qñ peccato-
res nō occidit sed qd̄ iustus est donec
peniterent sustinere p̄cepit cū dixit no-
lo mortē peccatoris sed vt p̄uertat & vi-
uat. Fuit etiā humilissim⁹ & mansuetus
quia ipse dixit Math. xj. discite a me
q̄ mitis sum humilis corde & propter
suam mansuetudinē sub nomine agni
fuit offensus populo a Iohanne bap-
tista dicente. Ecce agnus dei Joh. i.

f. iij

¶ verus messias debebat
mori in maxima humilitate in-
ter sceleratos.

O Et auis thesaur⁹ aperit de mo-
do moriendi messie que modus
sacra scriptura p^{re}nunciavit et spe-
cifice determinavit in maxima humilita-
te. vñ ysa. liij. Sic ovis ad occisionem
duct⁹ est et q^ui agn⁹ corā rōdēte se ob-
murefcet et nō apuit os suū: q^ud manife-
stissime impletū est in ihu nazareno:
q^ui ipse añ pylatū adduct⁹ falsosq^{ue} accu-
satus vberat⁹ etiā et colaphis celsus cō-
ticuit et ipse pylato de plurib⁹ eū inter-
rogātū verbū vix aliq^ud rēdit. Ipsa etiā
debebat inf^{er} sceleratos reputari sic di-
cit ca. eodē. et cū sceleratis reputat⁹ est
q^ud impletus fuit in xpō: quia inter la-
trones crucifixus.

¶ debebat mori propter pec-
cata hominum.

N On⁹ thesaur⁹ ap^{er}it de cā mortis
messie quā cām sacra sc^{ri}ptura p^{re}-
nunciavit et specificē determina-
uit. s. ppter pctā hoim general⁹ p^{er} ysa.
vbi supra omēs nos q^ui oves errauim⁹
vnusq^{ue}q^{ue} in viam suā declinauit. ones
quippe simplicia et stolidissima sūt aia-
lia et vaga et nos stulti q^ui oves errau-
imus q^ui ipm q^ulis vel q^us eēt non noui-
mus. Vnusq^{ue}q^{ue} aut in viā suā declina-
uit. hoc ē doctrine sue vix vll⁹ creditit
s^{ed} suā q^usq^{ue} veterē retinuit et dñs posuit
in eo iniquitates oim n^{ost}re. l. originale
pctm. q^ui irritermur omēs. Ipse aut vulne-
rat⁹ ē ppter iniquitates n^{ost}ras attrit⁹ ē ppter
scelera n^{ost}ra. et disciplina pac^{is} n^{ost}re sup eū
l. disciplinā et correctōez quā vt pacem
h^{ab}em⁹ passuri eramus p nob ipse susti-
nuit vt misericors et benign⁹. Vñ seq^ut^{ur}
et linore ei⁹ sanati sum⁹. liuo. i. flagel-
loz et vulnerū q^ui p nob est p^{er}essus et in
fine cap^{it}li ipse pctā mltōz tulit p trās-
gressōib⁹ orauit. q^ud totū h^{oc} v^{er}ū et im-

pletum est in ihesu nazareno: vt patet
in euangelio.

¶ tertia die resurgere debuit
a mortuis.

O Ecim⁹ thesaur⁹ ap^{er}it de resurre-
ctione messie quā sacra scriptu-
ra p^{re}nunciavit et specificē determi-
nauit ac etiā ei⁹ ascensionē ad dexteraz
dei. Primū p^{er} ysa. vi. vbi d^{icitur}. venite
et fuerit ad dñz: q^ui ipse cepit et sana-
bit nos: pcutiet et curabit nos: viuifica-
bit nos p^{er} duos dies et in die tertia su-
scitabit nos et viuem⁹ in p^{re}spectu eius.
Cap^{it}lm istud exponit a fidelib⁹ hebreis
de aduētū messie: diuersimode tñ quia
rabi salomō exponit applicādo ad tri-
bulationē in q^ua sūt nūc iudei positi per
mōm dispersi a q^ua suis o^{mn}ib⁹ public⁹
et priuatis petūt liberari p messia cui⁹
aduētū expectant. Dicit g^o viuificabit
nos post duos dies in tertia die resu-
scitabo vos. p primā diem dicit q^ui intel-
ligit t^{em}p^{us} primi templi p salomōnē edi-
ficari. cui successit nox destructionis p
caldeos. p scōdam diē t^{em}p^{us} secundi p 30-
robabel reedificari cui successit nox de-
structionis p romanos. Per tertiā diē
dicit q^ui intelligit t^{em}p^{us} terci⁹ templi p mes-
siam edificandi de q^ua exponit edificari
onem templi que habet in fine ezechielis
fm errorem suū. hoc dictū funda-
tur sup falsum. s. q^ui xpc sit venturus q^ui
tam^{en} transiit in p^{re}teritū sicut diffuse in
apertione primi thesauri et in sequenti
bus fuit declarātū et q^ui ad errozes terci⁹
templi materialis in terci⁹ libro pleni-
us declarabit. Est ergo sensus fm veri-
tatem viuificabit nos post duos dies.
scz mortis et sepulture sue ipse messias
et in tertia die resuscitabo vos. s. resur-
gens a mortuis quod dicit q^ui eius re-
surrectio est principiū resurrectionis no-
stre ad vitam immortalem. Vnde pri-
me Corinth. xv. Xpc resurrexit a mor-
tuis p^{ri}micie dormientū qm p boiem

mois et per hominem resurrectio mortuorum
et sicut in adam omnes moriuntur: ita et in
christo omnes uiuificabuntur. Ista expositio
magis personat Iesum quam procedens quia accipit
dies prophete. Sequitur et uiuemus in conspe-
ctu eius. id est. uita gratie in presenti et uita glorie in
futuro. Et non est mirum quia ipse christus mes-
sias uerus est uia ueritas et uita. Jo. xliij.
¶ Autem messias debebat resurgere ter-
cia die secundum doctores hebreorum declarat.
Rabi Mosse darsan in genesi magno
super textum cap. xxiij. die autem tercio ele-
uatis oculis uidit locum. percul dicit rabi
mosse multe trinitates dei habentur in
scriptura et una earum est resurrectio mes-
sie. Peruntur secundum. id est. quod messias sedeat
ad dexteram dei. apparet ex una auctoritate que
est in midras tulum. id est. in glosa psalterij
super illud ps. xvij. Et dedisti mihi salu-
tem precationis tue et dextera tua susce-
pit me ubi dicit Rabi yodan noie rabi
bamma. Tunc uenturo deus faciet sede-
re regem messiam ad dexteram suam quia
sic scriptum est ps. cix. Dixit dominus domi-
no meo sede a dextris meis. ubi dicit
translatio caldaica dixit dominus uerbo suo.
et abraam erit sedens ad partem sinistram
et facies eius pallide erit dicendo domine
et filius filij mei sedet ad partem dexte-
ram et ego ad sinistram. Sed de consolatione
huius euz dicendo filius filij tui est ad de-
xtetum meam et ego sum ad dexteram
tuam. et illa hora abraam erit conten-
tus hoc est quod dixit dauid. et dextera tua
suscepit me ps. xvij. Item dicit in libro
aginga in ca. quod incipit Est dorsum una
scriptura dicit in dan. ca. vij. throni po-
siti sunt quod est plurale. Et postea dicit
thronus eius flammis ignis quod est singu-
lare uidentur duo textus contrarii: dicit
Rabi aquiba. non sunt contrarii: quia
unus thronus est pro deo et alius pro
dauid. Declarat rabi Salomon. iste
dauid est messias. Item dicit in Bere-
sich raba. id est in genesi magno Rabi
mosse darsan super textum Gen. c. xliij

Et abraam adhuc stabat coram domino
vult dicere quod dixit psalmista: psal.
xviij. et dedisti mihi protectionem salu-
tis tue. Iste est abraam cui dixit deus
noli timere abraam ego protector tuus
sum et dextera tua suscepit me. Iste est
messias de quo scriptum est. Dixit domi-
nus domino meo sede a dextris meis
Dicit rabi amon hoc quod dixit textus
et abraam adhuc stabat coram domo
correctio est sapientium quia primo erat
scriptum et dominus adhuc stabat coram
abraam et rabini mutauerunt cum mul-
tis alijs mutationibus que fecerunt in sa-
cra scriptura inter quas una est in ps.
xxj. ubi dicit. Circumdederunt me canes
consilium malignantium obsedit me carn.
id est foderunt manus meas et pedes me-
os. Sed rabini mouerunt illud carn.
quod sonat foderunt et posuerunt in loco
suo caari quod sonat sicut leo. Et multe
harum mutationum mirate sunt plenissi-
me in Midras tulum. id est in glosa
psalterij in quo dicitur quod de istis mutat-
ionibus propter eos dicit propheta hierem.
xxij. Peruertistis uerba deorum uino-
rum domini sabaoth dei ueri et dicit. in .c.
ix. de eis dixit: ueritatem non loquentur do-
cuerunt linguam suam loqui mendacium. Ecce quod
clare in suismet libris condemnant tanquam
falsi et mendaces illi qui mutauerunt uer-
ba dei. Nec pensit spiritus sanctus quod omnia
in Talmuth essent mendacia et falsa ut per
verba ibidem inserta confundere cecitas
iudeorum.

¶ Verus messias debebat da-
re suis credentibus in presenti
gratiam suam in futuro glori-
am sempiternam.

¶ Decimus thesaurus apertus est primo
credentium et sequentium messiam in presenti
et in futuro quod primum facit scriptu-
ra primum clauit et specificiter determinauit in du-
obus locis. j. ysa. lxxv. ubi ad istam locum de
rege messia. Ecce serui mei comedent

Liber

primus

et vos esurietis. Ecce serui mei bibent
et vos sicietis. Ecce serui mei letabun-
tur et vos confundemini. Ecce serui mei
laudabunt per exultatione cordis et vos cla-
mabitis per dolore cordis et per contritione
spiritus ululabitis et dimittetis nomen ve-
strum in iuramentum electis meis et inter-
ficiet te dominus deus et seruos suos vocabit
nomen alio. In quo quod benedictus est super terras
benedice in deo amen. Que omnia implentur
in primo quod dicit ibi nazarenus sequentibus
eum. Dicit enim serui mei comedent. scilicet cor-
pus meum. unde ait nisi manducaveritis car-
nem filii hominis iob. vi. et ibidem. Caro
mea vere est cibum vel comedent doctri-
nam spiritualem vel misteria fidei. vel co-
medent. scilicet in futuro cognitionem veritatis
habet divinitatem. unde ait ut edatis et bibatis
super mensam meam in regno patris mei lu-
ce. xxij. Et per. xvj. dicit. Satiabor cum ap-
paruerit gloria tua. Sic ergo ait christus. Serui
mei comedent et vos. scilicet increduli iudei et
damnati esurietis. Ecce serui mei bibent
scilicet aquam vivam iob. vi. Si quis sitit veni-
at ad me et bibat. et iterum iob. iij. Qui
biberit ex aqua quam ego dabo ei fiet in eo
fons aqua salientis in vitam eternam hec aqua
viva est gratia spiritus sancti quae christus dat
suis fidelibus in presentia. Et ideo faciet eos
saltare in vitam eternam. quia aqua tantum ascen-
dit naturaliter quantum descendit. Et quia
illa gratia descendit a deo qui sedet in celo:
ubi est vita eterna. Ideo fiet in eo fons
aqua salientis in vitam eternam. Vel sic ser-
vi mei bibent. scilicet sanguinem meum: quia
sanguis meus vere est panis iob. vi. et ibi-
dem nisi manducaveritis carnem filii
hominis et biberitis eius sanguinem
non habebitis vitam in vobis. et vos
scilicet increduli iudei et damnati sicietis.
scilicet aquam vivam et sanguinem meum
Ecce serui mei letabunt. scilicet in eterna be-
atitudine. Unde iob. vi. christus dicit gau-
dium vestrum nemo tollet a vobis et vos
scilicet increduli iudei et damnati con-
fundemini. scilicet videntes alios in locum ve-

strum successisse. Ecce serui mei lauda-
bunt per exultatione cordis secundum illud per.
lxxxiij. in secula seculorum laudabunt te.
et vos. scilicet increduli iudei et damnati cla-
mabitis. scilicet in inferno per dolore cordis.
scilicet ex parte peccatorum. et per contritione spiritus ul-
lulabitis quia ibi erit fletus et stridor
dentium. Math. xxv. et dimittetis nomen
vrum. scilicet alijs in locum vrum succedentibus id
sequitur in iuramentum electis meis ut. scilicet
de cetero non vocemini circuncisio sed co-
ncisio nec me habeatis qui sum via veri-
tas et vita iob. xiiij. sed electi mei dicent
filii abrahe sic vos olim. Sequitur. et interficiet
te dominus deus. scilicet spirituali gladio cum dixe-
ro. Ite maledicti in ignem eternum etc. ma-
thel. xxv. et seruos suos vocabit alio no-
mine. scilicet christiano a me ipso Ihu christo in quo
qui benedictus est super terram credendo et se-
quendo benedice in deo amen. Cum
scilicet dicam in iudicio electis meis veni-
te benedicti patris mei etc. cap. eodem.

Item secundo determinat in sacra scrip-
tura promissum eternum sequenti messiam bie-
sum christum ysa. li. ubi dicitur qui redemptus est
a domino reuerent et venient in syon lau-
dantes et leticia sempiterna super capita
eorum. Gaudium et leticia tenebunt fugiet
ab eis dolor et gemitus. Ego ego ipse co-
solabor vos. quod sic exponit qui redem-
pti sunt a domino. scilicet sanguine filii reueren-
tur. scilicet ad vitam iusticie et venient in syon.
id est in presentem ecclesiam et beatitudines
eternas laudantes. scilicet dicentes. Beati
qui habitant in domo tua domine in secu-
la seculorum laudabunt te per. lxxxiij. et le-
ticia sempiterna que. scilicet non deficiet super
capita ipsorum. id est super eorum mentes gaudium
et leticia obtinebunt. scilicet in celo fugiet
dolor et gemitus: quia absterget de omnibus
lachrymam ab oculis sanctorum. Apocal. xxi.
ergo ego ipse. scilicet filius qui aliter non potest: consolabor
vos quasi dicat. Invocaui me. et ego so-
labor vos et non per prophetas sed per me ipsum glori-
ficando quia hoc est vita eterna ut cognoscant re de-
um verum et quem misisti ibi christum iob.

viij. vita em̄ etna siue beatitudo p̄sistit ef-
sentia in aspectu claro ipsi⁹ diuinita-
tis vt tñ h̄z adiuncta fructioz q̄ ē p̄ple-
tua felicitatē cū firma tenōne. Ex cō-
sequenti tam̄ p̄sistit beatitudo in aspectu
hūanitatē xp̄i q̄ est instrū nos inducēs
ad beatitudinē principalē: beatitudo enim
hois p̄iunctio ē ad vltimū z optimū
bonū: z iō nō pōt p̄sistē in p̄iunctōe ad
aliq̄d bonū tpale vel corpale vt dicunt
rudes saraceni. q̄ expectāt tñ alia vita i
voluptatib⁹ carnalib⁹ z diuinijs z alijs
p̄sistib⁹ p̄iuncti. Fini q̄ dī in alchorano
machometi q̄ tñ vita finī p̄bū dī vita
pecudū. i. ethicoz. p̄pter qd̄ ip̄e auicē
na h̄ p̄siderans dicit q̄ p̄p̄ba quem vo-
cat machometū p̄mittit eis talem felī-
citatem in p̄mū quaz multū sapientes
nō attenderūt sicut patuit supra in ap-
tione terci⁹ thesauri in sextu gdu p̄fecti-
onis legis enāgelice. Sicut iudei resur-
rectioz futurā expectāt ad vitā carnalē
z iō felicitatē vite future credūt p̄siste-
re in bonoz tpaliū plenitudine z pa-
cis tranquillitate vtz vbi supra. S̄z beati-
tudo xp̄ianoz est in adeprōne summi
boni p̄ aptam visionē z fructioz z fir-
mam tenōnez. Considerandū ē etiā
q̄ cū fili⁹ dicit ad p̄rem Job. xviij. hec ē
vita eterna vt cōgiscant te solū deū. per
h̄ non h̄z q̄ sol⁹ p̄ sit de⁹ z fili⁹ creatura
vt dicebat arri⁹ q̄ h̄ dictio exclusiua so-
lus nō d̄rminat li te. ita q̄ sit sensus q̄
sol⁹ p̄ sit de⁹ h̄ d̄rminat li deū. et est
sensus q̄ illa ē sola deitas vera q̄ est in
p̄re z sic ab illa nō excludit fili⁹: h̄ ma-
gis includit q̄ vna ē deitas in vtroq̄ h̄
excludit h̄a deitas ab his q̄ a gentilib⁹
colebant. i. ioue. saturno. z silib⁹. Dico
etiā q̄ hec dictio sol⁹ d̄rminat li te vt
sit sensus q̄ solus pater sit deus nō ta-
men p̄ hoc excludit filiū a deitate: h̄
magis includit: quia fm̄ p̄bū sol⁹ idē
est q̄ non cum alio. z ideo tantummo-
do excludit illud q̄ aliteratē dicit filiū

aut nō. est aliū a p̄re in essentia: h̄ tñ
in p̄sona. Et ideo qñ hec dictio sol⁹ ad-
ditur vni p̄sonē respectu termini essen-
tialis sicut in p̄posito nō excludit alia
p̄sonam h̄ magis includit et hoc patet
p̄ autem saluatoris Marb. xj. vbi dī-
cit nemo nouit filiū nisi p̄r neq̄ patres
q̄s nouit nisi fili⁹. Si em̄ hec dictio ex-
clusiua addita vni p̄sonē respectu ter-
mini essentialis excluderet aliā seque-
ret q̄ p̄r nō cognosceret se sed tñ filiū
z filiū nō cognosceret se sed tñ pater
qd̄ est absurdum dicere. p̄r q̄ p̄mū se-
quentiū xp̄m: q̄ est beatitudo eterna i
visione diuinitatis cū fructioz firma
tenōne et sic beatificabit aīa rationa-
bilis: z in visione clara humanitatē cri-
sti z sic beatificabit corpus humanum
vt sit p̄fecta beatitudo in corpe z aīa.
Creauit em̄ deus hoīem vt totū beati-
ficaret z pascua inueniret intus z extra
fini aug. intus in deitate saluatoris: et
extra in carne redemptoris.

¶ Persecutores veri messie a
perpetua pena in presenti non
debent releuari nec in futu-
ro a damnatione eterna.

Dodecimo thesaurus ap̄l. i. pe-
na p̄sequentū messia in p̄senti z i
futuro. quā penā sacra scriptu-
ra p̄nunciāuit z specificē determinā-
uit z p̄ de pena in p̄senti vita. vñ dīmos.
ij. sup̄ trib⁹ scelerib⁹ isrl̄ z sup̄ quoz n̄ cō-
uertā eū: q̄ vendiderūt iustū p̄ argēto
to. i. ism̄ nazarenū. S̄z ad h̄ rudent iū-
dei q̄drupliciter. Primo q̄ iste textus
loquit de scelere isrl̄ nō iuda z sic nihil
p̄ nobis. q̄ illud scel⁹ ism̄ nazarenū cō-
missum est in iuda nō in isrl̄. et maxie
q̄ p̄pheta loquit hīc p̄mo de scelerib⁹
iuda postea de isrl̄ i textu. S̄z ista
r̄sio nulla est q̄ in templo scdo vene-
rūt z fuerūt de captiuitate decē tribus

Liber

primus

et fuerunt omnes congregati simul de israel et de iuda per licentiam datam per cyrum regem persarum et per etiam Decem. vii. et xviii. ca. habitauerunt omnes israel in civitatibus suis. Item ysaie xj. quod desolabit dominus linguam maris egypti. scilicet. nilum ut transirent calciati vide hec pulchre in lyra quod hoc fuit. Tunc omnes venerunt ad secundum templum et vocati sunt israel. Quod ergo promittitur in textu primo de sceleribus iuda respicit ad destructionem primi templi quia illi de israel non erant ibi: et tunc subiungitur in textu de sceleribus israel respicit destructionem secundi templi: quia omnes de israel et de iuda erant ibi et omnes vocati sunt israel patet hoc per rabi moysen de egypto qui formaliter dicit in libro sofrim mors ihu nazareni fuit causa ut destrueretur israel ense. Ecce quod vocat omnes de secundo templo israel. Item patet quod tantummodo iuda fecit peccatum iuda appellatur. Quod autem iuda simul fecit et israel peccatum vocatur israel. hierosolymis enim tunc erat cum iuda magna pars filiorum beniamin et levi. Iure igitur pars totius debet suscipere nomen. Est et alia non inferior causa quod videlicet populus israel licet tunc mortuus non corpe prius fuisset. audito tamen quod eorum fecerant socii eorum culpe laudatores et consentanei et principes oino facti sunt voluntatis voluntas itaque eis perfecta est imputanda. Sed quod predicta captivitas accidit israeli propter venditionem iusti ihu cum israel non vendiderit christum sed tamen a iuda scarioth legatur emississe. Unde tunc quod quod israel ut venderetur christus consensum auxilium atque consilium adhibuerunt. Ideo non minus quam si ipsi vendidissent zelus incurrerunt. Neque enim et salomon ydola fabricavit sed quod uxores et concubinis fabricantibus assensum prebuit eorum fabricasse litera dicit. Secundo dicunt ad hec iudei quod istud scelus de venditione iusti per argentum fuit venditio ioseph per fratres suos: sed illud nihil valet: quia

ubi ponitur primum secundum tertium et quartum ordo est finis prius et posterius. Videndum est ergo quod est primum scelus quod secundum est. Et sciendum est quod ista tria scelera per ordinem sicut veniunt sunt ista. Primum venditio ioseph propter quod fuerunt captivi in egypto. Secundum adoratio vituli propter quod fuerunt vno die interfecti. xxiij. milia hominum Exo. xxxij. Tercium occasio prophetarum propter quod ducti sunt captivi in babilonem. lxx. annis. Quartum deus et non potest dari nisi venditio ihu nazareni: quod venditio ioseph. primum in ordine fuit propter quod postea pharaonis sunt passi durissimum iugum ut dictum est. Sed cum penultima pacta iam sunt liberata a culpa quare de indulto rursus criminabuntur peccato. Tercio forte dicet iudeus quod si hoc non dicatur de ioseph iusto potest tamen dici de alio quolibet iusto: sed hoc indignum et irrationabile esse videtur ut cum tantum crimen sit quod nulla indulgentia sequitur propter quod divina sententia in totum israel descendit propter illius personam in quas illud fuit commissum. Insuper cum reatus iste in hebreo sermone tali describatur vocabulo quare imponitur illi qui negaverit deum. venditio autem iudei non equat negationem dei sed ipsi tamen ac tales vendiderunt hominem christum videlicet filium dei qui in culpa sunt pares deum negati. Et si queramus quod sunt illa peccata quatuor quod omnia pateant ad negare deum esse equalia. Unde quod primum peccatum fuit cum iheremo vitulum conflatilem pro deo adoraverunt in quo facto satis deum negaverunt et quod ab omnibus est hoc peccatum perpetratum idem commune fuit oim. Secundum in quo et deum filium negaverunt et omnes peccaverunt fuit quando ieroboam vitulos illes fabricavit et ab omnibus adorari constituit. Tercium autem cum iudei prophetas universi eadem voluntati occiperunt et eorum dicta premisserunt. Quartum vero quod magis est omnibus et gravius est quam christum de filium et hominem ab omni peccati contagione alienum inique vendide-

runi et iniusta nece condemnauerunt. hoc
pctm ppter cecitatem iudeorum occultum est
eis de hunc dicit rabi onanerari delar i
libro vayra raba. i. leuitico mag. Pri-
mi peccauerunt et fuit discooptus suum
pctm et fuit discoopta sua pnia. Secun-
di peccauerunt et fuit discooptum suum
pctm et fuit discoopta sua pnia. Tercij
peccauerunt et fuit discooptu suum pctm
et fuit discoopta sua pnia. Quarti pec-
cauerunt et fuit discooptu eis pctm suu:
non est discoopta sua pnia. Vñ dicit eis
ppter suam cecitatem: fidelibus videntibus
bonum est discooptu suu pctm et sua penite-
tia ut dictum est et dicit. Item petrus al-
fonsi vir eruditissimus de quo supra in aper-
tione primi thesauri locutus sum in suo
dialogo ostendens eam captiuitatis iu-
deorum esse venditionem christi et non venditio-
nem ioseph sic inquit ptra eos. Quod
autem euidentius testimonium queritis vos p-
pter dei mortem hanc subisse captiuitates
quod id quod apud vos scriptum legistis. quia
videlicet in ipso captiuitatis exordio
quidam terre vire princeps decem de meli-
oribus totius israelitici populi anaman. s.
traditionis filium symeonem gamalielis fi-
lium ysmahel helisei filium et achiba ce-
terosque captos in carcerem misit scisci-
tans ut quid iustum vendidissent. lex enim
inquit decreuit ut mortis sententia mulctetur
quicumque iudeum vendiderit. Et vos igitur
fili in iudicium legis mori debetis deo de-
creto vario dat corpora leto non enim omnes
vna cohercuit pena. sed singulis singula
sunt genera mortis proposita. Alium vi-
delicet ignis cremavit. alii ferret pectus
nisi vnguibz lacerat expiravit. alius
vero mors queuis diuersa presumptis quem
admodum mortes illas doctrine vestre
liber exposuit. Doctores autem vestri hu-
ius iusti pro quo illi sunt ita puniti no-
men mutantes in hoc facto propter con-
tinerunt. De christo dicentes quod princeps
ille iustum denominans ioseph filium

iacob. quem in egyptum fratres vendi-
derant intelligebat eiusque sanguinem ab
illis exigens. propter eum talibus illos sup-
plicibus affectit. Sed absurdum rationi vide-
tur ut id ab eis exigeret quod ad minus
millequingentis annis antea factum es-
set maxime cum tempore quo venditus est
ioseph. nulla lex esset que eos princeps il-
le mortis reos convincere posset. Sed si
vultis ut etiam de prophetis in medium au-
thoritatem deferam qua captiuitatem hanc
propter hominem illum ipsum necessario christi
fieri esse ostendam. Ecce profero ysaia capitulum
xxiiij: a finibus inquit terre laudes audi-
uimus gloriam iusti: hec verba iusti hu-
ius laudes ubique terrarum ostendunt fuisse
se nec alterius iusti hominis laudes tantas
vnde fuisse audiuimus ut pervenirent usque
ad fines terre. Cui iusto quod tribulatio est
quod sine causa passus erat propheta providebat
his verbis participans dicebat. ve mihi. p-
uaricantes pvaricati sunt et pvaricato-
ne transgressorum pvaricati sunt. Puides
enim propheta quod prophetis dei adventum pronun-
tiantibus tribulationes illaturi essent ait p-
uaricantes pvaricati sunt. Invenit autem
quod nec membrum prenti ipsum etiam caput
invidia pleni quibusque possent modis
essent opprobrii. Et finem corporis passibili-
tatem occisuri pvaricationis nomen in-
geminans subiunxit et pvaricatione trans-
gressorum pvaricati sunt. Qua vero pena
pro homini peccato plectendi essent dicente scriptum
prosciens ait illico subiungens. formido
et fouea et laqueus super te qui habitator
es terre. Inter cetera quoque de eadem
gente ait gravabit eum iniquitas sua
et corruet et non adiciet ut resurgat: ubi
videlicet vobis certum evadendi capti-
vitatem terminum fundit depressit. Quar-
to dicunt iudei aliter ad hoc quod si nos di-
cimus quod iste iustus pro argento venditus fu-
it ihs nazarenus petunt ipsi quis fuit ille
pauper de quo subiungit et pauper pro calcia-
mento. Sed quod dico quod ille fuit verus messias.

Liber

primus

as noster ihs nazarenus quibus zacharias
vocat non solum iustum et saluatorem sed et
pauperem zach. ix. In maiore quantita-
tem peccati sui notaret dicit textus et paupe-
rem pro calciamento quod promittit iustum pro
argento. Cederet forte aliquis quod pro ma-
gno pretio argenti. Sed hic exponit debili-
tatem precii et modicam quam dicitur quod vendi-
derunt pro calciamento. id est pro pretio calciame-
torum quod pretium est coter. xv. moraper-
mor quod sumant. xxx. albos vel denari-
os. Illi vero precium formularius est duo
solidi cum dimidio quod etiam sumant. xxx. de-
narios. quod solidus est. xij. denarii pro quod
pretio fuit. vendit Christus. Quicquid ergo valeat
illi denarii vel illud argentum designat
modicum precium pro quo pauper Christus fuit ven-
ditus quod pro pretio calciamentorum. Qui
to dicitur iudei ad istum textum quod intelligit
sic. Iustum pro argento. id est iusticiam quia iudi-
ces et ministri iusticie pecunia corrup-
ti vendebant pauperis hominis iusticiam pro
modico pretio quod pro calciamento. Ista
ratio nulla est: quod cum deus sit magis pre-
tiosus ad miserendum quam ad puniendum et
deus pepercerit super tria prima scelera
quod grauiora sunt videlicet idolatria. homicidi-
um. fratres venditio a fortiori etiam par-
ceret super illud quartum quod non est ita gra-
ue. Relinquit ergo quod venditio istius ius-
ti pro argento et pauperis pro calciamento
est venditio iusti pauperis ihu nazarenus
verum messie nostri super quam deus non par-
cit iudeis. quod non datur venia non penitenti
et in peccato perimue perseveranti. Non ergo a pre-
dicta captivitate exire poterant donec
patrum suorum in se peccatum emendaret. id est illi
non crediderunt credant. Quandoque vero me-
te culusuls a culpa persequitur eum persequitur
pietas divina. quod etiam suorum quidam docto-
rum. scilicet. Rabina subtilibus et occultis ex-
primi voluit verbis si illud sue mentis
duriciam penetrasset. Interrogatur enim
quid david filius esset venturus hodie ait
si verbis credideritis ei. His enim ver-

bis intelligi dedit quod quicumque quisquis
hora mandatis dei obediens et credulus
fuerit illico filius dei ad eum accedit. De
hac pena irremocabili in hac vita. dicitur
etiam david. ix. occidet christum et non erit eius
populus quod cum negaturus est et civitatem et
sanctuarium dissipabit populus cum dnce ven-
turo et finis eius vastitas et post finem belli
statuta desolatio. Ecce triplex pena oc-
cidentium christum in presenti vita. Prima
pena quod non sunt eius populi: quod non christiani
sed adhuc iudei appellant. Secunda pena
dissipatio civitatis et templi qualis sa-
cta fuit per tyrum cum romano exercitu.
Tercia pena quod finis eius est vastitas et
statuta desolatio. id est sine caritate quod om-
nia impleta sunt post mortem christi quem
occiderunt. Si dubitant de tercio satis
debet esse eis sufficiens testimonium: quia
sunt iam. M. cccc. xx. anni. quod perimue
predicta desolatio civitatis et templi: ut
supra dictum est. Secundo sacra scriptura
specificiter determinavit persequentium mes-
siam penam in futuro. unde dicit ysa. xl. de
fidelibus sequentibus christum pertra iudeos in-
credulos et impenitentes. Egredietur
et videbunt cadauera virorum que peruari-
cati sunt in me. vermis eorum non morietur
Ignis eorum non extinguetur et erunt usque ad
sacietatem visionis omni carni. Intelle-
ctus predictae auctoritatis est iste. Egredientes. id est
qui fuerunt credentes et sequentes verum
messiam. Egredientes dico in die iudicii
non pro loci mutatione sed pro consideratione
et videbunt cadauera eorum quod peruari-
cati sunt in me. quod inquit dominus. peruari-
cantes. re-
putant omnes peccatores terre peruari-
cati sunt christum promissum non recipiendo eius doctrinam
nam non sequendo et ipsum crucifigendo
cadauera dicit. id est corpora damnatorum in
tebenna. Et dicunt. quod eternam damnationem
nem cadent. Quod et demones cadauera
possunt dici spiritum quod homines appellant. Un-
de in imitatus homo hoc fecit. hec iglo-
sa. et quod iste sit intellectus patet per hoc.

qđ sequit. vermis corp nō moriet: quia
vermes corpa inuorū corrodēt in
sepulchris cito deficiūt qz cū eis i pul
uere puerunt et ignis eoz nō extingue
tur. Ex q patet q dictū est de cruciatu
corpoz infidelū et omniū dānatorū
in igne inferni q est in extingibilis ex
trinfecus. Et de verme pscie qui semp
intrinfecus corrodēbit eos q nō credi
derūt nec secuti sunt xpm verū messia
vñ sicut tinea comedit vestimentū et
vermis corrodit lignū et ignis deuorat
ligna sic meror et tristitia excruciat cor
viri. Sequit. et erūt vsq ad satietatem
visibis dñi carui qz. s. boni videbunt
eos a se iusto iudicio seperatos. amissa
potentia q seuebant pira bonos vt vin
dictam dei in illos tantā et vltra nō ex
poscant q dicūt mō vsqquo dñe nō vi
dicas sanguinē. i. nostrū satiabunt quo
qz de beatitudine sua grās agentes vi
sa impioy ineffabili pena hec ex ordia
ria glosa. Nicolaus vō de lyra sat con
corditer sic exponit. Et erūt vsq ad sa
tietatem. i. repletōez et pfectōez visio
nis oñi carni. i. oñi homini beato. nō
sic intelligendo q beati delectent p se i
penis dānatorū. s. qz talis intuit⁹ de
clarat eis diuine iusticie exercitiū et di
uine misericordie bñficiū quo penas
illas euaserūt et pprie glorie augmētū
in qz apparet maior comparata ad su
um p̄tariū qz appositis iuxta se p̄ra
rijs maiora et minora vident. i. elench.
Et ex istis trib⁹ beati p se letant fin qđ
dicit ps. lvi. Terabit iust⁹ cum viderit
vindictam. Ecce p̄mū man⁹ suas la
uabit in sanguine p̄toris in qm del
misedia factus ē inuictus ab illis pe
nis. Ecce scđm si vtiq est fruct⁹ iusto:
accipit hic si p quia: qz p hoc apparet
maior fructio p̄p̄a et sic totum cedit in
gloriā electoz et ipsi verū messie christi
ibū p̄ncipaliter qui in die iudicij di
cet ex tibus ad sinistrā. i. incredulis et

dānatis. Ite maledicti in igne eter
num qui paratus est dyabolo et ange
lis eius Math. xxv. Ex tibus vō ad
dexteram dicit venite benedicti patris
mei possidete regnū qđ vobis paratus
est ab origine mudi ca. eodem. Ex p
dictis. xij. thesauris colligit vna ratō q
si quedam corona victorie incompati
lis valoris p̄tra iudeos que talis est.
Quandocūqz sacra scriptura p̄nū
ciat aliqđ futurū et specificē determinat
tempus veniendi p̄genē veniētis: cū
debet assimilari locum natiuitatis: mo
men ei⁹ veneratōem singularem mo
dum viuendi. modū moriendi. causas
moris. resurrectōez eius. p̄mū cre
dentiū. et penā p̄sequentiū ipm in vita
p̄nti et in futuro scđo. Si ista omnia cō
currūt simul in vnū determinatū ho
minē manifestū q illud qđ fuerat p il
lam scripturā p̄dictā et denūciatū est
in illo tali hoie adimpleri. Sed sacra
scriptura p̄dixit et denūciavit oia p̄di
cta q omnia in Ihu nazareno saluatore
nostro sunt impleta nec alijs inueni⁹
est in q omnia p̄dicta simul cōcurrerent
igit p̄cludit q ipse est verus messias i
lege p̄missus nec ali⁹ expectand⁹. Ma
ior istius ratōis clara est sicut lux et ab
omnibus p̄cessa et ideo p̄batōe nō indi
get. S; minor latissime declarata ē in
ap̄tione p̄dicto p. xij. thesaurorū q apti
sunt ad declaratōez aduent⁹ messie ve
ri in lege p̄missi qui est xpc ihs fili⁹ dei
vni. Et in hoc p̄p̄et liber p̄m⁹ qui ē
pe armatura fidelī et de excellentia fi
dei catholice dñi nostri ihu xpi qui est
turris fortitudinis a facie inimici. Cui
honor laus benedictio et gloria sine fi
ne Amen.

Explicit liber p̄m⁹ fortificij fidel

Libor

Incipit liber secundus qui
est de bello hereticoꝝ.

Antiquoꝝ in li-
bris legim⁹ gentiliuꝝ: mili-
tes hūanā venerātes glori-
am generose diuerſa mon-
ſtroꝝ genera deſtruxiſſe. Sicut hercu-
les antheū. Theſe⁹ mirotauruꝝ. Iason
thaurū Igniuomū inextinguibile apri
meleager Coreb⁹: ſtigiale monſtru. p-
ſeus martinū monſtru. Sic etiā gene-
roſi eccleſie milites vt Hiero. Augu.
Hylari⁹ ⁊ ceteri p̄ces orthodoxi diuer-
ſoꝝ hereticoꝝ ⁊ hereſis monſtra ſpūa-
libus armis expugnāſſe legunt. Non
tā ſic oīno extirpata ſunt hereſum mon-
ſtra: quin repullulare conent. ac etiam
noue hereſes oriunt in aliquibus ſolo
noie xp̄ianis. Qui ⁊ ſi non publice: in
puenticulis tñ ſuis venenū effundētes
de illis ꝑfabulant quaſi veſpertiliones
⁊ noctue lucem fugientes. quia oculis
egris odioſa eſt lux. Et nō ſolūz oculos
egros habent heretici. ſed ceci ſunt. qđ
oſtendit ex fidei effectu. Eſt enīz fides
diuinus radi⁹ animā illuſtrans. diſpo-
nit enī animā ad lumen ſumme verita-
tis. ex eo qđ ſumme veritati eam ſtabili-
ter inherere facit: qđ quidem pōt ratio-
ne oſtendi. Conſtat enī qđ quicunq; ali-
qua virt⁹ que inſluit in aliq; agente ⁊ qđ
ere nō inſigit in recipiēte. caret ſibi ſua
naturali op̄atōne ⁊ ſuo debito fine. ſic
patet in radio ſolis ſup aquā currentē:
⁊ nō quieſcenteꝝ vt i flumine in quo qđ
radius quiete non figit actio eius ca-
ret debito fine. qui quideꝝ finis ē aquā
ſubtiliare. ⁊ ex ea partes ſubriles attra-
here et in vaporem mutare et ſurſū ele-
uare. Ex quo manifeſtū eſt qđ quies di-
ſponit ad illuminatōnem rei: ſcđm enī
p̄bm ſeptimo philoſoꝝ homo fit ſapi-
ens et intelligit cum anima quieſcit.

ſecundus

Cum igit fides enīz in deo ſtabiliat
eam in ipſo quietet ipſam diſponit ad
eternam illuminatōnem. Et hec eſt ra-
tio qđ heretici ſt totaliter ceci nec a dō
merent illuminari quia nihil ſtabiliter
credunt. ⁊ ſe ab vno oppoſito in aliud
verrūt. cum careant fidei lumine diſpo-
nente. Iuxta illud ap̄li ad ephe. iij. re-
nebris obſcuratū habentes intellectū.
quia ſicut oculus non poteſt videre ſi-
ne luce ſic intellect⁹ nihil pōt cape cre-
dibile ſine fidei lumine qua carent
heretici. Vt ergo bellū hereticoꝝ ꝑre-
ſertim n̄ri t̄pis cōtra noſtꝝ fidei fortali-
ciū viriliter poſſit diſſolui ꝑſertim cuꝝ
ſint ceci vt dictū eſt de hereſi ⁊ hereticoꝝ
xij. ꝑſideratōnes ſunt ꝑtractande. Pri-
ma quid ē hereſis. Scđa vnde habuit
originem hereſis. Tercia qđ requiritur
ad hoc vt qđ ꝑꝑrie dicat hereticus.
Quarta quot ſunt modi hereticoꝝum
Quinta ſi ē alicuius vtilitatis eē here-
ſes in eccleſia dei. Sexta exp̄met he-
ſes ꝑſertim in noſtris tempib⁹ repul-
lulare vel oziri ſentiunt quāꝝ bellum
contra fidei fortalicū in nihilūz con-
putabimus cum ſit turris fortitudinis
a facie inimici. Septima erit ad quos
ꝑtinet diſſuade que aſſertio eſt catholi-
ca vel heretica vtrum. ſ. ad theologos
vel canonistas. Octaua vtrūz hereticoꝝ
ſunt vitandi. Nona vtrū ſit cum here-
ticiſ vel alijs infidelib⁹ publice diſpu-
tandum. Decima quis eſt modus in-
quirendi hereticos. Vndecima quali
pena hereticus eſt puniendus. Duo.
decima quis poteſt hereticos capere ⁊
tormentis exponere.

De quidditate hereſis ⁊ quō
diſfert ab errore.

Circa primā cōſi-
deratōꝝ que eſt ſcire qđ ē here-
ſis. Reſpondet ſm illuminatum do-
ctorem Franciſcum de marinis i tra-

Consideratio secundatertcia XLIX

ctatu suo de hereticis q̄ heresis est error: sed nō quicunq; error q̄ est ē fides catholica aut ecciam. vt h̄c in phemio de origine heresis. Aug. vbi d̄r q̄ non ois error est heresis. l̄ heresis sine errore eē nō possit. Ista aut̄ diffinitio cōfirmat p̄ illud qd̄ d̄r Act. v. vbi secta saduceorū fuit vocata heresis. q̄ nō solū cōtra fidē veteris testamēti negabant resurrectiōem et angelos s̄ etiā cōsynagoga phariseorū vtrūq; p̄ficientiū. S̄ nūqd̄ heresis differt ab infidelitate. dico q̄ sic. q̄ infideles errant circa totaz fidē. heretici aut̄ circa p̄tē l̄ vtrūq; sit ē fidē catholicā et ecciam. Sed ē q̄ iudei dicunt infideles et tñ cōfiteantur vnu deū. R̄ndet q̄ sicut pagani errant circa totā fidē iudeorū. et iō dicunt infideles. sic iudei errāt circa totā fidē xp̄i q̄ dicit catholica. sunt. n. a pietate. religionis xp̄iane alieni.

De origine heresum et quō possunt repelli.

Secunda confide

ratio est vñ habuit originē heresis. p̄ cuius declaratiōe notandū q̄ fm̄ Iñd. viij. ethimol. c. iij. et. xxiij. q. ij. c. heresis. Heresis ab electōe vocat̄ q̄. s. vnusq; id sibi eligat qd̄ illi eē vt d̄r. vt p̄bi paripathetici. achademicī. epicurei. et stoici. vel sicut alij q̄ puerum dogma cogitantes arbitrio suo de eccia recesserūt. Exinde ergo heresis dicta est greca voce ex interpretatiōe electiōis sue. q̄ q̄sq; arbitrio suo ad instruenda siue ad suscipienda quelibet ip̄e sibi eligit. Nobis ergo ex n̄ro arbitrio nihil inducere licet. nec eligere q̄ aliq; de arbitrio induxerit. N̄p̄lōs dei habemus auctores q̄ nec ip̄i q̄cūq; ex suo arbitrio qd̄ inducerent elegerūt. s̄ acceptā a xp̄o disciplinā fideliter natiōib; assignauerūt. ita q̄ si angelus etiam d̄ celis aliter euangelizauerit anathema

vocat. hec ille. Ex hīs p̄t̄ q̄ heresis habuit oriū ab electōe. p̄p̄ij iudicij. q̄ nō eligunt ea q̄ sunt a xp̄o vere tradita. s̄ ea que sibi suggerit mēs p̄p̄ia. Volētes. n. aliqui p̄ se sacra scripturaz intellegere suis p̄p̄ijs iudicijs inherēdo in hereses diuersas inciderūt. fm̄ q̄ d̄r aug. in li. lxxxiij. q̄onū. q. lxxix. Non p̄t inquit ori error q̄ palliat nomie xp̄ia nisi de scripturis male intellectis et hoc iō. q̄ antecedentia et subsequētia nō cōtulerūt. vñ ibidē solet circūstantia scripturarū illuminare suam. nec etiā alia loca scripturę p̄tulerūt. vñ hereses sunt oīe p̄ se legendo q̄ cōferendo repulse sunt. q̄ cōferētes diuersas snias adduxerūt que ex se inuicē mutuo inueniri potuerunt qualiter erunt intelligēde. Et iō ē istos dicit Aug. in libro cōtra eplam fundamēti. Nō credere inquit aug. euāgelio nisi q̄ eccie catholice credo. igit̄ irrationabile est aliquid scripture recipe et aliud nō p̄p̄iā electiōem et iudiciū sequendo. cū ecclesia catholica totā equaliter recipiat vt certam. patet ergo vnde h̄z oriū heresis. q̄ a p̄p̄ia electōe.

Sex sunt modi ex quib; cōvincitur q̄ aliquis sit hereticus.

Tercia considera

tio est scire que requirunt ad vt aliquis sit hereticus. R̄ndet q̄ sex. Primo q̄ erret. q̄ error est genus heresis fm̄ aug. de origine heresuz circa p̄ncipiū. vbi d̄r q̄ l̄ heresis sine errore eē nō possit. tñ nō ois error est heresis. Sup̄ius aut̄ est a quo nō p̄uertitur cōsequētia fm̄ q̄ d̄r arist. in postp̄dicamētis. c. de p̄iori. Secūdo q̄ erret in veritate. cū sit alius error fidelis et alius opatōis. dico q̄ erret in veritate. q̄ in opere errantes nō dicuntur heretici. Vnde aug. in yponosticon d̄r q̄ heresis sumit̄ circa falsas op̄iūdes. Ter

Liber

secundus

clo q nō solū .s. erret in veritate que q-
dem est in sacra scriptura expressa sed
etiam extra scripturā ab aplis credita
vt de simbolo aploz aut ab eccia def-
minata ne in simbolo eccie. Aut a san-
ctis annunciata cōfirmate eccia. vt in
symbolo arhanasij. aut euntes p deter-
minatōem eccie. Dēs. n. isti taliter er-
rantes sunt heretici reputandī. vt patz
p aug. de fide ad petru. Quarto q nō
solū erret i hac veritate sed q qnqz ipaz
cōfessus fuerit. qz iudei z pagani lz er-
rent. in talibus tñ nunqz ppe dicuntur
heretici. vt patz de significatōe eoz quā
ponit aug. de vera religione circa prin-
cipium. z bene dixi ppe. qz large lo-
quendo fm godefredū. omnis qui nō
tenet articulos fidei pōt dici hereticus
z sic iudei z pagani dicent heretici. et
hoc mō nō ois hereticus ē ex cōcatus
Quinto requirit q nō erret circa totū
sed circa pte. qm qui totaliter errāt di-
cunt apostate. Sexto requirit q non
solū sic erret s q obstinare in errore p-
sistat. vñ fm aug. nō qui falsas gignūt
opiniōes sed qui eas ptnaciter defen-
dunt sunt heretici reputandī. vt iteruz
aug. z hoc. xxiij. q. iij. dicit apls. Si q
sniam suā lz pueras nulla ptnaci aīo
sitate defendunt. Sequit querūt autē
cauta sollicitudine veritatē corrigi pa-
rati cum inuenerint nequaqz sunt iter
hereticos cōputādī. qz. s. nō habēt ele-
ctiōne contrariā doctriue eccie. Si qs
aut ptnaciter determinatiōi vniuer-
salis eccie resisteret hereticus cēseret.
cui⁹ quidē auctoritas principaliter re-
fidel in petro. xxiij. q. j. quotiēs. z. c. h
est fides. Ex his patz q nō quicunqz de
usat a fide. sed qui ptnaciter deuīat. p-
prie dicitur hereticus. hoc etiā alibi di-
cit aug. Hereticus est qui cōceptā no-
uū erroris pfidiaz ptnaciter defendit.
Scdm vñ Alexā n. de Alex in. ij. sum-
me sue tria cōcurrunt ad pfectā rōnes

heresis. s. falsa credulitas in rōnabili p-
uerfa voluntas in pcupiscibili. z defen-
sionis siue impugnatiōis ptnacitas i
irascibili. Scdm primū attēdit illud
Diero. Qui scripturā aliter intelligit
qz sensus spūs sancti flagitat a quo cō-
scripta est licz de eccia nō recesserit tñ
hereticus appellare pōt. Itē dicit Isi-
do. viij. ethio. c. vj. in fine fm primū z
secundū attēdit descriptio aug. libro
de vtilitate credēdi. z in glo. sup verbo
optz hereses eē. j. Cor. xj. s. q heretic⁹
est q aliculus tpalis cōmodi z maxie
glorie pncipatusqz sui gratia falsas ac
nouas opiniōes vñ gignit vñ sequit.
fm vñ terciū sumptis pmo z scdo dif-
finitio attēdit q ponit in glo. sup ver-
bo audio intervos scissuras eē. c. eodē
Qui inquit in eccia dei praua sua do-
gmata defendere psumūt heretici sūt.
Patz q manifeste ex p dicitis que req-
runt ad hoc q aliqs sit hereticus dicē-
dus. qz falsa credulitas puerfa volun-
tas z defensionis siue impugnatiōis p-
tnacitas. Notandū tñ fm tho. i. iij.
q si qs errat ad q explicite credēda nō
tenet nō est hereticus. vt si quis puta-
ret Jacob eē ptem abraē z hmoi. z cū
cognoscit hoc esse p vitatē fidei z scri-
ptū re credit ei sūt z circa ea d quibus
int doctores sunt opiniōes donec p
ecciam determinatū sit. Sz occur-
runt due difficultates. pma ē si dubij i
fide sint heretici reputādī. z vñ q sic. qz
scribit extra d heticis. q dubij in fide
infidelis ē. nec ei oīno credēdum ē qui
fidei virtutē ignorat. Itē scribit Jaco.
j. Postuler aut in fide nihil hesitans.
qz qui hesitat similis ē fluctui maris q
a vto mouet z circumfert. z subditur
ibi causa dubitans vñ hesitans in fide
duplex est. z vir duplex animo incon-
stans ē in oibus vñ suis. tales autem
sunt heretici quia non incōstant s fir-
miter ē credēdum. Sz in cōtrariū vñ

Consideratio terciā

L

q̄ thomas fuit dubius in fide non tamē ponit q̄ fuit hēticus. Pro declaratione huius difficultatis notandū. fm̄ aug. d̄ anchoina in libro de potestate. q. xxviii. q̄ aliquis pōt dici dubius in fide quinq̄ modis. Primo modo subrepticia tēratione. Secundo veritatis elucidatiōe. Tercio imperfecta adhesionē. Quarto voluntaria hesitatōe. Quinto p̄tinaci defensione. Primo modo dubitare in fide nō facit hominē hēticum. quia ē humane tēratōis. non. n. ē in p̄tate hominis quin supueniat homini aliquid cogitandū. vñ si subita subreptione vñ diabolica tentatione quis incipit dubitare de aliq̄ articulo vñ d̄ his q̄ sunt fidei statim si captiuat intellectū suum in obsequium xp̄i. vt deliberet hoc credere qd̄ ecclia credit. nō cedit sibi talis dubitatio ad defectū s̄ ad p̄fectū. Vñ apl̄i propter h̄mōi tentationis impulsū petebant. Adauge nobis dñe fidem. Luce. xviij. Semp. n. debemus rogare deū vt adiuuet incredulitatē nr̄am. Secundo modo non facit hominē hereticū sed est christiane professionis et perfectio. n̄s. ponunt enim doctores christiane fidei illa que sunt magis determinata in fide sub dubitatione questionū. rōnes p̄ et cōtra ad illa adducēdo. non q̄ de ipa cōclusionē dubitet s̄ vt veritas dicte cōclusionis magis elucidet fm̄ quē modū dicit p̄s q̄ dubitare d̄ singulis non ē inutile. Per tales. n. dubitationes. p̄ et rōnes ad illa que sunt fidei adducendo. veritas fidei p̄s optulatur et cōtra impios defendit. vt dicit aug. Tercio mō nō facit hominē hēticū s̄ peccatōrē et malū xp̄ianū. oēs. n. peccantes fm̄ ch̄yf. imperfecte credunt eo ipso q̄ nō viuunt fm̄ q̄ credunt. naz si p̄fecte adhererēt quā trāsirent d̄ hoc mundo non quasi in eternū mansuri. Quarto modo facit hominē errantē

et incredulū. eo. n. ipso q̄ aliquis eligit voluntarie credere qd̄ vult et discredē quod non vult non ē paratus sequi in omnibus doctrinā ecclie. et p̄ p̄s errat et infidelis reputandus est. Sed quintum recte facit hominē hēticum. quia non credē illa que sunt fidei et que incōcūsse ecclia tenet cum p̄tinaci defensione directe ad hereticos spectat. Ad primū argumentū dicendū q̄ dubius in fide varia electione vt si quis credit quod vult et discredet quod nō vult in fidelis ē non tamē hēticus. nisi p̄tinaciter defendat falsa que de deo credat vel de tota vel de parte sacre scripture a deo inspirate. Ad secundū d̄ q̄ loquitur de fide imperfecta peccatorū. vñ dicit glo. sup̄ illo. consciētia peccati pressus dubitat d̄ p̄m̄is celestibus et supuenientibus vento tentatiōis facile deserit fidem. et statim fm̄ tentationis voluntatē distrahit ad errorē. et fit alienus a fide. Secunda difficultas est vt rum sequentes opinionē erroneam alicuius magistri sint heretici reputandi. videt alicui q̄ sic. quia de falsis et errantibus magistris dicitur Math. xxij. ve vobis qui circuitis mare et arida et facitis vobis vnum p̄sclitū. et cum factus fuerit facitis eum filium gehēne duplo q̄ vos. ergo discipuli sequētes doctrinā erroneam alicuius magistri hēticū reputandi sunt hēticū sicut ipse. Incōtra r̄tum videtur esse. quia xp̄c mandauit doctrinā phariseorū et scribarū seruādā ē Math. xxij. dicens. Sup̄ cathedras moysi sederūt scribe et pharisei. oia q̄ dixerint vobis seruare et facite. fm̄ v̄o opa eorū nō lite facere. Dicendū ad difficultatē q̄ diuerse opinionēs doctorū sacre scripture si non p̄tineant ad fidei et ad bonos mores. Alibiq̄ pertinenlo auditores vt ranq̄ opinionē sequi p̄t. in tali. n. casu locū habet illud Ro. xiiij. vnusquisq̄ in suo sensu habundat. in

s ij

alijs aut que pntinent ad fidē et bonos mores nullus excusat si sequat opinionē erronē alicuius mgsi. nō qdē pp ignorantia. qz tunc imunes haberēt a pctō q secuti sūt opinionē arrij. nestorij et alior errantiū in fide. nec etiā excusari pōt pp simplicitatē et ignorantiā qz in rebus dubijs. potissimē in his q sunt fidei nō est defacili pstrādus assensus. Ideo vt dicit aug. iij. de doctrina xp̄tana. Cōsulere dē aliqz regulā fidel quā de scripturarū planiorib⁹ locis et auctoritate ecclie pcpit. Sicut Richardus sup illo verbo Math. xviij. apparuerūt illis moyses et helyas dicit. suspēcta debet hñ ois veritas quā nō cōfirmat legis vel pphetie scripture auctoritas. Qui ergo assentit opinionē alicuius mgsi p manifestū scripture testi moniū et illud qd publice tenet fm ecclie auctē puto q ab erroris vinculo nō pōt excusari. Hō aut que adduci p ista pte cōcedenda ē. qz si tales auditores mgsioz cecitatē imitāt eoz errores sequētes et mores imitantes et pntinaciter p ecclie mandatū defendentes nō solū errantes verū etiā heretici reputandi sunt. Ad aliud vō qd in contrariū adducebat dicendū q signāter pmittit sup cathedrā. vt intelligat q illa que pntinent ad cathedre doctrinaz veritatis et iusticie seruanda sunt et faciēda p auditores. Illa vō q sunt cōtra fidē et bonos mores nō spectāt ad cathedrā veritatis et iusticie sed potius ad cathedrā falsitatis et pestilentie.

De quinque modis hereticorum et quō heresis se extendit ad tria genera credibilium. et quid proprie de hereticis est sentiendū

Parta considera tio est scire quot modi sunt hereticorum. Rñdet q quinque principaliter

Primus ē eoz q errant circa cerimonialia. vt p̄z de heresi nicholaitarū quoz facta se xpc odisse testat. p̄z apocal. iij. c. Isti nicholaitae fm Isido. viij. ethicoz. c. v. dicti sunt a nicholao dyacono ecclie hierosolymoz q cū stephano et ceteris cōstitutus est a petro. qui ppter pulcritudinē relinquēs vxores. dixerat vt q veller ea vteret. verū ē in stuprū talis cōsuetudo. vt inuicē pigla cōmutarent quos iohānes in apocalypsi reprobat dicēs. sed hoc habes q odisti facta nicholaitarū. Secundus modus ē eoz q errant circa sacrā scripturā. sicut faustus q dānauit vet⁹ testamentū. vt p̄z p aug. p faustū. In hoc errore etiā fuerūt manichei qui vetus testm respuūt et nouū in pte recipiunt. Tercius modus est eoz q errant cōtra eccliam tenentes sicut sunt greci cōtra eccliam tenētes p determinatōes sp̄s sc̄m a filio nō pcedere q error damnat de fide catholica. c. fidei. Quartus modus est eoz q errant circa articulos fidei. sicut sabelliani p articulos incarnationis. Isti. n. vnā psonā p̄tis et filij et sp̄s sancti asserūt. Quint⁹ modus ē eoz q errant cōtra sacm ecclie. vt manichei circa sacm eucharistie. et arriani q dicūt sacrificia p defūctis offerri nō cōpetere. vt hñ p aug. de origine heresis. Sz nūqd ad oia credibilia heresis se extendit. Rñdet Alexander in. ij. sūme sue q heresis ad tria genera credibilium extendit p oppositum ad fidē fm quandā pntentiā analogicā. Nā rō fidei ponit et principaliter ē circa articulos fidei. et p oppositū heresis. Secō fides extendit ad illa q docet sacra scriptura circa mores. vt q fornicatio est pctm mortale et p oppositū heresis. Tercio fides extendit ad historias in biblia cōtētas. et p oppositū heresis. Qui. n. assereret aliquā historiā biblie esse falsam. et hoc pntinaciter

heretic⁹ cēse⁹. Primo credibilia p^us credunt^r & postea intelligunt^r. Secunda sūt credunt^r & intelligunt^r. Tercia credunt^r & nunq̄ intelligunt^r. Sed q^u in pcedentibus cōsideratōibus aliqui locuti sum⁹ de hereticis cōiter. aliqui vō p^uie. Ideo p^u reali inuestigatōe hereticoy⁹ introduco hic octo cōclusiones quas ponit franciscus de maronis vbt. 8. Prima conclusio ē q^u nō oēs excoīcati sūt heretici. q^u excoīcatio est pena pccū nō pccū. hēsis āt ē pccū. Itē etiā eccia faceret hereticos q̄tens excoīcare eos. Item si excoīcatio esset heresis frustra heretici excoīcant^r. q^u vni sū nō p^unt p^u sū. q^u cū iam essent heretici frustra hereticarentur p excoīcatōez. Itē nullus pōt se absoluerē ab excoīcatōe & tū oīs heretic⁹ pōt se ab heresi retrahere. oīa ista patent p canones. Secunda cōclusio est q^u quidā excoīcati sunt circa excoīcatōem ip̄az heretici. qui. s. enim excoīcant^r nō credunt vīnculum excoīcatōis aliquā efficacā hēre cuius oppositū determinat eccia. Itē etiā eius oppositū determinat ia sacra scriptura. ad Gal. j. de anathemate eius qui euāgelizat p^uer fidē catholicā. Itē idē hē. j. & ij. ca. de illo incestuoso quē paulus excoīcauit. Itē ista cēsurā tradita est ab aplīs eccie. vt dicit capitulū aplice. xxiij. q. iij. Tercia conclusio q^u nō oēs scismatici sunt heretici. q^u aug. de origine heresum distinguit int^r scisma & heresim. Itē in principio d^u vera religione distinguit scismaticos & hereticos. Item scisma originat^r ex inobedientia. heresis autē ex ignorātia. vt ait aug sup Joben. Itē donatiste pri⁹ fuerūt scismatici q̄ heretici. vt p^u per aug. de origine heresum. Quarta conclusio est q^u quidā scismatici circa ip̄m scisma fuerūt heretici. vt illi qui nō credunt obediendū vni eccie. q^u vnus articulus fidei est de sancta eccia catholi.

ca. quē descripsit beatus mathe⁹. Itē clauēs eccie fuerūt tradite petro aplo Math. xvj. Itē clauēs eccie fuerūt et tradite Jo. xxi. Itē aug. de fide ad petrū. ponit inter fundamenta fidei obediendū eccie. & ibidē p^u q^u putans nō obediendū ē eccie militat cōtra articulū fidei & sacram scripturā & auctoritatē sanctorū. & talis est hereticus. sed si obediendū credat sed nō velit talis videt^r ē scismaticus. Quinta conclusio q^u nō oēs simoniaci sunt heretici quia papa Alexander distinguit inter simoniacos & hereticos. vt hē in. iij. sniariū di. xxv. Itē aliq̄s pōt ē simoniacus nō errando in fide. vt credens se male facere dū spūalia emit. Itē. j. q. j. c. rōpiunt. dat alia pena simoniacis. quia anathematis obprobrio cōdēnant^r atq^u a p^uicipatōe corpis & sūguis xpī alienantur. Et si fuerit accusatus suscepti honoris gradu pūct^r & in monasterio ghenni pnia tradit^r. Et illi qui hac causa munerū acceptores extiterūt si clerici sunt honoris amissione mulciant^r. Si vō laici p^uetuo anathemate cōdēnant^r. vide ibi. Item in. v. libro distinguit titulus hereticoy⁹ a titulo simoniacoy⁹. Sexta cōclusio est q^u qdā simoniaci sunt heretici. q^u aug. de origie heresum simoniā ponit heresim primā. Item extra de symoniac. c. quousq̄s appellat simoniā heresim. Itē. j. q. j. c. p^ubyter. vbt dicit simoniā esse heresim. nullus fidelū ignorat. Itē. iij. sniariū di. xxv. d^u q^u nō est dubitādū de simoniacis q^u heretici sunt. Sed oīe diffcultas q^u simoniaci sunt heretici & quonon. Rūdet q^u illi qui ementes spūalia nō putāt se errare aut male facere. sen q^u vendentes ea sunt heretici. quia cōtra auctoritatē xpī gratis accepistis. gratis dare. & p^u autē petri in actibus. & p^u determinatōem eccie militātis. vt p^u ex causis pallegatis. Itē illi q^u cōf.

s iij.

tent male facere si nolunt omittere. propter superbiam aut avariciam non sunt heretici. quia habent errorem in ope non in fide. Septima conclusio quod non omnes sortilegi sunt heretici. quia pena hereticorum non imponitur sortilegis qui divinationem faciunt. in tabulis vel codicibus. ut habetur extra de sortilegis. c. in tabulis. Item non est sacerdos hereticus qui vocavit infantem ut inquireret futurum ecclesie ibidem. c. ex tuarum. Item de sorte que fuit missa in electione episcopi que non damnatur ut heretica. ibidem in. c. ecclesia. Item titulus sortilegiorum in libro separat a titulo hereticorum. Octava conclusio est quod aliqui sortilegi sunt heretici. et inducuntur hic quatuor casus. Primus eorum qui dicunt sortilegia non esse illicita cum habeant quicquid spiritum pietatis ut si propter spem recuperande sanitatis fiant. Quod autem istud sit hereticum probatur quia oppositum est ab ecclesia determinatum. extra de heretici. c. j. Item ibidem dicitur esse peccatum gravissimum. licet autem non sit heresis fornicari tamen hereticum est dicere fornicatores licere. Secundus casus est in ceremoniis ecclesie quoniam quis abuteretur eis ad sortilegia facienda. ut aqua benedicta vel cera vel incenso benedicto etc. credens habere efficaciam aliquam respectu talis effectus mali. quia qui male sentit de ecclesia est hereticus contra articulum math. talis autem male sentit. de ea putans malos effectus ex eius ceremoniis provenire. Tercius casus est circa articulos fidei. ut cum quis abuteretur verbis fidei. ut verbum caro factum est. et similibus designantibus. ut sacrilegia causent credens ad malum istud verbum efficaciam habere. quia talis male sentit de fide. et ideo talis est hereticus reputandus. contra articulum iohannis in appposito. Quartus casus est in sacris novi testamenti quibus abuteretur. bruta concitantes aut baptismum iniquitatis conferentes. tales. inquit. sunt heretici in duplici casu. Primo si conferre se credant baptismum sacramentum rei ieiare. Secundo si pu-

tant sacramentum baptismi habere efficaciam respectu alicuius effectus mali. quia uterque iporum male sentiunt de sacris ecclesie. et tales sunt heretici. ut patuit. Item quod dogmatizat quod sacramentum baptismi potest conferri etiam irrationabilibus etiam est hereticus reputandus. et per primum qui credit tale errorem. Item qui diceret quod sacramentum baptismi potest habere efficaciam respectu alicuius mali esset hereticus. cum male de ipso sentiret sacro et errorem teneret. et per primum qui credit hunc errorem non est catholicus. Si quis difficultas si talis ab heresi potest aliquo modo excusari. Dicitur autem quod sic. quia aliquis potest illo modo non intelligendo conferre sacramentum. nec putando habere efficaciam malam sed solum intendens servire diabolo. ut habeat suum intentum. talis non errat nisi in ope. sic faciunt idolatre. Secunda difficultas si sortilegium est sacrilegium. dicitur autem quod sic. et maxime. quia magis sacra ledunt. cum quis eis abuteretur ad obsequium demonum. Tercia difficultas est quare talia sortilegia dicuntur habere maximam efficaciam. Respondetur quod causa est quia demones quorum ministerio talia fiunt maxime delectantur aut appetunt illa in quibus summe deus offendit. Quarta difficultas est si tales sortilegi sunt heretici magis quam symoniaci. Dicitur quod sic. quia maior est error sacra ecclesie contempnibiliter. imo abhominabiliter tractare quam ipsa emere vel vendere. Et hec sufficiunt de consideratione quarta. in qua ostensum est quot sunt modi hereticorum. ad quos. scilicet. omnes alii reducuntur vel contraiter. et ad que se extendit heresis quicquid. et quid sentiendum est quo ad rem. et propter loquendo de hereticis.

Quod utile est esse hereses in ecclesia dei licet in se hereses male sint.

Quinta considera-

tio est videre si est alicuius utilitatis hereses esse in ecclesia dei. Dico quod sic. quod ostendit autem apostolus. i. Cor. xi. ubi

di. optet et hereses ee. ut q. p. bati sunt: manifesti fiant in vobis. supra quo dicit glo. optet. i. vtile est etia hereses ee sicut erant in his q. dubitabat de resurrectione. scissure aut erant p. donis spua libus. Videt. n. diabolus tepla demonu deserit. et nome liberatoris et media totis curare genus huanu. mouit hereticos q. sub noie xpiano resisteret doctrinae xpiane. Qui. n. in ecclesia xpi moribundus quid prauusq. sapit si correcti ut sanu rectusq. sapiat resistunt contumaciter suaq. pestifera dogmata emere dare nolunt sed defensare pstant heretici sunt. Et huius etia sic malo suo p. sunt veris catholicis. du deus vult etia malis bene. et diligentibus deum oia cooperant in bonu Ro. viij. Des inimici eccie v. cecati error: vel malicia deprauati p. sunt. q. si accipiunt p. tate affligendi corporaliter exercent eius patiaz. Si vero male sentiendo aduersant exercet eius sapiam. ab aduersario. n. mota q. stio discendi existit occasio. Multa q. p. pe ad fide catholicam p. tencia du hereticorum callida inq. tudine exagitant. ut aduersus eos defendi possint et cōsiderant diligentius et intelligunt clarius et p. dicant instantius. Hereticorum enim genus callidum est non spu sapie sed impotentie. Du pace catholicam p. turbat in vsum cedit p. ficientia fm illud. fili. eruditus sapiens erit. ipse dēte aut mī nistro vtef. Grat. g. et hereticis si ut eorum approbemus errores h. ut catholicam doctrinam aduersus eorum insidias asserentes vigilantiores et cautiore simus. p. sunt g. nobis heretici non verus docendo qd nesciunt. h. ad veru querē dū apientiu catholicos excitādo. Jo q. diuina p. uidentia multos hereticos p. mitit. et cū insultant nobis et inrogāt nos que nescimus. vel sic exultamus p. griciam et diuinas scripturas nosse cupimus. vii. ait. optet hereses ee non

vult ap. s. nec optat ut hereses sint. sed q. sic futurū est. dicit. et q. hoc vtile est. Ad quid vtile subdit. ut non tū reprobi q. dicunt ego sum pauli. h. etia q. p. bati sunt in vobis. Intervos sicut illi q. dicunt. ego sum xpi. manifesti fiat hominibus. huius. n. deo p. bati sunt q. bene possunt docere. h. manifeste ee hominibus non p. t nisi cum docent. docere aut non lunt nisi qui doceri querūt. Sed multi ad querendū pigri sunt nisi p. molestias et insultatōes hereticorum quasi de graui somno excitent. hec ibi. Ex quibus p. t manifeste vtile ee hereses non i se q. male sunt h. q. earū cā excitant catholicos vti ad p. siderandas vitates fidei catholice et sacre scripture. q. p. tio in. aduertēter q. si somno qui dormiebat.

Ex. xliij. sunt hereses repululantes istis temporibus.

Extra cōsideratō

h. titulus secūdi libri exprimit hereses repululantes et q. de nouo orientes. ut nostrū fidei fortalicium per vias subterraneas subuertāt. quia in occultis feruent non attendentes q. est turris fortitudinis a facie inimici. Et q. quia supra firmā petram fundatū ruinari non possit. Et h. non dubitet plures ee q. dato vno incōuenienti plura cōtingunt. illas tamen solus que ad mei noticiam venerunt gladio fidei trucidare lumine altissimi p. cedente conabor. Sunt autem predictae hereses in numero. xliij. Prima est q. nullus potest saluari sine circumcisiōe carnali. Secunda est q. christi euangelium est falsum. Tercia q. confessio sacramentalis non valet ad remissionē peccatorum. sed sola contritio sufficit. Quarta est q. confessio non est faciēda homini sed deo soli. Quinta est q. dato q. confessio homini sit faciēda solū est faciēda

g. liij.

pplo sacerdoti. Sexta ē q nō tenetur
aliquis cōfiteri sacerdoti si laico sit p-
sto. Septima est q nō est obediendū
nisi soli deo. Octava q dato q obedi-
endū sit homini nō tñ existenti in pec-
cato. z q solū boni sacerdotes hñt po-
testatē ligandi atq solvendi. Nona ē.
nō officiū z ordo sed meritū bñe vite
habet prātem solvendi e ligandi cōse-
crandi z benedicendi. Decima q non
est vera relaxatio vel indulgentia epī.
in cōsecratōe eccie vel alias indulgen-
tias cōcedendo. Undecima est q suf-
fragia vel orōnes p mortuis ab existi-
tibus in mortali factis non p̄ficiunt.
Duo decima q nō ē purgatoriu. Tre-
decima q nō est alia vita nisi ista. De-
cima quarta z vltima q illi q sunt nati
in tali signo v̄l fato nō p̄t euitare pec-
cata ad que inclinant.

Quot xpiani qui vtuntur cir-
cumcisione carnali post euan-
gelij publicatōem sunt hereti-
ci reputādi z vt tales puniēdi.

Prima heresis in his solū orit̄ q
de iudaismo venerūt fortassis
attendentes ad illud Gen. xvij
Masculus cuius p̄picij caro circūci-
sa nō fuerit delebit̄ aīa illa d̄ pp̄lo suo
qz pactū meū irritū fecit. z etiā qz xpc
circūcisus fuit. Pro exclusionē hui⁹
scelerate heresis pono duas cōclusio-
nes. z post primā rñdebo ad obiecta.
Prima est q erroneū ē xpiano vti cir-
cūcisione carnali. Scda est q necessa-
riū est xpiano vti circūcisione spūali.
Primā sic deduco. Qui vere xpianus
est factus est noua creatura p baptis-
mū p̄z ad Gal. vi. Si q redeat ad cir-
cūcisionē carnalē efficit̄ vetus creatu-
ra cū accipiat sacramentū inueteratū
qd iam cessauit sicut oīsum est supra.
ll. j. p̄sideratōe. liij. arti. vi. in p̄mo pun-
cto de cessatōe legis moysi. Sz accipe

sac̄m qd iam cessauit ē erroneū. ergo
vti circūcisione carnali in viro xpiano
est erroneū. Item q vti sac̄o qd nihil
valet errat. sed xpianus q vti circūci-
sione carnali vti sac̄o qd nihil valet.
q valde errat maior est nota. minor est
apli vbi supra dicentis. In xpo. n. iesu
neqz circūcisio aliquid valet neqz spū-
tiū. q. d. equalia sunt deo circūcisio et
spūtiū nec vnū nec alterū valet ad sa-
lutē. Sz noua creatura. i. regeneratio
z noua vita. Nouā. n. creaturā dīc̄ no-
uā vitā p fidē xpi. vt dicit glo. Et iterū
ad Gal. v. In xpo iesu neqz circūcisio
aliquid valet neqz spūtiū sz fides qu e
p dilectiōem opatur sup quo dicit glo.
fides nō vtiqz ociosa. qz fides sine opti-
bus nō saluat Iaco. ij. Sz que opatur
p charitatē dīc̄ xp̄ium opus fidei ip̄a
dilectio est. sine dilectōe fides inanis ē
fides cū dilectōe xpiani ē. Illa. i. fidelis
sine dilectōe demonis est. Nāz demo-
nes credūt z cōtremiscūt. qui aut non
credunt tardiores sunt z peiores q de-
mones. Sz multū interest vtrū quis
credat ip̄m eē xpm an credat in xpm.
Nam ip̄m eē xpm demones credide-
rūt nec tñ in xpm crediderūt. Ille em̄
credit in xpm q sperat i xpm z diligit
xpm. hec ibi. Multū q errat quicūqz
xpianus qui vti circūcisione carnali
cū in xpo nihil subvaleat. z cū ostēdet
se fidē ociosam hñe. Item terciō argui-
tur sic. quicūqz de libero se facit seruū
multū errat. sed xpianus qui vti cir-
cūcisione carnali de libero se facit ser-
uū. ergo multū errat. maior p̄z. qz effi-
ciē crudelis sibi ip̄i. minor ē apli ad ga-
lath. v. vbi vtrūqz oīdit dīcēs. Itaqz
frēs mei nō sum⁹ filij ancille sed libe-
re q libertate xpc nos liberauit. Sup
quo dicit glo. nō sumus filij ancille qz
nō sumus serui peccati vel legis. sed li-
bere. f. hierlm celestis qui est pp̄s no-
uus regnī celoꝝ z nō alio mō sum⁹ fi-

libere h̄ p̄ eam libertatē qua libertas
re. i. p̄ quā libertatē xp̄c nos liberauit.
q̄ in unis a pctō ex dilectōe obediens
fuerit. libertas ergo qua liberati sum⁹
mus a xp̄o est pctō remissio et fidei p̄
opantis dilectōem iustificatio. hec ibi
Scdm̄ oñdit. c. eodē dicens. State ḡ
et nolite iterū seruitutis iugo cōtineri.
Ecce ego paulus dico vobis qm̄ si cir
cūcidimini xp̄c nihil vobis p̄derit. su
per quo glo. dicit. galathas horat ne
se iugo legis velit subijcere et terret pe
riculi p̄miatōe. et q̄ p̄ xp̄m liberi estis.
ergo state et firmo fide. fixo pede p̄ma
nere in libertate. et nolite trineri iugo
seruitutis. i. legis que in seruitutes ge
nerat. Et addit iterū. nō quia galathe
p̄ius legem custodierint. sed dū circū
cisionis et legalitū obseruatōnū iugo se
subijciebant quasi ad eosdē reuertebā
tur cultus q̄bus in idolatriā ante fuie
bant. q̄ nō est lenior hec legis seruit⁹.
q̄ idolatrie. Nota terribile verbū glo
rioli Hiero. sequit. Hiero. aut ista le
galia post xp̄i passiōē siue in eis spes
ponat siue nō obseruam⁹. dixit no
ria eē nisi dispensatorie custodiant. et
fm̄ hoc locus hic ita exponit si circū
cidamini nihil vobis xp̄c p̄derit. quia
circūcisio tam nō solū p̄dest sed obest
Anteq̄ noua incipet p̄dicatio optuit
circūcidit. nūc aut lege xp̄i succedente
nihil p̄derit fidei addita circūcisio h̄
obert. maīus. n. malū est ex libero ser
uum fieri q̄ nasci. hec in glo. Ex h̄ ha
bet manifeste q̄ magis peccat xp̄ian⁹
circūcidens seipm̄ vel filiū suū q̄ iude
us eodē genere pcti et ceteris paribus
circūstantijs. patet etiā ex p̄habitis q̄
xp̄ianus vtens circūcisione nimis er
rat cū se faciat veterē creaturā nonam
deserendo vt patuit argumēto. j. Et q̄
circūcisio nihil ei valet. vt p̄t argumē
to. j. et. ij. et de libero se facit seruū. vt p̄t
argumēto. iij. Itē. iij. arguit sic. Qui

cunq̄ de amico dei se p̄stituit inimicū
eius. et ei odiosum valde errat. h̄ xp̄ia
nus vtens circūcisione ē talis. ḡ valde
errat. maior est mora. minor p̄bat p̄ lo
cū a miori. quia si iudeus vtens circū
cisione est blasphemus. et in continua
ira et odio dei. vt declaratū fuit sup̄. li
bro. j. cōsideratōe. iij. arti. vj. in secūdo
puncto. ergo multo fortius erūt blas
phemi. et in cōtinua ira et odio dei. q̄cū
q̄ xp̄iani vtentes circūcisione. et tanto
gravius peccant q̄ iudei quāto ip̄i cō
fiteant̄ iesū xp̄m eē filiū dei et virginis
marie verū messiam venisse in mūdū
et cōplēse p̄ mortē suā qd̄ fuit p̄ deum
p̄missus. Ex quo elicit correlariū dñs
cesariensis in tractatu 3 saracenos di
cens. Quicunq̄ manifeste intelligere
pōt q̄ grauissimū peccatū cōmittunt.
et in q̄ profundissimā heresim incurrit
neophiti de iudeis facti xp̄iani. si post
q̄ receperūt baptisimū cōfiteantes fidei
xp̄i q̄ fuit natus de virgine. q̄ mortu⁹
fuit et resurrexit. et ascendit ad celos ip̄i
redunt sicut prius ad obseruādū sab
batū. et volendo sicut prius seruare le
gē moysi. nō comedere ea q̄ in illa p̄hi
bent. et si circūcidunt filios suos post
q̄ baptisati sunt. in hoc nō debent h̄re
aliquaz patiam xp̄iani q̄ nō corrigāt
qm̄ talis actus venerit ad noticiā suā:
cum sit ex toto et totaliter actus fidei
xp̄iane cōtrarius. q̄ ex quo mysteriū
circūcisionis est spes aduētus messie.
et illud q̄ quis expectat nō h̄z ip̄o scō.
intelligit q̄ tales circūcidentes faciūt
p̄fessionē iesum xp̄m nō esse natū ex
virgine. nec crucifixū nec mortuū nec
resuscitatū nec ascendisse ad celos. hec
ille. Manifeste iste doctor oñdit in p̄
dictis oēs xp̄ianos vtentes circūcisio
ne esse hereticos. Sed nūquid sunt
aliqui tales isto tpe. certe non sum te
stis de visu. sed illi qui viderunt filios
xp̄ianorū circumcisos. p̄p̄is oculis te

timoniu phibuerit et phibent scim⁹
 q² veru est testimoniu eoz. Erat coopi
 ret istud grauissimu crimen et pueru
 heresim. vnu xpianus hns duos fili
 os circuncisos. quoz vn⁹ est apud nos.
 dixit hos sic natos cu circuncisione qd
 dictu quante irrationabilitate falsitate
 satis notu est. Si. n. istud eet possibile
 q² circuncisio fieret i vtre mris i abraa
 p¹mo circunciso ostendisset miraculo
 se deus et frustra fuisset culter lapide⁹
 ad circuncidendu in lege. Et itez. quia
 no diceret circuncisio. ex q² p nihil ppu
 ciu scissum est cicucirca. Sz diceretur
 illud tale. si sic accideret monstru in na
 tura pp defectu materie. sicut ille q na
 scit cu aliquo defectuoso mebro. Itez
 q² cu natura intendit generatōem. nu
 q² deficit in mebris generatōis in aliq
 pputu aut est d cōplemēto mebrat ge
 nerationis. et pp hoc mouet dubiu frā
 ciscus de maronis in materia de gene
 rali resurrectōe. si oēs resurgent cu cir
 cuncisione. et dicit q² no. q² pputu vide
 tur p¹mere ad integritate hois. iō cu
 ea erit futura resurrectio cu sic fuerint
 creati p¹mi parentes. Sz tunc est du
 bium si xpc cum pputio resurrexit di
 cit q² sic. q² dicit apls q² in viru pfectu
 hec ille. patet ergo irrationabilitas et fal
 sitas illius dicti q² nati sunt ei filij cir
 cuncisi. Mulier etiā quedaz in ciuitate
 zamoreu. habens duos filios puulos
 circuncisos. timens q² hoc ventat ad no
 ticiā cuiusdā ibidē verbū dei p¹dicatis
 et resp¹ndentis dure peccata maloz.
 xpianoz die quadā cu trāsitu faceret
 ante domu dicte mulieris gardianus
 puentus dicere ciuitatis exiuit ad eum
 mulier illa. et hilarivultu ipm recipiēs
 inter cetera dixit tibi. Descis dñe qd
 accidit his duobus filij meis. Cu enī
 edificaret hec domus noua. et esset hic
 multu de calce iste puulus indens de
 calce iura pputu posuit. ppter qd ca

lefacta virgula fuit. necesse fuit q² voca
 remus circuncisio q² abscedit pputu eius
 de vi curaret. Sistr iste alius puul⁹ po
 nens paleas intra pputu infirmatus
 fuit in virga. ppter qd a cirugico etiā
 abscessum est pputu. et sic videt circū
 cisi et tñ no fuit aliud nisi qd dictu est.
 Gardianus vō ille miratus est de ver
 bo cu no quereretur de materia illa et
 dissimulauit cognoscēs fictiōem satis
 coloratā. Sed qd amplius dolendu ē
 nec sine amaritudine cordis exp¹ime
 re queo. q² adu¹ti eoz q² iam longo tpe
 citra noie xpiano gaudebāt alij circu
 cisi sunt. Cu. n. p¹dicare anno dñi. M.
 cccc. lxx. in villa merine de campis et re
 latu fuisset mihi p viru religiosu eius
 dē gentis q² eēt ibi plures heretici oc
 culti q² afferbant xpi euangel tñ eē fal
 sum. vt dicit infra zelo fidei succensus
 p¹dicau i bi plures sermones de excel
 lentia nre fidei damnādo errores p¹di
 ctos vt dñs mihi dedit. Certificat⁹ sum
 deinde quasi sex mēsis elapsis p il
 lū q² bene nouerat eoz secreta. nihil oc
 cultu q² no sciat q² eo tpe quo ibi p¹di
 cabat fuerūt in quadā domo dicte vil
 le secretissime occultit fere. xxx. eoz no
 uiter circuncisi p vulneribus circuncisio
 nis sanan dñs. Alij vō cōuersi sunt ad
 iudaismū. sicut d eadē villa. et credo q²
 vnus m¹g¹oz q² dicebat m¹g¹ frāciscus
 medicus venditis secreta q² possidebat
 in i¹lm pfectus factus est inde. sic m¹
 hi rex fuit p¹te qdā iudeo medico q²
 idem asseruit fore veru. De pluribus
 alijs dicit q² pparant se secreta vt simt
 liter faciant illu diabolico p¹silio deo
 p¹mittente q² pp eoz p¹ra dat eos in re
 probū sensum. Isti tales xpiani vren
 tes circuncisione inimici dei. et mag¹ he
 retici sunt illi de qbus paulus ad rym
 in p¹ capitulo enumerat. xv. cōditiones
 pessimas. s. q² sunt inobedientes. van
 loqui. seductores, yniuersos domos

Subvertentes. docētes que nō oportet mendaces. erndes. gulosi. nō sani in fide. intendētes iudaicis fabulis. avertentes se a veritate. cōfidentes se nosse deū. facis negantes. abhominabiles. incredibiles. ad oē opus bonū reprobī. cuius verba ad sām sunt hec. Sunt em̄ multi inobedientes. vaniloqui et se ductores. maxime q̄ de circumcissione sunt quos optet redargui q̄ vniuersas domos docentes q̄ nō optet lucrī gfa Dixit quidā ex illis p̄p̄is eorū p̄pheta Cretensis sp̄ mēdaces. male bestie. vē tris pigri testimoniū. hoc vix est. quā ob cām increpa illos dure. vī sani sunt in fide nō intendētes iudaicis fabulis et mandatis hoīm auersantiū se a veritate. oīa. n. mūda mūdis. Cōmūnatis aut̄ et infidelibus nihil mūdū. sed in q̄mate sunt eorū et mens et cōscia. Cōfident. n. se nosse deū. facis autē negant cum sint abhominabiles et incredibiles. et ad oē opus bonū reprobī. Sup̄ quo glo. ordinaria sic dicit. Inobediētes in se. vaniloqui ad alios et seductores circumuentionibus et cuiuscūq̄ generis fraudibus maxime qui de circumcissione sunt. i. de iudeis qui sub noīe xp̄i iudeizare docebant. Renati. n. in xp̄o nō purtferant xp̄iani. q̄ p̄tim legē par tīm xp̄m venerari volebant. De q̄bus subdit quos optet redargui. Ideo q̄ ip̄i sunt qui subuertunt vniuersas domos. i. totā familiā docentes q̄ nō opz et hoc faciūt gfa turpis lucrī. s. terrene rei. p̄ terrenis acquirendis. Dixit quā si tales vere sunt. sicut dixit quidā ex illis qui eos nouerat. Iste sunt epigine nides cretensis. in cuius libris hoc inuenit. nomē eius nō cōmēdauit ap̄s q̄ inter p̄phetas dei nō inuenit. p̄pha q̄ verū dixit. r̄si p̄pheta esset illoz nō dei et p̄p̄is illoz. q̄ eorū naturā bene aperuit q̄d vtrūq̄ ad hoc dictū est ne dei

p̄pheta videret sed illoz. Cretenses sp̄ sunt mēdaces exp̄ius sum et lōgo tpe hanc mendaciū p̄p̄ietatē. nō dico loco sam s̄ p̄ncipiosaz in vtr̄ religiosis eius. dē gētis. quos sanctos p̄mitus repy tabā. nūc dō angelos sathane in lucis angelos transformatos potius repy tati. Cū fin verā cōsciam nihil in eis nisi filatā eq̄tatē senserimus. que duplex ē iniquitas. male bestie. s. sanguinē sitientis et ventris pigri. i. gulosi. et lō pigri. Et ne minus credas ei q̄ gētilis erat. eius verba cōmēdat ap̄s dicēs Testimoniū hoc verū est. q̄ vanis atq̄ sup̄fluis geniliū sup̄stitionū et poetarū sententijs abrasis atq̄ decisis. q̄d purū reppū fuerit ad ministeriū dom̄ dei assumēdū est. Quā ob cām q̄i doceret q̄d nō optet. quā ob cām increpa illos nō vt soles molliter s̄ dure vt sani sunt in fide. i. vt recte credant. q̄. d. nō recte credunt. Ego. n. vidit quandā p̄s quip̄lā que casu venit ad man̄ meas Et que facta sunt cōtra hāc gentē in ciuitate toleti. et inter multa q̄ sibi legi. vnde notat q̄ aliqui eorū nō sunt sani i fide sicut ea que sequunt. Primo q̄ filios suos circumcidūt. Secundo q̄ sacramentū altaris nihil aliud est nisi q̄daz cerimonia. vt sacerdotes trahant gentes ad deuotionem. Tercio q̄ mittunt etiam oleum et habent lampades in sinagogis iudeorum. Quarto q̄ obseruant sabbatum sicut iudei. et operantur occulte die dominica. Quinto q̄ faciunt iuramenta sicut iudei in cōtra ctibus suis dicentes q̄ per nomen creatoris vini veri qui fecit mare et arenas et celum et stellas. et dederit tabulas legis Moysi q̄ ipse daret et solueret r̄. Sexta q̄ fides catholica erat quedaz truffa. et q̄ nihil aliud erat in hac vita nisi nasci et mori. et q̄ totū altōvāitas erat Septio q̄ cū i piculis se videbāt nūc

nomīnabant xpm nec beatā virgīnē q̄
dicebant adīnuat te adonay. Octauo
q̄ vigo maria nō erat noīanda. q̄ fue-
rat quedā peccatrix que stat s̄b canda-
linda. Nono q̄ in die iōnis sc̄o occide-
bant agnū z comedebant. Decio q̄ cū
sunt in eccia nō attendunt cū eleuatur
corpus xpi nec signant se nisi cū dīmi-
dia cruce. Undecimo q̄ fingunt pu-
los in piculo cū nascunt. z dicūt q̄ pp
piculū baptizant eos z nō est sic. sicut
de duab' filiis alfandari cursoris do-
moy inuenit ibidē q̄ cū cēnt. xviij an-
noy fuerūt baptizate. Duodecimo q̄
faciunt circa defunctos oēs cerimonias
iudeoy. Tredecimo q̄ ptrahūt ma-
trīmonia in gradu phibito sine dispē-
satōe eccie. Decimoquarto q̄ mittunt
puulos ad sinagogas vt doceant i eis-
dē. Decimoquinto q̄ deridēt de sacro
baptismi z de cerimonijs q̄ sunt a sa-
cerdote. Decimosexto q̄ dant publice
ad vsuras antiqs xpianis in lege chri-
sti dicendo q̄ dicti xpiani sunt sui in-
imici z legis. z iō nō peccant dādo ad
vsurā eis imo q̄ cū hoc faciant lucrāt
indulgentias. Decimoseptimo q̄ non
curant de excōicatioibus nec de abso-
lutione accipiēda nec credunt nec in-
telligunt si sunt excōicati. q̄ sunt excō-
municati pp debita ad que tenent euz
ppter illa soluēda excōicant. z si sol-
uunt hoc faciunt vt nō capiant. vel vt
non euitent sed non timore dei. nec vt
euitent piculū aiarū suarū. z cū hac in-
credulitate nō curant de absolutōe di-
centes. q̄ soluto debito amorū est pec-
catū. z q̄ nō indigent absolutōe. z sic
dimittunt se stare excōicatos toto tpe
vite sue. Decio octauo q̄ raro audiunt
missam z diuina officia raro etiā confi-
tentur. z si veniūt ad p̄fessionē. hoc fa-
ciūt pp verecūdiā z vt nō expellant ab
ecclesijs z nūq̄ cōfiteant aliq̄d peccatū
hōia virtutis z sanctitatis. l̄z sciantur

publici peccatores. xix. q̄ sacm p̄fessi-
onis ordinauerūt. xij. ebrii q̄ fuerūt cā
q̄ occiderent p munduz plures q̄. xx.
mille psone. Xx. q̄ sunt idolatre. q̄ in-
uenit in eadē p̄sequis̄ia p illū testē qui
vidit iuramēto p̄stito q̄ alfonsius gū-
disalui de faro p̄dicte ciuitatis ciues z
p̄dicte gentis cū mentis alfonsi uxore
sua habebant in eadē domo vnū reta-
bulū de petra tabulis coop̄tū cū san-
tis suis in q̄ erant. liij. imagines lignee
firmiter cōiuncte lapidi illi. figura vni-
us illarū erat hoīs longi magne quā-
titatis habentis coronā aureā. z a 30-
na infra erat imago illa nigra sicut car-
bo. Tres vō alie imagines habebāt fi-
gurā domicellarū. erant tñ nigre sicut
carbones hītes capillos p̄tensos h̄ni-
gros. Et dixit testis ille iuratus qui vi-
dit q̄ p̄dicti tenebant dictū retabulū
in quodā loco occulto. s̄. in recto came-
re quadrate in qua dormiebāt z clan-
debat tabulū tñ clauis. Cū vō erat pul-
sata campana p aue maria p̄cipiebant
p̄dicto testi cū eis cōmemorātū vt ascē-
deret ad p̄dictū locum. cum quadā sca-
la qui amouebat clauos z tabulas il-
las. z extraheret p̄dictū retabulū. z li-
gato sine vsq̄ ad eoz manus suspēde-
bat. Qui recipientes illud faciebāt q̄
p̄dictus testis adoraret imagines illas
z deoscularetur ora ip̄oz dicendo q̄
erant sancti. z statim extinguebāt can-
delas z crucibula que incēsa tenebāt.
z orabant magno spacio ante idola il-
la in arabico vsq̄ ad gallicantū. In q̄
hora vocabant iterū p̄dictū testē z fa-
ciebant q̄ verum eleuaret retabulū il-
lud ad p̄dictum locū claudēdo sic p̄-
us diligēter. Dixit etiā q̄ qualibet die
hora meridiana illud faciebāt z q̄ hūc
labore habuit q̄diu vixit cum eis. Di-
xit etiā de illis q̄ comedebāt carnes
p totā quadragesimā septisq̄ ferijs ac
in diebus sabbatoz. Xxi. q̄ sunt p̄cio-

res heretici q̄ arrant et quicūq; alij q̄
 p̄ legē xp̄i errauerūt. sicut p̄ in p̄dicta
 p̄f̄q̄ta de errore didacigomes bacha-
 larij filij de mosen ioh̄n. eiusdē gentis
 sicut affirmant iuramēto interposito
 d̄luarus fernādi medicus p̄dicte ciui-
 tatis cōuicinus p̄status in testē in for-
 ma iuris. dicit. n. q̄ loquendo de lege
 xp̄i et lege iudeoꝝ cū eo q̄ dixit ei p̄di-
 ctus bachalari⁹ ambulare. q̄z nihil sci-
 tis. q̄z si sciretis scripturas q̄s nos ha-
 beamus vos mirarēmi. Qui dixit sibi
 que scripture sunt ille. q̄z ego sepe per
 transiui testamentū vet⁹ et nouū. et cū
 hoc etiā signant plura loca p̄dicte scri-
 pturę. R̄ndit p̄dictus didacus gomes
 bachalarius tota ip̄a scriptura est pro-
 p̄p̄o. sed n̄si l̄fari alias scripturas ha-
 bent maioris certitudinis et maioris au-
 ctoritatis. Cūq; p̄dictus testis cogita-
 ret q̄ illa essent aliq̄ maḡ mysteria san-
 ctissime trinitatis vel incarnatiōis. vel
 verbi diuini seu natiuitatis xp̄i mor-
 tis vel resurrectiōis v̄l sanctissimi sacri
 altaris dixit sibi q̄ oñderet eidē. Et ip̄e
 respondit q̄ totū erat scriptū in hebrai-
 co. Et iterū dixit ei. Quid est illud qd̄
 est ibi scriptū v̄tra illud qd̄ tenet in bi-
 bliā. R̄ndit ei q̄ hec erant secreta rerū
 p̄teritarū. s. quis fuit abraam et adhuc
 xp̄c. et quis machometus. et quos sp̄it-
 us habuerūt q̄libet eoꝝ. et q̄ mirabāt
 de gētibz q̄ credūt tot in s̄p̄tētiā s̄c̄
 dicūt. q̄z abraam querebat sp̄m q̄ r̄nde-
 ret suis p̄t̄itōibz et nō inueniebat. Et
 quadā v̄o die abraā exiit nudo in q̄
 dā circulo cōuocādo sp̄m q̄ ei r̄nderet.
 nihil vidit de quo possit sanguinē ex-
 trahere nisi de v̄rga virili sua et circū-
 cidit se. et cū cecidit sanguis statim r̄n-
 dit sibi sp̄s saturni. et q̄ totum aliud
 erat derisio quedā. Et dixit ei sp̄s q̄
 in annis saturni sunt octoginta puncta
 et q̄ q̄cqd̄ diceret sic erit. et q̄ illa p̄cta
 reuelauit sp̄s abraę et abraā filijs suis

et sic p̄ illa p̄phēbant. p̄phēre. Dixit et
 ei q̄ iesus xp̄c habuerat sp̄m mercurij
 et q̄ addiscebāt cū vno magno rabino
 ip̄e iesus et iudas scarioth ac alij iudei
 et q̄ iesus fuit filocaptus de quadā su-
 uenula iudea. qd̄ cū cognouit ille ra-
 binus. posuit excōicatōem sup̄ iesum
 xp̄m p̄. x. dies. et in octauo die dilata-
 uit excōicatōem p̄. xx. et deinde dilata-
 uit p̄. xxx. dies. Et cū hoc vidit iesus
 xp̄c recessit et sepauit se ab illo rabino.
 et q̄ incepit p̄dicare p̄ m̄ḡm suū. et q̄
 sic ambulando appropinquauit v̄n⁹ p̄-
 dictoꝝ octoginta punctoꝝ saturni. d̄i-
 xit q̄ posuit se iesus xp̄c ad seruandū
 punctū illū p̄ p̄tē suā. et rabinus ille p̄
 suā et iudas s̄it. Et dixit q̄ rabinus il-
 le et iudas dormierūt. et q̄ iesus xp̄c v̄l
 gillauit optime. et cū venit ille p̄ctus
 dixit q̄ dixit iesus xp̄c. Dñe deus mise-
 rere oim q̄ me audierint et in me cre-
 dent. et in hoc excitatus est rabin⁹. Ta-
 ce mala morte moriaris tu et tui credē-
 tes. Excitatus etiam iudas dixit. ma-
 le finitā ego si de te nō dederō malū fi-
 nē. et dicit q̄ sic totū impletus fuit. Et q̄
 iudei maledicūt illū rabinū. q̄z excōi-
 cavit iesum xp̄m dicētes q̄ si nō excōi-
 cauerat eū totū mundū p̄uerterat ad
 iudaismū. et iō v̄trūq; maledicūt sed
 plus iesum xp̄m q̄ maledixit eos. D̄i-
 xit etiā v̄terius q̄ machomet⁹ habuit
 sp̄m martis. Et tot et tanta dicebat iste
 testis q̄ habebat in scriptis q̄ plus v̄l-
 debant stulta figmenta cōposita mali-
 ciose et ex inuidia et peiora q̄ dixerant
 arrant et manichei. Dicebant etiā q̄ p̄
 malā artē iesus xp̄c fecerat in mor-
 te sua terremotū. et q̄ p̄pter talia p̄phe-
 re fuerant occisi. q̄z v̄lebant malis artibz
 bus. et q̄ sic etiā a fili fuerant mortui.
 sicut mali et falsi p̄ iusticiā. et talit̄ mor-
 tui sunt qualiter opa fecerūt. Dicebat
 em̄ q̄ sanctū sac̄m altaris ordiatū fue-
 rat in forma hostie rotūde sicut sol. q̄z

erat sacrificiū sol. et q̄ sup̄iter sol et mer-
curius ordinauerāt legē xp̄ianorū. Sic
q̄ iup̄iter accepit habitū. mercuri⁹ ser-
monē. sol vō sacrificiū. Et cū p̄dicta et
multa alia abominabilia audiuit p̄dict⁹
testis ab illo didacogomeci. nō soluz
cōtra legē indeorū sed etiā xp̄ianorū di-
xit q̄ sepaui se ab eo. vidit. n. q̄ sic ex-
pediebat ei q̄ p̄loza videbant p̄dicta
q̄ idolatrare. Dicebat. n. si in isto qui
est graduatus in scia et filius doctoris
italia inueniunt qd̄ erit in alijs. Dixit
etiā p̄dictus testis q̄ tantū cognosce-
bat de p̄dicta gēte q̄ plus crederet vni
saraceno q̄ iuraret sibi i lege sua q̄ vni
cōuerso q̄ iuraret sibi super sancta dei
euangelia et q̄ boni inter eos sunt pau-
ci et p̄ maiori pte sunt angures. sortie-
tes. creditores malariū rerū. somniato-
res intro missi in oibus alijs artibus.
Dicesimo secūdo q̄ sacerdos quidaz
eiusdē gentis cōsecrauit die quadā qn̄
q̄ hostias quaz vnā sup̄sit et alias tra-
didit fratribus suis et nescit qd̄ faciūz
est de illis. Hec et plura alia cōtinent
in p̄dicta p̄sq̄sia q̄ breuitatē cā obmit-
to. Itē me. exiit in ciuitate segobienē.
Anno. Mcccc. lix. cū iudei celebraret
festū tabernaculorū et vnus iude⁹ time-
ret puniri ab alio in synagoga p̄t ali-
qd̄ peccatū cōmissum. recōmendauit
se cuidā xp̄iāo algazelo indeorū. vt ve-
niens in synagogā p̄ns non pmitteret
punitōem eiusdē. Qui veniēs vidit sy-
nagogā plenā hoibus orantibus ac il-
lustratā luminariū multitudīne. et cūz
ad ianuam synagoge pmaneret exiuit
vnus capite coopto. q̄ cū quesiuissz ab
eo quis eēt agnouit eū eē vnū de con-
uersis p̄dicte ciuitatis. Qui mirat⁹ et
volēs viderē amplius inuenit plures
altos ibidē cū iudeis habitū et ordīne
cōformes q̄ oīa p̄dictus algazelus oī-
bus volentibus audire publice affir-
mabat. Itē in villa de formesta huius

regni castelle quidā barbitonfor eius-
dē gentis. cuius nomē fernandus sau-
cij publice dixit et sepe idē affirmant.
scz q̄ iesus xp̄c nō erat verus deus nec
credebat in eū et q̄ de⁹ nūq̄ hūerat fi-
liū. sed q̄ solū credebat in illo vno deo
q̄ fecit celū et stellas. mare et arenas. Itē
puerulus herencus fuit accusat⁹ coram
dño petro palentino qui sacra inquisi-
tione inuētū est testimonijs septē testiu⁹
eadē dixisse vt ego vidi in p̄sq̄sia q̄
ad manus meas deuenit p̄ mandatu⁹
dicti epi q̄ cepit p̄dictū malū xp̄ianuz
et timore mortis potius q̄ amore veri-
tat⁹ abiurauit heresim ibi publice vbi
peccauit. Deinde fuit absolutus ab ex-
cōicatioe in forma iuris p̄ me ex p̄mis-
sione mihi facta p̄ p̄dictū diocesanum
et demū positus in carcere a quo exire
fin ius nō debebat. Rogaminibus tñ
multorū liberatus a carceribus relega-
tus est exilio a p̄dicto loco decē annis.
hec acciderūt anno dñi. M. cccc. lviij.
in p̄dicta villa. Notarius public⁹ p̄s-
quisse fuit petr⁹ martini calderon. Te-
stes vō rodericus garcie de alua. et al-
fonso lupitonfor. et alfonso de villa
regali faber. et alfofus saucij et agmlar
et fernandus saucij p̄tor. et alfonso fer-
nandi. Homo et gundisalvus. pancho
macellarins. Fuit etiā q̄ est liber qdā
apud eos quē p̄posuit m̄gr martinus
toletanus astrologus p̄ fidē catholicā
qui liber ne cōgnosceret q̄ ab ip̄o fa-
ctus eēt verso notie suo ip̄m intitulauit.
q̄ ip̄e lingua n̄ra vocat martin. et ex B
verso n̄e intitulauit illū libz nitram.
Ex q̄bus oibus manifeste patz q̄ non
sunt sani in fide plures eorū vt dic̄ pau-
lus. Increpa ḡ illos dure vt sani sint i
fide. i. vt recte credant sicut dictum est
Sequit̄ textus cū glo. nō intendētes
in daictis fabulis lralis obseruantie. in
qua nemo iustificat apud deū et man-
datis hoim. q̄ mandata legis post ma-

nifestā veritatē iam hoim z nō dei mā
data sunt. hoim dico auertētū se a ve
ritate spūalis intelligentē. Quicquid
enī aduersus veritatē opponit hūana
inuentio est. Ideo mādata hoim z fa
bulas appellat que narrant. qz nesciē
tes vim scripturarū interiora verborū
legis colorē sequunt nō saporē. putāt
enī nunqz recedendū eē ab his q mo
yses tradidit vrpota de escaū dīa. Dia
enī quasi se auertūt vere a veritate. qā
oīa hūanis vsibus cōcessa mūda sunt
mūdis. s. illis q fide bona sumūt z iu
sti sunt. qd ipi negāt. iō qz in lege qdā
moyses phibuit z ab imūdis mūdā
dis creuit. hoc aut nō fm naturas qz
deus creauit intelligi voluit. sed fm si
gnificatōes. oīa ergo mūda sunt mun
dis fm naturā in qua creata sunt. vñ i
Gen. Vldit deus cūtra que fecerat z
erant valde bōa. Scdm significatōes
enī quedā imunda sunt iudeis. nec no
bis oīa apta sunt. vel ppter salutē cor
porū vel ppter p̄suetudinē hūane socie
tatis. Cū ergo cutz sua reddunt z na
turalē ordinē seruāt omīa mūda sunt
mundis. Cōtaminatis aut p pccā z in
fidelibus. s. qui nō credūt ia deum. vel
deo nihil mūdū est. qz nō sunt digni
donis dei sed z mens. i. intellectus et
p̄scia eoz inq̄nate sunt qī nō ex cibo ē
inq̄natio eoz qz ex malo intellectu z cō
scia peccatorū. Et vere mens z p̄scia eo
rū cōmquinata sunt. qz cōfitem qdem
verbis se nosse deū factis aut negant.
vñ j. Job. ij. dī. Qui dicit se nosse deū
z mandata eius nō custodit mendax ē
si negatio nō tm lingua fit sed z factis
certe multos inuenimus antixpos q
ore p̄fitem xpm z moribus dissentiūt
ab eo. Quisquis factis negat xpm an
tixpc est. Tales. n. sunt oī mali catho
lici q nō verbis sed factis negant. No
lite ergo cōd fide seculi adiūgite fidei
recte vitam rectam. vt xpm confitea

mur verbis vera dicendo z factis be
ne viuendo. Nam si confitemini ver
bis z non factis fides talium morum
ipse est fides demonioz. Cū sint qsi
se confitentes nosse deum cum tm sint
abominabiles. s. deo odibiles z incre
dibiles. s. nec abiles credere. z ad oīe
opus bonum reprobī. i. a deo reproba
ti. vt nō habeat gratiā ad bene operan
dum. hec in glo. Patz ergo ex p̄dictis
quales sunt illi xpiani qui viuuntur cir
cūcisione carnali. z quō incidūt in crī
men heresis. z propterea sunt dure re
phendendi z digne castigandi ab illis
quoz officiū est errores cōtra fidē ca
tholicā inquirere. Et sic ptz prima cō
clusio huius primi erroris. s. qz errone
um est imo hereticum est xpiano vt
circūcisione carnali. Ad argu
menta sup que fundari videbat p̄dicta
heresis. lz ex precedentibz satis pa
reat eoz solutio. dicit tm q lex illa gen.
xvij. masculus cuius p̄putij caro cir
cūcisa ē. Durauit vsqz verus messī
as xpc eam in seipo impleuit z p̄missa
fuit vsqz post euangelij publicatiōem.
Ad secundū in quo dicitur q xpc fuit
circūcīsus ergo z nos debemus circū
cīdi. Rūdeo q istud argumentū pec
cat ex defectu imaginatiōis. Cogitant
enī heretici q causa quare xpc fuit cir
cūcīsus in carne fuit vt z nos taliter
circūcīderemur. sed non est sic. Et licz
multe assignentur a doctoribus ratio
nes quare voluit circūcīdi dominus
iesus. in presenti tamen sufficiunt tres
Prima est vt ipse se ostenderet filiū
Abrae cui preceptum circūcisionis
omnis erat factum z p̄missio nascitu
ri seminis. z sic dei promissionem assi
gnaret impletam. Secūda ratio vt cir
cūcisionē sicut alia legalia suscipiēs
ab onere legis nos liberaret dando fi
nem legi scripte. Tercia ratio vt frēm
iudeorum se ostenderet ne haberent

iusta occasione ipm repellēdi. sic g̃ im-
pleuit p̃ceptū dñi. infās octo diez cir-
cumcidet Bern. xvij. Et sic manet lex
illavacua iure quo erat plena ante xpi
circūcisionē ex quo facta ē plenitudo
p̃missi. z plene fuit declaratū supra li-
bro. i. p̃sideratōe. liij. arti. vj. Et qz inter
ceteras hereses hec seruet p̃ p̃nti intā-
tū vt plurimi etiā adulti circūcidāt et
venditis oibus exeunt regnū iudei ef-
ficient vt dictū est. Iō cū hec pestis ra-
bida conet ex toto subuertere legē xpi
Iō viriliter resistēdū est p̃cipue a dyo-
cesanis z inquisitoribus heretice pra-
uitatis ac etiā a p̃dicatozib⁹ euāgelicis
Necnō a p̃ncipib⁹ bachij secularis z
ab oibus militibus z veris catholicis
qz nō est minus qn hec massa sit mul-
tū corrupta in occultis. z iō multū pi-
culosa. qz fm Bern. sup cantica. plus
nocet falsus catholicus q̃ si vere ap-
pareret hereticus. z nulla efficacior pe-
stis ad nocendū q̃ familiaris int̃mic⁹
quales sunt isti inter nos. vñ dñs Eze-
chi. xij. c. illos qui nō resistūt heretic⁹
acriter rephendit dicens. Nō ascendī-
stis ex aduerso. nec opposuistis vos mu-
rū p̃ domo israel. vt staretis in p̃elio.
Ex aduerso. n. ascendere z p̃ domo isrl
se opponere murū est. p̃ defensione ca-
tholice veritatis cuiusqz heretico do-
mū israel que est ecclesia cupiēti de-
struere totis viribus obuiare qd̃ ṽba
nus videt inuere. j. q. iij. ca. Saluator
p̃dicat i euāgelio circa finē seculi pseu-
do xpi z pseudo p̃phas surgere z mul-
tos seducere z fideles suos in mundo
multas hīaturas p̃suras. h̃ tñ portas
inferi n̄ p̃ualituras. p̃inde vt ait ap̃ls
j. Cor. x. optet eē hereses. vt qui p̃bati
sunt manifesti fiant. optet nos cū pro-
pheta ex aduerso fugere z murū oppo-
nere p̃ domo isrl. z cū ap̃lo vt d̃r Act.
xij. Per multas tribulatōes intrare
in regnū dei. qm̄ nō sunt cōdigne passi-

ones huius t̃pis ad futurā gloriā que
reuelat̃ in nobis Roma. viij. Ex qui-
bus dat̃ intelligi q̃ p̃ quasqz hereses
insurgētes optet catholicos ex aduer-
so cōsurgere z se murū opponere p̃ de-
fensione fidei catholice. intantū etiā
si papa fuit hereticus z fidē molit⁹ fue-
rit destruere orthodoxā optet catholi-
cos oēs aiose obuiare. z iō nō imerito
phibent neophit̃ ordinari dī. xlvij. c.
qm̄. pagano. j. Et assignat̃ in textu cū
glosa duplex cā. Prima ne incidāt in
supbiā purantes q̃ fides xp̃iana mul-
tū indiget illis. Secūdo qz nōdū sunt
expi statū eccie vel religiōis. nec sciūt
modos p̃sonaz. Itē nō ieiunauerunt
nō steterūt nō fleuerūt nec p̃bati sunt
vñ tales nec ad minores debent p̃mo-
ueri nec toisurari. arg. xix. q. iij. mona-
sterijs. Tercia cōclusio ē q̃ necessariū
est xp̃ianis vti circū cisione sp̃uali. de
qua loquit̃ Bern. in sermone circūcisi-
onis dicens. Frēs nos circūcidi neces-
se est nō l̃ra sed spū z veritate circūcidi
nō in vno mēbro tñ h̃ in toto corpore
simul. licz. n. magis in ea pte i qua mā-
data est indeis circūcissio. regnet cōcu-
piscētia. vniuersam tñ occupat carnez
a planta pedis vsqz ad verticē capitis
nō est in nobis sanitas. nec est ps aliq̃
que tabida nō sit hoc veneno. hec ille.
Ex quib⁹ p̃tz q̃ nos xp̃iant debemus
nos circūcidere. nō in vno mēbro sm̄.
sed in oibus. Sicut. n. ridiculū esset si
qs in p̃te barbā suā raderet sic q̃ in pte
circūcisionē sp̃ualē facit z in pte se cir-
cūcissum reliquit. Debemus g̃ nos cir-
cūcidere interius z exterius. Interius q̃-
tū ad cognitiōes z desideria. z exterius
q̃tū ad singula mēbra z opa. hec ē cir-
cūcissio vicioz quā necesse ē q̃ faciam⁹
qz hec ē q̃ facit xp̃ianū iustū z sanctū.
S̃z notandū vltari⁹ q̃ p̃t p̃dicta cō-
clusio deduci ex quadruplici similitudie
qua solet aliq̃ res circūcidi. Primo ad

cutandū corruptōez. Sc^o ad penrā
dū fructificatōez. Tercio ad demōstrā
dū distinctōez. Quarto ad attingēduz
pgruā situatōez. Primo g^o aliq^o res d^o
circūcidit ad enitandū corruptōez. solet
enī res aliq^o circūcidi. ne aīa corrupat^r
p ipam. Videm^r enī q^o qū in pomo est
aliq^o p^o putrida z corrupta nīlī circūci
dat. p^o iana p^o aliā corrupit. dens ēt pu
trid^r ab ore expellit ne p^o ei^o ferorē totū
os corrupat z ita de mēbro putrido re
spectu corpis. Sic debem^r nos circūci
dere a p^ois ne p^o vniū p^ociū aīa corrupat^r
z sic amittat vitā grē z p^o n^osvitam
glīe. Et iō scribit^r Deu. xxx. Circūcider
dñs de^o cor tuū z cor seminis tui vt dili
gas dñm deū tuū ex toto corde tuo vt
possis viuē. Et nota q^o dicit circūcider
dñs de^o cor tuū. Ista enī mēbra in q^ob^o
sūt iste turpes infirmitates corrodēt^r
solēt circūcidi ne p^o moribū mēbra aliq^o
corrupant^r. Et certe p^ociū i corde est in
firmitas corrodēs oīa bona grē. vñ sic
vinū corruptū corrupit dolū. z nūm^o
calor cibū. ita cū p^ociū sit corruptio et
sit q^osi quidā morib^o infernalis q^o qū in
cipit optet mēbrū circūcidi. Est ei ignis
vñ ad p^osumptōez deuorās aīaz corrupit
z cōburit ideo dī cor circūcidi ne
aīa corrupat^r. J deo dī deu. x. Circūcidi
te p^oncipia cordis vñ. Ad h^o p^oriū quod
dī in beresib^o quintana sup^r Gen. xvij.
vbi dī z dabo pacū meūz int^r me z int^r
te zc. Habi aq^oba dixit. q^otuor p^oncipia sūt
dī enī p^oncipia in aure de q^o scriptūz est
Miere. vij. Cui loq^r z quē prestabo vt
audiat ecce p^oncipiate sūt aures eoz et n^o
potuēt attendē. Ecce vñ dñi facū ē
eis in obprobriū nō volūt ipm. Dicitū
est enī p^oncipia oīs sicut scriptū ē exo.
vj. Et ego p^oncipiat^r labijs zc. Dicitūq^o ē
p^oncipia in corde Miere. ix. Et omīs do
ipus in ael p^oncipiat^r sunt corde. Et rur
sus est dicens Leui. xvj. Et inducam^r
eos in certā inimicōz suoz vt vel tunc

supplicet vel humiliet cor eoz p^oncipia
tūm z tūc placeret p^o p^octo suo. Et iterū
Deutroñ. xxx. z circūcider dñs de^o cor
tuū z cor seminis tui. Dicit^r deniq^o p^oncipia
in corpe Gen. xvij. Et p^oncipiat^r
mascul^o q^o non circūciderit carnem p^oncipia
sui abscidet^r aīa illa de pplis suis
becrabi aquib^o. Circa q^o notat^r in pu
gione q^o sicut q^otuor sunt genera p^oncipia
cij sic eodē mō sunt q^otuor genera cū cū
cilionis. quoz tria. s. aīa cordis z oīz
q^o spūalia sunt. p^o omnib^o sunt necessa
ria. Quartū vero gen^o q^o corporeale et
vinbra reliquoz siue figura ex quo ve
nit messias noster p^oceptorū spūalium
magister. Non solū est inutile sed etiaz
omnib^o ipm facientibus damnosum z
valde p^oncipiosum sicut declaratum est
in p^ocedenti prima cōclusionē. Circūci
dat ergo p^oncipia aīa oīs z cordis
nostri ne aīa corrupat^r q^o fm Greg.
peccatū q^o p^oncipiaz nō diluit^r mox suo
pondere ad aliud trahit. Ista circūci
sio debet fieri cum cultro p^oncipia ali^o ho
mo moreret^r q^o figurat^r Exo. iij. vbi h^o
q^o angelus dñi occurrat^r p^ora filiū moy
si z cum occidere voluit vt dicit^r glosa.
Tulit ergo sephora acutissimam petrā
z circūciderit p^oncipia filij sui. Iste fili^o
circūcisus quēz vult dñs interficere est
malus xpian^o sephora ē ecclia. interp^o
tat^r enī placens deo. Sz petra acutissi
ma circūciderit filiū suū qū intungit^r pe
nitentia vñ acuta est p^o amarā cordis
p^onitōnem. acutior p^o cōfessionem acu
tissima p^o satisfactōnem. Et certe acutū
debet esse instrumentū quo nō solum
septem dierum sed multoz annozum
abscindi debet anime p^oncipia. vñ Ber
nardus abscindat^r ferro acutē compun
ctōis vlcus inueterate cōsuetudinis.
Nisi ergo acuta p^oncipia circūcideris.
acuta sententia occideris. Et ideo scri
bitur Gen. xvij. mascul^o cui^o p^oncipia
caro circūcisus non fuerit delebit^r an^o
b

ma illa de pplo suo. Sicut etiā facien-
dū est in republica q̄ p vnū maluz ho-
minē. latronē. homicidā. adulterū cri-
mīne pessimo maculatū rē. h̄mōi. cor-
rūptū vñ tales circūcidendi sūt p iusti-
ciā r mortē sicut ouis morbida ne pe-
reat grex. Scdo oñdit p̄dicta cōclu-
sio ex scda similitudine q̄ solz aliq̄ res cir-
cūcidi. s. ad pcurandū fructificatiōnem
Videm⁹ em q̄ vinee r arbores circūci-
dunt vt meli⁹ fructificēt nisi em super-
flua ressecarentur nō fructificarēt. sic et
nos tenemur nos circūcidē. s. a pctis
purgare aliter quicqd laboram⁹ nihil
pdest nec prem in bonis ecclie nec ce-
lestis glorie hēim⁹ frater em mortu⁹ nō
pōt hīe prem in bonis a s̄re vīno acq̄si-
tis. nec cib⁹ corpi ministrat⁹ pdest mē-
bro putrido vel absciso. Ita certe hōi
exnti in pctō nō p̄sunt bona ecclie q̄ntū
ad meritū glorie: qz abscisus ē a corpe
ecclie p meritū licet nō p numerum.
Et iō necesse est nos a pctō purgari: vt
hēam⁹ fructū de bonis ecclie r ptez in
bonis celestis p̄rie. Et ideo p̄nt dicere
pctōres de bonis illud Gen. xxiij. si
circūcidam⁹ masculos n̄ros rē. p ma-
sculos q̄ dñant feminis r generāt intelli-
gēt veritas q̄ est dñā in potentijis aīe et
generat bona opa q̄ debet circūcidi ab
omni immūdia qd figurat gen. xviij.
vbi habet q̄ abraam fuit circūcisus cū
filijs suis r seruis suis. Abraā qui int̄-
pretat⁹ pater multarū gentiū est volun-
tas a qua habent bona opa filij ei⁹ alie
potentie serui ei⁹ r sensus corpi q̄ oīa
debēt circūcidi volūtas ab omni ma-
lo vsu r mēbra ab oī malo actu os ocu-
li auris: r sic de alijs. vñ em hō potēs
r diues nō daret filiā suā vñ rustico
h̄nti vile r turpe artificiiū s̄ h̄mōi nobi-
li daret. Ita de valens nobilior dītor
r potentior nō dabit eternā gloriā ha-
benti vile ac turpe artificium peccati:
s̄ nobili habenti omīa necessaria. Nā

homo tendens ad habendā filiā ali-
cui⁹ magni solet se decenti⁹ gerere et a
vilibus retrahere. Vñ dicit⁹ angeli il-
lud Gen. xxiij. nō possum⁹ facere qd
petitis r dare sororez n̄ram. i. gloriā
eternā hominū incircūciso hoc est im-
mūdo. s̄ in hoc valebim⁹ federari si eē
volueritis nostri filies. i. vacare mundi-
cie r circūcidat⁹ in vob oīs masculini
sexus hoc est si purget⁹ volūtas ab om-
ni pctō. Et sic p̄z q̄ necessariū est xp̄ia-
nis vt circūcisione spūali si volūt fructum
bītudinis acquirere. Tercio
oñdit p̄dicta p̄clusio ex tertia similitu-
dine q̄ solet aliqua res circūcidi. scilicet
ad demonstrandū distinctiōem. Solet
em aliqua res circūcidi vt a re alia me-
lius cognoscat⁹ vel distinguat⁹ vt patet
in ouibus q̄ vt distinguant⁹ ab alijs so-
lent circūcidi in aurib⁹ vel in loc⁹ alijs
p̄z ē in equis r pluribus alijs. Sic et
nos debem⁹ a pctō circūcidere vt a fa-
milia dyaboli distinguamur. vñ pctm
in aīa signū est dyaboli. r circūcisio a
pctō signū est dei. Ideo dicit⁹ ad Phī-
lipen. iij. nos sum⁹ circūcisus qui spū-
tu serui⁹ deoz gloriāmur in xpō ibi
r nō in carne fiduciā habentes. Et
nota q̄ dicit⁹ nos sum⁹ circūcisus. id est
circūcisi. r vide q̄ isti armigeri q̄ serui-
unt istis magnis dñis solent esse in no-
ua tunica stricte cicti stricte calciati cū
alba cucufa cū serro pulchro. Ita illi q̄
seruiunt deo debent habere tunicam
nonā pulchre p̄cie. stricte cincti cingu-
lo castitatis. r sancte affectōnis: bñ cal-
ciati exemplis sanctorū. cū alba cucufa
intentiōnis recte. q̄ facit elenare capil-
los. i. cognitōnes ad deū habētes i ca-
pire serū de pulchris florib⁹. i. denot⁹
oīonib⁹. talis sic circūcisus est de fami-
lia dei. vñ sicut miles cognoscit⁹ fm ar-
ma sic ad signū pcti vel ḡe cognoscū-
tur filij dyaboli vel dei. vñ Dīere. iij.
Circūcidim⁹ dño r auferre p̄pucia cor

Consideratio sexta LVIII

diu r̄ox. q̄si dicat sitis circūcisi sic de
cet famulos dei Gen. xviij. Circūcide-
tis carnē p̄pucij v̄ri. i. a vob oēm imū-
diciā auferet̄ vt sit signū federis inter
me et vos. i. vt sit signū q̄ estis de fami-
lia mea necessariū est q̄ xp̄ianis v̄ri cir-
cūcissione spūali vt distiguāt a filiis dy-
aboli. Quarto ostēdit p̄dicta p̄clusio
ex q̄tta silitudine q̄ solet aliq̄ res circū-
cidi. s. ad attingendū p̄gruā silitudinez
Videm⁹ eū q̄ lapides anteq̄ in edific-
cio collocent diligenter circūcidant̄ vt
meli⁹ in edificio valeāt ordinari. Sic si
volum⁹ in edificio padisi silituari opor-
tet nos circūcidi ab oī pctō et poltri v̄-
ritatib⁹ et bonis opibus. v̄n sicut lapides
meli⁹ sc̄lpti et politi et decorati solet po-
ni in loc⁹ nobiliorib⁹: ita mag⁹ boni et
mag⁹ purgati et ornati ponent̄ in loco
superiori et nobiliori: naz fin⁹ excellentiā
meritorū recipiēt aīe distributiōes p̄mi-
orū et ideo dicit beatus Greg. v̄bs beata
isrlm dicta pacis visio q̄ p̄struit̄ in celis
v̄itis ex lapidib⁹ et angelis coronata
vt sponsata comite platee et muri eius
ex auro purissimo. Porre nitēt mar-
garitis abditis patentib⁹ et v̄tute meri-
torū illue introducēt oīs q̄ ob xp̄i noīe
hic in mūdo p̄mit̄. Tunc sionib⁹ p̄sturis
expoliti lapides suis cooprant̄ locis p̄
manū artificis disponunt̄ p̄māsurū sa-
cris edificijs. Agit d̄ Ero. xij. Si quis
p̄grinoz in v̄ram voluerit trāsire co-
loniā. i. agriculturā vel cultū religiōis
a colo colis: et facē phasē circūcidetur
p̄r⁹. p̄z quōd necessariū ē xp̄ianis v̄ri cir-
cūcissione spūali pctōz si volūt tanq̄ v̄-
ni lapides collocari in gl̄ia beatorum.

**De heresi eorum qui dicunt
euangelium esse falsum.**

Secunda heresis est eorū qui di-
cūt euangelium esse falsum quoz
mōtiūz est: q̄z quōtientiūq̄ in
aliqua doctrina inueniūt aliquid falsūz

tota illa doctrina iudicatur falsa. quia
fin⁹ apostolū ad Gal. v. modicum fer-
mentum totam massam corrumpit. h̄
sic est de euangelio xp̄i vt dicunt ergo
r̄ē. Istud p̄bant quia in euangelio
Matth. in ca. ij. inuenit̄ allegatum: vt
impleret̄ quod dictum est p̄ p̄phetem
ex egypto vocauī filium meum. dicit̄
isti q̄ in nullo inueniūt p̄phetaz. Item
dicūt de illo quod scribit̄ infra eodem
ca. vt adimpleret̄ quod dictū est p̄ pro-
phetas qm̄ nazareus vocabit̄. et q̄ h̄ etiā
in nullo p̄phetaz inueniūt vt ipsi dicūt.
Concludūt q̄ totū euangelium eē falsūz
hūc errorem dep̄hendi cū p̄dicaret̄ in
p̄uentu merine de campis. q̄z in p̄redi-
cta villa multi de eodē genere erant eo-
dem vulnere vulnerati: vt mihi p̄ fide
dignos et etiā de eodem genere fuit ite-
matū. Contra quos p̄dicauī eos eē nō
solum pessimos hereticos: totū enan-
gelium damnantes: h̄ etiā insipientes et
ignorantes: scripturas p̄phetaz nō legē-
tes in q̄bus exp̄sse p̄tinet̄ qd euangeli-
ste affirmāt. Prīmū inueniūt exp̄sse i
primo. xij. p̄phaz numeroz. s. in osee i
ca. xj. in principio vbi d̄. Puer israhel
et dilexi eū et ex egypto vocauī filiū me-
um. Ista auctas habet duplicē sensum
vnū israhē. q̄z verificata ē ad israhē p̄p̄lo
isrl̄ vocato a dño de egypto. p̄fectū tñ d̄
dño ihu xp̄o q̄ est fili⁹ dei natural̄. Alij
aut̄ sūt filij tñ p̄ adoptiōez sicut et illa au-
ctas que habet. j. Paral. xxiij. Ego
ero illi in p̄rem et ipse erit mihi in filiūz
ad israhē intelligit̄ de salomone tñ min⁹
xp̄ie. De dño aut̄ n̄ro ihu xp̄o p̄p̄ssimē
me vt dicit̄ ap̄ls ad Heb. j. dices. Cui
etiā aliqū dixit angelorū fili⁹ me⁹ es tu
r̄ē. Et iterum et ego ero illi in p̄rem et
ipse erit mihi in filiū et hoc modo intel-
ligit euangelista hoc qd dicit̄ Osee. xj.
vt dictum est. Itēz possumus sicut di-
cit Hiero. in omet. aliter p̄solari hunc
locū p̄p̄tiosos. quoz p̄suetudinez
b ij

LIBER secundus

paulus apłs se hñe denegar et ecclesiaz
xpi et resimoniu pferim⁹ ex mñis di
cente balaā in .c. xxiij. De⁹ eduxit illū
de egypto cui⁹ fortitudo fil⁹ est hñoce
rontis. i. vñcomis qđ ē aial fortissimū
h capis in sinu vgnis adolescētle p
uocat⁹ ad ei⁹ canticū dulcissimū. Sic
fili⁹ di fortissim⁹ cui⁹ fortitudine nemo
resistē poterat in sinu adolescētle vgi
nis marie ad ei⁹ dulcissimū canticum
Ecce ancilla dñi. puocat⁹ incarnat⁹ est
et māsuetissim⁹ fact⁹. Et sicut in morte
vñcomis vt legē in ei⁹ venatōne due
domicelle pcurrūt. qđ vna portat gla
diū et altera viceū. qđ cantu inebriatus
qđ portat gladiū eū occidit pcutiēdo eū
in corde et qđ viceū portat recipit sang
uinē qđ purpura tingit impator. Sic i
morte xpi accidit Domicella portans
gladiū fuit synagoga qđ ipm occidit. h
domicella portans viceū fuit ecclesia ca
tholica qđ sāguines ei⁹ recipit qđ purpu
ra impator. i. eoz aie rubricare sūt cū fi
dem xpi receperūt et nō solū illi: sed et
oñs fideles eodez sanguine lauant et
mū diffusi efficiūt. Alpc. j. dilexit nos
et lau et nos a pctis nris in sanguie suo
licet qđ pdicta auctas nō inueniat ab he
reticis pdictis in sipientib⁹ in. lxx. int
pretib⁹: qđant vbi dictū est et inueniēt.
Scda auctas inuenit in p maioz pro
phetaz. i. mosaica. c. xj. vbi dī. Egredi
eiur vga de radice yesse et flos de radi
ce ei⁹ ascendet. vbi hebraica veritas sic
h et nazaren⁹ de radice eius cōsurget.
Nazaren⁹ interpretat⁹ flos vel floridus
ludio. aut transferens secur⁹ est interp
tatōnem vocabulū dicens et flos de ra
dice eius descē. zc. Evangelista vō scri
bens securus est veritatem hebraicaz:
quia cum pdicta ppheta exponeretur
de messia ad literā vīga de radice yel
se est beata vgo que descendit de genē
dauid et sic de radice yesse qui fuit pa
ter Dauid alio noie dictus ysay. et fuit

vīga rectissima sine aliqua obliquita
te pci: xpc vō fuit ex ea cōsurgens ve
lut flos pulcherrim⁹ qđ speciosus for
ma p filijs hoim ps. xliij. Jpc est gna
zarenus quia tor⁹ floridus et pulcheri
mus. Jpc nazaren⁹ qđ in nazareth cō
ceptus sicut pz luce. ij. et qđ in nazaret
nutrit⁹ sicut patet Math. ij. et rediete
pphie qđ vacue erant ante aduentū xpi
in ei⁹ aduentu implete fuerūt sicut pa
tet Math. ij. qđ monit⁹ Jōseph per an
gelū vt fugeret in egyptum cum pue
ro et matre eius ppter herodē et qđ esset
ibi vīq dñi vocaret iterū p angelum de
functo herode sic factū est vt pz ibidez
Et sic de egypto dei fili⁹ fuit vocat⁹ et
veniens habitauit in ciuitate nazareth
vt pz ibidem et sic est impleta scda pro
phetia nō solū qđ ibi conceptus h etiam
qđ ibi habitauit et fuit nutritus licet in
bethleem nat⁹ et in iherlm occisus. Jtē
dicūt euangelii marci esse falsus ex eo
qđ in ei⁹ principio dī vñū falsum: scribi
tur em ibi Jñitū euangelij ihu xpi fi
lij di sic scriptus est in ysaya. ppha. Ecce
ego mitto angelū meū an facie tuaz qđ
pparauit viā tuā an etc. vox claman
tis in deserto pparare viā dñi recte faci
te semitas eius. Modo dicūt isti: parz
qđ primū est falsum. s. ego mitto ange
lum meū ante facie tuaz cum nullubi
regiat in ysaya sed in malachia. Dicen
dum est ad hūc erroz fin qđ notat J:
colaus de lyra qđ marc⁹ an ei⁹ puerfio
nē ad fidē. fuit instructus in lege et pro
phetis et iō incepit suū euageliū: i vno
pextu pphetias ptingēs quaz prima
scribit malachie. iij. et scda ysai. xl. Ve
rum tamē marc⁹ hic solū exprimit ysai
am ppham dicens: sicut dictum est in
ysaya ppha quia licz ambo pphete vno
spīritu pphetauerūt: ysaias tamen pñ
cipalior ē altero et iō sol⁹ noiatur: et qđ
auctas vltima ē ipsi⁹ ysai. res aut de
noiat a fine. Jō nō falsū dixit marc⁹ h

verū noīando ysaiā et subtrahendo malachia. Item bern. et ponit in glosa laterali. Nota qd h̄ testimoniū ecce ego mitto angelū meū ē malachie. vrrūq; tamē dicit ē ysaiā. q; et si nō verba sensus tū inuenit in ysaiā et manifestū inuenit in h̄ versu vox clamant in deserto. Angel⁹ em̄ qd mittit aū facit ē vox clamantis in deserto: pparauit aut viā dicens pate viā dñi facite rectas semitas. potuit em̄ p malachia ysaiā nomē diuinit⁹ occurrere nec voluit. Marcus em̄ daret: q; om̄s pph̄e vno spū locuti sunt q̄si vno ore. Vtrūq; solutio satisfactat cuiusq; intelligēti: et satis cōcorditer ad ppositū veritat⁹ et ad p̄fusionē malicie opponētis crimē falsitat⁹ euāgelio xp̄i qd nō solū verū dixit p euāgelistas suos: h̄ etiā est ipsa veritas vt p̄t̄ Job. xliij. Supradicti inciderūt i hāc pueriaz heresim edoc̄ti a q̄daz religio. lo hispano eiusdē gentis in flandria qd eis legit aliq capla bibliē vt fers̄ in oculto dānando legē euāgelicā cuz eēnt ibi mercatores et taliter imp̄ssit errōē p̄dictū et alios in eis q̄ueniēs i hispaniā multos alios puerit̄ in oculis. Et isti sunt illi de q̄b supradixi in p̄ia heresi qd fuerūt absconditi q̄si p̄ueniēti p sanādo vulnere circūcisionis. et qd expectāt in breui facē transitū in herbertam cū illo nonso nequā qd eos expectāt secrete in ciuitate hispalen. vt facto trāsitu ibi libere efficiant in dei. Qui hoc nouit testimoniū p̄hibuit et scim⁹ quia verū est testimoniū eius.

De heresi eorum qui negāt confessionem valere ad remissionem peccatorum.

Tercia heresis ē eorū qd negāt confessionē valere ad remissionem peccatōr. Sunt em̄ nōnulli xp̄iane religionis inimici qui asserūt qd confessio nō valet ad remissionem peccatōr.

pbare nitunt̄ ant̄ib⁹ et rōnib⁹. Primo sic de⁹ gratis remittit peccatū nō merito hoīs qd nec p confessionē. si em̄ p p̄fessionem remittit peccatū: merito remittit cōfiteatis. Secūdo sic ap̄ls ait ad T̄tū. iij. nō ex opib⁹ iusticie qd fecim⁹ nos: h̄ fm suā misericordiam saluos nos fecit qd nō p p̄fessionē. Tercio sic fm ap̄lm ad Ro. x. nō est volentis neq; currētis h̄ miserentis est dei. Prima em̄ grā quā deus in nobis opat̄ est peccatōr remissio: qd nō mediante confessione h̄ dei miseratione remittit culpa. nō qd cōfessio est necessaria ad saluē. Secūdo hoc pbare nitunt̄ ant̄ib⁹ sanctorū. p̄ auctē Ambrosio. super Lucam dicētis. Ideo fletit petr⁹ quia culpa suppressit ei nō inuenio qd dixerit: inuenio qd fletit: lachrymas ei⁹: lego: satisfactōes nō inuenio. Contra hāc heresim multe clamāt auct̄es sanctorū. Ait em̄ aug. p̄fiteri q̄cūq; fecisti qd in verbo qd in ope qd in nocte qd in die p̄fiteri in tpe oportuno et in die salutis recipies celestem thesaurū. Secūdo ait Greg. nō deus vlcisci maliciā qui confitenti delicta p̄suader: op̄at dissoluti cōfiteantes ne p̄sumaces punire cogat q̄ti die. xp̄i euāgelii clemēt̄ vocat p̄fessionē tyranni ex puro corde desiderat et cūcta qd delinquit⁹ relaxat. Ad primā rōnem qd dicūt heretici qd de⁹ gratis remittit peccatū non merito hominis. Dicendum qd sola dei gratia peccatū remittit nec confessio est causa efficiēs remissionis peccati h̄ sola gratuita voluntas dei. Est tamen confessio causa sine qua non quia nisi homo peniteat a deo peccatum non remittet. Dicit sol dominus illuminat quia fenestra aperit nō tamen ap̄erto fenestre est causa illuminatōis sed causa occasionalis. causa vō efficiēs illuminatōis ē ipse sol. Ad scdām rōnem in qua dicūt qd nō ex opib⁹ iusticie qd fecim⁹ nos sic intelligēdū ē qd opa n̄ excludūt grām.

b iij.

nec gra opa. qz ex gratia opa z ipsa gra est ca efficiens nre salutis. Sicut gra non excludit pnam nec pnia gram. quia z pnia quedam gra e. Eodẽ mo rñdenduz est ad terciã rñem non est volentz nec currentis. qz quis cursus. i. opatio vel bona volũtas sit salutis occasio. tamẽ efficiens ca salutis existit penes gratiaz dei miserentis. de em pñia graz opatur in nobis. i. pcti remissione nõ meritis nris exigentibz sed misericõdia sua tñ. Ad autẽm ambro. qui dicit se lachrymas petri legisse nõ satisfactõez vel cõfessionem p hoc nõ excludit quin multa facta sunt que scripta n sũt. vel dicit qz nondum facta erat institutio confessionis.

De heresi eorum qui negãt confessionem fieri homini.

Quarta heresis est eoz qz concedunt pñionẽ fiendã: s; negant eã fiendã hoi. Dicũt em isti heretici. Quid oportet qz ista publicatio pctõz fiat mō in noua lege hoi p pñionẽ ex qz in lege veteri nõ fiebat nisi dō p solã cõtritiõez qd g optet mō addere cõfessionẽ. Scdo sic Crisost. sup eplaz ad hebreos dicit. Nō dico tibi qz te pñas in publicũ nec apud alios te accusas s; obedire te volo pphe dicenti. ps. xxxvi. Reuela viã tuã añ deũ. qz cõfite re pctã tuã añ verũ iudicem cũ qñimo nia delicta tua pñicia nõ lingua: s; cõscie tue memoria z tũc demũ spera misericordiã te posse consequi. Item terciõ dicit idem Crisost. pctã tuã dicito vt deleas illa: s; si cõfundaris alicui dicere: dicito ea qñdie in aia tua. nõ dico tibi vt cõfitearis illa pseruo tuo vt tibi exprober dicito deo qm curat ea nec ei si nõ dixeris ea nõ ignorat cum ea faciebas pñto erat cũ admitteres ea cognouerat. Ex oibz istis g illi eliciũt cõfessionem fiendã soli deo. Nec rabida heresis multũ riger istis tempibz in aliq

bis occulte pfabulantibz in contenticulis suis. Pro destructione huius erroris intendo contra ipsũ pcedere quintupliciter. Primo autẽ veteri testamenti p quã ostendã qz cõfessio qz sit homini in noua lege iam fuit declarata in veteri lege qz scribit Proverb. xxviii. Qui abscondit scelera sua nõ diriget. qui aut cõfessus fuerit z reliquerit ea misericõdiam psequet. Tunc arguo sic ex ipsa antẽ pctã abscondi nõ dñt. imo cõfiteri g deo vel homini: nõ deo qz ps. dicit. Delicta mea a te nõ sunt abscondita. z apłs ad Heb. iiii. oia nuda z apta sunt oculis ei qz pctũ abscondi homini nõ dñt imo dñt cõfiteri homini hoc ostendit nobis xpc in figura qñ dixit leprosis Luce. xvi. Ite ostendite vos sacerdotibz z sequit qz dum irent munda ti sunt. Scdo arguit cõtra eandẽ heresim ex pte pñionis legis noue. vñd circa hoc est sciendũ qz de in omi statu tam nature qz legis mosaice qz legẽ etiam gfe voluit qz sibi hõ p pctis cõfiteret s; diuersimode. Nã in statu nature sufficiebat sibi vt hõ de pctis solã contritiõẽ hñet vt in corde peniteret: sed postea pcedens in statu legis qz fuit pñectio: statu nature voluit vt nõ soluz hõ de pctis cõtritiõẽ hñet: s; qz etiam p pctõ aliqđ holocaustũ offerret sicut vitulũ de armẽto ac edum de grege. s; postea vltra pcedens in statu gfe tam qz pñectio ceteris voluit vt nõ solum corde z sacrificio. s; etiã ore pprio cõfessio fieret de pctis z valde congrue dñs ordinauit. qz sicut nos sumus in statu pñectiois vite. ita pñectiã pctis nostris expurgari debem. Status em noster scz gratie statui nature siue legis comparat sicut fructus comparat flori. nam sicut fructus plus habet de pñectioe qz flos. sic status gfe plũz de pñectioe qz status nature z legis mosaice. quare nullus debet mirari si nos qui sumus

In gradu pfectionis q̄ fuerunt gentiles:
vel in dei si a nobis plus exigit vt per-
fectiores inuenire valeamus. Sicut ei
fructus venit post florem ordine natu-
re sic confessio oris venit post cordis
contritionem. et sicut fructus later i ar-
bore anteq̄ floreat: sic in statu nature
ista confessio nullatenus apparebat.
quia soli deo per contritionem fiebat.
sed sicut postea per florem ostenditur
aliquantulum fructus sic in statu legi
aliquantulum oportuit hominis per-
fectionem p munera apparere. q̄ tunc
peccatum non solum deo sed etia p-
pulo erat notum licet non expressum:
sed cognoscebat ex quo offerebat q̄ in
aliquo deum offenderat. sed per quid
ignorabat. sed cum fructus per florem
aduenit tota virtus arboris in eius p-
ductione se ostendit. sic eodem modo
in statu gratie qui nūc est tota pfectio
hominis in hoc debet consistere q̄ nō
solum cum deo conveniat sicut primi
nec ipsi per munera: se ostendant sicut
secundi veniendo. s. ad confessionē: sed
etiam oportet q̄ peccatus exprimat si-
cut arbor in tota pfectione sua profert
fructum. et ideo voluit vt ore p̄prio con-
fiteamur de peccatis. Et quia ipse non
est p̄sens visibiliter dimisit nobis in-
iustos ecclesie vt eis cōfitemur: vt sic
ordo nature dei pudentia responderet.
vnde leo papa. Multiplex misericor-
dia dei que ita lapsib⁹ humanis subue-
nit vt non in modo p baptismū sed etia
am p penitentiam spes vite reparatur.
Xpc em hanc ppositis ecclesie tradidit
ptatem vt vere penitentib⁹ pnie satisf-
factionē daret et eosdem salubri satisf-
actione purgatos ad cōmunionē sacra-
mentoz per gratiā reconciliationis ad-
mitteret. Tercio arguit cōtra eandē
heresim sic: q̄ sicut dī fili⁹ erat p homi-
incognit⁹ sicut verbū cogitātū ē igno-
tum: ita valebat q̄ homo. recognosce-

ret ipsum esse deū vt in corde suo solū.
q̄ peccaverat se recognoscere offen-
disse. Et ideo nō requirebat ab eovltra
vires: sed q̄ sibi p̄portionabiliter sicut
ipse erat incognit⁹: ita sibi hō incogni-
te rēderet. S; q̄ mō ē nō solū vt p̄bz
cogitātū sed etia plarū inq̄tum ex vir-
gine carnem sumpsit et in mundo ver⁹
deus et homo apparuit requirit vt ho-
mo sibi nō solū agnoscat clamdestine
se deū offendisse: sed etiam se deo ore
nūc manifestet q̄ p p̄tis suis se mani-
festavit carnē de v̄gine assumēdo. et iō
vult vt nō solū hō sibi corde cōfiteat s;
etia oretur suo sacerdoti. Vñ aug. de
verbis dñi. Qui vult videri deus cum
sit homo. nō imitat illum qui cum de-
us esset pro illo factus est homo. ubi q̄
dem non deo esto aliquid min⁹ q̄ es.
sed cognosce quod es. cognosce te in-
firmum. cognosce te hominem. cogno-
sce te peccatōre. appareat in confessio-
ne tua macula cordis tui et pertinebis
ad gregem xp̄i. q̄ confessio peccatorū
inuitat medicū ad sanandū. Quar-
to arguit cōtra eandē heresim ratione
assumpta p similitudinē in moralib⁹. Si
cut em videm⁹ q̄ qñ aliq̄ bon⁹ hō of-
fendit ab aliq̄ non solū ipse dñs offen-
dit sed etia vxor eius. nec etia ipse pla-
cat ab offensa nisi ab eius vxore si tantū
sit fidelis ei indulgentia etia postulet.
Sic deus nunq̄ pareit alicui qui eum
offenderit nisi vxori sue. s. ecclesie recon-
ciliat se. xpc em duas vxores h̄e dicit.
vñ. s. pulcherrimā et dilectā ac sibi gra-
tā. s. ecciam que velut bona dñi in iu-
riam sibi reputat quicqd xpo iniurio-
se est illatum. Et ideo xpc nunq̄ placa-
tur nisi vxori tam nobili et tam dilecte
peccator reconcilietur cui⁹ loc⁹ tenet
sacerdos quicūq̄ sit diuinū potesta-
tem h̄eat absoluedi. Vñ aug. in lib. de
p̄nia. Qui vult cōfiteri p̄tā vt inueni-
at grām q̄rat sacerdotem q̄ sciat ligare
b iij

et solvere indicet homo seipsum voluntate dum potest et mores puertat in melius et ventat ad antistites per quos clavis illa in ecclesia ministrat a propositis sacrorum accipiat satisfactoris sue modum. Quinto et ultimo arguit propter eandem heresim hanc. Quia sicut deus offendit quando homo peccat malum et quasi quandam veredudiam patitur si seruus quem redimerat ita care apostaretur ab eius potestate propter peccatum ita vult ipse deus quod quando reconciliatur illi ipse seruus vere cunctis et maximam perfusionem patitur: non autem potest maiorem pati quam quando seruo propter deum humiliatur et sibi oretenus perficitur. Non enim esset magna humilitas si deus tantum se humiliaret. quare deus voluit quod homo confiteretur homini. scilicet suo sacerdoti. Unde Beda. Conueniens est ut nos qui peccando deo inimicos fuimus penitendo suppli- ces sacerdotibus et ministris eius simus. et hoc quod ad gratiam seruandam mediatore eguit. iam eam nisi per mediatorem habere non possit. Ex predictis igitur manifestum est quod non sufficit solum deo confiteri sine sacerdote. nec est vere humilis et penitens si non desiderat et requirit sacerdotis iudicium. Si tamen non potest habere copiam sacerdotis sufficit confiteri socio vel primo studiose tamen inquirendum est sacerdos. quia sacerdotibus processit potestatem ligandi et solvendi. et ideo quibus ipsi dimittunt et deus dimittit. Si ergo desit sacerdos socio vel primo facienda est confessio. Unde augustinus. Tanta vis confessionis est ut si desit sacerdos confiteatur primo. Sepe enim contingit quod penitentes non possunt veredudari a sacerdote quem desiderant nec ipsi nec locus offert et si ille cui confitebitur potestatem solvendi non habet tamen dignum veniam ex sacerdotis desiderio quod crimine socio confiteretur. Mundati enim sunt leprosi dum timent se offendere sacerdotibus antequam ad eos veniebant. Unde patet deum ad cor respicere dum ex necessitate prohibent ad sacerdotes veniunt. Nunc restat re-

spondere ad argumenta hereticorum in principio huius tercii erroris posita. Ad primum cum dicitur quod oportet quod fiat ista publicatio peccatorum ex quo si lege veteri non fiebat nisi deo. Respondetur quod tunc offendeat solum deus. modo homo et deus quia deus factus est homo ideo oportet quod reueles et publices peccatum tuum deo per contritionem et homini confessionem et dices cum psalmo xxxij. Delictum meum cogniti tibi feci et iustitiam meam non abscondi. scilicet homini cui abscondere poteram. quia deo notum erat. Ad secundum argumentum Crisostomi. non dico ut te perdas et dico quod non est ita intelligendum quod liceat alicui si tempus habeat sacerdoti non confiteri. Sed quia sufficit ubi crimine occultum est soli deo per sacerdotem dicere et ideo non oportet publicare coram multis quod occultum est quod notauit dicens: non tibi dico ut te perdas in publicum. Unde leo papa. Sufficit confessio que primum deo offertur deinde sacerdoti qui pro delictis penitentium precator accedit. tunc enim plures poterunt ad penitentiam prouocari si populi auribus non publice confessionis sit. sicut enim publica notitia publico egent remedio: ita occulta secreta confessione et occulta satisfactorie purgant. Nec necesse est ut quod sacerdoti semel confessi facimus iterum confiteamur nisi quod absit in ideo pringatur nos redire. sed lingua cordis non carnis apud verum iudicem id semper confiteri debemus. unde Crisostomus. Nunc autem si recordaris peccatorum tuorum et frequenter ea in speciem dei pronuncies et per eis deprecaris citius ea delebis. Si vero obliuiscaris tunc eorum recordaberis nolens quod publicabunt et in speciem preferentur omnium amicorum et inimicorum sanctorumque angelorum. Et per ea que dicta sunt patet solutio etiam ad tertium argumentum et sic sum expeditus de quarto errore siue heresi.

De heresi eorum qui asserunt confessionem fiendam solū curato sicut proprio sacerdote.

Quinta heresis est eorum qui concedunt quod confessio est fienda homini. Et dicunt quod solū est fienda proprio sacerdote. Sic erant magister Jobes de poliano qui posuit sequentes articulos: ut in extrauaganti. Job. xxij. vas electionis videlicet quod confessio fratribus licentia generalis confessiones audiendi habentibus eadem peccata qui confessi fuerant iterum proprio sacerdoti confiteri tenerentur ac stante statuto omnis viri usque sexus in pectore generali nec deus nec romanus pontifex facere possit quod parochiani si tenerent omnia peccata sua semel in anno proprio sacerdoti. scilicet parochiali curato confiteri. Item quod non posset papa generale dare preteritum audiendi confessiones. imo nec deus quando confessus generalis hominibus licentiam teneret iterum eodem suo proprio sacerdoti veluti parochiali curato confiteri. Hi articuli a Job. xxij. in predicta extrauaganti tam falsi quam erronei et a sana doctrina dei magis auctore applica sunt damnati et reprobati. Ipseque Jobes de poliano veris rationibus quam opinionem quam dudum habuerat contrariis et quibus respondere non potuit demonstratis eosdem articulos non esse veros affirmavit in pistorio publico. necnon in presentia predicti Jobis pape et cardinalium reuocavit. Et quod succedente tempore nonnullae persone ecclesiastice necnon et alie viri usque sexus persone predictos reuocatos articulos fuerunt amplectentes inficientes fidelium animos ut fratribus predictis non confiterentur. Et ut ab eorum deuotione eos retraherent: non solū predictos articulos: sed et alios etiam sacris canonibus contrarios affirmare publice non erubuerunt. Vnde licet confessio fratribus electis et a dyocesanis admissis facta dubitabilis et incerta sit.

non tenent oīno licentiam dimittere: et sic solū confiteri suis sacerdotibus curam aiaz habentibus sub pena peccati mortalis. Item quod quis ipsi fratres admissi autem habeant confessiones audiendi et absoluedi tamen populo subiecti accedendi ad eos sine licentia proprii sacerdotis non habent preteritum. Item quod fratres petentes privilegia pro confessionibus audiendis et sepulturis habendis sunt in peccato mortali. Item quod romani pontifices preedentes predicta privilegia vel illa firmantes sunt in simili peccato mortali et excommunicati. Item quod tales fratres penitentes non sunt pastores sed fures latrones et lupi. Item quod sacerdos curat dāns licentiam mendicantibus confessiones audiendi magis dispensat super predicto statuto viri usque sexus quam papa fratribus licentiam tribuens iuxta formam decretalis auctoritatis. Via supradicta lamentabili quela per fratres mendicantes ad aures Eugenij pape quarti puenierunt. Qui facta diligenti examinatōe per diuersos in iure canonico doctores ac sacre pagine professores tanquam falsos et erroneos et sacris canonibus contrarios auctore applica dānavit et reprobaui ut in bulla sua quae incipit: Gregorius nobis crediti. quam confirmavit Nicolaus quintus: ut in bulla sua quae incipit: pulsi onis nre. Quam confirmatoriā bullā dirigit vniuersis et singulis. patriarchis. archiepiscopis. episcopis. electis et abbatibus vbi libet constitutis. ut quotienscūque fuerit requisiti super predictis a quocūque predictorum ordinum predicatorum et minorum et aliorum medicamentum privilegiatorum magistro generali ac puinciali. mistro. vicario. vel alio gerente officium ad confutandos ac reprehendendos ac penitus tollendos hominum errores prout in decretali super cathedras ac in predicta extrauaganti vas electionis continetur diligenti studio atque cura. prout deant ac intendant et quod prefatas constitutiones faciant inuiolabiliter ab omnibus observari. Et quod si forsitan inuenierint aliquos

predictos damnatos articulos aut ali
quid ipsorum pertinaciter asserentes vel tenen-
tes seu predicantes per illos contra vel contra
fidei tanquam per hereticos et de catholica fi-
de suspectos procedat. nec non ipsos et eo-
rum quemlibet iuxta tantorum excessum qui-
tatem per censuram ecclesiasticam et alia iuxta op-
tuna remedia contra predicta procedere stu-
deant. Cum prout libere scribere in vil-
la vallis olerana. Anno domini. M. cccc.
lviij. Clericus quidam nomine alfonso de-
bebat in ecclesia beati Jacobi predictae ville de
predictis reprobatis propositionibus tres pu-
blice predicavit. Quarum prima fuit quod qui-
bet tenebat confiteri cure prochiali ad-
ministratori semel in anno. Secunda est quod fideles
obligabantur petere licentiam a sua cura pa-
rochiali ut possint profiteri religionis me-
dicamentis et quod non debebat dare licentiam
nisi his quibus sibi bene visum foret. Tercia
fuit quod omnes illi qui confessi fuerant reli-
giosis predictis obligabantur iterum confite-
ri de eisdem peccatis suo proprio sacerdoti.
scilicet prochiali cure. Cum ergo cognovimus quod
predictus clericus dixerat predictas proposi-
tiones per fide dignas personas requisivimus do-
minum petrum episcopum palentinum qui tunc in ea-
dez villa presens erat ut de predictis recipe-
ret veram informationem et cognita verita-
te vocato predicto clerico mandavit sibi
ut predictas propositiones in eadem ecclesia in qua
illas predicaverat sequenti dominica publi-
ce revocaret quod et factum fuit pluribus plu-
ribus religiosis predicatores et nostri ordi-
nis et magna populi multitudine.

De heresi eorum qui dicunt
quod non tenetur quis confiteri sa-
cerdoti si laicus sit presbiter.

Extra heresis est eorum qui dicunt quod non
tenetur quis confiteri sacerdoti si
laicus sit presbiter cui possit confite-
ri. Improbatur ista insipientissima here-
sis ostendendo quod requirendum sit ex-
amen sacerdotis cui concessit de potestate

statem ligandi et solvendi quod ostendit
Augustinus in libro de penitentia dicens. Qui
vult confiteri peccata ut inveniat gratiam
querat sacerdotem qui sciat solvere. Item ait
Augustinus. Iudicet seipsum homo voluntatem
dum potest et mores converterat in melius
veniet ad antistitem per quem illi claves in
ecclesia ministrant a prepositis sacramentorum
accipiat satisfactionis sue modum. Item Leo.
multiplex misericordia dei que lapsibus humanis
subvenit ut non modo per baptismum sed etiam
per penitentiam spes vite repariatur. Sic
divine voluntatis preceptis ordinatis ut indulgentiam
dei nisi supplicationibus sacerdotum
nequeat obtinere. Christus enim hanc preposi-
tionem ecclesie tradidit prout confitentibus
penitentiam satisfactionem darent eosdem
quod salubri satisfactione purgatos ad com-
munionem sacramentorum per sanctorum re-
conciliationis admitterent. Item Leo.
sufficit confessio que primum deo offertur
deinde sacerdoti qui per peccatis delinquentium
precator accedit et etiam plures ad penitentiam
poterunt provocari si populi auribus non
publice presciant penitentiam. In necessitate
tamen potest homo confiteri peccata sua primo
vel secundo si desit sacerdos. Ex predictis
manifestum est quod non sufficit confiteri deo
sine sacerdote cum possit haberi nec est
vere humilis et penitens si non desiderat
et requirit sacerdotis iudicium si tamen
non potest habere copiam sacerdotis suffi-
cit confiteri socio vel proximo ut pre-
dictum est.

De heresi eorum qui dicunt
quod non est obediendum nisi soli deo.

Extra heresis est eorum qui dicunt
quod non est obediendum nisi soli deo.
Iste fuit error cuiusdam heretici
qui dicebat svaluis a quod svaldeses heretici
nuncupantur. Ille suo spiritu ductus et non a
deo nullus novus sectarum invenit ut sine

alicui⁹ flat⁹ autē sine inspiratōne sine
scia sine l⁹atura p⁹dicare p⁹sumeret sine
rōne p⁹hs sine v⁹sione p⁹pha sine missi-
one ap⁹lus sine instōne didascal⁹ vt no-
tar⁹ Alan⁹ in li. suo p⁹tra hereticos. Pre-
dictā v⁹o heresim seq⁹ntes ip⁹m n⁹ntur
p⁹bare ex actib⁹ ap⁹lo⁹ p⁹ Act. v. vbi iro-
ducunt petr⁹ z iohes loquētes ad scri-
bas z phariseos i h⁹ic modū. Vos ip⁹si
iudicate cui sit obediēdū deo p⁹cipti
an vob⁹ p⁹hsib⁹it⁹. Itē si hō hoi obedi-
erit i his i q⁹b⁹ obediēdū nō ē peccaret q⁹
in h⁹ deo obediēs nō ē Samuel etiam
ait ad saul. j. Re. xv. spēs ariolādi ē nol-
le obedire. spēs ariolādi vocat samuel
qdāmod⁹ deū negare p⁹ nobiam. S⁹ nol-
le obedire homi nō est ariolare s⁹ nolle
obedire deo. g⁹ obediēdū ē deo nō hoi
q⁹ p⁹ h⁹ q⁹ nō obedi⁹m⁹ hoi nō ariolamur
s⁹ p⁹ h⁹ q⁹ negam⁹ obiam deo. R⁹ndet ad
p⁹dicta q⁹ deo z hoi obediēdū est sed
deo mag⁹ q⁹ hoi. hoi tū obediēdū est:
q⁹ p⁹as sup⁹ hoies a deo data ē. Vñ et
xpc ad pylatū: Joh. xix. ait. nō h⁹res in
me p⁹atē nisi datū ē tibi desup⁹. g⁹ si
pylatus q⁹ ab impatore romano p⁹atēz
terrēnā habuerat eā sup⁹ xpm habebat
multomag⁹ z ali⁹ hō sup⁹ alios homies
Xpc etiā patri putatūo z matri obedi-
ens fuit. erat em⁹ subdit⁹ illis vtz Luce
ij. Petrus etiam z iohes p⁹ h⁹ q⁹ dicūt
potius ē obediēdū deo p⁹cipti q⁹
hoibus nō negant hoi esse obediēdū
s⁹ insinuāt pot⁹ esse obediēdū deo q⁹
homīnib⁹. hoibus tū in malis obediē-
dū nō est sed in bonis in hoc q⁹ obe-
ditur homīnib⁹ in bonis obeditur deo.
S⁹ samuel ait q⁹ spēs ariolandi ē nol-
le obedire intelligit in illo casu in quo
ex precepto vel inspiratōne diuina ali-
quis aliquid alicui iungit. Sicut sa-
muel ex inspiratōne diuina vel ex p⁹ce-
pto diuino iunxit saul vt expecta-
ret eum. In eo ergo q⁹ non expectauit
inobediens deo fuit non tū homīni z

hac inobedientia species ariolādi fuit
S⁹ autem hominibus z maxime pre-
latis obediēdū sit ostendit paulus in
epistola ad romanos cap. xij. dicens.
Qm⁹ is anima potestatibus sublimilio-
ribus subdita sit. nō est em⁹ p⁹as nisi a
deo. que aut sunt a deo ordinata sunt.
Ita q⁹ qui potestati resistit dei ordinatō-
ni resistit. ideo em⁹ z tributa prestat⁹ mi-
nistri em⁹ dei sunt in hoc ip⁹m seruientes
Petrus etiā in canonica p⁹ima cap. ij.
ait. Serui subditi estote in omī timore
dñis nō tū bonis z modestis sed etiam
discolis. Angeli etiā sibi muticē obediūt
minores vicz maioribus vt testat⁹ Dy-
onisi⁹ de celesti ierarchia. B⁹nta etiā
aialia sibi muticē obediūt q⁹ etiā in nu-
minis aialib⁹. i. in apib⁹ manifestū est.
potestates ergo z seculares z ecclesia-
stice a deo sūt ordinate vt inferiores re-
gant vt z gratiā psequant⁹ subditi si be-
ne agant vel si aliud opent. penaz susti-
neant. pater ergo subditos debere suis
prelatis obedire siue boni sint siue ma-
li. In bonis tamen sit obediētia non
in malis q⁹ obediētia honesta est ani-
mi deliberantis iuste iussionis effect⁹.
q⁹ in his debem⁹ obedire p⁹as qui ius-
te deliberant z iuste imperāt. Sūt au-
tem quedā sine quib⁹ nō est salus vt ad
impletōnes p⁹cepto⁹ moralū in q⁹b⁹
tenemur oīno obedire prelatīs. Sūt
quedā cū quibus nō est salus vt mor-
talia p⁹ctā i quibus agendis nulli obe-
dire tenemur. Sūt aut⁹ q⁹daz media cū
quib⁹ ē sal⁹ vt carnes p⁹medē vel nō co-
medē z filia. layco aut⁹ p⁹dicare si piculo-
sum nō est p⁹dicare aut⁹ piculosū q⁹ nō
intelligit q⁹ dicit nec scripturas intel-
ligit quas exponere p⁹sumit si p⁹lat⁹ in-
iungat ei vt taceat tacere tenet z si nō ta-
cet mortāl⁹ peccat. Vnde si sub pena
excoicatiois ei p⁹hibet p⁹dicare. Ille v⁹o
p⁹dicet excoicatiois sine subiacet. Vñ
isti i valdenses q⁹ p⁹tra p⁹ceptū dñi pape

imo cōtra totaz eccliam p̄dicant q̄bus
inunctū est a dño papa vt nō p̄dicent
sine excoīcatōis subiacer. In consilio
etiā lateranēsi in eos sinia excoīcatōis
lata est. Vñ eis cōicādū nō est cū sinia
aplica ab ecclia p̄scisi sint. Iō aut̄ excoī
cati fuerūt q̄z officiū qd̄ ad eos nō p̄t̄
ner vsurpabāt p̄ra fidē quedam p̄dica
bāt ecclie verbis aut factis derogabant
z os in celū ponebāt cū curie romane
detrabebāt q̄z instar sacrilegij est de fa
cto summi pontificis disputare. Quib⁹
em̄ magis credendū est an ydeoz an ec
clesie sapientib⁹ vniuersis. Si ḡ in his q̄
nō piculosa s̄ in dñis sunt vt non absti
nere a carne vel vīno in casu obedim⁹
maiorib⁹ z platis n̄ris. multo magis p̄
dicti heretici tenent ecclie romane obe
dire in his q̄ piculosum est facere cuz
sinia plati attestante Grego. siue sit iu
sta siue iniusta nō solū tūenda est sed
et tenenda.

De heresi eorū qui dicūt nō
esse obediendum prelatīs exi
stentibus in peccato mortali et
q̄d tales non habent potestātē
ligandi et soluendi.

Octava heresis ē p̄dictorū (valde
sūū qui dicūt q̄ dato q̄ obediē
dum sit homini. hoi tñ nō ex̄cti.
In pctō z q̄ solū boni sacerdotes habēt
p̄tatem ligandi z soluendi. Hic etiam
fuit error Job. benellis anglci qui in
ter innumerabiles errores q̄s posuit iste
fuit vn⁹ q̄ nullus est dñs ciuiliū. null⁹
est platus. nullus est ep̄s dum ē i pec
cato mortali. Insecut⁹ est hūc vna alia
vulpecula idem asserēs. s. Iohes hus
de bohemia. z vīppera tertia Hiero. s.
praga q̄ in pctō Cōstantiēsi in p̄ntia
martini pape quinti fuerūt dānati tan
q̄ heretici Anno dñi. M. cccc. et. xvj.
Isti ergo heretici dicūt obediendū ē
bonis platis z eis qui sunt ap̄loz vica.

rij in vīta z officio. Eos aut̄ qui ap̄loz
vīta nō habent nec officiū eoz retinent
mercenarios dicunt non pastores.

Quod pbare nitunt. quia dicit aug.
in libro de baptismo peccatorū remissi
onem p̄ seipsum facit deus vel per co
lumbę membra. Dicit etiam August.
p̄cā dimitti vel teneri a sanctis. Idem
sup̄ Exodo vbi de lamina aurea legi.
Erat em̄ lamina aurea semp in fronte
sacerdotis. hoc inquit significat fiduci
am bone vīte q̄ qui vere perfecteq̄ nō
significatōe sed veritate sacerdos ha
bet solus pōt peccata auferte. Iō gre
gorius. Isti soli habēt in hac carne po
titi z ligandi z soluendi p̄tatem sic san
cti apli qui eoz exempla simul cuz do
ctrina tenent. Item ex dictis origenis.
hec soli petro potestas p̄cessa est z imi
tatorib⁹ petri. Nam quicūq̄ petri vesti
gia imitant habent digne z recte ligā
z soluendi potestates. Item malachie
ij. etiam legi maledicam benedictōis
his v̄ris. z alibi. Ezechie. xij. ve illis q̄
vīuificāt aīas q̄ nō vīuūt z mortificant
aīas q̄ nō moriunt. Si em̄ male dicit
dñs b̄ndictōib⁹ eoz z si aīe q̄s b̄nificant
nō vīuūt ergo quō p̄ eos gr̄a b̄ndictio
nis transfundit. Ad h̄ oīa dicūt veri
catholici q̄ om̄s sacerdotes h̄nt p̄tates
ligandi atq̄ soluendi: s̄ illos solos digne
ac recte hac p̄tate vti qui p̄diti sunt vī
ta z doctrina apostolica z ad hoc refe
runt predicte auctoritates que dicunt
in istos sacerdotes nec ligare nec sol
uere. i. nec digne nec recte fit per illos
q̄ scī nō sunt retentio vel remissio pec
catorū. dat em̄ de b̄ndictōes digne po
scenti etiā p̄ indignū ministrū. Qd̄ au
tem legi in malachia sic intelligi pōt
maledicā benedictiōib⁹ v̄ris. i. his que
benedictiōib⁹ v̄ris possideris. q̄ facias
vobis ea cedere in maledictionē nō in
b̄ndictōez q̄z si benedicunt sanctis b̄
non faciunt vero corde: et ideo eorum

bñdictio eis vertit in maledictōez. Vt sic maledicā bñdictiōib⁹ vīs. i. qd a vobis benedicat a me erit maledictus: qz benedicūt iniqui agentib⁹ adulātorib⁹ peccātib⁹ dūmodo diuites sint. Predicā hereticis obuiat sanct⁹ clemens dicēs. Sacerdotes et om̄s mīstri ecclē om̄is plebs ep̄os suorū diligē debent et eorū p̄ceptū obedire etiā si ipsi aliter qd ablit agāt nisi in fide errauerint. Item obuiat eis Eusebi⁹ papa dicēs. Quos q̄ suo pastori p̄missi sunt nec reprehendē nisi a fide exorbitauerit nec vllatenus accusare p̄nt qz facta pastoris oris gladio feriēda non sunt. Item obuiat eis beat⁹ Bern. q̄ loquēs de reuerentia erga platos sic inquit. Ad sufficit exteri⁹ obrepere p̄lati nisi interi⁹ aliud sub līmiter sentiam⁹ de eis. Et si em̄ a deo indigna alicui⁹ p̄lati vīta cōp̄it vt nihil oīno excusatiōis nihil dissimulatiōis admittat p̄pter eū tñ a q̄ om̄is p̄as est excellūm euz reputare debem⁹ nō p̄p̄is p̄one meritū q̄ ordinatiōi diuine et dignitati deferētes. Ideo dissimulē interi⁹ de magnis ecclīarū p̄lati. sic em̄ faciēdū est et sic placet illis vt euadāt humana iudicia vt tandē incidāt in iudiciū qd in eis q̄ p̄sunt fieri: Sap. vj. Iudicium duriss. mū fiet his q̄ p̄sunt. Item auctib⁹ sc̄orū p̄bat q̄ oīnes sacerdotes hñt ligandi et soluēdi p̄ates et p̄ hiero. hoc testat sup̄ illū locū euāgelij Mat. xvj. vbi dñs ait petro. tibi dabo clauēs regni celorū et. hñt inquit p̄atem iudicandi et alij apl̄i hñt et oīnis ecclīa i ep̄iscopis et in p̄b̄p̄teris. S̄z sanct⁹ petrus eam sp̄aliter accepit vt om̄s intelligāt quicūqz ab vnitate fidei et a societate ecclē se seauerit nec a petris solui nec celū posse ingredi. Item sc̄o q̄ sacerdos etiā si mal⁹ sit gratiam tamen trāsfundat pro sue dignitatis officio Aug. gusti. ostendit dicens dictum est a domino in numeris ad moysen et aarō sa

cerdotes vos ponite nomē sup̄ filios israel ego dñs benedicā eis vt vt gratie traditio pro ministerijs ordinate transfundat hoībus nec volūtas sacerdotū obesse vel p̄desse possit s̄ meritū benedictiōem poscentis. Item tercio aug. in libro de corpe xpi obuiat p̄dictis hereticis qui dicūt sacm̄ altari solum p̄fici a bono sacerdote dicens. Intra catholicā ecclīam in ministerio corporis sanguinis dñi nihil a bono maius nihil a malo min⁹ p̄fici sacerdote qz nō in merito cōsacram̄tis sed in verbo effici creatoris et in virtute spiritus sancti. Quanta autē sit dignitas sacerdotis et ordinis hinc aduertimus. Dicit em̄ Aug. in libro questionū veteris et noui testamenti dictū est de nequissimo caypha inter cetera. hoc autē a seipso nō dixit sed cum esset pontifex annū illius p̄phauit Job. xj. per hoc ostenditur spm̄ gratiarū nō p̄sonam sequi digni vel indigni s̄ ordinē traditiōis vt quis aliq̄s boni meriti sit nō tñ possit bñdicere nisi fuerit ordinat⁹ vt officiu⁹ et misteriu⁹ exhibeat dei aut est effectus tribuere benedictiōis.

De heresi eorū qui dicūt qd nō officiū et ordo sed meritum bone vite habet potestatem ligandi et soluēdi p̄secrandi et benedicendi.

Quia hēsis ē eorū dē q̄ nō offm̄ et ordo s̄ meritū bone vite habz p̄ates ligādi soluēdi p̄secrādi et bñdicendi. Est q̄ eorū p̄clusio q̄ magis opat meritū ad p̄secrādū l̄ bñdicēdū l̄ ad ligādū v̄ ad soluēdū q̄ ordo v̄ officiū. Quā ipi q̄nis ordinari s̄ sint qz se iustos eē fingūt et merita ap̄orū hñc p̄sumūt bñdicere mō sacerdotali. dicūt etiā se posse p̄secrare ligare et soluere qz meritū dat p̄atem nō officiū. Et ideo

qz se dicūt aploz vicarios p merita dī-
cūt se hēre eoz officia in q maxime con-
tra eccliam nauigāt z se hereticos esse
demonstrāt. Istū autē errorem volūt mu-
nīre autēte. Et sicij q ait sacerdotes nō p
pna autēte benedicūt. s; qz xpī figuram
gerūt z ppter eū qui in ipsis est benedi-
ctōnis plenitudinē tribuūt nec solū is
q sacerdotiū sortit⁹ est: s; quicūq; xpī
in seipso hz z ei⁹ figuram gerit p cōuer-
sationem bonā sicut moyses ydone⁹ est
vt benedictōez pster. Ecce hic habes q
nō solū sacerdes s; omīs cum q xpī in
habitat benedictōez pster. Solutio
pdictoz est fm illanū in libro suo de
hereticis q sacerdotes in qbus xpī ha-
bitat plenitudinē benedictōnis tribue-
re dicunt. Predictis ergo responden-
tes dicim⁹ q alia est benedictio q con-
gruit solis sacerdotib⁹. Alia q ab omi-
bus bonis cōiter eriget. Deniq; illi sa-
cerdotes in quib⁹ xpī inhabitat bene-
dictionis plenitudinē tribuere dicūt.
nō qz illi soli: s; illi soli licite z digne id
agant nec subditos mala vita sacerdo-
tis ledit si bona faciūt que ille dicit. vñ
Greg. papa. Multi dum plus vitā sa-
cerdotū q suā discutiūt in erroris so-
neaz dilabunt in in⁹ p̄siderantes q nō
eos vita sacerdotū ledet si humilit⁹ bo-
nis sacerdotū amouitōnib⁹ aurem ac-
comodaret.

De heresi eorum qui dicūt
qđ nō est vera indulgentia vel
relaxatio episcopi in cōsecratō
ne ecclesie vel alias indulgenti-
as dando.

Decima heresis est eorūde q nō
est vera indulgentia epī vel re-
laxatio in p̄secratōe eccie vñ al-
as indulgentias pcedēdo q sic nituntur
p̄bare. Iste tenet ad satisfactōez triuz
annorum: vnus epī in vnus eccie de-
dicatōne relaxat terciam p̄tem. Eadez

ratōne alī⁹ terci⁹ z reliqu⁹ terci⁹z p̄tem
qz tantā p̄tates relaxādi hnt scōs z ter-
us q̄rū p̄m⁹ qđ si ita ē p trib⁹ obulīs
relaxabit⁹ pena triēnis. Preterea in di-
secta vñ ista relaxatio nec eq̄ satisfacti-
onīs p̄pensatio si p vna obulo vel nū-
mo relaxat vni⁹ anī satisfactio. Solutio
ad p̄missa q ep̄s relaxat in absolu-
tionib⁹ penā purgatoriā nō tpalez. Ad
argumēta dī q ille cui iniungit⁹ satisfactio
aut hz charitatē aut nō. si charita-
tē nō hz nihil ei ab ep̄o relaxat. Si vñ
in charitate ē h̄ dicitur ei charitas vt pe-
nitentiā sibi infūctā pficiat nec palpet
seipm corpalez declinās penā qn agat
pniam sibi iniūctā si p̄t qz ipa charitas
reddat ipm patū vt nō solū illā: verum
etiā vt maiorē p̄pleret si ei iniūcta fuis-
set. talis si illud adimpleret p q̄ facta ē
relaxatio ab ep̄o nō relaxāde pene in-
tentōe. s; charitat⁹ sermone z decedit an-
pactā pniaz remittet ei tm d̄ pena pur-
gatoria quātuz in h̄ p̄nti sc̄lo relaxauit
ep̄s. Dicim⁹ etiā q h̄ p̄mutari penā cor-
palē in penā pecuniariā q in plerisq;
longa guloz ē corpalē. nec isti q ex cha-
ritate accedit fit p̄mutatio pene q̄m
ad ipm. qz nō hac intentiōe facit illud
p qua fit relaxatio vt relaxet ab iniun-
cta pnia. sed solo intuitu charitatis nec
vult vt relaxet s; p̄positū hz perficiendī
pniam si p̄cesserit ei vitā. qz ergo hz p̄-
positū pficiendī pniam z in ipsa nō re-
manet qn pficiat si an̄ pactaz pniaz de-
cedat. Et ipse ep̄s hac intentiōe relax-
at vt in purgatorio aliqd de pnia rela-
xet isti. si morte p̄uent⁹ fuerit tantū de
pena purgatoriū relaxabit quantū in h̄
seculo de pena tempali relaxatum esse
videbatur.

De heresi eorum qui dicūt
q oratōnes z suffragia p mor-
tuis ab existentibus in pecca-
to mortali non proficiunt.

Vndecima heresis est q̄ orōnes vel suffragia p̄ mortuis ab ex̄ntibus in mortali factū nō p̄ficiūt mortuis qd̄ sic p̄bare nitunt̄. Quō. n. pōt p̄desse alijs cū nō pōt p̄desse sibi. Oratio q̄ fit in orātis p̄niciē quō in alterius salutē erit. Item. iij. q. vij. In ḡuioib⁹ d̄r sic. Cū is q̄ displicet ad intercedendū mittit̄ anim⁹ irati iudicis ad deteriora puocat̄. Itē q̄ in deuote orat iudiciū sibi postulat. S; q̄ sibi in oratione postulat iudiciū: quō alijs in orōne postulat remediū. Item oratio eius fit in p̄ctō quō ḡ fit p̄ salute aliq̄. Item q̄ meret̄ offensam ap̄ deū q̄ orat quō p̄ alio orat: p̄ctōr̄ eī dicit de⁹ ps. xlix. Quare tu enarras iusticias meas et assumis testm̄ meū p̄ os tuū. i. pollutum. Rōnib⁹ idem p̄bare conant̄ sic. Sacerdos in mortali ex̄tis dum celebrat diuina orat: oī illa q̄ actio est mala est ac meret̄ sibi penā eternā ḡ eadē nō meretur alijs penē relaxatōez. nulla em̄ actōne pōt q̄s mereri bonū et malū. Item dicit auctas de coha. cle. et mulier r̄fa duxit q̄ illi⁹ sacerdotis missa audiēda nō est de quo in dubitāter p̄stat q̄ habeat p̄cubīnam. Illa etiā clamat auctori tas q̄ ille q̄ in mortali p̄ctō est nec i ecclesia orare nec psalmos debet dicere. Solutio omniū p̄dictōz et determinatio fm̄ alantū vbi supra est q̄ oratio q̄ fit ab eccia a quocūq̄ p̄ferat p̄dest et mortuis et viuis et sic ad p̄dicta facillē pōt dari responsio. Verū est q̄ si is q̄ ad intercedendū mittit̄ deo p̄ peccatuz mortale displicet ex ipso q̄ orare p̄sumit: deterior: fit diuina celebrādo maxime si in notorio crimine fuerit q̄ in eo peccat q̄ p̄sumit q̄ alijs occasio scādali fit: sed tñ qd̄ orat in p̄sona eccie dīcēs oramus ipsum significatū oratōnis siue ipsa significatio p̄dest alijs, non ex virtute ipsius orantis sed ex virtute ecclesie ad hoc oratōnem instituentis vt

p̄sit viuis vel mortuis. Peccet ergo q̄ in peccato mortali ex̄tis p̄sumit celebrare: p̄dest tñ oratio q̄tum ad sui significatōez nō q̄tum ad actōez orantis.

Sciendū tamen q̄ duplex est deuotio. Est deuotio nature et deuotio gr̄ie. Deuotio nature est qū q̄s ex naturali pietate orat et ex quadā humilitate q̄uis sit i p̄ctō. peccat em̄ sub deo: q̄ dolet se eē i p̄ctō talis si orat ex eo q̄ orat nō peccat. q̄ nō in deuote orat q̄tum ad deuorōnem nature hui⁹ oratio ipsi oranti nō obest et illi p̄ quo orat q̄tum ad virtutem orationis p̄dest. Deuotō gratie est qū aliquis ex charitate orat seruus ergo est q̄ qui in deuote orat. i. sine deuorōne nature vel gratie iudiciū sibi postulat. i. peccat. Ille aut̄ qui peccato notorio laborat et prebet alijs scādalum oratio fit ei in peccatū nō alijs p̄ quib⁹ orat. Actio in q̄ orantis nō est virt⁹ orationis. sic ergo meret̄ offensaz apud deū actōne praua. apud deū tñ porat virtus oratōnis p̄ alio. Cum aut̄ dicit̄ peccatori dicit de⁹ r̄. p̄ctōr̄ dicit̄ ille qui gloriat̄ cuz malefecerit q̄ laborat in publico crimine vel qui p̄nctus vel confessus est in iure. talis enim nō peccat sub deo sed in deum. talis si in publico i ecclesia orat v̄l p̄dicat v̄l psalmos cantat et vt dictū est si ille cui⁹ crimen notorium est diuina celebrat q̄tum in se est peccat: virtus tñ oratōnis alios adiuuat. Si v̄o hereticus ab ecclesia diuisus pro alijs orat: iam non orat in p̄sona eccie: et ideo nec ipsi nec alijs p̄dest oratio. Ex p̄missis patet q̄ peccatoris obstinatio q̄ orat mala est nec ei nec alijs p̄dest. S; ipsa significatio orōnis q̄ ad hoc instituta ē in ecclesia dei vt alijs p̄sit et sic alijs p̄dest vt nō est mala sed bona. Quod aut̄ dicit̄ q̄ illius sacerdotis missa nō est audienda de quo indubitanter constat q̄ habeat p̄cubīnam intelligendū est de sacerdo,

te q̄ p̄uictus vel p̄fessus est in iure. cui⁹
missa n̄ ē audiēda n̄ eo q̄ mala sit: s̄ h̄
faciēdū ē in verēdūdiā vel p̄fusionez sa
cerdot̄ vt sacerdos p̄ctm̄ suū recoḡscat
et peniteat. Q̄ ar̄ oīdes ab ecclia p̄sti
tute p̄sint cū i ecclia p̄ferūt siue a bono
siue a malo rōib⁹ p̄bat sic. Si merita
mīstroz nō augēt vel minuit vī sacro
rū vī q̄ nec vīm oīonis s̄ hoc p̄t̄ quia
vis baptisimi nō augēt vel minuit a q̄
cūq̄ def̄ vel vis eucharistie vel alteri⁹
sacri a fili nec vires oīonū ecclīasticaz
h̄nt in se quandā vīrūtē sacralem. puta
si merita mīstroz augerēt vīm orati
onū vel minuerēt vīritas ecclīe nō sta
ret: imo scisma fieret. q̄ q̄dam seq̄rētur
sacerdotē quē crederēt meliorē et fuge
rent deteriorē et sic quidā seq̄rent vīrū
quidā aliū. Paul⁹ p̄ra illos qui glori
abant de baptisimo dicit vīrū eē bapti
simū vīrū esse q̄ baptisat. Et fili em̄ non
debent gloriari de oīonib⁹ aliq̄z tanta ē
em̄ vis oīonis plata ab vīno quanta ab
alio q̄tum ad ipsi⁹ oīonis significatio
nē nō q̄tum ad ipsi⁹ orantē deuotōem
Vna ē em̄ vis orationis s̄ nō vna deu
otio orantis. Deuotio em̄ pōt esse effica
rior quāto maior s̄ oratio quāto in se ē
nō erit fructuosior. v̄bis aut̄ inesse vir
tutē varie clamāt scripture et diuīne et
humane. Nōne vis est in his v̄bis: ba
ptiso te in noīe p̄ris et filij et sp̄s sancti
amen. et in his. h̄c est em̄ corp⁹ meum.
Et hic est em̄ calix rē. Quare ḡ i ecclē
siasticis orationib⁹ nō inerit vis si p̄fe
rant in p̄sona ecclīe nō q̄tum ad p̄ferē
tem s̄ q̄tum ad instituentem.

De heresi eorū qui negāt pur
gatorium esse.

Dodecima heresis est eorū q̄
negant purgatorium esse dan
dum. Vnde dicunt q̄ propter
auariciam ecclīa ponit esse purgato
rium post hanc vitam vt sc̄z pro anima

bus dent elemosyne et oblatōnes et fi
ant obsequia et talia. Contra hūc er
rorem p̄cedēt tripliciter. p̄mo aucto
ritate doctorū. sc̄do rōib⁹ inq̄sitorū
rum. tercio auctoritatib⁹ sacre scriptu
re. hoc mō p̄cedit Franciscus de maro
nis di. xxiiij. q. x. vbi mouet questionē:
virū post hanc vitam sit necessariū po
nere purgatoriū. P̄mo ergo aucta
te arguit Hiero. q̄ in canone hec ep̄s
se dicit et aug⁹. grego. etiam in epistola
ad bonifaciū et in multis alijs loc̄. Ne
spondent heretici et dicūt q̄ isti docto
res fuerūt ex parte ecclīe et ideo assenti
entes eius auaricie p̄formauerūt se cū
ea. Ideo sc̄do aliqui inq̄sitores argu
unt sic cōtra eos. p̄mo sic. Moriatur
vnus homo oīno iustus et innocens.
moriatur etiā alius qui fuit semp̄ pecca
tor: penituit tū in fine quō erit q̄ ambo
simul vadūt ad paradīsum nunq̄d inno
cens debet statim enolare et ille q̄ sem
per peccator ante et nūc penituit sed p̄
peccatis nullā penā sustinuit d̄z post
hanc vitam puniri. R̄sident heretici q̄
nō sed ambo debent ire ad paradīsum
sed ille qui p̄ p̄ctis penam nō sustinuit
diminuet de gloria. Sc̄do arguunt
inq̄sitores sic. Cura si purgatoriū
non est frustra timemus peccata et ab
stinemus quia possemus penitere i fi
ne et sic euolare. R̄sident heretici q̄ nō
frustra timemus et abstinemus: quia vt
dictū est min⁹ de gloria habet. Tercio
arguūt inq̄sitores sic nullū malum
impunitū sed si purgatoriū non esset
nō punirent oīa p̄ctā eorū qui saluā
tur cum hic nō puniant q̄ in fine peni
tent. Quarto q̄ de alijs malos punit
in vita ista alijs non. Dicit francisc⁹ q̄
ille rōnes nō p̄uincūt s̄ sūt p̄nos sic p̄
illos. Id arguit alit⁹ p̄ p̄dictos hereticos
sic alijs non vult baptisari baptismo
fictiōis v̄z ad mortē. et sic si abstineat v̄z
q̄ ad finē eū euolabit sic alij q̄ sp̄ bene

agunt. Rñdēt q̄ tanta virtus ē in sa-
cramento pñie ad delēdū pēcā. sicut ē
in sacro baptis̄mi. Ex hoc arguit̄ p̄tra
eos sic. p̄mo q̄ si hoc eēt verū aliq̄s
puniret̄ de veniali pēcō et̄nalit̄. ex m̄l-
titudine em̄ peccatoz̄ venialiū si non
punir̄ in purgatorio sibi subducit̄ ali-
quis gradus glorie quo p̄uaf̄ p̄p̄ pec-
cata venialia. ⁊ sic carentia illius gra-
dus glorie qui sibi al̄s deberet̄ cū sit p̄
petua erit pena illius peccatis veniali-
bus correspōdens. Secūdo arguit̄ sic
suppono q̄ maior pena ⁊ maius ma-
lū est p̄uatio visionis diuine q̄ pena
sensus sed tñ est in malo carētia visio-
nis quantū est in bono visio diuina.
Tunc arguo sic. Quicūq̄ mala sic cō-
pant̄ q̄ vñ fm naturā excedit̄ filiū
quicūq̄ gradus mali excedētis exce-
dit totū aliud malū. sed carentia visio-
nis diuine fm naturā excedit̄ in malo
penā sensus. ergo quicūq̄ grad⁹ p̄-
uatiōis visionis diuine excedit̄ totā pe-
nā sensus inferni. sic ergo p̄ ⁊ negato
purgatorio aliquis puniret̄ p̄petuo d̄
venialibus in paradiso. Rñdēt herē-
tici q̄ iste rōnes sunt p̄hice ⁊ subtiles.
⁊ apl̄s dicit̄ ad Colos. ij. Nemo vos se-
ducat p̄ inanē p̄hiam. Iō isti heretici
perūt auctoritates sacri canonis. dicūt
em̄ q̄ in sacra scriptura non inuenit̄ q̄
post hanc vitā sit necessariū ponē pur-
gatoriū. Iō adduco p̄ eos auctes sacre
scripture. Prima auctas est. ij. mach.
.xij. vbi dicit̄ q̄ iudas p̄siderabat q̄ hū
qui cum pietate dormit̄ em̄ acceperant
optimā haberēt repositā grāz. ⁊ obtu-
lit̄ p̄ eis. xij. milia dragmas argēti. ista
aut̄ oblato nō potuit̄ eē p̄ his q̄ sūt in
inferno. q̄ ibi nulla ē redēptio. nec p̄
his qui sūt in paradiso. q̄ redēptio ē
nō indigent. nec de eis pōt dici illd̄ qd̄
sequit̄. sancta ergo ⁊ salubris est cogita-
tio. p̄ defunctis exorare vt̄ a pētis sol-
uant̄. q̄ ibi pēcā non hñt. ergo fuit illa

oblatio p̄ his q̄ sūt in purgatorio. Ad
illud argumētū dicūt heretici q̄ liber
macha. nō ē de canone. Cōtra accipio
ergo verbū xp̄i Math. xviij. Irat⁹ dñs
tradidit̄ seruū tortorib⁹ quousq̄ redde-
ret vn̄uersum debītū. hoc aut̄ nō pōt
intelligi in hac vita nec in inferno. q̄ il-
li sp̄ sūt in debito. ergo h̄z intelligi de
his q̄ sūt in purgatorio. Secunda au-
toritas euāgelij ē Math. v. Esto con-
sentiens aduersario tuo ⁊c. Et sequit̄.
Alimen dico tibi non exies inde donec
reddas nouissimū quadrantē. Istud
exire nō intelligit̄ de padysso nec de in-
ferno ergo d̄ purgatorio. S̄ p̄tra istd̄
donec quāq̄ accipit̄ cū exclusiōe actus
sequētis. sicut Gen. viij. dicit̄. Cornus
quē emisit noe n̄ reuertebat̄ donec sic-
carent̄ aque sup̄ terrā. ⁊ tñ mūq̄ postea
ē reuersus. Et s̄l̄r de dñā ⁊ sponso suo
Ioseph math. ij. d̄ q̄ nō cognouit̄ eā
donec peperit̄ filiū suū primogenitū. nec
ex hoc sequit̄ q̄ fuerit cognita postea.
S̄l̄r ergo in p̄dicta auctoritate intelli-
gendū est donec reddas ⁊c. S̄z nō faci-
endo vim de li donec. p̄ p̄nti arguo sic
q̄ in p̄dicta aucte saltim ē redditio de-
biti sed illi de inferno mūq̄ reddūt de-
bitū. ergo h̄z nō possz argui p̄ li donec
tñ pōt argui p̄ redditōz̄ d̄biti. S̄z ne h̄
calūniē adducā adhuc septē auctes q̄
rū p̄ima est Math. xij. Quicūq̄ pec-
cauerit in filiū remittet̄ ei. qui aut̄ pec-
cauerit in sp̄m̄ sc̄m̄ non remittet̄ ei nec
in hoc seculo nec in futuro. hic suppo-
nit̄ q̄ remissio fiat in futuro seculo nō
in inferno. q̄ ibi nulla est redēptio. nō
in paradiso. q̄ ibi nullus intrat cū pec-
cato. ergo hoc erit in purgatorio. alias
nō eēt verū verbū xp̄i. Secūda au-
toritas ē Luce. xij. Seruus q̄ cogno-
uit voluntatē dñi sui ⁊ nō fecerit̄ eam
plagis vapulabit̄ multis. ⁊ ergo aliis
p̄ncis. qui nec cognouit̄ nec fecit̄ eaz̄
sed inferno non est multū nec paucū

Liber

secundus

sed infinitū. ergo hoc habet intelligi d purgatorio. Tercia auctas est apli. j. Cor. iij. Si cui opus arserit detrimē tū pariet. ipe aut saluus erit si tū quasi p ignē. Certū est qd nō loquit de igne huius mūdi. nec de igne inferni. qz non saluat. ergo loquit de igne purgatorij

Quarta auctoritas est apli. j. Cor. xv. qui vult pbare resurrectōem dicēs si mortui nō resurgūt vt quid baptizāt p mortuis. supponit aut q aliqs baptizat p mortuis. aliquis ē actus bonus p mortuis exhibet vel baptisim⁹ lacrimarū vel aliquid tale. nullus aut debet exhibere aliquid tale p mortuis de paradiso. nec de inferno. ergo talis actus debet exhiberi p mortuis i purgatorio. Quinta auctas scribit Act. ij. hunc deus suscitauit a mortuis die tercia solutis doloribus inferni. Certū est aut q xpc nō soluit dolores inferni inferioris. nec limbi q dicit sin⁹ abrae qz ibi erat magna cōsolatio. sicut dicit Luce. xvj. de lazaro exiit in limbo et de diuīte existente in inferno. hic cōsolat iuuo cruciatis. ergo hoc intelligi gē de doloribus purgatorij. Sexta auctoritas scribit apoc. xv. vidi in dextera sedentis sup thronū libz. z nemo inuentus est dignus aperire libz nec i celo. nec in terra nec sub terra. Ex hoc hē q aliqui credebant digni in celo z in terra. z sub terra sed nō in inferno. qz ibi nulla dignitas. Ibi null⁹ est dign⁹ ergo in aliqua mansione sub terra que nō est infernus. z hec vocat purgatoriū. Septima auctas habet ibidē. Dēs cantabant in celo z in terra z sub terra. hoc nō pōt intelligi de exītibz in inferno. qz illi non cantant nec laudant deū s sunt in sem pītēna blasphemia. Ex istis auctibz hē veritas determinata ab ecclia catholica qd est dare purgatoriū. z p3 falsus ē eccliam illud instituisse ppter auari-

cliam. Quicunqz ergo ptnaciter affirmauerit tenuerit vel dogmatizauerit. q post hanc vitā nō est dare purgatoriū hereticus est dicēdus. qz militat 3 sacram scripturā z 3 determinatiōem ecclie. Et si queras ex quo est dandum purgatoriū in quo loco ē situatū. Rēdēt doctores in. iij. q de lege cōi locus purgatorij est sub terra. z est tercia mansio inferni. qz infima vocat infernus. inferior vbi sunt dānati in culpa actuali qui patiunt penā sensus z dāni. Secunda vocat limbus q est locus pūulorū nō baptizatorū. z isti sūt in culpa originali q patiunt penam damni tū q est carētia visionis diuīe. Tercia vocat purgatoriū q ē loc⁹ electorū n pfectorū q sunt in gfa z in pena. Quarta vocat sinus abrae vel limbus patz in quo erant sancti patres ante aduentū xpi in gfa z cōsolatōe. Sic ergo de cōi lege locus purgatorij est sub terra De lege tū spālī siue ex priuilegio sepe aīe purgant in locis alijs sup terrā sic narrat Greg. in li. dialo. de quodaz epō q apparuit in quodā balneo z ibi pstabat obsequiū. z hoc erat sibi purgatoriū. z de aīa cuiusdā que in glatte purgabāt qd potuit eē ex aliqua spālī cā. s. vel p cōfirmāda fide nra de alia vita. vel vt aīe illius subueniret a fidelibus qbus apparet. v. ppter aliquid reuelandū. vel ppter aliquā viuētiū edificationē. De dispensatiōe g dei est q aīe purgant in illis locis qbus peccauerūt. De acerbitate ignis purgatorij z quō punit aīas. z an p demones vel seipō doctores latissime loquūt in qro. ideo ptereo.

De heresi eorū qui negāt aliā vitā post sepatōem aīe a corpe

Terciadecima heresis est eorū q negant aliā vitā z immortalitē aīe z resurrectōem. Negata. n.

anīme immortalitate p̄r negant aliam
vitā fore et resurrectiōem h̄mōi opīnō
nis fuerūt quidā p̄bi vocati epicurei .
isti .n. dixerūt q̄ mortuo hoīe perit aīa
et q̄ nihil subē eius remanebat . Opī
nionē istoz̄ introducti Seneca trage
dia .vi. vbī introducti choz̄ . Et si que
rat vbī aīe defunctoz̄ sunt . dicit q̄ vbī
sunt res que nate non sunt . vult dicere
q̄ sicut illud qd̄ natū nō est nō h̄z esse .
nec aliquā subam . sic eodē mō dicit d̄
aiabus defunctoz̄ . et dicit q̄ dicunt isti
q̄ illud qd̄ cōter dicit q̄ est infernus :
q̄q̄ ibī punitur mali . q̄ sunt vani ru
mores siles somnio qd̄ facit hominē
sollicitū meditatiōe p̄pter aliqd̄ maluz̄
qd̄ somniavit . et cū excitat nihil inue
nit de quo timeat . Ita dicere q̄ ē infer
nus et q̄ ibī punitur mali . istud ponit
timorē et pauorē . et dicebat isti q̄ nihil
hoz̄ erat . Hanc opīnionēz̄ introducti
salomō Eccl̄ . iij . c . p̄e finē . vbī dicit q̄
erat opīnō aliquoz̄ q̄ vnus . et idē est
finis et mors siue interitus hoīm et iu
mentoz̄ et equa virtusq̄ cōditio . et ita
isti fm̄ hoc nō credebant immortalitātē
aīe . nec aliā vitā ex quo dicebant equa
lē esse finē et mortē hoīm et iumentoz̄ .
Et sicut spūs siue aīa bestiarū rēdit in
nihil . sic spūs hoīs qd̄ nullus credere
debet hoc de mente salomonis fuisse .
sicut notat nicolaus delira . et apparet
manifeste in fine dicti libri . s . Eccl̄ . xij .
vbī dicit q̄ cuncta q̄ sunt adducet de
in iudiciū . p̄ omī errato siue bonū siue
malū sit qd̄ esse nō posset nisi aīa esset
immortalis . Et exp̄ssus q̄ nō ex p̄sona
sua sed impioz̄ dicit . p̄r per hoc qd̄ in
fine libri eodē capitulo quasi determi
nando subiungit . donec reuertat pul
uis in terrā suā unde erat etiā spūs re
deat ad illū q̄ dedit illū . et dato q̄ illud
esset de mente salomonis . s . vñ ē in
teritū hoīs et iumentū referendū est ad
sp̄m p̄biciū nō ad sp̄m rōnālē . Et . n . in

hoīe duplex spūs . s . spūs rōnālīs et in
corporeus qui non perit cum corpe .
Illius qui dicit p̄bicus seu naturalis .
quo mediante aīa rōnālīs vnitur cor
pori . et ille corporeus est subtilior aere
minus subtilis igne . quo mediante fit
sensus et imaginatio . et iste perit cū cor
pore . Talis spūs ē in corpe bruti aīan
tis . et illud vegetat . et corpe pereūte pe
rit . et fm̄ hoc ait salomon q̄ vnus est in
teritus hoīs et iumentū q̄tū ad corpus
et sp̄m p̄biciū . Illius etiā p̄dicere dāna
te opīnionis fuerūt illi ex quoz̄ p̄sona
dicit Sap̄ . ij . Ex nihilo nati sumus . et
post hoc erimus tanq̄ si nō fuerimus
Huius p̄uerter dānate opīnionis fue
runt saducei . q̄ q̄ credebant q̄ aīe nō
erant immortales nega uertē resurrectiō
nē . sicut p̄r Eccl̄ . xxiij . Nec etiā dāna
ta opīnō istis ipib̄ etiā in multz̄ ma
lis xp̄ianis inuenitur regnare . quia ad
hoc vigilanter intendit diabolus . Vñ
dicit albinus in sua dicta . q̄ diabolus
querendo oēs alios modos q̄bus pos
sit hoīem ad dānatōem deducere . In
uenit spālīter vñ subtilissimū p̄ quez̄
si pōt homini nocere paucū vel multū
per hocipm̄ p̄sternit et leuiter ad dāna
tōem deducit . et est iste q̄ vulnerat
hoīem in occulto vere credulitatis . vt
fac̄ eū dubitare in v̄itate fidei catholi
ce . et spālīter iuxta posse suū laborat q̄
faciat euz̄ dubitare q̄ sit altera vita nī
si hec . et q̄ debeat fieri resurrectio mor
tuorum . quia si hoc facit eum credere
vñ in hoc dubitare statim homo sic de
ceptus dimittit se cadere in omne pec
catum . et elongatur ab omni virtute et
perdit omnem timorē et amorem dei
et viuūt desperatus qui perdidit totam
fidem et spem dei . et singulariter anhe
lat diabolus viribus suis ad decipien
dum . per hanc viam omnes homines
q̄ sunt magis peccatores et spālīter su
perbos et pōposos et nimis amatores

t ij

discretarū mundi et delictarū carnalīz
et tenet hunc modū. qz p̄mo ponit aū
oculos eoz magna crimina que fecerūt
et magnas penas que sū sanctas scri-
pturas. ppter illa sunt eis preparate. et
cū illi miserī hoc cōsiderant ponit eos
in desperatōem dicens eis qz sū b̄ dā
nati erunt qū morient. et tenēdo eos ī
tali cognitiōe dīc eis postmodū quasi
dans aliquā cōsolatōem qz nō timeāt.
imo qz fortificānt et letent et habeāt bo-
nū cor et dent sibi bonū tēpus. et qz fa-
ciāt quicquid eis placuerit. qz nūq̄ de-
resuscitabit eos nec iudicabit. qz nō ē
altera vita nisi hec p̄ns. Et hīc inole-
nit illud erroneū puerbiū qd ī nostra
lingua dicit. En esto mūde si me veas
malpasar. c. en el otro nō me feras pe-
nar. et adhuc dicit eis qz nō est aliquis
deus. et qz nra mors et natūtas est sic
bestiarū. qz sicut bestie nascunt et mo-
riunt ita erit de nobis. Et dicit p̄dict⁹
doctor qz sp̄aliter diabol⁹ mouet et au-
get hanc tentatōem tpe mortis. qz vi-
det qz ille passus est valde strictus et pi-
culosus. et qz ducit secū magnū pauo-
rem. et ppter ea poterit citius p̄sternere
et decipere hoīem nisi iuuē a deo ppter
bona merita que ante fecit. qz illa pro-
curant hoī tpe illo succursum. et ppter
hoc dicit qz ordinauit sancta m̄ eccia:
qz xp̄ianis ī hora mortis dicat. Credo
in deū qd est fundamentū nre fidei ca-
tholice. et qz faciāt cū oī deuotiōe cōfes-
sionē fidei. et qz reducat eis ad mēoriā
passio et mors saluatoris iesu xp̄i ex q̄
puenit electis p̄seueratiā in fide. et de-
inde in fine vite p̄ciosa et sancta mors
ante eum. hec ille. Ex p̄dictis patz. vñ
habuerūt p̄dicti heretici occasionē er-
randi. et quō diabolus inter cetera vi-
gilanter laborat miserōs hoīes dedu-
cat ad credendū qz non est altera vita.
Improbāt aut p̄dictus error quadru-
pliciter. p̄mo p̄ dicta geniliū phoz.

Secundo rōnibus doctorū catholicorū
Tercio auctoritatibus sacre scripture.
Quarto splendore miraculorū. Cir-
ca primū notādū qz post illud genus
phoz de quibus dictū est in principio
hūius capituli fuerūt duo genera alio-
rū phoz quoz p̄mi vocati fuerūt pa-
ripaterici. quoz dux et mgr̄ fuit Aristō-
teles quī. xvj. de aiabus ca. iij. dicit sic
intellectus solus est ab extrinseco et so-
lus habet esse diuinū. Itē in secūdo d̄
aia dicit qz aia intellectiua est alterum
genus ab aia vegetatiua et sensitiua. et
qz ip̄am solā cōtingit separi a corpe tā
qz p̄petuū a corruptibili. Itē in libro
d̄ p̄mo dicit. ve anime peccatrici que
nō habet locū redeūdi ad suū creatorē
qz turpia eius opera impediūt ascen-
sum eius ad deū. Alij ph̄i fuerūt voca-
ti stoici. dux et mgr̄ quoz fuit plato. q̄
plus q̄ aliquis alius ph̄us affirmauit
imortalitatē aie. Vñ in libro timei. c.
liij. et. v. inter multa erronea que de aia
dicūt. hoc vñ verū infert qz aia est im-
mortalis. et qz si vincit passiones vel si
ab eis vincat p̄miabit vel p̄ntet post
mortē. Vñ ponit qz si aia existēs ī co-
porē viri vincat a passionib⁹ corpis p̄
separatōem a corpe viri ī corpus mulie-
bre mittet. et si se ibidē male habuerit ī
corpus pecoris transibit post mortem
in penā. et fin qz male vel deteri⁹ se ha-
buerit ī deterius pecus vertet. finalit̄
tñ omnes redibunt ad generalē inno-
centiam et dignitatē cum fuerint p̄ pe-
nas satis expiate. Affirmauit etiā im-
mortalitatē aie. et qz aie virtuosoꝝ et bo-
norum debebant premiari in alio mū-
do. et anime malorū puniri. vt p̄z in dis-
putatione socratis et suorū discipulorū
quam introducit in phedrone vbi per
modū dialogi multis cōiecturis pro-
bat anime hominis immortalitatē. et da-
to qz taliter nō accedat ad veritatē nre
fidei. ē tñ mirabile qz hō ph̄s sine fide

solūmodo p rōnes z lumen naturalis
intelligentie veniret in tam altam co-
gnitōem. z forte cā huius potuit eē. qz
sicut dicit Hiero. in epla ad paulinū.
que ponit in plogo biblie. Plato de-
scendit in egyptū vt videret libros le-
gis z pphetarū quos vidit z potuit eē
q informatis in sacra scriptura p hie-
remiā ppham cū. s. in egyptū descendit
vt ponit leonardus areninus i plogo
libri platonis qui intitulat phredon.
fuit inductus ad loquēdū de aia ma-
gis vere z catholice q̄ aliquis ali pphs.
Item piragoras hocidē asserit vt po-
nit Duidi. xv. metamorphosios vbi
dicit. morte carent anie sempz pīora
relicta. sic de nouis domibus viuunt.
habitantqz recepte. sed melius dicit in
versibus aureis sicut allegat calcidī
cōmento sup thymēū platonis. vbi dī-
cit. corpe disposito tñ libet ad ethera p-
gens euadens hoīem fact⁹ deus ethe-
reis alter. Item mercurius trimegest⁹
ad exclepam ppe principiū dicit. De ex-
clepa oīs aia hūana immortalis est. s. nō
vniformiter cuncte sed alto z alio mō.
z infra post mediū libzī cū fuerit aie
a corpe facta discessio. tunc examē me-
ritiqz eius arbitrium transiet in sum-
mā detinens prātem. Itē cum eā plā
sufficiāqz pviderit in sibi cōpetentib⁹
locz manere pmitit. Si delictoz ipaz
maculis vicisqz obligatū viderit desup
ad ima deturbans p telis aeris ignis z
aque sepe discordantib⁹ tradit. z sic in-
ter celū z terram mundanis fructibus
in diuersis sp etnī penīs agitata repta-
bit. vt in hoc anie obsit eternitas q̄ sit
in mortali snia eterno supplicio subitū
gata. hoc ille. Aliq etā dicunt quozuz
opūtiōez introducit macrobius sup
somnia scipionis q̄ vnus qui vocaba-
tur feres pāphilus de quo loquit vale-
rius. libro. i. in titū. miraculoz. q̄ dicit.
q̄ fuit mortuus in quodaz pello. z q̄

stetit mortuus p. x. dies separata aia a
corpe. z q̄ postmodū resurrexit z reue-
lauit multa alterius mundi spālīter d
imortalitate aiarū. z q̄ ab isto hoīe re-
suscitato habuit plato fundamentū et
doctrinā quā introducit in phedrone
Item in secundo libro sup somniū scī-
pionis. macrobius dicit. aia aut q̄ ve-
rus homo est ab omni conditōe mor-
talitatis aliena ē a deo vt ad mutatōez
dei mundū regentis regat z ipa corp⁹
dū a se anīmat. etā in eodē dicit z hoc
sit pūtis tps cōsumatio. vt aia non so-
lū immortalē sed deū esse clarescat. Hu-
ius etā opiniois fuit Tullius q̄ fm
q̄ dīc dīc macrobi⁹ vltimū opus scri-
psit p dīctū somniū scīpionis vbi intro-
ducit scīpionē asianū z alios magnos
z virtuosos viros iungendo. q̄ appa-
ruerunt post mortē z dixerunt de pre-
mijs aiarū hoīum virtuosoz que habēt
in celo. z de penīs quas malī patiunt.
Item in rethorics tullius ait. Proba-
bile quidē videt sapiētibus penas eē
paratas apud inferos. ergo anie post
mortē sūt supstites. In amphorūmīs
etā de cēnta summe bonitatis legif.
qz aia ē in orizonte eternitatis. i. in ter-
mino ppetuitatis. qd est ppetuitas in
aia ita q̄ finit in aia. i. nō. prendit vlti-
mā sed est supra tempus. temp⁹ vo-
cat hic mora habens principiū z finē.
z si aia habeat principiū nō habebit fi-
nem. Hanc etā opinioē introducit
Virgilius in sexto libro eneydoz vbi
scribit quō eneus venit ad campos elī-
sios qui sūt campi paradisi q̄ innent
ibi anchisen pām suam z alios majo-
res z antecessores. Item etiam de aia
turni loquens ait in. xij. vitzqz cum ge-
mitu fugit indignata sub vmbras. i. aia
turni recedens a corpore cū indigna-
tione descendit ad inferos. hic insinua-
uit virgilius aiam esse supstite post
mortē. huius opiniois etā fuit sene-
ca. i. iij.

Liber

secundus

ca in epistolis ubi dicit. mors quam patimur
scimus et recusamus intrinsece vitæ
non eripit. veniet iterum quod nos in lucem re-
peret dies. huius opinionis fuerunt omnes
philosophi qui dicti sunt stoici. quod opinio est in ma-
gnâ confirmatione nostre sacre fidei et in ma-
ximâ confusionem non credentium et hereti-
corum. quod si dicti philosophi ducit solam rationem et lu-
mine naturali crediderunt cognouisse
aie immortalitatem. et quod post mortem homi-
nium bonorum premiantur in gloria. et aie malo-
rum affliguntur in pena sine fine. multo ma-
gis debent credere et affirmare debent christia-
ni quod ultra rationem et lumen naturalis intel-
ligentie sunt informati lege dei quam
dedit et publicavit per Moysen et alios
sanctos prophetas. et per doctrinam noue legis
quam nisi saluator deus et homo per seipsum pro-
naliter predicauit et ostendit. Sed quod aucto-
ritas in diuersum potest flecti sensum. id
secundo probat predictis erroribus
doctorum catholicorum. Primo sic omnis cor-
ruptio causatur ex contrarietate sed nihil est quod
subest aie contrarietatis. ergo non potest anima cor-
rumpi. Confirmatur per hoc quod corruptio
aut corruptio ex dissonantia partium ut cor-
pus aut ex fluxu materie ut proprietates.
Dis. n. proprietates in se immutabiles sunt. quod
autem definitur esse ex fluxu materie in qua
est huius. Unde boetius in prologo super aris-
teticam ait. Sapientia est speculatio eorum
que secundum sui immutabilitatem fortiter sub-
stantia et proprietate. Illa autem non est sub-
stantia corporea. ergo ex dissonantia partium corruptio
potest non potest quod simplex est. proprietates autem
non est sine forma. quod substantia est. et ita ex flu-
xu materie corruptio non potest. quod in mate-
ria non est. ergo incorruptibilis est. quod autem
incorporea sit pars. quod hoc genus subal-
ternum spiritus sub se continet has species animas
et angelum. ergo aut angelus incorporeus
non est vel anima incorporea est. Secundo
confirmatur. quod corruptio non fit in entibus.
nisi ratione appetitus. ergo ubi appetitus
est quietatus ultra nihil appetit. Sed

materia per animam rationalem ultimatè quies-
cat. quod nullam nobiliorē habere potest. Secun-
do arguitur ex diuina bonitate sic. Cum
deus sit omnibus bonus. maxime tamen bo-
nus est amicis suis. sed amicus proprium
est conuolare. vii. ethicorum. et amicus sal-
uet amici vitam si potest. ergo faciet quod anima
viva post separationem a corpore. Tercio
arguitur ex diuina causalitate. Dis. cau-
sa quanto plus intendit ad esse alicuius
tanto plus intendit ad eius conservationem.
sed esse anime rationalis prius intendit
quod ad esse quod forma solis quod nobilior est
esse eius cum sit spiritualis et spiritualia corpora
libus preferunt. ut dicit augustinus. ix. de trinitate.
cor ergo sol sit incorruptibilis. multo
ergo fortius anima erit incorruptibilis et
immortalis. Quarto arguitur ex magni-
tudine diuine potentie probando neces-
sitate alterius vite per resurrectionem sic.
Videmus. n. quod natura reducit per unum
granum seminis arborē vel herbam sui ge-
neris. verumtamen non reducit eandem herbam
vel arborē numero sed alteram similem. Et si-
militer in generatione naturali hominum be-
stiarum et avium. quod naturaliter exiit homo ab
hominibus et semina per generationem. et sic de
avisibus et bestiis. sed non redit idem homo
numero. nec eadem bestia sed alter homo et
altera bestia. Unde si natura haberet tam
magnum posse quod illum eundem hominem nu-
mero et eandem numero bestiam et arborē
que deficiit et moritur posset reducere vi-
uum maiorem partem haberet quod huius. et id si de-
us non resuscitaret illum eundem hominem nu-
mero qui moritur non ostenderet quod suum pos-
se esset maius quam posse nature. Cum ergo
posse suum incomparabiliter maius sit quam pos-
se nature. si non faceret illud per quod suus
posse ostendat maius quam posse nature con-
trarietatis sue partem et perfectionem quod est incon-
ueniens. Ex quo manifeste patet quod erit
resurrectio et altera vita. et quod idem corpus
numero resurget ad manifestandum quod
maius est posse dei quam nature. Quinto

ro arguit ex diuina sapia . q: pfectins opus arguit maiorē sapiam in ingfo. qui illud fecit. Vñ si deus creauit hominē ea intentōe vt resurgat z daret si ne fine. Hoc videt nobilior q: si illud creasset ea intentōe vt nō resurgeret et duraret sine fine. Et vbi ē nobilior intentio z nobilior respectus ostendit excellentius opus. z ex opis excellentia maiestate z nobilitate ostendit excellentior z nobilior sapia in ingfo. Necesse ē ergo resurrectionem fieri z aliā vitā dare. vt diuina sapia excellentissima cognoscatur. Sexto arguitur ex amabilitate eternitatis dei necesse est hōi charitatē hēre. hoc est deū amare. q: deus est eternaliter amabilis. Vñ si hō resurgat ex diuine eternitatis influētia homo sit ppetuo durabilis in gloria. amabilior erit eternitas diuina q: si hō nō resurgeret sed finiret in morte. Ad ostendū ergo cōcordiā inter duratiōem dei z hois z amoris excellentiā fiet resurrectionis q: si nō fieret nō ostēderetur.

Septimo arguit ex diuine iusticie equitate. Iusticia. n. dei requirit q: oibus reddat fin merita z demerita. alis nō esset iustus. Cū ergo hoc nō fiat in vitā pñti cū malis videat florere. Job. xxi. Ducunt in bonis dies suos. boni vō tribulant. ergo fiet in vitā alia qd eē nō potest nisi aia sit immortalis z nisi fiat resurrectio. tūc. n. illa res que bonū vel malū fecit in hoc mundo p diuinā iusticiā pmiabit vel puniet. Octauo arguitur ex eternitate diuine iusticie sic poterit deus eternaliter iudicare hoīem. si hō posset esse sine initio sicut poterat euz iudicare eternaliter si hō esset sine fine vñ si resurrectio nō esset significaret q: si creatura posset esse sine initio. q: deus nō posset sua iusticia eternaliter hoīe vti. vt ergo deus intelligi q: deus poterat eternaliter vti sine initio in homine si homo posset esse eternaliter sine ini-

tio. sapia diuina ordinauit q: fiet resurrectio z q: iusticia diuina sit potēs cōseruare hūanū corpus sine fine. dato q: sp sit in tormentis vt iusticia vtiat in eo. Nono arguit ex naturali appetitu hominis sic. impossibile est appetitū naturālē eē frustra. sed homo naturaliter appetit ppetuo manere. qd patet ex eo q: esse est qd ab oibus appetitur. homo. n. per intellectū appetit eē nō solum vt nunc. sicut bruta aialia s: simpliciter. psequet. q: homo ppetuitatē fin aiam qua esse simpliciter z fin omne ipus apprehendit. Decimo arguit ex capacitate aie. q: anima capax est beatitudinis. Deus aut vt ait aug. ingenti libertate implet omēs creaturas fin capacitatē eaz. ergo cōfert aie beatitudinē. Ad beatitudinē autē spectat vitā ppetua. ergo necesse est alterā vitā ponere z aiam esse immortalem.

Undecimo arguit ex hois timore. q: si aia moreret cū coipe hō nō plus timeret mortuus q: lupus vel canis mortuus. cū q: expiamur singularē timorē in homine mortuo quem nō expertimur in ceteris aialibus mortuis. ergo necesse est dicere q: relinquit aliquid viuens post mortē hominis qd timet. Duodecimo arguit sic. deus fecit aiam ad imaginē z similitudinē suā sed deus est immortalis. ergo z aia. et lz nō posset forsitan rōne naturali demonstratiue pbari. sicut satis p: per debilitatē rōnū. quo ad hoc tam a sanctis q: a pñis adductarū. Summe tñ cōuenit hoc credere sicut multa alia sūt vera que pbari demonstratiue nescimus. sicut alterum istoz p certo est verū mūdus incepit esse vt mūdus non incepit esse. tñ nullū istoz demonstratiue pbari potest fin aristotilem. liij. topicoz. Vnde cōmuniter dicitur de quodam religioso q: redarguit quendam phm ex eo q: negauit animam esse im-

mortalē. Quero inquit a te p̄he aut si
le religiosus. aut ania est mortalis vel
imortalis. si ē mortalis nullū incōmo
dū ināgeret credentibus eā eē imor
talē. si vō est immortalis tunc credere
eā mortalē quid incōmodū i te. sequit̄
ergo melius est credere eaz eē imorta
lem q̄ mortalē. Tercio iprobat p̄di
ctus error auctoritatib⁹ quadruplici.
primo auctoritatib⁹ noni testamēti ex
euangelio. Secūdo auctoritatib⁹ eius
dē ex eplis et actibus. Tercio auctori
tatibus veteris testamēti. Quarto au
toritatibus doctorū eccie que oīa ex
presse sonant aliā vitā. De primo idu
cunt. xij. auctoritates. Prima auctori
tas habet̄ Joh. vi. Nec est aut̄ volun
tas patris mei q̄ misit me. vt oīs q̄ vi
det filiū p̄ fidē formatā charitate. iō se
quitur. et credit in eū habeat vitā eter
nam q̄ infallibiliter est verū in p̄desti
natis. et ibidē. Qui māducāt meā car
nē et bibit meū sanguinē h̄vitā eter
nam. et ego resuscitabo eum in nouis
simo die. Secūda auctoritas h̄ Joh.
iij. cū x̄pc loqueret̄ samaritane. Qui
biberit ex aqua quaz ego dabo ei fiet i
eo fons aque viue salientis in vitā eter
nā. Tercia auctoritas est Joh. vi. Qui
manducat hunc panē viuet in eternū.
Quarta auctoritas est Math. xix. et
Marci. x. Cum quereret iuuenis ille
maḡ quid boni faciā vt vitā eternā pos
sideam. R̄ndit ei x̄pc si vis ad vitā. s.
eternā ingredi serua mandata. Quin
ta auctoritas Marci. ix. bonū est tibi
claudū introire in vitā eternā q̄ duos
pedes habēre mitti in gehennā ignis
inextinguibilis. Sexta auctoritas est
Mar. x. Nemo est qui relinquerit do
mū aut frēs aut sorores aut p̄rem aut
m̄rem aut vxorē aut filios p̄ me et p̄
pter euangeliū qui nō accipiat cēles
tīm nunc in tpe hoc. domos et fratres et
sorores et m̄res et filios et agros cū p̄se

curiōibus. et in futuro seculo vitā eter
nam. Dicit q̄ in p̄nti accipiet centies
tm̄. qz p̄ tpalibus accipit in p̄nti bona
spūalia que tm̄ excedunt bona tpalia
quantū centenarius vnitatē. R̄ndit aut̄
pōt exponi de religiosis q̄ p̄ vno p̄re
carnali vel fratre dīmisso habēt spūa
les fratres et m̄res et p̄res multos et eni
am possessiōes multas et agros in quā
tū ex possessionib⁹ oīm fidelīū sufficiē
ter sustentat̄. fm̄ illud apli. ij. ad Cor.
vj. Quasi nihil habentes et omia possi
dentes. Vñ aug. Cōtēne omia et habe
bis oīa. Septima auctoritas est Jo.
iij. Qui credit in filiū habet vitā eter
nā. qui aut̄ incredulus est filio nō ha
bet vitā eternā sed ira dei manet super
eū. Et ibidē. Sic deus dilexit mundū
vt filiū suū vnigenitū daret. vt oīs qui
credit in illū non pereat sed habeat vi
tam eternā. Octaua auctoritas ē Jo.
v. Scrutamini scripturas in quibus pu
tatis vitā eternā habere. et ille sunt qui
testimoniū p̄hibent de me et nō vultis
venire ad me vt vitā habeatis. Nonā
auctoritas ē Jo. vi. vbi dicit q̄ cū mul
ti ex discipulis iesu abirent retro dixit
iesus ad. xij. Nunqd̄ et vos vultis abi
re. R̄ndit ei simon petrus. dñe ad quē
ibimus verba vite eterne habes et nos
cognouimus et credimus. qz tu es x̄pc
filius dei. Decima auctoritas ē Joh.
x. Oves mee vocem meā audiūt et co
gnosco eas et sequunt̄ me et ego vitam
eternā do eis. Vndecima auctoritas
est Jo. xij. Qui odit aniam suā in hoc
mundo in vitam eternā custodit eam.
Duodecima auctoritas ē Math. x.
Nolite timere eos qui occidūt corp⁹.
aiam aut̄ non possunt occidere sed po
tius eum timere qui pōt aīaz et corpus
perdere in gehennā. Hec duodecim
auctes ex euāgelijis deducere sunt qua
si. xij. colūne auree n̄ri inexpugnabī
foralici. Predictis adiungūt alie. xij

anctes aploz xpi. Prima est cum iu
dei contradicerent paulo z blasphemave-
rent. tunc pstanter Paulus z barnabas
dixerunt Act. xij. vobis optebar psumu
loqui verbu dei sed qm repulistis illd
z indignos vos iudicatis vite eterne.
ecce puerimur ad geres. sic. n. pcepit
nobis deus. Secunda e eiusde ad gal.
ultimo. Qui seminat in carne sua de
carne z metet corruptoem. qui aut se-
minat in spu de spu metet vita eterna.

Tercia est eiusde. j. Thimo. j. Jo mi
sericordia cosecurus sum vt in me pi-
mo oñderet iesus xpc oim patiam ad
informatoem eoꝝ qui credituri sunt il-
li in vita eterna. Quarta est eiusde. j.
Thimo. vj. Certa bonu certame fidei
apphende vitam eternā in qua vocat⁹
es z confessus cōfessionē bonā. Quin-
ta e eiusde Thimo. j. Paulus dei ser-
uus apłs iesu xpi fm fidē electoꝝ dei
z agnitōem veritatis que fm pietates
est in spem vite eterne quā pmisit qui
nō mentis deus añ tpa secula. Sexta
est eiusde ad tytum. iij. dicens. Iustifi-
cati grā ipsius heredes sum⁹ fm spem
vite eterne fidelis sermo ē. Septima
auctas est eiusde. j. Cor. xv. Si in hac
vita tm in xpo sperantes sumus mise-
rabiliores sumus oibus hoibus. q. d.
Si speramus in hac vita remunerari
a xpo miserabiliores sumus zc. qz ali
ad minus pfuunt bonis hui⁹ vite nos
aut patimur mala. In primitiua. n. ec-
clesia fideles erāt multa sustinētes ad-
uersa. Sed cōtra hoc posset argui de
młtis pbs qui voluptates z diuitias
huius seculi cōtempserūt. z cū hoc ne-
gabant resurrectōem mortuoꝝ. nec tū
dicunt miserabiliores alijs hoibus s
meliores. Dicendū q nō est sile d ipis
z xpianis. qz pbi hoc fecerūt ppter ma-
lora bona cosequenda. s. virtutes intel-
lectuales z morales. i. qbus cōsistit co-
gnitio veritatis z psecutio politice bo-

nitatis. hoc aut nō pōt dici d xpianis
q cōfiteant xpm resurrexisse a mortuis
qd falsum eēt si resurrectio eēt impos-
sibilis. falsitas aut malū ē intellectus
sicut veritas eius bonuz. Octava est
apłi petri. j. De. iij. Saluos baptisma
facit. nō carnis depositō sordiu sed cō-
scientie bone interrogatio in deuz per
resurrectōem iesu xpi qui est in dexte-
ra dei p̄s. degluties mortē vt vite et-
ne coheredes efficeremur. pfectus in
celū subiectis sibi angelis z prāribus
z virtutibus. Nona ē Jo. apłi. j. Jo.
j. vidimus z testamur et annūciamus
vobis vita eterna. Decima est eiusde
in. c. ij. hec ē repromissio quā ipse polli-
citus est nobis vita eterna. Undeci-
ma ē eiusde in. c. v. hoc est testimoniū
qm vita eterna dedit nobis deus. z hec
vita in filio eius est. Duodecima est
eiusde in ca. eodē assumpsit nos z de-
dit nobis sensum vt cognoscamus ve-
rū deū. z simus in filio eius vero hic ē
verus de⁹ z vita eterna. Ecce habem⁹
xij. ppugnacula nři foralicij aploz xpi
Nunc videamus auctes veteris testa-
menti z inueniunt tres. Prima ē tobie
.xij. Elemosina a morte liberat z facit
inuenire vita eterna. Secūda ē Eccl̄.
xxvij. Qui elucidat me vita eterna ha-
bebunt. Ecce pmlū qd pmittit diuina
sapia suis elucidatoribus. Tercia est
Dan. xij. Multi de his qui in pulue-
re terre dormiūt euigilabūt. Alij in vi-
tam eternā ali j in obprobriū vt videāt
sp. Premissis aut oibus articulis fi-
dei vltimus cōcordat q ē carnis resur-
rectō z vita eterna amē. Hec est etiā
sua verissima catholice fidei z doctoꝝ
Dic̄. n. in libro de ecclesiasticis dogma-
tibus solū hoīem credimus hēre aīam
substantiā que z extra a corpe viuit.
z sensus suos atz igenia viuacit teneat
nec cū corpe morit sicut arabs asserit:
nec p modicū in fualū sicut senon. qz

Liber

secundus

substantialiter vult. et aug. O aia mea illa patria perere debuisti in qua es des sine labore gaudiū sine dolore. pax sine tribulatōe. lux sine tenebris. vita sine morte. Idem si filia aia cū corpe interirer. p. nihilo dei filius deo p. spm cōmendarer. s. mori et deo p. spm cōmendarer ut mortē corpis et immortalitē aie designaret. Cōfirmat finalit oia p. dicta auct. b. Greg. i. iij. li. dialogo. rū ubi loquens de vita aie post obitū sic ait. Carnales quicq. q. illa inuisibilia scire nō valent p. experimentū. dubitant utrū ne sit qd corpibus oculis nō vident. que nimirū dubietas primo parenti nō esse non potuit. q. exclusus a paradisi gaudijs hoc quod amiserat quō viderat recolebat. Hī autē sentire vel recolere audita nō possunt. q. eoz nullū sicut ille saltē de p. terito expmētū tenent. ac si em p. gnans mulier mittat in carcere. ibiq. puerū pariat q. natus in carcere nutriat et creseat. Cui si fortasse mater que hunc genuit solem lunā stellas. mōtes. et campos. volantes aues. currentes equos uomiet. Ille vō qui est in carcere natus et nutrit. nihil aliud q. tenebras carceris sciat et hoc quidē esse audiat. sed q. ea p. expmētū nō nouit veraciter esse diffidat Ita in hac exiliū sui cecitate nati hoies dū esse sūma atq. inuisibilia audiunt. diffidunt an vera sint. q. sola hec infima in qbus nati sunt visibilia nouerūt Dñ factū est ut ipse inuisibilis et visibilis creator ad hūanū generis redēptōz vnigenitus p. tris veniret. et spm scm ad corda nra mitteret. quannus p. cū viuis ficatū crederemus. que adhuc scire per expmētū nō possumus. quorū ergo hunc spm hereditatis nre p. gnus accipimus d. vira inuisibilis nō dubitam. Nam q. post mortē carnis viuat ania p. rō sed fidei admixta. Nunqd et scī aplī ac martires xpi p. nre vitā despice

rent. in morte carnis aias ponerēt nisi certiorē aiarū vitā sibi sequi scirēt. Et ecce hī q. aias i morte posuerūt atq. aiarū vitā post mortē carnis eē crediderūt quotidianis miraculis chorificāt. ad extincta eoz nanq. corpa viuētes egrī veniūt et sanant. pluri veniūt et demonio vexant. demoniaci veniūt et liberantur. leprosi veniunt et mundant. defuncti mortui et suscitant. Si igit vitam aie manētis in corpe dephēdis ex mortu mēbroz cur nō p. pendis vitā aie p. corpus etiā p. ossa mortua i virtute miraculor. Nā et multi n. foz mentis oculū fide pura et vberī oratōe mūdantes egredientes ex carne aias frequēter viderunt. Hec ille. De hoc ponunt plura miracula in libro dialogo. vide ibi

De heresi eoz qui dicunt q. nō possunt euitare peccata qui fuerunt nati in tali cōstellatiōe vel signo.

Quarta decima heresis est eoz q. dicunt se nō posse euitare p. ctā. q. sunt nati in tali signo. Hic notādū est q. fm greg. in omelia et fm aug. in. v. de ciuit. dei. c. j. et. xliij. q. iij. quidam heretici. et est Isido. viij. et h. molo. c. v. fuerūt qdā heretici dicti p. cillianiste q. fundamentis astrologor adherētes dicūt vnūquēq. hoiem sub cōstellatōibus stellarū nasci earūq. influentijs regi. dicunt etiā tales stel. as dictorū hoim esse fatū. qd quidē fatum fm aug. nō dicūt dispōnē ac causari ordinē siue cōnexionē in ipso reb. fm diuinā voluntatē. sicut dicit Boetius liij. de cōsolatōe. p. a. vi. Et dicūt fatū vim positōis siderū qualis est qn quis nascit v. cōclpī quā vitare nō possent Dicūt etiā hīc p. tātē stellas sup hoim vitā mortē actus et officia. Dicūt. n. q. mars fac hoiez homicidā et p. liatorem. Māri p. scatorē. Libra trapezē cāpso

re mercatorē. h^o opiniois fuit thal mudiste dicētes d thalmuth talia yba filij r puiffiones rerū nō dependent ex meritis sed dependēt ex cōstellatōe si gni. Sic attribuerūt malū regis saul r bonū regis dauid planētis r signis di centes in eodē libro. Si natus fuisset saul in signo dauid q cecidisset corā eo Itē dicunt iudei in libro thalmuth in ca. qd incipit ceder thabemer q vnus docto: cui nomē erat rabi alazar vempeda dicebat q stringebat ei fortis mūdus. vult dicere q hēbat magnā paupertatē r faciebat orōnē deo q releuaret ipm ab illa magna paupertate. r dī ibi q deus rīdit sibi. vlt q ppter amorem tuū destrūā mundū r iterū creem illū r forte eris in signo in quo efficiēris di ues. Ex qbus apparet manifeste q isti intelligebant deū nō hē prātē auferēdo ab illo miserā nisi medianibus signis. Ex isto fundamto supradicti heretici posuerūt q stella que nato dño orta fuit ad hoc nouiter facta r creata fuit vt xpo influeret sup eius vitā mortē actus r officia prātē haberet r sibi i oibus fatū eēt. Pro tanto dicit Gre. vbi supra q pdicti heretici hoc in adu tortū sui erroris assumūt q noua stella exiit cum dñs in carne apparuit. cuius fuisse fatū eandē stellam putant.

Predictus error siue heresis improbat p tres doctores pbatissimos. scz p Aug. Cris. r Greg. Et primo p augu. qui in. v. libro de ciuitate dei in ca. j. dicit istā opinionē esse offensiuā et iniuriōsam quatuor rebus insignib⁹ r irreprobabilibus. pmo cōi leger secte i generali. Secūdo celo i spālī. Tercio iudicio diuinali. Quarto pbatōni expimentali. Primo aug. dicit q ista opinio est offensiuā r iniuriōsa oī legi rē. fm. n. Tullii de natura deor oīs lex r secta posuit deū esse. Non ē tñz fera tā rudibusq morib⁹ cuius mentē opinio

deor nō habuerit inquit tullius. Ites oīs secta r lex ponitq deus in necessitatibus dz inuocari r rogari. Vñ fm phm in ethicis. latera r cultus deor sē de lege nature. r fm tullius vbi supra. Omnis lex r secta sacrificia quedā bz qbus deos suos reueret. Si ergo ista opinio veritatē cōtineat que dicit stellas habere hanc prātē q ex suis influētijs moribus r actibus hominū imponāt necessitatē quā cultare nō possint ad quid deus in necessitatib⁹ inuocabit aut rogabit. q. d. frustra. Vñ cōtra ponentes istā opinionē dicit in textu. Hī ab auribus hoīm repellendī sunt nō solū eor qui verā religionē tenent. s qui deor qualiūcunq lz falso volunt eē cultores. Hec opinio qd aliud agit nisi vt nullus oīno colat aut rogetur deus. hec aug. Itē secundo h optio est offensiuā r iniuriōsa celo spālī ter magna diffamatio istius ciuitatis esset si diceret q in aula sui piliarij ciues r rectores concluderent determinarent latrocinia perpetrāda homicidia r cetera mala cōmittenda p istam imaginatōem. Augustinus dicit q celum quedam curia vel ciuitas est. Ciues sunt stelle. r si isti influunt r necessitant ad latrocinia. homicidia. r cetera mala. celo est vituperiū r iniuria.

Tercio hec opinio est offensiuā r iniuriōsa diuino iudicio. Vnde Augu. in textu. Quale inquit iudiciū de factis hominū relinquit deo quibus celestis adhibet necessitas. ad idēz. xxiij. q. liij. vasis ire. Quarto r vltimo est offensiuā hec opinio pbatōni expimentali. Sepe videmus q duo gemini nati r cōcepti sub eodē signo r pstellatōe stellarū sunt ita diuersi in oibus r dissimiles q magis sunt similes illi qui in diuersis cōstellatōibus sunt nati r concepti. r istam ratiōem dicit Augustinus fortissimā. Vñ in textu

cōtra istos. Quid inq̃st est q̃ nūq̃ di-
cere potuerūt cur in vita geminoꝝ in
actiōibꝫ in honoribꝫ ceterisq̃ rebꝫ
ad humanā vitā p̃nentibꝫ atq̃ in ip̃a
morte sit plerūq̃ tantaq̃ diuersitas vt
similiores eis sint quantū ad hoc att̃-
net multi extranei q̃ ip̃i inter se gemi-
ni q̃ exiguō ip̃is intervallo in nascēdi
separo. in cōceptu sūt p̃ vnū cōcubitū
vno etiā momento seminati. dat exē-
plū in. iij. ca. ⁊ idem h̃r Gen. xxv. ma-
lachie. j. ⁊. xlvij. dis. quantūlibet. iacob
dilexi esau odio habui. Nati sunt duo
gemini antiqua patꝝ mēoria. sic alter
post alter. vt posterior plantaz prioris
teneret. tanta fuit in eoꝝ vita moꝝ di-
uersitas. tanta in actibꝫ disparitas tan-
ta in parentū amore dissilitudo vt etiā
inimicos eos inter se faceret ista distā-
tia. Nunq̃d hoc dicif q̃ vno ambulan-
te alius sedebat. vno dormiente alius
vigilabat. vno loquente alius tacebat
vnus duxit mercenariā seruitutē alius
nō seruauit. vnus a m̃re diligebat ali⁹
a m̃re nō diligebat. vnus honorē qui
apud eos magnus habebat amisit alt̃
adeptus est. hec aug. Secundo im-
probat ista heresis p̃ Christo. q̃ dicit q̃
hec opinio facit triplicē blasphemiaz
in deū. prima est q̃ deus est. ⁊ fuit ma-
lus in stellas creando. vñ sup̃ Math.
dicit sic. Si aliquis adulter ⁊ homici-
da fiat p̃ stellas magna est iniquitas stel-
larū. maior illius qui creauit stellas.
Nā cum sit p̃sciū futuroꝝ deus ex q̃
tanta iniquitas futura erat p̃ stellas si no-
luerit emendare. non est bonus. si vo-
luit ⁊ nō potuit impotens est. Secun-
da blasphemia est q̃ deus est crudelis
in talibus p̃ delictis penas dare. vnde
Chryso. vt quid mali penā suscipiam.
q̃d non voluntate sed necessitate cōmi-
ssi. Tercia blasphemia est q̃ deus ē in-
sipientis in p̃cipiēdo. vñ chriso. quis. n.
libet aliquē ne faciat malū. q̃d nō p̃t.

declinare aut vt faciat bonū ad q̃d nō
p̃t puenire. hec ille. vñ merito dicitur
math. xj. Jugū. n. meū suauē est. ⁊ Jo.
.v. Mandata eius grauiā non sunt.

Tercio ⁊ vltimo improbat hec opi-
nio heretica p̃ Greg. sicut p̃ ang. s̃ dat
sp̃aliter vnū exemplū de honoribꝫ ⁊ di-
gnitatibꝫ hoim. Vñ in omel. epipha-
nie. dicit sic. Absit a fidelīū cordibꝫ vt
fatū aliquid dicamus. vitā quippe ho-
minū solus hanc cōditor q̃ creauit ad
ministrat. Neq̃. n. p̃pter stellas homo
sed stelle p̃pter hoim facte sunt. Seq̃-
tur in persarū q̃z frācoꝝq̃ terra reges
ex genere. p̃deunt q̃bus p̃fecto nascenti-
bus quis estimet quanti ei⁹deꝫ mo-
mentis horarū ⁊ tempoz ex seruilī cō-
ditōe nascent. ⁊ tñ regū filij vno eodē-
q̃z fidere cū seruis nati ad regnū p̃fici-
unt cum serui qui secū fuerant genit̃
in seruitute moriant. Hec Greg. Pa-
tet igit p̃ istos tres doctores venerabi-
les q̃ p̃dicta opinio est falsa ⁊ heretica
vnde determinando veritatē cōcludit
aug. de stella noniter christo nascente
creata q̃ ip̃a non est christo in fatum.
Vnde sermone. viij. super Iohannē.
Non est sub fato siderum. domin⁹ si-
derū cum ip̃e sit conditor siderū. ⁊ cō-
tra faustum non ideo christ⁹ natus est
vt si dici oportet non stellam xp̃o sed
xp̃m stelle fatum dicerem⁹ fuisse. Ip̃e
quippe illi non illa. huic nascendi con-
tulit causas. Sꝫ quereret aliquis di-
ligens scire vtrum ex impressione lu-
minarium celestium causetur aliquo
modo in hominibus diuersitas moꝝ
Respondet q̃ mores hominū ⁊ euen-
tus futuroꝝ a sideribus causari. dupl̃
citer p̃t intelligi. Aut necessario ⁊ suf-
ficiēter aut dispositiue ⁊ p̃tingēter. Si
dicat primo mō. sic non tñ est falsum
sꝫ etiā hereticū. q̃z repugnat xp̃iane re-
ligioni. tñ q̃z veritas fidei in hoc erro-
re saluari non possit. dum. n. oia ponit.

a siderib⁹ necessario euenire. tollit me-
ritū z p pñs gloriā. tū qz honestas mo-
rū p hunc errorem iudiciū patit dū cul-
pa peccantis in sidera refundit. vt su-
pra dictū est. qz sic licentia malefacien-
di sine reprehensione credit vt hō ad oīā
dū z colendū sidera incuruet. Si autē
dicat mores hoim a dispositiōibus si-
derū variari dispositiōe z cōtingenter
sic pōt habere veritatē. qz nec rōni nec
fidei repugnat. Planū est. n. qz dispo-
sitiō corpis variā multū facit ad variā
tōem affectiōnū z mox aie. vt pluriū
em̄ aīa corpis cōplexiones imitat. vt
dicit ser. pncipiator. Vñ colerici sunt
iracundi z sanguinei sunt benigni. me-
lancolici sunt inuidi. z rheumatici pi-
gri. hoc autē nō est necessariū. qz aīa do-
minat suo corpī maxime qm̄ est adiuta
p grām. multos. n. videmus colericos
mansuetos. z melancolicos benignos.
qm̄ ergo virtus corpōz celestiu⁹ opat
admixtiōem z qualitatem cōplexionum
Hinc est qz p consequens operat quo-
dāmodo ad qualitatem mox valde tam-
de longinquo. plus. n. facit ad qualita-
tē cōplexiōis virtus nature inferioris
qz virtus siderū. Vñ aug. in. v. de
ci. dei. c. ij. In solutiōe cuiusdā qōnis
de duobus fratribus qui simul infir-
mabant z curabant cum querēt unde
hoc esset. magis cōmendat rōem ypo-
cratis qz astronomi. ypocras. n. respon-
dit qz hoc erat ppter similitudinē cō-
plexiōis. Et astronomus rñdit qz hoc
erat ppter idēitatē cōstellatiōis. meli⁹
em̄ rñdit phisicus. qz cām dedit magis
ppriam z ppinquā. Est sic ergo dicen-
dū qz impressiōes siderū aliquo modo
disponūt ad varietatem mox. nō qdem
disposiōe necessaria z pima z sufficien-
te sed remota z cōtingente. Sed con-
tra obijcit qz pbs libro d. ppteratibus
elementoz dicit qz regna vacua scā sūt
z terre depopulate apud cōiunctōz Jo-

uis z saturni. sed talia nō dependēt ex
libero arbitrio. ergo zc. Rñdet qz hoc
dicit pbs. nō qz hoies nō pmerūt resi-
stere influentie illius cōstellatiōis sed
qz noluerūt. qz dicit Tholomeus in al-
magesti. sapiens hō dñabitur astris. qz
uis autē cōiunctio iouis z saturni. eo qz
saturnus habet influentiā malancoli-
cā z malam. Jupiter autē imittit valde
bonā influentiā pōt ad rixā vel discor-
diam hoies inclinare. cui tñ inclinatiō
hoies p libertatē arbitrii pōt resistere z
satis facilliter cum adiutorio grē dei.

Cōtra obijcit iterū qz Damascenus
li. iij. ca. vi. dicit cōstituūt multotiens
z comete signa quedā moris regū zc.
Rñtio. quidā dicunt qz cometa nec na-
turaliter generat nec ēvna de stellis in
firmamento positis. Vñ nec eius si-
gnificatio est naturalis. vñ damascen⁹
li. ij. ca. vi. dicit qz comete non sunt ex
his que a principio genite sunt sed di-
uina iussione fm̄ ipm̄ tempus consti-
tuunt z rursus dissolunt. hec dama-
scenus. Et p tale signū deus pñunciat
mortē regū magis qz alioz. tum quia
rex est persona cōis. tum qz ex hoc pōt
iriri turbatiō regni. de cuius custodia
magis solliciti angeli ppter cōe bonū

Et si queras qd est illud regnū in q
debet tale accidere. Vñ rñdet catholi-
cus dicens. qz quando cūqz apparet sp
significat mortē vel imutatiōem alicui⁹
pncipis vñ destructiōis alicui⁹ patrie et
sp dirigit radios suos ad illā patriam
cui minat. Alijs autē qz viam phisicā
sequunt vñ stella cometa sit impressiō
calida z sicca generata ex inferiori pte
aeris ppe ignē de vapore calido z sicco
z globus illius vaporis adunatus ap-
paret corpus stelle. Partes autē illius
corporis discōtinuate circa illū globū
z in longū ptese in suis extremitati-
bus illi globo cōiuncte sunt quasi ei⁹
come sicut loquit Albertus magnus

dicēs q̄ comete sunt stelle habētes co-
mas qđ sit p̄ aerē inflāmatū contentū
a stellis siue planetis quinqs. s. saturno
soue. mercurio ⁊ venere. ⁊ sti. n. plane-
te. ppter velocē motū ip̄oz igniūt aerē
in circuitū eozum. ⁊ sic ppter aerem
inflāmatū p̄tentū a stellis p̄dictis con-
iuncto lumine eoz cū eo vident̄ stelle
ille comete. ⁊ fm̄ hanc positōez signat
⁊ causat nō p se sed p accidēs mortali-
tatē puenientē ex infirmitatib⁹ calidis
⁊ siccis. qz̄ vehemens distemp̄ata siccitas
p̄sua est p̄uenire ⁊ p̄tinuari gene-
rationi comete. ⁊ qz̄ vt in plurib⁹ diui-
tes nutriūt calidis ⁊ siccis. Itē illo tpe
multi diuites moriunt̄. inter q̄s mors
regū ⁊ principū est magis notabilis.
Huius opinionis v̄ esse f̄sidorus in
tū. ethimoloyaz. Dicit. n. q̄ hoc gen⁹
sideris qñ apparer signat pestilentiaz.
aut famē. aut bellū. Itē videt̄ sentire
beda. Dicit. n. q̄ signat pestilentia. aut
bella. aut ventus aut estus. Et si q̄ras
vtrū illa stella que apparuit in natiui-
tate xp̄i fuit cometa. R̄spondet beda q̄ n̄.
qz̄ ex q̄buscunqz̄ causis nascat cometa
siue ex planetis siue ex fixis sp̄ appa-
ret in pte septētrionali. Stella aurez q̄
apparuit in ortu xp̄i mouebat ab oriē-
te ad meridiē versum occasum qđ nō
solet facere motus cometarū. vt dicit
chryso. Et sic p̄t fm̄ quālibet istarū
opinonū nullū penit̄ astra h̄re diuiz
sup̄ liberū arbitriū. s. inclinent dispo-
sitos ad aliquas passiones.

De diffinire q̄ assertio ē catholi-
ca v̄ heretica p̄tiet ad theolo.

Septima conside-
ratio ē scire ad quos p̄tinet dif-
finire. que assertio est catholica vel he-
retica. vtrū. s. ad theologos vel canoni-
stas. Et r̄ndet venerabilis Willhelmus
ochan in suo dialogo q̄ istud verbum
diffinire habet plures significatōes de

quibus due ad p̄positū vident̄ p̄tinere
Contingit. n. aliquid diffinire aucte of-
ficii. ⁊ sic diffinire q̄ assertio catholica
⁊ que heretica sit censenda a d̄ summū
pontificē p̄tinere p̄cilium gererale. Ali-
ter contingit diffinire p̄ modū doctrine
quō mḡt in scolis diffiniunt q̄ones ⁊
determinant. ⁊ sic accepto verbo diffi-
niendi circa p̄positaz q̄onē diuersimo-
de sentiunt l̄rari. Est. n. vna opinio q̄
ad canonicas p̄ncipaliter spectat que
assertio est catholica que heretica. iu-
dicare ad qđ mouent̄ triplici rōe. Pri-
ma est hec. Ad illam sciam p̄ncipali-
ter spectat diffinire vel discernere que
assertio ē catholica ⁊ que heretica cen-
senda. que p̄ncipaliter tractat de asser-
tione veritatū theologicarū ⁊ reproba-
tōe heresum d̄natorū h̄mōi est scia ca-
nonistarū ⁊ nō theologorū. ergo. Secū-
da rō hec est. Ad illā sciam p̄tinet diffi-
nire q̄ assertio est catholica ⁊ que he-
retica est censenda. cui fides q̄tū ad cre-
dibilia principalibus adhibet. S̄z q̄-
tū ad ea que sunt fidei magis credendū
est canonicarū scientie q̄ theologorū
qz̄ magis credendū est eccie p̄ quā edī-
ta est scia canonicarū q̄ euangelio. Te-
ste aug. qui videt̄ asserere maiores esse
auctoritatē eccie q̄ euangelij. quia nec
euangelio inquit credet̄ nisi auctori-
tas eccie cōpulisset ergo ad sciaz cano-
nicarū magis p̄tinet diffinire que asser-
tio est catholica que heretica est cēsen-
da q̄ ad theologiaz. Tercia rō est hec.
Ad illā sciaz p̄ncipaliter spectat dif-
cernere que assertio est catholica que
heretica est censenda. cui auctas habz
symbolū fidei ⁊ articulos ordinare ⁊ ar-
ticulos fidei recte ⁊ rite distinguere. s.
hoc spectat ad summū pontificē q̄ actor
est scientie canonicarū. ergo p̄ p̄ns ad
ip̄os p̄ncipaliter q̄ ad theologicos p̄-
tinet diffinire. que assertio catholica q̄
heretica debeat reputari. Aliū indub̄-

Consideratio septimā LXXII

tanter tenet q̄ ad theologiā spectat nō p modū diffinitōis auctoritativē sed p modū doctrine principaliter diffinire que assertio catholica q̄ heretica censenda est. et q̄ ad canonistas nō p̄inet nisi inquantū eorū scia aliqua ad fides spectantia dīnoscit mendicare a theologia qd̄ nūnt rōnibus affirmare. q̄ rū prima est hec. Ad illius scie doctores pp quā solūmō dicit assertō catholica vel heretica principaliter spectat diffinire p modū doctrine que assertio est catholica reputanda. Sed p theologiā solūmō scit̄ quecumq̄ assertio catholica reputanda. q̄ illa assertio sola que est cōsona theologie ē vere catholica. Illa vō que theologie nō scit̄ aduersari esse dīnoscit̄ heretica. Si enī aliqua assertio quibuscumq̄ de causis summoꝝ pontificū vel etiā generalīū cōsilioꝝ aut etiā impatoꝝ legib⁹ inueniret̄ aduersa si theologie nullatenus obuiaret q̄uis pzo falsa et erronea posset haberi. nō tñ deberet inter hereses cōputari. ergo ad theologie tractatores p̄ncipaliter p̄inet diffinire p modū doctrine. que assertio catholica et que heretica censenda est. Secunda rō est hec. Ad illius scie tractatores in qua explicite et cōplete tradit̄ regula si dei orthodoxe. p̄ncipaliter spectat diffinire p modū doctrine que assertio catholica q̄ heretica est censenda. Om̄i aut̄ est scia theologica nō canonistarū multa. n. ad fidē n̄ram spectat̄ i theologia repiunt̄ explicite. d̄ q̄bus in scia canonistarū mēcio nō h̄r. nihil autē p̄nens ad regulā fidei in alia scia poterit̄ repiri. nisi q̄ a theologia recipiūt ergo ad theologos nō scit̄ talis diffinitio p̄ncipaliter p̄nere. ad canonistas nō spectat nisi inquantū aliqua theologia a theologia nōscunt̄ mēdicare. Tercia rō est hec de assertōibus quas scia supior et inferior tractare nōscunt̄

habet supior scia principaliter iudicare. Sed de quibusdā assertōibus catholicis et hereticis theologia q̄ ē supior et scia canonistarū que ē inferior aliquo mō p̄trancant ergo ad theologiā p̄nere principaliter talis diffinitio et p̄ n̄s ad theologos principaliter spectat diffinire p modū doctrine. que assertio catholica que heretica est censenda. Plures alias solēnes rōnes facit vbi supra venerabilis ochan s̄ hec sufficiant p̄ n̄r. Restat aut̄ videre ad rōnes canonistarū. Ad primā nōnulli respondent theologi dicētes q̄ ad theologiā nō ad sciam canonistarū spectat principaliter de approbatōe veritatū catholicarū et reprobatoe heresum dā natarū tractare. cuius rōne assignat̄ dicentes q̄ assertio veritatis est approbatio veritatis. quī. n. aliqd̄ dictū assertit̄ eē verū approbat illud dictū tanq̄ verū. assertio veritatis est approbatio veritatis. Approbatio aut̄ veritatis ē reprobatio cōtrarie falsitatis. q̄ qui aliquid approbat veritatē. p cōsequēs cōtrariā reprobat falsitatē. sicut q̄ p̄cipit unū cōtrarioꝝ p̄ n̄s phibet aliud. vt notat glo. in decreto dī. j. hūanū super verbo phibet assertio. ergo veritatem theologicarū p quandā cōsequentia ē reprobatio oīm heresū cōtrariarū. Cū ergo p theologiā principaliter veritates theologicē asserant. sequit̄ q̄ approbatio veritatū theologicarū et damnatio heresum p̄ncipaliter ad theologiam pertinet. Sed dices ex quo talis approbatio et reprobatio p̄ncipaliter ad theologiam pertinet ergo non tñ ad eam pertinet. Respondent p̄dicti dicētes q̄ ad scias canonistarū p̄nēt libri decretorū et decretalīū et alie questioes summoꝝ pontificū et epale. in quibus quedā veritates theologicē asserunt. et nōnullē hereses reprobant. licet tñ ille veritates et hereses sint pauce respectu

illarū que in theologia habent. et ideo non tñ ad theologiā s̄ etiā ad sciētiāz canonistarū spectat aliquas veritates catholicas approbare. et aliquas hereses licz pocas reprobare. Ad theologiā autē spectant oēs veritates catholice approbare et oēs hereses reprobare. quare licz principaliter talis approbatio et reprobatio ad theologiā pertineat. p̄tinet tñ secundario nihilomin⁹ ad sciam canonistarū. Aliā rōnē adducunt dicentes theologia: veritates catholicas approbando et hereses reprobando a canonistarū scia nihil oīno recipit vel mendicat. Canonistarū tñ sciētia veritates catholicas approbando et hereses reprobando a theologia omnia mēdicādo. p̄cedit. quare ad theologiā hec principaliter et vniuersaliter p̄tinet re noscunt ad canonistarū sciam secundario et p̄ticulariter. Ad secundā rōnē canonistarū r̄ndet q̄ q̄tū ad ea que fidei sunt magis credendū est theologie q̄ cūcūq̄ alie scie. nullisq̄ scriptoribus quarūcūq̄ sciarū ita opter credite sicut scriptorib⁹ sacre theologie auctoritas beati aug. que adducit vt non nulli dicunt frequēter a multis cōtra intellectū beati aug. pessime allegat. Ad cuius intellectū dicūt eē sciendū: q̄ nomen eccie equoce in locis varijs scripturaz accipit aliqñ. p̄ loco corpa. li diuinis officijs deputato. Aliqñ p̄ aliquo spālī collegio clericorū. aliqñ p̄ toto collegio oīm clericorū. Aliqñ p̄ aliqua multitudine spālī cleri et ppli. aliqñ p̄ tota p̄gregatōe oīm fidelīū s̄c̄i hac vita mortali degētū. Aliqñ vō nomen eccie nō solū totā cōgregatōez videntū sed etiā fideles mortuos comp̄hendit. et istovltimo mō accipit ecciaz beatus aug. in libro p̄ manicheos. et recitat dī. xj. c. palā. Qui ait palā ē q̄ in re dubia ad fidē valeat catholice eccie auctas que ab ip̄is fundatissimis sedi.

bus ap̄loz vsq̄ ad hodiernū diē succedentiū sibi met ep̄oz serie. et tot p̄p̄loz cōsentaneē firmat vbi eccia catholica ep̄os et p̄p̄los a tpe ap̄loz vsq̄ ad ordines sibi met succēdētes imponat. et sic accipit nomē eccie. Aug. cū asserit q̄ nō crederet euāgelio nisi eū auctas eccie p̄pelleret. Ita. n. eccia scriptores euāgelij. et oēs p̄p̄los cōprehēdit sicut p̄batū est. Quare ex aucte aug. sane intellecta inferri nō pōt q̄ magis sit credendū sūmo pontifici canonū p̄ditori q̄ euāgelio et p̄ p̄p̄s ea p̄bari nō p̄r: q̄ maior fides sit exhibenda sacris canonibus q̄ euāgelio xp̄i. Cōcedunt tñ q̄ magis credendū est eccie que ē multitudo catholicorū oīm q̄ fuerūt a t̄p̄ibus p̄phetarū et ap̄loz vsq̄ mō q̄ euāgelio. nō q̄ de euāgelio sit aliquāliter dubitandū s̄ q̄ totū ē maius sua p̄re. Eccia igit q̄ maioris auctoritatis ē q̄ euāgelista est illa eccia cuius auctor euāgelij ps eē dinoscit. Nō ē aut mirū si maior est auctoritas totius q̄ p̄tis. iō maior est auctas totius p̄gregatōis cōphēdētis euāgelistas. et oēs alios orthodoxos vsq̄ ad hec tēpa q̄ vnius vel etiā plurīū p̄sonarū p̄gregatōis eiusdē. Qu aut cōditor canonū nō sit maioris auctoritatis q̄ euāgelistū sed multo minoris ip̄imet canonū cōditores testant apte. Urban⁹. n. papa. vt h̄. xxv. q. j. ca. sunt quidā. ait. Sciendū vō sūmo p̄e q̄ inde nouas leges pōt cōdere pōtūfex sup̄ple romanus. vñ euāgeliste nequaq̄ aliqd dixerunt. vbi vō apte dñs vel eius apostoli vel eoz sequaces sancti p̄res sententialiter aliqd diffinierūt ibi romani pontifices nō nouā legē dare possunt sed potius quod p̄dicatum est vsq̄ ad aiam et sanguinē p̄firmare. debet. si. n. qd docuerūt apli et p̄phete qd absit destruere niteret nō sūiam dare sed magis errare conuincere. Ex his igit col.

Consideratio septima LXXIII

igitur euidenter q̄ conditor conatus
minoris est auctoritatis q̄ euangeliz
sacroscritm. p̄ra qd nouam legem neq̄
q̄ condere pōt sed euangeliz defende
re vsq̄ ad animā z sanguinem obligat
Contra qd si nonā legem dare p̄sume
ret esset de errore p̄ catholicos p̄uincē
dos. his Fabianus papa p̄cordat qui
vt habet. xliij. p. iij. ca. qui om̄ipoten
tem dei memit nec p̄ra euangelium
nec cōtra ap̄los nec contra p̄phas nec
nec sanctorū patrum instituta agere alī
quid vllō mō cōsentit. Ex quibus ver
bis patāter habet q̄ p̄dico: canonum
si om̄ipotentē memit nihil cōtra euan
gelium p̄ponere p̄sumit statueret et ita
nō maioris: s̄ minoris auctoritatis q̄
euangeliz esse dīnoscit q̄ in pluribus
capitulis in libro decretorū in certis lu
ce clari⁹ constat sicut ex distinctione. ix.
ca. noli. z. c. ego solis es ca. q̄s nescit et
ca. noli. z. ca. neq̄. z. ex. xliij. di. ca. sic. z
ex ca. ij. q. iij. ca. si is qui p̄est. Alie au
ctoritates q̄ plurime q̄s longum esset
recitare hoc idem asserūt manifeste. et
p̄pter easdem rōnes dicūt q̄ tota mul
tudo xp̄ianorū nūc vīta mortali viuē
tium non est maioris auct̄is q̄ sit sc̄m
euangeliz. q̄ multitudo vīuentiū de
bet vsq̄ ad aiām et sanguinē defen
sare euangeliz. Ad terciā rātionem cano
nistarū rident nōnulli dicentes q̄ sum
mus pontifex debet sacrarū literarū ha
bere noticiā z etiā i sacris canonib⁹ de
bet esse peritus. Et ideo symbolum or
dinare z articulos fidei recte distinge
re spectat ad ipsū p̄cipue cum consi
lio z assensu p̄cilij generalis. Si sym
bolū ordinando z articulos fidei disti
guendo z eadē rōne in distinguēdo at
tentice que assertio est catholica z que
heretica reputanda. theologie p̄nci
paliter debet inniti. sc̄ario aut i sacris
canonib⁹ se poterit fundare. Et ideo ex
istā rōne cōcludi pōt: q̄ ad theologos

spectat p̄ncipalit̄ diffinire docēdo vel
legē alijs exponēdo q̄ assertio inter ca
tholicas queue int̄ hereticos d̄ mīera
ri. Et licz cū theologi vel alij de heresi
accusant vel alios excusare conant̄. li
bell⁹ excusationis r̄sionis appellatōis
z h̄mōi p̄ponē nesciāt nec formare sed
ad canonistas opteat eos recurrē. non
t̄si ex h̄ p̄cludit q̄ ad eos p̄ncipalit̄ p̄
tineat diffinire q̄ assertio catholica z q̄
heretica ē censenda vt dictū ē. q̄ alid ē
discernere q̄ assertio ē r̄. et aliud ē scire
formas accusationū z modū agēdi cō
tra hereticos in iudicio defendendi de
heresi accusatos. q̄ primum ad theolo
gos. sc̄m ad canonistas dīnoscit perti
nere. qm̄ aliud est cōgscere denarios ve
ros a falsis. aurū ab auricalco. eq̄s sa
nos ab eq̄s egris. arma fortia fabricata
ab alijs. Et aliud est scire si aliq̄s d̄ al
quo p̄dictorū voluerit in iudicio accu
sare aliquē. Accusar⁹ si se voluerit de
fensare quō libelli accusationis. respon
sionis. appellatōis. z h̄mōi. quia vti i
iudicio fuerit oportunū confici debeāt
et formari. Primum ad monetari⁹ aurū
fabres. fabres ferri. et fabricatores ar
morū spectare dīnoscit. Sc̄m d̄o ad
iuristas nō est dubiū p̄tinere. Dñ per
istā rātionem p̄bari p̄tingeret q̄ ad iur
istas p̄tinet discernere qd aurū est verū
z qd falsum. q̄ panni sunt artificialiter
facti q̄ aliter. Et vt p̄cludā breuit̄ de o
bus mechanicis z reb⁹ naturalib⁹ vni
uersis. q̄ in vsum hoīm veniunt h̄ient
p̄ncipalit̄ iuriste discernere qualia es
sent fin naturā suarū vel artem. cum de
h̄mōi om̄ib⁹ p̄tingat in iudicio litigare
In quo casu necessariū est litigātes p
libellis accusationes responsionis ap
pellatōis z huiusmodi ad iuristas ha
bere recursū. Constat q̄ sepe iurispe
riti de rebus minimis an sint tales q̄
les debent esse fin naturam vel artem
a qua sunt nesciunt. indicare. quomō
k

in de talibus rebus recuperandis vel defendendis in iudicio opteat formare libellos et alia que spectant ad formam agendi et defendendi coram iudice non ignorant.

Quomodo heretici a fidelibus sunt vitandi.

Quia considera-
tio est si heretici sunt vitandi. que videtur alicui quod non secundum illud Math. xiiij. ne forte colligentes zizania eradicetis sit et triticum sinite utraque crescere usque ad messem. zizania sunt heretici. triticum vero fideles: messis finis scilicet heretici sunt tolerandi inter fideles et non sunt ab eis vitandi usque ad finem scilicet. Pro declaratione huius considerationis et solutione argumenti notandum quod multiplex est comio et similiter multiplex est comionis privatio. Est enim comio spiritualis. scilicet que est in sensu vero vel interpretativo et hoc modo non est cum hereticis comiandum sic intelligitur illud. iij. cor. vj. Exite de medio eorum glo. spiritualiter. scilicet ut eorum scelera increperitis. Est secundo comio in sacris heretici modo non est comiandum cum hereticis notatur siue notatis. que etiam licet non sint notari siue notati tamen quantum est ex se privatur effectui comionis sacrorum quia ipso iure sunt excommunicati siue occulti siue manifesti. est de hereticis excommunicatio. Est iterum comio in cibo potu et huiusmodi heretici modo non est comiandum cum illis hereticis que precepti sunt ab ecclesia notati. Est etiam. iij. comio corporalis ut cohabitatio in eadem civitate. et talis comio non vitabat in principio propter multitudinem hereticorum. si autem timeretur de lapsu ab aliquibus tunc esset non habitare cum eis. Sic ergo potest responderi ad argumentum quod illud dictum potest intelligi de hereticis occultis quorum heresis deprehendi non potest tales enim et si excommunicentur excommunicatione generali non tamen excommunicatione personalis nec exterminantur gladio materiali. nisi cum multitudine infidelium manifestorum intelligatur

vel intelligi potest de catholicis malis. Unde rabanus huius discretiois exemplum equum mittit de tolerare malos propter bonos. Sciendum autem quod messis dicitur tempus illud que heretici manifeste corrupti aliorum sunt abiecti endi evangelica falce secundum heretici intelligitur permissio que tempore illo que non discernitur plene an sit hereticus. cum autem innotuerit plene ecclesie corruptio sua est personaliter precipiendus. Unde augustinus. de vera religione dicit sententialem quod in ecclesia tam diu sustinetur error alicuius donec aut accusatio inveniatur. aut opinio prava pertinaciter defendatur. Cum autem dicitur. i. cor. xij. necesse est hereses esse. Ibi dicitur necesse illud quod est vitale per accidens siue propter intentionem hereticorum. scilicet ad hoc ut ab his que se exercet in divina scriptura pigritia earum discutendi excutiat et magis fidelis veritas declaretur: ut supra patuit consideratione. v. Etiam habet ex glo. super illud Isa. viij. Hec dicit dominus rex. scilicet. usque ad finem seculi erunt aliqui hereses vel malicie hominum ad exercendam fidelium sapientiam et patientiam. Sic ergo patet quod heretici sunt vitandi. scilicet notari. Dico et sine denunciatione cum nulla possit tergiversatione celari puta si publice predicarent per fidem. extra de cohabitatione clericorum et mulierum. c. via. et c. finali. possimus tamen et debemus eos monere et inducere ut ad veram fidem redeant. In alijs vero non licet eis comicare etiam si sit per filium maritum vel uxorem aut sororem huius servituti subiectus. et ideo si infidelis discedat. discedat secundum apostolum. xxviii. q. j. in ca. si infidelis.

An sit cum hereticis aut alijs hominibus publice disputandum.

Quia consideratio
est. Si est cum hereticis vel cum alijs infidelibus publice disputandum. Respondet secundum Thoma in secunda secunde. q. x. quod in

disputatōne fidei sunt duo p̄siderādā. vñ ex parte disputantis. s. quia disputat tanq̄ dubius de fide et experiri volens veritatē tūc peccat p̄culdubio tāq̄ infidelis. Si aut̄ disputat ad confundendū errores vel ad exercitiū est laudabilis. Aliud est p̄siderandū ex parte audientū virum. s. ipsi sint instr̄cti et firmi in fide tūc em̄ nullū est periculuz disputare. Aliut si audientes sūt simplices et in fide itillantes et tūc circa tales distinguendū est. q̄ si sunt sollicitati ab infidelib⁹ nitentibus in eis fidē corrumpere tūc necesse est publice disputare dūmodo inueniant aliq̄ ad h̄ ydōnei. p̄ hoc em̄ simplices in fide firmabūtur et tollet̄ decipiēdi facultas in fidelibus. Si vō nō sunt sollicitati tūc periculosum est publice de fide disputare corā simplicib⁹ quoz̄ fides etiā ex h̄ est firmior: q̄ nihil diuersum audierūt: et ideo nō expedit eis vt audiāt verba in fidelīū disputantiū p̄ra fidē. phibētur quoq̄ om̄es layci publice disputare de fide vel occulte. q̄ vō p̄ra fecerit excomunicatōnis laqueo innolet̄ extra de hereticis. c. q̄cūq̄ li. vi.

De modo inquirendi hereticos.

Decima considera-
tio est videre q̄s est mod⁹ inquirendi hereticos. Ad qd̄ breuiter dī q̄ si papa dat certā formā illa tenenda est alias p̄nt queri p̄ accusatōez̄ inquisitionē et denunciatōez̄. Sed in examinatione testiū p̄ra hereticos debēt interesse due p̄sone religiose et si fieri pōt p̄ publicā p̄sonā p̄scribi testiū dicta ex de hereticis. c. vt officiū li. vi. §. volumus Et p̄cedit̄ religiois q̄ dū eēt in seculo tabellionat⁹ officiū habuerūt et exercuerūt et etiā clericis si in sacris sint cōstituti exercē libere officiū tabellionatus q̄ ad p̄missa si ets̄ in iuncum fuerit

vt in dicto ca. vt officiū. §. p̄cedentes Item tenent̄ dyocesanī vel archiep̄i vlt̄ archidiaconi semel saltē in āno p̄ se vlt̄ p̄ alios q̄rere hereticos vbi fama ē eos habitare. et illos quos credūt de hoc aliquid scire debēt p̄pellere iurare vt indicēt si quos habēt suspectos p̄pter occultā cōuenticulā vel alia signa. extra i ca. excoīcam⁹. §. addicim⁹. Suspectus aut̄ si vocatus p̄fiteretur et sperat̄ de correctione pōt ei iniungi p̄nia salutaris. si aut̄ negat et ante sit infamatus indicet̄ ei purgatio quā si nō p̄fiterit excoīcabitur et vsq̄ ad satisfactōnez̄ condignā ab omnibus euitabitur et si per annum sic steterit extunc velut hereticus condemnēt̄ vt i dicto ca. excoīcam⁹. §. qui aures. Item illi qui p̄sunt ciuitati vel loco alij quocūq̄ nomine. censcātur ad requisitōnez̄ eorum debēt iurare p̄. esse attendere inuolabilt̄ et seruare ac facere. ac omnibus subditis inuolabilt̄ obseruari toto tempe sui regim̄is constitutiones in fauorem fidei a sede apostolica pmulgatas ac etiā approbatas. quas qui iurare noluerit et seruare vt infamis et tanq̄ hereticorū fautor ac de fide suspectus. officio et honore sui regim̄is expolietur. nec vlt̄erius ad dignitatē aliquā vel officiū publicū assumatur nec teneat aliqd̄ quod fecerit vt potestas balius consul vel rector extra li. vi. capi. vt officiū §. statuimus. Debent etiā om̄es rectores in hoc negocio parere dyocesans et etiā inquisitoribus nec aliquo modo debēt cognoscere de hoc crimine. vt captus liberare et huiusmodi. alii as sunt excomunicati et si excommunicatōnem sustinuerint per annum condemnari debent tanq̄ heretici extra in ca. vt inquisitionis li. vi. Itē i negocijs h̄sis p̄cedi pōt simplr̄ et de plano. et si p̄culū eēt nō notatis accusatōib⁹ vlt̄ testib⁹ publice nisi corā aliquib⁹ p̄uidis

k ij

scipiendo et detinendo secretum et huiusmodi
cessante periculo publicentur ut sit in alijs
iudicijs extra in ca. statuta. li. vi. Sed
nunquam hereticus poterit appellare. Di-
co quod hereticis inhibita est appellatio ex-
tra eodem ut inquisitionis li. vi.

**De pena qua sunt puniendi
heretici.**

Undecima consi-
deratio est quali pena sint here-
tici puniendi. Respondetur quod quadruplici pena
sunt heretici feriendi. scilicet excommunicatione de-
positione rerum ablatio et militari persecu-
tione. Excommunicatione quia omnis hereticus siue
occultus siue manifestus ipso iure est ex-
communicatus maior excommunicatione. xxiiij. q. i. c.
j. et ii. extra de hereticis. c. ad obediendum
Secundo depositione quia indistincte siue
clericus siue laicus etiam papa vel im-
perator vel quilibet alius debet deponi ab
omni dignitate. xl. di. si papa. xxxiiij. q. j.
quod propter pacem. Tercio rerum temporalium
ablatio: quia omnia bona eorum debent con-
fiscari ecclesie cui deseruiant si erant cle-
rici vel layci si in temporalium iurisdictione sunt
ecclesie subiecti. Aliorum vero laycorum bona
principibus secularibus confiscant. Quar-
to militari persecutione: si enim propter malos
puniendo optineat regiam maiestatem
non solum legibus esse decorata sed armis
armatam. multo fortius propter hereticos
exterminandos. Ideo dicitur glo. j. Co-
rinth. v. de paulo quod cum videbat aliquos per-
ternos ad corrumpentes fidem sathane
tradebat corporaliter vexandos. Sic er-
go heretici non solum excommunicantur et de-
ponuntur: sed et omni officio et beneficio de-
bent expoliari. et si clericus sit de gra-
dari et demum quilibet talis de reliqui
arbitrio patris secularis ad maiorem
debita puniendo. scilicet crematione nisi conti-
nuo post apprehensionem erroris ad fides
velit reverti ac errorem suum abjicere et
satisfactionem exhibere et sic redeuntes

debent in perpetuo carcere recludi et de
here. ca. excommunicationem. ij. Sed quam penas
incurrunt credentes receptores defenso-
res et fautores hereticorum. Respondetur quod qui-
libet talis est excommunicatus et si non satisfecerit
infra annum extunc ipso iure est infam-
is nec ad publica officia seu consilia
nec ad eligendos aliquos ad huiusmodi nec ad
testimonium deus admitti non potest condere
testamentum nec ad alicuius hereditatis
successionem accedere. Nullus quoque eius su-
per quocumque negotio: sed ipse alijs cogitur
respondere si iudex eius non valet sen-
tentia. Si advocatus non admittit etiam pa-
trocinium. Si tabellio non valet eius in-
strumenta et sic in similibus. Si vero sit
clericus ab omni officio et beneficio deus de-
poni. et illi qui tales postquam fuerit ab ec-
clesia denominati evitari pretempserint
debent excommunicari. probantur hec omnia extra
eo. excommunicationem. p. pagopho. credentes. Item
omnes clerici qui talibus exhibent ecclesiastica
sacra vel traderent ecclesiastice sepulture
aut elemosinas seu oblationes eorum recipere
dunt parari suo officio ad quod nunquam resti-
tuent sine idulto sedis apostolice spirituali sicut
et regales quod etiam privilegia in illis dyoce-
sibus non fuerint eis in quibus tales excessus
perpetrare presumpserint ut in deo c. excommuni-
cacionem. pagopho. sane clerici. Et nota quod ipsi
credentes eorum erroribus heretici sunt dicendi.
et. e. excommunicationem. ij. Quicumque et hereticos
credentes receptores defensores vel fan-
tores eorum scilicet presumpserint ecclesiastice
tradere sepulture excommunicati sunt nec dunt ab-
soluti nisi propriis manibus publice extirpantur
et praeiungunt corpora donatorum et locum ille per-
petua careat sepultura et de hereticis. c.
quicumque li. vi. Item heretici cum omnibus fautoribus
modo dictis et ipsorum filijs usque ad septimam
generationem ad nullum ecclesiasticum be-
neficium seu officium publicum admittant
aliter irritum est extra. e. ca. quicumque
pagopho heretici. Et si dicas ex pre-
dictis colligitur quod hereticus est multipli-

et pena puniend⁹ hoc videt^r irratiōnabi
le. q² deus nō punit bis in idē. Cuz
q² om̄s heretici sunt excoīcati vt dicitur
est et excoīcatio sit pena sequit^r q² non
sunt alia pena puniendi. Rūdet q² pro
vno pctō vna pena quis punit. Sed si
ad vnu pctm̄ plura pcurrūt q² sunt mlti
ta pctā vel ppter relapsū eiusdēz pōt
hō iuste puniri multiplici pena. Sids
ergo labit in damnataz heresim punit^r
pena excoīcatōis. q² vt dicitur est om̄s
heretic⁹ est excoīcat⁹. S² si p⁹ abiurataz
heresim iterū labat debz alia pena cor
porali puniri vel tpali damnari.

Quis potest capere hereti
cos et tormentis exponere.

Duodecima consi
deratio est scire q² pōt capere et
tormentis exponere hereticos. Rūdet
q² tam ep̄s q² inquisitor vnus sine
alio pōt citare et cape et tute custodire
vel ppedib⁹ m̄cipare ac maniciis serre
is si eis vltimū fuerit faciendū. S² de
putare dare carceri et q² magl ad penas
q² ad custodiā videat vel tormētis ex
ponere vel ad finem pcedere s² eos nō
pōt ep̄us sine inquisitore. nec inquisi
tor sine ep̄o aut eius sup hoc delegato
aut ep̄ali sede vacāte delegato capli si
sui adinuicē coplā possint habere infra
octo dies postq² seinuicēz requisierint
pnt tñ qlibet p̄dictoz cōmittē alteri vi
ces suas vel p lras significare suū con
siliū et p̄sentū extra de heretic⁹ mlti
toz in clementinis. Sed occurrunt
hic finaliter. xv. difficultates. Prima ē
si carcer in quo ponunt heretici debe
at esse cōs ep̄o et inquisitori. Dicit^r q²
sic et debēt habere duos custodes vnu
quem volēt ep̄us et ei pvidebit et vter
q² eozum potest habere sub se vnum si
delem ministrū et illius loci erūt due
clauēs diuerse. quarum vnus custodū
manū et alius aliam tenebit. et poterit

officiū ministrandi charitatis com
mittere suo ministro et tenentē p̄dicti
custodes anteq² exequant^r officiū corā
eis a quibus assignant^r iurare tacitūā
gelij q² in custodia omne diligentiaz
quā poterūt adhibebūt et q² alius car
ceratoz nihil in secreto loquet^r vn⁹ nisi
audiente alio. et q² ip̄s carceratis fide
liter conferent^r p̄uisionē quā ip̄s reci
piunt ex ordinatōne p̄munt et q² a pen
tibus vel amicis vel alijs fidelibus p
sonis offert^r eisdem nisi ep̄i vel inquisi
toris vel suoz cōmissarioz ordinatō re
fragetur ip̄s fideliter et absq² diminu
tione aliqua ministrabūt nec in his fraz
dem aliquā adhibebunt et eodem mo
do iurabūt p̄dicti custodum ministri et
coram eisdem extra. e. ca. multoz in
clementis. Et eodem modo iurabunt
notarij inquisitoris corā ep̄o cum in
quisitore vel substitutis ab eis q² suoz
officiū fideliter exercebunt et idem
fir de alijs psonis necessarijs ad d̄ictū
officiū extra. e. multoz in clementi
nis. Secūda difficultas est de xp̄ia
nis q² efficiunt iudei vel redeūt ad iu
daismū si debet pcedi contra eos si
cur contra hereticos dico q² sic etiaz si
infātes metū vel mori fuisset baptizati
si de hoc fuerint confessi. Aut p iude
os aut xp̄ianos muniri sicut cōtra fau
tores et defensores talium pcedendū
extra de here. ca. contra. li. vj. Tercia
difficultas est si ppter heresim marito
rū debeant p̄ficari dotes vxoz catho
licaz. Dicit^r q² non nisi cū eis sc̄lēter. s.
sc̄lendo eos esse hereticos cōtraxissent
extra. e. decreuit. li. vj. Quarta diffi
cultas est si post mortem heretici pos
sint occupari bona eius si de eius hē
si non fuit in vita declaratum. R̄spō
detur q² sic si postea declaretur extra e.
accusatus. s. pozo. li. vj. Quinta dif
ficultas est si debeant puniri sacerdo
tes qui instruat hereticos de celando

k iij

veritate dicit q̄ debita pena debent ca-
stigare. Religiosi etiā heretici sunt gra-
uius alijs puniēdi extra. e. accusatus.
S. sacerdotes. li. vi. Sexta difficultas
est de etate inquisitoris viri. s. requira-
tur determinata etas vt possit officium
exercē. Rūdet q̄ nō pōt eē inq̄sitor nisi
si attigerit. xl. an. et tam ipse q̄ pmissa-
rij deputati nō pōt pecuniā extorque-
re nec sciēter ecclīaz bona ob delictuz
clericorū fisco ecclīe applicare. alioqn sē
excoīcati ipso facto a q̄ non pōt absolui
pterq̄ in mortis articulo. donec illis a q̄
bus extorserint plene satisfecerit d̄ pe-
cunia sic extorta nullis p̄uilegijs paciz
aut remissionib⁹ sup̄ h̄ valitūz eē d̄ he-
reticis volētes in clemētijs. Septi-
ma difficultas ē si pōt inq̄sitor pcede-
re p̄ aliquē officiale vel nūciū romane
curie. d̄ q̄ nō vtz cōuaganti Job. xxiij.
q̄ incipit p̄frater. Octaua difficultas
est q̄s xp̄ile d̄scend⁹ est relapsus. Rūde-
tur q̄ accusat⁹ de heresi vel suspect⁹ ve-
hemēti suspitōne q̄ in iudicio abiura-
uit et postea p̄mittit in ip̄am talis cen-
set relapsus. licet antea ip̄m heresis cri-
men non fuerit plene p̄batū s̄ si lenis
fuit suspitio non d̄ iudicari relapsus.
q̄q̄ ex h̄ sit graui⁹ puniend⁹. nō tñ d̄
ex h̄ i heresim flapsorū pena puniri ex-
tra de here. accusat⁹. li. vi. Qui d̄o in
vna sp̄e siue in vno fidel articulo v̄ sa-
cramēto ecclīe errauit et postea abiura-
uit simplr vel generalr h̄esim si postea
erret in alio relapsus ē iudicand⁹ eē. e.
accusat⁹. li. vi. Ille aut̄ de cui⁹ lapsu in
heresim an abiuratoz p̄stiterat v̄ nūc
p̄stat si postea hereticus receptet deda-
cat v̄sitet vel associet vel mūera aut do-
na eis donet vel mītrat vel fauorē im-
pendat q̄ excusari nō possit iudicari d̄
relapsus. extra. e. accusat⁹. li. vi. in tali
casu verum est qd̄ dicit apl̄s ad Rom̄.
primo. q̄ talia agūt digni sunt morte si
solum qui faciūt. sed etiam q̄ consenti-

unt facientibus. Nonā difficultas ē
si qñ negotiū heresis committit alicui
vel aliquib⁹ generaliter in certis locis
adunatēpis auctas eoz ordinaria pce-
dendi vel delegata si eā hēant. Dicit q̄
nō s̄ vtrazq̄ de eodē facto inquirē pos-
sunt cōiter et si diuisim pcedant cona-
ri debēt sibi cōicari processus vt p̄ hoc
melius possit veritas inueniri et p̄ viro
q̄ simul snia pferat nisi alter alteri de-
ferat q̄ si in snia nō p̄cordent ad sedem
aplicam remittat. extra. e. per hoc lib.
vi. Et intellige q̄ p̄dictam p̄municatō-
nem p̄cessuuz oportet fieri. qñ nihil a-
liud restat agendū nisi q̄ snia p̄mulge-
tur. quia si alter nō posset p̄mode pce-
dere nisi v̄sitis acibus alteri tūc semel
tñ cōmunicatio tribuat vt in extraua-
ganti b̄ndicti. xi. q̄ incipit ex eo. De-
cima difficultas est quā penam incur-
runt epi vel inquisitores vel eoz sub-
stituti si maliciose aut fraudulenter im-
ponāt alicui crimē heres̄ vel aliqd̄ alto
falso imponentes qd̄ impediāt execu-
tionē officij eozūdem. Rūdet q̄ si ip̄i
causa odij. gr̄tie vel amoris vel lucrit
vel cōmodi tēpalis omiserint pcedere
vel aliquē vexarent imponēdo ipsam
heresim et. Si epi sunt vel supra p̄ tri-
ennū incurrunt suspensionem ab offi-
cio. Si inferiores sunt excoīcati sunt a
qua nō nisi p̄ papaz possunt absolui p̄-
terq̄ in mortis articulo. et eandē penā
incurrūt si omiserint p̄tra quēq̄ pce-
dere vbi fuerit pcedendū. extra de he-
re. multoz in de. Undecima diffi-
cultas est si in aliquo casu sunt hereti-
ci tolerandi. Rūdet q̄ in pena heresia
tria possum⁹ considerare. Primo ip̄s-
us grauitatē criminis. Secdo ecclīe cor-
rigentis charitatē. Tercio ip̄saz fideli-
um vtilitatem. Considerando p̄io cri-
minis grauitatem statim cum heretici
dephensi sunt essent interficiendi ma-
gis q̄ incendarij aut falsarij. vñ Exo.

Consideratio duodecima LXXVI

xxij. statim cum moyses descendit de monte madauit quod frater interficeret fratres suos et primum primum per peccatum ydolatrie. Et deus. vij. mandatum fuit populo israelitico ut aras hereticorum subuerteret et sculpas pueret. Et. iij. reg. xxij. dicitur quod rex iozias vidit sepulchra que erant in montibus et tulitque ossa eorum de sepulchris et posuit illa. Si vero consideremus in tali crimine charitatem ecclesie tunc non statim tradunt heretici exterminio. sed circa eos seruatur ordo correctiois fraternae. quod monent primo et secundo et si postmodum reperiunt relapsi non amplius ecclesia eos tolerat quod nihil amplius de eorum correctioe impat. Sed considerando utilitatem fidelium si aliquid sint heretici que sic defendunt falsitatem suam in terra multitudinem faciant et pueniculorum segregatio nes vel ecclesie conturbaciones cogiter tunc absque alia dilacione vel inquisitione exterminandi sunt. quod cum bonum commune sit preferendum priuato magis est. prouidendum saluti communi quam saluti alicuius vel aliquorum.

Duodecima difficultas est. si heretici reuerentes ad fidem semper sint recipiendi. quod dicitur Exo. xxij. maleficos non patieris vivere. unde glo. per maleficos intelliguntur peccatores peccato heresis et peccato contra naturam. que statim sunt vita corporalis priuati ne alios inficiant. Respondet quod hereticos esse recipiendos potissime relapsos triplici potest intelligi. Primo ad sacrorum preceptorum. Secundo ad bonorum temporalium restitutionem. Tercio ad vite temporalis preservationem prima reuersio nunquam negatur hereticis. quod salus anime ex ordine charitatis omnibus est appetenda etiam inimicis iuxta illud Math. v. Diligite inimicos vestros benefacite hijs qui oderunt vos propter quod heretici semper reuerentes quantumcumque et quotienscumque relapsi fuerint ab ecclesia recipiunt ad penitentiam et eucharistie preceptionem. unde sicut scribitur.

extra de here. c. super eo. §. nos itaque lib. vij. quod si post relapsum heretici penituerint et penitentie signa manifeste apparuerint in eis sacramenta penitentie et eucharistie humiliter petita neque sunt eis deneganda. Sed secundo et tercio modo negatur eis reuersio. quia si ipsi seruarentur in vita post relapsum et restituerentur ad dignitates et ad bona temporalia. et in vita corporali seruarentur incolumes. si iterum laberent possent alios inficere et alij citius in heresim laberent si ipsi sine pena transirent. Iterum tamen ecclesia hereticos ad bonorum temporalium restitutionem recipit vel propter bonum lucis in tuendum. Dicit enim augustinus in epistola ad Romanos centum nonnullos toleramus quos corrigere vel punire non possumus nec propter paleas relinquimus archidiaconum. nec propter edos in fine segregandos deserimus gregem domini. nec propter vasa facta in puluella in gramus de domo domini. per ergo quod conceditur hereticis reuersio et quomodo non.

Decima tertia difficultas est. si loquimur de hereticis non relapsis cum volunt redire ad fidem qualiter debent recipi Respondet quod si aliquis hereticus vel hereticorum credens receptator. fautor. defensor necnon et de heresi infamatus vel suspectus ad unitatem ecclesie redire voluerit ad arbitrium episcopi proprius debet ab iurare errorem et promittere et etiam per scripturam firmare. quod tenebit firmiter ad mandatum ecclesie catholicam fidem et hoc publice scire quod ei peccatum fuerit publicum vel priuatum. j. q. vij. quatenus. de pse. dis. ij. ego berengarius episcopus de here. ad abolendam. De ista de finem ecclesie formam absolutam de qua. xj. q. iij. cum aliquis. extra de sen. ex co. cum desideres. Postea eis de impo nit quod in talibus solet iniungi ut in ca. quoniam. et capi. ego berengarius. ubi supra. Et quando tales volunt reuertere prouideri debet solerter quod sint vere conuersi si debeant recipi. ex. c. et officium. §.

h. iij

l. ii. vi. Pena autem q̄ talibus dz im-
ponit declaraf. extra de hereticis exco-
municam. ij. vbi dicit. Si qui autem
de pdictis postq̄ fuerint deprehensi re-
dire voluerint ad agendam pdignam pe-
nitentia in ppetuo carcere detrudatur
Decima quarta difficultas est si pre-
latus sit hereticus vtruz habebat pote-
statem spūalem. Rñdet q̄ prelatus he-
reticus nō est p̄latus etiā si sit papa: qz
ipso facto est depositus. Vnde papa
eligit in caput totius ecclie iuxta illud ad
Eph. j. ipsum dedit caput sup omnem
ecclesia que ē corp⁹ xpī. Capitū autē ē
inflūere vitā in omnib⁹ membris. z p̄n-
cipium vite spūalis est ipsa fides quia
sine fide impossibile ē placere dō. Vñ
apls ad Heb. xj. Fidē dicit eē substan-
tiam. i. fundamentū omnīū rerū sperā-
darum. Si ergo papa dephendat de-
votus a fide caret vita spūali z p̄ conse-
quē alijs inflūere nō pōt Vnde sicut
homo mortuus nō est homo: sic papa
in heresi dephensus nō est papa ppter
qd ipso facto ē depositus si ergo h̄ di-
citur de papa multo fort⁹ de quocūq̄
alio p̄lato inferiori. Amplius autē de-
clarat pdicta difficultas s̄m Thom. in
scda scde. q. xxxix. ar. iij. vbi distinguit
de duplici p̄tate spūali. quaz vna ē sa-
cramentalis alia est iurisdīcōnalis. Sa-
cramentalis est q̄ p aliquā p̄secratōem
p̄fertur z talis s̄m essentiam remanet i
homine q̄dū vivit: siue in scilicet siue
in heresim labat. qd p̄ hoc q̄ rediēs
ad eccliam nō iteruz p̄secrat. s̄ tñ tales
vsum p̄tatis amittūt: ita q̄ nō licet eis
sua p̄tate vti. si tñ vti fuerint effectū ha-
bet in sacralib⁹. qz in his hō nō operat̄
nisi sicut instrūm̄ dī. Vñ effect⁹ sacrales
nō excludunt ppter culpā quācūq̄ cō-
ferētis sacrm̄. P̄tās aut iurisdīcōnis
est q̄ ex simplici iunctione hoīs cōfer-
tur z ideo nō immobiliter adheret z in
scismaticis z hēticis nō manet. Vñ nō

pōt absolvere nec excoicare nec indul-
gentias facere. aut aliqd h̄mōi z si fece-
rint nihil est actū. vij. q. j. nonacianus.
Decima quinta difficultas est si p̄
abīratōnem heresis aliqui inveniā-
tur relapsi vtrū sint statim tradēdi iu-
dictio seculari. Rñdet q̄ sic: qz sicut fi-
des est fundamentū spūale eo q̄ sine
fide impossibile est placere deo vt dici-
tur ad Heb. xj. sic heresis que est fidei
corruptio totam spūalem vitā h̄z surri-
pere eo q̄ modicum fermentū totam
massam corrūpit. j. Cor. v. Vñ de au-
toritate iudicij secularis scribit. xxxiiij.
q. liij. refecande q̄ refecande sunt putri-
de carnes et scabiosa outis a canis re-
pellenda est ne tota domus massa. cor-
pus z peccora ardeat corrūpat putre-
scat z intereat. Alius em̄ in alexandria
vna scintilla fuit: s̄ qm̄ nō statim opp̄s-
sa est totū orbem ei⁹ flama depopulata
est. vñ ad h̄mōi periculū evitandū cuz
heretici dephendunt relapsi vel per fa-
cti enidentia vel p̄ p̄p̄iam p̄fessionem
seu p̄ testes absq̄ mora tradēdi sūt iu-
dictio seculari. Et p̄pterea scribit. extra
de here. sup eo. li. vi. Nos itaq̄ inquisi-
tioni tue de fratrū nostrorū p̄silio rñde-
mus q̄ q̄ post abīratōes dephensi fa-
erint in heresim cecidisse sine vlla peni-
tus audientia relinquēdi sunt iudicio
seculari. Et sic imponit finis. ij. li. in q̄
de natura seu quidditate heresis. d̄ mo-
dis hereticorū. de heresib⁹ repululātib⁹
istis tpibus: de mō inquirendi eos. z d̄
eorū punitōne dictū est. frustra em̄ here-
tici sunt circumlatrantes z q̄si per in-
nas nostrum fidei fortalicium impug-
nantes cum sit turris fortitudinis a sa-
cie inimici in virtute domini nostri Je-
su christi cui est honor et gloria in secula
seculi Amen.

Explicit liber secundus.

Liber iij Consideratio prima LXXVII

Incipit liber tercius de iudeorum bello contra fidei fortalicium.

Ereticorum bello

Ilo quasi periculosiori soluto cum sit a familiaribus inimicis latenter amissus. Iudeorum vesana progenies non erubescit temerare si possit in fidei fortalicium per viribus expugnare ac si cecus in campum exiret ut pugnaret cum vidente. Non enim vident cecitate percussit quod est turris fortitudinis a facie inimici. Ut ergo videatur modus bellandi iudeorum dissolutio sui belli et eorundem perfusio in prout tercio libro nostri fortalicij duodecim perfide rationes intellectus occurrunt pertractande. Quarum prima erit de iudeorum cecitate et sua nebulosa noticia. Secunda de iudeorum parentela ex salmuth doctrina.

Tercia de iudeorum diversitate in sua fide et credentia. Quarta de iudeorum bello per argumenta sumpta ex lege mosaica. Quinta de iudeorum bello per argumenta sumpta ex lege evangelica.

Sexta de iudeorum bello per argumenta sumpta ex naturali scientia. Septima de iudeorum crudelitatis et sua inaudibilis sententia. Octava de iudeorum fatuitatibus et sua grandi stulticia. Nona de iudeorum expulsionibus et sua magna ignominia. Decima de iudeorum mirabilitatibus et sua obstinata malicia. Undecima de iudeorum obligatione ex iure canonico et civili ac ordinatone regia.

Duodecima de iudeorum perversione in fine seculi a sua duricia.

De iudeorum cecitate et de sua nebulosa noticia.

Arca prima consideratone

Arca prima consideratone quod est de iudeorum cecitate duo sunt videnda. Primum quod est causa

cecitatis eorum. Secundum si possit sanari ut reducantur ad lucem. De primo dicitur quod causa cecitatis iudeorum est quod domino peccaverunt sicut deducit magister bernardus. oliverij in tractatu suo propter cecitatem iudeorum allegans illud super oph. j. ambulabunt cecum. quod domino peccaverunt. licet enim verba ista generaliter de omnibus peccantibus sint dicta quod vere domino peccant teste psalmista. quod dicit. tibi soli peccavi et malum coram te feci psalmista. l. ex quo peccato spiritualiter cecum efficiunt. iuxta illud sapientie. ij. Excecavit eos malicia eorum spiritualiter non intelliguntur de iudeis quod quodam singulari modo domino peccaverunt ipsum christum filium dei iniuste crucis supplicio interimendo. propter quod spirituali modo facti sunt cecum in omnes gentes ut non solum pariant cecitatem culpe sed ceteri peccatores etiam habeant cecitatem ignorantie super omnes. propter quam ignorantiam scripturam proprie legis nunc intelligunt. et quod in illa ad eorum directionem est valde clarum. in prophetia damnationem venit in obscurum de quibus dicitur Tere. iij. Erraverunt cecum in plateis. errare enim in plateis nihil aliud est quam deficere in scripturis clavis et manifestis circa quas non proprie dicunt errare qui nolunt ipsas recipere sed illi qui volunt intelligere. et tamen dicunt se eas tenere sicut cum non dicunt vere cecum cui est ab eis visibile obiectum sed qui presente obiecto non potest habere visionis actum. Populus igitur iudaicus merito dicitur cecum quod vetus testamentum recipit et que in eo scripta sunt recte intelligere nescit. Dicitur enim iudei quod sigillum legis nondum est amorum. dixerat enim deus Isai. in capitulo. viij. liga testimonium signa legem in discipulis meis. hic ponitur occultatio misterij christi. liga testimonium. id est inuolue prophetias in obscuritatibus propter incredulos quibus talia sunt celanda. signa legem in discipulis meis. id est apostolis aliisque christi discipulis qui predicando

legem obscuritates prophetiarum aperuerunt et declarauerunt ostendentes eas in christo impletas ut in actibus apostolorum sicut fuerat a deo preordinatum. Et hoc modo dictum fuit Daniele. xij. capitulo tu autem Daniel clande sermones signa librum usque ad finem ipsius. Cum ergo predictum verbum dixit deus. scilicet signa testimonium et cetera. intellexit propheta quod hoc erat pro peccata populi. orauit deum statim: ut in littera sequenti dicens expectabo dominum. scilicet ipsum christum qui abscondit faciem suam a iacob. id est a populo iudaico descendere a iacob. quia in aduentu eius populus ille pro maiori parte fuit execratus pro infidelitate sicut dicitur ad romanos. xj. cecitas ex parte prigit in israel. et prestolabor. id est patienter expectabo aduentum eius. vel sic et prestolabor cum quasi dicat spes habeo in te. quod istud sigillum amouebis. et ex hoc ordinauerunt indei in suis orationibus ut orarent deum quod amoueret sigillum legis. Dicendo sic in oratione domine si sigillum legis amoue ut eam possim intelligere. Et tenet iudei quod istud sigillum dicitur amovere messias. et ideo in his qui non possunt intelligere ipsius legis spiritus dicitur in talmudico vult dicere. istud maneat in dubio quod usque veniat messias qui illud declarat. Sed verus messias qui est christus ipse iam venit ut patuit supra libro. i. in apertione. xij. thaurorum quarti prout articuli sexti. et infra adhuc magis videbitur cum dissoluetur bellum iudeorum. hic verus messias amouit sigillum legis cum aperuit librum ysaie. Luc. iij. stans in templo ante phariseos. et primum quod se obtulit non sine grandi misterio fuit illud quod in eodem libro. c. lxx. fuerat prophetatum. scilicet spiritus domini super me. eo quod vincerat me dominus. ad annuncianum manum meam misit me ut mederer primum cor de. et predicare captiuis indulgentiam et clausis apertorem et predicarem annum placabilem domino et diem ultionis deo nostro. ut consolaretur omnes lugentes et ponere fortitudinem lugentibus syon et da-

rem eis coronam pro cinere. oleum gaudij pro luctu. pallium laudis pro spiritu meritis. Cum enim legeret hanc prophetiam christus dixit eis. hodie impleta est hec scriptura in auribus nostris. Luc. iij. manifeste amouit sigillum omnium prophetarum qui loquuntur de aduentu messie declarando se esse messiam de quo prophetia loquebatur et postea amouit alia legum sigilla sicut patuit supra libro. j. Et amplius infra patebit. Hunc librum legis et prophetarum vidit iohannes euangelista in dextra sedentis super thronum scriptum in scriptis et foris et signatum sigillis septem. et dicit quod non inueniebat aliquis dignus solvere illa signacula et aperire librum neque in celo neque in terra neque sub terra: imo nec respicere illum et consolans eum angelus qui secum loquebatur. At illi ne sterneris ecce vicit leo de tribu iuda radice david aperire librum et solvere septem signacula eius quod dicit agnoscere stantem. scilicet christum tanquam occisum. Et sequitur et venit et accepit de dextra sedentis in throno librum. et cum aperuit librum quatuor animalia et viginquatuor seniores ceciderunt coram agno cantantes canticum novum dicentes dignus es domine accipere librum et aperire signacula eius quia occisus es et redemisti nos deo in sanguine tuo. ex omni tribu et lingua et populo et natione et fecisti nos deo nostro. regnum et sacerdotes et regnatum super terram. Apoc. v. Sed licet sigillum legis et prophetarum: imo et sigilla sint soluta et littera aperta pro messiam. Iudei miserant quibus fuit missus nolunt credere quod sigillum secreti legis sit amouit. Et hinc est quod idem dubium quod habebant ante quod veniret tenent nunc postquam transierunt milia quadringentis sexaginta annis a sua humanitate. et volunt attenti videre quod prophetie iam sunt implete permanentes in maledictione dicte scripture. ligan testimonium. signa legem. et iterum ysa. vi. Audite audientes et nolite intelligere.

Consideratio prima LXXVIII

gere et videte visionem et nolite agnosce-
re. quasi dicat auditus non intelligit vi-
detis et non cognoscitis. Et statim seq-
tup. excecata cor populi huius et aures ei-
us aggrauata et oculos eius claudet ne forte
videant oculis suis et auribus suis au-
diant et corde suo intelligant. Hic no-
tat Nicola. de lyra quod talis excecatio et
obduratio non est a deo directe: sed a libert
arbitrii defectibilitate. Homo ei auer-
tens se a deo meretur ut iuste deus retra-
het gratiam suam ab eo. cuius effectus est illu-
minare intellectum et mollificare affe-
ctum: et ideo ipsa subtracta homo exce-
catur et obduratur ex sua malicia. Et hoc
fuit impletum quoniam ad predicationem christi in
dei per magna parte fuerit obdurati finem
quod dicit expresse Job. xij. propterea non
poterant credere. quia dicit ysaias. ex-
cecauit oculos eorum et indurauit cor eo-
rum. In qua excecatione ac etiam duri-
cia visus in ipso tempore perdurat ge-
neratio ista. Contra quos quoniam contra per-
tinaces tam per simplices iudeos quam
per literatos eorum qui nolunt credere quod
sigillum legis est amonitum. Dicit ysaias. c.
xxix. claudet oculos vestros. id est exce-
cabit: sacerdotes et scribas qui debent
vos dirigere sicut oculi cetera membra cor-
poris. Sciendum tamen quod deus non est cau-
sa excecationis directe sed indirecte in quod
tunc iuste a malis subtrahit gratiam suam
mentis illuminationem sicut statim su-
pra dictum est. Sequitur propheta quia im-
minente euersione iherusalem apparuerunt
plura signa huius euersionis ut dicit in-
fra consideratione. id est que tamen aliqui tanquam
prophete falsi interpretabant in contrari-
um scilicet in bonum ciuitatis futurum. et
principes vestros quia decepti a tali-
bus prophetis rebellauerunt Roma-
nis et erit vobis visio omnium scilicet pro-
phetarum antiquorum qui prophetauerunt
de aduentu christi et de destructione ciuita-
tis et templi propter eius morem sicut ver-

ba libri signati quoniam non potest legi quod dictum
est signatus. Ideo subditur quem cum
dederint scienti literas dicent lege istum
respondebit non possum. signatus est
enim. sic respondent iudei moderni. mul-
ti enim doctores eorum qui precesserunt de
terminauerunt tempus aduentus mes-
sie unus post alium et omnes defecerunt
quia tempora ab eis prefixa transierunt
finem quod dicit Rabi salomon super Dani-
elem et causam huius defectus dicunt
doctores moderni iudeorum. scilicet quod
sermones prophetarum sunt clausi. sic
datur liber scienti literas. id est perito
iudeo et responder se non posse legere.
quia est signatus quasi dicat ego non
legam. quia nolo amouere sigillum. se-
quitur et dabitur liber. scilicet apertus per pre-
dicationem christi et apostolorum et aliorum
predicatorum euangelii christi nescienti lite-
ras. dicenturque ei lege. et respondebit ne-
scio literas. quia quando simplicibus
iudeorum fit sermo de aduentu christi per-
terito et consimilibus dicunt se non esse
peritos in lege. sed quod magistri eorum sci-
rent de talibus respondere quorum er-
roribus firmissime adherent. Sic er-
go accidit omnibus miseris iudeis tan-
quam falsis quod simplicibus quod omnes ceci facti sunt
quod qui nescit legere non intelligit propheta-
tas. et qui scit legere non vult amouere si-
gillum dicens. Video quod per meus et au-
mei non receperunt iherusalem christum nec intelle-
xerunt quod prophetie in eo fuerunt implere:
ergo nec ego volo credere. Hec est ma-
gna cecitas et azimata bestialitas. quia
si primi excecati non cognouerunt bo-
num plus sunt culpandi isti ultimi qui
vident tamen tempore transisse et legunt san-
ctas scripturas et non intendunt in eis si-
gillum amonitum manentes in sua per-
fidia sicut patres eorum. Et ideo In-
vij. christus comparauit eos pueris dices.
cui ergo similes dicam homines generati
omnis huius et cui similes sunt. filios sunt

pueris sedentib⁹ in foro. et loquentib⁹
adinuicē ⁊ dicentib⁹ cantauim⁹ vobis
in tibijs ⁊ nō saltastis. lamētauim⁹ et nō
plorastis vbi dicit glo. l'fals. pueri do-
ctores sūt spū hūiles. forū synagoga vel
ipsa hīrlm in q̄ intra p̄ceptoꝝ dei cōde-
bant q̄ p̄ribulib⁹ solebant exprobrare
q̄ nec psalmis allecti ad laudes assur-
reperūt corde deuoto mēbroꝝ agilita-
te q̄d notat salt⁹ nec trenis. i. lamētatio
nib⁹ p̄phaz in excidijs factis vel fien-
dis ad p̄niam sunt cōuersi. Voluit er-
go x̄ps exprīmē cecitatē ⁊ obstinatōē
iudeoꝝ in p̄dicta silitudine puerōꝝ ad
l'faz em sic faciebāt pueri iudeoꝝ. Cir-
ca q̄d est aduertendū q̄ multum valde
facit ad vīrtutem q̄ aliq̄ a sua puericia
assuescūt oib⁹ opib⁹ v̄tuosis. Id apud
antiq̄s fuit p̄uētū ⁊ expedit q̄ sic pue-
ri exerceant in ludis honestis inducē-
tib⁹ ad v̄tutē ⁊ retrahētib⁹ a vicijs p̄p̄t
q̄d pueri hebreoꝝ hēbant talē ludum.
Diuidebant em in medio ciuitatē i du-
as p̄tes eq̄les ⁊ illi q̄ crāt ex vna p̄te ca-
nebant carmen leticie. ⁊ alij ex opposi-
to carmen lugubre et postea exproba-
bant sibi mutuo ⁊ exultātes dicebant
alijs q̄re sibi nō cōgaudebāt. et ecōtra
alij q̄re sibi nō cōpatiebant. ⁊ h̄ fiebat
ad exprīmendū vanā leticiā ⁊ defectū
compassionis ⁊ amicitie ad inuicē in
hoc mundo sicut videmus frequenter
etiā in eadem ciuitate imo etiā in eodē
vico vel etiā vel eadem domo q̄ aliqui
letant ⁊ alij etiā tristant ex opposito h̄
similiter erat de iudeis q̄tuz ad hoc q̄
viderāt austeritatē ioh̄is nec p̄ hoc mo-
ti fuerāt ad p̄niam ⁊ postea viderūt dul-
cedinē ⁊ mansuetudinē x̄pi. quia dul-
cedinē eius p̄dicauit et cum eis dulcit
⁊ mansuere conuersatus est: nec q̄ues
penas imposuit penitentibus sed dix-
it vade ⁊ amplius noli peccare ioh̄is
viij. ⁊ tū p̄ hoc nō fuerūt moti ad deu-
otionis dulcedinē ⁊ pietatis. h̄ magl. re-

manferūt cecī ⁊ obstinati in petis. scilz
vriusq̄ vitā in malū interpretando q̄d ⁊
faciūt hodiernis t̄pib⁹. Sūt ḡ iudei si-
miles pueris nō q̄tunt ad eoꝝ iḡscen-
tiā: h̄ q̄stum ad ludī eoꝝ interpretatōem
h̄ sufficiāt de cecitate iudeoꝝ. De se-
cūdo. i. si pōt sanari cecitas iudeorum.
H̄ndet q̄ possibilitas nō negat. h̄ quia
medicinā recipe recusant. Idō sūt cul-
pa sp̄ cecī manēt. Ad hāc em cecitatem
ab ipso p̄p̄lo amouēdā sp̄ ecclia ab in-
itio sui adhsbuit spūalem medicinā al-
q̄n p̄ miracloꝝ opationes sicut fuit t̄p̄e
x̄pi ⁊ aploꝝ. Interdū vō p̄ aliquā par-
tialē p̄secutionē vt saltez impleta fa-
cie eoꝝ ignominia puererent ad que-
rendum dominū. Aliquādo p̄ deuotā
oionem sicut in parascene. Drem⁹ ⁊ p̄
p̄fdis iudeis vt deus ⁊ dñs noster au-
ferat velamen a cordib⁹ eorum vt ⁊ ip̄i
agnoscant Iesum x̄pm dominū nostrū.
Nōnunq̄ etiā p̄ sacre scripture p̄e-
dicationē que cōueniens ⁊ vtilis mo-
dus videt ad ipsoꝝ p̄uersionē. Nam
si interdū in eis p̄dicatio non proficit:
meritū tamen sui laboris p̄dicans non
amittit. Vnde bern. ad eugenū. libro
iij. ca. ij. planta. riga. fer curam. ⁊ tuas
explicuisti p̄tes sane incrementuz vbi
voluerit dabit deus: nō tu. vbi forte no
luerit. tibi deperit nihil: dicēte scriptu-
ra. Reddet deus mercedē laboꝝ scōꝝ
suoꝝ vt Sapie. x. Paulus loquit Co-
rinth. xv. plus omnib⁹ laboraui nō aīr.
plus omib⁹ p̄fui. aut plus omnib⁹ fru-
ctificauī. verbū insolens. i. arrogans re-
ligiosissime vitans. alias autē nouerat
hominem quem docuit deus. q̄ vnus-
quisq̄ fm luum laborem accipiet Co-
rinth. iij. nō scdm̄ p̄fectū. id est fructus
conuersionis ⁊ ob hoc in laboꝝib⁹ po-
tius q̄ in p̄fectibus glorandū esse pu-
tauit cum non sit in homine vt sciem
ferenti respondeat.

De iudeorum parentela ex
talmuth doctrina.

Secunda conside

ratio est de iudeorum parentela
ex talmuth doctrina. licet em iudei ex
nobilib⁹ pentibus orti sint quales fue-
runt Abraam Isaac et Jacob. suis tam
pctis exlgētib⁹ mernerūt nōiari ore di-
uino ppl⁹s dure ceruicis vt p³ Exo. xx-
vij. generatio praua atq³ puerfa rē. vt³
Deut. xxxij. generatio praua et craspe-
rans. ps. lxxvij. Et in nouo testō ore
xpi dicunt generatio mala et adultera:
vt patet Math. xij. Generatio incredū-
la Math. xvij. generatio infidelis et p-
uerfa Luc. ix. S³ cecitate pcussi cōpo-
nentes lib⁹ qui apud eos talmuth di-
cūt quedam turpissima scripserūt. ex q³
bus pentela eoz sedissima et horribilis
declarat. Primo dicūt in libro qui di-
cūt hyobamud in ca. qd incipit habba
halgemito sup textū Gen. c. ij. qn de-
us fecit Euam et adduxit ad Adā hoc
autē os de ossib⁹ meis et caro de carne
mea dicūt ipsi sic. Apparet ex h³ textū
q³ adam habuit copulā carnalē cū om-
nibus feminis oim animalū et nō fu-
it refrigerata voluntas ei⁹ quonq³ ha-
buit punctionem cū euā et ideo dixit.
nūc video q³ hoc est os de ossib⁹ meis:
et caro de carne mea: videte quomodo
hoc est abominabile et immundū pre-
ter eo qd est falsum duplici rōne. Pri-
ma quia ipsimet ponūt alibi in Thal-
muth q³ deus creauit adam in grandī
magnitudine plus q³ alterum intantū
q³ dicunt in Canhedrin in ca. quod in-
cipit. Ebac dynema mouet q³ adam te-
nebat de terra vsq³ ad celum et psequē-
ter membra sua habebant esse fm illaz
pportionem ergo quomodo posat ha-
bere coniunctionem cum gallina et cū
passere parvulis rē. Scda ratio ppter
breuitatē tempis q³ ipsimet dicunt in

ca. qd incipit Cohengadol. talia verba
duodecim hore est dies. In prima fu-
it pgregatus puluis de quo factus fuit
Adam. In scda fuit factum corp⁹. In
tercia fuerūt extensa membra sua. In
quarta fuit anima infusa in eo. In qn-
ta surrexit sup pedes. In sexta posuit
nomina omnib⁹ animalib⁹. In septia
fuit facta Eva et ei tradita. In octaua
ascenderūt duo in lecto et descenderūt
et hoc hoc glosat rabi salomon. q³ in il-
la hora generauerūt Cayn et quandaz
sororem cū eo. In nona fuit eis factus
pceptum q³ nō comederent de fructu.
In decima peccauerūt. In vndecima
fuerūt iudicati. In duodecima fuerūt
expulsi a paradiso. Sequit³ ergo fm
hanc autem q³ nō habebat temp⁹ faci-
endi illud peccatū tam abominandū
qd ipsi dicūt et in suis verbis p³dicūt
sibi p³ et contradicūt vnum alteri vn-
de videt³ q³ omia sunt falsa vel menda-
cia. Quicquid sit de falsitate hui⁹ do-
ctrina patet q³ ibidem dicūt rabi eliezer
q³ adam coluit cum omnibus brutis et
iumentis et inde geniti sunt hoies mō-
struosi ex quo cōcludunt duo. primo
q³ iudei sunt fratres hoim monstruoso-
rum. Secundo q³ azina et porca sūt no-
uerce eorum. Dicit forte iude⁹ si homi-
nes monstruosi sunt fratres iudeoz
et azina et porca sunt nouerce eoz: ita
etiā sequit³ de xpianis et alijs hoib⁹ cū
adam sit pater oim. Rūdet q³ nō sequi-
tur ex eo q³ soli iudei affirmant supra-
dicta turpissima et nō alij hoies. Item
demonēs sunt fratres iudeoz qd sic
patet. Nam dicūt rabi salomon q³ ante
creatōnem Eve Adam habuit vxores
nomine lilis. et q³ fuit ante Adam pro-
ligno verito excomunicatus p triginta
annos in quibus ex vxore lilis genuit
tantū demonēs. Item dicūt in libro ca-
hedrin q³ illi. cxxx. anni spacij quod fu-
it ex quo natus fuit cayn et abel quo-

usq[ue] natus fuit Seth. q[uod] durante illo tē-
pore non faciebat adam nisi generare
spūs malignos et ipsa pariebat eos.
Ex quibus manifeste p[er]cludit intentus
scz q[uod] demones et maligni spūs sūt fra-
tres iudeoz et nō alioz hoim. q[uia] ipi so-
li ponūt hanc doctrinā infamātes pa-
trem suū adam. Et ideo p[er]fusionē q[uod] ex
infamatiōe p[er]is sequit[ur] in p[ri]mū repor-
tant. Nū merito dixit eis xpc euz se fa-
crat[ur] filios abrae et essent p[er]dicentes in
opib[us] vos ex p[re] dyabolo estis Job.
viii. Ex quo sequit[ur] q[uod] iudei nō solū sūt
fratres demonū vt p[er]uincit[ur] ex eoz do-
ctrina s[ed] etiā filij dyaboli ex doctrina fi-
lij dei. Et q[uia] demones sunt eoz fratres
iuste diuidūt cū eis hereditatē. s. infer-
ni possessionē. Dicit forte iude[us] q[uod] non
sequit[ur] necessario diuisio hereditat[is] in-
ferni int[er] demones et iudeos lz sunt fra-
tres q[uia] iacob et esau erāt frēs tū iacob
cū esau noluit diuidere hereditatē. Re-
spondet q[uod] esau ideo h[ec] fecit: q[uia] timuit
hereditatis diminituōez. hinc est q[uod] par-
tem p[re]mptit vt pax quid. S[ed] dyabo-
lus abundat in hereditate veritum et
ignitū infernaliū quam libet[er] diuidit
cū iudeis fratrib[us] suis. Item dicit rabi
ysaya q[uod] serpēs qui decepit euaz coiuuit
cum ea et ex h[oc] sequit[ur] q[uod] serpēs est vitri-
cus iudeoz cū ipsi soli hoc ponāt: et iō
nō immerito morē serpentis imitātur
vñ ps. lviij. furoz illis. s. iudeis fm simi-
litudinē serpentis sicut aspidis surdez
obturantis aures suas. q[uia] ipsi obtura-
uerūt aures suas et adhuc obturant ne
audiant doctrinā xpi nec videāt mira-
cula eius. Et iterū ps. cxxxix. Auertūt
linguas suas sicut serpentes. s. in chri-
sti accusatiōe venenum aspidū sub la-
bijs eoz. s. in ecclie blasphematiōe. Pa-
tet ergo iudeoz parentela ex talmutib[us]
et doctoz suoz doctrina. quia sunt fra-
tres hominū monstruoz ex bestiis na-
torum. Sunt etiam eoz nouerce ass-

na et porca et omnes alie femelle bestia-
les. sunt fratres nō min[us] demonū. et fi-
lij dyaboli necnon habentes p[er] vitrico
serpentē eiusdem mores imitantes.

De iudeorum diuersitate in
sua fide et credentia.

Ercia considera
tio est de iudeoz diuersitate in
sua fide et credentia. Notat em̄ m[ag]s al-
fonsus p[er]uersus in libro p[ri]or[um] dei cap[itu-]
tulo. xxxiiij. vbi dicit q[uod] iudei sunt inter
se diuisi in fide: q[uia] aliqui eoz vocātur
rabini et pharisei q[uod] credunt Talmuth.
Alij vocant[ur] carayni q[uod] solūmodo cre-
dunt biblia. Alij vocant[ur] saducei q[uod] non
credūt aias post mortem manere. Alij
credūt q[uod] aie manēt post mortē: sed nō
credūt penam vel remuneratiōem in
alio mundo. Alij vocant[ur] cutibini q[uod]
venerūt de terra q[uod] dicit cutba et habi-
tauerūt in samaria et p[er]uersi sunt ad le-
gem iudeoz metu leonū: et aliqui isto-
rum vocant[ur] samaritani quos alij iudei
habent tanq[uam] hereticos. Alij eoz vocā-
tur mecubilini q[uod] credūt in decem p[er]so-
nis q[uod] dicūt ipsi decez nūeros qui sunt
in deo. Alij credūt in duas substantias.
scz m[ag]strum et discipulū quē vocant ma-
traton q[uod] nomināt deū sicut su[us] m[ag]s.
Alij credūt translatōez animaz de vno
hoīe in alterū de femina in feminam et
de viro in bestia autē vel serpentē. piscē
vel stellā vel aliquā ferā q[uod] remansit in
eis. ex op[er]ionib[us] asceris et pitagore.
Alij credūt q[uod] aie semp fuerūt. Alij sūt
qui dicūt q[uod] anime create fuerūt ab in-
itio mundi. Alij dicunt q[uod] solum crean-
tur quando generauit corpora eorum.
Alij dicunt q[uod] anime crunt in alio mū-
do expoliare ab omni corpore recipiē-
do gloriam dei. Alij dicunt q[uod] erūt vbi
anime cum corporib[us]. Alij eoz cre-
dunt q[uod] comedunt et bibent et facient fi-

lios & q comedent om̃s vinū p̃fice qui
dicit leuiathan. Et aliqui dicunt q ha
bebunt satis ad comedendū in illo p̃
fice p̃ spaciū duoz milium annoz. & q co
medent seminā hui⁹ leuiathan que est
in sale posita p̃ eis a creatōe mundi.
& q bibent vinū qd̃ seruat in suis ṽtis
etiam a creatōe mundi. Illij eoz cre
dunt q erūt ibi sine cibo & potu & sine
cōiunctōe cum mulieribus. Illij cre
dunt resurrectionez mortuoz nunq̃ su
turam. Illij eoz credunt q om̃es ho
mines resurgent. Illij credūt q solum
resurgent filij israel. Illij dicūt q soluz
illi qui fuerūt iusti de israel resurgent.
Illij credūt q etiā iusti aliaz gentiū re
surgēt. Illij eoz credūt q p̃ resurrectionē
sint itez morturi. Illij credūt q p̃ re
surrectionē nūq̃ āpli⁹ moriet̃. Illij eoz
cre. q p̃ resurrectionē erūt i paradiso terre
stri. Illij cre. q erūt i paradiso celesti. Illij
cre. q nūq̃ de⁹ relauit p̃his nec āgel
t̃ps aduēt⁹ messie s̃ solū nom̃ suū. Illij
eoz cre. q relauit p̃his s̃ adhuc nō
accessit t̃ps ei⁹. Illij eoz cre. q iam t̃ps
suū trāsiuit s̃ nō veit p̃ p̃ctm̃ suū. Illij
cre. q s̃a veit & fuit nat⁹ t̃pe desig̃to s̃ q
nō veit ad saluādū eos. Illij cre. q veit
ad saluādū eos s̃ n̄ saluauit eos p̃ pec
cata eoz. et q sic n̄ saluauit eos sic nec
saluauit alios. Illij eoz cre. & dicunt q
nūq̃ adhuc nat⁹ ē. Illij eoz se reputāt
p̃phas & nō credūt vinū nec aliez. Illij
eoz cre. op̃oes p̃positas ex p̃dict⁹ q di
uersimōde s̃t mixte. Et p̃ has om̃s p̃
dictōes opiniōnū iūt eos appet m̃aife
ste q s̃t facti ceci et deniq̃ a via vitatis.
Circa illd̃ t̃ps i q apparuerūt i vestimē
tis iudeoz signula cruc̃ in regē castelle
sic infra dicet̃ fm̃ qd̃ sc̃psit rabi abraaz
benefdra in li. suo q legē glosauit. om̃s
iudei p̃dicti regni & p̃ maiorē p̃te i tota
hyspania signāter in ciuitate burgenfi
erāt saducei & heretici. sicut etiā sc̃psit
rabi mosse legioneñ. in libro quez fecit

p̃ reprehensione saduceoz & dixit q ab
anno creatōis mundi quoz milium
deccc. & xxxvij. annoz cōuersi sūt om̃
nes p̃dicti iudei ad credendū hāc fidez
quā uūc credūt pharisei in Talmuth
nō volūtarie sed violenter p̃pter regis
castelle p̃ceptū. qz in illa carriōneñ. p̃re
dicti regni erāt pharisei et saducei. S̃
saducei habebāt maiorē p̃tēz & non
incēdebūt candelas in nocte dieq̃ sab
bati in aliq̃ loco totius iudaismi et in
ter phariseos erant tres fr̃es honorabi
les & maior hoz vocabat̃ Rabi neha
mia qui temp̃ tristabant & eis discipli
cebat. qz lex phariseoz nō implebat̃ in
ter eos quousq̃ vi⁹ eoz p̃pter honores
sue legis exposuit se piculo mortis in
cendens candelam die sabbati publi
ce p̃pter qd̃ cōmota fuit tota villa & fu
erūt magne cōtentōnes inter eos in a
tū q vtraq̃ ps hz ventre corā rege ill
fonsio & venit in auxiliū phariseoz iu
de⁹ qd̃az p̃dicti regis medic⁹ q dicebat̃
rabi hyu. castri. benalfacar granatēsis.
p̃pter quē fecit rex qd̃qd̃ voluit. & p̃ce
pit om̃ib⁹ saduceis q p̃uerterēt se ad le
gē phariseoz l3 eis nimīū displicuerit
& extūc vsq̃ nūc credūt isti iudei i lege
phariseoz & p̃pter talia acc̃ta volunt
semp de via fide in alterā et curāt de
uij & mirabiles sicut oues sine pasto
re ab illo nūc qñ dimiserūt verū pasto
rem quē hēbant elongantes se ab eius
via & doctrina q fuit ver⁹ messias ih̃us
xpc̃ dñs noster q venit eis ad ostendē
dum viā rectā ne perirent cū sit via ve
ritas & vita Job. xliij.

De bello iudeorum per argu
menta sumpta ex lege mosaica.

Quarto considera
tio ē de bello iudeoz p̃ argumē
ta sumpta ex lege mosaica quib⁹ putāt
nostrū fidei fortaliciū expugnare & re
ducunt oīa argumēta p̃ncipalia ex le

ge sumpta ad numerū. xxiiij. seruabit
aut talis ordo q̄ ad q̄libet argumen-
tū statim dabit sua solutio: q̄ h̄ requirit
certamē militantiū vt p̄fusio euitetur

Prīmū argumentū iudeorū est q̄ p̄-
bant legē moysi p̄petuo duraturā cui⁹
oppositūz fuit declaratū supra li. i. ar.
vi. arguūt ergo sic p̄. Omnia opa dei sūt
p̄fecta s̄ lex antiq̄ fuit data a deo q̄ im-
possibile est in ea dare imp̄fectōez p̄p̄t
quā debuerit cessare. Maior p̄z deūt.
xxiiij. vbi dicit dei p̄fecta sunt opa mio-
rem p̄cedūt xp̄iani ergo sequit̄ conclu-
sio. Confirmat̄ etiā illa lex est p̄fectior
quā deus plurib⁹ miraculis p̄firmavit
q̄ illa quā pauciorib⁹ vel nullis. sed le-
gem antiquā pluribus miraculis p̄fir-
mauit q̄ nouā ergo r̄c. maior est mani-
festa. q̄ sapiens artifex firmius fundat
z magis conat̄ stabilire p̄fectum opus
q̄ imp̄fectū. quēadmodū em̄ plura re-
media sunt adhibenda vbi mai⁹ pericu-
lum iminet ita plura opa vel facta sunt
exp̄denda vbi p̄fectius opus impleri
debet minor etiā p̄z q̄ nusq̄ leguntur
ita magna miracula sicut sunt q̄ habē-
tur i exodo z i toto pentateuco et si alī
quā miracula legunt̄ in euangelio ista
sunt dubia apud iudeos nec apparet
causa quare eis sit fides adhibenda.

Sed q̄ sup̄ omnia vincit veritas vt dī-
cit. iij. Esdre. ca. iij. ideo non est difficile
argumenta cecorū soluere. Dico aut̄ ad
argumentū cū dicit̄. omnia opa dei esse
p̄fecta q̄ deus fecit legē antiquā ita es-
se p̄fectam sicut fieri potuit s̄m p̄ditio-
nem ppli recipientis legem. Nam po-
pulus ille ita erat imp̄fectus q̄ dicenti-
bus exploratoribus. ciuitates terre p̄-
missionis esse fortes z munitas et be-
nes muratas. statim desperauerunt z
dimisso domino z moysi noluerūt re-
uerti in egyptum sicut legit Numeri.
xiiij. Sic etiam quando moyses stetit
in monte syna. xl. diebus. oblit̄ omni-

ntum mirabiliū que viderant in egypto.
ro. declinauerūt ad ydolatriāz vt habe-
tur Exod. xxxij. Si ergo moyses p̄mi-
sisset eis p̄ hereditate regnū celoz vti-
q̄ desperassent si p̄cepisset eis non odi-
re inimicum z dimisso eo p̄cul dubio
ydolatrassent. Illa ergo lex p̄fecta fuit
s̄m q̄ ppl̄s exigebat. Sed adueniente
maiori dispositiōe in ppl̄o p̄fectior lex
dari debuit sicut aia pueri nō est ita p̄-
fecta sicut aia viri. ita lex data popu-
lo rudi tempe moysi nō fuit ita p̄fecta
sicut lex data tempe xp̄i et sic nec p̄pe-
tuo durabilis. Ad confirmatiōez cum
dicebat q̄ plura miracula arguūt p̄fe-
ctionē legis. Dicendū q̄ vno modo
nō est verū. miracula em̄ sunt in legis
datiōe ad confirmandū corda populū
ne vacillent in lege. q̄n ergo ppl̄s legē
recepturus: magis est indisposit⁹ plu-
ra miracula sunt necessaria ad p̄firmā-
dam illam legem. non ergo miracula
plura arguūt legē p̄fectiorem: sed ostē-
dunt populū recipientē illā legem mi-
nus esse p̄fectū z dispositū ad p̄cipien-
dum diuina: quēadmodū em̄ rudis
homo etiam cū multis principijs ne-
scit elicere vnā conclusionem. Ille ta-
men qui est subtilis p̄ pauciora media
scit pludere veritatē scientificam sicut
populus iudeorum rudis cum omni-
bus miraculis in lege antiqua fact⁹ ne-
sciebat veritates cognoscere. sed popu-
lus effectus p̄fectior nō indignit̄ mil-
titudine miraculorum sed paucis mi-
raculis perfecte adhesit veritati diuine:
concessa tamen maiori propositione.
Minor est falsa. Nam maius miracu-
lum fuit liberare totum genus huma-
num a potestate dyabolica quod fecit
xp̄s in lege noua. quam liberare popu-
lū iudaicū a seruitute egyptiaca. Ibi
em̄ interfecit̄ est pharao cū currib⁹ z eq̄-
tibus ei⁹. hic vō victus est dyabol⁹ cūz
suis virtutibus nec fuit maius mira-

culum diuidere mare Exo. xliij. quaz
siccis pedibus ambulare sup mare qd
fecit xps Matb. xliij. et Johis. vi. Si-
cut nō fuit mirabili⁹ qn helias diuisit
aquas iordanis. iij. Regū. ij. qd qn he-
liscus fecit natate serp. iij. Regū. vi.
h hoc non caret misterio. Nā aq mul-
te sunt ppli multi. vt dī tpoē. xviij. In
lege g diuidēte pplm ab alijs populis
debut fieri diuisio aqz h vbi lex. quā-
tum in se est oēm pplm sibi cū diuine
volūtati debuit ipe dñs sup oēs aquas
integras ambulare nec est mai⁹ mira-
culū aquā amarā reddere dulcē Exo.
.xv. qd mutare aquā in vinū Johis. ij.
aquā em amarā puerit i dulcē lex an-
tīqua. qn ea q offerebāt ydolis vt ado-
rabant ab ydolatriis iussa sunt offerri
deo in sacrificijs. h qz vinū significat cor
hoīs. lex euāgelica aquā in vinū puer-
it qz ad summū et pfectū gaudiū pdu-
cit. miracula etiā q in euāgelio et acti-
bus aploz legunt multa plra sunt nu-
mero qd q facta sunt i veteri testamēto
Fecit etiā multa alia miracula hiesus
q si scpta eēt p singula. libros ide scri-
ptos tot⁹ mūd⁹ cape nō pōt vt dī Job.
vltio. ca. Si sūt ista miracula iudei reci-
pere nolūt teneant sibi damnu. Dire-
rat em eis ysaias i ca. viij. si n credideri-
tis nō pmanebitis. patet g q lex moy
si nec est pfectior lege noua nec psequi-
ter pperuo duratura. Notandum tñ
est h circa xpi miracula sicut scribitur
in pugione pre scda. c. viij. q iudei xpi
miraculis inuidētes beelzebub princi-
pi demonioz ea pmit⁹ ascripserūt por-
ro qz tot fecit miracula et talia q et qua-
līa nemo vnq aliquis fecit Johis. xv.
Nūq qppe ali⁹ aliqz vt ipe et sui in ei⁹
nomie. illuminauit cecos. fecit audire
surdos. ambulare claudos atq pētos.
et loqui mutos quēadmodū p dixerat
ysa. ppheta. ca. xxxv. deus ipe veniet et
saluabit nos tunc agient oculi cecorū

et aures surdoz patebūt tūc saliet sicut
ceruus claudus et decātab it lingua mu-
toz et. his qz miraculoz generib⁹ alia
qpluria addidit sicut fuit resurrectio
mortuoz et subita curatio leprosoz et
diuersoz infirmoz. qz ista inq et plura
alia inuēra fecit dñs nē ihs xps mira-
cula soli deo possibilīa. conata est ei ita
daica prauitas cui nūq deest nec defu-
it vulpia calliditas alia deturpare blas-
phemia. Cōposuerūt igit libellū i q
p xpm talē mēti sunt fabulam. Tpe
inquitunt helam regine. i. helene q vni-
uerse terre ihs dñabat ihus nocri. i. hie-
sus nazaren⁹ venit h ierlm inuenitq i
tēplo dñi lapidē in q sedebat olim ar-
cha dñi. et erat in eo scriptū. semhame-
fuzas. i. nomē dei expositū. qcuq vo-
lli⁹ nōis lras addiscebat et sciebat po-
terat facere qcqd volebat. Sapientes
vo ihs timentes ne viri ihs addiscerēt
illud nomē et dñte illi⁹ destruerent se-
culū. fecerūt duos canes ereos et posu-
erunt eos sup duas colūnas p portam
dom⁹ sanctuarij. quādo cūq igit ingre-
diebat aliq et addiscebat lras pdicti
nois et exibat. canes illi erei latrabāt et
ita horribiliter q pterit⁹ obliuiscēbat
nomē et lras quas didicerat. vēit itaq
ihs nocri. et ingressus templū didicit
illas lras et scripsit in pergamenō dei-
de incidit carnē cruris sui et in incisio-
ne illa inclusit dictā carthulā et dicēdo
nomen nullū sensit dolorē. et redit cu-
tis cōtinuo sicut añ erat. Cūq egrede-
ret de templo latrauerūt ei canes erei
supradicti et statim oblitus est nomen
prexit itaq i domū suā et aperuit crus-
cū cultello. accepitq cartulā vbi erant
lre semhammephoras. i. nomis dei ex-
positi vel explanati. et itez didicit eas.
quo facto congregauit. ccc. et. x. de iu-
uenibus ihs et dixit eis videte ob hoc
me dicunt sapientes esse spuriū quia
super israel volunt habere dominum.

vos autem scitis q̄ omnes prophete
 pphetauerunt sup̄ messiam ⁊ in veri-
 tate ego sum ip̄e. ⁊ super me dixit ysai-
 as. capitulo. vii. Ecce alma concipiet
 ⁊ pariet filium ⁊ vocabitur nomē eius
 emmanuel. Dauid quoq̄ auus me⁹ pro-
 phetauit super me ⁊ dixit. Domīn⁹ di-
 xit ad me filius meus es tu ego hodie
 genui te. Genuit itaq̄ mater mea sine
 coitu masculī virtute dei. Ip̄i sūt igitur
 spurij et non ego. sicut dictum est
 Psal. ij. et filiorum eius nō mīlerebor
 quia filij fornicationū sunt. Respōde-
 runt ei iuvenes. Si tu es messias ostē-
 de nobis signū. quod signū iquit que-
 ritis a me. dixerunt ei. fac claudus sta-
 re sicut nos. qui ait adducite eum ad
 me: continuo igitur duxerunt claudū
 ad eum qui nunq̄ steterat super pedes
 dixitq̄ super illum semhammeforas.
 Illa autē hora claudus surrexit ⁊ ste-
 tit super pedes suos. Inclinauerūt ei
 homines ⁊ dicebant. iste sine dubio ē
 messias. Adduxerūtq̄ ei iterum lepro-
 sum. ⁊ dixit nomen posuitq̄ manum
 super eum ⁊ statim curatus est. Accre-
 uerunt ergo ei multi ribaldi gēis no-
 stre. Videntes igitur sapientes q̄ cre-
 debant ei israel ceperūt ip̄m ⁊ duxerūt
 ad helam reginam i cuius manu erat
 tota israel ⁊ dixerunt ei. domia nostra
 in manu istius est sortilegiū ⁊ facit er-
 rare mundum. hiesus vō nocri respō-
 dit ei. Domia olim prophete prophe-
 tauerunt super me. quoz vnus dixit.
 Isai. xj. Egredietur palmes de radi-
 ce yesse ⁊ ego sum ille. super istis vero
 dixit Dauid. Beatus vir qui non abi-
 it in consilio impiorum. Dixit ipsa. est
 ne i lege vestra quod ip̄e dixit. Respō-
 derunt in lege nostra est hoc sed nō est
 dictum de eo. Sed super eo scriptum
 est Deuteronomij. xviij. Propheta at
 ille morietur quia locutus est iniquita-
 tem contra deum. De messia vō. dcm

est in diebus eius saluabit iuda. dixit
 ille iniquus ⁊ ait regine. ego sum ille q̄
 resuscitabo mortuos. Misit itaq̄ re-
 gina fideles quos habebat cū ip̄is
 ⁊ fecit impius ille reuiuiscere mortuū
 q̄ semhammeforas In illa hora obstu-
 puit regina ⁊ dixit. vere magnū signū
 est hoc. deditq̄ sapientibus verēcū-
 diam et exierunt. confusi a conspectu
 eius. Fuitq̄ ip̄is ⁊ israeli dolor mag-
 nus. Fuit autem hiesu nocri in galile-
 am sup̄iorem iuerunt sapientes ad re-
 ginam ⁊ dixerunt ei. dñā nostra sortile-
 giū est cū isto hoīe ⁊ deus creatur-
 ras. Misit igitur illa milites q̄ capient
 eum ⁊ nō p̄miserunt hoīes galilee sed
 voluerunt pugnare cū eis. qui ait. no-
 lite pugnare p̄ me. q̄ sortitudo patris
 mei de celo ⁊ signa que dedit mihi tu-
 ebuntur me. Faciebant itaq̄ hoīes de
 galilea aues de luto corā eo. ⁊ ip̄e dice-
 bat semhammeforas sup̄ eas ⁊ statim
 aues ille volabant. ceciderunt igit̄ illi
 in facies suas adorantes eū. Dixit eti-
 am in illa hora vt apponaret vñ⁹ ma-
 ximus lapis molaris ⁊ p̄iceret i ma-
 ri. ⁊ vt factus est dixit ille impius sem-
 hammeforas. i. nomen dei expositum
 ⁊ fecit molam illā stare sup̄ facie mar-
 sed itaq̄ sup̄ eaz ⁊ ait milibus. Ire ad
 dñam vestrā ⁊ nūciate ei q̄ vidistis de-
 inde surrexit cū eis et cepit ambulare
 sup̄ facies aque. Abierūt milites ⁊ om-
 nia q̄ viderant dixerunt helam regine
 que vehementer obstupescens vocauit
 sapientes ⁊ dixit eis. Vos dicitis q̄ h
 homo hiesus nocri est sortilegus: scia-
 tis q̄ signa q̄ facit ostendūt eū filiū dei
 Qui dixerūt ei: dñā nra fac eū venire
 ⁊ nos detegemus fraudem eius. Inte-
 rīm abierunt seniores israel ⁊ fecerunt
 quendam intrare domū sanctis sancto-
 rum qui dicebatur Judas scarioth. et
 didicūt litteras semhammeforas eo mo-
 do quo eas didicūt hiesu nocri et fecit

in cisionem cruris et alia que ipse fecerat. Venit igitur ille nocri. i. nazarenus cum societate sua et stans coram regina fecit ventre sapientes et ille stans coram regina dixit. super me prophetavit dauid. quia circumdederunt me canes synagoga malignantium obsedit me. sed et super me dictum est illud Hierem. j. Ne timeas a facie eorum quia ego tecum ut liberem te dicit dominus. Sapienter vero contradicebant ei et ait regine: ascendam in celum et sic dixit David super me. psalmo. cv. Exaltare super celos deus. eleuauitque manus ut alas per nomen semhamme foras explanatus. volauitque inter celum et terram quod quando sapientes israel viderunt sic dixerunt ad iudam scarioth ut diceret semhamme phoras et ascenderet post eum qui ascendit et luctatus est cum eo: et ceciderunt ambo et fregit sibi ille impius brachium. et super hoc opere singulis annis christiani plorant ante pascha suam. hora illa ceperunt illum israel et operuerunt eum panis et percutebant eum virgis malagranarum dicentes helam regine. Si est filius dei dicat quis percussit eum et nesciuit dicere. Dixit itaque regina sapientibus. ecce in manibus vestris est facere ei quicquid placuerit in manibus vestris. Ceperunt ergo eum et duxerunt ad suspendendum. omne vero lignum vel arbor in quo suspendebatur statim frangebatur. Ipse quippe per semhamme foras adlurauerat omnia ligna ne susciperent eum. Abierunt itaque et adduxerunt stipitem vnius caulis qui non est de lignis sed de herbis et suspenderunt super illum. neque enim hoc est mirum quia singulis annis crescit tantum vnius caulis in domo sanctuarii quod descendunt de eo centum libre seminis. Ex his poterit animaduvertere quicquid prudens quod tanta fuit miraculorum domini nostri ihesu christi euidentia tanta magnitudo et multitudo tanta excel-

lentia et certitudo quod iudasca prauitas quo erumperet non habebat. confugit igitur ad proprium suum quod est mendacium libellum mendacii plenum atque blasphemiarum turpibus componens hec sub compendio sumpta sunt: impletusque est in persona christi: quod scriptum est per prophetam Osee. vij. De eis qui recesserunt a me: vastatio eis. quia prauicatis sunt in me. ego redemi eos: et ipsi locuti sunt contra me mendacia. Est autem hic notandum quod iudeorum facta falsitas apud intelligentes christi fide adiuvatur unde se nocere putat. Et si quidem ipsi quod asserunt dominum ihesum talia i veritate fecisse licet in nominis dei virtute miracula ostendunt. perculdubio tantam miraculorum eius fuisse excellentiam quod eam ipsorum impietas demonibus ne quiuis ascribere tantaque fuisse eorum cupiditatem quod nequaquam ea ipsorum inuidia valuit suffocare. Est vero per talem modum id est per semhamme foras. hoc est per nomen dei explanatum siue expositum domini ihesu miracula fuisse facta delirare transluceat eorum mendacium si sit quod diligenter inspiciat. Si verum namque fuisset quod aliquod nomen dei apud eos esset cui deus talem virtutem et talem efficaciam prestitisset: profecto iuuissent se eo tempore Despasioni et Tyri et fecisset quod Hierusalem non potuisset capere et iudei occideret et captiuari eo modo quo infra dicet consideratione. id est vel etiam virtute huius nominis volassent in celum: vel omnes vel saltem aliqui. Denique cum helena mater fuit constantini imperatoris in cuius tempore dominum ihesum fuisse dicunt: et a tempore ihesu christi usque ad constantinum et helenam fuerunt tricenti anni ut patet per imperatorum romanorum historias manifestum est iudeo in supradicto libello fabricaciones esse mendacii. Notandum est quod dicitur beatus Augustinus.

l ij

Liber

tercius

Previdens inquit dñs iesus implos quosdam futuros q̄ miracula eius calumniarent magicis artibus attribudo pphetas añ p̄m̄sit. Nunqd̄ enim si magus erat magicis artibus fecit vt coleret. nunquid z mortu⁹ mag⁹ erat z anteq̄ natus. pphetas igit̄ audī z lege qui ante dñm venerūt. Forma igit̄ sumpta ex verbis sancti Augustini dī camus iudeis. Esto q̄ suspicari potuerit dñm n̄m hiesum christū p artē aliquam vel p vtutem supradicti nominis dei fecisse miracula vt ip̄i calumniant̄ p quā artē quēso añq̄ natus esset p quadringentos annos z vltra aduentui suo z toti vite sue. necnō z fact⁹ suis z dictis atq̄ suor̄ tam cōgrua vt patet ex p̄dictis z dicendis patebit dicta reddidit pphetaz sermo nāq̄ ppheticus z maxime de aduentu mellie quā docūq̄ a iudeis exponit iudaice semper z vbiq̄ renitit̄ iuxta eor̄ expositiōnem absurdā. z incōpossibilia cōtinet z inuenit mendax. Qñ dō de dño ihu z sibi p̄inentib⁹ accipit̄ vt ex solis etiā que dicta sunt haberi p̄t. occurrit. cōsentit consonat z obedit. nihil impossibile. nihil absurdū ingerit s̄ inuenitur verax. Adhuc etiā si ip̄e dñs ih̄s vt a iudeis sibi est impo situz p artē sepe dictā faciebat miracula. p quā artē fecerunt ea post mortē eius apl̄i z ceteri discipuli vt testimonio thalmud patet non p semihāmeforas. s̄ p nomen dñi n̄i hiesu christi fecisse miracula. Vnde sup̄ Ecclesiasten. j. cuncte res vel cuncta verba difficiles vel difficilia nō p̄t vīr eas vel ea ploqui. Accidit q̄ habi eliazarum bendama momordit sp̄es venitq̄ iacob. i. iacobus vīr de villa ca thanea ad curanduz eū ex noie iesu. i. iesu filij pandera z non p̄m̄sit eū rabi israhel s̄ dixit ei non licet tibi benda ma. z ait illi permittē mibi z ego inducam cōtra te argumētū vel auctorita-

tem q̄ licitū est. et nequissit auctoritatem inducere. et facies homo viuet in eis dictū est de mādars̄ dei z nūq̄ moriat̄ in eis. Item in libro sebach h̄iern salem in distinctione cenomarsarim filius filij. rabiosue filij leui. glutinuerūt toxicon. i. vel aliud mortiferuz. Venit itaq̄ vīr ex noie ysua. i. ihs pantherim z sanatus est vel quieuit cūq̄ exisset ait ei quō piurasti eū. Ait ei verbo tali Ait ad eū remissius fuisset ei si mortuus non fuisset. z non audiuisset sicut z factū ei fuit sic. i. mortu⁹ est statim. Si quis diligenter aduertat has duas traditiones in noie dñi nostri hiesu christi facta fuisse miracula iudaicaz scripturarum testimonio p̄probat porro si dicatur p artē opabant̄ ea apostoli tanq̄ a x̄po dño edocti dum viuerēt qua arte poterūt dici ea fecisse iā mortui qua etiā arte posterī eor̄ pueri z puellē z si per artē q̄z isti qua arte ip̄or̄ implo- rantes auxiliū apud x̄pm qua arte reliquie ip̄or̄. qua vestes. qua sandario- la. qua baculi. patet q̄ miracula x̄pi z suor̄ ita firmiter constāt q̄ nulla pos- sunt inficiari nequitia. Notanduz q̄ iudei iecirco in supradictis traditiō- nibus z alibi benpandera. i. filiū pāde- ra. Alibi iehusua pantheria. i. ihesum pantherie noīabant: q̄ vt ait Iohānes damascenus in. iij. libro leui quē san- ctus lucas a ioseph ascendendo. quar- tum noīat genuit panthera. panthera autē genuit barpantherā. barpāthera genuit ioachim. Ioachim vero duxit annā q̄ valde erat honesta z laude diḡ. quemadmoduz verus anna sterilis ex istens per votum z repromissiones sa- muelem peperit. ita z hec per p̄ces z repromissiones adeo dei attulit gen- tricem. Nec Damascenus.

Contendit iudeus probare
q̄ lex Moysi non est abolita

et hoc sic.

Secundū argumentum iudeorū est ad idem. scilicet quod lex moysi non est abolita sed adhuc obseruanda et arguūt sic. Si lex bona est et a deo data obseruanda est: cuius enim decretū erit obseruandū si mandatū dei nō est obseruandum quod enim consiliū dabant nobis xpiani quod illud effugeret maledictū. maledictus qui non permanserit in omnibus que in lege scripta sunt. legistator nihil excipit sed vniuersaliter omnia mandat obseruanda. xpiani autem ad suū arbitriū legis et mandato obseruantiam determināt. Ad ista respondet magister thomā in suo quadripartito libro. iij. ca. iij. dicens quod lex moysi ea diuino intellectu est intelligēda. Respondemus ergo legem bonā et a deo datam ac a deo quicquid in ea scriptum est a diuino sensu intellectum suis temporibus obseruati et obseruandū esse sanximus. ea enim diuino intellectu intelligenda erant: quia si ad istam accipimus multa repugnantia videmur. Cū enim dicat moyses. vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona. Gen. primo. Quod in lege dicunt quedā esse munda et quedam immunda ad istam: quod enim immundū est quod est valde bonū. nec solum ea phibent in lege que sui natura homini ad vescendū nociua sunt: verum etiam ea que gustu iocunda et que vsu salubria ad comedendum existunt licet a deo dicta sint tamen ad se inuicem ad istam oīno dissident. In exodo etiam inter alia pcepta de faciēdo altare dñs moysi ibi pcepit. ca. xx. Altare de terra facietis mibi. in sequētibz autē sic legitur. fecit itaqz moyses altare tinniamitis et lignis serbim et alibi fundauit bases enneas. in introitu tabernaculi: multū itaqz aduersum videtur ut aliud et aliter quod dñs iubet per moysen ab ipso moyse agat. Illud ergo

quod ista sonat hic accipi oportet. Itē ad litteras quomodo stare potest quod deus prohibet Deute. xxi. ne homo araret in boue et asino. Quis quodcūqz aliud tibi placet: asino imponere non vetat lex: et ponere iugū cū asino quare nō licet. Ad pascua ducere bouē cum asino licebit. In pascuis enim simul esse et pasci lex permittit et arari simul prohibet et interdicat. Si autē propterea vetat quia hoc alias immundū lex dicit. quare circa illud cetera que dicta sunt permittit et solum arare excipit: equus in lege animal immundū esse phibet et alia multa. nec tamen arare bouem cum equo vel alio animali immundo in lege phibetur: hanc non solum in his que dicta sunt mādatis sed inqz pluribus alijs legalibus ceremonijs cōtrarietatem videmus nisi ea competentē sensu intellexerimus. Discreto itaqz et diuino sensu hec discutienda et intelligenda sunt. Si vero legem debito sensu accipimus omnia legis mandata debita obseruatione obseruare poterimus quedam ad istam et sine vllō velamine figurarū dicta esse accipiendū et quedam vero ad figuram et pundo velamine ad vmbra esse intelligere quedā ad tempus obseruari iussa sunt. quedā sine vlla tps determinatione. que enim alterius sacramenti prenunciatiua erant et veritatis figuram ferebant suo tempe manifeste rei atqz veritatis presentia oportuit ut eorū remaneret pñunciatio et figura. Nam sicut vsu ipso loquēdi vrimur verboz vrcissitudinibus dicendo erit quod in futurū est ipmque erit prorsus obmittentes in presentī assumimur: est quodqz ipm iam pterisse significātes vrimur fuit. Sic in rebus pñunciatiuis alicuius sacramenti vbi presens manifestatur sacramentum eius iam superfluo reseruaretur. figura seu signū que alicuius misterij significatiua nō erāt:

l iij

Liber

h̄ apte seu fidelitatem insinuāt sen
carnis edificationem cōmendant ea a
iudeis et christianis non ad tempus h̄
imperpetuū obseruanda sunt. earūq;
transgressio nullo modo potest multa
esse. hec Alanus

Contēdit iudeus probare q̄
diuine sanctiones veteris testa
menti non sunt mutatae.

Tercium argumentū indeorū est
ad pbandū q̄ diuine sanctio
nes veteris testamenti nō sunt
mutatae. Arguūt ergo contra xp̄ianos
sic. Si sermo dei ad ip̄s obseruandus
est eoq; f̄mone annullato alio tpe ali⁹
obseruandus est. Sicq; p tpm vicissi
tūdines diuine sanctiones mutantur
quo pacto ratū non erit qd dī. psalmo
cxliij. In eternū dñe pmanet verbum
nū. et illud Math. xxiij. Celū et terra
transibunt verba autē mea nō trāsiēt.
quid interest cur deus hoc animal im
mundum iudicet illud mundū: h̄ vti
phibeat: illo vti p̄mittebat. quis enim
adiuuit. vt dicit ysai. xl. spiritū dñi. aut
quis eius consiliarius fuit. vt istud agi
pmitat. illud phibeat iussit obsequē
dī. ergo ei obsequendū ergo ei obseq;
summa virtus est. phibuit fieri. ḡ iam
non licet idq; si postea fiat peccatū eē
dicimus ac pena debita puniendum.
vt ergo seruem⁹ figuras contemnem⁹
l̄as vt seruemus alieꝝ que ratio ē dā
nare alieꝝ. Seruem⁹ l̄am. seruemus
et l̄e figuram. maneat parua sensu no
stro l̄a. maneat et vīo: et addat spiritu
alis et concessa nobis sit a deo mīsterij
latentis intelligentia. Abstineamus a
peccato qd lex iubet. abstineam⁹ et ab
eo si qd est qd p porcū figurat peccatū
Non arem⁹ a boue et a sino q; id legis
lator phibuit et si q̄ intellexeritis p ali

tercius

ni et bonis copulamē phas est evitare
imo p̄m̄ est non evitare: ita et de cete
ris: ita em̄ lex adimpleta et adimplen
da esse censet et adimplet. Solutio p̄
dicti Alanī vbi supra q̄ in nouo testa
mento diuine sanctiones veteris testa
menti nō mutant h̄ adimplent. Dicit
ḡ q̄ sermo diuinus in nullo annullat:
diuine sanctiones nō mutant. q; xp̄s
non venit soluere legem h̄ adimplere.
Vñ ip̄e ait Math. v. Amen dico vo
bis tota vnū aut vn⁹ apex nō p̄teribit
a lege donec oia fiant: non igit vult eā
soluere h̄ adimplere vt patuit s. li. p̄l
mo. ar. vi. et i p̄mo thesauro quarti pū
cti eiusdē articuli. Lex em̄ phibet ho
miciidū: xp̄s iram et odiū. lex em̄ ph
bet homicidiū carnis. xp̄s etiam ip̄m
appetitū cordis. nobis lex phibet vti
carne porcina et ea tunc ab eo anante
abstinentia nobis necessaria erat quo
niam veritatis future figura erat et fi
gura seruanda erat donec adesset ipsa
veritas figure iam p̄ns ad est q̄uis ab
stinere liceat. vt multi n̄orū abstineāt
non solū ab ea h̄ etia omī carne vno et
eodem iudice se vestz q̄sq; tuc. Moy
ses carnē suillā immundā nomiat vti
ea phibet et p̄pterea dicitis q̄ vti ea nō
licet. Moyses non alius h̄ idē ip̄e car
nē suillā dicit mundā et valde bonā
et eā ad vscendū sicut cetera scribit de
um fecisse bonā: et tō dicit q̄ vti ea licet
Postq; em̄ enūerauit deū creasse vni
uersa. p̄sces maris: volucres celi. cum
ta aiantia terre in q̄b⁹ aia vīuēs ē. non
lōge infra s̄bdit. vidit deus cuncta que
fecerat et erat valde bona. qd valde bo
num est nulla ex pte malū est. qd vero
nulla ex pte malū est. quō malū et im
mundū est. Quicqd ḡ in carne suilla
necesse est a deo fact⁹ considerat mun
dū et valde bonū est atq; vti licet. quia
vō p hoc aial voluptas et immū dicta
figurat. immundū p̄pter h̄ aial eē iudi

cat. et ea immundicia vti nō licet. Si ergo hoc mundū et immundū aial esse intelligit et eo vti et nō vti a deo nobis permittit. eadem ratio licet in bone et asino arare. et pōbetur ne arem? i bone et asino si melius nō pōt qz deus pmittit qui hec omnia hūanis vīsib? creauit. Sed bos qz vngulā findit et ruminat et ad excolendā terrā omnino ydoneus est p̄dicatore ecclesie discretum designat in his que agit sensum habere qui mādāta dei meditat. Ille ap̄d se meditando ruminat die ac nocte nō solum sibi vtilis s; et alijs hūic non est associandus in p̄dicatione alter moribus etiā indiscretus sensu. Ideo et literis imperitus. qz nō solū verbo ē in vtilis s; suo exemplo alijs nociuus existit qd etiam lex q̄ntum ad lītā aboluta sit auctoritates sequētes ostendūt. Aut em̄ dñs p̄ pphetam Hier. xxxj. et ad Heb. viij. Consummabo testamentum nouū sup domū iuda: sup domū israhel. Quid vocauit testamentū novū nisi legem euangelicā qua supueniente verus debuit cessare qz si seruare non pōt vtrāqz. Adueniente em̄ veritate debet vmbra cessare. Et i ysa. legitur sacrificia vīa odiuit aīa mea. Itē dauid ait in ps. l. Qm̄ si voluisses sacrificium dedissem vtrāqz holocaustis non delectaberis. Item dauid. Sacrificium et oblationē nolui. aures autē pfecisti mihi. holocaustū etiā p peccato non postulasti. tunc dixi ecce venio et alibi. non in sacrificijs tuis arguā te. holocausta autē tua in conspectu meo sunt semp: non accipia de domo tua vitulos. neqz de gregib? tuis hircos. Itē videmus etiā i magna parte ea que pertinent ad legem veterē cessare. non enim est apud iudeos sacrificium vel hostia. non propheta. non rex. nō templum. nō locus sacrificij. et quid irem? et vngula in maxima parte abolita est

lex. videt ergo qz lex moysi iam locus non habeat.

Contēdit iudeus probare qz circūcisio ppetuo sit duratura.

Quartum argumentum iudeorum contra nrm̄ fidei formalitatem est de circūcisione quam affirmāt duraturā ppetuo et consequenter legem moysi arguūt ergo sic. Idē iudiciū videt esse q̄ntum ad duratōnem ap̄t post de lege antiqua. et d̄ circūcisione hoc em̄ xp̄iani concedunt s; circūcisio in eternū debet durare i populo dei. patet quia Gen. xviij. dat in fedus sempiternū ergo et lex debet esse sempiterna. licet ad illud argumentum data sit solutio s. l. j. ar. vi. in puncto. ij. Verūtāem̄ vt adhuc clarius ceceas iudalca cognoscat in hoc passu nolo silentio p̄transire Dicendū ergo qz in veteri lege duplicem inuenimus circūcisionem vñā carnalem quā ipsi obseruant et altā spūalem de qua d̄ Deutero. x. Circumcidite igit̄ p̄pucium cordis vestri. et cernicem vram non induretis. Et Hier. liij. Circumcidimini et auferite p̄pucium cordium vestrorum viri iuda Sic etiam distinguere possumus de eterno et sempiterno qz habet duas significationes. Interdus enim ponit̄ pro eternitate simpliciter vt in ps. Tu āt dñe in eternū pmanes Et illud Hieremie. x. Dñs autem deus verus est et ipse deus viuens et rex sempiternus. Aliquando vero accipitur pro duratione finita: quale est illud primo Regum. xxvij. Credidit ergo achis dauid dicens. Multa mala operatus est contra populū israhel. erit qz mihi seruus sempiternus. manifestus est qz hic accipitur sempiternum pro duratione finita: quia non poterat pl̄ durare ista seruitus qz eoz vita simile habet Gen. xxvij. vbi dicit̄ qz oderat

l. liij

semper esau Jacob. Quando ergo dicebat q̄ circumcisio debz durare i sem p̄ternum. Si sit sermo de circumcissione spiritali indubitanter est verum q̄ simpliciter in eternū debz esse in populo dei z ania que cum est cū preputio peccati est extra populum dei quā tum ad meritū. Si vō loquaris de circumcissione carnali accipe similiter sem p̄ternum scđo modo dictum: q̄ q̄dū lex durauit que solī vni populo precipiebatur debuit durare signū quo ille populus ab alijs gentibus distinguebatur z cessante lege signū etiaz debuit cessare. Et ideo dicit Gen. xviij. q̄ circumcisio data est in signū p̄pter quod q̄dū ille populus sepatus fuit ab omni gente in deserto nullus eorū circumcissus fuit h̄ intrantes terram p̄missio nis plenam diuersis populis omnes si mul fuerunt circumcisi in galgalis. vt habet Josue quinto ca.

Contēdit iudeus probare q̄ si sabbatū cessat lex noua nō est est a deo

Quoniam argumentū iudeorū est de sabbato ex cuius cessatione arguunt legem nonā nō esse a deo sic. Illa lex que contrariat preceptis diuinis non est a deo: h̄ lex euāgelica est h̄mōi ergo nō est a deo. Maior est manifesta quia deus nō potest sibi ip̄i esse contrarius. h̄ minor p̄ter de observatione sabbati quā deus p̄cepit in veteri lege. lex vō euangelica huius obseruantiam tollit z phibet: ergo est contraria deo non ergo est a deo. Respondet q̄ in tali p̄cepto duo sunt consideranda. Prīmū est q̄ propter reuerentiam dei cessabat pplus ab oi opere fuillit liberis diuinis vacare possz z istud erat morale. per hoc em̄ p̄cipiebatur q̄ homo aliquo tpe vacet rebus diuinis. iuxta illud ps. xlv. vacate z vi

dete quia ego sum deus. z fin hoc cōputat inter p̄cepta decalogi moralia z lex que hanc obseruantia in se phiberet esset contraria ordinationi diuine et non posset esse a deo. S3 lex euāgelica hanc obseruantia nō tollit h̄ p̄cipit. vt patet de diebus dñicis z alijs festis in noua lege ordinatis. Sed considerandum est in dicto p̄cepto erat taxatio tēporis vel diei. s. q̄ hec obseruantia fieret tali die determinata. z istud erat ceremoniale. z ideo hoc mutari potuit z debuit p̄pter rationabilem causā. Iudei em̄ colebant diem sabbati i memoriam creationis rex: qđ inuit moyses Exo. xx. dicens. Memento vt diē sabbati sanctifices. Sex diebus fecit deus celum z terram z requieuit die septimo ac si diceret: completo ope creationis statim debuit ordinari dies cōmemoratiua ipsius creationis. homo etiā fuerat factus sexta die: et ideo primū diem post sui creationē debet expēdere singulariter ob reuerentiā dei. ceteros vō ad sui necessitatē. In noua autē lege illa dies q̄ debuit obseruari ad vacandum deo non solū debet nobis reducere ad memoriā beneficiū creationis h̄ etiam innotatōē spiritalē q̄ inchoata ē in xp̄i resurrectione. z iō sabbatū mutati ē in dñicū diē in q̄ cristus resurrexit. Significat etiā dñica q̄ est octaua dies. octauā diē resurrectio nis in q̄ p̄fectā req̄em expectam⁹. Dic est q̄ messias n̄r dñs ihs xp̄s postq̄ factus ē. xxx. ānoꝝ soluit q̄ntū ad partē istā sabbatū curādo i eo ifirmos. z dādo eis licentiā lectulos asportādi Iohis v. z spicas discipul⁹ suis esuriētib⁹ p̄fricādi Marci. ij. Ceterq̄ quēadmodū de circūcissione dñm ē p̄barūq̄ q̄ data fuit i signū. sic z sabbatū vt h̄ Exo. xxxi. c. Sabbata mea fnabit⁹ q̄ signū sūt inter me z vos ac gñatōes v̄as. Itē in l̄bro b̄isa. l. om̄nipere. q. yom tob. talit̄

scriptū est. Dixit rabi iohanan. Omne
pceptū qd dedit deus scīs et bñdictis:
israeli dedit eis publice pter sabbatuz
qd dedit eis in secreto sicut dictum est
Exo. xxxj. Inter me et inter filios isra-
el. si sic est nō sūt obligatī. goy. i. xpia-
ni vel alie gentes ad sabbatū. Ex oib⁹
hīs pīs q nō sunt obligati ad seruan-
dum sabbatum xpiani nec alie gentes
Itē cōtra obseruantiam circū cisiōis et
sabbati adducit rō nō parū efficax. ex
duabus traditiōibus sicut notatur in
pugione. c. xj. tercie pīs. tercie disticti-
onis. quaruz prima est illud qd in my-
dras tulym. i. glosa psalmoz talit scri-
ptū est ps. lxxxiij. Et oia cornua impl-
oz confringā: et exaltabunt cornua iu-
sti. cornu nō est dictū h cornua. Deces
em cornua sūt que dedit deus sanctus
et bñdictus israeli. Cornu abrae d quo
dictū ē Esa. v. Vinea fuit dilecto meo
in cornu filij olei. Cornu ysaac de quo
dictū est Gen. xxiij. Et ecce aries vnus
retētus in densitate p cornua sua. Cor-
nu ioseph. i. cornu regni de quo dictū
est Deut. xxxij. Et cornua rinoceron-
is cornua ei⁹. Cornu moysi de quo di-
ctū ē Exo. xxxij. qz cornuata erat cu-
tis faciei ei⁹. Cornu pphie de quo di-
ctū est. j. Reg. ij. et orauit anima et dixit.
Exultauit cor meū in dño: et exaltatus
est cornu meū. Cornu legis de quo di-
ctus est Abacuc. iij. Et cornua duo de
manu eius. Cornu sacerdotij de quo
dictū est ps. cix. Cornu ei⁹ exaltabit in
glia. Cornu leuiticū de quo dictū est. j.
paralip. xxv. Omēs isti filij hem an vi-
dētis regis in vbtis dei ad exaltanduz
cornu. Cornu iherlm de quo dictū ē ps.
xix. Et a cornibus vnicornū exaudisti
me. Et cornu regis messye de quo di-
ctū est. j. Reg. ij. Et dabit fortitudinez
regi suo et sblimabit cornu messye sui.
et sic est dices ps. cxxxj. Ibi germina-
re faciat cornu dauid: parauit lucernaz

messye meo. Qui autē peccauerūt israel
ablata fuerūt eis et data sunt gentibus
seculi. Sicut dictū est Daniel. vij. cap.
Post hec videns fui in visione noctis
et ecce bestia quarta terribilis, atqz mi-
rabilis et fortis nimis: et dentes ferreos
habebat magnos comeditz cōsumit
et residuū pedibus suis conculcauit. et
ipa diffisit ab oibus alijs bestijs q fue-
runt ante ipam et cornua decē habebat
dissimulare sūt em gentes: sicut hmoi se-
ris et omi tpe in quo gentiū seculi cor-
nua fuerūt stantia. Cornua israel erūt
confracta sicut dictū est Treno. ij. Cō-
fregit in ira furoris omne cornu israhel
Qualiter autē legalia de⁹ iudeis ab-
tulerūt p rōnes et signant sabbatū et cir-
cūcisiōē et qualiter eis ista duo et alia
dyabolus restituerit habet apud eos i
thalmur in libro mayla impereq. i. di-
stinctōe quē icipit q seuizbhac. Qua-
dam vice decreuit regnū neq. i. roma-
nū q non seruarent iudei sabbatū et q
nō circūciderēt filios suos. et vt cogno-
scerent menstruatas. Tūc inuit rabi ru-
ben. cercitauitqz se more scz romano-
rum. Cūqz fuisset et sedisset cū eis. ait
illis. Qui habet inimicū depauper eū
vel ditat. Dixerūt ei depauper. Dixit
eis si ita est non faciant in dei opus in
sabbato vt de pauperē. Dixerūt roma-
ni benedixit. abrogauerūtqz decretum
kursūqz etiā dixit eis. Qui habet in-
micū debilitat eū an fortificat. Di-
xerunt ei: debilitat. ait eis. Si ita ē cir-
cūcidant filios suos octauo die vt de-
bilitent. Dixerunt. Opprime dixit. Et
cassauerūt illud. Iteruz dixit eis. Qui
habet inimicū multiplicat eū an di-
minuit eū. Dixerunt ei. diminuit. Ait
eis. Si ita est non cognoscant mēstru-
atas. Dixerūt. benedixit: et cassauerūt
illud. Demū perpendērunt q iudens
erat et restituerunt decretum vt prius.
Dixerunt ergo iudei. quis ibit et irrita

bit statim illud. vadat rabi symeon
qui didicit facere signa et mirabilia. p^o
eum vo vadat rabi eleazar. Egressus
est eis itaq; obusq; ventammalyon .i.
demoniu sic vocatum et ait: est placentia
vestra vt vadam vobiscu. fleuit rabi
symeon: et ait ancille domus patris
apparuit angelus ter. nobis aut nec se
mel veniat: ergo miraculu vnde cumq;
Precessit igit ventammalyon et intrauit
in filiam cesaris. Cumq; puenissent dixe
runt ventammalyon egredere. vocat^o er
go egressus est et abiit. Dixitq; iudeis
cesar. Postulare qcquid est vobis ad
postulandu. Introducti sunt igit i do
mu thesauri vt tollerent quicquid vel
lent. inueneruntq; chartam illam in q
scriptum erat dictu statutu ruperunt
eam hucusq; thalmut. Animaduertat
prudētia tua lector: q p istas duas tra
ditiones habet euidenter q deus abs
tulit a iudeis p romanos sabbatu et cir
cuncisionem et alias ceremonias. Con
fregit quippe in ira furoris sui omne
cornu eoz de quibus vnus erat lex vt
paulo ante dictum est: nunq; restituit
eis. nec p se. nec p angelu. nec p pphetā
nec p alium virum sanctu. Sed isti iu
dei recuperauerūt circūcisionem et sab
batum et cetera hmoi p dyabolicu mi
raculam: vt in pima traditione ostē
sum est. Nullus ergo ulterius nisi sit
demoniacus conseruare debet ea que
deus abstulit. et dyabolus tam libens
se iudeis visibiliter ingerendo institu
it. quando em vel vbi vnq; scienter dy
abolus bonu homini aliquid nisi for
te vbi pspexit malum maius et mortē
pessimam sibi ex eo imminere finaliter
pcurauit. Cui vnq; boni aliquid nisi
fallendi studio pualet nunq; non ipse
est qui pimos homines quasi eis viri
liter consulendo sefellit. nōne ipse est
qui contra sanctum Job ipm etiā do
minu pualet Job. ij. c. Aln ignorat

iudei miseri q dyabolus fuerit qui pa
tres suos ad adorandu vitulum men
tendo proiraxit. vt habet in libro sa
bath impereq. qui incipit dixit rabi aq
ba in fine. xl. dieru venit sathan et ptu
banit mundum et induxit tempestates
maximam in aerem et dixit isrl. Vbi
est moyses. Dixerunt ei. Ascendit in
altum. Dixit eis iam perueniunt sep
tore et non respuerunt sup eo. Alit er
go mortuus est et non curauerunt sup
eo. Ostendit ergo eis similitudines fe
retri eius in nube. hinc est qd dixerūt
ad aaron quia hic Moyses vir qui fe
cit nos ascendere de terra egypti nesci
mus quid factum est ei. et quid scriptu
est consequenter et dixit aaron. abrum
pite in aures auri que sunt in auribus
et. Et accepit de manibus eorum et for
mauit illud in forma et fecit illum vitu
lum fy. sonie et dixerunt. Isti sūt dii tui
israel. et. His sic premisis dicatur iu
deis vt attendant que sit eorum puidē
tia. quis sensus qui dyabolum voluit
habere suspectum in recuperatōe cir
cuncisionis et sabbati. qui patres eoz
ad faciendum et adorandum vitulum
et ad attribuendum sibi magnalia que
deus fecit mēdacijs et falsis prodigijs
tam studiose paxit. Euidenter ergo
apparet q intentio et studiu dyaboli
ac voluntas erga hoies nunq; est nisi
mala. quare satis est manifestu q grā
dis est stulticia et q magna insania et q
imensa iudeorum vecordia qui circun
cisionem et sabbatum et alia que deus
eis abstulit et dyabolus reddidit non
cessant obseruare. Supradictis ad
huc videt addendum id quod de sab
bath scriptum est in beresith inferiori.
vbi dicit Gen. ij. Et benedixit deus di
em septimam dominus rufus nequaz
quesiuit a rabi aquibaz ait ei. quid est
inter die et dies. dixit ei rabi aquiba. et
quid est inter viruz et viros. dixit ei. qd

dixit tibi: et quid dixisti mihi. Respondit ei. Dixisti mihi in quo differt sabbatum ab omnibus alijs viris. Dixit sibi. Decedit rex propter gloriam suam. sic quoque voluit deus istum diem honorare. unde tu facies me scire istud. Dixit ei fluminis sabbatum? arguit hoc qui trahit lapides per totam septimanam et in sabbato quiescit. Dixit ei de longe attractum in trabis mihi. Admirationem dixit ei. Ecce ille qui facit ascendere mortuos arguit. Omni namque die est ascendens et non in sabbato. Fuit et tempraui in patre suo qui ascendit omnibus diebus et in sabbato non ascendit post sabbatum sciscitatus est eum et ait ei pater ex quo mortuus es fecisti te iudicem admiror quod ebriem ascendisti omnibus diebus hebdomade et in sabbato non ascendisti. Respondit illi. omnes qui non observant sabbatum sponte sua apud vos observant eum hic malo, velle suo. dixit ei et cuiusmodi labor est vobis ibi. Respondit ei omnibus diebus septimane iudicamur. in sabbato autem quiescimus. Reversus est ad rabi aquiba et dixit ei. Si est firmum verba tua quod deus scripsit benedictus qui quiescit in sabbato vult honorare non mittat in eo ventos. non faciat descendere pluvias. non fluctuet mare in undis suis. Dixit ei rabi aquiba habet se in istis deus sicut is qui transfert per quatuor vias. Si vis lector figmenta hec iudaica contra ipsos convertere dicas quemadmodum fluvius supra fictus fuit signum observandi sabbati quando per totam hebdomadam curriebat trahendo lapides et quiescebat in sabbatis ut ipsi fabulant. sic est nunc efficax argumentum non observandi sabbatum. quia nusquam sub celo sit fluvius qui magis quiescat in sabbatis quam in ceteris diebus. Per totum quippe mundum discurrunt mercatores qui sic ducunt medicinalia variaque pigmenta ex India que est in oriente usque ad hy-spaniam que est in occidente. et a meri-

die usque ad septentrionem que est usque ad anglicos et norvegicos et scotos et sic usque ad totum mundum. quod si verum esset insicem sibi narraret et nomen pulicis ubi talis esset fluvius iud eis procurantibus non tacerent. Item magister iohannes valisoletanus conversus in libro de concordia legitur dicit quod istud de lapidum flumine non est verum: nec dicit hoc quod aliqui sapienter nisi per communem atque ipsorum rabinorum iudeorum ad ipsorum confortationem et gaudium sui cordis quoniam hoc non scribitur in aliqua scriptura autentica. nec in aliqua libro aristoteli de mirabilibus locorum. nec in aliquo alio loco. sed in libris solummodo iudeorum ad ipsorum confortationem explicat. Hec ille. Ad aliud vero figmentum de mortuo non ascendente in sabbato dici potest quod dyabolus ventum a lyon vel aliquis alius potuit assumere figuram patris rufi antedicti et facere ac dicere que dicta sunt ut iudeorum circa observantiam sabbati confirmaret errorem. Ad tertium denique quod qui non observat apud nos spontaneum sabbatum apud mortuos observabit eum coactus est. ut supra. Ergo abraha et multi alij sancti qui nunquam coluerunt sabbatum punientur per totam septimanam cum infidelibus et compulsi requiescent in sabbato. hoc autem falsum esse quis dubitat. Quod autem abraam non coluerit sabbatum habet in beresith minor. Super illud Genesim. ubi dictum est. Et benedixit deus diei septimam. dixit rabi iohannes abraham non est scripta de eo observantia sabbati. Hec ex pugione ubi supra. Possumus etiam nobis assumere demonstrationem quod sabbatum verum quod significat quiescentem. ut per Deuterium. v. c. sabbatum. id est dies domini dei tui est dies dominica quam nos christiani observamus. quam firmi sapientes iudeorum thalmut ut notat magister iohannes valisoletanus perversus in libro de concordia legitur. titulo. liij. c. x. prima coniunctio solis et lunae

ne que fuit in principio creationis mundi facta fuit die lune ad quinqz horas et ducenta et quatuor minuta hore. Et qz textus nō dicit nisi sex diebus opaberis et die septima requiesces. et nō dixit qua die signata inciperent computari illi sex dies. Eset rōnabile qz computatio incipiat a die istius cōiunctionis solis et lune. qz hec duo luminaria distinguunt diem et noctem. Que cōiunctio ut predicū facta est die lune. et sic dies septima est dies solis que est dies dñica ut observamus xpiani. Est etiā alia ratio. quoniam in ista die saturni quā iudei observant est magna mutatio fin stellas ex diversitate dierū et locorū fin longitudines et latitudines terrarū. qz hterusalem est in longitudine. lxxvj. graduū. Et ista terra valisolerana regis castelle est in longitudine lxxvj. graduū. Et est differentia inter hierusalem et istam terram plusqz quatuor horarū. Item est alia differentia inter ista fin morum puncti altioris spe re noue p quem mouent poli. et sic a tēpore quo lex moysi data est vsqz ad ista tpa est facta mutatio et differentia plusqz p quinquaginta gradus. et isto poloꝝ motu mutate sunt lōgitudines et latitudines et mutati sūt dies et noctes in oibus mūdi partibus vsqz ad ista tempora et fin diuersitatē terrarū supradictā hodie iudei vnam horam illi diei sabbati sibi precepti nō observant. nec illam met diez a moyse illis temporib⁹ institutam. Talis mutatio potest clarissime cognosci ex mora quā fecit sol spacio vni⁹ diei stando imobiliter tempore Josue: et etiā ex retrocessione solis decem lineis in horologio Aechas tpe regis ezechie. Et si iudei dicunt fin supradictā rationē qz idē debet indicari d die dñica fin xpianos. Respō deo qz hec observantia quā observant christiani non dependet a die domini

ca ratione diei dominice: sed ratione resurrectionis christi veri messye in qua die ipse resurrexit. nec obest mutatio facta ex quo manet ipa principalis et p̄cisa causa quare sit scz memoria creatiōis mūdi et resurrectionis sancti messye et adhuc non obligarent seruare p̄dicta. nec etiā sacrificiū et observatiōes septimarū et pollutionū et alioꝝ similium. posito qz ad terram pristinā reducerent: qd est impossibile ppter diuersitatem locoꝝ terre fin longitudinē et latitudinē. et terrarū etiā constellationes fin imaginatiōē sapientum. et iste est magnus defectus legis. s. qz oia que legis erant nō observari debebāt in omni loco mūdi quod non est in lege christi veri messye. quia in omni loco et quacūqz parte terraz tenent xpiani legem sancti messye firmiter observare. Sanctus Bernardus in suo euangelio eterno assignat duodecim privilegia diei dominice. ppter que sabbatū non imerito in dominicā diē mutata est. Prima est qz fuit prima omnium dierū. Secundū qz erit vltima dies presentis vite. Terciū. quia dies dominicam nulla precessit nox. Quartū qz ei nulla nox subsequetur. Quintū. quia in eo creauit deus celum et terraz. Sextum. qz in eo creati sunt omnes angeli a deo et boni in paradiso gratificati et glorificati sunt et contra mali angeli i eodem die peccantes de celis ad inferos expulsi sunt. Septimū. qz fin orisum in die illa primo precepta data sunt filiis israel. Octauū. qz in illa die christus incarnatus est. Naz ut testat magister hystoriarū die qua dixit de⁹ fiat lux visitauit nos oriēs ex alto et cristus incarnatus est. In h mōi mysteriū et figurā datū fuit māna i die dñica sic ait sup Exo. origē. Hoc qdē pbāt p hoc qz i. xvj. c. dictū ē. Sex dieb⁹ colliget illd. die ē sexta duplū colliger.

patet enim die sextā vocari illū q̄ sabbatū p̄cedebat q̄ est feria sexta. et ex h̄ patet q̄ māna die dñico datū fuit. Si em̄ sex diebus cōtinuis collectū fuit. Se-
p̄tīma aut̄ die cessatū est: et p̄ cōsequēs māne inītiū a p̄tīma die dñica exordi-
um sumpsit. Nonūz q̄ in die dñica x̄ps destructis inferni claustris capti-
uam ducens captiuitatē. ac sc̄tōz aias de limbo eripiens triumphat a mor-
tuis resurrexit: cui⁹ resurrectio n̄re re-
surrectōis exemplar est. Decimūz. q̄ die dñico spūs pacit⁹ discipulis da-
tus est. Undecimūz. q̄ in die dñico erit resurrectio mortuoz. et reddet de⁹
vincit⁹ s̄m opa sua. Duodecimūz q̄ in die dñico erit inītiū et cōtinuatio
sine fine laudū dei et dñi nostri ih̄u x̄pi
verī messie in gl̄ia sempiterna. Unde
Esa. vlti. Et erit semē eoz ex sufficien-
tia mēsis ex mense suo et ex sufficiētia
sabbati in sabbato suo. istud est seculū
futurū qd̄ totū erit sabbatū. i. requies.

Et nota q̄ mensis legitime dicit̄ he-
redes hebraice: ponit̄q̄ apud eos p̄ p̄-
fectōne numeri oīm diez in q̄bus lu-
na p̄ficat̄ cursū suū. Cū luna quippe
cōputant iudei et nō cū sole. Mensis
ergo hic vt ait b̄t̄s Greg. p̄ p̄fectōne
positū est: et sabbatū p̄ requie in q̄ ser-
uile opus fieri nō licebat. Erit ergo se-
men eoz. i. apostolor̄ et sc̄tōz p̄dicato-
rū facientū filios sp̄uales. ex mensis
sufficiētia. i. ex sufficiētia p̄fectionis
vite p̄ntis. in mēse suo. i. in p̄fectōe glo-
rie sue in futuro. Sicq̄ semen auditū
ex sufficiētia sabbati. i. requiei in die-
bus dñicis et festiuitatibus alijs ad au-
diendū verbū dei necnō ex sufficiētia
requiei a vicijs et pctis in vita presenti
erit in sabbato suo. i. in sempiterna re-
quie sua: in vita futuri seculi. qd̄ totūz
est sabbatū vt p̄dictū est. Et si quer̄
quare fuit ordinata quies diei septime
p̄ iudeos die sabbati et nō alia dies se-

ptimane. R̄ndet supradict⁹ magister
ioh̄es in eodē lib. ii. c. viij. q̄ ad B
fuit triplex ratio. Prima est qm̄ s̄m a-
strologos maior cōiunctio saturni cum
ioue fuit in capite arietis ascendente
aquad̄ q̄ est dom⁹ saturni que cōiun-
ctio necessitauit et coegit pplm̄ iudeo-
rū vt starent in captiuitate egypti qua
duingentis annis: et q̄ inde educerent i
manū fortis brachio extento. et q̄ ibi fi-
erent miracula extra naturā. Et ideo fu-
it in die saturni dies sabbati ordinata
in memoriā exitus de egypto et in me-
moriā cōiunctionis saturni et iouis in
domo aquarii: vt dictū est. Et ratio q̄
re magis firmauerūt se sup̄ saturnū q̄
sup̄ iouē est. q̄ saturnus est altior. Itē
q̄ ascendens cōiunctionis fuit aquari⁹
que est dom⁹ saturni secūda. Item p̄-
pter alias p̄prietates q̄s iudei et terra
ip̄oz habent cū saturno s̄m q̄ dicunt
astrologi et vltēris declarabo. et ideo
ordinatū fuit a iudeis q̄ dies septima
qm̄ nihil opari debent q̄ esset in die sa-
turni: et q̄ essent in tenebris et sine can-
delis: etiā que ponūt astrologi debere
obseruari in die saturni vt liberent ho-
mines a damnis suis et influentia effe-
ctiua. Secūda rō est: q̄ ista die satur-
ni planete: insectiui et damnosi habent
singularē potestātē. qm̄ p̄ma hora no-
ctis diei sabbati est hora martis s̄m cō-
putatōem horaz: vt iudei cōputant or-
dinādo p̄mo noctē: et postea dies. Et
p̄tīma hora diei sabbati est hora satur-
ni. qui duo planete sunt damnosi s̄m
astrologos: et sic in die illa naturalī. dā-
nosi planete habent suā influentiā
damnosā singularem. Et sic scripsit
rabi abraam in glosa sua quā fecit sup̄
decem p̄ceptis super illo specialiter
Memento vt diem sabbati rē. Dixit
istud p̄ceptum fuit. p̄pter speram sa-
turni: et qualibz die in hebdomada ha-
bent. stelle mobiles ipsa rum quelibet

vnam diē in qua magis apparet ipsa
virtus. et qm̄ vna diē in hebdomada q̄
escere tenebant in signū et memoriam
creatiōis mūdi. vt dictū est. Ideo or-
dinauit eis moyses in mara q̄ ista di-
es requietōis esset specialit̄ et signant̄
illa diēs saturni que est sabbatū i qua
stelle p̄dicte dānose habēt potestatem
et influentiā singulare: vt ab iparū dā-
nis et infectōibus tuerent̄. Tercia ratio
est ppter potestātē illis planetis dataz
sup iudeos et terrā suam. qz fm astrolo-
gos iudei sunt sub cōstellatōe maris
et saturni. et sic p experientā ptz qm̄ quā-
do saturn⁹ est in domo casus sui. et ha-
bet aspectū a malis et damnis alijs
stellis. tūc euident̄ apparet malū op⁹
aliq̄ in iudeis et hoc sepiissime sum ex-
ptus. et fm cōditōnes suas vident̄ esse
de natura saturni. put dixit Ptolome-
us q̄ de natura saturni est miseria et ca-
sus et ppl̄s captiuus et malaz cōditi-
onū. vt sunt iudei. Et ideo diebus sab-
batinis: et alijs diebus vbi erant predi-
cte planete in exultatōibus suis facie-
bant plura sacrificia q̄ in alijs diebus
vt ab istarū planetarū dānis specialit̄
essent salut. put p glo. rabi abraaz cui-
denti⁹ demonstrat quā fecit generaliter
sup legē. et pbatū est p dicra astrologo-
rū. que ego allegant in declaratiōe quā
scripsi sup glo. p̄dicti rabi abraā abena-
gra. et ista talia certimonialia priuanda
erant in cōplemēto legis in aduētu crī-
sti. qm̄ ipse venit p salute aiarū. Et vt
tales opintiones falsas totalit̄ aboleret
que ydolatriam sapiunt apparent. Et
causa finalis legis cōplemētū non est
res corporalis s̄ pot⁹ spūalis: et in vni⁹
dei obseruantia in hebdomada in me-
morā creatiōis mūdi que fuit causa fi-
nalis mutatiōis legis. put diximus.
Rōnabile erat in cōplemēto legis po-
nere illam diem que est diēs requietio-
nis et illam aiam supfluam aliā quam

dicunt cum eo venire. put dixerunt q̄
text⁹ dicit quiēit et aiauit. Exod. xxxj.
Aliam aliā creauit hōi diē sabbati qd̄
esset diē solis que est diēs dñica. et ista
diē dñica xps a mortuis resurrexit: vt
demonstraret mūdo aiarū salutē. et p-
pter istā diem vere dicit aiam aliāz ve-
nire. Qm̄ ppter resurrectionē xpi aie
p̄petuo vitā habent. et hoc signauit Al-
gasel phus dicens in respēdore solis
saturno nō indigem⁹. hucusq̄ p̄dictus
doctor. Patet ergo quare iudei obser-
uant diē requietōis hebdomade in diē
saturni. et lz diēs requietōis ab oib⁹
de mūdo sabbatū dicat: qz sic sabbatū
interpretat vt supra patuit. qz tñ nō ea
inrētiōne qua iudei sabbatū suū appel-
lant. Ideo nō diem saturni: s̄ aliū co-
lunt. vt videlicet diē dñicam nos xpia-
ni oibus supstititōibus exclusis in me-
moriam resurrectionis xpi tali diē factā
et sume resurrectionis: tali diē fiendam
vt supra dictū est. Itē possim⁹ adduce-
re contra iudeos autem magistri Al-
fonsi cōuersi in lib. belloz dei. In quo
disputauit cōtra iudeos fm opitiōes
thalmut. vbi dicit q̄ fm iudeos nō est
incōueniēs dicere omia festa et ieiunia
remissionū et indulgentiarū posse mu-
tari. et textus vocat ipa sabbatum sicut
ip̄met sabbatū. et pbant hoc. Leuit.
xxij. Hec sunt ferie dñi quas vocabit̄
tis sc̄tas. et glosauerūt dicētes vocabit̄
.i. posito q̄ errent sciēti vel ignorāter.
qm̄ illa debent festa simpliciter reputa-
re. et sic nō debent iudei incōueniēs re-
putare q̄ illi qui recipiūt legem sancti
messye diē sabbati in diē dñicam com-
mutarūt ppter rationes super⁹ allega-
tas. Et de hoc xps in euangel. Math.
xij. respondēs eis qui dicebāt ihesum
xpm̄ nō licere in sabbato curare. dixit
filius hois habet potestātē super sab-
batum.

Consideratio quarta

LXXXVIII

Contēdit iudeus probare q̄
ihesus christus non est verus
messyas: q̄ non venit in nouis-
simis diebus.

Extū argumentū nitit ostende-
re ibi xpm saluatōrē nostrū
nō esse verū messyam in lege et
p̄phetis p̄missum. Arguit ergo iudei
sic. verus messyas debet venire in no-
uissimis diebus: s̄ nōdū sunt dies no-
uissimi. ergo nōdū venit messyas. Ma-
ior patz Esa. ij. qd̄ exponit ad lram de
messya vbi dicit. Erunt in nouissimis
diebus. Minor satis patz. Ad illud ar-
gumentū dicendū q̄ dies messye dicū-
tur nouissimi habendo respectū ad q̄
dinē. habendo respectū ad etatē. habē-
do respectū ad sacram scripturā. Pri-
mo ad ordinē. q̄ sex milia diuident
z ordinando p̄ tres dualitates: sic men-
surat duratio mūdi fm̄ iudeos. z duo
nouissima millenaria dicunt dies mes-
sye. patz p̄ Canadū belian. Vñ in thal-
mut in libro q̄ dicit canhedrin. qui so-
nat sacerdotes magni. inuenitur b̄ q̄
sequit legerūt in studio helye q̄ sex mi-
lia anni mūdius habet durare duo mi-
lia vanitatis z duo milia legis. z duo
milia messye. z sequit. Et p̄pter nostra
pctā que sunt multa transferūt ex illis
que p̄terierūt. hec ibi. Et cū hoc dixit
thalmut quasi transferant de duobus
milibus annis messye q̄ si sexcenti an-
ni. z post illud tēpus transferūt tam q̄
si. dccclij. anni cū illo numero sex mi-
liū annoz. videt cōcordare b̄iūs yfido-
rus sup pentateucum. sup illo passu
Enoch septim⁹ ab adam q̄ placuit dō.
transitus est Dicit ibi enoch septim⁹
ab adam septimā requiem significat.
Transactis namq̄ sex milibus annis z
renouato celo ac terra. factoz iudicio
transferent sancti in vitā eternā. Nūc
vide cecitatē iudeoz: ip̄i cōputant an-

nos a creatōne mūdi sicut nos a nati-
uitate xpi: z dicūt q̄ isto anno in quo
nos cōputam⁹ mille. cccclx. annos dñs
sunt. a creatōne mūdi q̄nq̄ milia. cccx
z sic patz q̄ de duobus milibus annis
messye iaz trāserūt fm̄ eoz cōputum
mille. cccx. anni q̄bus debuisset venire
messyas. z cū nō sit numerus annoz
vltra sex mille. vt dictū est. z ip̄e debet
regnare duob⁹ milibus annis. quō b̄ ē
possibile cū non restant fm̄ cōputū su-
um nisi. dccclxx. anni. Itē ip̄i assignāt
in p̄dicto numero annoz d̄terminatū
tēpus messye. scz finitis quatuor mili-
bus annis a creatōne mūdi vt reseruet
tur duo mille p̄ messya. Nūc attende
qd̄ dicit Esaias. c. lx. in fine minimus
erit ibi mille: z paruulus in gentē for-
tissimā. ego dñs: in tpe eius subito faci-
am illud. D̄ indec tu determinasti tē-
pus messye. z vide qd̄ dicit deus. Ego
dñs in tpe eius. scz messye subito faciā
illud. Sup quo vbo dicit glosa hebrai-
ca. si fuerint boni ante tēpus suū. z si nō
fuerint boni in tpe suo. ergo necesse est
q̄ iudei concedūt fm̄ suā glosam vnū
de duobus. Vel q̄ ip̄i fuerint boni vel
nō boni. Si boni. ergo messyas venit
ante tēpus suū. scz anteq̄ inciperet nu-
merus q̄nq̄ miliū. Et si fuerint nō bo-
ni sicut ip̄i met cōcedūt in dicto pha-
bitō q̄ p̄pter peccata sua multa transi-
erūt. scz anni q̄ p̄terierūt. necesse ē q̄
tūc concedunt fm̄ suā glosā q̄ in tpe
suo venit. s̄ finitis q̄tuor milib⁹ annis i
p̄ncipio q̄nti millenarij annoz. z sic ha-
bēt p̄cedere n̄cēlo q̄ fm̄ suū numex iā
sūt mille z. xviij. anni q̄ natus ē messy-
as. Et si dicant q̄ nos cōputam⁹ plus
anticipando tps. Dico q̄ licet simus
differētes cū eis in cōputatōe annoz
a creatōe mundi stante tñ suo numero
in veritate. lz anticipauerit tps ad im-
pleuit qd̄ p̄misit. Sicut si aliq̄s rex p̄-
misisset tibi castrū vsq̄ ad diē signatu

extremū scz anni. Si aut̄ illud t̄pus vt
puta in medio anni vt al̄s tibi dederit
castrū certū est q̄ adimpleuit p̄missūz
z sic nos xp̄iani stante numero iudeo
rū cōputabim⁹ em̄ ingressū q̄nti mille
narijz dicem⁹ q̄ sūt iaz mille. cccclviij.
q̄ venit messyas. stante tñ cōputatōne
n̄ra a creatiōne mūdi. Dicem⁹ q̄ mes
syas venit infra duo vltima millenaria
Cū ergo p̄ ordinē z respectu ad duas
p̄imas dualitates milliariorū annorūz
duo vltima millenaria in q̄bus debet
regnare messias dicant̄ dies nouissimi
Sequit̄ q̄ dies in q̄bus venit ihesus
nazarenus verus messyas sūt dies no
uissimi de hoc numero sex miliū anno
rū. Dictū fuit s̄. lib. j. ar. vj. p̄ucto. iij.
thesauro. j. Sc̄do p̄tz hoc idē habēdo
respectū ad etatē. Naz duratio mundi
mensurat̄ septē etatibus: sicut duratio
hoīs quarū nouissima in vltima est de
crepitas que p̄fixū habet p̄ncipiū sic
cetere etates. nō tñ terminū. q̄ multo
xiens plus durat q̄ cetere etates: z ihe
sus nazaren⁹ fuit i decrepita etate mū
di. z p̄ cōsequens in nouissimis dieb⁹
habēdo respectū ad etatē. Tercio p̄tz
hoc habēdo respectū ad sac̄ā scriptu
ram. nā mlt̄a t̄pa z dies p̄cedētia ihs̄m
nazarenū circiter p̄ duo milia annorūz
dicunt̄ in scriptura dies nouissimi sic
p̄tz Gen. xlix. Vbi isrl̄ vocat̄ filijs an
te mortē suā dixit. Congregamini filij
israel vt annūciez vobis q̄ ventura sūt
in nouissimis dieb⁹. vbi mlt̄a annūci
at non solū de his q̄ debēt impleri de
aduētū messye: s̄ etiā multa que cōple
ta sūt t̄pe regūz israhel z iuda sicut fuit
de primatu iuda z de excellētia super
oēs fr̄es suos z d̄ regno ibi iuda te lau
dabūt fratres m̄r̄z. Patet igit̄ q̄ non
solum dies messye in q̄bus fuit ihesus
nazarenus dicunt̄ dies nouissimi s̄ eti
am multa t̄pa ante circiter p̄ duo mi
lia annorum p̄cedētia dicunt̄ dies

nouissimi.

Contendit iudeus p̄bare q̄
ihesus xp̄us nō est verus mes
syas: q̄ in eius aduētū mōs sy
on non fuit eleuatus in vertice
montium.

Secūmū argumentū iudeorūz
est tale. In aduētū messye mōs
syon debet eleuari in verticem
montiū: sed hoc nō est factū: ergo non
dum venit messyas. Maior est Esa. c.
vbi. s̄. Erit in nouissimis diebus p̄
paratus mons domus dñi. i. mons sy
on in quo erat templū in vertice mon
tiū: z eleuabit̄ sup̄ colles. Minor p̄tz
q̄ in diebus ihs̄u nazarenī nihil tale fa
ctū est. Ad illud argumentū iudeorūz
de monte syon. q̄ in diebus messye fm̄
iudeos debet eleuari sup̄ alios mōtes
vnde dixerūt aliq̄ iudei q̄ t̄pe messye
debet de⁹ portare montē ihaboz z mō
tem syon z montē carmiel ad locum
vbi est iherlm̄ z in vertice istorū montiūz
ponere montē syon: s̄ dicūt ip̄i nō esse
factū t̄pe ihs̄u nazarenī. s̄ nō est messi
as. R̄spondeo fm̄ rabī salomonem q̄ ista
eleuatio mōris supra mōtes nō est in
telligenda fm̄ locū s̄ fm̄ excellentiam
z gl̄iam illi⁹ mōtis: q̄ ibi debebāt opa
ri magna signa z miracula plūs q̄ in a
lijs mōtibus qd̄ impletū ē t̄pe ihs̄u na
zarenī: q̄ ibi illūiauit̄ cecū. curauit lan
guidū. ibi sup̄ oēs ap̄los misit sp̄m̄ san
ctū: ibi multa alia signa z miracula fe
cit. Et in hoc mōs ille sup̄ alios mon
tes eleuari debebat z sic impleta est p̄
phetia in vero messya ihs̄u xp̄o.

Contendit iudeus probare
q̄ ihesus xp̄us non est verus
messyas. quia in eius aduentu
ad eum non confluerunt om
nes gentes.

Octauū argumentū iudeoz est ad verum messiam cum debet venire debent confluere omnes gentes: s; ad ihm nazarenum non confluxerunt omnes gentes: ergo non est ispe messias. Maior patet ysa. c. quo supra ubi statim sequit: et fluent ad eum omnes gentes. Minor est clara dicit iudei q in nazareno non crediderunt omnes gentes nec adhuc credunt. Ad illud argumentū iudeoz sup illud: fluent ad eum. i. ad fidem eius omnes gentes. Dicendum q ibi omnes distribuit p generibus singulor non p singulis generū vt omne aial fuit in archa noe ita q est sensus q de quolibet genti genere venient ad fidem veri messie: qd impletū est in ihu vero messia nro p apostolos suos p quoz pdicationez de oibz gentibus conuersi sunt ad fidem xpi: qz in omnem terraz exiuit sonus eoz rē. Et sic in isto modo in ihu vero messia onstro impletū est illd. ps. Deus iudiciū tuū regi da et adorabūt euz omnes reges omnes gentes seruient ei: qd impletū fuit in constantino imperatore qn suscepit fidem xpi. vel aliter dicendum q aliqui omnes in scriptura sumit p multis vt. ij. regū. xvij. Dixit absalon et omnes viri isrl. Melius est consiliū chusi consilio achitofel et certū est q non erant ibi omnes viri isrl sed multi. Similiter in euangelio Math. ij. Audiens herodes rex turbatus est et omnis iherusolima cum illo omnis eni. i. multi de iherusolima: sic in pposito venient ad eum omnes gentes. i. multi de gentibus.

Contendit iudeus probare q ihesus christus non ē ver⁹ messias quia in eius aduentu non dixerunt gentes venite ascēdamus ad montem domini

Monū argumentū iudeoz ē euz verus messias venire debet gentes confluentes ad eum dicere debent Venite ascendamus ad montem domini et ad domum dei iacob. Sed hoc non dicitur in aduentu ihu nazareni ergo non est verus messias. Maior patet ysa. xvi supra. Venite ascendamus ad montes domini et ad domū dei iacob. Minor patet: quia aliq xpiani dicunt: eamus ad domū petri Alij dicunt eamus ad domū pauli. Alij ad domū martini rē. Nulli vero dicunt ad domū dei iacob. Ad h argumentū dicit Alanus in suo quadripartito libro. liij. c. ix. Dicens q mons iste xps est in quem iam vniuerse fines terre credunt: iam adorant vniuerse familie gentium vna et concordī voce dicunt. Eamus ad montes domini et ad domū domini dei iacob: hoc est ad domū dei quem coluit abraam quem coluit iacob: quem coluit moyses: quem coluit aaron. Ideo ostenditur vnu deum esse et eoz qui ante legem fuerunt fideles: et eoz qui sub lege existunt: et eoz qui nunc existunt credentes in deum. Quot autem arguūt nos super h quod dicimus eamus ad domū petri ad domū pauli ad domū martini rē. Nullus qui sane sapit dictū h ita intelligit. Nullaz quippe petro siue paulo domum facimus. Sed in honorez petri atq memoriam sancti pauli deo eā dedicamus. Nec vlli pontificum fas ē in consecratione ecclesiarum dicere tibi petro et tibi paulo hanc domum dedecamus: s; potius deo dicitur cōsecrari: et quis diuerse ecclesie deo cōsecratur. si vna est domus dei: vna est dei ecclesia omniumq fidelium conuentus. Ad hanc domū dei accedit qui de vinitate ecclesie est. In hac domo dei adoratur mons montium et christus sanctus sanctorum hic peccata remittunt:

Liber

hic non solū homicidium phibet imo etiā ira z odiū tollit.

Contendit iudeus pbare qd ihesus non ē verus messias qz in eius aduentu gladij nō sunt cōuersi in vomeres nec lancee in falces

O Ecimū argumentū iudeorū est In aduentu messie gens cōtra gentem non debebat leuare gladium nec exerceri vltra ad preliū z debebant constare gladios suos i vomeres z lanceas suas in falces. S; cōstat qd post aduentum ihu nazarenī et adhuc modo non cessauerunt bella p orbem vt patet manifeste et maxime i iudea quia post mortem eius fuerunt acerrima bella z iudea per tyrum z ve spasianū: fuerunt etiā semper lancee z gladij z alia arma bellica i magna copia. Igitur ihs nazarenus non est ver⁹ messias Maior patet ysa. c. vbi supra. Ad istud argumentū iudeorū de pace que debebat esse tempore messie de q̄ ppheta non leuabit gens contra gentem gladium nec exercebunt vltra ad preliū. Dicendum qd ista pax fuit tempore ihu nazarenī veri messie. Naz fuit pax spiritualis inter viros spirituales: quia inter malos pax esse non potest. Non est pax impijs dicit domin⁹ ysa. xlvij. In cuius signum angeli in sua natiuitate cantauerunt Gloria in excelsis deo Et in terra pax hominib⁹ bone voluntatis. Fuit etiā tpalis pax de qua intelligunt. Primo in romano imperio quia in cesare Augusto finita sunt omnia bella ciuilia que inceperūt in roma immediate post euersionem cartaginis. Secūdo in iudea pax maxima que incepit in natiuitate ihu nazarenī quando mūdus tanta pace gaudebat qd cesar Augustus nō armis aut bellis occupat⁹ voluit scire quot velle

Tercius

quot ciuitates quot castra essent i mūdo. Et ex h⁹ exijt edictū a cesare Augusto vt describeret vniuersus orbis Lu. ij. Et durauit ista pax per. c. xv. annos vsqz ad destructionē iherlm p tytū z ve spasianū qd patet quia ante ihs xp̄m cesar angustus regnauerat p. xliij. ānos xps aut. xxxij. vixit vsqz ad passionem Et deide a passione xpi vsqz ad destructionem iherlm influxerunt anni. xl. et sic sunt in summa centū z. xv. anni. ita qd fuit diuturna. Et tunc pbabile est qd ppter diuturnitatem pacis iudei cōstarent gladios in vomeres zc. sicut sensibiliter videt in terris vbi post bella seqtur pax diuturna. Sequit in dicta auctoritate non leuabit zc. yphole est ad designandum pacis diuturnitatem si cui cōter dicat de aliquo negocio qd pprabitur vltra modum consuetum. Istud negorium nunq terminabitur licet aliquando terminetur infra annum vel infra mensem seu etiam i minori fm conditiones negocij: z hic modus loquendi pabolicus frequens est in pphetis. Sed dicunt iudei qd ista ppheta nūq impletur nisi illa pax fuisset ppetua ppter illud quod sequitur nec exercebunt vltra ad preliū quia signū aduentus messie est pax sine fine patet ysa. ix. Multiplicabitur eius imperium z pacis eius non erit finis vbi agitur expresse de aduentu messie. Et in ps. Deus iudicium tuum regi dabitur in diebus illis iusticia z habundancia pacis donec auferatur luna: h luna nūq auferetur ergo nec pax. Dicendū ad primum cum dicitur nec exercebunt vltra zc. qd li vltra non dicit eternitatem sed diuturnitatem tempis sic patet qd fuit. Vel aliter dicendū est qd in dictis sacre scripture attendē debemus ea q̄ sunt p se z dimittē ea q̄ sūt p accēs z ex pleqnti. Sciendū qd lex antiq p se z directe p̄cipiebat p̄p̄o cor-

pale plū. Nā ad adquirendū z defendendū regnū tempale in antiqua lege pmissum necessarius erat gladius expediebat lancea et cetera arma sine quibus ciuitates terrene ab inimicis acq̄ri vel d̄ efendi nō possunt. Idcirco dicitur Iudicij. iij. Hec sunt gentes quas dñs dereliquit vt erudiret in illis israhelē z omnes qui non nouerūt bella cananeorū z postea discerent filij eoꝝ certare cum hostibus z habere cōsuetudinē plīadi zc. Ex q̄b⁹ manifeste patet q̄ sicut prima lex expresse pmittebat regnū terrenū ita directe p̄cipiebat tempale plūz. Sed lex euangelica ordinans pplm ad acquirendū z possidendū regnū celoz ad que directe z per se non indigemus armis materia libus s̄ sanctitate z virtutibus p̄t q̄d scōa Choz. x. Dicim⁹ arma milicie nostre non sunt carnalia qz tota colluctatio nostra in noua lege est aduersus retores tenebrā z cōtra spūalia nequie in celestibus vt habet ad Ephē. vi. De his armis visum est sup̄a l. p̄mo cōsideratione p̄ma. Est igit̄ sensus p̄phetie si debeat cōpleri in hac vita presentī tpe noue legis nō erūt talia bella ex cōditōe legis sic accidebat in lege antiq̄ s̄ solū indigemus romere ad semian dū meritū in p̄nti vita z falce ad metēdū p̄miū in futura gl̄ia: vel alit̄ sicut dicit p̄tissim⁹ vir Petr⁹ alfonſi in suo dyalago ti. ix. Nō ēn q̄ nō dixit p̄phēcia predicta q̄d facture sint gentes enarrādo: s̄ q̄d p̄ceptur⁹ sit x̄ps oñdēdo quēadmodū z alibi zachariās dicit de ip̄o z loquet̄ inquit pacē gētib⁹ sic ēn h̄ de eo q̄ pacē p̄cepturus sit dictū esse intelligim⁹ ita z ibi: quaz cū z ipse p̄ceperit si completū non est nulla ei⁹ culpa fuit. Nā alia duo. s̄. et pacis non erūt finis z donec auferat luna dico: q̄ non debent exponi iste p̄phēcie de pace temporalī: s̄ illa que durauit illo tpe

fuit signū pacis spūalis: q̄ia certū est q̄ cito post mortem x̄pi: sicut dictū est resurrexerunt bella in india: iudeis ad inulcem pugnantibus z itē cōtra romanos rebellantibus sicut dicit Iosephus in libro de iudasco bello: p̄pter q̄d ciuitas iher⁹ z tra i circuitu fuit destructa. Exponitur ergo de pace quaz angeli clamauerunt in x̄pi natiuitate dicentes. Gloria in excelsis deo: et in terra pax hominibus bone voluntatē. Hec pax consistit in tranquillitate cōscientie que p̄manet in iustis oñi tpe. puer. xij. Non tristabit iustus quicq̄ ei acciderit: z sic permanebit in iustis vsq̄ ad finem mundi cui succedit pax celestis que exsuperat oñem sensum ad Philipen. iij. z sic manet eternalit̄ ex parte finis sicut luna que est in corruptibilis. Pax ergo p̄phetata de messia est pax per angelum in sua natiuitate nunciata quā mundus dare nō potest quia mundus dat pacem suam cū mala voluntate: dat pacem in signo nō in ope in ore non in corde. ps. Loquunt̄ pacem cum primo suo: mala autē in cordib⁹ eoꝝ: z illā spūalem pacem bone voluntatis p̄ angelū nūciatam cōfirmat̄ ibs x̄ps verus messias in morte dicēs: pacem relinq̄a vobis: paces meā do vobis nō quō mūdus dat ego do vobis Iohis. xiiij.

Contendit iudeus probare q̄ ihesus non est verus messias qz in eius aduentu non habitauit lupus cum agno.

C Ad decimū argumentū iudeozū p̄tra vez messia sumit̄ de textu ysa. c. xj. Egrediet̄ v̄ga d̄ radice yesse q̄ fin om̄s doctores loq̄t̄ de aduentu messie q̄ de radice yesse egressurus erat: z seq̄t̄: habitabit lup⁹ cū agno z pardus cum edo accubabit: vitulus z leo z ouis simul morabūt̄ z puer puul⁹

m ij

inhabitat eos: vitulus et ursus pascunt
 simul et requiescunt catuli eorum: et leo quasi
 bos comedit paleas et delectabitur infans
 ab ubere super foramina aspidis et i ca
 uerna reguli qui ablactatus fuerit ma
 num suam mittet. Super isto textu di
 cunt iudei quod in aduentu messie anima
 lia siluestria pacificabuntur sic videlicet
 quod pacifice uiuent et habitabunt cum ani
 malibus naturaliter mansuetis: et quod ani
 malia venenosa non nocebunt homi
 nibus nec pueris. immo quod infantes se
 cure ludunt cum eis: nihil horum dicunt
 iudei impletum in tempore ihu nazare
 ni ergo non est messias. Ad istud ar
 gumentum dicendum quod non est verum quod
 animalia siluestria tempore messie dunt do
 mesticari taliter quod pacifice uiuant et ha
 bitent cum mansuetis et quod venenosa non
 nocebunt etc. quia secundum quod dicit rabisala
 lomon tempore messie nec tempore nec
 animalia nec corpora celestia in suis na
 turis mutabuntur. Et ideo dicendum quod
 ille locutiones que sunt in illa prophetia
 sunt methaphorice: quia nominantur ibi
 homines nominibus animalium. quid
 enim prodesset talis confederatio si lupus
 pacem non haberet nisi cum agno nec pa
 dus nisi cum edo: nec leo nisi cum oue et vi
 tulo. Inquietaret namque lupus edum
 et leo agnum: et pardus ouem. Ista ergo
 diuersa animalia diuersas hominum conditio
 nes designant sicut probari potest ex scri
 ptura veteris testamenti ut ipsi ceci suam
 cecitatem propriis manibus possint palpa
 re. Dicit enim Genesim xlii. beniamin lupus
 rapax et tamen iste lupus vere erat homo
 Et ibidem. Dan coluber in uia cerastes
 in semita: ysaachar: asinus fortis. quod autem
 iste modus loquendi sit in dicto capitulo
 patet quia ysaie pater dauid vocat radices
 dauid vocat uirgam: et messiam vocat flo
 rem. Ex hoc patet per targum translationem cal
 daicam. Item psalmi. xvi. c. Emitte agnum dñe
 dominatorem terre. et alia aut irrationalia non

potest dominari terre cum ex ordinatione
 diuina homo presit animalibus ut dicit
 Genesim. i. c. Item Genesim. xlii. catulus leonis
 iudas et iere. liii. loquens propheta de na
 buchodonosor qui debebat destruere
 ciuitatem iherusalem. Et ascendet leo de cu
 bili suo ergo omnia ista animalia diuersarum
 conditionum sunt homines qui ad unitatem legis
 euangelice sunt uocati non quod lupus ex
 stens lupus maneat cum agno: sed quod lupus
 in ecclesia efficiat agnus: et tunc habitat
 lupus cum agno. Nos sane per bestias il
 las que rapina et carne uiuunt impios
 homines intelligimus et raptores: per
 reliquas uero pecudes mansuetos et
 simplices et de illis propheta dicit quod christus
 eos habitare et pacem habere perciperet
 Et quod ita intelligenda sit illa prophetia. scilicet
 de hominibus patet per prophetas reddentem
 causas istius confederationis. Et tunc enim
 immediate quia repleta est terra scien
 tia domini: bestie autem intellectu caren
 tes: scientie domini non sunt capaces.
 Sed et in confusione intelligentie mo
 dernorum in prophetia predicta dixerunt
 doctores antiqui iudeorum nullam inter
 tempus modernum et tempus christi fu
 turum esse distantiam nisi quod in eius tem
 pore captiuitatem omnium exhibunt:
 atque miseriam. hec petrus alfonso in suo
 dialogo. li. ix. Est ergo sensus in diebus
 messie habitabit lupus cum agno. id est su
 perbi cum humilibus: infideles cum fi
 delibus: iudei cum gentilibus: et uene
 nosi gentiles qui uoluerunt deuorare
 iudeos eis non nocebunt etc. Que om
 nia impleta sunt tempore ihu nazare
 ni quando simul in una fide et cultu ue
 ri dei habitauerunt uenemosi gentiles
 cum humilibus iudeis. Et ad litteras
 impletum est illud in euangelio christi
 quando christus ihesus dedit potestatem apo
 stolis et discipulis uirtutes calcandi su
 per serpentes. Luc. x. etc. Et actuum
 xxviii. dicitur quod paulus percussus a vi

pera i nullo est lesus propter quod bar-
bari admirantes dixerunt ipm esse de-
um. Sed quid est quod dicitur i pre-
dicta auctoritate et puer paruulus mi-
nabit eos. Dico q puer paruulus leones
et vrsu minat cum agno in domo dei
pastor. i. platus nobili et ignobili pote-
ti et ipotenti forti et debili iperat puer il-
le dicit nō in sensu s malicia paruulus.

Contendit iudeus probare q
ihesus non est ver⁹ messias qz
iudei non sunt liberati a capti-
uitate nec ad patriā reducti

Dodecimū argumentū iudeo-
rum Accipit ex textu Deutro.
xxx. vbi dicitur. cū ergo venerūt su-
per te finones isti benedictio siue ma-
ledictio quā xpus in cōspectu tuo: et
ducat⁹ penitudinem cordis tue in vniuer-
sis gentibus in quas dispersit te domi-
nus deus tu⁹ et reuersus fueris ad euz
et obedieris ei⁹ imperijs reducet te do-
minus de⁹ tuus de captiuitate tua ac
miserebitur tui: et rursus cōgregabit te
de vniuersis pplis in quos te ante di-
sperserat et si ad cardines celi dissipat⁹
fueris inde te trahet dñs deus tuus: et
introducet te in terrā quā possiderunt
p̄res tui et maioris numeri te esse faciet
q̄ fuerūt patres tui. Istud dicūt iudei
non esse factū in tempe ihu nazareni:
qz nec liberati a captiuitate sunt nec re-
ducti ad patriā quā possiderūt p̄res
sui et tamen istud debet fieri tpe messie
ergo non est ip̄e messias pmissus. Ad
illud argumentum est triplex respon-
sio. Prima est qz hec omnia nō debēt
impleri tpe messie absolute: s cū condi-
tione posita in textu ibi: s si fueris du-
ctus penitudinem cordis: ymmo conti-
nue peccata peccatis sicut patres eoz
et mala malis addunt: et ip̄i concedunt
qz ip̄i sunt i p̄ti captiuitate p̄t p̄tā q
nō emendant et de qbus non penitent

grat⁹ igit sunt i ea. Scda rñsio ē q illa
p̄phetia moysi impleta est i reductōe ca-
ptiuitat⁹ babilonice quia qñ ista p̄phe-
tia fuit dicta p moysen solū fuerat po-
pulus in fuitute egiptiata. Et ideo di-
tia textus rursus. i. itez: et simile habet
ysa. xj. Adiciet dñs scdo manū suam
ad possidendū residuū ppli sui qz pos-
sides ab assirijs et non habet in tota sa-
cra scriptura qz tercio debeat dñs redu-
cere captiuitatem iudeoz: s solū scdo
et scda captiuitas fuit babilonica. Istud
igit impletū est in reductōe captiuita-
tis babilonice. Sed contra hoc forti-
ter arguūt iudei p illd Ezech. xxxix. c.
vbi dicitur q cōgregabit eos dominus
de nationibus et non relinquet quēqz
ex illis: s in ista reductione babilonice
multi remanserunt et nō omnes reuer-
si sunt: igitur p̄phetia non est impleta.
Dicendū qz summo p̄phetia est imple-
ta: qz omnes reuersi sunt qui voluerūt
reueri: qz omnib⁹ nullo dempto cyr⁹
dedit licenciaz vt patz. ij. Paralippo.
ultimo et pmo hestie. dedit etiā eis mu-
nera multa et vasa templi que tulerat
nabuchodonosor de iher⁹ m et null⁹ de
relictus est ibi qui voluerit reueri. Il-
li aut qui ibi remanserunt fuerūt igrati
diuino beneficio. Tercia responsio
est qz potest exponi qz p̄dicta congrega-
tio facta est p ipm vez messiam spiritum
aliter qui congregauit iudeos et genti-
les in vñū per fidem et charitatem: sic
exponit Iohes euangelista. xj. c. vbi di-
citur qz ihus mortuus erat p gēte nō
tantū p gente: s vt filios dei qui disp-
si erant congregaret in vñū. Null⁹ eu-
tez ab hac congregatione expellit qui
velit intrare quia nulli claudis gremiū
ecclesie. Iudei aut hanc cōgregationē
non intelligunt: s volunt intelligere qz
sicut corporaliter fuerunt p orbez disper-
si sic corporalit i terrā pmissiōis qz posse-
derūt p̄res eoz hñt pgregari. Et er

m iij

Liber

go cecitas iudeorum excludat. Notandum est sicut notat reuerendus in xpo paulus episcopus burgenf in suo dyalogo distinctione. iij. c. ij. z. iij. q. congregatio de qua loquitur propheta est dictio equoca: quoniam enim significat congregationem corporalem in aliquo loco: quoniam vero significat congregationem. scilicet animarum in aliquo creditibili seu opinabili vel desiderabili et huiusmodi. Sicut enim corpora in eodem loco posita dicuntur congregata localiter et ad invicem remota dicuntur dispersa: sic animi in eodem conceptu intellectus seu voluntatis existens uniti dicuntur et a fortiori posunt dici congregati. Unde auctoritas allegata Ezechiel potest dupliciter intelligi quia secundum quosdam de congregatione corporali intelligitur quod fuit impletum in reditu de captivitate babilonica quando omnes populi israelitici qui voluerunt ascendere ad terram promissionis habuerunt universalem licentiam seu preteritum hoc faciendi sicut supra dictum est: et huius sententie consonat principium huius prophetie predicte Ezechielis: in qua dominus dicit prophetice. nunc convertam conversionem iacob et quod esset manifeste falsum si adhuc esset futurum cum ab illo tempore in quo dictum fuit nunc convertam usque ad istud tempus transierunt plusquam mille sexcenti anni. Sed quia tempore ezechielis quando hoc fuit dictum per prophetas iam imminerebat tempus predicte congregationis. Ideo dicitur in hac prophetia nunc reducam captivitates et. Que quidem prophetie et plures alie similes ut illa Ezechielis. xj. Congregabo vos de populis et adunabo de terris in quibus dispersi estis et dabo vobis humum israel fuerit implete in reditu captivitatis babilonice per congregationem corporalem israelitarum que tunc fuit facta. Secundo vero intelligitur congregatio in predicta auctoritate spiritualiter quod impletum fuit per ipsum christum verum messiam sub quo totus israel. scilicet fideles christi qui veri israel dicuntur

Tercius

tur non carnale: sed spirituale est congregatio seu unitus in fide christi secundum quam animi fidelium ununtur seu congregantur. nec obstat secundum istos qui dicunt. nunc convertam tu quia non tamen distat tempus in quo hec prophetia fuit dicta a tempore aduentus christi sicut prius tempus ut est manifestum: tamen quia respectu divine eternitatis tempore omnia reputantur ut nunc. ex quibus patet quod secundum utramque predictarum expositionum prophetia predicta tam est impleta. Et si dicatur iudeus non inveniuntur in sacra scriptura congregatio spiritualis: sed ubique dicitur congregatio intelligitur corporum: quare sequitur quod predicta expositio nullum habet in sacra scriptura fundamentum. Respondetur quod non est mirum si iudeus non inveniuntur quia cecus est. nunquam dicit in psalmo. cor eius congregavit iniquitatem sibi. Constat enim quod congregatio iniquitatum in corde sit per multarum cogitationum iniquarum aggregatio nemque non est congregatio corporum: sed conceptum cordis. Legitur enim ezechielis xxxvij. q. propheta iussu divino accepit duo ligna quorum super unum scripsit tribui iude et sociis eius. Et super aliud tribui ephraim et sociis eius que quidem ligna de dei mandato unum ad alterum adunxit: per quam adiunctionem ut ibi legit figuratur a deo unio israelis ad invicem sic quod non dividerentur in duas gentes seu duo regna. Ex quo patet quod per coniunctionem corporalem figuratur coniunctio spiritualis in scriptura: et per consequens coniunctio spiritualis est portio seu dignitas quod corporalis. Sicut figuratum portio seu dignitas est quod figura. Expositio auctoritatis ezechiel de congregatione spirituali qualis est facta per christum est multum rationalis et dictis sacre scripture consona. Nec est iter istius de supradicta auctoritate deuterio. xxx. ubi agit de captivitate iudeorum hodierna ut ipsi assueperant. scilicet qui sunt congreganda diversis gentibus

bas terre in terrā quā possederūt p̄res
eor ex eo q̄ dicit in textu: si ad cardies
celi fueris dissipat⁹: inde te cōgregabit
dñs deus tuus ⁊ inde assumet te atq; i
troducet in terrā quam possederūt pa-
tres tui ⁊ obtinebis eaz. Ratio autem
quare instantia p̄dicta null⁹ est robo-
ris: q̄ sicut congregatio est dictio eq̄-
uoca vt dictū est sic etiam terra. Dicit
em̄ rabimoyse de egypto q̄ scriptu
ras sacras recte intelligere vult op̄t⁹ q̄
significatōes dictionū equocarum di-
scernat: nunc aut vt patet ex sacra scri-
ptura iste termin⁹ terra corporea ⁊ sen-
sibili in q̄ homines cōiter habitāt quibz
vero p̄ spūali in qua sancti habitāt de
qua dicit in ps̄. Credo videre bona do-
mini in terra viuentiū. Vñ si p̄dicta
auctoritas intelligatur de hodierna ca-
pituitate vt iudei exponūt: tunc cōgre-
gatio de q̄ loquit̄ intelligenda est spūa-
lis. Silt⁹ ⁊ terra contenta in illa aucto-
ritate intelligēga est non terra in qua
habitauerūt p̄res corporaliter p̄ certo tem-
pore ⁊ postea mortui sunt. S̄ terra vi-
uentiū in qua q̄cūq; reuersus fuerit
ad dē p̄ veram penitentia que fides
⁊ caritatem p̄supponit̄ introducit̄ ⁊
eternaliter manet. Sed diceret̄ iu-
deus si terra aliqñ intelligat̄ in scriptu-
ris p̄ eterna mansione hoc est cū addi-
ti one hui⁹ termini viuentiū ⁊ hui⁹.
S̄ terra simplr sumpta nō accipit̄ in
scripturis nisi p̄ hac terra sensibili: n̄
deū video q̄ cec⁹ factus ne m̄x si non
videt scripturā sacraz in q̄ sine aliq̄ ad-
ditōe terra aliqñ accipit̄ p̄ terra spūali
bitata p̄ sanctos. Dicit em̄ in ps̄. Iusti
aut hereditabūt terrā ⁊ habitabūt in secu-
lū seculi sup̄ eam. Constat aut q̄ nulla
est terra sensibilis in q̄ iusti in seculū se-
culi habitant cū omnes iusti in hac vi-
ta exītes sint mortales. Et sic patet q̄
terra de q̄ loquit̄ ps̄. nō est ista terra se-
nsibilis in q̄ habitamus mortales homines

tpaliter: s̄ illa terra celestis in qua iusti
bitant in seculū seculi. s̄ eternaliter. Et
ista est p̄pe terrā viuentiū: ⁊ sic ptz q̄
vocat ps̄. simplr sine adiectōe illa ⁊ ter-
ram celestem quā sancti bitant: quantū
q̄dem significatōem doctores iudeoz
sentīūt. Vñ sup̄ illud ysa. lx. c. populus
aut tuus om̄s iusti in p̄petuū heredita-
būt terraz. Dico in libro canhedrin. c.
elech: om̄s israhelita h̄z sortez in secu-
lo futuro: scriptū est em̄ p̄pls tu⁹ om̄s
iusti in p̄petuū hereditabunt terrā. hec
illi. quā auctoritatē tenēt om̄es posterī
ores moderni iudeoz sine p̄dictōe. Ex
q̄ ptz q̄ terra in verbis ysa. simplr dicta
s̄. cū dicit hereditabūt terrā accipit̄ p̄
terra illa celesti ⁊ eodē modo intelligē-
dum est in auctoritate deutro. xxx. per
iudeos allegata. Ptz ergo falsam esse
opionem iudeoz. s̄. q̄ sunt cōgregandi
corporaliter ab hac captiuitate in q̄ sunt
vndecūq; sint ⁊ reducendi ad terraz il-
lam sensibilem quā possederūt p̄res eoz
⁊ q̄ p̄dicta p̄phetia impleta est p̄ xpm̄
in cōgregatōe sp̄ituali ⁊ tra viuentiū.

Contendit iudeus probare
q̄ ihesus non est verus messias
quia non congregauit iudeos
in hierusalem

Qerciumdecimū argumentum
iudeorum est licet terra possit
intelligi celestis vt in preceden-
ti solutione dictum est non tamen vi-
detur quomodo possit intelligi q̄ con-
gregatio iudeorum non sit fienda a ca-
pituitate qua sunt ad ciuitatem iheru-
reuocandi cum de hoc sit expresse au-
toritas Jere. iij. c. In tempore illo vo-
cabūt iheru solū dñi et cōgregabūt ad
eū om̄es gentes i noie dñi in iheru cū
ergo hec cōgregatio nō sit facta expecta-
tur ergo fienda p̄messia futur. n̄det p̄
dict⁹ mḡ paul⁹ li. eodez ⁊ di. iij. c. q̄ l̄
oō iheru ē equoca sic iste tmi⁹ tra saltē
m iij

a cōsilio. vñ sup illud ps. cxvj. Iherlm
q̄ edificat̄ vt ciuitas cui⁹ p̄cipatio ei⁹
in idipm. doctores iudeoz tradunt q̄
Iherlm inferior dirigē ad iherlm supiores
hec ille. Ex quo p̄ manifeste q̄ intelli
gant illud qd̄ d̄r in ps. Iherlm q̄ edifi
cat̄ vt ciuitas p̄ inferiori iherlm. et illud
qd̄ sequit̄ vt ciuitas cui⁹ p̄cipatio ei⁹
in idipm p̄ iherlm supiori. q̄ quidez ex
positio est satis congrua q̄ illa inferior
Iherlm ad illā supiorē ordinat̄ seu diri
gitur. Patet igr̄ ex dictis doctorū he
breoz q̄ Iherlm q̄q̄ accipitur in sacra
scriptura p̄ illa celesti et sic debet intel
ligi in p̄dicta aucte Jere. allegata in q̄
d̄r q̄ congregabūtur ad Iherlm oēs ge
tes in noie dñi. Sciendū etiā q̄ fm
doctores iudeoz nō solū bñtudo cele
stis vocat̄ Iherlm in scripturis s̄ etiam
mons dei et locus sc̄tus dei. et sc̄tū ariū
et atria dñi et templū dñi et hñōi et idō
cū d̄r quis ascēdet in mōtē dñi aut q̄s
stabit i loco sc̄tō ei⁹. Et alibi cōcupit
aia mea in atria dñi et multa similia in
telligi debent fm doctores iudeoz de
celesti beatitudine. Inter quos p̄nci
palis est rabimoyse egipci⁹ q̄ de B tra
ctauit in suo Deutro. in tit. de peniten
tia. ca. viij. De quo in particula septia
loquens de premio eterno. dicit B est
premiū quo nullum superius. et B est
bonū post quod nullum aliud bonū
et hoc desiderauerunt omnes p̄phete
quod bonum multis etiā vocauerunt
nomiñibus. vt mons dei et loc⁹ sanct⁹
eius. et locus sc̄tū et iherlm sancta. atria
dñi et porta dñi. Hec ille.

Contēdit iude⁹ probare q̄ ie
sus non ē ver⁹ messias q̄ i ei⁹
aduētū n̄ edificauit tēplū dñō.

Partū decimū argumentū iu
deoz accipitur ex illo qd̄ h̄r sa
charie. vj. Ecce vir oriens nom̄
clius. sequit̄. et ip̄e edificabit tēplū dñō.

et etiā habetur ezechielis vñō q̄ iherlm
et templū debēt reedificari tpe messie.
et fm mensuras q̄ ibi p̄ueniūt. spaci⁹
erit vltra decē milia leucorū. Ista inq̄
unt nō sunt implera tpe ihu nazaren⁹
imo templū iherlm p̄pter ei⁹ mores
fuerūt destructa vt dicit rabimoyse d̄
egipto in libro sophrā in libro de iudici
bus titulo de regib⁹ et belis eorum.
ca. xj. Dicit ei ibidē ihe nazaren⁹ ima
ginatus est se esse messiam et fuit in ihe
rusa p̄ iudiciū et infra volens cōclude
re eū nō ēē messia. Hūc sic. Nam omēs
p̄phete locuti sunt q̄ messias est redē
ptor israel et congregator eoz et iste de
bit occasionē ad perdenū iherlm gladio
et dispergendū reliquias eoz ad sup
primendos eos ergo nō est ip̄e messi
as. Ad istud argumentū dicendum q̄
fm nos iudeos duplex est templum
et duplex Iherlm. s. templū materiale et
spūale. Iherusalem alta et Iherlm bassa. p̄
quo est auctas Gen. xvj. de iacob q̄
vidit scalā angelos ascendentes et de
scēdētes et dixit. q̄s terribilis ē loc⁹ iste
nō est hic aliud nisi domus dei et. vbi
glosa hebraica dicit q̄ iacob vidit iherlm
et domū dei edificandā in terris. et i cel
et dixit nō est hic aliud nisi dom⁹ dei et
porta celi. i. dom⁹ edificanda in trīs ni
hil est. p̄p̄tōe illi⁹ dom⁹ et iherlm q̄ debz
edificari in celis et p̄ hoc ē magna glo
sa in bresith raba qui habet q̄ moyses.
anteq̄ moreret dicit⁹ est in celum et vi
dit ibi messiam edificantem iherlm in ce
lis ex margaritis et lapidib⁹ p̄ciosis. et
dixit sibi messias q̄ iacob pater eius
vtrāq̄ iherusalem viderat et dixit q̄ nihil
erat illa iherlm que edificanda erat i ter
ris in comparatione illius que in celis.
quia illa erat duratura p̄ israel in ppe
petuum et dixit tunc moyses. letatus
sum in his que dicta sūt mihi i domū
domini ibimus. Stantes erāt pedes
nostri in attrijs iherlm. Iherlm que

edificat vt ciuitas cui⁹ participatio eius
in idipm. Modo ad ppositu ibi naza
renus verus messias debuit edificare
z edificauit templu z iherusalē nō ma
teriale sed spūale. s. ecclesiā paradisu
ex lapidib⁹ vniū videlicet ex fidelib⁹.
qui in pnti templo z iherlū supiori com
paginantur p grām z in futuro p glo
riam z q nō debeat edificari templū
materiale fm intentionē indeoꝝ patet
qz potest qri ab eisde de quinq. Prio
qle in nūero eēt. Secdo qd contineret.
Tercio ad qd seruiret. Quarto qd ibi
ministraret. Quinto q dies illū solem
pnisaret. Ad primū respondet iudeus
q erit in nūero terciū. Sed cōtra h est
Iere. vii. c. nolite pfidere in vbiis men
daciū dicentes. tēplū dñi. tēplū dñi tē
plū dñi est. qsi dicat tēpla materialia
nō debēt eē nisi duo. z q dicit terciū
templū materiale sciendū mendacium
dicit. verba sunt dñi exercitū dei isra
el. vtz patet ibidē. Item Agge⁹ ppha
q fuit tpe scōi tēpli hoc idem clare exp
mit in. c. ij. loquēs de celerrimo aduen
tu messie in eodē dicens. Adhuc vnū
modicū est z ego cō mouebo celū z ter
ram mare z aridā z mouebo oēs gen
tes z veniet desideratis cūctis gentib⁹
z implebo domū istā glia dicit dñs ex
ercitū. sequit. Magna erit gloria do
mus istius nouissime plusqz pime di
cit dñs exercitū. hec domus nouissi
mā fuit dom⁹ scda q facta fuit p esdraz
in quā venit saluator nŕ qū fuit oblat⁹
et sepe in eadē pdicādo z miracula fa
ciendo. z qz ipe in eā venit dicit ppha.
qz debebat eē sua gloria maior q illi⁹
pime quam fecit salomon licet fuit no
bilis prima facta per salomonem. qz
non fuit in regibus maior salomone.
Et attende q dicit in textu. dom⁹ isti⁹
nouissime. demonstratiue signādo no
uissimā domum z nō dicit nouissime
absolute. sicut cogitat iude⁹ qz debeat

fieri altera dom⁹ vt pdictū est qz si tal
deuisset fieri dixisset ppha dom⁹ no
uissime. Sed qz illa erat dom⁹ in quā
debebat venire sicut venit de scō. mes
sias dixit hndi. vt de facto daret in: et
ligi qz in istā debet venire z nō in alte
rā. Quc aut pbat q illa maioritas fu
it qz venit in ea saluator. legim⁹ i pmo
li. esdre. c. ij. qz qū finitū ē op⁹ dom⁹ se
cūde plurimi etiā de sacerdotib⁹ z leu
tis z pncipes patrū z seniores q remā
serant in illis. lxx. annis q trāsierūt de
prima domo ad scdā lacrimabātur
qz nihil videbat dom⁹ scda in cōparōe
ad primā. Sed iuuenes q nō viderant
primam gaudebant in aspectu secūde
In quo ergo erat maioritas glie hui⁹
scde domus nouissime nisi qz in eam
venit saluator mūdi. Sapientes iudeo
rum declarant q maioritas domus se
cūde fuit qz durauit p decē annos pl⁹
qz pma. qz pma durauit p. cccc. z. x. an
nos z scda p. cccc. z. xx. annos videte q
lis est glia qz durauit decē annis plus
in illis decē vltimis ante destructōē
iam non habebat gloriā neqz potesta
tem quia per sex annos anteqz destrū
eretur domus scda. Tit⁹ z vespasian⁹
mandauerūt q non facerent sacrificia
post aduētū etiā saluatoris nŕi qui fu
it paucō tpe ante destructōem scde
domus fm qz ipe dixit Luc. xix. q nō
remaneret in ea lapis super lapidem
quotidie fūet de malo in penis. z q
glia erat qz ipe durauit decē annis pl⁹
cū ipi manerēt captiui z subditi. Sūt
aliū sapientes iudeorum qui declara
uerunt q maioritas illa fuit quia fuit
melius operata qz prima salomonis z
q illam repauit herodes. Sed bñ de
bemus intelligere q non attixit he. o.
des ad illud ad quod attinxit salomō
vt faceret maiorem z meliorem domū
Ceterz thalmad in li. qui vocat roma
dicit q quinqz que fuerunt in pma do.

Liber

mo nō fuerūt in secunda. Primū ar-
cha testamenti. secundum semhāme-
foras qđ ponebant sacerdotes sup cor
suū. quia mandauit lex in exodo qđ cū
alijs pānis sacerdotalibus sacerdos
alium pannum qui in hebraico vocat
offer qui ē quadratus et duplicatus
et qđ esset quantitatis vnus palmi in
longū. et alterius palmi in latum int
duplicaturā huius panni ponebat sa-
cerdos semhāmesforas scriptum i hoc
panno mandauit lex qđ poneretur. xij.
lapides preciosi in quatuor lineis de
tribus in tres ita qđ tres essent directe
in qualibet linea et mandauit qđ scribe-
rentur nomina. xij. tribuū in illis lapi-
dibus vnum nomen in quolibet lapi-
de. et cum sacerdos ponebat super se
hūc pānū volēs scire si irēt ad faciēdū
guerrā vñ si hērent victoriā et si irēt qđ tri-
bū hērent victoriā p virtutē illiū semhāme-
foras statim relucebat lapis et splende-
bat nomen illius tribus per quam de-
bebat habere victoriā et si nō oportē-
bat ire ad guerram splendebant que-
dam lre que dicebant non et si oportē-
bat ire relucebant lre que dicebāt sicut istū
non fuit in domo secūda. Tercium qđ
non descendebat ignis de celo ad cō-
burendum sacrificium sicut in prima
Quartū qđ gloria dei que apparebat
in prima domo in sancta sanctorū int
iherubin non videbatur in domo se-
cunda. Quintū qđ in prima veniebat
spiritus sanctus ad loquendum cū pro-
phetis et in secunda non quia tres vl-
timi prophete. scilicet Aggeus zacha-
rias et Malachias qui fuerunt in do-
mo secunda erant senes et remāserāt
a tempore domus prime et in Mala-
chiam cessauerunt prophete quia ipse
fuit vltimus. Nunc ad propositū re-
deamus ex quo in domo secunda defi-
ciebant ista quinq; in quo erat ma-
gis glorie qđ prima nisi quia debebat i

Tercius

ea venire messias filius dei viuit qui in
compabiliter excedebat omnia predi-
cta. Patet ergo manifeste ex hac pro-
phetia nullā aliā domū siue templū
materiale fiendū cum domus illa se-
cunda esset nouissima i qua venit chrī-
stus qui est vera gloria. Sed arguit
vltimus iudens si tu dicis qđ hec pro-
phetia fuit impleta in domo secunda
quando motum est celum et terra et
mare et arida quia non videntur ista
facta esse in aduētū ihu nazareni ergo
necesse est dare terciā domū qñ ista im-
plebuntur. Respondet qđ imo oia ista
fuerunt impleta in aduētū ihu naza-
reni veri messie. Dicit em̄ adhuc vnus
modicū. id est tempus breue respectu
precedentis duratiōis mundi et ego
mouebo celū. istud fuit impletū quā-
do stella noua in natiuitate christi ap-
paruit. Math. ij. et terrā et mare. quod
fuit impletū per victoriā romanorum
in omni terra et i insulis maris. Et mo-
uebo oēs gentes hoc fuit impletū in
nate xpī natiuitate propter quod exi-
it edictū a cesare augusto vt describe-
retur vnūuersus orbis redactus sū do-
minio romani impatoris propter qđ
ibant singuli in ciuitatē suā et tunc cri-
stus fuit natus. Lu. ij. Ipso ergo chrī-
sto adueniēte multitudo maris ad eū
est conuersa celū. tellus et maria sūt cō-
mota. cōmota inq; sunt celi et terre et
maris habitatores exultauerūt. vñ dī
qđ terrarū hierusalē habitaciones vari-
as oblationes varias ad laudem ipī
xpī attulerunt. Ad secundū i quo
queriebatur si daretur terciū templū
materiale quid contineret. dicit iude
qđ contineret archam. tabulas virgā
et manna. Sed contra hoc est Iere. i.
ca. iij. Non dicent vltra archa testamē-
ti neq; ascēdet super cor neq; recorda-
buntur illius nec visitabitur. nec fiet
vltra. sed in tempore illo vocabūt hic

rasalem solū domini et congregabūt
ad eum omnes gētes. vbi est glosa do
ctorū indeoꝝ q̄ pro tempore hierusa
lem syon solū domini. iuda. israel san
ctuariū. terra. omnia hec vocabula si
gnificant gloriā paradisi. Ad terciū
si daretur terciū templū ad quid serui
ret dicunt iudei q̄ seruiret pro sacrifi
cijs faciendis sicut preterita domus.
Sed contra hoc dicit deus ysa. vltio.
celū sedes mea terra scabellum pedū
meoꝝ que est ista domus quā edifica
bitis mihi et quis est iste locus quies
mee. Respondent iudei domino. dñe
ista terciū domus edificabitur tibi pro
sacrificijs offerēdis sicut in ceteris do
mibus fuit factū vt respicias pro pec
catis nostris et parcas et dicit domin⁹
eis ad quē respicias nisi ad paupercu
lum. contritum spiritu et trementem
sermone meo. Et exemplificat de
sacrificijs antiquis. Dicens qui inno
lat bouem quasi qui interficit virum
qui mactat pec⁹ quasi qui excerebrat
canem. qui offert oblationē quasi qui
sanguinez suilluz offerat. qui recordat
thuris quasi qui benedicat ydola. q̄ si
dicat ista sacrificia non mihi placent
cessare debent. et solū mihi placet q̄ tē
pore messie est fiendum. id est sacrifici
um cordis contritū et hūiliatū. Ad
quartū in quo q̄ritur si daret terciū
templū quis ibi ministraret. Respon
dent iudei q̄ ibi seruirent sacerdotes
de leui et de sadoch. Sed contra h̄ est
ysa. in ca. eodem vbi loquens de mes
sia dicit. et declinauit super eā sic flum
paci. sequit̄ et mittet ad gentes in af
ricam et lydiam et ytaliam et greciam.
et faciet ex eis in sacerdotes et leuitas
dicit dñs quod impletum est in ihesu
nazareno tempore apostolorū. Sacer
dotus est antique legis figura fuit sa
cerdocij noue legis. Et ideo presente
sacerdocio noue legis cessare debet an

tiqū. Iuxta illd̄ psalmi Reg. ij. vbi sic
agit de. Nunquid non aperte reuela
tus um domui patris tui cuz esset in
egipto. et elegi eu ex omnib⁹ tribub⁹ is
rael mihi in sacerdotē vt ascenderet su
altare meum. sequit̄. Ecce dies veniūt
et precidā brachiū tuū et brachiū do
mus patris tui vt non sit senex in do
mo patris tui. id est presbyter vel sacer
dos. et quasi in fine capituli cōcludit.
et suscitabo mihi sacerdotē fidelem q̄
iuxta cor meum et animam meam fa
ciat. et edificabo eius domum fidelez
et ambulabit coram xp̄o meo cunctis
diebus vbi euidenter oñdit q̄ iudeo
rū sacerdocij erat finaliter consuman
dum et erat aliud consurgendum cun
ctis dieb⁹ perduraturis corā xp̄o do
mino. Iuxta illd̄ psal. tu es sacerdos
in eternum scdm ordinem melchise
dech. Nec valet fuga infidelis iudei
si veller fugere per institutionem sa
doch et expulsiōem abiathar a sacer
dotio. terciū Regum. ij. capitulo. quia
cum illa exclusionem hanc etiam ge
neralem intellexit propheta sicut ap
paret ex modo loquendi quia dixit q̄
cunctis diebus. Certum est autem q̄
cunctis diebus sadoch non ministra
uit. nec volo tacere quod sequitur in
eadem prophetia futurum est autem
vt quicunq; remanserit in domo tua
veniat vt oretur pro eo et offerat num
mum argenteum et tortam panis. di
catq; dimitte me obsecro ad vias par
tem sacerdotalem vt comedam buc
cellam panis hic est textus noster. Et
tera vero hebraica sicut habui a quo
dam perito conuerso de iudaismo re
uelante mihi hoc secretum hic habet
sic. Ego suscitabo mihi sacerdotem fi
delem sicut cor meum et voluntatem
meam faciet et venient ad adorandū
ei me in domo mea in calice argenti
et in placenta panis et discant con

iunge me nunc vni istorum sacerdo-
tum ad comedendum hanc placentu-
lam panis ista hebraica vbi nos habe-
mus minimum argenteum habet a-
gorath que cessat quod sonat in calice
argenti. Ex quibus manifeste patet
non solū mutatio sacerdotū: sed etiam vo-
cūm sacrificiū fieri in calice argenti
et torta panis que vt clare patet imple-
ta sunt in aduentu xpi et suorū sacerdo-
rum de ista materia latius dicet infra
in. xliij. argumento. Ad quintū. s. si
daretur terciū templū que dies illud
solemnizaret. Rūdet iudeus qd dies ma-
gis sollemnis in illo templo erit sabba-
tum. Sed contra hoc est ysaias. c. vbi
supra erit mensis ex mēse. s. solaris ex
lunari et sabbatum ex sabbato: quasi dī-
cat dies dñicus ex sabbato qd totū imple-
tur in nostra iherusalem ecclesia militanti tē-
pore veri messie: non em debbat ma-
nere festiuitas sabbati nec quēcūq; alia
iudeorū. vñ ysa. pmo. Memoria et sab-
batū et festiuitates alias non feram in
qui sunt cetus vestri kalendas vras et
solēnitates vestras odiuit anima mea
facta sunt mihi molesta. Templum
ergo et iherusalem quod debuit edificari tē-
pore messie est spūale scz ecclesia vel
paradisus nō materiale quod imple-
rum est in ihu nazareno. In confirma-
tione omnīū p̄dictorū scilicet qd nō sit
dandum terciū templū sicut legimus
in cronicis impatorū et summoz p̄rifi-
cum. Julianus apostata odio fidei xpi-
ane p̄cepit iudeis vt templū suū ree-
dificarent: qui ex omnibus mundi p̄ri-
bus congregati opus facere inceperūt.
sed qd cum magno labore et per multa
ipa fecerant subito corruit terre motu
hec ibi. Iste iulianus suscitauit. xij. pse-
cutionem xpianorū. Itē tempore mar-
tini pape p̄mi Humarus princeps sar-
racenorū veniens iherusalem vbi olim fuit
templum iudeorū qd p̄ tyrum destructū

fuerat diligenter iubet inquiri loco ve-
ro reperto et dīcēnt: et mundato cepit
templū edificare et structura nō stabat
immo repente corruerat: sciscitans qd
cur hoc accideret p̄ quosdam iudeos re-
perit qd nisi crux dñi que erat in mōte
oliueti de medio tolleretur edificare nō
posset quod factū fuit sublata em cru-
ce domini structura tenuit et humarus
supra sepulcrū domini vnā ecclīaz ro-
tundam edificauit. p̄ eo qd machome-
tus dñm nrm ihu xpm tanq̄ dei sum-
mum p̄bam nō aut tanq̄ deū adora-
rari mandauit. Dicit em i Alchorano
ihm xpm vey fuisse p̄bam natum de
virgine cōceptū de spiritu sancto s̄ nō
deū. Et si querat cur cruce dñi existen-
te in monte oliueti structura illa non
stabat. Ratio esse potuit qd non patie-
batur deus ibi templū fieri blasphemie
p̄ciosā dñi cruce ibi existente in quo tē-
plo dñi humarus sacrificaret a quodā
perfa interfectus est hec in collectura
hystoriarum

Contendit iudeus p̄bare qd
ihesus non est verus messias:
qd in eius aduentu non est sal-
uata iuda

Quintūdecimū argumentū iu-
deorū qd xps accipit p̄ illis. Iere.
xliij. Ecce dies veniūt dīc dñs
et suscitabo dauid germē iustū: transla-
tio caldaica h̄z. i. messias iustū seq̄ i die
bus illis saluabit iuda et isrl' habitabit cōfi-
dēt zc. Sed nūq̄ tot miserie acciderūt
iudeis sicut post mortē ihu nazareni
sic p̄z in destructōe ciuitatis et tēpli er-
go non est ipse messias. Ad illud argu-
mētū rīdet qd illa p̄phēcia ē impleta qn-
tū ad illos qd fuerūt veri filij isrl' et iuda
q̄ saluati sūt spūalit non solū qntuz ad
aias s̄ etiā corporalit' qd vt dicit in ecclesi-
astica hystoria immūnē destructione
ciuitatis p̄ tyrum et vespasianū admo-

intel sunt fideles qui erant in iudea per angelum ut transirent in regnum regis agrippe qui erat confederatus romanis in pace. Infideles autem qui libere non credentes in christum suam miseriam de suo peccato meruerunt. Quic concordat re sponsio venerabilis magistri petri alfonsi in suo dialogo tit. ix. ubi dicit quod promissio eis duntaxat est facta quod credituri erant de israel atque iuda vii et increduli non est completa quemadmodum populo israel de egipto educto quidam quod peccauerunt et a preceptis domini recesserunt terram promissionis non intraverunt quam promisit dominus moysi dicens descendi ut liberarem populum meum de manu egiptiorum ut educeres de terra illa in terram bonam spaciosam in qua omnes in deserto mortui sunt. hec ille. Impleta est ergo prophetia non in infidelibus qui non sunt populi filii israel et iuda sed in fidelibus. Fuit etiam impleta in domo sedes quod de ea loquitur propheta. vel per dicit quod illa saluatio et confidentia est de gloria celesti quod ibi habitant confidenter et sunt perfecti saluati.

Contendit iudeus probare quod iesus non est verus messias quia non habuit filios neque semen.

Extridicimū argumentū faciunt iudei ex illo Isa. liij. ubi debet semine longevum quod intel ligit de messia. et in ps. ponā in seculū scilicet semine eius. nunc autem non legitur ihm nazarenū habuisse filios nec semen ergo ipse non est messias. Ad istud argumen tum ridet quod iesus nazarenus habuit filios et semine non corpale sed spirituale. et hoc sufficit ad verificandū illā prophetiam quod verus messias ihesus descendit de semine spirituali non corpali. quod patet quod prius promissio facta de messia fuit facta abrahe Gen. xv. In semine tuo inquit sibi dominus. bene dicentur omnes gentes et subdit quod sibi dixit dominus in ysaac vocabitur tibi semine

et tamen constat quod ysaac conceptus est sine spiritu non sine carne sicut ysmabel ut dicit apostolus ad Gal. liij. Et fortiori igitur et multo magis christus qui non ex virtute semine sed mystico spiramine. quia ergo verus messias ihesus fuit natus totaliter sine spiritu de virgine sine viro. sufficit sibi quod habeat filios spirituales et gloria hebraica super illo in ysaac vocabitur tibi semen. Dicit hic notatē duo secula unum legis aliud christi et messie. in seculo legis fuerunt semen et filii carnales in seculo christi spirituales sicut ysaac sine spiritu natus est et de istis filiis loquitur david. ps. xliij. qui ad literam etiam sine expositores iudeorum exponunt de rege messia in quo dicitur sic pro patribus tuis nati sunt tibi filii etc. sicut enim ipse non debebat hereditare regnum a patre carnali sic nec debebat regnum temporale dimittere filio carnali quod ostendit humilitatem mundiciā ipsius forte ratione istius fuit et est consuetudo iter christianos quod papa qui est vicarius christi non est heres regni sui patris nec dimittit hereditatem filio suo quia ipsum habere non potest.

Contendit iudeus probare quod iesus non est verus messias quod lux lune non est facta ut sol nec sol ut lux septem dierum.

Ecimū septimū argumentū iudeorum est de sole et luna quoniam in diebus messie viz Isa. xxx. erit lux lune sicut lux solis. et lux sol erit septem pliciter sicut lux septem dierum in die qua alligaverit dominus vulnus populi sui. Respondeatur sine peritum viz petrum alfonsi in dialogo tit. ix. quod non est gens in mundo stolidior iudeis qui putant quod corpus vel lumen lune deus angeat sive solis Sol enim si quantum nunc est maior esset dupliciter totum perfectum bene in cobure ret medū si septem pliciter quod sit lumen se

ptempliter magis esset oculos nimium nros nimio splendore obtunderet. lumen etiam lune si splendori solis par fieret nemo iam ultra quiesceret semper enim dies esset. Per lunaris igitur lucis siue solaris augmentum voluit propheta intellegi fidem et gratiam in christum crediturorum ac si diceret fides illorum gloria multipliciter maior erit et perlucidior quam mortuorum. et quod non de luna vel sole isto visibili. Sed de christianorum credulitate gloria splendore propheta loquatur in sequentibus testatur cum subiungit non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem nec splendor lune illuminabit te si erit tibi dominus in lucem sempiternam deus tuus in gloriam tuam. et non occidit ultra sol tuus et luna tua non minuetur quia dominus erit in lucem sempiternam. Nam si de sole vel luna propheta diceret hoc quid quod dicit si erit tibi amplius sol ad lucendum per diem nec splendor lune illuminabit te illi quod supra dixerat contrarium esset. erit. scilicet lux lune sicut lux solis. et lux solis erit septupliciter. Patet ergo quod de splendore et gloria fidei propheta sancte ecclesie hic loquitur quod ex consequentibus designatur cum subditur. sed erit tibi dominus in lucem sempiternam et dominus deus tuus in gloriam tuam. ac si diceret neque quam ulterius luce credulitatis vestre habet qui est similis solis istius transitoris vel lune indigebitis fulgoribus. Gloria quippe lucis sue vos eternaliter illuminabit dominus. sed et quod sequitur. non occidit ultra sol tuus et luna tua non minuetur si hoc inquit ita ut est intelligitur. scilicet ut solis splendor ac lune foret continuus non esset iam dies vel noctis mensis vel annus que omnia sol et lune proueniunt vicissitudinibus ergo non immerito de luce et gloria fidei nostre que nec minuetur nec occidit spiritualiter dictum intelligimus. Hec ille. Nonus conuersus bene locutus est. Vel aliter finis

colam de lyra dicendum est quod loquitur propheta de aduentu christi ad iudicum tunc mutabuntur et innotabuntur quodammodo corpora celestia. et tunc saluabitur vulnus populi et presura plage eius quia destruetur mortalitas per peccatum primorum parentum idcirco quia omnes homines resurgent ad vitam immortalem. vtraque expositio videtur necessaria ut perfectio glorie christianorum ostendatur. scilicet in presenti quo ad primam et in futuro seculo quo ad secundam.

Contendit iudeus probare quod iesus non esset messias quia in eius aduentu non est sublatum ceptrum ab israel.

O Ecimū octauū argumētū iudeorum est messias non ē vēturus quo usque sceptrū israhel sit ablatū si nō dum est ablatū sceptrū israhel ergo non dum venit messias. Maior pars Genesis. xlix. nō auferet sceptrū de tribu iuda et minor probatur quod adhuc manet potestas seu dominium iudicandi causas determinandi apud capita transmigratum qui sunt in babilonia que locus regis tenent super totum populum israheliticū ut habet a Rabino moyses egyptio libro de iudicibus in determinatōibus suis de canhedrin. iiii. c. ubi sic dicit capita transmigratōis que sunt in babilonia locū tenent et possunt dñari in bethlem et ubique terrarū et indicare super eos siue velint siue nolint sicut scriptū est. non auferet sceptrū de iuda. per istud enim sceptrū intelliguntur capita transmigratōis que sunt in babilonia. hec ille. Respondet quod minor huius argumenti. scilicet quod sceptrū israhel nondū est ablatū non solū est manifeste falsa finem euidentias facti sed est etiam notorie ficta seu mēdo sa: et per prius contra prophetica veritatē. ut notat magister paulus in suo dialogo di. iij. c. ij. Primum patet ex hoc. Nam babil-

lonia in qua afferunt iudei esse capita
transmigrationum habentium tales patres
et omnia super totum populum iudaicum manife-
stum est quod iam a magnis temporibus citra
est destructa et inhabitabilis reddita et
hoc fuit prophetatum de ea Isa. xliij. c. ubi
sic habetur. Et erit babilonis illa ciuitas
gloriosa in regnis. inclita in superbia
caldeorum. sicut subuertit dominus sodomam
et gomoram. non habitabit in finem et
non fundabitur in generatione et genera-
tione. constat quod in terra inhabitabilis de-
structa nullus commoratur et multominus est
credibile quod sunt ibi talia capita. Est etiam
notorium inter iudeos quod a magnis
temporibus retroactis nunquam in prius babilonis.
nec aliquod iudicium nec deformatio
nec solus rumor aliquis de illis temporibus
ad istas partes europe venit. Unde notori-
um est finem evidentiam facti quod non sunt
ibi iudei dominantes super totam israel sicut
asserunt iudei. Secundus autem. scilicet quod mi-
nor illa sit ficta seu mendosa pars ex hoc
nam finem predictum rabimoysem et coeteros
fines omnes doctores iudeorum extra terram
promissionis non habent nec licet nec aliquem li-
cuit alicui iudeo iudicare iudicia cri-
minalia. de quibus. scilicet est mutilatio mem-
bra humani aut occisio. Constat autem
quod qui non habet iurisdictionem in tali-
bus non potest iudicare nec capitaliter
punire blasphemum vel ydolatram. homi-
cidam adulterum nec alium quemcumque
incurrentem talia crimina que grauiss-
sima sunt finem legem moysaem. Et sic
exceptis illis et similibus cetera sunt le-
uia. Ex quo sequitur quod illa capita trans-
migrationum que iudei dicunt esse in
babilonia non possunt iudicare de gra-
uibus seu capitalibus criminibus cum
sint extra terram promissionis sed tamen
de leuibus et paruis quorum respectu
non possunt dici habere sceptrum nec
potestatem regalem prout dicunt iu-
dei. nec possunt dici quod tenent sceptrum

seu locum regis sed tales essent sicut iu-
dices inferiores habentes modicam po-
testatem. Manifestum ergo est quod rabimoy-
ses et alij rabini qui asserunt quod in
babilonia sunt capita transmigrationum
habentia potestatem regiam super to-
tum populum iudaicum manifeste men-
ciuntur cum illud asserunt quod est con-
tra mentem suam omnes enim concorditer
tenent quod extra terram promissionis nulli
iudeorum pertinet talis potestas. Est etiam
am secundo predicta minor contra propheti-
cam veritatem. legimus enim Dece. iij. ca. sic.
Dies multos sedebunt filij israel sine
rege et sine principe et sine sacrificio et
sine altari. que quidem auctoritas tam finem
expositores iudeorum quam nostros intelli-
gitur de statu iudeorum et captiuitate ho-
sterna. Et sic patet quod asserere iudeos
habere in babilonia vel alibi tempore
huius captiuitatis principem vel regem
sen aliquod homini est contra ipsam eui-
dentiam rei ficticiam et mendosam ac
contra propheticam veritatem.

Contendit iudeus probare quod
iesus non est verus messias quia non
venit in tempore quo fuit sceptrum ab
israel sublatum.

Primum argumentum iu-
deorum est si ihesus nazarenus fuisset
verus messias et venisset venire
tempore quo fuit ablatum sceptrum iudaicum non venit
in illo tempore ergo non est ipse messias. Maior
propter ex auctoritate allegata. Maior probatur quia
si sceptrum iudaicum fuit ablatum hoc fuit per ma-
chabeos qui non erant de tribu iuda sed de tri-
bu leui. Erant ei sacerdotes et totum populum
gubnabant illi in templo secundo quod fuit per tri-
centos annos et ultra ante aduentum ihesu
nazareni versus in historiis Josephi et alijs
Cum igitur ihesus nazarenus natus sit tempore hero-
dis regis qui machabeis successit in re-
gno iudeorum postquam non venit in tempore pre-
dicto per patriarcham. nam longe ante te-
men

pus herodis in quo tpe xps natus est
iam erit ablatu sceptru de iuda vt dcm
e trāscrat i machabeis q erat tribu alte
ri. Dicat duplex rñsio. Pñia ē q lz
machabei fuerūt sacerdotes z p pñs d
tribu leui. tñ fm lineā maternā erat de
tribu iuda. Et iō p gubernatōz eoz nō
erat ablatum sceptru de iuda. tñ quia
hoc non posset clare probari. Ideo ad
argumētū concessa maiore. Hñdetur
ad minorem fm alios plani. Ad qd
sciendū vt hñ Quñ. xj. c. tpe moysi de
mandato dei fuerūt congregati. lxx. se
niores israel vt essent coadiutores i re
gimine ppli cū ipso moysi. z extūc fm
oēs doctores iudeoz sp fuit in iudaif
mo collegiū seu consistoriū qd diceba
tur cāhedri ad qd oēs difficultates seu
dubia fidei z legis pueniebant z simlr
oia magna z summa iudicia seu cōtro
uersia de quib⁹ intelligit cōter illud
Deutro. xvij. Si difficile z ambiguū
apud te iudiciū esse pspexeris inf san
guinē z sanguinē crīmen z crīme zc. z i
fra surget ascēde ad locū quem elegit
dñs z seqrs siniam eoz nec declinabis
ad dexterā vel ad sinistrā. qui qdē can
hedrin a tpe dauid zc. citra residebant
principaliter sub regibus z ducib⁹ iu
de in iherusalem. z postea in babiloni
ca captiuitate. Dum ibi essent reges vñ
duces de iuda. consequēter in reditu di
cte captiuitatis residebunt in iherusa
lem sub ducibus de tribu iuda dñm ef
sent z durabat ptās eoz etiā nō existē
te rege vel duce de iuda. put ptās ali
cui⁹ capli vacante sede durat. z sic au
toritas z ptās cāhedri durauit etiaz
tpe machabeoz z vsq ad. xl. annos añ
destructionē tēpli scđi in quo tpe cessa
uit ex toto eoz ptās seu iurisditō eo q
cum cōpīs interfecit herodes omnes ra
binos seu mgrōs illi⁹ collegij. put hñ i
libro cāhedrin iherosolimitano in. c.
de iudicijs pecuniar. Itē hñ in libro

abundasar. c. pmo. vñ. pñc. pñse fu
it ablatu nō solū sceptru de iuda s etiā
scriba de filiis ei⁹. quod quidem tēp⁹
concurrat cū tpe passionis ihu xpi dñi
nri. qui fm oēs p. xlij. annos ante de
structionē tēpli secundi fuit passus
sicut regnū herodis q fuit alienigena
in cui⁹ tpe titul⁹ regis a toto genere
iudeoz fuit ablatu fuit valde ppiquū
tempori natiuitatis xpi ihu. Et qbus
pater q tpe herodis vt dcm est in quo
tpe verus messias venit ex toto sceptrz
iuda fuit ablatu z pphetia adimplēta
Et si forte dicat iudeus q in pñcta re
sponsione vident assignare duo tēpo
ra. s. qñ ablatu fuit sceptru iuda hero
de regnante qui alienigena erat. Et tē
pus qñ ablatu fuit dur seu scriba de
filiis eius quod vt dictū est fuit imple
tum quando herodes occidit rabinos
seu mgrōs legis qui dicebantur cāhe
drin qui non videntur fundare in ali
qua auctoritate autentica. nec concor
dare verb patriarche supradicti iacob
cum ipse non assignauerit duo tempo
ra. sed tantum vñm dicens donec ve
niat qui mittendus est. scilicet messias
fm quod dicūt christiani et scđm trās
lationem caldascam. Respondet fm
historias thalmudicas quas iudei te
nentur tanq autēricas habere duo fu
erunt ablata de tribu iuda in diuersis
temporibus licet non multum ab ius
cem remotis. vñm est sceptruz regni
quia herodes ascalonita cum esset nō
solum alienigena. sed etiam seruus de
domo machabeorum et de scō regnas
set in iudea et in iherusalem. Idcirco
timens q cum regnum ei non compe
teret de iure eo q legitur Deutro. xvij
capitulo. de medio fratrum tuorum po
nes super te regem nec poteris pone
re super te alienigenam. possit pro tē
pore aliquis consurgere de stirpe da
uid et eum de regno expellere. Ideo

interfecit omnes quos potuit habere
de genere regio in qua occisione abla-
tum fuit sceptrum de iuda presertim
fuit estimationem populi eodem. et ipse
herodis qui credebatur nullus de stirpe
regia in iudea remansisse. Sed scepro
ablato modo predicto adhuc remanebant
canchedrini qui dicuntur doctores seu scri-
be qui residebant sub herodescent alias
residebant sub regibus seu ducibus israeli-
ticis. sed postea fuerunt ab herode in-
terfecti canchedrini omnes. et tunc prope fuit
ablatus scriba de filiis iuda que omnia
supradicta in libro qui dicitur babacra.
ca. j. et in libro canchedrini hierosolimi-
tano et in libro abodasera super allegato
habent. Patriarcha igitur iacob spiritu
dei ista percognoscens prope predictit. non
auferet sceptrum de iuda in hoc assignans
primam ablatorem predictam ad titulum regnum
pertinentem. Consequenter dixit et scriba de
filiis eius in hoc presignans secundam ab-
latorem canchedrini predictam. Que quidem
duo in diuersis temporibus congeruntur ab he-
rode seu herodianis. Et attendendum
quod de prima ablatore sumus certificati per
historias thalimudicas pallegatas si in
de tempore quo contingit per eas certificamur
Per historias autem nostras. scilicet euangelicas
certificamur non solum de occisione huius
etiam de ipsius tempore. Tradunt enim herodes
occidisse quoscunque potuit in bethleem.
a bymatur. et infra. et hoc cum natus esset
jesus in bethleem iuda. Math. ij. De se-
cunda vero occisione. scilicet canchedrini et de
tempore quo contigit sumus certificati per
historias in libris pallegatis. quod fuit
per .xl. annos ante destructionem tem-
pli secundi. Et sic patet ex predictis quod
non fuit ablatum sceptrum de iuda per
herodes. nec dux seu scriba de filiis eius
modo predicto donec venit messias. ut
predictum est. hec ex predicto dialogo
magistri pauli ubi supra.

Contendit iudeus probare
quod iesus non est verus messias
quia in eius aduentu non venit
in nubibus celi.

Vicesimum argumentum iudeorum
est acceptum ex illo quod habetur Dani-
vij. aspiciet in visu noctis et ec-
ce in nubibus celi quasi filius hominis ve-
niebat etc. Et sunt omnes doctores catholi-
cos loquuntur ibi de aduentu christi. huius iesus
nazarenus non venit in nubibus nec in
tali potestate qualis ibi describitur. ergo
non fuit christus. Haudet hic Nicolaus de ly-
ra quod scriptura loquitur de duplici ad-
uentu christi. scilicet in mundum et ad iudicium
Primus aduentus christi describitur cum
humilitate. et secundus cum maiestate.
Daniel autem loquitur de secundo aduentu
Unde ibidem dicitur. Aspicietam donec
throni positi sunt. et sequitur ibidem iu-
dicium sedet et libri aperti sunt. Iudei autem
excecati nesciunt hunc duplicem aduen-
tum distinguere. et ideo errant multipliciter.
quia aliqui expectant christum in aduen-
tu suo statim apparere in tanta virtu-
te et potestate quod possit sibi omnia ter-
rena subicere et eos liberare et regnum
suum restituere. propter quod et discipuli christi
post eius resurrectionem querebant Act.
j. ca. Dne si in tempore hoc restitues regnum
israel etc. Alii autem propter scripturas que
manifeste loquuntur de christi humilitate et
passione. et propter illa que loquuntur de eius
eminentia expectant duos Messias.
vnum qui dicitur filius ioseph et iste passu-
rus est et occidendus. Alius qui dicitur
filius dauid qui messiam filium ioseph
resuscitabit et regnum israel restaurabit
Sed illud dictum de scripturis non ha-
bet auctoritatem. licet enim plures dicti sunt
messie siue vnicuique quod idem est participat-
ue. ut dauid et saul et alij predicti. nullus
tamen dicitur in scriptura venturus ad salu-
tem populi nisi vnus. Item istud dicitur

p quanto habet apparentiam imple-
tum est in xpo qui fuit filius Ioseph
putatiuus et sic vocatus. vt patz in euā-
gelio. Est etiam filius dauid fm carnē
sicut patet ex p̄dictis.

Contēdit iudeus probare q
Iesus non est verus messias qz
adhuc manet regnū romanorū

Primū argumentū in
deorū cōtra xpm sumit ex quar-
to regno qd nominauit dan. in
ca. vii. Sup quo sicut dicit m̄gr alfon-
sus cōuersus i libro belloz. ii. xliij. Alii
qui glosatores iudeorū dixerūt q illd
quartū regnū est regnū romanorū. ex
quo arguūt q adhuc nō venit messias
qz vident regnū romanorū stabile et ipsi
vocant xpianos romanos ex nomine
ciuitatis romane que caput est regni
sui. ibi est sedes pape et caput eccie. Et
tenent iudei q rex messias habebat ve-
nire in fine regni xpi. cuius regnū sem-
piternū erit. vt patz. c. eodē. et qz credūt
q gens romanorū est gens edom. et q
Iul' cesar fuit de edom. et sic alij oēs
reges qui fuerunt post eum in roma.
Iungunt etiā eum hoc pphetiam hie-
mie T're. iij. gaude et letare filia edō
que habitas in terra huius. ad te quoqz
pueniet calix. inebriaberis atqz nuda-
beris cōpleta est iniquitas tua filia syō
non addet vltra vt transmigrēt te. Ex
oibus his inferūt iudei q nō debebāt
redimī completa receptōe. postqz scilz
nulla captiuitas sequeretur quousqz fie-
ret cōtritiō et destructiō illoz d' edom
quos ipsi dicunt esse romanos qui ser-
uant legem iesu nazarenī. Et sup p̄di-
cta aucte Hieremie dicit rabi salomō
q ibi Hieremias pphetat destructōez
romani imperij eo q destruxit tēplū
et captiuauit populū iudeorū tempe-
ri et vespasiani. et sic per filiam edom in

telligunt romani seu populū romanū
cum dicitur. gaude et letare filia edom
quasi dicat istud gaudiū quod habui-
sti in destructiōe ciuitatis et templi in
tristitiam conuertere. quia ad te veniet
calix vindicte diuine. Quia ergo non
dū est destructum romanū imperiū
ideo dicunt q nondum messias venit
et istud argumētū est inter cetera in q
magis se firmanē iudei expectantes q-
tidie destructōez romani imperij. quo
facto dicunt statim messiam venire. et
ideo quotidie orant p destructiōe ro-
mani imperij. et p̄sertim p destructiōe
eccie xpi et discipuloz eius. vt patz per
quandā orōnem que quotidie ab eis
dicit in suis synagogis. in qua int que-
dam alia exp̄sse dicitur. Omnes here-
tici subito pereant. que verba rabi salo-
mon et rabi moyses. et ceteri sic expo-
nunt. Isti heretici sunt discipuli naza-
reni. Ad istud argumētū responde-
tur fm p̄dictum m̄gr alfonsum eo-
dem libro et titulo. Primo declarādo
falsum esse romā. siue populum roma-
num esse filiam edom. p eo q regnaue-
rit super eos homo qui fuit de edom.
sicut ip̄met iudei non vocantur roma-
ni nec edomite ex eo q regnauit super
eos herodes qui fuit de gente edom et
de terra rome. Item qz edom alio no-
mine dicitur est Esau Gen. xxv. et sic
edom descendit de sem filio noe p ysa-
ac. cuius filius fuit esau. Tota. n. euro-
pa i qua est roma dicitur populata fuisse
a filiis iaphet. ppter quod non vide-
tur rōnabiliter dicitur q p edom signi-
ficetur romanū imperiū. Sepe enī ac-
cidit q diuersa loca eodē nomine no-
minantur propter quod multi decipiunt
exponentes de vno quod de alio intel-
ligitur. verbi gratia. certum est q terra
edom fuit ad preiū meridionales ver-
sus mare andalusie per quam filij isrl
transiētes per desertum cum exierūt

de egypto venerunt: et in eadem terra edom fuit mons synai et mons horvbi ubi mortuus est aaron. et ibidem erat franciā quam dicunt iudei in hebraico carphat que nominatur in terra edom in prophetia abdē ubi dicit transmigrationis exercitus huius filiorum israel oīa loca chananeorū vsq; ad sareptam. Ista hebraica habet vsq; carphat in qua stetit helias qm̄ dixit sibi dñs. surge et vade in carphat que est in sydone. et iterū surrexit et fuit in carphat. Et p̄t; manifeste q̄per hoc qd̄ dicit carphat que ē in sydone in terra d̄ edom datur intelligi q̄ est alia carphat alibi sita. et ista ē regnum francie quod est ad aquilonē ecce ergo habemus vnam franciā in terra edom. Item hyspania que dicit in hebraico capharat. et de qua dicitur abdē in ca. eodem infra transmigratō trlm̄ que est in bufforo Ista hebraica dicit capharat. erat etiam p̄pe illam franciā que dicebat carphat. que erat in sydone in terra edom in qua hyspania sine capharat mortuus fuit antipas filius herodis in vinculis tyberij cesar. Fin q̄ dicit Iosephus. et sic vocauerūt aliqui sapientes hyspaniā terre edom in quo dederunt intelligi q̄ nō est illa hyspania que vocat in pre andalusia et q̄ p̄p̄inqua alteri francie que ē ad partem septentrionis que non est de terra edom. Inuenitur. n. scriptū in libris erarū egyptiorū q̄ terra andalusie fuit vocata hyspanie nomine primi regis: qui habuit hoc nomen hyspan. q̄ venit de hyspania que est in terra edom. Sic etiam dicendū est de roma que in hebraico dicit bofra que ē terra edom fin illud Esa. lxiij. Quis est iste q̄ venit de edom tinctis vestibus de bofra est ultra mare expe terram israel. Et dicitur in libro Sorobabel q̄ bofra erat magna ciuitas niniue. et sic non ē ista roma in qua est apostolicus. q̄ illa ro-

ma que in terra edom iam fuit deserta quando fuit destructa babilonia. quia edom et moab et ammon et multe alie gentes venerunt cum rege babilonie ad destruendū israel. et ideo receperūt penam cum eo. Dico ergo r̄idendo si cut dixit Nicolaus de lyra q̄ p̄ filiam edō intelligit ip̄a ydumea ab ip̄o esau. put dicitur est edom denomiata. et inuehit hic specialiter p̄pheta cōtra ydumeos qui debuerant diligere filios israel eo q̄ descendebant a duobus fratribus iherlm̄. s. Jacob et Esau. et ip̄i magis ecōuerso habuerunt eos odio: et in destructione iherlm̄ fuerunt cū chaldeis vt dicitur est gaudentes de illa destructione. Ideo d̄ in auctoritate gaudi de et letare filia edom. quasi dicat. ista leticia tanq̄ iniusta in tristitia conuerteret que habitas in terra hus. ista hus non est illa de qua natus fuit Job. vt habetur Job. j. sed illa eiusdem nominis existens in regno ydumee. q̄ licet dictum est frequenter in scriptura reperitur q̄ dñe ciuitates et loca in diuersis posita eodē nomine equiuoce nominantur. Iudei moderni dicunt q̄ inuenerunt in quadam glosa chaldaica q̄ grecia est terra hus. Constantino polis vō filia edom. et quia predicta ciuitas est capta a turcis. Dicunt q̄ iam est completa iniquitas filie syon. et sic nunc expectant messiam venturum. Istud etiam est falsū. s. q̄ hus sit grecia. et consequenter alia quod p̄batur sic. quia vt scribitur Gen. ij. nunciatū est abraam q̄ Melcha filios genuisset nachor fratri suo hus primogenitū et huius fratrem eius chamuelq; patres syrorum. et sunt tres puicte coniuncte denominare ab istis tribus fratribus. Caput terre hus fuit reblata q̄ postea fuit vocata antiochia. et iste puicte situate remote a grecia ultra. xxv. dietas. et sic p̄t; q̄ grecia nō est hus. Itē caput

grece est constantinopolis. et iudei in
suo hebraico vocant greciam yennam. et sic
non possunt dicere quod yennam est terra
hys finibus quod declarant predictam prophetiam
et sic patet manifeste falsum cum dicunt
quod constantinopolis ciuitas est terra hys
et discurrentes per densa queque rector-
quentes textus scripturarum facti ceci-
dixerunt terminum signatum adimpletio-
nis huius prophetie in anno dñi. M. cccc.
lvij. qui est finis eos a creatore mundi qui-
bus milia ducenti decem et octo. Vnde dixit
rabi abraham filius rabi hya qui habita-
bat barchinone declarando in quodam
libro quem fecit qui vocat megilam a
megala quod interpretatur lra discooperata
quod messias debebat venire anno a crea-
tione mundi quinquaginta milia centum decem
et octo. quem numerum ipsi ponunt in com-
puto lfarum sui abedarij. numerando. quod
et cum venit predictum tempus inuenerunt falsum
dictum illius. Et ideo dicunt moderni iu-
dei quod ille errauit. quod ubi posuit quia de-
buit ponere etiam que facit in numero du-
centa decem et octo. quod. q. v. cos quod idem est
in suo alphabeto facit centum. et etiam quod idem est
quod r. v. res facit ducentos. et cum iste sit an-
nus ut dictum est finis computum eorum a crea-
tione mundi quinquaginta milia ducenti decem et
octo. Iohannes affirmabant venturum esse mes-
siam anno predicto. quod patuit et patet esse
falsum. Vnde bene dixit de eis david
In circuitu impij ambulat sicut be-
stie molendini oculis velamine coop-
tis. que nihil aliud inueniunt de sero quam
cessant ambulare in profectu vite quam quam in-
ceperunt. patet ergo falsitas illius expositio-
nis quod grecia sit terra hys et constantino-
polis filia edom. Sed finis veritatis. ut
dictum est filia edom et regnum ydumee ab
eodem denominatum. et hys est ciuitas in
eodem regno quod regnum dicitur habitare in
terra hys. quod illa terra est famosa in re-
gno illo cuius metropolis sue caput
erat reblata. scilicet antiochia. Sed dicit hic

forte iudeus ex quo filia edom est regnum
ydumee. et tu christiane dicis quod ista pro-
phetia est completa. quam ergo fuit completa in-
ebriata et nudata. Rursus quod illa prophetia
impleta fuit tempore regis hircani qui fuit po-
tentior rex machabeorum. quod tunc fuit de-
structa tota terra ydumee et eduxit. xxx.
milla illorum quasi captiuos qui custodi-
rent muros iherusalem. Et dicit iosephus quod
in illa die facta fuit magna leticia. quod. scilicet.
fuit destructa et punita tota terra ydu-
mee. Et dicit hic rabi vsua filius leui glo-
sando super hoc passum quod illa die fuit facta
maior leticia in templo quam unquam fuerit
facta. Dicendo quod bethsean terra sua et
omnes alie terre ydumee qui non fuerant sub
iugum subiecti tempore iohanne nec aliorum iu-
dicum. nec in tempore regum israel et iude fuerunt
victi et captiuati tempore hircani.
et dicit quod in illa die completa fuit prophetia
ab die prophetie dñi. ascenderunt saluato-
res in montem syon iudicare mortem esau
et erit dominus regnum. Et dicit etiam iosephus
quod illi de edom filij esau conuersi sunt ad
iudaismum tempore predicti regis hircani. et
fuerunt circumcisi et non recesserunt ab eis
tempore tyti et vespasiani. sed quod se manserunt in
dei deinceps. Et ideo fuit rememoratum pec-
catum iudeorum filiorum esau. et ceciderunt in
captiuitatem quam fuit completa iniquitas filio-
rum iuda qui permanserunt iusti in aduentu
messie hiesu nazareni finis quod prophetauit
Hieremias ubi supra dicens. Comple-
ta est iniquitas mea filia syon. non addet vl-
tra ut transmigret te visitabit iniquitatem
tuam filia edom. et non inueniet gens ma-
licie que sit in ira dei tanto tempore. finis quod
dictum fuit de edom. nisi iudei propter
quos fuit dictum quod se deberent esse in ira
dei. Et ideo dixit deus has duas gentes
scilicet edom puerorum et iudeorum qui debebant
perdi et semper esse in ira dei. sicut dixit
Hieremias in capitulo. vi. Cadent inter corrup-
tes tempore visitationis sue corrumpent dicit dominus
et fuit predicta memoria nominis edom. et man

fit memoria nominis iudeoꝝ. qꝫ illi d
edom conuerſi fuerunt ad legē iudeo
rum. ⁊ qꝫ inuenimus edom bis puni
tum eſſe. primo in tpe nabuchodonosoꝝ
ante ꝓphetiam malachie. Secūdo
post ꝓphetiam malachie tpe regis hīr
cani. De prima fuit dictū Malachie. i
qꝫ si dixerit ydumea destructi sumus.
sed reuertētes edificabimus que sunt
destructa. hec dixit dñs exercitūꝝ. isti
edificabunt ⁊ ego destruā qꝫ dixit in
structi sumus sicut si eſſet iam ꝓterita
illa punitiō quā primo habuerūt tēpe
nabuchodonosoꝝ fm qꝫ dicit etiā cap.
eodē. Esau at odio habui ⁊ posui seyr
montes eius in solitudinē. ⁊ ꝓpter eū
etiam dixit in ꝓphetia abdie legatū ad
gentes misit. surgite ⁊ cōsurgam⁹ ad
uersus eum in plium qd dixit de fūit
ro ꝓpter secundā punitiōem quā debe
bant habere tpe hīrcani regis. ⁊ ꝓpter
ipm dixit in ꝓphetia abdie. ⁊ erit dñs
iacob ignis ⁊ domus. Joseph flāma ⁊
domus esau stipulat succendet in eis.
⁊ deuorabunt eos. ꝓpter qd intelligit
qꝫ nō debebant illi d edom habere de
structiōem terciā. quia in secunda de
bebant eſſe in ira dei impetūꝝ cum
alijs iudeis consocijs eoꝝ qui sūt ꝓmā
serunt tpe riti. Et dato qꝫ adhuc regnū
romanoꝝ eſſet d nūero illoꝝ quatuor
regnoꝝ d quibus dicit in libro daniel
et in argumēto fuit dictū ⁊ qꝫ romanī
eſſent regnū edom. qꝫ regnauit super
ip̄os romanos hō qꝫ fuit de terra edō.
nō sequit qꝫ ex hoc ꝓ vim hꝫ dicit qꝫ
adhuc illud regnū est stabile sicut co
gitant iudei qꝫ ꝓpterea adhuc debz ve
nīre rex messias. qꝫ nō fuit intentio ꝓ
phetarū in destructiōe regni babylo
niē que fuit dicta in ꝓphetia danielis
in ꝓphetia hieremie qꝫ post septuagin
ta annos captiuitatis iuda nunqꝫ am
plius eſt hō qui regnaret super re
gū. casdyn ⁊ sup ciuitatē babylonie

⁊ terram circa facentē. qꝫ ille ciuitates
⁊ terre sue in suis locis ꝓmanserunt. et
si alique ville illarū fuerunt destructe
non tamen omnes fuerunt deserte. ⁊
adhuc ille que fuerūt deserte ꝓ malo
ri ꝓte omnes fuerunt populate. Sꝫ in
tentio ꝓphetarū fuit qꝫ non eſſet vltra
sup casdyn ⁊ sup babylonē nec sup su
am terram aliquis rex qui eſſet de ge
nere nabuchodonosoꝝ nec de gēte sua
Item in tēpe futuro regni medie erat
intentio ꝓphete qꝫ non eſſet vltra rex qꝫ
eſſet de genere darij nec de gente sua.
Item in tpe quo fuit postea regnum
persie erat intentio ꝓphete qꝫ non eſſet
amplius rex de genere tyri nec de gen
te sua. Item in tempe in quo habebat
eſſe regnū Janam. i. grecie erat inten
tio ꝓphete qꝫ non eſſet vltra rex de ge
nere alexandri nec de gente sua. ⁊ simi
li modo tempe quo in futurū deberet
eſſe regnū romanoꝝ fm qꝫ ip̄i dicunt
deberet eſſe intentio ꝓphete qꝫ non ha
beret ibi amplius eſſe rex de genere iu
lij cesaris primi. ⁊ Bayr Titī. nec alio
rū qui creditderūt in eoꝝ fidez. Ex quo
ergo reges romanoꝝ non credunt mō
in fide Julij cesaris Bay nec Titī. qꝫ
ip̄i seruiebant idolis. ⁊ etiam qꝫ Con
stantinus cesar dimisit regnū romano
rum seruīs Iesu nazarenī. ⁊ apostoli
cus qui est dominus rome nō fuit vo
catus deinde cesar nec venit d genere
cesaris. oportet necessario dicere qꝫ iaz
transierunt omnia illa regna dicta in
libro danielis excepto regno Iesu na
zarenī veri messie quod firmissime du
rat ⁊ habet durare sine fine. Et id opꝫ
dicere necessario qꝫ iam venit rex mes
sias qꝫ venturus erat tempore illoꝝ
regum. ⁊ qꝫ iam receperunt iusti trans
migratiōem ⁊ tribulatiōez quam debe
bant recipere quando finita eſſent illa
quatuor regna. fm qꝫ dicit Dani. xj. po
pulus aut sciens deum suum obtine
n iij

bit. et faciet et docet in populo docebunt plurimos et ruent in gladio et in flamma et in captivitate et in rapina dierum. Sequitur et de eruditis ruent ut conflent et eligant et dealbent usque ad tempus perfinitum. receperunt etiam mali et peccatores de israel fines captivitatis perpetue. sicut dicitur Dan. vii usque ad consummationem et finem. iurabit de solatio. et iterum. c. eodem ante civitatem et sanctuarium dissipabit populum cum duce venturo. et finis erit vastitas. et post finem belli statua desolatio. et hoc est quod debebat esse in adventu messie. scilicet quod finem acciperet peccatum et deleretur iniquitas. et adduceret iusticia sempiterna. et sic videret sancti et sanctorum. ut patet in c. eodem clarissime. ergo patet sicut sol lucet ex omnibus istis predictis falsam esse expositionem iudeorum in prophetia. Dicitur. supradicta. et in prophetia abdic. quibus se fundant multum iudei expectantes destructionem imperii romanorum. et tunc adventum messie et quod etiam falsum est quod christiani descenderunt de edom. sed quod ipsi iudei sunt illi de edom qui fuerunt confersi. et ipsi qui mali sunt et peccatores simul cum eis receperunt punishmentem perpetuam in qua nunc sunt et erunt usque ad finem. et quod christiani sunt filii syon et boni iudei qui conversi sunt ad christum in quibus completa fuit iniquitas. id est in quibus iam cessavit peccatum et captivitas. et in perpetuum erunt liberi. sicut patet in predicta prophetia. Dicitur. quia illis de edom conversis et alijs iudeis negantibus christum dicitur prophetia. ad te quoque quiescet calix. id est. pena diuine visitationis mectaberis. id est. ad plenam punieris atque nudaberis. scilicet honore et alijs bonis. sicut manifeste factum est per tyrannum romanorum principem. Sed et de bonis iudeis qui receperunt iesum christum verum messiam qui dicuntur filii syon. Dicitur in textu. completa est iniquitas tua filia syon scilicet in adventu christi. quia amplius populus ille syon credens in christum non su-

it subiectus alicui captivitati loquendo de totalitate populi. sicut ter tiaz factum est de populo iudeorum. Ideo dicitur non addit ultra ut transmigret te. scilicet a libertate in servitutem. Sequitur de malis iudeis filiis edom. Visitabit iniquitatem tuam filia edom eam. scilicet iuste puniendo discooperuit peccata. scilicet penam manifestam omnibus inferendo. quia publica est eorum captivitas et servitus in toto mundo ubique sunt iudei siue inter christianos siue inter saracenos sunt captivi et in abhominatorem habitati. Patet ergo solutio ad argumentum iudeorum que aliquantulum dilatata fuit propter magnam vim quam faciunt iudei in eodem.

Contendit iudeus probare quod iesus non est verus messias quia christiani affirmant ipsum esse deum.

Consequenter secundum argumentum iudeorum est ad probandum christum non esse deum sicut christiani affirmant. Arguunt autem sic. scriptum est Exod. xxi. Non assumes nomen dei tui in vanum. Inuani nomen dei assumit qui hominum nominis cultum divinitatis attribuit Nam vanitas est omnis homo qui hominem deum credit et deus appellat homini novum cultumque divinitatis ascribit. Item in psal. scriptum est. non eris in te deus recens neque adorabis deum alienum. Item in lege scriptum est quod quis fecerit se deum occidatur. nullus ergo homo est deus. Mirum ergo est quod christiani ausi sunt Iesum nazarenum nominare deum etiam concessio quod esset messias cum sacra scriptura sit in oppositum ut dictum est. vel si dicant quod messias debet esse deus. ostendant christiani. Unde in sacra scriptura talis assertio potest notari. licet tamen in primo libro sit sufficiens

Cōsideratio quarta

C

ter declaratiū quadruplici examine. q̄
iesus xpc est verus filius dei z psequē
ter verus deus. quia tñ indei perit au
ctoritates sacre scripture. Ideo in pñti
duo sunt fienda. Primo soluet argu
mentū. z secundo assignabunt aucto
ritates expresse ad oppositū ostenden
dū. De primo ergo dicat q̄ nomen dei
assumeret inuaniū si alicui puro homi
ni attribueret. sed si attribuit alicui q̄
non sit purus homo sed verus homo
z cum hoc etiam sit verus deus. tunc
non assumeret inuaniū. talis est iesus
dñs noster qui non tñ homo sed etiā
verus deus affirmat. z sic de⁹ homo:
vni⁹ est xpc. nec est recens vel recēter
deus qui eternus est z ab eterno deus
nec ipse se facit deus. q̄ substantialiter
est deus. Ille em̄ facit se deum qui su
git se esse deum cum non sit. nec ē de⁹
alienus. q̄ vere est deus. di⁹ vō gentiū
alieni di⁹ dicunt. q̄ nūcupant di⁹. Cir
ca secundū tollunt indei velamē d̄ cor
dibus suis. legāt sacras scripturas q̄s
z non alias p pñti allegare intēdo que
cōmuniter nō solū fm̄ catholicos do
ctores sed etiā fm̄ antiquos hebreorū
rabīnos de messia exponunt. Et pmo
quidē abrahā pater fidei nostre ad
ducit in mediū. qui accepta pmissiōe
q̄ in semine suo benedicerent omnes
gentes. intelligens ex hoc deum nasci
turū fm̄ carnem hūanā ex genere suo
cum esset senex z dierū multorū voca
uit ad se seruū seniorē domus sue gen.
xxiii. z dixit ei. Done manū tuā sub
ter femur meū. vt adiurem te q̄ deū ce
li z terre vt non accipias vxorem filio
meo de filiabus zc. Cum. n. sit cōsuetu
do apud colentes deū q̄ iurans p deū
pñtat manū suā sup aliqd hñs spālez
relatiōem ad ipm̄. ppter qd̄ Exo. xxi.
dicat q̄ qñ aliquis iurabit applicabit
ad deos nullo modo pater abrahā fe
cisset manū serui sui poni subter pñti

femur qñ iurabat p deū celi. nisi spe
cialiorē relatiōem haberet femur suū
ad deū q̄ alia mēbra corpis sui. qd̄ q̄
dem verum est inquantū illa pars spe
cialius ordinat ad actū generatiōis p
quem qñtū ad matrē de genere abrahā
nasciturus erat xpc. Secūdo pōt ad
duci illud Esa. ix. Parvulus natus ē
nob̄ zc. seq̄t. Et vocabit nomē ei⁹ admir
rabilis cōsiliarius deus fortis pater fu
turi seculi. princeps pacis. pñlus di
xit. q̄ verus homo. admirabilis zc. q̄
verus deus. Nec em̄ noīa omnia noui
vidētur alicui posse competere nisi sit
deus. Tercio pōt adduci ill d̄ Esa. xxv
Et dicet in illa die. ecce de⁹ noster iste:
expectabimus eū z saluabit nos. Su
per quo dicit venerabilis petrus alfon
si in suo dīalogo ii. viij. hunc certe ver
sum aliter non curamus explanare q̄
doctores vñ illum dūdū exposuere. p
illum nanq̄ docuerunt venturū fore
tempus quo z mūdus dñm esset visu
rus. z digito sibi adiuticem populus
ostensurus. hoc vō fieri nullaten⁹ pos
set nisi homo fieret quis z deus. Nec
ille. Quarto potest adduci illud Esa.
li. Posui verba mea in ore tuo. z i vñ
bra manus mee protexi te. vt plantes
celos z fundes terram z dicas ad syon
populus meus es tu siue plātatio ce
lorū siue fundatio terre accipiat spūal
ter siue ad litteram. certum est q̄ talia
non possunt verificari nisi de illo q̄ est
deus. xpi enim humanitas premitit:
cum dicat. posui verba mea in ore tuo
ita enim dixerat dñs Moysi. vt habet
Deutero. xviij. Prophetam suscitabo
de medio fratrum suorū similem tui. z
ponam verba mea in ore eius que ver
ba eius que loquet in nomine meo au
dire noluerit ego vltor existant. Istud
aut̄ non pōt intelligi de Josue. nec de
aliquo qui fuerit sub lege mosaica. q̄
vltio. c. eiusdē libri dicit. Non surrexit

n̄ iij

ultra prophetam in israel sicut moyses sed
 verificat de xpo qui fuit sibi similis in
 quarum dedit legem. sicut patuit supra li.
 i. in apertione tercij thesauri. h. postea ta
 gitur eius diuinitas cum addit ut pla
 tes celos et fundes terram etc. Ita eni
 promiserat se psonaliter venturum Ezech.
 xxxliij. Ecce ego visitabo oues meas:
 sicut pastor visitat gregem suum. Diffe
 rentia est inter dominum et pastorem. tunc. n.
 dominus ouium est pastor earum quoniam immediate
 non per alios sed per se pascit eas. In veteri
 testamento deus erat solus dominus. et mittebat pa
 stores suos ad pascendum oues qui di
 cebant. hec dicit dominus. sed visitans sicut
 pastor gregem suum nobiscum est dominus. Esa.
 liij. Ecce ego qui loquebar in veteri. s.
 testamento assum in nouo. Quinto ad
 ducit alta auctoritas Esae in ca. xl. quod non
 minus confirmat propositum. Reuelabit
 gloria domini. et videbit omnis caro pariter
 quod os domini locutum est. potest quippe vox rei
 spiritualis audiri sicut filij israel vocem domini
 audierunt in monte synai. loquentem vo
 cem non videbimus nisi fuerit res carnalis. Se
 xto introducit auctoritas baruch in. iij. c.
 ubi inquirens in toto ca. quod sit vera sa
 pientia. et quod adinuenit eam subdit. hic
 est deus noster et non estimabit alius ante
 illum. hic adinuenit omnem viam discipline
 et tradidit eam iacob puero suo et israel
 dilecto suo. et post hoc in terris visus est
 et cum hominibus conuersatus est. Certum est quod
 deus secundum diuinitatem videri non potest. quia
 dicit Exo. xxxliij. non videbit me homo et
 viuere non poteris videre faciem meam nec
 etiam conuersari cum hominibus in quantum est
 deus. ut dicit Dan. ij. imo puerfatio pro
 prie est inter illa que sunt eiusdem spe
 cies. et ideo ista verificant de deo secundum na
 turam assumptam. Septimo hanc du
 plicem naturam ostendit michaeas in ca. v. di
 cens. Et tu bethleem effrata puill' es i
 milibus iuda. ex te mihi egredietur qui
 sit dominator in israel. et egressus eius ab

initio a diebus eternitatis eius. Nam
 egressus christi secundum humanitatem debebat
 fieri in bethleem. sed egressus a diebus
 eternitatis non potuit esse nisi secundum diuini
 tatem de quo egressus dicitur Esa. liij. genera
 tionem eius quis enarrabit. Super predi
 cto etiam verbo petri alfonfi in suo dia
 logo ti. viij. pulcre loquitur dicens. hoc
 quippe quod est ex te mihi egredietur qui sit
 dominator in israel. secundum corpus dicitur est. secundum
 quod princeps ille aduenturus erat in tempore.
 Quod autem sequitur et egressus eius ab ini
 tio a diebus eternitatis per eternitatem in
 sinuat deitatis. hoc. n. diuinitati attri
 buit quod homini puro non conuenit. hec ille.
 Ista secundum predestinationem non possunt esse
 dicta tum quia significati vocabulo et h
 non patitur. tum quia nimis inscienter lo
 querentur prophete ita studiose ad laudan
 dum messiam per ea que non magis compe
 tunt sibi quam lapidi. Octauo dauid in
 psalmo. xliij. dicit. Sedes tua deus in
 seculum seculi erga directorem virga regni
 tui. Dilexisti iusticiam et odisti iniquita
 tem. propterea vixit te deus deus tuus oleo
 leticie per consortibus tuis. Cum hoc in
 quo dicit. eum ad quem loquitur deum
 esse et hominem ostendit. dicens enim. Se
 des tua deus in seculum seculi. virga
 directionis virga regni etc. nunquid non
 manifeste eum appellet deum. Dein
 de cum dicit. Dilexisti iusticiam et odisti
 iniquitatem propterea vixit te deus deus
 tuus oleo leticie per consortibus tuis. Ad
 hominem eum loqui precipimus neque ei
 vel deum. vel consortem habere debet. Item
 dauid in psal. Deus iudicium tuum regi
 da. qui ad istam etiam per doctores hebre
 os exponitur de christo in lege promisso dicit
 et permanebit cum sole et ante lunam in
 generatione et generationem. et sit nomen
 eius benedictum in secula. ante solem per
 manet nomen eius. Et illud. et adora
 bunt eum omnes reges omnes gentes
 seruient ei. Videamus inquam si de po

ro homine dicta sunt hec omnia. et per manifeste quod nullo modo conveniunt nisi soli deo. ergo sequitur quod christum considerari debemus esse hominem et deum. Quod etiam david spiritu revelante cognovit et miracula quae facturus erat previdit. Id ad huiusmodi finem psalmista fecit psalmum. Benedictus dominus deus israel qui fecit mirabilia solus. Et benedictum nomen maiestatis eius in eternum. et replebit maiestate eius omnis terra fiat fiat. Videri ergo iudeis quod clare ex sacris scripturis patet quod messias in lege et prophetis promissus verus deus et verus homo esse debeat. quare merito iesus nazarenus quem verum messiam supra ostendimus verum deum et verum hominem confitemur.

Et ut amplius perfidia iudaica confundatur tribus rationibus ostendatur. sicut deducit magister Bernardus. oliverij in suo tractatu contra cecitatem iudeorum. c. viij. Quarum prima talis est. Ille homo vere erat deus cuius pena temporalis sufficienter satisfecit pro peccatis totius populi. Sed mors christi plene deleuit omnia peccata. ergo christus vere est deus. Maior patet quod ad sufficienter satisfaciendum pro peccatis pena radeat culpam. culpa autem que est peccatum mortale est infinita eo quod committitur contra deum infinitum. Videmus. n. eundem actum esse culpabiliorē et graviorē contra insigniorē et maiore personam commissum quam contra ignobiliorē vel inferiorē. Si ergo ad augmentum obiecti sequitur augmentum culpe. cum deus excedat omnem personam in infinitum culpa commissam directe propter eum. qualis est quocumque peccatum mortale in quo formaliter est aversio a deo dicenda est infinita. ergo pena pro tali culpa debet esse infinita sed nulla pena quae non durat in infinitum potest esse infinita nisi sit in supposito infinito. ut sic finitē pena ex subiecto sicut culpa ex obiecto. Pena igitur temporalis sufficienter satisfaciens pro quo cumque peccato mortali ne-

cessario est in supposito infinito. sed suppositum infinitum est nullum nisi divinum. ergo vera est prima propositio quod cuius pena temporalis sufficienter satisfecit pro omnibus peccatis vere est deus. sed minor patet Esai. p. totum. liij. ca. ubi dicitur. vere languores nostros ipse tulit. et dolores nostros ipse portavit. et nos reputavimus ipsum quasi leprosum et percussum a deo et humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostre super eum et liuore eius sanati sumus. Omnes nos quasi oves erravimus unusquisque in viam suam declinavit. et dominus posuit in eo iniquitates omnium nostrum etc. de quibus fuit plenē dictum supra in apparitione thesauri. Sed in circuitu impij ambulantes falsas conantur dare responsiones finaliter neminem inveniētes in veteri testamento quod mortuus sit pro peccatis populi sic quod tota prophetia posset de illo exponi. Dicunt quod quia iudaicus populus ad peccatum statum recedebat. tunc ceteri nationes loquētes ex compassione et quasi comparatione dicunt. nos reputavimus eum. scilicet istum populum leprosum et percussum a deo etc. que sequuntur. sed mentita est iniquitas sibi. multa. n. dicunt in dicto. c. que de nullo alio a christo intelligi possunt. Alit. n. deus propter zelus populi mei percussit eum. Si ergo iste percussus propter peccata populi dei. illi qui dictum sunt languores vestros portavi erunt de populo dei ergo non est vera expositio quod alie gentes dicant de populo dei predicta verba. Item dicit ibidem oblatum est quod ipse voluit. Item peccatum non fecit nec est inveniendus dolus in ore eius. Item in eodem ca. tradidit in mortem animam suam et cum sceleratis reputatus est et ipse peccata multorum tulit et per transgressores oravit: que omnia nullo modo de populo iudaico verificari possunt. nec de aliquo alio cum prophetia eius divinitate innuat de-

cens. generatōem eius quis enarrabit
 et q̄ voluntas dñi in manu eius dirigi-
 tur. Item zacharias ppheta in. c. ix. p̄-
 mittens. ecce rex tuus veniet tibi iust⁹
 et saluator qui loquet pacē gentibus et
 ptās eius a mari vsq; ad mare. et a flu-
 minibus vsq; ad fines terre subdit. Tu
 aut in sanguine testamēti tui emisisti
 vinculos tuos d̄ lacu in quo nō erat aq̄
 Item in. xij. c. aspicient ad me quē cō-
 spexerunt. Item in. xij. ca. et dicit ei qd
 sunt plage iste in medio manū tuarū
 et dicit. his plagatus sum in domo ea-
 rū qui diligebant me. totaz istaz orōnē
 tangit in virtute Esaias in. xxvij. ca.
 vbi primo ponit culpā dicens. percuss-
 imus sedus cum morte et cum inferno
 fecimus pactū. posuimus mendaciū
 spem nrām. mendacio p̄cepti sumus.
 et cōsequenter subdit remediū inquis
 Idcirco hec dicit dñs de⁹. ecce ego mī-
 to in fundamento syon lapidē. lapidē
 p̄batū angularē. p̄ciosum. et delebitur
 sedus vestrū cum morte et pactū vestrū
 cum inferno non stabit. Secda rō p̄r
 sumi ex dictis iosephi q̄ fuit iudeus et
 verus historiographus dicētis q̄ iheru-
 solimita fuit destructa. quia iniuste eius habitato-
 res interfecerūt xp̄m et beatū iacobū
 Ex quo sic p̄r arguit. Iudei non erras-
 sent occidendo xp̄m et beatū iacobū.
 nec p̄sequēs fuissent puniti nisi xp̄c
 vere fuisset deus. sed isti peccauerunt
 occidendo istos. ergo xp̄c vere erat de⁹.
 maior ptz. qz iudei interfecerūt xp̄m.
 qz dicebat se esse deū. et certe si nō fuisset
 verum fm legē debebat mori. Iu-
 dei ergo interficiēdo xp̄m si nō fuisset
 deus. qz fecissent fm legem. non peccas-
 sent occidendo ip̄m et beatū iacobū.
 sed potius meruissent. et eadē rō est de
 beato iacobo. q̄ iō interfecit fuit. qz
 assererat xp̄m esse deū. Sed si non di-
 xisset verū iuste interfecit fuisse. er-
 go vera est maior p̄positio. q̄ si xp̄c nō

fuisset deus. iudei non peccassent occi-
 dendo ip̄m et beatū iacobū. S3 mior
 patet p̄ dictū iosephi asserētē iudeos
 deuenisse in istā vltimā captiuitatē. qz
 iniuste interfecerūt hos duos p̄dictos.
 Ex quo etiā terciā rō pōt induct que
 talis est. Interficere purā creaturā in-
 iuste nō est ita magnū peccatū sic ido-
 latrare. sed interficere xp̄m fuit maius
 peccatū q̄ idolatrare. ergo xp̄c nō erat
 pura creatura. et sic op̄tebat q̄ eēt de⁹.
 maior est manifesta. qz magis peccatū
 est facere contra p̄ceptū prime tabule.
 q̄ p̄tra qd̄cumq; de tabula secūda. sed
 idolatrare est cōtra primū p̄ceptū pri-
 me tabule peccare. homicidiū vō est 3°
 secūdū p̄ceptū secūde tabule. q̄ mai⁹
 peccatū ē idolatria q̄ homicidiū. Ibi
 not p̄bat. qz l3 interdū iure hūano gra-
 uius puniāt min⁹ peccatū. in lege trī
 diuina p̄ mensura peccati est plagatū
 modus. vt d̄ Deutro. xxv. c. Cum er-
 go iudei p̄ p̄m cōmissum cōtra xp̄m
 incurrerūt maiore penā in vltima ca-
 ptiuitate que iam durauit mille. ecce.
 lx. annis q̄ fuerit aliqua p̄tra eis vñq;
 imissa p̄pter peccatū idolatrie. necessa-
 rio op̄et dicere maius peccatū fuisse
 interfectio xp̄i q̄ adoratio idoli. q̄ xp̄c
 erat deus. et hoc parz satis rōnabiliter
 si cōsideremus cōditōz legis quā xp̄c
 erat daturus. Videmus. n. in oibus
 actibus ordinatis q̄ ille qui est supior
 artifex principalē et p̄fectiū actū opa-
 tur p̄ seip̄m. Ea vō que disponūt ad il-
 lam p̄fectōz opatur p̄ suos ministros
 sicut nanis factor cōpaginat p̄ seipsū
 sed p̄parat illā nanē p̄ artifices submi-
 nistrantes. Et iō cōueniens fuit q̄ lex
 p̄fecta noui testamēti daret p̄ ip̄m deū
 hominē factū. lex aut vetus p̄ deū mi-
 nistros. p̄pter qd̄ de latore legis noue
 dicit Job. xxxvj. Ecce deus excelsus i-
 sonitudine sua et nullus est ei similis i le-
 gislatoribus. hec sufficiant cōtra perfi-

diā in iudiciā ad ostendū rōnib⁹ ⁊ auctoritatib⁹ q̄ xp̄c est verus deus ⁊ verus homo.

Contēdit iudeus probare q̄ lex euangelica non est a deo q̄ ponit trinitatem personarū.

Quēsiū tertiū argumentū in deoꝝ est cōtra trinitatē psonarū ex qua arguunt legē euangelicā nō esse a deo sic. Illa lex non est a deo que tollit oimode vnitatē diuinā ⁊ q̄ dētro. vi. dicit. Audi isrl̄ dñs de⁹ tuus vnus est. sed lex euangelica videtur hanc vnitatē auferre ponendo psonarū trinitatē. ergo lex euangelica nō est a deo. Rñdēt in deo q̄ trinitas psonarū nō derogat vnitati essentie diuine nam ⁊ ip̄s habent cōcedere deū esse in diuersis locis. q̄ psal. dicit. Si ascēdero in celū in illic es. si descēdero ad infernū ades. q̄ nō pōt verificari fm diuersas ptes. quia deus spūs est. ⁊ oī diuinitate ⁊ cōpositiōe p̄cū caret. nec pōt dici q̄ de⁹ sit in diuersis locis successiue. q̄ ip̄e dicit Malachie. iij. Ego dñs ⁊ nō mutor. ergo sicut fil⁹ ⁊ semel totus est in diuersis locis cū veritate sue vnitatis. ita suo mō diuinitas existens vno numero fil⁹ est tota in diuersis suppositis. nō. n. est scriptura i mūdo que verus ponit vnū deū q̄ facit euangeliz. Sed hec vnitās ppter sui infinitatē ⁊ illimitatōem cōpatit̄ secū psonarū trinitatē. Rñd inuendū ergo q̄ trinitas nō tollit vnitatē cēntie vbi cūq̄ in veteri testō in hebreo inuenit̄ heloym q̄ significat deū i plurali numero adiungit̄ actus singularis vt est illud. In principio creauit heloym celū ⁊ terrā. Dicit iudei q̄ hoc nomē heloym in differēter accipit̄ p singulari vel plurali. ⁊ qñ accipit̄ p deo vero semp in singulari tenet̄ sicut ibi. in p̄n

cipio creauit heloym. ecce q̄ li creauit stat in singulari. sed hoc p̄t manifeste falsum. Nā aliqui tenet̄ manifeste p̄ deo vero. ⁊ tñ iungit̄ cum adiectiuo pluralis numeri. ⁊ aliqui etiā cū verbo pluralis numeri q̄ nō esset si tenet̄ p singulari. Exemplū primi Josuevi. non poteritis seruire dño. deus em̄ sanctus est ⁊c. Hebraica veritas h̄z nō poterit̄ seruire dño. q̄ heloym sancti ip̄e Ista auctoritas loquit̄ de deo vero. q̄ Josue loquebat̄ p̄p̄o de seruitute veteri. vt p̄t l̄am inueni. Itē Hierē. xij. Peruertistis verba dei viuētis dñi exercitū dei v̄fi. hebraica veritas hic h̄z puerit̄is verba heloym viuētū deū exercitū. Ista auctoritas manifeste loquit̄ de deo vero. Nam vbi nos habemus deū exercitū in fine auctoritatis. p hoc noīe dñi. in hebreo ponit̄ nomē dñi thettagramatō. q̄ de solo deo pōt dici. vt declarat rabī salomon in li. de directōe pplexoꝝ. ⁊ tñ in istis auctoritatib⁹ hoc nomē heloym cōiungit̄ cū adiectiuis pluralis nūeri. vt p̄t Exemplū secūdi. i. de verbo plurali numeri. x. Reg. vij. que est gens vt populus israel in terrā. ppter quā venit deus vt redimeret sibi in pplm. hebraica l̄a sic habet. que aut̄ vt pplus tuus gens vna in terra ppter quā iuerūt heloym ad redimēdū sibi. patet q̄ li heloym stat in p̄dictis auctoritatib⁹ p deo vero ⁊ in plurali. quare cum sit ibi impossibile pluralitatē ponere deoꝝ. necessario est ibi ponere pluralitatē psonarū. siue suppositoꝝ. q̄ actōes tales s̄ suppositoꝝ sc̄do de aia. P̄t igit̄ ex modo loquēdi hebraico q̄ in diuinis ē pluralitas suppositoꝝ ⁊ vnitās essentie q̄ moyses ⁊ alij pphete dederūt studiosis in lege p tales modū loquēdi. Quō aut̄ iste actus elicit̄ ab essentia formali ter que vna est simpliciter licet p̄sone sunt distincte ⁊ quedam magis subti-

lloz et magis ad propositum hic adduci possent. Sed quoniam dicit magister Bernardus. olim uerum in suo tractatu contra cecitates iudeorum. vi. ca. Non uidetur tutum dare occasionem cuius loquendi subtiliter cum in fidelibus de materia ista. Videant ergo catholici studiosi doctores super primum suarum. ubi de ista materia multa subtilissima tradunt. que uelut margarite non sunt seminande inter porcos. id est infideles. Sed tamen induco per iudeorum cecitatem in ista materia testes famulos. Et primo sepe nominatum peritum doctorem petrum alfonsum peritum in suo dialogo ti. vi. respondens sub nomine petri moysi interroganti sic respondeo moyses quod secretum sit nomen istud et ineffabile. et quod non nisi perspicaci mentis intuitu et profundam ualeat agnoscere indagatore: testante moysen qui ait in Deutero. scito hodie et cogita tu in corde tuo quod dominus ipse est deus in celo sursum et in terra deorsum et non sit alius. ubi. n. in latino ponit dominus in hebreorum quidem predictum nomen inuenies uerba deus in latino. in hebraico scribitur elohim quod pluralitatem significat ut inde patesceret eundem esse deum qui et singulari proprio et plurali appellatio nuncupatur uocabulo. Sed et ne plures deos forte putaret adiunxit et non sit alius quod per moysen dixit scito et cogita tu in corde tuo reuera insinuat quod nominis huius archana subtilitas neque uisui neque auditui neque de corporeis sensibus aliquo nisi tantum mentis intellectu perspicuo et miro. propedi possit ingenio. Potest etiam in multis alijs trinitas denotari. sicut in simbulis quas dominus filijs israel in vestimentis suis per moysen habere precepit dicens loquere filijs israel et dices ad eos ut faciant sibi simbulas in angulis palloz ponentes in eis uirtutes facinoras quas cum uiderint recordentur omnium mandatorum domini. Simbulas quippe ille quatuor erat filioz sed duplicatoz. in suploz

ri siquidem sui parte tres nodos habentes in inferiori duo duos. Sed per fila quatuor. quatuor anni pres designant. Per filioz duo duplicitates dies et nox uicis. ut quatuor anni temporibus. id est toto anno. noctem quoque et diem dei mandatorum memores essent. Nam per tres nodos trinitas personarum. id est superiorum. Per duos autem inferiores duo insinuant testamentum. id est lex moysi et euangelium. Notat quoque trinitas in tribus benedictionibus. quibus aaron et filij eius benedicebant filiis israel ex precepto domini dicentis ad moysen. loquere ad aaron et filijs eius sic benedictis filijs israel et dicetis eis. Benedicat tibi dominus et custodiat te. ostendat dominus faciem suam tibi miserat tui. Couertat dominus uultum suum ad te. et det tibi pacem. His quippe benedictionibus sacerdos alicui benedicens prentas ante uultum suum palmas utrasque tenebat. cum per ostendebat dominus quod hebraice illo quod supra diximus trino et uno nomine exprimebat tres digitos priores pollicem uicis indicem atque medium manus utriusque rectos altius erigebat. et dicto ita domino digitos ut prius remittebat. Sed dic mihi o moyses quid trinum digitorum eleuatione melius quam trinitatis excellentia poterit allegorizari. quod si quid aliud super his notare tu noris et ualeas mihi alio edisseras: moyses sane neque illud quod dixisti: neque quicquam aliud super hoc unquam notauimus. sed nec doctores nostri quippiam notandum esse dixerunt. Petrus. Quid etiam nisi trinitas personarum in eo quod dicit Esayas. propheta notari potest trina uidelicet angelorum uoce laudantium et dicentium sanctus sanctus sanctus dominus deus sabaoth. Cur. n. ter tantum sanctus dicunt magister semel vel bis decies vel centies vel alio aliquo numero aliquo cur si breuiter laudare uellent semel sanctus non dicerent. si duo multum cur non centena vel millenam vel innumeram laudent

exhiberent. Moyses. nos qdē in ange
loꝝ laude cām nullā vocis illius trine
nisi placitū simus ipsoꝝ. Petrus. si ad
singula q̄ pposuero nesci rñderis. qd
aliud q̄ te viciū z p̄trare nesciēte fate
beris. testat saner dauid psonā trini
tate cū dicit. querite dñm z virtutē ei⁹
querite facie eius semp. Quid est. n. q̄
dixit querite dñm z virtutē eius z q̄ri
te facie eius nisi querite patrē z filiū z
sp̄m sanū. Quid nanq̄ p virtutē eius
nisi filius eius. Quid vō p facie ei⁹ ni
si sp̄s sanct⁹ intelligit q̄ si in alias in
telligas ediscere. Nec itaq̄ sanctarū te
stimonia scripturarū de trinitate pso
narū satis intelligētib⁹ sufficere p̄t. s̄
p̄dictus doctor. Sz nō trāseat calām
auctē Esaiē in ca. xlvij. q̄ multū facit
ad ppositū vbi ip̄e met deus dicit. ex tē
pore anteq̄ fieret ibi eram. z nunc mī
sit me deus z sp̄s eius. q̄ illa aut̄ sint
verba dei loquētis p̄t p lram pcedēte
cū d̄ manus q̄z mea fundauit terram
z dextera mea mensa est celos. z sub eo
dē cōrextu idē loquēis ait. z nunc mī
sit dñs me. z sp̄s eius. s̄ p̄t p lram
sequēte immediate cū dicit. hec dicit
dñs redemptor tuus sanctus isrl. In
auctoritate vō pmissa exprimit deus
missus a deo z sp̄s eius. Intermittētē
vō z missum sp̄ est distinctio psonalis
z sic ista scriptura impleta fuit in incar
natōe filij dei q̄ est deus missus in mū
dū a deo patrē z sp̄s eius. Secundo
adducit auct⁹ doctores hebreoꝝ q̄ de
hac materia lz obscure aliquid senserūt
inter quos aliqui allegabunt q̄ magis
visi sunt appropinquare veritati. Et p̄
mo occurrit illud qd̄ super illud psal.
Deus dñs locus est z vocauit terraz
ibi glo. que dicit mydrastulim. s. glosa
psalterij sic querit. Que est rō quare
psalmista nomē dei sancti z benedicti
trib⁹ vicibus cōmemorauit dicens. de⁹
deus dñs locut⁹ est etc. Ad qd̄ rñdēt ibi

sic: hoc est vt doceret te q̄ cū istis trib⁹
noibus creauit deus seculū suū. iuxta
tres mīdoth. i. p̄p̄ietates q̄bus creat⁹
est mūdus. z ista sunt sapia scia z pu
dentia. sicut dicitū est in puerbji ca. iij.
Dñs in sapientia fundauit terram. or
dinauit celos in prudentia. in scia sua
abissi erupuerūt. z isto modo dicit in
Exo. ca. xxx. qm̄ ego sum dñs de⁹ tu⁹
de⁹ zelator. ecce tria noia iuxta tres mī
doth q̄bus creatus ē mūdus. S̄ p̄t si
lij garb z filij ruben dicebāt in libro so
sue. deus deus dñs ip̄e scit vbi noiaue
rūt deus tribus vicibus. hec in p̄dicta
glo. Et idē habet in beresith raba. i. in
glo. magna sup Gen. sup illo vbo. In
p̄ncipio creauit deus celū z terrā. in q̄
bus habet q̄ doctores antiq̄ hebreoꝝ
p trinam iteratōem diuini nominis q̄
sepe fit in scripturis exponūt qd̄ est in
telligenda in diuinis trinitas fm̄ tres
mydoth. s. p̄p̄ietates quas deo attri
buūt. Itēz in eadē glo. magna que d
cit beresith raba. c. clxij. sic d̄ rabi he
liazar. dicit nō est creatus mūdus nisi
p verbū vel cū verbo dei sancti z bene
dicti. sicut d̄ in psal. verbo dñi celi fir
mati sunt. Et sequit ibidē rabi symeō
dicit: inspirauit vel insufflauit de⁹ sp̄m
suū z creatus est mundus. sicut dicit i
psal. sp̄s oris eis omis exercitus eoz.
Hec in p̄dicta glo. in qua māifeste po
nit distinctio realis in creatore mūdi:
qui est deus. Manifestū est em̄ q̄ ver
bum distinguit realiter a proferente z
sp̄s ab inspirante. z tñ h̄y tres vnum
sunt. s̄ q̄bus statim p̄pheta subdit. Cō
gregans sicut in vtres aquas maris lo
quendo in singulari. Item in glo. he
braica sup illud Eccl. iij. Funiculus
triplex difficile rumpit. vbi sic dicitur
sensus esset videret mysteriū troni dei
z vnus non facile discutit. Sed hanc
glosam moderni iudei puerunt retor
quentes hanc trinitatē ad tria tributa

diuina. que sunt potentia. sapia. boni-
tas. Sed non videt hec esse tria glose p
hoc qd dicit nō defacili discunt. qz qli
bet etiā satis simplex scit deū eē poten-
tē sapientē z bonū. Tres sicut de opā-
tur p suam potentia sapiam z bonita-
tē. sic artifex creatus opat per artē suā
sicut p regulā directiuā z p potentiam
suā quē transmutat manet ad formas
scamni vel lecti vel hmoi. z p appetitū
bonitatis lucrī. z ista tria multo plus
differūt in eo q̄ potentia sapia z boni-
tas in deo. Et iō si ppter ista tria dicit
deus trinus z vnus in glo. p̄dicta. ml-
to fortius diceret quilibet artifex trin⁹
z vnus. qd nō est verū. z iungeret sin-
gulare cū verbo pluralis numeri. dicē-
do hūc fecerūt templū salomonis sic
de deo dicit Eccl̄s. ij. quis ē hō vt sequi
possit regē factorē suū. hebraica verū
tas sic h̄z. Quis est hō vt intret p⁹ re-
gem q̄ fecerunt eū. z sic de deo dicit q̄
est rex q̄ fecerūt hominē. Item etiā pa-
tet p sapientes cabala q̄ dicunt eē deū
sine aliqua corpali quantitate. z cū tri-
bus istoz deus mūdū creauit. que vo-
cant coronā. intelligentiā z regnum. z
nō est differentia inter istos z xpianos
nisi in vocabulis. qm si ipsi intelligerēt
legē xpi. put ipam cognoscūt xpiani.
Videret nullā esse inter eas dīaz rea-
tem sed tantūmodo vocalē. z nō est mi-
rū si doctores aliqui hebreoz int̄ gen-
tes aliquid de mysterio trinitatis non
sunt cōuersi ad fidem xpi. qz possibile
est q̄ deus eis grām non inspirauit. p-
pter eoz peccata quī disposuērunt p-
mā nullatenus optauerūt. Et pp mul-
ta alia t̄palia quibus erant inuoluti. q̄
viam salutis impediūt. Sic z moder-
ni iudei nō minus obnubilati z inuo-
luti nō recte sed ex obliquo incedētes
p̄dictā veritatē q̄nibus varijs z eua-
ngelionibus cōfusi inuoluūt. ipsi sunt de

qbus dicit salomon Eccl̄s. vij. deus se-
cit hoīem rectū z ipse imiscuit se infini-
tis questionibus. Tercio accedunt na-
turales phi. z videamus qd de trinita-
te senserunt. Primus fuit adam ma-
gnus naturalis qui dixit fm iuuenalē
z Hiero. manus dei tres digiti forma-
uerunt corpus meū z extraxerunt co-
stam p tres digitos tres psonas intelli-
gens. z p manū dei vnitatē eēntie. Se-
cundus phs fuit Abrahā in lege nato-
re qui tres angelos vidit sed vnū ado-
rauit (Gen. xviij. tres vidit. qz fide tres
psonas credidit sed vnum adorauit. qz
vnus deus adorat sub rōne vnius ma-
festatis deitatis z essentie. Tercio phs
fuit plato qui in. vij. libro platoniconū
dicit q̄ sicut nō est dare intelligentiā
creatā sine trinitate creata vtz intelli-
gere posse velle. sic nec intelligentiam
increatā sine trinitate increata q̄ ē pos-
se intelligere z velle. z iste plato vt po-
nit macrobius sup somnū sc̄ptoris z
beatus Aug. x. libro de ciui. del. c. xix.
z. vij. libro confessionū ca. ix. dicunt q̄
istud In principio erat verbū z verbū
erat apud deū z deus erat verbū. hoc
erat in p̄ncipio apud deū. oia p ipsum
facta sunt z sine ipso factū est nihil. qd
factū est in ipso vltā erat. Fuit inuentū
in libris platonis. z sic pz q̄ cognouit
pluralitatē psonarum. Quartus phs
fuit aristoteles qui vnitatē essentie ostē-
dens. vij. phisicorū in fine dicit vnum
motorē pensū immutabilē eternū.
z infinite virtutis z potentie sup omēs
celos residens z in. xij. metaphisice in
fine dicit. Entia nolunt male disponi
nec est bonū pluralitas p̄ncipantius
vnus ergo princeps a quo depēdet ce-
lū z tota natura. Sed trinitatez in deo
ostendens dicit in p̄ncipio p̄mi libri
de celo z mundo. Res oēs sunt tres z
diuidunt in tres. hic quidez numerus

est ois rei et significat trinitate rerum.
ita q in omni re est inuenire trinitate.
et non solum in creaturis sed etiam in
creatore. addit ultra. nos vo no extra-
rimus hunc numeru nisi a natura rez
et retinimus ipm silem legi eaz. et p
hunc quide numeru adhibuimus nos
ipos magnificare vnu creatoru in emi-
nentu ppteratibus eoz que sut creata.
et non cognouit iste personas distincte
tamen cognouit appropriata. Quir^o
phs fuit hermeternegist^o rex egypti:
qui teste linconien^{se} in libro interpreta-
torio partiu gregaru. ca. xxliij. sic ait.
deus est lumen ante lumē intelligibili-
le. et nihil aliud est eius visio q spirit^o
omnia continens. et verbum ipius pfe-
ctum exis et genitu. ergo ibi est vno i
essentia. et lumē deus pater est. spiritus
sanctus omnia continens et verbu pa-
tris. i. filius oino equalis. Et iteru idēz
dicit monos gignit monadē et in suis
reflectit ardorem. Ecce quid dicit lo-
quens d deo. monos. i. vnus pater ge-
nit monadem. i. vnum filium. et in se
ipm. i. pater reflectit ardore. i. spiritū
sanctū. Sextus phs fuit esculapius
primus medicus qui i vno deo ponti-
ficium sermonē et virtutem. vt prz in li-
bro suo de interrogatōibus. Septim^o
phs fuit porphirius qui teste Aug. li.
x. de ciuit. dei. c. xliij. pdicat in diuinis
patrem et filium et horz mediū. Octau^o
phs fuit plutarcus magis traiani impa-
toris qui habuit responsum q homi-
nes non poterant saluari sine patre et
filio et spū sancto. et iō fecit laminā et po-
suit in sepulchro et inuenta est scriptu-
ra lris aureis p capiti forā s pectoris
cordi. p p patrem. p f filiu. p spū scū
intelliges. Si aliquis quereretur cū isti
fuerunt gentiles philosophi. et myste-
rium sancte trinitatis sit indemonstra-
bile et archanum quomodo habuerūt

talem noticiā de trinitate diuina. Re-
sponder illuminar^o doctor Franciscus
de maronis in conflatu suo super pri-
mo sententiar. distinctione. ij. questōe
iiij. dicens. q multa pbabilia et pbabi-
liter enunciata dixerūt. et propter nos
multa per reuelatōem habuerunt.

Quarto accedat vniuersitas artium
liberalium et ostendat nobis sic qd sen-
tiat de mysterio trinitatis. Vnde vna
grāmatica ē in essentia sed tres sunt p-
sone de quibus tractat. i. prima que de
seipā loquit. vt ego. secunda ad quam
prima loquitur vt tu. et tertia d qua fit
sermo inter primā et secundam. vt ille.
Sic pater in diuinis loquitur de se et
a se tanq prima psona. filius vo est se-
cunda persona ad quam loquit pater:
psalmo. ij. Dominus dixit ad me fili^o
meus es tu. sed spū sanctus est de quo
fit sermo Johan. xv. cum venerit para-
clytus quem ego mittam vobis a pfe
Ioyca vo dicit q in vna propositiōe
fm essentiam sunt tria distincta. i. sub-
iectum pdicatū et copula. et in vno silo-
gismo fm essentiam est maior propo-
sitiō minor et conclusio que adinuicēz
distingunt. et in silogismo demonstra-
tīuo maior est per se nota. et sic a nullo
minor a maiore pullulat cuz sub ea ac-
cipiatur et conclusio ab vtroq fm mē-
tem Aristoteli. Rhetorica dicit in vno
dictamine vnus pagine fm essentiaz
sunt tria distincta. scilicet persona que
loquitur. et secunda ad quam loquit.
et ipa lra media inter primā et secundā
Geometria dicit. in vno edificio sine
corpe fm essentia sunt tria distincta. i.
longitudo. latitudo et pfunditas. Ma-
fica dicit in caru vno organico fm eēn-
tiam sunt tres distincte voces. i. tenor
qnta et octaua. Trismetrica dicit. vnus
numerus par fm essentiaz distinguit
in pfectum. supercrescentē. et excrese-

tem. ut p[er] his tribus numeris. scz. xij. vij. vi. quoz uterq[ue] est n[um]erus par fm e[ss]entiam z sic c[on]ueniunt. differunt tamē q[ui] p[re]s aliquote de. xij. que sunt unum z duo z tres z quatuor z sex s[ed] sumpte reddent plusq[ue] suū totū. q[ui] reddūt. xvi z iō dicit sup[er]crescēs. Et p[re]s aliq[ua]te de octo que sunt unū duo quatuor reddunt minus q[ue] suū totū. q[ui] solū reddūt septem. z iō dicit numerus excrecens. i. nō crescens in suū totū. Partes v[er]o aliquote de sex q[ue] sunt unū duo z tres reddunt integre suū totū. q[ui] faciūt sex nec plus nec minus. z iō dicit n[um]erus p[er]fectus. ut dicit I[de]o. iij. erim[us]. es. vi. z vocat[ur] p[er] aliquota q[ue] aliq[ua]tens sumpta reddit suū totū. Astronomia dicit q[ue] in vno celo p[er] e[ss]entia est d[omi]n[us] o[mn]i[um] casus z motus stelarū. ut notat p[re]dict[us] I[de]o. iij. erim[us]. ponendo d[omi]n[us] inter astronomia z astrologia. q[ui]m p[ri]ma dicit q[uo]d dictū est. secūda v[er]o vltra illō dicit auguratōem in stellis. z iō quo ad hoc ē sup[er]stitiosa scia. His addit naturalis p[ro]p[ri]a que vna fm e[ss]entia ponit tria rerū p[ri]ncipia. s. materia formā et p[ri]uatōem. nec expers erit metaphisica a laudibus trinitatis d[omi]n[us]. cū ip[s]a cōsideret ens inquantū ens q[uo]d ē vnus fm e[ss]entia. sunt t[ame]n in ea tres p[ro]p[ri]etates distincte. s. vnū verū bonū. vnū r[ep]resentans p[ri]mū qui est p[ri]ma p[er]sona sicut vnit[as] est p[ri]ncipiū numeri. Veritas q[ue] ē obiectū intellectus r[ep]resentat filiū. q[ue] est veritas z p[ro]ductus p[er] modū d[ivi]ni intellectus. Bonitas r[ep]resentat sp[iritu]m s[an]ctū. q[ue]a bonitas est obiectū volūtatis sp[iritu]s s[an]cti p[ro]ducit p[er] modū volūtatis fm aug[ustinu]m. Quinto z vltimo accedat mund[us] cū suis creaturis. z declarat trinitatē eē in creatore. Et p[er] p[ri]mū q[ue] m[un]d[us] in se vnus p[er] e[ss]entia distinguit in sup[er]celestia que sunt angeli. z in celestia que sunt celli. z in subcelestia q[ue] sunt quatuor elementa cū elementis. Secūdo se offert na-

tura angelica que in se vna distinguit in tres hierarchias. s. sup[er]iorē. mediā. z inferiorē. fm dionisiū de angelica hierarchia. Tercio se offert sup[er]ior hierarchia. in qua deus vnus est in thronis. ut maiestas. in cherubin ut veritas. in seraphim ut charitas. Quarto se offert quilibet angelus z quilibet r[ati]o[n]alis anima. q[ue] cum sit vnus z aia vna in sua essentia. est t[ame]n in eis trinitas pot[en]tiarū. s. memoria intellectus z volūtas z hec in creaturis vocat[ur] imago dei. q[ui] n[on] est similis in creaturis trinitati d[ivi]ne. p[er] eo q[uo]d sicut tres p[er]sonę sūt vna e[ss]entia. sic tres p[re]dictę pot[en]tię sunt vna aia e[ss]entialiter z nō tres anie. Et sicut tres p[er]sonę habēt ordinē int[er] se nō t[em]poris sed originis vel naturalis intellect[us] gentis ut sicut pater dicit p[ri]ma p[er]sona filius secūda. z sp[iritu]s s[an]ctus tertia. sic aia memoria dicit p[ri]ma pot[en]tia q[ue] est s[an]cti z thalamus o[mn]iū intelligibilium ab aia. intellectus est secūda pot[en]tia. volūtas v[er]o tertia. q[ui] fm aug[ustinu]m. nihil vult t[ame]n nisi p[er]cognitū. Itē sicut d[ivi]ne p[er]sonę nō distinguunt ab e[ss]entia realit[er]. distinguunt t[ame]n inter se realit[er] p[er] origines suas sive relatōes. sic z pot[en]tię aie distinguunt inter se formalit[er]. sed quatinus subsunt actibus suis q[ue] sunt memorari intelligere z velle realit[er] distinguunt. Item sicut deus est vbiq[ue] p[re]sens. In macrocosmo. i. maiori m[un]do sic z aia r[ati]o[n]alis in microcosmo. i. minori m[un]do. Ipa. n. d[icitu]r esse tota in toto z tota in qualibet p[ar]te. q[ui]a aia r[ati]o[n]alis que tota est in pede hoīs intelligit nō vt ē in pede. Est q[ue] merito aia r[ati]o[n]alis imago dei. q[ui] expressius r[ep]resentat trinitatem d[ivi]nam q[ue] quocunq[ue] alia creatura. Et hinc est q[uo]d cū deus formauit hominē dixit. Faciamus hominē ad imaginē z similitudinē nostram Gen. i. Quinto se offerunt sp[iritu]s celestes. quia cum quilibet sp[iritu]s sit in se vna distinguit.

tamen in circulum planetam et stutes
Sexto se offert sol qui cum sit in se uni-
cus in essentia distinguit tamen in cor-
pus splendoris et calorem quem produ-
cit. Septimo se offert ignis qui similiter
cum sit unus in natura in eo tamen est
tria considerare sicut dicitur est de sole:
et istud exemplum ponit Augustinus de processio-
ne filii a patre et spiritus sancti ab utroque.
et si ignis esset eternus eternaliter calor pro-
cederet ab eo. et splendor procederet rea-
liter ab utroque sic est in divinis. Octa-
vo se offert aer qui unus in natura trius
est in corpore caliditate et humiditate
Nono se offert aqua que una est in na-
tura trinitatem dicit in corpore humi-
ditate et frigiditate. Decimo se offert ter-
ra que in se una tria tamen est in cor-
pore siccitate et frigiditate. Sic posset
exemplificari de omnibus creaturis in quibus
et si non plene illa beata trinitas ex-
primatur. relucet tamen in eis vestigium
trinitatis. In confirmationem omnium pro-
dictorum offerunt due rationes. una quia
fecit Augustinus in libro lxxxiij. questionum.
quod aut deus noluit et potuit se summe
communicare. aut potuit et non voluit. aut
voluit et non potuit. aut nec voluit nec
potuit. aut voluit et potuit sed nesciuit
Non est dicendum quod potuit licet non vo-
luit. quia tunc invidus esset. Constat autem
quod invidus non cadit in deo propter imper-
fectionem. Unde primo metaphysice
dicitur propter simonidem demum non invidet:
nec est dicendum quod voluit et non potuit. quia
tunc impotens esset quod falsum esset. Nec
est dicendum quod nec voluit nec potuit.
quia tunc impotens et invidus esset quod
peius est. Nec est dicendum quod potuit
et voluit sed nesciuit. quia tunc deus esset
ignarus quod est absurdum. Relinquitur
ergo quod deus voluit potuit et scivit se
summe communicare. et tunc in perpe-
tuis non differant esse et posse. ut patet
in philosophis. Sequitur quod deus ab eterno

se summe communicavit habendo dilectum
id est filium et dilectionem sine proleceptione.
id est spiritum sanctum. Secunda ratio que offer-
tur est doctoris subtilis scoti in primo
sententiarum distinctione. ii. in responsio-
ne ad terciam questionem que talis est.
Obiectum est invenire principia produ-
ctiva aliquorum sine imperfectione. Illa
supposita in quibus inveniunt possunt
taliter producere quorum habent principia
productiva cum non possunt impediri.
Sed in divino supposito scilicet in patre
est invenire principium productivum noti-
cie genite. scilicet memoriam secundam. quod
est obiectum cum intellectu. et principium
productivum amoris spiritali quod est obie-
ctum cum voluntate. ergo suppositum di-
vinum habens ista duo principia produ-
ctiva perfectissime poterit producere noti-
ciam genitam et amorem spiritali. ta-
lia autem in divinis non possunt esse nisi sub-
sistentia. cum inherencia dicat imper-
fectionem. ergo in divinis sunt produ-
cta duo subsistentia et unum producens et
distinctum personaliter ab eis. Et si forte di-
cat iudeus sicut ponis tres personas in deo
ita possent poni plures alie. Respondetur
sanctus Thomas in summa contra gentiles
libro viij. ca. xxvj. quod divine persone mul-
tiplicari non possent nisi secundum quod exigit pro-
cessio intellectus et voluntatis in deo. non
est autem possibile quod in deo sit nisi una pro-
cessio secundum intellectum. eo quod suum intelli-
gere est unum et simplex et perfectum. quia in-
telligendo se intelligit omnia alia a se.
et sic non potest esse in deo nisi una verbi pro-
cessio. Similiter autem oportet et processio-
nem amoris esse tantum unam. quia etiam
divinum velle est unum et simplex. aman-
do enim se amat omnia alia. non est igitur
possibile quod sint in deo nisi due persone
procedentes. una per modum intelle-
ctus ut verbum scilicet filius. et alia per
modum amoris ut spiritus sanctus. Est
etiam et una persona non procedens

scz pater. Solū igit tres psonae in trinitate esse pnt. Item si fm pcessionē optet psonas distingui. modus aut psonae qm ad pcessionē nō pōt esse nisi triplex vt. s. sit aut oīno nō pcedēs qd pater est. aut a nō pcedēte. pcedēs qd filij est. aut a pcedēte pcedēs qd spūsa est. Impossibile est igit ponere plures q tres psonas. Hūdicam⁹ q patres z filij cū sancto spū. laudem⁹ z superaltem⁹ eū in secula. Etia hec p pnti sufficiant de ista materia.

Contendit iudeus probare q christiani sūt ydolatre quia adorant sacramentum altaris et propter venerationem imaginum.

Ad secundum
Vicesimū quartū z vltimū argumentū iudeorū est cōtra adoratores xpi. z sacramenti altaris ac etiā ptra adoratores imaginū. Dicunt em iudei q xpiani sunt pessimi ydolatre adorantes xpm purū hoīem tanq deū z qd pei⁹ est hostiam de frumento ab eis formatā z coctā adorāt sicut deum qd est derisibile z postea comedūt qd est horribile. Adorāt etiā imagines opa manū hoīm. Illud autē est ptra legē dei Deut. vi. dñm deū adorab scilicet maiestātē diuinā in eo solo. pfitendo. Item exodi. xx. nō facies tibi sculptile. nec omnē similitudinē que est in celo desup z q in terra deorsum. nec eorum q sunt in aqs sub terra. nō adorabis ea nec coles. Item deut. lib. 29 z leuic. xxvi. nō facietis ydolu et sculptile nec titulos erigētis. nec insigne lapidē ponētis in terra vestra vt adoret eū. Item Deutro. xxvii. maledict⁹ qui facit sculptile z conflatile. nō ergo debet adorari homo. nec panis nec aliq imago siue creatura. Ad istō argumentū. Respondet quo ad primū scilicet de xpo qd fuit dñs plenissime in p-

mo libro z in solutōib⁹ argumentorū pdictorū hui⁹ terciū libri. q ibus nazare n⁹ est verus messias in lege z pphīs. pmissus. Ostensum est etiā quōd est verus de⁹ z ver⁹ hō sicut patuit in solutōne. xxii. argumenti. Et in p libro consideratōne. liij. articulo. i. in quadruplici examine. Et pnter ibs nazaren⁹ est latric adorand⁹ nec ex hoc ydolatre sunt xpiani adorantes verū deū. Ad illō aut dicunt de adoratōne eucharistie q ibi sit ydolatria. Dicendū q nō est verum fm; Nicolaū de lyra in tractatu p iudeū neqter arguentē. Nō em adoraf panis q nō est ibi. s. ei⁹ suba puerfa est in subam corpis xpi virtute diuina ad platōez verborū pfacratōnis q sūt ipsi us xpi veri dei effectiue seu principaltip si⁹ aut sacerdotis. platine seu mistert aliter. Verbū aut diuinū est tante virtutis q p ipm factū est celū z terra dñi hīlo vt patet Gen. i. z psalmo. cxlviii. dixit z facta sunt. z multo fort⁹ pōt cōuertere vnā subam in aliā. Patet etiā p exemplū Exo. xxiiij. ca. vbi p q diuina virtutē virga moysi puerfa est i serpente. Et exo. vii. aq egypti cōuerse sūt in sanguines. Et si dica s q ista nō sunt puerfa virtutē yborū falsum est. Regimus em Ruc. xx. q deficiente aq dixit domin⁹ ad sacerdotes moysen z aaron loquimini ad petram et illa dabit vob aqnas z ad verbū eorū scdm psalmus puerit petram in stagna aquarū et rupem in fontes aquarum. Facilis autem videt panem hī corpus z vinū in sanguinem q petram in aquam mutare. Quia autem posset conuertere vnā substantiam in aliā manentibus accidentibus probat. quia deus non attingit substantiam mediantibus accidentib⁹ sicut facit agens naturale: sed eam attingit immediate: z ideo potest illam substantiam in aliā conuertere manentib⁹ accidentib⁹ eadem virtutē

re. Ad hoc autem habet aliquo modo exemplum Gen. xix. vbi dicit qd vxo: Roth respiciens retro versa fuit in statuam salis. p hoc est qd dicit statua videtur qd remanserit figura substantie corporalis substantia in sal murata sic igitur diuina virtute puerit panis substantia in corpus xpi accidentibz remanentibus panis. Anima vxo xpi realit con iuncta est suo corpori. et similiter deitas in psona filij. et sic sub speciebus panis e corpus xpi ex vi puerionis vel transb statiarois. anima ei? et deitas ex pcomi tanta reali et inseparabili et p conseques ibi est tot? xpc verus homo et verus de us. latria adorand? et sic no est ibi ydo latria. no em adorant sps patris visibil tanq? de? sed ipse xpc invisibilis existes sub illis speciebus. Similiter habet qd dammodo Exo. iij. vbi dicit qd christ? apparuit moysi in flama ignis in medio rubi. et no est dubiu quin Moyses adorauit deu. qm domin? dixerat moy si solue calciamentus de pedibus tuis et. nec tamen adorauit ignem illum si ue flama tanq? deum. sciebat em moy ses hoc impossibile esse. sed adorauit deum inuisibilem sub similitudine visibilis apparente. Et idem dicendum est de alijs apparitionibz diuinis factis sanctis patribz. sicut. iij. Reg. xix. ca. apparuit helie sub sibilo anre tenuis. qd aut arguit vltra qd xpiani comedunt corpus xpi qd est horribile. Dicendum qd verus esset si accipere in ppa specie. sed ipm accipere sub speciebus panis no est horribile: s magis suauis et venerabile. no em ipse xpc vel ei? corp? in ista comestione frangit vel atterit dentibz siue lace rat sicut imaginant iudei s sole spectes panis frangunt et atterunt quibus psumptis desunt ibi esse corpus xpi. s remanent hui? sacramenti effectus qui est anime refectio p augmentu gratie. et sic patet qd comestio ista suauis est et

veteranda. et propter hoc saluator dicit Ioh. vi. Ego sum panis viuus qui de celo descendi. si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternu. Hoc est am fuit predictu psalmo. lxxi. qui fin doctores antiquos hebreorum exponit de christo. In principio em huius psalmi cum dicit. deus iudiciu tuum regi da. glosa hebraica dicit. Iste e rex messias de quo dicit ysai. xli. ca. Egrediet virga de radice yesse et. Et in processu hui? psalmi dicit de ipso. Erit firmam tum in terra in summis montium. vbi litera hebraica habet. erit placenta tritici in terra in capite montium. et translatio Hieronymi iuxta hebraicu. Erit memorabile triticeum in terra in capite montium. Translatio caldarca habet. Erit oblatio frumenti in terra. Ex istis tribus videtur qd litera nostra fuit corrupta per scriptores ponentes firmamentum pro frumentum ex simili tudine dictionum. Patet igitur ex dictis qd de rege messia dictum fuit in B psalmo. qd futurus erat frumentum in terra in summis montium vel oblatio frumenti in terra in capite montium: quod impletum est in sacramento. eu charistie in quo xpc sub speciebus panis tritici pinct et sup capita sacerdotu et adoret a populo eleuat. Qui sacerdotes ppter altitudinem stat? montes appellant. ppter qd saluator Ioh. xii. grano frumenti se comparat et dicit nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit et. De bonitate autem sacramenti eucharistie dicit rabi moyses hadarsam exponens super Gen. illud Dee. xi. Et inclinans ad eum vt vresceretur. Litera hebraica talis est. in clinabo ad eum escam. quod expones iste doctor et loquens i psona dei sicut et osee. ppha. rabi ille dicit in fine. Incl nabo ad eu. i. ad pplm isrl. escas bonas et suauis cui non est alia filio de q dicit

o. n.

psalmo. lxxi. Erit placenta frumenti in
terra in capite etc. De ista materia vide
qdam pulchra supra argumento. xliij.
Patet igitur ex supradictis q adorare eu
charistiam non est derisibile. s. sanctu et
venerabile nec ea sume est horribile: s.
deuotus et delectabile bñ dispositis ad
hanc escā. pp qd apls. i. Cor. xi. Pro-
bet aut scipm homo et sic de pane illo
edat et de calice bibat etc. Et h fuit figu-
ratu in manna mpto isrl dato Exo. xvi
de q Sapie. xvi. Panē paratū de celo
prestisti eis sine labore. omne delecta-
mentum in se habentē et omis saporis
suauitatē. De ista materia ampli⁹ dice-
tur cū dei adiutorio infra cū mouebit
bellum iudeorū p argumenta ex natu-
ra assumpta. Ad illud aut qd argu-
unt iudei de sculptilib⁹ et imaginibus.
Rñdet et primo declaro qd est adora-
tio. Secūdo quot modis sumit. et tan-
dem quali ueneratione sanctorū imagi-
nes uerāde sunt ex quib⁹ patebit so-
lutio ad allegata p iudeos. De primo
dicat q adoratio nihil aliud est q que-
dam ueneratio seu reuerentia alicui ex
hibita ratione dignitatis superioris et
excellētis. Pro scōo iuxta doctorū sa-
cre theologie traditionē nos habem⁹
adorationē seu uenerationē que latría
dicat. et habem⁹ q dulia nominat. et ha-
bem⁹ que hyperdulia nominat. La-
tría em dicat cult⁹ soli deo trino et vno
debitus. hoc etiam experimur in om-
ni republica obseruari. q summus re-
ctor aliq signo singulari pre ceteris ho-
norat q si alicui alteri deferet foret cri-
men lese maiestatis. Et ideo in sacro co-
dice statuit pena mortis his qui diui-
num honorē alijs exhibent vt ptz Ex-
odi. xxiij. nec istum honorē siue adora-
tionē ipsi deo exhibemus propter ip-
sum. q ipse est gloria et honore predi-
tissimus cui nihil a creatura addici po-
test sed propter nos. quoniam p hoc q

deum reueremur et adoram⁹ mens no-
stra ei subijcit et in hoc ei⁹ pfectio con-
sistit. Res em qlibet pficit ppter hoc q
suo superiori subdit. sicut corpus p b q
ab anima uiuificat. et aer p hoc q a so-
le illuminat. Dulia vo dicat cult⁹ vel
reuerentia debita rationali creature su-
periori ordinē tenentī sicut sunt prela-
ti dñi vel mgi. Idulia est cultus siue
honor dignior dulia debitus carni xpi
assumpta a vbo diuino. teste glosa sup
illud psalmi. Adorate scabellū pedum
ei⁹. Circa vero imaginū uenerationē di-
cat q xpi imago et crux et alie sanctorū
imagines dupliciter possunt cōsiderari.
Vno modo vt sunt imagines dei aut
virginis Marie seu sanctorū. Secun-
dario vt sunt qdam res puta auz et ar-
gentū lignum siue lapis. et illo secūdo
modo pñderando nulla ueneratio eis
exhiberi debet: imo crimē ydolatrie in-
curreret qui vt sunt solum res quedā
ipsas ueneraret. Alio modo pñt cōsi-
derari vt repñtant ibm xpm. aut virgi-
nem Mariam seu sanctos padisi. et sic
vtrq uenerari debet etia eadem uenera-
tōe qua imaginatū uenerat. et ita crux
xpi et ei⁹ imago uenerari debet adora-
ne latría. Imago at vginis Marie. alto-
rius sanctorū uenerari debet ueneratō-
ne dulia. q totus honor refert ad pro-
thotipū. id est ad exemplar seu imagi-
natū. et hec est opinio Thome in. iij. se-
tentiarū distinctōe. ij. Sed ptra eam
obijcit magister Robert⁹ holcot sup li-
bro Sapientie lectōne. ca. lviij. primo
q latría est honor soli deo debitus: sed
nulla imago est deus. ergo nulli ima-
gini debet talis honor: immo contradi-
ctionem includit. vel inducit dicere q
latría sit honor soli deo debitus et tam
q debeatur imagini christi. pterea si
idem honor debeatur imagini christi et
christo idem honor debet lapidi et chri-
sto. q per consequens debet idem ho-

Imaginibus

Et sic adoratio

Latría.

no: deo z creature qđ nō est dicendus
 Preterea qđ honorat aliquid honore la-
 tris pñtē illd eē deū. qđ si aliqđ possit li-
 cite imaginē honorare cultu latrie pñt li-
 cite prestari z pñteri aliud a deo eē de-
 um. Iđo aliter pōt dici qđ nulla adora-
 tio debet imaginē: nec licet imaginem
 adorare. Vera em̄ adoratio est in spū
 z deuotōe z amore summo. z istū nul-
 lo mō debem⁹ in aliquā creaturaz diri-
 gere. qđ tñ ppter imaginem xpī excita-
 mur ad adorandū xpī. z corā imagi-
 ne adoratoz nostrā facim⁹. Dicit lar-
 ge loquēdo qđ imaginē adoram⁹. On-
 de dicit pñct⁹ doctor videt mibi dicen-
 dum qđ nec adoro imaginē xpī quia li-
 gnū. nec qđ imago: s; adoro xpī corā
 imaginē xpī qđ est imago xpī. z excitat
 me ad adorandū xpī. z sic exponit io-
 hannes damascen⁹ libro. iij. ca. iij. vbi
 videt dicere qđ sanctoz imagines ado-
 rari hoc intelligo sic qđ ppter imaginis
 repñtatoz licet mibi corā imaginē san-
 ctū cñt⁹ est adorare. z eo mō i intelligo
 Thomā z basiliū z totū ecclē ritū hec
 ille. licet hoc rōnabiliter videat dictus
 et posset satis sustineri ac p hoc iudeis
 satisfacere. qđ tñ loquendū est vt plures
 sapidū vero vt pauci et cōis opinio te-
 net oppositū ideo eaz sequēdo ad ea qđ
 iudei dicūt restat rñdere. Cum ergo di-
 cant iudei qđ sacra scriptura vetat face-
 re sculptile z illd venerari. Dicit qđ an-
 tēqđ de⁹ eēt hūanar facere imaginē dei
 erat impietatis cū fm diuinā naturāz
 sit infigurabilis. inuisibilis z insensibi-
 lis s; p carnis nostre assumptōez fact⁹ ē
 visibilis. sensibilis z palpabilis. z ita si
 gura nō est impietatis s; pietatis z hoc
 propter doctrinā z instructiōez no-
 strā ac passiōis xpī recordatiōem
 immo ipse deus factus homo scz chri-
 stus ihs. eas primo tradidit. Nam iđe
 primo pinxit imaginem suā traditq;
 pictoz non potuit eam pingere. mis-

so ab abagozo rege vt dicto regi trade-
 ret vt pater i ecclesiastica hīstoria z no-
 tat Damascen⁹ in sententijs libro. iij.
 ca. viij. Cum em̄ pictoz nō posset in fa-
 ciem christi aciem visus sui defigere: p-
 pter claritatis chouscationem christ⁹
 deuotionem regis attendens vestimē-
 tum pictoris faciei applicuit. z sic sul-
 ipsius imaginem ei misit. Item in die
 passiōis ipse pinxit vultum suū tra-
 ditq; veronice z nūc imago illa habet
 rome in magna reuerentia z venerati-
 one. Item post sancti apostoli pinxit
 imaginem christi z marie sue vt lucas
 apostol⁹ z euangelista. Habent imagi-
 nes rome teste Damasceno vbi supra.
 Ideo ergo prohibite sunt imagines in
 lege veteri. quia tūc de⁹ nō erat figura-
 bilis. ergo cessante cā cessare debz effe-
 ctus. Exq; deus est figurabilis potest
 imago ei⁹ fieri ad venerandū vt dictus
 est. Sic em̄ iubet propheta adorare nō
 solū deū: sed z scabellum pedū ei⁹ quo-
 niā scīm est. ps. xcviij. Vnde qđ nō om-
 nes noscūt literas nec lectioni vacant.
 Ideo sancti pñes ad velociores memo-
 riā habendā de triumphis sanctoz: vt
 sic allictant ad bonū imagines inuene-
 rūt. Sic ergo triplex fuit cā instructio-
 num imaginū in ecclā. Primo ad in-
 structōez laicoz quib⁹ imagines adhi-
 bent loco libroz. Scđo ad incarnatiō-
 nis misterīū z vt sanctoz exempla no-
 bis z frequentī⁹ z recentī⁹ insingerentur
 Tercio ad excitandū deuotiōis affe-
 ctū qui magis ex visis qđ ex audit⁹ cau-
 sat. Et si dicat iudeus vel quisq; ali-
 us qđ nulla traditio de adorandis ima-
 ginibus inuenitur in decursu veteris
 ac noui testamenti. et Paulus probi-
 bet christianis cōmunicare instructio-
 nis opib⁹ gentiliūz inter qđ opera instru-
 ctuosa. imaginū adoratio pputat. Rñ-
 det qđ apli familiari pñllo spūssci non
 illa tradidit ecclē obseruēda qđ nō re-
 o iij

*de pñct⁹ xpī yma-
 gine fm b. marie*

*Lucus pinxit yma-
 gine xpī z b. v. gij*

Cāc ymaginū

Triplex m.

Itaque in scripturis: sed in eccle obf-
tione p successionē fidelū sunt ordina-
ta. Quā ipsemet apl's ad Thessa. vi. ait
state et tenere traditōnes q didicistis si-
ue p fimonē. s. ab ore platū. siue p eplaz
scz scriptā transmissam inf q's traditio-
nes est imaginū veneratio. Quā aut pla-
ceat deo imaginū veneratio eo mō q
dictū est et displiceat oppositū siue ea-
rum oblatio p ex pena philippi et m-
ro alioz. Quā legim' in cronicis impa-
toz et summōz pontificū q philipp' q
impauit anno dñi septingētesimo. xxx.
cū esset heretic' oīs imagines et pictu-
ras scōz de eccl'is auferri iussit et ideo
male finiuit. Nam cū p annū impas-
sē veniēs ptra eū Anastasi' enī de regno
expulsi et oculoz lumē et claritate pua-
uit. Item leo terci' q impauit āno dñi
septingētesimo. xxxvi. decept' a qdam
apostata oīs imagines xpī et brē Ma-
rie et oīm scōz deponi fecit et igne cō-
buri s' non impune transiuit. qz de isto
errore Gregori' terci' ipm valde redar-
guit. et cū esset incorrigibilis ipm exco-
municauit. romāqz et totā yaliā et hy-
spaniā ab ill' dñio et prāte. deficere fe-
cit. etqz vectigalia interdixit p dicit' sū-
mus pontifex statim vt elect' fuit zelo
mor' religionis et fidei xpīane rome se-
re mille epōz sinodū pgregauit i qua
veneratōez scōz imaginū pfirmavit
ac violatores ipaz generali anathema
tis snia pdemnauit. et ptra leonē impa-
tozem vt dictū est. et ptra Constantinū
quintū ei' filiū in ste et aiose. pcessit. hic
Constantin' fuit pessim' et vilis hereti-
cus et apostata catholice fidei nā demo-
nibus sacrificia imolauit. Hic sinodū
ccccxx. epōz pstantinopolim cōgrega-
uit. in qua de deponendis xpī et sancto-
rum imaginib' terribile promulgauit
edictum. et extūc contra catholicos ce-
pit tyrannidez exercere. Et licet moni-
tione pmissa vt se a sua coherceret neqz

cia monitus fuerit. Ipse vt alter Pha-
rao induratus in malo pmanit ob qd
mors pestilens regiārbem sic deuasta-
uit. vt in eaz infinite dom' integre clau-
derentur nec erat qui eos inhabitaret.
Ferebant enim in planstris cadauera
mortuoz ad sepeliendū. Supradict'
ergo leo terci' mortuus est in imple-
tate sua scilicet in sanctaz imaginum
depositione. Et quia fili' eius p dicitis
Constantin' hui' fuit patre deterior. et
in nullo iuuabat ecciaz: ideo Stepha-
nus scōs qui sedebat in cathedra Pe-
tri Anno dñi septingētesimo. lxxx. mo-
tus fuit diffinire et determinare qz trās-
latio imperij fieret de grecis in francos
in psonam magnifici principis karoli
magni. Ratio ponit extra de electione.
ca. cum venerabilē. Francoz enī fauo-
rem et beneficia iam romana eccia per
pippinū in multis necessitatib' exp-
ta fuit. Iste Pipinus rex francorum
fecit magnū sinodum congregari: vbi
fuit magna altercatio circa veneratōez
imaginū et fuit diffinitū xpī ac sancto-
rum imagines esse venerandas lz here-
tici pstraliū suaderent. qz eis species
ydolatrie videbat: sed nō est verum vt
dictū est. quia imago fert intellectum
humanū in ipm imaginatū. Vnd eas
licite adorāz et debita veneratōne co-
lūmus. nec est eadē ratio de imaginib'
et sculpris ydolor. qz ibi malign' spī
ritus iungebat qui i eisdē dabat respō-
sa cui nulla debet reuerentia sed nō sic
de sanctis imaginib'. Satis igit claret
quōd nō repugnat sacre scripture ima-
ginū veneratio eo mō quo dictum est.
Et quantū deo displiceat earū ablatio
ex penis nō solum spūalibus: sed etiaz
corp'alibus et temporalibus diuina ordi-
nāre iusticia inflicta. et ex assertōne ve-
neratōis earundem facta per vicariū
ibū xpī cum sacra sinodo vbi eroz inf-
uenire nō pōt cū talis sancta pgregatio

D. p. una de p. h. t. o. y.
Imagines

Anno S. A. 30.

dirigat a spū sancto. Et restat vñ du-
biū de imaginib⁹ astronomicis que fi-
unt certis tempib⁹ planis exūtib⁹ in
quibusdam locis celi determinat⁹. vtz
liceat tales imagines facere et talib⁹ fa-
ctis vti sicut tempib⁹ suis vt dicit Ro-
bertus holcot sup libru Sapie lectioe
lx. quidā in londonis dicebat. curare a
quartana p imaginē leonis aureas fm
certas pstellatōnes factā. **H**ic est diffi-
cile dicere quid est verum ppter mirabi-
les opatōnes corpor⁹. qz hoc est certuz
qz nihil est hominū illicitū qd p naturā
compleri pōt. Dicit tñ Tho. scda scde
qōne. xcvj. et allegat Aug. x. de ciui. di.
q opitio fuit falsa de imaginib⁹ talib⁹
pstruendis. verū est tñ q res naturales
formas suas psequunt ex corpibus ce-
lestibus: s; imagines artificiales nullā
virtutē cōsequi possunt ab arte. nec ali-
quam virtutē habere pnt a corpib⁹ ce-
lestibus: nisi quā habent rōne materie
Figura aut nō est principiu alterandi
et ideo nō habet aliam virtutē curandi
aurū talis imaginis q aurū alterius fi-
gure. **S**ed si aliū effectū habet hoc est
opatōne demonū qui sunt ludificato-
res hominū fm Augus. Et ideo tales
imagines astronomicē virtutē fortin-
tur p demones. cui⁹ signū est q opor-
tet illis imaginib⁹ caracteres imprimi
qui ad nihil naturaliter imprimuntur
vel opant. **N**ū imagines astronomicē.
et nigromānce in hoc differūt qz i factu
ra nigromānticaz imaginum sunt ex-
presse quedā inuocatōnes demonum.
vnde ptinent ad expressa pacta cū de-
monibus intra. **S**ed in factura astro-
nomicarum sunt pacta tacta cum de-
monibus per quosdam caracteres et fi-
guras ab ipsis demonibus adinpetas
quorūz caracterum fixatione demones
facientibus suffragant. **H**ec aut. xxiij
argumenta iudeoz sumpta ex lege sus-
ficiant p primo bello q vt visum ē nul-

lūa vigoris sunt cōtra nrm fidei forma-
licū. imo integrū et incorruptū manet
ab ictibus eorū. qz est turris fortitudi-
nis a facie inimici.

De bello iudeorum per argu-
menta sumpta ex lege euange-
lica.

Quinta considera-
tio ē de iudeoz bello suprag ar-
gumta ex lege euāgelica. **V**idetes. n.
iudei q sua argumēta ex lege sumpta
nulli⁹ sunt firmitatis ad expugnandū
nostrū fidei fortaliciū. quinimo p illa
eius veritas clarior et fortior est ostēsa
temptare volunt si possunt et ex dictis
euangelicis se iuuare. et ex quibusdam
alijs a xpianis cōcessis vt fidei nre for-
taliciū diruat sicut deducit Nicolaus
de lyra in tractatu pira iudeum nequiter
arguentē ex q tractatu plura hic in-
serunt patet exceptis q suis locis ex-
plicabunt et faciūt totidē argumēta si-
cut ex lege. s. xxiij.

Contendit iudeus probare
qz hiesus nō est verus messias
quia i eius genealogia sūt mu-
lieres peccatrices.

Primū argumentū iudeorum
quo nitantur pbare ibm nazare-
num nō esse verum messiam su-
mitur ex primo caplo Math. sic. Ille
non est verus messias in cui⁹ genealo-
gia ponunt mulieres peccatrices: sed
in genealogia ibi nazarenū ponuntur
mulieres peccatrices ergo ipse non est
messias. **M**aior est manifesta qz messi-
as debet esse sanctus et bon⁹ et sic non
debz in sua genealogia peccatrices ad-
mittere. **M**inor patet qz Math. i. pri-
mo vbi ē principiu noui testi noiant q
tuor. s. Thamar Raab ruth et bersabee
q sūt in scpta reprobate. **P**rima nanq
o iij

Liber

tercius

scilicet thamar sub habitu et simulatio-
ne meretricis supposuit se iude socero
suo: et sic conceptus de ipso phares et sa-
ran Gen. xxxviii. Secunda vero scilicet raab
meretrix cognominata Josue. ij. Fuit
enim genere chananea et sic videtur fuisse
mulier luxuriosa vilis et ydolatra. Ter-
cia scilicet Ruth fuit de populo moab
qui colebat ydola. Quarta scilicet Ber-
sabee fuit adultera ut patet. ij. Regum
xj. Ex quo sequitur quod non fuit vere christus.
Pro solutione huius maliciose argumen-
ti hebraici tria sunt videnda. Primum
est quod non valet illud quod obijcit. Secundum
quod in arguendo falsum supponit. Ter-
cium quare nomina dictarum mulierum
in genealogia christi exprimuntur cum hoc
principaliter videatur querere argumen-
tum. Circa primum ostendit primo ut
clavus retundat clavo quod similis ratio
vel fortior potest fieri contra messiam a iu-
deis expectatum. Unde Hier. xxxiiij.
dicit de ipso. Ecce dies veniunt dicit do-
minus et suscitabo dauid germen iustum.
quod omnes hebrei exponunt de christo. Unde
et translatio chaldaica que est hebraice
litera in pluribus locis expositiva habet
hic suscitabo dauid messiam iustum. om-
nes enim iudei confitentur de dauid messi-
am descendurum propter quod Math. xxiij. qui
rente salvatore a phariseis cuius filius est
dixerunt dauid. Dauid autem legem mul-
tipliciter et graviter peccasse. primo in
morte sacerdotis nobe. j. Reg. xxij. ca.
quia per omissionem cautele debite fuit
ocasio mortis ipsorum petendo panes et
gladium ab achimelech presente doech
ydumeo propter quod filio achimelech su-
gientis ad dauid dixit. ego sum rex om-
nium animarum domus patris tui et numerus
occisorum sacerdotum fuit. lxxxv. viro-
rum et cum hoc civitas eorum fuit succensa et
mulieres et parvuli trucidati. Item pec-
cavit secundo peccato adulterij et etiam ra-
pius ut videtur in yflore Dile de qua dicitur

ij. Reg. xj. ca. missis itaque dauid nunciis
tulit eam per potentiam. scilicet regalem. Item
peccavit tercio peccato homicidij pro-
ditore promissi. Nam viri fidelissimum
sibi militem occidit gladio filiorum amon
ut ibidem dicitur. Et quia postea factus fu-
it divulgatus surrexit inde scandalum
magnus. propter quod dicebatur in populo vul-
gariter de ipso dauid quod poterat esse
salus ei qui rapuit ovem et occidit pa-
storem. Item quarto peccavit graviter
non solum omittendo punitionem debi-
tam sed etiam increpatorem filij sui amon
de opprobrio violenter sororis sue tha-
mar. ij. Reg. xiiij. dicit enim ibi. Cum autem
audisset dauid verba hec contristatus est
valde et noluit contristare ipsum filium suum
neque quia diligebat eum. Item quanto pec-
cavit graviter misiboseth filium Jona-
the cuius servum accusantem dominum suum cri-
mine lese maiestatis et falso ut habetur
ij. Reg. xvj. ca. Post agnitionem innocentiam
am misiboseth et nequiciam sibi servum
sui illum servum quem de iusticia tenebat
decapitare. non solum non puniuit sed etiam
propter iusticiam medietatem hereditatis
misiboseth ei dedit ut habetur. ij. Reg. xvj.
ca. In hoc etiam fregit iuramentum
federis iniunctum inter dauid et ionatham pa-
trem misiboseth ut habetur. j. Reg. xx.
ca. Dicens que iuravi sumus ambo in no-
mine domini inter me et te. et semine me-
um et semen tuum usque in sempiternum.
Et subintelligitur firmiter servabunt. et
propter gravitatem huius peccati dicunt docto-
res hebreorum quod regnum david postea fuit di-
visum: unde super illud verbum dauid. ij. Reg.
xix. cap. et tu sibi dividite possessiones
dicitur glo. hebraica quod tunc venit vox dei
loquens. Roboan et hieroban dividet
regnum tuum. Item sexto peccavit dauid
per superbiam in numeratione populi. ij.
Reg. xxviij. ca. et in transgressionem divini
precepti quod habet Exo. xxx. ubi dicitur quod in nu-
meratione populi per quolibet capite debe-

bat dari dimidius sclus argenti dño
qđ tñc nō fuit factum. et ppter granita
tem istius delicti mortui fuerūt de po
pulo israel. lxx. millia viroz vt habetur
ibidem. Nec autē scripta sunt in veteri
testamento. de pctō dauid. et forsitā plu
ra alia pmissit qđ nō sunt scripta. Igit si
ppter pctā pdictaz mulierū in genea
logia ihu nazareni positaz arguit in
del qđ ibs nazarenus nō fuit messias i le
ge et pphetis. pmissus. eadem ratōne vt
fortiori pōt argui qđ messias quem ipi
expectāt descensurus de dauid qđ tot et
tantis criminib⁹ fuit irretit⁹ nō sit ver⁹
messias eis pmissus. Item ostendit qđ
argumentū eoz nō valet. Frequenter
em legunt hoies sancti ex pentib⁹ neq̃
simis precati. et ecōuerso ex sanctis ne
quissimi. sicut Abchaz nequissimus ge
nuit ezechias sanctissimū. qđ etiaz contri
nit serpentē eneū quē fecerat Moyses
iij. Reg. xviij. ca. et ezechias sanct⁹ ge
nuit manassen pessimū. qđ posuit ydo
la in templo dñi et effudit sanguines in
noxū multum nimis donec impleret
hierusalē vsq̃ ad os. iij. Reg. xxi. cap. i.
Similiter amon pessim⁹ genuit Josia
sanctissimū qui genuit tres filios pessi
mos quib⁹ ppter pctā sua traditi sunt in
manu infidelū. vii. in manu regis egi
pti et alij duo in manu regis babilonis
vt habet. iij. Re. xxiij. et xxiij. c. Ex h
patet qđ nō habet argumentū cōtra ve
ritatem xpi eo qđ in ei⁹ genealogia po
nunt peccatores et peccatrices cum iu
stis. Consequenter pcedendo ad scđm
ostendo qđ in suo processu accipit sal
sum. Et primū qđ ad hoc qđ dicit qđ
duo mulieres in genealogia xpi nume
ratas fuisse viles ydolatrās et reproba
tas. non tamen intendō eas totalit⁹ ex
cusare a peccato sed a tanto verba sunt
Nicolai de lyra vbi supra. Prima fuit
Thamar circa cuius excusatōnem ali
qualeni considerandum qđ ipsi Abrah

facta fuit expresse promissio de christo
Gen. xxiij. In semine tuo bñdicent oēs
gētes terre et qđ istud semen descēderet
per ysaac ysmabele qđ ad hoc repro
bato dicente sibi domino. In ysaac vo
cabit tibi semen. Item qđ descenderet
de ysaac christus per iacob esau qđ ad
hoc reprobato dicente domino ma
lachie primo Jacob dilexi. esau autē
odio habui. tota ergo generatio iacob
fuit electa propter quod. xij. ei⁹ filij fu
erunt vocati patriarche populi verum
tamen de iuda descensurus erat xpus
fm carnem propter quod mulieres de
siderabāt habere prole de iuda et filijs
eius. quia nesciebat quomodo de illa
tribu descenderet christus quousq̃ de
terminatum fuit negociū ad proge
niem dauid p promissionem factam si
bi d christo psalmo. cxxij. Iurauit do
minus dauid veritatem et nō frustrabit
tur cum fructu ventris tui ponaz p se
dem tuam. Ista vero thamar fuit vxor
primogeniti iude. et etiam secundi filij
et ambo mortui sunt sine prole. et ideo
dixit sibi iudas esto vīdua in domo pa
tris tui donec crescat sela filius meus
et cum adultus fuisset non dedit eū ip
si Thamar timens ne moreretur sicut
duo precedentes. Videns igitur Tha
mar qđ iniuriabatur sibi et ex desiderio
prolis habende de iuda vel de ei⁹ filio
ratione predicta simulans se meretrice
m concepit de iuda phares et zaram.
et sic ex desiderio boni mota fuit ad illi
cū perpetrandū sicut obstetrices egi
ptiorum ex pietate ad filiorum hebreo
rum salutes more fuerunt ad dicendū
mendaciū pharaoni Exodi. j. cap. i.
Et iudith similiter ex desiderio delibe
randi populū suū israel mota fuit
ad ornandum se curiose vt sic cōcupi
scēntiam holofernis ad pcupiscēntiaz
sui excitaret. qđ erat simplr malū et in
istis et pñtib⁹ dicta vlt facta mala excu

sant a tanto vel a toto. Quia autem dicunt in
dei quod raab fuit meretrix publica et vi-
lis persona falsum est. Nam ubi dicitur de
ipsa Josue. ij. ca. Ingressi sunt domus
mulieris meretricis nomine raab Hebrei
dicunt. Ingressi sunt domum mulieris hospi-
tatricis nomine raab propter quod explorato-
res hebreorum illuc declinaverunt ad ma-
nendum de nocte. Non enim est aliquid mo-
do verisimile quod salomon princeps tribus
iude accepisset eam in uxorem si fuisset ita
vilis persona quod autem arguit ipsam fuisse
ydolatram eo quod erat gentilis et chanaanica
non est efficax argumentum. quia multi gen-
tiles fuerunt veri dei cultores. sicut
patet de iob et amicis suis et dato quod colue-
rit ydola in iuventute sua sicut fuerat
a gentilibus edocta ac per hoc in parte ex-
cusanda. tamen in fide viri veri dei salua-
vit exploratores hebreorum: ut patet ibidem
et ad hebreos. xj. et cum tota cognatione
sua ad iudaismum fuit conversa. Quia autem
de Ruth moabitide dicunt eam fuisse
ydolatram potest ad hoc dici sicut dictum est
de raab. Quia autem postea coluerat ydolum
verum deus patet per Ruth. j. ca. ubi dixit Mo-
ysi deus meus deus meus etc. Quia autem
ultimo dicitur de bersabee quod fuit adu-
ltera. Dicendum quod ex scriptura non habetur
expressum quod hoc commiserit voluntarie sed ma-
gis per potentiam regis violenta ut dictum
est supra. Et dato quod in adulterium presen-
terit tamen indei non possunt dicere quin de-
nota fuerit et honesta. Nam puerbiorum
xxx. ca. super illud quid dilecte mihi. quid
dilecte veri mei etc. Dicunt doctores he-
brei quod ad litteram hec sunt verba matris
salomonis ipsum arguentis eo quod prima
nocte quam iacuit cum filia pharaonis. ita
carnaliter et insolenter se habuit cum ea.
quod in mane ipsum dormiunt quod transibat ho-
ra offerendi iuge sacrificium matutinum
et claves templi erant sub cervicali salo-
monis. Et ideo mater eius intrauit cu-
biculum eius et exstavit eum dicens. quod dilecte

mi quid dilecte veri mei. quod dilecte voto-
rum meorum quasi dicat. Considera quid feci
si sperabam quod tu zelares per cultum divi-
no et bene regeres regnum et tu defecisti et
persequentem movit enim de carnalitate
vitanda. de iusticia autem perseveranda di-
cens: ne dederis mulieribus substantiam
tuam. Nec obstat quod ille cui dirigit istud
verbum vocatur lamuel. Nam salomon
nomine vocatur fuit. eo quod nathan propheta vo-
cavit eum amabilem domino. ij. Regum. xij. quod
in hebreo significat cum quod deus in legitimi-
mo. Est autem deus cum eo quem diligit. Patet
igitur ex dictis quod in arguendo accipiunt
falsum reprobando istas quatuor predi-
ctas mulieres ultra debemus. Et si dicat
iudeus quare non noiant in genealogia
christi sancte mulieres scilicet zara. rebecca. et
sic de pluribus aliis quod pmedant in scriptu-
ra et tamen noiant ibidem quatuor mulieres
peccatrices predicte. Respondetur istud est ter-
cium quod videbatur principaliter querere
argumentum. Disco ergo quod noiantur ad
excludendum falsam opinionem quam posset
oriri. Cum enim dicitur in genealogia abra-
am genuit ysaac intelligitur de zara uxore
eius principali et prima. Et eodem mo-
do cum dicitur ysaac genuit iacob. intelli-
gitur de rebecca et sic de aliis. Si igitur sic
absolute diceretur. Judas autem genuit pha-
res et saran. Opinari posset aliquis quod esset
de uxore sua vera quod est falsum. quia iu-
das non cognovit thamar affectu mari-
tali. propter quod ad excludendum opinionem
falsam evangelista nomen thamar expressit
fuit. Similiter si diceretur salomon genuit
booz posset credere quod esset de sua prima
uxore iudea natione quod non est verum. et
ideo nomen Raab est ibi expressum. Et
idem dicendum est de aliis duabus.
Non enim Ruth fuit prima uxor ip-
sius booz nec bersabee ipsius David:
sed fuerunt eis ex accidenti conjuncte
Ruth ut suscitaretur semen defuncte
Bersabee ne moreretur propter crimine

adulteri.

Contendit iudeus probare christianos immundos: quia comedunt carnes suillas.

Secundu argumentu iudeoru est q ex quo in genealogia hiesu nazareni ponunt mulieres immunde tota sua genealogia est ordinata ad immunditiam et ideo christiani comedunt carnes suillas et in lege prohibita. Ad istud argumentu rñdet q nō sequitur christiani comedunt carnes suillas et alia in lege prohibita ergo sunt immundi. Nam illa pcepta erant cerimonialia et psequens figuratiua status futurū sub christo sicut sepe supradictū est propter qd publicato euangelio cessant nō solum vt mortua: sed etiam vt monistera si seruarentur vt obligatoria ex lege nam hoc esset dicere saltem facto q christi aduentus nondū esset ppletus. Si autem aliquis abstinere a carnib⁹ porcinis et hñdñ. ex alia cā vt pote quia sunt sibi abominabiles vel nō sane nullum esset peccatū. q aut tales cibi tempore christi sunt liciti patet ex actibus apostolorum et eplis pauli in multis locis q ppter breuitatem omitto. qz est notum fidelib⁹ christianis. Item rabi moyses hadarsan sup Gen. adducit auctoritatem ps. cclv. qui custodit veritatem in seculū facit iudiciū iniuriā parientibus dat escā esurientibus. domin⁹ soluit peditos et hñ ē finis versus in hebreo. Exponit igit iste doctor fines huius versus de esca tempe messie dicēs. q hec litera dat escā famelicis. domin⁹ absoluens phibita siue ligata. et exponendo sic dic omnis bestia que immunda reputat in hoc seculo deus sanctus et benedictus faciet eam mundā in futuro seculo. sicut primitus fuit munda filiis Noe quib⁹ dixit Gen. ix. ca. quia solera viretia dedi vobis omnia. Si

cut em olus fuit mandam omnib⁹ sic aial et bestia filiis noe et ita in futuro absoluit de quicqd phibuit de cibis. Sciendū autē q iste doctor et alij doctores hebreorū loquentes de pñti seculo et futuro. pñiens seculū intelligūt tempus currens vsq ad messiam et ibi incipit seculum futurū. Cum igit ih̄s nazarens sit messias verus vt supra libro primo ostensū est a tempe passionis sue in q terminatus fuit cursus legis mosaice liciti sunt cibi lege mosaica prohibiti. Et iō paul⁹ ap̄s in lege et pph̄is docet dicit. i. Thimo. iij. Omnis creatura dei bona et nihil reijciendū qd cum gratia rumactōne percipit sanctificat enim per verbum dei. id est per eius filium modo dicto.

Contendit indeus probare q iesus non est verus messias quia in eius genealogia nulla ponit mulier sancta.

Erciū argumentū iudeorū ē ex euangelio. Si ih̄s nazarens esset verus messias in eius genealogia saltem aliqua mulier poneret sancta sed nulla talis ibi ponit. ergo nō est vere messias. Maior videt manifesta. Minor pbatur cum non ponant nisi supradicte quatuor que et si nō tantū peccatrices tñ fuerūt. Rñdet qd sit de maiori ppositōne minor ē falsa. naz in fine genealogie ih̄s christi. Jacob autē genuit ioseph virū marie de q nat⁹ est ih̄s q vocat⁹ christus. Ipsam autē eē sanctissimā scripture noui testamēti et doctorū catholicorū maifeste pclamant. Et qm hñ satis est notū fidelib⁹ iō scitatem ei⁹ p scripturas iudeorū et saracenorū declarare ppono. Circa primū dñ ysai. vij. c. Ecce virgo concipiet et pariet filiū et vocabitur nomen ei⁹ Emanuel q auētas ad istam intelligitur de christo et de ei⁹ matre. Pro declaratōne hui⁹ pph̄ie no

tandum q̄ sicut legim⁹ ysa. vii. z. liij. regū. xvi. Tpe regis achaz duo reges potentes scilicet sirie z israel ascenderunt p̄tra h̄erusalem ad p̄eliandū p̄trā eā. domin⁹ aut̄ misit ad eum ysaia dicens q̄ nō timeret ab exercitu istoz̄ duoz̄ regum. Ipse aut̄ sicut erat mal⁹ z ydolatra z incredulus nō credidit ysaie. et ysaia dixit sibi q̄ peteret signū sue liberatōis ex quo sibi nō credebatur. vñ sibi dixit. pete tibi signū a domino deo tuo in pfundum inferni. scilicet p̄ suscitātōnem alicui⁹ mortui siue in excelsū supra scilicet in celo sicut tempore Jo sue de sole. Iste aut̄ rex malus nolens petere signū a deo dedit excusationem fictā. Dicens q̄ hoc esset temptare deum. unde dixit nō perā z nō temptabo dominū. Cum aut̄ cognouisset ysaia q̄ non bona fide dixit achaz: immo q̄ dēū nō timeret aut amaret z sic indignum reputās noluit sibi dare signum s̄ dedit domui dauid dicens. Audite ergo dom⁹ dauid nūqd̄ parū vobis est molestos esse hominib⁹ quia molesti estis z deo meo p̄pter hoc dabit domin⁹ de ipse vobis signum. Ecce virgo p̄cipiet et pariet zc. q̄d intelligit de p̄ceptōe z partu xp̄i p̄ virginē Mariam ut allegat euāgelista Mathens in primo cap. Et p̄ obsidionem ciuitatis h̄erusalē ab istis regib⁹ significat sp̄ia liter obsidio generis humani a demonib⁹. z q̄ gen⁹ humanū debuerit ab obsidione dyaboli liberari signum fuit q̄ virgo p̄cipere z pareret filium. Sed isti glorioso signo de cōcepto virgineo p̄traditūt iudei illud impugnātes z p̄ impossibili reputātes q̄ virgo existens virgo concipiat z pariat filium asserētes z affirmātes q̄ text⁹ ysaie allegat⁹. scz ecce virgo zc. nō intelligit sicut nos xp̄iani z fides catholica affirmat de v̄gline gl̄iosa Maria z faciūt s̄ h̄ cōster quinq̄ argumenta. Et arguunt primo

sic. Istud signū fuit liberatōis achaz a duob⁹ regib⁹ q̄ venerūt p̄tra eū. christus vero nat⁹ est post achaz bene percccc. ānos liberatōis igit̄ signū non fuit incarnatōis xp̄i z p̄ceptō ei⁹ ex maria virgine. Scdō sic vbi nos habem⁹ virgo Hebrei dicūt alma q̄d significat adolescentulā q̄d indifferenter dicūt de virgine z corrupta. Virgo aut̄ sic non significat igit̄ textus ille non intelligit de conceptione virgine sed adolescentule. Tercio sic q̄ xp̄c non est vocatus emanuel: sed ihs fm q̄ patet Luce. ij. z p̄phetia dicit q̄ vocabit̄ emanuel igit̄ non potest dici de xp̄o. Quarto q̄ apparet q̄ p̄phetia intelligat de aliquo filio z dicūt aliqui iudeoz̄ doctores et rabini. q̄ intelligit de ezechia filio achaz qui dicit⁹ est emanuel. Alij vō dicunt q̄ intelligit de filio ysaie de quo sequēti ca. dicit proph̄a accessi ad prophetissam que concepit z peperit filiū Quinto z vltimo arguūt iudei l̄sa dicit q̄ anteq̄ sciat puer vocare patrem aut matrem auferet fortitudo damasci igit̄ in xp̄o fuit ignorantia q̄d christiani reputant falsū. q̄ dicūt q̄ habuit plenitudinē sciētie ab instanti sue cōceptionis. Concludūt ergo iudei q̄ nullo modo intelligit de christo nec de v̄gline Maria m̄se ei⁹ sic nos xp̄iani dicim⁹ z firmit̄ credim⁹ z p̄fitemur. Ad p̄mū argumentū dōm iudeis q̄ non est verū q̄ istud signū de cōceptu v̄ginis ipsi achaz dare l̄z sibi p̄ p̄pham p̄mitteret dicēs. Petere tibi signū a dño deo tuo zc. Sz ex hoc inuitat⁹ incredulus remāsit z ydolatra. q̄ dixit nō perā z nō temptabo dñm. alia l̄sa h̄z et nō exaltabo dominū. Directū ergo fuit domui dauid signum: ut p̄z ex textu vbi dicit̄. Audite dom⁹ dauid p̄pter hoc domin⁹ dabit vobis signū. Ecce v̄go p̄cipiet z pariet filiū z vocabit̄ zc. q̄d signū impletū ē i v̄gie Maria principāl̄

et realiter q̄ fuit de domo dauid. Ad illud autē qđ dicit̄ q̄ illud signū fuit q̄ ccccc. annos et ultra post achaz dicens dū est q̄ duplex est signū. vnus pronosticū respectu effectus futuri. sicut gedon datū fuit signū in vellere indicatū future victorie iudicū nono. Secū dū est signū rememoratium respectu effect⁹ preteriti. sicut moysi datum fuit signū Exodi. iij. Hoc habebis signū q̄ miser in te cū eduxeris populu⁹ meū de egypto immolabis sup montē istū grātiās scilicet agens de ista missione q̄ tibi imponit. nec obstat de magna instantia tempis. q̄ signū rememoratium ita respicit preteritū in magna distantia sicut signū pronosticū futuri. Ad propositū istud fuit signū rememoratium et non pronosticū et fuit datū in tanta distantia propter hoc q̄ pueniēs erat. q̄ achaz fuit incredulus verbo. pphete q̄ darel signū in longinquū: vt ipse in propria psona nō videret sicut i mēte nō credebat. Illi tamen qui descendērūt ab eo viderūt sicut Maria et ioseph. et ideo signanter propheta nō direxit verba ad achaz: sed ad domum dauid de q̄ domo fuerūt Maria et ioseph vt infra dicit̄. Ad scđm dicen dū. q̄ in hebreo sunt tria vocabula q̄ si idem significantia. s. nabra. betula. halma. p̄mū accipit̄ pro muliere adolescente paucorū dierū non habendo respectū ad virginitatē vel corruptionē. Scđm accipit̄ pro virgine nō habēdo respectū ad etatem. s. adolescens iuuenis vel senex. Terciū vero accipit̄ pro muliere habendo duos respectus. scilz ad adolescentiā et virginitatē. et q̄ ista duo simul fuerūt in beata virgine. Iō ppheta diuinit̄ illustrat̄ posuit halma et non aliqđ aliud de vocabulis supra dictis. Hui⁹ snie est venerabilis perit⁹ vir Petr⁹ alfonfi puerus in suo dyalo go titulo. vij. dicit̄. Mulier namq̄ siue

iuenis siue annosa q̄dū virgo est ap pellari pōt betula. q̄dū aut iuuenis ē siue virgo sit aut corrupta potest nūcu pari nabra. halma vō vocat̄ nulla nisi sit iuenis et intacta. Hec ille. Notandū etiā fm Nīcoalū de lyra in b pas su q̄ halmū significat absconditiōes et inde dicit̄ halma abscondita q̄ significat innenculam aspectib⁹ hominū absconditam: ita q̄ de ei⁹ pudicitia et integritate non dubitat maxime q̄ preponit̄ litera he. et tūc sonat healma. nec inueniunt̄ in tota sacra scriptura aliq̄ sic scripte nisi tm̄ tres. scilz rebecca. xliij. Gen. vbi dicit̄ de illa puella decora nī mis virgoq̄ pulcherrima et incognita viro. et sequit̄ ibi puella q̄ gradietur ad hauriendam aquā in hebreo habet he halma q̄ egredietur et. Et maria soror moysi Exo. ij. vbi dicit̄ de ea et fuit puella et vocauit matrem pueri in hebreo habet fuit hehalma et. Et ista q̄ scribit̄ ysa. vij. Et ideo cum due prime fuerint virgines purissime q̄ sic nominate fuerunt idem tenendum est de ista hec lyra. Dicit̄ ergo ppheta ecce hehalma. id ē adolescēs et virgo simul. q̄ ista duo dicit̄ vocabulū hehalma p̄cipiet et pariet filiū. i. beata virgo Maria a ppha p̄nunciat̄ q̄ pcepit et pepit vgo manēs et q̄ ita necessario debeat intelligi patz q̄ signū qđ debebat dari achaz. p liberationē ciuitatis fm textū rabi salomō debebat esse valde miraculosum. vñ dicit̄ sibi ysaías. pete tibi signum a domino deo tuo in pfundū inferni sine i excelsum supra. in pfundo inferni. i. in suscitatiōe alicui⁹ mortui vel in excelsum supra. i. in celo sicut in statōne solis fuit tempe iose. Nō q̄ vgo et adolescens concipet et pareret filiū virgine nō remanente nullū miraculū eēt. optet ergo ad hoc q̄ sit miraculū q̄ virgo cōcipiat et pariat in conceptu et in paritu virgine remanente. et hoc diuino

miraculo qđ impletū est in virgine glo-
riosa. Et ideo Augustin⁹ cōtra iudeos
in sermone annunciatōis beate virgi-
nis dicit. Que sūt dei miracula nisi qđ
sūt hominib⁹ impossibilia qđ scrip sit ta-
bulas sine stilo ferreo. ipse gravidavit
Mariā de spūs sancto. qđ multiplicavit
panes in deserto sine roze. ipse virginez
impregnavit sine corruptōne. et qui fe-
cit virgā sine pluvia germiare ipse fe-
cit dō filiā sine semine generare. Ad
terciū argumentū dicendū qđ intelligi-
tur de xpō et qđ dicit ipse nō est vocat⁹
emanuel s; ihs. Descendū qđ imo. quia
aliud est nomē qđ imponit fm ratiōez
individualem vt petr⁹ et sic xpc sp vo-
cat⁹ est ihs. Et est aliud nomen qđ im-
ponit fm pprietatē vel aliquā virtutez
excellētē vt liberalitatis et sic liberalis
vocat⁹ est alexander. fortis vocat⁹ sam-
son hercules vel achilles. et isto modo
xpc vocat⁹ est emanuel ppter excellenti-
am et divinā pprietatē quā bz. qz in ei⁹
supposito diuina natura pter et huma-
na sūt ptingunt. Vñ emanuel. interp-
tat nobiscū de⁹ qđ noie sepe vocavit eū
Maria. ipm vt verū deus et hominem
adorando. et ita implet lra Hebraica qđ
bz vt illa behalima vocabit nomen ei⁹
hemannel. Sup qđ verbo dicit pāctus
Petr⁹ alfonfi vbi supra. et vocab nomē
ei⁹ hemannel. In hoc qđ ibidem legit
vocabis duo sūt notāda. s. qđ de⁹ sic ap-
pellari filium volebat. et qđ sine carnali
patre virgo foret puerū paritura. ppter
hoc em ait vocabis ac si diceret ipa tm
vocabit et nō pater. hec ille. Ad quar-
tum argumentū quando dicunt iudei
qđ ille filius erat Ezechias filius achaz
vel qđ erat filius ysae de quo in sequen-
ti caplo. dicit ipse accessi ad prophetis-
sam que concepit et peperit filiū et iste
vel Ezechias vocat⁹ ē emanuel. Dm
qđ patet utrūqđ manifeste esse falsum.
Et primo de Ezechia. quia vt patet ex

quarto libro Regū. Achaz regnavit
xvi. ānos in cui⁹ quarto anno dicta est
prophetia quādo incepit regnare fili⁹
ei⁹ Ezechias habebat. xvi. ānos. De
ptis ergo qtuor de regno patris sui in
quoz quarto dicta est prophetia patet
qđ vsqz ad temp⁹ regni sui de regno pa-
tris nō transferūt nisi. xii. anni demp-
tū istis. xii. de. xvi. sequit qđ qđ dicta
fuit pphetia ezechia iam habebat. xii.
ānos. sequit ergo qđ pphetia in eoverifi-
cari nō potuit. qz iam erat natus. Pa-
tet scđo qđ non potuit intelligi de filio
ysae ppter illud qđ in sequenti ca. dicit.
accesi ad pphetisam ppter duo. Vñ
qđ de illo filio ysae qui fm rextum no-
elus fuit accelera velociter spolia de-
trahere cito predare. nec de eius nomine
nec de ei⁹ ysae. nec de ei⁹ gestis aut mor-
te vlla mentio sit in scriptura. fm ergo
Hieronymū eadem facilitate qđ dī con-
tempnit. Scđo qz nō est verū qđ ysae
ppter accederet ad pphetisam vxorē
sua vt ipsa pperet et pareret filium
de qđ intelligūt iudei. Et ratio est quia i
rextu premitit adhibui mihi duos tes-
tes fideles Vñ sacerdotē et zachariā
filiū barachie et statim sequit accessi ad
prophetisam qđ concepit et peperit filiū
Modo dico iudeis duo. Vñ ad qđ
ppheta inducebat istos testes: nunqđ
indigebat testib⁹ in accedendo ad con-
cubitū pphetisse vxoris sue istud ē tur-
pe dicere. Scđo peto ab eis qđ fuerunt
isti testes fideles. nō Vñ qđ fuit tem-
pore Joachim de qđ Miere. xvi. Fuit
vir pphetans in nomine domini. Vñ
as filius Semey. quia tempore achaz
et ysae vsqz ad tempus Joachim vt pa-
ter in quo fuit iste ppheta fuerūt pl⁹
qđ. centū anni. sicut patet per tempora
p qđ regnerūt reges qđ fuerūt i medio: vñ
qđ libz regū discurrēt. Itē alii testif-
delis zacharias filius barachie qui est
xj. de. xii. prophetis minoribus. nō erat

adhuc natus. Ipse fuit secundo anno regni darij regis persarum qui successit Tyro. qui dedit licentiam iudeis reedificandi templum et a tempore elchaz et ysae usque ad tempus darij fluxerunt plus quam ducenti anni. non ergo iste accessus ysae ad prophetissam nec de istis testibus aliquid continet veritatis. Ergo dicunt iudei est veritas istius textus? **D**icitur tollere cecitas ab oculis vestris. Certe dico quod veritas istius prophetie est quod deus spiritus sanctus assumpsit istos duos testes supra dictos et accessit ad prophetissam. id est ad virginem Mariam que habuit spiritum prophetie et peperit filium ipsum christum salvatorem nostrum. Nam quando dicitur in textu adhibui mihi duos testes etc. loquitur spiritus sanctus per seipsum et non per prophetam sicut enim loquitur per prophetam: sic potest loqui per seipsum. Isti duo testes fideles deus spiritus sanctus adhibuit fuerunt **D**ixit filius semey de quo dictum est qui prophetauit multa mala contra civitatem que venerunt in captivitate babilonica. Et zacharias filius barachie qui prophetauit multa bona specialiter de adveniu messie zacharie. **E**xulta satis filia syon. ecce rex tuus venit tibi iustus et salvator etc. Et quando dicitur quod adhuc non fuerunt nati: sed futuri erant. **H**ic est dicendum quod non obstat quod preteritum et futurum totum est deo presentis: et ita loquitur de preterito et de futuro sicut de presenti et post prophetias istorum sequitur immediate in textu totum in persona dei et spiritus sancti et accessi ad prophetissam. scilicet virginem Mariam que prophetavit in cantico. Magnificat anima mea dominum. Et concepit et peperit filium. **I**ste accessus fuit specialis et hoc per spiritum sanctum sicut dicit sibi angelus **L**uce primo. spiritus sanctus superveniet in te. **A**d quintum et ultimum argumentum dicendum quod intelligitur de

scientia humana. licet enim in christo non fuerit ignorantia tamen quia factus est homo in tempore. habuit scientiam in tempore et antequam illam haberet liberatio populi denunciata per ysae completata fuit. Cum igitur supra declaratum sit quod ipse nazarenus sit vere christus. scilicet quod mater eius Maria concepit eum et peperit virgo et per consequens estatissima. nec iudei possunt dicere auctoritatem negare. quia si solum accipitur de translatione Hieronymi. sed etiam de translatione. **I**tem interpretum quod fuerunt iudei. et in lege et prophetis peritissimum finem quod dicit iosephus antiquitatis iudaice libro. xij. Videant etiam iudei tergum translationem caldaicam cui contradicere non possunt nec audire. quia istas prophetias sic exponit. **U**bi ubi nos habemus hic et adhibui mihi testes fideles **D**ixit sacerdoti et zachariam filium barachie et accessi ad prophetissam etc. **I**lla translatio sic habet. et co testatus sum conversationes malas ex parte mea quas dixi venturas in prophetia **D**ixit sacerdotis esse futurum est quod sic omne consolarionem quam dixi venturam in prophetia zacharie filij Barachie ego adducturus sum et accessi ad prophetissam et concepit et peperit etc. **I**tem potest declarari sanctitas virginis marie ex secreto lemarbe. quia mens clausa contra naturam suam est tibi posita in verbo multiplicabit ei imperium vide supra libro primo in apertione primi thesauri. **U**nde in libro quod dicit sabbath apud hebreos autentice dicitur mens clausa verbum clausum significat. **I**dem autem per suadet per illud quod habet ysae. xj. Egredietur virga de radice yesse et flos de radice eius ascendet. **H**ec autem ad litteram intelligitur de christo: ut supra ostensum est quod per florem intelligitur quod sine arborum corruptione flos ab eo egreditur sic christus nascitur ex matre absque corruptione. **I**dem est

psuadet p hoc qd habet ysate. lxxvj. An
q pcuraret pepit. pcurare est dolore par
tus sentire. Non aut dicit de aliq muli
ere q ipsa peperit absq dolore partus
excepta dni nostri ibi xpi matre. Itē
Hier. xxxix. dicit nouū faciet dñs su
per terrā femina circūdabit virū. per h
q dicit ppha nouū faciet dñs manife
ste ostendit insolitā rem futurā a dño z
alias inauditā q fuit qñ virgo beata di
uinit⁹ pcepit ibi virū sciētijs z virtu
tibus ab instanti sue pceptōis perse
ctum z sic eum suo circūdedit vtero y
ginali. Et etiā ipz pareret manāte cor
rupta hoc nō est nouū mulierib⁹ sed q
ipm pareret spā remanente clausa istd
est nouū. Item hoc fuit figuratum eze
chiel. xliij. z dixit dñs me⁹ ad me. por
ta hec clausa erit z non apiet z vir non
trāsibit p eam qñ dñs de⁹ israel igres
sus est p eaz eritq clausa z hic est igres
sus in hebreo p hāc portā intelligit
virgo Maria p quam filius dei venit
ad nos z exiit deus z homo clausura
virginitatis integra remanente. Item
rabi barachias exponens illud Tref.
vltimo. Pupilli facti sum⁹ absq patre
dicit q deus sanct⁹ z benedict⁹ ait isra
eli. vos dixistis coram me pupilli facti
sum⁹ absq patre. Redemptor quē ego
suscitabo vobis sine patre erit scilicet in
terris. sicut est sine matre in celis : z sic
fm euz apparet virginitas Marie ma
tris xpi. Item dñs Bonauentura quon
dam cps alban. sup terciū sententiariū
distinctione. iij. loquēs de sanctificatio
ne Marie dicit. Quidam iudei affert
de ea q qñs esset pulcherrima a nul
lo vnq hominū fuit concupita. vñ au
tem accepit hoc iudeoz dictum nesci
re se dicit Alco. de lyra. Sed nō est ve
risimile q talis aut tant⁹ doctor posue
rit istud in scripto suo nisi habuerit ab
aliq loco autentico. Ratio aut qre vir
go beata nō fuit cōcupita ab hoib⁹ pōt

assignari. qz dispositio mentis magis
reliet in facie qz in ceteris alijs parti
bus ppter qd ex plenitudine grē existē
tis in ei⁹ mente fiebat quedā resfulgen
tia in eius facie q in hoib⁹ ipsam intue
tibus pcuriscentiā nō excitabat s ma
gis eam reprimebat z hoc mō de ama
bilitate sancti Sebestiani dicit. Necesse
em erat vt quez deus tanta pfuderat
grā ab oib⁹ amaret. Consequenter decla
rat scitās yginis Marie p scripturas
saracenoz ppter maiore pfusionē iude
oz. dicit em in alchorano machometi.
Dixerunt angeli O maria deus vtiq
elegit te z purificauit te z elegit te cla
ram sup mulieres seculorum. Itē ibi
dem O maria deus annunciat tibi y
bum ex ipso. nomen ei⁹ iesus fili⁹ Ma
rie z erit honorabilis in seculo z in fu
turo. Item ibidem dixit ipsa. deus me
us quomodo erit mihi filius z non re
tigit me homo. Dixit sic deus creat qd
vult euz decreuerit vtiq aliquid. dñs ei
esto z erit. Item in libro albochā q est
autenticus apd eos dicit emphoraria
focius machometi q auduit nunciū
dei dicentē nullus de filijs Adā nā
scit quem nō tangat sathan preter ma
riam z filium eius. p nuncium autem
dei intelligit machometū. Item dicit
ebumisse ppham. i. machometū dixisse
multi pfecti fuerūt in hominib⁹. nul
la aut in mulierib⁹ fuit pfecta nisi mal
ibu. Has aut scripturas saracenorum
induxi : qz fm apostolus oportet scdōs
hīc testimoniū ab his q foris sunt. Pa
ter igit q iude⁹ in minore sui argumen
ti accipit falsum. s. q in genealogia sal
uatoris nō ponit aliq mulier scā. cui⁹
opinionis videt fuisse Hieronym⁹ su
per Matheum dicens. Notandum in
genealogia saluatoris nullam sancta
rum mulierum assumi sed eas q scri
ptura repñdit vt q pp peccatores ve
nerat de peccatricib⁹ nascēs oim pctā

deletet. Sed istud dictum non placet nicolao de lyra ppter duo. Primo qz ut dictum est in genealogia saluatoris ponitur maria sanctarum sanctissima. Secundo quia ex eadem ratione ibidem arguit Hieronymus ad oppositum. scilicet qz propter peccatum athalie filie impiissime isabelis que erat ydolatra et ad ydolatriam traxit Joathan maritum suum filius amboz ochozias et nepos ioas et pronepos amasias tolluntur a genealogia saluatoris.

Contendit iudeus probare qz hiesus non est verus messias qz non est filius dauid siue de genere dauid.

Quartum argumentum iudeorum ex euangelio est in primo cap. Math. Ponitur genealogia christi quem asserunt christiani esse verum messiam ex eadem arguitur qz ipse non est messias in lege promissus. sic. verus messias debz esse filius dauid siue de genere dauid sed hiesus nazarenus non est filius dauid nec de genere eius ergo ipse non est messias promissus. Maior est concessa ab omnibus tam iudeis quam christianis. Minor probat quia si hiesus nazarenus descenderet de dauid secundum carnem in eius genealogia poneretur. Constat autem qz nihil tale ibi est qz in fine genealogie dicit. Jacob autem genuit Ioseph virum marie de qua natus est christus etc. Nunquid christus est ex semine ioseph natus ut dicat de genere dauid. sicut et ioseph. Et patet qz christiani hoc non concedunt. ergo non habent ex predicta genealogia qz ipse sit de genere dauid. Si forte dicat christianus qz descendit per mariam que est de genere dauid hoc non habet ex textu qz non ponit ibi quod eius fuit pater vel mater. ergo nullo modo hiesus nazarenus dicendus est filius dauid et pater ipse non est messias. Respo-

det secundum Hieronymum in glo. qz non est consuetudo scripturarum ut ordo mulierum in generationibus repetatur. Et ideo non per mariam sed per Ioseph inducitur cum de una tribu ioseph et maria fuerint. unde et ea quasi proximam coquebat accipere. ne una tribus se in alias perfunderet. unde Num. xxxvi. omnes viri ducunt uxores de tribu et cognatione sua et cuncte femine maritos de eadem tribu accipient ut hereditas permaneat in familiis. Sed contra hoc Exo. vi. Accipit aaron sororem naazon filiam aminadab. scilicet elisabeth in uxorem de qua constat qz erat de tribu iuda. Solutio sola illa mulier nubere non potuit viro de alia tribu ad quam deveniebat hereditas patris vel parentum. Unde cum ipsa elisabeth non deveniret hereditas patris quia habebat fratres priores se ideo bene potuit nubere viro de alia tribu. sed quia maria non habuit fratres vel sorores priores se quia fuit unica ioachim patris sui ideo ad eam devenit hereditas. Unde habuit necesse secundum legem nubere viro de cognatione sua. et quia ioseph fuit de tribu iuda et de progenie dauid ut patet in genealogia ascendendo. Sequitur ergo qz virgo maria de qua natus est hiesus qui vocatur christus fuit de eadem tribu et progenie. Sed quia ex rege dauid duo pullularunt rami tanquam ex radice. scilicet salomon et nathan. Est dubium inter doctos a quo illorum virgo maria descendat secundum carnem. et sunt nonnulli doctores dicentes qz hec virgo descendit ex rege salomone secundum carnem. et ex nathan secundum legem cuius opinionis est Nicolaus de lyra. Auce. liij. Sed hec opinio videtur esse primo contra prophetas. Nam Hieremias propheta loquens de yechonias: per quem venit linea salomonis. ait. scribe virum istum sterilem qui in diebus suis non pro sperabitur nec erit de semine eius vir qui sedeat super solium dauid. et praterem habeat ultra in iuda. Hieremie. xxij. Si

ergo hec virgo descendit per salomonem et yechoniam: ut dicit illa opinio sequitur quod christus filius virginis non secundum salomonem et yechoniam: et super regnum eius. Contra prophetam in ca. sequenti et ysa. lx. ca. nec valet dicere quod propheta intelligit non erit qui sedeat seculari honore. christus autem non sic sederat. quia super ysa. ca. eodem dicit dominus per prophetam. Vnde ego quia si fuerit yechonias filius ioseph regis iuda annulus in manu de preterita mea inde euellam eum et loquar de ipso et de semine suo. Vnde patet quod non solum loquitur de temporalis preterite sed etiam de illa qua christus sedere habuit ad dexteram patris. Item non est verisimile quod deus tam confusibiliter repelleret eum et seminem suum ab honore regali et a minori gradu et consequenter constitueret ipsum in semine suo in maiori gradu. scilicet christi. Secundo hec opinio videtur esse contra apostolum quia nathan frater salomonis regis non fuit filius naturalis regis dauid sed adoptiuus. Luc. iij. Cum ergo ab illo nathan descendat hec virgo secundum carnem: ut notat africanus scribens ad aristidem et Eusebium li. j. ecclesiastice historie ca. vij. et Damascenus in sententiis suis li. iij. ca. vi. Sequitur quod christus non est ex semine dauid secundum carnem contra apostolum. j. cap. ad Romanos. Qui factus est ei ex semine dauid secundum carnem. Respondendum ergo secundum illuminatum doctorum naturalis beatę virginis quod incipit. Pulcherrima inter mulieres quod habet era virgo venit ex nathan secundum carnem quod fuit filius naturalis dauid. non quod de bersabee ut illi estimant sed de principali uxore dauid. scilicet michol. binomia egle dicta filia saulis quod genuit dauid petruan binomyum quod et nathan de b. ij. Reg. iij. Cum notatis per iosephum lib. antiquitatis iudaeae et per dictum Nicolaum de lyra quod nathan fuit melior salomone natu-

ra et vltima quod de principali uxore et ut opinatur predictus doctor renunciavit regi regni ratione eximie sanctitatis. ex quo nathan filio dauid xxxvij. particulariter plantensque ad auos sancti iosephum patris virginis. Nam Nathan frater ante eius quod et melchior dicitur est genuit heli quod ioseph secundum legem. Luc. iij. et hic habuit fratrem pantheram quod genuit barpantheram qui secundum iosephum secundum carnem testis dauid maseeno ubi est. et sic sanctus ioseph pater huius virginis et sanctus ioseph sponsus eius fuerunt secundum legem secundum primorum filiorum. et sic pater genealogia non solum ioseph ex progenie dauid sed etiam virginis gloriose per nathan ex principali uxore dauid. scilicet michol.

Contendit iudeus probare quod iesus non est verus messias quod fuit peccator ex hoc quod fuit baptizatus.

Quintum argumentum iudeorum ex euangelio est ad probandum quod christus habuit peccatum. vel quod eius baptismus fuit frustra arguit iudeus sic. In euangelio Matthe. iij. ca. dicitur quod venit iesus a galilea in iordanem ad iohannem ut baptizaretur ab eo. ex hoc arguitur sic. Christiani dicunt quod baptismus est ablutio peccatorum. cum ergo iesus nazarenus fuit baptizatus. qui habuit peccata abluenda quod ipsi negant. aut ille baptismus fuit frustra. Respondetur quod baptismus christi est ablutio peccatorum. non autem baptismus iohannis: sicut ipse iohannes dicit Matthe. iij. Ego quod deus baptizo vos in aqua in penitentiam. quod aut post me venturus est fortior me est. cuius non sum dignus portare calciamenta. ipse vos baptizabit in spiritu sancto. Iesus autem nazarenus fuit baptizatus baptismum iohannis tantum. quod non erat ablutio peccatorum. et ideo non conclusit argumentum quod iesus habuerit peccatum abluendum quod sanctificati in vtero baptizati sunt ba-

primo xpi et tamen non habent per se ablutionem. Hic autem ab instanti conceptionis sue, non solum fuit sanctificatus, sed etiam sanctus sanctorum. Quod autem arguitur ultra quod Iesus nazarenus fuit baptizatus frustra. Dicendum quod non sequitur quia per hoc approbatur baptismus et predicationem Iohannis, et per actum sue sanctissime carnis dedit vim regenerationis aquis nec solum sanctificati in utero frustra baptizantur quia per hoc regenerantur in christo et membra eius efficiuntur. Et quod scriptura noui testamenti et doctorum catholicorum loquentes de baptismo sunt note fidelibus et a iudeis non recipiunt. Ideo accipiuntur aliqua contra iudeos de veteri testamento et de dictis doctorum hebraicorum, et promittitur figura huius sacramenti Exodi. xxxix. in baptismo aaron et filiorum eius. Non dixit dominus moysi, aaron et filios eius applicabis ad ostium tabernaculi testimonium, sed in atrio ubi erat altare holocausti. Cumque laneris patres cum filiis aqua indues etc. ista locutio aqua quod erat primum: ut dicit rabi salomon non intelligitur de ablutione manuum et pedum solum sed de lotionem totius corporis, ita quod dicitur habet expresse rabi salomon, quod dicitur lauabis eos vult dicere baptizabis eos sic quod totum corpus intret in aquam. Item secundo super illud Ecclesiastes primo. Quid est quod fuit id quod futurum est. Habibarchias dicit sicut fuit redemptor primus sic erit ultimus. Redemptor primus, scilicet moyses fecit ascendere puteum, sicut habet Nume. xxxi. Sic redemptor ultimus qui est rex messias ascendere faciat aquas, sicut habetur Iohannis ultimum. Et fons de domo dei egredietur et irrigabit torrens spinarum. Hec sunt verba doctoris, per torrens spinarum intelligitur multitudo peccatorum. Aliqui hebrei dicunt quod hec est lra et irrigabit planiciem sathim. Est autem sathim regio grece de qua alexander mag-

nus exiit ad pugnandum contra reges persarum et medorum, ut habet i. Machabeorum. i. cap. et fin hoc ista prophetia fuit impleta quando apostoli predicauerunt grecis et eos baptizauerunt. Item 3. iij. Isa. xliij. Noli timere serue meus iacob et rectissime quem elegi. Effunda enim aquas super sitientem et fluentia super aridas. Effundam spiritum meum super semen tuum et benedictionem meam super stirpem tuam: et germinabunt inter herbas sicut salices iuxta prefluentes aquas. Item dicitur. Dominus ego sum et ille vocabit in nomine Iacob, et hic scribet manu sua dominus et in nomine dei israel assimilabitur. Per hoc enim quod dicit effunda aquas super sitientem intelligitur baptizatio iudeorum fidem christi deuote recipientium. Et per hoc quod subditur et fluentia super aridam intelligitur baptizatio gentium. Nam gentilitas non fuit irrigata doctrina legis et prophetarum et quod iste sit intellectus habet super glossa rabi salomon, super illud quod subditur, germinabunt inter herbas etc. in medio Esau. Per esau vero ipse et doctores hebrei intelligunt romanum imperium quod suscepit fidem christi et baptismum: ut patet. Sequitur iste dicit dominus ego sum glossa. Isti erunt iusti perfecti quod de apostolis conuenienter potest intelligi. Et ille vocabit in nomine iacob: glossa. Isti sunt paruuli filii impiorum quod conuenienter intelligitur de filiis iudeorum per apostolum conuersis ad christum patribus eorum in infidelitate remanentibus. Hic scribet manu sua dominus glossa. hi sunt filii pnie per quod conuenienter intelliguntur christiani religiosi, et in nomine israel assimilabitur, glossa. Isti sunt conuersi de gentibus illis applicat nomen israel. fin quod dicit apostolus ad Romanos. ii. non quod in manifesto iudeus est, neque que in manifesto in carne circuncisio sed quod in abscondito iudeus est et circuncisio cordis in spiritu non littera cuius laus non ex hominibus sed ex deo est. Patet

p. ij

igitur ex predictis q̄ glosa Rabi salomon. conuenienter aptat ad propositum nostrum quāvis hoc non intēderit. Deus em̄ aliqui mouet linguam hominū mali ad annūciandū veritatem p̄ter eius intentionem. sicut Cayphas Johāns. xj. dixit de christo. Expedit vobis vt vnus moriat̄ homo. p̄ populo. Intendebat em̄ solum inducere alios ad occidendū christū. Sed quod verbum significauit mortem eius profuturam ad salutem spūalem populi: h̄ fuit p̄ter eius intentionē p̄pter quod euangelista subdit. hoc autem non dixit a semetipso. h̄ supple a deo sic eius linguam mouente. Habetur autē simile quātum ad aliquid Nume. xxiij. de Ašina balaam que protulit verba rationabilis. vt pater ibidem deo mouente linguam eius per se vel per angelum. Illa tamen non intellexit verba: que protulit cum non haberet rōnem nec intellectum. Item quarto sup illō Gen. xlix. Agans ad vineā pullū suū et ad vitē. O fili mī asinaz suā. Dicit glosa. Hic est de quo scriptum est Zacharie. ix. Sedens sup asinam et seq̄tur in glosa. Et quō erit agens sic scriptū est Ezechielis. xxxvj. Et effundaz super vos aquam mundā et emundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Auctoritas zacharie hic inducta fm̄ doctores hebreos intelligit ad litteram de messia. sicut ostensum est supra et p̄ glosam hebraicaz hic inductaz habet q̄ erat mundaturus populū suū p̄ effusionem aque munde q̄ p̄p̄se dicit̄ baptisumus xp̄i. Vñ in libro qui dicit̄ yoma hierosolomitānū autētico apud hebreos dicit̄. Quemadmodū pelagus mundificat pollutos: ita de⁹ sanct⁹ et benedictus erit mundas in futuro isrl̄ et sic est dicens Ezechie. xxxvj. Aspgam sup vos aq̄s mundas: h̄ ille. Item sapientes thalmuth in midras dī

xerunt q̄ in aduentu messie ip̄e assume ret sibi aquas mundas s̄ sub sede sua et q̄ ip̄e sup isrl̄ effunderet. put dixit rextus. effundam sup vos aquā mūdaz et sapientes tabala has aquas significauerunt et dixit rabi aquila qñ accesseritis ad lapides mundos marmoreos non dicās aquas aquas. Sunt em̄ aque tempales et aque spūales. Item q̄ viderunt messia filiū dauid intrare p̄ synagogas et studia et interrogatus quid faceret. respondit q̄ balneabat. iuxta textū Gen. lauit in vino vestimenta sua qd̄ significat lotionē in baptismo a sancto messia postmodū ordinato. Item Quinto de baptismo et eius effectu dī Zacharie. xxiij. ca. In illo die erit fons patens domui dauid et habitantibus hierusalē in ablutionē peccatorum et menstruare. Per hoc q̄ dicit̄ erit de futuro pater q̄ non pōt̄ intelligi de ablutione aliq̄ veteris legis. Nā om̄es ille erant statute longe añ tēpus zacharie. Q̄ aut̄ intelligat̄ de baptismo xp̄i patet p̄ illud qd̄ seq̄uit̄: et erit i die illa dicit̄ dñs exercitū disperdam noia ydolorū de terra qd̄ impletū fuit tpe xp̄i et discipulorū eius. p̄ quorū predicationē ydolatria cessauit p̄ totum mundū: exceptis q̄busdā barbaris in aquilonari pte habitantib⁹ q̄ limitati dīcunt̄. q̄ illud vñū qd̄ eis p̄io occurrit qualibet die illud adorāt et venerāt vt deū suū p̄ illa die. S̄ qm̄ h̄ modicum est respectiue ideo quasi p̄ n̄bi lo reputat̄ fm̄ cōem modū loquendī. et etiam fm̄ doctrinā p̄bi. ij. phisicorū. Nec obstat q̄ dī domui dauid et habitantibus hierusalē. q̄ Hiere. xxx. Erit stus noiaur noie dauid: vbi dī. seruient dño deo suo. et dauid regi suo quē suscitabo eis. Nō em̄ intelligi p̄ de dauid q̄ mortu⁹ erat p̄. cccc. ānos. añ vel cirester et q̄ intelligat̄ de xp̄o p̄z p̄ translationem caldaicā q̄ sic h̄z et colent co

ram dñs deo suo z obedient messie filio dauid z sic p domū dauid h̄ intelli-
gitur familia xp̄i z eadem intentōe p
bierim militās ecclesia. Dicit autē ba-
ptism⁹ fons patens qz nulli penitenti
debite denegat z dicit in ablutiōe pec-
catorū z menstruare ppter p̄m actua-
le z originale qd cōtrahit in vtero ma-
tris. vtrūqz em̄ lauat baptism⁹ in adul-
tis ad baptismū venientibus. Vnde
dicit hic glosa caldaica sup verbo i ab-
lutionem p̄cōrū z remittant sua p̄cā:
z sue macule. z idē dicit rabi salomō
in sua glosa allegando chaldeū. Item
vi. ysae. in ca. xij. postqz locutus est de
saluatore dicens. Ecce deus saluator
meus fiducialiter agā z nō timebo zc.
consequenter dicit: haurietis aquas i
gaudio de fontibus saluatoris z glosa
nit chaldaicus z recipietis cū gaudio
legem nouā electorū iustorū. Debraica
veritas habet accipietis aquā cū gau-
dio de fonte saluatoris z idē est de
fonte saluatoris vel saluatoris z ita im-
pletur in hoc sacramento qd habz vir-
tutem remittendi p̄cā ex fontibus sal-
uatoris. i. ex qnqz plagis xp̄i in passio-
ne sua. Et ad lram de fonte saluatoris
i. de latere xp̄i exiuit sanguis z aqua z
q vidit testimoniū phibuit z scim⁹ qd
vex est testimoniū eius vt patet Job.
xix. Item. vij. ysae. liij. ca. in fine. Ecce
intelligit seruus me⁹ z exaltabit z ele-
uabitur z sublimis erit valde. Sequitur
Iste asperget gentes multas hec scri-
ptura intelligit ad lram de xpo patz p
translationem chaldaicā cui non licet
contradicere iudeis que talis est. ecce
prosperabitur seruus meus Messias
ppter qd antiqui hebrei ab isto loco vī-
qz in finez. liij. capituli exposuerūt ad
lram de passione xp̄i. Dicit ergo Ecce
intelligit seruus me⁹ qz habet scientiā
diuinā ab eterno z humanā ex tempe.
z exaltabit. s. ad vnitatē suppositi diui-

ni. vel aliter exaltabit in sua resurrecti-
one z eleuabit in sua ascensione z sub-
limis erit valde sedens ad dexterā pa-
tris Marci vltimo. Et dñs quidē hie-
sus postqz locutus est eis assumpt⁹ est
in celum z sedet ad dexterā dei. vel al-
ter fm qd exponit rabi aquiba. Exal-
tabitur plusqz abrahā z elenabit pl⁹qz
moyses. z sublimis erit plusqz angeli.
Ex qbus satis potest inferri q messias
debebat esse deus. Sequit ad ppositū
iste Messias asperget gentes multas. s.
mundabit sanguine suo z baptisinate
q omnia manifeste sunt impleta i xpo
Item octauo et vltimo dauid pphere
fuit reuelatum signū cōpletionis oīm
pphetiarū sacramentis baptismi. vnde
dicit in ps. xxvij. Vox dñi sup aquas
deus maiestatis intonuit ac si diceret.
clarius tunc sacramentū baptismi erit
adimplerū. cū vox dñi fuerit sup aqz
et deus maiestatis intonuerit qd fuit
adimpletum in baptismo xp̄i qz tunc
vox patris intonuit dicens. h̄ est filius
me⁹ dilectus zc. Math. iij. Et ista fuit
intonatio dei maiestatis. Ex p̄dictis in
solutione huius argumētū in daici trīs
colligunt. Primum q licet xps fuerit
baptisatus fuit tamē immunis a p̄cō
Scdm q baptismus xp̄i non fuit fru-
stra licet ip̄e esset sine p̄cō. Tercium ē
q istud sacramentū fuit in testamento
veteri figuratū z multipliciter ppheta-
tum ac p doctores z glosas hebreorū
evidenter demonstratum.

Contēdit iudeus probare q
hiesus non habuit spiritū san-
ctum ante baptismum.

Item argumentū iudeorū
sumit ex euāgelio ex illo Mar.
iij. baptisatus autem cōstitim
ascendit de aqua et ecce aperte sunt es-
celi z vidit spiritum dei venientē sicut
columbam z descendentē sup se. Ex b
p liij

arguit iudei qd christus an baptisatus
non habuit spm scdm. cuius oppositum
asserunt xpiani. Qd at istd sequat ex te
xtu patet: qd nullus venit vbi pñs erat
Cum ergo dicat in textu vidit spm dei
venientem sup se qd sps scs non ve
nit in Ihu nazareno an baptisatū tñ
tunc erat incipiens annū. xxx. sic ergo
xxx. annis fuit sine spū scō qd incōue
niens magnū reputat a xpianis. Nū
detur qd non sequit vidit spm scdm de
scendentem et venientem sup se qd an
te non habuit spm scdm. qd. iij. Reguz
iij. dicit de elizeo cunq caneret psalms
facta est sup eum manus dñi qd intel
ligitur de spiritu pphetandi et tñ dicit
de eo ante. ij. ca. Requieuit sps helie
sup elizeum. et qd subdit in arguendo
nullus venit vbi prius erat. Dicendū
qd vep est eo mō quo prius ibi erat sed
alio mō pñ venire. sicut dñ Gen. xviij.
vbi dicit dixit dñs ad abrahā clamor
sodomoz et gomorreoz multiplicat⁹
est. Sequit. descendā et videbo vtrum
clamorem qd venit a me ope impleve
runt et. nō est p hoc intelligendū qd an
dens non esset in sodomā et gomorra
nec videret eoz facta cū de necessitate
sit vbiq pñs: sicut dñ Hieremie. xxiij.
Celum et terrā ego impleo dicit dñs et
om̃ia de necessitate viderit ab eterno.
dñ ergo descendisse et vidisse ppter no
mū defectum quā fecit ibi. s. subversio
ne sodomē et gomorre. Erat igit ibi an
sicut conseruās in esse h: descendit ibi
sicut puniens. et sicut tunc dñ vidisse. qd
fm modū loquendi scripture et etiam
hominū de⁹ non dñ videre pctā quan
do dissimulat punire. nec p hoc ipor
tatur aliqua mutatio in deo h in crea
tura. sic suo mō dicendū est in pposito
spūs sanct⁹ fuit i hiesu nazareno ab in
stanti cōceptionis sue p plenitudinez
gratie sicut dñ Iobis. j. Vidimus euz
quasi vnigenitū a pñe plenū grā et veri

tatis: et hoc p dictum fuit ysaie. xj. cap. p.
Egrediet virga de radice yesse et flos d
radice eius ascendet. et requiescet sup
eum sps dñi. sps sapientie et intelle
ctus. sps consilij et fortitudinis. sps
scientie et pietatis et replebit eum sps
timoris dñi. Dñ tamen venisse sup euz
in baptismo p aliū modū. s. in signo vi
sibili columbe representantis in xpo
plenitudinez gratie non tunc accepte
licet pñ⁹ vt dictū est. tñ plenitudo grē q
latens erat in xpo fuit tunc manifesta
Iohanni baptiste inuisibili signo sic
ei dictū fuit a dño sup quē videris spī
ritum descendente et manente sup euz
hic est qui baptizat in spū scō. et p dī
cationem Iohis alijs fuit dictū Ideo
subditur. ego vidi et testimoniū phibui
qd hic est filius dei. Illi tñ q erant cum
Iohē qñ colūba descendit sup iesum
viderunt eum eo et vocē pñs audierit.
qd columba illa non fuit ymaginaria
h vera et visibilis et vox diuinit⁹ forma
ta et sensibilis. Fuit at tunc necessaria
manifestatio plenitudinis grē in xpo.
Primo vt pphetia ysaie p dicta osten
deret implere. Secdo qd cito post ba
ptisatū erat p dīcat⁹ et publicaturus
legem euangelicā qd est lex grē et p pñs
actor eius ostendi debuit plenus grē.
Ideo tunc audita est vox pñs Hic est
filius meus dilectus in quo mihi cō
placuit tanq in actore euangelij. Et si
dicat iudens qd tunc erit p dīcat⁹ in
verbis. s. qd erat ibi spūs scs. et n erat.
veniebat. et non veniebat. descēdebat.
et non descēdebat. Dicendū est qd nō
sequit qd vera p dīcat⁹ debet esse ad idē
et fm idem et sicut in eodē tpe. Nūc aut
vt dīclaratum est non similiter sed alio
modo venit spūs sanctus sup ihm
in baptismo qd erat prius in xpo.

Contēdit iudeus probare qd
hiesus christus non est ver⁹ de

us quia esuriit.

Ex primū argumentum iudeorū ex euangelio sumit ex illo quia dicit Matthei. iij. q. christus se ieiunauit. xl. diebus et xl. noctibus et postea esuriit. Arguit ergo iudei sic. Christi autem dicunt hiesum nazarenū esse deū. et que laus est deo ieiunare quasi dicat nulla. quia deo non comperit comedere vel ieiunare propter quod videtur deus. et adhuc magis illud quod dicitur. et postea esuriit. et maxime cum Moyses qui tantum homo fuit ieiunauit. xl. diebus et xl. noctibus et non esuriit. Soluto istius argumenti patet ex his quod supradicta sunt in isto. iij. libro. cōsideratione. iij. argumēto. xxij. Ibi enim declaratum fuit quod xps in lege et prophetis promissus futurus erat verus homo et verus deus in vna persona. Declaratum est etiam quod hiesus nazarenus est verus xps iudeis promissus supra libro primo in apertione. xij. thesauro et per consequens ipse est verus homo et verus deus. Item declaratum fuit ibi dem et sepe alibi quod per passionem suam et mortem operaturus esset nostram salutem propter quod habuit corpus passibile et mortale ante resurrectionem suam et hoc modo ieiunauit et esuriit. et tandem afflictiones et mortem sustinuit non in deitatem suam quia hoc est impossibile. sed in humanitate pro nobis assumpta. et sic meruit nobis gratiam et gloriam et sibi corporis glorificationem. vñ sup illud Genesim xxvj. et introduxit eam ysaac dicit rabi moysen haderian. Hic est rex messias quem elegit deus sanctus et benedixit ut coleret eum toto corde dareque cor suum ad petendum miserationes pro israel et ad ieiunandum et humiliandum se pro eis: sicut scriptum est ysaie. liij. Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras attritus est propter scelera nostra disciplina pacis nostre super eum. et liuore eius

sanati sumus. Per hanc traditionem dicti rabi moysen patet quod liij. ca. ysaia loquitur de christi passione pro genere humani salute. quod autem dicitur iudei de moise. quod post illud ieiunium non esuriit falsum est quod postea non comeditur nec est simile de utroque. nam manifeste dicitur erant quod hiesus non habuit carnem humanam ex elementis compositam sed celestem ad quos repellendos euangelium mentionem facit de esurie christi. Iudei vero hoc non erant dicturi de moysen. propter hoc non oportuit quod scriptura faceret mentionem sic de eius esurie.

Contendit iudeus probare quod hiesus christus non est deus quia non dixit dyabolo tentanti in omni verbo quod procedit de ore meo

Ex eūgelio sumit ex illo quod dicitur in supradicto capitulo. Non in solo pane vixit homo sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Responderunt iudei quod ista responsio quam ihesus dedit dyabolo non est rationalis quia debuisset dixisse sed in ore quod procedit de ore meo. Si enim ipse erat deus potuit hominibus persuadere de omni re siue sit lignum siue lapis siue alia hominibus. Rursum cum dicitur quod debuisset dicere ihesus sed in ore quod procedit de ore meo. dico quod non est verum. si. i. sic debuit dicere quod ihesus voluit zelare dyabolo suam veritatem quam ille querebat experire per tentationem. propter quod non debuit dicere de ore meo quia loquebatur ut homo zelans suam diuinitatem. Item quia tentationem demonis excluderat per scripturam sacram. ideo debuit eam allegare sicut iacuit in textu in quo scribitur de ore dei et eadem ratione non debuit dicere de omni re sed in omni verbo. quia sic scribitur in textu. cum hoc etiam potest dici quod non arguit. quia verbum frequenter accipit in sacra scriptura

propter illud

ptura pro re facta. Nam. ij. Regum. j. ca. dicit qd est verbum qd factum est. i. res gesta vel facta et sic accipit in apposito vt pater istam intuenti Deut. viij. ca.

Contēdit iudeus probare qd hiesus christus non est deus qd non misit se deorsum cum esset in pinnaculo.

In vno argumentū iudeorū ex euangelio sumit ex illo qd dicitur Math. ca. quo supra. Si filius dei es mitte te deorsum etc. Sequitur ait illi hiesus rursus. Scriptū est. non tentabis dñm deū tuū. Ex hoc arguūt iudei dicentes qd hec responsio non est bona. Primo qd vt dicunt iudei in eo erat prās faciendū miracula. et ideo si dimisisset se deorsum sine lesione aliqua non fuisset ibi aliq̄ tēstatio diuina. Secdo qd sancti viri legunt de um tentasse nec ex hoc p̄probantur in scriptura s̄ magis cōmendant sic Helias. iij. Regum. xviij. cap. Qui dixit deus qd exaudierit p̄ ignem ipse sit deus. et Helizens. iij. Regum. v. ca. dixit de naaman leproso veniat ad me et sciat p̄phetam esse in isrl. Similiter de Ge deon Iudicū. vj. tentauit deū querēs signū in vellere. Item deus non inducit homines ad malū: inducit at̄ ad sui ipsius tentationē Malachie. iij. ca. In ferte oēm decimā in horreū meū vt sit cibus in domo mea et p̄bate me. Super hoc dicit dñs. si non aperuero characteras celi et effundero vobis benedictionem meā vsq̄ ad abundantiam. Rides cū dicunt iudei. Prius qd ista responsio nō est bona: nō tentabis dñm deū tuū. Dico qd in h̄ iudei p̄cutiūt se ipsos arguentes dictū moysi Deut. vj. ca. Qd at̄ vltērū nitunt ostēdere tentationem dei nō esse p̄tū manifeste dicunt qd deū arguentē maliciā ppli isrl̄. Nume. xliij. ca. tentauerunt me tam p̄

x. vices. Item ps. xclij. Nolite obdurare corda v̄ra sicut i exacerbatōe fin diem tentationis in deserto vbi tentauerunt me p̄res vestri p̄bauerūt et viderunt opa mea. Ad illud at̄ qd inducunt de viris sanctis deū tentantibus vt dicūt. Sciendū est qd tentare est experimentū de aliq̄ accipe. nullus autē querit experiri illud de quo certus est s̄ illud de quo dubius est. Item aliquis pōt experiri verbo vel facto. verbo cū querit aliq̄s de vicino suo aliq̄d vt experiat si inuaret eū i necessitate sua. facto cū facit aliq̄d qd non videt ordinabile ad aliq̄d nisi ad talem experientiam. et talis experientia dicitur tentatio sic cum aliq̄s facit currere equū sine necessitate aliqua aut vtilitate dī tentatio equi qd talis cursus non videt ordinabilis nisi ad accipiendum expimentum de velocitate equi. Si at̄ facit currere p̄pter necessitatem aliquā p̄nta ad fugiendū hostes vel p̄pter vtilitatem aliquā vt ad capiendū ceruū non ē tentatio equi. Dubitare autē de his qd pertinent ad p̄fectionem diuinā vt est potentia bonitas et h̄mōi semp est malū. Et ideo qd facit aliq̄d vel qd dicit sine necessitate aut vtilitate ad experientiam diuinā potentiaz vel voluntatē tentat deum et peccat p̄pter qd exponēs se sine necessitate aut vtilitate periculo. expectans se seruari a deo tentat deū cū possit seruari alio mō. tale qd suggerebat dyabolus iesu nazareno dicens. Mitte te deorsum. Et licet ih̄sus p̄ virtutē diuinam possit hoc facere sine piculo tamen hoc non fecit zelare dyabolo volens suā diuinitatem et excludere demonis tēstatiōē p̄ sacra scripturā mīdit bñ p̄ illud qd hoib⁹ p̄hibet. poterit em̄ tanq̄ hō p̄ gradus descendere de pinnaculo. Qd igit̄ arguit de helia nō valet. non enim petiit signum per ignem descendente sine vtilitate s̄ ad hoc qd

pplus israel a cultu baal ad colendū
verū deū reducere. vt ptz ibidem. Itē
hoc fecit de precepto dñi dicentis sibi.
vade ostende te achab vt pmitit ibidē
z tūc reuelatus fuit sibi modus pcedē
dendi contra pphetas baal licet h non
sit totaliter expressum qz nō omia scri
bunt. Eodē modo dicendū est de heli
seo. Curauit em naaman ex diuina re
uelatione z ad manifestationē virtutē
diuine. Vnde z naaman relicta ydola
tria cōuersus fuit ad colendū totaliter
vnū verū deū. vnde dixit. iij. Regū. v.
Non facies seruis tu⁹ ultra holocau
tum z victimā dijs alienis nisi domi
no. De gedeone vō dicunt aliq docto
res nostri q ex obilitate fidei petijt bis
signū in vellere. ppter qd non excusat
totaliter a pctō sicut dicit quedā glosa
sup locū istū. Sed hoc nō videt ratio
nabiliter dictū. qz scriptura non notat
eū culpabilē ex hoc facto. nec fuit pu
nitus a deo sicut zacharias pater iohā
nis q ppter dubiū petijt signū dicens.
vnde hoc sciam ppter qd fact⁹ fuit mu
tus vsq ad filiū sui circumcisionē. vt ba
bel. Ju. j. De glosa vō in generali alle
gata parū est curandū. ideo saluo me
liori iudicio potest aliū dici. Vno mo
do q gedeon fecit hoc ex instinctu di
uino z sic nō peccauit. Instinct⁹ em di
uinus nō impellit ad peccandū. Alio
modo dicendo q Gedeon non fecit h
dubitando de potentia dei qn p ipam
posset saluare pplm. nec de vbo dñi di
centis sibi. In hac fortitudine tua libe
rabis isrl quasi nō esset verū. Sz igno
rauit verū hec pmissio esset absoluta
que semp implet. vel cōditionalis scz
nisi gedeon z ei⁹ socij ponerent impe
dimentū p aliq⁹ peccatū. Frequenter
em in sacra scriptura intelligunt pmiss
iones diuine facte sub tali conditōne
q̄uis nō exprimat. Hierc. xviij. Subi
to loquar de gente z de regno vt edifi

cem z plantem illud. si fecerit malū in
oculis meis vt nō audiat vocē meam
penitentiam agam sup bono qd locu
tus sum vt facerem ei. Tmuit ergo ge
deon ne p fragilitatē suam ve sociorū
suorū pueniret impedimentū dicte p
missionis. Petijt ergo humiliter a deo
edoceri p signū qd non pueniret tale
impedimentū. vt sic cōstantius z expe
ditus irer ad preliū ppter qd petijt di
plex signū vnū p se aliud p socijs su
is. Ad auctoritatē malachie dicendū
q iudei tenebant soluere decimas ex
pcepto dei. sicut ptz in multis locis ve
teris testamenti z p cōsequēs hoc erat
necesse ex pte soluentū z vtile ex par
te recipientū. Erat em ad sustentatōez
ministroz. Ad hoc em inducebat dñs
pplm p pphetā dicens. Inferre omnē
decimam zc. Qz aut subdit pbate me
sup hoc zc. li. pbate nō tenet hic causa
liter sic intelligendo q soluerent deci
mas ad pbandū seu temprandū. si p
hec deus aperiret eis catharactas celī
h tenet consecutū. z est sensus si im
pleueritis pceptū meū de decimis sic
tenemini: z ego cōsequenter multipli
cabo bona vestra sicut dicit Esa. j. Si
volueritis z audieritis me: bona terre
comedetis.

Contendit iudeus pbare q
lex euangelica non est lex dei:
qz contradicit legi moysi cū di
cit non iurare oīno.

O Ecimū argumentū iudeoz ē z
sumit ex euangelio ex illo ver
bo Math. v. Audistis qz dictū
est antiquis. Nō piurabis. reddes autē
dño iuramēta tua. Ego aut dico vobis
nō iurare oīno zc. sequit. Sit ergo ser
mo vester. est est. non non. qd aut abū
dāt⁹ ē a malo ē. Ex istis arguit sic iu
dei. xpiani affirmant q lex euangelica
nō destruit legē moysi in moralibus. h

hoc potest esse falsum. quia scribitur Deute. x. Dominum deum tuum timebis et illi serues. et ipsi adhaerebis in nomine illius iurabis. Et iterum Deut. vi. Dominum deum tuum timebis et illi soli serues: ac per nomen illius iurabis. Et potest manifeste quod Ihs nazarenus istud destruit dicendo: ego dico vobis non iurare oino. Solutio quod negatio proposita signo vniuersali facit equipollere suo contradictorio. quia non omnis et quidam non equipollent. Et ideo per hoc quod dicitur non iurare oino. non excludit omne iuramentum. quia quilibet tenet superius requisenti veritatem per iuramentum dicere veritatem aliter perit iusticia et veritas in multis casibus. sed cum dicitur. Non iurare oino excludit iuramentum illicitum quod est triplex. scilicet iuramentum falsum quod caret veritate. et iuramentum iniquum quod caret iusticia. Sicut cum aliquis iurat innocenti nocere. et iuramentum incautum quod iudicio discretionis caret: quod sit quod iurat sine necessitate aut pia utilitate. et propter hoc dicitur Hierem. iij. Iurabis. viuit dominus in veritate iusticia et iudicio ad excludendum illa tria iuramenta illicita. Sciendum autem quod ex verbo Deutero. iij. supra allegato. In nomine illius scilicet dei iurabis. Aliqui dixerunt quod iuramentum esset frequentandum tanquam religionis actus etiam in communi verbo ubi non apparet necessitas aut pia utilitas de quibus videtur fuisse isti iudei arguentes. Sed quod hoc sit falsum potest per preceptum diuinum Exo. xx. ubi dicitur. Non assumes nomen dei tui inuani. nec enim habebit in fontem dominus cum qui adumpserit nomen dei sui frustra. quod facit ille qui iurat sine necessitate aut pia utilitate. Hoc etiam potest ex verbo Hieremie allegato. Item Ecclesi. xij. dicitur. Vir multum iurans replebitur iniquitate. Nam ex frequentia iurandi ex iuramento incauto labitur in iuramentum falsum et iniquum. Quod autem subdit sit sermo vester est est. non non. id est. sim-

pliciter affirmando veritatem et negando falsitatem. intelligendum est nisi necessitas plus exigit. et quod hoc intelligatur de modo communi loquendi inter homines patet per hoc quod dicitur sermo vester. quod autem amplius est a malo est. non dicit hoc esse malum: sed a malo. Nam omne iuramentum est a malo culpe vel pene. Iuramentum enim falsum. iniquum et incautum est a malo culpe ex parte iurantis. Iuramentum autem licitum est a malo pene ex parte requisitis iuramentum. Ex humana quippe fragilitate que pena quedam est iusticia humano generi propter culpam primum parentum procedit. quod homines multum sibi non credunt simpliciter verbo absque iuramento. Et sic potest quod christus non destruit in moralibus legem moysi imo perficit et dat modum quod homines non sint leuiter piuri. Iudei vero miseri et ceci dant modum quod homo sit piurus et quod frangat omnia vota que facit nisi quod deducit Hieronymus de sancta fide conuersus in tractatu quem fecit ex dictis thalmur in ca. iij. ubi sic ait. Dicunt sapientes eorum in thalmur in nodarim in cap. quod incipit arbanedarim. Ille qui frangit iuramentum promissionis vel vota que facit per totum annum ne habeant aliquam vigorem surgat vltima die anni et dicat quecumque promissiones iuramenta vel vota ego fecero que in toto anno sequenti existunt reputo cassa nullae vana. et hoc modum vult iudei in puncti in vna nocte anni. veniunt enim omnes ante suum rabi. tenentem in brachijs torath. et omnes cum magna solennitate dicunt predicta verba. et ex hoc intelligunt quod sunt sine onere conscientie ad frangendum quodcumque iuramentum quod faciunt signanter christiano. quia iuramentum quod fit in deo servat. Si ille qui recipit iuramentum dicit illi qui facit tu iuras in deum et in hac lege ad intellectum meum quod facies talem rem etc. Et cum dicit ad intellectum meum. dicunt quod iam re-

uocat predicta prestatio quas fecit in principio anni. Sed si iuramentum facit xpiano. dicunt ipsi qd licet xpianus dicat. tu iuras ad intellectum meum qd non reuocatur. propterea predicta prestatio quod xpianus non habet intellectum. Et ideo licet omnes abame in deorum iura foruz regni faciant iuramentum in manibus sui maiorum. vel bairli. de non prestando pecunias ultra id quod licentiant per regem nullus eorum observat. et intelligunt quod non peccant propter supradicta. hec ille. Hic sententia fauet etiam magister iohes conuersus in libro de concordia legum. titulo. iiij. cap. vij. ubi preter illa que dicta sunt. addit etiam quod mandauerunt sapientes iudeorum in thalmut. quod si iudeus faceret iuramentum: et de hoc postea peniteret in corde. quod in presentia trium iudeorum dicat se talia iurasse. et quod de eis in corde peniteret quod iudei astantes dicunt ei. Illa que iuravit vana et nihilata suo iudicio reputare: et quod illa que iuravit seruare nullatenus obligat. Item dicit quod in nocte remissionum indulgentiarum ponunt in publico rotas. et cantor dicit populo publice ter quod omnia vota et iuramenta facta sunt cassa nihilata et vacua et nullius penitus firmitatis. Dicit ergo iste quod ex huius occasione iudei sunt faciles ad iurandum et nullum observant penitus iuramentum. Et preter hos alios articulos imiscet iuramentis. quare de eis per sua iuramenta confidere nullus debet. et dicitur in suo thalmut quod quidam actor iudeorum priuatus et familiaris erat cuiusdam imperatoris quadam die intrans chamberam suam inuenit eum comedentem victualia prohibita. et imperator recepit ab eo iuramentum ut hoc nullatenus alicui reuelaret. et post tempus inuentus est reuelasse. et dixit ei. tu non iurasti deo te hoc nunquam reuelare. Respondit. ego iuravi non reuelaturus deo: sed non hominibus de mun-

do. et qui deo sic falsauit iuramentum articulo subtilitatis false. Quomodo magis hominibus falsaret leuiter iuramentum. quod re nunquam a iudeis deberet exigere iuramentum: nec in aliquo deberet credi. et de eis dicit Hieronimus. v. quod si etiam dixerint. Dicit dominus et hoc falso iurabunt et xpiani non leuiter iurant et observant fideliter iuramentum secundum legem. et nisi adimpleat a confessoribus non ab soluant. dum tamen sint licita iuramenta. quoniam ipsa observare penitus obligant de quo Numme. xxx. Si quis visorum votum vouerit domino: aut se constrinxerit iuramento: non faciet irritum verbum et omne quod promiserit implebit. Hec ille.

Contendit iudeus probare quod lex euangelica non est lex vera quia destruit legem iusticie.

Vndecimum argumentum iudeorum ex euangelio sumitur ex illo verbo Math. cap. qui supbia. Audistis quia dictum est antiquis. Oculum pro oculo. dentem pro dente etc. Ego autem dico vobis non resistere malo sed si quis percusserit te in dexteram maxillam prebe ei et alteram. et qui voluerit in iudicio contendere tecum et tunicam tollere dimitte ei et pallium etc. hoc dicunt iudei esse contra legem rectitudinis et iusticie a deo datam Exod. xxi. Oculum pro oculo etc. Item xpiani non seruunt istas leges ihu nazareni. Nam per fraudes et lites vnde rapit bona alterius. et non solum hoc est verum de secularibus sed etiam de religiosis pluribus. Respondet quod non est verum ihu nazarenum destruxisse legem iusticie et rectitudinis. Circa quod sciendum quod non resistere malo aliquando bonum est et necessarium. et sic cadit sub precepto utpote quoniam ex tali resistencia apparet manifeste origo magni mal et discidium cuius tatis vel regni vel aliquid hominum. Aliquando e-

bonū superogatiōis. vt qñ malū illatū
 tolerat pacienter ppter deū. vel ppter
 pacē seruandā. vel ppter sui humiliati
 onē: et sic nō resistere malo cadit sibi cō
 silio et non sub pcepto. et in istis duobus
 modis loq̃t saluator et sic nō excludit le
 gez iusticie: s; addit sup hoc pfectionē
 legis euangelice. ad quā non tenentur
 hoies: sed p̃t licite de illata iniuria q̃
 rere vindictam fm ordinē iusticie quā
 do nō apparet ex hoc maius malum
 surgere: vt dictū est. Sciendum aut q
 ex hoc verbo legis. oculū p oculo et.
 aliqui iudei de q̃bus vident istī sic ar
 guentes dixerūt male interpretātes q
 vindicta erat p se appetenda qd est fal
 sum. qz vindicta est malū pene. et ideo
 nō est p se appetibilis: sed ppter aliqd
 bonū cōsequendū. vt ppter ordinē iu
 sticie conseruandū. vel ppter correcti
 onē iniuriantis vlt ppter terrore alioꝝ.
 vt ab iniurijs coherceant vel aliquid
 hmoi vbi ergo nullū tale bonū ex pe
 na alicui estimat puenire: s; magis ti
 met de scandalo et maiori malo: tunc
 desistere a vindicta querēda necessita
 ris est et pceptū: vt dictū est. Si autē
 circa talem casū q̃s a vindicta queren
 da desistit bonū superogatiōis est et h
 ptz p facta sanctorū patrū nō soluz no
 ui testamēti: s; etiā veteris. Sanctus em
 ioseph potēs vendicare illatam sibi in
 iuriam a fratribus. nō solū a vindicta
 destitit: s; eos cū suis familijs misēdū
 sustētauit. Sicut dauid semey sibi male
 dicentē et lapides contra eū mittentē
 et ex hoc eū lese regie maiestatis occi
 di ab isai. phibuit. ij. Reg. xvj. dicens.
 Dimitte eū vt maledicat si forte deus
 respiciat afflictionē meam. id etiā ptz
 p scripturā veteris testamēti. Ierūti.
 xix. Non querē rōnē nec memor eris i
 turbe ciuiū tuorū. Vbi vō ex vindicta
 fm ordinē iusticie non apparet orus
 scandali vlt mali et ex desistentia ab ea

darē malis audacia iniuriandi bonis
 talis desistentia malū esset p̃m. et in
 tali casu nō est intelligēdum saluator
 verbum. Qz aut sequit et qui te pusse
 rit in vnam maxillā et. nō est intelligē
 dum q̃tū ad effectū vt sic p̃cussus ma
 xillam aliam offerat p̃cussori. qz ibus
 qui cepit facere et docere p̃cussus vna
 maxilla vt habet iohis. xviij. Non pre
 buit aliā maxillam p̃cussori. s; eū chari
 tative correxit dicens. Si male locutus
 sum testimoniū phibe de malo. si autē
 bene cur me cedis. Est ergo verbum p
 dictū fm animi p̃parationē intelligen
 dum vt scz sic p̃cussus sit depositus in
 aia adhuc sustinere maiores p̃cussio
 nes et iniurias in casib; p̃dictis scz quā
 do est ibi bonū necessariū vel supero
 gationis. Ad illud aut qd obijci ē d crī
 stianis legē xpī nō obseruātib;. Dicē
 dū qz ex eorum malicia nō peiorat lex
 euangelica sicut nec lex in monte sy
 nai data p hoc qz iudei satis cito post
 eius dationē fecerūt et adorauerunt vi
 tulum conflatilē Exod. xxxij.

Contendit iudeus probare
 q lex euangelica non est vera
 lex: qz dat consiliū dilectionis
 inimicorum:

Prodeciū argumentū iudeo
 rum ex euangelio sumit ex illo
 verbo Math. quo supra. Audi
 stis quia dictū est antiquis. Diliges p
 ximū tuū et odio habebis inimicū tu
 um. Ego aut dico vobis diligite inimi
 cos vestros et benefacite his qui ode
 runt vos et. Ex hoc dicūt iudei. Vide
 tur q ihesus nazarenus destruxit diuī
 num pceptum. quia dñs mandauit
 filijs israel. ne a amicicias vel federa cō
 traherent cū habitatoribus terre cha
 naan q erāt inimici eorū nec q̃rerēt eis
 bonū vt hī nūme. xxxij. oppositū dīc
 lbs vtz manifeste. g est destructor diuī

precepti. Pro rñsione ad istud iudaicum argumentū sciendū est q̄ doctores hebrei circa hoc errabant. Ex h̄ em qd̄ pceptū ē Ienit. xix. Diliges primū sicut teipm. arguebant a cōtrario sensu q̄ debebāt odire inimicū. h̄ hoc est falsum. q̄ om̄is homo ex charitate diligend⁹ ē. inq̄tū ad imaginē dei ē et capax ip̄ius p̄ cognitionē z amorem. Amicitia em̄ charitatis fundat sup cōmunicatōne supnaturalis bñtudin̄is. Et ideo om̄is intellectualis creatura que in actu vel in potētia est beata est ex charitate diligenda. Mali aut̄ homines q̄dū sūt in via sūt in potētia veniendi ad beatitudinē. Et ideo licet eorū malicia sit odienda: ip̄a tñ nata p̄sibilis beatificari est diligēda. z hoc est qd̄ dicit saluator. Diligite inimicos vestros bona sc̄z gr̄e z gl̄ie eis optando. Illa aut̄ nō sūt eis optanda nisi i qua dam generalitate inq̄tū valent ad eorū salutem qd̄ soli deo est notū. q̄ om̄ibus alijs potest homo bene vel male vri. Et ideo circa hoc non est aliqd̄ determinate petendū. h̄ sub cōditione. s. inq̄tū valet ad eorū salutem. Sequit̄. Benefacite. bñfacere ē effectus dilectionis. Et ideo sicut tenemur diligere inimicos q̄tū ad bona gr̄ie z gl̄ie: ita tenemur in effectu salutē eorū modo debito z possibilē pcurare. Q̄ aut̄ benefacere oditibus z inimicis est laudabile: p̄t̄ nō solū p̄ sanctos patres novī testamenti h̄ etiā veteris. Esaias em̄ regi gerare z viris ei⁹ qui eū oderant z expulerant fecit p̄sūmū magnū Gen. xxvj. cap. Joseph fratres suos qui eū occidere voluerūt z tandē in servitutē que est mors civilis vendiderant dūciter recepit z p̄avit. David sanlū sp̄m psequētem ad mortem: bis a morte liberavit. j. Reg. xliij. cap. z. xxvij. helzeus syrius. eū sequentes ad mortem a rege isrl̄ interfici p̄hibuit z potu sui

sit refici z sic ad suū dñm remittit libere. iij. Reg. ca. vi. Hoc etiā patz p̄ scripturam veteris testamēti Exod. xxiij. ca. Si occurreris bovi inimici tui aut asino erranti: reduc ad eū. Item ibidē Si videris a sinū odientis te tacere s̄ onere nō p̄transibis h̄ sublenabis eū eo. Item Proverb. xxv. ca. Si esuri erit inimicus tu⁹ ciba illū. si sitit da ei aquam bibere. Prunas em̄ congregabis sup caput eius z dñs reddet tibi. Item ps. cxxix. Cū his q̄ oderant pacem eram pacificus zc. Q̄ aut̄ contra dicta arguit de habitatoribus chanaan. de q̄bus inhibuit filiis israel ne cōtraherent amicitias cū eis: h̄ eos occiderent. Dicendū q̄ illi erant idolatre pessimi p̄pter qd̄ mortē meruerūt fm̄ iudiciū dei. Et ideo filij israel occideres eos nō fecerūt ex odio: h̄ ex mādāto dei z iusticie zelo. cū ip̄is non erant amicitie p̄rahende ad viciū idolatrie.

Contendit iudeus probare q̄ ihesus christus nō est verus deus: q̄ relaxavit observantiā sabbati.

Cercūdecimū argumentū iudeorum ex evangelio sumit ex illo Math. xv. In illo tpe. Abijt iesus sabbato p̄ satha. Discipuli aut̄ ei⁹ esurientes ceperūt vellere sp̄icas z māducare. pharisei aut̄ videntes dixerūt ei. Ecce discipuli tui faciunt qd̄ nō liceat facere sabbatis. At ille dixit eis. Nō legis qd̄ fecerit david qñ esuriit z q̄ cū eo erant. z quō ibi intrauit domum dei z panes p̄positionis comedit. qd̄ non licebat ei edere neq̄ his q̄ cum eo erant nisi solis sacerdotib⁹. z non legis in lege. q̄ sabbatis in tēplo sacerdotes violant sabbatū: z sine crimine sunt. dico vobis q̄ templo maior est h̄ zc. Ex dictis arguunt iudei quadrupliciter. Primo si ihs est de⁹ vr̄ dicit xp̄s

ant quō relaxauit obseruantia sabbati
cū ipse prius eā precepit Exo. xx. Me-
mento vt dies sabbati sanctifices. Iſt
aut ipse nō est de^o cui⁹ contrariū affir-
mant xpiani. aut deus ē mutabilis re-
laxando qd ipse precepat maxime tan-
q̃ legitimū sempiternū cuiusmodi est
obseruatio sabbati. Item exemplum
qd adducit de dauid nō est pueniēs p
mo. qz discipuli nō erant in tāta neces-
sitate famis sicut dauid z eius viri. Se-
cundo qz dauid tūc transgrediens sab-
batū transgressionē tūc nō reiterauit.
Item. iij. si excusauit hanc dauid tras-
gressionē. eadē rōne debet excusare ad
ulteriū eius cū Bersabee z homicidiū
Drie. Item. iij. exemplū quod addu-
cit de sacerdotibus nō est ad ppositū.
Sacerdotes em opabant sabbato i tē-
plo accendendo ignē vel potius nutriti-
endo. Hoc aut nō erat. phibitū s̃ solū
de habitatoribus hoīz sicut dicit Exo.
xxxv. de sabbato. Ignē nō accenderis
in cunctis habitaculis vestris. Tēplū
aut nō includit in generalitate habita-
culorū hoīm. Ad primū argumentū di-
cendū qz magis est ad ppositū. Naz il-
le q dat preceptū potest in illo dispen-
sare in casu z totaliter reuocare. Et idō
Ihesus inq̃tū dens potuit hoc facere.
ppter quod subdit de seipso dñs. est fili-
us hoīs z etiam sabbati. Item idēz in
p̃sona est fili⁹ dei z filius hoīs sicut su-
pra pbatū est. Qz aut tpe veteris testa-
menti dñs dispensauerit in obseruātia
sabbati. p̃z Josue. vi. vbi dicit q d mō
dato dñi Josue z viri bellatores circū-
serūt orbem Iericho septē diebus cō-
tinuis armati z sic oportuit q dies sab-
bati fuerit vna de illis. Et in libro apō
hebreos autē tico qui dicit Cedar olla
.i. ordo seculi. Dicit q die sabbati fuit
preliū Iericho z hoc satis inuit ex te-
stu Josue. vi. vbi dies ille dicit vnus q
p̃p̃e dicit de sabbato. z illo die circū-

serūt Iherico septē vicibus z in vltimo
circūitu conuentibus muris intrave-
runt z interfecerūt omēs habitatores
vrbis. Item. iij. Reg. xix. dicit q hely-
as ambulauit in fortitudine cibi illius
quadraginta diebus z quadraginta no-
ctibus p̃tinue. z sic pluries ambulauit
in sabbato ex voluntate dei. Qz arguit
vltra qz deus sit mutabilis non valet.
Nam imutabilis existens opat muta-
bilia opa. sicut incorpore⁹ existens cor-
poralia facit. z qz vltra dicit qz sanctifi-
catio sabbati fuit precepta ad sp̃ non ē
verū. Naz vbi de ipa scribit Exo. xxxi.
Pactū est sempiternū. In hebreo ha-
bet pactū est beollam. i. in seculū. qd
non significat eternitatē: s̃ t̃pus longū
cōmuniter acceptū. z hoc modo dicit
Diere. ij. Ad seculo cōfregisti iūgū me-
um. i. ab antiquo tpe. z in hebreo habe-
tur beollam cōfregisti zc. i. a seculo.
Aliqñ vō accipit p tpe indeterminato
qd tamē potest esse satis breue sic De-
utero. xv. dicit. Perforabis aurē eius
in ianua domus tue: z seruiet tibi vsqz
in eternū. z in hebreo habet pforab zc.
z erit tibi seruus beollam. i. in seculū
z hoc t̃pus potest esse breue ṽ longū
vnde dicit hic glo. hebraica beollam. i.
cūctis diebus seculi dñi vsqz ad iubile-
um. Si em infra annū a pforatōne au-
ris serui moreret dñs fiebat liber a ser-
uitute. z si viveret vltra annū iubileū
seruus tū fiebat liber in anno iubileo.
Pater igit ex dictis qz obseruatio sab-
bati nō est precepta ad semp sed ad tē-
pus. Et ex hoc p̃z q illi qui p hac di-
ctione hebraica transulerūt eternū ṽ
sempiternū dederunt simplicibus oc-
casionē errandi circa obseruationem
sabbati z circūcisionis. Ad secundum
quod vltra arguit de discipulis ihesu
spicas vellentibus qz peccauerūt non
est verum. Non em peccauerūt ratiōne
facti. quia scribit Deut. xxiij. Ingress⁹

vineam primi tui comedessas q̄tū
tibi placuerit. z idē intelligendū est de
granīs bladi z alijs fructibus. nec pec-
cabant rōne t̄p̄is sc̄z diei sabbati. nam
cor̄ esurires eos excusabat. Posset eti-
am p̄babilr dici q̄ simpliciter hoc po-
terant in die sabbati. Nō em̄ peccabāt
rōne comestionis: q̄ comedere in die
sabbati licitū erat oibus iudeis. nec rō-
ne excussionis granor̄ de spicis que ē
quedam preparatio cibi. licet preparatio
cibi p̄ decoctionē esset. p̄hibita fieri in
die sabbati Exo. xvi. z. xxxviij. q̄ ibi ē
longus labor z distractio. sc̄z compositio
lignor̄. z accensio ignis. positio va-
sor̄ ad ignē z sollicitudo circa decocti-
onem ut fiet oportune. tamē aliq̄e p̄-
parationes parui laboris z parue di-
structionis in die sabbati poterant fieri.
Vt p̄ore cibū decoctū die p̄ceden-
ti disponere in vasis z ponere sup̄ mē-
sam z p̄ consequens licitū erat ponere
mensam z mappam z stilia. Similiter
illa que cruda comedeant̄ ut herbe li-
cite erant lauare. vel licitatio aut̄ spicarū
non videt̄ esse magis laboriosa seu di-
structiva s̄ minus z p̄ cōsequens licita
Qd̄ aut̄ ultra arguit̄ q̄ dauid z viri ei⁹
erant in maiori necessitate famis q̄ di-
scipuli ihu nō videt̄ verisimile. Habe-
bant em̄ aliquā pecuniā vel aliqua p̄-
gnora ad habendū cibū altunde. que
discipuli non habebant. q̄ sine pecūia
z pera z cū simplici veste necessaria in-
cedebant. Unde nec achimelech sum-
mus sacerdos quesivit de necessitate
dauid z viror̄ suor̄ ad hoc q̄ daret eis
licite panem sanctū s̄ solū de mūdicia
eor̄ maxime a mulieribus. vi. j. Reg.
xvi. patet. Qd̄ aut̄ innuit̄ ultra q̄ Da-
uid peccavit panes illos comedendo.
p̄z esse falsum nō solū p̄verbū saluato-
ris factū excusantes: s̄ etiā p̄ scripturaz
veteris testimonē que non reprobant da-
uid comestione. nec achimelech p̄cef-

sionem. z q̄ summus sacerdos erat non
esset verisimile q̄ ignoraret quid esset
licitū vel illicitū circa observantiā sab-
bati. Ipe aut̄ dixit. s̄ mūdī sunt pueri
maxime a mulieribus manducant. quā
si dicat fames supposita dicta mundi-
cia facit comestione licitā. Ad terciū
cū dicit̄ q̄ eadā rōne ihesus debuit ex-
cusare vel relaxare adulteriū cū Her-
sabee z homicidiū vile. Dicendū q̄ est
falsum. nam ista sūt p̄ se mala nec pos-
sunt beneficii p̄pter qd̄ in talibus non
habet locū dispensatio. Ad quartū cū
dicit̄ q̄ sacerdotibus in templo manū
aliter opantibus z licite nō solū accen-
dendo ignes: vel poti⁹ nutriendo sicut
p̄cipit̄ Genit. vi. Ignis in altari meo
semp̄ ardebit̄ quē nutriat sacerdos s̄
ijiciens ligna mane p̄ singulos dies s̄
etiā hostias lauando z sup̄ altare cre-
mando: z hoc rōne templi. vel poti⁹
diuini cultus ibi fiendi eadez rōne vel
maiori discipuli p̄ntē ibi eos licentē
ante poterant licite vellere spicas. da-
to q̄ alis esset illicitū. qd̄ tamē nō est be-
ne clarū ut̄ supradictū est. ideo subdit
saluator. Dico aut̄ vobis q̄ maior est
tēplo hic. De causa aut̄ quare fuit̄ mi-
tātū sabbatū in die dñicam. quare etiā
talem diē correspondentē saturno ob-
servant̄ iudei z quō iudei tam non ob-
servāt sabbatū p̄ceptū a moyse s̄ re-
ductū a dyabolo. dictū ē supra in isto
tū. lib. p̄sideratione. iij. argumēto. v.

Contēdit iudeus probare q̄
ihesus x̄ps nō est verus deus z
vnus cū patre: q̄ cōstet̄ p̄ri.

Quartū decimū argumentū
iudeorū ex euangelio sumit̄
ex illo verbo Mat̄. xj. Confiteor
tibi pater domine celi ac terre. z
sequit̄. Omnia mihi tradita sunt a p̄-
meo. Arguit̄ ergo sic christiani dicūt
q̄ filius z pater vnus sunt quomodo

dicat confiteri coram patre suo deberet
magis dicere coram seipso. Itē si omnia
sūt tradita a patre. ergo nihil habet a se
ipso. et sic ex se est oīno deficiens. Ad
primū supra declaratū est argumento
xij. quarte cōsideratōis huius libri p
scripturas hebreorū qd xpus est deus et
homo. deus ab eterno et homo ex tpe.
Item declaratū est supra libro. i. in ap
tione. xij. thesauroz qd ihesus nazarenus
est verus cristus. et qd in eo sunt distin
cte nature. ideo fin qd deus dicit Ioh.
p. Ego et pater vnū sumus. scz in essentia
distincti tamē in psonis. fin aut qd ho
mo dicit Ioh. xliij. Pater maior me
est. et sic orat corā patre et confitetur. Qd
aut subdit si habet oīa a patre. ergo ex
se est oīno deficiens. Dicendū qd hec p
positio est vera. Christus inq̄tū homo
est creatura omnis creatura sibi relicta
in nihilū caderet sicut est de nihilo. Et
ideo potest ista cōcedi cū reduplicatio
ne. xpus inq̄tū homo nihil est ex se s
oīno deficiens. Si aut ex dictis aliq̄s
arguat qd idem sequit de xpo inq̄tum
deus. qd quicqd habet filius inq̄tū de
us habet nascendo. et p cōsequens ha
bet illud a patre. et sic ex se nihil est sed
est oīno deficiens. Dicendū qd nō seq̄t
quia fili⁹ a patre accipit idē esse cuz eo.
Nam diuinū esse nō est multiplicabi
le. et ideo sicut pater ē necesse esse sic et
filius. et sic nō potest dici deficiens. naz
eandē deitātē. potentiā. sapienciā. et sic
de alijs absolutis habet cuz patre. Qd
aut in diuinis sit pater et filius nō solū
ptz ex nouo testamēto s etia ex veteri.
Esa. ix. Filius datus ē nobis: et vocat
nomē eius admirabilis. psaltius. de
us. fortis et c. Ex quo patet qd in diuinis
est filius et p cōsequēs pater qd relative
dicunt adinuicē et posita se ponūt et p
empta se pūunt. Non em pōt dici qd
de fili⁹ sit fili⁹ alius creatiuel finiti. nō
tamen sunt duo increati: aut duo imē

si. sicut nec duo dii. s vnus increatus et
vnus imensus. nullā em distinctionē
habent in deitate s solū in psonali pro
prietate. De trinitate psonarū et vnita
te essentie. dictū est supra argumento
xliij. quarte cōsideratōis huius libri qd
tū sufficit ad ppositū huius libri.

Contēdit iudeus probare qd
ihesus xpus nō est deus. qd cō
tradicens sibi est instabilis.

Omnū decimū argumentū iu
deorū ex euāgelio sumit ex illo
vbo Math. viij. Cū aut descē
disset ihs de mōte: secute sunt eū tur
be multe: et ecce leprosus veniens ado
rabat eum dicens. Dñe si vis potes me
mū dare et c. Sequit. Et ait ihs illi. Vi
de nemini dixeris: s vade ostēde te sa
cerdoti et offer mun⁹ qd precepit moy
ses. Ex his arguit sic iudeus. Ihs vo
luit sacrificiū qd fiebat in emūdatōne
leprosi. Alibi vo scz Math. ix. et xij.
dicit. Quicqd vult et non sacrificiū
et sic cōtradicit sibi et est instabilis in vo
luntate. Item idem arguit p hoc qd di
cit mūdato a lepra. vade nemini dixe
ris et c. Et alibi scz Luc. viij. dicit. Va
de ad tuos et narra q̄ta tibi fecerit do
minus. Itē alibi scz Math. x. et Luce
xij. dixit. Qui me confessus fuerit cor
am hoibus: cōfitebor et ego eū coram
patre meo. et sic ptz qd voluit sua facta
celari et publicari que sunt cōtradictō
ria. Ad primū dicendū qd nō valet. nā
eadē rōne p scripturā veteris testamē
ti quā iudeus confitetur esse veram pba
reū deum esse mirabilem. quia Gene.
viij. cap. dicit de sacrificio Noe. Odo
ratusq̄ est dominus odore suauitatis
et sic fuit tibi placitū. Item in Exodo
Leuitico et alijs libris veteris testamē
ti precepit deus sibi offerri sacrificia tā
q̄ sibi placita. et Esate. primo capitulo
dicitur holocausta aricrum et adspem

pinguiū z sanguinē hircorū z vitulorū
nolui z psalmo. xxxix. sacrificiū z obla-
tionem noluiſti zc. hec em non arguūt
dei mutabilitatem: nāz ipe imutabilis
mutabilia operatur sicut incorporaliſ
corporalia. Quod autēz ihs dixit alle-
gando dictum osee pphete. vi. capitu.
misericordiam volo z nō sacrificiū nō
dixit hoc sacrificiū veteris legis repro-
bādo: hēbāt em tūc cursū suū z habue-
rāt vsq; ad mortē xpī. Sz b dixit opa
misericordiē sacrificijs pponēdo: nā hnt
duplicē bonitatem vna ex genere qz
sunt virtutis moralis. aliā ex caritate:
quia qñ sunt ex caritate habent boni-
tates meriti vite eterne. Sacrificia ve-
ro veteris legis non habebāt bonitatē
nisi ex fide z dilectōe offerentiū. Ideo
dicit Gen. iiii. ca. respexit dñs ad abel et
ad munera eius: qñ dicit munera sue-
runt accepta sibi ppter bonitatez offe-
rentis. Quā autē isto modo intellexerit
ppha vel potius dñs p ppham patz p
textū ibidez q talis est: misericordiam
volo z non sacrificiū z scientiāz dei:
plusq; holocaustum. Per hoc q dicit
plusq; holocaustū que sunt quedāz sa-
crificia pater q nō loquebat holocau-
causta reprobando eis sciam dei perfe-
rendo z eodē modo de opibus miseri-
cordiē respectu sacrificioz: z b idē ptz
ysa. j. ca. Postq; dixerat dñs holocau-
sta arietū z adipē pinguiū z sanguinē
hircorū aut vitulorū nolui. Subdit qñ
te iudiciū subuenite oppresso iudicate
pupillo defendite viduaz z venite z ar-
guite me dicit dñs. Si fuerint peccata
vra vt coccinuz qñ nix dealbabunt zc.
Ex quo patet manifeste q opa miseri-
cordiē z iustitiē magis erant delectua
culpe z meritoria gloriē habende cbrī
sti tpe q sacrificia legis. Quā aut arguit
q ihs aliqñ voluit facta sua celari z ali-
quando publicari fuit valde rōnabile
Nam omnis eius actio fuit nostra in-

structio. Expedit autē imperfectis opa
sua celare ne per vanāz gloriā extol-
lantur. Et expedit aliquando maxime
pfectis opera sua bona in publico po-
nere ad dei gloriā z pxiimi edificatōez
Quantū ad pñā dicit ihs Math. vi.
te autē faciente elemosinā nesciat sin-
stra tua quid faciat dextera tua. Et qñ
rum ad scdm: sic luceat lux vestra corā
hominib⁹ vt videant opera vestra bo-
na z glorificent patres vestrū qui in ce-
lis est. Math. v. Sic etia patres ve-
teris testamenti aliq bona opa fecerūt
occulte z aliqua publice. Helias
em filiū vidue saraptane suscitauit se-
dere in suo cubiculo ad consolationē
mātris vidue. iij. Regū. xvij. ca. z ignē
de celo fecit descendere super holocau-
stum suū ad declarationem diuinitatē
vere publice scz corāz rege achab z po-
pulo israel. iij. Regū. xvij. ca. Similit
helisens multiplicationem elei ad vi-
due sustentationem z filioz eius z ad
satisfactionem creditorū sciendam fecit
secrete scilicet clauso ostio vt habetur
iij. Regū. iij. ca. z milites sirie volen-
tes eum capere acrisia pmissus duxit
eum in medio samarie corāz rege isra-
el z populo ciniteris vt habet. iij. reg.
vj. ca. Patet igit ex pdictis q ihs rati-
onabiliter aliqua facta sua bona pub-
licauit z aliqua occultauit.

Contendit iudeus probare
q pater filius z spū sanct⁹ non
sunt vnius essentie quia vnum
principiū dimittitur ab vna p-
sona qd nō dimittitur ab altera
Exū decimū argumentū iude-
orū sumit ex euangelio ex illo
loco Math. xij. omne peccatūz
z blasphemia dimittet hominib⁹ spū
tus autē blasphemie non dimittet. Et
quicūq; dixerit verbuz contra filiū ho-
minis dimittetur ei: qui autēz dixerit

Liber

contra spiritū sanctū non remittet ei: neq; in hoc seculo neq; in futuro. Ex his arguit sic in deus. Vos xpiani dicitis q; pater et filius et spūs sanctus sūt vnus essentie et vnus volūtaris quo modo ergo dicit vbi seu blasphemia contra spiritū sanctū et non contra filiū et patrem: et quā vnus dimittit peccatum vel blasphemiam sine alio. Nec em̄ que vident hī ex verbis ihu implicari contradictionē si sunt vnus essentie et vnus blasphemator: et alit̄ nō: seq̄t̄ q; idē blasphemator et nō blasphemator et si sūt vnus volūtaris et alit̄ remittit et alit̄ nō: seq̄t̄ q; idē remittit eidē blasphemanti: et non remittit que sunt contradictoria. Itē de anima blasphemantis spm xpī sepata quero dicit in deus vbi sit scilicet in celo vel in gehenna. Si dicat q; in celo sequit̄ q; spūs sanctus impotens ē ad puniendū blasphemiam illatā sibi et ab eo non remissam. Si aut̄ dicat q; ē in gehenna sequit̄: q; pater et filius sūt impotentes ad saluandū eā cū remiserint blasphemiam. Itē si duo remittūt scz pater vel filius et spūs sanctus non remittit qd̄ p̄ficit blasphemanti: et qd̄ si bi nocet si spūs sanctus non remittit: ex q; pater et filius remittūt ei. Ex his ergo q; vident̄ friuola et contradictionē implicantiā que tñ sequūt̄ ex verbis ihu nazareni: concludit iudei q; ei⁹ doctrina nullius sit momenti. Satis p̄t̄ intelligentibus q; obiectōes iste p̄cedūt ex ymaginatione falsa circa articulos sancte trinitatis: q; articulus satis ē declaratus supra ca. xliij. quarte considerationis hui⁹ tercii libri ex scripturis hebraicis: nō solum q; in essentia diuina sint plures s; q; sunt tres et solum tres nec est contra intentōem antiquoz hebreoz dicere pluralitatē in deo duz tamen vnitas essentie teneat q; nos xpiani tenamus firmiter et confitemur fideliter. His ergo suppositis r̄ndendū

Tercius

est obiectiōes. Circa qd̄ sciendū q; ad saluatorē Math. xij. distinguit blasphemiam cōtra filiū hominis a blasphemia contra spiritū sanctū. Primaz vocans verba iudeoz nequiter plata cōtra benignitatem humanitatis sue. Cōme-
debat em̄ et bibebat cū hominib⁹ etiā aliquando cū peccatoribus sicut elementissimus medicus cū egrotis: et p̄terea iudei vocauerūt eū voracem et potatorē vini publicanorū et peccatorū amicū vt habet Math. xij. capl. et hanc blasphemiam dicit saluator remissibilem eo q; erat excusabilis in parte ex consideratione fragilitatis hūane. Secūdam vero blasphemiam vocat verba cōtra deitatem suam nequiter dicta. Videntes em̄ ab eo fieri expulsionē demonū illuminationē cecorū suscitationes mortuorū et similia que non poterant fieri nisi virtute diuina. Iudei tamen ea nequiter attribuebant virtuti demonis dicentes. Math. xij. ca. Hic demonia nō eijcit nisi in beelzebub p̄ncipe demoniorū et hanc blasphemiam dixit saluator irremissibilem: nō simpliciter s; de difficili remissibilem. Nam ex parte blasphemantiū non erat aliq; excusabilis rō in toto vl̄ in pte q; talis blasphemiam p̄stat p̄ncipio remissionis peccatorum q; est virtus diuina: et quia eadē deitas est in trib⁹ p̄sonis. Itē blasphemans contra vnā p̄sonā blasphematur etiā contra aliā: et sūt q; eadē bonitas est in tribus: id vna p̄sona nō remittit sine alia. Nā opera trinitatis sunt indiuisa. Remissio tñ peccatorū aliquando p̄sonę spiritū sancti attribuit̄: quia p̄ncipius remissionis hui⁹ est bonitas q; est attributū spiritū sancti. Pater igit̄ q; obiectiōes iudei sup̄ap̄sue procedūt ex falsa ymaginatione. Restat aut̄ ostendere q; irremissibile dupliciter dicit̄: vno modo contradictionē id ē nullo modo remissibile. Alio modo contra

rie. i. de difficili remissibile: hoc modo pater. v. meth. ubi dicitur qd impossibile est i. irasibile. vno modo dicit qd nullo modo potest fieri vel transiri. Alio modo qd de difficili potest. Hoc etia declaratur de cōi modo loquendi. Dicit enī de ceco pfecto q non potest videre simpliciter et de cecutiente q non potest videre qz videt cum difficultate. Tercio modo hoc declarat ex modo loquendi scripture veteris testamēti. Josue em considerans difficultatem ppli ad bonū z puitatem ad malū dicit Josue vlti. ca. non poteritis fuisse dño rē. nō intellexit de impossibilitate simplr: s de difficultate. Nam ibi subdit q inuit sedus inter populū z deū vt fuiret dño. Item Hier. xii. capi. Si pōt eripere mutare pellem suā z pardū varietates suas z vos poterit bene facere cū didiceritis malū. Quor em eblops z pardus possunt mutare pelles suas h est impossibile simpliciter. Sed q assuetus ad mala reuertat ad bene agendū non est impossibile s difficile eo q habitus virtuosus inclinat ad male agendū p modum nature. Exemplū autē habetur in manasse rege qui dum vixit fuit assuetus in pessimis z tū finaliter reductus fuit ad bonū virtutis vt patet ij. paltp. xxiiij. z in fine libri ubi ipsius ponit oratio. Qd autē in deus qrit vltimo de anima blasphemantis ubi sit. Dicendū q si recessit a corpe cū peccato blasphemie est in inferno. Si vō recessit totaliter expedita qntū ad culpā z penam est in celo. Si autē recessit liberata a culpa s adhuc ad penā tpalez obligata detinet ad tps i purgatorio donec purgetur z sic ad gloriā transferatur nec aliqua psona diuina ē impotens ad saluandū eum vel puniendū quia sicut tres psonae sunt vnus deus: ita sunt vnus omnipotens ad faciendū de creatura quicquid placet sibi fm oz

dinem sue sapientie z iustitie.
Qd ihesus xp̄s non est verus deus qz dicens q venit saluare quo d perierat p̄tradicat sibi ipsi loquens parabolice.

Decimū septimū argumentū indeoz ex euangelio sumit ex illo loco Math. xviij. Qd est voluntas ante p̄m vni qui in celis est: vt pereat vnus de pusillis istis z ibidē p̄mittit venit filius hoīs saluare qd perierat. Item Math. xiiij. c. dicit Ideo in pabolis loquor: eis qz videntes non videāt: z audientes nō audiant neqz intelligunt. Ex his arguit sic in deus Si venit ihesus saluare qd perierat vt dicit: z tū loquebat p̄ccatib⁹ pabolice vt non intelligerent nec qd p̄s puerterent vt ibidē vt in euangelio subdit. Ista sibi uiden⁹ manifeste cōtradecere sez q quereret salutē pctōz z non q̄reret nec veller. Itē istud vltio dñi destruit verbum dñi ezechiel. xviij. ca. Nolo mortem pctōis: s vt magis puerteret et uiuat. Dicendū q xp̄s nō semp loq̄bat turbis pabolice s aliqui plane z aperte tractans ea q sunt de necessitate salutē vt patet Mar. v. ca. z. vj. z. vij. ubi tradit formam perfectionis euangelice. Sed qm̄ frequenter ad eius p̄dicatōnem veniebant homines maligni non ad discendum: s ad insidiandū ei. Itē tunc loquebat pabolice vt non intelligerent ne daret sc̄m canib⁹ z poneret margaritas ante porcos. Aliqñ etiam fidelib⁹ z deuotis loq̄ns pabolā p̄mittēbat z postea exponēbat vt ex p̄missione pabole v̄itas gratiof capet z hīc mod⁹ coit in ecclē p̄dicatōib⁹ obfua. Itz igr qz ibi aliqui loq̄bat pabolice z aliqui plane z hoc rationabiliter. Naz ezechiel z alij pphē frequē vtroqz mod⁹ loq̄bant vt pz eo z libros intuent: mox p̄fē etia aliqui loq̄bat pplō velata facie

q ij

Liber

Aliqñ vero sine velamine. Itē iude⁹ ar-
guens contra ihm eo q̄ dicit in pabol
loquor eis vt videntes non videant zē
Arguit d̄ deū veteris testamenti z per
psequēs seipm dicit em̄ dñs ysa. vi. Ex
ceca cor: ppli huius z aures ei⁹ aggra-
ua quā auctoritatē ibs ita allegauit tā-
q̄ impletam in sua p̄dicatōe p quam
simplices z illiati fuerūt illuminari in
aplis z sacerdotes z scribe fuerūt exce-
cati. De causa hui⁹ cecitatis dictū fuit
supra p̄sideratōe p̄ma hui⁹ terciij libri.
Nec obstat q̄ verba ysaie sunt hic aliq̄
liter mutata. Nā apli z euangeliste al-
legantes scripturā veteris testamenti
magis curauerūt allegorie sensum q̄
verba. Nec autē excecatio fuit ab anti-
quis doctoribus in deoz exponētib⁹
in libro Alre. i. decoris illud q̄ dixit
moyses deutronomij. xij. c. generatio
praua atq̄ puerfa heccine reddis dño
popule stulte z insipies. glosa stulte in
his qui p̄cesserūt insipiens ad futurū
seculū p q̄ intelligit tempus messie i
glosa hebraicis vbiq̄. Nā aut vltimus
dicit ihm destruere vbi dñs dicens.
Nolo mortē pctōis zē. non valet. Nā
in p̄p̄o sunt aliqui pctōres penitētes:
z aliqui obstinati. De penitētib⁹ di-
cit dominus verbū istud z multa con-
silia. De obstinatis vero dicit p̄mā
rōem aspaz z totalē destructōem Job.
xxj. ca. ducūt in bonis dies suos z i pū-
cto ad inferna descendūt: z b̄ patet per
effectus de thore z sibi adherentibus.
numeri. xvj. Et s̄ arguit iudeus ip̄s
destruxisse dñi verbū eadez rōne sequi-
tur q̄ destruit deus verba sua q̄ est
iniquū z d̄ seipm maxime in verb vbi i
eodē contextu l̄e talis modus loquē-
di contrari⁹ de obstinatis z penitētib⁹
frequent inuenit. Vñ exodi. xxij. ca.
dicit Ego occidam scilicet obstinatos
z ego viuere faciā scz penitētes. z. psal.
lxvj. Qñ occideret eos q̄rebant euz z

Tercius

reuerterbant zē. Decisio refert ad ob-
stinatos pctōres. Reuersio vero ad pe-
nitētes qui alioz pena territi reuer-
bant z penitebant.

Contendit q̄ ihesus xps non
est deus qz orauit

O Ecimū octauū argumentū in-
deoz ex euangelio sumit ex il-
lo verbo Math. xxvj. ca. tūc ve-
nit cū illis ihesus in villaz que d̄r geribe-
mani z dixit discipulis suis: sedere hic
donec vadaz illuc z orem. Ex b̄ arguit
sic iudeus. Si ihesus est deus quō ora-
uit ip̄s em̄ dei nō est orare: s̄ ab alijs
orari vt sic liceat loqui. Per supius di-
cta facillius istud argumentū iudaicū
soluit: qz declaratū est supra p̄ scriptu-
ras hebreoz q̄ messyas in veteri testa-
mento p̄missus futur⁹ erat verus ho-
mo z verus deus in vna p̄sona. Itē q̄
redempturus erat mundū p passionē
suā in humana natura. Itē q̄ ibs naza-
renus est verus messias iudeis p̄mis-
sus: iō habuit corpus passibile et mor-
tale p n̄ra redemptione vsq̄ ad suā re-
surrectionē in q̄ habuit corpus immor-
tale z gloriosum. Dicendū ergo q̄ ibs
nazarenus in humanitate p nob̄ assū-
pta in q̄ est minor patre orabat eum p
nobis sicut scribit ysa. liij. z p trāsgres-
sionibus orauit vt scz non perierent q̄
caplm̄ intelligit de xpo ad l̄fam sicut
supra sepe declaratū est. Oravit etiam
pro seipso Jobis. xvij. capitulo pater
clarifica filiū tuū zē.

Contendit Ihesus xps nō
est deus qz fuit tristis z timuit

O Ecimū octauū argumentū in-
deoz ex euangelio sumit ex il-
lo loco Math. q̄ supra. Assum-
pto petro et duob⁹ filijs zebedei cepit
tristari z mest⁹ esse: tūc ait illis. Tristis
est aia mea vsq̄ ad mortē. sequit. pcti-
dit in facie suā oras z dices p̄ si possi

bile est transeat a me calix iste. Ex his arguitur in deo dupliciter. Primo sic. scilicet unusquisque audit de deo loqui tremante et timente cum deus sit omnipotens ad faciendum quod vult sine difficultate. Si autem dicatis quod iste timor et tremor in carne fuit: non in anima: quis est ita fatuus qui ignoret carnes dolere et timere nisi per animam. Item secundo per hoc quod dicit transeat a me calix iste etc. patet quod eo non fuit virtus ad salvandum vitam suam et carnem. Respondetur per supposito quod sepe supra declaratum est quod istud est verum deus et verus homo. Ad primum dicitur quod timor et tremor et similia non fuerunt in natura divina: quia hoc est impossibile nisi tamen metaphorice sicut Genesim. vii. ca. dicitur et tactus dolore cordis intrinsecus de lebo inquit hominem quem creavit a facie terre. Sicut nec in natura humana quantum ad partem anime superiorem que est intellectiva in qua ibi ab instanti sue precepti omnis fuit comprehensor et summo gaudio fruebatur. Sed quantum ad partem anime inferioris que dicitur sensitiva et est in organo corporali in qua ipse fuit viator fuerunt predicta ad opus nostre redemptionis: et ut in ipso ostenderet vere natura sensibilis contra futuros hereticos qui dicebant erat quod christus non habuit corpus passibile sed celeste. Ad secundum cum inducit transeat a me calix iste. Dicendum quod hec petitio erat sensualitatis sicut morientis qui naturaliter horret mortem: sed erat rationis sicut proponentis tamen per quam tamen ratione ihesus acceptabat mortem quia voluntas rationalis in eo erat totaliter voluntati divine conformis. Ideo dicebat veritatem non mea sed tua voluntas fiat. et accipit hic voluntas per appetitum sensitivum quem appetitum intellectus superabat. Ideo de ipso scribitur ysaiah. liii. cap. Oblatus est quia ipse voluit. in hebreo sic habet: angustatus est quia ipse voluit. et infra eodem capitulo dicitur ipse tradidit in mortem animam suam

et cum sceleratis reputatus est: et propter hoc dicebat Mattheus. xxvi. ca. Spiritus quidem promptus est. id est voluntas rationis prompta est ad mortem caro autem infirma. id est sensus animalitas: et hoc invenit non solum de ihesu nazareno sed etiam in martiribus in nono testamento: sic patet de multis et etiam in veteri testamento de Machabeis ab antiocho tormentatis et de helezaro de quo dicitur. ii. Machabeorum. vii. cap. sed cum plagis periretur ingemuit et dixit Domine qui habes sanctam scientiam tu scis quia cum a morte possem liberari graties corporis sustineo dolores: sed animam autem. id est partem anime superiorem libenter hec patior. Ad autem arguitur iudeus quod caro non dolet timere et tristari nisi per animam hoc est verum de anima sensitiva: sed quia nescit distinguere inter sensum et intellectum ideo facit ridiculosum argumentum.

Contendit quod christus non est deus quia iuit ad ficulneam ad perquirendum fructus qui non habebat nisi folia et quia maledixit ei cum nihil nocumendi sibi fecerat

Responsum argumentum iudeorum per euangelium sumit ex illo quod scribit Mattheus. xxi. Mane autem revertens in civitatem esurivit et videns ficum arboris unam secus viam iuit ad eam et nihil invenit in ea nisi folia tamen: et ait nunquam ex te nascatur fructus in semper nunquam et arefacta est continuo ficulnea. Ex his arguit sic iudeus. Si ihesus fuisset deus cognovisset a longe fructum ficulneum non habere nec ad eam fuisset. Item cum ipse dicit benefacite his qui oderunt vos: quoniam maledixit arbori qui nihil novum erit sibi et ideo videtur hoc fecisse ex ire per turbationem. Dicendum quod ihesus non solum in quantum deus quem nihil potest latere sciuit fructum in arboris non esse sed etiam in quantum homo quia quilibet etiam satis simplex poterit illud scire cum

non esset tempus ficor vt dicit Mar-
ci. xj. ca. Ad qd ergo fuit ad arborē fru-
ctu vacuā. Dicendū q sicut pphē vete-
ris testamenti aliqui pphetabāt verbis
aliqui sensibilibus signis. sicut Iheremi-
as pdixit destructionē ciuitatis iherlm
p caldeos et portauit cathenas ligneas
in collo suo vt hētur Ihere. ca. xxviii.
ad significandū q populus iherlm
vinculus ducere in captiuitatē. Ita ihs
q hic dicit ppha magnus. x. ca. et de q
pdictū fuit dentro. xlii. c. pphaz susci-
tabit vobis deus de fratribus vestris et.
destructionē ciuitatis iherlm futuraz p
romanos pdixit Luce. xix. eo q nō co-
gnouisset ipus visitationis sue scz per
xpm. Que quidem cognitio ad sacer-
dotes et legis pios ptinēbat et ideo de
fectū eor et punitiōē signauit p sensi-
bile signū arboris fructu carentis. naz
ipse veniens ad sacerdotes et legis pios
quor fructū boni esuriebat vacuos bo-
nis opibus inueniebat et p maledictio-
nem arboris eos a deo maledictos si-
gnificauit. Et per eius arefactionē eo-
rum destructionē pfigurauit. Naz po-
stea capta ciuitate p romanos cū sacer-
dotes misericordiā peterent: titus ius-
sit eos occidi dicens eos esse de gene-
res dei qui templo destructo cuperēt
supiuere. Patet igit ex pdictis q ihe-
sus circa ficulneam nihil faciebat ex
ignorātia seu pturbatione treis ex ma-
gna rōne et misterij significatione.

Contendit q ihesus christus
nō est de⁹ q accepit ab alio po-
testatē dicens data ē mibi ois
ptās in celo et in terra

Consequenter primum argumētū iu-
deor ex euangelio sumit ex il-
lo verbo Math. vlii. ca. data ē
mibi ois ptās in celo et in terra. Ex h
arguit iudens q ihs non sit deus qui
ex se ē potentissimus et ab alio non ac-

cepit potestatem. Si autē dicat q a pfe
data est sibi potestas hoc non valz: qz
xpiani dicūt patrem et filiū esse eqles.
Dicendū q in ihs duplex est potestas
sicut est duplex natura. Vna est ptās
diuina quā habet ab eterno non tamē
a se: s; a patre a quo est distinctus in p-
sona: non tñ in hoc mino: est patre qz
ab eo accipit eandem in numero natu-
rā et ptatē. Sic sepius supius dictū est
tñ ihs non loquit hlc de ista potestate:
s; de alia quā a deo accipit in humana
natura. Nam ab iestanti assumptionis
hūane nature ad psonaz filiū illa natu-
ra habuit excellentiā sup omnē creatu-
rā auctatiue: non tamē executiue. naz
inter omnes apparuit in forma seruī
hūana natura passibili ppter misterij
nostre redemptionis ad implendū s;
cui fuerat pdictū ysa. liij. Vere lāguo-
res nostros ipe tulit et dolores nostros
ipe portauit. Disciplina pacis nfe sup
eū et liuore eius sanati sumus qd intel-
ligitur ad lram de xpo etiā fm antiqs
doctores hebreor put dictum fuit su-
pra libro pmo in apitione noni thesauri.
S; in sua resurrectione accepit hāc
ptatem executiue: id tūc dixit: data ē
mibi ois potestas et. Tamē in iudicio
finali oia plenius erūt subiecta sibi sic
ōndit apostolus ad Hebre. ij. ca. Per
hanc tamen ptatem q finita est non est
nec erit equalis deo patri. Sic ergo pa-
tet nūcio ad obiecta iudeorum ex euā-
gelio.

Contendit q ihs christus nō
ē vnus deus cū pfe et spūs acto
qz ipse descendit i vterx Mgini s
et non pfe et spiritus sanctus

Consequenter secundū argumentū
iudeor accipit ex vbiis xpiano-
rū Vñ dicit iude⁹ sic vos xpiani
dicitis q ē vn⁹ creator et q xps vester ē
fili⁹ eius et q descendit de cel sine sega.

None a p̄re z a sp̄sctō. q̄n ergo vos dicitis q̄ filius descendit in vtero v̄ginis quero si tūc pater z sp̄sctus fuerunt ab eo separati aut nō. Si dicatis q̄ sic: ē dicitio in verbis v̄ris q̄ dicit q̄ descendit sine separatione ab eis. Si v̄o dicat q̄ non: sequit̄ q̄ pater z sp̄sctus sunt incarnati sic z filius qd̄ vos negatis. Dicendū q̄ descendit filius in vter̄ v̄ginis non est intelligendus p̄ motū localem: s̄ p̄ nouū effectū in v̄rgine: q̄ qd̄ effectus ē coniunctio diuine nature et hūa ne in vna p̄sona. Hec igit̄ p̄dictio potest cōsiderari dupl̄r. Vno mō effectus ē sic facta fuit a trib⁹ p̄sonis sc̄z a p̄re z filio z sp̄sctō: nā eorū opa sunt in diuina. Alio mō terminatiue ē sic illa p̄dictio terminata est ad p̄sonam filij: p̄p̄t qd̄ sol⁹ filius d̄r incarnatus: licet aut̄ ad h̄ nō potest poni exemplum q̄ nō h̄eat plus de discōueniētia q̄ de cōueniētia tñ q̄ntū ad aliqd̄ potest poni cōueniens. Ponat̄ igit̄ casus. plato socrates. cicero. tractat̄ m̄rimoniu berthe cū sote qui est media p̄sona. Si igit̄ q̄ rat̄ a quo est effectiue ista m̄rimonialis p̄dictio: p̄t̄z q̄ a tribus. Si aut̄ q̄rat̄ ad quē ē terminatiue p̄t̄z q̄ ad sortem tñ p̄pter qd̄ ip̄e solus d̄r ē berthe maritus. Sic suo modo ē in p̄posito: quia licet p̄r z filius z sp̄sctus sint vni in natura: tamē sunt distincti in p̄sonis. Incarnatio vero terminata est ad filium put̄ p̄sonaliter distinguit̄ a patre z sp̄sctō: non tñ dicit̄ separatus ab eis: q̄ nomē separationis nō accipit̄ in diuinis p̄sonis quia significat̄ diuersitatem essentie non aut̄ sic nomē distinctionis. Item habemus aliud exemplū in tribus domicellis induentib⁹ tertiā illarū de quibus potest dici q̄ quicqd̄ facit vna facit alia. vna tñ sola iduit̄. Eodem mō dicendū ē q̄ opus incarnatōis aliq̄n attribuit̄ p̄ri vt ibi. Cum aut̄ venit plenitudo t̄pis misit̄ deus filiū suū zc. ad Gal. iij. Quq̄ autē filio attribuit̄

vt ibi Exiit a patre z venit in mundus. Johannis. xvi. ca. Quq̄ attribuit̄ sp̄sctō sancto vt in simbolo. Qui conceptus est de sp̄sctō: s̄ hec tō dicunt̄ q̄ opus incarnationis fuit maxime potētie sapientie z bonitatis que tribus p̄sonis attribuuntur solus tñ filius terminatiue vt dictū est indutus est veste carnis hūane iuxta illud ad Philippen. ij. Exinanuit̄ seipm̄ formā seruī accipiens ī similitudinē hominū factus et habitu inuentus vt homo. Sic igit̄ pat̄z q̄ ad dictū xp̄ianorū de incarnatōe nō sequit̄ dicitio sen aliud inconueniens.

Quia ihesus christus nō ē de⁹ q̄ fuit missus siue mittens

Vicesimūtertium argumentū in deorū est. Quero vobis xp̄ianis dicit̄ iudeus: vtrū videlicet xp̄s fuit mittens vel missus. Si dicatis q̄ missus: q̄s vnq̄ audiat̄ deū missum ad alterū: q̄i dicat hoc est ap̄tum mendaciū. Si aut̄ dicatis q̄ ē mittens vos facitis eū mendacem: q̄ dicit̄ Iohis viij. z ego non sum solus s̄ ego z q̄ misit me pater. Dicendum q̄ dei filius ē mittens z missus. fuit em̄ missus ī mundum a patre z sp̄sctū sancto in sua incarnatione benedicta sicut sup̄ius fuit declaratū argumentū. xxiij. q̄te cōsiderationis p̄ aut̄tem ysa. xlvij. z nunc misit me dominus z sp̄sctus eius hec dicit̄ sanctus tuus redemptor: isrl̄. Est etiam mittens sp̄ritum sanctum sic dicit̄ Iohannis. xv. mittat̄ vobis sp̄ritū veritatis zc. Circa qd̄ sciendum q̄ missio alicuius ip̄onat̄ duplices h̄itudinē vnam ad mittentem scdm̄ quam aliq̄ modo missus procedit̄ a mittente. Alīam ad terminum ad quem mittit̄ fm̄ quam missus est vbi prius non erat vlt̄ est ibi alio mō q̄ prius: licet aut̄ ī diuinis n̄ sit p̄cessus vni⁹ p̄sone ab alia fm̄ motū localem vel separatōē realē: tñ est

q̄ iij

ibi processus fm origine qz fili⁹ pcedit a
pater spūscū ab utroqz sic iqr filius
z spūscū habent hūdinē ad mūtē
tem. Habet etiā hūdinē ad finem
missionis nō tñ sic intelligēdo qz inci-
piāt eē vbi pri⁹ nō erāt simplr quia de
necessitate sunt vbiqz p essentia potēti-
am z pntiam sicut patet Iher. xliij.
Celū z terrā ego impleo dicit dñs. Sz
sic intelligēdo qz incipiāt eē vbi prius
erant. tñ alio mō dicit fili⁹ missus i mū-
dū a pte qñ incepit ibi eē vt hō vbi ta-
men prius erat vt de⁹ Job. i. ca. In mū-
do erat mund⁹ p spm sac⁹ z mund⁹
eū nō pgnouit. In pparauit zc. z spū-
ritūscū sūt dī missus aplis visibilib⁹
qñ sup eos apparuit signovisibilib⁹. Nā
hoc mō pri⁹ nō erat ibi. z quotidie mūt-
tē inuisibilib⁹ ad scificadū creaturas
rōnālē. qz incipit ibi eē p grām scificā-
tes. vbi tñ pri⁹ erat p eēntiā pntiā z po-
tentiā. Ad argumentū iudei patet qz nō
est contradictio. quia licet fili⁹ sit mī-
tensz missus nō est fm idem.

Contēdit qz iesus crist⁹ non ē
de⁹ qz locut⁹ ē sathā studet ad
interficiendum me.

Quod si in quartū vltimū argu-
mentū iudeoz est in libro simo-
nis cephe dīc Ihs. Ecce sathā
studet ad interficiendū me de manu
dñi z nō dabit me in manu sathan. Ex
hoc arguit iude⁹ dicens. Quare nō cō-
fundiminos xpīans dicere istū deū
sic loqntē. Dicēdū qz iste iude⁹ falsuz
accipit. Nam in eplis petri aut alibi nō
inuenit hoc dcm a ihu nazareno tamē
si hoc dixisset factū fuisset nullū incō-
ueniens seqret. Nā supra declaratū ē
qz ihs est ver⁹ de⁹ z ver⁹ hō in vna perso-
na. ipe vero sicut de⁹ pmissit se inqnuiz
hō a diabolo rēptari z de loco ad locū
portari vt supradcm est. z qz p⁹ z spūscū
sanctus sunt vnus deus cū eo. Ido ab
ipso fuit etiā ista pmissio. Ido si sathan

hoc mō fuisset pmissus querere qz in-
deus allegat falso nullū inconueniē-
seqretur. Patet etiā iudei falsitas vt
dicit Nicolaus de lira p hoc qz obiecti-
ones suas in apto mēdacio imiauit.

Tractat de bello iudeoz p ar-
gumēta sumpta ex natura z al-
legat cōtra legē christi. xliij. i
possibilia.

Extra cōsidera-
tio est de bello iudeoz per ar-
gumenta sumpta ex natura.
Sicut em mille nocēdi modos habet
diabol⁹ sicut iude⁹ fili⁹. Cū em mise-
rabiliter duo bella pria pddiderūt tāqz
homines sine lege. ad speculū nature
severtentes viginti quatuor impossibi-
lia nature mouēt contra nostruz fidei
foraliciū. si fore possint illud expug-
re ac si musca volatu alaz suaz nitere
tur obscurare claritatem solis.

Impossibile ē deū inqnarī qd
tamē sequeretur si icarnaretur
in corpore mulieris.

Rimū impossibile mouet cir-
ca incarnatōz filij dei. Arguit
ergo iudei sic. Impossibile est
deū inqnarī ergo impossibile est deū
incarnari. ascedens est cōster pcessum
h pntia. pbat. qz ad oppositū conseqn-
tis seqt oppositū ascedētis. Seqt em
si possibile est deū incarnari. ergo
possibile est deū inqnarī. qz si de⁹ icar-
naret ingrederet in corpe mulieris qd ē
res imūda z pster inqnarē. Respōde-
rur negādo conseqnriā z ad pbatōnez
qz ex incarnatōe in corpe mulieris seq-
tur inqnatō. cū mulier sit res imūda
z ex contactu immūdi polluit tangēs
Dico qz hec probatō nulla est. quia cū
lux solis tangat res imūdasz non inq-
net. qnto magis de⁹ qz solem facit: inq-
narī a nullo immundo potest. Item z

si concederet de alijs mulierib⁹ qz in
mūde sint devirgine tamen matre del
nullaten⁹ concedit qz ipa mūdissima
fuit. De ipsa em̄ prophetavit Iheremias
ca. iij. Nouū faciet domin⁹ sup
terram mulier circūdabitur. in q̄ ostē
dit qz hec mulier mūdissima fuit in cō
ceptu suo et natiuitate. alia non esset
nouū. qz antiquū est mulieres concipi
et generari in peccatis. Itēz alij infan
tes inq̄nant in ventre matris z istud ē
antiquū sed fuit nouū in ventre virgis
qz vir ille de q̄ loq̄tur propheta. plenus
scientia et virtute ab instanti sue cōce
ptionis immūdisimo illo vtero mū
dissime contineret. nec maricem mu
lieris quaz deus ordinavit locū natu
re humane concipiende reputare de
bem⁹ locū immūdū nec malū sed tāq̄
meliozem datū ab eo nature humane
in actu. qz ibi intravit spūs sanct⁹
ad samphonem z ad Iheremiam et ad
Johannem baptistam z ibi int⁹ i cor
pore illo creat de⁹ de nouo animaz ra
tionalem in qualibet creatura que fu
it erit. De mūdicia etiam hui⁹ mulie
ris prophetavit salomon canticomm.
liij. ipaz laudando in persona dei pa
tris dicens. Tota pulchra es amica mea
z macula nō est in te. ecce q̄z clare abs
qz macula z immundicia ipam cōfitef
Item eam amplius laudando in eo
dem libro dicit. Sicut lilium inter spi
nas sic amica mea inter filias. Vocat
aut de⁹ filias suas oēs vrgines q̄ opera
castitatis pietatis z virginitatis fecerūt
Sed propter excellentissima opa vir
ginis inter filias suas eam lilium vocat.
qz si ille sint filie tamen cū aliquibus
spīs originalis vel ventalis culpe fu
erūt. Hec aut lilium iter spinas sine spī
nis culpez inmundicie. De mtr̄is
ergo iudee si in virgine mūdissima de
us tm̄ voluerit humiliari qz in ea sit in
carnatus sine inq̄natione quacūqz et

de ea nasci virgine permanente propē
nostrū amorem. Hanc em̄ hūilitatōē
videbis qz de⁹ ostendit moyfi in figu
ra qū se demonstravit eidem in figura
rubi. nūqd non erant multe alie arbo
res nobilissime. noluit tamen appare
re nisi in infimiore arbore vt summas
hūilitatem suam ostenderet. z sic non
cōburebatur de⁹ in rubo q̄ videbat ar
dere nec in virgine inq̄nabatur que ab
alijs sicut alie mulieres reputabaf cō
cepisse. z sic rub⁹ ardebatz non cōbu
rebat sed mansit integer z incorrupt⁹.
sic virgo maria integra z incorrupta
mente et corpore semper permansit.
In hac ergo virgine de⁹ descendit ibi
se hūiliauit verbū caro factū mūdissi
ma conceptione virgine z mūdissimū
thalamū. Et si dicat iude⁹ quō est possi
bile deū hūiliari cū sit altissim⁹. Dico
qz dei hūilitas nihil tollit de ei⁹ pfectō
ne sed extollitur z super exaltat eius ele
mentissima bonitas ex amore p hūa
ni generis redemptōe. qz ne sit tibi dif
ficile testimonijs legis tue pandere p
pono ei⁹ hūilitatem. qz non solū se hu
miliauit in virgine concept⁹ z devir gie
natus sicut dictū est. Sed z ultra se hu
miliauit humilissime inter homines
conuersat⁹ sicut declarat zacharias ca.
ix. Gaudez lexare filia syō ecce rex tu
us venit tibi in iustus z saluatorz ipe pau
per z ascendēs sup azimā. Ecce nimia
hūiliatio qz ille qui est dominus celo
rū z terre oimqz diuitiaz venit pauper
mansuet⁹ sine aliquib⁹ diuitijs mūdī.
z super azimā ascendens qvnuz miser
iudeus ignominiam reputaret. Pre
dicta ppheta ad literam etiā scōm he
breos intelligit de messia de quo pba
rum est supra argumento. xij. q̄te cō
sideratōis huius terciū libri. qz debe
ret esse deus z probatū est supra etiam
primo libro in apertione. xij. thesauro
rū qz iste verus messias deus z homo

est ihs nazarenus. Scdm testimoniū
est dauid pphē q in psalmo. cxxvij. i
persona dei loqns r ostendens q deus
nimis debebat hūiliari accipiēdo pre
ritū p futuro. Dicit. Credidi ppter qd
locutus sum ego aut hūiliari in nimis
Ego dixi i excessu meo omnis homo
mendax. Sed supple. Ego satisfaciāz
p omnib' illis q cōuersi fuerit ad me
scz p humilitatē passionis mee. Ideo
sequit. Quid retribuā dño p omnib'
q retribuit mihi. Calicē salutaris acci
piāz nomen domini inuocabo. Ec
ce quō declarat nobis fili' dei q licz sit
altissim' in excessu suo nimis tamē est
hūiliatus ppter nos. q nos oēs mēda
ces eē' si dicerem' q possum' facere
satisfactionē deo patri p culpa gener'
hūan'. Et q ei' vnigenit' fili' sic se hūi
liant ppter nos nō solū nascendo r cō
uersando inter hoies s etā factus pti
obediens vsq ad mortē crucis ppter qd
et deus exaltauit illū r dedit illi nomē
qd est sup oē nomē. vt dī ad Phil. ij.
Hinc est q credentes in xpo nō solū
exaltabunt in alia vita sed etā exalta
ti sunt in pnti. q est eis data potestas
super terram. r non credentib' ē abla
ta. sic em̄ impletū est canticū virginis.
Deposuit potentes de sede. s. iudeos i
credulos. r exaltauit humiles. s. credē
tes xpianos. Attēde ergo qnta fuit hu
militas xpi. non em̄ solū hūiliatū se
deo patri factus obediēs vsq ad mor
tē crucis. q erat vilior r turpior mors q
tunc dabat. sed etā nō contradixit dī
scipulo proditori ei vendenti. nec con
tradixit venditori. nec dīxit malicie
iudeorū ipm̄ eimenti. nec dīxit seniori
b' ppter ipm̄ falso accusantib'. nec con
tradixit pontificib' sacerdotū eū iudī
cantib'. nec contradixit pncipib' terre
ipm̄ sententiantib'. nec dīxit mīstris
iusticie ipm̄ crucifigentib'. omnia er
go q cūq in eo voluerūt facere facta sūt.
nec aperuit os suū in summa patien

tiaz hūmilitate vt impleat voluntatez
patris r vt nobis preberet exemplū hu
militatis. r si pphē voluntati diuine se
hūiliaue rūt. Hoc fecerūt vel ppter su
um xpīum interesse vel aliqua excusa
tione. sicut Noe obediens deo se hūili
auit faciendo archā vt saluaret se. abra
ham si dimisit terram hoc fecit vt libe
raret magnus fieret. Moyses excusa
uit se cū eū dñs misit ad pharaonem
dicendo q erat impeditus in lingua.
ysaas excusauit se dicendo q hūant
intervēperas. Iheremia s excusauit se
dicendo q erat puer. yonas q non po
terat Abacuc q non sciret. r sic d alij
Sed xps nūq se excusauit nūq mur
murauit. r sic patet summa humilitas
saluatoris in quo hūanitas ei' glori
cauit diuinitatē sup oēs diuinitas ex
altauit eū sup oia opa sua. Patz ergo
q diuine altitudini nō repugnat hūili
tas. nec ei' puritas virgineo vtero icar
nari. r quō etā dgo brā mūdissima est
et sine macula.

Impossibile q corp' christi sit
eiusdē rōis cū nō cū nō sit ex
maris semine generatum.

Secūda ipossibile est. Vos cri
stiani dicitis q ihs nazarenus
concept' est sine virili semine.
Itē affirmatis q corp' ei' fuit eiusdē
nature cū nro hoc videt' impossibile.
q cū hō naturaliter generat' habeat
corpus naturaliter constitutū ex semi
ne maris r eo q semina submīstrat qd
qd sit illd. ergo ipossibile est corp' cri
sti eē eiusdē nature cum nro. si non
est ex maris semine generatum. Ad
istud argumentum respondetur. Et p
declaro q necesse fuit hominem illū
ex virgine matre nasci absq virili semi
ne. sicut tangit sanct' Thomas in sum
ma contra gentiles libro. iij. ca. xliij.
Semen em̄ viri requirit in generatōe

humana. tanq̃ p̃ncipiū actiū prop̃
virtutem actiua que in ip̃o est. Sz vir
tus actiua in generatōe corp̃is xp̃i nō
potuit ēē naturalis. q̃z virt̃ naturalis
nō subito pficit totā corp̃is formatōnē
sed ad h̃ indiget tpe. corp̃ aut̃ xp̃i i ip̃
so p̃ncipio sue conceptōis fuit fõiatū
z organizatū simul carōz animata ca
ro. Relinquit̃ ergo q̃ generatō christi
humana fuit absq̃ virili semine. Item
semen maris in generatōe aialis cuius
cūq̃ trahit ad se. materiā quā mat̃ mi
nistrat q̃si virtus q̃ est in semine maris
intendat suū p̃ius cōplementū vt finez
totius generationis. Vnde z cōpleta
generatōe ip̃m semen immutat̃ et
cōpletū est p̃les q̃ nascitur. Sed in ge
neratione huana xp̃i fuit vltim⁹ gene
ris termin⁹ vno ad diuinam p̃sonam
non aut̃ aliqua persona seu p̃positas
humana constituenda. vt ex predictis
patet. Non igitur in hac generatione
potuit esse actiū p̃ncipiū semen viri
sed sola virtus diuinā vt sicut semē viri
in generatōe cōi hominū in suā sbam
trahit materiā a matre ministratā. ita
eandem materiā in generatōe christi
vbū dei ad suā vnionēz assumpt̃. Si
militer aut̃ manifestū est q̃ conueniēs
erat vt in ip̃a generatōe huana vbū dei
aliqua p̃p̃ietas sp̃ualis generationis
reluceret. verbū aut̃ scdm̃ qd̃ edicente
p̃greditur siue interius conceptū siue
exterius. platum corruptionem dicē
tī nō aufert sed magis p̃fectionis ple
nitudō p̃ verbū attendit̃ in dicēte. con
ueniens igitur fuit vt sic verbū dei fin
humanā generatōnē conciperet nasce
retur vt matris integritas nō corrūper̃
Cū b̃ etiā manifestum est q̃ verbū dei
quo omnia constituta sunt et q̃ oīa in
sua integritate conseruantur sic nasci
decurit vt p̃ omnia m̃ris integritates ser
uaret. Cōueniens igr̃ fuit hāc genera
tōnē fuisse ex virgine. Sic ergo hēm⁹
q̃ necesse fuit xp̃m nasci de virgine m̃re

ei⁹ integritate seruata z sine virili semi
ne. Nūc scdo ad argumentū q̃ i fert
ip̃ossibile ēē corp̃ xp̃i ēē eiusdē nature
cū corp̃e n̄ro ex quo nō est conceptum
ex virili semine. Dico q̃ ad h̃ ē manife
sta ratio Aristot. dicentis q̃ semen ma
ris nō intrat materialiter in constitutō
nem concepti s̃ solū ē p̃ncipiū actiū.
Materiā vero corp̃is tota ministratur
a m̃re. z sic q̃ntū ad m̃rē corpus xp̃i
nō differt a corp̃e n̄ro. Nam z corpora
n̄ra materialiter constituta sunt ex eo
q̃ est sump̃a a matre. Si vero aliquis
predicte positōni Aristotel̃ repugnet
ad huc predicta obiectio efficacīa non
habet. Similitudo em̃ aliquorū aut
dissimilitudo in materiā non attendit̃
fm̃ statum materiē in p̃ncipio gene
rationis. s̃ fm̃ conditionem materiē
sām preparatē prout est in termino ge
neratōis. Non em̃ differt fm̃ materi
am aer ex terra vel ex aqua generatus
quā licet aqua z terra in p̃ncipio ge
neratōis differentia sunt. tamen per
actionem generantis ad vnā disposi
tionem reducantur. Sic igitur diuina
virtute materiā q̃ soluz ex muliere su
mitur potest reduci in finem generatō
nis ad eandem dispositionem quā ha
bet materiā. si sumatur simul ex mare
z semine. vnde non erit aliqua dissimī
litudō p̃pter diuersitatē materiē inter
corpus xp̃i quod virtute diuina fõia
tum est materiā a sola matre. z corpo
ra nostra que virtute nature formantur
ex materiā etiam si ab vtroq̃ parente
assumantur. Manifestum est em̃ q̃ pl⁹
differt a materiā qui ex viro z muliere
simul assumitur limū terre de quo
primum hominem de⁹ formauit quē
vtiq̃ constat fuisse verū hoīem nobis
p̃ oīa simīlē q̃ materiā sumpta soluz
femina ex qua corpus christi forma
tum est. Vnde natiuitas christi ex vir
gine nihil derogat veritati huma
nitatis ip̃ius. nec similitudini eius

ad nos. Accet enim virtus naturalis requirit determinatam materiam ad determinatum effectum ex ea producendum. Virtus tamen divina quae potest ex nihilo cuncta producere in agendo ad materiam determinatam non coartatur. Sicut autem nec per Beati aliquid deperit dignitati matris Christi quae virgo concepit et peperit quoniam vera mater et naturalis filius dei dicatur: virtute enim divina faciente materiam naturalem ad generationem nem corporis Christi ministravit quod solus ex parte matris requiritur. Ea vero quae in alijs matribus ad corruptionem virginis facit non ordinantur ad id quod mater est: sed solum ad id quod patris est: ut semen maris ad locum generationis perveniat verba sunt sancti Thomae ubi supra. Sic ergo patet declaratum quod licet corpus Christi absque virili semine sit conceptum eiusdem nature vere est cum corpore nostro ex virili semine conceptio. Sed dicit hic fortassis iudeus. Tu christiane satisfacts mihi ex natura quod non sit impossibile ibesum nazarenum conceptum fuisse de mense sine virili semine vel sine carnali prole. Sed volo quod mihi ex sacra scriptura si quae habes illud ostendas. Ad hoc respondet venerabilis Petrus alfonso conversus in suo dialogo tituli. vij. allegans illud ysaie. xli. Gloriate celli desuper et nubes pluviant iustum aperitur terra et germinet salvator: et iustitia orietur simul ego dominus creavi eum propter hoc namque quod ait Gloriate celli desuper et nubes pluviant iustum: notavit de celo spiritum sanctum fore descensurum. propter hoc autem quod sequitur Aperiat terra et germinet salvator. Corpus virginis accipimus quod superveniente spiritu sancto et conceptura et salvatore fuerat paritura: sed et hoc quod est: ego dominus creavi eum: innuit quod absque prole carnalis aut filio dominus eum progenit. Unde et contra illos quod non credunt intulit in sequenti: et qui contradicit factori suo testatur de sanis terre et alibi. Numquid dicit lucas

signo suo quod facit et opus tuum absque manibus est. Et iterum ve qui dicit patri quod generas et mulieri quod parturit. sic invehit in illis qui de hoc dubitant: et querunt quomodo deus eum genuerit: et beatam causant mariam quod absque virili commixtione peperit. Iterum contra incredulos loquens propheta ait. Numquid ego qui alios parere facio ipse non paria dicit dominus. Si ego qui generationem alijs tribuo sterilis ero ait dominus deus tuus. Sic namque etiam ostendit quod deus eum sine carnali patre genuerit hoc sane intelligentibus credo sufficere quod de matre sine carnali patre natus fuerat puer ille: hec predictus doctor. Ecce iudee habes autem sacre scripture et exposito rem peritum tui generis in Christi conceptione sine virili semine. Sed dicit iudeus ex supradicta auctoritate ad minus ego possum habere quod maria fuit deflorata et corrupta. probat quod dicit propheta. et ait. Aperiatur terra et quod est huius terre aptio nisi marie defloratio. Respondet quod per aptum non intelligit defloratio vel libidinis feditas: sed conceptio secunditas aperta dicitur fuisse quantum ad Christi ingressum non apta per virum sicut et fenestra vitrea dicitur aperiri radio solis non per fracturam vel divulsionem aliquam: sed quod radii eam intrant secundum subtilitatem suam naturam. Hoc modo imo subtiliori dicitur porta clausa apta esse principi ezechielis. xliij. quod christus uterum virginis per virginis clausam intravit per ineffabilem modum: verba sunt Hieronimus in suo quadruplico libro. iij. cap. lv. Sed dices iterum. Ex quo fuit formatum corpus Christi in origine illa. Respondet secundum Dionysium de divinis nominibus quod ex purissimis et castissimis sanguinibus virginis: sed ubi erat ista purissimi sanguines: respondet quod in corde virginis ut prole credi potest sic legitur in libro de appobio et prospero. Ad quod sunt rationes. Prima est quod cor est nobilissimum membrum in anima et per medium et locum vite ac vera caro. Secunda

da est qz ille qz veniebat dare vitā debe-
bat carnē sumere a mēbro vltēz nō ab
altero. Tercia ratio est qz cor ē mēbrū
in medio animalū. z cū in medio con-
sistit virtus: sō ab eo debuit carnez assu-
mere. Quarta ratō est qz scriptū ē. pre-
be mibi fili mi cor tuū. Ideo illud est
qz de⁹ petit a q̄libet nrm cū virgo bea-
ta seipm dimiserit in p̄tate dei. sequit̄
qz deus illud qz petit ab alijsz ab ea si-
militer cū ipa eidem se dederit volun-
tarie. sequit̄ qz ipse accepit cor eius ad
formationē corpis xp̄i filij sui. Quia
ratio est qz cor virgīs lipid⁹ z purius
erat q̄ vni⁹ fuit vel erit alicuius pure
creature in mūdo. Iustū ergo erat qz
ex quo deus volebat carnē assumere qz
acciperet de meliori. Sexta rō est qz cor
est tēplū spūsc̄i. z ideo debebat ex eo
carnē assumere. Et si queras quantum
accepit de illis sanguinib⁹ cordis v̄gis
Dicat qz tū accepit qz in v̄gine nihil de
mūdo fuit de sua vita nec de suo esse
Sicut em̄ ade nihil defuit cū de ei⁹ co-
sta deus euā formauit. sic nec v̄gini ali-
quid defuit de ei⁹ vita vel esse cū v̄bus
dei de ea carnē accepit. Illi tamen san-
guines statim fuerūt in mēbro illo. scz
in matrice a deo nature humane ordi-
nato vbi v̄gine p̄bente p̄sensum subito
z in instanti simul fuit caro z animata
caro vt supradictū est. Nec mireris si
sine viri semine concepit. hec em̄ mira-
bilis deus opaf. Nunq̄d adam fuit in
mūdo p̄ducus sine semine p̄fior ma-
tris. Nunq̄d eua fuit de semine matris
Nunq̄d v̄ga moysi q̄ deuorauit sp̄etes
habuit os. Nunq̄d virga aaron q̄ floru-
it habuit radices. Nunq̄d rub⁹ ardebat
z non habebat prunas. Nunq̄d sal qd
misit helze⁹ i aquis amaris fecit eas
dulces erat dulce. Sic ergo non mire-
ris si virgo beata spiritu sancto coope-
rante concepit non ex virili semine.

Impossibile ē qz mors xp̄i sit

satisfactio pro peccato originali
cū ipse non sit mortu⁹ fm natu-
rā diuinā sed hūanā fm q̄s alijs
hoīes non erāt sufficientes ad
satisfaciendum.

Ercū impossibile est. Vos cri-
stiani dicitis qz sp̄aliter prop̄
peccatū originale necessarium
fuit xp̄m nasci pati. qz q̄dem totaz na-
turam humanā infecerat homine p̄l-
mo peccāre hoc impossibile videt̄ qz si
alijs hoīes ad satisfaciendūz pro pecca-
to originali sufficientes n̄ sūt nec mors
xp̄i pro peccatis hūani generis satisfa-
ctoria videt̄ fuisse qz ipse fmi hūanam
naturā mortu⁹ est z non fmi diuinam.
Respondet qz ad satisfaciendūz p̄ pec-
cato toti⁹ hūani generis mors xp̄i suf-
ficiens fuit qz q̄uis fmi hūanā naturā
solū mortu⁹ fuerit tamen ex dignitate
persone patientis q̄ est persona filij dī
mors ei⁹ reddidit preciosa. Manifestū ē
aut̄ etiā in rebus hūanis qz q̄nto perso-
na est altior. tāto pena quam sustinet
pro maiori computat̄. siue ad hūilita-
tem z caritatem patientis. siue ad penā
inferentis. z sicut maioris est criminis
alicui persone inferre iniuriāz que ma-
ioris dignitatis existit. ita virtuos⁹ est
et ex maiori caritate procedens qz ma-
ior persona pro alijs se subiciat volun-
tarie passioni. Solutio est sancti Tho-
me in summa contra gentiles lib. iij. ca. lv. in solutōe ad. xxxliij. argumētū.

Impossibile ē qz xp̄s sufficien-
ter satisfecerit pro pctis hūani
generis ex quo hoīes adhuc pe-
nas paciūtur quas pro peccato
inductas scriptura diuina comme-
morat.

Partū ipossibile est. Vos xp̄i-
ani dicitis qz xp̄s v̄f pro pecca-
tis hūani generis sufficiēter sa-

Libri

tiffecit hoc videtur impossibile. qz si vey
esset in iustu videtur esse qz homines ad
huc penas paciantur qz p pto scriptu
ra divina inductas esse commemorat. si
cut maledictio terre in producendo spi
nas et tribulos. sudor vultu i labore pul
nerisatio corporis in morte et dolor par
r. Constat aut qz has penas adhuc ex
pigitur gen^o humanu ergo impossibile videtur
qz xps sufficeret satisfecerit p peccat^o
humanu generis. Rndet qz quis xpus
p pto originali sua morte sufficeret
satisfecerit. no est tñ incoueniens qz pēa
litas ex pto originali cōsequētes re
maneāt adhuc in hoib^o. qz etiā redem
ptōnis xpi picipes fiunt vt rō illa p
cedit. hoc em congruēter et vtilit factuz
est vt pena remaneret etiā culpa sblā
ta ppter trā. Prio quidē vt eēt cōfor
mitas fidelū ad xps sicut mēbroz ad
caput. Qñ sic xps p multas passio
nes sustinuit sic ad immortalitatē glo
riā puenit. sic decuit vt fideles ei^o pzi^o
passionib^o subiacerēt et sic ad immortal
tatē puenirent qz portātes in seipis in
signia passionis xpi. vt similitudinē
glorie ei^o psequerēt sicut apl^os ad roma
nos dicit. Heredes qdē dei coheredes
aut xpi. si tñ ppatimur et sū gloriifice
mur. Scdo qz si hoies veniētes ad ibz
statim immortalitatē et impassibilitatē con
sequerent hoies ad xps accederēt ma
gis ppter hec corpalia bñficia qz ppter
spūalia bona qd est p intentōz xpi veni
entia in mūdū vt hoies ab amore cor
poraliū ad spūalia transferret. Tercio
qz si accedentes ad xpm statim impas
sibiles et imortales redderētur b quo
dā mō pelleret hoies ad fidē xpi susci
piēdāz sic meritū fidei minueret. hec
ē rñsio sci thome vbi pzi^o. Alr respon
det mgs alfonsus puerus i libro bello
rū dei titulo. xxxv. dicens qz natura aie
se dē nām corpis. qz sicut rota trahit ro
tā i horologio sic sensitua ps intellect

Tercius

nā nisi qz vltra b i hois aia dē ad elō
gandū se a corpis icliatōe et natura. ex
dictamine rōnis qz nō posset eē de ra
dice nature corpis nisi corrūpēz mu
tare mod^o sue creatōnis. et tūc exiret a
natura illi^o generis. Et iō dixerūt sapi
entes pbi qz vt plurimū curari nō pnt
infirmittates corpis cū qd^o hō nat^o ē vt
si hereditauit eas ex pte vel mfe. h in
firmittates aie spēaliter aie rōnalis pos
sunt hē remediū. Et iō qñ adā pecca
uit qz fuit radix humani generis et incli
uit aniam suā rōnalem post naturam
corpis sui fuerūt posite sup eū pene p
pter illud pctm et pti ipm pene in toto
genere humano. igit qdā ibi secutū ē in
natura corpis nō potuit hē mutatōz.
et ideo remanserūt pene qz posite fuerūt
supra corp^o sp. sicut ille pene. i su dore
vult^o tūtesceris pane tuo. et in dolore
partes filios. et puluis esz in puluere
reuerteris. qz ex eo qz deglutit^o fuit fru
ctus verit^o arboris scie boni et mali. in
corp^o ade fuit i eo maluz post bonum.
Penā vero aie ppter illud pctm quia i
clinauit se ania corp^o mansit i firma an
aduētū xpi. Et iō in vereri lege nō fu
it noiata aliq remūeratio aiaz qz poru
it salutē hē. non inuenta cā medicine
h ad hoc fuit aduent^o messie. hec ille.
Vtraz solutio bona ē h pma est effi
cacioz. Potest etiā dici qz pene sūt du
plices. qdam spūales. et qdam corpo
rales. xpus abstulit penas spūales ex
eo qz p doctrinā suā tradidit modū qz
vnusqzqz poterit liberari a penis spūa
lib^o et tpalib^o et eternis. ex vtrute penitē
tiēz aliaz qz in sua doctrina clarissime
oñdūtur. Penē vero corpales de qd^o
dici tollent in finali resurrectōe. quia
tūc corruptibile hoc induit incorruptio
nē. et mortale h immortalitatē vtz. j. Cor
xv. nec vltra dices. puluis esz i pulue
re reuerteris. nō esuriēt neqz scier. ne
qz puerit eos estus nec sol. Isa. xlix. et

Consideratio sexta

CXXVIII

Item Apoca. vii. nō esurient neq; sitiet amplius neq; cadet sup ipsos sol neq; vll^o est qm agn^o q in medio throni ē reget illos. et deducet illos ad fontes vite aquarū. et absterget de^o oēm lacrimā ab ocul^o eorū. tūc em̄ vt dī: Isaie li. Erit leticia sempiterna sup capita eorū gau diū et leticia obtinebūt et fugit dolor et gemitus.

Impossibile ē q xps sufficiē ter satisfecerit p pētis ex q que runtur remedia pro abolitōe peccatorum.

Quintus impossibile est. Vos xpiani asseritis q xps sufficiē ter satisfecit p pētis hūani gene ris. hoc videt impossibile. qz si sic eēt nō eēt vltra remedia p abolitōe pētōiū q rēda. Sed constat q q rūtū sp ab oī b^o q sue salutis curam habent. q falsū est et impossibile q xps sufficiē ter sa tisfecerit p pētis hūani generis. Rūde tur q qūis xps p pētis hūani generis sua morte sufficiē ter satisfecerit sunt thmiciūq; remedia p pētis salutis q ren da. Nos em̄ xpi est qdam quasi vni uersalis cā salutis sicut peccatū pīmi hoīs fuit q si vniuersalis cā condemna tionis. optet aut vniuersalē cā ad vni quēq; applicari spēalē vt effectum vni uersalis cause percipiet. Effect^o igit pec cati pīmi pētis puenit ad vni quēq; p carnis originē. Effect^o aut mortis xpi ptingit ad vni quēq; p spūales regene rationē per quā hō quodāmo xpo cō tūgitur incorpā. Et tō optet q vnus qsq; qrat regnari per xpmz alia susci pere in quib^o vtus mortis opat. Et q patet q efflux^o salutis a xpo in hoies non est per nature ppagatōē s p stu diū bonivolūtatis. qua homo christo adheret sic q a xpo vnus qsq; conseqt est psonale bonū. vnde nō derivat ad posteros. sicut peccatū pīme parētis qd cū nature ppagatōe pducit idē est

q licet parētes sint a pētō originali mū dati per xpm nō est incōueniens q co rum filij cū originali nascantur et sacra mentis salutis indigeant verba sūt sci thomeybi supra. Et sic patet q licet re media salutis q rānt puta p baptisimū et alia ecclesie sacra non est falsum nec impossibile q xps sufficiē ter satisfacē bat sua morte p pētis hūani generis imo verum et necessario desiderant sa lutem concedendum.

Impossibile ē q christ^o abstu lit pētē diaboli c^o p^o ei^o aduen tū nō dimiserit facere peccare homines sicut prius.

Sextū impossibile est. Vos xpi ani dicitis qd xps est vere mes sias q venit vt faceret fugere diabolu vt tolleret pētē eius b vide tur falsum et impossibile cuz diabolus a tpe quo ipse venit nō dimisit facē pec care hoies sicut prius. Respōdetur qd qū venit ihu xps cessauit diabolus fa cere peccare veros xpianos et qui eos imitantur aliquo modo in radice sūt taliter qd nullus eorum damnat in in ferno nec tendit in perditionem vllō modo. quod eis prouenit ex fide vera quam habent in christo. et nisi quia ex tūc diabolus cessauit facit peccare ho mines sicut prius solebat aliquo mo do peccata et mala essent amplius pu blicata in mundo q sunt nec fuerant ydolatre a mundo exclusi qui erāt aū aduentum christi sicut sunt nunc qua si in toto mundo sicut fuit supradictū argumento. v. considerationis qntē.

Impossibile est de morte di scipulorū christi q si fuit a deo. vel a diabolo ad vtrūq; seqtur impossibile vt dicūt et q peccant cristiani odiēdo iudeos que in mortē christi impleuerūt volūta tem dei.

Eptimū impossibile ē. Quēre
iudei quare ihs xps fecit qd oc-
ciderent oēs sui discipuli. qz vel
hoc fecit deus cui seruierūt vel diabo-
l^o. Si de hoc est impossibile qz de^o non
facēt iniusticiā nec occidēt suos suos
Si dicitis qd p^ote diabolū fuerūt mor-
tū serui dei nō placendo deo hoc etiā
videt mendaciū et impossibile cum nihil
possit resistere voluntati diuine. et cum
etiā concessum sit a xpianis qd sublata
est p^oas ei^o ne faciat malū bonis. Itē
dicim^o de morte ihu qz si fuit ex volun-
tate ei^o ergo peccant xpianū odiēdo iu-
deos qd impleuerūt voluntatē dei. Si
vero fuit mortu^o contra suā voluntatez
ergo nō erat de^o qz nō potuit liberare
seipz ab eo qd factū fuit p^o ei^o voluntatē
Ad hec rēder m^ogr Alfontus cōuersus
in libro belloz dei titulo. xxxv. qd disci-
puli ihu mortui fuerūt p^o eo voluntatē
ex pte. carnis et sanguis. qz isto mō erāt
debiles passibiles et receptiui penarū
et deo egentes sicut ceteri homines. et
sicut ille qd sustinet ignē vel gladiū vo-
luntarie in apostemate p^oij corpis su-
stinet dolores et clamat nec tū dolet nec
p^orit ex pte sue rōnis s^o ex parte natu-
re carnez et sanguinis. Sic et discipuli
xpiz oēs beati martires nō fuerūt mor-
tū p^ote diabolū s^o voluntarie se obtule-
runt ppter amorē quē hēbant ad xpm
in hoc frangentes et opprimētes p^ote
diabolū. ne deinceps iustos peccare fa-
ciat et captiuos s^o sua p^ote hēat ppter
hanc ergo vilitatē qd puenit mūdo ex
eo morte noluerūt a morte carnis li-
berari. licet potuerant liberari si volu-
issent negare veritatē. s^o mortui sunt p
veritate et essent testes veritatis. null^o
em p mendaciū offert se mortū. potēs
se a morte liberare. Et de xpo dicimus
qd ex pte carnis inquantū hō erat fuit
tristū vsqz ad mortē et petiuit a p^ote et a
l^o passionis nō sustineret. Verūtam

obediens patri vsqz ad mortē ppter sa-
lutē mūdi dixit nō mea voluntas s^o tua
fiat sic oblat^o est. qz ipse voluit vt scribit
iur. Isa. liij. Iudei ergo occidētes xps
licet deo placuisset ei^o mors p mundi
vita. qz tamen ei^o mortē opati sunt ma-
liciosaz crudeli intentōne non est mi-
rū si odio ex hoc habent a xpianis qd
occiderunt xpm. et sic de morte marti-
ruz qz inuidiaz et malicia occidebāt eos
vt obliuioni traderet nomen xpi i mū-
do. Itē ipsi maliciose contra xpm pces-
serūt qz nūqz viderunt ipm opari aliqd
pctm vt eū mortū traderent. qnto mag^o
qz miracula qd ipse faciebat excedebant
in excellētia omnia miracula p^oterita
in lege qz multa miracula eoꝝ et p ma-
iori parte fuerūt gētib^o damnoia sicut
patet de plagis egipti. et de dathan. et
abiron. et thore. et de trib^o pueris in for-
nace ignis ardentis. qz p^ousti fuerunt
multi chaldeiz de igne helie qd cōbus-
sit quinquagenarios. et si aliqua mira-
cula fuerūt p^oficua facta sunt abscon-
di te et clausa ianua sicut patet de parui-
lo quē suscitauit helias: et de alio quē
suscitauit helise et de oleo et farina que
non defecerūt in domo vidue. et hō oia
per modum supplicatōnis faciebant
prophete. Sed miracula qd xps fecit
oia fuerunt ad vtilitatem gentiū et ma-
nifestet per modū imperij. sicut patet
cū suscitauit puellam et adolescentem
et lazaz. Et cū satiauit de quinqz panib^o
et duobus piscibus multitudinem
populi. Et cū sanauit claudos paral-
ticos. leprosos. cecos. muros. surdos.
et a demonib^o possessos. omnia hō opa-
tus est ad vtilitatem ppli sine damno
cuiuscūqz. Et propter horū inuidiam et
puram voluntatem malam et nō mixtā
adduxerūt eū ad mortem et ideo excu-
sari non possunt. De^o em potius iudi-
cat voluntates malas qd opa et sic de
martirib^o dicendū est. De mafia vero

partis sensitivae et rationis in christo et in mar-
tiribus non solum novae sed etiam veteris tes-
tamenti dicitur. arg. xix. considerate. quite.

Impossibile Iesus quod nazare-
nus sit deus cum fuerit in loco de-
terminato. scilicet in utero virginis
in nazareth in galilea et cetera.
sicut sunt alia corpora.

Omnino impossibile est. Quod christi-
ani dicunt quod Iesus nazarenus
est deus quod antequam dicitur ipsum
fuisse in loco determinato puta in ve-
ro marie in nazareth in galilea in beth-
leem etc. sicut sunt alia corpora quia hoc est
impossibile in deo. scilicet loco determinari
et consequenter habetis dicere quod deus
est corporeus quod est manifeste impos-
sibile quia talia non conveniunt nisi cor-
poralitati. Ad illud impossibile iuda-
cum Respondet magister Jobes puerus
in libro de concordia legum titulo pri-
mo ca. xvj. dicens quod textus habet duos
intellectus. unus est literalis ad pedem littere
intelligendus. et alius mysticus. scilicet spiri-
talis. sicut dicit Prover. xxv. mala aurea in-
lectis argenteis qui loquitur verbum in
tempore suo. Et dicunt super hoc glossato-
res quod textus iste loquitur de verbis legis
quia sicut in metallo argenteo intus in-
cludit in metallum aureum et exterius pre-
terquam metallum argenteum non apparet.
Sed postquam bene aspiciat sollicite latet intus
aureum. Sic est in textu legis secundum du-
os intellectus supradictos. et videlicet isto per
intellectum est per hominibus comibus
quod corporalia et superficialiter intelligunt
Sed alius est pro sapientibus legis qui
intelligunt profunde et veritatem rei
sollicite perscrutant et sic naturaliter esse
debet. quia virtus anime intelligentis
perficitur per virtutem ymaginativam
que est virtus in corpore et ex intellectu
agente qui est virtus incorporea secundum
philosophos. Et sic dividit intellectus huma-

nus per duos intellectus. scilicet materialem
et spiritalem. Materialem habent homi-
nes communes. et spiritalem homines sancti
In quibus deus voluit specialiter in-
spirare. Et si iudei volunt intelligere
textum legis ad pedem littere. tota lex po-
nit plenarie corporalitate in deo. Unde
dicit oculus dei. pedes dei. descen-
dit deus. locutus est deus. ymago dei.
et alia hominibus que non oportet amplius
allegare. Sed contra homines qui non
reputant inconueniens deum esse cor-
poralem. et credunt nihil esse aliud nisi
sit corporale talibus hominibus necesse
est ad pedem littere intelligere textum legis
et sapientes qui intelligunt textum legis
dicunt alijs glossando textum. qui dicit
deum corporeum esse debet intelligere
textum quod loquitur ad modum contra homi-
num. non autem quod ita sit. sed ut melius in-
telligant ydeote et faciunt glossas tali-
bus textibus secundum rabimoysem egyptia-
cum in libro quem vocavit demonstra-
torem errantium et alios sapientes iude-
orum. et sicut faciunt iudei in lege sua
sic etiam christiani in lege sua. Nam christi-
anorum contra credit omnia ut sunt et
sicut est veritas licet ipsi nesciant decla-
rare ad sensum mysticum ut oportet et sic
fieri oportet ut semel homo credat fi-
dei veritatem. et post hec alia requirere
si habeat intelligendi gratiam divinitus
inspiratam. quia si non crederet donec
intelligeret esset possibile quod ex difficul-
tate legis nulla intellectio sequeretur. et sic
nec fidem nec fidei commodum quod habe-
ret. et talis esset similis homini existen-
ti in mortis periculo propter famam et daba-
tur ei panis et comedere renuebat do-
nec sciret prius instrumenta ad se ne-
cessaria et formas et talia hominibus. et erit
possibile quod antequam comederet morere-
tur. ille debuisset comedere ut periculum
evitaret et postea inquirere de supradictis.
Et ideo sapientes dixerunt contra homines esse

reccos ac ipfos esse itinerantes ligatos ad
inuitē qñ p funē et vinū ducē preuius
habentes quē licet non videāt incedūt
tñ via recta ipfos ducē preuius dirigēte
Et sic dico q ista dubia et alia consilia
sunt ymaginati non intelligentes no-
mina. qbus significat messias apd ca-
tholicos et fideles. Nā aliqñ deus tm̄.
aliqñ ihesus xps solū. et vtrūq nomen
dei significat Nā xps erat aīal rōnale
mortale qñtum ad humanitatē. et erat
deus ex pte diuinitatis q carnē huma-
nam assumpsit. Et ista duo sūt faciunt
messiā in lege pmissum ad redimen-
dum genus humanū. Et sicut in deo
est vna essentia et tres distincte psonē si-
ne augmento aliq essentie vel diuinita-
tis sic est in messia vnū suppositum et
tres substantie distincte. s. deitas. aīa
rōnalis. et corpus humanū. et ista tria
faciunt vnū messiā. qz ex pte huma-
nitatis solū nō poterat saluare vī p̄s.
Nā nobis auxiliū de tribulatōe qz va-
na salus hoīs. et aliqñ vocabit de^o tm̄.
aliqñ ihesus tm̄. et vocat de^o nō ex pte
humanitatis. et vocat hō nō ex pte di-
uinitatis s; ex pte humanitatē. et corp^o
cum aīa efficiunt hoīem fm̄ ip̄us dif-
finitionem que est aīal rōnale. Aliquā-
do textus legis vocat eū noīe corpore
itatis non noīando aīam. vt leuitici. j.
qui obrulerit ex vobis hō in hebraico
dī filius adam. i. terra. et nō nominauit
aīam. et aliqñ aīa nomiat sine corpe. vt
Exo. xxj. Dabit aīam paia. et talia hu-
iusmodi variare non nocet ex vno ad
alter. et sic in euāgelio aliqñ vocat xps
filius hoīs. aliqñ filius dei. vt dīuini-
tas et humanitas in eodē hoīe demon-
stret. et qñ vocat ihs xps in opib^o cor-
poralibus illa referunt ad humanita-
tem. qñ diuinitas in qñtū diuinitas nō
suscipit ista accidentia corporalia. Et do-
ctores xpiani dicūt q deus assumpsit
humana nitatē. nō humanitas diuinita-

tem. licet ista sit vera positio homo ē
deus. et deus est homo. et sic humani-
tas ad honorē altissimū exaltat cum
iūcta sit diuinitati. Accedet homo ad
cor altum et exaltabitur deus. et si talia
velint intelligere iudei istud debz sus-
ficere p rñsione oīm dubioz i ista ma-
teria. et ad omnia argumenta q fecit iu-
deus in libro quē pposuit s; fide xpīa-
norum quē noīauit libz liris dei vbi
declarat multa impossibilia esse i lege
xpianoz et s; pbatōnes pphetaz per
ip̄os inductas et hoc est qz ip̄e nō disti-
guit inter oīa ista supradicta ex pte di-
uinitatis vel humanitatis. et arguit cō-
tra illa q referunt ad humanitatē ac si
dicerent d diuinitate. vt ysaiē. liij. Ecce
intelliget seruus me^o et loquit de mes-
sia et dicit quō vocat eū deus seruū. cū
xpiani dicunt ip̄m esse equalē diuini-
tati. et sic in alijs multis textibus et glo-
sis vel eisdem adherentibus. et isto mō
pcefferunt illa q scripta sunt in libro
illo. et sic videt q argumentantes et re-
spondentes non erāt multū pfundat
in lege xpī et moysi. et non est vera di-
spuratio nec pcordia inter xpianum et
iudeū nisi vterq sit sufficientissime li-
teratus et in lege sua pvide pfundat^o
alter vtrūq alterius dicta impossibilia
viderent. hec p̄dictus doctor. Patz q
q si xpo attribuimus esse i loco deter-
minato qd puenit corpi. non ei attribui-
mus vt de^o. s; vt hō est. Accet deus vt
deus non sit corporeus. ille tñ q est deus
et homo est corpore^o. non vt deus s; vt
homo. Nō est q impossibile xpm qui
verus deus est concedere eū eē corpo-
reum et in loco determinato. cum talia
ad ip̄ius humanitates referant vt sa-
tis late dictum est.

Impossibile est q tota diui-
nitas staret in vtero Marie qā
tunc totus mundus fuisset p̄i.

natus diuinitate.

Donū impossibile est. Nos xpi
ani dicitis q maria cōcepit ihe
sum nazarenū q erat deus. et sic
habetis dicē de necessitate q tpe nouē
mensū sue pceptiōis in ei⁹ ventre fuit
tota diuinitas vel ps diuinitas. Vtrū
q est impossibile q: si tota diuinitas i
illis nouē mensib⁹ fuit in ei⁹ vētre. seq
tur q totus mūdus fuit pūatus diui
nitate in illo tpe. et sic tunc nō fuit qui
moueret celum nec q gubernaret mū
dum et ista est mag⁹ famitas dicē. illum
quē tot⁹ mūd⁹ cape nō p⁹ cōcludi in
vntus vtero vginis muliercule. Si ve
ro dicāt xpiani q in illis nouē mētib⁹
vna ps diuinitatis fuit in vētre marie.
et alia in celo. q xpiani nō debēt ipsuz
vocari deū s⁹ p⁹ez dei. Rndē sic supra
dictum est q qū nos xpiani noiamus
xpm cū illis q significāt corpeitatem
ista referunt ad humanitatē q nō re
cipit mutationē ex pte diuinitatis nec
aliq⁹ accidens corpale et sic in diuini
tate nō est partitio quā dixisti. Itē cū
res simplex et spūalis nō cōprehendat
loco nō p⁹ dici de deo q determinat si
bi locum. nec p⁹ dici de deo in ius nec
et q: iste sunt differentie loci. et de⁹ nec
est i loco nec sub differentia loci eo mō
quo corpa sunt in loco et illa talis par
ticio nō est nisi in corpibus. Res aut
spūalis infinita sicut nō pcludi p⁹ loco
sic nec h⁹ partē. nec inde p⁹ sumi pars
q: si inde accipet ps posset minui et au
geri q: omis ps est minor suo toto. et
sic vna res infinita esset maior alia re i
finita qd est imp⁹ possibile fm Aristotile
et alios phos. iij phisicoz. Item ista ra
tio partitionis est directe p iudeos sic
arguentes. Vñ habet Exodi. xxi. faci
antq⁹ mihi sāctuariū et habitabo i me
dio eoz. s⁹ cum dei gloria sit p totum
mūdū diffusa. quō erat possibile deū
esse. intra duas tabulas sanctuarij. nō

enim est magis inconueniens esse i vē
tre vni⁹ vginis q iter duas tabulas san
ctuarij. Item dicit textus Exo. xxiij.
Cunq descendisset dñs p nubem ste
tit Moyses corā eo q mō determinato
nō poterat esse alibi. Item Exo. xx. ca.
In omi loco i quo fuerit memoria no
minis mei ventā ad te et benedicā tibi
Et si ip̄sus memoria esset apud mille
hoies quō esset possibile venire ad oēs
mille in vno instanti in locis distinctis
quia si ad vñū veniret ad alre⁹ venire
non possit in eodem instanti. Et sic de
necessitate isti iudei habēt dicere istas
partitiones nō esse nisi in reb⁹ corpali
bus q: deus benedictus ex pte diuini
tatis non determinat sibi locū vt dcm
est et sic est textus. Hieremie. xxxij. ca.
Celum et terrā ego impleo. Et vt dicit
pdictus m̄gr Iobes puerus libro de
pordia legum. xl. l. ca. xxvij. q dixit
sapientes super illo verbo Baruth. l. ij.
O israel q magna est domus dei et in
gens locus possessionis eius magnus
et non habet finē. excelsus et immēsus
q dicit benedict⁹ de⁹ de loco suo et ip̄e
est locus mūdū et mūdus nō est loc⁹
suus. Item dicunt q istud vocabulu
sequina significat in hebraico pñiam
dei. et fm chaldei vbi p̄ apparuit de⁹
dī apparuit seqna dei q est i omi loco
et q non est ab eo locus vacuus. Item
dixerūt q si duo hoies sunt laborātes
in lege sequina est cum eis. Et sic xps
in euangelio dicit vbi duo vel tres sūt
congregati in nomine meo in medio
horū sum. Et sic dicunt sapientes thal
muth. nimis deus diligebat israhel q
reuelat israhel in loco immundo et pol
luto ad redimendum eos. Et est simi
le de quodā sacerdote q petebat panē
sanctificatū et cecidit panis in cimiter
io vbi ip̄e intrare nō poterat fm legē
suā et dixit qd faciā q: polluet corpus
meū si intro pro illo pane cimiterium

r ij

hoc non est conueniens. Et q̄ dīmittā illum panē sanctificatū ibi non ē etiā pueniens. Melius est corpus meum pollui vna hora et postea redire et mū dīficabo et non dīmittā panē sanctificatum. Et scripsit ale scandal nomine Aristotelis q̄ vera intelligentia operatrix est in oībus corpibus licet sit p se sepata. Et ostendit p opera varia et dīstincta. et ip̄a non recipit aliquā mutationem in se. Et sic dixerunt sapientes abalmutib q̄ sicut deus replet mundū ita aīa replet corpus. et aīa apparet in membrīs dīstinctis corpis fm diuersitatem membrorū naturalū actionū. et magis apparet in cerebro et in corde q̄ in ossibus et in carne. non tū dicit de aīa partitionem recipere. Et si in dei intelligere vellent ista spūalia vt ip̄a sūt non ponerēt istas impossibilitates in lege christianorū. Et licet sint inter eos aliqui sapiētes q̄ intelligere possent n̄ possunt ad hoc ducere seipsos propter malam p̄uentionem et rebellionē in qua a puericia sunt nutriti. vt ait. Aristoteles in metaphisica sua in rebus abstractis ex paruitate vniū. Posito q̄ sit aliqua lenitas q̄ informat imaginationem a consuetudine nō possūt relinquere a puericia vīitati Supposito q̄ intelligant veritatem rei aliter se habere quanto magis iudei q̄ naturaliter est p̄p̄us dure ceruicis et rebelles put de eis dicit Moyses Dente. xxxi. ca. Adhuc viuentē me et egrediēte vobiscum sp̄ p̄sentiose. egistis cōtra dñm q̄nto magis cū mortuus fuero. hec ille. Et sic patet ad argumentū q̄ vere x̄ps est deus et q̄ non fuit p̄s deitatis in v̄tre virginis et pars in celo. s̄ x̄ps q̄ est totus deus fuit in illo vtero virgineo. Determinatio v̄o loci refert nō ad deum s̄ ad corpus x̄pi v̄ez. nec ex hoc sequitur q̄ illo tpe nō ēēt q̄ moueret celum et regeret mundū. cū ip̄e sit vbiq̄

in q̄ntū de⁹. licet ēēt tūc i vtero v̄ginis non p̄ motū locale descendēs. s̄ p̄ nouū effectum in virgine q̄ est cōiunctio diuine et humane nature. sicut dictum fuit s̄. argumento. xliij. quinte considerationis huius tercij.

Impossibile est q̄ in sacramēto altaris est verū corp⁹ x̄pi cū locutus it christus signatiue et non realiter dicēs hoc ē. corp⁹ meum.

Primū impossibile est circa sacramētū corp⁹ et sanguis x̄pi Dicunt em iudei. Vos christiani dicitis in illo sacramento esse realiter corpus et sanguinem x̄pi hoc ē impossibile. q̄ cū dicit v̄ x̄ps demonstrato pane. hoc est corpus meū. significatiue locutus est et nō realiter. ac si diceret. hoc est signū vel figura corp⁹ mei fm quē modū paulus dixit. i. Cor. x. Petra at erat christus. i. x̄pi figura et patet clarissime q̄ ista fuerat intentio x̄pi vestri. q̄ cum de sui corp⁹is p̄missione et sanguinis potatione loqueretur vt discipulorū scandalū q̄ abortū fuerat sopiret quasi seipm exponens dicit. verba q̄ locutus sum vobis spūs et vīta sunt. q̄ si ea q̄ dixerat nō ad lram s̄ fm spūalem sensū intelligēda ēēt Et cū x̄ps dixit hoc est corpus meum tenēs panē in manibus intellexit q̄ ille panis erat corpus suū in potentia p̄p̄inqua. s̄. postq̄ comēdisset illud: q̄ tūc puerteret in corpus suū siue i carnem suam et similiter de vino. Et isto mō nos iudei facim⁹ illa. dīcē azimorū q̄ accipim⁹ panē azimū i memoriā illi⁹ t̄pis q̄ educi sunt p̄s n̄ri de terra egypti et nō sunt p̄missi ibidē remanere p̄ t̄m t̄ps q̄ possit panis fermentari q̄ pascatur erat et dīcīm⁹ iste ē panis quē comederūt p̄s n̄ri. s̄ ille panis p̄s nō sit cū fuerit. p̄terit⁹. et sic iste panis

azymus rememorat panē egypti et iste panis nō est ille sic iste panis de q̄ sit istud sacrificiū i altari. Dicere sufficēt xpianis q̄ cēt i memoria illi panis cri sti lz iste panis nō sit ille. Et quō ē im possibile q̄ seruariet vnu frustu carnis ad sui memoriā. Mādauit q̄ fieret ille panis et istud vinū q̄ erat caro sua et sā guls in potentia ppinq̄ ad exeundū i actu sicut nos iudei facim⁹ in pascha te de azymo pane sicut dictū est. Cū ḡ xp̄s vī i mensa accepit panē et calicem et dedit discipulis suis. nō mādauit eis credere panē et vinū in corp⁹ et sangui nem sui trāsmutari. S̄ q̄ quociēscūq̄ b̄ facerēt i memoriā suā facerēt. s. in memoriā illi panis p̄teriti. et si sic vos xp̄iani intelligere nō nullū sequiret im possibile. S̄ dicere oppositū sic asseritis dicitis rem impossibile et i mentem xp̄i vī vt patuit. Rūde q̄ traditio ecclesie catholice de b̄ sacramento vera est. s. q̄ in b̄ sacramento est realiter et non significatiue ver⁹ corp⁹ et verus sanguis xp̄i: sicut declaratiū fuit supra xxiiij. argumēto. consideratiōis que huius tercij. S̄ q̄ argumentū iudei videt fundari sup verbo dñi dicitis ad discipulos suos q̄ de hac doctrina scā dalisari videbant. verba q̄ ego locut⁹ sum vobis spūs et vltia sunt. Dico q̄ p hoc non dedit intelligere q̄ vera caro sua in b̄ sacramento manducanda nō traderet sicut putat iudeus. S̄ quia nō tradit manducāda carnaliter. vt. s. sicut alij cibi carnales in pp̄ia specie dilacerata sumeret. s̄ q̄ q̄dam spūali mō sumit p̄ter p̄suetudinē aliorū cibo rum carnaliū. verba sunt sancti Tho. in sūma 3̄ gētilis. ca. lxxvij. Itē alij heretici siles iudeis p̄dictis voluerūt dicere q̄ ista locutio: hoc est corp⁹ meū: fuit figuratiua. sic illa Johis. xv. Ego sum vitis vera. s̄ istud est oīno 3̄ inten tionem saluatoris. q̄ vt ait Aug. in li.

lxxvij. q̄uestionū. q̄stione. lxxvij. solet circumstantia scripturarū illuminare scripturā. Quā ex p̄cedētib⁹ vel ex se quentibus p̄t colligi an loquat̄ figura tiue: an non. Vñ cū xp̄s dicit. Ego sū vltis vera. statim subiūxit. et vos pal mites. S̄ p̄stat q̄ discipuli non erant palmites nāles s̄ tm̄ figuratiue. Igitur loquebat̄ figuratiue. S̄ cū dicit Luc. .xxi. hoc est corpus meū. statim subiūxit. q̄ vobis tradet. S̄ ista traditio nō erat figuratiua s̄ realis et vera. Igit realiter et vere dictū est. B̄ est corp⁹ me um. Ad illud at̄ q̄ iudei allegat̄ o pa ne suo azymo et. et q̄ sic sufficeret xp̄is nis q̄ facerēt in memoriā xp̄i sui. Re sponder m̄gr Iohes cōuersus in li. de p̄cordia legum. titulo. liij. ca. liij. dicens. Respōdebo tibi iuxta illud Prouer. xxvi. ca. Rūde stulto iuxta stulticiam suā ne sibi sapiens videat. Scias q̄ si xp̄iani ponerēt dubia in miraculis fa ctis i lege sc̄i messie. sic faciūt sapiētes iudeorū in miraculis factis in lege sua glosantes p̄ noia equoia et false vt ex torqueant sensum textus legis. bñ pos sent glosare xp̄iani subtili⁹ et meli⁹. S̄ scias q̄ om̄es xp̄iani sapiētes et cōitas simplici⁹ credunt vniformiter mira cula sue legis vt est rei veritas. et vt cre dit scā mater ecclesia. et credūt in b̄ me reri glām paradisi. iuxta illud Gen. xv. Credidit abrahāz deo et reputatū est ei ad iusticiā. Nam in b̄ q̄ credūt simpli citer nihil hesitantes reputat̄ eis ad iu sticiā. Sequit̄. q̄libet o lege credere tenet dicta p̄phete licet intelligat non fieri posse naturali cursu. q̄a aīa p̄phe melius intelligit q̄ aīa alteri⁹ sapiētis et potius attingit et speculat̄ spūalia q̄ sunt subtiliora nātibus. et si sic ē in ali is p̄phetis q̄z aīe intelligūt singularit̄ et limitate q̄nto mag⁹ credere debem⁹ miracula b̄iesu xp̄i q̄ intelligit infinite om̄ia et p̄tita et p̄terita et futura qui est

vere et perfectus deus et perfectus homo. et sic credendo christiani viuunt cum honore. et sperant cum deo gloriari perpetuo. Non est ergo sile de memoria panis azimi iudeorum ad panem azimatum liberationis egypti. et de memoria huius altissimi sacramenti respectu passionis christi. quia in illo pane quem iudei manducant nullum est miraculum. In hoc vero sacramento miraculose virtute verborum verum corpus et sanguis christi inuisibiliter continetur: sic firmiter credimus et fideliter persistimus.

Impossibile est quod corpus christi sit in sacramento altaris per miraculum cum ad oculum non apparet.

Quod decimum impossibile est. Vos christiani dicitis in sacramento altaris esse corpus et sanguinem christi per miraculum hoc probare impossibile quia si esset miraculum ad oculum appareret sicut quando moyses percutit virgam in serpentem quia illud factum fuit euidenter ad oculum licet nescirent homines qualiter factum fuerit. Sic etiam de archa testamenti olim fuerunt maxima miracula non solum sensibilibus sed etiam publicis et toti populo patentia fiebant instanti quod de talium miraculorum fama infideles terrebantur videntes ad oculum diuinam potentiam in reuerentiam archae sui federis relincentem sic patet in diuisione aquarum iordanis populo israelitico per aridam transiente. et aqua ex vna parte intumescere ad instar montis: et ex altera usque ad mare mortuum fluente. donec sacerdotes cum archa alium iordanis exiuerunt quod facto iordanis rediit in cursum suum. Reges vero amorreorum et chanaanearum audientes tam magnum et publicum miraculum terrore dei ita confusi fuerant quod non remansit in eis spiritus qui historiae plene habet Iosue. iij. et liij. c. et sic de pluribus alijs miraculis euidentissimis quae ceteris benedictis obmittit enarrare. et tamen in illa archa nec continebatur deus realiter nec christus sed solum tabule lapideae

precepta decalogi continentes. et vna manna quae deus preceperat reservari in testimonium generationibus futuris. ut habet Exo. xvi. Sistrum et virga aaron quae floruit in domo leui. ut habet Nume. xviij. Si ergo per archam praedicta corpora maiora tantummodo portante quantumcumque sacra essent deus tam euidentia miracula et tam divulgata et publica fecit in ipso reuerentiam. multo ergo fortius facere debuisset si verum esset quod in vero sacramento altaris verus deus seu christus realiter contineretur qui super omnia in infinitum asseritur quod est colendus et venerandus. Cum ergo nihil tale ibidem ad oculum appareat. Sequitur quod impossibile est ibi miraculum esse cum hoc sit praeratio miraculi. Ad istud iudaicum impossibile respondet magister paulus burgensis episcopus in suo dialogo distinctione. iij. ca. v. dicens quod ad obstruendos loquentium iniquos considerare debemus quod miracula diuina quae sunt cursus naturae a deo institute diuina virtute sunt se habent quantum ad eos primum fines in duplici differentia. Quaedam eorum sunt a deo ordinata ad fidei approbationem sicut de primis signis seu miraculis quae deus fecit per moysen coram populo facta sunt ad fidem in eis causandam seu approbandam. unde Exo. liij. cum dixisset et fecit signa. scilicet praedicta coram populo sequitur statim credidit populus. Similiter ex diuisione maris rubri et de egyptiorum submersione visum per populum israeliticum secutum est quod credidit populus domino et moysi seruo eius. ca. xliij. et sic de plurimis veteris testamenti miraculis quae a deo fuerunt ordinata ut fides eius in cordibus populi causaretur seu confirmaretur. Quae quidem miracula operantur et manifestata contra totum populum. unde Deute. ultimo promittit moyses in signis et portentis quod diuina auctoritate fecit coram vniuerso israel. Quaedam vero sunt diuina miracula quae non ad fidem causandam

seu corroborandum a deo facta sunt
potius ut credendo talia miracula q̄
occulta sunt et oīno abscondita fideles
mereant. vñ et huiusmodi miracula n̄
disposuit de⁹ manifesta esse p̄ sensum
seu p̄ naturalem cognitionem s̄ occultā
ut eorū fides meritoria esset. Que q̄-
dem miracula. s. occulta et abscondita
p̄cipue fuerunt in nouo testamēto In
cipius tpe fides credentiū cōtervalidi-
or fuit ut est miraculū virginē paritū
et dñice resurrectionis. Que q̄dem mi-
racula p̄ fidem solū p̄prie cognoscunt
et eorū occultatio a quacūq̄ n̄ra p̄gnī-
tione naturali nost̄r meritū efficit vel
auget. Vnde de resurrectione dñi legi-
tur Jobis. xx. ca. Barl qui non vide-
runt et crediderūt. Et de isto mō mira-
culorū. s. occultorū tenendū est eē sacra-
mentū altaris. non est hoc sacramen-
tum fuit institutum ad hoc ut sacramē-
to viso populus crederet. s̄ ut creden-
do veritatem huius sacramenti meri-
to p̄ficeret. Vñ Aug. de hoc sacramē-
to dicit. Crede et manducaſti. Et iō q̄n-
ta miracula in hoc sacramento comē-
ta. que maxīma sunt occultiora sunt et
nec ab intus vel ab exira visibiliter cir-
ca ipm sacramentū vlla miracula ap-
parent tantum in nobis auget meritū
Vnde nullus incōueniens sequit̄ nec
admiratōe vīgnū ex hoc q̄ publica
seu visibilia miracula non fiunt cōmu-
niter circa hoc sacramentū sicut olim
consueuerūt fieri circa archam testamē-
ti dei. put allegat iude⁹ q̄a ibi miracu-
la ordinabant̄ ad fidelīū fidem confir-
mandam seu causandā ut dictū est. et
q̄nq̄ ad incutiendū infidelib⁹ terrore.
Hic at̄ querunt miracula ad meritū
credentiū augendū. qd̄ quidē meritū
euacuaret̄ vñ salte dīminueret̄ si talia
signa visibilia apparerēt. s̄ ille. Scūs
Tho. vñ dicit i summa 3̄ gēiles l. iij. c.
lxij. q̄ rō p̄t assignari q̄re corpus cristi

occultat̄ accidentibus in sacramento
q̄tum ad fidē q̄ est de inuisibilibus et
eius meritū qd̄ circa hoc sacramentū
tanto maius est quāto inuisibilib⁹ agi-
tur corpore xpī sub panis accidentibus
occultato et p̄pter p̄modiorē et honesti-
orem vsum huius sacramenti esset est
horrori sumentib⁹ et abominationib⁹
dentibus. s. si corpus xpī in sua specie
a fidelibus sumeret̄. vñ sub specie pa-
nis et vini q̄bus cōius vtunt̄ hoīes ad
esum et potum corpus xpī p̄ponit m̄a
ducandum et sanguis potāndus. nec eti-
am est negandū quin aliqui in sacramē-
to altaris appareat forma pueri vel ca-
ro vel sanguis q̄ sunt signa visibilia. s̄
cut in nonnullis historialib⁹ antiq̄s li-
bris legit̄. S̄ talia nō dicunt̄ facta fu-
isse sic cōter et publice sicut miracula
allegata. et miracula que fecit xp̄s tpe
quo p̄dicabat et miracula que fecerūt
apostoli et alij sancti i primitiua eccle-
sia Et ideo talia miracula q̄ sic aliquā-
do accidunt circa sacramentū nō vide-
tur apud ecclesiā vniuersalem solenni-
sari s̄ forte priuatim in aliq̄bus parti-
cularibus ecclesijs. q̄ nō fiūt nisi raro
quo ad certas p̄sonas quib⁹ deus quis
vniuersas mentiū cognitiōes itelligit
singulari mō singul⁹ p̄uidet s̄m dicta-
men diuīe sapie. a q̄bus nō ē trahenda
p̄sequētia in vniuersali. Vñ dicit m̄gr
Iohes p̄uersus in li. de p̄cordia legū.
ri. iij. ca. iij. sepe diuina gr̄a apparuit
ad oculū multorū hoīm et mulierū qm̄
respiciendo in illā hostiā cōsecratam.
alique p̄sone viderūt oculariē vñ p̄-
erulum pulcerrimū vltra modū. et au⁹
me⁹ q̄ erat valde fr̄at⁹ i lege dixit mihi
q̄ i domo frat̄r minorū i valle oleti cū
respiceret a casto illā hostiā p̄secratā vi-
dit ut p̄dicat illū p̄uer pulcerrimū vltra
modū. et h̄ fuit illis t̄pibus publica-
tum nimīū et famosum et idem accidit
p̄xori mee et interrogauit alias mu-
r iij

lites si hoc videbant. Responderunt non et prona cecidit in terra virib⁹ destituta put legif de manue Iudicum xiiij. ca. Nox mortemur q^u vidimus dñm. et est quasi sife d sole q^u licet luceat sup mundū debilitat tñ visum. hec ille. Et cōiter igit in h admīrabili sacramento non videt miraculū. s^{ed} ut dicit brūs Greg. in omelia paschali. Aliud est qd^u cernit et aliud qd^u credit. illud qd^u cernit est species panis in hostia et species vini in calice. S^{ed} id qd^u credit est veritas carnis et sanguinis christi. Item isti iudei incidunt in errore illorū qui nihil credūt nisi qd^u vident. Si ergo nō fuisset rome nō credas q^u ē in mūdo roma. et si non vidisti cete non credas q^u in mari est talis piscis magnus et si nescis loqui grece nō credas q^u in mundo greca. et si non vidisti embrio nem in ventre matris quousq^{ue} natus fuit non credas q^u fuit in ventre mris. Et q^u tu non vidisti aiam inrantē nec exēuntē in corpe humano non credas q^u homo habeat aniam. Nunq^{uam} vidisti aerem nō credas esse aerē. Nunq^{uam} vidisti vocem q^u non credas q^u est vox. que oia q^untē nō dico solū erroris s^{ed} q^u magne fatuitatis sunt manifestū est. licet q^u non videam⁹ ad oculū vix corpe xpi: s^{ed} accidentia illa sub quib⁹ lateri nō debem⁹ negare ibi veraciter esse pserim miraculose ut dictū est.

Impossibile est q^u corpus christi incipiat esse i altari quia nec per motū localem nec per conuersationem alteri⁹ in ipsuz.

Prodecimū impossibile ē. Vos christiani asseritis q^u vix corpe xpi esse incipiat in altari hoc videtur impossibile q^u aliqd^u incipit esse vbi prius nō fuit dupliciter vel p motū localem. vel p conuersiōē alterius i tñ m. ut piz in igne q^u alibi ē incipit

vel q^u ibi de nouo accēdit. vel q^u ibi de nouo apporatur. Manifestū est at^u vix corpe xpi nō s^{ed} i altari fuisse. q^u vos xpiani asseritis xpm in suo corpe ascēdisse in celū videt etia impossibile dici q^u aliqd^u h de nouo puerat i n corpe xpi. q^u nihil videt pueri in pexistens. cum id in qd^u aliud puerit p hmoi puerionem esse incipiat. Manifestū est autē corpe xpi pexistisse vputa i vtero marie pceptum. nō igit videt ē possibile q^u in altari de nouo esse incipiat p conuersiōē alteri⁹ in tñ m. s^{ed} nec p mutationē loci. q^u oē qd^u localiter mouet sic incipit esse in vno loco q^u desinit ēē in alio in q^u prius fuit. Oportebat q^u dicere q^u cū xps incipit esse in hoc altari in quo sacramentū pagit⁹ desinat esse in celo quo ascēdendo puerat tñ m. plus nullus mor⁹ localis terminat si mul ad duo loca. Manifestū est autē hoc sacramentū s^{ed} in diuersis altari⁹ bus celebrari. q^u impossibile ē q^u p motū localem corpe xpi ibi esse incipiat. Respondeo sc^{ilicet} tñ m. in summa cōtra gentiles li. iij. ca. lxij. dices q^u licet diuina vix sublimi⁹ et secreti⁹ in hoc sacramento opetur q^u ab hoie pquisi possit. ne tñ doctrina ecclesie circa hoc sacramentū ab infidelib⁹ impossibilis videat conandū est ad h^{oc} ut ois impossibilitas excludat. Cōsiderare q^u oportet p quē modū vix xpi corpe ēē sub hoc sacramento incipiat. Impossibile est at^u q^u hoc fiat p motū localem corpis xpi. tum quia sequeret q^u in celo ēē desineret q^uncunq^{ue} agit hoc sacramentū. tum q^u non posset s^{ed} hoc sacramentū agi nisi in vno loco cum vnus moris localis non nisi ad vnū terminū terminantur. tum etia q^u mor⁹ localis instātanens esse non p^{ossit} s^{ed} tpe indiget. Consecratio aut^{em} pficitur in vltimo instanti platonis verbor. Relinquit q^u dicens dum q^u vix corpe christi esse incipiat

In hoc sacramento p hoc q substantia panis couertit in sbam corpus xpi. et sba vini in sbam sanguinis eius. licet hoc sit benedictu z p hoc possit satisfieri iudeo z cuilibet infideli no pueniēti. Aliter tñ ppter instantias q fieri pnt de motu locali dicen dū est fm Scotū in. iij. distinct. iij. questione. j. z sequit eū. Franciscus d maronis in suo qro. distinct. iij. questi. j. q necessario est ibi aliqua mutatio localis: q impossibile est q fiat trāsitus de cōtradictorio i cōtradictoriū sine aliqua mutatione scā in aliquo extremor. Sed hic corpus xpi transit de non pntē ad esse pntē. ergo necessarius ē ibi aliqua mutatio. Dicit ergo isti doctores q ibi ē aliq mutatio qua corpus xpi accipit respectus pntialitatis ad locū hostie facta trāsustantiatione. Ad cuius euidentiam notat doctor subtilis ibidē q qñ corpus mouet localiter z expellit aliud sunt quatuor mutationes z octo termini. z illarū mutationū due sunt deperditue. z due acquisitiue. sicut cū nauis mouet d loco ad locū aliquod corpus expellit et illud expulsū habet quatuor terminos: qz amittit unū vbi z priuationem eius acquirit: z a priuatione alteri vadit ad spm. s. corpus mouet de loco z aliud non expelleret essent in eo due mutationes z quatuor termini. vñ esset ibi vna deperditua prior vbi. z alia acquisitiua noui vbi. sicut qñ aqua frigida fit calida. z de frigido fit no frigidū de no calido fit calidū. Sed si corpus no motū de loco suo acqreret nouū vbi z respectū extrinsecū aduententē ad aliud corpus tunc esset in eo vna mutatio acquisitiua a priuatione illi vbi ad habitationē. z talis mutatio est in corpore christi de nouo hic existēre necessario. quia sicut dictū est impossibīle est fieri trāsitus de cōtradictorio ad cōtradictoriū sine aliqua mutatione

Et nota q simplex presentia corporis xpi ppte no est vbi cū non sit hic localiter s sacramentaliter. s. reducet ad genus vbi. Tūc ad ppositū corpus xpi i celo habet priuationē istū vbi in altari z ita no est ibi mutatio deperditua s acquisitiua. qz solū est acquisitio presentialitatis quā no habebat. Sic q xpus sine deperditione vbi prioris in celo acqrit nouū vbi in altari. Resoluēdo ergo hanc materiā dico q motus siue motio localis est duplex. quedam deperditua z quedā acquisitiua. sicut quando quis mouet de vno loco ad aliū alqd deperditur z aliquid acquirit. Talis em primo ordine nature mouet ab habitu in priuationē. puta ab vbi qd prius habebat ad vbi qd prius no habebat. z hec mutatio dicit deperditua terminā quo z dicit acquisitiua finī ad quē. Nunc aut hec due mutationes licet cōcurrant simul in omni motu locali: cōtinuo tñ distincte sūt z vna potest absolui ab alia sicut acquisitiua a deperditua. sic q aliquid acquirat nouū locū no dimittendo priorē. z sic est in pposito. qz sicut dictū est corpus xpi absq hoc q dimittat ppiū vbi qd habet in celo acquirit nouū vbi in sacramento. z ideo ē hic mutatio localis no deperditua s acquisitiua. z sic piz responsio ad primū punctū d motu locali. qz corpus xpi incipit ibi esse p motū siue p mutationē locale nō deperditua s acquisitiua. z sic no oportet q dimittat primū vbi cū acquirit secundū. Nec etiā est censendū q cū corpus xpi incipit esse in altari q accipiat esse simpliciter s accipit ēē sacramentale qd ēē fm predictos doctores nihil aliud ē qz ordo corporis christi ad substantiaz panis quem ordinē habet vbiqz sit transubstantiatio. Ad alterū vō punctū scz si est ibi corpus christi p cōuersionem alterius in spm hoc concesso nullū se

quod impossibile. Et cum arguitur quod in
mo sequitur impossibile. quia impossibi-
le est quod aliquid puerat in pexstēs. Re-
spondet quod falsum est: quia in nutrimento
naturalividemus oppositum. quia ibi cib⁹
cōvertit in cibatu pexstēs in suppo-
sitū. Et ideo non debet mirari iudeus
si in pposito virtute divina fiat cōver-
sio in pexstēs. quod ut plan⁹ videat no-
tat scilicet Thomas in sūma contra gen-
tiles quod supra quod pdicta cōversio panis
in corpus xpī alterius modi est ab oi-
bus cōversionibus naturalibus. Nam
in qualibet persione naturali manet
subiectū in quod succedunt sibi diverse for-
me vel accidētales. sicut cum albu in ni-
gru cōvertit vel substantiales: sicut cum
aer in ignē. unde cōversiones formales
noiant sibi in cōversione pdicta subie-
ctū transit in subiectū et accidētia ma-
nent. unde hec cōversio substantialis
vocat. quod aut subiectū cōvertit in subie-
ctū natura facere nō potest. Omnis em̄
nature opatio materiā p̄supponit per
quā et sibi individuatur. unde natura fa-
cere nō potest quod hec sibi fiat illa sicut quod
hic digitus fiat ille digitus. Sed mate-
ria subiecta est virtuti divine cum p ipm
pducatur in esse. unde divina virtute fie-
ri potest ut hec individua sibi illaz p-
existentē cōvertat sicut em̄ virtute natu-
ralis agētis cui⁹ opatio se extēdit tan-
tū ad imutationē forme existentia sibi
lecti supposita hoc totū in illud totū
cōvertit sibi variationē speciei et forme
utpote hūc aerem in hūc ignē genera-
tū ita virtute divina quod materiā nō pre-
supponit. sicut eam pducit: et tū hec mate-
ria cōvertit in illam et p cōsequē hoc
individuū in illud. Individuationis ei
principiū materia est. Sicut forma est
principiū speciei. Hinc aut manifestū
est quod in cōversione pdicta panis in
corpus xpī nō est aliquod subiectū cō-
mune pmanēs post cōversionem cum

trāsmutatio fiat sibi primū subiectū
quod est individuatiōis principiū neces-
se ē tamē idē manere ut verū sit quod di-
cit hoc est corpus meū. Quēq; ver-
ba sunt hui⁹ cōversiois significatiua et
factiua. et quia sibi panis non manet nec
aliqua prior materia ut oīsum est. ne-
cesse est dicere quod maneat id quod ē p-
ter sibi panis. Hinc aut est accidēs
panis. Remanēt igitur accidētia panis
etiā post cōversionē pdictam. Inter
accidētia vō quidā ordo considerād⁹
est. Nam inter oīa accidētia p̄pinq⁹
inheret sibi q̄tatis dimēsiua. deinde
qualitates. in sibi recipiunt quātitate
mediante: sicut color mediante sup̄-
ficie. unde et p diuisionē q̄tatis p acci-
dens diuidunt. Alterius aut qualita-
tes sunt actionū et passionū principiū
et relationū quādam: ut sūt pater et fili⁹
dñs et seru⁹: et alia hui⁹. Quēq; vō
relationes imediate ad q̄tates conse-
cunt ut malus et minus duplū: et dimi-
diū et similia. Sic igitur accidētia panis
post cōversionē pdictā remanere po-
uendū ē ut sola q̄tatis dimēsiua sine
subiecto subsistat: et in ipsa qualitates
fundent sicut in subiecto et per conse-
quens actiones. passionēs et relationēs
Accidit igitur in hac cōversione con-
trariū ei quod in naturalibus cōversioni-
bus accidere solet in quibus substantia
manet ut mutatiōis subiectū. Acciden-
tia vō variant. Hic aut ecōverso acci-
dens manet et sibi transit. Hinc ei cō-
versio nō potest dici motus p̄prie sicut a
naturalī cōsiderat ut subiectū requirit
sicut est quedā sibi et successio sicut in crea-
tiōe est successio esse et nō esse. Hec igitur
est vna ratio quare accidens panis re-
manere oportet ut innētiat aliq̄d ma-
nēs in pdicta cōversione. Est aut et p-
pter aliud necessariū. si em̄ sibi panis i
corpus xpī cōverteret et panis accidē-
tia transiret nō sequeretur quod corpus xpī

fm suam sbam esset vbi prius fuit pa-
nis qz nulla relinquere habitudo cor-
poris xpi ad locū predictū. Sed cū qz
titas panis dimēsiua remanet post cō-
uersionē p quā panis hūc locū fortie
bat sba panis in corpus cristi. mutata
sit sub q̄titate dimēsiua pais z p conse-
quens locū panis quodāmodo sortit
mediāribus tñ dimensionibus panis.
Hec thomas. Prter ergo q nō est ipos-
sibile diuine vtrū panem transbari in
pexistens corpus xpi. nec habet muta-
tio silitudinē in naturalibus mutatio-
nibus. s̄ est alteratōni q̄si contraria. qz
vna sba hic mutat in aliā z manent ac-
cidentia. s̄ in alteratōe est ecōuersio. qz
ibi mutant accidentia z manet eadem
sba. vt pz in corpālibus qñ de albo sit
nigrū. z in spūalibus qñ d iusto sit im-
pius. vel de ignorante sit sciens. Prter
ergo tu iudee de iniusto efficiaris pi⁹. de
ignorante sciens. crede verū corp⁹ xpi
in ope esse in altari nō simpliciter s̄ sa-
cramentaliter. crede qd cū acquirat vbi
sacramentale nō relinquit vbi celeste.
crede sine mutatione locali depditua
pūs fieri in altari. z crede sbam panis i
verū xpi pexistens transubstātiari. cre-
de a deo oia possibilis fieri inq̄t Aug.
z nihil tibi videbit impossibile. vn de
dicit Lu. j. Non erit impossibile apud
deum omne verbū.

Ad corpus xpi sit integrum
z q caro z sanguis manent i lo-
cis separatis sub speciebus pa-
nis z vini.

Erciūdecimū impossibile est.
Hos xpiani dictis q xps ve-
ster est integer sub speciebus pa-
nis z vini in sacramento hoc pbo ipossi-
bile: qz nunq̄ pres alicui⁹ in diuersis
locis cōtinent ipō integro pmanente.
Manifestū est aut in hoc sacramento
seorsum esse panē z vinū in locis sepa-
tis. Si igit caro xpi sit sub specie pais

et sanguis sub specie vini. videt sequi
q xpus nō remaneat integer: s̄ senip
cū hoc sacramentū agit eius sanguis
ab eius corpe separaret. Ad istud ar-
gumentū pz solutio ex his que dicta
sunt in pcedēti solutōe. Dictū est aut
q locus in quo agit hoc sacramentū
attribuit corpori xpi rōne dimēsiuū
panis remanentiū post cōuersionē sb-
stantie panis in corpus xpi. Sādē h
igit ea que xpi sunt necesse est esse i lo-
co p̄dicto fm q exigit ratio cōuersionis
predicte. Considerandū est ergo i hoc
sacramento aliquid esse ex vi cōuersionis
predicte. Aliqd aut ex naturali com-
comitantia. Ex vi quidē cōuersionis ē
in hoc sacramento illud ad qd directe
cōuersione terminat sicut sub speciebus
panis corporis xpi in qd sba panis con-
uertit vt p verba consecratōis pz cū
dicit Hoc est corpus meū. Et similiter
sub speciebus vini est xpi sanguis. vn
de dicit Hic est calic sanguis mei zc.
Sed ex naturali cōcomitantia sūt ibi
oia alia ad que cōuersione nō terminat.
s̄ tñ ei in quod terminat sunt realit cō-
iuncta. Manifestum est em q cōuersione
panis nō terminat in diuinitate cristi.
nec in eius aiā: s̄ tñ sub specie pais
est aiā xpi z eius diuinitas ppter vnio-
nē vtriusq̄ ad corpus xpi. Si vō i tri-
duo mortis xpi hoc sacm celebratur
fuisse nō fuisse sub spē panis aiā xpi:
qz realiter nō erat corpi eius vnita. Et
sūt sub specie panis nō fuisse sanguis
nec sub specie vini fuisse corpus xpi
separatione vtriusq̄ in morte. Nunc
aut qz corpus xpi in sua natura nō est
sine sanguine sub vtraq̄ spē ptinet cor-
pus z s̄guis s̄ sub spē pais ptinet cor-
pus ex vi cōuersionis. Sanguis autē
ex naturali cōcomitantia. Sub specie
autem vini econuerso verba sunt san-
cti Thome libro quo supra capitulo
lxij. Et sic patet solutio ad argumen-
tum q licz separe sunt species panis z

vinū. tamen corpus xpi integer est sub
viraq; specie. Sed forte dicit iudeus
si ergo sub specie panis ē totus xpus.
ita q; est ibi corpus et sanguis ut tu di-
xisti. frustra g; iterū sub specie vini inte-
ger reperit. Ad hoc respondet Nicola-
us de lyra sup verbo Cenatibus autē
illis Math. xxvj. dicens q; sub dupli-
ci specie institutū est hoc sacramentū
scz panis et vini. quia panis cōuertit in
corpus xpi et vinū in sanguinem. et iste
cōuersiones sunt sepatim: q; sanguis
xpi fuit sepatus a corpe vel carne i pas-
sione. Hoc autē sacramentū institutū ē
q̄si quoddā memoriāle illius passionis
et ideo consecratio carnis et sanguinis
fit sub speciebus distinctis. Considerā-
dum tñ q; sub viraq; specie ē totus xpus
q; sub specie panis ē totū corpus ex vi
cōuersionis vel sacramenti. Sanguis
autē et aia et diuinitas sunt ibi ex conco-
mitantia naturali. Similiter sub spe-
cie vini sanguis ex vi sacramēti. cetera
vō ex cōcomitantia. hec ibi. Patet er-
go q; h; sub specie panis sit caro et san-
guis xpi nō frustra sepatim sub specie
vini ē sanguis et corpus cuz hoc fiat in
memoriā passionis xpi in qua fuit
sanguis a corpe sepatus.

Ad corpus cristi in tam par-
ua hostia contineatur cū mai-
or in minori non capiatur.

Quartūdecimū impossibile est.
ait iudeus. Vos xpiani dicitis
q; in illa parua hostia corpus
xpi continet. p̄bo impossibile ē. q̄a
impossibile ē q; maius corpus in loco
minoris includat. Manifestū est autē
q; verū corpus xpi est maioris q̄stanz
q; panis q; in altari offert. Igitur impos-
sibile videt q; verū corpus xpi totū et
integrū sit vbi videt ē panis. Si autē
ibi nō est totū q̄altqua pars eius redi-
bit incōueniēs supradictū q; sp; cū hoc

sacramentū agit corpus christi p; p̄tes
discrepat. Ad istud argumentū q; ob-
tangit inequalitatē corporis xpi ad lo-
cū panis dupliciter respōdet. Primo
excludendo impossibilitatē. Secūdo
applicando similitudines. Circa primū
dicit q; substantia panis directe cōuer-
tit in substantiā corporis xpi. Dimensio-
nes autē corporis xpi sūt in hoc sacramē-
to ex naturali cōcomitantia. nō autē ex
vi cōuersionis cū dimensiones panis
remaneat. Sic igitur corpus xpi nō cō-
parat ad hunc locū mediātibus dimē-
sionibus p̄p̄is vt eis oporteat adeq̄-
ri locū. s; mediātibus dimēsiōib; pa-
nis quibus remanētib; locus adequa-
tur. Hec thomas vbi supra. Quō autē
p̄t esse dimēsiōnes corporis xpi cuz di-
mēsiōibus hostie. vnus alius doctor
sic declarat. Patz cū ibi prius erat sba
panis et facta sit substantia corporis xpi.
sicut cū dimēsiōib; panis vel erat
substantia panis ante cōuersionē factaz
sic cōuersione facta simul cū eis de; di-
mēsiōibus erit sba corporis xpi. Rursū
q; dimensiones corporis christi p̄p̄ium
subiectū nō deserunt et oportet dimen-
siones esse vbi et ipm corpus. Ideo ex
quo ipm corpus ē siml cū dimēsiōib;
panis. oportet dimēsiōnes corporis xpi
esse cū dimensionibus panis. s; quōd
posset esse ē videre difficile. Arguit em̄
Philos. iij. phicoz. cōtra ponētes va-
cūū et dicētes locū esse dimensiones se-
patas. q; si in h̄mōi dimēsiōib; recipet
corp; p̄tingeret duo corpa sil; posse exi-
stere qd; h; p; impossibili. tota igitur cā q;
re duo corpa nō p̄t sil; esse ē resistētia
dimensionū. Sciendū igit q; sicut ca-
lor et alie qualitates actiue duplicē ha-
bēt cōpatōez sic dimēsiōes. calor at; h;
vnā cōpatōez ad subiectū fm quā dat
sibi ē calidū et alia ad obiectū fm quā
ē rō calefaciēdi ita etiam q̄stas p̄t
comparat ad subiectū dat esse q̄stū.

put aut compat ad q̄titate aliam dat
sibi resistere et esse locale. Sicut ergo
calor pot dare esse calidū et non calefa-
cere. puta si deus p̄seruet euz in esse et
suspēderet agere sicut fecit de igne in
fornace puerorū: et sic aliqd potest esse
calidū absq̄ hoc qd calefaciat. sic et di-
mēiones poterūt dare esse q̄tū absq̄
eo q̄ alijs dimēsiōibus resistat. qd p̄t
Nāz cū q̄titas sit rō quare q̄tū resistit
stat q̄to. ideo oportet vñū q̄tū alteri
q̄to compare mediāte q̄titate: et q̄tita-
te esse mediā inter corpus qd resistit et
corpus cui sit resistētia. h̄ sublata illa
mediatōne scz q̄ corpus sit alicubi nō
mediatē q̄titate certū est q̄ sibi aliud
corp⁹ siue alia dimēsiō nō resistit. Nā
cūz tota causa resistētie sit: qz compat
ad ipm mediāte q̄titate sublata causa
tam nō resistit. Per hoc etiā possēt eti-
am solui instātie de transitu corpis cri-
stī p̄ corpus virginis ipso manēte clari-
so. et etiā de penetratōne celoz qñ ascē-
dit in celū. Cū igit in sacramēto corp⁹
xpī nō comparet dimēsiōibus mediā-
te q̄titate: h̄ magis q̄titas mediāte sū-
stantia cū substantia causa resistētie nō
sit. Ideo sicut nō est contra rōnez sub-
stantie simul cū dimēsiōibus esse. sic
nō est contra rōnē dimēsiōnū corporū
xpī mediāte substantia esse simul cū di-
mēsiōibus panis. Et sic p̄t q̄ non est
impossibile dimēsiōes corpis xpī cū di-
mēsiōibus panis esse: cū ibi sint me-
diante substantia que simul pōt cum di-
mēsiōibus esse. Aliter soluit predi-
ctū impossibile doctor subtilis i. liij. suo.
Dicit enī q̄ est duplex ordo scz ordo p̄-
tū in toto et ordo partū i loco. Ordo
aut p̄tū i toto ē dīa q̄tatis nō p̄tē
cū sit respectus h̄ aliq̄ mō accedens ad
driam ei⁹ essentialē. Ordo aut partū
in loco est de genere situs: et ab isto re-
spectu siue ordine partū i loco potest
absolui. Ordo enī partū in toto est p̄t

or ordine p̄tū in loco. Prius aut pōt
absolui a posteriori sibi accidentaliter
iuncto. Cū ergo ordo p̄tū in loco ac-
cidentaliter cōiungat ordinē p̄tū in to-
to. igit corpus xpī in eucharistia habe-
bit ordinē p̄tū in toto absq̄ illo res-
pectu qd est ordo p̄tū in loco. Adducunt
sedo similitudines aliquē cōtra indeos et
infideles. Et p̄mo aug⁹. in lib. de q̄tita-
te aie pbat aiam maiore esse q̄ cor-
pus: qz totā mūdī magnitudinē infra
se cogitari potest et infra se cōtinere et
sicut aia cū sit maior corpe tota est infra
corpus. modo consill corpus xpī cūz
sit maior hostia totū est infra eam nō
coartatū h̄ ita magnū et pfectū sicut in
celo continet. Item in parua oculi pu-
pilla maximī mōres cōtinent p̄ speci-
es suas. cur ergo nō sic corpus xpī in
parua hostia. Item videmus in paruo
speculo solis et lune maximarūq̄ rerū
diuersitates. Item intellectus hoīs p-
uus est et tñ in ipso magna celestium et
terrestriū sapiētia et scientia continet.
Quid ergo impossibile putas xpī qd
est dei sapiētia increata sub parua for-
ma hostie inueniri. nunquid vides in
paruo lapide p̄cioso magnas et multas
virtutes. nōne vides in paruo corpore
principis magnā potentiā: et in paruo
corpore pape magnā auctoritatē. Quid
ergo impossibile est xpō in parua ho-
stia latere. nunquid sub paruis signis
magna signata cōprehendunt. Nōne
vides quō in hac parua dictione deus
tota trinitas cōtinet. scz pater et filius et
spūs sanctus. q̄to magis sub parua ho-
stia potest seipm xpūs pcludere sicut
imō q̄ ampli⁹ est videmus q̄ sub hac p-
ua dictione et sub h̄ paruo signo omē
duarū sbaz et q̄tuor l̄raz cōtinet omēs
creatura. celū et oia celestia. infernū et
oia infernalīa et breuiter omia creatura.
Quid igit impossibile q̄ in vna hostia
comprehendat totus christus cum qua

tam parua dictione comprehendat tot
mundus. qm̄. igit̄ hec in creatur̄ credūt
iudei erubescant similia fieri in creato
re. I3 supradicta nō inducūt oimodam
similitudinē: sunt tñ aliquales cōformita
tes q̄ deuoto aio p̄siderate miraz dele
tracionē adducūt in aio cōtēplariis.

Ad vnicū corpus xpi sit siml
in diuersis altaribus cū nō pos
sit vnū corpus simul esse in di
uersis locis.

Quintūdecimū impossibile est
Hos christiani dicūt alit̄ iude
us q̄ xps vester fil̄ est i plurib⁹
altaribus vbi misse celebrant hoc vide
tur impossibile. q̄ impossibile est vnū
corpus in pluribus locis existere. Ma
nifestū est aut̄ hoc sacramentū in plu
ribus locis celebrari. Impossibile igit̄
videt̄ q̄ corpus xpi in hoc sacramento
veraciter cōtineat̄ nisi forte quis dicat
q̄ fin aliquā p̄ticulā est hic: et fin aliaz
alibi. ad qd̄ iterū sequit̄ q̄ p̄ celebratio
nē hui⁹ sacramēti corpus xpi diuidat̄ i
ptes cū tñ nec q̄stias corpis xpi suffi
cere videat̄ ad tot p̄ticulas ex eo diui
dendas in quot locis hoc sacramentū
pagit̄. Ex his que dicta sunt sup̄ius p̄
solutio ad hoc qd̄ obijcit̄ de pluralita
te locor̄ q̄ corpus xpi p̄ suas dimensi
ones existit tñ in vno loco. sed mediā
tibus dimētionibus panis in ipm̄ trās
euntis est in tot locis in quot hmoi cō
uersio fuerit celebrata. nō quidē diuis
um p̄ ptes s̄ integrū in vnoquoq̄. nā
quilibet panis cōsecratus in integrū
corpus xpi conuertit̄. Nec est solutio
thome vbi supra. Alij vō soluentes di
xerunt q̄ nō est incōueniens q̄ vnum
corpus sit in diuersis locis si in vno ē
p se et in alijs p accidens. sic aut̄ est i p
posito q̄ corpus xpi est in celo fin p̄
ptas dimensiones: et sic p se. In sacra
mento aut̄ p dimēstones alias scz p

panis: et sic p accidēs s̄ isti difficultatē
nō euadunt. Diceret em̄ in deus et p se
et p accidens esse impossibile idem cor
pus esse in diuersis locis. ppter b̄ ostē
do q̄ corpus xpi potest esse simul i di
uersis locis. sic oīe corpus qd̄ est ali
cubi rōne substantie nō rōne q̄stias. po
test esse in pluribus locis simul. sed
corpus xpi est sub dimētionibus panis
rōne substantie nō rōne q̄stias. ergo
potest esse in pluribus locis simul. Ma
ior pbat̄ q̄ qd̄ non est in loco p q̄stia
tem nō diffinit nec determinat sibi lo
cū. s̄ qd̄ non determinat sibi locū pōt
esse in pluribus locis: ergo qd̄ non est
in loco p q̄stiatē potest esse in plurib⁹
locis simul. Ad maiore euidētiā isti
p̄silogisimū. Notandū q̄ diffiniri ē idē
q̄ finiri sine terminari. ppter qd̄ pbus
v. metaph. vocat diffinitionē terminū
q̄ i ea ponunt̄ rei p̄ncipia inter que
velut inter p̄mos terminos et inter p̄
prios fines res diffinita cōcludit̄. Nec
aut̄ diffinitio siue determinatio est du
plex. vna que respicit rem vt est substā
tia. alia que respicit eam vt est q̄sta. Nā
quelibet res creata siue sit corpalis si
ue spūalis inq̄tum est substantia finit̄
sic q̄ determinat̄ ad certū genus et ad
certam speciem et ad certū indiuiduatio
nis modū et ideo solus deus. q̄ est sub
stantie infinite nō determinat̄ ad gen⁹
neq̄ ad speciem. nec p se nec p accidens.
nec etiā ad modū indiuiduatōis. cum
ipse sit singularitas quedā formaliter.
Res aut̄ q̄sta sicut p hmoi q̄stiatē resp
picit alia sic competit sibi determina
tio loci. Non em̄ res creata determinat̄
ad locū siue diffinit̄ loco inq̄tū ē sub
stantia. q̄ substantie vt ista est nō debet
locus. q̄ inq̄tū substantia nō potest cō
melari vltime sup̄ficies continētis. Et
ideo si diffinit̄ loco hoc est rōne q̄stia
tis. et t̄do cū duplex sit q̄stias scz molis
et virtutis sic nō diffiniūt locū sibi corpa

Ita nisi per quantitatem molis. ita fin aliquos
non diffinitur sibi ubi spiritualia nisi per quanti-
tatem spiritus. itaque dicitur quod ubi intelligentie
operantur ibi esse dicuntur nec sunt in loco nisi
si dum operantur quod verum sit verum nihil ad pro-
positum. Quia igitur ad propositum patet quod cor-
pus quod est alicubi non per quantitatem non dif-
finitur sibi locum illam. si ergo est alicubi so-
lum ratione substantie. Quantitas autem ibidem exi-
stens propter naturalem ordinem quem ad
substantiam habet ei cooperitur finitas que
sequitur naturam substantie. Non autem fini-
tas que sequitur quantitatem: putat per quantitatem
ad aliam comparat. Et ideo quod ex vi sacra-
menti corpus christi est in altari ratione sibi
solum non ratione quantitatis nisi ex consequenti
ut scilicet habet naturalem ordinem ad substantiam.
Ideo ibi sibi cooperitur finitatio ratione ge-
neris et speciei et individui. non autem ra-
tione localitatis cum illa tamen cooperatur corpi-
bus ratione quantitatis. Et ideo cum sibi non
determinet locum certum est quod non est ita
ibi quando posset esse alibi. Sic ergo patet
magis quod omne corpus quod est alicubi non
ratione quantitatis cum non determinat sibi lo-
cum illud potest esse alibi. Minor principa-
lis est manifesta scilicet quod corpus christi est
in sacramento ratione sibi non ratione quantitatis
quod est ibi per transubstantiationem. Nunc autem
certum est quod quantitas panis non transubstan-
tiatur in quantitate corporis christi cum maneat in
sacramento. ergo ratione transubstantiationis
panis in substantiam corporis christi. Cum
ergo sit ibi ratione illi in quod substantia pa-
nis transubstantiatur. Manifestum est quod est ibi ratione
sibi. quare sequitur quod potest alibi esse ratio sue
quantitatis scilicet in celo. Similitudines li-
cet non omnimode adducuntur ex natura.
Idem sol in diversis locis scilicet in diver-
sis oculis continetur et videtur hoc sine sui
diffusione. Idem verbum numero in diver-
sis auribus continetur et auditur idem sonus.
Occurrit etiam contra istos infideles Hu-
go de sacramentis dicens quod ideo isti
dicunt corpus christi non posse esse si-

mul in pluribus locis: quia deus tale
legem dedit corporibus. Cum ergo la-
tor legis possit dispensare in lege mul-
to magis deus potest dispensare in uni-
verso. nec mirum quia tunc sacerdos ge-
rit personam et vicem illius qui dixit et fa-
cta sunt. et sic quod simul et semel est in di-
versis altaribus hoc est ex potentia des-
tatis cui unitum est corpus illud et ex
virtute verborum cristus quilibet com-
munit virtutem conficiendi.

Impossibile est quod caro christi et
sanguis sint sub speciebus pa-
nis et vini cum sit impossibile duo
corpora simul esse in eodem loco:
scilicet substantia panis et vini cum
carne et sanguine christi: cum illa acci-
dentia ut dicunt non sint per se: nec
in aere. nec in carne et sanguine
christi sed subiective in substantia
panis et vini.

Extremum decimum impossibile est.
Dicitur christiani dicunt quod manifeste
per consecrationem in hoc sacro sentitur omnia
accidentia panis et vini. scilicet color. sapor. odo-
r. figura. quantitas et pondus. circa quod deci-
pi non potest. quod sentitur circa christum sensibilia
non decipiunt. Unde autem accidentia in corpore
christi esse non possunt sic in subiecto ut vos asse-
ritis. Sicut autem nec in aere adiacente.
quia cum plurima eorum sint acciden-
tia naturalia requirunt subiectum deter-
minare nature. non qualis est natura
corporis humani vel aeris nec possunt
per se subsistere cum accidentis esse sufficiunt
esse. vii. meth. Accidentia enim cum sint
forme individuari non possunt nisi per
subiectum. Connumerantur enim ad com-
numerationem et individuationem
suum subiectorum. Unde remoto
subiecto essent forme universales. Re-
linquitur igitur huiusmodi accidentia
esse in suis determinatis subiectis. scilicet

In substantia panis et vini. Est igitur ibi substantia panis et vini et non substantia corporis christi. cum impossibile videatur duo corpora esse simul. Ad istud respondetur quod non possumus negare accidentia panis et vini remanere: cum sensus hoc infallibiliter demonstrat. nec his accidentibus corpus christi aut sanguis afficitur. quia hoc sine eius alteratione esse non posset nec talium accidentium capax est. sicut autem nec substantia aeris. Unde relinquitur quod illa accidentia sint sine subiecto. tamen eo modo quo supra fuit declaratum in duodecimo impossibile: ut scilicet sola quantitas dimensionum sine subiecto subsistat. et ipsa alijs accidentibus prebeat subiectum. nec impossibile est quod accidens divina virtute subsistere posset sine subiecto. quia idem est iudicandum de productione rerum: et de conservatione earum in esse. Divina autem virtus potest producere effectus quarumcumque causarum sine ipsis causis secundis. sicut potuit formare hominem sine semine. et sanare febrem sine operatione nature quod accidit propter infinitatem eius virtutis. et quia omnibus causis secundis largitur virtutem agendi. unde et effectus causarum secundarum potest conservare in esse sine causis secundis. et hoc modo in hoc sacramento accidentia conservantur in esse sublatam substantiam que ipsorum conservabat. quod quidem dici potest de quantitatibus dimensionum. quas etiam plato nesci posuerunt per se subsistere. propter hoc quod secundum intellectum separantur. Manifestum est autem quod plus potest deus in operando quam intellectus in apprehendendo. Et licet de principio individuationis sit inter doctores non parva difficultas. Verumtamen in proposito me non intromitto. quia hoc non laboramus nisi ad excludendum eam que a iudeis impossibilia reputantur. Dicit ergo sanctus Thomas in summa contra gentiles lib. iiii. ca. lxx. quod quantitas dimensionum habet hoc proprium inter reliqua ac-

cidentia quod ipsa secundum se individuantur. quod ideo est: quia positio que est ordo partium in toto in eius ratione includitur. Esse enim quantitas positionem habet. ubiqueque autem intellectus diversitas partium eiusdem speciei necesse est intelligi individuationem. nam que sunt unius speciei non multiplicantur nisi secundum individuum et inde est quod non possunt apprehendi multe albedines nisi secundum quod sunt in diversis subiectis possunt autem apprehendi multe linee etiam si secundum se considerentur. Diversus enim situs qui per se linee inest. ad pluralitatem linearum sufficiens est. Et quia sola quantitas dimensionum de sua ratione habet unde multiplicatio individuum in eadem specie possit accidere. Prima radix huius multiplicationis ex dimensione esse videtur. quia et in genere substantie multiplicatio fit secundum divisionem materie: que nec intelligi potest nisi secundum quod materia sub dimensionibus consideratur. Nam remota quantitate substantia omnis indivisibilis est ut patet per philosophum. j. phisicorum. Manifestum est autem quod in alijs generibus accidentium multiplicatur individua unius speciei ex parte subiecti. et sic relinquitur quod cum in hominis sacramento ponamus dimensiones per se subsistere. et alia accidentia in eis sicut in subiecto fundari. non oportet nos dicere quod accidentia hominis individua non sint. Remanet enim in ipsis dimensionibus individuationis radix. Concedamus igitur quod sentimus supradicta accidentia et quod illa non sunt in corpore christi nec in aere nec in substantia panis: quia non est. sed est illa dimensio quantitas habens esse per se perfectate tertijs modi. quod est esse perfectum separatim ab omni subiecto et reliqua accidentia in predicta quantitate sunt in subiecto divina virtute. Est enim contrarium positum apud omnes scotizantes quod primum independentes possunt terminare dependentia cuiuslibet entitatis create et supplere vicem cuiuslibet determinantis cum continetur

eminenter vices cuiuslibet causalita-
tis secundarie cause ergo dependen-
tia quā habet accūs ad subiectū potest
deus supplere et terminare. Sic deus
potest quolibet prius distinctū essentia-
liter a posteriori facere sine illo poste-
riori. Cū ergo accidentia sint pōa ibe-
rentia actuali et ab ea distincta essentiali-
ter qz sunt in diuersis generibus: ergo
deus poterit facere accidentia p se ex-
istere sic q nō inhererēt actualitē qdqd
sit de inherencia aptitudinali: qz cum
hec sit idē essentialiter cū subiecto licet
sit posterior ordine nature ab ea acci-
dentia separari nō possūt. Potest etiam
dici sic notat magr Johānes puerus i
libro de concordia legū ti. iij. ca. liij. q
accidentia p se remanere sine inheren-
tia ad subiectū impossibile ē i trāsmutatio-
b⁷ et mutatio b⁷ nālib⁷. sed ista trāsmuta-
tio ē p miraculū diuinū vtute facta: et
dicit q iudei cōcedūt aliud miraculū
in lege sua sile huius scz q lra men clau-
sa et chamab que scripta erāt in tabulis
legis erant per se sin e aliquo subiecto
et iste lfe figurate erāt ex vtraqz parte et
erāt rotūde et nulla ista lra pars sustē-
tabat ab aliq corpe h p se erant stantes
miraculose et istud dicē est euident cō-
tra naturā et impossibile magis qz dicē
trāsmutata est vna substantia in aliā et acci-
dentia remanent perseipsa.

Et in sacramento altaris sit
corpus christi icorruptibile cū
possit putrefieri et a murib⁷ co-
medi

Hocmuseptimū impossibile est
Dicunt iudei certū est q si illud
vinū vti sacramenti in magna
qntitate sumētur q calefaceret et febra-
ret sic ante sacramentū: panis etiā con-
fortaret et nutriter. Videt etiā si diu et
inecute seruet putrescere et a muribus
pmedi cōburi etiā possunt et in cineres.

redigi et vapores que omnia corpi xpi
cōuenire nō possūt cū fides vfa ipsius
impassibilem p. licet. Imposse istsibgit
videt q corpus xpi in hoc sacramen-
to subaliter pnceat. Rides q hic sunt
duo cōsideranda: vnu qd de facili po-
test experiri: et aliud qd maiorem diffi-
cultatem pntendit q em i hoc sacramen-
to eadem actiones appareant q prius
in substantia panis et vini apparebant
puta q similiter inuident sensum. Si
misset etiā alterent aerem circūstantem
vel quodlibet aliud odore aut colore
satis cōsequēs videt ex his q supradī-
cta sunt. Dictum est em q in hoc sacra-
mento remanent accidentia panis et vi-
ni inter q sunt qlitates sensibiles q sūt
hmoi actionū pncipta. Rursus circa
passiones aliquas puta q sunt fin hu-
iusmodi alterationes accidentius non
magna etiā difficultas accidit si pmissa
supponat. Cū em pmissum sit et aliis
accidentia in dimensionibus funda-
tur sic in subiecto p eundem modū cir-
ca hmoi subiectū alteratio alioz acci-
dentiu considerari potest sic si esset ibi
substantia si vnu esse calefactū et i fri-
gidaret aut mutaret sapore aut aliud
hmoi. Sed maxima difficultas appa-
ret circa generatōem et corruptionem
q in hoc sacramento videt accidere. nā
si qd in magna qntitate hoc sacramen-
tali cibo vtret sustentari possz et vino
etiā inebriari fm illud apostoli ad Co-
rinth. xj. Alius esurit Alius ebrius est
Que quidem accidere non possēt nisi
ex h sacramento caro et sanguis gene-
raretur. Nam nutrimentū cōuertit in
substantiam nutriti qus quidā dicāt
hominem hoc sacramentali cibo non
posse nutriri h solum confortari et reso-
cillari. sicut cū ad odore panis et vini
pfortat. Sz hec qdē pfortatio ad horā
accidē p nō aut sufficit ad sustentandū
hoies si diu sine cibo pmaneat. ex fine

to aut de facili inueniret hoies diu sacra-
 mentali cibo sustentari posse. Miran-
 du etiam videtur cur negent hoies hoc sa-
 cramentali cibo posse nutriri refugien-
 tes hoc sacramentum in carnem et sangui-
 nem posse conuertere cum ad sensum appa-
 reat quod per putrefactionem et combustionem
 in aliam substantiam scilicet cinerem et puluerem con-
 uertatur: quod quidem difficile tamen videtur eo quod
 nec videatur possibile quod ex accidentibus
 fiat substantia: nec concedi fas sit quod sub-
 stantia corporis christi quod impassibilis sit in ali-
 am substantiam conuertatur. Si quis autem di-
 cere velit quod sicut miraculose panis in
 corpus christi conuertitur: ita miraculose ac-
 cidetia in substantiam conuertuntur. Primo quod
 idem hoc non videtur miraculo hoc esse
 conueniens quod hoc sacramentum putre-
 scat vel per combustionem dissoluatur. Deinde
 quod putrefactio vel combustio consueto
 nature ordine huic sacramento accide-
 re inuenitur: quod non solet esse in his quod mi-
 raculose fiunt. Ad hanc dubitationem tol-
 lendam quidam famosa positio est adin-
 uenta quod a multis tenetur. Dicunt enim quod si
 perstringit hoc sacramentum in carnem conuertere
 aut sanguinem per nutrimentum vel in cine-
 rem per combustionem aut putrefactionem
 non conuertuntur accidentia in substantiam nec
 substantia corporis christi: sed redit diuino miracu-
 lo substantia panis quod prius fuerit et ex ea gene-
 rat illa in qua hoc sacramentum conuertere in-
 uenitur. Sed hoc quidem oino stare non potest.
 Distensum est enim supra quod substantia panis in
 substantiam corporis christi conuertatur: quod enim in ali-
 quod conuersum est redire non potest nisi
 econuerso illud conuertatur in ipsum. Si igitur
 substantia panis redit: sequitur quod substantia cor-
 poris christi conuertatur in panem quod est absur-
 dum dicere. Adhuc si substantia panis redit
 necesse est quod vel redeat spiritibus panis
 manentibus vel spiritibus panis tam de-
 structis. Spiritibus quidem panis durati-
 bus substantia panis redire non potest: quia
 spiritus non manent manet sub eis substantia

corporis christi. Sequeret ergo quod simul es-
 set substantia panis et substantia corporis christi.
 Sicut etiam nec corruptis spiritibus panis
 substantia panis redire potest. tum quia substantia
 panis non est sine propriis spiritibus: tum quia
 destructis spiritibus panis facta generata est
 alia substantia ad cuius generationem ponebatur
 quod substantia panis rediret. Concludit ergo
 sanctus thomas libro 4 quod supra ca. lxxvj. quod
 melius dicendum videtur quod in ipsa consecra-
 tione sicut substantia panis in corpus christi mi-
 raculose conuertitur: ita miraculose accide-
 tiis perfertur quod subsistat quod est proprium sube-
 re per spiritus quod omnia possent facere et pati si-
 si substantia adesset: unde sine nouo miraculo
 et inebriare et nutrire et incinerari et pu-
 trefieri possent eodem modo et ordine ac si
 substantia panis et vini adesset. hec ille. Quare
 autem non oportet quod ibi sit nouum miracu-
 lum declarat Richardus in. iij. distinctione
 xij. in tercio principali questione. ij. dicens:
 quod quibus miraculum sit accidentia in sacra-
 mento altaris per se existere tamen quod sic per se
 ex natura operis in aliud nouum miraculum
 non est sicut cecum natum post miraculo-
 sam restitutionem visus videre nouum mi-
 raculum non est quod naturale. Ad enim intel-
 ligendum est sic accidentia operari in virtute
 subeque necessaria sit eis ad suam opera-
 tionem aliquid virtus subeque non sit accensio super
 posita eorum existentia sed per tanto hoc dicitur quod
 non possunt operari nisi sint et naturaliter non possunt esse
 nisi per substantiam: et quia ipsa accidentia sunt quod dicitur
 virtutes subeque. ideo quibus eorum existentia siue
 substantia sit per supernam potentiam: tamen sic exi-
 stentia in aliud possunt naturaliter agere.

Impossibile est quod corpus christi
 sit in sacramento cum illud franga-
 tur in partes

Occurrit octauum impossibile est. vos
 christiani dicitur iudeus fragitur illud
 sacramentum in partes ergo impossibile
 est quod sit ibi corpus christi: probatur consequen-
 tia: quia fractio illa quod sensibiliter apparet

Consideratio sexta

CXXXVIII

non potest esse sine subiecto. Absurdū
etiā videt dicē q̄ illius fractōis suble-
ctū sit corpus xp̄i: ergo impossibile est
sit ibi corpus xp̄i s̄ solū substantia panis
et vini. Hūc o ad istud patet manifeste
ex his q̄ supradicta sunt q̄ fractiōis
subiectū possum⁹ ponere dimensiōes
p se subsistentes nec tū hūc dī dimensiōi
bus fractis frangit suba corpis xp̄i eo
q̄ totū corpus xp̄i sub q̄libet portione
remaneat: qd quidē et si difficile videa-
tur tū fin ea q̄ pmissa sunt expōitiōe
habet. Dictū est etiā supra in ipossibili
xij. q̄ corpus xp̄i est in h̄ sacramento p
sua subam ex vi sacramenti. Dimensiō
nes aut corpis xp̄i sunt ibi ex nālī pco-
mutantia quā hūc ad subam: ecōtrario
etiā fin q̄ corpus nālīter est in loco: nā
corpus nālē ē in loco mediantibus dī
mensiōib⁹ q̄bus loco p̄mēsurat. Alio
aut modo se h̄z aliqd subale ad id in q̄
est. Et alio modo aliqd q̄ntum nā q̄n-
tum totū ita est in aliquo toto q̄ totū
nō est in pte s̄ pars in pte sic totū in to-
to. vñ et corpus nālē sic est in toto loco
totū q̄ non est in qualibet parte loci: s̄
ptes corpis p̄ibus loci coaptant eo q̄
est in loco mediantib⁹ dimensiōib⁹
Si aut aliqd subale sit in aliquo loco
totū etiā totū est in q̄libet pte eius: sic
tota natura et spēs aq̄ est in q̄libet par-
te aque et tota aia est in qualibet corpo-
ris pte: q̄ igit corpus xp̄i est in sacra-
mento altaris rōne sue sube in quā cō-
uersa est suba panis dimensiōib⁹ ei⁹
manentibus sicut tota spēs panis erat
sub q̄libet pte dimensiōnū ita integrū
corpus xp̄i est sub qualibet pte earū-
dem: nō igit fractiō illa aut dimisiō at-
tingit ad corpus xp̄i vñ sit in illo tan-
q̄ in subiecto: s̄ subiectū eius sunt dī-
mensiōes panis et vini remanētes sic
et alioz accidentiū ibidē remanentiz
diximus eas esse subiectuz verba sunt
sancti. Thome libro q̄ supra ea. lxvij.

Simile etiā inuenit in nā q̄ ymagine
in speculo existente si frangat speculū
non tamē frangit ymago et in quot p-
tes speculuz frangitur in toto integra
manet et resultat ymago. Nō ergo mi-
randum si hoc in hostia fiat virtute dī
uina. figura huius p̄cessit Exodi. iij. in
rubo que videbat ardere et non cōbu-
rebat: videbat ignis in rubo ardere ac
si deberet rubū frangere cōminuere et
incinerare et tamē ab igne non ledeba-
tur non frangebat non vorabat nō in-
nuebat non incinerabat: sic nec corp⁹
xp̄i in comedentis ore non ledit a dē-
te non frangit non vorando cōminui-
tur: s̄ sicut rubus in igne ita corp⁹ xp̄i
il lesū integrū remanet sub fractiōe
sp̄rum que licet nō sit in corpe xp̄i ve-
ro: representat tū fin Richardum illam
flagellationem et pforationē q̄ fuit fla-
gellatū etiā pforatū in sua passione.
Probant corpus xp̄i sumi et
consumi

Recum nonnum impossibile ē
q̄ istud sacramentum sumatur
et non consumatur fin q̄ vos
christiani assertis. Si enim esset mōs
olimpus qui ē excessiue magnitudis
tam deberet esse voratus et consumat⁹
et consumptus xp̄s vester totiens mā-
ducatur ergo deberet esse consumptus
Responso satis patet ex predictis. nō
enim substantia corporis xp̄i: s̄ species
panis consumuntur sicut etiam spēs
ille nutriunt inebriant incinerari et pu-
trescere possunt vt dictū est in. xvij. im-
possibili ita dicuntur frangi vt pars in
precedenti impossibili sic etiam de eis
concedere possumus q̄ consumuntur
corpus tamen xp̄i manet integrū et vi-
uum. Simile etiam p̄cessit in natu-
ra et scriptura. In natura est exemplū
de scia q̄ data nō decreuit. vñ tota meā
scia possū alii dare ea tota i me remanē

de. Fons etiam quotidie aqua tribuit et
 aqua quotidie de fonte sumit et fons non
 consumit. Videmus etiam quod de mari sunt
 fontes et flumina egrediuntur et tamen mare
 non consumit nec minuitur. Idem vide-
 mus quod una candela mutuat lumen su-
 um multis candelis sine diminutione
 sui luminis: ita in proposito filius dei est
 sapientia et ars patris lumen de lumine
 deus verus de deo vero: fons totius ef-
 ficacitatis et mare infinite bonitatis ex-
 veraciter in hoc sacramento quotiens
 cumque et a quocumque sumitur nunquam consu-
 mitur. Unde cantamus in psalmo. Sumit
 unus sumunt mille tamen isti quantum ille
 nec sumptus presumit. Sile etiam est cum
 homo promeditur a leone aia non consumit
 tamen solum corpus: ita dum hostia sumit
 a sacerdote christi corpus non consumit sed
 solum spiritus panis et vini: unde sicut corpore
 hominis corrupto aia integra separat: ita sa-
 cra corruptione circa spiritus desinit cor-
 pus christi esse in illo. Unde dicebat beatus
 Andreas egeat quod agnus iste postquam est
 a fidelibus comestus remanet integer
 et vivus. Hoc mirabile legimus in sa-
 cra scriptura: quia. iij. Regum. xvij. cap.
 legitur quod helias et mulier vidua sarepta-
 na promederunt de farina ydrie et de oleo
 quod erat in lechito et tamen ydrie farina non
 deficit et lechitus olei non est minutus
 iuxta verbum domini: per farinam ydrie corpus
 christi in pane: per lechitum olei sacramenta
 in confectione vini intelligendo: quod sic
 tunc sumpta non consumebantur in illo
 rum continuo: ita nec nunc corpus et
 sanguis christi in isto sacramento. Item
 de quibus panibus sacrificavit dominus quinque
 milia hominum et. xij. copulati sunt impleti
 Ideo dicebat iob in ca. v. Ad cum ponam
 eloquium meum quod facit magna et mirabi-
 lia et inscrutabilia absque numero.

Quomodo manducans par-
 tem manducat

¶ Icesimū impossibile est Dicere
 iudei Vos christiani dicitis quod ille
 qui manducat partem hostie illius
 sacramenti manducat totum christum. Istud
 est impossibile cum omnis pars minor sit
 suo toto. Respondet quod ita verum est quod sumens
 minimam partem hostie consecrate totum christum
 sumit. Dicitur est enim supra quod portio illa
 non sublecat in christi corpore: sed in dimen-
 sionibus quantitatatis panis quod separe sunt
 et habet esse per se miraculose. Facti igitur
 innumerabilibus fractionibus dum tamen appa-
 reant spiritus panis unicum et integrum corpus
 christi est sub omnibus illis speciebus: et ideo su-
 mens unam particulam sacramenti tamen de
 christo sumit quantum sumens totam hostiam
 quod utrobique totus christus. Non ergo qui
 cumque comens partem hostie: partem christi su-
 scipit sicut iudeus putat: et huius est sile-
 re in natura de verbo loquens quod totum est in
 parva aure sicut in magna equaliter quod
 etiam figuratum fuit Exodi. xvj. vbi legitur
 quod quilibet de manna habebat equaliter: unde
 plus colligens de manna non plus habe-
 bat sed putrescebat. Ita in hoc sacramento
 quilibet sumit corpus christi equaliter et quod
 plus in maiori quantitate hostie consecra-
 te crederet invenire non esset nisi putre-
 do infidelitatis: sicut dicitur Ecci. xj. mstra-
 bilia opera altissimi soli et gloriosa et abscon-
 sa: et inuisa opera illius: et sic non videntur
 ad sensum: licet visa sint in scriptura et
 natura secundum intellectum.

Quomodo illud sacramentum
 sit verus deus licet una pars
 maneat in altari et altera cadat
 in terram

¶ Icesimū primum impossibile est
 quod aliquis accidit vel accidet partem
 quod una pars istius sacramenti ma-
 net in altari et altera cadit in terram et pe-
 dibus concutatur. Dicere autem quod deus ca-
 dit in terram et quod pedibus concutatur est di-
 cere impossibile cum deus non possit cedere.

re nec pedibus conculcari. Rūdet si talis casus acciderit ex negligentia sacerdotis peccaret et esset digne puniendus et multo plus si faceret scienter nec tñ ex hoc aliquod sequitur impossibile: quia casus in terrā et conculcatio pedū nō cor poris xpi nec deo: s; dimensionibus pa nīs et accidentibus illis attribuerent si cur et frangi et incinerari vt dictum est in precedentibus.

Quia christus in sacramento ex istis verus deus nō tñ cadens in terrā eleuat se et pmittit se ab imundis contrectari

Questiō secundū impossibile ē q si esset deus ille xps vester q est in sacramento cū cadit i ter ram eleuat se non dimitteret etiaz se a malis et immūdis sacerdotibus tra ctari oppositū videt experimentaliter er go impossibile est eum esse deum. Re spondet q vt dictū est q in hoc sacra mento est xps verus deus et verus ho mo: xps aut ppter honorem et reueren tiā diuinitatis semetipm hūilianit i h mūdo et seipm cōtempnit in tñ vt nūq fuerit aliq; homo in mūdo ita humil sicut ipse q: ipse pmisit suū corpus fia gellari: vulnerari: plagari: cōspui: co laphizari: denudari: spinis coronari: felle et aceto potari: et qcquid voluerūt facere sustinuit etiā et iniurias et cōtu melias et vitupla omnia sustinuit pati enter sic et sacramentū corpis sui hono rat et adorat rōne diuinitatis pccitan tis et placet sibi ac pmittit q aliqua ap pareant qsi impotentie et defecti vt nō eleuari per se et tractari non solū a ho nīs s; etiā malis ministris sic dimisit se tractari a malis in vituperijs et mor te et a bonis in sepultura et vntione. Dic mihi iudee qre Archa testamenti portabat humeris leuitarū et nō fere bat p seipm. Rūqd si ponebat in ter

ra ibi manebat nec eleua bat se nisi ele uaret ab eis: Nunqd eam ceperūt pbi listei q erāt mali et portauerūt ad terrā suā. Dic mihi quare nō defendebat se vel quare non redijt p seipm v; qd fa ctū fuit de ea cūz facta fuit preda Na buchodonosor. Dico ergo q deus mā dant moysi facere archā non vt ipa p liaret p se nec vt ambularet p se nec vt starz p se: nec vt eleuaret p se: s; pcepit vt fieret ad ponendū in ea legē et man na et virgā aaron et pcepit q ponēt i loco plus deuoto et solēni et honorabi li q erat in tabernaculo vt oēs ipsaz re spicientes hērent fidem et timorem et reuerentiā deo et vt ibi popul⁹ iret ad petendum petitōes suas deo nec dice bat populus. Eamus ante archā s; ea mus ante deū: sic etiā cum deus et ho mo xps ihs ordinauit istud sanctū sa cramentū nō ordinauit cū vt preliaret nec vt ambularet nec vt faceret ludos an apostatas et hēricos maliciosos s; ordi nauit ipsum vt popul⁹ respiciēs ipsūz hēret maiorem fidē et in eo diuina ma gestas adoraret et honoraret. Et sicut ppheta cū inuitabat populūz vt ascen deret in iherlm: non dixit ascendamus ad domū arche testamenti nec legis: s; dixit. venite ascendamus ad domum dei. Si ergo illa erat dom⁹ dei ppter archam et h est corp⁹ dei ppter sacramentū Non ergo laudent se iudei in fide dei qz viderūt mare siccū solē stantē iorda nem detentū lucē versam in tenebras et aquā in sanguinē et virgā in spentes puluerem in cineres virgā sine radici bus florere mōrē fumigare sine igne tonitrua sine nubib⁹ voces sine corpe manna de celo aquam sine fossione vsu etia inimicorū sine gladio lucē de nocte: qz hec oia viderunt et in deo nunq crediderūt: nec in terrā desiderabilem nūq intrauerūt s; id deserto mortui sunt Popul⁹ aut xpianus nihil horū vidit

f. liij

Liber

Tercius

h in veritate sanctū sacramentum fuit ordinatū in cibis. Cibus aut quicūq sit dimittit se tractari ad voluntatē coquinarij siue sit coctus aqua siue assus scilicet siue frixus vel quouis alio modo pparatus dimittit se etiā cibus tractari a ministris si volūt portare in auro vel argento vel quouis alio metallo: vel in ligno vel in scisso: luto: etia cū pannis et sine eis. Dimittit se etiam cibus tractari a comedente si vult ipm comedere in mensa alta vel bassa: siue laceratus vel scissus vel ad morsus ad voluntatē comedentis. Sic ergo patz q cibus est ordinatus ad voluntatem comedentis et non vt salter vel vt loqē vel vt eleuet se vel vt fugiet. Cuz ergo xps ordinauerit corpus suū in cibum Johis. vi. Caro mea vere est cib⁹ et sanguis meus et. Ordinauit ergo eaz ad voluntatem sumentis. Non est ergo mirū si cadens in terra non eleuet se et dimittat se a malis ministris sicut a bonis tractari.

Impossibile ē q i illo sacramēto sit verus deus et q descēdat in stomachū cū sumitur

Item interitū impossibile est. Vos xplani sumitis hoc sacramentū et comeditis eū: oportet ergo q descendat ad stomachū et ad locum digestionis et intestina et. q oia impossibilia vident cū vos ponatis i isto sacramēto esse deū et deo ista repugnare videant. Rndet. Dic mihi indee cū tu comedis panem quis morsus vadit ad cor et quis ad cerebrū quis venit ad intestina: oportet q dicas q de quolibet vadit ad quolibet membrū qd conuenit sibi: qdlibz mēbz recipit qd ē suū: sicut epar cibū dulcē fel acurū vel amarū: splen cibū acetosum: et ois cibus salus vadit ad vrinam. Sic et homo considerat in duas ptes scz in pte

corpalem et in partem spūalem. ptem corpalem nutriunt et sustinent cibi corpales h partem spūalem sustinent cibi spūales. Cū ergo istud sanctū sacramētum sit cibus spūalis et non corp⁹: tō sicut in sepulcro xpi corpus nō descendit in corruptionē sic nec in hoc sacramento cū sumit a quocūq nō descendet xpi corpus ad locū digestionis nec ad intestina et. Sz vt dicit hugo de sacramentis pre. viij. cap. xij. qd i istud sacramentū sentit in sensu in ore in dē tibus in gustu: vbi est xpi corpus cum vero non sentit corporaliter statim desinit ibi esse corpus xpi. Cuius vba sūt hec. Qñ in manibus sacramentū eius tenes corporaliter tecū est: qñ ore suscipis corporaliter tecū est qñ manducas et gustas corporaliter tecū est deniq in vultu in tactu in sapore corporaliter tecū ē: qñ sensus corporalis afficit pntia corporalis non auferit. Postq aut corporalis sensus in picipiendo deficit deinceps corporalis pntia qrenda non est h spūalis retinēda dispensatio ppleta est sacramentus intus manet xps de ore ad cor transi melius est tibi vt eas i mentē tuā q in ventrē tuū: cibus iste aie non corp⁹ ē: noli in ipso qre pñtudinē cibi corporal⁹: venit ad te vt comeda et nō vt cōsumat venit vt gustet vt non incorporet. Augustinus vocē de celo audit: q: hoc a terrenis illi dicit aut respōderi nō potuit cibus sum granditū cresce et manducabis me nō vt me mures in te sic cib⁹ carnis tue h tu mutaberis in me. Itaq prudēt discerne qd i sacramento dei sensus exhibitū sit qd spūritus accommodatū. Sequit post hec ergo si corpale pntia xpi qris in celo qre vbi et prius fuit q per sacramentū suū corporaliter tecū esse incipiet et vñ non descessit quādo ad te venit. hec ille. Et si dicatur contra quia illud qd vere manducat in ventrē vadit et in secessū emittit

estur. Rūdet q̄ in isto sacramento tri-
plex concurrir māducatio: vna carnal
q̄ sp̄s ipse dētibz terunt. Alia sacra-
mentalī qua corpus xp̄i verū sub sp̄e
bus cōtēntum sumit. Tercia est sp̄ual
qua ipsum corpus misticū cū eo sumi-
tur. In māducatōe corpali consueta
trīa sunt. Prīmū in ore masticatio. se-
cundū in ventre sumptio. terciū in mē-
bris vnio: et h̄ totū conuenit sp̄ibus. se-
cundū vō et terciū suo modo conue-
niūt corpi xp̄i. terciū vero tñ conuenit
corpi xp̄i mistico nam p̄ sacramentū B
fit vnio cū xp̄o capite et cū corpe misti-
co ita q̄ ipse manducās vnit ei nō ipse
illi. Ad argumentū ergo dicit q̄ illud
intelligit de māducatōe carnali: sic
vero xp̄s hic non manducat. Vel alit̄
dico: q̄ intelligit de cibo q̄ habet aliqd
purū aliqdq̄ impurū. Impurū vō ali-
quid in hoc sacramento non inuenit:
et ideo nihil ad secessum emittit: verba
sunt petri de tharantasio in. liij. distin-
ctiōe. ix. articulo primo.

Et in illo sacramento sit vez
corpus chusti per miraculum
quotidie.

Consequenter quartū impossibile est
dicunt iudei. Vos xp̄iani asseri-
tis q̄ quotidie istud sacramen-
tum in ecclesijs celebrat: istud videt i-
possibile: q̄ tunc non esset miraculū
cū miraculū semel accidere soleat: et si
istud semel accidisset in vltā xp̄i ad cō-
firmationē sue legis non reputarem⁹
ipossibile vt alia miracula q̄ semel ve-
raro fiūt. h̄ dicere q̄ istud miraculū cō-
tinue in qualibet ecclesia sit et infiniti-
es repetat istud videt apparet ipossi-
bile q̄ sapiētes dicūt miraculū nō esse
q̄ continue sit: q̄ talia opa magis na-
ture attribuerent q̄ miraculo. Rūdet
ad istud argumentū mḡ iohānes cō-
uersus libro de concordia leguz titulo

liij. ca. dicens q̄ de facto sic fuit q̄ vt-
uente xp̄o die iouis in cena ante mor-
tem suā et quotidie illud miraculū sit
dei mīstifica potestate. Et dico q̄ possi-
bile est deo qū et vbi sibi placuit mira-
bilia opare. put dicit in thelmurib. q̄
inter mirabilia q̄ fiebant in domo sc̄ta
erat vnū notabile inter alia q̄ qū totus
populus sol erat stādo erant valde cō-
nīcti et stricti: h̄ quando curnabant ne
sciebant se esse in loco magis spacio-
so et istud non semel: h̄ semper asserūt q̄
fiebat dū ibi populus sic conueniebat.
Itē dicunt q̄ in domo sancta sancōrū
erat ipsius mensura decē cubitoz mul-
tiplicatoz p̄ decem et sic erant centum
cubiti: et q̄ ibi erūt duo cherubim et q̄
bet eoz hēbat decē cubitos sup decem
multiplicatos et sic erūt centum cubiti
in quolibet cherubim: et istud ē magnū
impossibile et tñ fiebat semper et quoti-
die dicēdo q̄ erat corpus sine loco: q̄
vnus cherubim illoz erat tantus in q̄n-
titate q̄ntus erat locus et sic totū locū
occupabat. Vbi ergo erat alius cheru-
bin: non oportet aliud dicē nisi q̄ vn⁹
cherubin erat sine loco et istud est im-
possibile. hec ille. Patet ergo q̄ nō re-
pugnat miraculo pluries fieri: nunqd
em miraculū fuit manna de celo datū
filijs isrl: non negabit iudeus. Et con-
stat q̄ non semel pluuit illis manna ad
māducandū: h̄. xl. annis sic d̄ Exodi.
xvi. filij aut isrl māducaverūt manna i
deserto. xl. annis donec venirēt in terrā
habitabilem. Sic et illud preciosum sa-
cramentum manducabunt fideles q̄
diu fuerint in deserto hui⁹ vite quous-
q̄ veniant in terram habitabilem: ter-
ram scilicet viuētium que est proprie
terra promissionis eterne. Ea ergo q̄ a
iudeis ipossibilia circa istud sacramen-
tū allegātur patēt nō esse ipossibilia: h̄
deo valde possibilia: h̄ q̄ ihs xp̄s ē ve-
rus messias et verus deus vt supra ostē-
t liij

sum est. Ideo sibi oia supradicta possibilia sũt. Sed dicit forte iudeus ihesus nazarenus quẽ tu dicis deũ vocat se panes iohis. vi. Ego sũ panis nũquid ex scripturis hĩc pĩt qd deũ deberet eẽ pãis dico qd sic. vñ sup illũ leui. xxi. Incensum em dũt panes dei sui offerũt. vbi lřa nřa h3t panis dei sui. lřa hebraica h3t pãis deusui. et seqũt panes pponĩt offert h3 lřa hebraica. pãis deusui. et seqũt ois qd hũerĩt maculã de semine aaron. sacerdotis nũ accedet offerre hostias domino. nec panes deo suo littera hebraica h3 pãis deusui. et sic in toto illo ca. ponĩt pãis deusui et nũ dĩt sui nec deo suo ad significatĩoẽ hĩ altissimi sacramenti. Itẽ nũ est pĩtereũdũ in fine istĩ materiẽ ad memoriã reducere istũ sacro ca qd sequũtĩ malore confusiõẽ iudeorũ negantiũ istũ sacm. vñ leui. viij. mādauit i lege deũ. qd qñ psecraretur sacerdos assumere colrada panis azimĩt poneret in māsibĩ aaron et eleuaret ate deũ. Item qd pĩa die pĩthe. costes assumere panis pĩmiciã per sacerdotẽt eleuaret ipm ad deũ sacerdos vt dicit pĩdictĩ mĩgĩ Job. conuersus libro et tit. qd. b. c. v. Dixerũt sapientes thalmuth qd sacerdos eleuabat illũ panẽ sursũ deorsũ ad dexteram et sinistraĩ istũ significabat qd tpe sanctĩ messie debebat p sacerdotes istũ sacri ficiũ eleuari de pãe consecrato et pĩt istã scitificatĩoẽ mādauit lex moſayca xv. sicut de areĩs pĩmicias sepabitĩs ita et de pulmẽtis dabitĩs pĩmicias domino. Et seqũt in lřa hebraica de pĩmiciũis pulmĩtoꝝ pĩtoꝝ cheruma. i. totam panis eleuabitĩs dño. et illũ signabat istũ altissimũ sacm. Teneo firmĩt dicit iste doctor qd malicioĩs sapientes thalmuth babilonũ mādauerũt comburi qd istũ cheruma. i. totã panis mādauerũt qd significabat istũ altissimũ sacmẽtũ. Item Malachie pĩmo habet

qd sacrificia erãt pĩuadãt conuertĩ de bebãt in oblationem mĩdã qd dicitũ e de isto altissimo sacramento qd est vĩa recta hoĩbĩ ad gloriã paradisi. et par ppetua in q oblatione nũ fuerat aliqua pollucioũ qd erãt in alijs sacrificijs. et ibidẽ Malachie. j. qd est in vobis qui claudat hostia et incendat altare meũ gratuito non est inshĩvolũtas i vobis dicit dñs exercitũũ. et munũ nũ accĩpiã de mĩnũ vřa. Alĩbĩ orũ ei solĩs vsq ad occasum magnũ est nomen meũ in gẽtibĩ et in omni loco sacrificat et offert nomen meo oblatio mĩdã. qd magnũ est nomen meũ in gẽtibĩ dicit dñs exercitũũ et vos pollũistĩs illũ in eo qd dicitĩs. mensa dñi pĩaminata est et qd supponĩt contemptibile est et. Ad b etĩã sacrificiũ significadũ deũ voluit vt nasceret in bethleem iste scĩtus messias de quo ppha Malach. i. c. v. Et tu bethleẽ effrata et. Bethleem hebraice interpretat domũ pãis. et ergo dicit supra dictus mĩgĩ Iohãnes conuersus ante qd recipem istã legem de isto sacramento dñi dubitauit et sepĩssimẽ et locutus sum frequenter de ista materia cũ quodam prouinciali ministro fratru mĩnorũ in valle oliuerĩ nomine frat lupũ de famusto qui erat nĩmĩũ litteratus et non quiescebat animus meus ex dictĩs ipĩ et fecit deuota leĩunĩa et oratĩo nes orando deũ assidue vt me digretur in ista materia plenĩus informare et quadam nocte dñi dormirem vĩdĩ in somnis quendã hominẽ vestibĩ albis vestitũ domũ meam ad instar lune claro lumine replebat cum iterrogassem quis esset. Respondit Ambrosius epĩscopus Mediolanẽs. et dixit mĩbi Scĩas amicum meũ ministrũ deuote deũ pro te orasse vt dignaretur te in hac materia informare hoc dubiũ quod de isto concepĩstĩ altissimo sacramento penĩtus remouere. qd vřĩqz sac

mentum fit in memoriam scilicet messie
et in recipe deuotez crede qm sic se bz
reueritasz in istis verbis cor meū al-
qualiter acqenit. Sequenti nocte vidi
obtenebrare totū mūdūz iudei intro-
gabāt si hec obscuritas pueniebat ex
eclipsi solz lunez oēs tūnebāt se sub
meis vestibz occultabāt deinde fmit-
tebat illa obscuritas paulatim. et vide-
bā solē pulcherrimū in luce sua. et vi-
debā in ipso quandā femināz vniū pue-
rū pulcherrimūz et de ore pueruli lux
clarissima pullulabat petebā visiōis
expositiōz et rīdebat mihi totū mūdūz
obscurū fuisse ante aduentū huius pueri
et de ipso extens lux resplēdit toti mū-
do. et exiit a corde meo oīa dubia sūt
ablata. et dixi cū anima pmi regū pūo.
Exultauit cor meū i dñor exaltatū est
cor meū in deo meo. qz letatū sum i sa-
lutarī tuo nō est scūsvt est dñs nec em
est ali⁹ extra ter non est fortisvt deus
noster. hec ille. Nec iudei debēt habere
p extraneo q nos xpianū ponimus
de cōuersione panis in vepz xpi corpu
et de cōuersione vini in vepz sanguinez
xpi nec q messias fuit de⁹ et hō cū ipi
nō hēant p extraneo qd ipi dicūt xpt
dicta sapientū thalmuth hūc sacratiss-
imā cibū nō habent angeli. nō vidēt
patriarche nec comedebant xphe s; so-
lū est cib⁹ xpianoz qui deducit ad vitā
eternam.

Incipit cōsideratio septima
de iudeoz crudelitatz q tri-
b⁹ explicatur pūctis pūcipali-
bus.

Septima cōside-
ratio huius libri est de crudeli-
tatibz iudeoz de sua inaudi-
bili sentēcia legim⁹ in gentiliū libris vt
in trojana hīstoria pirrū achillis filiū
crudelitatem exercuisse qz polyenam

virginē pnam regis trojanī filiā dila-
cerant et sanguine sui pīs sepulc⁹
irrigant. Legimus etiā in nono libro
valerij maximi. c. ij. de crudelitate. sil-
lam romanū crudelē fuisse qz. iij. legi-
ones mariane partis contra fidem eis
daram in campo marcio trucidatz in
tyberiz pūci fecit. et qviroz cede nō in
contentus mulieres eoz occidit fecit.
Legimus ibidem et hanibalem crude-
lem. qz de corpibus romanoz pōtem
in fluuio gello fecit supra quem tradu-
xit exercitū. Legim⁹ ibidē et barbaros
crudeles qz pecoribus inactatisz inte-
stinis electis intermītebāt homines
preter capita. eis cibū et potū ministrā-
do vt a vermibz ex putrefactione nascē-
tibz roderentur. Sed si volum⁹ autē
dere crudelitates iudaici populi lōge
seuiores predictis inueniem⁹ et erunt
tria puncta principalia huius cōsiderati-
ōis. Primus punctus erit de crudeli-
tate iudeoz erga xpm messiam et deus
suū. Scds de crudelitate iudeoz er-
ga seipos. Terci⁹ de crudelitate iudeo-
rum erga xpianos.

De credulitate iudeoz erga
xpm messiam suum.

Primus punctus est de crudeli-
tate iudeoz erga xpm q sicut
pbatū fuit supra libro pmo est
ver⁹ messias eoz et ver⁹ de⁹ et hō. Datu
est etiā supra in isto. iij. libro. cōsiderati-
one. iij. v. z. vj. et declarat hec crudeli-
tas quadrupliciter. Primo sic. Crude-
le est cū qs insurgit contra minores se
iustū et bonū. Crudel⁹ cū qs insurgit cō-
tra suū eqlem iustū et bonū. S; crude-
lissimū est cū qs insurgit contra dñm
suū et regem suū iustū et immo centem et
bonū. talis fuit crudelitas iudeozum
contra xpm. ipe em erat domin⁹ et rex
suus teste pilato Ihs nazaren⁹ rex iu-
deoz. et itez psalmo. ij. Constitutū regē

Liber

Tercius

terrez principes cōuen erūt in vnum ad
uersus dñmz aduersus xpm ei⁹. qui
psalm⁹ ad lram exponit de xpo etiam
fm antiq̃s doctores hebreoz. Vñ ra-
bisalomon in pñcipio predicti psalmi
dicit. Parētes nrī exposuerūt hūc psal-
mū de rege messia sp̃e innocēs qz in iū-
tatem non fecit nec inuēt⁹ e i dolus i
ore ei⁹. Isa. liij. Et tō cū iudei eum de
plurib⁹ false accusarent pilat⁹ respon-
dit. Ego aut nullā causam mortis iue-
nio in eo sed neq herodes. Luc. xxiij.
Ipse erat iust⁹ z bon⁹ quā iusticiā con-
fessus est publice pilat⁹ dicens. Inno-
cens ego sum a sanguine iusti huius.
Math. xxvij. Itē xvij. sua p̃fessa ē di-
cens. Nihil tibi iusto illi. ibidem. q. d.
Nullomodo condemnes euz sed ma-
gis dimitte eū. Sed licet esset eoz rex
innocens iust⁹ non erubuerūt eū tra-
dere mortē tali mortē q nulla ignomi-
niosisior. nulla crudelior tpe illo inueni-
ebat in m̃m em̃ miseri iudei odiebāt xpm
q preeligeret libare hoīem pestiferum
barrabā ne xps liberaret. Itē ecūdo
crudele est humilēz p̃stratum p̃mire
Dōm̃m em̃ leones p̃stratisz hūilia-
tis parcere. sed iudei prostrato ihu co-
ram pilatoz pontificib⁹ non peperce-
rūt xps etiam fuit metrūz mensura to-
ci⁹ hūilitatis. dixit em̃ Math. xj. disci-
te a me qz mitis sum z humilis corde
Sed iudei ei⁹ doctrinā contemnentē
crudeliores leonib⁹ fuerūt qz p̃s. xxi.
aperuerūt sup eū os suū sicut leo rapi-
ens z rugiens. s. contra bestiā vel homi-
nem sibi resistentē. Item tercio crude-
le est percutere aliquē eo q vez loqui-
tur sic fecerūt iudei cū percussē eum
alapa dicētes. sic respondes pontifici
z xps. si male locut⁹ sum testimoniu
perhibe de malo. si aut bene cur me ce-
dis. q. d. crudeliter mecū agis. Itē. liij.
sivūpat q reddit malū p maloz plus
qui non reddit bonū pro bono pl⁹ de.

bz vitupari qñ crudelissim⁹ qui reddit
malū pro bono. Sic fecerūt iudei qz p
tantis beneficijs sicut xps eis fecit in-
firmos eoz curādo. leprosos mūdan-
do. cecos illuminando. obsessos a de-
monib⁹ liberādo. z eoz mortuos susci-
tando. p̃crauerūt sibi mortē. Ideo
xps de eis p̃querit sicut plangit eccle-
sia in ei⁹ persona dicens partim illud
Michae. vj. Popule me⁹ qd feci tibi
aut in quo contristavi te qz eduxi te d
tra egipti parasti crucē saluatori tuo.
qz eduxi te per desertū. xl. annos z mā-
na cibavi te z introduxi te in terrā sal-
optimā qd ultra debui tibi facere z nō
fecī. Ego quidem plantavi te vineam
meam speciosam z tu facta es mihi hi-
mis amara. aceto nanq sitim meā po-
tasti z lancea perforasti lat⁹ saluatori
tuo. Ego propter te flagellavi egiptū
cū p̃gēit. z tu flagellatū me tradidisti
Ego te eduxi de egipto d̃merso pha-
raone in mari rubro z tu me tradidisti
principib⁹ sacerdotū. Ego ante te ape-
rui mare z tu acquisisti lancea lat⁹ meū.
Ego ante te iui in columna nubis et
tu me deduxisti ad preteritū pilati.
Ego te pavi manna per desertū. et tu
me cecidisti colaphis z flagell. Ego te
potavi aq salutis de petra. z tu me po-
tasti fellez aceto. Ego p̃pter te chana-
neoz fges percussit tu percussisti arundie
caput meū. Ego dedi tibi ceptū regis
le. z tu meo capiti spineam coronam.
Ego te exaltavi magna virtute z tu me
suspendisti in paribulo crucis. Popu-
le meus quid feci tibi aut in quo con-
tristavi te. responde mihi. quasi dicat.
nihil feci tibi nisi bonū z tu qñ crude-
lissimus impendis mihi malū iuxta
illud psalmi. Retribuerunt mihi ma-
la pro bonis z odium pro dilectione
mea. Fuerunt etiam iudei crudelio-
res lamijs sicut Iheremias de eis cō-
queritur Tremorum. liij. Sed z lamie

madaverūt māmas suas lacrauerūt ca-
tulos. filia populi mei crudelis quasi
strucio in deserto super q̄ glo. litteral
historica sic dicit. Sed et lamia et. pha-
riseos et scribas duricia exprobrauit qui
lamias duriores lac doctrine paruulis
negauerūt lamia aut crudelior suis se-
tib⁹ q̄ cetera bestie dicitur. sic pharisei
populo doctrinā negauerūt in super
lamiauerūt strucionib⁹ filles qui oua
sua ubi exponunt nec in fetū calefaci-
unt. lamia hebraice vlt nominat quā
quidam hebreos ymnā de sarijs suspicā-
tur q̄ parce dicitur eo q̄ nulli parcat
quibus sunt similes scribe et pharisei
q̄ etiam manus miserūt in filium dei.
plangitur ergo synagoga q̄ si strucio
nullam sibi spem aut proximis reliquit
in posterū. hec ibi.

**De crudelitate iudeorū erga
semetipsos quo ad captiuitatē
et damnationem eternam.**

Ecū dū pūctus est q̄ iudei nō
solū fuerūt crudeles cōtra xp̄s
messiam regē et deū suū s̄ etia
fuerūt crudeles contra seipsos se capti-
uādo et ppetuo damnando. Vñ cū pi-
lat⁹ tenens locū cesaris eēt in iudicio
pstitur⁹ et audiret allegata cōtra xp̄m
et p̄fessus fuisset publice se nō inueni-
re causam mortis in eo sciens q̄ p ius-
diam tradidissent eum morti. et cū cō-
fessus est se esse regem declarauit q̄ re-
gnū suū nō erat de hoc mūdo anteq̄
sententiā daret contra eū confessus ē
eū eē innocentē iustū et patuit in pre-
cedenti puncto. Iudei miseri qui tam-
tū desiderabāt mortē ei⁹ publice se ob-
ligauerūt q̄ culpa et pena mortis eius
eēt super eos et sup filios suos claman-
tes. sanguis ei⁹ sup nos et sup filios no-
stros. Mat. xxvij. In q̄ māifeste ostē-
ditur queritas impletat⁹ et crudelitas
eor⁹ q̄ nec sibi timent nec filiis. vñ dī

cunt et sup filios nostros. ex quo pater
q̄ culpam et penam sibi imprecantur et
sue posteritati. hinc potest accipi illud
Ecclesiasti. viij. Cum iracūdo non faci-
as rixam et cū audace non eas in deser-
tum qm̄ q̄si ante illū nihil est sanguis
id est effusio sanguinis. tales fuerūt iu-
dei effusione sanguinis xp̄i pro nihilo
reputātes homo peccator sanguini iū-
sidiatur hoc est q̄ ip̄is iudeis predixit
saluator Iu. xj. Requies a generatōe
ista sanguis omnium pphetarū qui ef-
fusus est et. quia patres eor⁹ suos ip̄i
dīm occiderunt. Sic ergo iudei qua-
si frenetici facti in seipsis manus posu-
erunt et xp̄m occiderent dicētes. San-
guis eius sup nos et. Magna crude-
litas q̄ pater seipm̄ voluntarie et. p̄p̄iū
filium in captiuitatem et in iram dei p-
petuam tradat quia hec obligatō et iu-
deorum peccatum est potissima causa
q̄ q̄dū mūndus durauerit existenti-
bus in eo iudeis et filiis eorum semp
erunt captiui vbi cūq̄ sint et ira dei erit
super eos. Item crudele est furari alie-
na et crudelius furari sua sed crudelis-
simū est furari seipm̄ tales fuerunt mis-
eri iudei quia cum passio christi se ex-
tenderet ad redemptionem totius hu-
manitatis generis sufficienter et oēs homi-
nes naturaliter appetāt saluari iudei
ab hac redemptione et saluatōe fura-
ti sunt seipsos nolentes participes fieri
predicte redemptionis cū voce maḡ
et rabido corde clamauerūt. Sanguis
eius sup nos et super filios n̄ros. Dī-
felix iudas q̄ credulis fuit contra ma-
gistrū suū crudelis fuit q̄ seipm̄ laqueo
se suspendēs crepens medi⁹ diffusus
visceribus eius sic ne miremur si iudei
ei similes quia crudeles fuerūt cōtra
dīm messiam regē et deū suū q̄ crudeles
fuerūt cont a seipsos se et. p̄p̄ios filios
pimentes. vñ et pilatus in eplā quam
misit ad tyberīū cesarē sup mortē xp̄i

sic ait tiberio augusto pilatus salutes.
 Nuper accidit qd̄ iſe p̄bani iudeos p̄
 inuidiā se suosq; posteros crudeli tam
 natione pemisse rē. vide supra hāc bec
 besiam libro p̄mo thesauro p̄mo testi
 monio. iij. Item predicti iudei fuerūt
 filies neroni crudelissimo qui occidit
 mgr̄m suū senecā non valēs tolerare tū
 morē eius a puericia occidit etiā p̄paz
 matrē z eam fecit scindi v̄t videret lo
 cum in q̄ conceptus fuerat: fecit succē
 dī ciuitatem romanā septē diebus z se
 ptem noctibus vt expiret q̄nta fuerit
 succensio troyane vrbis: finaliter cru
 delissime occidit seip̄z. Sic miserī iu
 dei reddentes malū p̄ bono occiderūt
 mgr̄m z dñm suū p̄paz matrē suā scz
 sinagogam p̄merūt. Incenderūt igni
 sancuarū suū z ciuitatez z seip̄os cru
 delissime eternaliter dānauerūt z quia
 tam crudeles z viri sanguinū fuerunt
 culpam z penam sanguinis xp̄i sup se
 impcantes. Ideo eoz oīones deus nō
 exaudī vt liberent a captiuitate i qua
 sunt. vñ ysa. j. Cū extenderitis manus
 vestras auertam oculos meos a vobis
 z cum multiplicaueritis oīonem non
 exaudiam: manus enī vestre sanguine
 plene sunt.

De crudelitate iudeoz erga
 cristianos quarū sunt. xvij.

Tercius punctus est de crudeli
 tate iudeoz erga xp̄ianos l̄ ge
 neratio praua z exasperans po
 stq; seipsam vt p̄dictū est crudeliter dā
 natū versa in rabiem q̄ xp̄ianos quo
 ruz sunt p̄petui serui diuersis in mūdī
 ptibus inaudita crudelē opati sunt z
 cōtinue vt possunt veritatem bestiarū
 excedentes crudelissime opant de quib
 us vt colligere potui ex diuersis scri
 pturis z relatione viroz fidelū v̄q; in
 p̄his t̄p̄is ex eo tunc q̄ p̄pter peccatū
 occisionis xp̄i sui p̄ oīem in captiui
 tatem sunt dispersi. xvij. famosē crude

litatez annotant: z non est dubiū q̄m
 sint alie plures nobis occulte cū dato
 vno incōuenienti plura sequi cōtigat.

In toleto omnes cristiani gla
 dio sarracenoz trucidati sunt.

Prima crudelitas iudeoz in ci
 uitate tholerana regni castelle
 facta est post infelicem casū re
 gis roderici vltimi regis gentis gotto
 rum anno p̄mo dñi illustris viri in
 sanctis pelagij in asturijs currente era
 septingentesima q̄nquagesima secūda
 et anno dñi septingentesimo decimo
 quarto: tunc ciuitas tholerhana nobis
 z fortis ac multoz bonoz habundan
 tissima specialiter in multitudine no
 biliū militum ornata fuit posita in po
 restate hy smahelitarū z deuicta sine p̄
 lio ex p̄ditione z crudelitate iudeoz i
 ea bitantū sicut narrat frater Joh. egi
 dij. Samoreñ. in suo archano. z lucas
 episcop⁹ thudeñ. in cronica sua ac pla
 nius in generali historia hispanie cōti
 netur. modus aut p̄ditionis z crudeli
 tatis iudeoz fuit talis vt ibidem legat.
 Cum enī xp̄iani ecclesiastici religio si
 milites z alij xp̄iani ciues in dñica oī
 uarum p̄pter honorem solēnitatis ma
 gne fm suam consuetudinem exissent
 homines extra suam ciuitatem ad ec
 clesiam sancte loacade vt diuinū v̄bū
 ibi audirent iudei crudeles q̄ cū sarrac
 enis posuerūt suā p̄ditionē signataz
 vt scz illa die clauderent portas ciuita
 tis xp̄ianis z aperirēt sarracenis sic de
 facto fecerūt: qz venientibus sarraceis
 ianuas ciuitatis appernerūt eis: z ide
 exeūtes ad xp̄ianos cū essent inarmes
 z de tam p̄dicioso ac piculoso aduētū
 nihil cogitantes omnes gladio trucidā
 uerūt: q̄ facto tharif p̄nceps illoz sarrac
 enoz ex p̄dictis iudeis z suis sarrace
 nis p̄dictā ciuitatē populauit.

In regno frantia occidūtur i
 santes per iudeos

Secunda crudelitas iudeorum famosa ostensa in regno francorum sicut narrat vincentius magnus in speculo historiali libro. xxx. c. xxv. ubi dicitur quod anno dñi. M. centesimo octuagesimo tercio. Philippus rex francorum iudeos de regno suo expulsi. Audientes nepe multociens isidus rex a pueris qui in palacio cum ipso nutriti fuerat. quod iudei qui parisi manebant singulis annis christianum vinum in obprobrium christiane religionis quasi per sacrificio in criptis et fossis subterraneis latebant in die cene vel in illa sacra ebdomada penosa iugulabantur. et in huiusmodi nequicia perseverantes de prebentis multociens et igne combusti fuerant. Nam et sanctus Ricardus cuius corpus in ecclesia sancti Innocentii parisi reque sit a iudeis sic interfecit et cruci affixit feliciter per martirium migravit ad deum ubi etiam per eius intercessionem operante deo multa facta miracula fuisse referuntur. Venerabilis ergo philippus rex quod vivente patre suo clausum gestauerat ob patris reverentiam perficere sollicitudinem in ipso regni sui initio zelo dei flammam aggressus est. nam ad ipsius mandatum capti sunt iudei per totam franciam in sinagogis suis in sabbato. Et prius quod expoliati sunt vestibus et auro et argento eos siquidem tunc multitudo maxima iudeorum parisi habitabat qui de diversis orbis partibus ob pacis diuturnitatem illuc conuenerant. Audierant enim stridentem vocem regum francorum in inimicos et periculis in subditos illuc ergo diu conuersi in terram erant diti quod fere medietatem vrbis sibi vendicauerant. Sed et prius de ecclesia decretum christianos in domibus suis servos et ancillas habebat et etiam cum eis iudicabant ciues quod milites et rusticos de suburbis et opidis et villis supra modum visus gravabant. et quosdam etiam in domibus suis iuramento astrictis quasi captivos in carcere detinebant.

sed et vasa sacra per instanti ecclesiarum necessitate sibi nomine vadii supposita taliter tractabant quod eorum infantes in calicibus offas in vino factas comederant et cum eis biberant. Itaque timens illis ne domus illorum ab officialibus regis scrutarentur quidam ex eis crucem auream evangeliorum codice auro et gemis decoratam cum alijs vasculis in sacco reposuit. et in profundam fontem ubi ventrem purgare solebant pro cholo vilissime proiecit. Que omnia paulo post domino fuelate sunt inuenta. Datoque edicto a rege ut omnes iudei a regno eius exirent. quidam ad fidem christi conuersi sunt quibus itum christiane religionis omnes possessiones suas integre concessit. Illi vero barones et prelatos ecclesie donis et promissis allicere ceperunt ut per eorum suggestionem infinite pecunie promissionem antum regis a proposito revocarent. Sed rex nec precibus nec promissionibus rex galie emolliari potuit. Illis ergo electis eorumque possessionibus immobilibus ad fiscum regis deuolutis. rex eorum omnes sinagogas quas scolas vocabant mudari iussit. et eas contravoluntate omnium principum ecclesiarum dedicari ibique altaria consecrari fecit vbi prius christus in ore iudeorum blasphemabatur ibidem a clero et populo laudaretur. hec Vincentius.

Crudelitate iudei in regno francie christianum quemdam flagellatum et spinis coronatum suspendentes exercuerunt.

Tercia crudelitas iudeorum circa idem tempus in predicto regno francie accidit sicut narrat predictus vincentius magnus libro. xxx. speculo histor. ca. lxx. cuius narratio talis est. Philippus autem rex in francia dum esset apud sanctum germanum in laya. audita eorum christianum morte ignominiosa ab ipsis iudeis perpetrata per lane religioni

Libe

Tercius

cōpactens. familiarib⁹ suis ignorantib⁹
bus quo iret subito arripuit iter apud
braiam velocissimē ueniens positus in
portis ipsi⁹ castri custodib⁹ p̄phensib⁹
iudeis. lxxxiij. et amplius p̄buri fecit. Co
mmissa em̄ ipsi⁹ castri munerib⁹ eorum
corrupta tradiderat eis q̄ndā xpianus
cui falso imponebāt furtūz homicidi
um. Nūc igit̄ antiquo odio p̄moti ma
nib⁹ a tergo ligatis et spinis coronatus
per totā villā fustigantes duxerūt et po
stea paribulo suspēderūt. hec ibi.

In vno regno frācie puincia
oēs christiani occisi sunt.

Quarta crudelitas iudeoz acci
dit in eodē regno francie. Cū
em̄ iudei maleficijs uterentur et
p̄pter hoc sepe fuissent puniti accidit
semel q̄ iudei quidā crudelissim⁹ vo
lens iudicari de xpianis cogitauit mo
dū et faci⁹ amic⁹ cuiusdā ministrū iusti
cie q̄ lingua n̄ra dixerat dūgo et cū sensit
illū grandi secū amicitia p̄iunctū. q̄dā
die rogauit eū instatissime ut vni⁹ ho
minis daret ei cor fingēs se h̄re necessi
tate eiusdē p̄ medicina quadā sine q̄
infirmis q̄dā curari nō poterat et co
rando factū suū dixit ei q̄ q̄dā hō da
bat sibi viginti coronas aurei si euz sa
naret et q̄ ip̄e daret sibi decem illarum
si ei tribueret s̄ dictū cor plura etiam
alia sibi p̄mittens. Ille ergo miser tū
ex amicitia tū ex cupiditate mor⁹ an
nuit promissū sibi cor hominis se da
turum. Extrahensq̄ illud p̄dictū cor
a quodam xpiano quem per iustitiam
in partes diuiserat tradidit v̄ ori sue
custodiendū dicens ei q̄ decem coro
nas debebat habere. p̄ illo a tali iudo
amico suo. Cum ergo mulier illa co
gnouisset indeum illū maleficū m̄ eē
deo inspirante dure reprehendit mar
itum. Ille vero econuerso reprehende
bat eam dicendo q̄ ip̄a esset causa q̄ p̄
deret decem coronas et plura alia pro

missa. Finaliter consilio mulieris sic
factū est q̄ acceperūt cor cuiusdā por
ci et tradiderūt iudeo secretissime rece
perūtq̄ decem coronas auri. quo a
cto iudeus ille non modicū gaudens
maleficijs suis utens sepeluit p̄dictū
cor in quodam campo magno cogitās
se cor hominis christiani sepelisse. Et
factū est q̄ p̄ dies paucos congregata
est in campo illo innumerabilis mul
titudine porcorū nō solū domesticorum
sed etiam siluestriū. et tanta fuit lix p̄
lūm inter eos q̄ omnes mutuo rabi
dis se moribus dilacerantes occide
rūt sicut necnus remaneret vni⁹. q̄d
factum a rege francie cognitus iudeo
capto aperta est veritas quod sic fuisset
factū de hominibus christiāis illi
us puincia sicut de porcis si cor se
pelisset hominis christiani. quare oēs
iudei illi⁹ loci ex regia p̄cepto occisi
sunt. hec aut̄ sepe a plurib⁹ fide dignis
audiuit sic in franciā accidisse. His aut̄
et pluribus alijs maleficijs videntur iu
dei q̄ alie nationes mundi cum semp
fuerint rebelles deo ydolatre et p̄ce
ptoz dei transgressores ipsi sunt arioli
ipsi somnatores. ipsi augures. ipsi male
fici. ipsi incantatores. ip̄e fitones atq̄
diuini cū tamen eis expresse sit in lege
p̄hibitū Deutero. xviij. Non inueniat
in te q̄ lustrat filiū suū aut filiam di
cens per ignem. aut qui ariolos scisci
ret. aut obseruet somnia atq̄ auguria.
nec sit maleficus aut incantator neq̄
fitones consulat neq̄ diuinos et querat
a mortuis veritates. hec em̄ omnia ab
hominatur dominus. Et itēp. Leviti.
xx. vir siue mulier in quibus fitonicus
vel diuinationis spiritus fuerit morte
morietur lapidibus obruent eos san
g uis eoz sit super illos.

De crudelitate iudeoz in al
mania vbi puellā occiderūt et

quare iudei i oi prouicia quam
thitāt christianū sanguinē fun-
dunt.

Quia crudelitas iudeoy famo-
sa accidit in alemania. Vñ re-
fert frater Thomas p̄farcha
barbariē. in libro suo de apib⁹ ca. xxx.
Miraculū celeberrimū qd̄ acci dit an-
no ab incarnatōis dñi. M. cc. lxi. qd̄
factū est in villa teutonice forchū noie
Contingit aūrvr qdā vetula malignis-
sima iudeis familiaris effecta puellā
eis annoꝝ septē a gentib⁹ ablata vde-
ret occidendā. Hanc igr in secreto su-
per pulcrā plura lintheamina obstru-
cta ore ei⁹ in oib⁹ fere iūcturis mēbro-
rū incisionib⁹ vulnerarūt maxio cona-
namine sanguinē exprimentes in sp-
sis lintheaminib⁹ diligētissime fceptā-
tes. Hāc aut post tormenta defunctā
iudei in aquā fluidā ppe opidū plece-
rūt sup eam congeriem lapidum po-
suerūt. Tercia vero ac quarta die per
m anū erectā ad celum a piscatoribus
est inue ita in opidū deponata. hor-
rentibus clamantibus pplis ab im-
pijs iudeis tm̄ flagitiū perpetratum.
Erat em̄ in vicinio marchie princeps
qui mox audito tanto piaculo perue-
nit ad corpus statimq̄ erectū residēs
terendit manum ad principem quasi
vindictam sanguinis eius vlt̄ forte in
sericordiā imploraret post horam fere
dimidiam iterū se disposuit defuncti
more sup̄nam. Adductisq̄ ad hoc spe-
ctaculū impijs iudeis statim erupit
omnia vulnera corporis et in testimōi-
um nephāde necis copiosū sanguines
effuderūt. Mox clamor vulgi attollit̄
et ad vindictā zeli totalit̄ est aīat⁹. Ex q̄
busdā idicijis capta vetula pucta ē ma-
xime cū filia ei⁹ puella oia pdiderit qz
a puerō ebrio extorq̄tur veritas. Iu-
dei quoq̄ capri sunt qui in puellā ma-
nus nepharias extenderāt rotatq̄ et

suspensi sunt cū vetula. Duo vero mu-
tuo se iugulauerunt hec nobis fratres
ordinis predicatorum. Ricard⁹ et egi-
dius sicut illi qui in villa fuerunt post
triduū quo hec gesta sunt veraciter re-
tulerunt. Hinc igitur videndum ē cur
iudei sibi consuetudinē in omni puin-
cia quam inhabitant christianum san-
guinem fundant. Certissime em̄ com-
pertum est qz omni anno in qualibet
prouincia fortes mittūt q̄ ciuitas vel
opidum xpianū sanguinē alijs ciuita-
tib⁹ tradat. Constat quidē ex sc̄to euā-
gelio qz pilato lauante manus dice-
te. mūdus ego sum a sanguie iusti h⁹
iudei impijssimi clamauerūt sanguis
eius super nos et. Super quo beatus
augu. in sermone quodā qui incipit
in cruce mūere dicit. Vide qz ex ma-
ledictōe parentū currat ad huc i filio
vena facinoris per maculā sanguinis
vt per hāc fluidā importune ples im-
pia inexpiabiliter cruciet quousq̄ se-
ream sanguinis christi recognoscat pe-
nitens et sanct. Preterea dicit ibidē s̄p-
radictus doctor qz audiuit suis tēpo-
rib⁹ quendā fatisimum iudeoy con-
uersum ad fidem dixisse quendā qua-
si prophetam eoy in extremo vite pro-
phetasse iudeis certi sitis inquit nullo
modo vos posse ab illo quo punimini
verecūdisimo cruciatu sanari nisi so-
lo sanguine xpiano quod verbum i-
ci semper iudei et impij capiētes indu-
xerunt oi āno in oi puincia fundēdus
sanguinem christianoy et tali sangui-
ne pualescāt. et addidit male aut intel-
lexerūt verbū sanguinē intelligentes
christiani cuiuslibet. sed proisus illuz
sanguinē q̄ i salutē peccaminū q̄ tidie
sūd i altari. quem si quislibet vestrū
conuersus ad fidem christi sumpserit
vt debuerit mox sanabit ab illa male-
dictōe paterna. hec ille in predicto li-
bro. Ex hoc patet qz iudei q̄ si fide sed

vere accedunt ad baptisimū statim sanantur ab illo fluxu sanguinis quem patiuntur.

In alimonia fuit cū intorica uerūt omnes puteos et fontes.

Extra crudelitas famosa iudeorum facta fuit sedente in cathedra Petri Clemente papa. vi. q. fuit. c. iij. aplicus. et impante heinrico romanoꝝ impatore q. fuit. lxxxvi. impator Anno dñi. M.ccc. xlv. tunc em̄ compitum est in alimonia q. iudei i toricassent oēs fontes et puteos ut occiderent oēs xpianos dicte. prouincie. totū em̄ aliqui eoz id cōfessi fuerūt eē verū. quare mirantes alimani tantam crudelitatem timentes gentem pdicio sam hñe inter se p totā alimaniā iudei cōbusti fuerūt habet hoc ex croniciis impatoꝝ et summoꝝ pontificum.

In alimonia fuit ubi tres isan tes christianoz occiderunt.

Extra crudelitas iudeoz famosa accidit circa annū ab incarnatione dñi. M.cccc. xx. i. alimania imperante Friderico imperatore Tunc em̄ in vienna ciuitate teutonice cōpertū est q. iudei occiderūt tres isan tes xpianos. Compertū est etiā q. mulier q. dam xpiana impijissima vēdidisset iudeis corpus dñici. quare ex pcepto predicti impatoꝝ. ccc. iudei fuerūt igne cremati. et mulier illa ducta p clinitatē pdictam a fabris forpicib⁹ ignis fuit dilacerata hec mihi retulit quidam vir illarum partiū dictus Arnolodus de alimania q. me certificauit se. p prijs oculis uidisse predictam executiōnem in ista. tam illoꝝ trecentoz iudeozum q. etiā predictae femine.

In ciuitate paulie accidit ubi iude⁹ quidā medicus occidit vnum christianū infantem.

O Crana credulitas iudeorum accidit in ciuitate Ancone. cum iudeus quidam natōe Januē. nomine emanuel filius cuiusdam magni medici iudei pdicte ciuitatis cui⁹ nomen erat ingf Salomon uenit ad me in conuentū minoꝝ vali solitano. Anno dñi. M.cccc. lvj. et ostēderet se cognoscere errorem iudaice gentis et peteret cum deuotione baptismo xpi emundari et interrogauit eum de pluribus inter cetera incidentaliter quesiuit ab eo q. ex quo cognoscebat erroꝝ iudeoz. pñebatur veritatem fidei catholice diceret mihi vitatē de h. q. iudeis imponitur scz q. occidunt et sacrificant infantes xpianos cum eos hñe possunt. virum hoc sit verum si sciuit determinate vel vidit ut possint xpiani caucius obseruari ab eis qui mor⁹ cōscientiar zelo religionis xpiane narrauit mihi duo crudelissima. vnum qd̄ audiuit a parentib⁹ suis iudeis a pluribus alijs iudeis aliud quod prijs oculis viderat. De primo dixit. Scpe audiui a parentibus meis et ab alijs iudeis q. in partib⁹ ytalie erat quidā iudeus qui dicebat ingf Symon de ancona medic⁹ q. discurrens p varia loca etia p magnoz dñoz palacia p offitū suū. Accidit q. hñe familiaritatez nō parua cū quodā puero christiano facomano qui in quodā loco ceperat vñū infantē xpianū etat⁹ q. moꝝ ānoꝝ vt ab eo fuiret sicut pñeuef facē gentes armoz. Sz q. puer ille erat pñul⁹ nec valebat labores sustinere viaz. ex amicitia quā hēbat cū pdco iudo tradidit eū et sibi donauit nihil mali cogitans de his q. iudeus gerebat in corde s. vt ei seruiret. Iude⁹ vero nō modicū cor de gaudis cepit infanē cū eo redijt ciuitatē papie ubi domiciliū suū habebat. et cū ingrederet domū suā videns horā quā posset desiderū suū seruare.

explere capto infante sup mensaz extē
dit z euaginato gladio caput infantis
xpiani crudeliter abscidit. dimisso er-
go capite oblito supra mensam trun-
cum cepit z in quādā secretā cameraz
cum eo introiit vt suū impleret puer-
sum ppositū. Interim vō q ipse erat in
camera deo ordinante ingressus ē do-
mū quidā magnus canis q inueniens
caput infantis sup mensam ipm i ore
cepit z p fenestrā in vicū saltauit. Cū
autē iudeus ille crudelis exiret de ca-
mera vt pdictū caput tolleret. z ipm n̄
inueniret nō modicū miratus sed z tū
more percussus q esset discoopiū statū
domū suam exiit. z data non pua pe-
cunia quibusdā sacomānis occultat⁹ ē
z vsq ad mare secere pductus z inde
nauigio transiit ad turcos. z sic eua-
sit in manus iusticie ipm diligenter inq-
rentis. Fuit aut cognitū pdictū factū
crudele ppter pdictū canē. qz cū tende-
ret p vicum cum capite in ore casu ob-
uiauit ministris iusticie qui respicien-
tes nō poterant bene discernere quid
esset illud qd canis gerebat in ore talit̄
erat sanguine cruentatū. Finaliter ac-
clamantib⁹ illis dimisit caput. z vt co-
gnouerunt q erat caput infantis. mi-
rati sunt vehementer. quis. sc̄ ausus eēt
tam crudele factū ppetrare. Sequētes
igif vestigia sanguinis decurrētis gur-
ratim p vicum. vnde venerat canis vs-
q ad domū pdicti iudei pueniunt.
z introeuntes inuenerūt mēsam cruo-
re infectā z truncū infantis in camera
Iudeū vō nō inuenerūt vt dixi supra.
Ecce que auditi a parentibus meis z
pluribus alijs vt pdicti. z de quo est sa-
ma publica in tota italia.

In saona ciuitate accidit vbi
iudei occiderunt vnū infantem
christianū z cōicauerūt cū san-
guine eius.

An Dna crudelitas indeoꝝ famo-
sa accidit in ciuitate Saonē q
distat p dictā a ciuitate iannēsi
vnde pdictus iuuenis manuel postq
mibi retulit pdictā crudelitātē vt audi-
uit. Consequenter narrauit id qd pro-
prij oculis cōspexit sub forma que se-
quit. Cum. n. essem in ciuitate quadāz
subiecta ianue que dicit Saona. vt vi-
dere sacrificari quendā infantē xpia-
nū pater meus deduxit me ad domū
cūsdā iudei vbi fuerūt septē vel octo
iudei cōgregari secretissime. z clausis
ianuis diligentissime iuramentū foris-
simū omnes fecerunt de zelādo id qd
facere volebant. sic q nullo mō ipibus
vite sue detegerent quicqd ibi fieri vi-
derent. qnimo citius paterent mortē
vel seipos occiderēt qz aliquid tale ali-
cui viuentiū reuelarent quo pacto. ec-
ce deducit in mediū infantulus qdāz
xpianus eratis fere duoz annoz z de-
ducto vase illo in quo cōsueuerūt reci-
pere sanguinē infantū circūcisoz po-
suerūt pdictū infantē nudū supra pdi-
ctū vas. z quatuor iudei illoꝝ intende-
bant occisioni sub tali forma z ordine
nam vnus tenebat eum p brachiū de-
xtum. secundus p sinistrū. tercius vō
tenebat caput eius eleuatum sic q isti
tres tenebant eū in forma crucifixi ex-
tensum. qrtus faciebat opus q infant
xpiano sic disposito pmo posuit i ore
eius stuppas fumo plenas. ne scz cla-
mare posset. z deinde accepit quosdāz
ferreos aculeos satis longos. z mitte-
bat eos crudelissime infra stomachū
z latera infantis versus ptes corpis su-
perioris qui nō dubito quin p viscera
infantis transirent vsq ad cor. Sic er-
go ille implius iudens sepe z celeriter
vulnerans infantē mitēs z extrahēs
pdictos aculeos copiosissime viu⁹ san-
guis infantis effundebat in pdicto va-
se. qd cum viderem exhorui facinus

Liber

tercius

era delissimū nec amplius respicere po-
tui sed absentant me aliquantulū i ea-
dem domo. Pater meus dō venit ad
me et dixit mibi multa super que secre-
tissime mibi mandauit qd nunq̄alicui
vīuenti ea que viderā nec que ibidē vi-
surus eram detegerem. Sed q̄ antea
sustinerē mores vel occiderē meipm
cum gladio q̄ q̄ aliquid hmoi secreti
reuelarem. et cum redirem cum eo ad
locū iam p̄dictus infans expirauerat
capto ergo corpe eiusdē piecerunt eū
in quandā pfundissimā et obscurā la-
trinā que erat in p̄dicta domo. et deind
fructibus diuersis. s. pomis. piris nu-
cibus auelanis. et ceteris q̄ habere po-
tuerunt in pres minutissimas diuidē-
tes sanguini illi infantis xpiani in p̄di-
cto vase miscuerūt et de illa cōfectione
horribili omēs illi iudei comederūt. et
ego comedi d sanguine illo. qd postq̄
gustauī sui ita alteratus in meipso q̄ il-
la die nec altera sequenti nō potui ali-
qd manducare volēs quasi viscera ef-
fundere p̄ horrore. Ecce narraui vobis
fideliter sicut vidit quod manducaui d
sanguine p̄dicti infantis xpiani. Pre-
dicta oia et plura alia narraui p̄dicto
iuuenis manuel iudeus ante me. et añ
venerabilē patrē frēm petrū vela pro-
tunc in supradicto cōtentu valisoluta.
no guardianū. Et iterū atq̄ iterū ante
q̄ sacramentū p̄cipet baptisimi. et post
q̄ baptizatus fuit in eccia sancti iacobi
p̄dicte ville et vocatus Franciscus. Ea-
dem oia corā reuerendo in xpo p̄fe et
dño: dño gharisa de hoamonte lucēti
ne ep̄o eius patrino i baptisimate et co-
ram venerabilē dño petro basq̄s decā
no eccie p̄postellane ac corā pluribus
alijs notabilib⁹ viris ecciasticis et lay-
cis et publico notario regis audiente
p̄dicti dñi ep̄i secretario. s. petro marti-
ni de guetaria p̄ quē oia supradicta de
duab⁹ crudelitatib⁹ in scriptis sunt re-

data et signata. et in supradicto cōuen-
tu minoz reservata ad memoriā tantē
facinoris. et dixit qd supra dicta accide-
rāt in p̄dicta ciuitate quasi p̄ quatuor
annos ante cōuersionē suā. Et p̄z qd p̄
petrata fuit hec crudelitas anno domi-
ni. M.cccc.lj.

In regno castelle accidit in
loco qui dicitur tauara vbi iu-
dei seminauerūt aculeos incē-
derunt christianoꝝ domos.

DEcima crudelitas iudeoꝝ acci-
dit in regno castelle in quada-
villa que dicitur tauara que ē in
territorio ludouici de almanca. casus
autē vt est vox cōis et publica fama fuit
talis. Iudeus quidā filius cuiusdā fa-
bit iudei cōmisit quoddā crimen. pro-
pter quod fuit turidice occisus. p̄ dō
eius p̄ dolore filij cōcepit dolorē et pe-
perit iniquitates. vt. n. vindicaret se de
xpianis in p̄dicto loco fuxit se stultus
p̄ multos dies. Modū autē sue fatuita-
tis publicauit in hunc modū vt ab oī-
bus stultus reputaret. qz diebus et no-
ctib⁹ incedebat p̄ locū p̄dictū clamās
et pcutiens portas domoꝝ cuꝝ martel-
lo intantū qd iam de eius vocib⁹ et scē-
bus nō curabant eū fatiū totaliter re-
putantes. In domo dō sua secretissi-
me cum pueris suis fabris faciebat qd
dam laminas ferreas p̄foratas quib⁹
posset de nocte omnes portas domoꝝ
cōclauare fecit etiam aculeos ferreos
qui lingua n̄ra abrosos noianē. q̄ cōst-
ab inimicis semināf p̄ pedib⁹ equoꝝ et
hoim cōclanādis. Et si ergo habuit suf-
ficientiā p̄dictoꝝ nocte quadā in tēpe-
ste noctis silentio discurrens celeriter
p̄ locū vt cōsuerat conclanauit portas
aculeos p̄dictos seminauit vt si q̄ for-
te fractis portis exirent in aculeos in-
ciderent. Quib⁹ pacis inuatus nō est
dubū p̄ alios iudeos cogitantes plene

re omēs xpianos apposuit ignē domi
bus et fugit. Et q̄ habitatores p̄dicti lo
ci p̄ vigore fami et ignis calore excita
rent surgētes velociter et ut ignē fuge
rent ad portas apertas recurrerūt et
nō valerent eas aperire multi igne pie
runt. et si qui evaserūt fractis poris in
aculeos ceciderūt graviter pedib⁹ vi
nerati q̄re p̄dicte crudelitatis et mali
cie inopinate querela ad regē venit q̄
fuit q̄ est publica fama literas suas de
dit p̄dicto loco q̄ q̄dam iudeus in eo
vel eius terminis capē statim occide
ret. Accidit aut̄ q̄ iude⁹ quidē iter fa
ciens p̄pe terminū p̄dicti loci cogitās
q̄ a nullo possit videri quasi derisorie
intrabat in terminū p̄dictū. et subito exi
bat dicens. hec verba iude⁹ in taurara:
iude⁹ extra taurarā sed q̄ latebant eū vi
dentes cōphenderūt et ibidē ignib⁹ cō
busserūt. et tō in puerbiū tradūt in illis
p̄tib⁹ cōtra iudeos. p̄dicta verba iude⁹
in taurara et iude⁹ extra taurarā nec am
plius iudeus aliquis ibi habitavit vs
q̄ in hodiernū diem.

In predicto regno accidit
vbi iudei occiderunt vivū in
fantē xpianū et cōcaverunt cū
cineribus cordis eius.

X Decima crudelitas indeomz
accidit in p̄dicto regno castelle
circa annū dñi. M. cccc. liiij. cū
em de noie iesu in villa vallisolitana vs
gintū duos sermones facere et ultimū i
illa metria velle facere relatū mibi
fuit a p̄sonis fidedignis inter q̄s fuit
reuerēdus in xpo p̄f et dñs garfchias
de roamonde lucensis eps supra noia
tus. homo q̄daz magne scie et bone cō
scientie. et rodericus didaci de mendo
ca miles vtr⁹ strennu⁹ atq̄ innēs deū
q̄ dno iudei in terra ludouici de almā
ca ceperant vivū infantem puulū xpia
nū furtive et deducētes eū extra locū

in quodā campo occiderant. et ap̄tes
cū p̄ mediū corpis extra xerūt cor eius
et sepulto corpe in superficie recesserunt.
Canes aut̄ ibidē transecrētes corpuscu
lū illud effodiētes extra xerūt et corro
serūt. unus aut̄ cor brachiū cū manu
deducens in ore a pastorib⁹ captus ē:
et sic detecta fuit mors infantis q̄ nō in
veniebatur. Iudei aut̄ p̄dicti cōvocātes
secrete alios de q̄bus et ip̄i cōfidebāt p̄
dictū cor cōbusserūt. et in cinerē reda
ctū vino miscerūt et de illo p̄dicti in
dei bibentes cōcaverunt. Supra q̄ fa
cto p̄dictus didacus de almanca fecit
diligentē inquisitiōem. et inuenit p̄dicti
ctos iudeos reos i crimie. captoq̄ vino
illoz q̄ fecerat factū. vir quippe rebe
capillis et barba quē ego vidi et tōmē
tis expositus cōfessus ē et nō negavit.
Cunq̄ veller facere iusticiā de eo dē su
dei qui nō dormiebant velocissime iti
nerantes a rege lras habuerūt in qui
bus aduocabat cām ad se mandabat
militi q̄ non pcederet vltra quosq̄ am
plius videret in cā. et sic cessavit p̄di
ctus miles ab executiōe iusticie. Hec
ergo certū dīne habita ego p̄dicant p̄
dictū sermonē in eccia sancti Nicolai
que est p̄pe iudaismū vbi tota villa cō
nenerat p̄cessionaliter. et etiam multi
iudei. et ibidem aggranant hanc cru
delitatē mibi nonit relatā ut dñm ē q̄d
verbū publicatū nō modicū displicet
ut iudeis ibidē p̄ntibus ac etā plurib⁹
alijs de genere suo illi faueribus. Pro
pter q̄d sic factū ē q̄ iude⁹ ille ductus
fuit ad p̄dictā villā vallisolitanā. p̄curā
tib⁹ aliqb⁹ de genē suo q̄ p̄uic magnaz
p̄tē in cācellaria regis habebāt. ut colo
re iusticie ip̄m liberaret extrahētes eū
a manib⁹ p̄dicti militis. Positus q̄ ē
i carcere publico. et tūc supradict⁹ dñs
lucen. eps lram quādā recepit a supra
noiato milite ludouico de almāca noie
pprio roboratam quam pprijs oculis

vidi z in manibus meis tenui et legi.
In qua narrabat z assererat oia supra
dicta fore vera. z quod cessauerat ab ex
ecutione iusticie. ppter pdicta lraz regis
recomendans eidem pdictum negocium pp
honore fidei ex quo erat principalis in
consilio regis. vidit insup pdictus dñs
eps inquisitionem factam p supradictum
militem in qua oia pdicta continebant vt
mibi affirmavit. Sed qz munera z fa
uor timor z amor corripunt iudices.
z tres piores intendebant in ca quoru
vnus sine altero nihil poterat facere i
casu illo z duo illos erant de genere il
lo. so tandiu illi duo dilatauerunt nego
cium z dissimulauerunt. hec z alia cauil
lantes qz nihil vsqz nunc in executione
iusticie factum est. vt de iudicibus illis
suo tempe deus faciat vltionem.

In eodem regno ciuitate tau
ren. accidit vbi presciderunt car
nem eum sanguine de cruce cu
iusdam paruuli christiani z se
cum deduxerunt.

Dodecima crudelitas iudeoz
accidit in ciuitate thauri supra
dicti regni castelle anno dñi. M.
cccc. lviij. Cum. n. in ea pre ciuitatis p
dicte que depopulata e duo infantes
xpiani fere etatis septem annoz in sola
tutis puerilibus ambularent. Ecce duo iu
dei qui viderunt eos solos z a nemie
videri pdictos infantes cape voluerunt.
sed qz timuerunt non habere spaciū ad
suā maliciā exercendā currētes p eos
vnu acceperunt. z abscondētes frustum
carnis de cruce ei inuolūētes in san
guine eius recesserunt. z statim fugiētes
in ciuitate amore se receperunt. Quid
aut fecerunt de carne illa ignorat cū ex
negligentia nulla facta fuerit executio
iusticie. hoc mihi narravit reuerendus
in xpo pater z dñs alfonsus de vñero
eps salamanthinus certificans me dñe

ritate huius facti. cum puulus pdictus
cuius caro abscesa est esset filius cuius
dam scutiferi sui qui dicebat Johan
nes da benafarres. Itē de eadē ciuita
te anno quo supra vir qdā simplex ve
nit ad me volēs pponere qrelā qndā si
milē pdicte in consilio regis que talis
erat vt in scriptis ostendebat qz die qua
dam iudeus quidā cepit vnu paruulū
sub clamide nemie vidente et manu
posita sup os suū ne clamare possz de
duxit illū ad domū suam. solo vno po
sito clausis portis domus sue tentauit
occidere infantē s; dño disponēte cla
mauit infans. z cum clamaret casu q
dem operarij venientes de vinearum
culturis z transitū facientes ante por
tas domus pdicti iudei audientes vo
ces pdicti infantis steterunt pculserunt
qz portas pdictas fortissime cū instru
mentis agroꝝ que in manibus ferebāt
infantū qz iudeus necessario habuit ape
rire z inuenit infantē querebant quid
nam esset iste clamor. z iudeus respon
dit qz ludebat cum eo. sic ergo liberat⁹
est infans ille a ludo iudei qui narra
uit eis quod ceperat euz iudeus z quod
eū occidere voluerat. Accusatus fuit
iudeus ille in pdicta ciuitate coram iu
dicibus eiusdē. z deducta est causa ad
regis cōsiliū. quid amplius factum
est non noui.

In medicinis vbi assignan
tur tres rōes quare non expe
dit christianis vti medicinis
iudeozum.

Terciadecima crudelitas iudeo
rum exercet cōiter in medicinis.
Plurimi. n. iudeoz vidētes ne
gligentiam xpianoz in discenda arte
medicinerib⁹ laborāt. p peritūa dicte
artis. z euz vigeant astutia serpentina
student viriliter dñs cōplacere vt eos
teneant p pte sua. z tantum tam dñs

spales. imo qđ flendū ē. ⁊ platī ecclesiā
ci eis adherēt vt vix inueniat aliquis.
eorū qđ nō habeat penes se diabolū iu-
deum medicū qđ intrantū laudant eos:
vt dicūt xpianos medicos lz. pitos sic
ego cognosco iguaro in arte medici-
ne. Cū ergo iudei pđicti cognoscūt cir-
ca se fauorē dñorū sūt circa inferiores se-
nientes. beatus qui ab eis recipiūt pur-
gatores ⁊ fleuothomiarū cōsilia. me ei
existente in ciuitate Segolciēsi. Iude-
us qđdam medicus purgatoem quādā
tradidit vni xpiano. ⁊ casu vnus alijs
amicus illius infirmū qđ etiā pñunc in-
cipiebat infirmari. modicū qđ supfuit
de purgatoe illa qđ non potuit recipere
primus ipse accepit. cogitans ⁊ illud si-
bi salutare. qui qđ subito. intrinsecus
igne succensī facti iunt amentes intran-
tū qđ post quintā diē primū mortuū est.
Illius pñ qđ p miraculū liberat. dñs sibi
bus aut nō est nūerus intrantū qđ si vnū
curant qñquaginta occidunt. sicut re-
pñ est iudeos medicos seipsos in suis
solennitatib⁹ laudare cōferētes ad in-
nicē qđ eorū plures occiderit xpianos.
Et si vis scire causas quare xpiani nō
debent recipere medicinā a iudeis. Au-
di testē famosum ex eorū genere. s. ma-
gistrū. Alphonsum puerū in libro bel-
lorū dei ca. xliij. vbi sic dicit. Nō expe-
dit xpiano alicui medicinā recipere a iu-
deo triplici rōe. Prima est qđ iudeus
fm. veritatē nō cognoscat naturas ⁊ cō-
plexiones oim. ciborū qđ eis deferūtur.
nisi ex auditu nō tū ex expētiā quas
ipse p se facere posset. verbigratia. non
cognoscit medicus iudeus naturā car-
nis leporis ⁊ cirogrili. et fiscedule et
piscis cōgrī. ⁊ sic de alijs carnibus p li-
bros. sicut cognoscit carnē bouis ar-
tis ⁊ hirci. ⁊ alios cibos quos habue-
rūt in vsu comedendi. ⁊ iam dixerūt sa-
pientes medici qđ nō sufficit alicui ad

hoc qđ sit bonus ⁊ verus medicus lege-
re in libris quousq; vtrā expēntis ⁊
pbatōib⁹ medicinarū ⁊ ciborū ⁊ infir-
mitatū ⁊ infirmos visitando. Medi-
cus enī nō pōt expiri naturā ciborū si-
bi veritorū nisi in corpe alieno sicut p-
bant ⁊ expiunt venena in alieno corpe
qua sapia. sufficit ad discernēdū cibos
vel ea que sp sunt nocua. qđ sufficit qđ
sciat de ill' solūmō qđ sunt nocua s; nō
sufficit qua sapia ad verandū ea qđ non
sunt semp nocua nec semp vtilia. ⁊ id
qđ caret magna sapia in sibi aduē
infirmū ad periculū vel ad mortē. Se-
cunda rō est. qđ talis medicus vltimet
facere peccatū fm legē suā vel nō. ⁊ cō-
stat qđ timet facere peccatū. qđ sapien-
tes iudeorū dixerūt qđ melior medicorū
sibi ad infernū. ⁊ cā hui⁹ est. qđ interio-
medicorū vt plurimū est vt. acquirant
diuitias. vel vt acquirāt magnū nomē
sibi nō vt seruiant deo. ⁊ hoc est eis ali-
qñ cā ad elongandū aliqñ infirmitates
vel ad petorandū eas. vel vt infirmos
pimant. ⁊ si talis est natura. medicorū
in generali. quanto magis hoc erit de
medicis iudeis cū vt cōtēn sūt in ete-
rno: peccandi vt dictū est. Tercia rō
est qđ lz medicus iudeus est ⁊ timēdus
in peccādo fm legē suā. expedit mul-
tū vt vnusquisq; se custodiat ab eo. qđ
lex sua pcpit ei occidere xpianos ⁊ co-
rū bona accipere. defendit etiā iudeus a
reddendo xpiano ea qđ pdiderit ⁊ obli-
tus fuerit. ⁊ soluere ei debitū qđ debz
⁊ facere ei amorē. ⁊ qđ est pceptū legis
occidere eum. ppter que oia xpianus
est debitor anime sue si ponit corpus
suū in manib⁹ medici iudei ⁊ qđ xpia-
nus cōfidet de fide iudeorū cū. ipi non
cōfident de xpianis. qđ interio eorū ad
malū pñā ē ⁊ ad suspitōes hñdas dñi
nō. ⁊ qđ ipi venenose retinent in cordi-
bus suis vt faciāt. alijs de hoc inspi-
cant in alijs. ⁊ sic dixerūt sapientes eorū

In thalmuth q̄ nō debent recipe medi-
cinā a xp̄ianis nec ab alijs gentilibus
nec debent eorū capilli ab illis circina-
ri vel radi. nec habere societate cum il-
lis in via nec stare soli cum eis in vno
loco. sed si xp̄ianus catholicus elonga-
uerit se a iudeo in dando ⁊ recipiendo
sp̄aliter si elongauerit se ab eo in fctō
medicīne recipiet magnā remuneratō-
nē a deo. q̄ in hoc implet magna dei
p̄cepta cū custodiat aiam ⁊ corp⁹ suū.
ac etiam alios xp̄ianos q̄ eum in hoc
audierint a mortis piculo. q̄ lex dicit
Deutro. iij. custodi te metip̄m ⁊ aiam
tuā sollicite. ⁊ iterū Hierē. xviij. custo-
dice aīas v̄sas. Itē si xp̄iani in hīs se
custodierint a iudeis faciet in hoc ser-
uitiū deo ⁊ iesu xp̄o filio eius seruiet
deo. q̄ cum iudei viderint q̄ venit eis
aliq̄d damnū. q̄ non timent deū nec it-
met peccatū. erit hoc eis causa ⁊ rō: vt
redeant ad timorē dei. ⁊ vt abstineant
a peccato. ⁊ in hoc implet magnū p̄ce-
ptū dei. Sic. n. dicit sapiētes q̄ ma-
ior est ante deū ille qui facit alicui fa-
cere bonū q̄ ille qui facit. Seruiet eti-
am iesu xp̄o filio eius. q̄ cum iudei vi-
derint q̄ eis nascit aliq̄d damnū p̄pter
malos mores eorū ⁊ p̄pter defectū mo-
destie qui h̄t in eorū thalmudica lege.
erit eis hoc causa ⁊ rō vt redeant ⁊ dili-
genter attendant in aduentu messie si-
cut eis supra p̄batū est. ⁊ vt dimittāt le-
gem illā crudelitatis ⁊ accipiat legē ie-
su xp̄i veri messie que est lex charitatis
humilitatis ⁊ modestie. ⁊ nō est in mū-
do maius p̄ceptū dei q̄ p̄dictū. Et ideo
hec scripsi nō p̄pter eorū vituperiū sed
vt seruāt deo. ⁊ vt ostendat laus ⁊ ho-
nor legis iesu xp̄i ⁊ cōuertētū se ad il-
lam. hec ille. In cōcordantiā hōrū pōt
adduci illud p̄uer. xxi. qui custodit os
suū. s. a medicinis recipiēdis a iudeis
custodit ab angustijs aiam suam.

In venenis propinandis.

Quarradecia crudelitas iudeo-
rum est in venenis ppinandis.
Habies enī iudeorū plurimos
vocandi modos circa xp̄ianos inue-
niens nō solū circa infirmos. sed etia
circa sanos se extēdit sed sp̄aliter in ve-
neni ppinatioib⁹. ⁊ nō solū talia opant
ignorantibus xp̄ianis sed etia cum ali
qui pueri xp̄iani diabolico p̄silio illu-
si volūt aliq̄d occidere veneno ad iu-
deos tanq̄ ad peritissimos in hac arte
recurrūt qui interpositis iuramentis de
seruando secrete audacter virtus effun-
dunt. sicut nuper accidit in capis got-
ticiis istius regni castelle vbi cum duo
frēs milites quorū maior dicebat iohā-
nes de vega pacifice vt videbat in vni
sepe cohabitaret minor fratris sui mor-
tem excogitauit vt tota hereditas pue-
niret ad eū. pulsantibus ergo cor eius
auaricia ⁊ ambitioe p̄ditōem excogita-
tā reuelauit cuidā iudeo medico. ad al-
mirā p̄dicti regni q̄ data pecunia vlti-
missa ⁊ iuramento secrete interposito.
tradidit sibi venenū quo frēm suū per-
meret. Cūq̄ die quadā ad mensaz fra-
tris veniret obseruato puncto in vase.
in quo vinū erat fratri ppinandū soluz
venenū effudit. Cum vō dapifer eius-
dē militis in argentea taca vinū illud
poneret. vt p̄dicto militi ppinaret. ita
fuit taca illa subito quodā colore hor-
ribili obfuscata. qd̄ pavidū erat vinuz
illud aspicere. cognouerūt ergo mani-
feste q̄ venenū erat in vase. ⁊ facta dili-
genti inquisitione inuētū est q̄ frater ei⁹
fecerat p̄ditōem illā. captus ergo xviii
culatus cōfessus ē ⁊ nō negauit s̄ sup-
plicatioibus quorundā militū veniam
meruit a fratre cū hac conditōe q̄ igre-
deret religionē de qua nunq̄ exiret et
sic factū est. quia positus fuerat in mo-
nasterio mōachorū sancti benedicti vil-
le supradicte vallissolitanī in qua nūc

Consideratio septima CXLVIII

monachus est effectus. Iudeus vero qui dederat vinum cognito quod peritio erat de recta ne forte captus vi tormentorum. Et alia plurima mala que fecerat renelaret. propter que merito non solum ipse sed omnes iudei deberent perire veneno hausto seipsum necavit. Quod periculosa est conversatio iudeorum christianis omnibus specialiter magnatibus et regibus. Numquid vero impator sequens consiliu symonis magi iudei in omnibus horribiliter fuit mala morte finivit. Numquid helena constantini mater ex nimia conversatio cum iudeis in istum quasi pueria fuit ad iudaismum nisi intervenisset filius eius qui fecit quod congregarent sapientes iudeorum cum sacerdotibus christianorum romeybi fuerunt ex parte christiano. lxxv. episcopi. et de iudeis. xii. sapientes. et centum et novem sacerdotes. et facta fuit disputatio coram Constantino et helena matre eius. et fuerunt omnes iudei devoti et confusi per solum suum sit vestrum papam et conversi ad fidem christi ac regina helena liberata a penulo in qua erat ut patet in cronica impatorum et generali historia hispanie. Nonne rex petrus castelle sequens conversionem et consiliis duorum iudeorum quorum unus dicebat abesarsal. qui certificaverat eum quod debent lucrari terram sanctam istum. quia sic invenerat in signo natiuitatis eius. Alter vero iudeus vocabatur salomon levi qui erat eius thesaurarius. masor in omnibus. infelix fuit crudelissimus. non solum in extraneos sed etiam in suos fratres et naturales subditos ac mala morte finivit occisus in mortel a rege beinrico. Nonne rex alfonso ex conversione iudeorum in terram venit cecitatem quod tenuerit quandam iudeam in concubina quinquaginta annis. in quibus sic fuit alienatus maleficiis istius iudee quod nullus poterat habere audientiam cum eo et regnum destruebat. nisi milites succurrissent qui quadam die ipsam occiderunt cum servitutibus eiusdem. finem quod legit in cronica dida

ci campidocli. Non ergo possum approbare conversionem christianorum cum iudeis specialiter magnatum patrum et regum cum tot mala exempla et pericula non solum corporum sed etiam animarum et reipublice legamus et experiamur.

In orationibus in quibus quotidie orant pro destructione ecclesie christi principum christiano rum.

Quintadecima crudelitas iudeorum in orationibus eorum ostendit. non enim iudei orant pro inimicis persecutoribus ex charitate pietate sicut faciunt christiani. sed sicut in opibus. ut supra claret crudelissimi ostendunt. sic et in orationibus suis specialiter in quatuor. Primo in festo mardochei quod adhuc celebrant. xv kal. marcij coterunt ollas in synagogis dicentes. sicut contritus est amon sic regnum christianorum vel ociter coterat. Secunda oratio iudeorum precipit eis quod fiat cum transierint aut domos orationis christianorum. orant enim sic in sinia fin hebraicu suum domus supborum prosternet te deus. Tercia oratione faciunt cum transeunt per civitatem christianorum sub tali verborum serie erit vereda ta mater vestra erit repudata illa que vos peperit. quia finis christianorum vermis est. Quarta oratione faciunt quotidie ter in die in qua maledicunt iesum christum et discipulos suos atque reges et principes christianos cuius tenor talis est. fin hieron. de sancta fide in tractatu secundo libri sui quem composuit per mandatum papae benedicti in ca. v. et ut intelligatur notandum quod iudei vocant conversos ad fidem christi mesunadin. id est destructos. Dicunt ergo sic mesunadin. id est destructis non sit spes. et omnes heretici et omnes qui loquuntur contra istum breui sint scissi. et regnum supbrosorum in breui sit evulsum cassatum et destructum. et oes iniqui nostri sint

et illi

destructi et humiliati et cōfracti breuiter
in diebus nris. Magr alfonfus cōuer-
sus in libro d' bellis dei ca. xliij. vocat
iudeos supbos et crudeles. qz nō orant
ex charitate sicut xpiani. et ponit in ter-
minis supradictam orōnē sub hac for-
ma. Qui cōuertunt ad aliā legē nō ha-
beant spem. et omēs heretici subito pe-
teant. et oēs nri inimici. et oēs odiētes
nos. et oēs q' querunt mala nobis. su-
bito succidant. et oē regnū supbi fran-
ge cito. destrue et opprime cito. in die-
bus nris. et ipi vocant xpianos regnū
malignitatis. hec ille. Cuz aut iudeis
dicit a xpianis q' ipi faciāt hāc orōnē
statim negant. s' mentita est iniquitas
sibi cū hoc fuerit publice oñsum p su-
pradictū mgrm alfonsum illustrissimo
regi alfonso. q' disputauit cū maiorib'
et sapientioribus iudeor. et fecit eos co-
gnoscere q' dicebant p'dictam orōnē et
maledictōem p xpianos. ppter qd p'di-
ctus rex inhibuit iudeis singulis ne il-
lā orōnē dicerēt. et q' eā ab oibus libris
suis raderent et amouerēt cuius tenor
talīs est. Dñs alfonfus castelle thole-
ti et legionis galecie. hispalis cordube
mirete. gihennij. et algarbij rex. domi-
nusq' moline consilijs iudeor oim re-
gnor nror et spoz qliber grām cū salu-
te. Volo vos scire nobis fuisse relatiū
p mgrm alfonsum puerum sacristam
maioris ecclie vallisolitanē vos vti a
magnis tpiibus inter vos quotidie ab
viroq' sexu adulte etatis orōne quādā
in qua maledictōez oipotētis dei xpia-
nis ac oibus ad fidē xpi pueris imp-
camini eos censendo hereticos. etiam
inimicos capitales. et q' publice deus
exoratis vt eos destruat atq' pdat. et lz
aliqui iudeor dicendo negabant hoc
nō dicere xpianis disputauit tñ hoc p'di-
ctus mgr alfonfus cū sapientioribus
vallisole q' de vobis fuerint adinnet.
eorā iudicibus vris ac scribis publicis

et meritis atq' p'bis vris de p'dicatori-
bus scribis et multis alijs circūstātib'
vbi iuramento legis iudeor illi sūme
l'fari inter se cōcesserūt dictis librorū
suor iniūctū ab antecessorib' hoc fuit
se veluti dictus mgr alfonfus demon-
strabat. et ipi suis noibus sup hoc vice
et vicibus roborarūt in hebraico. vidē-
te nobis hoc vitupare et erogare fidei
xpiane in bonū duximus p mandatū
ne in aliquo regno nror ampli' hoc
fiat. q' si iudeus aliq' vel iudea hoc p
sumpserit attentare iudicibus oibus et
meritis atq' potentib' cuiusq' loci in
quo hoc acciderit q' hanc nram l'fam
viderint vel transumptū signatū nota-
rio publico intingimus vna voce ibi
remediū ponere sicut erga illos q' cō-
tra xpianū fidē pponūt. et l'fam nram
recipiunt in cōtempnū et q' vbi scribit
tur cōpleatis. et vna p alio nō excuse-
tur qd intingim' ponere in effectu et
custodiaris et defendat. Predicte no-
stre l're vel transumpti illi signati no-
tario publico ostensor. nec p'mittaris
dicto vel facto aliquē vl' aliquos p cū
pcedere quozq' mō nec aliud faciat in
hoc sub pena nri domini cētū mara-
betinoz nūmismē noue cuiuslibet oi-
vice. et qualiter vos hanc l'fam nram tran-
suptū signatū notario publico. tales
vel tales duxeritis adimplendū cuiq'
notario publico cuiusq' ville v' loci. q'
ad hoc vocatus fuerit imponimus p
mandatū q' hōi hanc l'fam nram nun-
tiantī testimonio suo signatū signo pre-
beat vt nobis constar qualiter manda-
tum nostrum duxeritis adimplendū
et aliud nullus vestrum audeat atten-
tare sub dicta pena et officij v' l'ra
sibi oimodo p'rectis. datum i valleole
al. xxv. die mēsis february. era. M. ccc.
lxxiiij. et lz tpe illius regis iudei defa-
cto illam amouissent tamē post mor-
tem regis iterum recuperata est a iudeis

sicut dicit magister iohannes conuersus in li-
bro de pcoria legu. titu. v. ca. x. q. itez
ex pcepto regis in cluitate burgensi co-
ram dno gomecio archiepo toletano.
cui rex negociuz recomisit disputauit
cu sapietibz iudeoz. z ondit eis q post-
q eis phibita fuit pdicta ozo. adhuc il-
lam cotinuo ter in die dicebat. s. d. ma-
ne in meridie z in copletorio. z cantoz
coz bis hoc dicere obligat ppo pnte
z rndente elmen. Et pdictor doctoza-
tis sacrosanctis de veritate dicenda. vt
ptz i ca. supradicto. iurauit q illud qd
psonabat pdicta ozo erat hoc i forma
Ad sit spes destructis z repente here-
tici deperdat. z inimici nri subito scifi
sint. ac regnu supbie in puncto franga-
tur. z in diebus nris submergant z ru-
deus benedicte frange inimicos nros
z coz destrue supbia sine mora. Item
q veru sit q iudei dicant hanc oronez
etia tpibus nris accedat singularis re-
stis de coz genere. s. dñs paulus bur-
ges. eph qui in dialogo suo distincioe
v. ca. vij. declaras iudeos. liij. c. eiaie
Non posse exponi nisi de rege messia
iesu xpo sup verbo. z p transgressoibz
orauit sic dicit. hoc non pot exponi de
ppo iudaico qui no solu no orat. p ge-
ulibus imo quotidie orat p destructio-
ne romani imperij. z psertim p destru-
cione eccie xpi z discipuloz eius. vt
ptz p quadā orone eius que quotidie
ab eis dicit in suis synagogis. In qua
inter quedā alia expresse dr. oēs hereti-
ci subito pereant. que verba rabi salo-
mon z rabi moyses z ceteri sic expo-
nunt. Isti heretici sunt discipuli naza-
reni. vide ergo si de talibus pot verifi-
cari. z p transgressoibz orauit. hec ille.
Item sicut dicit magister alfonso conuer-
sus libro z ca. quo supra. Orant iudei
q si aliquis iudens dederit xpiano qd
qd dicit vel gentili q no parcat ei dens.
z infra. adhuc est intentu aliquoz co-

rum qn orant qualibet die q gentiles
adorant z obediunt ebel. beritibz qd so-
nat nihil z vanitas.

In doctrina eozu cōtra chri-
stianos.

Extradecima crudelitas iudeo-
ru onditur in eoz thalimudica
doctrina sicut notat pdictor ma-
gister alfonso puerus in libro z ca. q
bus supra. vnde dicit q defendit iudeo-
ne dicat formosus est iste xpianus. qd
sonat. no des ei hospiciu in terra. Itet
docent q si xpiano vel gentili aliquis
obligatus fuerit q no tradat ei. Item
dicunt q quicunq inuitat ad domuz
suam xpianu vel gentile. ex hoc obli-
gat ad captiuitate filios suos. Itet di-
cunt q quicunq comedut panē xpianu
vel gentilis no gustat gustum panis.
Item dicunt q xpianus vt gentilis q
pcurit iudeum reus est mortis. Item
dicunt q xpianus vel gentilis qui la-
borauerit in lege meret mortez. q lex
no fuit data nisi generi iacob. Itet di-
cunt q secreta legis no debent reuela-
re alicui gentili. Itet dicunt q peccatu
est recipere elemosynā ab homie gentili
ne habeant bonā remuneratoez a deo
z q no pereant a mundo. Item dicunt
q no est fides nec veritas in gentibus
adhuc etia nec in sepultura. Itet dicunt
melioze que videris de gentilibus oc-
cide eum. Vno ad hoc est qd deducit
Diero. de facta fide in fine libri sui q
est sententia rabi symeonis filij rabi ioa-
chim q melioze xpiano debet homo
occidere z melioze colubioz dz ho fra-
gere caput. Ei declarat rabi salomō q
illud qd dicit rabi symeo melioze xpi-
anu. i. magis deuorum deo vult dicere
Item pcpit in Abodazara z sic nar-
rat rabi moysen de egypto in libro de
niada q illi qui sequunt regulā hiesu
nazareni. Si homo viderit eos incli-
natos ad mortē debet eos homo occi-

dere. et si sunt circa puteū d3 hō eos p-
tēre intus et ponere vñū lapidē in ore
putei. et si scala fuerit i puteo d3 hō eaz
amouere. ne. s. p. eam possit ascendere.
Item dicūt qd est peccatū vēdere xpīa
no possessionē p aliquo pōio. Item di-
cunt qd nō debent vēdere xpīano ali-
quā bestia nisi p multo maiori q̄ vale-
at. Item dicunt qd xpīanus qd cōmittit
aliquod crimen debet mori solum vno
testimonio. Item dicūt qd mulier israe-
litica pmittit magnū peccatū si lactat
filiū xpīani. qz nutrit filium ad idola-
trandū. et qd nō debent cōsentire qd mu-
lier xpīana lactat filiū iudee. qz est fa-
ma qd suffocaret eū. sed dicunt qd cū cu-
stodia bene pōt fieri. Itē dicūt qd xpīa-
nus qd obseruat sabbatū dignus ē mori.
Itē faciat sabbatū suū altera die septi-
mane. Itē expresse mandat iudeis in
thalmoth qd faciant oē damniū gentili-
bus signatē xpīanis. qz reputant eos
idolatrios absolutos. Dicūt. n. qd libere
et sine aliquo pōio iudeus pōt recipere
bona xpīanor. et est verbū valde vñ-
tarū inter iudeos qd error cōpōti quez
facit iudeus xpīano licentia et est sine
culpa. Et d3 in libro qui vocat rabaq-
ma i ca. qd incipit hac gazel legūt ma-
gistri si iudeus et xpīanus venerint an-
te ad iudiciū. Itē de si potes iustifica-
re iudeū fm legē hebraicā iustifica eū
dicendo hoc pōio lex. et si nō poteris
eum iustificare fm ins hebraicum po-
tes tñ iustificare eum fm ius alior gē-
tium: iustifica eū et dices xpīano hoc p-
cipit ius vñm. Sed si nō poteris eum
p vñū ius nec p alterū iustificare ob-
uia eum cavillatōibus. qz rape pecun-
iam xpīano est res licentiata. Et iō in li-
bro canbedin in ca. qd incipit artulha
bitor qd rancanalia faciebat pconizari
qz quicūqz iudeus sciebat ius eē xpīa-
ni et faciebat testimoniū in inuamine
eius qd esset excoīcatus. qz extrahabat

pecuniā a pīate israel cū suo testionio.
Item dicunt qd peccat iudeus soluē-
do aliquē debitū xpīano fm opīones
rabi hismael qd dixit qd tribus dieb⁹ an-
festū gentiliū et tribus diebus post. et i
ipamer die festiuitatis qd nō debet sol-
uere debitū gentili. Et cū xpīani cele-
brēt vna die hebdomadi festiuitatē su-
am. s. in die dñica. Itē tota hebdoma-
da ingredit pctrū iudeor. qz dies dñi-
ca cum tribus diebus pcedentib⁹ et cū
tribus diebus sequētib⁹ cōplet septē
dies. Itē dicūt aliqui sapiētes in deo.
rū qd nō debet soluere xpīano. nec ei fa-
cere aliquē amorē tribus diebus ante
quācūqz festiuitatē. neqz in ipa die fe-
stiuitatis. qz iudei vocāt illam diē con-
tritōis siue fractionis gentiliū. Sic er-
go affirmāt et docent eē peccatū solu-
re xpīano debitū et facē ei aliquē amo-
rem. Item absoluit iudeū qui mēti-
tur xpīano vel falsū iurat. sicut patuit
supra argumēto. iij. cōsideratōis. v.
Et in tantū nomen xpīani est exorsum
et immūdū et venenosum inter eos. qd
quācūqz rem quācūqz turpē vo-
cant noie xpīano. sicut de vase vñnar
et filibus dicunt istud est vas xpīanicū
odor xpīanicus ē iste. et qd peius ē do-
cent qd iesus fuit fornicarius. et sacr⁹ in
muliere imunda. et qd eē iudicatus in
altero mundo missus in inūdicie fer-
renti hoim. Item libz euangelior vo-
cant iudei in thalmoth vt maledicant
guylayon: qd sonat i hebraico falsitas
icarcata. Itē vocāt panē saceratū panē
venenosum. Itē noiant eruce hāz qd
in hebraico sonat res scisa vocant etiā
eam bohena. s. abominatōem. Itē vo-
cāt sanctā mariā baria qd hebraice so-
nat scissura. Vocant etiā eā temea qd
sonat polluta. vocant etiā xpīm manze-
ri. Item de iesu faciunt signū qd ostē-
dit hebraice qd eius nomē sit mortuū
et sua memoria. Itē dicūt qd cōpōtus

testu est tricenā z sedecim quale ē cō-
potū verbi qđ dicit in hebraico variq:
qđ est idem qđ vanitas. sicut cōpetunt
legē saracenoꝝ p signū verbi qđ dicit i
hebraico hebel qđ idē est qđ nihil. Itē
vocant eciam thabuc. i. error. Itē vo-
cant pconē iolali. i. latratōem. Itē vo-
cāt sacerdotes gallalim. i. tresquilados
Item vocant coronā sacerdotis corha
.i. mēsurā. Vocant diem veneris sci
tafel. i. de saborido. Item vocāt diem
festiuitatis nre bozga. i. quebrāto. Itē
vocant puulos xpianos sakatin. i. ser-
pentes. Dēs supradicte doctine repe-
riunt in thalmuth fm doctores gene-
ris eoz. Et lz xpiani sunt dñi iudeoz et
oia supradicta sciant vel ad eoz aures
veniant quantūcūq; sunt horribilia et
crudelia z falsa. nō reddūt tñ malū p
malo quānimo orant p eis vt deus au-
ferat velamina a cordibus eoz z redu-
cat eos ad verā fidem. Ecce qđ manife-
ste poterit vnusq; noscere doctrinaz
xpianoz z iudeoz. qđ illa pijsima z iu-
deoz crudelissima.

In vsuris in quibus expoli-
ant christianos.

Decima septia crudelitas iudeo-
rū oñdī in vsuris nō possz cha-
lamus explicare quot sunt mo-
di z calamitates iudeoz in vsuris exi-
gendis cū in hoc nō hoīem sed verius
demonē dici possint. Repertū ē quē-
dam iudeū in Samoreñ. ciuitate p de-
cem milibus sexaginta milia recepisse
de vsuris. Reminent. n. vsurarios cō-
tractus de generatōe in generatōibus
sistantū vt nō solū rustici agricultores
sed et plures scutiferi z milites ab eis
quasi captiui tenent nō tñ cōtractib⁹
sed z iuramentis astricti nō nascit ru-
stico pullus vel edulus quin statim sit
pñtatus iudeo seneratori. Reges autē

z principes vsure hñōi fauorē dātes
z nō pibitantes sunt in grandi pericu-
lo aiarū. vñ extra de vsuris post mise-
rabile. scriptus est iudeos ad remitten-
das xpianis vsuras p principes z prā-
tes compelli pcpimus seculares alle-
randon dicit. qđ tales dñi qui in terris
suis vsurarios tenent. licet mortaliter
peccent tñ nihil restituere obligantur
si nihil ad eos de bonis eoz puenit.
nec est sile de auctibus malis qđ effica-
cem cām prestant. z de his qđ sunt ma-
li cā p accidens. puta qđ tale malū i pa-
tria cōseruet vel libere fiat. Si aut pñs
cti dñi cogant debitores dare vsuras:
fm rodoneñ. tunc ad restituētes tenē-
tur etiam si nihil de hoc ad eos pueni-
rit. Sed forte melius sentit vñ. dicens.
qđ tales qđ cum possunt nō cōpellūt ad
restituendū vsuras. tenent etiā si nihil
puenerit ad eos. cuius rō esse pōt. qđ si
cur supra dictum est habent hoc ab ec-
clesia in pceptum saltez de iudeis qđ si
nō obseruant cū ex eoz officio incum-
bat eis interpretat pñsum se hñe iuxta
illud. Non caret scrupulo concessio-
nis occulte qui manifesto facinori de-
sinir obuiari. extra de homicidio sicut
dignum. §. iij. Et hec est intentio beati
Bernhardi in tractatu suo de restitu-
tionibus que mihi placet. In pñma
tione omnīū predictaz crudelitatum
z pro fine huius septime consideratio-
nis. z vt vnusquisq; xpianus se custo-
diat a conuersatione iudeoz narrat
Aristoteles in. iij. libro d secretis secre-
toꝝ ad alexandru ponens ei documē-
tum dicens. Nunq; speres in homine
qui non credit legem tuaz. Sequitur
Et caue ne accidat tibi vt accidit duo-
bus hominib⁹ qui dñcū associati fuis-
se in vno itinere quoz vnus erat ma-
gus orientalis reliquus vñ inde⁹. Ma-
gus equitauit mulam quam nūtruit
ad placitū suū que portabat vniuersa

necia sua quibus indigebat. viator iudeus
 hoc incedebat pedes non habens cibum
 nec alia necessaria. dumque fabularentur
 in via dixit magister iudeo. que est lex tua:
 que est fides tua. Respondit iudeus. credo
 quod in celo est vnus deus quem adoro et
 expecto ab eo bonum aie mee et remunera-
 tionem. et illis qui proueniunt mecum in le-
 ge mea et fide mea. Et crudelitas mea
 est quod quod discrepat mecum in fide mea licet
 tui est mihi tollere sanguinem suum. pecu-
 niam suam. et amicum suum. et uxorem. parentes
 et genitores. insuper maledictum est mihi
 si fuo ei fide vel viuo idem. vel si facto-
 ei iniuriam. vel parco ei. Et sequebatur inquit
 mago demonstrauit tibi inquit legem meam.
 reddere. ergo me certum. de fide et lege tua.
 Cui respondit magus dicens. fides. non. et cre-
 dulitas. et lex mea hec sunt. In primis
 volo mihi ipsi bonum et filijs generis mei
 et nolo alicui creature dei malum sequen-
 tibus. legem meam nec discrepantibus me-
 cum in eadem nolo malum. et credo equita-
 tem et iustitiam seruandam cuilibet viuenti. et
 nulla iniuria placet. videtur etiam mihi quod
 quando aliquid mali accidit alicui viuenti
 quod illud malum me contingat et me pertur-
 bet. Affecto etiam prosperitate sanitatem et
 incolomitatem et felicitatem accidere omnibus
 hominibus vniuersaliter. Tunc dixit iudeus
 quid si iniuria vel offensa fiat tibi
 ab aliquo. Magnus. scio quod in celo est de-
 us iustus. bonus. sapiens cui nihil est
 occultum. nihil secretum. nihil penitus zela-
 tur de his que licent in suis creaturis
 quod remunerat bonos iuxta suas bonita-
 tes. malos vero et transgressores iuxta su-
 as transgressiones. Cui iudeus. Quare
 ergo non seruas legem tuam. ut quod non
 confirmas opibus tuis fidem tuam. Magnus
 inquit. quomodo fiet hoc. Cui iudeus. ego sum
 de filijs tui generis. et tu vides me am-
 bulare pedes fatigatum famelicum. et tu
 es eques saturatus et quietus. Cui ma-
 gus. veritas hec est. et descendens de mula

la aperuit vaticinium suum et cibavit et pora-
 uit eum. deinde fecit eum equitare equita-
 ram suam. Postquam vero iudeus bene fir-
 matum se in equitando iunxit calcaria
 festinando et relinquens magnum recessit.
 tunc magus cepit vociferare et dicere
 expecta me quia confusus sum. Iudeus vero
 dicebat. nonne iudicavi legem meam et con-
 ditorem eius. et ego volo solum confirmare
 eam. Tunc festinabat mula et magus
 sequens eius vestigia inquit. O iudee
 noli me relinquere in hoc deserto ne in-
 terficiar a leonibus et moriar. mala sa-
 me et dolorosa. age ergo misericorditer
 mecum sicut ego tecum. Iudeus vero nec
 respiciebat retro nec intendebat dictis
 suis nec cessauit donec latuit visus eius.
 Cui ergo magus fuit desperatus de suc-
 cursu recordatus fuit perfectionis sue le-
 gis et fidei sue et eius quod dixerat iudeo
 vix quod in celo est deus iustus iudex cui
 nihil est occultum et nihil secretum in crea-
 turis suis latet. Dirigens ergo caput
 suum ad celum dixit. Deus meus tu no-
 sti quod credidi in te et tua lege in iustis man-
 datis sanctificauit te sicut perpendisti.
 Confirma ergo apud iudeum laudem
 meam in te. His dictis non multum
 iuuerat magus. et ecce inuenit iudeum
 prostratum et electum de mula confractum
 tibea. et leso collo. Mula vero stabat ex-
 opposito a remotis que videns magnum
 nouit dominum suum. et accessit ad ipsum
 propter nutrituram suam. equitans ergo
 ipsam et derelinquens iudeum in dolo-
 ribus mortis recedebat. Iudeus vero
 clamabat. Bone frater pro deo habe
 misericordiam de me. quia confractus
 sum et morior. Indigeo pietate et mise-
 ricordia. Serua legem tuam quia con-
 tulisti tibi victoriam qua superasti me. tunc
 cepit magus increpare eum dicens. tu
 male peccasti in me et dereliquisti me
 sine misericordia. Cui iudeus noli me
 reprehendere de re preterita. quia ostendi tibi

q̄ hec est lex mea ⁊ fides mea in q̄bus nutritus sum ⁊ inueni parētes meos: ⁊ senes antiquos in hac lege p̄fenerantes. Tunc misertus est eius magus et portauit euz post se donec puenirēt ad locū destinatū ⁊ ip̄m tradidit gēti sue qui post dies aliquot expirauit. Huiusmodi rex illi cūitatis opa illi magi vocari eum fecit ⁊ cōstituit eum bānū suū p̄pter p̄ia opa ⁊ pietatē ⁊ bonitatē legis sue. Ecce periculū conuersationis iudeoz ⁊ declaratio cōditionis eoz crudelissime.

Be iudeoz fatuitatibusque sex passibus mensurātur:

Consideratio huius libri est de iudeoz fatuitatibus ⁊ sua grandi stulticia. excusati suis peccatis miseri iudei nō solū in ea que supradicta sunt inciderūt diuites falsa ⁊ mendacia innumera cōtra legem xp̄i ⁊ eius aduentū. vt patet sed etiā nōnulla alia scripserūt veluti amentes que eos fatuos ⁊ insensatos ostendunt a quoz sane mentis audiant. hec enī est pena aliquā scribentis cōtra deum. nō. n. p̄mittit spū sanctus eos mentiri nisi ita clare q̄ ab oībus cognoscat esse falsum ⁊ mēdaciū. Et sunt sex passus in hac cōsideratiōe tractandi. Primus de his que dicunt pōtra charitatē. Secundus d̄ his que dicunt cōtra legem nature. Tercius d̄ his que dicunt cōtra diuinā p̄fectōem. Quartus de his que dicunt p̄tra leges inolaicam ⁊ cōtra p̄phetas. Quintus d̄ manifestis impossibilitibus. Sextus de fatua expectatiōe messie.

Be fatuitatibus iudeoz cōtra charitatem:

Primus passus est de fatuitatibus ⁊ falsitatibus iudeoz q̄ dicunt cōtra charitatē. Vñ i thal

muth iudei dant licentias q̄ hō possit maledicere ⁊ blasphemare p̄rem suū ⁊ m̄fem suā. Et adhuc pcutere eos sine onere peccati alicuius. Dicit. n. i canhedrin in cap. qd̄ incipit ellubhenamic benaquin. q̄ ille qui pcutit patrem ⁊ m̄fem suū solū q̄ nō faciat vulnus liber est. Item dicit rabi moysen de egypto in libris sofin in lectōibus reuelatiū ca. v. talia verba hō q̄ pcutit patrem suū ⁊ m̄fem suā debet mori suffocatus. sed nō tenet ad penā si nō fecit eis plagam. sed si eos pcutit ⁊ nō facit in eis plagā nō est aliud nisi sic. q̄ pcuteret vnū aliū hoiem ex israel. ⁊ q̄ eos pcutit postq̄ sunt mortui liber est. Itē dicit: q̄ ille qui maledicit patrē vel matrem suā nō est culpabilis in aliquo nisi in maledictiōe nōiauit aliq̄d nomē p̄p̄riū dei. Et nō solū patri carnali dant licentiam maledicendi sed etiam deo sic dicunt in canhedrin in ca. qd̄ incipit arbamitor. q̄ ille qui maledicit deū nō habet aliquā culpā nisi declarauerit nomē p̄p̄riū dei qd̄ vocat semhāmeforas. Sed si nōiat in hora maledictiōis cū aliquo alioz nomīn suoz sicut adonai ⁊ helym vel sabaorh nō h̄z aliquā culpā. que oīa q̄ falsas q̄ fatuas sint clarū est. Apparet. n. manifeste q̄ sunt ⁊ charitatē cum hoc requirat charitatis natura vt deus diligat ⁊ p̄rimus nō vt maledicantur.

Be fatuitatibus iudeoz contra legem nature:

Secundus passus est de fatuitatibus ⁊ falsitatibus iudeoz cōtra legē nature. vñ d̄ ip̄i dant licentiā occidendi sine aliqua pena. s. q̄ in canhedrin in cap. qd̄ incipit hellubhen hayimterabym vbi dicit sic. si aliquis ligauerit man⁹ ⁊ pedes socij sui: ⁊ cā huius mortuus fuerit sane liber est ligator a morte. Sed si ligat euz ad solem v̄ ad frigus ⁊ morit culpabilis

est morte. Et si ligat vel pñcit eū ante leonē liber est a morte. et si pñcit eū ante muscas culpabilis est morte. Et si pñcit eū in puteū in quo ē scala et alius remouet scalā qui ipm pñcit liber est. Item si decē hoies pñciunt vñz hominē cum decē fustibus et occidūt eū oēs sunt liberi. Itē si vnus hō alteruz occidit et postmodū inuenit q̄ ille mortuus est trefe hoc est q̄ habet pulmones cōiunctos. vel habet aliquā illarū causarū quare iudei abhominant carnes et nō comedunt occisor est liber. et glosat rabī salomon. q̄ interfecit quā si rem mortuā. aīal em̄ qd̄ ē trefe dispositū est ad mortē. Itē dicit rabī moy sen de egypto in libro sofrit in lectōnibus canbedrin ca. ix. q̄ si homo crimi nōsus venit ante iudices et vna voce sē cōcordes q̄ ille est dignus morte. et qd̄ ad hoc q̄ talis hō sicut ille sit liber necesse est q̄ iudices sint discrepantes. et q̄ pars illoz cōdemnet eum et ps ab soluat. et si sunt plures voces cōdenantiū mortē. Item dicunt in libro d̄ hal bin ca. p̄ q̄ si petrus. verbigrā: facit testimoniu falsum d̄ martinū. ppter qd̄ testimoniu secutus est q̄ dicit iudices cōdenauerūt p̄dictū martinū ad mortem. Et deinde anteq̄ executio p̄dicti martini facta sit pbat̄ q̄ testimoniu petri fuerit falsum. Precipit lex q̄ sit liber martinus. et q̄ petrus moriā. vt nō viuat ad volendū occidere p̄ximū suū cum suo testimonio falso. q̄ sic dicit textus Deutero. xix. et reddet ei sic fratri suo facere cogitauerit. et pp̄ hoc verbū qd̄ dixit facere cogitauerit. et nō dixit fecit intricante ipi. et dicūt fornicando. q̄ si mors martini erat iam facta qñ fuit p̄bata falsitas petri q̄ in tali casu petrus est liber. Ecce quō dant iudei manifeste occasionē q̄ hoies ca dant in peccatuz homicidij reddendo eos absolutos in his que nō soluz fm̄

legē scripture sed etiā fm̄ legē nature sunt digni punitōe. Itē dicunt in thal muth in libro qui dicit calla q̄ iudeus h̄z licentiā vtendi cum vxore sua turpiter et innaturaliter. s. ante et retro. et dicit ibi liber madařim in ca. qd̄ icipit ellir mutarim q̄ vna mulier venit ante doctores cōquerendo se q̄ vir eius vteretur ea cōtra vsū naturalē. et ipi rīderunt illa nihil possumus in hoc facere. q̄ lex dei dedit ei licentiā. Et dixit. Et vnde p̄batis. Rīderūt ex textu qd̄ dicit in Xeni. cap. xx. Ille q̄ dormierit cum masculo coitu femineo morte moriā videt q̄ q̄ dñ in hebratco zazyas i plurali. q̄ ideo mulieri cōueniūt duo modi iacendi siue succumbendi vtro. Item dicunt in eodē ca. q̄ si vnus homo iacet cum vna muliere vxorata. vñ cum illis que in lege vñt q̄ si illa in illa hora nō accipit delectatōz q̄ ille q̄ iacet cū ea nō peccat. Dicūt et q̄ ille q̄ coyt cū masculo si peccat si ille q̄ iacet sub altero nō accipit delectatōem. Itē dicūt in eodē ca. q̄ ille q̄ n̄ coit cū masculo nō peccat nisi sit. ix. annoz et nō infra. Item dicunt q̄ qñ lex dicit vir q̄ fornicat cū muliere viri mořet ille et illa. q̄ intelligeret in illo qui est vir. s. q̄ habeat etatē. et sicut q̄ maritus eius sit vir. et declarat rabī moy sen q̄ nō habet nomen viri quousq̄ trāseat. xij. annū. Sequit̄ ergo ex verbis eius q̄ ille qui est minoris etatis licentiā in quocūq̄ mō adulterij. Itē sequit̄ q̄ vir adulterus qui facit adulteriu cū muliere maritata cuius vir nō attingit etates. xij. annoz q̄ nō peccat. Item dant licentiā furandi hoies et vendendi. hoc inueniē in libro canbedrin in ca. qd̄ incipit hellubeym. hanbenaqui. q̄ si p̄ furat filiū suū et vendit vel m̄ḡ discipulū q̄ nulla est pena. Omnia supradicta sunt talis nature q̄ gentiles et illi q̄ vñebant solū rōne naturali enitarent et

indicarent illa turpissima falsissima et
stulta. quanto magis illi qui subiiciunt
legi diuine.

Contra diuinā perfectionē et
ibi explicantur quāque fatuitates

Ercius passus est de fatuitatibus
et falsitatibus iudeorum contra diuinā
perfectionem. Et primo dicunt
deum corporeum. unde narrat venerabilis
petrus alfonso in suo dialogo titulo primo
quod iudei in prima parte doctrine suc-
cunt vocabulum benedictionis dicunt deus
caput et brachium habere. et in cesarie pi-
xide gestare ligatā corrigio ipsiusque cor-
rigie nodum a postera capitis parte sub ce-
rebro firmatū. Intra hoc pixidē. iij. e. ē
carrulas iudeorum laudes continentes.
In summo autē sinistro brachio gestare
altam pixidē similitudo corrigio ligatā
cartamque ibi esse continētē omēs lau-
des que in predictis. iij. scripte dicunt.
Et dicunt iudei ad hoc se habere auctores.
vnde de pixide quā gestat in cesarie. et de
nodo corrigie auctoritatē sibi attrahūt
ab eo locorbi dñs ait ad moysen. vide
bis posteriora mea. facies autē mea nō
videbis. tūc. n. vt dicunt iudei moyses
nodum corrigie vidit. nodum autē ipsius
alicuius pixidis esse necessariū ē. De
ea autē quā gestat in brachio auctori-
tatem pferunt ab Esaia dicente: iurauit
dñs in dextera sua et in brachio fortitu-
dinis sue. p brachium fortitudinis vt di-
cunt vult intelligi sinistram in qua virtus
illius pixidis continet. Sed hoc quāte
sit fatuitatis patet. quia cum lex prohibeat
deum moysi dixisse posteriora mea vide
bis. et quia deum mentiri nō posse constat
ita postea factū licet scriptura tacere nō
dubitamus. nusquam tamen lex meminit quod
moyses in eis posterioribus aliquid vide-
rit. qualiter igitur eum corrigie nodum quod
sine risu vix dici potest vidisse dicunt iudei
Item cum posteriora nō solū ceruicis

etiam quilibet corporis pars cōuenientius
intelligi possit hoc quod iudei eū ceruicem
vidisse asserunt. nō ratione vel legis auctore
sed sola probant voluntate. et sic stultā per
esse explanatōem iudeorum predictā. et cu-
careat ratione et scripture iunamine pro-
gredi. nam si eum dei ceruicē vidis-
se quod sane sapienti nequias et videt et ē
habere cōcedā. quod esse potuit vt moy-
ses nihil in deo propter ceruicem viderit.
aut si quid aliud eum vidisse fingamur
potuit videre pilleum siue corrigie no-
dum illius. scilicet corone quam dicunt an-
gelum iudei nomine mītraton singulis
diebus capiti dei imponere. Respon-
dent iudei quod quia vidit corrigie nodum af-
firmandū est quod vidit ceruicē dei. hoc p
destructionē dicti iudeorum ē efficacissimū
quia si moysen illū corrigie nodum vidisse
mentiamur cum eius faciē nullatenus
viderit. unde deum pixidē in antero-
ri parte capitis gestare probauit. Respon-
det iudeus quā moyses nodum corri-
gie vidit pixidē quā illa ligaret in capi-
te dei fuisse doctores intellexerūt. hō
omnino sanus est hic intellectus quā
vt deum aliquid gestare dicamus. po-
tuit illa corrigia ligari cibaliū aut rin-
tinabulū aliquod aut aliud huiusmo-
di. verū tamen vt omnia fatuitatis iu-
deorum tollantur responsa. Dato quod hoc
concedamus. unde queso moysen in-
telligere potuit chartas inuas cōtine-
ri. Cum dicant iudei eum scisse nō so-
lum quid in eis scriptum haberet sed
quod et super hec omnia admiratione
dignissimū est quod in illa carta vt credūt
nihil aliud scriptū ē. nisi versus quos
longepost moriens moyses israeliti-
cum populum docendo ex semetipso
eum laudans edidit. Et post multa an-
norum curricula Salomon deū ado-
rans composuit de eorum laude. Nul-
la ergo est ratio quare iudei capite scri-
ptū eū debeat credi necesse fuga iudeorum

qđ habuit spūs sancto reuelante. cū nec
ip̄e moyses vsq; scriptum relinquerit.
nec ullus p̄eū pph̄a p̄diderit. nec licet
est fuga indeorū qđ hoc habent p̄ antiq̄
rū successiones. qđ isto mō omne lice-
bit firmare mendaciū. z istud est etia
valde indigne ferendū qđ suis doctori-
bus apponant id qđ ip̄i forsitan volūt
cum ip̄i hoc nō aveterū relatiōe p̄ moy-
sen habuisse testent sed ip̄i in versum
explanatiōe talia cōvincunt. P̄ter ergo
quante fatuitatis sit dicere deum h̄re
membra corpalia cuz hoc nulla aucte
constet. Qđ iterum naturali rōne ostē-
dit. qđ si verum esset deum caput z bra-
chia z totam corpis formā h̄re. igitur
necesse est qđ fateant deum longitudis
z latitudinis dimensionibus cōstare.
z sic erit tribus dimensionibus clausus.
qđ est incōueniens. De corrigia autē
quā eum in capite habere dicunt duo
pponunt. quia vel illa corrigia est de
ip̄o aut aliunde. Si de ip̄o est iam de
a se diuisus est. Si vō aliunde aut cre-
ator aut creatura est. Si creator est er-
go sunt duo creatores. Si creatura est
tam quedā creatura maior est quada
p̄ creatoris qđ est incōueniens. Itē
quero hoc qđ in capite vel brachio ge-
stat vtrū necessitate aliqua vel sine ne-
cessitate id gestet. Si necessitate iā cre-
ator indiget creatura qđ est aliud incō-
ueniens. Si sine necessitate gestat. er-
go aliud deus in se gestat sup̄flūū qđ ē
etiam incōueniens. Et sic apte ostēsus
est quante fatuitatis sit qđ credunt iu-
dei de membris dei z de corrigia predi-
cta. Cum vō aliquod tale in sacris scri-
pturis de membris dei inuenit neces-
se est illud allegorice intelligi eo qđ ad
lram si exponat non posset stare sicut
qđ ait moyses ad pharaonē. locusta in-
quit opiet oculū oīs terre. nunq̄. n. ter-
ra oculum habet. Item idē filijs cho-
re. aperiens inquit terra os suū deuo-

rabit illos nunqđ terra os habet. Itē
in libro Iudiciū ait gad ad zebul. Ecce
populus de umbilico terre descendit.
sed nūquid terra umbilicū habet. Itē
rum Elaias ait de ala terre laudes au-
ditam. nunqđ terra alam habet. Alba-
cuk quoq; pph̄eta ait. lapis de pariete
clamabit. z lignū qđ inter iuncturas
est efficacior respōdebit. nunqđ lapis
clamare aut lignū pōt rīdere. Cum er-
go corporea membra deo realiter asci-
bere fatuū sit vt ostēsus est. ergo que
de eo tanq; corporea dicta sunt nō cō-
uenit ad lraz solā exponere sed allego-
rice declarare.

Deus tñ est in occidente.

Et secunda fatuitas iudeorū
cōtra diuinā pfectiōem dicētiū
in suo doctrina z libro qđ deus
est tñ in occidente. aucte Esdre confir-
mantes illud dicentis. exercitus celi
supplicat tibi. exponētes hoc ita cum
omnes stelle in occidentē tendūt. tūc
exercitus celi supplicat deo. z qm̄ hec
supplicatio fit in occidente. Itē deū in
occidente asserit esse. Qui quanq; sunt
a dei cognitōe alieni si mūdi saltem fi-
gurā agnoscerent nō de deo tam indi-
gna sentirent. quō aut ip̄i figurā mun-
di non cognouerant declarā sic. Qm̄
nos orientē non dicimus nisi locū illū
vbi stella prius apparet. nec occidentē
nisi vbi nro subtrahit aspectui. qđ qui
vult sibi subtiliter demonstrari. decet
ip̄m illud subtili oculo intueri qđ hoc
mō cōsiderari pōt. In quocūq; vis lo-
co cōsiste. z ab eodē lineā rectā ad ori-
tis dirige prem que cū puenit ad lo-
cum ultra quē visum tendere nequid.
locū ip̄m tibi orientē eē cognosce. Eo-
dem mō si ab eo in quo cōsistis lineā
rectā in occidentē direxeris. cuz ad ta-
lem puenieris locum qui visui tuo ter-
minū ponit. ip̄m tibi occidentis cōsti-
tue locū. hora at recti ori? z hora recti

occasus sic demonstrat nascente stella.
Predicta lineam vsq; ad ipsi stelle lineam
fige. ita vt media sup terrā appeat z me-
dia adhuc lateat ipazq; hora ipsi stelle
ortū dices. cū ergo sol tali mō oriri ce-
perit sup terrā illa hora apud astrolo-
gos ē ver⁹ ortus diei. Eodē mō si occi-
dente stella p̄sata lineā vsq; ad eam ad
occidētis ptem dirigēs summities li-
nee in stelle fixeris centro ita vt media
sup terrā z media sub terrā p̄sistat illaz
horā ei⁹ esse occasum dices. Cūq; sol ta-
li mō occiderit illa hora apud astrolo-
gos ver⁹ ē occasus diei z initium noctis.
Ex his talis pcedit conclusio q; cū pars
orientalis orbis eadē sit oib⁹. locus tñ
orientis nō idem ē oibus. Id idē q; cū
occidentalis orb idē sit oib⁹. loc⁹ tñ occi-
dentis nō idem ē oib⁹ neq; eadez hora
ortus q; nob est ceteris oibus est. nec ea-
dem hora occasus ē nob cū ceteris gen-
tibus: s; fm varietatē locoꝝ terre i lon-
gitudine variat locus orientis z occide-
ntis z hora ort⁹ z occasus. hec tam subit
his res apert⁹ similitudine ostēdit. Consti-
tuam⁹ ergo solē in p̄ arctis gradu z in
p̄ puncto ḡdus z dicamus q; cepit mō
oriri ciuitatē Aren q; sita ē in p̄. vij. cli-
matū terre hñs. xx. ḡtus ad orientes z
toridē ad occidentē hñs estā. xx. ad po-
lum aquilonarē z toridē ad australem.
Cum hūc in quā ciuitatē sol cepit ori-
ri q; nam hora erit illi ciuitati q; lx. gra-
dibus distat ab occidentē ciuitatis aren-
z p̄z fm astrologoz libros q; due ad-
huc hore de p̄cedenti remanent nocte
z cū p̄dicti ciuitati occubuerit sol due
sūt remanēt hore de die. Cum aut sol
illi cepit oriri oib⁹ patet q; aren ciuitati
duabus transact⁹ horis terciā inchoat
hora. Cūq; illi oib⁹ sol occubuerit due
sunt de nocte p̄lere sunt hore aren ci-
uitati. Si ergo filum rectum ab Aren
protrahas ciuitate z pducas summita-

tem vna ad orientem aliā ad occiden-
tem z simili modo facias in aliā ciui-
tate p̄ferens ab ea rectam lineam cui⁹
vna sumitas ad orientem z aliā perti-
gat ad occidentem. Nūc queso vtriusq;
linee termini ab vtraq; pte in simul
poterūt puenire z patet q; nō. sed quā-
to ab inuicem ipse distant ciuitates tā-
to lineaz in vtraq; parte in simul dista-
bunt summities tres. i. gradib⁹. Pa-
ter apertissime q; loca orientis z occide-
ntis z hore ortus z occasus. nō eadē sūt
omnibus: s; variant p̄ varijs longe-
tudinibus. Item cū sol aren orit⁹ ciui-
tati si eadem hora apud alteram quāz
distat ciuitatē ab eiusdē ciuitatis ori-
ente in eiusdem occidentē lineā pro-
tendas q; celi puncta vtriusq; eius summi-
tas cacumen cōtinger. Et patet q; illa
summitas que vergit ad orientē p̄mū
punctū p̄mū gradus virginis percu-
tiet. Rursus si sole aren ciuitate occide-
te lapud alteram ciuitatem lineam eo
modo quo distat ad celū vsq; vtriusq;
tendamus. vtraq; summitas ei⁹ quas
celi p̄tes p̄tinger patet q; illa q; ad orien-
tem tendit p̄ puncto p̄mū gradus vir-
ginis que vero ad occidentem p̄mo p̄-
cto p̄mū gradus piscis occurrat. Item
si sole vbi illi orientē lineaz ap̄ aren
ciuitatē ad eiusdem orientē z occiden-
tem tendentes vsq; ad ipm celum du-
camus vtraq; summitas quā celi par-
tem p̄tinger patet q; illa q; ad orientem
p̄tinger p̄mā p̄icula p̄mū ḡdus tau-
ri p̄cutiet q; vero ad occidentē p̄ puncto
p̄mū gradus scorpiōis occurrat. Si
aut vbi illi sole occubente p̄dictam li-
neaz aren ciuitatis p̄dicto modo ad ce-
li cardines ducam⁹ quas eiusdem celi
ptes summitas queq; p̄tinger p̄z q; ori-
entis sumitas initium p̄mū ḡdus scorpi-
ōis. occidentē vero initium p̄mū ḡdus
tauri p̄tinget. Nūc q; cōgscē pōt q; gra-
dus signi q; ē i oriēte sole aren ciuitati.

apparente nō est idem cuz eo q̄ eadein
hora aliū apparet ciuitati. Sicq̄ oibz
p̄tigit ciuitatibz put vna distat ab alia
in longitudine nec illa celi p̄ticta q̄ ho-
die in ortu solis quis terraz loco i oñe
te apparet. cū eadē q̄ cras eadem hora
eodē loco terre in eodē apparebit. hec
graduū in celo variatio p̄tingit q̄tidie
sicut ipse sol p̄ eosdē ḡdus variat quo-
tidie q̄nq̄dem ita eē vt dictū est necessa-
ria p̄stat rōne et in totius terre spacio nō
sunt loca orientis et occidentis equalia
nec ore ortus et occasus eodē. vñ neces-
sario sequit̄ stellas duz quibz dā occi-
dunt alijs eadez hora oriri nec in tota
celi spera cert⁹ est occident⁹ et orient⁹ lo-
cus s̄ quotidie variat p̄ varios grad⁹.
multomin⁹ credi d̄z orientis et occiden-
tis mutatiōez celestibz accidere creatu-
ris. quibz nulla vnq̄ interuenit obscu-
ritas. s̄ sempiterna indeficient⁹ lumis
irradiat claritas sicut danid p̄p̄ba dīc.
q̄ tenebre nō obscurabunt a te et nox
sicut dies illuminabit sicut tenebre et
ita et lumē eius. Et daniel ipse inq̄t re-
uelat p̄funda et abscondita et nouit i re
nebris cōstituta et lux cū eo sp̄ erit. Cū
etiā nulla in celo ascensus vel descēsus
possit eē mutatio localis aptissime cui
uis patet q̄ in celo nec oriēs sūt nec oc-
cidents q̄ p̄bato fatuitas est euident⁹ di-
centiū q̄ dei locus occidēs est vbi stel-
le supplicāt deo. Et q̄ sup̄ractū est o
longitudine ciuitatū distantū ab inut-
cent quōd hoc cognosci possit vt melius
cognoscant diuersitates horaz eodez
tpe sup̄ easdez apparentiū breuiter sic
ōndit. Constituam⁹ ergo soles in p̄mo
arietis puncto et incipiat fieri eclipsis
solis apud iaren ciuitatem primo pun-
cto septime hore diei erit vtrq̄ eadē ho-
ra primus canceri gradus in ipsi⁹ arē
orientē. q̄ si r̄c nosce desideras quota
hora fieri incipiat eadez eclipsis apud
aliā ciuitatē q̄ p̄dixim⁹ si diligenter in

spicias primo quinte hore puncto inae-
nias eam ibidem fieri incipe. eodemq̄
momento apparebit primū geminoru
punctū in illi⁹ ciuitatis orientē. vñ indu-
bitanter apparet. iij. longitudinis gra-
dus inter vtrq̄ inuenit esse ciuitatem
et hoc quidem modo ab astrologis q̄n-
ta inter duas ciuitates longitudo ha-
betur.

Semel in die quotidie de-
us irascitur.

Ercia fatuitas in deoz cōtra di-
uinam p̄fectiōez est. q̄ singulis
dieb⁹ semel in die irascit asseren-
tes in mediū testimoniū danid dicen-
tis foris irascit quotidie. prima etiā
diei hora cū irasci asserūt. cām hui⁹ ire
esse dicentes q̄ in illa hora reges inq̄-
tatis insurgētes diademata sibi impo-
nunt et soles adorant. Q̄ quaz absurd⁹
est sermo iste et q̄ fatui sunt q̄ hoc p̄u-
lerūt cū ire descrip̄tōez p̄osus iḡrent.
quā si nossent nō hoc de deo sentirent.
Si igit̄ vis cognoscere quid ira est at-
tende. q̄ ira est cū audito aliq̄ q̄ disp̄li-
ceat verbo colera rubea. i. fel seruet et
sup̄ epatem diffundit et sanguini p̄mi-
scet. Inde siquidem hō calefcit et in fa-
cie palefcit. hec aut̄ nulli p̄uenit rei nisi
q̄ ex q̄tuor p̄ponit elementis de⁹ aut̄
talibus nō subiacet lintamentis. Cum
vero in scripturis inuenit̄. Iras applli-
cari deo vñ ibi dñe n e in ira tua rē. Ir-
telligendū est q̄ de⁹ se habet ad modū
animi irati q̄ destruit q̄ fecit nō tamē
q̄ ira in deo cadat subiectus vt dictus
est. nō min⁹ etiā illud abhorrendū est.
q̄ dicūt euz de tali re irasci de qua non
possit vlcisci q̄ si posset ira p̄fecto ei⁹
quiesceret. Alit̄ p̄terea q̄ ipsius ho-
re q̄ irascit nemo nouerit vnq̄ punctū
nisi balaan fili⁹ beoz. In hoc autē ver-
bo sibi p̄s cōtrarij sunt iudei cum ex
vna pte moyses cū vocet ariolum et iū

del iniquū. Ex altera vo parte de deo:
prudentiorē eū moysē eē significari qz
punctū hore nouerit qd moysen lauit
et licet hoc dictū magna admiratione
vilescat tñ incompabiliter maioris fa-
militatis est. qz dicit gallū irrationabi-
le animal ipsius hore punctum quoti-
die scire.

**Deus semel quotidie i die
plorat.**

Quarta fatuitas iudeoz ptra di-
uinā pfectōem est. qz de semel
in die quotidie plorat z qz ab eo
oculis due pdeutes lachryme in mare
magnū cōcidūt z hoc fulgorē eē affir-
māt illū qz tempe nocturno de stell' vi-
det cadere. hec aut rō deū ex quoz ele-
mentis ppositū ostēdit esse. Neqz em la-
chryme sūt nisi ex humiditatis abun-
dācia descendētis de capite. Si vo ita ē
ergo elementa sunt dei materia: omnis
aut materia pior est z simplicior foia
qz nephas est credere. Itaqz si de talis
est vt dicit cū nec cibo fruāt nec potu
z qz die duas ex se mittit lachrymas ne-
cesse ē decrescere nisi forte de aqz qz su-
per celos sunt iugiter bibat. Ex verbis
quoqz ei intelligit qz ignorēt qd ille sit
fulgor: qd si desideras nosce. Fumos
quidā vapor de terra surgit nimis sic-
cus. vnde z locuz nubiū transir pueni-
ens ad locū vbi nō multus est calor qz
nisi remor est a motu firmamenti qz
cū puenit z tam multus in loco vno
coheret ipsi loci calore licet exiguū pau-
latim cremat z cremat eu anescit. et id
est qd p aere discursitare videm. Fle-
tus quoqz ipsi quē deo indigne ascri-
bunt iudeoz captiuitatē cām eē dicit
qz etia pp dolorē eū ter in die vt leonē
rugire asserunt z ppter id celū pulsare
pedib' more calcantiū in torculari. mo-
re etiā colūbe quē dā susurri sonitum

dare z quaqz vice caput mouere et do-
lentis voce dicere. heu mihi heu mihi:
vt qd domū meā in desertū redēgi z tē-
plū meū cremari z filios meos ingen-
tes transtuli heu patri qz transtulit filios
suos z heu filiis qz transtati sunt de mē-
sa patris sui. Dicit etiā qz qdaz docto-
rum suoz hanc audierit vocē in qdam
loco ramoso. Preterea dicit qz tanqz
prurientes inuidens collidat pedes et
more dolentis manib' plaudat. z quia
quotidie orat vt misericordia ei' sit su-
per iram eius. et vt eat in populo suo i
miscēdia hec patent in libro barabor in
caplo primo. D insensati iudei dicite
cum de orat quē adorat seipm an aliū
Si aliū is quem adorat potentior eo ē
Si seipsum adorat aut potens ē eius
propter qd orat aut impotens. Si im-
potens est frustra se orat. Si vero po-
tens aut vult illud pro quo orat aut nō
vult. Si nō vult pro nihilo orat. Si au-
tem vult non est necesse orare. Ptz er-
go qz oino sit hec gens iudalca aliena
a cognitiōe diuina. Si ergo verum est
deum pro iudeis orare vt leones rugi-
re celū pedib' pulsare more colūbe ge-
mere caput mouere z p nimio dolore
heu mihi clamare. ipsum pterea p do-
lore pedes collidere manib' plaudere:
z qz die vt iudeoz misereat orare qd g
eoz ne liberent impedit captiuitatem
an ab ipso an ab eis. pcedit h mora. Si
em ab ipso eū ad pprimendū volūtates
suā min' eē potentē ostendūt. eū id vo-
lentem pplere nec valentē pueri more
eū plorare asserūt. Si igit nunc impo-
tens dicant. Vtrū in futuro potestare
habitur' sit an nō. Si nunqz habitur' ē
ergo z illi' z illoz dolor sine carebit su-
aqz oratio est vacua z spes nulla. Si ve-
ro posse habitur' est illud nondū habi-
tū: sed in pfixo z certo habitur' est tem-
pore. qz cum habebit eos de captiuita-
te liberabit. aut tūc bñt: sed in remqz

his illud recuperaturus est et de captiuitate eos adducet. Si vero habitus est tpe certo restat eos dicere qd sit qd mo p-bibeat eu hfe. s. vtru hoc paucitate impuram annor ei an debilitati membro rum an obstaculo cuiuslibet rei a qua nequeant defendi hec de deo credē ne phas est. Legimus em in scripturis sa cris quibz iudei nobiscu fides adhibet deuz antiqs tempibz maiora miracula fecisse qz sit eos de captiuitate liberare. velut cu. x. plagis egyptu pcussit et ta men eos i manu valida eduxit z rubz mare diuisit in qd pharaonē cu exerci tu suo demersit. Mana quoq et puer nicibus de celo in deserto paut. Aqs etiam iordanis in loco vno montis in star pstituit. Solem z lunā iosue preci bus fixit. De exercitu sennacherib. c. lxxxv. milia nocte vna occidi fecit. In diebz ezechie solē gradibz. x. reuerti p cepit. Danielem de lacu leonū libera uit. Ananias Azarias et Misahalem de igne z iudeos de babilonis captiuitate liberauit. z multa alia q nūerare lo sum esset mirabilia fecit. Non ergo di cere pnt q antiqs dieb potens nō fue rit. Si autem eum potentem fuisse: vt equum est concedant: sed alioz inter uentu accidentiū eum impotentem fa ctū dicāt post quoq abscissum eū pos se suū recuperatū credant alterum eo rum necesse esse fateant. Illa acciden tia aut ex eo aut in eo fuisse vt infirmi tas accidens homini donec cōuale scat ab estu cohibz volupratz aut ei ab alio esse illata vt captiuitas cuiuslibet a rege illata sue voluntatis eum ptate priuat donec libertate succedere recedat qd si ex eo z in eo fuisse dicāt. deū ergo cor pus habere dicūt qd p rarioz suscepti bile sit qd d celo sentire nō puenit. Si vero ab alio illata dicat illuz qui intu lit deo potentiorē esse ostendūt q nō minus est inconueniens. Si autem se

ip sos sue captiuitatis cām esse dicāt q si meli mo in captiuitate quā olim in libertate se habeāt hoc patet esse men daciu. qz nunq captiuitas libertati est compabilis. Si vero nō hac intentiōe suā libertatē rememorant: s. eo volen te eos liberari ipsi p tina ceter ei volun tati obstitūt. s. vt qz ille eos in captiuitatē coniecit. Ipsi ecōtrario plus qz ip se velit in ipsa captiuitate pducant. de beret vtiqz eoz satisfacere voluntati: et nō se ipsum assidue tanto merore dep mēre aut eos ei p cēre deceret nec eum facere tantū p rari. sed hoc stare nul latenus pōt. cum eū quoridie vt ip sos de captiuitate eripiet orent. Excludere ergo debēt iudi tante circuitōis am bages a pectore suo. Dicit ad hec iude us nihil eoz qz que tu numerasti impe dit nostram captiuitatē. sed deū semp omipotentem fuisse z esse fateamur. nec nos captiuitatē euadere velle negam sed deum captiuitati nostre certum ter minū pfixisse z donec illud qd cōstitu it iurauit z firmauit tps adueniat nos nullo modo liberari posse dicim. De rē in hoc verbo in scientiā deo ascribit iudeus. cum eum tale quid statuisse di cat atqz iurasse qd prius eū iurasse atqz firmasse peniteat cui rei signuz ē qz tot modis iugiter vt dictū est. p eis affligit qd si pscisset nō antea pstitisset. In si pieno ergo fin iudeos de fuit qz z cūz apud eos pset indulgere vtiqz ei debe ret nec p cūz eum inquietare assiduū. Quanto em frequētiorāt tanto magz ei dolorē innouāt z q magis ab oratio ne cessando eum nō inquietauerit ran to magis eum consolari pmittent.

Deus dimisit vnum fora men in celo non valens persi cere firmamentum.

Quinta fatuitas iudeoz p rā di uina pfectōez est qz cū de firma

nientū p̄stituit p̄ficere penitus non va-
lens cuiusdam foraminis spaciū in se-
ptentrionali parte inspectūz reliquit.
qđ ob hoc videlicet eū fecisse assenerāt
vt si q̄s aliquādo exurgens et ei equa-
le se faciens deū esse se diceret ipse de-
illi spaciū p̄fectionem ei opponeret di-
cens. si deus vt ego locū illū claudē
potes quē apertū reliquit ego. hoc autē
qđ patēs sit mendaciū nulli oculi acie
later. Septentrionalis etenim arx poli al-
rissimū semp sup nos nec vnq̄ occultā
r̄spiciuus ipm̄q̄ totū integrū p̄fectū-
qđ videmus. Manifeste ergo p̄z fatui-
tas errorū istius.

De aliis fatuitatibus pluri-
mis p̄tra diuinā p̄fectionēz
et in eius offensam.

Ponunt et alia in thalmuth que
sunt p̄tra diuinā p̄fectionē. Isti
qui vocant̄ Rabini et sapientes
acclamāt seipsos dei seruitores et ocla-
ratores legis moſaice h̄ tamē inueniūt
tur loquentes inordinare in his q̄ sunt
in imaginē vituperiū dei tollendo eū
omnē p̄fectionē et applicando ei om̄es
defectū. et an̄ om̄ia dant licentiā seruī-
di dijs alienis et ydolatrādi. Vñ inue-
nit in canbedrin in ca. qđ incipit arba-
mitot. sup illo qđ scribit in Ieni. capit.
xviii. de ydolo qđ dicit̄ moloſ. seruiti
tū cū erat qđ accipiebat homo filiūz
vel filiāz suā et ducebat eū vel eam
ad sacerdotes et ipsi transibant creatu-
ram aliā p̄ ignē ante p̄dictum ydolum
et lex vetauit hanc ydolatriā signanter
specificatā et dicit in verbis istis ca. eo-
dem de semine tuo nō dabis vt p̄secre-
tur ydolo moloſ. Hic intricant ipsi et
dicūt qđ dixit textus de semine qđ in-
telligit qđ nō peccat homo excepto q̄n-
do dat sacerdotibus p̄tem sui semis p̄
moloſ. S; si ei daret om̄s filios suos
nō peccaret. Itē dicit qđ nō dāt inelli-

git qđ nō peccat excepto q̄n p̄ dat filiū
suū sacerdoti moloſ vt faciet sacrifici-
um. h̄ si ip̄met p̄ facit nō peccat. Itē
qđ dicit de semine intelligit qđ tūc ē p̄cm̄
q̄n sacrificiū sit de illis qđ ab eo extēst. h̄
si hō facit sacrificiū de p̄e suo vel fr̄e
vel de seip̄o p̄dicto ydolo non peccat.
Itē dicit i eo. li. canbedrin ca. eo. Il-
le qđ adorat ydola timore vel amore lib̄
ē a culpa. Et declarat rabi salomon qđ
amore intelligit si ab aliq̄ dño fuit ro-
gar̄ vt facit timore si fuit p̄miar̄. Sed
rabi moysen de egypto declarat aliē di-
cēdo qđ amore sonat sic si fuit filocap̄
de illa imagine qđ ē bñ fabricata. et timo-
re ē si timet qđ p̄t ei nocē sicut imagi-
nant̄ illi qđ eā adorāt qđ eis p̄t facē bonū
vel malū si i tali casu adorāt lib̄ est. Et
multū ē mirādū de ist̄ glosatoribus et
etiā de textu thalmuth qđ clare vēit p̄ te-
xtū leḡ dei. qđ videm̄ qđ cū ppl̄s israel
iret p̄ desertū et fuerūt in serhim. et ado-
rauerunt ydolū phēgor qđ de irat̄ fuit
raz fortiter p̄ ppl̄m qđ occidit. xlii. m̄
lia. et tū manifestū ē qđ illa ydolatria nō
siebat nisi amore filiaz moab sic appa-
ret Nūe. xxi. ca. Itē illi tres pueri sy-
drac. misach et abdenago voluerūt po-
tius intrare fornacē ardētē qđ adorare
imagiē nabuchodonosor. Et tū si hec
opinio eēt verē bñ erant excusati ab il-
lo piculo ex qđ faciebāt timore reḡ Na-
buchodonosor. et certū est qđ ipsi bñ sc̄
ebant legē. q̄ ibi sit relatio p̄ eis qđ erāt
multū intelligētes et socij in studio da-
nielis p̄pter qđ apparet qđ sn̄ia data p̄t
eos est vera. et p̄ doctores thalmuth fas-
sa et fatua. Itē dicit et ve niūt p̄ denz
volendo seipsos eq̄re deo. Vñ inueni-
tur in aliquib̄ ordinatōib̄ et certimo-
nijs quas ipsi fecerūt quas etiā om̄es
iudei obseruāt. sicut est illud qđ in cer-
tis noctib̄ anni mandāt qđ incendan̄
cere candelē in domib̄ in memoriā
victorie machabeoz. In certo mense

anni p̄cipiūt q̄ fiat festum qđ vocatur
portim in memoriā mirabili hester z
mardochei p̄ra aman. In qua p̄cipit
talmuth exp̄sse q̄ quilibet iude⁹ debet
inebriari. z illa die legunt in sinagoga
hystoriā hester: z siue cum incendūt p̄-
dictas candelas siue cuz legūt p̄dictas
hystorias in sinagoga dicit rabi talia
ba b̄ndict⁹ qui nos sanctificauit cū suis
p̄ceptis z mandauit nobis incēdē has
candelas z p̄cepit nobis legere hāc hī-
storiā hester. videte si hoc p̄cepit deus
in lege. nisi q̄ ip̄s se reputāt tm̄ sic de⁹
Item nō solū hoc faciūt s̄ reputant se
posse reuocare verba dei hoc ip̄s decla-
rant sup̄ ca. xviij. Deut. vbi dicit si al-
quid tibi fuerit difficile in legē iudicijs
ibis ad sacerdotes z ad iudicē q̄ fuerit
illo tempe z peris ab eis z facies scđm
p̄siliū eorū. Et dicit talia verba. non de-
clinabis ad dextrā neq̄ ad sinistrā. S̄
ip̄s in talmuth scrutant dicendo q̄ in-
tentio text⁹ est q̄ dato q̄ sapiētes dicāt
ei p̄ dextra qđ est sinistra z p̄ sinistra q̄
est dextra debet credere. Item iudicāt
sn̄ia mortis quēcunq̄ frangēt aliqd
de ordinatōib⁹ eorū. Dicūt adhuc i li.
berahor in ca. qđ incipit misemoco. q̄
quicūq̄ hō deridet sapiētes talmuth
vel malū dicit est p̄demnat⁹ ad inferos
Et ille qui frangit verba legis dei non
habet aliā penā nisi q̄ sit fractor legis
Item reputant se scire plusq̄ de⁹: quia
dicūt in libro robamechia in ca. qđ in-
cipit hazahā q̄ semel fuit i studio maḡ
disputatio sup̄ vnū actū legis z omēs
studij vni⁹ opinionis. Sed rabi alizer
qui erat maior eorū erat p̄rie opinionis
qui fecit multas bonas rationes cōtra
eos ad pbandum suā opinionē. z nū-
q̄ voluerūt assentire ei z in fine dixit si
sic est sicut ego dico remitto domio dō
nostro. Et illa hora exiuit vna reuelā-
tio vocis z dixit non contradicatis ra-
bi alizer: quia verum est qđ ip̄s dixit

Et surrexit rabisua z dixit domine lex
non est in celo sed in terra. z iam preci-
pis in lege tua q̄ sententiā debet decli-
nari ad plures voces et illa hora excō-
mōnicauerunt ip̄s um rabi alizer quo
usq̄ assensit op̄inioni eorum. z dicūt q̄
paruo elapso tempe rabi nathan inue-
nit hellam p̄phetam z dixit ei eras tu
in celo quādo fuit ista questio. Respo-
dit sic z dixit ei. quid ergo dixit deus il-
la hora qua sapiētes noluerūt obedi-
re reuolatōni sue. Respondit elscias q̄
illa hora deus risit et dixit. Vicerit me
filij mei. vicerunt me filij mei. Itē glo-
rificant isti talmuth iste seip̄s. vnde di-
cit in libro tūca ca. iij. q̄ vn⁹ doctor qui
vocabat rabi symeon filij iohai. Dice-
bat. Ego sum tam dign⁹ z tam iust⁹: q̄
si vellem p̄pter bonitatem meam libe-
rarent in die iudicij omnes homines
qui venerūt ad mundus a die qua ego
natus sum vsq̄ hodie. Et si ionathan
filius vziel esset nobiscum possemus
liberare totū humanū genus a die q̄
creatus est mund⁹ vsq̄ ad finem. Itē
se reputant p̄phetas sicut dicunt in ra-
ba batera ca. i. a die qua fuit destruct⁹
templi vsq̄ huc fuit remota p̄phetia p̄
phetarum z fuit data sapiētib⁹. Itē
dicūt in rababatera in ca. qđ incipit ha-
moher z hascema q̄ raba filius barba-
na ibat p̄ quendam viam z dixit ei vn⁹
tragenarius. Veni z ostendā tibi mō-
tem sinai. Fuit cum eo z audiuit p̄mo
vnam vocem que dicebat. Omiser ve
mibi. q̄ feci iuramentum z ex quo feci
quis me absoluer. Et p̄q̄ rediit ad stu-
dium et narrauit magistris rep̄ben-
derunt eum z dixerunt ei. ea hora qua
audisti vocem illam debuisses dicere.
domine ego te absoluo ab illo iuramē-
to. et dixit ip̄s dubitāni quod dicebat
pro iuramento quod fecit Noe de nō
dando amplius mundo diluuium. Et
glosat rabi Salomon q̄ illud iuramē-

nam de quo petebat deus absoluitioem
erat captiuitas israel. propter quod ipse
sustinebat partem captiuitatis et labo-
ris sicut dixit ysaias cap. lxiij. In om-
ni tribulatione eorum non est tribulatio.
Et licet textus verus sit in biblia He-
braicis pro maiori parte eo modo quo
posuit Hieronymus in sua translatione
Veruntamen in aliquibus dicit sic. In
omnibus tribulationibus eorum ipse est tri-
bulatus et intra hoc facit predictam glo-
sam rabi Salomon. Item reputat de-
um ignorantem sicut dicit in barabor.
capitolo primo postquam fuit destructum tem-
plum non remansit deo in toto mun-
do nisi solum spatium .iij. cubitoz ad
studendum halaba. id est lectionem de
talmuth. Item dicitur quibus primis
horis dicit deus sedet ad studendum tal-
muth ergo videtur quod si indiget studio
non habet perfectionem sapientie. Item
reputant deum mendacem sicut dicit
in rabamecia in ca. quod incipit haco-
ber. Unde dicebat rabi hysinabel. ma-
gnus quid est pax quod deus dixit menda-
cium ut poneret pacem inter abraam et
saram hoc apparet in Gen. xviij. cap.
quod cum angelus prenoscit Abram quod sara
pareret filium et ipsa erat in tabernaculo
et audiuit eos dicit textus quod fecit derisi-
onem inter seipsam et dixit quod posset
hoc fieri cum sit dominus meus senex. Et po-
stea cum dominus hoc resumpsit abram appre-
hendendo saram dixit quod dixerat cum ego
sum uenula apparet dicitur isti quod deus mu-
tauit rumores ne abraam quod sara vocasset
eum senem irasceret. Sed quod bene attendit
ad textum inuenit quod dicit magnam men-
daciū. quod etiam inuenit quod quia ipsa risit seip-
sam vocauit uenula. Item reputat de-
um peccatorem sicut dicit in bullim in
ca. quod incipit helu cereforh super textum
Gen. ubi dicit Fecitque deus duo lumina
magna. Dicit rabi Symeon in ho-
ra creationis equales erant sol et luna. Et lu-

na venit ante deum et dixit. Domine non
est bonum quod duo reges fruamur una coro-
na. Et illa hora precepit deus quod esset mino-
rata et dixit illa domine. quia dixit tibi he-
bra rationabilia minorasti me: et sic fuit
illa sibi ipsi nimis displicens: sed deus ut
solaret eam dixit ei non tristeris nec ti-
bi displiceat. quia sol non apparebit nisi
de die et tu apparebis de die et de nocte
sed ipsa non fuit contenta: immo dixit
domine candela an solem quid predest
et dixit ei deus: ego faciam quod populus meus isra-
hel faciat compota sua per menses tuos
cum toto hoc non fuit prenta inuicem quod deus
cognouit se culpante et precepit moysi quod
in fine lune israel faceret sacrificium unius
hirci ut deus haberet ueniam de predicto pec-
cato et hoc probant ex Num. ca. xxviii.
ubi dicitur hircus quoque offerret domino per peccatum
videat unusquisque quod vanitates sunt in pre-
dicta auctore. et quod textus quem ipsi allegant
est in contrarium illi quod ipsi intelligunt.
Item reputat deum pollutum et immundum
fieri quod dicitur in rabamechia in ca. quod
incipit hacober et hapohel dicit Rabi
iohanā deus sacerdos est. quia sic scriptum
est Exodi cap. xxv. Loquere filiis isra-
hel tollat michi primitias: sed primitie
debent dari sacerdotibus ergo deus est sa-
cerdos. Item postea recepit pollutionem
quia sic scriptum est Deutero. ca. ultimo. quod
quando moyses mortuus fuit sepeluit
eum dominus homo sacerdos qui tangit hominem
mortuum est pollutus. ergo deus est pollutus
et satisfaciunt dicendo. quod postmodum bal-
neauit se et fuit mundatus et quod in quo bal-
neauit se in aqua non quia ysaias dicit ca. xl. quod
mensis est pugillo aqua et satisfaciatur Rabi
quod in igne se balneauit: quia sic scriptum est
ysaias ultimo. quia ecce dominus uenit in igne.
Item dicitur quod deus palpat res immundas
sicut dicit in muctda in cap. quod incipit
hamopoles. quod deus stat sedendo. et sa-
cit venire ante se omnes guttas sperme
exeritis a quocumque homine israel dicendo

v llij

Liber

tercius

q̄ q̄si dīminūtū fuerit illud sp̄ma ge-
nerabit iust⁹ ex ea. Item dicit in libro
q̄ dicit p̄nquerabi elezer. quicūq̄ scit
quāritatē creaturis mūdi secur⁹ est h̄c
seculū venturū. z dicit rabi iohanā ego
z raba aquiba sum⁹ fideiussores hui⁹.
Item dicit rabi iohanā q̄ de⁹ inuoluit
se in vno tallet. i. roquere z ondit se mo-
ysi. z dixit ei omni hora q̄ isrl fecerit sic
statim veniā p̄sequet. Item faciūt deū
inuidū sicut dicit in berhot ca. ultimo
q̄ quinq̄ homines creauit de⁹ q̄ ei assila-
bant in aliquib⁹ et sunt isti Samson i
fortitudine Saul in pulchritudine cer-
uicis Absalon in capillis Rex sedechi-
as in oculis Aisa in pedibus. Et quia i
illismet rebus in quib⁹ ei assimilaban-
tur condemnauit eos apparet q̄ habu-
it inuidiam eoz.

**De fatnitatibus plurimis cō-
tra legem mosaicam.**

Quartus passus est de fatnitati-
bus z falsitatib⁹ iudeoz contra
legem mosaicam z p̄tra p̄phas
Manifestū est q̄ om̄s gentes q̄ tenent
legē diuinā vel se dicūt tenere eā. affir-
mant deū creasse mundū de vbo abso-
lute sine aliq̄ materia p̄posita nec sim-
plici de qua illud fieret et hoc est q̄ di-
cit primū verbū legis mosaice. In p̄n-
cipio creauit de⁹ celū z terrā. q̄ est opi-
nio oim̄ doctoz latinoz z hebreicorū
q̄ istud vocabulū creare significat fa-
ctionē alicui⁹ rei de verbo nō est sic de
generare. facere vel formare. q̄ hec vo-
cabula aliq̄d p̄supponūt in tali opatio-
ne z qui oppositu hui⁹ asserit heretic⁹
est dicendus. q̄ destruit fundamentū
sup̄ q̄d om̄ia alia miracula sacre sc̄ptu-
re fundant. Et inuenim⁹ vnum de ma-
loribus doctorib⁹ thalmurib⁹ qui vocat
rabi eliezer magnus qui venit contra
hanc opinionem. Et dicit in libro qui
vocat p̄irque. talia verba. Celi de q̄ sue-

riunt creati. Respondet de luce vestimē-
ti dei. z terra de quo fuit creata. Respō-
det de m̄ue q̄ stat sub cathedra dei. Et
dicūt glosatores q̄ hāc m̄uem accipit
hic rabi eliezer p̄ illo q̄d vocat p̄bas p̄
mā materiā vel ille ex qua fuerūt facta
iū. elemēta quā n̄rit p̄bare p̄bas. j. p̄bi
sicoz q̄ est ingenerabilis z incorrupti-
bilis apparet q̄ iste doctor erat de opi-
nione p̄bi. q̄a vel ipse credit q̄ creatio
pōt fieri de verbo vel nō. Si sic q̄ non
oponebat eū q̄rere ex quo facta fuit
celū z terra. Si nō ergo vel h̄z ponere
aliquā materiā eternā q̄ nunq̄ habuit
principiū vel oporet in n̄ueris ire i in-
finitū q̄d est impossibile. Quare neces-
sario sequit ex v̄bis ei⁹ q̄ ipse nō crede-
bat textū legis in q̄ dicit. In principio
creauit de⁹ celū z terrā q̄si vellet dicere
de nihilo nisi q̄ ibi erat aliq̄ res eterna
q̄ om̄i tpe fuit cum deo. manifeste hec
opinio est heretica z p̄tra om̄s qui ha-
bent legē diuinā. Est a. h̄c alia aucto-
ritas alteri⁹ doctoris q̄ dicit rabi symō:
qui dicit in litera q̄ ordo tp̄is fuit ante
q̄ mund⁹ crearet. z qui h̄ intelligit sua
intentio est q̄ corpa celestia sunt eter-
na. q̄ temp⁹ nihil aliud est nisi nume-
rus mor⁹ celi. Item veniūt p̄tra textus
sacre scripture. Et prim⁹ dicūt in abo-
dazara ca. j. q̄ nō recipient tempe me-
sis aliq̄d aliā gentiū qui velit venire
ad legem dei: hoc est falsissimum z cō-
tra om̄es p̄phetas. Dixit em̄ patriar-
cha iacob Gen. xlix. loquendo de me-
sis: z ipse erit expectatio gentium. Itē
dixit zacharias. iij. ca. Et applicabun-
tur gētes m̄lte ad domū in die illa est
m̄sb i in populum. Item dixit Isaias
ca. xi. In die illa erit radix yesse q̄ stat i
in signū populoz ip̄m gentes deprecabun-
t z erit sepulch⁹ ei⁹ glorioz. Itē
peccant dicendo malum. q̄ dicūt pec-
catores esse z malos homines q̄s deus
dixit bonos z iustos. Et primo A. daz

quem deus formauit et non est dubium
quod cum maiori perfectione quam posset esse in ho-
mine carnali et ipsi applicant et illud
peccatum carnis tam abominabile sicut
dicimus est supra. Item propter hoc deus
dicitur Gen. ca. vi. Noe vir iustus atque p-
fectus fuit in generationibus suis cum deo
ambulauit. et ipsi dicunt in yama in ca.
ix. ubi dicitur. Euigilas no e ex vino cum
didicisset quod fecerat ei filius suus iunior qui
runt: quid est quod fecit filius suus iunior.
Rursus est duorum doctorum qui sunt duarum
opinionum quorum unus dicebat. Huius et alius
Symuel rau dicebat quod illud quod se-
cit chaim Noe patri suo est quod castrauit
ipsum. Symuel dicebat quod habuit cum pa-
tre copulam carnalem. et quilibet istorum
rabinorum ducit rationes pro opinione sua
arguens contra alteram. Sed conclusio est per
thalmuistas quod ambo doctores dicunt
veritatem et quod illa duo fecit patri suo. scilicet
castrauit ipsum et habuit copulam carnalem
cum eo. Ecce quod falsissima inuentio et quod
turpissima diffamatio per illos inuenta.
Item dicunt falsum contra patrem Abra-
am de quo dicitur ter. Gen. xxv. quod quan-
do abraham mortuus fuit dedit omnia sua
ysaac. Sed filius per ueritatem dedit muer-
ra et misit eos ad terram orientis. Di-
cunt ipsi in canhedrin ca. ultimo. quod sue-
runt illa dona que dedit eis. Respondent quod do-
cuit eos nomina immundicie et decla-
rat rabi salomon quod hoc est puocationes
demonum. Ecce quod manifeste dicunt contra
testimonium quod dedit deus de abraam ca.
xviii. ubi dicitur. Scio enim quod preceptum
est filiis tuis et domui tue post se ut cu-
stodiant vias domini et faciant iustitias
et iudicium: ut adducat dominus propter
abraam omnia que locutus est ad eum
Quod est credibile quod ipse hereditasset fi-
lios suos de puocationibus demonum
et quomodo hec est via dei. Item dicunt
falsum contra Ioseph de quo facit scri-

ptura relatorem manifestam sue virtutis
propter petitores quam ei faciebat dominus sua
de adulterio. Dicunt ipsi in hulim i ca.
quod incipit calhabacat quod de facto intra-
uit domum intentione copulandi cum
ea et venit angelus gabriel et rapuit sibi
genitalia. et qui voluit facere peccatum
inuenit se impotentem. Item dicunt con-
tra dicitur de quo legimus quod in fine die-
rum suorum quia ei deficiebat calor na-
turalis adduxerunt ei zebisach sunam-
tem ut seruaret ei et dormiret cum eo. liij.
Reg. ca. j. Sicut probatum est in medi-
cina quod calor domicelle vel iuencule pro-
dest multum homini antiquo ut excite-
tur calor naturalis. et textus refert ad
literam quod seruiebat regi et dormiebat in
sinu suo et rex non cognouit eam scilicet car-
naliter. Sed thalmuiste dicunt quod can-
hedrin in ca. quod incipit cobengadol. quod
david concubuit cum ea in presentia ber-
sabee. xiiij. vicibus in modico tempore
et alia turpissima referunt circa hoc que
non sunt digna scriptura. Item in libro
iudici ca. ij. ubi narrat illud magnum
bonum quod fecit illa honorabilis muli-
er rachel propter dei seruicium scilicet occi-
dendo sisaram inimicum israel. Et vide-
mus etiam in illo cantico. quod ordinave-
runt prophetisse delbora et barach ma-
gnam laudem quam premebant de pie-
dicta rachel. Si turpissimi thalmuiste
dicunt in libro nazir talia verba dicit
rabi iohana. vij. vicibus percubuit cum
Sisara in illo instanti et postea occidit
eum. Item licet balam voluerit facere
malum populo. et cum malum pronun-
ciare veritatem propheta erat. Et ideo
dicitur textus de eo auditor sermonum dei
qui nouit doctrinam altissime. Sed isti
proditores et diffamatores opponunt ei
multa turpissima de quibus nulla me-
tionem facit scriptura sacra. et hoc scri-
bunt in libro beraboth et in canhedrin
intrinsecando se super verba azine que dixit

ipsi balaan qñ eaz verberat dicēdo sic:
 ⁊ quō ego non sum azina tua sup quas
 equitas omī tempe. Dicunt ipsi q am
 basiatores regis balas interrogauerūt
 quare nō equitas in equo. rñdet balan
 qz habeo equū meū ad pastum vt pin
 guescat. Eadem hora dixit azina nō est
 verū qz ego sum azina tua. Et dixit ipe
 sic est ad portandū onera. Rñdit illa n
 est verū nisi sup quas equitas. Et dixit
 ille verū est in casu q accidit sicut mo
 do qñ nō est equus ad manū. Respon
 dit azina nō est sic sed omī tempe ⁊ ad
 huc q sum azina tua de die ⁊ tua vxor
 de nocte. Ecce turpissimī luxuriosi in
 quo inuoluūt linguas suas. Item di
 cūt in hulim in ca. qd incipit calhaba
 cat quid voluit dicere tex. in li. iudicuz
 in ca. xliij. qñ dicit de samsonē. Creuit
 qz puer ⁊ bñdixit ei dñs. dixit rabi Jo
 hada scis in quo bñdixit in sua vga qz
 sperma q exibat ab ea erat sicut vn⁹ ri
 uus currens ⁊ qñ pprehenderunt eum
 philistei ⁊ extraxerūt oculos eius ⁊ fa
 ciebat q moleret in carcere. Dicūt isti
 turpissimī q istud molere qd dixit tex
 tus sonat q quilibet philistinor dūce
 bat ei vxorem suam vt puberet eaz ea
 si fore possent ex ea hie hoīem ita for
 tem sicut ipse erat. Item in alijs locis
 talium locunt mō p̄razio. qz multos
 viros q̄s scriptura dicit p̄ctōres et nar
 rat litera p̄ctā eoz ipsi excusant eos et
 dicūt q nō peccauerūt. Et primo d̄ru
 ben filio iacob de quo dicit ad l̄ram in
 textu Gen. ca. xxxv. Abijt ruben ⁊ dor
 misit cū bala p̄cubina patris sui p̄pter
 qd peccatū fuit ⁊ amota primogenitu
 ra sicut patet primo Paral. ca. ij. Sed
 ipsi dicūt falsos omīs textus. Et dicūt
 in libro sabbat in ca. qd incipit rabina
 talia verba dicit rabi ionatha quicum
 qz dicit q ruben peccauit nō ē nisi pec
 cator. Et sic dicunt peccatores prophe
 tas scribentes textus. Item iustificant

filios belī. de quibus dicit. j. Regum
 capi. ij. filij belī filij belial nescientes ⁊c.
 Itē in eodē ca. belī aut erat senex val
 de ⁊ audiebat omīa q faciebant filij sui
 vn̄uerso israeli ⁊ quō dormiebant euz
 mulieribus q observabant ad hostiuz
 tabernaculi. Item iustificāt filios Sa
 muelis p̄tra textum qui facit mentioez
 q nō ambularent in vijs samuelis pa
 tris sui ⁊ q vendebant iusticiā p pecu
 nia. Item dicūt q dauid nō peccauit
 adulterio berfabe nec in morte Orle
 mariti eius. Item dicūt q salomon nō
 peccauit in ydolatria quas fecit in fine
 dierū suoz. Finaliter p omīa videt
 verba sacre scripture reputare falsa. Itē
 diffamant moisen in miraculis q deus
 p ipsum faciebat et hoc dicit rabi salo
 mon sup historiā thore qñ ipse ⁊ sba sa
 milla intrauerūt tabernaculum ad po
 nendum incensū ⁊ mortui sunt ibi om
 nes. Dicit rabi Salomon scias q ve
 nenū posuit eis moyses in incenso euz
 quo p̄busti fuerūt nadab ⁊ Abiud filij
 aaron. Item dicūt in li. qui vocat sab
 bat in ca. qd incipit yecioda sabbat q
 si duo homines vel plures faciunt si
 mul vnū peccatū q immunes sunt a
 pena. sicut si duo homines cum fusti
 bus verberāt vnū alterū ⁊ ille moritur
 nō peccat q lex dicit q qñ anima pec
 cauerit habebit talem ⁊ talē punitioez
 nō dicit anime in plurali. ita q volunt
 q nullus est dignus punitōne nisi qñ
 do ille qui facit peccatum est vnus so
 lus.

De fatuitatibus iudeorum
 quo ad clauēs thore.

Quintus passus est de fatuitati
 bus ⁊ ridiculis ac manifesti
 possibilibus iudeoz. Et primo
 q ad clauēs thore asserūt indei in libro
 doctrinaz suaz q cum thore heremus
 cū moyse ⁊ filijs israel p̄teriret trecen

tos habebat camelos bonustos nihil aliud ferentes nisi solas clauas thesauri eiusdem que clauas de vacca chorij facte erant omnes ut leui ferri possent. Et putem modo si placet et videam ut hoc stare possit. Demum ad minus libere vii. clauas et quod quisque camelus ad minus dec. tulerit libras eruntque clauas quod vni ferebat camelus tria milia dec. fieret itaque clauas tricentorum camelorum mille milia et lxxxv. milia. Sed cum quod clauas ad minus sit vni arche quot sunt clauas rotides perculdubio erunt et arche. Denique itaque cuilibet camelo ad minus due arche. et erunt camele archas ferentes quingenta et xl. milia. Sed et serui perueniendi nem diuitum quibus maior cura de custodiendis diuitijs oportuit ad minus duos camelos vni habere custodem qui thesauros cum summa seruaret diligentia vix etiam dormitaret. Inuentrenturque custodes camelorum. cc. sexaginta milia. Illi autem attestante didicimus quoniam exercitus thore per domos et cognationes et familias suas non erat nisi octo milia. dec.

De fatuitatibus iudeorum dicendum dan precidisse lapidem magnum et similiter Og rex basan.

Non minus ridiculosum est illud quod dicitur filiis scilicet iacob perem suum ad sepulchrum portantibus. Filios esau similiter patrem ad sepulchrum deferentes cum magno comitatu eis occurrisset. Cum vtriusque magnus esset exercitus et singule partes sepulchrum sibi vendicare vellent. Dan montem ascendisse dicitur et tante magnitudinis percussisse lapidem quanta multitudo esse poterat totius exercitus esau. ipsamque molem capiti impositam attulisse et super hostium cuneum eam precipiens omnes vno prosterneret ictu. Cumque aduenisset iam ambos cuneos percordes inuenisset molem quaz attulerat in

mare percussit cuius magnitudine aqua maris terminos suos excedens duas ciuitates sui effusione subuertit. Et ipse sunt quod longo tempore post pharao rex egypti filius israel edificare precepit. Donec quod hec adinuentio fuisse summo risu digna videtur. Cum esset iacob filius. xij. tantummodo adhuc essent viri esau de tribu sua iam cccc. existebant. nunc igitur numero filiorum iacob aucto quanto magis existimari potest filiorum esau numerus fuisse tantum esse. Oportuit enim quod esset multitudo ut et filius iacob et totius egyptiorum genti qui cum ioseph venerat obistere potuisset. Quic igitur vnusquisque iudicet quid horum admiratione sit dignum scilicet vel ubi tantum inueniunt montem vel quo monte tam mire magnitudinis molem vel quomodo in capite tanti ponderis gestare potuisset lapidem ut tam magnam prosterne potuisset cohortem. Non ei minus stupendum est illud monstrum quod Og rex basan videns ingentem exercitum israel. dc. f. milia et tria milia et cccc. viros a. xxx. annis et supra exceptis mulieribus et pueris qui supputari non poterant molem inaudite magnitudinis suo capiti imposuit et cum ea expeditionem totam prosternere voluit. sed vix pupa auis minima mole illi supersedit et tandem eam rostro suo percussit donec foramen magnum super capitis eius quantitate pacto moles caput tamen silens in eiusdem humeris subsedit. Capite autem sano et toto corpore incolumi fortassis adhuc a collo fulcraisset nisi ad auctorum subito dentium quantitas impedisset. mox ei ut lapis in collum descendit dentes sibi repetita sunt adauerte quod cum voluit eam subleuare minime potuit. Quod moyses intuens cuius corpus. x. cubitos habuisse asserunt et totidem eius virgale asserunt se super terram in modum salientis. x. cubitos erexit et cum in aliquo corporis loco cum virga percuteret. Si ergo co-

potent. x. cubitos quib⁹ a terra eleu⁹
est. x. cubitos eius corpus. et. x. alios
q⁹s virga in altu⁹ porrecta habebat a terra
ad summitate⁹ virge. xxx. inueniet cubi
tos: h⁹ cu⁹ intm erect⁹ esset moyses vge
in summitas q⁹ eum pcutere intende
bat nequa⁹q⁹ vlt⁹eri⁹ attingere potuit q⁹
ad eum moduz q⁹ sura iungit⁹ pedi que
vulgo canilla d⁹r. In quoquid⁹ p⁹cussis
set p⁹tinuo cadēs expt⁹rauit in hoc cog
noscere quilibet p⁹ot q⁹ a planta pedis
qua⁹ terre fixa⁹ tenebat vsq⁹ ad nodu⁹ in
q⁹ p⁹cussus est. xxx. cubitos habebat. ab eo
igit⁹ loco vsq⁹ ad summu⁹ nō minus q⁹
octingenti cubiti erāt. solūq⁹ caput fa
cile. x. cubitis p⁹stare poterat. vñ sequit⁹
q⁹ auis illa molē ipsam. x. cubitis p⁹fo
rauit. In q⁹ facto quot sint miranda q⁹d
ve pot⁹ mirer euz cōsidero stupeo vbi
em vel tm lapidē inuenire vel tm pon
dus portare aut quō tā puula auis tm
tam durū tanq⁹ spissum saxeū corp⁹ tā
cito valuit penetrare. Quo ve pacto
dentes ei tā subito crescere. aut q⁹ ratōe
tam imense et inaudite magnitudinis
credend⁹ est fuisse cū p⁹sertim lex dicat
lectū ei⁹ ferreum. ix. cubitos habuisse q⁹
ve pacto tant⁹ homo tam facili vulne
re cecidisse.

Dicunt moysen in celuz asce
disse et ibi deuictis angelis le
gem accepisse:

Quā item iudei q⁹ moyses p⁹ le
ge suscipiēda in celū ascendit et
ibi cū angelis ralter⁹ altricatus
sit. Dicebant em⁹ inquit⁹ angeli leges
hanc deferre minime sinem⁹ quam no
bis plusq⁹ filijs israel necessariā scim⁹.
Ad hoc moyses insolita visione p⁹ter
itus nihil rñdere p⁹sumpsit: sed domio
se p⁹stante vt secure responderet et p⁹
cipiente angelis ait. Cum lex hoc regē
doy⁹ corpoy⁹ p⁹cepta p⁹lineat nō satis cō
sidero q⁹d vobis q⁹spūalis tm creatura

estis sit necessaria. Angli quid ad hoc
dicere nō habētes vici⁹ p⁹scuerunt. De
Moysi igit⁹ victoria deū rñsere et valde
letatū esse dicūt: et ita post triumphum
cū lege alacrem descendisse. Quot q⁹so
diuersitates fatuitatis in hac p⁹inētur
lascinia. quō em⁹ Moyses corpe mole
de p⁹ssus altitudinē celi p⁹scendere potuit
st. Alit⁹ quō dari deo legem volente an
geli p⁹hibere. quid iterū stolidi⁹ est q⁹ di
cere deū vno vincente et alio victo exul
tare et puerili more ridere. Item si an
geli vt dicūt tam auidi illius legis rent
nende erant cur nō prius a deo eam q⁹
fierant vel quid cōtentōnis p⁹derat eis
deseruire. poterant em⁹ legem istaz et
ant cū iudeis obseruare nec erat ratio
cur eam moysi deberēt inhibere.

De fatuitatibus iudeorum
dicentiū quendā noīe iosue de
cepisse angelum mortis et in ce
lum saltasse ac ibidem dei sen
tentia remansisse.

Quā em⁹ et aliam fatuitatez iu
dei que omnibus ridiculuz p⁹re
stat. Dicūt em⁹ angelum mortis
cū dā viro apparuisse noīe iosue filio
leui doctori eiq⁹ dixisse. Ad brevisse me
scias vt aiaz tuā suscipiā et moriar. Ne
qua⁹q⁹ in q⁹t ille q⁹ p⁹mones facit nisi mi
hi p⁹u⁹ paradisu⁹ oñdis. Susceptū igit⁹ an
gel⁹ in alis suis duxit ad locū vñ videt⁹
paradisu⁹. Calid⁹ aut⁹ ille et alis ei⁹ elap
sus est et in paradisu⁹ se cadē p⁹misit. An
gel⁹ aut⁹ deceptū se esse dolens irato nō
mīs vultu egredē ait vt moriar. Neq⁹
q⁹ ait ille vt egrediar. Cūq⁹. ij. ac. iij. an
gel⁹ ad ipm cū magno clamore repe
ret et ille ei⁹ vba negligēt p⁹mor⁹ nimis
angelus ad deum pergens hui⁹ rei q⁹t
moniam fecit. Deus autem eum redit
re rogauit vt hominem illum ex dī no
mine de paradiso egredi precipet. Ve
niens itaq⁹ angelus ad paradisu⁹ ait

dens vt egrediaris pceptit. Iurauit ille
et ait. Per deū nō egrediar. Rediit an-
gelus ad deū et dixit. Iureiurādo se nū-
q̃ in de egressurū firmāuit. Dens itaq̃
iudiciū deus rēdit om̃ia volumina vi-
te et actū eius reuolue et diligēter rele-
ge. si q̃m eū iurasse et piurasse inuenieris
mō quoq̃ nihil sibi iurasse valebit. Si
aut vñq̃ piurū esse pbaueris nō i hac
vice timebit. Volumina itaq̃ om̃ia an-
gel⁹ studiosē discutiens nunq̃ piurasse
inuenit. Dimisit itaq̃ vic⁹ qui vt dicit
vsq̃ in p̃sentem diē incolumis perma-
net atq̃ viuus. Considerare p̃nt iudei
q̃ r̃isu dignissima in hoc notari possunt
sermunculo. Quid em̃ plus miremur
an fatuitatē angeli q̃ calidā hominis ar-
tem prius nō agnouit. an hoiem audī-
to p̃ angelū dei p̃cepto ausum fuisse iu-
rare. an dicam⁹ dei impotentia q̃ nō ni-
si p̃ inendaciū eum de padiso potuissz
expellere. an ascribam⁹ deo ignorantia
q̃ nō aliter scire potuit vtrū piurus fu-
isset nisi eius vite libros reuolui tibe-
ret. patent hec omnia fatuissima esse.

Dicunt mortuos suos in ad-
uentu messie suscitādos vt itez
terram incolant vbi plurima d̃
resurrectione tractantur.

Aserūt etiā iudei inuistatū mi-
raculū. s. mortuos suos post ca-
ptiuitatis euasiones resuscitari
vt terram incolant qd̃ multis auctori-
tatibus pbare nitunt. Primo auctori-
tate moysi dicent⁹ ad pplm̃ isrl̃ Deut.
xxxij. Videte q̃ ego sum solus et non
sit ali⁹ de⁹ p̃ter me ego occidā et ego vi-
uere faciā. pcutiā et ego sanabo. Cū er-
go de⁹ se occisurū p̃mitit et viuificatu
nō vī p̃dicta fidei abiicienda. s. h̃ aucto-
ritas a rōnis exorbitat semita. q̃ ṽ ver-
bum ad oñdēdū om̃ipotentiam suam
dixit nō q̃ ipse suos mortuos suscitatu-
rus sit. nec est negandum quin a die q̃

se deus p̃misit hoc facturū vsq̃ in dies
p̃sentes concedam⁹ hec miracula fecis-
se. quia ipse maria sororez moysi p̃phe
Job. Ezechia. Naman. et alios q̃ p̃les
cū voluit p̃cussit et cum voluit sanauit.
Itē ipse in vna nocte oia egipti p̃genita
interfecit. et sub vnius noctis spacio in
castris sennacherib centum octoginta
milia occidit. Sz item ecōuerso in ma-
nu helie filiū vidue in manu aut hely-
sei sunamitis filiū suscitauit. Sic ergo
om̃ipotentē mortuos suscitasse nō ne-
gam⁹. quin om̃s homines in die iudicij
ab eo resuscitandos et p̃fiteamr et creda-
mus. Sed qd̃ adijciūt. q̃ scz denuo ter-
ras inhabitaturi sint nō credimus. di-
cet iudeus hoc nō debet videri cōtra fi-
dem esse cū hab helia vel ab heliseo re-
suscit⁹ postea longā vitā duxerit vx-
rē habuit filios genuerit et p̃stina hu-
mana vite cuncta officia ip̃leuerit. He-
spōdes q̃ verū ē et bñ potuit eē vlp̃ mi-
raculū vel p̃cem scribiri q̃ corp⁹ nō dū
erat dissolurū q̃uis etiā hoc neq̃q̃ cre-
derem⁹ nisi testimoniū sup hoc p̃pheti
cū haberem⁹. Verū ea q̃ p̃tra vsum cō-
tingere solēt fides horz suscipe facile n̄
soler nisi talū p̃firmare et auctē p̃pheta-
rum quibus om̃iū fauor lapplaudat
populoz et ea ipsi aptissime loquūtur
p̃phete. hoc autem nullus aperte pro-
nunciāuit p̃pheta. Sed cum iudeoz
hoc dixerint doctores nemo tamen ex
his qui ante xpm̃ fuerūt istud p̃dix-
it sequaces autem errorem hunc inue-
nerunt vt iudeoz gens in sua p̃sisteret
infidēlitate. Secdo nituntur pbare in-
tentū iudei auctoritate ysae. xxvj. vbi
ait viuent mortui tui infectioz mei re-
surgent exp̃giscimini et laudate q̃ habi-
tatis in puluere. Sed hec verba neq̃q̃
ostendunt mortuos iudeozum ad ha-
bitandū terram resuscitari. qm̃ si diss-
genter qd̃ dī attendam⁹ nec mortuorū
resurrectionez ibi patenter p̃figurātā

manentem alioquin ppha sibi met con-
trari⁹ ee videt^r cu in supiorib⁹ dixerit
mortu⁹es no viu⁹et giga⁹tes no resurg⁹et
qd igit a nature vsu dissentit z sensul p
phete p^raritates vigerit. nequa⁹q³ fin
libituz vniuersulz ad sensum nature
p^raratu⁹ dz exponi cum alter sano sensu
possit intelligi nisi necessaria ro ita id
coegerit accipi. Qd siqs intelligere en
pit attendat q p^rdictu⁹ verbu⁹ duob⁹ mo
dis intelligi pot. Vno mo vt vel de ex
tremi iudicij suscitatoe dictu⁹ credatur
vel resuscitatiois noie captiuitat^r euasi-
onem signauerit. Hic aut sensus ma-
gis ad lram p^rtinere videt^r cu paulo su-
peri⁹ ppha sue gent^r captiuitat^r z affli-
ctionez deflexerit. Statimq³ diuine p
missionis et p^reratis solatiu⁹ intulit d^r-
cens: viu⁹et mortui interfecti resurg⁹et.
Nec hac euasione quolibz incerto tpe
h post modicu⁹ tps enentura p^rnu^rciat
dic^res. vade p^rp^rs me⁹ intra cubicula tua
clau^rde hostia tua sup te ascondere mo-
dicu⁹ ad momentu⁹ donec transeat indi-
gnatio mea hec ad captiuitat^r p^rgruen-
ter referunt. Tercio nunt^r intentu⁹ p
bare iudei ex verbis Dauid in ca. xij. vbi
dicit multi d^r his q dormiunt i terre pul-
uere euigilabunt alij in vita eterna alij i
obprobriu⁹ vt videat^r sp h⁹ hec au^rctas ra-
to longi⁹ ab intentone iudeoz dz discre-
par supra dicta quato euidenti⁹ de vlti-
mo iudicio intelligi fuisse dicta in ista
em resurrectione id^r vel in vita et^rnam
vel in obprobriu⁹ sempiternu⁹. Quarto
explicant ad intentu⁹ suum iudei au^rcte
ezechielis in ca. xxxviii. q cum plures
mortuos diuina suscitasset frute d^r su-
ruris quoq³ his vaticinat⁹ e verbis. hec
dicit d^rs de⁹. Ego ap^rerta tumulos ve-
stros z educā vos de sepulchris vest^rz
p^rp^rs me⁹ z inducā vos in terram isra-
hel z p^r pauca z requiescere vos facia^r
sup humu⁹ vest^raz. Ecce z mortuos su-
scitandos z terras suas inhabitaturos

sp^rissime ppha atq³ indubitat^r ost^rdit.
Hndet q p^rdicta au^rctas de resurrectio-
ne mortuorū in die iudicij intelligēda
ē nec ē instātia illi⁹ q d^r in fine req^riesce-
vos facia^r sup humu⁹ v^ram qm⁹ requies-
isto mo pōt accipi vt aiā significet re-
quiescere in corpe qd nō imerito terre
noie de q sumptū ē exprimit^r teste insu-
per scriptura q frequ^rnt illud noie terre ap-
pellat. Alit etiā moyses formauit deus
boiem de limo t^re. ecce hō cum ex. iiii.
elemēto^r sit p^rst^ritōne p^rfect⁹. de t^ra t^rm
q vnū est elemētū d^r fact⁹ h nō incōue-
niēter q t^re noie signat cor^rp⁹ possum⁹
g intelligē qd d^r q³ faciet eos req^riesce-
sup humu⁹ suā q aiā redibit ad cor^rp⁹ et
indicabit vtrūq³. Hic aut sensus i illi⁹
pphe explanatōe p^rcipi pōt sano intel-
lectu⁹ vt nec scriptura aliq³ nec rō yllari
deat ei d^ria. Quicqd āt in teneb^ros d^r
ctis ppha^r mult⁹ pōt accipi modis. Ita
vt qd eā exponēs nec a scripture testimo-
nio. nec a rōnis exorbitat semita nihil
est incōueniens siqs eā diuerso h iusto
exposuerit sensu. Si cui⁹ āt talis sit ex-
positio q vel a scriptura vel a ratōne aut
sit aut videat^r extranea ea iusto iudicō
carere virib⁹ ē estimāda. Quō aut p^rdi-
cta iudeoz snia scripture sacre est p^rra-
ria diligēs lector attendat. Dauid pro-
pheta de mortuis taliter inq^r sepulcra-
eorū dom⁹ illo^r in eternū. tabernacula
eorū in p^rgenie. Itē de eadē re introibit
vsq³ in p^rgenies p^rm suoz z vsq³ in eter-
nū nō videbit lumē. Itē alibi spūs p^rer
transibit in illo z nō subsistet z nō cog-
scet ampli⁹ locū suū. Itē alibi sicul
perati dormiētes in sepulchris qz nō es
memor amplius z ipsi de manu tus re-
p^rulsi sunt. Iob etiā idem sentiens d^rc.
memento quia ventus est vita mea: et
nō reuertet^r oculus me⁹ v^rvideat bona
nec aspiciet me visus boīs oculi tui in
me z nō subsistam sicut cōsumitur nu-
bes z p^rtransit sic qui redūderit ad iuste

ros nō ascendet nec reuertet ultra i do-
mū suam nec cognoscat enim amplius
locus eius. Item alibi vadam et nō re-
uertar ad terram tenebrosam. Itē idē
bō cū dormierit nō resurget. Salomō
etiam his psona sentit dicens. viuētes
se sciūt esse mortuos mortui vero ni-
hil nouerūt amplius nec habent ultra
mercedem q obliuioni tradita est me-
morā eorum. amor quoq et odium et
inuidia simul pibūt nec habent partes
in hoc seculo et in ope qd sub sole ger-
tur. Ecce salomon sapientissim⁹ cetero-
rū auctoritatib⁹ concursus existit q mor-
tui ad hoc. s. vt terras inhabitent resu-
scitandi nō sint. et tamen q qñq resur-
gant testimoniū phibet dicens q non
habent prem in his q sub sole gerūtur
scz in terris. Per hoc videlicet innuēs
q in his prem sint habituri q supra so-
lem sūt. i. in celestib⁹. Dicit hic iude⁹.
ostendisti iniam meaz contrariā eē au-
toritatibus sacre scripture et dixisti eti-
am q erat ratiō pparia vellem scire q
modo hoc intelligi possit. Rñdet nō-
ne tu iudee credis q cū vestre resurrex-
erit mortui adueniente vincto adam q
qz et seib. mathusale. abraham. ysaac. et ia-
cob et aaron. ceteriqz p̄iarche et p̄phe et
om̄s iusti qui ante aduentū ei⁹ obierūt
pariter cū eis sint resurrecturi. et om̄ia
humana genera officia agentes et pati-
entes pristinosqz rerum ritus colentes
antiquo more terras sint inhabitaturi.
et aarō et filij eius sacrificijs vt olim ob-
laturi. et a moysi vt olim sacerdotibus
vestimentis induendi sint. Nec nega-
re nō valet iude⁹. qz doctores sui cūcta
affirmāt. Tūc ergo quero qd nam erit
maxim⁹ pontifex dicit iudens q aarō.
Quid ergo de eleazaro finee. multisqz
alijs tūc fiet qui olim omnes fuerunt
pontifices summi erunt ne semel om̄s
vno tempore maximi pontifices an il-
lius ordinis dignitate p̄uabunt si di-

xeris viuente aaron eos summo sacer-
dotio fungi nō posse. quid ergo pderit
eis resurgere. Plus em̄ ad dedecus et
incommodum q ad decus et vtilitates
erit eis resurgere. meliusqz ei fuisset in
morte pmanere qz eripnosam vncē vi-
tam licet et moysi lex in h facto destru-
atur q preceptū habet ne qd maiori s̄b
limar⁹ ordine vltari⁹ ad minorem secu-
do ducat. Si aut omnes in summi sa-
cerdotij ordine eq̄les esse futuros con-
cesseris honorem suū admittis. qz null⁹
int plures equales excellentē pōt ha-
bere honorē. Preterea multis pontifi-
cib⁹ multa sunt necessaria templa. Ex
hoc ergo aliud incōueniēs. i. legis de-
structio sequit̄ p̄cipiētis. ne plusqz vnū
sacerdotē nec plusqz vnū existere tem-
plū. Ex q sequit̄ necessario iudeos aut
nouā legē habituros pcedere aut moy-
si legē nequaqz totā p̄sistere posse. que-
ro etiā vltra. Nunqd plures reges ha-
bituri sūt iudei an vnū. Rñdere debz
iude⁹ q vnū sicut p̄pheta ezechiel p-
hibet testimoniū dicens vnūz pasto-
rem omnes habebūt: qz si plures fue-
runt concordēs esse nō poterūt et regis
pacem destruent. Et tūc quero vltari⁹
a iudeo. qd erit ille rex respondebit q
vinct⁹ in cui⁹ aduentu captiuitatē se cre-
dūt euasuros et suos mortuos suscitā-
dos et eoz moderamē h̄c impij. De-
re illud dictum aliqd coloris h̄fēt s̄m-
ctum illum hominem hū crederent et
deum. Si vero vt credūt homo tm̄ fu-
turus sit. qd tūc abraham ysaac et iacob
sunt facturi moyses etiam ceteriqz pro-
phete. nunqd ei⁹ subijciēt dīctōni. Rñ-
det iude⁹ q sic. qz sic samuel subiectus
est sauli et helias achab regi et helizens
Joam et alij multi prophete regibus
suis: sed hec similitudo nō cōuenit p-
posito p̄sentī. Nam et si p̄phe q mūne
reges fuerūt regib⁹ subditū fuerūt non
ideo p̄uenit aut ē necesse vt rex p̄pheta

culq; terreno regi subijciat velut abra-
am et dauid et ioseph. quorum quisq; rex fu-
it atq; ppha. moyses etiā q; rex et ppha et
legis datus totius extitit ppli. cui legē li-
ber tale testimoniū phibet dicēs. n̄ sur-
rexit ppha vltra i isrl̄ sicut moyses quē
noscer dñs facie ad facie in oib; sig-
nis atq; potentis q; misit sup eū. nōne
cum isti tanti talesq; viri resuscitati illi
us fuerint vnci viri subiecti. nōne q̄so
multo meli⁹ fuisset eis ne suscitaretur.
Præterea dño inde incōueniētia pue-
nit. si em̄ minor est eo moyses scriptu-
ra menti. si aut maior tanto plus vili-
ficat. Si dicat iude⁹ q; ille rex erit moy-
ses tūc quero. Quid ergo ille vnc⁹ fa-
ctur⁹ est. Quid etiā abrahā ysaac iacob
sunt facturi quos moyses ipse dū viue-
ret in tanto p̄cio hēbat q; cum aliquid
a deo implorabat. p̄ coram amore se ade-
pturū orabat. Ecce quō sunt positi in-
dei in magno discrimine in hac mate-
ria. Quero a te vltra iudee si nosti. nū-
quid illi q; tūc suscitadi sunt mortui na-
tura et p̄tatem hēbunt filios generadi
R̄ndebit iude⁹ q; legis p̄cepto ad B̄ cō-
stringent. ergo cū lex p̄creare filios p̄-
cipiat nouā eos legē habituros demō-
strat qd̄ est cōtra fidei suā. R̄ndebit iu-
deus q; eis inhibita est generatio nō le-
ge s; natura. s; hoc stare nō pōt. q; audi-
tus abhorret et mens refugit credē ani-
mal aliquod mō eē cui naturale sit ge-
nerare nō posse nisi aliq; interueniente
accidēte q; vero hō accidente aliq; in-
ueniente vim generadi amittit nec sa-
cerdos esse nec testimoniū phibere nec
iudiciū pōt facere. q; si naturā ipsaz di-
xerat esse nouā nō debent eos dicē re-
suscitandos s; nouam creaturā futurā
similiter potest in forma tm̄ nō in na-
tura tota. comedent quidē et bibēt: sed
nō generabūt. Concedit ergo iude⁹ q;
quemadmodum cetera humanitatis
officia sic et generadi naturā habebunt.

a deo ut mulierē quotidie p̄cepturas et
quotidie pariturā credat. S; hoc qd̄ dī
cūt iudei est ita fatuum q; vir humane
aures audire p̄nt. ut em̄ q; dicunt vera
esse fatear. s. ut in vncū et credituri sūt
om̄s et resuscitadi cū quotidie filios p̄-
crearent. p̄fecto nec terra eos capet eti-
am si dupliciter maior eēt aut pontus
etiā terra fieret a deo loci coartarentur
angustia q; non haberent q; colere pos-
sent arua. imo inde semp esset int̄ eos
p̄ terre āgustia certamē et rixa. Itē cuz
suscitabunt om̄s redibit quisq; vir ad
v̄rorem suā quā habuit aut aliā hēbit.
R̄ndet iudeus q; quisq; rehabet suaz
q; hoc erit leticie p̄sumatio. Tūc ergo
quero illa mulier q; p̄tres vel plures
habitos maritos ē mortua in resurre-
ctōne quē ex his est habitura. Nam si
primū habiturā r̄ndet lex moysi destru-
etur dicēti⁹ q; post scdm̄ nō debeat re-
dire ad primū maritū. Si vero aliū q;
primū habituram respondeat in eo est
am̄ est destructio legis eas nanq; legi
subente primo viro viuente nec eas re-
pudiante culq; nō p̄pterat nubere. S;
ecce cū tot suscitati cū tot post eos fue-
runt nati quilibet horū qnq; erunt mor-
turi. Respondet iude⁹ q; immortales
exinde remanebunt. sed ratio demon-
strat q; dicit stare nō posse cū em̄ hō co-
mederit biberit generadi v̄sum habue-
rit necesse est q; ex. liij. elementis cōpo-
situs sit. quicqd̄ aut taliter p̄positū est:
illud etiam corrumpi necesse est. ergo
et eos mortis corruptioni cū taliter cō-
positi sunt subiacere necessario p̄cludit
Rursus si immortales fuerint itaq; nequa-
q; spūale qd̄ non est hoīm eis pueniat:
q; nec ei⁹ subijcient diffinitōni. Diffini-
tio em̄ hominis est animal rōnale mor-
tale: sed de immortalibus hoīb⁹ diffini-
tio ista p̄dicari nō pōt quare nec spūa-
lis hō. vnde p̄ hoc medium colligit re-
cte ut q̄s iudei vocant hoies. hominea

non fuit qđ est incōueniens Itē sicut
supius dictū est multitudinē eorū spa-
cium totius terre non posset sufficere
si ipām maximā multitudinē immor-
talē asseram? cū supra sine intermissio-
ne eos generaturos esse diximus. Et si
ad lapidū modū sibi met supponeren-
tur nullaten? in duplicato terre spacio
pcluderent. Dicit iude? si nō possum
eos defendere imortales saltē morta-
les pcedā. & si mortuiros eos eē cōce-
dit volo. Dicit illa resurrectio vtr? erit
eis ad penā an ad coronā. Rñdet iude-
us qđ ad glām & honorē illa resurrectō
erit vt vincti gloriā & regnū cōspiciant.
& pfectā corpis & cordis habeāt leticiā
Dicat & iudei qđ interim sentiat d? sta-
tu bonorū donec resurgāt. s. vtr? i penis
an in q̄te vsq; ad resurrectionis tēpū
pmanēat. Rñdet certissimū est eos eē
cum deo beatitudine pfrui. Si & vt as-
serunt ita est resurrectio illa potius ad
penā qđ ad coronā: futura est. cum em̄
nunc eterne vite munere gloriē cur-
itex in corporū ergastulis retrudentur
nisi vt fame siti vigilis et varijs atq; i
numeris denuo cruciatib? agitent. qñ
insup fin eorū sententiā scde mortis tē-
mores & penā sustinebūt his oibus sa-
tis cuiuslibet pater resurrectionē illam
magis illis ad dedecus qđ ad honores
& gloriā fieri. Rñdet iude? qđ & si nunc
in quiete & delicijs pmanent de qbus
ad corpū sunt redituri angustias. cum
tanta eis exultatio erit vincti pñtiaz cer-
nere & eius regno exultare hierosoly-
mis vt oliu habitare in templo veteri
ritu sacrificare & vt corporū pena sit eis
nulla & quā mō habent requies habe-
atur postea p minima. Sed hoc qđ di-
cunt a veritatis exorbitat semita null?
em̄ presens mūdi honor & gloria eter-
ne vite quieti & delicijs comparatōne
conuenit aliqua. quia nec vno momē-
to quisq; huius mundi poterit sine la-

boze & pena vti delicijs. illius autē brē
vite gloria nulla intercedēte molestia
pmanet perpes & cōtinua p̄cipue cum
eorum testent doctores omnem huius
mundi honorem & gloriā idem esse ad
illius vite delicijs qđ est vnum ad. lx.
Patet insup cuiuslibet nisi totius ratio
nis sit expers incompatibiliter magis
esse gaudiū cernere deū qđ talē quales
ipī dicunt vinctum qui futurus sit ho-
mo tm̄. Dicit ergo iude? quid finalit-
ter de resurrectione suorū mortuorum
sentit Vere eorū credulitas est et fides
certitudo qđ resuscitandi profecto co-
medendi etiā & bibendi sine generādi
& naturā & vsum sine habituri & p? mil-
le annorū trāfacta curricula in ppetue
beatitudinis & immortalitatis regnū si-
ne aliqua morte trāferendi. Sz b? sta-
re non p̄t qđ si immortales cōcedit ad
pristinū incōueniens redit infra mille
eternū annos intm̄ multiendo p̄pagabi-
tur eorū vt nullo mō infra terre pcludi
valeant ambitū. multo igit m̄nus ad
incolendos agros vllū superit spaciū.
Insup & illd qđ supradictū est i que-
stione. qđ p̄tarche pphete & oēs sunt q
iam fulgebant in gloria nouis denuo
penis sūdanē reducti ad corpa. Item
aliud om̄e em̄ qđ comedit & bibit & gi-
gnit delectat etiā ac tristat pcul dubio
ex q̄tuor elementis ppositū nō dubita-
tur. Quō āt qđ ex his pponit & passio-
nibus p̄dicti afficit cū eisdē affectōib?
sine mutatōe in regnū illud transfere-
Sz vt oia pcedam? qđ nam de his sūt
dicturi qđ adueniente vincto et post sūt
nascituri mortuiros ne asserent v? nō.
Rñdet iude? qđ morientē in xpī regnū fi-
ne. Quid igit faciet penes eorū i mor-
te iporū. meli? nāq; illis foret nō resur-
gere qđ tm̄ dolore ex eorū morte sustinē
Dicit iude? concedam? & eos non esse
mortuiros sz b? stare non p̄t. qđ tūc m-
toretur scriptura qua dicit dauid i ps.

Quis est homo qui videt et non videbit mores. Undique igitur si perpendit iudei eis semite rationis et diffugij sunt clausae. quod nullatenus eo modo quo dicunt fieri possit mortuorum resurrectio quod tam fatua positio relinquatur credulitas iudaica quod sui mortui sint resurrecturi ut iter terram incolant.

De residuis fatuitatibus iudeorum.

Dicunt etiam iudei multa vana de deum. dicit rabi sadue. Quid est illud quod non fuit reuelatum iacob. cum tamen esset propheta. Respondet quod Ioseph filius eius non erat mortuus et quod fratres sui venderant eum. et dicit quod ratio est quod in hora venditionis eiusdem querebant fratres eius aladma. id est maledictionem. pro quocumque illud reuelaret et similiter aladma non potest poni nisi ad minus sint decem boies. et quod ipsi non erant nisi nonne promiscuerunt in predicta aladma deum secum ut essent decem et ideo dicunt quod deus non esset ausus reuelare iacob. Item dicunt in sabba in ca. quod incipit rabi aquiba quod quando Moyses ascendit in montem quod inuenit deum in manibus tenentem rotulam legis et faciebat coronas Iphis et moyses nihil dixit. Et dixit ei deus: quare me non salutas. Respondit ipse. quod dominus est seruus qui debet salutare dominum suum. Et dixit ei deus. verum dictis. veruntamen ex quo venisti ad inuicem me. Item dicit in predicto ca. quod in die iudicii dicit dominus ysaac. tui filij peccauerunt volo condemnare eos. Et respondet ysaac. Dominus etiam sunt filij tui quod tu scripsisti in lege tua. filius meus primogenitus israel. Ego volo quod veniamus ad computum videamus quanta est vita boies. lxx. anni. amoue. xx. in quibus adhuc non est homo in etate in qua debeat sibi imputari peccatum finant. l. rolle medietate temporis. id est ipsi noctis in quo homines dormiunt et remanent. xxv. reman-

ne medietate temporis. quod expendit in faciendo orationem et in comedendo et bibendo et remanent. xij. anni cum dimidio. hos xij. annos cum dimidio diuidamus inter me et te et faciamus illos liberos a peena ecce magna vanitas ac si deus nesciret predictum propterea antequam ysaac ostenderet sibi. Item dicit in rabba mestsiba in ca. quod incipit cohel. quod in illo tempore quod fuit ordinatum thalmuth quod die quadam deus stabat in magna disputatio cum illis qui sunt in studio celi super certum casum lepre. videlicet. homo in quo illa accidit debet at iudicari mundus vel non et deus dicebat quod sic. et illi de studio tenebantur quod non. Et dixerunt. quis examinabit et concordauerunt quod fieret ad examinem unus doctor cuius nomen erat raba filius nabami et illa hora in uno puncto fuit rapta anima illius a corpore suo et dedit suam sicut deus. Item querunt in abodazora. ca. j. in quo deus se introimit per totam diem et respondet. Tribus primis horis studet in lege. et tribus horis secundis docet pueros qui mortui sunt parui. tribus alijs studet ad iudicandum totum mundum. Et quando vidit quod est dignus punitione surgit a throno iudicij et sedet in throno pietatis. tribus vero ultimis horis sedet et laudat et ridet cum leniatban. Item querunt ulterius ea quod diximus sunt de die quod ergo facit de nocte Respondet quod de nocte equitat super unum cherubin velocissimum et visitat decem et octo mille mundos quos creauit. Item querunt ulterius antequam crearet mundum quid faciebat deus Respondent quod ibat creando mundos et destruendo illos. Item dicunt in rabba bachera in ca. ham moher et hacofma preparatus est deus ad faciendum convivium iustis de carne leuiathan. et quod dabit eis ad bibendum vinum quod stat conseruatum in vasis suis a principio mundi usque ad illam horam. Item dicit in canbe drin in ca. quod incipit carbome manu-

ner q tres fuerūt q peccauerunt in lu-
pura cum fuerūt in archa noe. scilicet canis
coruus et cham. et ideo oēs tres fuerūt
p̄demnati. Canis fuit cōdemnatus i b
q ligat cū femella. Coru⁹ in b q emit
tir semē p os. Cham in hoc q maledi-
xit cum noe. Item dī in nida in ca. qd
incipit hamapolē q tmerim q creatu-
ra est in ventre matris h̄z qndam can-
delam sup caput suū cum qua videt
ab vna parte mundi vsq ad alteram et
scit totam legem et omnes scientias. et i
hora qua exit de ventre venit angelus
et dat ei vñū ictum in ore et facit q tra-
dat obliuioni quicqd sciebat. Item di-
cit in eodē libro in ca. qd incipit aysay
et in barabot in ca. qd incipit harroz q
og rex basan quē cōquestauit moyses
anteq moreret fuit in tpe diluuij refer-
uatus hoc est magnū mendaciū ppter
duo. Primo q a diluuiō vsq ad tps
in quo conquestauit moyses predictū
og fuerunt noningēti anni. Secūdo
quia est ptra textus sacre scripture vbi
ponit q solū noe et filij sui cū vxorib⁹
eorū fuerunt reseruati. Item dicunt in
bulim in ca. qd incipit helūterobos q
vñus leo est in mōtana viam q est ita
magn⁹ q habet. lx. cubitos ab vna au-
re vsq ad alteram. et dicit rabi ioseff q
sunt. xv. cubiti. et dicunt ibi q semel q
fuit impator a rabi osua et dixit ei qd
excellētie est deo q compat eum scri-
ptura leoni cum equus vnus sit suffi-
ciens ad occidendū leonem. Respon-
dit rabi osua. scilicet cui leoni comparatur di-
co tibi q leoni de ylam et dixit ei impe-
rator multū vellem videre eū et illa ho-
ra rogauit rabi osua deum et extraxit
eum a mōtana illa et venit versus ho-
mam. et qñ venit in distantia trecentarū
leucarū dedit vñū rugitum. et om̄s mu-
lieres que erant pregnantēs in roma
abortauerunt et muri ciuitatis cecide-
runt. et quando appropinquauit am-

plius per. c. leucas sic q distabat p. cc.
leucis a ciuitate romana dedit alterū
rugitum et illa hora ceciderunt omnes
dentes omnīū existentīū i roma et im-
perator cecidit a throno suo in terram
et dixit rabi rabi osue fac orationē deo
vt redeat ad locum suū et illa hora re-
uersus est. Item dicunt in rabacam in
ca. qd incipit hamoher et hacesina diē
raba. Ego vidi vñam ranam que erat
ita magna sicut vna villa. lx. domoz.
et venit vnus coluber et deglutitū illū
colubz et deinde volauit et sedit super
vñū ramū vñus arboris et dicit rabpa
pa si nōn accidisset mihi ita fuisse nōn
credideram. Item dicit ibi raba. Iba-
mus p mare et ambulabat nauis sup
caudam vñus piscis et ambulauit su-
per eam tribus diebus et tribus nocti-
bus nec plus nec minus et piscis ibat
contra orientem nauis vñō occiden-
tem et quid cogitas q nauis non ibat
velociter interroga rab demī et dicit tibi
inquantū vnus homo posset calefie-
ri ambulabat. xl. leucas, et qñ fuimus
ppe terram vidimus homines pūciē-
tes sagittas cum balistis et veloci⁹ ibat
nauis q̄ ille sagitte. Item dicit rabi se-
ler iuimus in vna nauī et vidim⁹ vñaz
aueū qui erat in aqua maris et ibat si-
bi aqua vsq ad collum. et ego volui de-
scendere ibidem ad balneandum cogi-
tando q nō esset aq multū profunda et
au diuī vñā reuelationem q dixit. Ca-
ne tibi ne descendas. q̄. vij. anni sunt
q cecidit ibi vñū manbrum et adhuc
nondū accessit ad terram. Et dicit Ra-
bi ca hanna q auis ille vocat cin. Item
dicit raba. dixit mihi vnus macelari⁹.
veni ostendam tibi vbi osculant terra
et celum. iui cum eo et posui tabargiū
meū sup vñā fenestrā celi et sepaui me
vt facerē ordēz et qñ veni ad locū nō in-
ueni tabargiū meū. et dixi videtur mi-
hi q latrones ambulant in celo. et

respondit mihi ille hō non est nisi ro-
ta celi q̄ mouet. h̄ venies huc cras ista
hora z inuenies. z ego veni z inueni ta
bargiū meū. Et declarat rabi salomō
non cogiteris q̄ deduxit eū ad finem
mundi q̄ quingenti anni sunt itineris h̄
duxit eū ad vñū montē altissimū intrā
tum q̄ poterat tāgere celū. De z simi-
les fatuitates z vanitates tenēt ceci iu-
dei in suo thalmuth vt allegat Hiero.
de sc̄a fide. tractatu. ij. sui libri. Plura
alia turpissima q̄ in eoz thalmuth pri-
nentur indignum duxi lris explicare.
S3 z alia mendacissima et fatuissima
innumera eorumdē p̄trāsui his paucē
enarrat̄ nē libz nugaz fabulis imple-
rem. Predictū libz thalmuth in q̄ tot
errores tot mendacia tot turpissima et
fatuissima continent affirmāt iudei eē
doctrinā z aliā legem datā a deo moy-
si verbo q̄ p̄cepto duoz rabīnoꝝ quo-
rum vn⁹ dicebat rabīna z alius rabas
se fuit posita in scriptis sup. cccc. annis
post passionē xp̄i dñi⁹ textus excedit i
volumine totam sac̄a scripturā quasi
in decies tñ exceptis glosis antiq̄s z
modernis quas fecerūt sup ipm in qui-
bus textu z glosis innouauerūt z rece-
perunt mandata z obseruantias z cert
monias z q̄ nunq̄ in lege moȳsi fuerūt
nominata p̄ que ip̄i regunt vsq̄ in ho-
diernū diēz. Et non minus predicti or-
dinatores thalmuth vt bene fundarēt
suos errores p̄ceperūt in diuersis locz
q̄ oia p̄ ip̄os ordinata in p̄dicto Thal-
muth habet at̄ tantasz efficaciaz sicut or-
dinata p̄ deum in lege moȳsi z impo-
suerunt penam mortis cuiuscūq̄ negā-
tū aliquid de predictis p̄ eos scriptū nō
ponentes tam fortem penā negātū ver-
ba legis z adhuc in nomine voluerūt
dare excellentiā suo libro vocantes eū
thalmuth qd̄ sonat doctrina. z sacram
scripturā biblie vocant mira qd̄ sonat
tantum sicut lectura.

De fatua expectatione iude-
orum circa aduentum messie.

Exius passus est de fatua expe-
ctatione iudeoz circa aduentū
tum messie. que fatuitas tripli-
citer ostendit̄. Primo diuisione. Se-
cundo t̄pis determinatōe. Tercio exē-
pli manifestatione. Circa primū no-
tandum q̄ iudei excecati z obnubilati
circa aduentum messie sunt diuersi. q̄
q̄dam eoz sic sunt in sua excecatione
obdurati q̄ nec volūt inq̄rere de pctō
p̄ quo sunt in hac diuturna captiuitate
nec etiā ip̄ius captiuitatis terminū
inq̄rere curāt. z ideo quasi fatui dicūt
vtrunq̄ eis ignotū. Similes infirmo
q̄ intm̄ incurrit sue sanationis despe-
rationē q̄ non curat d̄ cognitione sue
infirmitatis nec etiā de curatōe qd̄ est
magna fatuitas. Affirmant ḡ isti duo
primū q̄ pctm̄ p̄ quo sunt in hac capti-
uitate est ignotum. Scdm̄ q̄ termin⁹
sue redemptionis est etiā ignot⁹ z licz
vex sit quo ad eos vtrunq̄ tñ nob̄ no-
tum est. vt patet supra libro. j. in aper-
tione. xij. thesauroz. s. talis ignorantia
fatua est nec eos excusat cum sit nō so-
lum crassa h̄ affectata. Alij sunt q̄ non
curant inquirere certū pctm̄ p̄ quo in
hac captiuitate detenti sunt vñ si curāt
hoc attribuūt peccatis antiq̄s. v̄puta
pctō vituli in deserto fabricati vel pec-
catis modernis q̄ nō sunt cōia toti co-
rum cōitanti h̄ singularia quoz vtrunq̄
ostensum est falsum. vt s̄. dictū est z sa-
tis claret q̄ hec diuisiō iudicij eoz on-
dit eos non solū cecos h̄ vero iudicio
rōnis carentes. Scdo ostidit fatuita-
tem iudeoz t̄pis determinatio diuer-
sa quoz vn⁹ termin⁹ fuit determinat⁹
p̄ rabi yoce. in libro caderholam. Iste
posuit numez ebdomaday daniel de
q̄ null⁹ dubitat iam transisse. Alij ter-
minus fuit posit⁹ p̄ rabi aq̄ba q̄ secut⁹
est aliquo mō p̄p̄tationē p̄dictā z sic

credebat messia venturū in destructione
templi secundi. Et ideo securus est quē-
dam fatuū noīe beucozba q̄ illo tpe di-
xit se eē messia quē fatuū secuta ē ma-
xima mltitudo iudeoz post. xlvij. an-
nos a destructione templi secūdi z hie
rusalem p̄ romanos. z p̄gregati sunt in
quadam ciuitate noīe biter z rebella-
uerunt cū p̄dicto falso messia p̄ roma-
num imperiū p̄pter qd̄ adrian⁹ cesar
transfretauit z obsedit cos cū suo falso
messia z capta ciuitate om̄s interfecit
cum suo messia. vt ptz in li. q̄ dī dema-
ymdi q̄ incipit bislosapaqn. z in glosa
trenoꝝ hieremie sup illd̄ verbo treno.
ij. Dissipauit dñs zc. Fuit alius vt ibi
dem hī q̄ dicit de domo helie q̄ posuit
expresse de ordine mūdi q̄ p̄ sex milia
ānoꝝ debbat mūdos durare diuidēs
p̄ duo milia in tres p̄es sicut patuit s.
li. j. thesauro p̄mo z assignauit t̄p̄s
messie in. iij. binario q̄ fm̄ hebreoz cō-
putationem ptz transisse incitiū illi⁹ tē-
poris qz vsqz ad p̄ntem annū fm̄ eos a
creatione mūdi fluxerunt q̄nqz milia
ccxx. anni. z sic fm̄ istos aduentus xp̄i
transiuit in p̄teritis mille. ccxx. annis.
z isti tres supradicti fuerūt p̄cipales
de nūero eoꝝ q̄ dicunt chānaym. post
istos fuit quart⁹ z vnus de maioribus
eoꝝ qui dicunt emoraym q̄ vocabatur
rab. qui determinauit in li. canhedrin
in dielecth q̄ om̄s termini assignati de
aduentu messie iam transiuerāt in p̄-
teritū. z q̄ non p̄debat redemptō
nisi in ip̄a p̄nia. hec ille. Hec q̄dem d̄
terminatio vltima est si sane intelligat
Nam termin⁹ assignat in p̄phetis s̄a trā-
siuit in p̄teritū vt patuit li. j. in quo ter-
mino xps iam venit z non p̄ndet re-
demptio nisi in p̄nitentiā. qz quicunqz
eoꝝ p̄ntiam egerint statim habebūt mes-
siam q̄ hēm⁹ p̄ rei euidentia lz iste ra-
bi nō intellexit ita recte reba p̄ seip̄m
plata hēm⁹ tñ ex l̄s q̄ om̄s termini assi-

gnati de aduentu messie iaz transferāt
in p̄teritū. Fuit quint⁹ hui⁹ cōtempo-
raneus q̄ p̄sideras q̄ om̄s termini d̄ ad-
uentu messie iam trāsiuerāt p̄ut dice-
rat socius suus voluit p̄cludere viam
inuestigandi h̄mōi terminos ne p̄ hoe
aliq̄ auisarent de v̄itate. Et iō dixit ve-
aiab⁹ p̄putant⁹ terminos. s. aduēt⁹ mes-
sie p̄ hoc volens designare q̄ esset pec-
catum inquirere v̄l inuestigare de hu-
iusmodi termino nō reddēs ad h̄ aliq̄
rōnem nec ancorozitatē. cuius malicia
z fatuitas manifesta est. qz nullus fuit
famosus scriptor v̄l glosator inter eos
q̄ de hoc solenniter nō inq̄reret. Post
hunc fuit sextus in asia de his q̄ dicun-
tur gaoni. q̄ dicebat rabi cabadias qui
in libro quē p̄posuit quē vocauit libz
de credendis conat⁹ est p̄bare ex dicit⁹
p̄phetaz q̄ messias nondū venerat et
de termino diligēter inquirēs cōclufit
certū t̄p̄s qd̄ iam trāsiuit in p̄teritū
p̄. xl. annos z vltra. vt ptz aspiciēti p̄e-
dictū libz. Septim⁹ fuit rabi moysen
de egipto q̄ tante auctis fuit inter eos
vt a maiori p̄te iudeoz p̄uerbialit̄ di-
cat q̄ a moysē legislatoꝝ vsqz ad moy-
sen egyptiū nō surrexit sicut iste moy-
ses. Iste licet in suo Deuter. li. de iudi-
cibus. ti. de regibus determinet q̄ nul-
lus debet p̄putare terminos aduent⁹
messie sequens supradictā q̄ntā op̄ini-
onem. tñ ip̄emet in quadā epl̄a quam
misit iudeis q̄ erant in affrica scripsit
q̄ hēbat ex certissima traditione anti-
quoz q̄ p̄pheta futur⁹ erat in isrl̄ z q̄
messias debebat venire z r̄dimere isrl̄
in anno a creatione mūdi q̄rtomille
marloccringētesimo septuagesimo q̄r-
to. z patz sicut supradictū est fm̄ p̄pu-
tationem iudeoz q̄ p̄sens ann⁹ dñi
M. cccc. lxj. est quinqz millen⁹. ccxxj.
z sic termin⁹ p̄ eum assignatus s̄a tran-
siuit in p̄teritū p̄. cclvij. annos. P̄redi-
ctam p̄putationē fundauit in quadaz

auctoritate Nune. xliij. vbi fm trans-
lationem nram sic h' ipibus suis dice-
tur iacob israheli qd opatus sit de qd
verbū ex traditione suo antiquorum
sic exponit qd q̄tum tps fluxerat a cre-
atione mūdi fm pputationē hebreorū
vsq; ad tps in quo balaam ista vba di-
xit tū tps p̄cise fluere hēbat a tpe isti
dicti balaam vsq; ad tps in quo ppha
messias futurus erat in isrl. Cuius
post hūc fuit rabi moysen gerunden.
q̄ fuit magne auctis inter eos q̄ scribēs
supra pentathencū in p̄hemiali parte
determinauit cū magna sollemnitate q̄
messias erat ventur⁹ certissime in āno
a creatione mūdi. quito millenariio cē-
tesimodecimooctatio. cū quo concor-
dauit m̄gr Salomon barchine. in li-
bro migala a megala de quo fuit desū
supra li. j. Bonus fuit rabi leui bentor
son vulgariter dictus m̄gr leo de bona
las de puincia puincie q̄ in exposi-
tione sua sup dañ. reddens deo gr̄as q̄ si
bi reuelauerat terminū supradictū in
anno p̄dicto. s. quito millenariio cente
simodecimooctatio fm pputationem
indeorū p̄cordās cū p̄dicto moysē ge-
runden. quorū termin⁹ satis patet q̄ iā
transiuit in p̄teritū. p̄ xliij. annos fm
pputationē eorū in anno p̄teritū supradic-
to. Fuerunt etiā alij duo iudei periti
vnus in ciuitate abuleñ. alius in villa
q̄ dicē ayllon. de q̄bus dicē infra con-
sideratione. x. mirabili. x. Illi assigna-
uerunt terminū anno a creatione mū-
di quito millenariio quinquagesimo
quinto fm eorū pputationem. Qui q̄-
dem annus concurrat cū āno dñi. M.
cc. xcv. Ex quib⁹ oib⁹ manifeste col-
ligitur fatuitas et falsitas iudeorū i de-
terminatione anni aduent⁹ sui messie.
cū om̄s sui termini iam transierint in
p̄teritū vt clare visum ē. Signū aut̄ fa-
uitatis et mētis incōposite est nūq̄ i
vno p̄sistere s̄ de alio in aliud mutari

Quā fm Senecā p̄mū argumentū mē-
tis p̄posse est posse p̄sistere secūq; mo-
rari. Iudei q̄ q̄ vsq; nūc p̄sistere in vno
non potuerūt termino. Verisile est q̄
q̄tūdie fatuitando novos fingent ter-
minos p̄dicti aduent⁹. Tercio p̄ba-
tur eorū fatuitas in aduentū messie quē
sperant exempli manifestatione. Un-
de narrat Celsarius q̄ clericus quidā
filiā cuiusdā iudei impregnauit i ciui-
tate lemoniceñ. timens at̄ ille offensaz
parentū puelle accepit arundinē no-
cre. p̄pe parietē camere in q̄ parietes pu-
elle dormiebāt ventēs et p̄ foramē sum-
mitatem vnā arundinis intromitēs et
p̄ aliā insufflans sic est locut⁹. O iusti
et deo dilecti vocās eos noib⁹ suis p̄-
prijs gaudete q̄ filia via p̄cepit messia
virgo p̄manens vir exp̄gescit⁹ q̄rit ab
vixore si vocē illā audisset qua negante
orauerūt vt itē audire possent. cleric⁹
eos loquētes audiens sicut prius itē
est locutus. Illi q̄ exultantes et post re-
petitionem facti certiores vix diem ex-
pectauerūt ventrēq; puelle aliq̄ntulū
tam intumescere cernētes ab ea quē
erunt vñ cōcepisset. Illa vñ sicut coa-
cta fuerat a clerico respōdit si concep-
nescio s̄ scio q̄ vix nūq̄ cognoui et vir
go sum. At illis ergo nō se capientib⁹
p̄ gaudio p̄ castella et ciuitates diuin-
gatum est q̄ illa paritura esset messia.
Quid plura affuit hora patiendi et in-
deto innumeris cū gaudio magno ex-
pectantibus natiuitatē pepit misera il-
la nō messia s̄ filia cū mult⁹ doloribus
et gemitib⁹ et clamorib⁹ q̄ p̄gnito iudei
p̄fusi sunt supra modū ex q̄bus vn⁹ in
fantulam accipiens p̄ pedes allisit ad
parietem. Ecce p̄firmatio p̄ exemplū
fatuitatē iudeorū in expectatōe messie.

De iudeorū expulsiōib⁹ vbi
quatuor principales expulsiō-
nes notantur.

Ona cōsideratio

est de iudeor expulsiōibus et sua magna ignomia. nō est mirand. si gens que tam graue pmissit delictis quale nunq̃ fuit nec erit ppetratū ab angelis nec ab hoīe graues sustineant penas et q̃ zelus poterit comparī morte filiū dei merito dauid pphetiuit suā penā dīcēs. expelle eos qm̃ irritauerūt te dñe. In pñti q̃ cōsideratione. iij. iudeor expulsiōes expriment p̃ mortem saluatoris. quaz prima fuit a terra sancta. scda a francia. tertia ab āglia quarta vō ab hyspania.

Tertia expulsio fuit a terra sancta ubi quatuor pūcta agūtur.

Prima iudeor expulsio a terra sancta fuit. Pro cuius declaratione quatuor erūt pūcta artēdenda sicut notat iohes saliberiē. in suo polierate li. ij. q̃ optime hāc materiam explicauit. Prim⁹ erit de signis q̃ p̃cesserūt excidiū hierosolymitanū nouissimū. Scdus de calamitate obfessor et q̃s fuerūt finis obfinate malicie et que pietas tyri. Tercias pūctus erit de muliere q̃ vrgente fama comedit filiū suū. Quartus erit de numero captiuor et occisor et p̃ptorū fame. et q̃ nō xps finauit suos s̃ ea tēpestare.

Prim⁹ pūctus est de signis que p̃cesserūt excidiū hierosolymitanum.

Arcu primū punctū ver⁹ refert historia sic dicit q̃ ē auctor ei⁹ incertus et veterē fferet q̃ inimiū uente hierosolymor excidio. eclipsis lune p. xij. noctes continuas etiam in remotissimis locis p̃tractata est. forte signans iudaice pfidie supstitionis erroris euerfionem q̃ xpo p̃ p̃dicatōnem āplīcam mūdo illucescente rectissime contigit. Scriptū est em̃ stult⁹ mura-

tur vt luna sapiens vō cū sole pmanet illa q̃ q̃ plurima diuino sup̃ icredulos imminente iudicio acciderūt. que si p̃ singula put ab autoribus digesta sunt cepero enarrare vel sola s̃ p̃p̃riū tps desiderabūt et ociū. pauca tñ autore iosepho compendiofo sermone p̃curram eo q̃ ad roborandā fidem nostram pficiūt et ad retinendā obstinātam pfidīā iudeor. xl. nāq̃ post admissum piaculū cōtinuis p̃tracta ānis impiorū pena differt. In q̃bus et apostell⁹ oēs p̃cipue tñ iacob⁹ frater dñi dictus hierosolymis ep̃s cōstituit in desinenter pplm̃ cōmissi impietatis et feralis animi d̃ scelere pmouebat si forte possent p̃missi penitū dñe gerere. si possēt flere p̃ scelere et vltices penaz flāmas lachrīmaz vbertate restringere. Ostēdebat eis nāq̃ deus p̃ suā patientiaz q̃ ipor quereret p̃niam q̃ nō vult deus tñi mortē p̃ccōis s̃ q̃ p̃uertat et vltuat. Nolire āt adhuc eor duriciā n̄tebatur diuina maiestas signis et prodigijs celitus datis terroresq̃ s̃l mīnācem dexterā ostendendo portusq̃ inferendo de q̃bus supradicti historiographi fides vt incertis etiā in hoc sufficiens erat. Elegamus q̃ qd in sexto historiay suay libro de his ipse signauerit iosephus. S̃ infelicem inquit plebem. ceter quidā homo hoies et deceptores falsa vaticinātes sua debant vt euidentibus signis et iudicijs iracūdie et indignōis dñe nō crederēt. q̃b⁹ apte futur⁹ et vrb et gēl p̃sagabat excidiū. s̃ velut afflari et amētes et q̃ negs oculos ne q̃ aiās i se h̄ent sp̃nebat. Oiaq̃ celitus nūciabant. Etenī stella p̃fulgens gladio p̃ oia filis iminē desup ciuitatē et cometes. P̃terea excīal b⁹ flāmis vīsa ē ardē p̃ totū ānū. s̃ et aū excidij tps ac bellīcū ppli diē cū ad diē festū p̃uenirent octaua dñe mēsis xantichi qui est aprilis noctis tpe hora nona t̃arus

p. iij

luminis fulgor: aram templamq; circū dedit ut putaret oēs diē clarissimuz factū et p̄māsit spacio dimidie hore qd̄ imperitis quidē et ignaris p̄sper videbatur. S; legisperitos et p̄bos q; doctores nō latuit exiciale portentū. In eadē q; festiuitate vitula sacrificijs ad mora et aris assistentes inter ip̄as miniſtroꝝ manus enixa est agnā s; et ianua interioris edis q̄ respiciebat ad orientē cum esset ere solido iduta ac p̄ inde im̄mensū ponderis qui vix .xx. viris summo conatu impellētib; clauderet ferreisq; seris et vectibus munita. ac p̄ssulis in altū dimissis teneret obstricta repente hora noctis sexta prima et .xx. die mensis apparuit sp̄ōte patefacta. S; et transacto die .vj. post aliquot dies prima et .xx. die mensis arthemēsi; q̄ ap̄d nos maius vocat̄ pdigiosus apparuit visus fidem pene excedēs qd̄ ve falsum putaret nisi oculoꝝ fides confirmasset maloꝝ cōsecuta p̄nities. Etem̄ p̄pe solis occasus visi sunt curr⁹ et quadrigę in om̄i regione p̄ acere et armatorum cohortes; misceri nubibus et vrbes circumdari agminibus in p̄uissis in alio. Item die festo q̄ penthecostes appellat̄ noctu sacerdotes ingressi templum ad ministeria ex more cōplēda. Pr̄mo q̄dem motus quosdā strepitus q̄ senserūt tum subditos voces deinde audiūt dicētes. migrem⁹ hinc migremus ex sedibus istis. Adde h̄is etiam aliud terribilius. etem̄ qdā ananie filius iesus noie vir plebeus et rusticus ante quartū bellī annū cū ciuitas i pace et abundantia p̄duraret in die festo tabernaculoꝝ rep̄te clamare cepit vox ab oriente. vox ab occidēte. vox a quatuor ventis. vox sup̄ hierosolimā et templum. vox sup̄ sponsus et sup̄ sponsas. vox sup̄ populū et indefinenter diē noctuq; p̄ oēs plateas circūiens hec clamabat. vsq; quo quidē primiores ex

populo viri velut infauti p̄sagij indignatione cōmōti correptū hoiez multis verberibus afficiunt. Et ille neq; p̄ se aliquid loquens s; nec eos qdā qui circumsteterāt deprecans easdem voces pari obstinatōe et clamore repebat. Tunc principes intelligentes vires erat imminis esse in viro mor⁹ perducūt eum ad romanoꝝ iudicē. T̄ps que ui fragris ad ossa vsq; laniat⁹ neq; preces neq; lachrymas sudit. S; eadē vocem miserabiliter et cum quodā eiulatu emittens per singuls pene verbera proferebat addens etiam hoc. ve hierosolymis. Prosequit̄ et aliud idē hystor̄ographus maiore gestuz miraculo dicens oraculū quoddā in sacris litteris reatum qd̄ p̄ idē t̄ps vix designaret ex eoꝝ regione processurum q̄ totius orbis potiret imperio cuius oraculi p̄sagij. Idē hystor̄ographus vespasianū suspicat̄ declarare. S; vespasianus non alijs q̄ illis solis gentibus q̄ romano imp̄io videbant̄ s̄bdite dominatus est. Vnde iustius ad xpm̄ hec responsa referunt ad quē dixit pater. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuā et possessionē tuā terminos terre. et cuius p̄ idē t̄ps p̄p̄los suos. In oēs terrā exiuit son⁹ eoꝝ et in fines orbis terre verba eoꝝ.

De calamitate obsessōꝝ et obstinate malicie iudeoꝝ q̄s fuerit finis et que pietas tyti.

De sec̄do puncto. s. q̄nta fuerit calamitas obsessōꝝ et obstinate malicie q̄s fuerit finis et q̄ pietas tyti. p̄sequit̄ idē doctor dicēs. at ne tot et tanta mediocris plage aut p̄fuitctorie indignationis dei aduersus impotentia iudeoꝝ signoz videant̄ p̄cessisse iudicia calamitatem intolerabile excidium irrepabile reprobare et execrate gentis inauditam et cunctis secu-

lis incognitam seruitutem succinctus sermo pcurrat. **E**rgo malis tunc vniuersa mulcrata sit vt quē ipsa inde orum terra bello. fame. igni. cedibusq; vastata sit q̄ta pploꝝ milia patres filii cū cōiugibꝫ ac puillis liberis absq; numero ⁊ absq; discretōne trucidati sint: que etiam aduersarij vbiū obfidiōes sꝫ ⁊ ipsius magnifice ⁊ famosissime ciuitatis iherlm q̄ta vastitas ⁊ q̄ta fuerit diuersoꝝ mortuoꝝ strages q̄s p̄ hec singula belloꝝ exiterit modus. ⁊ vt finis id qd̄ apphete dixerāt abhominatio de solatōis in ip̄o quodāmodo dei famosissimo collata sit tēplo vtq; ad vltimū cūcta depopullata sit ⁊ consumpserit flāma. Si q̄s plenius nosse vult legat hī storiam Iosephi. Nos vō ex his tñ ea q̄ ad explanatiōē suscepti opis sufficiunt assumemꝫ. In q̄bꝫ refert q̄ ex oīi iudea ppli in die solenni pasce hierosolymā velut exitiali qdā manu cogen- te cōuenerāt. q̄s trecies centena milia dicit hoīm fuisse. Iusto scz iudicio dei hoc tpe hec vltionis electio vt q̄ in diebus pasce saluatorē suū ⁊ saluatorē xpm̄ deum cruentꝫ manibus ⁊ sacrilegis vocibꝫ violarūt in ip̄is diebꝫ velut in vnū carcerē oīes multitudo ꝑclusa feralis pena exitū qd̄ merebat acciperet. **P**reteribo sane q̄ in eos vel gladij ce- de vel alijs belli machinis collata sunt explicare ea tantūmodo q̄ diris famis exitio ptulerūt supradicti hystorographi sermonibus apphetari q̄ legentes hoc intelligant q̄tu p̄iculū sit audere aliqd̄ in xpm̄. ⁊ q̄s grauibꝫ ausa sup- plicijs exp̄ient. **A**ge itaq; q̄ntꝫ iosephi hystoriarū liber ponat in medio. Ex q̄ oēs eoꝝ luctuosa tragedia p̄noscat. di- uisibꝫ aut p̄manere in q̄t apud p̄rem vnū atq; idē erat. Si em̄ in vrbe p̄mā- sisset facultatū suarū causa crimine ob- fecto q̄si de transfigiēdo cogitarēt p̄- mebant. **N**ecessitas vō sanguis facino-

rosoꝝ extollebat arrogantia ⁊ vtrūq; si mul inedia cū temeritate crescebat pu- blice q̄dem frumentū nusq; oīno erat. Si irruētes vrbis p̄dones p̄serutabāt domos. ⁊ si qd̄ inuenissent tanq; de his q̄ sefellerāt penas sumebāt. Si vō nō inuenissēt nihilominꝫ tanq; eos q̄ occul- tius ⁊ diligētꝫ abscondērāt ⁊ cruciabāt iudiciū vō haberi ab eis pabula capi- ebant hoc ip̄o q̄ adhuc viuerēt ⁊ substi- nere corpibus videbant. p̄fecto tanq; q̄ iam interissēt nisi absconditos vspi- am tegerent cibos. Si q̄s sane tabescē- tes macie vidissent hos cū venia p̄ter- ibant supflūū putātes p̄mire q̄s pau- lopost assumeret fames. **M**ulī tñ i oc- cultis oīi censu suo mercari sūt vnus metrū. Si diuites frumētū ordij. si in- feriores fuerūt ⁊ cōcludētes se in in- ferioribus q̄busq; penerrantibꝫ domꝫ nō- nulli nec in panes p̄fectas fruges ede- bant. **A**lij vō in q̄tū vel necessitas vel metus p̄mitteret excoquebant ⁊ mē- sam qdā nullꝫ expectabat apponi sꝫ ex ip̄o semine mixto igni rapiētis p̄pta velut furtiua deuorabāt ⁊ erāt infelicꝫ illiꝫ cibi spectaculū miserabile cū val- diores quicq; inuēta diriperent. Imbe- cillioribꝫ vō nihil p̄ter luctuꝫ supesset ac lacrymas ⁊ oīi licet acerbitates re- rū superaret fames: nihil tñ ita submi- atq; subuertit sic verecūdia. **Q**uid em̄ saluis rebus pudore dignū est id i hac necessitate cōtemnīt. Deniq; tyroes de viroꝝ manibꝫ. ⁊ filij de parentum ⁊ qd̄ est infeliciꝫ: matres cibos d̄ paru- loꝝ manibus atq; ore rapiēbant. ⁊ cū dulcissimi liberi in manibꝫ atq; aū ho- ra positi tabescerent exigua vite substi- dia a dēibus ip̄is eximere nemo par- cebat. **V**erū ne ip̄os q̄dem infelices ⁊ p̄ exiguos sumentes latebant cibos. sꝫ continuo aderant p̄donū quis ⁊ sta- tim vt clausas cuiusq; cōprehendisset fores maditū credebant hoc esse q̄ in-

trinfecus positi ederent et repente dispicatis foribus precipites irruebant atq; ab ipsis ut ita dicam faucibus expmentes. Si quid forte in sumptū tā fuerat reuocabant. ferebant senes si cibū vendicare temptassent. Sperfis etiam crinibus mulieres trahebant occultare nitentes si quid forte deprehensum fuisset in manibus. nulla senibus reuerentia. nulla erga paruulos miseratione. Sed in exiguo panis fragmēto paruulos inherentes: et ex ipso cui inheserant suspensos elidebant in terras. In eū uero qui raptos cibo preuenissent assumpto crudelius seutebant et excogitabant dira supplicia obturantes infelicibus naturales digestionū meatus. Illis uero preacutas sudes per eadem ferenda adigentes horresto qui egesta sunt referens. Ad cōfectionē post hec uini panis aut ciathi farine miseros purgebant. Quia ipsi tortores non patiebant famē. Est enim tolerabilius quodāmodo si hec cōpuli inedia facere viderent. si uel preparēt sibi imposterū cibos uel ut crudelitas exercitio pualesceret. In his etiam si a forte furtim per stationes vel hostiū. per colligendis herbis erupissent occurrētes eis qui se hostiū manu effugisse gaudebant diripiebant quicquid attulerant. Supplicatibus autem et terribile sibi quoddam nomen dei inuocatibus ut uel partem aliquā qui secū mortis piculo quiesierant indulgerent nihil prius prebebant: sed hoc beneficii loco cesserat si comprehensū uinū licuisset euadere. His autem post aliquid adiungit dicens. Iudeis uero cum egressu urbem omnes pariter spes excluderat salutis: et inualescens acerbitas fames domos simul et familias gentēque vastabant ita ut in penetralibus strata iacerent mulierum paruule usque cadauera. per plateas uero infelicium senum corpora fame magisque etate consumpta. Iuuenes uero atque omnis

etas robustior uelut simulachra quidam in uis oberrabant egressibus corruentes quicunque loci gressum subripuisset edia. Sepelire autem cadauera. primorum nec defunctorum multitudo: nec uirtutis debilitas permittibat. simul et per sui uite incerto uisum quisque uerebatur. Denique aliqui super eos quos sepeliebant aias misere. Multi etiam dum persequuntur funera prius usque ad sepulchrū peruenire efflabant. si nec plangit ex more defunctis exhibebat aut lucus. quia hoc sibi totum uidebatur fames si nec ariditas inedia humorem cuiusque reliquerat lacrimarum Obsederant ciuitatem profunda silentia et nox plena moris cura cōteperat. quibus malis omnibus grauioribus soli uigebant perdone qui nec sepulcra quidem diripere et expoliare cadauera illicitum dicebant non tam preda petentes quam scelus trifice cumulantibus et acie gladiorum suorum in cadauerum obrutatio debantes. Interdum etiam in nonnullos adhuc sperantes in uero examinandus agebat quod alij semiuices cum uiderent supplices dexterarum predebant. ut in se quibus beneficii loco cōuenterent scelus. quos cruciatibus famis uelocius absoluerent: sed nouo crudelitatis genere necem quam sponte inferebant si rogaretur negabant. cum tamen uisumque deficientium cum gemitu reuolueret oculos ad templum non de morte propria dolens sed de impunitate predonum quos supstitores reliquebant. Et primo quidem sumptum publico sepelire mortuos iusserant feroribus intollerantia. ut uero omnem sumptum cepit vincere multitudo morientium de inuero cadauera precipitabant. ac cum titus circūiens peruidisset repletas mortuorum cadaueribus ualles et humani corporis tabo patriam terram rigari cum ingenti gemitu eleuatis ad celum manibus deum inuocat testem hoc sui capsa non peruenire: sed se ista sustinere inuitum

Et post aliq̃ra iterū quedam ioseph⁹
talīa psequit nō cūctabor in qd pfer-
re qd sentio. Arbitror em̃ q si etiaz ad
uersus impios ciues romanor̃ paulis
per arma cessassent. aut biatu terre aut
aque diluuiū. aut zodomitanis ignib⁹
z fluminib⁹ celitus totis supplicijs ci-
uitati dependisset q̃ multo infamiorē
illis q̃ hec perpessi sunt. z nequiorē
viroz p̃trem hanc puluissē etatez p q̃-
bus om̃is gens piter extingui. Sed et
in hoc. vi. libro eiusdem talia scribit et
eor̃ inq̃t qui p totā ciuitatē famis in-
die corūpebant multitudo innume-
rabilis erat. quoz nec explicari misse-
ria potest p singlas nanq̃ domos sicut
bi aliqd fuisse sibi repertū bella conti-
nuo z cedes inter charos iposq̃ paren-
tes ac liberos nascebant dū nō solū in
manibus sed ex ip̃is etiā faucibus in-
uicem cibuz rapere certabant. Fides
aut̃ nec mortis erat: s̃ z ip̃i cū spiritū
tam exalarent p̃c̃r̃nabant a predōib⁹
ve cui forte intra gremiū tibi aliqd resi-
deret. Alij etiā p mediā hyantes velut
rabidi canes huc atq̃ illuc ferebant z
quasi infamia qdā exagitati in easdē
domos sub momēto t̃p̃is iterū ac sepi-
us irruerant. oīa tñ necessitas cōuerte-
bat in cibū etiā illa que nec mutis qui-
dam aialibus edere vsus fuit. Ad vlti-
mū nec lozis qdā nec cingulis vel etiā
ip̃is calciamentis abstinerūt. Porro z
q̃z indumēta detrahētes cōficiendā
dentibus ingerebāt nōnulli z feni ve-
teris festucas edebant: s̃ z de quinquē-
lijs collectis paruissimū pondus dra-
gmis in q̃tuor detrahebant.

Quō mulier quedam vigen-
te fame occidit z manducauit
filium.

Po t̃ercio puncto sez de maria q̃
vigente fame comedit filiū suū

prosequitur dicens. Sed quid opus
est p hoc pondus famis illius explica-
re cū gestū sū ibi facinus quod neq̃ a
pud grecos neq̃ apud barbaros vllus
accepit audit⁹ horrēdū qdē dictū. Ali-
ditū vō incredibile. Et quidē libenter
tam imane facinus siluissē ne quis
me crederet mōstruosa narrare n̄ s̃ m̄
ros memorie nostreviros testes cōmis-
si sceleris habuissē. Porro vō aliqd
patrie mee prestare me arbitror si sub-
traham eor̃ verba quoz protulit facta
Mulier quedam ex his q̃ vltra iorda-
nis aluēum cōmanebant maria nomi-
ne Eleazari filia de vico beibezob. qd
interpretat⁹ dom⁹ yfopi: genere z facul-
tatib⁹ nobilis cū cetera multitudine q̃
fluxerat hierosolymis reperta cōmu-
nem cū om̃ibus obsidionis casum se-
rebat hui⁹. reliquas qdē facultates
q̃s domo in vrbem cōueperat tyranni
inuasere. Si qd vō reliquiarū ex ma-
gnis opibus fuerat q̃bus victum q̃ri-
dianū p̃c̃r̃nem duceret irruentes per
momenta predonū satellites rapiebāt
pro q̃bus gemens mulier velut infa-
ntia iam quadā ex indignatione fatiga-
bat. ita v̄ interdū predonibus maledi-
ctis z cōuicijs in necem suā instigarat.
Verum euz neq̃ irritatus quisq̃ nec
miseratus eam opprimeret. z si quid
cibi fuisset forte ab ea questum id ab
alijs quereret. nec iam v̄q̃z rep̃endi
copia fieret. famis aut̃ dira visceribus
ip̃ius insisteret ac medullis z ad furo-
rem perurgeret iam inedia fame z ira
pessimis v̄sa consultozibus contra ip̃a
iam arma iura nature. Erat nanq̃ et
ei sub vberibus paruul⁹ fili⁹ hūc ante
oculos ferens. infelictis inquit marris
o infelictior fili in bello fame z direpti-
one p̃donū cui te reseruabo. Nam z si
vita sperari posset z iugo romane ser-
uitutis v̄gemur sed nec etiā seruiri
tē p̃c̃uēit famēs. p̃dones vō v̄cerq̃ in

gratiores purgēt. Veni & neo minare
esto matri cibis predonibus furor. se
culi fabula. quæ sola deerat cladib⁹ in
deor. & cū hec dixisset simul filiū ingu
labat. tū deinde igni suppositū torret &
mediū q̄ppe edendo cōsumit. medius
vō reseruat oblectū. Et ecce p̄festim p̄
dones irruūt cōbuste carnis odore cō
cepto. minant mortē nisi sine mora ci
bos q̄s patos senserant demonstraret.
tūc illa quidē prem̄ inquit optimā re
seruant vobis cōtinuo que sup̄fuerāt
mēbra detexit infantis. At illos repen
te ingens horror inuasit & crudeles q̄s
uis an̄imi diripere vox faucibus inter
clusa est. Illa vō truci vultu & ip̄is eti
am predonibus truculentior. me⁹ inq̄t
filius ē. me⁹ ē partus & facm⁹ meus est
edite. Nam & ego pri⁹ comedi quod
genū nolite effici aut matre religiosio
res. aut femina molliores. q̄ si vos p̄ie
tas vincit & execrami cibos meos ego
que. iā talibus pasta sum his iterū pa
scar. Post hec illi territi tremētesq̄ dis
cedūt q̄ hūc solū ex oib⁹ facultatib⁹
suis misere matri reliquerāt cibū. Re
pleta est aut̄ vniuersa ciuitas cōfestim
nepharij sceleris nūcto. & vnusq̄sq̄ fa
cinus ante oculos suos qd̄ p̄petrat⁹
fuerat adducens tanq̄ si ip̄e hoc p̄pe
trasset horrebat. Om̄es q̄ famis neces
sitas perur̄gebat festinabāt magis ad
mortē vt̄os dicētes eos q̄bus p̄igerit
interisse pri⁹sq̄ taliū malorū polluerēt
auditū. Hec qd̄ iosephus.

De numero captiuorū & occi
sorū & pemptorū fame.

Quartus p̄ncipus est. De numero
captiuorū & occisorū & pempto
rū fame. Quem vō tanta cala
mitas inuenit exitum eodem aucto
re p̄ paucis annectā. Colligens em̄ su
predictus hystor̄ographus oēs nume
rū pemptorū vel fame vel ferro. vnde

es centena milia designauit. Ceteros
vō latrones vel sicarios vel p̄dones.
post vrbis excidiū mutuis declarauit
interiisse vulneribus. Electos aut̄ q̄sq̄
iuuenū quos decor corpis & p̄ceritas
cōmēdabat ad triūphū dicit esse refer
uatos. Reliquos aut̄ q̄ sup̄ra. xxvij. an
nos agebāt etatis ad opa egypti p̄ me
talla destinatos. vel p̄ ceteras p̄uinci
as esse dispsos. Alij q̄dam vt ad ludos
gladiatorū. Alij vt ad bestias traden
tur. Si qui vō infra. xvij. etatis sue an
nū reperiunt p̄ diuersas p̄uincias in
seruitutē distrabi iussi sunt q̄z nume
rus vsq̄ ad nonaginta milia p̄ducit. Hec
vō oia gesta sunt sc̄do anno. De
spasiani impij iuxta ea q̄ ip̄e dñs & sal
uator noster ih̄s x̄ps p̄dixerat quippe
cū ea q̄ gerēda erāt p̄sentia videret. tūc
fm̄ euāgeliorū fidē videns ciuitatē fle
uit sup̄ illā. & velut in aurib⁹ ei⁹ p̄locu
tus est in hec verba. Si cognouisses i
quit & tu in hac die q̄ ad pacē tibi sūt.
Nunc aut̄ abscondita sunt in oculis tu
is. q̄z veniēt dies in te. & circūdabūt te
inimici tui vallo. & circūdabunt te & p̄
urgent te vndiq̄. & ad solū redigēt te
& ad filios tuos in te. In hūc modū q̄
plurima diuine cōminatōis tonitrua
publice induratis auribus resonabāt.
quousq̄ sanguis iustorū sed & ip̄i iu
sti singularis & vnici qui ab impijs ini
que effusus est iusto dei iudicio quere
ret. Attriti sūt ergo plagis bellis strati
& a patrijs sedibus diuine indignatio
nis excisi turbine vt in vrbē gloriosissi
ma nec lapis super lapidem remane
ret. Fuitq̄ populū indurati & quouis
lapide durioris tribulatio tanta quāta
non fuit ex quo gentes esse ceperunt
vsq̄ ad diem hanc. Ecclesia vō que su
erat hierosolymis congregata diuini
tus transire iussa est transiordanem
ad oppidum quoddam nomine Bel
lam. Quo ablati ab vrbē cultoribus

dei celestis in dicte fieret locus que in
vibem gentes sacrilegam fuerat exer
genda: qd z Eusebius cesariensis in ecclesi
astica hysto. plenius scribit. Et qd ez h
oia rectissime passi sunt qui in filiu dei
manus sacrilegas extendere psumpse
runt cu testimonijs scripturarum z virtu
te mirabiliu ope ipm xpm deu ee co
staret sicut fuit dictu supra. i. libro in a
pertione pmi thesauri allegado dictuz
Josephus. Sic dixerunt alij iudei hispa
nie q snt in ea anteq esset mors xpi. s
quero ab eis si venerunt ad hispaniam
suo velle vel coacti. si volutarie no ob
seruauerunt lege nec ceremonias quas
solu in ptibus illis tenebant obserua
re z sic fuerunt vere apostate z no iudei
si ho ducti fuerunt vi z coacti: qre non
reuerfi snt qn eis data fuit liceta gene
ralis p regē dariu. q fecit voce pconia
acclamare p oem terrā q iudei de omi
bus ptibus rediret in iherlm z q edifica
rent templū. Si ergo ipi remanserunt
illa vice in hispania: remanserunt sicut
iudei mali desperati confusi z diuisi a
bonis iudeis illi xps ne seruaret lege
z pcepta: z ne corrigerent a pphetis. z
vt esset ydolatre. qz a tpe Neronis im
patoris vsq ad constantinu in q tpe fue
runt. xviii. impatores: no mansit i hispa
nia ho q no adoraret ydola q no occi
deret diuersis z varijs tormentis. z tñ
no legit de aliquo iudeo q ppter h oc
cideret. imo ipi mouebant xpianos q
illa adoraret. qto magis qz cu in eoru
terra hoc eis eet phibitu ipi ibide ado
rabant ydola. z ideo no oportebat q i
terra aliena ad h pellerent. z dicunt q
sunt de tribu iuda. Alij q snt de tribu
leui. Alij q snt d tribu manassen. Alij
q sunt de tribu effrayim qd cu veritate
phare no pnt. qz si snt de tribu iuda. q
re ergo no iuerunt ad suos reges an xpi
aduentu. Si de tribu leui qre no iueit
ad suu sacerdotiu seruendu. Si de q-

cunq alia tribu: quare no redierunt ad
suos iudices z pphetas. Sed si an xpi
aduentu pmanferunt in hispania ibide
remaserunt sicut rebelles z desperati.

Secunda expulsio facta fuit
a regno francorum z anglie vbi
tres cause diuersim assignantur.

Secunda expulsio iudeoz facta
fuit in regio francor. Vñ im
pante Henrico romanoz. xcvj
impatores sedente in cathedra Petri
Elemente papa qnto qui fuit. cc. papa
necno regnare in eoz regno francoruz
philippo rege. Anno dñi. Mcccvj. de
ordinatōe pdicti regis fuerunt in toto
regno fracie capti iudei imceptibilr
vna die. z confiscata bona eoz z expul
si. z ad regnu minime reuersuri fm q
refert frater iohes d podio i suo hysto
riaru collectario. causam tamē no po
nit huius expulsioni. Cūqz studioso in
uestigare causā vnde possem scire pdi
ctam causā. Casu quidā sollēnes viri
gallici ordinis scī Bndicti monaste
rii famosissimi cluniacen. tanqz refor
matores missi monasterio eiusdē or
dinis subiectoz pdicto monasterio i
castelle regno ad villam merine de cā
pis me tūc ibide existente applicuerūt
cū rege causam suam exposcitur cōser
sum z fauorem suū querentes p dcta
reformatione. quoz vnus doctor in iur
re canonico. scōis licētiatus. tercius vo
bacularius. z qz singulariter q licēti
tus erat vir pius videbat z gratus: q si
ui ab eodē q mihi veridice causā pan
deret pdicte expulsioni iudeoruz a
regno francie si illaz sciret. Qui respō
dens eadē vere scire. Rogauit ex cha
ritate in scriptis poneret z ad plenum
exprimeret totū casum. Fecitqz volun
tate sub forma z serie que sequit. Re
uerende pater q vestra charitas postu
lauit vt in scriptis redigere causam et

rationē potissimā electionis infestissi-
me xp̄iano nomini gentis vicz iudeoz
a regno francoz xp̄ianissimo faciaz q̄
horat vestra religiosa bonitas stilo. s.
rudi z indigesto. Vero tū z indubita-
to vt omēs gallie bene noūt apud q̄s
nota z manifesta hec sunt. Nam in pi-
cturis z tabulis eccl̄iarū multarū ascri-
bi hec solēt. necnō in cereo pascale an-
nus electionis iudeoz annorat quē p
nūc mēri nō teneo: plurimēq; circū-
stantie memorandi miraculi ppter in-
cūriā a memoria exciderūt. Eāzo que
legi z in tabulis vidi fideliter narra-
bo. Eo igit tpe quo sordibus iudeozū
ppl̄s in obprobriū sempiternū cūctis
gētibz a deo datus sua cōtagiōe xp̄i-
anissimā francie regnū sedabat. Qui-
dam ipoz vt solent publice vsurā exer-
cebant. Mulier quedā p̄ficiē. necessi-
tate cōpulsā vnā quam solā tenebat p̄-
ciosā vestē illi iudeo feneratori in pi-
gnus dedit. Die v̄o sancte resurrectio-
nis appropinquante mlier illa nō h̄ns
vnde vestē suā redimere posset multis
blanditijs circūuenire feneratorē tem-
ptauit iurans illi z p̄mittēs vt si suam
illī in die sc̄to scz pascevsui prestaret ve-
stem in crastinū eaz sup addito fenore
illī restitueret. Proditor ille afflictōez
implieris cōsiderās lucri q̄z cupidus
foret mente sam concipitēs facin⁹ dte-
stādū renuit assentire p̄llicitatōi mu-
lieris. s̄ recōnēntire illā cupiens in hec
verba prupit. Scio te tua in lege mu-
lierē honestā z habundārē a tuis cir-
cūuicinis reputari. scio te mltas habe-
re emulas que si in die festo te tuā ve-
ste adornatā nō viderint alludent te ri-
sui cachinationūq; oibus patebis. Si
acquiescere vis cōsilio meo veste z tuā
reddamz pecunias duplicatas tibi da-
bo. Tum illa ore inflāmato. quid vis i-
quit tibi vt faciam. Nam sūmope tūc
eaz meā reportare cupio. si sc̄s tua mi

bi iures. euomit portentū illud mon-
struosissimū vt illū quē adoras p deo
tuo quez in tua pasca receptura p ma-
nū sacerdotis es mihi apporabis tuā
tibi restitūā vestem z pecunias dupli-
cabo. Exhorruit b̄ audito verbo xp̄ia.
na mulier. auertat inq̄t id ip̄e de⁹ a me
s̄ mihi crede p ipm deū te iuro. si illaz
mihi iudee illo die accomodes incra-
stinū restitūā. Tibi inq̄t iudeus impo-
tuna mulier nunq̄ id fac. s̄ acquiesce
cōsilio meo z tibi pvidebis. Nūquid
ait mulier scis iudee mihi illud trans-
glucierenduz necessariū fore. Cave inq̄
ne transglutias: s̄ in os cōseruaz mihi
apporā. variū sp̄ est z mutabile. femi-
na acquieuit tā nephando crimini et
veste recepta remeauit ad xp̄ia. Die
sacratissimo resurrectionis adueniēte
vana z fatua mulier iudeo cupiens cō-
placere pecuniarū amore vbi nepha-
rio ore sacrū dñi nostri ihu xp̄i corpus
suscepit festina ad iudei domū p̄xit.
Ecce ecce iudee qd̄ tā importuno affe-
ctu instanter a me requisisti. Ecce deū
meū quē hodie p manū sacerdotis ac-
cepi. Ecce cū quē adorant xp̄iani mihi
pollicitā pecuniaz trade. Heu heu ad
turpia ducit paup̄tas. qz avarissimum
genus mulieris. Fenerator itaq; letus
z gaudens: bñ inquit veneris mulier.
cū deponē sup thelonariū z pecunias
duplicatas recipe tuas. Tūc iude⁹ ille
insano aio z furibūdo totus p̄teruia
debaçatus z ira ingentē flāmā in camī
no domus succedit. vnā magnā aqua
z oleo plenā supponēs corpus dñi no-
stri ihu xp̄i mambz nepharijs inua-
sit dicēs. Es ne tu ille xp̄ianoz de⁹? Es
ne ille ihs xp̄s quē de virgine natū crī-
stianoz vesana crudelitas opinat̄ cre-
dit fore deū. si tu ille es quez colaphis
cecidērūt patres mei: ego te bullienti-
bus vndis cōmittam. si te cruci affixe-
runt. ego te assandū dabo. ille viuuz te.

mortū dedere. ego iam te mortuū mor-
ti iterū dabo. Sis vis loquere si deus
qualis est potētia tua ostende et ne
igne cōsumaris defende hec talia sce-
lerato ore euomēs. Corpus dñi nostri
ihu christi in mediū bulientis aque sa-
cravit. Stetit cōfessis speciosus forma
pre filiis hoim puer pambulans super
aquis bulientes. Quē videns iudeus
nō tanti signi et miraculi nonitate con-
uersus ad dñm f iudateo more vtpo-
pulus ille testificante scō moysē indu-
rato aio sp extitit dura cū ceruice. pue-
rū vt sol rutilantē cū eo instrumēto ser-
reo qd in manibus habebat iteratis vi-
cibus in vna bulientē demergere tem-
ptauit. f nec illū quouis modo tange-
re valebat. diuina em sapientia puer ie-
sus sic ducebat vt dū iudeus ille i me-
dio aque bulientis illū fore arbitra-
tur in dextera pre ipm cernebat existe-
re. sic q dū in dextera ferire volebat i si-
nistra bulientis aqua cernebat. Collu-
crabat iudeus cū puerulo nec ibi eum
causa pualere poterat. Interim pueri
iudei illū assistētes pdigij nouitate p-
terrīti ad matres cōcurrūt dicētes. En
mater: pater noster puerulū i aquā bu-
lientē demergere nitit. Mater illa ad
chamerā viri sui gradit. pueri alta vo-
ce eiulantes ad publicū pcurrūt vicin-
dicentes et pclamantes: venite venite
vere pater noster puerū vñū preditum
mirabili forma in aquā bulientē dmer-
gere cupit. Fit pcurfus ppli. iudei pas-
sim et xpiani occurrerūt multiqz ex ill-
viderūt puerulū dñm nostrū ibim cri-
stū et iudeū nrentē in pfundū vine de-
mergere. Denunciātū est episcopo pa-
risiensī inauditū miraculū quī cum to-
to clero accessit ad iudei domum. et in
medio bulientis aque et olei vidit ho-
stiam mundissimā sanam et integraz il-
lam assumpsit suis pprijs manibus. et
omni cernēti pppo in ecclia sc̄i iohānis

de gratia parisius. vbi in eodē die co-
secrata fuerat pcessionatiter portauit.
In qua ecclesia in memoriale tāti mi-
raculi vsqz in hodiernū diē obseruat et
qualibet die in honore sacratissimi sa-
cramenti altaris missa celebrat. Feria
50 quinta in qua dñs noster ih̄s xps
illud sacramentū statuere dignatus ē
conuenit ppls et missa solēnissima ibi
celebrat. Captus et incarcerationis fuit
iudeus vxor iudei et pueri confessi sūt
que viderāt. Iudeus ipse oia que p ip̄s
facta fuerāt et dicta cōfessus est. Nūli-
er ad fidem cōuersa est. pueri baptiza-
ti ipsi etiam xpiani q viderē muererūt
signū magnū p̄fessi sūt reueritatē. Iu-
deus ille a deo reprobatus et derelict⁹
sua obstinatōne pmanēs ad iudiciū p
prepositū parisien. ductus est. Dumqz
iter ageret iudeus ille preposito parisien-
ensi voce p̄urbata dixit. Si librum quē
possideo thalmur intitulat⁹ hic vna
mecū haberem. nō esset in tua potesta-
te me vt mortū traderes: qm liber ille
vri a pentib⁹ meis accepti talē virtutem
a dō recepit vt hi q frequent illū legūt
et possidēt a dō imortales reddant vbi
inqt p̄positus parisien. liber ille tāte vtu-
tis ē vt imortales hoies reddat. d̄signa
locū et ad illū destia pedissequū. Quo
facto vbi pedissequ⁹ librum thalmur iu-
deo in qdriga ligato tradidit ignis q
ad tractū baliste prepat⁹ ad cōbustio-
nē iudei p̄lictorē erat ad indeū vsqz vo-
lauit. eūqz vna cū libro suo thalmur in
fauilla et cinere in momēto et in ictu
oculi redegit. Hec fuit vigēs cā electi-
onis gētis iudaice a xpianissimo regē
frācie. Quicqd sit de h virū hec scz fue-
rit potissima cā electiōis iudeoz ab il-
lo regno siue illō qd dictū ē. s. p̄sidera-
tōne. vij. p̄icro. iij. crudelitāte. iij. tmm
scz oēs porci se mutuo occiderūt vel il-
lud qd in crudelitāte supra dictū est scz
de hoie quē sp̄m̄is coronatū occiderūt.

credendū est tamen q̄ hec et plura alia
crimina eorū cōcurrerūt p̄pter que sic
puniti sunt. Expressa tamē causa fuit
infantiū mors. Quare vniuersali iu-
dei oēs ab illo fuerūt expulsi: vt notat
Vincētius. vide s̄. cōsideratiōe predi-
cta et puncto in crudelitate. ij. In cōfir-
matione: predictoꝝ est illud quod ac-
cidit in cōfinibus regis castelle versus
regnū nauarre: in villa quadā que gra-
non dicit vbi colligunt iura a transeū-
tibus de regno in regnū. In p̄dicta vil-
la cōsueuerāt iudei predicta iura colli-
gere. Accidit autē q̄ miles quidā de re-
gno francie transitū faceret p̄ locū pre-
nominatū pegrinans in sc̄m iacobuz.
et cū p̄dicti iudei in verecūde explica-
rent oīa que deducebat: inter cetera in-
uenerūt quēdā libꝝ deuotionū suarū
in quo multe erāt l̄e auree. et cū p̄ qua-
libet peteret certū ius: indignatus mi-
les ille percussit alapa vnū iudeorū. q̄ il-
lico versauice percussit s̄tr militē alapa. et
cū predictus miles euaginato ense vo-
let iudeū illū p̄mire occurrit multitu-
do iudeorū cū armis: sic q̄ nō potuit vi-
dicare iniuriā sibi factā et rediens in se-
ip̄m cepit cogitare q̄re deus p̄miserat
eū a tam turpi et nephādissima gēte tā
grandē iniuriā pati. recordatus ē q̄
a toto regno francie p̄pter supradicta
iustissime fuerāt iudei expulsi et ip̄e so-
lus remanserat singularis defendens
vsq̄ tūc iudeos in terra sua. Et itē ira-
tus deus contra eū p̄misit eum sic tur-
piter offendī. Recedens ergo a predi-
cto loco p̄misit et iurauit q̄ si deus re-
duceret eū ad terram sp̄ā nullū iudeū
relinqueret in eadē: q̄ et ope adimple-
uit. q̄ om̄es iudeos quotquot potuit
inuenire gladio pemit.

Tercia expulsio facta fuit a
regno anglie.

Quarta expulsio fuit a re-

gno anglie: cuius expulsionis causa
duplex assignatur. quarum primam
legi in q̄busdā miraculis sub ordine q̄
sequit̄ In liconia ciuitate regis anglie
accidit quoddā miraculū qd̄ de⁹ volu-
it ostendere p̄cibus br̄e v̄ginis. Vnde
mulier qdā vidua et paupcula filiū qm̄
dam noīe Alfontuz habebat quez tra-
didit ad docendū p̄inas l̄ras. et postq̄
sciuit legere tradidit imbuendū rudi-
mētis gramaticalib⁹ et in musica. q̄ h̄i
gramaticalib⁹ p̄cesserit. in musicis tñ
gratissimus erat. Et q̄ p̄dicta mulier
paupcula erat recōmēdauit illū cuidā
religioso sui generis vt de victu saltez
ip̄i p̄videret: et ita factū est. q̄ quotidie
post lectōes suas recipiebat suam refe-
ctionē cū predicto religioso. Erat autē
predictus puer etatis annorū .x. cuius
erat cōsuetudo ordinata vt p̄mo quo-
tidie irer ad eccl̄iam deinde ad scolās
et hora refectionis vt dīcū ē ad domū
religiosi. Nocte v̄o ad matris domici-
liū se cōuertebat. Cū autē sepe in eccl̄e-
sia illā p̄clarā antiphonā Alma redē-
ptoris audiret cantare tantā deuotio-
nē cōcepit in v̄gine br̄a: et sic mētē im-
pressit predictā antiphonaz. q̄ quicunq̄
irer de die et de nocte p̄ vicos et plateas
more pueroꝝ supradictā antiphonaz
alta voce dulcissime cantabat. Transi-
tus autē ei⁹ erat cū irer ad domū matris
vel rediret ab eadē p̄ vicū qndā indeo-
rū. q̄ audiētes frequent̄ p̄dictā v̄ginis
cantatōez ab ore iuuenis qdā illoꝝ ha-
buit q̄rere a qdā docto xp̄iano q̄s esset
sensus illius cantatōis cū ei⁹ cant⁹ taz
dulcis esset. Et vt cognouit q̄ illa erat
antiphona qdā qd̄ ad laudē et honorez
v̄gis br̄e marie m̄ris redēptoris thesa-
xp̄i veri messye decantabāt a fidelib⁹
eccl̄ia p̄cepit dolore et pepit iniquitatē. q̄
p̄siliū habuit cū suis cōp̄licibus q̄rum
cora dyabolus possidebat. quō predi-
ctū infantē inorti traderēt et occiderēt.

hora ergo oportuna observata cū par-
vulus p̄dictus alta voce cantādo p̄di-
ctam antiphonā trāsiret p̄ eoz vicum
subito sicut a rugientibus leonib⁹ ra-
pitur ⁊ reclusus in domo quadā d̄ mo-
do mortis ei⁹ tractauerūt. Et diffinitū
est inter eos q̄ eius lingua cū q̄ beatā
vḡinem laudabat extraheret p̄ oppo-
sitam capitis partē. sc̄do q̄ extraheret
etiam eius cor cū q̄ cogitabat p̄dictaz
cātationē ⁊ vltimo q̄ corp⁹ ei⁹ p̄icere
tur in loco p̄fundissimo ⁊ immūdisti-
mo fetoribusq̄ pleno q̄ locus erat eoz
p̄tinua latrina vt nullaten⁹ signū eius
inueniri posset ⁊ factū est sic. S̄z vgo
beata q̄ mater est misericordie ⁊ p̄iera-
tatis nec obliuioni tradit sermiciū qd̄-
cunq̄ sibi factū statim sic ille deuotissi-
mus suus cantor in p̄dicto loco serito
fuit p̄iectus. T̄ffuit p̄ns eidē ⁊ posuit
in eius ore lapidē quendā p̄ciosus qui
locum lingue suppleret ⁊ statim cepit
cantare sicut prius p̄dictā antiphonā
imō melius q̄ prius nec aliquid
cessabat de die nec de nocte a p̄dicto
cantu. ⁊ tali mō stetit in p̄dicto loco
paruul⁹ ille q̄tuor diebus. Cū vō ma-
ter eius videret q̄ sicut cōsueuerat ad
domū eius nō veniret celerī gressu ad
domū supradicti fligiosi p̄uenit ac de-
inde ad scholas nec poterat inuenire. dis-
currebat vndiq̄ p̄ ciuitatē anxīa multū
er si posset alicubi inuenire filiū suū
⁊ disponere deo in fine q̄tuor d̄ez p̄di-
ctorū mulier illa trāsīuit p̄ vicū illū in
quo filius suus fuerat occisus ⁊ in la-
trinam p̄iectus. ⁊ ecce vox filij sui cā-
tantis dulcissime cātationē illā virgi-
nis quā sepius ab eo audierat inso-
luit in auribus eius. Quo audito cla-
moribus magnis p̄dicta mulier cla-
mare cepit ⁊ cōgregate sunt multe gē-
tes ⁊ cū eis iudex ciuitatis intrauerūt
q̄ domū illā in qua vox illa audiebat
⁊ finaliter inuentus est iuuenis i loco

p̄dicto ⁊ extractus nec vnq̄ cessabat
a cantu illo dulcissimo licz mortu⁹ fo-
ret. Indutusq̄ alijs vestimētis p̄ dños
q̄ ibidē venerāt notificatū ē ep̄o cluita-
tis. q̄ illico veniēs ad spectaculū prece-
psit q̄ ponere honorifice in q̄dā lecto
⁊ sic deductus est cū solenni p̄cessiōe
⁊ magno honore ad eccliam cathedra-
lem p̄dicte ciuitatis q̄ cū cōtinuabat cā-
ricum suū. p̄uenientib⁹ ḡ in vnū ad p̄-
dictam eccliam dicit ep̄s celebrāuit et
fecit solennē sermonē p̄ceptisq̄ om̄ib⁹
audientib⁹ q̄ deuotas funderēt orōes
vt p̄cibus biēvḡinis deus dignaretur
reuelare h̄ secretū. Finito vō sermone
placuit altissimo et sue beatissime matri
q̄ fuit detecta impijssimoz indeoz p̄-
ditio ⁊ crudelitas qz eadē hora surre-
xit paruul⁹ ille ⁊ stetit pedes in lecto i
quo iacebat ⁊ extraxit ab ore suo vnū
p̄ciosissimū lapidē. d̄xitq̄ om̄i poplō
leta ⁊ hilari facie q̄liter sibi acciderat:
sicut dictū est. ⁊ quō vgo brā ad eū ve-
nerat ⁊ posuerat dictū lapidē i ore ei⁹:
vt nō cessaret mortu⁹ ab ei⁹ laude ⁊ vt
ostenderet gl̄ia filij sui in salutē credē-
tium ⁊ p̄ditionē odientū ⁊ incredulo-
rum. Post h̄ aut vocauit ad se ep̄m ⁊
dedit sibi pacē filij ⁊ matri: et facta ex-
peditione ab oi poplō certificauit eos q̄
ascēdit ad celos i societate vḡinis glo-
riose ⁊ tradidit p̄dictū lapidē p̄ciosū
ep̄o vt poneret cū alijs reliquijs in al-
tari. Quo facto signaculo sancte cru-
cis se insigniuit ⁊ cooprās se lecto ant
mam tradidit saluatori qui honorifi-
ce sepultus fuit quodam in sepulchro
marmoreo qd̄ multo tpe p̄ciosos lapi-
des vt fertur emanauit quousq̄ qdaz
pestifera heresis ibidez orta fuit. Rex
vero p̄dicti regi cum cognouit tam
nephandū ⁊ horridū iudeoz crimen ⁊
p̄pter multa alia q̄ inuenit veridica in
quisitione q̄ p̄dicti iudei opabant i cō-
tumeliā ⁊ iuriā ibi xp̄i saluatoris nr̄i

et sue beatissime matris ex deliberato et maturo cōsilio assignata die pcepit q̄ occiderent oēs iudei q̄tq̄t possent in ueniri in p̄dicto regno suo. Et illi qui melius deliberauerūt fuerūt totaliter expoliati ab oibus bonis et signati ac expulsi a toto regno anglie. Et ab illo tpe nunq̄ amplius ibi habitauit nec habitat nec ausus est apparere aliquis iude⁹ q̄ statim occideret si p̄gnosceret.

Alia causa in cronice angloꝝ antiq̄s ut fert assignat. Cū em̄ regnū illō cōtinuis bellis fame ⁊ peste laboraret miratus rex vii ueniret tāta regni sui continua tribulatio suos dei ad se uocauit ⁊ rogauit deū duotissime oraret q̄tin⁹ sibi dignaret reuelare cāz tāti mali pato corrigere ⁊ emendare. Illi vō licet indignos reputantes finaliter tñ orauerūt ieiunijs ⁊ orōib⁹ se affligentes. De⁹ at misericors oñdit q̄ illa eueniebatur in p̄dicto regno p̄pter pctā crudelitima q̄ iudei p̄mittebāt. Cū rex h̄ audiret p̄silio habito deliberauit oēs iudeos facere xp̄ianos cogitās ex h̄ placare irā dei ⁊ factū est sic. h̄ nec p̄pter h̄ p̄dicta mala cessabāt h̄ sp̄ in amplius crescebāt. Consultū ē itēz fuit dei h̄c sponsum est sibi q̄ peiores erāt s̄b nomine xp̄iano q̄ primo. paucos em̄ tpe elapsō a sua ficta p̄uersione vsurpauerant modis ⁊ astucijs suis oia fere officia regni in calamo ⁊ vga intm̄ ut verū xp̄iani q̄ si captiui viderent eoz. Quare p̄dictus rex illūinatus a deo purgauit regnū suū a serpentib⁹ illis in hūc modū. Die em̄ assigna ut ois ppl̄s extret in campū p̄pe mare fixit duos papilionēs vñ in rīpa maris. reliquū vō in aliq̄lī distantia p̄ueniēt. In primo posuit thozath iudeoz. in scōo vō crucem xp̄i. Sedens ē rex p̄ tribunali in medio papilionū puocauit ad se om̄es p̄dictos p̄uersos ⁊ voce clara et hylarū vultu dixit eis. ego feci vos om̄es fieri

xp̄ianos ⁊ vos acceptastis voluntarie. Sz post p̄uersionē vīam mala multiplicant in regno meo ⁊ forte huius cā est q̄ inuiri ad xp̄ianitatē venistis. Est ē voluntatis mee liberos vos relinquere. Ecce in papillione illo p̄pe mare est thozath iudeoz. In altero vō est crux xp̄i. eligite p̄tē quā voluerit ⁊ ad illaz statim p̄perate. Gaussi sunt ē illi de libertate cōcessa oēs s̄l cū vxorib⁹ ⁊ filiis relicta cruce xp̄i ad thozath cucurrerunt. Et intrātes papillionē vñ post alterz iugulabant in secreto ex altera p̄te papillonis ⁊ p̄iciebant i marē sic purgati est p̄dictū regnū ⁊ p̄tinuo cessat plaga nec amplius iude⁹ ibi h̄it h̄ nec habitat vsq̄ in hodiernū diē v̄deant hyspani si filis plaga viger ⁊ cōtinuo inter eos crescat.

Quarta expulsio fuit facta ab hyspania.

Quarta expulsio iudeoz scā fuit in regno hyspanie. Bñ legimus i cronice hyspāie q̄ Gislebertus rex gottoꝝ regnauit in reḡ hyspanie. Er a sexingentesimaquinq̄gesima quarta. q̄ fuit āno dñi sexingentesimosedecimo. ⁊ regnauit annis. viij. et mētib⁹ sex. iste fuit bon⁹ xp̄ian⁹ et statim cepit regnare. Monuit iudeos q̄ erāt in regno suo q̄ veniret ad recipiendū fidē xp̄i ⁊ multi eoz cōuersi sunt ad fidem catholicā inuolūtariē tñ. Et istō fecit p̄dict⁹ rex mor⁹ ex v̄bo pauli ap̄lī ad Phili. i. siue p̄ occisiōe siue p̄ ueritate xp̄s annūciat ⁊ i h̄ gaudio h̄ ⁊ gaudebo ceteros vō iudeos ex regnū eiecit. Ecclesiam sc̄e leocadie toleti misit oge fabricauit ⁊ ibi sepult⁹ est. De romanis q̄ bis feliciter trīphauit hui⁹ tpe nephandus machomet ab hyspania fugatus in affricā transfretauit v̄tisa regnare cepit. Era septingentis q̄draginta q̄tuor ānis. ix. regnauit b̄ bñ n̄choauit h̄ pessime p̄sumauit h̄ pelagi.

om filiu fasille dicit cantabrie q post-
modum p sarracenos i astucijs rebel-
lauit ab vrb expulsi tolerana. Iste i-
roduxit iudeos in regno qd Sisobri-
tus elegerat qre dar in reprobu sensu
luxuriosissim e effect. Iste madauit
ecclesiastic q haberet mulieres tot qe
pnt sustentare. Iste pcepit eis q n obe-
direr romano potitici. Iste pcepit mu-
ros ciuitatu z locor destrui ne ppter ei
peccata insurgeret p eum Iste pnuat
oculis theofreduz ptem roderici. Iste
rodericus fauore romani senatus p vi-
tisam decreuit publice rebellare q ce-
pit eu z qd fecerat pti suo fecit ei z re-
gnum accepit vltima Itaq plen abho-
minatib cordube vita finit. Nec
ex croniciis hyspanie z ex archino fris
Johannis egidij zamoren. Ex qbus pa-
ter pspitas pmi regis expellens iu-
deos ab hyspania et infelicitas secudi
deducens eos ad eandem.

De iudeoru mirabiliu et sua
obstinata malicia vbi decem mi-
rabilia explicantur.

Decima considera-
tio est de iudeoz mirabilibus z
sua obstinata malicia. Quosus deus q
vult oes homines saluos fieri z in ag-
nitione vitatis venire peccat z crude-
litatibus iudeoz no obstantib sanua
salutis fidei catholice p multa mirabi-
lia oia agnam vt min sint excusa-
biles in extreo iudicio z de multz mi-
rabilib z pdigijs p diuersas orb pres-
entis ostensis. Postq p mundu fuerit
dispositi. xi. mirabilia i pnti consideratio-
ne explicantur.

De aqua disparere iudeoficte
ad baptismum accedente.

Primum mirabile accidit circa
annu dñi. cccc. xix. Imperanti
bus theodosio iunior z bono

rio z sedente in cathedra petri Innocen-
tio papa primo. Tunc cu inde qdes ad
baptismu questus causa venisset subi-
to baptismu aqua disparuit z itez atq
itez allata disparens dei virtute z iudei
pfidia demonstrauit. hec ex cronice im-
perator z summor pontificum.

De deceptioe iudeoz p dia-
bolu eis appetere in spe moysi.

Secundū mirabile accidit circa
annu dñi. cccclij. impante the-
odosio archadii filio q fuit. xlv
romanoz imperator z sedere in cathe-
dra petri Sixto papa tercio tunc in ter-
ra dyabolus apparuit iudeo in specie
moysi pmittes perducere eos p mare
sicco pede ad terrā pmissionis. Tunc
dyabolus pnuis ingrederet z videretur
ab exstibus in litore supyndas incedere
secuti sunt eu iudei qb ibito dyabolus
disposit mltis iudei submersi sunt z de
his q eu aserit aliq fuerit ad fide puerit.

De sanguine imaginis cristi
cruentantis iudeu telo euz tras-
figentem.

Terciu mirabile accidit circa an-
nu dñi quingentesimo octuag-
simoseptimu impante iustinia-
no qui fuit romanoz impator. z se-
dente i cathedra petri Delagio papa
primo. Tunc em iude qda imaginē sal-
uatoris furti ad domu suā delatā telo
transfixit. z cu se sanguine ei cruentatū vi-
deret abscondit eadē. h xpiani qretes p
vestigia sanguinis inuenerunt z iudeu
lapidibus obruerunt.

De puero iudo q coicauit cu
christianis ppter qd a pre i for-
nacē ardētē missus ille exiuit.

Quartum mirabile accidit circa
annu dñi. cccc. lxxvij. suprad-
cto iperate iperatore et sedente
in cathedra petri Virgilio papa pmo
y ij

Tunc oriente puer qdam inde a coe-
nis suis christianis dñc⁹ ad ecclesias
ut cōicaret. cōscant. Qd factū euz ei⁹
p^r pgnosceret. p^r h in ardentē foia-
cem eū ptecit de quo illesus extraet⁹.
Dixit mulier illa in ecclesia depicta q
puerum tenet pallio suo flāmas ignis
ventilabat.

De sanguine et aqua que exi-
erunt de latere ymaginis cristi
quod lācea iudei aperuerunt et
quomodo suppositus vas fuit
impletum.

Quintuz mirabile accidit circa
annū dñi septuagesimū octauū
imperante constātinō qnto qui
fuit. lxx. romanorū impator. et sedente
i cathedra petri paulo papa pmo Tūc
em in syria ciuitate herito qdam xpia-
nus s⁹ annua pensione hospiciū ha-
bens ymaginē domi crucifixi p lectu-
li faciem parieti affixerat et ibi orōnes
suas cōtinuo faciebat. Post annū vō
alsam domum locauit et ymaginem
ibidē ex obliuione reliquit. qdam aut
indens pdictā domū pduxit et die qua-
dam vñū de suis ptribulib⁹ ad cōuiui-
um inuitauit. Inter epulas at ille q in-
status fuerat casu circūspiciēs yma-
ginem infixam parieti intuef. et i illuz
q se inuitauit ira fremēs cur ymaginē
ihu nazarenū tenere audebat cōminat
Ille at cū pdictā ymaginē adhuc non
vidisset sacramētis qbus poterat affir-
mabat q illā de q dicebat ymaginē pe-
nitus ignorabat. Tūc ille placatū se si-
mulans valescit et ad principem sue
gentis abiēs iudeū illū de eo qd vide-
rat accusauit. Iudei q pgregati ad do-
mū eius cōueniunt et visa ymagine il-
lum ptimelijs diris affixerūt. et extra
synagogā seminuū eiēciūt. ymagines
vō pedibus cōculcantes cuncta in ea
dñice passiōis obprobria renouarunt.

Cū vō latus lācea pforassēt p^rtin⁹ san-
guis et aq vbertim exiuit et suppositus
vas impleuit. Stupefacti iudei sāgu-
nem illū ad synagogas detulerūt et oēs
infirmi ex ipso inuncti p^rinus curabā-
tur. Tūc iudei epō terre oia p ordinez
narrauerūt et baptisimū et fidē xpī vna-
nimiter susceperūt. Epō aut sanguinē
illū in ampullis cristallinis et vitreis
pseruauit. xpianū etiā illū accersit et
quis tam pulcrā ymaginē pposuisset
inq⁹ fuit. Et ille dixit nicodem⁹ illā cō-
posuit q misit gamalieli. gamaliel za-
cheo. zacheus iacobo. iacobus symo-
ni derelict. Sicq in birlm vsq ad ex-
cidū vrbis fuit et inde a fidelibus i re-
gnum agrippe delata et ad patriā meā
delata. et a parētibus meis ad me here-
ditario lure deducit. Tūc oēs iudei sy-
nagogas in ecclias psecrarūt. Et extūc
hāmos inoleuit ut ecclesia cōsecraret qā
aū tñ altaria psecrabant. Post illō ml-
raculū ordinauit ecclesia. qnto ydus no-
uembis memoriā fieri dñice passiōis
Dñi et rome psecrata est ecclesia i hono-
re saluatoris vbi ampulla cū illo san-
guine reseruata et solēne festū tūc agit.

De iudeo q signatus signa-
culo crucis a demonibus fuit
liberatus.

Sextum mirabile refert Greg.
in tercio libro dyalogorū vbi di-
xit q Andreas fundane ciuita-
tis epō dū qndaz sanctimonialē femi-
nā secū habitare pmitteret antiqu⁹ ho-
stis cepit speciē illi⁹ oculis mētis eius
iprimere ut nephāda cogitaret. Qua-
dam vō die iude⁹ qdam romā veniēs
cū tam diem declinare cerneret et vbi
manere possz minime reperisset i quo-
dam templo apollinis ad manendū
se contulit q ipm loci illius sacrilegus
ptimescens quis fidem crucis mīne-
beret signo tū crucē munire se curauit

Nocte autē media enigilans vidit ma-
lignorum spirituum turbā q̄si in obsequiū
cuiusdā prātis p̄ire. eūq̄ q̄ ceteris pre-
tererat i eorū medito p̄sedere q̄ cepit sin-
guloꝝ spirituum sibi obsequentiū cau-
sas actusq̄ discutere vt q̄d vnusq̄sq̄ et
q̄tū egisset neq̄cie ingeniret. modū at
huius discussionis Gregori⁹ cā breui
tatis prāsit Sz ex sili in q̄dā exemplo
q̄d legit in vitisparz immolescere pōt.
Nā dū q̄dā in tēplo ydoloꝝ intrassz vi-
dit sathanā sedentē z oēm eius militi-
am ei assistentē. Et veniens vn⁹ d̄ ma-
lignis spiritib⁹ adorauit eum. Cui ille
vñ ventis. z ille in tali puincia fui z ibi
bella pluma suscitauit z pturbationes
multas feci z sanguinē copiosuz effu-
di z veni nunciare tibi Et sathā ait. q̄n-
to tpe h̄ fecisti. Et ille in. xxx. dieb⁹ q̄si.
Et sathan q̄re tanto tpe h̄ fecisti Et ait
assistenti⁹ sibi. Ite z flagellis eū cedi-
te z durius eū verberate. Et sc̄us ve-
niens adorauit dicēs In mari dñe erā
z p̄mōtiones maris excitauit z nauis
multas demersi hoies q̄ p̄les occidi.
Et ait. quāto tpe h̄ fecisti. Et ille i. xxx.
dieb⁹. Iussit eū sili flagellari dī. in taz
modicū tāto tpe laborasti. Et terci⁹ ve-
niens ait. In quadā ciuitate fui z rixas
in q̄busdā nuptijs excitauit z multā sā-
guinis effusioneꝝ feci z sponsum ip̄m
occidi z veni nunciare tibi. Cui dixit.
quāto tpe h̄ fecisti. z ille in. xx. diebus.
Et ille ait. Nōne plura in tātis diebus
es opatus. z iussit eū a circūstantibus
verberari. Et ali⁹ veniēs ait. In hēmo
mansi. z p. xl. annos circa quendā mo-
nachū laborauit. Et vix tandem ip̄m in
lapsum carnis p̄cipitauit. Qd sathan
audiēs de solio surrexit: z deosculans
eū coronā de capite suo abstulit z capi-
ti eius imposuit. ac ip̄m secū cōfedere
fecit dicēs magnā rem foriter egisti z
plus oibus laborasti. Hic q̄ sili pōt
esse modus discussionis quē gregorius

preremittit. Cū ergo singuli spirit⁹ ex-
ponerent quid egissent vnus in medio
psiluit z in quantū carnis tentationē
de illa sanctimōiali semia In dree ep̄i
scopi animū commouisset aperuit ad
dens q̄ heri hora vesp̄tina vsq̄ ad hoc
eius aim traxerit vt in terga ei⁹ blandi-
ens alapā daret. Tūc malign⁹ spiritus
eum hortatus ē vt p̄ficeret qd cepisset
vt illius ruine inter ceteros singularē
palinā teneret Precepitq̄ vt quereēt
q̄nam eēt ille q̄ iacere in tēplo eo dem
psumpsisset cū ille vehemēt⁹ palpitā-
ret. z missi spūs eū crucis misterio sig-
natum viderūt territi exclamaerūt. ve-
ve vas vacuū h̄ signatū Ad hanc vocē
malignoꝝ spirituum turba disparuit. in-
deus at ad ep̄m concuratus venit et ei
omnia p̄ ordinē enarravit qd ille audi-
ens vehementer ingemuit z oēm mu-
liorem a domo sua z vicinitate sua re-
mouit z iudeū baptisauit.

De sanguine gutturis ymagi-
nis xp̄i q̄ asps⁹ fuit iude⁹

Scriptū mirabile sicut legit in
floribus sc̄oꝝ accidit apud cō-
stantinopolim vbi iudeus qui
dam ecclesiam sancte Sophie ingres-
sus quandā ymaginē xp̄i ibi p̄perit:
qui se ibi solū p̄siderās euaginato gla-
dio appropriās ymaginē xp̄i p̄dictam
in gutture p̄cussit statiq̄ inde sanguis
exiuit z iudei caput z faciem aspersit.
Qui territus ymaginē accepit z ip̄am
in puteū p̄cipitās statim affugit. Quis
dam at xp̄ianus ei obuiant dixitq̄ ei
Dñ venis iudee aliquē hoiem occidi-
sti. Et ille falsum est. Cui rursum xp̄ia-
nus ille dixit vere homicidū p̄petra-
sti. z ideo sanguine aspersus es. Et iu-
deus vere deus xp̄ianoꝝ magn⁹ est et
fides eius firma p̄ omnia comprobatur
nequaq̄ enim percussit hoiem h̄ christi
ymaginē z continuo sanguis de eius
gutturē emanauit. Duxit autem iude

¶ iij

his hominem illū ad puteū ⁊ inde san-
ctam ymaginem extraxerūt. plaga at
ut fert in gurgite xpi adhuc cernit ho-
die. Et inde p̄tinuo fidelis efficit.

Octauū mirabile i libro i me-
dio rupis solide a iudeo inuen-
to in ciuitate Calatanensi

Octauū mirabile accidit in reg-
no castelle ciuitate tolleri circa
annū dñi. M. cc. xliij. impante
Friderico scdo q̄ fuit nonagesimus se-
cundus impator. ⁊ sedente in cathedra
petri honorio papa ⁊ regnante in pre-
dicto regno rege vernādo. Tūc inde
q̄dam p̄minuendo vnā rupē p̄ vinea
ampliāda In medio lapidis inenit cō-
cauitatem vnā nullā penit⁹ dīmensio-
nem habentē neq; cissurā. ⁊ in p̄canita-
te illa reperit vnū libꝝ q̄si folia lignea
habentē q̄ liber trib⁹ linguis scrip⁹ est
videlicet hebraice grece et latine. tantū
de lra hēbat q̄tum vnū psalteriū. ⁊ lo-
quebat de triplici mūdo. Ab adā vsq;
ad anti xpm p̄prietates hoīm cuiusq;
exp̄tinendo p̄ncipium s̄o tercij mūdi
posuit in xpo sic. In tercio mūdo fili⁹
dei nascet ex virgine maria ⁊ p̄ salute
hoīm patiet q̄ legēs iudeus statim cū
rota domo sua baptisat⁹ est. Erat etia
in libro scriptū q̄ tpe vernandi regl ca-
stelle debebat liber inuentri. Sisse iue-
nies in Constantini sexte hec i cronica
martiniana.

**De iudea precipitata in ciui-
tate Sogobenēsi ⁊ per virginē
liberata.**

In vnū mirabile accidit in p̄dicto
regno ciuitate Segobien. Cuz
em̄ cūsdā mulieris iudee impo-
neretur crimen adulterij false. tradita
fuit marito ut de ea facere quod vellet
Qui cum eam duceret ad supercilij
cuiusdam excelsę rupis cūstrari cōiun-
cte. ut ex loco illo illaz precipitaret cō-

currentibus ad spectaculū pluribus
gentib⁹. predicta iudea que immunis
erat a crimine ⁊ deuota v̄gini gloriose
licet occulta. In articulo illo grandis
cum deuotione beate virginis se p̄men-
dauit. ut sicut immunis erat liberaret
p̄ponens in corde suo si eam liberaret
fidem xpi recipere sibi toto tpe vite
sue in sua ecclesia seruire. Et ecce mox
ut p̄cipitata fuit apparuit sibi v̄go be-
ata eam suis in manibus recipiēs ⁊ il-
lesam in p̄fundo vallis ponēs. Cūq;
plurime gētes ad locū currerūt inue-
nerunt eā illesam gaudentē ⁊ laudan-
tem deū ⁊ grās referentē virginis glori-
ose publice affirmās manib⁹ eius fore
liberata. deducta est ergo mulier illa iu-
dea ad petitionē eiusdem ad maiorez
ecclesiā p̄dcē ciuitatis q̄ sancta maria
maior intulata ⁊ ibi sacꝝ baptisma re-
cepit ⁊ vocata in vulgari nostro maris
altos maria p̄pter virginē mariā q̄ eā
liberauit ⁊ saltos p̄pter saltū piculosū
quem fecit. vixit at in ecclesia multo tpe
i timore dñi seruendo laudabiliter re-
splenduit spū p̄pheticē ⁊ feliciter cursū
suū cōsummauit. predicti miraculi ad
huc in p̄dicta ecclesia extat memoria in
picturis sicut ego vidi.

**De signaculis crucis in ve-
stimentis iudeorū impressis.**

Ecimū mirabile accidit i su-
pradicto regno castelle. annos
a creatione mundi quinq; M.
lv. fm̄ computationē hebreorū qui q̄-
dem annus cōcurrit cū anno dñi. M.
cc. xcv. In quo anno mortuus fuit rex
saucius filius regl Alphonfi ⁊ regnavit
rex vernandus eius filius. Vñ narrat
magister Alphonfus conuersus i libro
de bellis dei capitulo. xxvij. q̄ tempo-
re supradicto surrexerunt duo iudei q̄
prophete dicebant. quoz vnus erat in
ciuitate Albulen. ⁊ alius in villa dñ ay-

lonqui quidem duo tā maglia loque-
bantur. z qñs futura prenoſticabant:
z occulta reuelabant. z fm morē eorū
honeste viuebāt q ab omnibus iudeis
istius regionis reputabant sancti pro-
phete. Exierunt eorū fama in regnis cir-
cumuicinis z dederūt securitatē omni-
bus iudeis z assignauerunt eis termi-
num sue redemptionis. Pro die afflig-
nato qdē fuit vltima dies quarti men-
sis supradicti anni qui apud eos dicitur
chamili. In q̄ predixerūt q iudei debe-
bant hīe a deo signū sue redemptionis
miraculose factū. s. q illa die audirent
omnes vocē magnā comū. quā vocem
ip̄i attendebant semper q debebāt audi-
re quō veniret messias et hīent exire a
captiuitate z ppter hanc magnā famā
cecidit magnus timor sup iudeos. qd
maior ps eorū credebāt h sine dubita-
tione. Et ideo sanctificauerūt se z ppa-
rauerunt se. fecerūtq pñias in ieiunijs
multis cū satisfactionibus z elemosy-
nis. quasi ad deū reuersi orantes vt si-
bi predictū signū sue salutis ostēderet
qñ venit ann⁹ ille mēsis z dies assigna-
ta valde mane surrexerūt veniētes ad
synagogas suas adorandū deū induti
syndonibus albis lineis seu sericē pro-
ut est moris apud eos fieri in die expi-
atorio. s. in die decima mensis septimi
Et tunc altissimo deo coopante q nul-
lum ip̄s sine bonitatis sue testimonio
reliq̄t in suis domibus supradictz ap-
paruerunt signa crucis in omib⁹ z vbi-
cunq̄ erāt etiā in illis syndonib⁹ q ser-
uabantur in eorū apotecis. Quo signo
viso multi eorū fuerūt turbati quorū
qdam dicebāt q hoc fuerat factū dya-
bolica arte z nimis cū pdecessores eo-
rum de xpo maxima miracula faciēte
dicebant in beelzebub eijcit demonia
Math. ix. Alij vō dubitabāt nō audi-
entes loq̄ nec aliqd iudicare. Alij vō
crediderūt h signū fuisse veri xpi cru-

cifixi z disposuerūt se ad fidē cū baptis-
mo recipiendā. Isti fuerūt pauci: iuxta
illud Hier. iij. ca. Assumā vos vnum
de ciuitate z duos de pgregatōe. Sat-
nator etiā de via q ducit ad paradysū di-
cit z pauci inueniūt eā. Math. vij. ca.
Que omnia large tradunt a supradictō
m̄gio Alfonso li. z ca. qbus s. Qui ex
p̄dictis se asserit multa vidisse. z ideo te-
stimoniū phibet. Vñ in fine illi⁹ capī.
narrat q cū ip̄e eēt medicus. Aliq̄ pre-
dictorū petebāt cōsiliū medicie vt pos-
sent curari a p̄dictis cogitatōib⁹ q cre-
debant penes eorū q eis acciderat ex
aliq̄ infirmitate z debilitate cēbri. Dicit
etiā q multo tpe ip̄e fuit i dubio q ad
istud signū h illuminante dō credidit
istud signū fuisse vex z manifestū mi-
raculū z puersus ē ad fidē xpi. Et ideo
sup h in testimoniū vitat⁹ inocat sup
se testes celū z terrā q ip̄e vidit oia pre-
dicta eodē anno q acciderāt. De eodem
etiā siḡ facit memoriā m̄gr Johs con-
uersus in li. suo de pcordia legū ti. iij.
ca. iij. dicit em̄ ibi q p̄dictum miracu-
lum accidit i supradicto regē p. xl. ānos
qñ ip̄s suū z q̄rebat a iudeis q remāse-
rāt quō cū tāto siḡ posant remanē i iu-
daismo. Et dicit q rñdēt sibi qd rabinū
iudeorū illi⁹ tps publice p̄dicabāt illd
illusiōe diaboli eē sc̄m ad iudeorū dce-
ptionē. z q oio vt p̄i lege moſayca for-
tes pmanerēt. Et dicit vlteri⁹ q qdā nū-
ci⁹ pape suo tpe vēit ad pres istas. q cū
h p̄gūisset p cū fec̄ p notariū publicū
scribi reueritari sc̄ā diligētī inq̄sitōne
fcepit ei mltos testes iudeos d vltu li-
cite vt decuit adiuratos q p certissimo
h asserēbāt z dicit q oēs alij iudei illius
tps p̄fitebant rei h vitat⁹. Seq̄t z de
h facio oib⁹ fidē certā. z iuro p nomen
dei h oia p̄dicti miraculi eē vā. De p̄-
dicto etiā miraculo dñs paul⁹ burgeñ
eps in suo dyalogo dicit supra ca. iij.
post multa q supradicta sunt dicit. Ego
y iij

aut licet nondū essem tpe istī signi na-
tus q̄ qdē termin⁹ p̄cessit natiuitatem
meā p. lx. ānos fere. Testifico tū corā
deo h̄ p̄dictū signū inō p̄dicto p̄tigisse
sepe et sepius audiri ab antiquioribus
iudeis nullo p̄dicente in ipso sc̄to nisi
solū in causa ei⁹. q̄ qdam eoz attribu-
ebant magice arti. qdā vō cām relin-
quebant sibi dubio. Ego at̄ q̄ mirabar.
quō dñi illi⁹ tpls p̄sertim eccl̄ie p̄lati
de hoc nō fecerūt mentionē in suis hi-
storijs de q̄ tū rationabiliter debuisset
festū impetruū celebrari ad honores
sc̄te crucis. S̄ reuera hāc admiratio-
nem tollit a me excessu⁹ iudeoz stat⁹
in illis t̄pibus. tū em̄ locū hēbant euz
regibus et p̄ncipibus terre tā eccl̄ia
sticis q̄ secularib⁹ q̄ hoc potuerūt ca-
nullationib⁹ suis impedire. h̄ ille. P̄t̄
ḡ testimonio p̄dictoz triū solenniū te-
stium p̄dictū miraculū fore vey cū in
ore duoz vel triū testiuū stet oē vey te-
ste scriptū. Non est dubium q̄n plura
alia miracula in alijs p̄tib⁹ orbis iudeis
acciderint p̄pter q̄ merito in cognitio-
nem catholice fidei debuissent venire
Ipi tū maḡ indurant in obstinata ma-
licia. Sicut em̄ ferrū p̄ frequentē mal-
leationē indurat sic et ppl̄s iudeoz p̄
frequentia miracula eis ostēsa. Vñ de
eis scriptū est Job. xij. Cor eius indu-
rabitur q̄si lapis et stringet q̄si mallea
toris incus. Sine ḡ videāt miracula si-
ne sentiant castigationes et flagella nō
p̄pterea p̄uertunt s̄ in sua malicia ob-
stinant. Hicre. v. attriuiisti eos et renue-
runt accipe disciplinā. Nec mir⁹ q̄ vt
d̄ Ecclesiastes. vij. Nemo p̄t corrige-
re quē ille despererit et sic p̄t̄ tota de-
cimā cōsideratio q̄ erat de iudeoz mi-
rabilib⁹ et de sua obstinata malicia.
Quō corpus xpi emptū fuit a
q̄daz iudeo medico et postea vi-
sis miraculis redditū srib⁹ p̄di-

catorib⁹ et iude⁹ trucidat⁹ pro
pter p̄petrata facinora et cetera

C Ad cū mirabile accidit i ciui-
tate segebiēni āno dñi. M. cccc.
lv. regnante dño Iobē in tene-
ra etate sub tutrice m̄re sua dña karthe-
rina castelle regina. Tūc iude⁹ qdā me-
dicus emit sacratissimū corpus xpi a
quodā cupido sacrista eccl̄ie sancti sa-
cundi eiusdē ciuitatis. Iude⁹ ergo ille
sacramentū illd accipiens et suis immū-
dis manib⁹ p̄tractans ad synagogā cū
alijs suis complicib⁹ p̄dixerūt et in bu-
lientem aquā sepe p̄icientes in alu-
eleuabat aū oculos eoz. Qui miracu-
lum manifestū p̄gnoscentes et timētes
dāmnū qd eis euenire posset si hoc ad
antres xp̄ianoz p̄ueniret. Aliq̄ eoz cō-
silio habito corp⁹ dñicū accipientes et
pāno serico inuoluentes deduxerunt
ipm ad monasteriū sc̄te crucis ordinis
p̄dicatoz eiusdē ciuitatis et cū magno
secreto et securitate tradiderunt piloz
puent⁹ eiusdē narrātes sibi miraculū
sicut accidit. Recedentib⁹ ḡ iudeis p̄-
or ille puocatis fratrib⁹ honorifice ad
altare maius sue eccl̄ie p̄dictū sacramē-
tum deduxit. et habito cōsilio qd d̄ ista
hostia consecrata facerent. Post mul-
ta vocatus est vnus infantulus eius-
dem habitus innocentissimus qui dī-
cebatur spinarcio et traditū est sibi cor-
pus dominicū qui deuote recipiens
post diem terciū defunctus est. P̄-
or autem predictus stimulatus consci-
entia tūc ne tantū miraculū occulta-
retur. tūc etiam ne tūc crimen in deo-
rum maneret impunitum. Ep̄o predi-
cre ciuitatis qui dicebatur dñs Iohā-
nes de oterdesillas fūelauit viro vtiq̄
strenuo ac celatore fidei catholice et
quia prout in eadem ciuitate erat su-
pradicta regina reuelatum est p̄ eosdē
eidem. Facta ergo diligenti inq̄sitiōe

In casu p̄dicto inuenti sūt aliqui iudei
q̄ fuerūt in em̄p̄tōe p̄dicti sacramētū
ter q̄s fuit vn̄q̄ dicebat. Don mayr q̄
fuerat medicus regis heinrici patris
supradicti regis Johis. h̄c tormēt ex
positus nō solū supradicta cū alijs cō
cessit s̄z declarauit quō ip̄e occiderat
regē heinricū. p̄pter que ip̄e z alij fue
rūt p̄ ciuitatē arrastrati z finalit̄ mēbra
tim diuisi. Synagoga v̄o vbi accidit
facta fuit ecclesia z vocata corp⁹ xp̄i vbi
om̄i anno tota ciuitas in memoriam su
pradicti miraculi in die corpis xp̄i cuz
solēnt p̄cessionē p̄uenit z sit ibi sermo
ad pplm̄. Et q̄ p̄dict⁹ ep̄s nimis solli
citabat hāc causā vt ampli⁹ inq̄rit cogi
tās q̄ maiora mala eēnt occulta int̄ iu
deos timētes in dei detegi corruerūt
pecunia dapiferū p̄dicti ep̄i vt euene
no interficeret. Dapifer ḡ accepta pec
unia die q̄dā cū t̄ps esset p̄adendi et
coquinariū falsamentū faceret p̄ dño i
gressus est coquina z eiciens coquinari
um a coquina z mittens eū scelerit̄ p̄ re
aliq̄. ip̄e s̄bito p̄iecit venenū i vase vbi
falsamentū pabat z recessit ad mensam
dñi p̄pandā. Cumq̄ coquinari⁹ rediret z
veller p̄ficere p̄dictū falsamentū casu re
uolūēs illud in vase aliq̄ gutte salien
tes z vna de manib⁹ ei⁹ ceciderūt: z s̄bi
to vbi ceciderūt facie sūt pustule q̄daz
inflate dolorosissime z venenose. Mi
ratus aut̄ venit ad ep̄m clamās q̄ nul
lus comederet aliqd̄ de his q̄ pate erāt
in coquina: q̄z credebatur q̄ oia. erāt vene
nata. Fit ḡ statim diligēs inq̄sitio z s̄c
spicatu est sup̄ dapifero illo q̄z talit̄ co
quinariū eiecerat a coquina. Et exposi
to: mētis cōfessus ē z nō negauit qua
re curie seculari traditus in q̄ntor par
tes fuit diuīsus z multi iudei mortui.
ac alijs p̄dicta ciuitate fugerunt. Nec
sepe a plurib⁹ audiri sed specialit̄ mihi
narravit reuerēdus magister martin⁹
cordubesi. ordinis sc̄i aug⁹. q̄ asseruit

q̄ sic narrauerat sibi realiter accidisse
frat̄ Johes de canaleyas ordinis p̄di
catoz q̄ p̄is fuit cū iudei portauerunt
corpus dñi cū p̄dicto p̄iori z cum p̄
dicta oia acciderunt.

De iudeoz obligatione ex
iure canonico z ciuili ac ordia
tione regia que octo articulis
explicatur.

Condecima cōside
ratio est de iudeoz obligatione
Non enī videtur rationabile q̄ gēs vi
uens sine lege dei q̄lis est iudaica vt fu
it offensū. s̄. libro. j. cōsideratōe. iij. ar
ticulo. vij. p̄dicto. vij. q̄ in p̄p̄o xp̄iano
q̄ lege fruit p̄mittat̄ viuere m̄ne alicui⁹
legis freno. Et ḡ explicare possim cō
ceptū meū in p̄nti cōsideratōe octo oc
currūt articuli declarādī. Prim⁹ ē q̄re
iudei p̄mittūt viuere int̄ xp̄ianos. Se
cūnd⁹ q̄ sūt illa q̄ p̄mittunt iudeis de iu
re. Terci⁹ q̄ sūt illa q̄ nō p̄mittūt iudeis
de iure. Quart⁹ in q̄b⁹ xp̄iani nō eb̄t
cū iudeis cōuersari. Quint⁹ q̄ sūt il
la ad q̄ iudei cōpellunt de iure. Sext⁹
de pena iudeoz blasphemantiū nomē
xp̄i v̄l attēptatiū sbuertere baptizatos.
Septim⁹ ad que astringunt iudei ex
regia ordinatione. Octau⁹ qualis ē
status iudeoz in regno castelle.

Iudei p̄mittūtur viuere inter
christianos.

Primus articulus est scire qua
re iudei p̄mittunt viuere int̄ cr̄
stianos cū sint eoz inimici z tā
crudeliter se habeant circa ipsos. vt su
pra ostensū est cōsideratōe. vij. Po
tius enī videt̄ q̄ deberēt omnes occi
di z expelli de mūdo. Dico ergo q̄ iu
dei p̄mittunt viuere inter christianos
z nō occidunt p̄pter quinq̄. Prim⁹
est p̄pter impletiōez legis charitatis

22. Math. v. Diligite inimicos vestros
benefacite his qui oderunt vos q̄ lex
non videt impleri si occiderent. Se-
cunda est ppter fidei catholice confir-
mationē. qz capſarijz librarij nostri sūt
z firmitus est testimoniū ab aduersario
datū. Si em̄ pagan⁹ nō credit b̄ esse ve-
rū Ecce virgo cōcipiet z pariet filiū 22.
mittit ad iudeū vt ab eo querat an ita
sit scriptū. Terciuū est ppter diuine ius-
ticie manifestationem: vt appareat ex
eoruz pena q̄ rei sunt dñice passionis.
Sicut imprecari sunt cū dixerūt: san-
guis eius sup nos z sup filios nostros
qz multis tpibus transactis curculis
culpa obliuione deleta z a nullo mor-
taliū sciret. Sicqz z ifamie obprobriū
z maloz euitaret piculū sicut z de in-
tis conti. it gentibus quoz gesta tpm̄
fūt verustate deleta hui⁹ etiā rei signuz
precessit in chayn. In quo ppter hoc q̄
fratrē occidit posuit dñs in eo signum
sez tremorē capitis vt nō occideret sed
ignoscere ei. Vñ deuter. xxviii. Da-
bit tibi dñs cor pauidum z deficientes
oculos z aiam merore consumptam.
Sic ergo iudei de morte xpi ihesu illa
ta phibent mūdo testimoniū. p hoc q̄
in captiuitatē eos detulit sempiternaz
sicut xpus in euangelio prestat Job.
iij. c. Qui credit in filium dei habet vi-
tam sempiternaz. q̄ aut̄ incredulus est
filio nō habebit vitā sez gratie. s̄ ira dei
manet sup eū sez captiuitatis ppetue.
Quartū est ppter memoriā dñice pas-
sionis sic scriptū est Eccli. xxviii. B̄ia
fidei iustoris tui ne obliuiscaris. Sic er-
go cū videmus iudeos facilliter trahi-
mur in memoriā passionis christi in-
uentes eos quoz patres xpm̄ occide-
runt. Ne ergo tantū bñficiū obliuioni
tradamus pmittunt iudei viuere in-
ter nos. Quintū est ppter cōplendam
pmissionē. qz ad p̄dicationem helye z
enoch cōueniunt in fine mūdi sicut pre-

dict̄ esaias in. c. iij. Si fuerit ppl⁹ isrl̄
quasi arena maris reliquie cōuertent.
Videbit em̄ de q̄sda de semine iudeo-
rū in se credituros atqz saluādos. z itō
ppter eos noluit dispdere oīno eorum
stirpem sicut dixit esaias. Quō si iue-
niat granū in botro z dicat ne dissipet
illud qm̄ bñdictio est: sic faciam ppter
seruos meos vt nō dissipā totū.

Sequitur de cōseruatione.

Ecūdu articulo ē videre q̄ sūt
illa in q̄b iudei debēt cōseruari
ne damnuz pariant a xpianis.
Dico q̄ q. vii. sūt illa que iudeis ex iu-
re canonico z ciuili pmittunt. Primū
pmittit eis q̄ teneant ritus suos citra
cōtēptū xpiane legis amissuri sine du-
bio pmissa nisi ab illicitis cessauerit sicut
patz. C. de iudeis. l. iudeos. Idē patz
ex. e. c. iudei. z. c. cōsultuit. z di. xlv. q̄ sin-
cera in fine. Secundū est q̄ in synago-
gis eoz nemo hospites sic patz. e. ti. l. sy-
nagoga. Terciuū est q̄ iudei habēt licē-
tiā fulciendi veteres synagogas. viz. e.
ti. l. fin. Sic tñ pmittunt iudei antiq̄s
synagogas reficere: dum tñ nō amplio-
res vel p̄ciosiores solito faciāt sic patz
ex. c. e. iudei. ij. c. cōsultuit. Quartū ē q̄
iudeus nō debet iniuriā pari a xpianis
nec eoz synagoge vel habitatiōes sine
rōne ledi debēt aut cōcremari vt patz. C.
ti. de iudeis. l. nullis. Itē iudei obediē-
tes nō sūt a xpianis molestadi. xxiij. q.
vii. dispar. Quintū q̄ die sabbati nul-
lus iude⁹ debeat pueniri nec xpian⁹ ē a
iudeis debēt cōueniri s̄ nec in alijs fe-
stinitatibus suis debent turbari nec se-
pulcra eoz obtentu forte pecunie effo-
di viz. ti. e. l. die sabbati. z ex. e. ti. c. sicut
iudei. S. j. z. ij. Sextū pmittit iudeis ve-
dere s̄a sicut xpianis viz. eo. ti. l. nemo
Septimū est q̄ non compellant veni-
re ad fidem catholicam. qz si sincera i-
tentione extraneos a xpiana religione

Consideratio vndecima CLXXIII

ad fidem cupiūt rectā adducere blandimentis debent nō asperitibus studere ne quoz mentes a plano reddita ratio puocare poterat pellat. pcul ad uersitas. patēt hec dist. xlv. qui sincera z. c. de iudeis.

De tredecim que iudeis non permittuntur vti.

Tercius articulus est que sunt illa que iudeis nō pmittunt dīco q. xiiij. Primū est q non insoleant nec quēq pēpites in xpianaz renerentiā vltiōis admittant. sicut. p. 3. de iudeis. l. nlls. Scdm est q nō diffiniunt eoz iudicia p suos seniores. s. p iudices publicos xpianoz. pūt tū arbitros eligere etiā iudeos cuiusmā ordinarius exequit. sicut p. 3. c. ti. l. i. iudei Tercius est q nō pmittit iudeis accusatio nec testificatio cōtra xpianos cum in accusatōne equalitas fidei z cōuersationis inter accusantē z accusatū sp sit cōsideranda vti hīs q accusat vī par. vel supior inueniat. ij. q. vij. nō potest. z. c. sequenti. Quartū q debet rescindi qd cūq p iūtegiū quod extimat eos ab exactionibus publicis vti. e. ti. l. iussio. Quintū est q nō pmittunt novas synagogas fabricare. z q synagogam nonā extruxerit puniū pena. l. librayz synagoga applicat ecclie catho licet vti. e. ti. l. fi. p. 3. etiā e. i. iudei. z. c. cōsuluit. z ponit lex regni q applicat ecclie maiori illi loci vbi edificata est. Sextū est q in diebus lamētationis z dñice passiōis nō debēt ornati in publico pdire. e. i. eo. nō nullas. Septimū ē q in die pasceus nō habēt hostia vel fenestras apas. e. i. eo. q. sup hīs. Octauū est ne xpianū mancipiū possideant vel circūcādāt. nec pōt qcūq titulo. s. emptōis seu donatōis vel hereditatis seruū xpianū consequi. Et iude q mācipiū xpianū habuerit z eū circūcide-

rit capite puniat z seruus libertati donat. Hec patēt. c. de iudeis. l. ne xpianū. z distin. liij. mancipia. z dat ibi cāscz ne xpiana religio iudeis subiecta polluat. de cōse. dist. liij. plerūq. s. nū quid aliq modo licitū est xpianos vt seruiāt iudeis. Rūdet hosti. q. cū phibitū sit vt nullū mancipiū seruiat iudeis: multomin⁹ liberi xpiani eis seruire debēt. Non em debēt esse assidue intra domū iudei nec tanqz famla aut nutritrix aut obsterit. Nlls ipsi xpiani si ab eis discedere noluerint debēt excōmunicari. e. i. eo. iudei. z. c. ad hoc. z. c. si iudeos. Si aut iudei nolūt eos dimittere phibet fidelibus cōmerciū cū eis vt in dicto. ca. z si iudeos. in fi. s. e. domū possunt eis seruitia fieri. Vñ possunt habere colonos xpianos. e. i. eod. multoz. Nonū est q nō pmittunt sapias vel alio furoris genere attemptare aliquē qui eoz fugerit sectā als contra faciens cōcremādus est cū oibus suis picipibus. vti eo. ti. l. z. Decimū est q nō pmittunt circūcidere xpianos z ptrafaciēres pscptōe bonoz z ppetuo exilio dānant. vti eo. ti. l. i. iudei. Vnde cūm ē q nō pmittūt inf xpianos hē officia publica: ne occasione habeāt se nēdi. di. liij. nlls. z. xvij. q. liij. cōstituit z sacrilegiū cōmittit q eos talia officia publice agē pmittit ibidē q si iude⁹ talia officia recepit debet ei denegari xpianoz cōio donec qd accipit rōne officij. fm puidētā dyocesani cōuertat i vsus paupz z ipe offm dimittat. z itel ligit fm tho. q ad dignitates de nouo acquisitas secus de dñio preexistenti. qz illud quēq tollerat ecclesia ppter scandalū vitandū. s. ordinaria auctoritate tollere posset sicut tollit in seruis. Duodecimū ē q nō hēant nutritres xpianus. vñ dī e. i. eo. c. z si iudeos. Accepi mus etiā q iudei faciūt xpianas filioz suoz nutritres. z q non tm dīcē. s. etia z

nephandū est cogitare cū in dñe resur-
rectōis dñice illas recipe corp⁹ ⁊ san-
guinē xpī cōtingit p triduum anteq̃ il-
los lactēt ⁊ lac māmillarū effūdere fa-
ciāt in latrinā. Illa insup cōtra fidem
catholicā detestabilia ⁊ inaudita pmit-
tūt: ppter q̃ fidelib⁹ ēveredū ne diuinā
indignationē incurrāt cū eos ppetrate
patiunt indigne q̃ fidelē nre cōfusiōnē
inducūt. ⁊ infra. Inhibem⁹ ergo distri-
cte ne de cetero nutrices habēt vel ser-
uientes xpīanas ne filij libere filijs fa-
mulent ancille: s̃ tanq̃ serui a dño re-
pbatī in cul⁹ mortē nequē cōiurancē
se saltē p effectū opis recognoscāt ser-
uos illoz q̃s xpī mors liberos ⁊ illos
seruos efficit ⁊ infra. Si vō nutrices ⁊
seruiētes nō dimiserint xpīanas s̃ ex-
cōicatis pena inhibeatīs districte oi-
bus xpīanis ne cū eis aliqd cōmertiū
audeant exercere. Tredecimū est q̃
nō pmittit iudeo habitare cū vxore fi-
deli nisi efficiat xpīanus. ⁊ filij eoz de-
bēt seq̃ fidē ⁊ pditionē matris fidelis.
Sic illi q̃ pcreati sūt de infidelib⁹ mu-
lierib⁹ ⁊ fidelib⁹ viris xpīanā sequūt re-
ligiōnē non iudaicā supstionē patet
xxviij. q. j. c. iudei.

De his in quibus xpīani cuz
iudeis non debent cōuersari.

Quartus articulus ē videre que
sunt illa in q̃b⁹ xpīani cū iudeis
nō debēt puerari. Dico q̃ d iu-
re in trib⁹ nō debēt secū cōuersari. Pri-
mū ē q̃ nō debēt cū eis comedere aut
eos in cōuiuiā recipe neq̃ cū eis coha-
bitare cū apd xpīanos cōib⁹ cibis non
vtant. Indignū atq̃ sacrilegū ē eoz ci-
bos a xpīanis sumi cū ea q̃ aplo pmit-
tere nos sumim⁹ ab illis vidēt imūda
Nec si infertores ē incipiāt xpīani q̃ iu-
dei si nos q̃ ab illis apponūt vtamur.
Illi vō a nobis oblata cōtēnāt. xxviij.
q. j. nlls. ⁊. c. oēs. Dicit in glo. i. dicto. c.

nlls. q̃ pōt aliqs ab eis emere alimē-
ta ⁊ postea ppare. Secūdū est q̃ infir-
mi xpīani nō debēt i suis infirmitatib⁹
vocare iudeos nec ab eis recipe medi-
cinas nec se cū eis in eisdē balneis bal-
neare. xxviij. q. j. nlls. ⁊. c. oēs. Tercū ē
q̃ nemo pōt pgregatōi iudeoz seu ali-
cui iudeo vlt pagano aliqd relinq̃re in
testamēto ⁊ si fecerit etiā p mortē iudi
cabit anathema. ex de here. si q̃s epus
xxviij. q. ij. sane. ⁊ videt intelligēdū fm
guilbelmū. nisi legauerit ad succurre-
dū necessitati. Quartū q̃ xpīan⁹ vlt cri-
stiana iudaice prauitati non cōiungat
als a cōione ecclie segregent. xxviij. q.
j. Cane. ⁊. c. si q̃s iudaice. Et si q̃ras q̃
sit pena picipantiū cū iudeis ⁊ casus
nūc dictos. Rūdet fm Ray. q̃ si clerici
sint ⁊ admoniti satisfacere ⁊ emēda-
re nolūt debent puari officio ⁊ bñficio
Si laici sūt vtputa pncipes q̃ nolūt ex-
eq̃ pdicta. siue aliq̃ aliq̃ impedimen-
ta afferūt ⁊ admoniti nō satisfecerit de-
bēt excōicari. xxviij. q. j. nullus. Si vō
sint iudei tā diu sūt xpīani ab illoz cōs-
onēz cōmertiū sepandi sub pena excōi-
catōis donec illi emēdauerint ⁊ satisf-
fecerint. vtz ex eo. c. ⁊ si iudeos. i. si. ⁊ ex
de deci. c. de terris. ⁊ ex d vsuris cū tu.
Quintū est q̃ iudei pueri ad fidē nul-
lā cōiōnē habeāt cū alijs iudeis. xxviij.
q. sepe. Dñ dicit sepe ibi p maloz pfor-
tia etiā bonos corūpūnt: p̃romagis
eos qui ad vicia pni sunt. Nulla ergo
vltra cōiō sit hebreis ad fidē xpīanam
trāslatis cū his q̃ adhuc in veteri ritu
cōsistūt ne forte eoz picipatōe s̃uer-
tant. Quicunq̃ ergo amodo ex his q̃
baptizati sūt in fidelitū cōsortio nō vita-
uerint ⁊ hi xpīani donent ⁊ illi publi-
cis cedib⁹ depurant. Sertū ē q̃ iudeo-
rū filij vlt filie cōuersi ad fidē separi de-
bēt a pfortio gentū ne eoz inuoluant er-
rorib⁹: ⁊ debent deputari monasterijs
vel christianis mulieribus viris decum

timenibus vt sub eoz conuersione
cultus fidei discant ac melius institut
tam in minoribus q̃ in fide pficiat vt
pater. xxviiij. q. j. iudeoz.

Que sunt illa ad que compel
luntur iudei de iure.

Quintus articulus ē scire in q̃b^o iu
dei de iure p̃pellunt. Sciendū
ergo q̃ in q̃nq; debet cōpelli iu
dei. Prīmū est q̃ iudei a fide apostatā
tes cogunt ad eam redire: etiā si vi vel
necessitate fide suscepērūt ne nomē dī
blasphemēt: fides quā suscepērūt. dī.
xlv. de iudeis. et de cōse. dist. iij. plerū
q;. Sed oriuntur hic tres difficultates
Prima est si tales q̃cūq; pena damna
ti fuerint vtrū a rebus eoz fideles filij
excludant. Dico q̃ nō. q̃ scriptū est. si
lius nō portabit iniquitatē patris: pa
ter nō portabit iniquitatē filij. j. q. iij. iu
dei. Scōda difficultas est q̃lī est pcedē
dū cōtra xp̃ianos q̃ sūt iudei. Dico q̃
pcedendū ē cōtra eos sicut cōtra here
ticos et eoz fautores. ex. eo. c. p̃ra. li. vj
Et intelligit fm glo. siue sint transēu
tes siue redeuntes ad iudaismū. vocat
trāsēutes illos q̃ nunq; fuerūt iudei. Re
deūtes vō q̃ prius fuerūt iudei et post
ea facti sunt xp̃iani. Tercia difficultas
est q̃ videt eis fieri iniuria si coacti re
ceperint baptismū q̃ redeāt. R̃ndet q̃
si talis coactio fuit cōditionalis. puta p
minas ṽl p rerū suarū ablatōem. vel p
vbera et h̃mōi receperūt baptismū cō
pellēdi sūt vt dictū est. vt p̃tz in p̃dicis
capitulis. Si vō fuerūt absolute coa
cti vt si p violētiā in aquā mersi sūt ta
les nō receperūt baptismū vtz ex d̃ bap.
maiores. et cōcordat Th. ii. scōde. q. iij.
et etiā Postl. Scōm ē q̃ sūt cogēdi iu
dei ad decimas p̃soluēdas. Intelligē
dū tñ q̃ decime sūt duplices. q̃daz p̃so
nases et has nō tenent soluere iudei cū
nō recipiāt eccl̃astica sacramenta. nec

audiāt diuina. imo nec sūt de corpe ec
clesie. ff. de censu. l. formā. §. si vō quis
Hic sūt p̃diales. et hos tenent soluere
ex. c. de terris. Vñ dicit ibidē de terris
q̃s inde scolūt me p̃udentē remittim⁹
vt eos ad decimas soluēdas vel posses
siones penitus renūciādas cū oī distri
ctiōe cōpellat. ne forte occasiōe illa ec
clesie valeāt suo iure fraudari. et ibi ex
presse dīc glo. Hoc nō est intelligēdū
de p̃sonalib⁹. q̃ nō sūt d̃ corpe eccl̃ie: s̃
d̃ p̃dialibus. Quid si iudei occupāt
aliquā totā parochiam emēdo q̃ xp̃ia
ni solebāt possideri. nunq̃t pōt eccl̃esia
hac occasiōe petere aliqd ab eis. R̃n
det q̃ petere pōt et soluere tenent deci
mas p̃diales. et oēs census siue p̃stati
ones siue oblatiōes reales q̃s xp̃iani
de domibus et possessionibus soluere
tenebant. ex d̃ vsu quāto. Sed secus ē
de decimis et oblatiōib⁹ p̃sonalib⁹ vt dī
ctū est. Terciū ē q̃ cogunt iudei xp̃ia
nos testes recipere cōtra se. ex de testi. iu
dei. s̃ iudei nō pōt ferre testimoniū cō
tra xp̃ianū vt ibidē et patuit. s̃ articulo
iij. Quartū est q̃ cogēdi sūt tales ha
bitum cōtinue differre q̃ manifeste ab
alijs distinguant. ex eodē. in nōnullis
Vñ dicit ibidē in nōnullis puicijs a
xp̃ianis iudeos seu saracenos habitus
distingit diuersitas: s̃ in q̃busdā sic cō
ualuit q̃dā p̃fusio. vt nulla ṽia discer
nat. Vñ cōtingit interdū q̃ p errorem
xp̃iani iudeoz seu saracenz. et iudei
seu saraceni xp̃ianoꝝ mulierib⁹ cōmis
cent. Ne g̃ tā dānare cōmixtiōis excus
sus p velamē erroris h̃mōi vlti⁹ ex
cusatiōis possit h̃re diffugiū. Statui
mus vt tales vtriusq; sex⁹ in oī xp̃iano
rū puincia et oī m̃ tpm q̃litate habitus
ab alijs p̃sonis distinguant. Quinuz
est q̃ cogēdi sūt iudei ad vsuras resti
tuēdas. ex de vsuris post miserabilem
scriptū ē iudeos ad remittēdas xp̃iaīs
vsuras p̃ncipes et p̃tates cōpelli. p̃cl

plurimas seculares et donec eis remiserit
ab universis christifidelibus tam in mercimo
niis quam in alijs per excoicationis finiaz eis
iubemus cõionem oimodam denegari. vi
de. s. de ista materia. vij. cõsideratione
crudelitate. xvij. Et si queras vtrum lice
at dominis terrarum exactiones facere in iu
deis. Rñdet fm tho. i. qdã lra ad qndã
ducissam missa qd quis iudei fm iura
merito culpe sue servituti sint additi et
sic eorum res domini possint accipere tanquam sua
ita tñ nō vtr subtrahantur necessaria vite.
qz tñ oportet nos ambulare hōeste et i
am ad eos qd foris sūt ne nomē dei blas
phemetur hō servandū videt vtr exactione
bus ppter qd facere cōsuerūt nullate
nus pgrauent. s. ad cōsuetas cogi pñt.
Sed qd si iudei nihil hñt nisi vsuras
cul restituent ea qd accepta fuerunt ab
eis. Rñdet fm tho. in pñcta lra qd cū
ea qd iudei p vsurā extorserūt non pos
sint licite retinere psequēs est. vt si vos
illa ab eis receperitis nec licite retinere
potestis nisi forsitan essent talia qd a vob
vel antecessoribus vñs habentur extor
sissent. Si qd vō habet qd extorserūt ab
alijs debet restitui illis qbus iudei re
stituire tenebant si iueniunt. Alioquin
in pios vsus fm cōsiliū dyocesanī et ali
orū pboy. vel in cōmunē vtilitatē ter
re si necesse ē expēdant. nec esset licitū
sivos de nouo excideritis illā a iudeis
seruata tñ pñtitudine pdecessorū vñorū
ac intētiōe vt in pios vsus expenderēt

Sed nunquid licet recipere donū vel pre
ciū laboris et hñmōi a iudeis vsurarijs.
Rñdet fm Guilhel. qd si iudeus hñt ali
quid aliud quam vsuras pñt accipi ab eo.
Si vō nihil habet preter vsuras. tunc
aut recipiēs certat de dāno suo vitādo
et sic accipiēdo nō peccat. sic qd a fure vel
latrone dānificat. ē. puta pñcendū et
hñmōi. non peccaret si recuperet ab eo
dānū suū. s. ipse fur vel latro nihil hñt
nisi qd ēēt adqñitū. de furto vel rapina

dū tñ nō recipiet p dāno suo l spē spās
res alienas. Addit tho. in pñcta epla
q iudeus si vltro cōferat pecuniā vel enge
niū expedit recipere vt pecuniā sic rece
pta addat his qbus de iure de iure de
bet seu alijs vt dictū est.

Sequitur de pena iudeorum
blasphemantiū nomē xpī vel
attemplantū subvertere bapti
zatos.

¶ Extus articulus est scire qd pēa
fuit feriēdi iudei blasphemantes
nomē xpī vel attemprantes subuer
tere baptizatos. Ad pñm rñdet fm ho
stien. qd omīs talis fm leges decapitat
etiā xpianus. Vñ pñcipes seculares iu
deos xpī blasphemantes. grauitur de
bet cū pena pecuniaria siue etiā gñfo
ri. ē. eo. in nōnullis in fi. vbi sic habet.
Illud autē strictissime iubem⁹ ne in cō
tumeliā creatoris pñlire pñsumant. Et
qm illi dissimulare nō debem⁹ obprobriū
qd pbra nra deleuit. Precipim⁹ pñsum
ptores hñmōi pñcipes seculares cōdī
gnē ad aduersiōis adiectiōe cōpelli. ne
crucifixū p nobis aliquatū blasphe
mare pñsumāt. Ad scdm dicit q iudeus
qd nñt subvertere baptizatos debet pu
blicis flagellatōib⁹ deputari. xxviii. q. i
sepe. Ita tñ qd hec pena nō trāseat iūv
dictā sanguis; qd talis pena relinquen
da est brachio seculari.

Ad que astringuntur iudei ex
regia siue regali ordinatione.

¶ Eptim⁹ articulus est de his ad
que tenent iudei ex regia ordi
natione. Est notū legēti hystori
as hispanie qd rex Belinric⁹ scdm frater
regis petri qd regnū fris habuit mltas
cedes seu strages in iudeos fecit. tā in
vibe tholetano quam in mltis alijs villis
et castris in pñmib⁹ regni castelle existē
tib⁹. Et cū hñmōi rex belinric⁹ scdm regē
uit regno a cepto a frē suo petro. Ipse

Instituit in curijs gñalib⁹ q̄ iudei por-
tarēt signū distīctiōis in suis vestib⁹
put iura canonica volūt. qđ tñ nūq̄
fuit auditū in hyspania. s̄ indistīcte cū
fidelib⁹ p̄uersabant. ex q̄ mltā enoīmla
z dīne legi dīffōmīa seq̄bāt. Cōsequēt
rex iohes p̄m⁹ felīc⁹ rēcordatōis fili⁹ p̄dī
cti reg⁹ heīrici scđi instituit q̄ iudei nlla
hēnt officia publica nec iurisdīctōes ēē
in seip̄os i criminalib⁹ exercerēt. qđ dē i
rīsdīctōe alīs maxie abutebant. p⁹ quē
scz regē iohes regnauit rex heīric⁹ ter-
cius scđe memorie fili⁹ ei⁹ in āno. xj. era-
tis sue in cui⁹ regē p̄ncipio de vltionē
sanguis xpī. excitāte mltitudo p̄p̄oz
mag⁹ z valida p̄ iudeos surrexit z q̄p̄li
mī fūerūt infecti p̄ totā hyspaniā. Qui
qđē tumult⁹ cepit a ciuitate hyspale-
si. In cui⁹ ecclīa metropolitana qđam
dyacon⁹ in lītatura simplex z laudabil⁹
vite cepit p̄dicare p̄errores iudeoz et
modos viuēdi eoz enoīmes. z p̄ syna-
gogas eoz nouit p̄ sacroz canonuz te-
noīē edificatas. ex q̄ supradict⁹ tumult⁹
incepit. z p̄iur in breuissīmo tpe p̄ totā
hyspaniā z vsq̄ vltra p̄ireneos z īstulas
maioritarū z sardūne velocissīme euo-
lauit. De⁹ aut̄ qđ adeo bon⁹ ē vt ex mal⁹
eliciat bona sic disposuit q̄ hac verati-
one currēte z etiā p̄ ip̄i⁹ sedatōez nōn
lī iudeoz ad cor suū reuerſi. dixerūt il-
lud Deūtero. xxxj. c. Vere q̄ nō ē me-
cū de⁹ iuenerūt me hec mala. z sic vera-
tīōe durāte itellectū auditū sc̄pturas
ceperūt scrutari. Et deo illuīante erro-
rē suū cōgnerūt sicq̄ ad deū cōuerſi
nomē xpī publice z deuote p̄dicantes
mltoz corda filioz ad p̄ies deo dirigē-
te cōuerterūt qđ oīa in his regiōib⁹ ma-
nifesta sūt. Post p̄dictū vō regē heī-
ricū terciū scđe recordatōis p̄cessit fere-
nissim⁹ rex iohes fili⁹ ei⁹. Iste cepit re-
gnare incunabilis cū ēēt i scđo anno
etatis sue. z sic fuit sub tutoribus vsq̄
ad ip̄s p̄finitū a p̄e. In cui⁹ tpe tam

durante tutela q̄ post cum saz regimē
suoꝝ regnoꝝ accepit multa fuerūt isti-
tuta p̄tra iudaicā impietate qđ i suis cu-
rijs z regnīs p̄ maiorī p̄e seruabātur.
que q̄ digna sūt memoria p̄ iudeoz
insolētis cōp̄imēdis. dīgnū duxi līras
ei⁹ publicā in q̄. xxiij. ordinatōes cōti-
nent p̄nti ope fore inserēdas. cui⁹ tenor
talis est. Dñs iohes dei ḡsa rex castel-
le legionis Tholēti. galechie. hispallis
curdue. moichie. cubemi. algarbie. Al-
gesire. dñsq̄ viscaye z molīne. Cuz oīs
rex vel princeps qđ regnauit z dñator p̄
dictū habet dñūz singulare. qđ ē elect⁹
a deo ad regendū z mīstrādū suū p̄p̄z
q̄tomagis regib⁹ z p̄ncipib⁹ catholic⁹
in sc̄tā fide catholica p̄tinet z attendere
debēt ac querere meliorē viā possibilē
iueniri. vt xpīani qđ sūt credētes in sc̄tā
fide catholica nō incidēt in erroīē p̄p̄
participationē z cōuersationē euz in
delibus que nō credūt nec obediūt do-
mino nostro ihu xpō nec sūt in sua sc̄a
cta fide catholica debēt amouere z p̄-
pellere oēs occasionē qđ i eo eueni pōt
p̄p̄ id qđ dictū est. Et ego cognoscēs
oīa supradicta: z qđ in meis regnis z do-
minijs sūt mlti iudei z iudee. z sarace-
ni z saracene infideles. z qđ habitant in-
ter xpīanos z in vnū cōuersant z inde
nascebant aliq̄ errores p̄ fidez catholi-
cā. z qđ possēt ad h̄ accidē in. postez dā-
na his qđ sūt de p̄p̄lo meo. z vt tollerez z
segregarez p̄dictos xpīanos p̄p̄li mei
ab omī occasiōe z zyzania. z vt obser-
uent ea qđ p̄cipit sc̄tā mat̄ ecclīa ē volū-
tas mea dñm ordinare sup oīa p̄dicta
z ordīo z mado ac p̄ bono teneo qđ ser-
uet nūc deiceps i mō qđ vltim⁹ seq̄.

De eo qđ iudei viuant segre-
gati a chrisidelibus.

Prima ordiatio ē qđ d̄ ceto oēs
iudei z iudee. saracēi z saracene
meoz regnoꝝ z dñsoꝝ sint z viuant se-

gregati a xpianis. in hoc loco vno vl' p
te ciuitatis ville vel loci vbi fuerint co
tinenti et q' sint circūdati vno muro in
giri et habeat solū vnam portā p' quas
in tali circulo ingrediant et egrediant.
Et q' in p'dicto situ et circulo eis sic assi
gnato habitēt tales iudei et iudee. sara
ceni et saraceni et nō in alio loco vel do
mo extra eū. et q' incipiāt statim segre
gari a die q' eis fuerint assignata p'edi
cta loca vsq' ad octo dies p'mos seqn
tes. Et q'cūq' iudeus vel iudea. sara
cenus vel saracena extra p'dictū circū
lū habitauerit ipso facto p'det omnia bo
na sua. Et vltra hoc q' corpus talis iu
dei vel iudee. saraceni vel saracene sit
ad mercedē meā vt de eis pena corpora
lis p' eodē fm q' merces mea fuerit.

De eo q' iudei vel iudee. sa
raceni vel saracene nō sint apo
thecarij vl' speciarj seu medici

Quarta ordinatio est q' nlls nec
aliq's iude' vel iudea. saracen'
vel saracena sint speciarj nec apo
thecarij nec cyrurgici nec medici.
nec vendant panē nec vinū nec farinā
nec oleū nec butyrū. nec aliquid aliud
comestibile xpianis nec a xpianis ha
beant stationē. nec apothecā. nec men
sam in publico nec in occulto ad ven
dendū aliquē cibum comestibilem Et
quicūq' iudeus vel iudea. saracen' vel
saracena contra predicta fecerit p' qua
libet vice cadat in pena duoz milium
moropetinoz. et vltra hoc q' eorū cor
pora sint ad mercedē meā vt p'cipam
eis dari penā corpalem fm q' bñvisus
fuit: et mee mercedi placuerit.

Et volentes baptizari nō de
tineantur vel impediuntur.

Quinta ordinatio est q' si aliquis
iude' vel iudea. saracen' vel sa
racena ispiratōe spūscī voluerit

baptizari et transire ad nostrā scām fi
dem catholicā q' nō detineant nec im
pediant vl'. vel alio modo. ita itū q' nō
cōuertant p' iudeos vel saracenos. nec
p' xpianos vtriusq' sexus. licet sic pat
vel mater seu quēcūq' alia p'sona sus
generis vel alicui'. et q'cūq' cōtra hoc
venerit vel contrariū fecerit. pcedet p
eas ad maiores penas. sic i civilib' sic
in criminalibus que fm ius iuuenient.

Et iudei non comedant inter
xpianos nec saraceni.

Quarta ordinatio est q' nlls nec
aliq's iude' vel iudea. sarace
nus nec saracena in domib' su
is nec extra eas comedant nec bibant
nec inter xpianos nec inter christianas
Itē q' nec iudei nec iudee. nec sarace
ni nec saracene teneant scutiferos nec
seruitores. nec pueros nec puellas xpī
anos et xpianas vt eis seruitiū et p'ce
ptū nec aliq'd aliud opus in domibus
suis. nec adiuuēt illos ad prebandū
comestibilia. nec vt faciāt eis aliq'd op'
in sabbato sic incēdere ignē. tre. p' vno
vl' filia seruitia nec hēant nutrices xpī
anos q' nutriāt filios eoz. nec habeant
agricultores. nec ortolanos nec pasto
res nec venāt nec vadant ad honores
nec ad nuptias nec ad sepulturas xpī
anor. nec fāt compadres vl' cōmatres
xpianor. nec xpiani nec xpiane illorū.
nec eant ad suas nuptias vel sepultu
ras. nec habeāt cōuersationē in fil' i his
q' dēt sūt sub pena duoz milium moro
betinoz p' q'libz vice. q' p' ea q' dēt sūt vl'
aliq'd illoz venerit et fecerit iudei et iu
dee. saracēz saracene. penā istā soluet.

Et null' eorū recipiat reddi
tus regis.

Quinta ordinatio ē q' nlls nec ali
q's iude' nec iudea. saracen' nec
nec saracena sint arrendatores
nec procuratores. nec almozarifes nec

Consideratio vndecima CLXXVII

maior deū nec receptatores meorum redi-
tū nec alteri dñi nec dñe xpiani nec
xpiane nec vranē p̄dicti officijs nec ali-
quibus eorum p xpianis vtriusq; sexus
nec inter eos nec sint cursores nec cur-
santes nec theoloniarij nec theolona-
trices nec portēt aliqua arma p̄dicti
iudei z sarraceni: nec aliq; eorum p ciui-
tates villas z loca: z q̄cūq; iudeis z iu-
dea saracena q̄ p̄tra hec venerit p̄rium
faciendo vel p̄tra aliqd eorum q̄ soluat i
penā p q̄libet vice duo milia morabe-
tinorum: xpianus vō vel cristiana ciuis
cūq; stans fuerit q̄ habuerit iudeum
vel iudeā sarracenum vel sarracenam vt
vras p̄dictis officijs vel aliquo eorum
q̄ soluat ipso facto p qualibet vice p̄-
dictam penam.

Quod non habeant foros ad ven-
dendum res nec plateas.

Exta ordinatio est q̄ null⁹ nec
aliq; iudeus vel sarracenus ha-
beant in suis locis vijs z bitati-
onibus plateas nec foros ad vendēdū
nec ad emendū aliqua cōmestibilia v̄l
potabilia cristianis vtriusq; sexus sub
pena quingentorum morabetinorum p q̄l-
bet vice cuiuslibet eorum: p̄nt tamē tenere
vendere z teneant z vendant p seipsos
in circulis vbi habitauerint.

Quod non habeant iudices in-
ter se.

Ep̄tima ordinatio est q̄ aliance
iudeorum z sarracenorum meorum re-
gnorum z dñorum non possint habe-
re nec habeant iudices iudeos nec sar-
racenos inter se vt deliberēt iudicia eo-
rum ciuilia z criminalia que accidunt
int̄ iudeos z iudeas sarracenos z sar-
racenas: z reuoco eis quācūq; p̄tatem
q̄ a me vel antecessorib⁹ meis h̄nt per
p̄uilegiū in dicta rōne v̄l alio modo et
do illud p nullo: z mādō q̄ liberentur
de ceto talia placita vel iudicia tā ciui-

lia tam criminalia inter iudeos z iude-
as sarracenos z sarracenas p̄tores ci-
uitatū villarū z locorum vbi bitauerunt.
Verūm est merces mea q̄ tales p̄to-
res obfuerint in liberatōe placitorū ciui-
liū mores z ordinationes que vsq; nūc
obfuerunt inter se iudei z sarraceni
tm̄ q̄ appareant p̄bate z certe per eos
ex longo tempe vsq; nunc.

Quod neq; iudei neq; sarraceni
faciāt tributa inter se nec nouā
impositionem.

Octaua ordinatio est q̄ nulla ali-
ania nec cōitas iudeorum z iudea-
rum sarracenorum z sarracenarū
audeat ponere nec ponat talia nec f̄ba-
tum aliqd inter se nec ponāt aliquā im-
positionē in q̄cūq; re sine mea licentia
z mandato z dñe mee. Regine matris
mee z infantis auiculi mei q̄ sūt tuto-
res z rectores meorum regnorum. Et si aliq;
data ē regula p̄dictis iudeis z sarrace-
nis vel aliq; iposiciones fuerūt vel fuerūt
posite in p̄dicta rōne tā in cōi q̄ in per-
sonis singularibus vel in cibis v̄l i mer-
cancijs seu alio quouis modo sic p iu-
dices suos sic p illos quēlibet dato q̄
teneant p̄uilegiū vel p̄uilegia l̄rānt
vel l̄ras regū meorum p̄decessorū vel a
me vt illud possint facē q̄ de ceto non
teneant soluere nec soluant tales iposi-
tiones nec aliq; illarū: qz ego ex mea
regia p̄tate reuoco q̄cūq; p̄uilegia q̄ in
p̄dicta rōne eis fuerūt data i q̄ntū atti-
net ad h̄ q̄ dictū ē. Et mādō p̄dicti iu-
dei z sarracenis vtriusq; sexus q̄ nō
vranē illis s̄b pena corporis z oim q̄ ha-
bēt. Et sūt mando iudeis z sarracenis
vtriusq; sexus z cuilibz eorum q̄ nō cōtrī-
buāt nec soluāt i talibus ipositionibus
q̄ sic eis fuerūt iposite sic dictū ē sine li-
cēcia z mādato exp̄sse p eo dato.

Quod non diuidant aliqd tribu-
tū vel impositionem nouam sine

speciali licencia.

Nona ordinatio est q nulla alta
nia cōstas iudeoz et sarraceno-
rum audeat inter se diuidē nec
diuidant tributū aliqđ: vel impositōes
sine mea licentia et mādato: et cū aliqđ
tributū habuerint diuidere p seruitio
meo q diuidāt inter se illud qđ ego eis
mādauero et nō vltra. Et si aliqđ vltra
iposuerint vlt diuiserint q illi q talia fe-
cerint vel fuerint in collocutiōe vel ei⁹
cōsilio q ipso facto pdat omnia bona
et p eo occidant p iusticiam.

Non audeant visitare infir-
mos cristianos medicinaz siue
sympas dando

Decima ordinatio ē: q null⁹ iu-
deus nec iudea sarracen⁹ vlt sar-
racena audeat visitare xpianuz
vel xpianā in suis infirmitatibus: nec
dēt eis medicinas nec serupas nec bal-
neent in vno balneo predicti iudei nec
sarraceni cū dictis xpianis ne predice
iudee nec sarracene cū dictis feminis
xpianis nec mittāt eis pntatōes fotal-
drarū nec spēz nec panis cocti vel vi-
ni nec aliū mortuaz nec aliaz carniū
mortuaz q sunt pnestibilia. Et qcuq;
hec fecerit xpiū vel fuerit iudeus vlt in-
dea sarracen⁹ vel sarracena soluat p q
libet vice tricentos morabetinos.

Nulla mulier cristiana in-
grediatur circulū iudeoz.

Vndecima ordinatio ē q nulla nec
aliq xpiana vxorata vel soluta
vlt amicata seu mulier publica
eadeat ingredi intra circulū vbi pdicti
iudei hitauerint de nocte nec de die. et
qcuq; mulier xpiana intrus intrauerit
si fuerit vxorata q soluat p qlibz vice
q in predicto circulo intrauerit centuz
morabetinos. et si fuerit soluta vlt ami-
cata q pdat rupē q fuerat induta. Et si
fuerit mulier publica q dent ei centuz

flagella p iusticia et sit expulsa a ciuita-
te villa seu loco vnde venerit.

Nullus eoruz vocetur suo
nomie don iude⁹ vlt sarracen⁹.

Dodecima ordinatio est: q nul-
lus iudeus nec iudea sarracen⁹
nec sarracena de ceſo vocet suo
noie. don. scripto nec vbo: et si qđ xpiū
fecerit dent ei p qlibz vice centū flagella

Non ducūt capirotes

Erciadecima ordinatio ē q nul-
lus nec aliqđ iudeus meoz re-
gnoz ab hoie in .x. diebus de ce-
tero ducat capirotes cū chijs lōgis ni
si q sint chie curte ad qntitatē palmi
facte ad modū cornu vlt ad modū em-
budij sicut omēs circūq; vsq; ad pū-
ctā. Itē q ducant sp rupas suas tabar-
gia cū aletis et q nec ducāt mantones
et q ducāt sua signa rubea cōsuetā que
nūc ducāt sub pena q pdat rupas suas
quas habuerint indutas.

Mulieres eorū ducāt lon-
gos mantellos

Vartadecima ordinatio ē q oēs
iudee et sarracene meoz regno-
rū et dñioz a pdictis .x. dieb⁹ in-
antea ducāt mātellos magnos vsq; ad
pedes absq; cēdalib⁹ et pēis et velamia
capitum sine auro et q ducāt capita co-
opta cū pdictis mātellis duplicat. Et
qcuq; xpiū fecerit ipso facto p qlibz vi-
ce pdat oia vestimēta sua vsq; ad cami-
siam.

Nō habeāt vestes p̄ciosas

Vintadecima ordinatio ē q oēs
iudei et iudee sarraceni et sarra-
cene meoz regnoz et dñioz a p-
dictis decē dieb⁹ mātena nō possūt pā-
nos aliqđ qđ sit maior qntitas p̄cij vl-
ne vsq; ad .xxx. morabetinos et ide infra
et q xpiū fecerit q p pima vice pdat oia
vestimēta vsq; ad camisiā. et p scda vice
q pdat oia vestimēta sua et dent ei centū

Consideratio vndecima CLXXVIII

flagella et ultra hoc quod perdat omnia bona sua
Periurum est merces mea quod de vestimentis
quod nunc habent factis quod possint facere tabas
sua et materellos si voluerint.

Quod non recedant de valletis
cis nec de aliqua alia parte.

Ordinatio sexta ordinatio est quod nullus
iudeus nec iudea sarracenus nec
sarracena recedat de valletis
nec de aliquo alia parte loci ubi habitauerit
ad habitandum in aliquo alia parte: sed pena quod ipso
facto perdat omnia bona sua et corpus stet
ad mercedem meam.

Quod nullus dominus neque miles vel
scutifer eos de aliquo loco fugiet
tes recipiat ut secum commoretur

Ordinatio septima ordinatio est quod nul-
lus dominus nec miles nec scutifer
audeat recipere in villa sua iudeum
nec iudeam sarracenum nec sarracenam illo
rui quod fugerit ab uno loco in alterum ut ibi
habitent et sint commorantes. Et si aliquis vel
aliquod receperit aliquos iudeos vel iudeas
sarracenos vel sarracenas huius ville
vallisoletane vel alius civitatis ville vel
loci quod mittat eos ad loca ubi erant prius
nati et habitantes cum omnibus quod portauerunt. Et
si aliquis eos collegerit et receperit in suis
locis et non misit eos ut dicitur in quod per
prima vice cadat in penam. l. milia morabe-
tinorum. per secunda vice quod cadat in penam centum
milia morabertinorum. per tertia vice quod perdat
locum ubi tale iudeum vel iudeam seu iude-
os vel iudeas sarracenum vel sarracenam
seu sarracenos vel sarracenas colle-
gerint seu detinuerint sicut notum est.

Quod non radant barbam sed di-
mittant crescere

Ordinatio octava ordinatio est quod de
cetero omnes iudei et sarraceni me-
orum regnorum et dominorum nec aliquis co-
rui faciat nec mandet sibi fieri barbam
nouacula vel forficibus: sed quod portent

eas longas sicut eis creverunt nec circueant
capillos et quod ambulent secundum quod antequam
solebant ambulare. Et quod quicumque prius
fecerit quod dicitur ei centum flagella et ultra
hoc quod soluat centum morabertinos pro quo
liber vice.

Quod non recipiant christianos ad
solidatam vel mercedem

Ordinatio nona ordinatio est quod in
dei et iudee sarraceni et sarrace-
ne meorum regnorum et dominorum non re-
cipiant ad solidatam vel ad mercedem dimit-
tenda nec aliquo alio modo aliquos christianos nec
christianos ut operentur in suis hereditariis
nec vineis nec domibus nec in aliquibus
aliis edificiis. Et quicumque contrarium fece-
rit per prima vice dicitur ei centum flagella
per secunda vero quod soluat mille morabert-
inos et dicitur ei alia centum flagella. et tertia
vice quod perdat omnia bona sua et dicitur ei alia
centum flagella.

Quod non sint albitares nec
ferratores

Ordinatio decima ordinatio est nec nul-
lus nec aliquis iudeus nec iudea
sarracenus vel sarracena sint albi-
tares nec ferratores nec carpentarii nec
ibitarii nec sartores nec colorores calde-
rarii nec macellarii nec poliparii christia-
norum nec christianorum nec vendant eis calce-
amenta nec deploides nec caligas nec
consuant vestimenta sua nec suas deplo-
ydes nec aliquam aliam rem. Et quicumque co-
ntrarium fecerit cadat in penas in preceden-
ti lege contentas.

Quod non trapezece nec portent
mercantias

Ordinatio undecima ordinatio est quod
nullus nec aliquis iudei nec iudee
sarraceni nec sarracene meo-
rum regnorum et dominorum sint tra-
pezece nec portent mercantias aliquas
ad vendendum christianis viriisque

sextio: sic oleū. arricū: et mel nec aliq̃s
alias mercancias q̃ sunt ad comeden-
dum: et q̃cunq̃ p̃ritū fecerit q̃ habeat et
dentur ei pene in hac altera lege supra
dicta contente.

Q omnes cristiani p̃nt ac-
cusare delinquentes in his

Vicesima scda ordiatio ē q̃ oīz su-
pra dictarū p̃ear sit accusator q̃-
cūq̃ p̃sona ciuitatū ṽl ville ṽl lo-
ci vbi tale acciderit vel sue fre: seu alia
q̃cūq̃ p̃sona eīnea et q̃ talis accusator
hēat i p̃miū terciā p̃tē morabetioz pe-
narū supra dictarū p̃ se: et alie due p̃tes
sint p̃ camera mea s̃ ē merces mea q̃
null⁹ nec aliq̃ p̃ seip̃os capiāt i treguet
aliquā iudeū nec iudeaz sarracenū nec
sarracenā q̃usq̃ p̃gnosceat ad iudiciū et
sint auditi et conuicti iuridice.

Q fugientes possunt capiz p̃
dant omnia bona sua.

Vicesima tercia ordiatio est q̃ iū-
dei et iudee sarraceni et sarrace-
ne meoz regnoz et dñioz q̃ fces
serit eī illa et fuerit capti i via vel i aliq̃
alio q̃uis loco q̃ p̃dāt ip̃o facto oīa bo-
na sua q̃ portauerit et sint p̃ illo ṽl ill⁹ q̃
eos ceperint et ip̃i sint mei captiui in p̃-
petuum.

Q nulle penē nec aliq̃ illa-
rū hic expressarū p̃nt amouere

Vicesima quarta et vltia ordiatio ē:
q̃ nllē nec aliq̃ p̃dictarū penaz
ciuilium et criminalium possint amo-
uere nec circa eas vel aliq̃m earū dispē-
sare nec addē nec diminūē p̃tores nec
maioris nec iudices nec rectores nec
aliq̃ alia p̃sona p̃dictarū ciuitatū villa-
rū et locoz: dato etiā q̃ sint dñi et habe-
ant merū et mixtū imp̃iū in illo sub pe-
na q̃d p̃dāt dñiū et officia q̃ habuerint.
Et vt p̃dce ordinaōes p̃ me facte me-
lius obseruent et manu teneant eo mō

quo supra dictū ē: mado oib⁹ iudicib⁹
et p̃toribus et concilijs et iuratis et iusticijs
et maioribus algazelis et alijs offici-
alibus et iusticijs q̃buscunq̃ meoz re-
gnoz et dñioz q̃ publicent et mādēt p̃-
conisari in qualibet vna ciuitatū et vil-
larū et locoz meoz regnoz dñioz vñ⁹
q̃sq̃ in suis iurisdictionibus vt obfue-
tur et adimpleant eo mō q̃ dictū est. et
q̃ supra dicta cōsilia et iusticie et officia
les nec aliq̃s eoz nec aliq̃ alie p̃sone p̃-
lari vel laici cuiuscūq̃ status et p̃ditōis
existāt p̃dictoz meoz regnoz et dñioz
q̃ nō sint ausi facē nec ire illud nec p̃-
p̃tē eius i aliq̃ tpe vllō mō s̃b pena mer-
cedis mee et p̃dictarū penaz supra posi-
tarū et de his oibus p̃cept dare l̃ras me-
as et q̃ternos sigillatos sigillo meo: in
cōplementū supra dictoz datis in val-
leotici vicesima die Januarij. anno na-
riuitatū dñi Mllo q̃dringentesimo du-
odecimo.

**De statu iudeorum in regno
castelle**

Otraup⁹ et vltim⁹ articulo ē q̃lis
ē status iudeoz p̃nuc in regno
castelle licet optime ordia-
ta sint ex iure canoico et ciuili ac regia
ordinatōe regni q̃ supra dicta sunt. In
hac p̃sideratōe p̃ctis tñ exigētib⁹ p̃ci-
pue p̃latorū et p̃ncipuz aliorūq̃ dñioz
nihil vel modicū de oibus supra dictis
obfuant iudei. Quia ex nimia p̃serua-
tione eoz et frequēti munez acceptiōe
iā venerūt i pfundū maloz vt ifensibi-
les facti ad voces p̃dicatoz et clamores
gemētū nō solū paupū: s̃ etiā pluriuz
alioz i oppositū facti ceci reto: quētes
iudicia sua fauores ad libidū cōsequū-
tur ex q̃bus plima mala oriunt̃ in po-
pulo p̃cipue in fide et morib⁹: cū mlti
xp̃iani facti sunt iudei vel melius dicā-
erāt occulti iudei et facti sunt publici.
Illi aut sarraceni facti. Illi vero vñ⁹

sur circūfione. Alij ceremonias alias
iudaicas obfuant impune. Ex h̄ et t̄ra
neca rabies continue crescit in regno
astucijs et cōsilijs iudeorū q̄ ad hec et si
milia inueniēda inter ceteros homines
p̄mpti sunt. Et qd̄ vero: calamo scri
bere iuxta sententiā pauli ad Roma.
p̄mo dati in reprobū sensum multi de
populo q̄ i maculatus hactenus fue
rat ceciderunt i passionē ignominie
masculi in masculos turpitudinē ope
rantes in eū vsum qui p̄ naturā est lau
dantes se p̄ vicos et plateas crimē pes
simuz cōmisisse vt dei occulto iudicio
cū dixerint pax et securitas tūc eis re
pentinus veniat interitus sic et iudicia
terribilia deus fecit in vindictam p̄dicti
crimis p̄ diluuiū generale Gen. vi. et p̄
pluuia ignis sulphuris sup̄ hec ciuita
tes Gen. xix. et p̄ occasionē tribus benia
myr. et destructionē oim suarū ciuita
tum et locor iudiciū. xix. et xx. capitu
lis. Et p̄ destructionē hyspanie igne et
gladio tpe regis Rodorici vltimi got
torū regis quia peccata carnis turpissi
mi regis vitise sui p̄decessores qui iu
deos introduxit in regno. Et p̄ctm̄ re
gis Rodorici sui successoris circa filiā
vel vxorē comitis. Iuliani fuerunt po
tissima cā exterminij hyspaniarū vt col
ligit ex cronica generali hyspanie vt ex
collectario hystoriarum fr̄is Joh̄is de
podio. Auertat dñs scdm̄ sniam ne pe
reāt boni cū malis p̄dicta mala et p̄li
ma alia cogito oriri ex nimia puerfati
one et fauore infidelū in malis p̄ sacro
rum canonū sanctiones nō attendētes
p̄cula que ex p̄dictis oriunt. Sic no
tat Innocentius. iij. scribens epo. Se
noneñ. et epo. Parisien. sic dicēs. Et si
iudeos q̄s ap̄ria culpa submisit perpe
tue futuri pietas xp̄iano receperit et su
stinebit cohabitatiōem illoz. Ingrati tñ
nobis esse non debent vt reddāt xp̄ia
nis p̄ gr̄a p̄umelia et de familiaritate

ptemptū q̄ tanq̄ misericordit in nostraz
familiaritatē admissi nob in illaz retrō
butiōē impendūt quā iuxta vulgare
puerbiū. mus in pera: spens in sinu et
ignis in gremio suis p̄sueuerūt hospi
tibus exhibere. patent hec extra de iu
deis. c. et si iudeos. Vere iudei isti re
gni sup̄ omnes iudeos igratissimi sūt
xp̄ianis cū sustentent tanq̄ dñi in isto
regno qd̄ alibi minime fit p̄sertim i fr̄a
cia et anglia vt sup̄dictū est. vij. consi
deratiōe vt impleat illud Exodi. xxiij.
ca. Non h̄rent in terra tua ne forte pec
care te faciant. In alijs tñ regnis si al
qui sunt vitā capriustatis ducūt et non
solū inter xp̄ianos qd̄ iuris ē. s̄ etiā in
regnis machometorū vbi xp̄i incarna
tio credit. p̄pter errozē quē tāptauerūt
iudei p̄ xp̄m inter eos ducunt vitā ma
gis miserabilē quā inter xp̄ianos. et ca
ptiuēij efficacis ac magz h̄nt eos odio
et cōtemptus q̄ xp̄iani. Cū em̄ p̄ncipiū
xp̄ianorū detestabilis auaricia eos. p̄p̄
lucra temporalia sustineat et xp̄iana mā
cipia ipsis h̄re p̄mittat et in moderato
vsurariuz fauore xp̄ianos expoliari cō
cedat. Ip̄si tamen iudei apud sarrace
nos abiectissima et vilia operātes man
cipia et serui sunt paganorū. Et extre
mis conditionibus inter eos cōmora
ri permittunt. Et si in aliquo cōtinger
eos contra legem machometi vel in vi
tuperiū eius aliquid opari crudeli era
minatione contra eos p̄cedunt. Vñ
legi q̄ quidam iudeus p̄tissimus hy
span⁹ dicit⁹ rabi abrahā de la. capa. sic
p̄gnomiat⁹ erat q̄ tā paup̄ erat q̄ nūq̄
h̄re potuit nisi illā capam veterē quaz
ducebat continue q̄ multa audiens de
sepultura et simulacro machometi p̄
dēt vtute adamatiū et q̄ ei⁹ o māmū
erat inuerabil valorz disposuit ire illuc
sub habitu sarraceno et sic factus est.
Et cū eēt circūcisus et linguā sciret ara
bicā et caldeā incognitus p̄transiit re

Libeꝛ

putatus sarracenus. Et cum veniret in
meccā et ibi se fingeret religiosum fm le
gem machometi et vt talis acceptus et
quasi facti confidentes de eo ingredie
bat locū illū vbi simulacrū erat qđ oī
bus non licebat et cū vidit temp^o por
tunū adhibitis aliqbus succis alboꝝ
et aliquib⁹ sanguinibus debilitata fu
it vñs adamantiu et cecidit simulacꝝ
fractūq; est opus mirabile et accipiens
aliquos lapides p̄ciosos quos voluit
fugit in indeā et exinde in hyspaniam.
Cū vero die quadā magne festiuitatis
sarracenoꝝ vellent simulacrū videre et
venerat: qđ non erat eis licitū oī tem
pore intrare inuenerūt fractū et turpē
cōculcatū requirentes diligen^t male
factorem. Inuenerūt finaliter qđ ille qđ
se fingeat religiosum fecerat et p̄gno
uerūt qđ non sarracenus s; iudeus erat.
Querētes ergo eū p̄ oēs suas p̄uinc
as et non inuenientes qđdringentos sy
nagogas iudeoꝝ destruxerūt q̄rū vna
fuit synagoga toletana. Cū tunc illa et
ultras a sarracenis possident: nunqđ
hostibilia p̄miserūt in regno isto: sp̄ea
liter circa sacramentū corp̄s dñi ihu
xp̄i: et cōmittūt cū illud possunt vel fu
rari vā cupidis emere xp̄ianis. Non
sufficeret liber magnus capere eoꝝ cri
mina circa hoc. S; dixi vt exsecatis p̄
latis et p̄ncipibus alijsq; quoꝝ interest
intendere punitōi eorundē: q̄ntūq; h
ec vel alia grauissima crimina p̄mit
tant oblati muneribus seu māmōna
sue inq̄ratis exp̄tus sum de eis nullas
fieri vltionē: imo cū accusant ab aliq
bus oēs supradicti et cōit in eoꝝ insur
gē: fauorē. In h ergo regno iudeoꝝ si
guat captiuitas cū ip̄i terre pinguedi
nem edant et bona: non laborāt terras
nec eā defendūt. sed malicijs et astucijs
suis labores xp̄ianoꝝ deuorāt. et eorū
sunt bonoꝝ heredes sic de eis scriptū
ē Iheremie. y. cap. sic de cupula plena

Tercius

anibus: sic domus eoꝝ plena dolo: sō
magnificati sunt et ditati in crassati et i
pinguati. Sic ergo p̄ditōes et mala iu
deoꝝ vt dictū est transeunt sine pena et
p̄ctis exigētib⁹ semp in regno isto aliq
ip̄oꝝ nimis valent cū regibus et ea que
ad reges p̄tinet p̄tractāt et talibus se in
miscēt qđ hñt sub iugo et dñio xp̄ia
nos. Et sō in regno isto t̄pibus fere oī
bus obtinēt p̄uilegia iux^t velle semper
etiā in domo regia ē vnus magn⁹ mi
les vel plures qđ eoꝝ est aduocat⁹ et de
fensor a q̄cūq; accusante. Et sic ceci
dei cecos efficiūt xp̄ianos regni istius
Dñi accidit puerbiū antiquoꝝ vidist⁹
hic cecū qđ videntē exequauit: cū tamē
scriptū sit Prouer. xix. nō decet stultū
diuitie nec seruū dñari p̄ncipibus. S;
arguet hic iudeus si nos viuim⁹. hī cī
captiuitate et meli⁹ et illaborios⁹ vt tu
dicis. Ex hoc sequit⁹ qđ magis sp̄ealiter
ip̄e deus p̄e liberis nos respiciat. et sic
scripsit moyses in lege. Cum fueritis in
terra inimicoꝝ vfoꝝ nec odio vos ha
bebo vt imponā finē federi qđ p̄pigi
vobiscū. Rñdē qđ iudeoꝝ solaciū in v
ta est p̄pter p̄ctā p̄ncipū istius regni v
subiectoꝝ suoꝝ qui eos adiunāt i hac
vita. S; ad dictū moysaycum cum dī qđ
uō imponeret finē eis cū in captiuita
te essent dico hoc fuisse duabus de cau
sis. Vna vt in p̄petua captiuitate ip̄i
maneant p̄pter ingratitudinis memo
riā redēptōis messie ihu xp̄i de qđ Jere
mie. xliij. ca. Et dabo vos in obprobri
um sempiternū et ignominia eternam
qđ nūq; obliuioni debeat. Scđa causa
est nō p̄t hoies se excusare qñ p̄ctis et
alijs malis subijciant et ip̄i ad h vt talia
excitēt p̄manebūt. Nā videm⁹ nāliter
aialia p̄creari ex aeris corruptōib⁹ vt
putrefactio sibi incorporet: et aer corru
ptus in taliū sustētatōe minuat vt aer
purus remaneat alijs aialibus sine dā
no. Sēseco et de h testimoniū phibeo

¶ Summus pontifex et reges ceterique principes christiani deberent adhibere remedium in predictis cum effectu cum imperatores et alij domini antiquitus non permisissent eos vivere inter nos nisi ut de morte christi libu illato mundo testimonium perhiberent: quod in captivitate eos detulit sempiternam ut supra paruit primo articulo. Et ut verum testimonium esset debuissent uti legis auctoritate Deuterio. xxxij. quod moyses eis maledictiones donavit dicens: Fuius inimico mo quem immittere tibi dominus in fame et siti et nuditate et omnia penuria et imponet iugum ferreum super cervicem tuam donec te coterat: sequetur et erit vita tua quasi pendens ante te: timebis nocte et die et non credes vite tue: mane dic es quod mihi det vespere et vespere quis mihi det mane propter cordis tui somnolentiam quaterberis et propter ea que tuis videbis oculis que vides quod non est intentio legis prophetice istius: sic eos vivere absolute Nam tanta libertas eis incentivum prebet rebellandi: et est causa quare a regno nunquam plaga discedat sicut scriptum est Deuterio. xxxij. Incrassatus est dilectus et recalcitrauit. Incrassatus impinguitur: dilatus dereliquit deum factorem suum et recessit a deo salutari suo.

De iudeorum conversione in fine seculi.

Dodecima consideratio et ultima huius tercij libri est de iudeorum conversione in fine seculi a sue duricia: nempe deus iusto iudicio omnia disponens licet iudeorum gentem suis exigentibus culpis longo tempore permiserit periclitari in molit cecitatis et criminibus tam horrendis ut supra in libro isto latissime declaratum est: in fine tamen seculi quod relictis fuerint non peribunt. Et ut explicet conceptum meum hec consideratio. vij. explicabit punietis. Primus erit quare iudeorum contritas non convertantur ad fidem christi.

Secunda si aliqui eorum voluerint converti utrum sint recipiendi. Tercius quis modus debet teneri in receptione iudeorum ad fidem. Quartus an iudei sint compellendi ad recipiendum fidem christi. Quintus qua pena sint feriendi perversi iudei redeuntes ad iudaismum. Sextus quo recipiunt antichristum et decipient ab eo. Septimus quo cognoscant se deceptos et revertentur ad vitam veritatem fidei ihesu christi domini nostri. Octavus erit an tempus antichristi quo iudei sunt convertendi possit determinate cognosci et de signis temporibus eius adveniens.

Quare iudeorum communitas non convertitur ad fidem christi

Primus istius considerationis punctus est quare iudei in presentis tempore non convertuntur ad fidem ihesu christi. Respondetur quod ad hoc possunt quatuor assignari cause satis efficaces. Prima est consideratio veritatis adveniens christi. pro cuius intellectu notandum quod in libris thalmuth considerant tres species materie quarum una est placitum sive causarum civilium et criminalium et de alijs dependentibus inter gentes eorum et hec assuetur legibus imperatorum inter nos. Secunda species est eorum que verant vel licenciant in lege sicut sunt cibi et alia et que sunt res mundane et que immunde et de sacrificijs et orationibus et festivitibus et hec sunt inter eos sicut decreta inter nos. Tercia species materie est historiarii legis sicut creationis mundi et vite antiquorum patrum et miraculorum in lege et de adventu messie et conditionibus eius et de resurrectione mortuorum et de die iudicii et de inferno et paradiso: et hanc particulam terciam vocant iudei Hagadoth. id est annunciationes et singulare vocant agada. id est annuntiatio. Item vocant ea imdiasor. id est glorie morales et singulare vocant imdias. et predicta annunciationes et glorie morales non

sunt oēs diuissim ab una pte imo sūt di-
 sperse p diuersas ptes librorum thal-
 muth instantū vt post septē vel octo le-
 ctiones veniet aliq̄ auctoritas p̄dictarū
 annūciationū. Cū ergo rabini scolariū
 thalmuth legūt suas lectōnes inq̄ntū
 p̄tinent ad p̄mas duas sp̄es materierū
 declarāt illa optime cū omnibus illis
 glosis exp̄positib⁹ in nouatōibus q̄
 p̄nt ad p̄positū suū applicare. S; cū
 accedūt ad locū qui in aliq̄ tangit ma-
 teriā terciā. s. annūciationū. dimittunt
 illud et nolūt legere dicētes q̄ est res d̄
 qua nō erit aliq̄s fruct⁹ qd̄ ipsi faciūt
 q̄ nō est intentio eorū laborare nec cō-
 siderare nisi materias q̄ sunt de p̄ae lu-
 crando. p̄ qd̄ p̄p̄s eorū vulgaris hono-
 rant eos et dant salariū. et h̄ mod⁹ obser-
 uat p̄ oēs rabinos in omnib⁹ terris et i
 omnib⁹ t̄p̄ib⁹ et in oib⁹ scolis eorū. Et h̄
 cā p̄ncipalis ob̄stacul⁹ eorū est quia
 scz nō p̄siderāt nec vident ea q̄ p̄tinent
 ad p̄dictā terciā sp̄em et vulgaris eorū
 p̄p̄s manet ignorātia excecatur. Secū-
 da causa est in conferentiā auctoritatū
 sacre scripture q̄ dato q̄ aliq̄ mō cum
 occurrit aliqd̄ in lectōnib⁹ suis de sc̄ia
 materia considerent nō est mir⁹ si vna
 auctoritas vel due vel tres nō explicēt
 ad plenū veritatē salutis cū aliq̄ vide-
 ant aliq̄ auctoritates vel obscure vel cō-
 trarie s; deberēt illas scripturas ad iui-
 cem conferre cū oib⁹ p̄phetijs tangen-
 tib⁹ illā materiā. et deberēt vidē glosas
 et translationes chaldaicas q̄ facte fue-
 runt per duos doctores. q̄ inter eos p̄
 magis autēnticis habent cū illi sup̄ eas
 dem auctoritates loquāt et nō est dubi-
 um q̄n statim illūnarent a sp̄u sancto
 si tales conferentiās scripturarū cū co-
 rum circūstantijs facerent et viderēt ve-
 ritatē sole clariorē. Vñ aug⁹ i libro o-
 ctuaginta triū questionū qd̄e. lxx. nō
 potest inquit oriri error q̄n palliat nō
 mine xp̄iano nisi de scripturis nō intel-

lectis. et hoc lō q̄ antecedit et subsequen-
 tia nō ptulerūt. vñ ibidē solet circūstā-
 cia scripturarū illūinare sniam. Vnde
 hereses sunt orire p se legēdo. q̄ p̄feren-
 do repulse sūt q̄ p̄ferētes diuersas sen-
 tētiās adduxerūt. q̄ ex se inuicē mutuo
 inueniri potuerūt. q̄t eēnt intelligēder
 h̄ mō meruerūt agnoscere veritatē et ve-
 nire ad viā salutis. Venerabilis petr⁹
 alfonsi et mag⁹ alfonsus et mag⁹ iohes et
 hieronim⁹ de sc̄ta fide d̄ qd̄ sepe facta
 est mentio in isto volumine q̄ solennia
 opa fecerūt recognoscētes veritatē fidei ca-
 tholice errorē in q̄ fuerant inuoluti.
 Tercia cā q̄ impedit cōuersionē aliq̄
 iudeorū ē inordinat⁹ amor ad vxores et
 filios et penes. Vñ exp̄sum in h̄ cāu
 cū venerit ad me qd̄a de sapientiorib⁹
 iudeis isti regni q̄ me cū p̄ferens de se-
 cretis legis. affirmavit seueracit̄ crede-
 re fidē xp̄i. et q̄ ad h̄ induc⁹ erat diligēt
 studio scripturarū nō solū biblie s; etiā
 thalmuth et p̄horū. Cūq̄ ab eo q̄rerem
 q̄re nō efficiebat xp̄ian⁹. R̄ndit q̄ imo-
 sum desiderabat h̄ implere. Sed q̄ ha-
 bebat p̄m q̄ eū tenerre diligebat co-
 gitās q̄ cū sciret p̄e tristitia moreretur.
 Dixit q̄ nō vincere poterat seipm nisi
 faceret cū p̄sensu p̄ris. Dicebat etiā q̄
 nō erat ali⁹ mod⁹ vt p̄dictū p̄sensū pos-
 set h̄re nisi q̄ ego tenerē modū cū rege
 vt ip̄e caper̄. et poneret in carcere et ide
 scriberet p̄ri suo q̄ esset necesse q̄ effi-
 ceret xp̄ian⁹ q̄ alit̄ nō posset euadere
 mortē. Mihi aut̄ nō placuit h̄ mod⁹
 palliat⁹ mendacijs in lege xp̄i q̄ qd̄d
 ip̄e h̄ret in corde de veritate fidel. p̄p̄s
 acclamaret ipsum nō fuisse sc̄m cristū
 anū voluntarie s; cōpulsus carceribus
 et timore mortis quod non est honestū
 in lege cristianorū q̄ p̄ veritate h̄
 legis recipienda relinq̄re debet quisq̄
 p̄m et m̄rem vxorē filios fr̄es et so-
 res et agros et centuplū accipiat et vitam
 eternā possideat. Durante collocutio

predicta inter meꝝ predictū in deū fe-
re per quatuor annos nec adhuc est fa-
ctus xpianus durate in eo impedimē-
to predicto amoris paterni inordinati.
Non mir⁹ etiā detinet eoz aios ne cō-
uertant. cupiditas inordinata diuicia-
rū p⁹suras. cū hec sit p⁹guis qdā acq-
sitis diuitiay sine labore. vñ dī in thal-
muth. q⁹ qdā dīa dixit vñ rabino q⁹
vidit q⁹ erat pulcer et graciosus. Silis
est facies tua hñti gregem porcorū vel
comprestanti pecuniā suā ad vsuram.
Quarta causa q⁹ impedit conuersionē
iudeoz est inclinatio magna ad opini-
ones constitutiones et ceremonias et
consuetudines quas hñerūt et habēt i
thalimuth. In qb⁹ toto tpe vite sue fue-
rūt nutriti. Vñ p⁹ duo exempla h⁹ ostē-
dit de iudeis ad lram Iher. xij. Pri-
mū exēplū est de nigredine ethiops.
vñ dī in textu. Si mutare potest ethi-
ops pellē suā. q. d. non potest mutare
nigredinē suā. Scdm exēplū est de
pardo q⁹ non potest mutare varietates
pellis sue. Vñ dicit aut pard⁹ varietas
sue q⁹ vtrūq⁹ predictoz est a natu-
ra. sic est de iudeis q⁹ nō pñt reueri ad
bonū ppter consuetudinē ad malum.
q⁹ consuetudo est qdā natura vt dīc
p⁹bs in libro de memoria et reminiscen-
tia. Sciendū tñ q⁹ hec similitudo nō re-
net simplr s⁹ tñ scdm qd. Illa em̄ na-
tura q⁹ est causa nigredinis ethiops i
nullo subiacet impio rōis. et ideo ethi-
ops nō potest illā imutare qñtūcūq⁹
conet ad h. s⁹ hitus ex cōsuetudie pec-
candi generat⁹ et p⁹ modū nature incli-
nans ad malū. causat ex inclinatione
appetitus sensitui q⁹ natus est obedire
rationi. Et ideo per conatū liberi ar-
bitrii ad oppositū potest reueri ad bo-
nū tamen cum difficultate ppter babi-
tū inclinātem ad oppositū. et hoc dī-
citur impossibile scdm qd⁹ put dī. v.
methaphisice. vno mō dī impossibile

quod vix potest fieri aut cū difficultate
In exēplis aut positīs de ethiope et
pardo est impossibile simplr s⁹ m natura
ram. tñ deo nō est impossibile. vba sūt
Nicolai de lyra in predicto passu et in
veritate magna virtus cordis ē necessa-
ria vt possit hō declinare ab his in qui-
bus a puericia fuit nutritus cū illa do-
ctrina q⁹ a teneris ānis est inhibita sit
diuturna nec oēs homines sunt suffi-
cientes violentare p⁹pas volūrates vt
similia dimittant nisi solū illi quibus
deus fecit tantā grām vt contemnerēt
gaudiaz bona tpalia cū nihil sint i cō-
peratione bonoz spūalium et amplexē-
tur veram spem saluatiōis animarū
suay et boni finalis eterne bñtūdis eay
sicut pmutit veniēti ad xpm. Isa. lviij.
Et requiē dabit tibi dñs de⁹ tu⁹ semp.
Et implebit splēdoribus aniam tuā
et ossa tua liberabit⁹ etis qñ ortus irri-
guus. et sicut fons aquay cui⁹ nō defi-
cient aque. sic et christus ait Mat. xj.
Regnū celoz vñm patitur et violēti ra-
piunt illud. Et Iohis. vj. Nemo pōt
venire ad me. nisi pater meus q⁹ misit
me traxerit eum.

Utrum iudei volētes cōuer-
ti sint ad fidem recipiendi.

Secundus punctus est. Utrum
sint recipiendi iudei qui volūt
ad fidem xpi cōueri. hoc dico
q⁹ multi eoz fuerūt et sunt ita mali q⁹
multa damna faciunt in ecclesiay dei.
Veruntamē facta diligenti examina-
tione de modo aduentus eorum non
sunt repellendi ex quo volunt intrare
sub alis fidei christiane et licet non fa-
ciant bona intentione sed propter la-
crum temporale tales baptizati sūt et
recipiunt sacramentū licet non rem sa-
cramēti que est grātia. tales ppe salua-
tionem sunt cum pferate dei plusq⁹ illi
qui non intrauerunt. nec venit eis ad
voluntatem vt sub illo intrarent. Et p

pter hoc dixerunt sapientes isrl' q' sp' debet homo laborare in lege licet nō faciat bona intentione. quia ex h' potest venire ad bonam intentionem. Et sic iudei taliter venientes poterūt venire ad rectam intentionē fidei cum dei adiutorio vel exusu quo exercitabunt in ea. vel quia deus faciet eis aliqua signa ut sic eū cognoscant in suis operibus. vel quia dabit eis aliquas tribulationes ut corrigantur et redeāt ad bonum. vel quia addiscant ex hoc similibus libris qui ostendunt radices fidei ihesu christi veri messie. diligenter in eis studendo. v' ex eo q' informabūtur continue a predicatoribus euāgelicis fidem christi nunciantibus si tales infelices fuerint indurati intrinsecus in dāyca perfidia. habebunt forte eorum filij vel nepotes seu alij q' ex eis procedunt cognitionem huius catholice veritatis et saluabuntur.

Quis sit seruādi mod⁹ iudeos ad xpi fidem recipiendum.

Tercius punctus est scire quis modus debet teneri in receptione iudeorum venire volentium ad fidē xpi ne quātū possibile fuerit des occasio malorum q' sentimus a spūscō modus ordinatus est est a quo quia vt cōiter deuant recipientes nō est mirā dūz si taliter receptos nō experiamur veros eē christianos et iō recipiendi sūt cū multa deliberatōe ne ad vomitū redeant et modus ponit in decretis de cōse. di. iij. iudei vbi sic hētur. Iudei q' p'fidia frequenter ad vomitū redit si ad leges catholicas vēire voluerit per octo menses inter cathecuminas eccie lūm introeant. et si pura fide venire noscuntur tunc demum baptisimi gratiā mereantur quia si casu alio periculum in firmitatis intra prescriptum tempus incurrerint desperati fuerint baptizentur. Et si querās an debeat talis iude-

ns aliquid abstinentiā facere vel etis dies queri signa ad sacrum conferendū Respondetur q' vtrūq' debet fieri vtz de cōse. di. iij. ne qd' absit vbi sic dicit ne qd' absit longa dilatio retro possit animas iudeorum reuocare fratri nro epō loci illius loq'ret pnia ac abstinentia. xl. die rū indita aut die dñica. Aut si celebrissima festiuitas occurrerit eos oipotē tīs dei misericōdia p'egere baptizes. Sic ergo pater q' iudei die dñica vel aliq' solēni die debēt baptizari. Sed nūquid iudeus q' est seruus xpiani si baptizet fiet liber. Rndet q' nō scdm Ray. h' remanet seru⁹ q' seruit⁹ introducta ē de iure diuino di. xxv. vj. dicit p' ius gentium et iure canonico confirmatū. xij. q. ij. ecclesiā concordat gotfrid⁹ et hostiens. Addit ray. q' vbi de bona p'suetudine nō solent eē christiani sui consulerem q' dñs in remissionē peccōrum manu mitteret eū vel saltē q' pecuniā in medicata vel seruitio ad tempus p'scito scdm q' bitrium boni viri redimeret se. xij. q. ij. Cum redemptor.

Utrum liceat iudeos ad baptismum compellere.

Quart⁹ punct⁹ est si iudei sint compellendi ad recipiendū baptismū hīc sunt duo videnda. P' i mū est de paruulis iudeorum. et scdm de adultis iudeis. Ad primū rndet scñs thomas in scda scdē. q. iij. q' nō licet inuitis gentibus. Sed qñ ad annos discretionis pueri sint pnt fidem suscipere etiam gentibus inuitis. Concordat Guill. dicens q' nec licet nutritib⁹ oculte baptizare paruulos iudeorum. Si tamen in articulo mortis puulo p' hec facerent non credo q' peccaret Doctor vero subtilis. scot⁹. in. iij. di. v. dicit q' pueri iudeorum pnt anferri gentib⁹ inuit⁹ et baptizari et h' p' principes legislatores q' legislatores pnt ordiare ad salutes vni⁹ c⁹ q' s' dicit velle nolit. ita p' pnceps

ecclesie. v.g. Si respublica indiget bel
latozibus iudei filios suos talit' differ
rent q' essent inepti ad belladū. tūc pū
ceps posset eos auferre a penitibus et
ip̄is inuitis posset eos facere nutriti
instrui ad bellandum ita videt in apo
sito. Alij dicunt q' nō debet fieri quia
ecclesia tenet oppositū h' hoc nihil est
q' quotidie pū ab ecclesia noua insti
tut' p' salute cōi. Alij dicūt q' non debz
fieri ppter pphetiā Isa. q' reliq' israel
salue fient. h' hoc non obstat q' hoc p̄
intelligi de fidelibusvel q' etiā pū ali
qui in aliqua insula saluari. Ad scdm
scz de iudeis adultisvtrū sint compen
dendi ad fidē suscipiendam hīc dicit su
pradictus doctor scot' vbi s' q' oēs de
berent compelli ad fidē q' meli' est cō
pelli ad beneagendū quā male agere
impune sicut ip̄i agunt.

**Qua pena feriendi sint iudei
conuersi ad propria instituta
redeunt.**

Quintus pūctus est qua pena
sunt feriendi iudei conuersi re
deunt ad vomitū iudaismi. et
licet supradictū sit de pena qua ferri
debēt a iure. nunc libet hic explicare
duo. Primo qua pena sint feriendi ex
lege regni. Secdo qua pena sint ferien
di ex lege regni p' eos instituta. Circa p
mū notādū. q' in h' regno castelle ē lib
qdā atiq' regis gothoz q' ingua nra
bz el. furo. nizgo. vbi libro. xij. tit. ij. ca.
xvij. ad lram p'dictoz pēa pōit. vt seq̄
sūt xp̄iani debēt p̄gri de illoz mal' q' ve
niūt p' scām fidē ihu xp̄i. Ita debēt te
nere tales modos q' nuli' hō possit ha
bere ventā q' dimittit meli' ppositū et re
dit ad pei'. Et q' audacia crudelior et
mirabilior debet hēre crudeliorē penā
et maius toamentū. Itō statuim' hanc
legem. q' ois xp̄ian' et maxime illi qui
pari sūt de xp̄ianis siue sityr siue mu

lier. qui inuentus fuerit q' circumcidat
vel q' habeat mores iudeoz vel qui sit
inuentus de cetero q' deus non man
det redire ad iuday sinū. recipiat mor
tem a xp̄ianisvel a nobis et sic punit'
crudelissimis penis vt intelligat qntū
est exosum et excōicātū malū quod fecit
et ois bona sua hēat rex taliter q' here
des nec ppositū talium personarū non
consentiāt in tali errore. hec ibi. Secū
do declarat qua pena sunt feriendi ex
lege p' ip̄osmet iudeos instituta. Quid
in supradicto libro. xij. tit. ij. ca. xvij. scri
bit cōstitutio quedā siue lex. quam in
dei tolerant' miserūt regi Sisyndō. c'
tenor talis est. Noster dñe potētissime
achonorissime rex Sisyndō nos oēs
iudei ciuitatis toletane q' sub scribere
hēmusvel facere signa isra i hac lege
salutes nos recordamur q' bñ et iuridē
ce alio tpe nos cōpellabatis q' facere
mus sedus scriptus ex pcepto regis
titulā q' iā transiuit q' oēs deberemus
obfuare tenere fidem xp̄ianoz et sic
nos oēs fecimus. Sed q' obstinatio
nre duriciez antiquitas erroris pma
nforū nos impedit ne credam' i do
mīno nostro ihu xp̄o veraciter nec te
neamus fidē xp̄ianoz firmiter. Ideo
nūc spōretvolūtariē rñdem' v're altitū
dñi sic p nobis sicut pro nostris vxo
ribus p filiis nostris per hunc nostz
scriptū q' de cetero nō faciem' aliquē
consuetudinem iudeoz iudeis q' no
luerunt baptisari nec habebimus ali
quē societate cū eis villo mō n' hēm'
mīmonia cū aliqua nri generis vscq'
ad sextū gradū. non faciemus incestū
cū aliqua muliere nostri generis nec
nos nec nri filij nec nraq' generatio. h'
tazviri quā femine de ceto mīmonia
contrahemus cū xp̄ianis nō faciem'
circūcisiōz nre carnis. nō obfuabim'
pasca. nec sabbata sicut solebant obser
uare ceteri iudei nec alias festiuitates

non sepabimus cibos scdm eoz p sue-
tudine non faciemus aliquā rē quam
hnt alij iudei in vsu z cōsuetudine nec
quō ipi viuūt sed omīs credimus cum
mūda fide z cū magna volūtate z cū
magna deuotōe xpi ihu filij dei viui se
cūdū q euangelia z apli mandant. Et
illū pitemur z honoramus omīs tene-
mus hāc scām legē xpianoz veraciter
tā in diebus festiuitatū q in mīmo-
nijs z cibis et in oibus alijs moribus:
nec dolū aliquāz nec aliquā rōnem te-
nemus p eā ex nra pte vt non implea-
mus z faciam⁹ oia que pmisim⁹. De
carnibus porci pmittimus obfuare
q si non poterim⁹ pmedere qz non ha-
bemus eas in cōsuetudine semp tamē
oia que cū eis cocta fuerint pmedem⁹
sine tedio z sine omni nauſia. Et si ali-
quis de nob iuentus fuerit q faciet cō-
tra ea q supradicta sunt vel p mīnīmū
eoz vel q ausus sit aliqua facere ptra-
fidem xpianam: vel si morā fecerimus
in faciendo ea que pmittimus verbo
seu facto iuramus p illū mer. ptem et
filiū z spm scām qui est vnus deus z tri-
nus: qz qz quēcūqz oim qui inueni⁹ fue-
rit trāsisse pdicta vī aliqd eozū q nos
eū cōburemus vel lapidabimus. Et si
forte pietas vīa voluerit ei⁹ saluare vī
tā statī sit factus suus: z q det⁹ ipm et
oia bona sua cui volueritis p semper
vel qd faciatis de eo z de bonis suis q
volueritis nō solū qz hētis prātē reglā
s qz vobis cōcedimus p hūc nfm scri-
ptū. z istud sedus z scriptū fuit factuz
trāsactis. xij. diebus kal. Marcij in se-
xto anno quo vos regnastis. hec ibi. Ec-
ce vidimus qua pena ferendi sunt iu-
det redeūtes ad iudaicas ceremonias
vel ad instituta eoz non solū ex lege re-
glā s etā ex lege p eos statuta: que nō
mīnus debēt obligare iudeos aliarū
ciuitatū z lo eoz totius regnī q iude-
os ciuitatis tolerant: cum illa imperia
lis ciuitas ab ātriquo nomīne nec ma-

ioris conditionis sunt alij iudei alibi
conuerſi qz tolerant. Credo q si vera fi-
eret inquisicio presertim isto tempe q
innumerabiles ignibus traderent de
his qui iudaizare realiter inuenirent:
qui si hic non puniantur crudelius q
publici iudei etnis ignib⁹ cremabūt.

Quo iudei recepturi sunt an-
ticristum

Extus punctus est videre quo
modo iudei recipient anticristū
z decipient ab eo. Erit em antic-
rīstus scdm sanctos nequissimus qui na-
ſcet in babilone sine generabī de tri-
bu dan. Vñ super illud Gen. xlix. via
dan coluber in via. Btūs yſidorus su-
pra pentateuco dicit q hoc est intelligē-
dum de anticristo z ppterea illa tribus
non annumerat in numero signatorū
zpcō. vij. super q dicit beda. q dan p-
termisit quia de illa tribu nasciturus ē
anticristus cuius aduentus vt ait apo-
stolus: erit fm opationem sathane: qz
totū faciet instigare dyabolo qui illum
possidebit atqz coopante: nec tamē ita
possidebit eūz ex toto vt vniat ei sicut
humanitati diuinitas in cristo: nec ita
vexabit eū vt careat rōnis iudicio alio-
q nō iputaret ei qdā ageret sicut fu-
ribūdo. Comestor: quidē dīc q a pnci-
pio pceptōis illi⁹ dyabol⁹ in vtero ma-
tris ei⁹ descēdet cui⁹ pte deiceps ale-
tur puer z nascet⁹ adolescer. S; dicit
ali⁹ z forte melius z verū q moze ceto-
rū hoīm a dīe cōceptōis sue hēbit āge-
lū sui custodē vsqz ad annū discerōis
tūc extollet sup omne qd dī esse de⁹ et
angeloz pſidio penitus deſto. occupa-
bit eū dyabolus q ideo tūc solnendus
dicitur: quia totā prātem suā antiquaz
sibi relaxatam per illum exercet z pro
voluntate sua inclinabit eum ad ma-
lum sicut possessor ad libitum suū tra-
hit sumētū z in cūctis malis artibus
instruet eū. Cū ergo venerit iste ipius

Consideratio duodecīa CLXXXIII

antīxps filij isrl q ab alexādro int mō-
tes Caspiōs in plaga septētrionali su-
per oceanū vbi nūc est finis iperij ma-
gni Canis inter duo castra dicta guth
et maguth fuerūt inclusi vt refert mgt
bystoriaz scdm iosephuz facto terre
motu in p̄spectu p̄ncipis mōtib⁹ ea-
dentib⁹ sup montes ibidē p̄tīm monti
b⁹ p̄tīm muro indissolubilit̄ portis fe-
reis obserati q adhuc ibi dicuntur esse
incantati. nūdi incedētes carnib⁹ cri-
disz arborū fructib⁹ viuunt et in maxio
nūero consistūt int̄m vt scdm aliquos
possent. xliij. regna implere. q etiam q-
dam celestī vīrtatez. montiū portarū
et muroz firmitatez iperitoris de ca-
tayo. s. magni canisvel regine amaso-
nū milita obserati exte nequnt. exce-
pro dūtaxat qz p̄monstro ipe magn⁹
canis aliquos de eis qñqz portis aper-
tis extrahit et mirabili grā in exercitu
suo secū ponit. Isti predicto antīxpo ad-
tūgent vīrtute quoz regnabit̄ erit mo-
narcha potētissim⁹. Et cōgregatis ali-
is iudeis q sūt p̄ orbē disp̄sētiēs hie
rosolymā circūcider se dīcēs iudeis se
eē xp̄m ip̄s in lege p̄missum/christuz
vero n̄m fuisse deceptorēz magū. oēs
itaqz iudei accedētes et adherētes cō-
fluēt ad ip̄m. qz ip̄i n̄mio d̄siderio fer-
uent de aduētū messie p̄ quē expectāt
a captiuitate liberari decepti signis et
allecti p̄missis. et qz viderūt eū oī. p̄spī-
tatez gl̄ia clarescere regesqz subiugare
Ideo illi longo excecati errore eū tāqz
verū messia suū recipiēt vt deū colent
et tāqz rex et dñs ab ip̄s metuet. Et pro-
pterea apls. ij. ad thes. ij. vocat euz ho-
minē peccati. filiū p̄ditōis q aduersat̄
et extollit̄ supra oē qd dī deus. Nūc q
colit̄ ita vt i tēplo dei ipe sedeat quod
edificabit in ierlm scdm quosdā v̄t re-
rius loquar scdm alios ipse se dīcet tē-
plū dei ostēdens se tanqz ipse deus sit.
hoc est qd dīcit br̄s aug⁹. xx. de ciui.

dei. xix. c. q illud q nos hēm⁹ de antī-
xpo in templo dei sedeat. greci habēt
in tēplū dei sedeat tāqz idē aug⁹ ipe sit
tēplū dī. i. ecclesia. ex quo dicto accipi-
tur argumentū q antīxps erit falsus cri-
stianus et finger se vīz ecclesiasticū ac-
cōmolaci⁹ nocendū qz in tēplū dei. i. i
modū ecclesie. ait aug. hoc idē vult frā-
cisc⁹ de maronis in. iij. dist. xlvij. q. ij.
allegās augu. vbi s̄ ipse etiam vt facili-
us xp̄ianos et iudeos ad ritum suū at-
trahit. dīcē. dñicum in fauorē xp̄iano-
rum. et dīcē sabbatū in fauorē iudeoz
faciet custodiri. vtz in decretis de cōse.
dī. iij. puenit. Sic ergo patet quō iudē
decipiēt̄ ab antichristoz quō recipi-
ent eū vt messia suūz colent.

Quō cognoscent se per anti-
christum deceptos.

Eptim⁹ punctus est scire qmo-
do iudei cognoscent se deceptos
per antīxpmz quō cōueriēt̄ fi-
naliter ad fidē catholicā. Notandū er-
go q postquā iudei receperūt antīxps
tanqz messiam suū decepti ex his q dī-
cta sunt in precedenti puncto. tūc mit-
tet deus ad eoz et altoz multoz cōuer-
sionē helyam et enoch qd erit inter oc-
cultum aduētū antichristi q est p̄ nati-
uitatē manifestū eius aduētū qui ē
per predicationē apertā persecutōnē
Tunc ergo predicti helyas et Enoch q
vīuī adhuc in paradiso terrestri refuā-
tur veniēt̄ manifeste se oñdēt i ierlm et
incipiēt publice predicare p̄ antichristū
destruētes eius p̄cessum et declarantes
manifeste eius deceptiones et astucias
dyabolicas. Ip̄sumqz corā oī p̄plo ar-
guent mendacem et fallacem ostēdent
et aperient thesauros ab cōditos iude-
is de veritate salutis fidei ihu christi. et
sicut dīcitur malachie vltio. Cōuertēt
corda patrum in filio. glosa ad instru-
ctionem posteriorum de fide saluato-
ris in quem et ip̄i cred. derunt corda

filiorum ad pres eorum glosa. qui percipiet
fide quod illi habuerunt. Unde iudei et christiani
pari religione tunc in christum presentient
Sic ergo iudei cognoscentes se fuisse
decepros in christum credent per ipso mori
pari erunt dicit methodi. c. xliiij. mi-
llia virorum ex omni tribu israel per christum interfecti
De predicatioe autem heliez enoch et facta
puerfione eorum scribit Apocal. xj. Da-
bo duobus testibus meis. scilicet helie et enoch
et prophetabunt. id est predicabunt diebus mille
ducentis sexaginta. glo. scilicet tribus annis sic
ipse christus predicauit. amicti saccis. id est pre-
dicatores penam et exemplum ostendentes. hi
sunt due olive. id est spiritus sancti et duo ca-
delebra. id est lumina dantes alijs. Tunc videtur
antichristus se psumere quod detecta est eius ma-
licia exhibet in publica persecutio et occi-
det eos in iherusalem. et iacebunt corpora eorum in
plateis tribus diebus et tribus noctibus et
in medio quod nullus audebit sepelire cor-
pora eorum metu antichristi. ut quicquid vide-
rint timeant eis confirmari. Decisores autem
eorum leni erunt propter mortem eorum. Sed post
tres dies et dimidium resurgent occiso-
res audient voces angelorum dicentium helie
et enoch. attendite huc ipsi vident
tunc ascendet in celum in nubem istud mul-
tum confirmabit iudeos conuersos ad fide
christi per eos. Et amplius confirmabuntur
per mortem antichristi quod secundum quod dicit glo. su-
per apostolum tribus annis et dimidio reg-
nabit. Unde dan. xij. Iuravit angelus prius
re in eternum quod in tempus. scilicet vni annis. et tempus
scilicet duorum annorum. et dimidium temporis. id est dimi-
dij anni. scilicet regnabit antichristus. et ideo dicit
glo. quod hoc spacio dicit desolatio dura-
tura sub antichristo. Quare autem ita modi-
cum regnabit declaratur a christo Mat. xxiiij
ubi dicit quod nisi breuiati fuissent dies illi
non fuisset salua omnis caro. super quod di-
cit glo. quod hec tribulatio quanto ceteris gra-
uior tanto erit breuitate mediocrior. et
gregori. quod cum superbus et infirmus aspi-
cit eos dies quos singularis malus in

tulit misericorditer breuiabit. In fine ve-
ro predicti temporis collocabit papilionem
et solium suum antichristus in monte olineti. et
tunc dominus noster ihesus christus ait Amb. osten-
det se et interficiet eum spiritu domini sui. id est
virtute precepti sui. Ipso namque ihesu cla-
mate in aere morietur antichristus per micha-
elem ut dicit fulminatus maria quod pars
sua per legem a michaele interficietur et
visio erit finalis et totalis puerfione sine
confirmatio puerfionis iudeorum ad fide
christi. Et si quia vix occiso antichristo
statim christus veniet ad iudicium dico
non secundum glo. dan. xj. Precedent quod dragi-
ta dies ad refrigerium sanctorum et penam io-
uersorum. Quatuor autem sunt spacia inter istos
xl. dies finem mundi nemo scit. Sed quod
fiet de ministris antichristi qui remanserunt
post eius mortem dicit quod gaudebunt ducen-
tes viros discipulos licet princeps noster
mortuus sit tamen habemus pacem et spiritum
et cum talia dixerint repentinus super eos
veniet interitus et extructio ecclesiarum ad
finem mundi conuersetur pacificata. quod
extructio fraudulenter sententia diaboli cel-
sabunt. Visum est ergo quomodo iudei co-
gnoscerent se deceptos quomodo conuerterent si-
naliter ad fidem ihesu christi. Sed dicit ali-
quod nunquam hec finalis iudeorum conuersio
fuit a prophetis prenucciata dico quod sic. Et
prius hec prenucciavit ysaias in. c. x. ubi
sic habetur si fuerit populus in israel sicut are-
na maris reliquie conuertentur ex eo. su-
per quo dicit targum. Si fuerit populus tu-
us israel multus sicut arena maris fiducia-
um quod neque peccauit vel quod penituerit de
peccato puerteret glo. rabi. Etiam si fuerit israel
sicut arena maris pre multitudine die ego
confabo eos ut argenti et redigent in mo-
dicum residuum. Residuum vero illi modum
cum conuerteret ad bonum. Causa vero co-
uersionis in finem mundi ponitur pe-
rer heleus. c. Causa vero conuersionis
scriptum est Abacuc. ij. quoniam adhuc vi-
sio ad terminum loquetur ad finem et non

Consideratio duodecia CLXXXIII

mentis si tardauerit rex. s. messias expecta eum quatenus veniet et non tardabit. Et forte dices quod nos sumus expectantes ipse non imo sicut dictum est Isa. xxx. propterea expectet dominus ut misereatur vestri. ex quo igitur ipse est spectatus et nos sumus expectantes qui retardat regula iudicii est retardans nos cur expectamus ad recipiendum mercedem si cut dictum est Isa. xxx. Beati omnes qui sperant eum. dixit rabi. Consummati sunt omnes termini vel fines non poterit res nisi in plenitudine in bonis operibus. Rabi elyazar dixit si israel fecerint plenam redemptionem si autem non. non redimuntur. sed deus sanctus et benedictus constituet eis regem cuius statuta erunt durissima sic amara et reducet eos ad bonum hucusque thalmurh transumptive in pugione in prefinali. c. vi. secundo introducit Osee prophetam qui in c. liij. secundum expositum magistri Nicolai de lyra declarat duo. s. status iudeorum ab ascensione christi usque ad finem seculi eorum conversionem finale. De primo dicit dies multos expectabis me hoc dicit in signum quod plebs iudaica spectaret messiam et ad huc spectat non formi caberis hoc dicit quod non servit ydolis non eris cum viro. i. cum christo a quo est modo separata propter suam incredulitatem. hoc est ille vir de quo dicit Iher. xxxj. semina circum dabitur in gremio uteri sui sequitur hoc ego expectabo te loquitur in persona dei qui expectat iudeorum finale conversionem. primum hoc declarat per prodigiale factum dicens. quod multos. quod d. factum predictum designat quod dies multos sedebunt. i. manebant filii israel sine rege. i. sine principe si videmus quod non habent de se regem nec principem sed alienis regibus et principibus huiusmodi et sine sacrificio. i. sine altari. quod non possunt sacrificare extra iherusalem a qua sunt expulsi templum destructum et sine ephod. id est sine veste sacerdotali. quia sublati sacrificijs cessat usus vestis et

sine seraphim. s. imaginibus in quibus demones solent dare responsa et apud iudeos non sunt talia ecce iudeorum status ab ascensione domini usque ad finem. Et ex quo secundum. s. iudeorum finalis conversio et post hec. i. post iudeorum abiectiōnem et excecationem reuertentur filii israel. s. ab errore suo. et querent dominum deum suum sicut devotus david. i. dei filium ibi christum et sic debeat intelligi patet per translationem caldaicam apud hebreos autenticam quae sic habet. post hec reuertentur filii israel et querent cultum dei suum obediunt messie filio david regi suo. Sequitur in textu pauebunt ad dominum. s. ipsum reuerendo ad bonum eius. s. timendo declinare ab eo quod bonum est in oculis ipsius et subditur tempus in nonissimo dicitur id est circa finem mundi implebitur illud. Patet ergo quomodo finalis conversio iudeorum fuit a prophetis pre-nunciata ac etiam inter medium tempus.

Utrum certis indicijs possit tempus antichristi determinate cognosci.

O Trans ultimum punctus huius considerationis ultime tercij libri est an tempus antichristi quod iudei sunt convertendi potest determinate cognosci. Respondetur quod presumptuosum est homini viatori quocumque modo sibi velle investigare cum ipsa suprema veritas sibi voluerit nos nescire quod beatus augustinus. xviij. de civi dei. c. liij. declarat dicitur dicitur ipse tempore quo erit ipse omnia que sunt si enim nobis hoc proderet. a quo melius quam ab ipso deo magistro interrogamus. ibi discipulis dicit non enim siluerunt in apud eum sed a patre qui fuerunt dicentes domine si in tempore hoc restitues regnum israel. Et ille non est inquit vestrum nosse tempus et momenta que pater posuit in sua potestate. non

utiq; illi de hora die vel anno s; de tpe
interrogauerunt quō istud accipe respō
sum. Frustra igr ānos q; rmanēt huic
seculo cōputare vel diffinire conamur
cū hoc scire nō ē nrm ab ore veritatis
audiamus. quos tñ alij qdringentos.
Alij etiā mille ab ascensione dñi vsq; ad
eius vltimū aduentū cōpleri posse di
xerūt. quēadmodū aut dñs eoz astru
at opintonē suā longū est demonstrare
z nō necessariū. coniecturis q̄ppevun
tur hūanis nō ab eis aliqd certum de
scripture canonice auctoritate profert
Dim em de hac re calculantiū digitos
resoluit; q̄scere iubet ille q; dicit nō ē
vrm nosse tpavel momēta. Nec ille.
Huic snie aug. cōcordat falsitas eozū
q; temp^o certū determinauerūt cū tam
supradicti quā etiā alij de quoz nume
ro fuit arnald^o devilla noua q; i tracta
tu quē fecit de fine seculi determinat q;
ante xps erat ventur^o in q̄rtodecio cen
tenario a natiuitate xpi z p; q; sumus
tam vltra p. lx. ānos. Quidā etiā alius
magn^o p̄dicato; p; orbē discurrens circa
annū dñi. M. cccc. x. in sermone. Ecce
b; posuit est in ruinā declarauit tempo
re suo iam natū esse a n̄p̄s per plures
visiones exēpla cui^o oppositū patet.
Vnus alius p̄sien. p̄clusiones posuit
affirmatiuā q; anno dñi. M. cccc. viij.
z dimidto debebat apparere publica
ri mūdo; anno dñi. M. ccc. lxx. viij. et
dimidto erat nascitur^o. patet māifeste
in assignatōe tpls aduēt^o a n̄p̄i omnes
istos defecisse. z deficiēt quicūq; alij p̄
sumpserit predictū temp^o assignare. s;
discet aliquis diligēs scire. licet temp^o
determinatum presumptuosum sit as
signare. non tamen erit illicituz signa
inquireret his cautiores reddant fi
deles. Dico q; verum est non tamē in
quiri debent talia signa curiositate sci
endi. s; anmo scipm; alios edificādī i
ūmore dei. Sed nunquid aliqua ta

lia inueniuntur certa p̄p̄nq; ei^o aduen
tus. Dico q; in sacra scriptura inueni
unt p̄nūciata nouē signa p̄cipua
p̄p̄nūciatōis aduentus antixpi. Pri
mū signū est totū mūdī generalis per
turbatio de quo daniel p̄phetauit i ca.
xij. veniet tēp^o quale nō fuit ab illo tē
pore quo gētes ceperūt esse vsq; ad tē
pus illud qd exponēs xps Mat. xxij
dicit q; erit tribulatio magna q̄lis non
fuit ab initio mūdīz ibidē declarādo
q; erūt iste tribulatiōes. dicit q; surget
gens contra gentē z regnuz aduersus
regnū. pestilentiez famesz terremot^o
erunt p; loca. terroresq; de celo zc. Se
cundū signū est scisma ecclesie crude
lissimū de quo dicit apls. ij. ad thes. ij.
qui tenet nūc teneat donec de medio
fiat. sup; quo bñs Aug. xx. de ciui. dei
c. xix. dicit qd dixerit. s. apls me p̄sus
fateor ignorare; ibi recitat aug^o. mul
toz suspitiōes circa istd. quidā em di
cunt ipm paulū voluisse hoc dicere de
Romano implo aduētū calūniā.
alij aut credunt meronē a n̄p̄m futuz
z resurrectuz. Alij aut nō dū mortuz
sed occultatū donec suo tpe reueletur
z restituat in regnū dicit tamen ibi au
gust. q; mira est sic opinatiū temeritas
Sed istd dictū difficile ibidē p̄tracās
dicit sic nō absurde intelligit q; tenet. s;
imp̄m teneat donec de medio fiat. s;
tollat de medio p; a n̄p̄m ipm. Imp̄uz
vel aliter inquit. donec de medio eccle
sie exeat ministeriū iniquitatis. quod. s;
nunc est occultum. Ex prima autē ex
positione accipit argumentū q; a n̄p̄s
pugnabit contra romanū imp̄m z tūc
oportet q; ille imp̄ator sit fidelissimus
qui resistit ei. Ex scda sequitur q; ma
luz illius p̄secutiōis oriet ab eccia vt i
fra ipam sit p̄p̄ pugna intestina. Has
duas illatiōes ponit francisc^o marōis
in suis floribus de ciui. dei. c. q; d. Et p̄
dicta malicia n̄bil aliud videt esse nisi

scisma grauissimū in ecclesia dei siue
discessio a fide. Istud est ergo signū p-
cipuū qd debz puenire anti xpm in terra
illud. ij. ad thessal. ij. nisi venerit disces-
sio primū et reuelatus fuerit hō pecca-
ti filius p dīctōis et. qd exponūt docto-
res de discessioe a fide. Qd at sit istud
signū manifestatiū eius aduētus ptz
qz postqz dicit. qui tenet nūc teneat do-
nec de medio fiat. statim subiungit. Et
tunc reuelabit ille iniquus. Terciū si-
gnū est multiplicatio vicioz de q xpc
ait Math. xxiij. et qz habundabit iniq-
tas refrigescet charitas multoz. et apls
dicūt. ij. ad Thimo. iij. c. In nouissimis
tēpibus instabunt tpa piculosa. et erunt
omnes seipos amantes. cupidi. elati.
blasphemi. parentibus inobedientes.
ingrati. scelesti. sine affectōe. sine pace.
criminales incōtinētes. Inimicos si-
ne benignitate. p dīctōes. p dīctōes. ru-
midi. voluptatum amatores magis qz
dei. habētes spēm quidē pietatis. virtu-
tem eius abnegātes. Quartū signū ē
neglectio sine cōtemptus sane doctrine
de quo. ij. ad Thimo. iij. erit. n. tps cū
sanam doctrinā nō sustinebūt s; ad sua
desideria coaceruabūt sibi mgros pu-
rīlentes auribus et a veritate quidē au-
ditus auerent. ad fabulas aut cōuertē-
tur. Quintū signū est pturbatio oīs p-
lature spūalis et terrenalis iurisdicōis
de quo Dan. iij. In tpe illo nō erit p-
ceps. neqz pba neqz dux in poplo meo.
qui. s. obseruet veritates vite iusticie et
doctrīne. Sextū signū ē vindicatio di-
uinalis p flagellū et correctōem. de quo
Ezechiel. vij. Venit tps ppe est dies oc-
cisiōis q emitt nō leuēt. et q vedit nō lu-
geat. qz ira sup oēs populū. Septimū
signū erit cessatio verbī diuini quo mē-
tes obscure et tenebrose ad verū lumen
gratie reducunt. denūtiātibz ostēdit sa-
lutis via et errantibus manifesta fit se-
mita veritatis. hec oia appropinquan-

te tempe anti xpi ob defectū diuini ver-
bi de mētibus hoīm dispibunt. sic no-
tat beatus Bern. in suo euangelio eter-
no non in solo pane viuit homo. Ille-
gent illud tēpoca. viij. et cū agnus ape-
ruisset septimū sigillū factū est silētiū
in celo quasi media hora. Septimū
nanqz sigillū vt dicit septimū est iudi-
ciū in eccia dandū. quidnam p celū nī
si eccia dei exprimitur cuius equidem
multitudo p puerfatiōez celestis eē de-
beret. quid hoc silētiū nisi defectio v-
bi dei. Nam et multi appareāt p dīcare
verbū tñ dei adulterantes seipos p dī-
cant non dñm iesum xpm. Sed notā-
ter hoc silētiū merito media hora fie-
ri dicūt. qz inter pfectōem institutiōis
xpi et sue radīose doctrine et vite. et dis-
formitatē auersionis et diaboli cecl-
tatis qua auerret anti xpc multitudine
xpianoz post flagitia varijs modis qd
medius status est cū lumine veritatis
silētiū imponit. et vox ignorantie per
facti euidentia incipit exclamare sicut
in Gen. xviij. ca. d. zodomitis et gomoz-
rianis scriptū est. Clamor zodomoz et
gomoreoz multiplicatus ē. Gomoz-
ra em cecitas et zodoma pecus silēs in-
terptatur. Ex hac nanqz abisso ignorā-
tie dei et malicie mōi succēsum sumet
et pspērabit anti xpc. sicut apoc. xj. ca.
scriptū est bestia. i. bestialis et crudelis
anti xpc ascendet de abyssō. i. pspērabit
tur et succēsum habebit ex ignorantia
mundi qui ve abyssus poterit appella-
ri. qz mundus tunc ppter defectū diuini
verbī ignorantia plenus erit in cun-
ctis bonis. p pterea Job. xx. ca. ait dicit
abyssus. i. priuata ignorantia nō est in-
me lumen. s. alculus necessarie verita-
tis. hoc ibi. Octauū signū est dubitatio
in fide. et pullulatio erroris et deceptio-
nū. de quo dicit. j. ad Thimo. j. In no-
uissimis tēpibus discedent quidē a fide
attendentes spīritibus erroris et doctri-

nis demoniorum in ypocrisi loquentium mendacium. Nonum signum est destructio ecclesie ad tempus. de quo prophetavit Iohannes Apocalypsis. xij. q. mulier. i. ecclesia fugit in desertum. ubi alit a deo per tempora. et tempora et dimidium temporis. Nec novum signum propinquum adventus antichristi ex sacris scripturis colligere potui. videatur contemplet diligens lector si forte mundum in presentia inveniet aliquibus de predictis signis vulneratum. et recurrat diligentissime ad fortissimum defensorem Iesum Christum dominum nostrum. qui est turris fortitudinis a facie inimici cuius singulari perfide fides christianorum inviolabilis sine fine perseveret.

Explicit liber tertius.

Incipit liber quartus de saracenorum bello.

Triliter ut deus tradidit: iudeorum bello dissolutum. ita expiri oportet in hoc libro quarto saracenorum vires quod. i. contra nostram fidei fortalectum possint. Pro cuius clarissimo intellectu. xij. considerationes occurrunt intellectui tractande. quarum prima erit de origine machometi. Secunda de vita et moribus machometi. Tercia de qualitate doctrine et legis machometi. Quarta de fundamento legis Machometi. Quinta de concordantia et discordantia legis machometi cum lege christi in articulis fidei et sacramentis. Sexta de morte machometi. Septima de successoribus machometi. Octavo de bello saracenorum. per rationes contra nomen christianum et contra veritatem viri usque legis. i. christi et moysi. Nona erit de bellis et triumphis sa-

tacenorum et christianorum per arma corporalia usque in presentis tempus. Decima de possessione terre sancte per saracenos. Undecima est de his ad que compelli debent. saraceni viventes inter christianos de iure et de his ad que compelli debent: ex ordinatio regni. Duodecima erit de fine legis saracenorum et de eorum perpetua scriptura sub iugo christianorum.

De machometi origine.

Prima consideratio huius quarti libri est de origine Machometi que tribus explicat articulis. Primus est de origine machometi quo ad genus et locum. Secundus de origine secte eius quo ad autorem. Tercius de origine viri usque quo ad tempus.

De origine machometi quo ad genus et locum:

Primus articulus est de origine machometi quo ad genus et locum. Circa quod notandum quod machometus originem traxit ex hismaele filio patriarche abrahe. ex agar ancilla. Iste hismael fuit idolatra pessimus quem deus elecit a domo paterna. iussitque morari in deserto Pharaon. Gen. xxi. cuius vocatis hic fuit palustus sagittarius. infra eodem ca. habuitque vexillum albirissimum in quo scriptum erat superbia vite sub quo ipse militavit continue. et innumerabiles homines ab eo decepti. Hic genuit cedar. de quo Genesis. xxxv. qui genuit hamel. qui tebich. qui hamessa. qui adech. qui adue qui adine. qui maback idolatram pessimum. qui sacrificia fecit filio suo nisar. ut patet in libris generationis mahurith. Iste nisar fuit secundus angelus Sathane post hismaelem habens vexillum

altissimū. in quo scriptūz erat vauitas
inūdi sub quo ipse continue militauit
z innumerabiles ab eo decepti. Hic ge
nuit musar. qui alten. qui emosera. qui
melich. qui vauin. qui luyje. qui galibez.
qui caph. qui mirra. qui coīdal. qui ab
demenoph idolatraz pessimū. qui ha
buit artem ismaels. z vexillum inizaris
z clauēs omniū idolorū neque. vt prz
in libro generatiōis inaburith. Abde
meneph vō genuit abdemutaleph. qui
abdalam. qui machometum ex emina
uxore que fuit filia hatio. que conce
pit z peperit predictū machometū in
villa quadam que dicitur ytrarip. que
est prope mequam in arabia. Iste fuit
tercius diabolicus angelus pro consu
sione generis humani qui habuit vexil
lum altissimū in quo scriptū erat con
cupiscentia carnis sub quo ipse milita
uit vsqz ad mortē. Omnesqz sectatores
sui damnatissimi e sue secte. nec mirūz
si pessimus fuit. quia fuit apostolū ad
Roma. xj. Si radix sancta z ramī. z p
oppositum. Si radix pessima qualis
fuit hismael z ramus. scilicet Macho
metus pessimus fuit. Et sic patz origo
machometi quo ad genus z locum.

De origine secte machometi.
quo ad auctorem.

Secundus articulus ē scire quo
auctore secta Machometi origi
nem habuit. Circa quod aduer
tendūz qd predictus abdalla pater ma
chometi habebat magnā familiarita
tem z societatem cum quodam in deo
astronimo qui valde perit⁹ erat in sciē
tia astronomie. Erat etiam doctus nō
solum in lege in deo x sed etiam christi
ano m. z accidit sic qd illo anno quo
emina concepit machometū fuit ma
gna siccitas per omne terram arabie:

inquantū qd terra nō poterat arari nec
sem inari. sic qd iam omnino deficiente
pane nihil aliud comedebant nisi her
bas z radices campoz. Cum vō venit
tempus quo emina peperit filium pre
dictus iudens aspexit signauit cōcor
dantiam stellarum z planetarum sup
natiuitatem pueri. z intellexit per illā
qd puer ille debebat esse homo fortis et
potens in regno z lege. Et cum hoc ac
cidit abdolla nō erat in terra illa. quia
iuerat in hierusalem ad faciendū ora
tionem sicut tūc erat consuetudo. Sz
cū redijt narrauit sibi iudeus ille astro
nimus quicquid intellexerat de facto
pueri. z post hec diebus paucis elapsis
mortuus fuit abdolla in eadem villa
de ytrarip. z eo tempore quo natus est
machometus erant arabiani z affrica
ni in magno cogitatu. quia nesciebant
certitudinaliter ad quam credentiarū
se attinerent si ad credentiam xpiano
rum vlt indeoz seu ad sectam arriano
rum. Et cum esset machometus qua
tuor annoz dixit iudens astronimus
mentiēdo qd venerant duo angeli et
extraxerant cor machometi. z eo diui
so per mediū qd extraxerunt ab eo vniū
coagulum sanguinis. z deinde qd laue
rant eum multum bene cum aqua cla
rissima z pulcherrima. z post hoc qd pō
derant erant illud cum cordibus decez
hominū qui erant sue gentis. z deinde
cum mille cordibus alijs. z qd seipz in
uenerunt qd cor machometi pondera
bat plus qd omnia alia. z qd vnus ange
lus illoz dixit alteri. si istud cor fuerit
positum in pondere cum omnib⁹ cor
dibus omniū hominū que sunt in ara
bia. excedet in pondere omnia alia. Et
ille iudeus dixit mentiēdo qd hoc di
xerit sibi archangelus gabriel in visio
ne. Cum autem Machometus esset
octo annoz mortua matre z ano elia.
Abdemutaleph cepit eum in custo
z ij

dīa abutalip auunculus eius frat̃ p̃fīs
sui. z hīc abutalip tradidit eū docēdū
p̃dicto iudeo astronimo q̃ instruxit eū
in sciētijs naturalib⁹ z in legibus iu-
deorū z xp̃ianorū. Ex qua doctrina tunc
habita cepit ea que postea interposuit
in illa mala secta quā cōposuit ad p̃di-
tōem aniarū in eo credentiū ordinatā.
Ad dīc̃ etiā huic q̃ cū esset machome-
tus. xxv. annorū tendens in egyptū p̃
q̃busdā mercantijs exercendis mora-
bat̃ ibidē cum iudeis z xp̃ianis ibi exi-
stentibus aliquo tpe anni. sp̃aliter eū
quodā monacho de antiochia cui⁹ no-
men erat iohannes quē in sp̃alē amī-
cū habebat qui erat hereticus. z ab il-
lo malo monacho habuit multa tā de
noua lege q̃ de veteri ad defensionem
sui. cōtra iudeos z xp̃ianos quō dispu-
taret cum illis. q̃ quicqd̃ eū docebat
p̃dictus monachus totū erat p̃tra deū
z legem eius ad modū hereticū. Fuit
etiā discipulus sergij mōachi. qui fuit
hereticus arrianus. Hic Sergius in
errore nestorij incidens dum a mona-
chis fuit expulsus in arabia venit z ma-
chometo adhesit. Eūq̃ de veteri testa-
mento z nouo plura edocuit vt tradūt
ex q̃bus satis p̃t̃ vnde traxit oriū secta
pestifera machometi. q̃ a iudeo z mo-
nachis hereticis z diabolo p̃ncipalio
ri magistro.

De origine machometi z sue se-
cte quo ad tempus:

Ercius articulus est de origine
Machometi z sue secte quo ad
ips. Et l̃z multi multa dicāt. tñ
cōmuni⁹ tenet q̃ incepit circa finem
tp̃is eraclij q̃ impauit post focam. z ha-
buit victoriā de filio cosdroe circa flu-
men danubij. z interfecit bestia illaz q̃
habebat capita septē z septē diadema-
ta z decem cornua. de qua dicif̃ Alpoc.
xij. Bestia illa fuit rex cosdroe bestial̃

ter viuens. habebat. n. capita septē. i.
sex reges sibi subiectos z ip̃e erat septi-
m⁹. Septē diademata erāt insignia re-
gia illoꝝ regū. Cornua decē erant de-
cem acies in suo exercitu. vñ. j. macha.
.ix. Alcles ordinata ad bellandū vocat̃
cornu. vbi dicif̃. bachides autē erat in
dextro cornu. Hic cosdroe fecerat tur-
rim argenteā in qua intermicantib⁹ gē-
mis posuit thronū suū ex auro. posuit
etiā ibi quadrigā solis z lune z po-
cultos meatus z fistulas aquas addu-
xerat vt quasi deus pluuiā videret in-
fundere. z cum subterraneo specu eq̃s
in circuitu trahentibus circūacta tur-
ris fabricata moueri videbat. z quasi
quodāmodo rugitū tonitruū iuxta pos-
sibilitatē artificis mentiebat. Occisa ē
aut̃ ista bestia p̃ eraclium filio deuicto
q̃ noluit salutaris monitis xp̃ianissī
mī p̃ncipis acquiescere. argentū z vo-
turris illius dedit militibus suis. Au-
rū vō ac gemmas. i. vasa z reliqua vtē
silia ad restauratōem ecciarū quas ty-
rannus destruxerat reseruauit. z lignū
sancte crucis qd̃ p̃dicta bestia in p̃di-
dicta turri tenebat ierosolimā repota-
uit vnde ip̃e rapuerat. vt p̃z in histo-
ria de exaltatōe sancte crucis. Circa finē
vō h⁹ p̃clarissimi p̃ncipis venit macho-
metus. z signat̃ ips̃ Alpoca. xij. Vbi
dicif̃ q̃ h̃z intellectū cōputet numerū
bestie. i. machometi qui bestialis in vi-
ta sua fuit vt dicef̃. numerus. n. hoīs ē
z numerus eius est. dc. lxxj. scz anni.

Sed ad qd̃ referat̃ iste numerus. p̃z
q̃ nō referē ad numerū annorū vite ip̃i
q̃ nō tantū vixit sed sexaginta trib⁹ an-
nis. vt p̃t̃z in speculo historiali. p̃t̃ qd̃
ali j dixerūt q̃ referē ad duratōem legis
eius que tantū debet durare. Sed hoc
nō videt̃ verum. quia lex illa fuit data
circa finem temporis eraclij. vt dictus
est. qui cepit impare anno dñi sexcēte-
simo decimoterccio. z impauit triginta

Consideratio prima CLXXXVII

annis. a fine aut huius temporis usque ad presentem annum. qui est. M. cccc. lxx. fluxit maior numerus ut patet consideranti. et tunc adhuc durat lex machometi. propter quod alij dicunt quod post mortem machometi lex eius fuit correctata per sapientes saracenos. et ab illa correctione debet incipere numerus annorum duratio legis illius. Sed hoc non videtur probabiliter dictum. cum quia non diceret lex machometi. sed sapientium. cum quia illi sapientes diceretur fuisse discipuli machometi. et sic eius correctio non fuit per datam eius a machometo per ipsum notabiliter magnum. et sic ab illa correctione iam superavit ultra numerum illum. ut patet intuitu. et tunc lex machometi non videtur ita propinqua cessatura cum non videretur genus eius occupaverit fere totas grecias. propter quod salvo meliori iudicio videtur quod iste numerus annorum sit incipiens ab incarnatione domini et terminandus in morte machometi. De quo prophete loquitur iohannes euangelista. quod sic declarari potest. Nam ab anno incarnationis domini usque ad finem imperii eractii superavit anni sexcenti. xliij. ut dictum est. et machometus vixit. lxxij. annis. ut dictum est. et isti numeri si iuncti facient septingentos et sex annos a quibus oportet subtrahere annos quibus Machometus vixit cum eractio. Aliter illi anni bis computarentur ut patet intuitu. Isti vero anni estimantur probabiliter fuisse. xl. quia machometus prius fuit pauper postea innatus per mercandas et postea per rapinas et fraudes antequam attemptaret se regem facere et legem dare ut dicitur. quam legem dedit circa mortem eractii. Et sic de vita Machometi videtur probabiliter fluxisse. xl. annis ante tempus mortis eractii quibus demptis de septingentis sex remanent per se. dc. lxxj. ab incarnatione domini usque ad mortem machometi. et sic hec potest congrue

hec litera exponi. Numerus. n. hois. s. christi. qui fuit perfectus scientijs et virtutibus ab instanti incarnationis. et numerus eius. s. machometi est. dc. lxxj. quia tantus numerus annorum fuit ab anno quo dominus factus est homo usque ad terminum vite machometi. ut predictum est Sciendum quod liber Apocalypsis fuit scriptus in greco ubi habentur hec nomina. Ante mos Arnoyme Teytan. ubi nos habemus. dc. lxxj. cuius significatum proprium de antemors est contrarium. quod propter convenit machometo. qui fuit et contrarius christo. significatum proprium de arnoyme est nego quia ipse negavit et divinitatem et ipsum esse filium dei. ut infra dicitur. significatum proprium Teytan est sol. gigas. Dixit enim christum non fuisse solem iusticie nec gigantem exultantem ad currendam viam a summo celo. sed significatum accommodatum istorum vocabulorum est dc. lxxj. Ad cuius intellectum sciendum quod sicut in latino aliquae literae accommodantur ad significandum numeros. sicut lfa c ponitur per centum. l p quinquaginta. et sic de alijs. Ita similiter in greco literae aliquae ponuntur pro numeris et ille quibus scribuntur hec nomina antumos et. in greco significant hoc modum dc. lxxj. propter quod in aliquibus biblijs ponitur sic numerus. n. hois et numerus eius est. dic lux q dictio significat apud latinos numerum predictum per literas quibus describitur. quia litera d ponitur per quingentis. i p vno. c per centum l p quinquaginta. v p quinq. x p decem et hec simul iuncta faciunt sexcentos sexaginta sex. qui numerus competit machometo modo predicto. et quia ista ponuntur velate et obscure. Ideo permittit antedictum verbum hic est sapientia. s. res occulta. Et sic patet origo machometi et eius secte quo ad tempus. quia incipit anno incarnationis domini sexcentos sexaginta sex.

et liij

De vita et moribus machometi:

Secunda consideratio est de vita et moribus machometi que tribus explicatur punctis. Primus est quod vita machometi fuit bestialis et libidinosa. Secundus est quod eius vita fuit ambitiosa. Tercius est quod eius vita fuit morbo epileptico monstruosa.

De vita machometi fuit bestialis et libidinosa.

Primus punctus est quod vita machometi fuit bestialis et libidinosa plena. Unde machometus est illa bestia de qua prophetavit Johannes apocalyp. xlii. dicens. Et vidi aliam bestiam. id est machometum. vitam voluptuosam que bestialis dicitur primo ethicoz habentes. qui fuit luxuriosus et libidinis ardore succensus. super omnes homines orientalis regionis. iactans se solum supra quadraginta homines: ex diuino munere virtutem generatam et coeundi potestatem habere. ut scribit historie orientalis ecclesie libro primo capitulo. v. qui aliter appellatur liber epi. Theophani. qui fuit auctor huius libri. Posuit etiam machometus in suo alchorano azoara. xlii. quod deus secum dispensauit de fornicatione et adulterio et sibi soli hoc concessisse. Nam sicut certum est omnibus saracenis machometus diligebat quandam que dicebatur maria iacobina. quam presentauerat ei machoquens rex iacobinorum. due autem uxores machometi. scilicet una dicta ayosse filia hebebor nobilissima inter eas. et abassa filia hominum monebatur delictis. que cum quadam die intrarent ad eum inuenerunt dictam iacobinam concubentem cum eo. et dixerunt ei. decet ne sic fa-

cere prophetam qui erubuit et sorauit se decetero non faciunt. et sic placate sunt ad iuramentum eius. Cumque modicum tempus pertransisset non se potuit sustinere ab ea. et fecit hoc legem quasi ex ore dei reuelantis sibi. Et tunc dixit in alchorano in ca. helmetearte. quod interpretatur veratio vel anathema. O prophetam quod petis quod deus precessit tibi placari uxores tuas postules iam legem posui vobis deus ut soluatis iuramenta vestra. et iterum cognouit illam. Et dixit quod deus dispensauit cum illo in iuramento. et super hoc testes sunt michael et gabriel. et dixit illi una de uxoris. O machomete deus festinauit in tuo desiderio voluit per hoc dicere forsitan. id est in colloquio tuo peccauit incestui. Et addidit. nunquid deus precepit tibi huiusmodi facere cum etiam in tempore hoc verbotenus de ceteris forsitan queris deus te placare per hominem et appropinquare tibi. Ipse vero duabus uxoris torum legit quod sequitur in capitulo verationis. et ait quasi ex persona dei. penite mini coram deo quod declinauerunt corda vestra. quasi diceret. de hoc quod calumniare sunt eum de incestu sequitur quod continuo si forte deus vos repudiabit. et dedit ei per vobis uxores meliores saracenas fideles. locupletes penitentes. adorantes. laudantes. agiles. et virgines. que audientes dixerunt penitemur. Simile fecit quando accepit uxorem zeich nutriticij sui dixit sententiam que est in capitulo helizabeb quod deus dixit ei. tu zelas in anima tua quod deus appellat et formides homines sed iustum est quod deum formides. cum enim iam respuerit zeich maritimum eam tibi. O machomete et dixit zeich. Nunquid duxisti eam nuncia dei. Respondit ei tibi. deus maritauit eam mihi. quod postea iactauit se quod deus maritauerat eam et non pareres eius. sic ergo ut cooperiret luxuriosam vitam suam blas-

Consideratio secunda CLXXXVIII

phemauit contra deum imponēdo si-
bi q̄ dispensauerat secum in iuramen-
to et fornicatione et adulterio. cū tñ ipse
met dicat nullum esse maius peccatus
q̄ imponere deo mendaciaz. Item in
fra in alchorano azora. lxxv. dic q̄ para-
disus su⁹ habet irriguos hortos. et vxo-
res et concubinas virginesq̄ pulchras
et cithos aureos et argenteos et come-
stibilia optima. Vñ in libro de doctri-
na sua qui est autenticius apud eos. di-
cit q̄ primū ferculū paradisi erit secur-
piscis albi bīcibus summe delectabi-
lis. Consequenter fructus arborū p̄clu-
dens q̄ ibi cūcta essent frustra si volu-
pras luxurie non sequit. Item in suo
alchorano cap. de baco concedit zodo-
miā tam cum masculo q̄ cum femina
p̄pter quod solū igne celesti deberet di-
rini secta sua. Patz ergo ex omnibus
supradictis q̄ vita Machometi fuit vi-
ta bestialis. quia fuit luxuriosus. ince-
stuosus. adulter. et in crimine pessimo
maculatus.

**De vita machometi fuit super-
bissima et ambitiosa.**

Secundus punct⁹ est q̄ vita ma-
chometi fuit vita ambitiosa. q̄
ex inordinata ambitione domi-
nandi ascendit p̄ gradus malicie velut
alter lucifer. vt fieret rex bismaelitarū.
cum em̄ in primeua etate sua eēt mer-
cator. et frequenter pergeret cum came-
lis suis apud egyptum et palestina et
iudeis et xpianis cōscatis. non solū no-
uum testamentū et verus didicit. sed et
magus p̄fectissimus est effectus. et cū
curro canam ingrederet. p̄uictam cu-
tus p̄uincie dñā tadiga vocabatur et di-
uerfas species quas machometus secu-
attulerat dicta dñā miraret cepit ei di-
cta mulier familiari adherere quā ma-
chometus incantationū suarū viribus

epit patulatim inducere in errorem. dice-
batq̄ se esse messiam quē iudei adhuc
expectant futurū. suffragabant quoq̄
verbis spūs tam incantationū presti-
gia q̄ caliditatis eius ingenia copiosa
qua opinione non solum dicta mulier
est decepta. sed omnes iudei ad quos
fama eius perungere potuit ad eū cū
saracenis tanta rerum nouitate attenti
ti cathernatim confluēbant. quibus ce-
pit leges nouas fingere et eis tradere.
adhibens eisdem legibus testionia no-
uā ac veteris testamenti quasi quendam
colorem sui veneni. Vñ consilio illi-
us pessimi sergij monachi heretici arris-
ani. quas leges bismahelire seu sarace-
ni suas appellant. eumq̄ suū legislato-
rē esse fatent. Prefata quoq̄ mulier vi-
dens homines iudeorū et saracenorū pa-
riter testimonio approbatū pompa. et
sequela volatū. existimabat in eo dñū
nā latere maiestatem. et cum esset vidua:
accepit eū sibi in maritū. sic q̄ macho-
metus totius illius p̄uincie obtinuit
principatū. et incepit esse diues et potēs
fm ambitōem sui desiderij. transiitq̄
dissimulatus in hispaniā anno vltimo
regis Richardi et venit in ciuitate Cor-
dubeh. et p̄dicauit ibidem suam malaz
doctrinam dicendo: q̄ Iesus xpc fuit
natus de virgine opere spūs sancti sed
tū q̄ non erat deus. Quod cum audi-
uit beatus pater Isidorus archiep̄us
hispaleñ. qui tunc veniebat de curia ro-
mana. statim misit homines suos ad p̄-
dictam ciuitatem vt eū vincularū sibi ad-
ducerent. Sed diabolus apparuit sibi
et dixit q̄ recederet ab illo loco. et statim
exiit et fugiens nauigio transiit in
africā. in qua et in arabia decepit innume-
ras gentes. qui omnes ei adheren-
tes persarum regnū infestare ceperūt.
totumq̄ imperiū orientis inuaserūt.
tantumq̄ preualuit hostium multitu-
do q̄ eraclius imperator romanorū re-

et iij

fistere nō potuit. Vnde coactus ē oīa
sacra que erant in hierusalem et p̄cipue
p̄ciosum lignū sancte crucis apud Cō
stantinopolim apportare. Jam enī p̄
se cū arabibus et alijs predictis natio
nibus cōiuncti duce machometo siria
occupauerant et maximā partem palestini
ne. quod fuit imperij Eraclij anno. xx.
Quo aut̄ tam subito tantā gentiū mul
titudinē potuit ad se trahere inter cete
ra. vsus fuit quadam astutia vulpina.
Cum. ii. videret q̄ a p̄dictis natiōibus
tanq̄ summi dei p̄pheta et nuncius co
leret. cepit ardentissima ambitōe gran
dia cogitare in corde suo. s. quō posset
esse cōtrarius romanorū impatorū. et q̄
modo posset gentes a dñio suo subtra
here. Et deinde cum suis deceptiōib⁹
pugnauit viribus suis cōmouere oēs
pp̄los p̄dictarū gentium in hoc facto.
ostendendo eis quō erant opp̄ssi gran
di et amarissima seruitute in dādo red
ditus et tributa sine mō romanis. Et q̄
p̄pterea venerant iam ad magnā paup
tatem et miserā. et q̄ ab hoc damno et pi
culo futuro poterāt exire p̄ vim et timo
rē et p̄ ptatē multarū gētiū. et vetare tri
buta ac seruitutē tollere. affirmavit tū
eis p̄ncipatū tenere nō posse nisi xp̄la
norū fide oīno diuerterent. suasq̄ docu
menta seruarent. Simulansq̄ vt p̄di
ctum est aliquid diuini numinis in se
habere. et prestigijs multis p̄ ip̄m ostē
sis hoīes decipiens p̄pheta maxim⁹ ab
oībus i dicto pp̄lo habebat iudeos et
iam multos vt dictus est. ita decepit vt
ip̄m crederent esse suū messia. Et sic ac
cidit q̄ postq̄ p̄dictis suggestionibus
cōmouit p̄dictas gentes. misit eracl⁹
impator nuncios suos. p̄ colligēdis tri
butis in affrica. q̄ cū sc̄uit machome
tus exiit ad eos cū illis quos cōmo
nerat. dixitq̄ eis q̄ volebant dare ip̄a
tori romanoꝝ tributa. et deinde pugna
uit cū illis et interfecit illos. Et tūc ele

natū est cor eius et venit in arabias et in
siria et in mesopotamia quas suo dñio
subiungauit. Et deinde coquestrauit ce
teras. p̄uincias circūquaq̄ plus dece
ptionib⁹ q̄ viribus. auiano eos q̄ pu
gnarent defendere se a romanis. vt ab
eorū seruitute liberaret q̄ et fecerūt. Et
tunc somniavit eraclius impator q̄ p̄
ui mures nascebāt in affrica q̄ rodebāt
fimbrias vestimēti sui. et post hec cum
cognouit q̄ machomet⁹ cū ei adheren
tibus occiderant nuncios suos in affri
ca et q̄ volebant dare consueta tributa
p̄gregauit magnū exercitū. et misit cū
eo theodoꝝ fr̄em suū q̄ tenebat impe
riū orientis d̄ manu eius vt pugnaret
cū illis rebellantib⁹ in affrica et reduce
ret terrā sub suo dñio. Cū ergo p̄dict⁹
theodoꝝ venit in affrica pugnavit cū
illis. et fuit p̄mittente deo victus ab illis
et fugit. q̄ satis afflictus rediit ad p̄dictū
impatorē. et narratis oīb⁹ q̄ acciderant.
petiuit iterū maiore exercitū vt fr̄et cō
tra illos rebellatos. et tūc impator nar
rauit sibi somniū muriū q̄ viderat nec
p̄pter hoc dimisit exercitū suū mittere
immo maiore q̄ prius cū eodē theodoꝝ
destinauit. Sed l3 romani essent multi
q̄ p̄uenerūt in terrā illā et viderūt ptatē
machometi et audaciā quā secū ha
bebat dubitauerūt multū d̄ eo et pau
re magno cōcussivoluerūt se retrahere
ad quoddā castrū q̄ dicebat gabatū.
q̄ cū sensit machometus venit p̄ eos
plures eorū occidendo et vulnerando.
Romani d̄o videntes q̄ sic moriebant
passillanimitate resumptis virib⁹ p̄uer
si sunt ad eos et habuerūt ibi plū mag
nū. sed finaliter victi fuerūt romaniz
occisus theodoꝝ frater ip̄atoris. oēs
q̄ ibi perierunt paucis exceptis q̄ i mō
tibus se absconderūt. et extric sublatuz
fuit romanoꝝ dñium in affrica et iugū
seruitutis affricanoꝝ cessauit. Cūq̄ d̄
viderunt agerent q̄ deuincerāt roma

nos ultra modū facti leui redierunt ad terrā sirie. et venerūt in ciuitatē damasci que ab antiquo fuerat caput regni xpianorū. et ibi de beneplacito et voluntate oīm p̄dictorū eleuatus fuit in regē machometus. q̄ multū eū diligebant et app̄ciabant. q̄ sic extraxerat eos de seruitute romanorū. et regnauit. x. annis. Hec ex generali historia hispanie. Ex q̄bus manifeste p̄z quō vita Machometi fuit ambitiosa. q̄ vt efficeret rex et dñs. et vt haberet tanq̄ verus p̄pheta dei fuit totū studiū vite sue.

De vita machometi fuit morbo epileptico monstrosa.

Tercius p̄dictus ē q̄ vita machometi fuit morbo epileptico mōstruosa. Sicut. n. viliū machometus libidinib⁹ et ambitōib⁹ fuit plenus. sic etiā vt eius turpitudō aīe oīde ref̄ exertsus mōstruosus fuit in corpe. laborās caduco morbo sine epileptico et cū die qdā p̄te Cadisga reginaxprore sua ca deret in terrā spūmās velut porcus illa cernens nō modicū tristabaf: eo q̄ homini impurissimo iunctā mīf. monio se videret. quā ille placare desiderās surgens eā talibus sermonib⁹ demulcebat. dicebat. n. cum Gabriele archangelo se habere colloquū. nec vultus eius ferre posse splendorē. sed i ei⁹ aspectu mīfisco virtutē carnis oīno deficere. et p̄pter hoc idē cadere optebat. vt cum hec dixit laborauit vt suis incātatōib⁹ et magicis artibus ac diabolo concurrente quo dirigebat facere aliq̄ mira. que miracula videbant ante illā et q̄ aliquo modo teste septura diabolus in angelū lucis se transfiguratur. diabolus intrabat in eo. et faciebat ei aliq̄ creatura futura p̄dicere. et p̄ istum modū decipiebat gentes. Credidit ergo p̄dicta mulier eius falsis assertōib⁹ et illusionib⁹ crediderunt et alie supradicte

natōes eo q̄ gabriel archangelus sepe a deo ad sanctos homines destinatur. q̄ ex ore Gabielis archangeli machometus leges illas susciperet quarū eis obseruantia impabat.

De qualitate doctrine legis machometi.

Tercia considera tio est videre qualis est lex machometi. Et licet ex supiorib⁹ satis clareat q̄ homo tam bestialis et imūdus non potuit dare nisi legē sibi correspōdentez. Verūtamen vt fideles cognoscant falsitatē ei⁹ et quō non est lex dei sed diaboli septem passibus explicat. Primus erit de modo fallaci q̄ dedit legem suā populo ei credenti. Secundus de erroribus sue legis. Tercius de falsis sue legis fabulis. Quartus de malicijs sue legis. Quintus quō mīle miraculis fuit confirmata. Sextus quō est lex contradictionis. Septim⁹ q̄ in pluribus est p̄ boiem reuocata et a diabolo tanq̄ a p̄ncipali actore constituta.

De modo quo fuit data lex machometi.

Primus passus ē videre modū quo secta ista Machometi fuit data. Circa qdō norandū est. q̄ si cut fert est libellus quidem in p̄tibus transmarinis de eius fallacijs in quo legitur q̄ ip̄e volens sibi cōsiliare amos populoz dicebat se esse p̄phetam ad eorū salutem diuinitus destinatum vīcz vt legem iudeis et xpianis datam quenimīs rigida erat et seuera inītiop̄ p̄ceptoz p̄mulgatione temperet. et vt eius missioni ad instar moysi attestari signa quedā et p̄digia videret. assignata die ad certum locum populū couo

canit. legē diuinitus missam in signis
et prodigijs accepturū. tunc eo sermōtio
nante ad pplm. columba candida que
in vltio loco erat ad hoc fallaciter edo-
cta. euolans sup humerū eius stetit. et
in eius aure iuxta morē solitū grana i
aure reposita comedens verba legis ei
suggerere videbat. Taurus quoq; si-
militer ad hocipm cōsuetudine quadā
edoctus vt de manu eius pabulū acce-
peret ad vocē eius coram pplō venit. et
quasi noue legis mandata celitus mis-
sa. que ipse cornib⁹ eius alligauerat de-
rulit. Sed et vasa quedā lacte et melle
plena. que ipse in certis venis terre arti-
ficiose ac latenter inmiscuerat. quasi per
diuinā reuelatōem fecit effodi. et popu-
lo velut in signo future abūdantiē quaz
p eiusdem legis obseruatā mereretur
ostendit. Sicq; miraculis et magnali-
bus diuinis cōgratulantes et acclamā-
tes seduxit. atq; ad legem suam quasi
diuinā recipiendā p̄tinaciter animauit

De erroribus legis macho- meti

Secundus passus ostendit erro-
res legis machometi. Vñ oim
antiquoz feces quas diabolus
sparsim seminauerat sibi in machometo:
et ei⁹ lege recollegit ac renouauit. Ipse
namq; cū sabellio negauit trinitatē pso-
narū in diuinis. Secūdo docuit xpm
esse puram creaturā cum arrio. Vnde
et sergius monachus q̄ fuit mār Macho-
meti vt dictū est. fuit hereticus ar-
rianus. Tercio asserit q̄ iudei nō occi-
derunt xpm sed quendā ei simile et ibi
cōuenit cum manicheo. Quarto dixit
q̄ deus transtulit xpm ad se. sed appa-
rebit circa finem mundi. et occidet anti-
xpm. et postea faciet cum deus mori. et
q̄ negat xpi passionē negat oīa sacra-
menta eccie que a passiōe xpi sumptē-
runt efficacā. et in hoc puenit cū dona-

tistis hereticis. Quinto dicit q̄ demo-
nes possunt saluari p alchoranū. et q̄
ip̄i audito alchorano multi ex eis facti
sunt saraceni. et in hoc aliquāter imi-
tat origenē qui dixit q̄ adhuc demōes
saluabunt. Sexto dicit q̄ qñ deus mi-
sit p eo gabrielem q̄ ipse iuit ad deum.
et deus imposuit ei manus. et tantā fri-
giditē sensit ex tactu manus dei super
humerū eius q̄ frigiditas puenit vsq;
ad medullā spine dor̄i. et in hoc cōue-
nit cum acronio fortī qui ponit denz
corporenz. Septimo dicit sp̄m sanctū
esse creaturā. et in hoc cōuenit cū ma-
chedonio. Octauo dicit q̄ aliqui ange-
li facti sunt demones. q̄ noluerūt ado-
rare adam. et in hoc oīno neminē imitat
Nono ponit q̄ vltima hoīs beatitudo
est in comedendo et luxuriando. et in
his p̄ciosis. et in hortis irriguis. et in
hoc cōuenit cū cherinto heretico et cū
quibusdā paganis. Decimo ponit in
capitulo de mensa q̄ familia sua nihil
oīno valet nisi cōpleat legem et euange-
liū et libz sibi reuelatū. s. alchoranū. et
sic docuit gentes iudicare. et iō docuit
circūcisionē esse tenendā. et in hoc con-
uenit cum vterne heretico. Vndeimo
docuit in differenter accipere vxores alio-
rum. et in hoc videt cōuenire cū nicho-
lao heretico. Vnde decimo docuit li-
cētū esse habere plures vxores contra
apl̄m. j. Cor. vij. et p̄tra cōstitutionē p-
fectaz legis nature: erunt duo in carne
vna Gen. ij. et in hoc continet cū naza-
reis hereticis licitū ponentib⁹ in noua
lege articulū de pluralitate vxoris. De-
cimotercio docuit vti lortonibus p ba-
ptismis in remissionē peccatorz p
apl̄m ad Ephe. iij. vna fides vnum ba-
ptisma. et in hoc cōuenit cum nouatōis
et donatistis hereticis baptisma reiterā-
tibus. Decimoquarto docuit licitū ēē
zodoniā tam cū masculo q̄ cū femina.
vt p̄tz in alchorano capitulo de vaca. et

In hoc conuenit cum sodomitis hereticis. I. saraceni pallient hoc quibusdam honestis expositionibus. Nec autem fuit tota intentio machometi. ut. s. resicaret quicquid erat arduum in credendo. et quicquid erat difficile in opando. et cederet cōia ad que mūdani hoies pni erant et maxime arabes. s. gulā et luxuriā et rapinā. de virtutibus autem puta de humilitate vel de pace. vel abstinentia. vel de charitate dei et pximi. vel de ultimo finē nihil notabile dixit. et qz de omnibus his poterat eius falsitas et malicia deprehendi tam p nouū qz p vetus testamētū. etia p dicta pboz. qui de virtutibz et ultimo fine hois tractauerunt. māda uir oīno qz nihil crederent qd esset contrariū huic legi. sed qui aliud crederet: occideretur.

De fatuitatibz et fabulosis legis machometi.

Ercius passus est de fatuitatibus et fabulosis legis et doctrine machometi. Ex qbz satis apparet qd non est lex dei. Non. n. lex dei fabulosis et ridiculosis calificat q potius peruertunt hoiem in risum qz in deuotōem. talis est lex machometi. ut certū est oibus eam legentibz. et de multis quedā pauca lz magis notabilia referant. dicit. n. in ca. de lenemelle q interpretat fornicā. q Salomon cōgregauit magnū exercitū angeloz. rlcz hominū et animalū. et qn ibant inuenerūt fluiū fornicaz. et tunc fornicā dixit. Vos fornicē introite in habitacula v̄ra ne interimat vos Salomon et milites eius. et subrīsit fornicā. Et p pauca qn reassignabant omnes aues in exercitū inuentum est q de erat ypupa. et dixit Salomon. quid est q hic non inueniā ypupam puniā illam et decol-

labo eam vel assignabit rōnem quare defuit. et stetit ypupa non multum longe et ait: didici qz vos nescitis et ueni ad vos de sabaea cum ueris rumoribus. inueni siquidē mulierem regnantem inter eos. et comperi populum suum colere solem abqz deo. Item in capitulo delchamar quod dicitur in tempe lune appropinquauit hora et fracta est luna. quod exponentes doctores eorū: dicunt qz machometus stabat cum socijs suis. et cum uideret lunam appropinquantem conjunctioni dixerūt ei. ostende nobis aliquod pdigium. et tūc ipse inuit lune duobus digitis. s. indice et medio. et tunc fracta est in duas partes et una medietas cecidit supra montem elikays qui immet ciuitati meque: ex una parte. et alia medietas super aliūz q mons rubens appellatur situs ex alia parte ciuitatis. et cum sic fracta esset luna uenit et intrauit manicam camisie machometi et ipse integravit eam. Item in capitulo seba dicitur qz vermis indicauit mortem salomonis. ubi dicit glosa qz salomon dum staret iunxus super baculum suum subito tantus dolor eum arripuit qz expirauit. nec tamen corruit diuino miraculo. demones autē qui ei seruiebant uidentes eum stare credabant eum uiuere. et natus est quidā vermis de terra et corrosit baculum cui innitebatur. et tunc fracto baculo corruit salomon. et concurrerunt demones et inuenerūt eum mortuum. et extunc ceperunt hoibus nocere p posse. Itē ipse machometus in libro narrationū reddit cām quare uinū sit illicitū. et dixit qz deus misit angelos duos in terram. ut bene regnarent et iuste iudicarent. et fuerunt isti angeli aroth et maroth. cūqz uenisset mulier que habebat cām inuitauit eos ad prādium. et dedit eis uinū bibere. qd eis deus mandauerat ne biberēt et inebriati requierūt eā d luxuria

et consensit hoc scio quoniam doceret eam ascendere in celum et alius descendere. Cumque eam docuisset ascendere in celum et deus illam videret audita causa et modo fecit eam lucifera quod esset ita pulchra inter sidera sicut erat in terra inter mulieres. Data autem occasione angelis qui peccaverant ubi vellent puniri hic vel in futuro elegerunt magis puniri in presentia quam in futuro. et tunc deus suspendit eos per pedes in puteo babilonis cum cathena ferrea. usque ad diem iudicii. hec et similia multa continentur in predicta lege per que quilibet sapiens poterit cognoscere fictionem quod nullo modo sit lex dei. Ad. n. lex divina consuevit loqui hominibus per tales fabulas. sunt enim sequentes machometum illi de quibus prophetavit Paulus a veritate quidem auditum auertit ad fabulas autem convertentur. Item dicit in libro narrationum quod celum creatum fuit de fumo et fumus de vapore maris. et mare de monte quodam qui vocatur caph qui cingit totum orbem et sustinet celum. Dicit etiam quod sol et luna erant equalis luminis virtutis. et non erat distinctio inter diem et noctem. quadam autem vice vocabatur gabriel. et accidit ut ala sua tangeret lunam que obtenebrata est sic modo cernimus. Preterea dicit quod natus est sus de stercore elephantis et mus de stercore porci. et cattus de fronte leonis. quod narrat in hunc modum. Nam cum esset noe in archa cum filiis et animalibus qui ibant ad secreta nature inclinabat archa. et maxime cum ibat elephas. et cum vehementer timerent consulit noe dominum qui ait. vade et inclina culum eius ad foramen stercorearie. et fecit sic. quod et stercoreizavit. et natus est sus grandis satis de stercore elephantis. Cum autem rostro suis oris grollaret feces ut solet natum mus et cepit rodere tabulas arche. et tunc maxime timuerunt et consulto domino noe percussit leonem in fronte. et egressus est cat-

tus per nares eius. et hec est causa ut dicitur quod caro porci sit illicita. Dicit iterum in eodem quod deus in fine mundi occidet omnem creaturam etiam angelos et archangelos et nihil remanebit vivum nisi deus et mors que est quidam angelus qui dicitur adriel. et tunc precipiet de adrieli quod occidat seipsum quo facto deus insulcabit voce grandis. et dicet. ubi sunt satrape mundi principes et post hoc resuscitabit omnia. Ipse est Machometus scripsit librum ubi posuit duodecim milia verba stupenda. et cum admirantes quererent verum omnia illa essent vera. Respondit quod solus tria milia veritatem habebant omnia alia falsa erant. Cum igitur in predicto libro aliquid falsitatis deprehendit dicit saraceni quod dicit machometus. quod non erant omnia vera. et istud est de illis residuum totum spiritus in suo robore penerat. ita etiam faciunt saraceni de alchorano. quod cum multa falsa in eo et mendacia comprehendant tamen per quedam vera que continentur in verbis dei ab eis colligitur. Ad hoc est sic de evangelio christi. quod si in eo vnum solum verbum falsum inveniret. quod ab sit de evangelio. ut dicit augustinus. causa iusta esset quod totum evangelium frivolum reputaretur. et vanum. quod modicum fermentum corrumpit totam massam. Item apostolus. et hinc est quod scripti et magni sapientes inter saracenos non adhibent fidem sed fictitios doctrine advertunt in predicto libro. Cuius sunt duo signa. Primum quod renuunt disputare cum alijs sapientibus publice. Secundum quod nolunt adduci alchoranum in publicum et dolent vehementissime cum ab alijs legitur et nullo modo vellent quod in linguas alias et litteras transferretur. Scimus enim quod verum aurum neque lumen timeat neque ignem. Et ideo quia christiani veritatem confidunt que fortissima est et manet in eternum libenter cum alijs nationibus de evangelio conferunt: gaudentque cum ab alijs nationibus creditur. et desiderant quod omnibus hominibus publi-

et. et in linguas alias transferat. et non solum scripturis sed etiam picturis et coloribus publice christi passionem ostendit quod ab alijs nationibus ludibrium et ignominia reputat.

De malicijs legis machometi spurcissimi:

Quoniam passus est de malicijs legis machometi. Cum deus sit summe bonus et optimus scit optima adducere finem dionisiu si mala continet lex aliqua postulat illam non esse a deo talis est lex machometi. ut patet per totum alchoranum. Dicitur enim in c. a. elhacaph. et etiam in capitulo elcem quod interpretatur demones. quod ipsum alchoranum placet demonibus et in eo delectantur. demones autem sunt pravi et damnati in voluntate quibus non placet nisi quod malum est igitur alchoranum est malum. Preterea alchoranum est causa omnium malorum ut occisionis et rapine et piurij. et huiusmodi que quidem mala sunt. Alchoranum non solum permittit sed mandat occisionem. nec est excusatio quod mandat quod occidant increduli. Dicitur enim sine dubio quod fideles non debent occidere fideles. ipsos autem infideles precipit occidi nisi solvant tributum. ergo solvere tributum est integra causa quod occidant vel non occidantur. Preterea sicut in alchorano in pluribus locis legitur nullum est malum malum quod imponere deo mendacium Alchoranum autem deo imponit mendacia multa propter illa que dicta sunt superius. que omnia redundant in deum. quod igitur alchoranum est sermo dei ut dicunt. Possumus autem ostendere plura alia. Nam in capitulo elempaal quod interpretatur lucra. dicitur quod lucra sunt dei et nuncij. et quod debet deo quintam partem de his que lucrantur. Sed nunquid deus est ita malus quod permittit rapinam ut inde insequatur pretem suam. scilicet quintam partem. An est ita pauper quod non habet unde aliat pauperes suos

sed viduas et pupillos et peregrinos de quibus ibi loquitur. nisi permittat rapinam ut inde lucretur. Erre iam fecit machometus deum consortem sibi in malum quem non potest habere consortem in bono. Quod autem precipiat rapinam patet a sana. xij. ubi loquitur saracenis in hunc modum. viri boni deum timentes facitis per que vos ipsi appropinqui sui sitis studeatis ipsiusque nomine usquequo vos meliores et elatiores efficiamini predatores et expugnatores estote. Preterea legem alchoranum aliquo modo prohibeat rapinam vel piurium vel quedam alia mala. tamen ipsa prohibitio est quedam permissio. dicitur enim ne faciatis talia mala que deo non placent. sed si feceritis ipse est misericors et miserator. quod indulget vobis de facili. De rapina autem nihil mandatur vniquam quod restituatur. nec ipsi talem consuetudinem habent. sed sufficit saraceno quod dicat non est deus nisi deus et machometus est nuncius eius. De piurio vero expressum dicitur in capitulo elmejide quod in preteritis mensa non imputabit vobis deus fraudatorem iuramenti sed moderatorem eius. quod piurium non obligat ad culpam sed ad penam. et postea subdit per transgressionem vero eius decem miserorum cibatio seu eorum vestitio. aut vnius captivi redemptio. quod autem hoc non valet tribus vestibus ieiunabit. Ex istis sequuntur omnia mala. non enim timent rapere vel fraudare nec piurare nec seruent fides tamen christiana non timent quod fides seruanda est hosti et etiam infideli. Ex supradictis satis patet quod lex machometi non est lex dei ex quo multas continet malicias et multa falsa et criminosa.

Lex machometi non est confirmata miraculis:

Quoniam passus est quod lex machometi non est confirmata miraculis. Ex quo quicumque sani intellectus poterit advertere quod non est lex dei. quoniam enim.

moysen misit deus ad pharaonē ostēdit magna miracula. helias. helizeus. et alij pphete fecerūt magna et inaudita miracula. et illi p̄cipue omēs qui aliqd nouitatis attulerūt mūdo. xpc autē venit p̄p̄le cū pdigijs et signis maximis. sicut etiā in alchorano dicit. Si autē dicant saraceni q̄ plura et magna miracula fecit machometus. sicut est illud de integratōe lune fracte et de fonte aque quam cum digitis suis fecit emanare. Hec friuola sunt et cōtra alchoranū eorū. p̄hibet. n. machometus q̄ nihil de eo credant nisi q̄ septū ē in alcharano de oibus inquit p̄hs multa mentiti sūt q̄ ne de me veruz teneat qd alchorani auctoritate fulciūt q̄ cū miracula nō faceret oñdere volens cām deū cōsequēter intro duxit dicens. dñs dixit ad me iō te miracula facere non p̄mitto. q̄ ne tibi. s. contingat. sicut in alijs pphetis i miraculis timeo. suo ergo testimonio p̄uicē nullū fuisse miraculū seu signū. Itē ipse machometus in alcharano frequenter recitat q̄ cū hoies ei dicerent. oñde signa q̄ fecit moyses et xps et alij pphete. Rēdebat q̄ moyses venit cū signis et nuncijs ceteris. et maxime xpc q̄ venit cū maximis pdigijs. et mūd⁹ nō credit eis sed dicebant q̄ erant maleficia. iō nō p̄mittit me deus facere miracula. nō. n. crederēt s̄ veni in virtute armoz. Sed hoc cōuincit expressum ē mendaciū. quō. n. nō crederent ei si faceret miracula q̄ crediderūt ei sine miraculo. Talia. n. mādauit eis ad q̄ mūdus p̄ntus est. et currit sine aliquo miraculo et mandato. s. q̄ occiderent et raperent. et m̄lires plurimas impregnaret et q̄ dentē p̄ dentē et oculū p̄ oculo extraherent. Sed hec autē oia ita p̄nt sūt mundani hoies. vt vix et cū magnis vltionibus et iudiciarijs penis ab istis valeat coerceri. Qd autē induxit p̄ signo q̄ sit missus a deo in virtute armoz ex

pressam cōtinet falsitatē. nō. n. sp̄ fuit victor sicut moyses et iesus. enoch et helias quos angel⁹ dñi sp̄ p̄xit et victores fecit. Machometus autē vincebat aliquē. et aliquo mō vincebat sicut et alij tyranni. nā dentes eius in bello cōtriti sunt. et facies collisa. sicut h̄ i bello qd vocat galimetoboz. vbi fuit vulnerat⁹ in ore. et amisit vñū dentē de piloribus corruit quoq̄ in fouea. et fuit valde turpiter victus q̄nis in p̄cedenti nocte expte dei sui cōtrariū p̄miseret hec in p̄gione et alia s̄lia. p̄te secūda ea. viij. Ex quo etiā p̄t q̄ nō ē miraculū illud qd p̄ signo inducūt vicz q̄ subito magnus mūd⁹ et adbeſit. Talem. n. legē constituit et talia mādata dedit ad que oēs p̄nt sunt etiā sine mandato. vt sup̄ius paruit. Dixit. n. iussit mihi deus terrere gentes gladio donec restitiscēt q̄ nō est deus nisi deus. et q̄ ego suz nūcius eius. qd si fuerit p̄fessi sanguinē et pectus suū saluauerunt. et inde saraceni vñ cuncti saluati. Nam quicūq̄ recipiebāt mandatū machometi. ipse et sui saluabant eū. et nō occidebāt nec expoliabāt unde et saraceni nō saraceni vocant sed messalami qd interpretat saluati. ipi autē vere credunt se esse saluatos. et deridēt xp̄ianos q̄ nolunt dici messalami. i. saluati vt ipi. sed volunt dici xp̄iani. Dñs autē plures a machometo talē saluatōz accipent ex p̄dicta causa. Postea fecit p̄conſari q̄cūq̄ dixerit nō est deus nisi deus intrabit paradysuz etiā si latro cinatus fuerit et fornicatus. Venit autē quidā ad machometū dictus hebidoz da. et quesitit ab eo si hoc esset verū. Et rēdit q̄ sic. et addidit etiā si cū p̄cedentibus biberit vinū. et etiā si occiderit et adiecit machometos etiā si rursus in nasuz hebidoz da. ad ea autē oia p̄firmāda nō ostendebat miraculū sed nudabat gladiū. Idem habet expressius in capitulo p̄phetarū. vbi sic legit. Dixerunt p̄

Machometo. s. asculasti somnias seu blasphemias vel certe poetizas fiat ad nos saluantē cum miraculo vno oñde quē admodū missi sunt et priores. Rñ-
dit destruxit inquit deus ciuitates añ
eos q nō crediderūt. et q pcesserūt vos
nō crediderūt. nec etiā vos miraculis
crederetis nisi p gladiū. vt sicut i capi-
tulo pphetarū narrat. Aut ve querenti-
bus miracula fieri ab eo et dixerunt et.
Asculasti somnias et. Rñdit sicut su-
pra. vsq p gladiū. Et dicit ergo macho-
metici si alchoranū vīstatis. ipse est qui
affirmat machometū mille fecisse mi-
racula. longe aut plures sunt quos co-
sumpsit gladius q qui gratis eū securi
fuerūt. Declarat ergo ex supradictis le-
gem machometi nullo miraculo fun-
datā esse et sic nō dicēdā lex dei. Fides
aut xpiana que pcepit ardua tota ē fun-
data i miraculis vtilibus et manifestis
que nō solū xpc fecit sed etiā apli p eū
etiā doctores q euangelii et aploz dca
exposuerūt. et vsq ad ista tpa durauerūt
miracula. s. de effugate demoniū et cu-
ratōe longuoz et resuscitatōe mortuoz
Hec mirabilia faciūt xpiani et fecerūt
q dicunt xpm crucifixū esse verū et so-
lum deū. Et si dixerint saraceni q ista
nō credunt nec facta sunt oñdem⁹ eis
miracula magis. Constat. n. q tor⁹ mū-
dus colebat idola. et maxime romani
qui tenebant monarchiā mundi. hi re-
ceperūt fidem xpianā. et nō solum acce-
ptauerūt xpm crucifixū esse verū deū
sed etiā expuerūt oēs alios deos q tan-
to tpe in idolis qui dabant eis respōsa.
nec imponebant eis aliqua grauiā cuz
fides xpiana tam ardua et insolita mū-
do imponat. vt cōtinere mundū cōte-
nere seipm. diligere inimicos. orare p
psequentibus bene facere malefacienti-
bus. aliena nō appetere. ppria largiri.
Hec oia mūdus acceptauit et ritu pri-
stinū dimisit. Aut igit ppter sufficiētia

miracula. aut sine miraculo. mai⁹ autē
miraculū fuit si sine miraculo et p bo-
mines imponētes simplices et pauper-
rimos. pcurari potuit. et hec fecerūt xpi-
ani nō alios occidendo sed moites ab
alijs equūmiter tolerando. Cōstat autē
modis oibus fidem xpianā stupendis
miraculis ēē fundatā legē etiā macho-
meti nullo fulari miraculo. nō em iudi-
guit. et maxime quo ad carnales hoies
et mundanos. Alij vō. s. intelligētes li-
terari et virtuosū viri ei nullaten⁹ adhe-
serunt fidem.

Est lex contradictionis.

Exus passus est q lex macho-
meti est lex cōtradictōis. Sūt
em in eo innūere cōtradictōes.
de quibus ppter breuitatē octo sublin-
gunt. Primo se dicit esse generalē p-
phetā. et tñ dicit q alchoranus datus ē
ei arabice. et q nescit aliā liguā nisi ara-
bicam. Item secūdo dicit in capitulo d
delbachara q interpretat vaca q iudei et
xpiani et sabei saluabūt. et capitulo ad
miram. dicit postea q nullus saluabit
nisi in lege saracenoꝝ. Item tercio mā-
dauit eis q nō alitricent cū hoibus alte-
rius secte verbis asperis sed verbis mā-
suetis. non. n. pertinet ad hoiez dirige-
re sed ad deum solum. et vnusquisq ha-
bet de se solo reddere rōnem et non de
alio. et postea mādat in pluribus locis.
q occidant et expolient qui nō credūt
donec credant vel soluant tributū. pre-
terea ipse dicit in capitulo libem q illi
qui recipiūt sine deo dñm alium in nō
es patronus et pcurator eoz sed deus
reseruat sibi. Est igitur notabilis con-
tradictio qui ex vna parte auctoritate
dei toriens mandat q occidantur icre-
duli. et ex alia parte deus mādat q eti-
am p tāto scelere nullus est pcurator
ad puniendū sed soli deo reseruantur.
Item quarto machometus in capitulo

zale tenenti in fine iactat se q̄ ip̄e nō ē
de cōpellentibus. s̄. quō nō est de p̄pel
lentibus q̄ mandat q̄ nō credētes occi
dant z expolient. Item hoc in ca. d̄. va
ca cōcedit zodomīā tam cum masculo
q̄ cum femina. dicit. n. saracenis q̄ nō
polluant se cū infidelib⁹ nisi credant et
de mulierib⁹ dicit. muliere v̄ras aratu
ra v̄ra arate eas vt vultis. z tñ in eodē
capitulo prius dicit q̄ illi zodomite tē
pore loth opati sunt abominabile vici
um z p̄stis natōibus insuerum. Itē. vij.
ip̄e dicit q̄ noe abraā ysaac z iacob z fi
lij eoz fuerūt saraceni. z tñ ip̄e dicit q̄
mandatū est ei q̄ ip̄e esset pinus sarace
nus. Preterea cōstat q̄ nō fuerūt sara
ceni q̄tū ad ritum nisi postq̄ fuit data
lex saracenoꝝ. lex aut saracenoꝝ est al
choranū. qd̄ quidē fuit datus post legē
moysi z euāgeliū sicut habet in alcho
rano imo non sunt adhuc septingenti.
lxxxv. āni q̄ fuit machometus cū ip̄e
venerat circaānos dñi sexcentos. lxvj. si
cut patuit supra cōsideratōe. j. articulo
tij. Cōstat tñ q̄ noe abraā ysaac z iacob
fuerunt ante legē moysi z euāgeliū.
Item. vij. ip̄e dicit q̄ deus p̄hibuit au
guriū. z tñ ait auguriemini si aliter nō
potestis in scissura datili. z qui hoc nō
fecerit anathema sit. Item. viij. ip̄e dic
se missum arabibus. qz nunciū nō ha
buerunt. dicit. n. q̄ alchoranū datū est
eis solū in lingua arabica. dicit. n. se ne
scire aliā linguā nisi arabicam. Vñ cū
adhesissent ei quidaz bacherra iacobī
nus z salon persa z abda alba de p̄side
filius seleā iude⁹ z quidā dicerēt q̄ ip̄i
instruebant eū. ecce cecidit in faciē suā
z cōtracte sunt manus eius z pedes. et
socij cooperuerūt eū vestib⁹ suis z ad
se rediens dicit deus misit me corripe
vos de finone quē dixistis q̄ tales me
docerent. legitq̄ eis vnā lectōnem al̄s
sniam que est in fine lectōis elnael. qd̄
interpretat palma que sic dicit. Scim⁹

q̄ ip̄i dicēt q̄ instruit eū homo. lingua
aut qua loqueret ei p̄seca. hec aut ara
bica patens est. z ex hoc dicit quō pōt
eē q̄ illi instruant me quoz vnus p̄se
cutus est z alter hebreus q̄ dixerunt et
pōt esse q̄ lingua sua tibi loquat. z ex
ponunt tu lingua tua oīa notifica. hāc
inuenit responsionē. sed q̄ non poterat
instrui ab hebreo z p̄sa qui sunt p̄pinq̄
quō poterat ali⁹ valde remote lingue
instruere. Ip̄e tñ post dicit se esse mis
sum ad vniuersitatē gentiū. Sed quō
ibit ad oēs gentes in septuaginta lin
guis qui nescit recitare suū sermonē ni
si in lingua arabica. Dicit tñ vñ h̄ in li
bro p̄phetarū q̄ dixit ei de⁹ nō misim⁹
te nisi ad vniuersitatē gentiū. z igit ma
nifesta cōtrarietas z ap̄tū mendaciū q̄
sit missus solis arabibus z oibus gen
tibus. Nō igit alchoranū est lex dei in
qua tot cōtradictōes inueniūt. Vnde
snia est machometi in capitulo elnesa.
qd̄ interpretat mulieres q̄ si iste alcho
ranus nō esset a deo inuenirent vtrq̄ i co
cōtrarietates multe. Sua igit snia sit
in destructōe sue legis. qz ex quo vt vi
sum est multe manifeste cōtrarietates
sunt in eo nō est lex dei.

Lex machometi non ē lex dei
qz in multis ē per hoīem reuo
cata z q̄ diabolus fuit princi
palis auctor alchorani.

Sep̄timus passus est q̄ lex ma
chomeri nō est lex dei. qz est in
pluribus p̄ hoīem reuocata. vñ
nō est tale examen legis saracenoꝝ in
ter eos quale in xp̄ianos sepe fit p̄ cō
silia generalia vbi veritas fidei rep̄er
tis ignibus luce clarior innotescit. Cū
saraceni qui eius noticiā habent p̄ au
tentico tenent actū factū p̄ machome
tū abdulhaqui q̄ erat alphas in ciuita
te que dicit malaga qui refert in suo li
bro versū reuocatoꝝ. q̄ cū ip̄eridisset

multos locutos fuisse in modo q̄ aliq̄
versus alchorani reuocabant & q̄ nul-
lus in hoc fecerat finē q̄ recedendo a p̄
dicta ciuitate cōgregauit doctores re-
gule qui ei auxiliū dederūt cū auctori-
tatibus & libris antiquorū mgfoz & q̄
sic cōposuit breuiariū certissimū de eo
q̄ breuiariū reputat inter doctos ma-
gnū onus legis machometi & nō min⁹
p̄iudiciū: q̄ ostendit allegando sup̄ er-
eo alios passus alchorani q̄ in ip̄omet
alchorano q̄ tenet ab oib⁹ sarraceis
p̄ legē suā datā a deo sunt reuocati. cc.
& xxvij. versus de quibus rōne guerre
sunt reuocati centū. xliij. versus ita q̄
sarraceni faciendo guer rā p̄tra nō sar-
racenos ip̄i p̄traditū legi sue in centū
xliij. passibus. verbū est magni p̄de-
ris dicere sunt reuocati. Aliud ē p̄cor-
dare vnū passum cū altero exponēdo
& declarando quō in suo casu intelli-
tur vnus passus & in alio ali⁹ sic cum
in multis passibus videt esse f̄ietas
inter doctores xp̄ianos sit studiose et
autentice p̄ generalia cōcilia & sanctos
p̄fēs hita p̄aminatōe lōgo tpe cū car-
dinalibus p̄f̄archis archiep̄is ep̄is et
doctoribus ac multis l̄atis sue curie
& extra. S̄z q̄ aliq̄d cōciliū v̄l papa dī-
cat q̄ aliq̄s passus euangelij sit reuoca-
tus alienū est a suo p̄posito & oim xp̄ia-
noz q̄ in lege dei fiat sic in legib⁹ ciui-
libus vel in aliq̄bus canonibus seu de
cretalibus specialit̄ in regulis cancela-
rie p̄ q̄s expediunt bulle exētes a ro-
mana curia quaz seq̄ns papa appo-
bet q̄s vult reuocat: vel sic in foris re-
gni castelle & ordinationibus q̄ aliqui
reges faciūt aliquas ordinationes ad
quas magis attendunt q̄ ad antiquos
foros: & hoc est q̄ reuocare legem spe-
ctat ad suū factorem vel ad equalē seu
maiores p̄tatem habentē. Quō ergo
potest reuocari lex q̄ putat esse dei per
aliq̄d aliū: q̄ si verū est q̄ esset dei nō

dico p̄ hoīem sapientē s̄ nec p̄ dyabo-
lum vel aliq̄q̄ angelū nec p̄ oēs dya-
bolos hoīes & angelos simul in vnū
cōfictos. S̄z ad reuocandū tot vers⁹
libri alchorani non sit mentio q̄ fuit fa-
cta p̄gregatio v̄lis ex pte oim sarrace-
noz: & q̄ maiores eoz cōgregarent re-
quisiti: s̄ h̄nt p̄ autentico dictū vn⁹ al-
faqui: q̄ dicit & non p̄bat nec forte suo
tpe fuit manifestū q̄ peccerit cōciliū
sup̄ eo a doctoribus regule. Ex quib⁹
satis clare patet legē machometi non
esse legē dei q̄ nec autentice examinā-
tū imo p̄ vnū sarraceniū in pluribus reuo-
cata & si vnus dyabolus licet sit hoīb⁹
arius q̄ eos respicit vt inimicos euz s̄
sit eius xp̄iū officiū: nō tamen est xp̄i
alteri dyabolo: q̄ si sic tam ess̄ in se dī-
uisus beelzebub nō posset stare regnū
eius: cū omne regnū in seipm diuisus
non sit stabile. Quō ergo potest dici
q̄ sunt tot v̄sus alchorani reuocati euz
ab oib⁹ sarraceis dīcat liber a deo re-
uelatus. cū ergo vnus dyabol⁹ non sic
alteri xp̄ius & minus vn⁹ angelus alte-
ri: multominus deus sibi ip̄i. Et cum
omnes sarraceni habeant p̄ autentico
q̄ quedam dicta alchorani sūt alijs cō-
traria: & ideo multa illoz reuocata nec
debeat eis dare fides: videant sapien-
tes sarracenoꝝ p̄ quem doctoꝝ lex eo-
rum debet dici cōposita: & cū nō a deo
p̄pter ea que dicta sunt. Reliquit̄ ergo
q̄ a dyabolo mgfo machometi cuius
officiū ē: falsa veris immiscere & dulci-
melle venenū: q̄ si sic est q̄ est in se cō-
traria contento in ea in parte existente
vero & in parte mendacio dici poterit
auctor eius non verax s̄ mendax: & q̄
debet attendi mendaciū est multū pe-
riculosum: quia de talibus taz magnis
& tam p̄iudicialib⁹ & dampnosis mē-
dacijs sicut sunt multa contenta in al-
chorano condempnancia animas suo-
rum credendum in speciali bic q̄ non

obstante quocumque pertraria ratione in alchorano licet dicta per michaellem per gabrielem per deum per suos angelos et nuncios precipiant fieri guerram contra omnes qui non tenent prem suam et non specificat hic quid contineant alij versus reuocati in multis grauissimis et piculosisimis. Sed cum hoc sit certissimum quod deus per suam naturam non potest esse mendax angelus bonus sicut quod confirmatus in gratiam dei: si potest esse et est mendax dyabolus et homo. Si ergo lex machometi finem dictum illius alfaqui et doctorum regule est pertraria sibi ipsi: et ideo non data a deo nec ab angelo bono: sequitur conclusio ex hac ratione quadrinembri sufficiens et hanc rationem facit dominus cecilianus magister Johannes de Segobia in tractatu contra sarracenos. Est ergo principalis actor alchorani non homo sed dyabolus qui ex inuidia propria et ex permissione diuina propter peccata populi preualuit inchoare solemniter et efficaciter perfidiam antichristi: quia videns dyabolus fides christi crescere in partibus orientis: et quod ydolatria iam desinebat deusculo cosdroe rege persarum et medorum per eraclium regem christianissimum: et quod ipse eraclius destruxerat excelsam turrim quam ipse cosdroe edificauerat ex auro et argento et lapidibus preciosis. et quod altata et amplius exaltanda: et cum non posset ipse dyabolus iam amplius defendere plures deos nec totaliter negare legem moysi et euangelium christi quod iam divulgatum erat per totum mundum. Cogitauit perfectionem legis quasi medicum inter nouum et vetus decipere mundum et ad hoc exequendum assumpsit quedam hominem dyabolicum nomine machometum ritu ydolatra fortuna pauperem mente superbissimum et maleficis famosum ut supra visum est. Et quod libentius assumpsisset dyabolus hominem bone fa-

me: si fuisset permissus sicut et libentius primus attemptasset hominem per aliud animal in quo ipsius malicia zelaretur quod per serpentem si fuisset permissus: sed non permisit diuina sapientia nisi ut talem assumeret et per talem hominem mundum inuaderet ut mundus de facili ad uertere posset qualis esset lex data per talem legislatozem.

De fundamento legis machometi

Parta considera-
tio est scire in qua sarraceni firman-
t sue legis fundamentum
Et patet quod nihil reale habet hoc torus est
ficticiu et fabulosum et tam manifeste
mendaciu quod unusquisque ratione capax ad
uertere poterit hanc legem nullius firmitatis
existere. Vbi dicitur in alchorano in capitulo
filiorum israel laus eius sit quod transire
fecit suum sub una nocte ab oratorio el-
haram que est domus meque usque ad
oratorium remotissimum que est domus
sancta in iherusalem quam benediximus. Expositio
huius sententie est in libro quod dicitur
tur arabice halima hereig quod latine interpretatur
in alium ascendere: et ideo vulgariter dicitur
scala machometi: in qua sunt octuagintaque
capitula in quibus narratur fictionem quandam
sui ascensus et descensus. Ex quibus omnibus breui
sumula compilauit intentum suum circa sue legis
fundamentum. Dixit ergo narrans fictionem
suam sic. Cum ego machometus essem mequa
in domo mea et iacerem in lecto proprio iuxta
uxorem meam post multam vigiliam in lege dei
cogitando aliquid quantum dormire cepi: et statim
venit ad me gabriel angelus qui sub hac forma
se mihi ostendit: quod facies eius alba plus
quam lac aut nix aliqua: et capilli erant rubi-
cundiores corallo: multo etiam rubicunda
habebat supercilia valde ampla et os
pulcherrimum et bene formatum: dentes

quidem albos et valde claros et indurati
vestibus omni re alboribus ac disticti
me operatis cum perlis et lapidibus preciosis: cinctus erat duabus zonis aureis purissimis et eorum quilibet amplior grandis
palmo manus ipsius rubicunde quoadmodum ignis et alae ac pedes viridiores
omni smaragdo dicitur mihi Machomete surge vent post me strigens te zona et circumvoluens caput tuum atque corpus: tuella tua alba: quia deus vult tibi multa sue potentie ac secretorum suorum mirabilia ostendere in hac nocte. Cum ergo surgerem ac venirem ad portam domus mee respiciens vidi quod gabriel tenebat per habenas quandam bestiam quam mihi adduxerat cui nomen erat alborach que talis erat forme. Erat enim grandior asino et paruior mulo: habebat faciem hominis: et crines eius erant de perlis: pectus autem de smaragdo: cauda de robino: oculi clariores sole: pedes et ungulas habebat ad modum camele. Hec bestia erat zellata quadam zella sic mirabiliter cum perlis et preciosis lapidibus operata quod nullus est qui dicere possit. Multa alia dicit de ornamento huius bestie. Sequitur et hec bestia tota circumdata erat angelis qui custodiebant eam. Tunc dixit mihi gabriel machomete ascende super bestiam istam et equita et cum appropinquaveris bestie ut equitare noluisti sustinere. Et angelus dixit ei. Alborach morare quiesce et sustine quod hic equitet super te: quia iuro per nomen dei quod nunquam te homo talis equitavit adhuc nec etiam si durate seculo equitabit tunc bestia illa dixit quod est gabriel et dixit ei dicens: hoc est machometus dei nuncius et propheta magnus et cum bestia audiret statim quodammodo in equitavit: gabriel vero mihi scandile tenuit sine staffam et confestim alborach ire cepit ita cito atque suaviter quod nullam os hominis hoc dicere valeret: ego namque respiciens passus eius vi-

di quod ita magni erant quod inter unum passum et alium erat tantum spatium quantum possit homo longius propriis oculis respicere a remotis. Et ibat directe versus templum iherosolymitanum et gabriel veniebat a dextris mecum. Et audivi quandam vocem bis mihi dicentem ha. ha. machomete expecta me et ego nihil respondit. Deinde vidi quandam dnam pulcherrimam quam vidi que tribus vicibus dulciter clamans dixit ha. machomete aliquantulum me expecta: et ego cum appropinquasset et vellent mihi loqui non modicum dedignatus reliqui eam. Dixitque mihi gabriel: modo cognosco magnam in te scientiam fore: et dicam tibi quare scias quod vox illa que primo te vocavit erat lex iudeorum et si respondisses ei omnes tunc gentes iudei facte fuissent. Porro vero secunda: lex christianorum fuit: cui si respondisses omnes tunc gentes fidei christiane adhaerissent: sed domina illa cunctis induta coloribus: que postremo te vocavit est mundus iste qui delictis omnibus plenus erat: et quia expectasti eam: scias vero quia gentes tue plus solaciorum plusque deliciarum habebunt quam omnes alie gentes que nunquam in preterito fuerint vel sint in futuro: sed quia dedignatus reliquisti eam nec sibi respondere curasti: tu magis sine peccato eris quam fuerint omnes alii prophete hacenus vel qui in posterum subsequuntur: quo dicto tacuit et duxit me in templum: et postquam fuimus ante portam templi precepit mihi ut descenderem ad quandam nigram lapidem ubi soliti erant prophete descendere et descendit: et cum descendissem gabriel angelus per habenas ligabat alborach: et lapidem prenotatum et accipiens me per manum duxit in templum in quo inveni omnes prophetas stantes in circuitu templi dei: quod deus illuc venire per me honorando et exire de eorum

Liber

Quartus

fecerat sepulchris stabant quidē omnes
me expectando erecti sup pedes suos
et cū viderūt me cūcti oīones facere ce-
perunt. Tūc gabriel mibi dixit. Veni
nū machomete et fac oīones priusq̃ alij
quia tu es rex pphetarū oīm et cūctarū
gentiū dñs: qđ audiens misit me ante
et feci duas oīones sat̃ leues. Deinde
erexit me super pedes et statim omnes
pphete me salutarerunt gaudentes et
mibi magnū honorē contulerūt et am-
plexantes me dixerunt mibi bona no-
ua de maximo bono qđ deus mibi p-
parauerat: meo populo vniuerso et p
me deinde omnes deum rogauerunt.
Alibi dicitur in .ij. libro doctrine sue qđ
inuenit ibi abrahā moysen et ism fi-
lium marie et dicit qđ moyses obtulit si-
bi vñ vas plenū vino: et abrahā ali-
ud plenū lacte et ism aliud plenū aqua.
Et tunc ego ait machometus audisti
vocē quandā coram oībus astantibus
celitus dicentis mibi. Si vas vini ele-
geris in cū populo tuo pibis. Si autē
vas lactis submergeris. Si vero vas
aque elegeris in cū oībus tuis ad deū
in perpetuū distrigeris. Et cū machome-
tus p̃dicaret hoc fundamentū in ihe-
rusalem cunctis astantibus in cōfirma-
tione sue fictōis addidit moyses erat
ruphus et crispus: ism filius marie erat
flauus capillis et medie stature et vide-
bantur ab eius capite aque p̃sillire et ta-
men aqua non erat ibi. Abrahā do-
p certo mibi similis. Sequit̃ i p̃dicto
libro scale machometi peractis oīo-
nibus in templo vt supra. Ecce gabriel
p manu me accipiens duxit ex tem-
plo et ostendit mibi quandā scalā qđ du-
rabat a pmo celo vsq̃ ad terrā vbi sta-
bant. Erat em̃ scala illa pulcrit̃ res qđ
vñq̃ vñs fuerit et ipsius pedes iuncti
sūt ad lapidē illū ad quē descenderam
ego pmo et pmo grad⁹ erat de rubino.
Secus de smaragdo. Tercius de perla

albissima et dlibet alioz de lapide p̃clo-
so iuxta naturam suam cū perlis ope-
rato ex auro purissimo taz distissime qđ
nullū cor hominis cogitare hoc possit
et erat circūdata angelis qđ custodiebāt
eā. Gabriel quoq̃ me per manū acce-
pit et eleuans a terra posuit me sup p̃-
mū gradum scale et dixit mibi. Ascen-
de machomete et ascendi et gabriel me
cum similiter: ang. li vero cūcti associa-
bant me qui erant ad scale custodiā de-
putati: et pcedens p̃ scalā vidi quendā
angelū valde magnū qđ sup cathedraz
sedēs tenebat in manu sua tabulā qn-
dam qđ ab oriente durabat vsq̃ ad occi-
dentē qui vna hora tabulā respiciebat
et alia mundū et p̃cepit mibi gabriel qđ
salutares eū quia magnū tenebat locū
coram deo: salutari et ip̃e reddidit mi-
bi salutationem capite suo et nō tāty
re. Et dixit illi gabriel: quō non salu-
as hoīem meliorem de mundo: et ille
q̃suisit a gabrieli dicens: quis ergo hic
est: gabriel r̃ndit: hic machometus nū-
cius dei nostri. Et ille. Est ne ip̃e tā mis-
sus. Et gabriel dixit: vñq̃ sine dubio et
statim me salutauit angelus dicens val-
de bona noua de maximo bono qđ de-
us mibi p̃parauerat. Dixit etiā adhuc
angelus ille qđ ego eram altior et bono-
rabilior: nūcijs oībus et de iure cūctorū
dñs populorū. Et addidit. Scias ma-
chomete qđ p̃plus tu⁹ erit ille qđ in hoc
mundo manebit posterior et plus du-
rabit quā omnes alij populi vniuersi:
quia deus multū diligit gentē p̃p̃l̃i eo-
qđ vitāt malū et faciūt qđ de bonū: et sic
ab illo expeditus: gabriel mibi dixit qđ
ille erat angelus mortis. Quo audito
mox versus ip̃m iui et dixi. Es tu ange-
lus mortis: qui r̃ndit vñq̃. Postea qđ
sui ab eo rogans qđ diceret mibi quō
ip̃e de corpibus hoīm aīas extraheret
Qui respondit. Scias machomete qđ
ab illa hora qua t̃dam qui fuit p̃mus

hoim creatus est a deo et positis super terram dedit mihi deus hoc officium ut extraham aias de corpibus hoiz vsq; ad venturam iudicii die magnam ita q; nemo vltius remaneat excepto solum deo et me etiam cum eodem debet. namq; postea deus mihi aiam meam extrahere ac ipse postmodum sine fine solus in vita pdu- rabili remanere. Et quesivi ab eo quo cognosceret que aie iture essent in paradysum et que in infernum. Et rñdit machomete nōne vides tu q; noia cūctor hoim q; quondā fuerūt et q; modo sunt et erūt vsq; in finem pñentis seculi oia ī hac tabula scripta patent. Et etiā mox quā habiturus est ipoz q;libet nec nō et bonū et malū qd deus iam illis pparauit iuxta meritū singuloz: et iō bene scio q; eoz ī paradysū: et qui ī infernū sunt ituri. Narrat etiā ibi modū quo mittit angelos bonos p bonis: et malos p malis: et quo extrahit aias bonorum cū dextera: et aias maloz cū sinis- tra. Sequit et pfectus inde vidi aliū angelū ita magnū q; tenebat caput suū supra celum et pedes eius in abissum qui factus erat ad modum galli: cui deus ostendēt omnes horas qbus fieri oīones debebant. Nam cū tempus erat orandi veniebat quedam vox de celo dicens: tu creatura q; deo es obediens pñpō tibi q; laudes deū: et mox ille angelus alta voce dicebat: benedicat deus rex sanctissimus angeloz et aiarū et creaturaz oim q; dicto galli q; sunt ī terra hoc audientes pñstīm cātabant omnes et deū cantando laudabant dicentes ī cātibus suis vos omnes qui obediētes estis deo surgite et laudate ipm: qm idē potēs est sup oēs res et ipse fecit eas etiā et creauit. Et pfectus inde vidi quendā aliū angelū cuius medietas erat ignis et medietas nūis nec tū ignis destruebat nūē nec econtra qui etiā laudabat deū orans

q; sicut ī eo confūxerat ignem et nūē sic confūgeret corda gentium que sibi obediētes essent. Et pcedens inde vidi aliū angelū ita magnū q; eius magnitudinem dicere non auderē saluta- ut eum: s; ipse ī oīonibus exīs nō mihi respondit: dixitq; sibi gabriel. Quare non salutas meliorem hominē vni- uersi seculi. Et ille q; est ille de quo dī- cis. Et gabriel angelo: hic est macho- met? quē vides. Et ille. Est ne ipemissus adhuc. Et gabriel respondit vtiq; vere. Et ecce statim angelus ille ac alij quos pmo viderā salutauerūt me et dixerunt mihi valde bona noua de ma- ximo bono qd pparauit mihi deus: et pfectus inde vidi aliū angelū mirabili modo magnū qui sedebat sup sedes et tenebat ītra manus suas pilam q; maximam cū qua si ipse solū vñū scit daret celū destrueret atq; terram: et cū gabriel pilam respiceret eandē statim plorare incepit. Et dixi ei. Cur ploras. Et ille machomete. Hic angelus thesaurarius est inferni. Quo audito īi- versus eū et ipm salutauit. Verū ipse mihi non respondit. Gabriel autē dixit quo nō rñdes meliori hominī q; vñq; fuerit adhuc missus. Et rñdit sicut si- pradiatus est de alijs. Et addidit q; illi qui de populo meo ī inferno exite- rint minus penaz habebūt q; alij vni- uersi et rogavi eū ut mihi diceret quo īfernus factus est: et statim sic mihi nar- rare incepit. Scias machomete q; quo īfernus pmo factus est: deus fecit ac- cendi ignem sup eum septuaginta mi- libus annoz quousq; factus est totus rubens igne illo. Postea vero sup illū ignem fecit superaccendi per tantū dē- tps aliū donec totus factus est albus et post hunc ignem fecit adhuc aliū su- peraccendi: similiter per alia septuagi- ta milia annoz ita q; totus niger factus est et plusq; aliqua res obscurus ignis

Et iij

Liber

aut iste semper in seipso ardet instrabili
modo foriter h̄ tamen flammam altum
non emittit. Quasi si iterū ab eo simil-
liter quō facti sunt angeli inferni et quaz
vitam ducunt. Et r̄ndit scias q̄ de^o cre-
auit eos omnes de igne et sunt in igne
nutriti et si hora sola de igne exirent su-
bito morerentur nec possent sine igne
vivere sic nec pisces etiā sine aqua. Et
similiter creauit eos deus mutos et sur-
dos et misit in corde eorū tantū durici-
ei et crudelitatis q̄ hoc nemo rectare
valeret: nesciunt em̄ q̄cqd aliud facere
preterq̄ torquere crudeliter et afflige-
re peccatores: et ideo fecit eos de^o mu-
tos et surdos ne audirent voces seu la-
menta pctōrū cū ipsos affligunt. Et sicut
fecit eos ita crudeles q̄ si forte videāt
pctōres aliqua signa humilitatis pren-
dere ipsi neq̄ de pctōribus neq̄ de solo
hūilitate curam habeant aut vllā etiā
pietate. Nam p̄ter penam ignis infer-
ni quā sustinent pctōres habent penā
aliā valde crudelem quā angeli qui sunt
ibi maximis malleis ferreis torquent
et malleant duriter pctōres. p̄pter ma-
ximā crudelitatem quē in eis est. put i
alchorano loquit deus dicens: misim^o
quidē infernū angelos nostros fortes
et duos atq̄ crudeles vt nostra māda-
ta facient et obfuent ipsi quoz nobis
obediūt in oibus que mādamus et cuz
thesaurari^o mihi hec oīa retulisset ego
et gabriel ab eo recessimus timore pa-
uescentes nō modico. Et vltra p̄fecti
sumus quousq̄ venimus ad primum
celū: et hoc dicit celū lūne qd totū erat
ferreū et habebat tantū spissū in solidi-
tate q̄ntū possit homo ire in q̄nq̄ annis
et tantūdem spacij erat inter spm et ali-
um secundū celū. Gabriel aut pulsa-
uit ad portam et statim venit ad nos q̄
dam angelus ita magnus q̄ ipse in lon-
gitudine habebat spacium itineris hoīs
per mille annos et tantūdem in latitu-

Quartus

dine: vidimus etiā portas celī que mi-
rabiliter pulcre erant et multos etiā
angelos custodientes eos qui erāt val-
de bene ac ditissime perornati. Tunc
gabriel venit ad vnā portarū vt intra-
ret quod cum vellet facere quidaz an-
gelus dixit ei gabriel quid vis et quis
est tecum. Qui respondit: mecum est
machometus p̄pharū sigilluz omnīuz
et cūcroz domini nūcloz: et volum^o
ibi intus intrare. Hoc autē dicto mox
nob̄ porte aperte sūt et intrauim^o: et cū
introissemus omnes āgeli qui erāt ibi
salutarerunt me et dixerūt mihi valde
bona noua de quibus non modicum
sum gauisus. Et respiciens vidi q̄ ipsi
habebant facies hoīm et corpora ad mo-
dum vacarum habebant etiā ad mo-
dum aqlarū alas et erant hū angeli nu-
mero septuaginta milia quoz quilibz
habebat septuaginta milia capita et qd
libet caput septuaginta milia cornua
et qdlibet cornu septuaginta milia no-
doz et inter vnū nodū et alius erat spa-
cium itineris hominis p̄ quadraginta
annos. Vidi adhuc plus qd in qdlibz
p̄dictoz capitū erant septuaginta mi-
lia faciez et quelibet facies habebat se-
ptuaginta milia ora et qdlibet os septe
milia linguarū et qlibet ex linguis illis
scēbat septem milia loquelarū et etiā
laudabant deū septuaginta milib^o ho-
rarū in die. Vidi etiā inter angelos il-
los duos homines sedētes super du-
os sedes claritatis q̄ nimis pulcri erāt
tam statura corporū q̄ facierū forma
habebant em̄ capillos suos omnes al-
bos ad modum niuis et barbas etiam
magnas in eundem modum albas et
vestimenta ipoz erant ita albissima q̄
vix poterat homo respicere ipsa. Nam
circa ipoz capita valde maximā clari-
tatem habebant. Et quesitū a gabriele
qui illi essent: qui respondens ait. Sci-
as machomete q̄ ille qui sedet in iuse-

rio: si sede vocatur iohanna sicut zacharia qđ interpretat iohānes filius zacharie. Est em̄ hīc ex dei pphetis vn̄. Ille tamen alius qđ alius sedet vocat. ysa ibi mariem. qđ interpretat ihs filius marie. Hic em̄ ihs sp̄ritus dei est et sp̄itus etiā genitus verbo fuit. Quo audito ius versus eos et ip̄os etiā salutauit. Ibidem tandē q̄sierunt a gabriele quis ego essem: gabriel aut̄ nomen meū dixit eisdem ac ip̄i confestim salutauerunt me et dixerūt etiam mihi valde bona noua de maximo bono quod deus mihi p̄parauerat. Quibus visis p̄cessimus inde q̄usq̄ peruenimus ad scđm celū qđ totū erat ereū: et hēbat in sp̄isso tantum spaciū q̄ntū possz homo ire in q̄n gentis annis et tantundem inter ip̄m et aliud celū erat Gabriel vero pulsante ad portā et confestim venit ad nos quidam angelus qđ aperuit nobis eam et hīc angelus ita magnus erat qđ tendebat caput suū vsq̄ ad celū septimū et pedes suos etiā vsq̄ ad fundum terre. Hic narrat qđ vidit angelos qui septuagesies millesies habebant maiora corpora q̄ habuerunt alij angeli quos viderat in alio p̄mo celo: et quō salutauit eos et qualiter ip̄i p̄ cognito suo noīe p̄ gabrielem salutauerunt euz sicut supradictū est. Narrat etiā qđ vidit inter eos ioseph filiū iacob etate senem et sedentem in claritatis sede quē cum salutaret et a gabriele cognosceret qđ esset machometus dixit qđ ip̄e etiā salutauit eum et dixit ei bona noua rē. Profecti ergo inde p̄uenērūt ad terciū celū qđ totū dicit fore argenteuz: et qđ habebat in sp̄isso spaciū itineris hominis p̄ quingentos annos et tantū dē etiā inter ip̄m et quartū celū. Narrat hī quō vocāte ad portā gabriele venit ad eos quidā angelus ita magnus et fortis qđ si aliquis poneret super palmā eius totū mundū cū oibz q̄ in eis sunt ni-

hil inde sentiret. Dicit etiā qđ vidit ibi āgelos valde magnos hītes facies varii et manus claritatis ordinat̄ pactes et ita stricti et cōiuncti qđ homo non posset solū pilam mittere inter eos et quō eos salutauit vt supra. Dicit etiā qđ vidit inter eos enoch et helyam sedētes super sedes claritatis: et quō gabriel notificauit eis nomen machometi et ip̄i suo noīe audito qualiter eum salutauerūt vt supra. Peruenientes ad quartū celum dicit qđ erat totum de auro purissimo: et qđ habebat tantū de sp̄isso quantū homo possit ire in quingentis annis: et tantū inter ip̄m et aliud q̄ntū celū. Dicit etiā qđ pulsante gabriele ad portam venit ad eos vnus angelus qđ ita magnus erat qđ super pollicem dextre sue manus tenebat omnes aquas dulces et super pollicem sinistre amaras. Dicit itē qđ vidit ibi septuaginta milia angeloz qui omnes habebāt facies aquilarū et eoz quilibet septuaginta milia alarū: et quelibet ala septuaginta milia pennarum: et quelibet penna in longitudine habebat septuaginta milia cubitoz: inter quos dixit se vidisse aaron sedentē in sede claritatis dēademate splēdido coronatū et quō salutauit eū vt supra. In quinto celo qđ dicit totū esse de perla et habere tantū spaciū in sp̄isso sicut est itineris hominis per quingentos annos et tantundem inter ip̄m et celū sextū vocante gabriele asserit qđ venit ad eos quidam angelus qđ totus erat de igne: et habebat septē milia brachioz: et i quilibz brachio septē milia manū: et i quilibz manu septē milia digitoz et qđ quilibz illoz digitoz laudabat deū septē milibz horarū die. Dicit etiā se ibi vidisse mltitudinē angelorū quorum facies erant ad modum vulturum et quomodo salutauit eos vt supra. Et inter eos narrat se vidisse moysen pulcherrimū sup sedē claritatis.

¶ iij

Liber

Quartus

tis septentē et quō salutaui eū et qualis
cognito eius noīe a gabriele eis dixit.
Scias machomete q̄ de⁹ reuult et po
pulū tuū magnis ieiunijs et nō paucis
orōnib⁹ onerare. tu autē roga ip̄m ut alle
uiet ea tibi q̄ p̄p̄s tu⁹ aliter sustinere nō
posset. In sexto celo qd̄ dixit totū eē
de smaragdo et habere in spisso iter q̄n
gentoꝝ ānoꝝ tantū dē itineris int̄ ip̄s
et septimū celū. Narrat etiā q̄ gabriele
pulsante ad portā uenit ad eos quidā
angelus qui septuagesies millies erat
maior q̄ aliquis ex alijs q̄s p̄mo vi
derat et talis erat eis magnitudo q̄ si
ip̄e uellet facere celum obsoberet atq̄
terrā nullus q̄ppe p̄sentiret. Dixit eti
am se uidisse ibi alios angelos q̄ septu
agesies millies maiores erāt oībus p̄us
uisis et oēs erāt de smaragdis et plīs
et de rubinis auro et argēto inmixtis et
equ⁹ gabrielis erit sūt inter eos. Dixit
q̄ salutaui eos et ip̄i noīe suo a gabrie
le cognito etiā salutauerūt eū et. ut ē.
et inter eos se dixit uidisse abrahā i sede
maiestatis fulgentē plusq̄ sol. et quō
salutaui eū et ip̄e a gabriele cognito e⁹
nomine dicit q̄ salutaui eū et dixit ei i
ter cetera. Scias machomete q̄ deus
multū te diligit ac te inter alios nunci
os suos precolligēs. amoz et tu valde
p̄p̄m tuū amat dico namq̄ tibi q̄ pa
radisus tot⁹ est plenus hysybis. scili
cet zokhay halla bille dille halla qd̄ in
terp̄tat sit honor et laus deo et sibi gr̄as
reuelam⁹ q̄ nō est de⁹ ali⁹ p̄ter eū nec
est virtus aut p̄tās alia nisi ip̄ius dī al
tissimi atq̄ magni. et dīc q̄ rogauit eū
abrahā q̄ moueret p̄p̄m suū et dīcēt
frequentē uerba illa et q̄ diceret etiā p̄p̄o
suo q̄ muri paradisi sunt de auro puris
simo et menīa d̄ auro puro et calx d̄ mo
sto et q̄ paradisus erat p̄p̄atus sibi et oī
b⁹ credētib⁹ et tenētib⁹ legē ei⁹. In septi
mo celo qd̄ totū dicit eē de rubino cla
rissimo et rubicū dīssimo et h̄re in spisso

iter quingentoꝝ ānoꝝ et tantū dē inter
ip̄m et octauū celū. Narrat q̄ pulsante
gabriele ad portā uenit ad eos quidā
angel⁹ quē nemo q̄lis erat recitare ua
leret nisi solū deus q̄ ip̄m fecit et crea
uit. Dixit etiā q̄ cū introisset uidit q̄
dam angelos q̄ magnitudinē et foīaz
recitare nō audet q̄ de⁹ sibi ibi uenit ne
alicui uideri reuelaret dicit tū q̄ hēbāt
oēs oculos eleuatos ad deū et lauda
bant deū et q̄ surrexit inter eos unus q̄
erat celī almoden qd̄ interp̄tat arabi
co eloq̄o uelut ille q̄ uocat sarracenos
cū orōnes suas facere debēt et tunc cito
cū surrexit ad orōnes vocare incepit di
cens halla huba kibar qd̄ interp̄tatur
magn⁹ ē de⁹. Post hoc autē dixit lehil
le halla illala qd̄ interp̄tatur nō est
deus ali⁹ nisi deus. Dixit etiā ad huc
haxsedu le halla hilla la. qd̄ int̄ p̄tatur
testificemini sūt machometū nūcium
dei eē. Dixit etiā postea haya lasa la ha
hya lalphala qd̄ interp̄tatur uenite ad
orōnes vr̄as et ad p̄fectū v̄m et dixit q̄
ip̄e fecit sūt cū illis angelis duas oratō
nes paruas et gabriel dixit sibi qd̄ deus
p̄fecerat eū sup̄ oēs alios nūcios et sup̄
oēs quos uiderat in septē celis sup̄ius
enarratis. Dixit etiā q̄ int̄ illos ange
los uidit adā senē in sede claritatē sedē
tem coronatū corona claritatis puris
sime et quō eū salutaui et adā ei⁹ co
gnito noīe a gabriele qualis etiā ip̄m sa
lutaui et inter cetera dixit. Scias ma
chomete tu q̄ p̄ es filioꝝ meoꝝ et pa
radisus clausus est et q̄ neq̄ p̄p̄a neq̄
bō ali⁹ introibit quousq̄ tu ibi scis et po
pol⁹ tu⁹ statuit quousq̄ dīs ita eē. In oc
tauo celo qd̄ dicit totū eē de uino topa
sio pulcherrimo aduīdēdū mortalib⁹
incognito quod habebat in spisso iter
quingentoꝝ annoz. Narrat q̄ pul
sante gabriele ad portā uenit ad eos
quidā angelus de claritate totus cui⁹
claritas septuagesies millies maior erat

q̄ claritas solis q̄ hēbat angel⁹ ille se
ptuaginta milia capitūz q̄libet caput
septuaginta milia facier⁹ q̄libet facies
septuaginta milia oculor⁹ q̄libet oculus
septuaginta milia pupillar⁹ et que
libet pupilla tremebat septuaginta ho-
raz in die territa dei metu. dixit etiam
q̄ vidit ibi alios angelos q̄ erāt septua-
gies millies maiores oib⁹ alijs supra
dictis et vidit ibi quasdā kartinas q̄ se-
parabāt inter angelos et deū numerus
aut illoz angeloz dicit q̄ nemo nouit
nisi solus deus. Alteri⁹ dicit q̄ intra-
ueſt primā separatōz kartinaz que erāt
septuaginta et uenerūt ad aliā separatōnē
aliaz septuaginta diuerſoz color⁹ sic
de septuaginta in septuaginta quousq̄
p uenerūt ad alias septuaginta ſepa-
tiones q̄ oēs de perlis. Et dixit q̄ inue-
nerūt alias septuaginta separatōes aque
et totidem niuis et totidē grādinis et to-
tidem nebulaz et totidē tenebrar⁹ et to-
tidē ignis et totidē claritatis et totidem
glorie deit et totidē celoz oim quos ho-
mo cogitare ualeat inter oēs ſepatio-
nes erant tot angeli q̄ a nemine poſſet
dici numerus eorū dē q̄ nūq̄ laudare
deū ceſſabit circa eas eundo et uenien-
do et dicit q̄ ibi reliquit eū gabriel ſolū
et q̄ aſſumpto vigore cordis tranſiit
omnes illas ſepationes quousq̄ pue-
nit ad illā q̄ erat gloria dei. et q̄ cuſ ibi
appropinquafſet audiuit uocē quāda
dicētē ſibi hagopcodem. ya. ab. ibi. ya
muhagmeth qd̄ interpretaſt appropin-
quate mihi amice machomere. Et dic̄
q̄ hoc audito appropinquauit ſibi ma-
gis. et q̄ audiuit uocē aliā illud idē ſibi
dicentē. p̄pinqui⁹ accedēs audiuit il-
lud idē hec ſuperaddens. Scias ma-
chomere q̄ tu es apud me magis ho-
noratus q̄ oēs alij nūci⁹ et magis ex-
altatus etiā q̄ oēs alie creature q̄ ſe-
cerim ſiue ſint angeli homines aut di-
aboli. Et dixit q̄ mox appropinquans

tantū pfectus ē q̄ inter deū et ipm non
erat niſi ſpaciū duar⁹ balistar⁹ et tunc
ſalutauit deū deus eū. Et q̄ deus q̄ ſi-
uit ab eo quō ppl⁹ ſuus faciebat et q̄
ip̄e reſponderat q̄ erant multum ſibi
obedientes et q̄ deus ſibi dixit. macho-
mere precipio tibi q̄ facias pplm tuū
ieſunare ſexaginta diebus anno quoli-
bet orōnes quinquaginta facē omni
die q̄ dicto dicit q̄ reſceſſit a deo et redi-
ens inuenit gabrielē et reſpiciēdo mira-
bilē manſionē dei dicit. q̄ vidit cathe-
drā dei intra quā erant. iij. elemēta. et
vtrūq̄ ſeculū et paradīſus et etiā infern⁹
et celū et terra q̄ oia creauerat de⁹ itra
cathedrā illā. dicit etiā q̄ hēbat. iij. pe-
des quoz quilibet hēbat ſeptuagies
millies plus longitudinis q̄ ſit a celo
vſq̄ ad terrā et illā cathedrā portant
in humeris ſuiſ. iij. angeli quoz quili-
bet habet. iij. facies. ſ. ante et retro et a
dextris et a ſiniſtris et vna facies erat
hominis alia aquile alia leonis et alia
thauri et corpa eoz plena oculis et q̄ i
fine mundi angelus exiſtens in figura
hominis regabat deū p hoib⁹ et miſe-
reatur eis et p̄ciā dimittat. Alius exiſ-
 in figura aq̄le rogabat deū p auib⁹ al-
is exiſ in figura leonis rogabat p be-
ſtijs ſilueſtrib⁹ et exiſ in figura tauri
p beſtijs domeſticis. Innumerabilia fa-
tuiffima narrat de ſeptē paradīſis q̄
narrat ſe uidiſſe inter que dicit q̄ ille q̄
eſt in inferiori gradu ſuperioris paradīſi
habet ad opus ſuū per oēs p̄tes circa ſe tā-
tum ſpaciū quātū hō poſſet ire in quinq̄
centum annis et q̄ donat ei deus qui-
gentas feminas in vxores et. iij. milia
virginum et octo milia aliarum q̄ uō
ſunt virginē ad ei ſeruendum i oib⁹
rebus ſuis et q̄ qualibet die uenit ad
eos quidam angelus qui dicit eis cen-
tum alpholia que ſunt velut pāni au-
rei ad veſtiendum et poſt multa dicit
q̄ relinquerunt eum gabriel et ridūbā

thesaurarius paradisi et iterum rediit per eandem viam ad deum et quia tunc deus dederat ei librum alchorani quem accepit de manu dei et dicit quod abstulit deus visum ab oculis eius et reddidit cordi quod sic vidit eum et quod ipse deus posuit manum suam super caput suum. ita quod ipsius manus frigiditatem in corde persentit et quod mox ei omnem scientiam docuit et quod scinit omnes res que fuerunt hactenus et que in posterum sunt future et dicit ulterius quod rogauit deum ut alleviaret supradictas quinquaginta orationes populo suo non ausus erat aliquid dicere de se iunio ne sibi reputaretur gulositas et quod deus amore sui alleviavit eas dedicando ad quinque orationes quas diceret populus machometi omni die. sic quod tres de die et due de nocte dicerent et quod unus almocade vocaret ad dicendum eas et cum vocaret quod mitteret digitos suos ubi decet sequitur quod petijt licentiam a deo et recessit et cum veniret ad celum ubi erat moyses enarratis superioribus de alleviatione orationum dicit quod eius consilio iterum rediit ad deum pro alleviatione ieiunij sexaginta dierum et primo reditu obrinuit decem dies. Secundo alios decem. Et tercio alios decem quousque non remanserunt nisi xxx. dies. et sic dicit quod per verecundiam non fuit ausus amplius redire ad deum. Et finaliter per enumerationem alia mendacia que propter visitandam plenitudinem omitto dixit quod gabriel reduxit ipsum ad scalam per quam ascendit et quod descenderunt simul usque ad lapidem prenotatum. et quod equitavit alborac erpe ditus a gabriele. et venit ad domum suam et inuenit uxorem suam in lecto que adhuc dormiebat cui enarrauit omnia que ei acciderant Et postmodum predicauit eadez in iniqua prius suis carnis et alijs gentibus. Nec pauca sunt collecta ex maximo pelago mendaciorum predicti libri

qui de scala machometi. Illi leguntur quod cum predicta visione narrasset machometus gentibus vniuersis in illis prius. Sexaginta milia hominum cognoscentes fictionem a lege eius recesserunt. et euz dicerent ei ascende in celum de die nobis cernentibus et videamus angelos occurrentes non recognouit falsitatem suam. sed ait laus deo meo nunquid aliud super ego quam unus homo et nuncius. Ecce visus est fundamentum legis machometi. De re hec sola fictio visionis debet sufficere ad confutandum quicquid machometus fecit. Nam non permittit eis spiritus sanctus mentiri nisi ita manifestetur homo clare aduerte ret fictionem nec inde reprobatio propter claritatem sue falsitatis non solus apud theologos sed etiam apud naturales philosophos quod vero non vi homines sed vi bestiarum iuolunt cecitate delicias carnis sequentes velocissimo cursu in damnationis precipitum miserabiliter cadunt. Infelix homo innumerabilium animarum damnationis causa rabies abstinens et luxurie maledicta machometum decepsit ut alios deciperet. De dei permissio et iudicium absconditum et tam spurcissimo atque bestiali homini et tam apertis mendacijs homines firmissime adhererant etiam usque ad mortem. Ipse enim seducit aliquo modo populum quam angelum aliquem solum nuncium. aliquando quod per angelis incedit et quo potuit tot angelorum splendoribus sustinet in celis quod dicebat quod quando appebat ei angelus gabriel semper cadebat in terram et expugnans agstabatur et incuruabantur manus et pedes eius. Nec enim in predicta visione dicit se raptum sicut fuit paulus sed dicit quod ascendit sibi in corpore et animam cuius signum est ut supra patuit quod dicit quod deus tetigit eum manum suam et sensit frigiditatem eius usque ad medullam spiritus domini eius usque ad cor. ergo deum et angelos ponit copuliter dimensuratos quod est beresius damnata ut est. patuit libro. iij.

De cōcordia et discordia legis
machometi cū lege christi in ar
ticulis fidei.

Quinta conside
ratio ē scire in quo cōcordāt
et discordāt lex xpī et lex Ma
chometi quo ad articulos fidei et prece
pta. Lex enī xpī q̄ excellentissima ē vt
fuit declaratū libro p̄mo nō inordina
ta est in suis credibilib⁹ nec in suo pro
cessu sicut est lex machometi. ex q̄ satz
cōfiteor nō ē a deo qz q̄ a deo sunt or
dinata sunt. vt dixit ap̄s ad Rom. xiiij
sicut in opib⁹ nature et sacris scriptu
ris patet cuilibet intuenti qz ei lex moy
si data a deo fuit ordinatissime incepit
a creatōe mūdi. Deinde p̄secut⁹ est or
dinē t̄poris historie et cuilibet intuenti
p̄ totū pentateucū. p̄be etiā i suis scri
pturis ordinate p̄cesserūt etiaz ordine
t̄pis ostendētes quo t̄pe vel sub quib⁹
regibus semp etiā seruātes ordinē hi
storie vel ad min⁹ ordinē materie. euā
gelii etiā xpī ordinatissime p̄cedit or
dinē t̄pis historie materie deinde etiā
vitae doctrinae miracula xpī. In
alchorano autē nullus est ordo nec t̄
pus qz nō dicit sub quibus regib⁹ vel
quo t̄pe nec ibi seruāz ordo historie.
Nam primum capitulum a quo inci
pit dicit rubrica vel apertio libri i quo
sine dubio conueniēter incipit ab ora
tione et laude dei sed immediate post
breuem orationem prosequitur opus
et est capitulum secundum de vaca ru
sa quam immolauit moyses cuius hi
storia est in leuitico. Tercium capitu
lum est de familia nostra qui fuit pa
ter moysi et aaron. et statim sequitur.
Quartum capitulum de mulieribus
et sic de alijs ita inordinate q̄ non est
homo in mundo qui possit de ordine
historie et capitulorum redde rationē

nec ibi seruatur ordo materie. Nam
nunq̄ vnam materiam prosequitur
ordinate sed statim de vna materia se
transfert ad alteram omnino extrane
am recte sicut arrepticus nec etiā ibi
seruatur ordo arguitions vel alicuius
probatōis. sed tota doctrina est ex sup
positione et ponit vnam propositionē
per seueram et ex illa concludit quan
dam aliam que nihil habet facere cuz
ea sicut frequentissime dicit q̄ deus ē
excelsus et bonus et alchoranum ē lex
saluationis et q̄ deus est de⁹ et q̄ nul
lus est ali⁹ deus nisi deus. et macho
metus est propheta veridicus seruus
dei et qui deus est deus et q̄ nullus
deus nisi deus. Sed que sit ista cōclu
sio q̄ machometus est veridicus fu
dei et quia deus est deus et sic de plu
ribus alijs dictis inordinatissimis q̄
causa breuitatis omitto. Est igitur lex
machometi discordans in ordine a le
ge christi q̄ vt clarius vidoatur et an sit
aliqua concordantia inter eas ad ordi
natissimam seriem articulozum fidei
christiane descendo vbi tria preambu
la p̄mittuntur. Primum est q̄ arti
culus in proposito nihil aliud est q̄
veritas de natura diuina cum gratia
fm hugonem de sancto victore. et hec
nificatio datur de articulo stricte et
proprie sumpto put trahitur ad par
tes simboli apostolorum cuilibet enī
articulo conuenit et est sensus. Tercius
lus artat nos ad credendū de deo nō
solum que dicuntur de deo per natu
ram vt credo in deum patrem omni
potentem hoc enī ad naturam diuī
nam pertinet sed etiam que per grā
dicuntur vt qui conceptus est de sp̄ri
tus sancto. hoc enim pertinet ad gratiā
vnde sensus est articulus ē veritas de
deo continens naturam et gratiam.
Secundū preambulū ē q̄ symbolū se
cū dū naturalē p̄biam dicitur cōueniē

cla. Sic igitur propter convenientiam intellectui in veritate una. et propter convenientiam etiam apostolorum sine patrum in simbolo componendo ac etiam propter convenientiam scripturarum ex quarum aggregatio factum est non inierito symbolum fidei appellatum a finem quod est con vel simul et bene quod est sententia quasi sententia multorum sit. Sed quia tria sunt symbola oportet causas institutionis assignare. Unum causa institutionis symboli apostolorum fuit fidei instructio respectu credendorum ad salutem necessarium. Causa vero symboli arthanasij fuit erroris exclusio propter multiplices errores pullulantes. Ratio autem siue causa symboli patrum fuit fidei explanatio circa dubitantes emergentes. Item symbolum apostolorum submisit dicitur ut statim apostolorum et fidelium primitiue ecclesie representet quoniam apostoli et fideles non audiebant fidem christi usquequaque confiteri in manifestis. Symbolum vero arthanasij in prima cantatur ut designet quod fides est prima mentis illuminatio. Sed symbolum patrum in missa cantatur ut in confessione fidei et devotione preparet ad receptionem dominice corporis cuius principes per fidem efficiuntur. Tercium symbolum est quod si habeat respectum ad ea que credenda sunt radicaliter. Articuli fidei sunt. xiiij. quorum. vii. spectant ad divinitatem et septem ad humanitatem et hec signata sunt apocalypso. primo in septem stellis et septem candelabris aureis in quorum medio filius hominis ambulat. Sed si habeat respectus ad eos qui symbolum primum ediderunt: tunc fidei articuli sunt. xij. iuxta numerum. xij. apostolorum qui sancto spiritu edocti non est dubium aliquid potuisse latere de his que spectant ad fidei complementum: et ut maiorem haberent firmitudinem singuli apposuerunt ibi suas particulas et omnes insimul singulas approbaverunt et hoc fit ut una ecclesia que super apostolos fundata debet haberet unam fidei credulitatem

que fides catholica diceretur: hec est fides universalis et ab universis apostolis qui erant fundamentum ecclesie universalis et hoc ante dispersionem. Et ideo quia paulus et barnabas electi fuerunt ad apostolatum post dispersionem apostolorum siue dissolutionem ad predicandum sicut patet actuum. xxiij. in simbolo nihil appositum est et sicut. xij. apostoli sunt. xij. fundamenta ecclesie universalis sic. xij. articuli fidei sunt. xij. fundamenta muri civitatis iherusalem figure quasi. xij. lapides preciosi quos enumerat beatus iohannes in apocalypso. xij. dicens et murus civitatis habens fundamenta. xij. et in ipsis. xij. nomina. xij. apostolorum. Sequitur fundamentum primum iaspis etc. et isto ordine persequar in declaratione articuloz et in conferentia concordantie legis et discordantie legum christi et machometi.

De primo articulo fidei que est Credo in deum patrem omnipotentem creatorem celi et terre. et de proprietatibus iaspidis.

Primus articulus fidei christiane est. Credo in deum patrem omnipotentem creatori celi et terre. Hunc in simbolo apposuit petrus princeps apostolorum. Et hic est primum fundamentum muri civitatis iherusalem superne figuratum per primum lapidem preciosum qui dicitur iaspis apocalypso. xxi. Hic enim lapis oculos purgat visum acuit et confortat ut dicitur in libro de proprietatibus rerum. Et sic iste articulus prinens ad divinitatem qui est de unitate dei est principium omnibus credentibus tollendi varios errores gentilium plures deos ponentium et acutiendi ac confortandi visus mentis. Item per iaspidem figuratur prima virtus theologica que est fides que nunquam in scriptis marcescit sed semper manet in virore boni operis: sic iaspis viridis coloris est. In illi quidem marcida est immo mortua que

Consideratio quintā

CXCIX

fide hñtz nō cū fide opa. Vñ gregori⁹
 in psona dñi Æ me fide discrepat quī
 opib⁹ nō concordat. Nec ē pñma i edē
 fñto spūali. qz sine fide ipossibile ē pla
 cere deo ad Heb. xj. ⁊ nihil retinet quī
 fide pdidit vt dicit seneca zē. Et illud
 pudenti⁹ pma pette campū dubia sū
 fore duelli pugniatura fides. dicit ā
 pma virtus fides qz ex ipa cele generā
 tur vt dicit glo. sup illō Math. j. Abia
 bam genuit ysaac. ysaac genuit iacob.
 Glo. fides spem. ⁊ spes caritatē ⁊ h est
 intelligendū nō de hñb⁹ qz siml⁹ oēs in
 fundunt a deo. Sed de morib⁹ quorū
 vnus generat ab alto. In predicta etiā
 pticula quā brūs petr⁹ posuit i simbo
 lo tres articuli continētur loquēdo de
 articulis vt hñ respectus ad ea q̄ credē
 da sunt radicaliter. s. articl⁹ de vnitatē
 diuinitatis. ⁊ articl⁹ de psona patris
 ⁊ articl⁹ de creatōe. Credo in deum.
 Iste articl⁹ exponit in simbolo ma
 iorū vbi dñ Credo in vnū deū vbi exclu
 dit error gentiū qz nō credūt i deū h in
 ydolo vñ aliq̄ creaturā. Vel excludit
 error manicheorū qz dīcūt eē pñs deos
 seu plura pñcipiat accipit articl⁹ iste
 Deut. v. Vbi dñ audi isrl de⁹ vnus
 est. Sed nūq̄ existens in pctō mortali
 dicere potest sine pctō. Credo in deū
 videt qz nō. qz dicit aug⁹. qz credere in
 deū ē credēdo in eū tendere. credendo
 eū amare ⁊ credēdo ei incorporari. Et ita
 videt qz talis mñst cū dicit credo i deū
 tm. Ad hñ rñdet mñr alexand de ales
 in fine sui terci⁹ qz sicut existēs in odio
 fraterno pñ dicere ofoz dñicā sine pec
 cato qz dicit eā i psona ecclie sicut pro
 bat p illud Eldre. vj. obtulerūt. xij. vñ
 tulos p pñlo dei. Glo. null⁹ in ofone
 sibi aliq̄ petat vñ p se h p oibus qz ha
 bent vnū cōem pñm deū. Sñt existēs
 in pctō mortali pñ dicere credo i deū
 sine pctō nec mentit cū nō sit pñmo isrl
 us h ecclie pñcipue cū simbolū in pñlo

na ecclesie dicat sit oſo quedā. Itē dīz
frater Jolies Beſtem. in ſecundo libro
ſumme ſue titulo. lv. q. conſeſſio fidel
dicitur in ſimbolo quaſi ex perſona to
cius eccleſie fides aut eccleſie eſt fides
formata que eſt in omnibus illis qd ſi
de eccleſia numero 7. merito. Et ideo
conſeſſio fidel traditur in ſimbolo ſe
cundum qd convenit fidel formate. vñ
exiſtens in peccato mortali nō inentit
dicens. Credo in deum. Cū nō ſit ſmo
eius ſcē eccleſie. Sed qd dicendū ſi qd
intuitus videret deum nunqđ mētre
tur dicendo. Credo in deū cū fides ſit
ſecundū aplm argumentū nō apparē
tūz itēz fidel ē credere quod nō vides
ſcōm anguſtinū. Dico qd p illo tūc cū
quis videt intuitus deum dicere non
poſteſt veraciter. Credo in deum ſicut
pater de beatis in gloria paradīſi. ſ. in
quibus ſam non manet fides nec ſpes
ſed caritas ſola que nunqđ excidit. Si
qđ vero in raptu intuitus videt deum
tranſiitqz illa viſio certitudo reman
et illius viſionis. ſi reſpectus habeat
illud tunc viſionis illius non pōt etiā
veraciter dicere. Credo in deum ſic po
tuit eē in paulo 7 ſic legim⁹ in cronicis
brī patris noſtri bti franciſci. de fratre
egidio laico vtro vtrqz pfectiſſimo. qui
ex eo qd in quodam raptu videret deū
dicebat qd cum ſana conſciētia non po
terat dicere. Credo in deū. Sed ſi p
raptum non haberetur reſpectus ad
deum viſum ſed ad deum qui non vi
detur ſed ſpectatur videri. tunc certifi
me non mentitur qui dicit credo in de
um ſed fideliter verum proferet. Secū
dus articulus in hac particula eſt pa
trem omnipotentē hic probant plura
alia conſequence. Si em eſt omnipotēſ
poſteſt creare celum 7 terram 7 poſteſt
diſmittere peccata. 7 ſic de alijs deo. p
prijz patuit in probemto huius for
taliciū fidel licet omnipotentia ſit cōſa

toti trinitati in p appropiatōz attribū
itur patri. Et fm Richardū hec omni
potentia icludit oēm sciam z bonitatē
summā z ex consequenti pudentiam
respectu oīm. Tercius articulus ē. Crea
torem celz terre hoc exponens mal^o
symbolū addidit visibilitū oīm z inuisi
bilitū. Celū em sumit duplicif est em ce
lū quod videtur est celū quod non vi
detur pbat p illud psalmi. celū celī do
mino qd nihil eēt dicere nisi ad min^o
eēt duo celūtrūqz ergo creauit deus
cūtrūqz sit celū vt dīc scptura. In pñ
cipio creauit deus celū z terrā similit et
contenta ab eis. Celū inuisibile conti
net inuisibilia vt angelos. Celum vero
visibile continet visibilia z corporalia.
Ideo cōgrue secundū qd exponit sim
bolū maius p celū intelliguntur inuisi
bilia oia q nobis zelant z p terrā oīa
visibilia. sicut videtur psalmus dicere
terrā aut dedit filiis hoīm. z licet crea
tio sit cōis toti trinitati cū opera trini
tatis a dextra sunt in diuisa in p appo
prietationem attribuit pfi. Et si queras
quare hic dicit creatorem z in maiore
symbolo dicit factore. Respondetur q
creare est de nihilo aliquid facē. facere
vero vt cōiter dictū est cōe ad opari ali
quid de nihilo z ad opari aliqd de ma
teria. Et ergo ostendatur opator non
tantū factor de nihilo vt angeloz an
imaz pme materie h etiam oīm pdu
ctorū ex aliquo. Ideo pntemur nō tā
tum creatorē h etiam factorem. Secta
machometi concordat cū lege iudeoz
z xpianoz in unitate deiz rex creatōe.
Est em machomet^o in alchorano. Al
ara primaz in pluribz seqntibus de^o
vesternus est nec est ali^o preter ipsuz
pūoz gratus qui creauit celum et ter
ram. terram in ymo celoz in summo
disposuit ymbres ac arbores eoz q
fructus producit. z licet in his duob^o
sint nobiscum concordēs saraceni ex

sua secta statim tamen venenū ifuri
dēs discordat a lege xpi negans deum
creatorem celz terre esse patrem quia
scdm saracenos nullus sit pater sine
coitu. Hunc errorem xpi traxerunt a
iudeis quos secum machometus ha
buit consortes vt supra patuit cum de
eius origie ageretur. excecati ergo cū
ceci iudeis negant esse patrem crea
torem celz terre. Et aut xpiani tenēt
fideliter in unitate essentie esse tres pso
nas realiter distinctas per relationes
originis saraceni cum iudeis non cre
dunt quorum cecitas infra per alcho
ranum ostendetur.

De secundo articulo qui ē Cre
do in iesum cristū filiū ei^o vni
cū dominū nostrū z de ppue
tatibus saphiri.

Secundus articulus est. Et i se
sum cristum filium eius vnicū
dominū nostrum. Hunc ap
posuit in simbolo andreas apostolus
Iste articulus est scdm fundamentū
ciuitatis hierusalem superne. et est fi
guratus per secundum lapidem prect
osum qui dicitur saphirus cui^o pprie
tas est q corpus humanū vegetat z in
tegra mēbra conseruat. sic credere ibz
xpm eē filiū dei viūl augmētat corpus
ecclesie misticū qd prius erat i vna gē
te modica iudeoz h mō per hanc fidē
pācatā se extendit ad multitudinem
gentiliū cōuersoz. Itē p hunc lapidē
pctosum figurat secundū virtus theo
logica que est spes sanctorum q p celi
cam cōuersationē celo sereno sunt si
miles sicut saphirus z veri solis radijs
perculsi qui radij sunt amoris isignis
que in sua conuersatione in sua pas
sione resurrectione ascensione ostēdit
in se omnē terrenitatem repūmunt et
fulgorem eternitatis emittunt dīcētē

cum apostolo ad Phil. iij. nostra con-
uersatio in celis est. Et ad idem alios
trahunt dicentes id Isa. ij. Veste ascē-
damus ad montē dñi ⁊ ad domus dei
iacob. Vñ eccl. xliij. tripl'r sol exurēs
montes radios igneos exsufflans ⁊ re-
fulgēs radijs suis excecatur oculos. mon-
tes ecclesie. i. p'dicatores tripliciter ex-
urit sol iusticie dñi in tria facit ydone-
os. i. ad fidem ⁊ ad operationem ⁊ ad
predicationem vtriusq; ⁊ exufflat ab
eis ignem concupiscentie ⁊ resurgēt in
eis radij amoris q; excecant oculos no-
ctue. i. malorum. Est ergo hic secundus
articulus. Credo in ihm cristum filium
eius. i. patris vnicum dominum nrm
Vnde augustinus libro de simbolo
cum audis dei filium cognosce deum
si qm est verus filius est illud quod est
pater. Si ergo pater est deus filius ē
deus vnicum. id est vngēitum. In q
ostenditur q; licet a patre procedat fili-
us ⁊ spūs sanctus tamen est tantū vn⁹
filius qui procedit a p're p modum ge-
nerationis ihm xpm dominum scilicet
sure ⁊ rationis gubernationis ⁊ vl-
terius redemptionis. Est autē domini-
um increaturū hoc nō appropriat filio
cum dicat athanasius dominus pater.
dñs filius. dñs spūs sanctus. Et ē dñum
creaturū hoc appropriatur etā in qm
tūm homo credatur dominus creatu-
re. Mat. vi. data est mibi omnis po-
testas in celo ⁊ in terra. Psalmista. oia
subiecisti sub pedibus eius. Glo. pote-
statē eius oia subiecisti vt omnes eum
adorent. Nostrum dicitur ppter parti-
cipationē nostre nature. i. humane et
ppter executionē misterij redemptionis
in assumpta carne q; sibi vniuit in vni-
tate p'sone non pater nec spūs sanctus. Ad
hunc autē articuli expositionē matus
symbolū addit plura dicens. Et in vñ
dñm ihm xpm ⁊c. Exp'mūtur autē
ibi de filio secundū diuinitatē quinq;

ad excludendū quinq; errores arriano-
rum. Primus ē q; non ē eiusdem sub-
stantie cum patre contra qd ibi dicit
⁊ in vñ spere deum cū patre. Secun-
dus error ē q; filius ē minor patre con-
tra qd dicit dñm nostrum ihm xpm. i.
equalem patri ⁊ spūs sancto i domi-
nio ⁊ potētia. Tercius ē q; non ē filius
naturalis s; adoptiuus contra quod di-
citur filium dei vngēitum. Quartus
ē q; ē natus ex tpe non ab etno. contra
qd dicit ex patre natum aī oia scia.
Quintus error ē q; ē ptra creatura di-
cit em q; si filius ēē a patre filius na-
turalis cum nullus pater sine sui dñi-
natione ⁊ decisione generet filiū equa-
lē sibi. ⁊ illud de deo dicit sit absurdū
restat q; deus pater nunq; habuit filium
naturale. contra qd dicitur deū de do-
lumē de lumine. sicut em lumen sine
sui dñiuitōne generet aliud lūm sic
p'r filium. Causa erroris eorū ē q; qd ē
creature attribuit creatori. Ex p'dictis
at errorib; incederūt in pfundū erro-
ris vt dicerēt xpm ēē purā creaturā ⁊
nō esse deū naturalē s; adoptiuē per
grāz. qd dñ deum vep de deo vero ge-
nitū nō factū cōsubstantialē p'ri. i. eius-
dem substantie cum patre p quez oia
facta sunt. Augu. si p ipm facta sūt oia
iā nō ē factus iā nō ē creatura. dñ tamē
filius factus scōz hūanitatē ad Rom.
.j. ⁊ in pluribus alijs locis. Et q; ma-
chometus fuit hereticus arrianus in-
structus vt supra patuit per Sergius
monachum arrianum hereticum. Iō
in hoc concordans cum arriano ⁊ su-
deus dicit iesum cristum puram crea-
turam ⁊ sic discordans a christianis as-
serit christum non esse filium dei nec
deum. Vnde azoara capitulo. xxi. Cō-
stanter dic deum vnum esse necessari-
um omnibus qui nec genuit nec ē ge-
neratus nec habet quēq; similem sibi
Item azoara. xij. dicit omnes quide;

dicentes xpm ihm marie filiu deum ex-
stere medacez increduli repti sunt. cu
xps ipe dixisset filij israel in deum domi-
nū meū atqz vřz credite cui qđs sociū
atqz picipē posuerit igressum paradī-
si illicitū sibi reptur⁹ in ignē ibit eñū
z in plurib⁹ alijs locis filia yba profert
h mentita est iniquitas sibi qz veraces
oēs q cōfessi sunt ihm xpm eēvep deū
z dei filiū repti sunt. Et ne hec veritas
pīret ples q cētū mille volūtarie mor-
tē passi sunt. Probatio vero sua ē ho-
minis insensatiz nihil intelligētis d dī
ulna natura nec de ei⁹ eterna emanati-
one lz pcedat xpm dixisse filijs israel
in deū meū atqz vřm credite. nō ex h se
quis ipm nō eē deū z dei filiū. cuz ipse
dixerit creditis in deū z in me credite.
sociū aut se picipē deo nō dam⁹ sicut
ipse putat. qz cū dicim⁹ xpm eē deū nō
aliū deū a pte h vnū z eūdē deū fidelit⁹
pfitemur. aliū tñ in psona. z licet ex dī-
ctis i pmo libro pconsideratōe. iij. clare ap-
pareat ex qđruplici examie. Nec veritas
catholica qz ihs xps ēver⁹ fili⁹ dei.
Ad pfusionē tñ saraceno⁹ opposituz
asserentiū ex eo⁹ legevolū illud osten-
deret ppijs armis vulnerē. Et sic cō-
fusi vel credant vel obmutescāt. Dicūt
etiā in alchorano in capitulo amīram
Discunt angeli brē marie marīa deus
pīculit rez purificauit te sup oēs mu-
lieres post dixerūt angeli marīa de⁹
enāgelisat vř annūciat tibi de ybo suo
z nomē ei⁹ ihs xps fili⁹ marie. Et in ca-
pitulo chneza dī nō dīcatīs de deo nisi
vīratē qz ipse crist⁹ fili⁹ marie est nūc⁹
dei z verbum dei quod ipse posuit i ea
per spm scm. Afferit igr oīo q ipse cri-
stus sit ybum dei. Querit ergo quod
sit istud verbum dei. An ybum dī acci-
dentale vel potius personale reale. Si
dicunt saraceni q est ybum deivocale
tantum z accidentale hoc nō potest dī-
ci. loquit em de deo alchoranū z etiā

enangelium singulariter de deo ver-
bo tantum. Verbū aut deivocale et
accidentale quod a deo est nō est vnū
h multa oīa verba bonaz sancta z vera
possunt dīci yba dei. Itē non esset ex-
cellēs cā mendacio xpi quam alchora-
nū intēdit singularit⁹ cōmēdare q ver-
bum dei dīcatur qz verba dei dīcit. naz
nō solū xps h etiā alij pphē dīxerūt ver-
ba dī. Si aut accipiat subalt⁹ pphē z
psonalit sic ybum dei ē eñūm z verus
deus. sicut em ybum quod egredit⁹ de
ore corruptibilis homis corruptibile
ē necē ē. Sic ybum quod ab eñno p-
greditur d ore dī p quod creauit celū
z fram z intermediari ybo vtat alcho-
ranū necē ē eē incorruptibile z eñūm
quicqd aut ex dō pprocessit cēntialiter
ē de⁹. Vñ cum ybum aliquo mō dī-
ferat a dīcēte cōcipiēte ybum z in dī-
cētia nō potest eē dīuisio vř dīstinctio
optz qz ibi sit dīna psonalis z q ybum
a dīcēte ppijs solis flationib⁹ dīstin-
guatur. hoc ē aut ybum quo deus om-
nia fecit dīcit fiat z sit sicut in alchora-
nū dīcitur. z in hoc connēit alchora-
nū cum euangelio iohannis qđ dīc-
omnia p ipm facta sunt quia igr a dī-
cēte ybum concipitur z intellectualit⁹
generatur illud quod ab aliquo ge-
neratur in similitudine nature z spec-
ei dīcitur filius. Hīc est qz verbus dei
dicimus filium dei sicut si sol de se ge-
neraret talem splendorem quis eēt sol
illum solem z splēdore dīceremus fili-
um solis in hoc tamē ē dīna qz creatu-
ris in quibus dīffert eē z cēntia nō pnt
multiplicari supposita sine multipli-
catione nature vt homo generat homi-
nem. deus aut in quo est idem esse ex
cēntia cum ex se generat ybum quod
deus est vt dīctum est non generat ali-
um deum. quia dīuina cēntia nec diu-
sibilis est nec multiplicabilis aliq mō
propter summā simplicitatē z pfectōē.

et ratio potissima quare divina essentia
non est multiplicabilis. quia est de se hoc:
et quolibet quod est de se hoc sicut for. est i-
communicabile et implurificabile. Na-
tura vero humana quia non est de se hoc:
sed potest per necessitates ideo plurifica-
tur. dicam ergo quod deus generat verbum
suum quod deus est: sed non alius deus. bene
est alia persona sed non alius deus. Macho-
metus autem quod audiuit quod christiani dice-
bant deum habere filium nesciuit cogitare
quod posset esse filius nisi de muliere. Et
ideo nullum aliud argumentum induxit:
nisi quod deus non potest habere filium quia
non habet uxorem et hoc per efficaciam argu-
mento frequentissime repetit. Hoc ar-
gumentum est simile ac si diceret quod deus
non est substantia. quia non habet accidens
vel quod deus non vivit quia non comedit vel
respirat et talis imaginatio fantastica est
et fatua et hominis intellectui et ratione
carentis. non enim christiani dant deo filium
tamquam ex muliere: sed sicut est calor ab
igne et splendor a sole et verbum a dice-
te ut dicunt que omnia nasci vere et genera-
ri dicunt et non ex femina vel muliere
filius enim splendor est et verbum eterni
patris coeternum et substantialis et coe-
qualis ei machometus etiam non recolu-
it. quod david quem tamen commendat dicit deum
habere multos filios adoptivos propter
filium naturalem dicens. Ego dixi di-
is et filii excelsi omnes et tamen non
ex muliere. Item machometus dixit quod
virgo Maria potuit habere filium sine
viro nunquam ergo potuit cogitare quod de-
us potuerit habere filium sine muliere.
Preterea dicit machometus de deo in ca-
pitulo elminini quod si deus haberet fili-
um totus mundus esset in periculo. es-
set enim inter eos scisma sed hec suppo-
sitio est falsissima. supponit enim quod deus
non haberet filium nisi malum primum
et inobedientem et nos quidem dicimus
quod filius dei est verbum dei et ars patris per

quem omnia operatur. verbum autem con-
ceptum et ars operatoris etiam in ho-
mine nunquam discrepat ab intellectu co-
cipiente. nisi forte machometus blasphemando
dicat quod deus a semetipso discor-
dat a suo intellectu et sua preceptio con-
tradicit ei. Item cum iesus filius Ma-
rie sit verbum dei ut dicit machometus:
et verbum dei ut declaratur est filius dei.
quare ergo non dicit machometus quod de-
us non potest habere verba. quia non habet
uxorem. sicut dixit quod non potest habere
filium quia uxorem non habet igitur verus
dixit machometus quando dicit quod ihs christus
est filius Marie et quod est verbum dei: sed
non intellexit. si intellexisset dixisset ex quo
est filius Marie est verus homo et ex
quo est verbum dei est verus deus. Non enim est
deus propositus vel inspectus ut homo cu-
ius verbum et preceptio mentis et ars et
operatio est inherens sine accidens. et
ideo non homo verbum autem dei est subsistens
et quicquid est dei deus est. Verbum
dei est deus. Intellectus dei est deus et
operatio dei est deus. Patet ergo con-
tra saracenos quod deus potest habere fili-
um licet non habeat uxorem et quomo-
do etiam iesus filius Marie est verus
filius dei naturalis.

De tercio articulo fidei et de
proprietatibus calcidoni.

Erectus articulus fidei est. Qui
preceptus est de spiritu sancto natus ex
Maria virgine. Hunc appositum in
simbolo iohannes evangelista. Iste articu-
lus est tercius fundamentum civitatis
iherusalem superne et est figuratus per tercium lapi-
dem preciosum qui dicitur calcidoni. Hic
enim lapis valet contra illusiones demo-
nium et virtutes preservat ut dicitur in lapida-
rio. Sic et fides huius articuli valet contra
illusiones demonum qui sepe in deos ludis
ficaverunt ut crederetur populus esse christum in le-
ge promissum sic patuit latissime in per
tercio libro christiani vero hanc fidem amplexan-

B

tes nūq̃ inuēti sunt illuſi alii q̃ ſibi
xp̃m in meſſiā recipiētes ⁊ ſic nō parit
illuſionē ſic etiā nō parit deſtruccioem
virtutū ſ; eas firmiſſime ꝑſeruat in aīa
bus fidelitū. **P**redict⁹ lapis ſm yſido.
eſt ex lapidib⁹ ardentib⁹ ſiſ palēti lu
cerne ut dicit h̄ gloſa. **C**alefact⁹ autē a ſo
le vel digit⁹ atteritu pallas ⁊ cartaz
fila a ſe rape dicit ⁊ ſignificat terciā v
tutē theologica q̃ eſt charitas ſanctor⁹
hec em̄ ab ipſis celata q̃ ſi paler i lucer
na. ſ; cū ad alioꝝ vilitatē exire cogitur
lux ei⁹ apparer q̃ nō ſculpit. q̃ aduerſ
nō ſecat. j. ad cor. xiiij. charitas oīa ſuſ
fert ⁊ vanā gloriā nec recipit nec retinet
hec amore xp̃i incarnatōis aſſenſa et
digit⁹ a ſpūſcti igne inflamata peccato
res ſibi ꝑiūgit cū nō ſolū amicos ſ; eti
am inimicos ꝑpter deū caravinitate cō
iūgit. **I**tem ꝑdict⁹ articulo ſumit ex il
lo **M**ar. j. inuēto ē in vtero h̄is d̄ ſpū
rituſctō. Et nota q̃ amb. dicit li. de ſpū
ſctō q̃ illud q̃d ē ex aliq̃ aut ē ex ei⁹ ſba
vi fili⁹ ex ꝑre aut ex ei⁹ ptate ut ex deo
oīa ⁊ ſic ſumit hic. de. q̃ ptate ⁊ opera
tione ſpūſſancti ꝑcept⁹ eſt xp̃c. **I**o xp̃s
nō dī fili⁹ ſpūſſcti. **I**n ſimbolo ꝑo ma
iori explicat iſte articulo ſic. **Q**ui ꝑpter
nos hoies ⁊c. vſq̃ ibi ⁊ hō fact⁹ ē. **O**bi
nota q̃ deſcendē dicit de filio dei nō ꝑ
ꝑrie ſ; trāſumptiue ad ſignificandū in
carnatōez. ſicut em̄ q̃ deſcēdit de iuſſuz
in deozum tendit ſic cū de⁹ fact⁹ eſt hō
de⁹ q̃ eſt ſup oīa infimā ſibi naturā vni
tū. nihil ē aliud eſt hic deſcēdere q̃ in
carne hūili apparere in h̄ articulo con
cordat ſaraceni cū xp̃ianis q̃tum ad h̄
q̃ xp̃c ihs ſuit ꝑcept⁹ de ſpūſctō ⁊ nar⁹
de **M**aria v̄gine ⁊ q̃ ē meſſias in lege
ꝑmiſſus q̃d ut clari⁹ videat. **N**otan
dum q̃ fuit quidam iudeus **T**oletan⁹
nomine ſamuel qui quandam diſputa
tionem ſingularem habuit ꝑra quen
dam ſaracenū nomine albucalē apd
ſecū ꝑmorantē. **I**ſti em̄ cōſerentes de

veritate vtriuſq̃ legis cōſcauerunt inſe
ſe libros ſuos. ſic q̃ iude⁹ legit ſarace
no bibliā ⁊ tradidit ſibi tranſumptum
ſcōm q̃ veraciter h̄ apud iudeos ⁊ ſa
racenus legit alchoranū iudeo ⁊ tradi
dit ſibi tranſumptū ſm q̃ veraciter h̄
apud ſaracenos. **D**einde ipſi⁹ abſen
tib⁹ ad inuicē lris diſputauerūt de ve
ritate vtriuſq̃ legis ⁊ inter cetera ꝑdi
ctus iude⁹ ꝑra ſaracenū nitiſ ꝑbare q̃
xp̃c ihs eſt verus meſſias ſaracenoz ⁊
q̃ ſaraceni falſe ꝑra veritatē vniuſie
dicens ꝑ alchoranū quem mihi legiſti
cuſ tranſumptū in arabico conceſſiſti
quē apporauit ⁊ apud me recōditum
habeo tibi duo probare itēdo. **P**rio
q̃ xp̃c quē colūt xp̃iani eſt veſter verus
meſſias ⁊ ſibi credere debetis ⁊ ipſum
tanq̃ verū deū ⁊ hoīem adorare ⁊ reci
pere ⁊ cū hoc ꝑbaucro leuiter ſcōm in
feram. ſ. vos nūc flere ⁊ cōtra veritates
viuere nō tñ iſtis ꝑbatōib⁹ ꝑ me nec
ꝑ meīs intendo adberē. **Q**rum ad ꝑ
mū ſcis q̃ omīa q̃ dicam habeo i alcho
rano ꝑo q̃ tu dixiſti mihi q̃ inſta erāt
in alchorano cōtra vos ideo erāt d̄ me
dlo ſublata. **S**ed iſta q̃ ſequunt⁹ d̄ ihs
quē colūt xp̃iani recitabo fideliter ꝑo
ut habent in ſachara de familia. **D**icit
em̄ machomet⁹ de ihs heic. id eſt ihs
eſt meſſias quē ꝑba dixit eſſe futurū
heic. id eſt ihs eſt fili⁹ yſaac ⁊ ꝑphetarū
iuſtoꝝ ⁊ ſanctor⁹ in recta linea vſq̃ ad
Mariā v̄gine. **H**ec hicus meſſias
habuit ptatem a deo faciendū mirabi
lia ſanandi omnem languorem ⁊ inſir
mitates eliciendū demones ſuſcitandū
mortuos ⁊ creditis expreſſe omīa mi
racula que euangelium xp̃ianoz com
memorat. heic. id eſt hicus feciſſe: ve
alchoranus expreſſe teſtatur in ſachara
predicta etiam ibidem dicit q̃ **H**ec
id eſt hicus ſciuit ⁊ ſcit etiam omīa ſe
creta cordiuz. **O**nde verba machome
ti ſunt iſta in ſorma. **H**ec id eſt ihs

scivit omnes libros et omnē sapientiā
moysi ꝛ ꝑdicationē ꝛ sciebat qđ homi-
nes comedebāt in domibus suis ꝛ qđ
reponebāt in thesauris suis ꝛ hoc mo-
do cōtempnit diuitias et abiect carnā-
les ꝑcupiscentias nec habuit delectati-
ones que sunt occasio peccandi ꝛ cau-
sa inobediendi. ꝛ intrudicit in alcho-
rano illud euangelij vulpes foueas ha-
bent etiam eodem zachara qđ iesus fuit
conceptus de spiritu sancto absqꝫ vi-
rili semine ꝛ natus de Maria virgine
ꝛ de Maria dicit machometus qđ an-
gelus gabriel dixit. O maria deꝑ elegit
te ꝛ decorauit te gratia. ꝛ omniuit et ꝑe-
legit sup omis mulieres dñm filiorū
matres. ꝛ ꝑosuit te quasi vnū medinz
inter homines ꝛ angelos dei in paradi-
so deliciarꝫ dicit etiam zachara. xxvij.
qđ heic id est ihs verbū dei ita qđ intelle-
ctus nō vocat hoc nomine nisi qđ voca-
bit arabice heic id est ihs ego sum suffi-
cientia tua ꝛ ego eleuabo ad me ꝛ puri-
ficabo te ab infidelibus. Et in zachara
de familia dicit qđ nullus est quē nō te-
rigit sathan ꝑter heic id est iesum et
Mariam. Scis em̃ qđ hec omia supra
dicta cōtinent in zacharis. ꝑdicto vero
alchorani ꝛ omnia fideliter ꝛ veraciter
sine diuiniutione nec additione recita-
ui. Nunc ex istis colligo sic iesus est
de spiritu sancto ꝛ natus sine virili se-
mine de sanctis ꝑphetis natus de vir-
gine conceptus ꝛ natus sanctus igno-
scens omnē habens scientiaz scrutans
corda hominum habens potestātē cu-
randi sanandi resuscitandi mortuos et
messias ꝑmissus in lege a ꝑphetis ꝛ
inꝑtū scrutans corda hominum est
deus ꝛ consequenter adorandus ꝛ co-
lendus inꝑtū sanctus ꝛ de sanctis na-
tus et messias et credendus ꝛ recipien-
dus antecedentia omnia habetis in al-
chorano vero et conceditis et vere ꝛ re

ete ergo ex eisdem consequentiam reci-
pere debetis ꝛ non solum recipere: sed
fideliter operari oppositum facientes
sub palliato colore false et mendose vi-
uitis dixi sub palliato colore quia vos
dicitis qđ verum est qđ iesus fuit mes-
sias ꝑmissus: sed machometus fuit
ab ipso deo ꝛ de beneplacito ihu mis-
sus ad declarandum doctrinam datā
ab ipso iesu quā ꝑ falsos scriptores
xpiani falsi habent ꝛ machometus spi-
ritu dei viuū et missus ad corrigēda cor-
rupta ad declaranduz veritatem vt ip-
se iesus dixit discipulis. Ego mittaz
vobis de patre spiritum veritatis ꝛ do-
cebit vos omnē veritatem ꝛ suggēt vo-
bis omnia quecūqꝫ dixerō vobis. Vo-
lo autem ostendere ꝑ alchoranum ꝛ
ꝑ conceptionem ipsius machometi et
ꝑ natiuitatem ꝛ genealogiam et ꝑ
eius nutrītōnem qđ talis nō ꝑouit nec
debuīt ad hoc eligi. Nam manifestus
est qđ vos conceditis qđ machometꝫ est
de genere hysmaelis filij abrae et agar
ancilla. ꝛ in hoc dicitis qđ iesus est ysa-
ac ꝛ zara que erat vxor legitima ipsius
abrae et ideo de legitimis. Machome-
tus vero de concubina quia de agar ea-
dem zachara dicitis qđ Machometus
fuit conceptus de peccatoribus ꝛ natꝫ
eo qđ parentes sui erāt ydolatre et gen-
tiles de genere saracenoꝝ qui erant ꝑ-
nerfissimi peccatores vt asseritis. Con-
ceditis etiā qđ cum esset. iij. annoꝝ nu-
triuīt eū in villa qđ dicit hiatriis quidaz
puerulus inde ꝑgeneaticꝫ qđ nutruiūt euz
ꝛ docuit eum testm̃ verꝫ seu legem mo-
salcā. ꝛ instruxit eū arte seu scia genea-
tica. Postea fuit traditus iŕlm a quo-
dam patre suo qui dicebatur sicut in
abuculus cuidam falso xpiano qđ erat
monachus sancti Benedicti ordinis qđ
monachꝫ instruxit ipm̃ false in natura-
li scientia et in lege xpianoꝝ et docuit

B ij

ipsum puertere om̃s text⁹ vtriusq⁹ leg⁹
 et sic effect⁹ generat⁹ et in duob⁹ testa-
 mentis puerse ac false nutrit⁹ et instru-
 ctus secessit in egyptū q⁹ fames valida
 oppresserat totā arabīā et iunct⁹ est cul-
 dam regine vidue noie Cadiga que po-
 stea exiit causa regni sui apud Dama-
 scū. Ecce aspicias qualiter et a quib⁹ cō-
 ceptus et quō nat⁹ et nutrit⁹ a quib⁹ in-
 struct⁹ et quā doctrinam secut⁹ et nunq⁹
 a deo purgat⁹ nec illustrat⁹. q⁹ de eius
 electōe a deo nec de plenitudine spīri-
 tus dei in eo vos nō habetis aliquam
 scripturā sicut tu assersis in q⁹dam glo-
 sa. q⁹ tu vocasti elemab. nisi q⁹ dicitis q⁹
 ipse de seipso dixit q⁹ om̃ia q⁹ mādabat
 p⁹dicabat et docebat archangel⁹ Gabri-
 el p⁹dicabat et revelabat sibi de celo. q⁹n-
 tus ergo sit iste. s. machometus et qua-
 lis sit rogo velis aspicere et clare vide-
 bis sana p⁹scientia q⁹ talis ad tanta mi-
 nime eligit valuit hec iude⁹ ille. S⁹ ad-
 dunt ad hec ratōes alie p⁹uincentes.
 Prima q⁹ spūsanct⁹ non possit esse vi-
 lissime vite et vilicissime secrete dator q⁹
 lis est Machomet⁹ et eius lex vt supra
 visum fuit in secūda et tertia considera-
 tionibus. Secūda q⁹ paraclitus spīri-
 tus sanct⁹ docuit aplos Joh. xliij. et. xvi
 docebit vos omnem veritatem. Ma-
 chomet⁹ aut nō vidit aplos vt constat
 q⁹ fuit post eos vltra sexcentos annos
 vt patuit supra p⁹sideratōe prima arti-
 culo. iij. scz de origine machometi quo
 ad tempus. Tercia ratio est quia para-
 clitus spūsanct⁹ nunq⁹ fuit nunci⁹ mis-
 sus dyabolis s⁹ machomet⁹ fuit nunci-
 us missus hominib⁹ et dyabolis ipso te-
 ste in alchorano azachara. xvi. nō ergo
 fuit spūs veritatis missus a hiesu. Et
 sic patet q⁹ ihs xpc bñdictus nō solum
 est verus messias xpianoz et iudeoz
 sicut in p⁹ libro oñsum est s⁹ etiā est ver⁹
 messias saracenoz vt nunc ex alchora-
 no deductū est. concept⁹ de spūsancto.

et de Maria virgine natus. Sūt tamē
 discordes a xpianis in hoc q⁹ exponit i
 maiori simbolo. s. qui ppter nos homi-
 nes et ppter nostrā salutē descendit de ce-
 lis et incarnat⁹ est et. vqz et homo fact⁹
 est. q⁹ cum ipsi negent xpm esse filium
 eternaliter generatū vt supra patuit ne-
 gant ppter incarnatōez filij dei. Dicūt
 em̃ q⁹ nō fuit aliq⁹ necessitas q⁹ ppter ho-
 minem de⁹ incarnaret. s⁹ q⁹ ipse homo
 qui peccauit ageret pñiam et satisfaceret
 pro peccato. Pponet ergo istis bestijs
 ostendere necessitatem incarnatōis. et q⁹
 nec angelus nec omnes angeli boni et
 mali. nec prim⁹ homo nec om̃es hoies
 puri simul iuncti pñiam agentes po-
 tuerūt satisfacere. p p⁹to primi homis
 sicut et dicit dñs cesariē. in suo tracta-
 tu ptra saracenos. Vnde captiu⁹ intel-
 lectus saraceno⁹ obumbratus caligie
 peccatoz nō pōt intelligere iusticiā in-
 carnatōis filij dei. Nec ē ei p⁹ia excel-
 lentia legis euangelice sup legem mo-
 ysi. s. manifestare iusticiā dei que facta
 nō fuit tempe legis Moysi. sed fuit fa-
 ctaz implera tempe euangelij. Et cum
 res postq⁹ facte sunt omib⁹ representant
 manifestius quā anteq⁹ impleant⁹ pro-
 pile. p⁹rium est legis gratie manifesta-
 re iusticiā dei quā venit implere in seip-
 so. suus p⁹rius filius ihs xpc. Sic em̃
 declarauit ipse iohanni baptiste q⁹ ve-
 nit ad suū baptisimū. q⁹ cum iohannes
 diceret sibi. Ego a te debeo baptizari et
 tu venis ad me. Respondit ei dicens.
 sine modo sic decet nos implere om̃ez
 iusticiā Math. iij. Sed q⁹ pōt exp⁹
 mere qualis est ista iusticia. Quis pōt
 ponere linguam in tamaltū misterij
 p⁹sertim cum cognoscā insufficiētiaz
 mei intellectus ad explicandum. s. cō-
 fidens d⁹ diuina pietate que illuminat
 accedentes ad se et q⁹ quando cū humi-
 litate accedit homo ad cor altum ma-
 nifestat ei deus plus exaltatus. breui-

ter et clarior quā potero exponet diuina iusticia q̄ p̄ legem euangelicā declarā nō incipiendo in gradu altiori quā est redemptio sanctorū angelorū sed hominū qui erant in dura seruitute propter peccatū primi hominis ex quo voluit plus obedire dyabolo q̄ deo p̄cedendo de arbore nō p̄cessa. et quia non seruauit paradysum terrestrem in q̄ pōssus fuit ut operaret et custodiret illud. sicut fit de isto q̄ dato sciēter castro pro quo fecit homagiū inimico suo cōmittit p̄ditionē suo principi q̄ ipse et sui filij tradunt exilio extra regnū positi extra gratiā dñi sui sic fuit iusticia. q̄ primus hō et omēs ab eo descendētes eēnt serui p̄ naturā volo dicere q̄ nascerent in p̄cto p̄ naturā sicut eorū pater voluntate deliberata voluit esse ipsi fuissent filij ire. s̄ si postq̄ creuissent et fuissent intelligentes q̄ in eorū arbitrio fuisset velle sicut nati fuerāt manere et pmanere filij ire vel esse filij gr̄e. tales nouiter facti volendo audire doctrinā dei et seruādo mandata ei⁹. et si obedissent dyabolo sicut eorū pater fecit p̄ q̄ dō adimplendo sua carnis desideria et nō spūs q̄ semp pmanerēt filij ire sicut nati fuerāt nō digni h̄re regnū dei ex quo sunt filij p̄ditoris. et vltra q̄ deliberate voluerūt plus societate dyaboli q̄ dei quanto tpe vixerūt in h̄ mūdo. q̄ similiter habeāt societate in alio dānati cū eo ad penas infernales. In h̄ tamē sit filijs ade maior miscēla q̄ filijs militū p̄ditoris. q̄ licet nō pmittant p̄ditiones sicut pater fecit: imo displicet eis quia sunt toto tempore vite sue extra regnū exilio relegati. tali pena exēti iusta. q̄a est in sola priuatione sui amoris et gratie nolendo q̄ habitent in suo regno filij sui p̄ditoris. Hec est pena filiorū ade q̄ sicut ipse fuit exclusus a paradiso ita descendentes ab eo solummodo q̄ sunt filij sui ex eo essent indigni re-

gno dei. Et q̄ hec pena est tam grādis cum sit tam p̄iudiciale exilium hominū a paradiso. et similiter q̄ est tam vltis exēti dēdendo se ad omēs hoies q̄ fuissent in h̄ mūdo geniti sicut adā suos p̄prios filios generauit. ostendit magnitudinē p̄cti. p̄pter qd̄ tam grādis pena fuit imposita. Ne omēs hoies perirent necessaria fuit recōciliatio p̄ quā hoies fuissent in grā dei q̄ p̄ naturā nascebant in ira sua et cum recōciliatio requiratur p̄dignam satisfactionem et satisfactio p̄digna ē q̄ reparet damnum restituēdo ablatum. et vltra hoc ratione offense q̄ det aliquid de suo qd̄ p̄ ante offensam non debet. sicut in lege p̄cepit deus restituere quinq̄ boues. p̄ vno et. iij. oues p̄ vna. Exo. xxv. p̄pter qd̄ in regno tenet p̄ iusta lege septenarū quilibet p̄ seipm pōt intelligere ex q̄ qualitas satisfactionis debet esse fm̄ p̄ditiōez p̄cti. grāde peccatum grāde requirit satisfactiōez. Cum ergo p̄ctm̄ primi hois fuit tam magnū p̄phendens omēs ab eo descendentes q̄ ipse nō poterat satisfacere p̄ seipso. quia ad satisfaciendū nō hēbat qd̄ daret de suo qd̄ prius nō deberet deo qm̄ q̄a ab ipso recepat deo debebat totum qd̄ suū erat. Vnde si p̄ seipso non poterat satisfacere. multo minus p̄ toto genere humano facto seruo dyaboli rōne sui p̄cti. ergo ut recōciliatio fieret requirebat satisfactio debita restituendo quantum fuit qd̄ accepit vel quantum fecit de damno et vltra hoc aliquā rem suā nō debitā prius deo p̄pter offensam q̄ fecit hoc non potuit facere adam nec aliquis suorū filiorū. ex q̄ debebant deo qd̄ quid habebāt. Et quilibet ut saluet vel non seu cum maxima difficultate est sufficiens sua p̄pria iusticia. manifestate sacra scriptura q̄ si fuerint in ciuitate tres viri iusti Noe. Daniel. et Job. Isti sua iusticia liberabunt animas suas sed nō potuerūt liberare animas filiorū

B. iij

et filiarum suarum. Cum ergo satisfactio requiratur quod in illo qui debet satisfacere sint duo. scilicet quod sit ille qui debet satisfacere et sit ille qui potest satisfacere. quare una sine altera non sufficit oportet intelligere quod ille qui habet satisfacere per peccatum. Et de cum adam fuerit homo quod fuisset non angelus quod non debebat satisfactioem sed quod fuisset homo ex quo homo fuerat qui peccauerat. Item requirebat scilicet quod fuisset talis homo qui posset satisfacere et cum purus homo satisfactioem non posset ex quo deo debebat torum quod in eo erat et satisfactio requirit ratione offensus quod peccatus facit quod det ultra et amplius quam accepit vel fecit de damno peccando. Unde hac eadem ratione quilibet angelorum non poterat satisfacere cum unusquisque eorum deberet deo quicquid habebat ex quo ab ipso deo receperat quod esset ille qui nihil deberet deo ut sic posset satisfacere. certum est quod in omnibus creaturis non potest inveniri una sola quod deo non debeat aliquam rem cum omnis ipse debeatur deo quicquid habent ex quo ab ipso deo receperunt propter quod deus solus est qui nihil debet deo. cum deus a seipso habeat suum esse et non ab aliquo alio. quia interrogatis omnibus intellectibus principantibus siue sint homines siue angeli boni et mali si ipsi dederunt esse deo vel aliquam rem propter quam antequam deus daret eis esse quod habent deus eis aliquid deberet. omnes responderent ipse solus fecit nos et non ipsi nos. Et ideo nos debemus ei quicquid habemus ex quo ab eo recepimus et ipse nobis nihil debet quia nihil ei dedimus. Hac ergo ratione clara existente. quod solus deus est ille qui nihil debet alteri: nec sibi ipsi cum ille qui debebat satisfacere per peccatum primi hominis et omnium aliorum requirebat quod nihil debet deo et solus deus est iste ergo nec cessarius fuit. et sic omnibus modis expeditur quod satisfactor pro genere humanum foret deus et homo. homo quod homo fuerat

qui peccauerat et sic homo satisfactioem debet deo. quia ipse solus est quia nihil debet deo. et sic per satisfactioem hominis peccati. poterat dare de gratia dando de suo quod nulli debet. hoc intellecto debemus considerare. ex quo homines non poterant esse deo reconciliati nisi per ipsummet deum. quia non erat qui satisfacere posset nisi ipse solus. que fuit illa iusticia quod deum obligaret ut ipse deberet satisfacere per peccatum primi hominis cuius deus merito omnes ab eo descendentes erant servus dyaboli oportet ad cognitionem huius videre et attendere principium et conditiones peccati quod fecit primus homo. Ecce quod hoc facto concurrunt tres. scilicet deus qui dedit preceptum primo homini quod servaret paradysum et quod non comederet de arbore veridici. Concurrunt etiam dyabolus qui peccavit. quia fecit pertransgredi preceptum per deum et datus est deus tunc tunc dyabolus qui sua astucia et deceptione per medium mulieris temptavit hominem et fecit quod transgrediret preceptum de istis duobus. scilicet homini et dyabolo sic est quod in casu explicato nulli eorum facta fuerat aliqua offensa impleta voluntate cuiuslibet eorum faciendo quibus debet quod volebat. quia homo concupiscit sue uxori plus appetendo permanere in gratia sua et amore quam deo obedire. Dyabolus similiter implevit voluntatem suam habita victoria per eum desiderata. Verumtamen hoc est verum quod quilibet eorum fecerat grandem offensam deo contra cuius voluntatem ambo fecerunt. Primus homo quia voluit plus obedire sue uxori quam deo faciendo voluntatem dyaboli et dyabolus quia cum deceptione contra voluntatem dei tulit servum eius et fecit servum suum. et si cum deo fuerat facta offensa per verum quod si ambo voluissent reconciliari oportebat pro ambobus fieri satisfactioem. Sed cum dyabolus nolisset deo reconciliari immo placebat sibi se inimicus dei

pmanere q: nolebat recognoscere pec-
carū suū. qd nō erat in hoīe cui deſide-
raret liberari a dura ſervitute quā ſen-
tiebat ſtando in prāte diaboli. Ergo cū
ſol⁹ hō peniteret de pctō p eū facio vt ſi
erēt reconciliat⁹ deo pōt dici vno d du-
obus modis vel q p fuisset ſacta debi-
ta ſatisfactio deo qut offensus erat. z q
dyabol⁹ p iusticiā pderet dominū qd
ſup ipm tenebat. Vel q deus de prāte
ſua absoluta ſine aliqua ſatisfactōe re-
mitteret ade offensa sibi ſactā z p vim
exq est potentior dyabolo liberaret pri-
mū hominē a ſubiectōne ſua: q ab eo
victus fuerat iuste erat ei⁹ ſervus nō re-
putarent tanq dubiū aliqui q de⁹ poſ-
ſet p talem modū liberare primūz ho-
minē a ſubiectōne dyaboli z reconcili-
are ſibi ſed tñ qz cuiusqz principi ma-
gne poteſtatis plus reputat ad laudez
q ſit iustus qz q ſit potens poteſtate ſi
ne iusticia tyrannidi reputata cū deus
nō ſolū iust⁹ ſed etiā neceſſario eſt iust⁹ z
talī forma iust⁹ q nō pōt dici deus niſi
intelligat iust⁹. Dponet ergo intellige-
re q in recōciliatōne hoīs interueniret
iusticia que primō poterat intelligi ſi
de⁹ ſicut magn⁹ dñs potens z iust⁹ dya-
bolo z hominē exq quilibet eoz offen-
derat ei⁹ dedit penam z tormentū ſm
dementiū peccati p eos pmiſſus dyabo-
lo in penā peccati qd pmiſerat tollen-
do hominē p vim z pira totam ſuā vo-
luntatē a ſuo dominio. z hominē ſicut
pdtori nolendo eū vnqz videre in ſuo
palacio neq in regno ſuo: ſed q rema-
neret exilio religatus p ſemp. Sed cū
de⁹ ſit nō ſolū domū⁹ potens: ſed iu-
dex iust⁹ z pater miſericors. Exquo ho-
mo penitebat in pctō p eū pmiſſo et p
ſeipſum nō poterat ſatisfacere miſericō-
dia dei ptebatur dare ei ſuccurſum z inua-
men liberaret a dyaboli prāte. Sic tñ
q talis liberatio: ita tempore iusticia
q dyabolus tenens hominē in ſua ſer-

uitute nō poſſet reclantare q ei eā ſa-
cta in iusticia nec facere aliquā quere-
lam q fuisset iusta cum hec fuerat veritas
q ipſemet deus attendens videns
z pmiſſens dyabolus z hō ſicut illi q i-
trant in campū certauerant vn⁹ contra
alterum. z pditio certantūz eſt ſi tam
vnus alterū nō occidit q vict⁹ ſit ſeru⁹
victoris. z cum arma primū hoīs vt de-
fenderet ſe eſſent fortioza ad defenden-
dum ſe q arma dyaboli in pmiſſendo
ſue temprādo. fortitudo etiā homīs z
viri⁹ incōpabiliter erat maior qnto dya-
bol⁹ cū oib⁹ ſuis artib⁹ z vtrib⁹ etiam ſi
fuerāt mille vicib⁹ plus nō poterat ho-
minē vincere niſi ipſe volūtariē volu-
ſet vinci. Exq ergo ſuus inimicus erat
min⁹s fortis q ipſe z ipſe voluit ab eo
vinci dīctabat iusticia q fuisset eius ſer-
uus ſacto. q ſervo dyaboli z pnter omīs
ab eo deſcendentes ad habendū libera-
tiones de tam mala ſervitute. exq p iu-
ſticiā homo erat ſervus dyaboli. opor-
lebat q nō p vim ſed p iusticiam fuisset
liberat⁹ de poteſtate. Et ſic vt libera-
ret a dyabolo reqrebat vt interueniret
iusticia nō min⁹ requirebat vt eſſet re-
conciliat⁹ in grā dei exiſtente deo patri
piſſimo z iudice iusto. Vnde vt cauſa
fieret reconciliat⁹ deo pira quez fuerat
pmiſſum pctm requirebat q fieret per
hoīem q tanti valoris vel plus eſſet ſi-
cut prim⁹ hō z omīs ab eo deſcendētes
qui daret tantā z maiore laudez et ho-
norēz gloriā quanta fuerit offensa con-
tra eū pmiſſa. Tali q ſatisfactōne req-
ſita vt gen⁹ humanū reconciliaret deo
vt dictūz eſt q fuerat ſacta offensa deo
per vtrumqz ſcilicet dyabolū z hoīem
nō oportet dicere q dyabol⁹ veller face-
re hanc ſatisfactōez exq nolebat hoīem
liberari ab eius poteſtate et recōciliat⁹
deo. qz talem ſatisfactōnem facere erat
pdere dominū ſup omīs hoīes p eū nō
min⁹ deſideratū. z ſo diſplicens erat

B iij

corde si essent reconciliari cū ipso facto pderet dominū suū qđ sup ipsos tenebat. Item hāc satisfactōez ipse nō poterat facere cū ad satisfaciendū fuisset necessariū rogare deū qđ vallet parcē offēsam ei factā ad qđ req̄rebat qđ talis infessor eēt deo grāt. qđ si inimic⁹ vel is qđ displicet roget p iniuriante pl⁹ pūscat ad irā eū qđ rogat. et hoc est manifestū qđ dyabol⁹ volūtariē erat inimicus dei. pcurās sp qđ ei fiant offense quantū plus pōt. Sic ergo p̄t qđ dyabolus qđ peccauerat ex qđ ipse nō requirebat immo sibi displicebat et abhorrebat hoīs reconciliand⁹ et nō min⁹ suā nō poterat fieri satisfactio hoīs. Ex alia etiā pte si oīs angeli nō poterāt facere talē satisfactōez. qđ nihil hēbant de suo qđ darēt deo quō dyabol⁹ poterat qđ vltra hec abhorrebat qđ aliq̄ tpe talis satisfactio fieret. Videam⁹ ergo de hoīe qđ fuit scōs in pctō pmissio huic non de ficiēbat sicut dyabolo volūtas vt eēt reconciliat⁹ quia sentiebat seruiturē ei⁹ durissimā deficiebat tam ei prās sicut supra dīsum est Ipse qđ et oīs hoīes ab eo descendentē angeli etiā nō potētes implere req̄sitam satisfactōez qđ qđ restabat ex qđ nō erat ali⁹ qđ posset satisfacere nisi sol⁹ de⁹ nisi qđ prim⁹ hō et oīs ali⁹ ex toto fma nerēt p̄diti si tam de⁹ noller satisfacē p eis ex qđ ipse sol⁹ poterat et nlls ali⁹. Itēz pueniens fuit deum incarnari vt tanta humilitas in redemptore quanta fuit supbia in p̄uicatore. Sed supbia tāta fuit qđ homo voluit esse de⁹ ergo tāta debuit esse humilitas vt deus fieret homo. Item hoc debuit facere d⁹ vt vitaret inconueniens qđ sequebat. quia si deus non esset incarnatus vt satisfaceret p hominis peccato hoc est vel qđ non potuit. vel quia nesciuit vel qđ noluit. Si non potuit impotens fuit. Si potuit sed nesciuit ignorās fuit. Si potuit et sciuit sed noluit ergo et inuidus

fuit. qđe oīa sunt magna incōueniētia in deo scz impotentia ignorantia iuidia. Patet ergo ex p̄habitis necessariā et valde fore puenientē incarnationē dei vt doceret se potius vincere p iusticiā qđ per potentia et vt ostenderet tanta humilitas in redemptōe quanta fuit superbia in p̄uicatore. Et ne aliqđ incōueniens attribuat deo cum in eo minimum inconueniēs sit maximum impossibile.

De quarto articulo et proprietatibus smaragdi.

Quartus articul⁹ est. Passus sū p̄p̄tio pylato crucifix⁹ mortu⁹ et sepul⁹. Hūc apposuit in simbolo Jacob⁹ maior. Et hic articul⁹ ē quartū fundamentū ciuitatis hierusalem supne figurat⁹ p quantū lapidez p̄ciosum quī dicit smaragd⁹ cui⁹ p̄p̄ietates p̄cipue sunt quatuor. Prima qđ inclinatur ad castitatē. Nam expertū est frangi in ptes cum ipsum gestans fornicat. Secda est qđ morib⁹ caducū curat. Tercia est qđ tempestatē auertit. Quatta ē qđ in causis verba p̄uasoria dat. Sic et hui⁹ articuli fides carnales voluptates reprimit fin Aug. in quodā sermone de xl. sic dicentē. Congruit deuotio nī nōstre vt qđ dñi crucifixionē celebraturi sum⁹ reprimendaz carnaliū voluptatū crucē etiā nobis faciem⁹. Morbum caducū tollit. quia xpc mortē nostram moriendo destruxit vt dicit gre⁹ gor⁹ in p̄fatōe paschali. Tempestates nō solum carnis sed etiā mundi et dyaboli auertit qđ nihil a deo qđ nō equanimiter tollerēt si xpi passio ad memoriam reducat. Gregorius in omel. x. Bernardus super canonicā in sermone. xxiij. passio tua domine ihesu vltimū refugium singulare remediū deficiēte sapientia iusticia non sufficiente succumbentibus meritis illa succurrit cū

tamen defecerit virtus mea non per-
babor non diffido scio quid facia. Cal-
cem salutaris accipiam dat etia in cau-
sis fidei contra tyrannos contra hereti-
cos et contra quoscumque alios persecuto-
res verba persuasoria veritate attestante
Ego dabo vobis os et sapientia cui non
poterunt resistere omnes aduersarii vestri
fides enim passionis christi dedit Stepha-
no quod omnes eius aduersarii quantumcumque
prohiberi non possunt resistere sapientie et
spiritui qui loquebatur scilicet in ore eius
ut patet in actibus. Item de smaragdo
dicit ysidorus quod a nimia viriditate di-
citur amarus. quod omnes satis viride ama-
rum dicit omnes herbas et frondes vi-
riditate superat aerem etiam vicinum
ex repulsione virefcere facit nulla ge-
ma gratior oculis cuius corpus extersus
sicut speculum imagines reddit Ang-
grifes qui corpus pedes et caput habet
leonum currentes super terras ut leones
et alas habent aquile quibus volant in
aere ausarii hominibus et alimascus
populus scilicet unum habens oculos pu-
gnans contra eos eis auferit hec morali-
ter est. Quarta virtus que dicit castitas
vel virginitas que virorum carnis inte-
gre seruat et in amaritudine penitentie
motus malos castigat hec est gratior
angelis et oculis christi. quia virgines et
casti sequuntur agnum quocumque ierit apo-
calip. xiiij. et in se portat imaginem an-
gelorum et christi Anggrifes. id est demones
multum nituntur auferre sed meus et inte-
tio indiuisa a deo resistit et tradidit et
eam custodit illesam. qui enim tales sunt
indiuisi sunt sicut dicit. i. Cor. vij. Non
enim habet duos oculos unum in terrenis
et alium ad deum sed unum tantum et illum fi-
gunt in deum dicentes illud ps. Sicut
oculi ancille in manibus domie sue ita
oculi nostri ad dominum deum nostrum
et. Huic articulo nihil addit symbolum
maius. Concordat cum predicto arti-

culo Machometus in hoc quod concedit
ihesum christum sub pontio pylato fu-
isse condemnatum morti. Discordat autem
a predicto articulo passionis et mortis
christi in alchorano azobara. v. et in pluri-
bus alijs locis ubi in sententia dicit quod
quidam iudei voluerunt christum occidere
et ipse calidese subtrahens euasit ne-
scio quem loco sui crucifigerunt putan-
tes esse christum. Creator autem leuauit chris-
tum ad se et est secum usque diem iudi-
cij tunc scilicet sicut alij homines mori-
turus et resurrecturus. Sed tamen nul-
lum inconueniens est saracenis conce-
dere mortem christi cum ipsi teneant quod
non est filius dei viui sicut nec nobis christi-
anis qui ipsum pretemur verum filium
dei quod sit mortuus secundum humanitates. quod
diuinitas mortalis non est nec unquam mo-
rietur.

De quinto articulo et de pro-
prietatibus sardoniceis.

Quintus articulus est. Descen-
dit ad inferos tertia die resurre-
xit a mortuis. Hanc apposuit in
simbolo beatus Thomas. Et hic arti-
culus est quintum fundamentum ciuitatis
hierusalem superne figurat per quintum
lapidem preciosum qui sardoniceus dicitur
cuius propositio ex duobus lapidibus est.
scilicet ex sardio et onice et est rubeus ex
sardio et albus et niger ad colores unguis
ex onice. Inter ceteras huius virtutes mi-
rabilis est una potissima quod accedit ani-
mum ad gaudium quod trahit ex sardio.
Sic et fides huius articuli accendit ani-
mos sanctorum patrum in limbo cum illuc
christus descendit liberans victos de lacu
in quo non erat aqua et hoc in sanguine
testamenti ut patet zacharie. ix. Vere
magnum gaudium illorum fuit cum bris-
fuerunt in visione deitatis et beati captiuitate
ducti a miserabili captiuitate infer-
ni. Accedit etiam alios discipulorum et scia-

rum mulierum xps resurgens. qz gaudi
sunt discipuli viso dno Joh. xx. Omnes
etiam fideles in fide huius articuli iocun
dant preimplantes pratem inferorum no
potuisse resistere saluatori descendenti
nec pratem nature eisdem resurgere gau
dentes sperantes resurgere. qz xps re
surrexit. Item predictus lapis tricolor e
subrius niger medio candidus superius ru
bens. Et hic solus lapis preciosus in si
gnando nihil cere auellit p qd moraliter
quinta viri que est sanctorum parten
tia figurat p qua ab inferioribus. id est
a mudantis hominibus in despectu sunt
nigri h in medio sez in corde suo cado
re pscientie sunt lucidi et ardore marty
rij quo citi ad supiora pueniant sunt
rubri. Nec etiam virtus nihil auellit. qa
suis psecutoribus plene et ex toto cor
de remittit scies qd dicit dñs Iuce. vi.
dimittite et dimittet vobis et Eccl. xxv.
iii. relinque primo nocenti te. et tunc dep
eante tibi peram soluent et hec virtus be
ne quinta dicit qz moleste circa quos
est virtus patie corpus exprimit quod
quing sensib agit. Huic etiam articulo
nihil addit symbolu maius ad elus ex
plicationem verum cum dicit descendit
ad inferos intelligendu est fm animaz
dinitat pinctam corpe in sepulcro
manente etiam dinitati pincto. quia
qd semel assumpsit nunq dimisit secus
est de toto resultante ex corpe et ex ani
ma quia ppter eorum separationem xpus in
triduo no fuit ho fm doctoz pcordiaz
in tercio sniaru et qz nullus error circa
hoc fuerat exort. Ideo in simbolo cu
dicit descendit ad inferos no fuit expli
catum fm animam. Sed oritur hic diffi
cultas. qz non videt hic esse articulus
fidei cu iohannes baptista de h dubita
uerit dubitare aut de articulis fidei in
fidelitas est. Cu ergo pstat ipsum fuis
se fidelem et sanctum. et de hoc dubita
uerit videt q non sit articulus fidei. q

antem dubitauerat pater per glosam
sup illud Math. xj. tu es qui ventur
es dicit ibi glo. cu ab herode sim occi
dendus et ad inferna descensur deo
te nunciare inferis sicut te nuntiavi su
peris an pueniat filiu mori an aliuz ad
sacramentum missurus es. Ad hoc re
sponder alexader ibi supra q e dubita
tio infidelitatis qua no dubitauit Jo
hannes et est dubitatio pietatis et sic du
bitauit iohannes querens ex amore et
pietate in es qui ventur es licet no du
bitaret sicut mater videns filiu mortu
um dicit es ne mortu filii mei. et hoc est
qd dicit glo. no fide sed pietate dubita
uit. Crisostomus q no p se sed p discipu
lis quesuit. Huic articulo no concor
dat machometus qz cum no pcedat chri
stian mortuu fuisse sed aliuz sibi silem
ut dicitur in articulo pcedenti. Ideo ne
gar eum descendisse ad inferos et resur
rexisse tercia die.

De sexto articulo et de pro
prietatibus sardij.

Sextus articulus est. Ascendit ad
celum sedet ad dexteram dei pa
tris omnipotentis. Huic apposa
it in simbolo beatus Jacob minor. Hic
articulus fides est sextu fundamentu ci
uitatis hierusalem supne figurat p sextu
lapidem preciosu q dicit Sardis cuius
virtus mirabilis est q gaudiu accendit et
pellit timore ac etiam ingenium acuit ta
lis est fides huius articuli qz xpi discipu
li ex hac fide amore accensi timore ex
cusso et ingenio illuminato hac verita
tem vbiliber pdicauerunt. Et ideo p huc
sextu lapide optime figurat sexta virtus
sanctorum que est constantia martirij.
Hic etiam lapis fm ysidor est inter gem
mas vilissima et rubrum spissumq ha
bet colorem et ideo bene martyru con
stantia per hunc signat. quia ipsi quasi
vilissimi a mundo reputant. Ipsa

deo tanq[ue] infirmi mundi electi q[ui] for-
ta p[er]fundenda facti rubi fluvio sang-
uine laureis dicant bene frigidis. Et
ne mirum q[uod] lauerunt stolas suas i san-
guine agni Apoca. vii. Et bñ sexta vir-
tus hec ponit q[uod] p[ri]m[us] homo sexta die
formatus eadem die p[er]petuavit et eadem
die d[omi]ni p[er]diti eiectionis est. et x[ristus] sexta era-
te venit et sexta die martiriū suū passio-
ne cōsecrauit. Huic articulo nihil ad-
dit symbolū malis. Sed occurrunt
hic tres difficultates quar[um] p[ri]ma ē fin-
quam naturam ascendit x[ristus] in celum
Hñdet q[uod] si li fin designet conditionem
ascendentis sic ascendit fin q[uod] homo si
ue fin naturam humanā q[uod] loco conti-
net et motū subijci p[ot]est nō aut[em] ascēdit
fin naturā vniuersā que est alior[um] vniuer-
sis et est immobilis et illocabilis. Si au-
tem designet causam ascensionis ascē-
dit nō fin q[uod] homo sed fin q[uod] deus qui
ascendit ex virtute diuinitatis sed non
humanitatis. Vnde Aug. in sermone
de ascensione de nostro fuit q[uod] fili[us] dei
in cruce pependit de suo q[uod] ascēdit. As-
cendit aut[em] x[ristus] ad summā partem celi
sup[er]mi. q[uod] cum sit nobilissimū locum
debet esse in nobilissimo loco qui ē su-
perior locus celi summi et sic intelligi
debet istud ps. lxvii. Ascendit sup[er] celū
celi et illud ad Ephe. iij. Ascendit sup[er]
omnes celos nō tantū aut[em] ascendit corp[us]
x[risti] sup[er] omnē creaturā corpalem s[ed] et
sup[er] omnē spūalem q[uod] p[ro]pter dignitates
vniōis eas omnes excellit ad Ephe. i.
Constituit illū sup[er] o[mn]em principatū et
p[re]t[er]itatem et sup[er] o[mn]e nomē q[uod] nōiat in h[uius]
seculo sive in futuro p[ot]est eū exponi q[uod]
x[ristus] ascendit iij celū fin glo. ad Ephe.
iij. qui descendit ipse est qui ascendit i
gloriam ad equalitatem patris fin di-
uinitatem non in re sed in noticiā tūc
est innotuit hominib[us] eum equales es-
se patri. Et si queras vtrum x[ristus] fin q[uod]
homo in loco supradicto resideat: ita

q[uod] nunq[ue] alibi ad modicū temp[us] se trāf-
ferat. Dico q[uod] nō ē asserendum fin h[uius]
chardū cum post eius ascensum narre-
tur aliq[uo] modo apparuisse aliquibus in
hac vlt[ra] nec apparet aliqua ratio vrgēs
q[uod] nunq[ue] ad aliā partem celi se transfe-
rat. p[ro]p[ter] etiam credi p[ot]est q[uod] x[ristus] in celo
nullum habeat retro se sed omnes ele-
cti respiciant in faciem eius. Scda diffi-
cultas est quid per dexteraz intelligit.
Dicendū q[uod] p[er] dextram intelligit gloria
vel honor deitatis fin damascenū i. iij
vel beatitudo patris fin Augustinum
in libro de simbolo fin illud ps. dele-
ctationes eius in dextris vel iudiciaria
p[re]t[er]itatem fin Augustinus in quodam ser-
mone de simbolo Sessio vero fin au-
gustinus ibidem designat vel habita-
torem sive quietem vel regā vel iudi-
ciariam p[re]t[er]itatem. Si igitur si li fin desi-
gnat conditionem nature x[ristus] fin q[uod]
deus sedet ad dextram patris. id est in
equalitate patris. Scdm autem q[uod] ho-
mo sedet ad dextram patris. id est i po-
tioribus bonis patris p[er] ceteris creatu-
ris. id est in maiori beatitudine habēs
iudiciaria p[re]t[er]itatem. Si v[er]o designat v[ir]-
tatem suppositi sic etiam fin q[uod] homo
sedet ad dextram patris fin equalita-
tem honoris scilicet in quantum in eo-
dem honore venerant filium dei cum
natura assumpta. Ex p[re]dictis patet q[uod] q[uod]
cumq[ue] p[re]dictor[um] modorū sumas sedere
ad dextram significat habere beatitu-
dine[re] quandā demonstratiua p[re]t[er]ite q[uod]
nulli alij nec angelo nec h[uius] p[re]sentis ul-
si soli x[risto]. Vñ ad hebreos .i. Ad que[re]s
aliq[ui] dixit angelor[um] sede ad dextr[as] me-
is. id est fin gloria in potiorib[us] bonis.
p[ot]est tamen dici q[uod] ois sanct[us] q[uod] est in b[ea]-
titudine est constitutus ad dextram dei
fin illud Math. xxv. statuit oues a de-
xtris. Tercia difficultas est vtrum pos-
set dici p[re]t[er]itatem sedere ad dextrā filij. Hñ-
det q[uod] non li ad denotat cū p[er]sonali di-

inctione ordinem originis filii autem
et spiritus originant a patre et non est eoduer-
so. h. et spiritus sanctus potest proprie dici sedē ad
dexterā patris vel filii licet secundum quendam
appropriatōz attribuat filio cui appro-
priat equalitas. Unde augustinus dicit quod in patre
est unitas: in filio equalitas: in spiritu sancto
unitatis equalitatisque pnerio. Predicto
articulo concordat machometus. quia conce-
dit quod ihesus christus ascendit ad celos in cor-
pore et anima ut patet in alchorano azo-
ra. iij. non est rei veritas quod mortuus fuit h.
de eum assumpsit sibi. Sed discordat
in hoc. scilicet in sessione. scilicet ad dexterā patris
cum asserat ipsum collocatū in primo
celo et ibi sedentē in altiori sede quam iohannes
baptista. Hos etiam duos narrat se vi-
disse in predicto celo primo cum ipse ascē-
dit et visitaret deum et quod secū locutus
est: ut patet in libro qui dicitur scala Macho-
meti distinctione. xij. de quo dictum
est supra consideratione. iij. cum de fun-
damento legis Machometi inquire-
batur.

De septimo articulo et de na-
tura crisoliti.

Septimus articulus est. Et inde ven-
turus est iudicare vivos et mor-
tuos. Hunc appositum in simbo-
lo beatus philippus. Et hic articulus fidei
est septimum fundamentum civitatis hie-
rusalem supne figurat per septimum lapi-
dem preciosum qui dicitur crisolitus. cuius vir-
tutes inter ceteras mirabiles sunt quod con-
fortat intellectum et per patris naturam huma-
nam distinctam ab alijs animalibus per intelle-
ctum ut dicitur primo metha. et pellit timo-
res nocturnos. quia fugit fantasmatum. sic
et fides huius articuli confortat intellectum.
In cognitione iusticie divine finalit ad-
implende per christum quia per omne iudicium de-
dit filio Job. v. Pellit etiam timores
nocturnos. quia facit homines patos ad iu-
dicium illius dei sub emendatione ne per eius con-
siderationem peccant cum fantasmatibus infer-

nalibus quod providens christus dicit Math. xx
iij. Ite et vos estote parati. quia quod hora non
puratis filius hominis venturus est. Et
quia predictus lapis auro similis est cum mari-
ni coloris similitudine ut dicit ysidorus
et sicut dicit hic glosa videtur scintillas
emittere ita ut sub aqua ad oculum so-
lis stella aurea videatur dictus acrisis
quod est aurum. Ideo optime per eum potest
intelligi septima virtus sanctorum qua se-
cundum quod pervenerunt ad iudicium scilicet in-
nocentia baptismalis. mare enim signifi-
cat baptismum. Apoc. viij. In conspectu
eius tanquam mare vitreum ubi facti su-
mus de cupro vel de plumbo aurum per-
batum: quia de filiis ire filii gratie ad
Ephe. ij. quam multi sanctorum illecebras ser-
vantes scintillas boni exempli alijs per
exhortationes bonas emittunt. quibus
eos ad amorem dei et primi accendunt quod
virtus bene ponit septimo loco propter
dona spiritus sancti que collata sunt in ba-
ptismo. glo. tamen dicit quod per auri fulgo-
rem cum scintillis significat predicatio-
nem sanctorum cum miraculis Sapie. iij. fulgebunt
iusti. scilicet per candorem baptismalis innocen-
tie et tanquam scintille in arundineto discer-
rent. Et si quas qui sunt illi vivi iudican-
di. cum dicitur inde venturus est iudicare vi-
vos et mortuos. Dico quod illi qui in eis ad-
ventu vivi repientur qui in momento mori-
entur et postea resurgent cum eis qui per erant
mortui. Hunc articulo addit symbolus
mai. Cuius regni non erit finis secundum illud
Auce. j. et regni eius non erit finis. Pre-
dicto articulo non concordat Macho-
metus quo ad iudicium vivorum et mor-
tuorum. negat enim christum iudicem venturum
Sed dicit in alchorano Azohara. v. quod
deus liberavit christum ab incredulis et
supposuit eos qui secuti sunt eum. eis qui
non crediderunt verbo eius usque ad diem
publice resurrectionis et quod tunc deus ad se-
ipsum redditum christi facto prouersum su-
am atque litem discuciet. Est ergo finis

sue sententie ibidem q̄ ibs xpus circa
spus dei iudiciū est mortu⁹ et sicut alij
hoies resurrexerunt et q̄ tūc de⁹ discuciet
prouerbia suam. s. quis uersora de xpo
dixerit vix xpiani an machomet⁹ et q̄
tūc deus faciet iudiciū p̄tra incredulos
et dabit beneficia fidelib⁹. Alibi tamen
in alchorano tractando supra diē mor-
tis. ac sup̄ diem qua uiuens missurus
est tener deum esse venturuz ante diem
iudiciū annis. xl.

De octauo articulo et de pro-
prietatibus berilli.

Octauus articulus fidei est. Cre-
do in sp̄m sanctū. Hūc apposu-
it in simbolo beatus bartholome-
us. Et hic articulus est octauū funda-
mentū ciuitatis hierusalem sup̄ne figu-
ratus p̄ octauū lapidem p̄ciosum q̄ di-
cit berill⁹ cui⁹ virtutes mirabiles sunt
q̄ p̄tra lites inuictū reddit et mitem fa-
cit atq̄ benignū sic et fides hui⁹ articu-
li q̄s em̄ fecit samsonē inuictū a leone
nisi sp̄s sanct⁹. vt patet iudicium. xliij.
Irruit sp̄s dñi in samson. et lacerauit
leonē q̄s nō erit vict⁹ a dyabolo mōdo et
carne nisi fidē hui⁹ articuli habuerit p̄s.
xxxvlij. Quo ibo a sp̄u tuo et quo a fa-
cie tua fugiā. q̄si dicat vbicūq̄ fuero vi-
ctus ero a spiritu sc̄o p̄ fidem diuinus.
Quis fecit inuictos ap̄los agnos xpi
p̄tra innumerabiles lupos iudeos gē-
tiles et tyrannos nisi sp̄s sanct⁹. anteq̄
em̄ accipent sp̄m sc̄m clausi erant tñi-
di et quasi victi. Sed repleti sp̄s sancto
p̄ fidem et amorē effecti sunt omnīū lu-
pōz iudeoz gentiliūz tyrannoz victo-
res vt patet ex actib⁹ ap̄loz et gestib⁹ oim̄
martyrū. Fides etiā hui⁹ articuli fa-
cit boiem mitem et benignū quia sp̄s
sanctus bon⁹ et suauis est atq̄ benign⁹
vt patet Sapientie primo et. xij. tales
efficit. et efficit spiritus sanct⁹ credentes
intm̄ vt nō solū mites et benigni asserā

tur: sed etiā filij dei. Vnde ad Roma.
viij. Quicūq̄ sp̄u dei agunt hi filij dei
sunt. Item p̄dictus lapis signū in iu-
dea nomen hñs a lingua gentis sue. si-
milis smaragdo ex uirtutate: s̄ tñ pal-
lore. polū autē ab indis in sex angula-
re formas vt hebitudo coloris repul-
su angeloz excitet. Aliter polū nō ha-
bet fulgorē. et significat octauā uirtutē
q̄ est sanctorū uita actiua in q̄ seruat vi-
roꝝ gratie s̄ tñ cū pallore et hec exercet
nō pōt sine aliquo uenialitū obfuscatō
ne: s̄ p̄ sex opa misericordie quib⁹ insu-
dant ex charitate sp̄s sancti calorem re-
cipiāt. q̄ in fructu recōpensat limpido
lye Gen. xxi. et bene ponit octauo loco
quia isti mercedē hic nō recipiūt: s̄ ex-
pectant in octaua resurrectione fm̄ cō-
silium dñi Lu. xliij. Cum facies paui-
um voca paupes debiles claudos et ce-
cos et beatus eris. q̄ non habent retribu-
ere tibi. retribuēt em̄ tibi in resurre-
ctione iustoz. p̄dictum articulum scilicet
Credo in sp̄m sanctum exponit sim-
bolum maius ardens dñm et uiuifica-
tem qui ex patre filioq̄ p̄cedit qui cū
patre et filio simul adorāt et conglorifi-
catur q̄ locutus est p̄ p̄phas ubi expri-
munt hec de sp̄s sancto p̄mo potestas
ibi dominū. sc̄do bonitas ibi et uiuifica-
tem Joh. vi. sp̄s est q̄ uiuificat ex q̄ se-
quit q̄ qui caret sp̄s sancto mortu⁹ est.
Ex hoc trahit auctas Aug. xliij. d. ciui.
dei. ca. ij. sicut anima est uita corpis ita
deus est uita anime. Tercio distinctio
p̄sonalis ibi q̄ ex patre filioq̄ procedit
Quarto equalitas ibi qui cū patre
et filio simul adorāt et conglorificat. Et
p̄ hec. liij. p̄dicta excludit heresis euti-
cis et nestorij qui dixerūt sp̄m sanctum
esse seruum patris et filij et q̄ dicit filio-
q̄ addiderūt latini p̄pter errorē grecoz
Quinto exp̄mūt doctrina ibi q̄ locu-
tus ē p̄ p̄phas p̄ errorē quondā q̄ dixerūt
q̄ p̄p̄be locuti sunt sicut phanatici: vt

montan⁹ & quidam alij. Cum p^odicto articulo p^ocordat machomet⁹ in alchora-
no ubi dicit. misit deus sp^um sanctu suum
sup nuncios suos et sing credentes i eu
discordat tñ in hoc q^o nō credit sp^um
sanctu esse deū nec terciam in trinitate
p^osonā sed statum dei ut dicit in quinta
consideratione.

**De nono articulo et proprie-
tibus topasij :**

Nonus articulus fidei ē. Credo
sanctā ecclesiā catholicā & ē sen-
sus. Credo in sp^um sanctu facientē
sanctā suā & sanctificantē ecclesiā catho-
licā. i. vniuersalem. Hūc apposuit sim-
bolo beatus Mathe⁹. Et hic articulus est
nonū fundamentū ciuitatis iheru⁹ sup-
ne figurat⁹ p^o nonū lapidem p^ociou⁹ q^o
dicit topasij. Hic lapis valet p^ora iras
& p^ora lunaticā passionē q^o frequenter per
demonēs iratos excitant vel augmen-
tant. Expertus est etiā de eo q^o si mittat
in aquā bullentē ita eā defluere facit q^o
statim manu imissa extrahit. Sic fides
p^odicti articuli ardore furie demonum
& tyrannorū hereticorū & quorūcūq^o p^o
secutorū subito exstinguit. Ideo dixit
xpc petro Mathe. xvi. Et porte inferi nō
p^oualebūt aduersus eaz. Portas inferi
vocat furios demonū hereticorū tyran-
norū & quorūcūq^o p^osecutorū q^o p^oualere
nō p^ont cōtra fidem ecclesie catholice si-
des hui⁹ articuli facit oleū ardens de-
fluere int⁹ q^o Iohes euangelista mis-
sus in doliū ardentis olei nō adust⁹ ē
ille sus exiuit. Item hic lapis fin⁹ Ihi-
sod⁹ est omī calore resplendens. et fin⁹
glo. supra ca. iij. Exo. Quis sit omī co-
lorū maxime tñ est aurei & dicit topasi-
um quasi topadiuz. i. omī colorū a pan-
q^o est totū fin⁹ glo. Hic duos maxime
h⁹ colores. s. aureū ethereū cū splendo-
re solis tangit omī gemmarū claritate
supat & in aspectū suū singulariter p^o-
uocat aspiciētes quē si p^ol obscuras si

bo relinqs nature sue clarior ē & n^ossi
clarior ē regib⁹ inter diuitias q^o clarior
est eo p^ociou⁹ ē. Etā omī gemmarū am-
plissima est p^o hac q^o significat nona vir-
tus sanctorū q^o est vita p^oemplatiua bec
ex charitate est aurea & ex dulcedine e-
therea ubi de⁹ limpidi⁹ videt quantū
hō singulari⁹ trahit. & q^o tales sūt se ho-
norib⁹ s^oli poliunt obscurant. q^o turbā-
tur ergo plurima sicut martha cū vnū
nō teneant q^o necessariū est sicut Ma-
ria Lu. iij. q^o aur. hic lapis omī colore
resplendet ē est q^o q^o tales sūt omī virtu-
tum lucē gerunt ad exemplū taberna-
culi q^o eis monstratū est in mōte Exo.
xxv. oia fac fin⁹ exemplū q^o tibi mon-
stratū est in monte. Hec ē gemma latif-
sima q^o maxie cor dilatāt & bñ nono lo-
co ponit⁹ q^o q^o tales sūt angelis q^o sūt no-
uem ordines p^o modulo suo in dei con-
templatiōe assistant de q^o d⁹ Mathe
xix. Angeli eorū sp^u vident facie p^ois lo-
co p^odicti articuli scām ecclesiā simbo-
lum mai⁹. Et vnā scām catholicā et
applicam ecclesiā ubi ponunt duo effe-
ctus generales sp^us sancti. Prim⁹ est
vnitas intellectus in fide. Sec⁹ ē affe-
ctus vnitas in charitate q^o due vnitates
notant cum dicit. Et in vnā sanctaz
catholicam vnā in fide & charitate
catholica enim grece idem est q^o vni-
uersalis. apostolicam dicit. id est super
ap^olorū fidem fundataz. Hūc articulo
machometus nō p^ocordat quia cum ne-
get fidem catholicā negabit & vnita-
tem fidelū in fide & charitate que ē ec-
clesia catholica & apostolica cui⁹ signū
est quia affirmant suis sequacib⁹ prin-
cipatum tenere non posse nisi a christi-
anorum fide omnino diuerterent pa-
tuit supra consideratione secunda in se-
cundo puncto.

**De decimo articulo & proprie-
tate crisoprassus**

Credimus articulus est. Credo sa-
croz p'munionē peccatoz remis-
sionē ⁊ est sensus. Credo in spī-
ritū sanctū facientē sanctā siue sanctifi-
cantē ecclesiā in qua est p'munio scōz
⁊ f'missio peccatoz. Hūc appositū sim-
bolo beati symon chanani. Et hic ar-
ticulus est decimū fundamentū ciuita-
tis hierusalem sup' e figurat' p' decimū la-
pidem p'ciosum q' dicit crisostomus
viri' est q' valet p'tra leprā q' nō solum
p'tra carnis s' etiā aie desināt sic ⁊ fidel'
hui' articuli valet p' leprā p'toꝝ carnis
⁊ aie q' p'cipue in sacramentū baptis-
mi ⁊ p'nie auferunt. Hic lapis fin' ysidor'
p'v. ethiopo. est i colore quasi sit ex suc-
co porri coangulatus hūis auri guttas i-
ternitantes p'pter q's tale nomē accepit
q' crisos aurū sonat in greco et multaz
similitudinē h'z cum crisolito et significat
p' eā decima viri' scōz q' est desideriu'
celestis patrie ⁊ hoc p' colores. p'fessio
p'o tribulationū p' aurū ⁊ quanto plus
sc'ri patiunt' p'pter deū plus accendit ⁊
inflamat. eoz desideriu'. q' vt dicit greg.
q' flatus carboni hec tribulatio chari-
tati. Et hū decimo loco ponit' p'pter ob-
seruantia decalogi: vel q' isti festinant
venire ad decimū ordinē angeloz qui
est ex hoib' repand' ⁊ dicit decimus
ordo cecidisse nō q' fuerūt vnq's decem
ordines: s' q' tot de diuersis agminib'
cecidērūt q' possunt facere vnū ordinē
loco p'dicti articuli dicit symbolū ma-
ius. Confiteor vnū baptisma in remis-
sionē p'toꝝ Job. iij. Nisi q's renat' fu-
erit ex aqua ⁊ spū sancto nō pōt introi-
re in regnū dei. Nota q' baptism' dari
pōt ab omib' in necessitate. Ideo fit
magis mēto de eo q' de alio sacramē-
to in simbolo fidei q' p'inet ad omes
nec fit h'c mentio d' p'munionē sancto-
rum quia intelligit' per hoc q' ibi dicit
vnam. Vna est ecclesiā nō tantū fide
⁊ charitate sed etiā sacramentoz parti-

cipationē q' est p'munio sanctoz. Vnde
ad hūc articulū reducit' fides de sacra-
mentis quia in eis cōcant fideles ⁊ s't
instrumenta sanctificandi ⁊ ex p'sequē-
ti peccata remittendi. Item notanter
dicit' vnū baptisma p'pter hereticos
qui dicūt quociens homo peccat bap-
tismum debere repeti p'tra quos apo-
stolus ad Eph. iij. vna fides vnū bap-
tisma. Hūc articulo nō cōcordat ma-
chometus quia remissionē peccatoꝝ
nō ponit p' sacra ecclesie: s' p' hoc q' q's
dicit ⁊ p'fite' nō est deus nisi de' ⁊ ma-
chometus est eius nuncius. Affirmat
etiā saraceni solam corpis abluionem
p' aquā sacram sufficere ad peccati re-
missionem sine p'ritōne ⁊ p'fessione et
p'fessione. negant etiam vnū baptis-
ma: sed multiplicant baptismata sua:
vt dicitur infra.

De vndecimo articulo ⁊ pro-
prietatibus iacincti.

Vndecim' articulus est. Credo
carnis resurrectionem. Hūc ap-
posuit in simbolo beatus iudas
thateus. Et hic articulus est vndecimus
fundamentū ciuitatis hierusalem sup'
ne figuratus per vndecimū lapides
p'ciosum qui dicit iacinct' cui' viri' est
q' dat membris vigore ⁊ saluiferū fa-
cit sapore ⁊ contra pestiferos regiones
puocat etiā somnū p'pter suā frigidam
complexionem ⁊ valet contra toxicū.
Sic ⁊ fides hui' articuli dat membris
vigorem cum propter fidem future re-
surrectionis fortissimi sacri milites xp'i
vicerant regna ⁊ crudelissima toruen-
ta quasi suauissimos sapores gustauē-
rūt quietū somnū accipientes quē de-
us dat dilectis suis. Valet etiā contra
omne dyabolicū toxicū hereticoz ali-
am vitam ⁊ resurrectionem neganciu'
Hic lapis fin' ysid. ceruleum h'z colo-
rem ⁊ tūc optim' ē qui nec rar' est nec
densitate obtrusus s' vtroq' temperamēto

Ince purpuræ refulgens. Hic autē nō
lucet eq̄liter sereno em̄ p̄p̄icu⁹ ḡtus est
nubilo corā oculis evanescit atq̄ mar-
cessit in os missus frigid⁹ est in sculptu-
ris durissimis nec tñ innict⁹. Naz ada-
mante scribit⁹ z signat⁹. et p̄ hoc signifi-
cat vndecima virt⁹ sciōz q̄ est corū dī-
cretio z p̄passio q̄ scdm̄ deū oib⁹ et in
oib⁹ se p̄formāt vt om̄s lucrifaciant.
Vñ paulus p̄dicās fidē resurrectionis
dicit. j. ad Cor. ix. om̄ia om̄ib⁹ fact⁹ suz
vt oēs lucrifacerē. Et ad Ro. xij. Gau-
dere cū gaudētib⁹ flere cū flentibus si-
gnificat em̄ circūspeciōnē p̄dicatozū
q̄ attendūt quid z quib⁹ est p̄dicanduz
vt maiorib⁹ moiora z puulos lacte po-
tēt minor. Hūc articulū explicat sim-
bolum mai⁹ cum dicit. Et expecto re-
surrectionem mortuoz z fm̄ Alexan-
dram in fine sui terciū est congruus or-
do. Nam remissio peccatoz est resurre-
ctio anime q̄ ē resurrectio p̄ia. Ad istā
vō sequit⁹ resurrectio corpis glorioza i
bonis q̄ est resurrectio scda sicut dicit
ad Ro. viij. Scdm̄ qm̄ si spirit⁹ ei⁹ qui
suscitauit ihm̄ inhabitat corpa nostra
resuscitabit z nos p̄pter inhabitantem
sp̄m̄ zc. tene tñ qd̄ dicit apls. j. Cor. xv.
om̄s quidem resurgem⁹ zc. Huic arti-
culo p̄cordat machomet⁹. Vñ dicit in
alchorano deus viuificabit mortuos z
p̄surgent exites in sepulchris sine du-
bio. Scda hora qua venerit q̄ aut hīs
contradixerint in die iudicij punitōne
igneas eos punit. Hoc est vnū q̄ i sua
fide magis roborat vtz Alzoara. xliij. q̄
q̄ impūgnauēit dicta sua in die iudicij
deus iudicabit eum. similiter Alzoara
xxj. q̄ cū aliquo dicta sua disputare vo-
luerit q̄ dicat deus nouit facta vestra:
qui in die iudicij iudicaturus est vos.
Dicit etiam azoara. xxiiij. q̄ in die iud-
icij clamabūt mali dicentes quis hui⁹
p̄phete noticiam habuerat in via z laz
qui nunq̄ fuisset nominatus nec nat⁹

z etiam q̄ demones acriter punit edo
z q̄ dicit machmet deo iam domie po-
pulus iste me⁹ recta facie alchoranum
recipere p̄parauit.

De duodecimo articulo et proprietatibus ametisti.

Duodecim⁹ z vltim⁹ articl⁹ est
vitam eternam amen. Et ē sen-
sus. Credo q̄ deus resuscitabit
nos et dabit bonis vitam eternā. Hūc
apposuit simbolo beatus mathias. Et
hic articulus est. xij. fundamentum et
vltimū ciuitatis hierusalem sup̄ne. signa-
ratus p. xij. lapidem p̄ciosum qui dicit⁹
tur ametistus. Cui⁹ virtutes mirabiles
sunt q̄ facit homines vigilē z repel-
lit malam cogitatōnem z vt dicit Al-
ron q̄ valet p̄tra ebrietatem. Sic et fi-
des hui⁹ articuli facit hominē vigilē
vt in tremendo iudicio finali de factis
dictis z cogitatōnib⁹ suis possit redde-
re ratōnem z sic vita p̄sui eterna. Pre-
dictus lapis fm̄ yfidoz inter pūpure
as gemmas principatū tenet pūpure
tis est p̄mixto violato colore et q̄si rose
nitore z leniter quasdas flamulas fun-
dens nō ex toto igneū sed vini colores
habens z est sculpturū facillū. p̄ hunc
significat duodecima virtus sanctorū
que est humilitas z p̄emptus mundi
cū desiderio tñ martij. sic fuit in con-
fessoribus quoz multi nō defuerūt mar-
tyrio sed martyrium defuit eis. sicut le-
gitur de beato Martino. quia si mar-
tir non fuit palmas tamen martij nō
amisit. et de beato Francisco canit ec-
clesia. O martyr desiderio zc. Vñ san-
cti infundunt flamulas consolationis
et visitationis infirmorum viduarū et
pupillorū et largitionis elemosynarū
quibus inflamant alios ad amorem xpi
de primo ysaie. lxi. vt consolaret om̄es
lugentes et ponerem p̄solatōez lugen-
tib⁹ syon de secundo Jacobi p̄ religio

munda et immaculata hec est visitare
pupillos et viduas in tribulatione earum
et immaculatam se custodire ab hoc seculo.
De. iij. Luce. xj. Dare elemosinam et omnia
munda sunt vobis. Vel secundum glo. flam
mule significat virtutem illam quam per inimicum
oratur que est virtus virtutum celorum varietas
virtutum multiplicitas. Math. vj. Beate
persequentibus et caluniantibus vos. et be
ne ultimo loco ponit quod humilitas est cu
stodia omnium virtutum. Dicit enim Gregorius. quod
que ceteras virtutes sine humilitate congregat
quasi puluerem in ventum portat. Unde et
paulus qui interpretatur modicus. scilicet humilis.
thronus. xij. meruit possidere. scilicet in vita
eterna. loco dicti articuli dicit symbolum
mari. Et vitam venturi seculi. Ex quo
deus tanquam iustus iudex remunerabit bo
nos vitam eternam persequens et quod etiam repro
bos puniet pena eterna. Et ideo non ponit
specialem articulum de punitione malorum.
Hec enim est natura oppositorum ut uno
dicto intelligatur reliquum. Huius articuli
procordat machometus et discordat in hoc
quod proficit bonos ibidem corporales delicias
obtinere. Dicit enim in Alchorano quod
in me crediderit in hortos eos pulcherri
mos mittam ubi aqua decurrunt placide et
ubi absque labore requiescent. nubet etiam
limpidissima nuptione. Et iterum dicit quod
dabit eis riuos lacteos sine saporis al
teratione et clarum mel vinumque sapidissi
mum. alibi etiam dicit in Alchorano quod ibi
panis sericis induent ornamenta monilibus
aureis atque armillis preciosis. Dicit etiam
ibi quod habebunt sedes perpetuas et quod preget
eos arborum umbra nec frigore affligen
tur nec calore. omnium fructuum omnium ciborum
vescent generum quicquid appetit cuius
sugesserit coram se perfectum inueniet. ac
cubabunt in deliciis et angelus pincerna
rum ministerio inter eos cum vasis au
reis et argenteis deambulabunt in aureis
lac. in argenteis vinum afferentes et dicen
tes comedite et bibite in omni leticia et

quod vobis deus promissit ecce completum est
iungent virginibus quas nec humanus
nec dyabolicus violauit tactus iacini
cri coralli que splendore formaque prestan
tioribus. Nec bona repromittit Ma
chometus suis credentibus per vitam eter
nam. Quod autem finalis beatitudo vite eter
ne non consistit in cibo talis nec etiam in alijs
corporalibus ostendit infra consideratione octa
ua articulo. v. Et notandum hoc finaliter
est causa quod quare machometus concessit
alijs articulos fidei christiane et aliquos
negauit cum iudeis cautela fuit ut quod
in alijs loqueretur christianos hebreorum
rationibus iuuaret sicut cum loqueretur iude
os iuuaret argumentum fidei orthodoxe.

De discordia machometi in
preceptis.

Non solum in articulis fidei discre
pat machometus a christianis sed
etiam in preceptis et ceremonijs.
Hic ergo in presenti libro annotare
precepta machometi et eorum naturam
ut habita eorum clara noticia euidenter
pateat cuilibet intelligenti quod irratio
nabiliter se obligant sarraceni obedi
tie talis legis.

De discordia in orationibus.

Primum preceptum machometi
est quod quinquies tantum in die
sarraceni orant. Unde autem habuit
hunc numerum orandi quinarium paruit
supra consideratione quarta. In illa
fatua visione habuit ut veritatem dicamus
hoc vitiosum machometus ideo precepit
quod consilio doctorum suorum mediatricem
inter iudeorum et christianorum leges effici vo
luit suam non probitatis sue neque adiuto
rio dei. Iudei enim secundum legem ter in die
orant. christiani vero septies. habuit nec ter
nec septies sed quinquies orando termi
num inter utrumque posuit.

De precepto machometi in lo
cutionibus suis antequam orant.

C

Liber

quartus

Secundū pceptū machometi ē q̄ anteq̄ orant vī pfectaz mūdiciam habent culum veretūz mantis brachia os aures nares oculos capillos decētissime ad vltimū pedes lanant qd̄ pcepit fieri post coitum et egestionem nisi fuerint egroti vel in itinere. Et si forte sit eis ip̄ossibile aquaz reperire tunc pcepit eos mūdare puluere terre munde quasi aqua tergendū quam ablutionē pcepit etiam fieri modo verso s̄ talis ablutio membrorū nō p̄tinet ad oīonem. Ad oīonez quidē p̄tinet mundari intrinsec⁹ non extrinsec⁹. Mūdicia at̄ de ablutōe mēbroz p̄tinebat cultoribus stelle venerē qui volentes eam orare ad modum femine se aptabant ora z oculos tingentes quā vō punctus stelle veneris rex effectus est ideo pcepit hoc. Discor- dat autē hec ablutio a baptis̄mate xp̄i sanorum multipliciter. Primo qz baptis̄ma xp̄ianoz solū semel fit. Vna ē enim fides z vñū baptis̄ma fm̄ aplū. Baptis̄ma vō sarracenoꝝ multiplicatur. Secūdo qz baptis̄ma xp̄ianoꝝ nō solum mundat corpus s̄ etiā aiām cū sit aqua spūssancti. Baptis̄ma vō sarracenoꝝ solū se extendit ad ablutionez membrorū ppter immūdicia eoz ex coitu vī egestionē. vī p̄t̄z in Alchorano.

De tercio pcepto machometi in preconisatione alte vocis.

Ercium pceptū machometi est q̄ facta p̄dicta ablutione p̄blica voce p̄conisent vñū confidentes deum qui nullū vel simile habeat vel equalem eiusq̄ machometus esse p̄phetaz talē p̄conisationē pcepit non idō qz pueniebat orōni s̄ qz aliud vñū nequirit imponere signum.

De pcepto Machometi in ieiunijs.

Partum pceptū machometi ē q̄ sarraceni in q̄libet āno mēsez integz z amadē ieiunēt in quocalchoranū datū celitus asserit machometus ieiunātes autē tpe nocturno comedant diurno abstineāt: ita vt ab ea diei hora q̄ nigrz ab albo distinguere p̄visum poterūt filiū vsq̄ ad solis occasum nemo comedere bibere aut vxorē p̄mixtione se p̄sumat fedare. Post solis at̄ occasum donec ad sequētis diei crepusculū sp̄ eis cibo z potu p̄p̄isq̄ vxorib⁹ put cūlibet liceat vti. Si autē infirmitatis q̄s fuerit sp̄grauat⁹ aut in via erit q̄dū aut lāguoris aut itineris durauerit tps̄ cōcedit eis q̄buscunq̄ voluerint z vesci sūt et vti. Sic tñ vī q̄ vī egritudis vel vie vel necessitate minus implauerit postea emendū quō licuerit z dicūt sarraceni q̄ istud ieiunium ē ad restringendū vicia carnis pceptū qd̄ est iniciū p̄mie. S̄ qd̄ pdest p̄ diē ieiunare z nocte ter vel quater comedere z bonis carnib⁹ optimisq̄ frui z mulierib⁹ vti s̄ nō debilitat s̄ potius corrobōrat carnē z incendūt ad illicitos motus z actus.

De pcepto machometi i obseruatione pasce

Quintum pceptū machometi est q̄ obseruēt pasca. Notandū vō q̄ sicut hebrei ita z isti menses fm̄ lunā cōputant. Vñi z pasca eorum qd̄ ip̄i post ieiunū faciūt nō semper vno tpe p̄tingit. Pasca autē suū qd̄ dicunt nūbit aliud est q̄ qdam memoria vel celebratio noctis cuiusdā q̄ est in ip̄o mēse in q̄ alchoranū descēdisse dicit. In ea q̄ppe nocte vīslātes p̄celestias suas q̄s vocāt mesquitas gerrunt salūt bibūt z insaniūt discordant autē a xp̄ianis z iudeis qz in lege moysi pceptum est obseruari pasca in memoriam exitus de egipto. In lege autē

christi preceptum est observare pascha
in memoriam resurrectionis xpi. Ma-
chometus aut pascha celebrari iniunxit
in memoria arietis ostensi abrahe i sa-
crificiū celebrandi loco filij sui. et cum
eorū rex celebrat istud pascha p̄inctus
lythico mīstrit gladiū p̄ gurgur arietis
et statim sup aliq̄ iumentū deducitur
ad reginā. et si regina eū videt aliq̄ mo-
riatur asserūt se bonā fortunā consecu-
turos āno illo q̄ p̄ns fuit et p̄p̄is ocu-
lis vidit in narravit. Sz et p̄ expeditio-
ne pasce eorū faciūt altā sup p̄stitionem
qm̄ milites cū rege eq̄tantes veniūt in
campū magnū et ibi sacra q̄daz fouea
currentes pcutiunt cū lanceis suis in-
tra illā foueā et sic expeditur suū pascha.

De precepto machometi i pe-
reginatione ad meham.

Rextū p̄ceptū Machometi ē q̄
oēs sarraceni p̄ singulos annos
semel vadūt ad domū dei q̄ est
in mequa vidēda p̄pter solā recogniti-
onem et ibi p̄cipiunt adorare eā q̄ i cō-
sulibus tegumentis induci circūire
et lapides prout lex p̄cipit p̄ media. s.
fimbria facere retro p̄ lapidando dya-
bolo hāc domū dicūt adā cū de para-
diso exulasset domū extruxisse et omi-
bus filiis ei⁹ donec abrahā advenit lo-
cum orōis fuisse. abrahā at dei servus
eā roboravit et instauravit et in ea dño
vota vouit et sacrificia obtulit filioq̄
suo noie h̄simaheli post mortē filiiquit
ei⁹ et oibus filiis ei⁹ p̄ multa annorū
curricula donec machomet⁹ nat⁹ est
orādī dom⁹ p̄mansit. q̄ nato eandē de⁹
sibi cunctisq̄ generationib⁹ suis here-
ditariā. ut ip̄i p̄hibēt p̄misit. h̄ hec sar-
raceni non ex auctoritate habent h̄ q̄si
cōmentum aliquod fingūt. anteq̄ em
legem predicasset domus hec ydolis
plena erat. et volenti scire qualis erat
domus illa et q̄ ibi secretum inesset et

cur illuc machometus ire et que i lege
inveniunt iussit facere venerabilis pe-
trus alfonti in suo dyalogo. stulo qui
to d̄clarat dicēs. Duo filij loth. s. amō
et moab hāc domū honorabant et duo
ydola ab eisdem ibi colebant aliter ex
albo aliter ex nigro lapide patratū no-
men quidem illius qd̄ est nigro lapide
erat mercuricū dicebat nomē vō al-
terus chames. Aliter qd̄ ex nigro erat
lapide in honore saturni aliter ex albo
in honore martis erat edificatū bis in
anno cultores eorū ad ip̄a ascendebat
adoranda ad martem quidē qn̄ sol in
in primū gradū arietis intrat qz aries
honor est martis in cuius discessione
put mos erat lapides iaciebant. Ad sa-
turnū vō qn̄ sol primum gradū libe-
intrat qz libra honor saturni est qz thu-
rificabant nudi tonsisq̄ capitis que
vsq̄ in hodiernū diē in indea celebra-
tur ut dixi. Arabes vō cū amon et mo-
ab ydola adorabant Machomet⁹ aut
post longum tempus veniens p̄stī-
nam cōsuetudinē nequirit auferre. h̄
quasi quodammodo more inusitato
inconsuetilibus tegumentis coopertis
domum circūire p̄misit. Sz ne vide-
retur p̄cipe ydolis sacrificare simula-
chrum saturni construxit in pariete in
angulo domus et ne facies appareret
dorsum erat tantum exterius positus
alterum martis. scz ydolum quia scul-
ptum vidēq̄ erat submis terrā et lapi-
dem suprapositū misit. hoibus vō qui
ad adorandū ibi conveniunt lapides
istos osculari p̄cipit et hūilitatis ton-
sisq̄ capitis inter crura lapides re-
tro iactare qui humiliaantes dorsa de-
nudent quod est signū legis p̄stine.
Ecce qua intēione p̄cepit supradicta
machometus. In libris quoq̄ illorū
scriptū est qz hominē qd̄em ex decē soc-
is machometi more solito lapides de-
osculans sic exorps ē vobis in d̄t lapi

C ij

dibus dico q nec adiuuare nec nocere potestis syon. Sz qz machometus fecit illius more exequor. q ar dicunt la pidibus iaciendis demones effugare non psequens ro videt ee qz qd no aliq pcipit sensu corporeo effugare leuiter nequaqs pr. noie vo dñi fugant demones. Et si dicat sarraceni audiuisse ali quos dicentes demonia se vidisse z ea audisse z collocutus fuisse z sic possunt sensu pcipi corpali. Dicendū q licz angeli corporeo sensu non pnt pcipi illis tñ q fm mandata dei incedunt visibiles sunt silt dyabol⁹ amicis suis visibilibus apparet.

De precepto Machometi in preditionib⁹ captiuationib⁹ z occisionibus contrarior.

Eptimū pceptū est q aduersarios eius z eoz pphas pdentur captiuent interficiāt z oib⁹ modis psequant atqz deleāt nisi respiscāt z ad eoz fidez pueri voluerint aut seruitutis in dictū cēsum psoluerint z patet manifeste q pceptū nō est ex dei opibus neqz pphetaz qbus nunqz ius sit cogere aliquē credere. Sz machometus h cupiditate pcepit pecunie vt inimicos suos destrueret z talis coactio nō debet fieri. imo si qs aliquē couertere vellet nō p violentiā h diligēter z dulciter h facere debet sicut ipe machometus in suo testat Alchorano sb psona dñi ita ad ipm dicētis. Si vellz dñs de⁹ tuus z toti⁹ seculi gentes crederēt cur ergo vt credāt cogis qz null⁹ nisi voluntate dei credit. z in alio loco vobis inqt gentib⁹ vritas dei iā venit q crediderit p semetipso fecerit. q vo errauerit p semetipso z ego nō sū supra vos baiulus sequere vo de⁹ inqt qd reuelat tibi z expecta donec iudicet de⁹ q sup oēs iudex ē. Itē i eodē dñs inqt de⁹ tu⁹ sb vna lege si vellet cūctos sine

discordia poneret fingit. Itē in alio loco tāqz sibi de loquat nō inqt violentia in lege debet ee iā iusticia z vritas apparet q voluerit spore sua credat. Itē i alchorano vos increduli nō q oro oratis nec quē oratz oro z quē adoratz nō adoro in lex vob q discors. z in alio loco ait. nō altriceris cū alteri legis genibus nisi molli⁹ vbis. qre g predari captiuari z gēres vi cogē ad credendū iussit h oia semitas dei ee fatef. Cū g h lex sibi pī pdicat nulli⁹ ē firmitat⁹ vt momenti. Sz h machomet⁹ pdari captiuare z gēres interficere iussit vt arabes q deū ignorantes in deserto manebunt in pdicationib⁹ delectarent et vt m xime illi crederent.

De precepto machometi in licentia comestibilium.

Craui pceptū machometi ē q sarraceni edant absolute de omnib⁹ carnib⁹ pter carnē porci z sanguinē necnō morticinū. Vñ dicit in alchorano vos credētes edatz qcqd vīe fuerit volūtatis ex bona presequit a morticinis vo z porco z sanguine z ab aiali qlibet pempto nō in creatoris noie vos abstinere de suffocat⁹ z cobustis z interfecit p lupos nisi vos mandaueritis vel vt debēt fuerint iugulate mime comedatis qd fecit machometus vt in h a lege sua nō solū indei h z nos xpiani deferrem⁹ quō iudeis carnes suille ac lepore aliorūqz aialūz nō ruminantiū sunt phibite z silt pisces absqz squamis. lex vo xpi xpianis i eluz humanū oia pcedit absolute.

De precepto machometi circa pluralitatem vxorum.

Ennim preceptum machometi est circa vxores. Vñ cōcessit sarracenis q eodez tēpore quatuor legitimas possunt habere vxores z qualibet repudiata aliā semp ac

cipere ita tamen q̄ nūq̄ quaternariū
numex transeāt. In repudiō q̄z prece
pit obseruari vt vsq̄ tres ei q̄libet re
pudiare eandē rursus recipere liceat s̄ ita
lter tertio relicte sp̄iete neq̄q̄ vsq̄quo
maritis alijs nupserint et ab illis relic
te fuerint recipere mādat tūc at̄ ip̄e vo
lentes p̄ioribus maritis an bene recō
siliuntur et sic recipiant. De empticijs
vō atq̄ captiuis q̄dūq̄ voluerint ha
bere dicit eis licitū esse et easdem vēdē
dī denuoq̄ emendī liberaz potestates
habeāt sic tū vt postq̄ grauidaz semel
fecerint nequaq̄ eam alterius seruitu
tis iugo p̄stringere possint. S̄z q̄ liceat
cape quatuor vxores et qualibet repu
diata aliā ducere hoc nulla q̄dem pre
cipitur rōe. neq̄ em̄ nisi causa filios p̄
creandi p̄ceptū est vxorē recipere q̄ aut
empticias et captiuas q̄t libet p̄nt habe
re hoc q̄dam q̄tum ad sarracenos ad
alterū q̄ multociēs emit aliquā stu
prataz a filio et ecōtra filius vel frater
a p̄re corruptā vel a fratre: et sic p̄tz dis
cussio inter p̄cepta machometi. Qua
re at̄ machometus talia immūda fieri
iussit causa fuit. q̄ ip̄e valde feminas
diligebat et p̄mūm luxuriosus erat et
sicut ip̄emet p̄fessus est vis luxurie
hoīm. xl. in eo manebat et maxime q̄a
arabes valde luxuriosi erāt voluntari
eor̄ satisfecit vt crederēt. In h̄ p̄cepto
voluit machometus ponere differenti
am inter legē suaz et legē moysi. q̄ lex
mosaica mādauit viros posse libelluz
repudiij dare mulieribus suis. quo re
cepto si ipsa nup̄isset alteri viro q̄ p̄i
mus maritus iam non posset eam du
cere in vxorem. Oppositū mandauit
machometus vt paruit. Discordat eti
am a lege christi que phibet vxore vi
uente marito alteri nubere q̄a qui ip̄
sam duxerit mechat: oppositum dicit
machometus vt visum est.

De precepto machometi cir

ca phibitionem aliquarū multi
erum de propria cognatione

Decimū preceptū machometi ē
q̄ sarraceni nō recipiant in vx
res cōsobrinas nec nutrices la
cte nec germanas lactis. Vñ dī in Al
chorano. oēs he mulieres vobis inter
dicte sunt et illicite vie. s. m̄fēs et filie so
rores et neptes atq̄ materre nutrices
atq̄ germanas collectanee m̄fēs et filie
mulierū via et si a vobis tacte fuerit sin
antē licite sunt. S̄ at̄ fecit machometus
vt a lege sua differret lex moysi in qua
insungit non accedere ad certas femi
nas et posse inibi cū p̄sobrims feminis
germani vel germane filijs et vt etiam
a lege sua differret lex xp̄i in q̄ vsq̄ ad
q̄rtū gradū phibitio facta est. S̄z ex q̄
tantā voluntatē voluit ostendere in hoc
p̄cepto bonū fuisse nō vt alterutrz zo
domia nec insingere p̄ mandatū sicut
ip̄e facit in alchorano in cap. de vaca.
Alibi tū mandat de p̄pria cognatione
habere vxores vt sanguinis p̄les ac
crescat et fortius inter eos amississe vin
culum vigeat fin q̄ mos erat omnib⁹
tunc temporis.

De precepto machometi cir
ca obseruationem die veneris

Decimū preceptū machome
ti est q̄ sarraceni obseruent in q̄
eternū diem veneris q̄d ip̄e fecit
p̄pter duo. Primū est quia ip̄e p̄cto
stelle veneris rex effectus fuit vt supra
patuit precepto sc̄do. Secundū vō est
vt a lege sua differret lex moysi q̄ p̄ce
pit sabbatū obseruari et lex christi que
precepit diem dominicam

De precepto Machometi in
orando versus meridiem.

Dodecimus preceptū macho
meti est q̄ sarraceni faciunt ora
tionem versus meridiē ubi est
E iij

mecha. Vñ die in Alchorano i psona dei sibi alloqrntis z suis credētib⁹ tibi tñ Mūchucnūc illuc aspicienti tuisq; ad meoz pprioz noticiā q̄ sē mediato res gētiū testes sūtū pphaz pphū re- stem habentes orationis locum vera- cem z ydoneū deo testificante videlicet versus mequā templiq; sūtū mediū qd̄ abraham p̄mo fundavit firmaboq; semp vbiq; fuerit faciem tuā oran- do veritas talem locum orādi instituit machometus vt deferret a iudeis qui orant versus occidentem. z a nobis crī- stianis q̄ oramus versus orientē quia ad orientē crucifixus est xps z ad ori- entem ascendit in celum. Et intm vo- lunt esse discordes a xpianis q̄ in nul- lo penitus veller confirmari vñ nos se- dentes honorifice sup menses mandu- camus ipsi vñ sup terras facientes nos cum mappis ipsi sine mappis. nos sar- dinas p caudā accipientes mittim⁹ in- tignem ipsi vñ p caput eas accipiāt et caudas aduersus ignē mittunt: z sic d̄ alijs innumeris que secum cōuersan- tes experimento cognoscunt.

De precepto machometi cir- ca iudicialia.

Ercūdecimū preceptū macho- meti est q̄ in possessionibus re- perendis petitiū testibus ppro- bet z negator iuramento semet expur- get. testes at nullo nisi valde ydoneos pbatasq; psonas z quib⁹ sine iuramē- to credere possunt pducāt. In q̄busdā etiam alijs moſayce legis morē custo- diunt vt q̄ boīs sanguinē fuderit ea dē pena plectat. z quisq; in adulterio de- prehēsus fuerit cū adultera pariter la- pidetur. Qui at cū qualibet alia forni- catus fuerit octingēta flagellis subia- cebit furi talis indicta est pena vt p̄t- ina z scda vice octingēta flagella su- stineant. Tercia manū. Quarta pedē emittet z qui cūlibet boīū membris

abstulerit digno precio rēdimat. Et sic patet q̄ in iudicijs faciēdis quo ad ali- qua moysi consentiūt legi. In q̄busdā vñ dissentiūt qd̄ z machometus fecit vt in hoc etiā aliquantulū diuersa cēt lex sua a lege moysi.

De precepto machometi z ab- stinentia a vīno

Quartūdecimū pceptū macho- meti estq; sarraceni abstineant a vīno qm̄ fomes est z semina- rium hoīs peccati et illud bibere dicte maximū peccatū esse vñas tñ comede- re z mustū potare etiā in apparatu lz. Et licet sarracenis vīnū sit p̄bitum ipsi tñ in occulto immoderate bibunt z inebriant. Causa at p̄cipua q̄re a vīo sp̄ abstinere inbent est ne forte socij in ebriati patefacerent ruīnaz ppli. Et si tñ p̄ctm̄ est vsusvini cur ergo i suo pa- dīso p̄mittit rīnū vīni sicut s. patuit. consideratōe q̄rta. z q̄nta. articulo. xij. illia causa fuit sup̄ius assignata consi- deratōe tertia in tercio passu vide ibi.

De precepto machometi cir- ca modum heredandi

Quintūdecimū pceptū macho- meti est q̄ in hereditate due fi- līe vnico filio coequent qd̄ fe- cit vt poneret differentiā legis sue a le- ge moysi z xpi qm̄ lex moysi iniungit q̄ filie cū filijs nō sint heredes: xps at in hereditate eos eq̄les fecit.

De precepto machometi cir- ca testimonia

Sextūdecimū preceptū macho- meti est circa testimonia. Vñd̄ precipit in alchorano. q̄ duarū mulierū testimoniū p̄ualeat testimoniū vnus viri in quo differt a lege moysi in qua iniunctum est q̄ nullo mō mu- lierum testimonia acceptent. et a lege christianoꝝ in qua in certis casib⁹ eaz- testimoniā capiuntur.

De precepto machometi circa prohibitionē disputatiōis cū quacunq; extraneo a lege sua.

O Ecimū septimū pceptū machometi est q; nullus sarracen⁹ presumat in lege sua cum aliquo disputare vel discutere q; fecit machometus ne falsitas sue legis in publicū veniret similis nocte fugienti lucem. In quo ostensa nebulosa cecitate sue legis excellentiam claritas legis xpī manifestavit quam pceptū xpī sup te cia predicari quia ipse palam locutus est mundo z in occulto nihil. sicut supra patuit libro primo consideratiōe tertia. articulo primo.

De precepto machometi circa Circumcisionem.

O Ecimū octauū pceptū sarracenorum est q; circumcidunt pueros. Istud autem non habent ex precepto Machometi cum nullibi reperitur in alchorano sicut infra declarabitur: octaua consideratiōe articulo primo. Discordat etiā in circumcissione a iudeis quia ipsi circumcidunt die octauo: sarraceni p̄o omni tempe. Iudei p̄o etiam faciunt reversionē in templum z sugunt caput veretri. sarraceni p̄o nō. Quomodo autem cessauerat sacramentum circumcisiōis dictum est s. libro primo: cōsideratiōe tertia. articulo. vi. puncto primo. Nec sunt precipna legis machometi mandata ab omī sarracenoz gēte maxima celebratiōe habita. Illa p̄o plurima sunt que enumerare longū requirunt sermonem z in tātam deperitiā. Dic dyabolus machometus venit ut quis fuit affirmare q; quāvisq; peccatis q̄sq; obligatus fuerit z in die mortis sue deo z sibi crediderit. dicit q; in die iudicii ipso interueniente saluus erit.

vsq; tunc ergo maneat sui credentes in inferno expectantes redemptionē ubi nulla est redemptio.

Tractat de vilissima morte Machometi.

Extra considera-
O tio huius libri est de morte machometi dignū em erat vt finis ei⁹ ostēderet qualis ipse fuerat in vita z doctrina. Vnde cum implerent. x. anni regni sui ab illo. anno quo fuit eleuatus in regem in damasco: computando q; dam discipulus eius cuius nomen albinus voluit experiri si resurgeret machometus die tertia a morte ad vitam sicut ipse p̄dixerat. Dixerat em q; post q̄ decemanni sui regni essent impleti q; debebat mori et resurgere tertia die corpusq; suū ea die deferendū ad celū. Et ideo q; non crederent sepulture q̄re predictus discipulus eius distempato quodam veneno tradidit ei ad bibendum occultissime. Machometus autem statim vt bibit mutatus est ois color eius. z ideo intellexit q; mors sua appropinquauerat. z dicit illis sarracenis qui ibi erant cum eo q; p̄ aquam saluarentur z ventam inuenirent quo dicto subito dedit aiam dyabolo in gfo suo. discipuli autem sui diligenter seruauerunt corpus expectando q; resurgeret die tertia vt dictū ē. Sz postq; ipsi viderunt q; nō resurgebat vt p̄dixerat z fectore ei⁹ tolerare nō possent relicto corpore inhumato maria pf̄ decessit. z p̄ ix. dies mortis ei⁹ venit p̄dici⁹ discipulus ei⁹ albinus vt videret quō facebat z finē q; narrat lucas tudēsis i cronica sua inuenit corp⁹ a canib⁹ comestū corrossa ossib⁹. Tūc albinus collect⁹ ossibus sepeluit in ciuitate qdā q; dī arabice meduaraziel. Sic ergo q; int̄ eos prudentiores fuerunt deprehēsa seductoris falsitate omnia quecūq; dixerat

C iij

falsa et irrita estimantes considerantes
etiā quō indignā vitā digna morte ter-
minasset ab eius lege discesserūt.

De successorib⁹ machometi.

Septima considera-
tio est de successoribus macho-
meti l3 em turpissima ei⁹ mors et falsi-
tas sue prophetie clarissime iudicauerūt
falsitatem sue doctrine et immundiciam
sue doctrine veritatem occulto dei iu-
dicio et dyabolo percurante incrementū
accepit. Quatuor g̃ p̃dicta in p̃nti cōsi-
deratione occurrūt p̃tractanda. Pri-
mus p̃dict⁹ ē d̃ astucia dyaboli p̃ mor-
tem machometi ne eius doctrina peri-
ret. Scōs vō erit de successorib⁹ ei⁹
Calipbis egyptio orientali et mirāmo
molino occidentali. Tercio de diuer-
sitate gentiū q̃ sectā machometi susci-
pe noluerūt. Quart⁹ de diuersitate
paganorū q̃ in aliq̃bus imitant sarrace-
nos et in alijs differūt.

De astucia dyaboli ne peri-
ret secta machometi.

Primus p̃dictus hui⁹ considera-
tionis est de astucia dyaboli p̃
mortē machometi ne p̃iret ei⁹
doctrina. Vñ cū ad exemplū p̃dictorū
viroꝝ prudentiū discedētū a lege ma-
chometi q̃ ip̃m mendacē et immūduz
in vita p̃gnouerāt vt dictū ē in p̃cedētī
consideratōe oēs fere alij vellēt discede-
re tūc p̃gnati machometi et socij q̃ p̃us
in honore et reuerētia ap̃d populū ha-
bebantur et occasione legis multa lu-
crabant mesti et cōfusi cū multis blan-
ditijs et p̃missionib⁹ ceperūt oib⁹ mo-
dis simplices attrahere et ad sectā p̃di-
ctam eorū aīos inclinare specialiter au-
tem dyabolus astucia sua vsus est q̃si
quodam instrumento. s. quodā sarrace-
no pessimo qui dicebatur haliij. Hic
erat filius habitariuus ex decem ma-

chameti socijs qui post mortē ip̃i re-
gnum adept⁹ est q̃ blande p̃dicauit et
callide amonuit ad credendū gentes et
dixit illos nō bene intelligere macho-
meti s̃monē machometus inq̃t nō di-
xit q̃ ante sepulturā vel videntib⁹ hoi-
bus subleuaret in celū. Dixit q̃ppe q̃
post sepulturā corp⁹s angeli eū nesciē-
tibus cunctis delaturi eēnt in celum.
Vñ q̃ statim eū nō sepelierūt tēcirco
feterē cepit vt statim sepeliret hac ig̃
causa gentē in errore p̃stino parūper
detinuit duo vō fratres scriptorū ma-
chometi filij noīe hasam et hozam seu-
nijs et vigilijs fortiter corpa maceran-
tes pene ad mortem deuenerunt pa-
ter vō eorū sepe filios ammonēbat ne
p̃ tam longam macerationē sua fatiga-
rent corpora. Ip̃e at̃ videns illos stul-
tos esse et ad mortis hostiū p̃ n̄mīo la-
bore iam deuēnisse de machometo vti
erat rem p̃sefecit. Cognita at̃ neq̃cia
illius a p̃re ceperūt comedere et bibere
vinūz. et sicut in sua lege foriter antea
p̃stabant ita deniq̃ legē q̃uis nō ex to-
to dimittere ceperūt et quedā ps gen-
tis istos i p̃suetudine insecute sunt.

De successoribus machometi
in Oriente et occidente.

Secundus p̃dictus est de succes-
soribus machometi s̃m q̃ nar-
rat Alconen. eps in libro de re-
bus et statu terre orientaliū post mortē
machometi Sarraceni quendā ex di-
scipulis machometi loco eius elegerūt
quem vocauerūt calepham quasi suc-
cessorem siue heredē eo q̃ dignitatis
et principatus machometi successor ex-
isteret q̃ dignitatē et p̃tatem adept⁹ ce-
pit parti blanditijs primū p̃minatione
et metu p̃p̃os ad se reuocare et multi-
tudinē hoīm cōgregare. S3 quidāz
Alscali noīe contra p̃dictum calaphā
inuidia concitatus et indignatōe p̃mo

tus concupiscentia lucri et ambitioe secularis dignitatis tractus. modis quibus potuit per se et suos eidem se opposuit et multipliciter expugnans non cessauit donec ipsum a principatu remouit. Post hunc ergo quidam patruelis machometi nomine Halij cum obtinuisset principatumque vehementer commoueri vocaretur cum se digniore ipso machometo reputaret et prophetam exterminium cui dominus familiaris quam machometus fuisset locutus se vellet ab omnibus existimari. Hic ergo et coplices eius legem machometi maxime detrahebant: et in ipsum multa maledicta proferebant. Filios ritus et alias institutiones et alium orandi modum quam tradidisset machometus predicantes. Illi autem qui legem machometi tenere voluerunt in partibus orientis Calephas baldesen sem statuerunt. qui in tanto honore reuerentia a suis habetur quam nisi mandato auctoritate eius nullus quicunque potest aut nobilis appellaretur soldanus et omnes eius subditi tam reges quam alij. Pedes eius ad terram usque prostrati reuerenter osculantur. Successores autem halij de quo supra fecimus mentionem contra singularem orientis Calephas se dem suam erexerunt in terra egypti innumeris diuitijs et delitijs affluentes. Vnde inter egyptios et inter orientales populos magna sepe extitit dissensio et odium implacabile: et in lege discordia et contradictio saracenorum. populi in duas partes diuisi. quadam parte halij et eius successoribus adherente. maiorem tamen parte consentiente machomete et successoribus eius. Postquam vero soldanus temporalis administrationes egypti sub domino suo calepha egyptio adeptus est. timens si bi eo quod Calephe non immerito multis accusantibus erat suspectus. ut ipse saladinus ad illum superiorem haberet respectum. sed ipsi sibi soldanus esset. ac

Calepha accessit ad dominum suum Calephas egyptium tanquam ei debitam et solutam vellet exhibere reuerentiam et clauas ferrea quas gestebat in manibus ex improviso ipsum ad terram prostratum elecit: et per proditores occidit. Omnes autem filios eius et cognatos et speciales amicos vel interficere iussit vel carceri in perpetuum mancipari. extunc soldanus baldasen. solus monarchiaz et dignitatem tam super egyptios quam super omnes alios orientales obtinuit saladino compellente egyptios ut ei concorditer obedirent et nullum calephas alium institutione presumere. nec ritus alios quam alij orientales obseruarent. Princeps autem orientalium saracenorum omnium qui legem machometi obseruant potissimus qui caput imperij sui. et dignitatem: et regnum suum solium in ciuitatem marchique quam quondam carthago dicebatur collocauit. et non solum ethiopie et affrice: sed etiam hispanie in magna parte dominam orientali calaphe cuius uniuerso populo suo subiectus esse recusauit. Sed et ipsum regem et calephas reputans miramamolim. id est regem gentium. se et omnes successores precepit appellari lingua eorum. mira idem est quod rex mamolim autem credentium interpretatur. Vnde inter orientales et occidentales saracenos magnus est scisma et dissensio quam plurimum viriles christianis eo quod isti illis in prelijs et expeditionibus contra nos renuntiare prestare subsidium regno ipsorum in seipso diuisor ex maiori parte dissoluto.

De diuersitate gentium que legem machometi suscipere noluerunt.

Eritus punctus est de diuersitate gentium que legem machometi suscipere noluerunt. Narrat supra dictus doctor libro quarto. scilicet quod multitudo gentium et idolatrarum copiosa et maxime hi qui septentrionalem inhabitant regi-

quē circa paludes mathideos et in prae-
 bus vulgarie et comanie usque ad fines
 hungarie, et qui in confinio regni dacie et
 alijs praeiis adiacentibus comorant le-
 gem machometi recte noluerunt. et quia
 ab alijs saracenis orientalibus et occide-
 talibus valde remoti sunt per metum vel vi-
 olentiam non poterunt compelli, unde usque
 hodie quidam eorum errorem verutum
 retinentes idola colunt: venerant et ado-
 rant. Alij autem more pecudis, nec leges
 nec scripturam nec lras villas habentes ar-
 bores et arbusta et pecudes et generaliter
 quicquid in mane casu aliquo primum eis oc-
 currit: illud pro deo reputantes: pro totius
 diem colunt et adorant. Quidam autem ex
 eis se verum et summum deum ignorare confi-
 tentes: putantes deum tamen ignotum aliquod
 placare sacrificio et obsequio venerari
 carnes vel panem seu aliam huiusmodi obla-
 tionem in altum perferunt in honorem illius
 qui deus est et habitat in excelsis cla-
 mantem dicentes: eius sit oblatio hec
 qui super omnes est et summe divinitatis
 inter alios obtinet principatum.

De diversitate paganorum in parte saracenos imitantium.

Quartus punctus est de diver-
 sitate gentium qui in aliquo mutan-
 tur saraceno legem dant, et in
 alijs praeiis dicuntur torcomani qui in ter-
 ra turcorum inhabitant. hi traxisse credun-
 tur originem a septentrionalibus sarace-
 nis supradictis. Unde nomen compositum
 a turcis et comanis: appellantur thur-
 comani. De thurcis siquidem ex antiquis
 orientalium historiis certum habemus quod
 ex septentrionali regione exeuntes per
 farum fines ingressi non solum regionem
 illam: sed universas fere orientales provin-
 cias armato manu occupaverunt violen-
 ter. Extunc autem gens illa prius rudis et
 inculta, nec habet certam mansionem
 sed passim cum uxoris et filijs et pe-

coribus vagans et pascuarum commoditate
 rem sectans regem sibi praefecit civitates
 et opida possidere incipiens agricul-
 ture dans operam que prius de peculeo
 tantum vivebat ac iura sibi civilia constitu-
 ens. Hi autem qui sua ruditate permanen-
 tes priorem vivendi modum deserere
 noluerunt appellati sunt thurcomani.
 In multis autem imitant illos saracenos
 qui beduini dicuntur. Isti beduini ex a-
 rabum gente principaliter ceperunt ori-
 ginem de quorum stirpe dicunt descendisse
 se machometum. Hi autem dogmatizantes
 quod diem mortis a deo sibi constitutum
 nec prevenire possunt nec preterire nunquam
 quod ad pugnam armati praecedunt. sed solum
 modo camistrati populis more femina-
 rum: capita involuentes lanceis et ensibus
 tantummodo videntes. et licet leviter et ob-
 facili convertantur in fugam. Alios thur-
 racenos simidos et ignaros reputant,
 qui specula et sagittas a longe loculantur.
 Sunt autem non solum christianorum: sed et etiam
 saracenorum et proditores mendaces
 et constantes et amici fortune et duplici
 via gradientes his quos cernunt preua-
 lere libenter adherentes. Portant etiam
 in capitibus pillos rubeos cum popu-
 lis in tentorijs de pellibus animalium habi-
 tantes. omnino etiam pellibus et caprinis
 plerumque vestiunt. nullam autem haben-
 tem certam mansionem in campetribus
 et pascuis normatim partibus inceden-
 tibus vagantur et ibi pascuntur ubi
 tatem sectantes diversas regiones cir-
 cuunt lacte viventes et animalium copio-
 sam multitudinem secum trabentes.
 Ipsi autem penitus ociosi tam equorum
 quam pecorum uxoris suis procuratio-
 nem relinquunt. Sunt et alie gentes ex
 orientalibus partibus, qui legem ma-
 chometi custodiunt excepto quod more
 christianorum ad orientem solis adorant
 eo quod patres eorum qui christiani fuerunt
 hunc modum adorandi eis reliquerunt ab

alijs saracenis heretici & apiani reputant. ex quibus nonnulli ipm solū deū summū reputant. eo q̄ inter omēs creaturas visibiles precellentē habet pulcritudinē. Sunt autē quidā alij miserabiles homines in montanis circa iuga libani ī partib⁹ tripolitais cōmorantes. qui licet ex parte legē machometi obseruent. dicūt tamē se legē alteram occultā habere quam non licet alicui reuelare nisi filiis eorū: cum iam adnlte sint etatis: vt secreta pueriliter nō reuelēt vel mortis articulo imminente cum patres in extremis laborantes spem euadendi non habent. Proximos autē eorū & filie in lege maritorū & parētum suorū ignorantes legem illam dicunt se credere q̄ si forte filius leuitate illam legē quā vocant occultā matri sue reuelant. vxor a marito & fili⁹ a patre absq̄ vlla retractione necarent. Hi autē preter morem aliorū paganorū vinum bibūt & carnes porcinas edunt & ab omnibus alijs tanq̄ heretici legis reprobandi. Ipsi etiā pessimā abhominabilia & sexui semineē cōtraria in occulto turpiter operant: sicut illis narrantibus q̄ ab illis recesserūt cognitū est timēt ne vxores eorū eos relinqrēt cōtemptus haberent. si execrabiles ritus eorū imūdictas secte puerissime cōgscerent. Est etiā in puincia senicis circa fines ciuitatis Enthalensis qui hodie vulgariter appellat tortaza. quidā ppl⁹ scopolis & mōtib⁹ vndiq̄ circūclusus inhabitās habēs castella. & fortissima: & ppter viarū angustias & rupes inaccessibiles. inexpugnabilis cu⁹ suburbanis & vallibus oim fructuū et frugū fertilitate fecundissimis & amentare locundis. Hoz autē hoim qui Alstunt nuncupant multitudo numerū & gl. N. excedere dicit. Preficiūt autē sibi capitaniū non successionē hereditaria. sed prerogatiua meritorū quem ipi

veterem seu senem appellant. non taz p̄nece etatis rōne: q̄ prudētia dignitatis p̄minētia. Primus autē & summus in sancte religiōis eorū abbas & locus vti originū habuerūt in ptibus ē orientaliū valde remotis. versus ciuitatē baldorensem & ptes p̄sids prouincie. Hi autē vngula nō findētes neq̄ scitū a apiano discernentes oīm indifferenter obedientiā superiori suo exhibitā sibi credūt esse vite eterne meritoriam. Vn̄ tante subiectōis & obedientie vinculo m̄gso suo quē senē noianē astringunt. q̄ nil ita piculosum est aut difficile q̄ ad mandata dñi sui hylaratio & ardenti voluntate amplecti & p̄ficere vereant. Senex autē dñs eorū p̄ueros de populo suo in locis secretis & dilectatōib⁹ facit nutriti & diuersis ydeomatū generibus diligenter imbutos & instructos ad varias puincias mittit cū cultellis vt potētes homines taz ex xpianis q̄ saracenis. vel q̄ ex aliqua causa habet eos odio. vel ad p̄ces amicorum suorum. seu etiā ppter imense pecunie precium sibi datum mandat occidi promittens ppter huiusmodi mandati executionem longe maiores delicias. habituros in paradiso sine fine post mortem quam fuerint ille in q̄bus fuerāt nutriti q̄ si ppter hui⁹ obedientiam eos mori contigerit martyres a suis iudicant & inter sanctos ab illo populo deputati in sūma habent reuerētia. Parentes vō eorū a magistro q̄ senex dicit mltis muneribus dotant: & si serui erāt d̄cetero liberi dimittunt. Vn̄ miseri adolēscētes seducti & puēto p̄dictorū firm ad varias ptes mūdi trāsmissi cū tanto gaudio & d̄sidio legationū mortiferam suscipiūt & cum tanta diligentia & sollicitudine p̄ficiunt sese varijs modis transfigurantes & aliarū nationū ritus & habitū sibi assumētes. aliquando in sp̄ mercatorū

quā doq; in specie clericorū seu mona-
chorū inuēit alijs modis sese occultatē
q̄ vix aliquis in vniuerso mūdo adeo
cautus est q̄ sibi possit ab eorū insidijs
p̄cauere cōtra inferiores p̄sonas aliqd
machinari dedignant. Potētes autē q̄
bus ip̄i aduersant vel p̄cio magno se
redimūt vel armati incedētes cum ca-
therua satellitū eorū suspitione et metu
moris sp̄ incedūt. Hi autē sup̄ oēs ali-
os saracenos legē machometi et ei⁹ isti-
tuta diligenter et artissime seruauerūt
vsq; ad t̄pa cuiusdā m̄gr̄i sui q̄ natura-
li p̄ditus ingenio diuersarū scriptura-
rū excitatus studio xp̄ianorū legē xp̄i
euāgelia cepit cū om̄i diligētia legere
et p̄scrutari admirās xp̄i miraculorum
virtutē et doctrinē sanctitatē. ex quorū
cōpassione et irrōnabile cepit abhomi-
nari machometi doctrinā. et tandem co-
gnita veritate subditos suos artes ma-
ledicte legis studuit paulatim reuoca-
re. Vñ exhortatus est eos et mandauit
q̄ vinū cū modestia biberent et carnes
porcinas māducarent. Tandē vō post
multas amonitōnes et varias doctoris
sue p̄dicatōnes in hoc oēs cōcorditer
consenserūt q̄ relicta machometi per-
fidia p̄cepta baptisimat̄is gr̄a efficeren-
tur xp̄iani. Ita tñ q̄ eiusdē conditōnis
essent et libertatis vt alij xp̄ianorū lege
subiecti isti erant tūc t̄pis fr̄ibus mili-
tie templi tributarij duo milia bisanti-
orū eisdē annuatim p̄soluentes p̄ secu-
ritate cuiusdā terre sue q̄ in cōfinio ter-
re predictorū fratrū sita erat q̄ multas
eis molestias occasione ciuitatis infer-
re cōsueuerant. Prefatus autē azisimo-
rū magister vnū de familiaribus suis
vtrū eloquentē prudentē et strenuū de
quo plurimū cōfidebat misit ad regē
hierosolymitanū. Rex autē intellecta
causa legatōnis p̄ tanti p̄p̄li visitatiōe
et aiax a laqueis dyaboli liberatiōe deo
gr̄as agens Nunciū senis cū sūmo bo-

nore et gaudio magnifice recepit ip̄m
ad xp̄ia reuerentem vt dñō suo bonā
regis et xp̄ianorū voluntatem et ma-
gnū desiderū denunciarer. et vsq; ad fi-
nes terre sue deduci p̄cepit qui dum
fines suos iam fere ingressurus tripo-
līm p̄transisset: quidam ex nostris vtr̄
belial et iniquus dei timorem ante o-
culos suos nō apponēs hoīem de regio
ducatu et fidei xp̄ianorū sinceritate con-
fidentē improuisum nil ante sibi me-
tuentem in detrimentū xp̄iani nois et
maxime ecclesie orientalis occidit. vñ
p̄p̄s ille qui tanq̄ planta nouella nō
dum radicans erat in fide cū ira ma-
gna et indignatione fidem nostram re-
spuens et nostrorū consortiū suspectū
habens a tam sancto et honesto p̄posito
resiliuit et vsq; ad ip̄ius p̄is christia-
nos et dei ecclesiā p̄sequit̄ infestare nō
pretermisit. In vno igit corporali ho-
micidio predictus ille p̄dizor aias in-
numeras interfecit. His igit et alijs in
numeris monstruosis hoibus misera-
bilis regio orientalis corrupta ē. et alie
q̄ plures eius p̄nitioso exemplo sunt
coinquinatē contagio.

De bello saracenorū p̄ argu-
mēta cōtra fortalitū fidei.

Octaua. cōsidera-
tio hui⁹ libri est de bello sarace-
norū p̄ rationes contra nostrum fi-
dei fortalitū suo ceco iudicio nimium
efficaces non attendentes q̄ est turris
fortitudinis a facie inimici. et vt colligere
potui ex diuersis libris decem sūt
argumenta quibus insultant contra
nos. Prīmū contra nomē christia-
nū. Secundū contra christi conceptio-
nem. Terciū contra christi diuinitates
Quartum contra christi mortē. Qui-
tūm contra trinitatē p̄sonarū. Sextus
contra beatitudinem eternam in visio-
ne dei. Septimū contra matrimonū

uius uxoris tm. Octauus contra baptisimū q̄ ad ablutionē interiorē. Nonū contra adorationē imaginū. Decimū contra veritatē vtriusq̄ legis quas dicunt esse corruptas p̄ iudeos et xp̄ianos et nihil esse veritatis nisi quantum in alchorano continet̄.

Contendit ostendere christianos nō esse christianos.

Primū argumentū saracenorum est contra nomē xp̄ianū. Dicunt enī q̄ illi q̄ vocant xp̄iani non sunt christiani nec debet vocari christiani. q̄ sunt cōtrarij oibus dictis et factis que opabat̄ dicebat ih̄s x̄ps. q̄ x̄pus erat iudeus et seruauit sabbatū. et ip̄e dicit̄ in euangelio Math. xv. Nō sum missus nisi ad oues q̄ pierūt domus israel. Itē erat circūcisus. sequit̄ ergo q̄ nihil habet̄ facere cū eo in paucis vel in multo imo sūt sui cōtrarij totaliter. ad hanc veneniferā oppositionē dupliciter respondet̄. Primo eius oppositū ex opibus ostēdendo. Secūdo q̄ saraceni sic dicētes sūt cōtra legē suam. Primū sic ostendit̄. q̄ experientia teste possunt vidēre saraceni q̄ habitāt int̄ xp̄ianos quātā gl̄iam et honorē quāto cor de xp̄iani faciūt et offerūt ih̄u x̄po edificatis tāsolennissimis et magnificētissimis ecclesijs in suo noīe et sue beatissime maris et suoz̄ sc̄toz̄ dicatis in crucibus et calicibus patenis candelabris lampadibus et imaginibus ex auro et argento deaurato possunt itēz̄ vidēre q̄ xp̄iani ieiunāt. xl. ob reuerētiā xl. dierū q̄s ih̄s x̄ps in deserto ieiunauit. et sic dicit lex saracenoz̄ de mēse romadan. q̄ in eo descendit q̄ ip̄m ieiunent saraceni data rōne q̄ q̄ mēsez̄ cōfiteat̄ ip̄m ieiunent. Quis ergo potest dicere de fidelibus q̄ non sūt xp̄iani. ex q̄ xl. ieiunant. et sic confitentes vitam ih̄esu x̄pi sequunt̄ suū exemplū ieiunant

similiter. itē. tpa anni et vigiliis festinātū ih̄esu x̄pi sue matris. ap̄loz̄ et multorum alioz̄ sc̄toz̄ quoz̄ festa solēnizat̄ nō solū cantando in multa gl̄ia laudes deo et illis. s̄ et etiā diebus illis cessando a corporalibus laborib⁹ lucratiuis. Per s̄ sunt etiā vidēre quātā deuotionē et honorē deferūt noi suo cū multi ex xp̄ianis cū audiūt ip̄m noiare inclinant sua capita: et aliqui flectentes genua. et qualiter etiā eundē blasphemantes cū in iudicio accusant publice puniunt. Non facio mentionē de secretis actibus cordis in cōtēplationibus nec de lacrimis que de eoz̄ oculis sepe emanāt in magna abundantia memorando suam doctrinā. suas predicatōes. suos nobilissimos acrus et vtuosissimos. suā vitā suā mortē. suū ad inferos descēsus. suā resurrectionē a mortuis. multis ex eis secū resuscitatis. Itē memorādo et post suā resurrectionē suā familiarē cū ap̄lis cōuersationem p̄ dies. xl. anteq̄ ascenderet ad celos. In q̄bus sup̄ oēs angelos sedet ad dextrā patris sp̄ orādo p̄ suis fidelib⁹. memorādo etiam q̄ modo in mūdi fine veniet in maiestate sua et sui patris et angeloz̄ iudicare viuos et mortuos et q̄ dabit exētib⁹ ad dextrā suā vitā eternā: et exētib⁹ ad sinistram tormenta sine fine Quis igit̄ saracen⁹ viuēs inter xp̄ianos pōt dicere nō esse xp̄ianos: nec talit̄ debere vocare illos q̄s cū tanta fide. cū tanta deuotione. cū tanta reuerētia et cū tanta gl̄ia p̄stat adorare ih̄m x̄pm. Secūdo declaro q̄ saraceni h̄ dicētes sūt cōtra suam legē: nō dico solū illi q̄ habitant inter xp̄ianos et nouerūt supra p̄ dicta: s̄ etiā exētes in mequa loco secūre eis fm̄ alchoranū. cū ip̄met alchoranū in multis locis vocet eos xp̄ianos s̄e arabice noiāt eos nazarenos q̄ in idē redit̄. s̄ discipuli nazareni sic xp̄iani discipuli xp̄i. q̄ ē m̄gr̄ oīm fide-

liū. z qm̄ apparuit paulo sic se vocant
nazarenū. Dices ego sum ihs nazare-
nus quē tu psequeris. Sic ergo sarace-
ni bñ pñt imponere fingere negare vel
affirmare de xpianis qd̄d eis placue-
rit qm̄ lex eoz vocat eos xpianos ipsi
dicūt q nec sūt xpiani nec ita debēt no-
minari. Qñ bñ pñt cōsiderare sarace-
ni de xpianis sic dicētes cui⁹ alteri⁹ le-
gis volūt esse qm̄ nolūt affirmare esse
xpianos. qd̄ tñ publice dicūt lex eoz
Et ideo ex q̄ suā volūtātē supponūt le-
gē suā negādo q̄ ipsa affirmat non ē mī-
randū si filia faciūt de sacra scriptura xpi-
anorū negādo tālrr̄ q̄d bñt ihs filiū ma-
rie esse filiū dei. quē sacra scriptura in
plūbus locis veteris z noui testamenti
p talī noiat q̄ sit fili⁹ dei su⁹ fili⁹ pmo-
genitus. suus fili⁹ ppius. su⁹ fili⁹ ver⁹.
suus fili⁹ vñlgenit⁹. sic q̄ vñl sol⁹ ē fili⁹
pprius dei genitus de sua sba ppiā et
natura z nō multū. de q̄ vt nemo dubi-
taret. dicēdo iste est vel ille. deus pater
suū esse de nube loquēdo dixit eū ostē-
dendo. hic est fili⁹ me⁹ dilect⁹. z si sara-
ceni negāt sacra scripturā quā habent
xpiani negāt legē suā in multis passi-
bus q̄ affirmāt q̄ eaz debēt credere q̄
facit mētionē de scriptura moysi z ps.
dauid. de multis etiā pphetis z euāge-
liis Affirmat em̄ alchoranū q̄ illi sunt
credentes in deum: qui credūt ea que
deus fūit ante q̄ machometus esset i
mūdo. Ad ea autē que discūt q̄ idē nō
sumus xpiani: quia non obseruamus
sabbatū nec circūcisionē. que z q̄ ma-
nifeste sūt ratōnes quare lex moysi nō
debit obseruari post publicationē
legis gratie. z excepto q̄ moralia pre-
cepta manserūt cessauit impleris p ihe-
sum mysterijs in ipsa cōtētis ad ple-
num in. j. libro fuit declaratus. z redu-
co hic ad memoriā saltem vñl dīctum
quod multū debent attendere iudei z

saraceni videntes circūcisionē. q̄ qñādo
rex impleuit suūz pmissū si post aliq̄s
ducat p dimisso illud quē d ipse ordia-
uit bene potest intelligere q̄ ei facit in-
iuriā: quia ducendo tale p dimisso
dat intelligere nō esse impletū quod p-
misit in tempore tam p̄terito p eū assi-
gnato. sic est de circūcisionē quā deus d-
dit abraē p signo cōfederatōis inf̄ deū
z eum quousq̄ de suo semine nascere-
tur ille q̄ habebat esse oim̄ gentiū bene-
dictio messyas pmissus deus z homo
q̄ ergo saraceni vtunt̄ circūcisionē cō-
tinuo sunt in ira dei sicut iudei facien-
tes deū mendacē z plurū nō implentē
quod pmissit z iurauit tempe determi-
nato. Respondent ad hoc saraceni ex
vno falsissimo fundamento p̄suppositi
to q̄ contempta lege scripturēz gratie
debent seruare solummodo legē nature
quā abraā obseruauit: ex q̄ ipi nō legē
moysi nec xpi. s̄ datam abraē solūz re-
nēt p vera q̄ debent esse sicut z ipse
circūcisi. ita q̄ postq̄ habita est lex p̄se-
ctionis redeant ad legē nature in q̄ vi-
perant ab initio mūdi: qm̄ homines nō
erant capaces maioris legis. sic si post
q̄ creuit in etate z est factus homo in-
telligens dicat q̄ ei puenit loqui sicut
qñ erat puer sine sensu scire potest sic
puer. cogitare sicut puer. ludere pōt si-
cut puer. cū hoc sit certū oib⁹ homi-
nibus cū veniūt ad etatē p̄fectāz debe-
re facere illud qd̄ p̄tinet ad talem etā-
tem z dimittere ea que faciebant cū p-
uuli erant. Sed querendū est a sarace-
nis quare circūcidunt. vt cum nesciue-
runt respondere remaneant cōfusi i cir-
cūcisionē suā. Ad em̄ inueniē expresse
dictū in alchorano p magistrū macho-
meti q̄ circūciderunt se z sui credētes
si isti sui credentes addiderūt dicēdo
q̄ ex q̄ fuit datā lex abraēz ipse fuit cir-
cūcisi⁹ q̄ necessaria est eis circūcisio

cū dicant p̄fessores et obseruatores legis abrahe q̄ machometus fuit circūcisus non legi in alchorano: sed in libro sue generationis et vite narrať q̄ ipso nato circūcidit eū Gabriel quando balneauit cor eius et aperuit. et post hec verba statim sequit̄. Et dicūt q̄ natus est circūcisus. Ex quo ergo de sua circuncisione dicunt duas opiniones nullaz earū affirmando apparet q̄ de eius circuncisione nō sūt certi. nec talis circūcisio sicut dicunt fuit circūcisio abrahe que fuit nō p̄ angelum sed manu hoīs facta. q̄ machometus nat⁹ sit circūcisus hoc dicere est ad beneplacitū. potuit machometus de facto si rex fuit arabū vel princeps. vel subditi sui inter se vel ex parte sua nō dei. dare suis dīmissam. quod tamen in libro suo non continet sic accidisse. Sed q̄ mysteriū circūcisionis datū abrahe quomodo iam totaliter cessauerat et fuit annullatū potuerit iuste ordinari et continuari clarū est q̄ non. qm̄ iudei sicut dictū est quando ea ritū sūt in continua ira dei et odio de q̄bus sic dat̄ intelligi in eo q̄ narrať de vita machometi nō fuit filius inter eos patre eorū nō expectante q̄ angelus circūcidat puerū quando die octaua facit eum statim circūcidit. ergo machometus fuit fili⁹ gentilis vel xp̄iani. si gentilis. videat q̄ tale affirmat in qua reputatione teneret eū mater sua videndo eū dissimilē patri et suo generi toto. si primo nō habuerat de ea reuelationē de qua tamē nihil narrať. et quomodo potest dici per angelū circūcisus statim sicut natus fuit. si natus fuit circūcisus hoc nullū est dicere quoniā est contradictio i terminis. Si iam forte dicat q̄ circūcidit eum angelus in ventre matris sic si a sua conceptione fuisset sanctificat⁹ et in gratia dei cui nō concordant ver-

ba psalmi claritatis. Vnde magister machometi quem dyabolus intelligo furando per claritatez noctis quando colligit seu occidit. dicit sic. Tē nō te inuenit dñs tuus orphanū et appropinquabit. inuenit te deus et direxit. inuenit te pauperes et ditauit. Ecce scitis tam p̄ saracenos laudari religio si machometi quē fm̄ q̄ ipsi intelligunt. de us inuenit deus et direxit: et ad qd̄ direxit statim declarat q̄ de paupere eus ditauit: et quid dicat in libro suo contra diuitias eus illas et luxurias. p̄mittat dyabolus suis nō dicit. Sed hoc ē certum qd̄ difficile est q̄ diuitias habētes ingrediant̄ paradysum. dimittendo ergo hoc ex q̄ illud quod dicit de circūcisione machometi nō legi in libro suo p̄ eos reputato p̄ autentico illud ē magis apparens q̄ ipse et sui primi credentes p̄ maiori vel multo magna parte fuerūt xp̄iani nō circūcisi sed baptizati. Verū tamē cū in alchorano dicat q̄ magna instantia p̄ eū ad iudeos vt essent suicredentes existēti maiori labore et principaliori intentione sua facienti semper suum principatū maiorem p̄ eū tantū desideratū p̄ concordia eorum que sibi adhibebant forte fuerit i troducta circūcisio que leniter potuit introduci cū in illis partibus esset multitudo iudeorū: et est verisimile q̄ multi eorū erant neophiti et cū i multis istorū magno tempore durer affectio ad legem moysi sicut vera p̄ eos habitaz suos patres habēdo fiduciam domini temporalis multi illorum non contra dicunt circuncisioni. Dicunt iterum aliquid q̄ durauit aduocū in illis partib⁹ heresis phariseorum q̄ ad saluationem requirebatur cum euangelio obseruare legem moysi et non minus pensandum est ex quo labor machometi et suorum omnium successorum erat

adungere principatus sic xpianos sic
iudeos et gentiles per ipsum et suos fuisse
ordinatum quod sui credentes loco baptis-
mi acciperent elataber quod vult quoniam igre-
diunt suas mesetas. potest ergo alphaquin-
saraceno per seipsum intelligere quate-
nusefficacie est quod arguit contra christianos quod
circumcidunt se sicut fuit christus: quoniam ipsi seip-
sos reputantes et tenentes se per magnis
zelatoribus et imitatoribus eius non ma-
scunt circumcisi. nec expectant quod angelus
circumcidat eos sic dicit de machome-
to. Forte ridentibus quod alia est ratio in ma-
chometo: et alia in eis. sed ex quo in eis non
verificat quod in sua prophetia non est mirum
si imponeret christianis debere circumcidi ex
quo christus fuit circumcissus sic homines ceci-
ci vel debiles versus loquentes in eo quod
non vel paucum vident quod sequuntur ea quod pe-
dibus calcant vel manibus palpant. sed
de eo quod dicunt non vident quod est ante vel re-
tro ad dextram vel sinistram supra vel infra
volo dicere quod non considerant causas qua-
re ihesus christus fuit circumcissus non habens lo-
cum in suis fidelibus postquam cessauit lex
moysi et fuit enacuat a virtute quod primo
in eo erat quoniam fuit puer. nec adhuc in no-
cte ante mortem suam. quod fuit per eas obser-
uata lex moysi faciendo pascha agni. unde
de quo fuit mutata substantia et natura
illarum rerum in quibus principaliter stabat
veritas legis moysi. id est inueniant sepe
et quod iudei teneant eam cum multa dilige-
tia in suis synagogis ex quo deficit eis
vultus non obligat ut seruetur imo potius obli-
gat ut non obseruetur. Quoniam hoc est certum
et notorium omnibus hominibus mundi quod non
existere virtute rei significare per signum si
ille quod signum habebat vult ea vti sic pri-
mo quod ipse factor reputatur falsus et men-
dax vel stultus sine sensu ut cum sit spe-
cialis diuina militibus a non militibus
quod aliquis eorum suis demeritis primas
a militia si ducat eandem diuinam quas
primo ex substantia veritatis habuit mu-

tationem est reputatus mendax et datus ei
pena pro eo. non minus est de illis digni-
tatis tam ecclesiasticis quam secularibus
quibus potest priuari possidentes vel si non
quod habuerunt et vocantur tales. eadem ratio
concurrit circa mulieres exstitibus
aliis signis virginum et vxoratarum corru-
ptarum. quod iste faceret iuriis suis maritis
si ambularent in habitu in quo primo am-
bulabant. sic faceret iuriis regi milites
si facta pace in se duceret signum quod pri-
mo erant guerre vel contra signo ipso sa-
cro existeret falso: quoniam non est conformis rei
per illud significare proprium. Exemplum cir-
ca materiam de qua loquimur est de muliere
que alio habitu vult quoniam est virgo de
sponsata et alio quoniam iam peperit. quod si post
quam peperit filium vult ducere se sic prius an-
tequam pareret oes videntes deriderent eam
reputantes eam mulierem insensatam specia-
liter si ipsam occidit suum proprium filium
et se veller ostendere ac si nunquam peperisset.
quod si non solum mulier insensata sed etiam
reputata sic veraciter falsa et sine aliquo ex-
cusatione. plena omni malicia. Hic est pro-
prie casus synagoge societatis descen-
dentes ex semine abrahe quam omnibus aliis
dimissis generatombus deus accepit in
fide per sponsam suam quam abraham credidit et
fuit ei reputatus ad iusticiam. Unde ex il-
lo tempore semper vixit in fide et spe
quod ex illa debebat nasci messias quod non
erat in aliqua alia generatione et in si-
gnum predicte fidei abraham sicut dictum
fuit accepit circumcisionem. Nato ergo
messias ex semine iudeorum et impletis per
ipsum omnibus mysterijs sic est quod ut
maneret in statu quem primo tenebat
occidit filium ex ea natum quis pote-
rit iudicare nisi quod sit totaliter sine sen-
su et plena omni malicia. postea poenit
vult circumcissione. per diuina ei data quous-
que ex ipsa nasceretur filius ei permissus. sed
ratio non minus culpatur saraceno et con-
fiteres natiuitatem ihesu christi ex maria

virgine descendente ex genere iudeoꝝ
 Quā impleto misterio circūcisionis statū
 cessauit que primo erat diuisa ⁊ signū
 spālis amoris illius populi. Item cir-
 cumcisio tenebat locū et conditionez
 vnius supplicationis continue ad deū
 vt recordaret sue misericordie fm q lo-
 cutus fuit abrahe ⁊ alijs p̄ribus iudeo-
 rum q veniret ad medendū contritos
 corde: ⁊ ad p̄dicandū captiuos indul-
 gentiā ⁊ clausis daret aperitionē: ⁊ cō-
 solationē lacrimantibus: impleto ergo
 ⁊ de se habita p̄fecta noticiā: circūcisio
 que iudeis erat sicut quedā sup̄lica-
 tio p̄mo reddit in abhominacionem ⁊
 odiū q̄toplus ducunt eam tanto se fa-
 ciūt magis indignos diuina consolati-
 one: de quo tēpus p̄teritū. M.cccc.lx.
 annorū est eis plus quā satis testimoni-
 um existendi continue in ira dei: et vt
 nunq̄ habeāt misericordiā sicut circū-
 cisio dabat eis spem quā totaliter p̄di-
 derunt quādo mutata substantia ⁊ notī-
 ficata veritate misterij: circūcisione q̄
 erat signū voluerūt vti sicut prius be-
 ne potest hic dici illud broccardicū isti
 us regni castelle athlodigonnera en-
 thendolo tūnegra. Supradictis rati-
 onibus cōprehendentibus sarracenos
 plusq̄ iudeos qm̄ ipi postq̄ cessauit su-
 um misterij ea rōne qua fuit data ab-
 rahe vtunē circūcisione q̄ si attente vo-
 luerint cogitare in secretis sacre scriptu-
 re possunt sane intelligere q̄ inquantū
 vtunē circūcisione sic moyses cōtinue
 accusat iudeos ante deū: qz non credi-
 derunt dictis eius: sic abraham accu-
 sat sarracenos false suam diuinas dedu-
 centes post impletoꝝ p̄missionis si-
 bi facite ⁊ alijs p̄ribus cuius impletōis
 ip̄met sunt testes positi i paradiso p̄-
 mortem ihu xp̄i: accusat eos itēz non
 minus abraham qz confidentes se ve-
 nire de hismael p̄dicunt eis diuina
 verba ⁊ mendacia dicunt: qz non in bi

ismael h̄i ysaac semie ē benedictio om-
 niū gentiū: ⁊ dicūt seip̄os esse illos de
 benedictōe in ysaac p̄missa: vix suffice-
 ret tempus si scriberē rōnes ⁊ causes
 occurrentes ad intellectū inisticie to-
 taliter irrōnabilis quā sarraceni cōmit-
 tunt in vsu circūcisionis non habēdo
 autenticū ⁊ expressum testimoniū qd̄
 suo magro scz machometo fuerit mā-
 datū. Verūtamen si tale p̄ceptū sin-
 gam non potest esse dei qz deus nō po-
 test dare falsum testimoniū: sic est cir-
 cumcisio mutata veritate ⁊ suba illius
 qd̄ significabat totali v̄itate xp̄ite p̄n-
 cipaliter in hoc q̄ sit cōfōmitas intel-
 lectus cognoscentis rei que cognoscit
 potest aliq̄s dicere q̄ intelligit q̄ sol sic
 relucet nobis ⁊ illuminat de nocte sic
 de die. S; qz natura rei non est confor-
 mis sua cognitio non est vera similis ⁊
 eius dictū: ⁊ si illud qd̄ dicit ponat in
 scripturis eadē rōne illa scriptura erit
 falsa vt notat dñs Cesarieñ. in tracta-
 tu suo contra sarracenos.

Contra xp̄i conceptōem per
 spiritum sanctum

Secundū argumentū sarraceno-
 rum est cōtra xp̄i conceptōem
 quā nos xp̄iani affirmamus de
 spiritus sancto qui est terciā in trinitate
 p̄sona qd̄ ip̄i non intelligentes licet as-
 serant xp̄m de virgine natū ⁊ mariam
 v̄ginē p̄mansisse: non tamē intelligūt
 sp̄ritū dei terciā in trinitate p̄sonā sed
 potius mālem statū quales reprimus i
 hoīe ⁊ alio aīante. Dicūt em̄ deo insus-
 flante beatā virgine de illo statū virgi-
 nem concepisse: qd̄ volunt auctoritate
 ⁊ rōne p̄bare scz q̄ status sit in deo et
 q̄ de tali statū cōceperit virgo. Vnde
 dicit in. ps. Flauit spiritus eius et flu-
 ent aque: spiritum istūz intelligūt ma-
 terialem dei statum. Item Gen. p̄mo
 Inspirauit in faciem eius spiraculum

vite q sic intelligunt deus suo flatu in
sufflauit in corpus ade z ita creatus ē
spiritus in corpe ade illo flatu diuino
de eodē flatu itelligūt qd legīt i enāge
lio. Insufflauit xps i discipulos suos
z ait. Accipite spiritū sanctum zc. Sic
etiā intelligunt q gabriel dixit ad ma
riam. Spū sanctus supueniet in te. et
illud qd de xpo dicit: conceptus de spi
ritu scō nat° ex maria virgine. Rōne
etiā idēz volūt astruere sic. Virgo ma
ria xpm genuit p se non alto median
te s nec de virili semine eū cōcepit nec
de diuina sustātia ergo de quodaz me
dio inter rōnabilem creaturā z deum.
S3 qd est mediū sup hoīem z infra de
um nisi status diuinus quo insufflata
pepit virgo maria. Si status mālīs im
pregnat terrā z germinare eā facit qd
mirū si status diuinus infecūdauit ma
riā. Ad hec rñdet alan° in suo qdripar
tico lib. 2. iij. capitulo pmo q illi qui
hoc conant asserere indigent pena z sē
su: q in deo mālīs status non est cū sit
suba incorporea nec habet instrumēta
flādi vt fauces z hñōi. Si em de° cor
poreus esset variabilis esset nec in om
ni loco incircūscripibiliter esset. q aut
deus incorporeus sit rōne non indiget
cuz omnis ratio tam hūana q diuina
hoc inrefragabiliter affirmat. Status
em dei siue spūs dei dī spūs sanctus q
pcedit a pte z filio de quo dicit spiritus
dñi ferebat super aquas Gen. pmo et
xps dixit spūs vbi vult spirat. Si spūs
scūs aliq volūtas ē rōnal ē z ita māl
status nō ē. Itē apłs dicit q spūs scūs
postulat p nobīs gemitibus inenarra
bilibus: xps etiā ait. Itē pđcate enan
geliū omni creature baptizantes eos i
noīe pñs z filij z spūs sancti. Itē spūs
sanctus cōnuerat pñi z filio: z ita vna
est in trinitate psona: de hoc spū dī fla
uit spiritus eius z fluunt aque: cuz em
spūs scz per grām inspiratur pctōribus

que dicunt aque ppter fluxū peccato
rum aque fluūt. i. peccatores cōuertūt
fluūt ppter fluxū lacrimarū p peniten
tie lamentū: q aut dicit dñs inspirasse
spiraculū vite in corpus ade: sic intelli
gendū est spiritū hoīs creando cū cor
pori hoīs infudit: per hoc autē q xps
insufflauit in apostolos significatū est
q gratiam spūs sanctus infundebat in
eos. Su puenit aut spūs scūs in virgi
nem gloriosam qz ei infudit grām suā
Eadem rōne dī conceptisse de spūs scō
id est ope spūs sancti non de suba spūs
ipa em vgo sola dei auctoritate de car
ne sua xpm concepit sine alterius rei
pmixtione: nec aliquis debet intelligi
status mālīs vt iam dictū est a deo p
cedens rōnalē creaturā excedens qz si
aliquis mālīs stat° pcederet a deo aut
esset eiusdē nature cū deo aut non. Si
esset eiusdē nature cū deo ergo esset
deus: ita de diuina natura cōcepit vir
go q dictu z intellectu est horribile as
serere. Si vero ille status nō est diuine
nature querit ergo cuius nature sit: si
corporee nature est z nō diuine erit an
gelus vel aīa cum spiritus sit: z ita bea
ta virgo de angelo vel anima concepit
Si aut corpalis est nihil aliud q aer es
se videt: z ita absurdissimū est qd sequit
ur vt dicam° v ginē ex aere cōcepisse
hominē. Querit itē a sarracenis vtrū
ex solo flatu facta sit illa conceptio: si
ex solo flatu cōceptus ē xps quō ex so
lo flatu status ē homo vel ipse stat° fa
ctus ē homo fuit ille status anima xps
vel vnitus anime xpi: si fuit vnitus aīe
xpi spūs sophisticated esse videt: cor pus
etiā qd xps habuit fuit de carne virgi
nis aut nō: si non fuit de carne virginis
filius virginis non fuit. Vñ ergo car
nez habuit si de virgine habuit fuit fla
tus ille vnitus carni vt ex illis duob
fieret conceptio z illo flatu aiaret caro
ad hoc vt xps fieret homo. S3 obijci

sarracenus veritatis inimicus: si xps non fuit de suba diuina vl de statu dei conceptus: quo ergo fuit dei fili? Ad qd rñdet: q xps fm humanā naturam fuit filius virginis: z fm diuinā filius dei ab eterno a patre natus fm diuinitatem. In tempe vo de vrgine fm hūanitatē: q aut xps fuerit deus et homo supra libro pmo latissime pbatum est

Christus non sit deus

Ercū argumentū sarracenoꝝ est p̄ra xpi diuinitates. Arguūt em̄ contra nos si xps esset deus tpe de se hoc in euangelio declarass: h̄ hoc est falsum qz nunq̄ hoc de se asseruit nec dixisse legit se esse deū q̄qd sit de argumenti sequela addit q̄ insipie-ter dicūt scz q̄ nūq̄ de se xps asseruit se esse deū. Rñdet multiplex testimonio ipius xpi oppositū esse verū. Vñ marci. xiiij. habet q̄ cū sacerdos interroga- ret ihm dicens tu es xps filius dei be- nedicti. Rñdit ibs z dixit illi. Ego suz est manifesta confessio q̄ xps est deus ppter qd summ⁹ sacerdos scidit vesti-menta sua zc. Item ioh̄s. vi. Ego suz panis vite q̄ de celo descendi: si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternum. Item ioh̄s. viij. Ego suz lux mundi qui sequitur me non ambulat in tenebris: h̄ habebit lumen vite. Itē ex pluribus alijs locis. Ego sum resur-rectio z vita. Ego sum via veritas z vi- ta. Ego sum ostium: per me si quis in- troierit saluabitur. Ego p̄ncipiū qui z loquor vobis. Ego sum alpha z o p̄ncipiū z finis: que omnia non possūt cōpetere nisi deo vero vt patet cuilibet intuenti. In cōfirmationem huius su- dei allegantes causam corā pilato qua- re deberet mori xps dixerunt quia fili- um dei se fecit. Et sic patet q̄ insipien-ter et stulte locuti sunt sarraceni in pre- alligato argumento.

Contra christi mortem.

Partū argumentū sarracenoꝝ est contra xpi mortem. Ipsi em̄ asserunt xpm̄ immortales z im- passibiles fuisse qui conceptus de dei flamine: z ideo dicunt ipm̄ non fuisse passum vel mortuus nec a mortuis su- scitatum: h̄ asserunt loci a tū hominē posuisse cum iudei vellēt ipm̄ cruci af- figere q̄ ita n̄tuneur p̄bare: si xps de statu diuino conceptus est sicut status diuinus incorruptibilis est: ita xps im- passibilis. Preterea indecēs esset xps de statu diuino cōceptū z q̄dammodo dei filium crucis subire patibulum. re- sponderetur q̄ xps fm q̄ dei filius est nec passus nec mortuus nec suscitatus est: h̄ fm infirmitatez humane nature quā assumpsit de vrgine: quia xps si carnem assumpsit aut passibiles habu- it aut impassibilem. Si impassibilem vñ eam assumpsit. Si passibilem z pa- ti z mori potuit z ex diuinitatis virtu- te a mortuis resurgere. Sed si de car- ne virginis passibilem carnem assum- psit z sic passibilis fuit: q̄ aut xps fili⁹ dei fuerit z fm hoc hoc immortalis et filius virginis et fm hoc mortalis dili- genter superius libro pmo probatur est et etiam q̄ christus passus mortuus et suscitatus fuerit ibidem latissime p- batur in apertione. xij. thesauroz Et si dicat sarracenus miserum esse christum subisse mortem fm infirmi- tatem. Responderetur q̄ hoc non repu- tamus christi miseriam sed dignatio- nem: quia ex summa misericordia fuit et dignatione q̄ christus carnem assū- psit et mortem subiit non q̄ meruisset hoc cum peccatum non fecerit vt z ip̄s sarraceni fatē h̄ vt a morte nos p̄ mor- tē redimeret. Si em̄ rex aliq̄s misē ser- uis suis faceret i luto lutū itaret vt suū li- beraret nō hoc ascriberet miserie regis h̄ dignatōi. Ex vbi etia ip̄s alchorani eligitur p̄dictus error. Vñ ait in capi-

D ij

Libri

Quartus

culo. xxviii. in psona xpi dnm inter ho-
mines conuersaret inuixit mihi scz de-
us nec me viru difficilem s; maloz ex-
ptem creauit z super me est diuina sa-
lus in die mee natiuitat; z mortis a q
steru viuus accedam. Hec ibi.

Contra trinitatem psonarum

Quintu argumentu sarracenoꝝ
est ptra trinitatem psonaz. Cuz
em audiuit machomet⁹ q xpi
ni ponebant in deo tres psonas no va-
lens intelligere sine pluralitate diuine
effencie cogitauit q ponebant tres de-
os: z ideo negauit trinitatem in deo: z
ideo dixit in alchorano in capitulo ele-
nesa non dicatis tres qz deus est deus
vnius licet pluralitas psonaruz in deo
posset ostendi ex sacra scriptura z rati-
onibus sic supra pbatuz est contra su-
deos libro. iij. p consideratione. iij. articulo
xxiij. qz tñ pñmū vt infra dicet dicunt
esse corruptū. Scdm vero audire no-
lunt cū noluit credere nisi his que tra-
dita sunt eis a suo magistro in alcho-
rano. Ideo ad eoz confusione ex eo-
dem alchorano volo ostendere plura-
litatem psonaz in diuinis ad qd cuz
non poterit respondere cōpellant ira-
re conuiniū vitatis. Queram⁹ ergo a
sarracenis quid sibi voluit alchoranū
qz tocens induxit deuz de pluralitate
loquentes. Dicis em in capitulo elbal-
kara in psona dei diximus āgelis ado-
rate adam zc. Ex hoc continuauit po-
stea vsq; ad finē libri aliq modo loquē-
do de deo in singulari aliqñ in plurali
z certissimū est oibus xpianis iudeis z
sarracenis q deus ē vnius z sol⁹ z sim-
plex: z non habet nec potest habere cō-
sortem: quare igit de se loquit pluralit
nō possunt dicere q deus loquit de se
z angelis: dicis em ibi diximus angelis
hec ergo locutio dei est non angelozū
s; ad angelos. Itē scdo in capitulo sad-
d; q oēs angeli adorauerūt adam nisi

dyabolus: ergo oibus angelis dixit de-
us. Tercio capitulo in multis locis in
alchorano induxit tales locutiones de
deo in plurali in talibus actionibus in
quibus angeli nullo modo cōcant sic
in creatōe mūdi in iustificatōe ipij dici-
tur in alchorano in pluribus locis in
psona dei nos nunq; creauimus celuz
z terrā z intermedia p ludo et nos ius-
tificamus hominē zc. z nos misimus
xpm filiū marie z dedimus ei spirituz
z euangeliū z miracula z talia in qui-
bus angeli nullo modo cōicare possūt
cum deo: angeli em creati sunt a deo z
non creatores cū deo creante celum et
terram z intermedia: nec possunt dice-
re sarraceni q vox illa pluraliter sit ex-
cellentissimi creati p qd deus oia fecit
vt dicunt. Constat em q qcqd est pter
deum est creatura a deo creata: z nulla
creatura potest esse concreatrix cū deo
Item. iij. capitulo. Non potest etiā di-
ci q deus pluraliter de se loquit. ppter
diuersas quidditates q sūt in eo sic po-
tentia iusticia z hmoi q; arabes appē-
lant saphat. Ita em sūt in deo nō acci-
dentia: s; sunt ipa diuina essentia. Vñ
in deo nullā cōpositiōem nec pluralita-
tem faciūt vt p illa deus de se loq; plu-
ralit cū tñ i āgelo z hoie illa accideria
aliquā cōpositiōem faciāt: z certe talis
modus loqndi scz q deus de se cuz sit
vñ⁹ pluraliter loquat inuenit semel a
moysē introductus in gen. nam in for-
matōe hois deus locutus est dicens: fa-
ciamus hoiem zc. Et dicūt iudei q est
vox dei ad angelos qd ē ptra sacra scri-
pturā q nūq; dic hoiem creatū ad ima-
ginē angeli: s; ad imaginē dei: z hoc est
q statim subiūgit moyses post ista ver-
ba dicens z creauit deus hoiem ad ima-
ginē z similitudinē suā ad imaginē dei
creauit illū. Est igit vox dei pñs ad fi-
liū vel totū⁹ inuitat adinuicez: nā de⁹ q
ē vñ⁹ z simplex in cēntia ē trīn⁹ in glo

his et alchoranū illō simplici dixerit
nisi q̄ tenuit q̄ nō potest esse distinctio
p̄sonarū sine distinctōe essentie. Ideo
dicit in capitulo elneza. O familia libe-
ri nolite vacillare in lege v̄sa et non di-
catis de deo nisi veritatem q̄ x̄ps ih̄s
marie filius est nunciū dei et verbum
dei q̄d in ea posuit p̄ sp̄ritū sanctū suū
Ecce hic nōiat deū verbū dei et sp̄ritū
sanctū suū. S̄z timens ne per hoc diui-
na essentia diuideret vel multiplicaret
vel determinaret statim subiūxit et nō
dicatis tres quia deus est deus vnus.
Ecce quantū appropinquat ad illud
q̄d maxime arduū est in fide vt quasi
cū iohanne diceret pater verbū et sp̄s
sanctus hij tres vnum sunt. Induxit
igit̄ in alchorano machometus deū lo-
quentē pluraliter et nescit causam tene-
amus igit̄ cū eis cōiter q̄ deus est vn⁹
et solus simplex et ip̄i habent in alcho-
rano q̄ deus est deus vnus et q̄d habet
verbū suū et sp̄ritū sanctū. et sic tenem⁹
q̄ ip̄e qui est vere deus vn⁹ et simplex
ap̄te de se loquit̄ singulariter: et q̄ est
trinus in p̄sonis aliq̄ loquit̄ de se plu-
raliter. S̄z quia late dictū est de patre
et filio dicamus aliq̄d in speciali de sp̄-
ritu sancto cōtra sarracenos: et q̄ram⁹
ab eis q̄ alchoranū frequentissime fa-
cit mentionē de sp̄ritu sancto quis est
iste sp̄s sanctus. Nam in capitulo elba-
kara in p̄sona dei dicit dimissim⁹ et de-
dimus ih̄u filio marie q̄ faceret p̄di-
gia et miracula manifesta et p̄fecimus
eum p̄ sp̄ritū sanctū: et idem reperit p̄
omnia infra in eodem capitulo. Item
dicit in capitulo elembra de maria in-
sufflam⁹ in ea de sp̄ritu sc̄to et in plu-
ribus alijs locis loquit̄ filia de sp̄ritu sc̄-
to. Querit̄ ergo q̄s est iste sp̄ritus san-
ctus: et non possunt dicere sarraceni q̄
sit aliquis creatura pura vel aliq̄s an-
gelus bonus: quia loquit̄ de eo singu-
larit̄ vt de vno sancto nostro. Angeli

vero sancti sunt multi et omnes sunt
dei. Que esset igit̄ causa vt de eo singu-
lariter diceret n̄ro et sc̄to. Et p̄terea nō
esset magna cōmēdatio de x̄po quē al-
choranū intelligit singularit̄ cōmēda-
re q̄ deus dedisset ei angelū custodez
quis quilibet homo habet angelū cu-
stodem: nam deus facit sp̄s angelos
et nūcios n̄ros sic d̄r in alchorano i ca-
pitulo elmelaze. Et p̄terea angeli nō
sanctificant hoīem: s̄z deus immediate et
solus sicut solus deus potest dimitte-
re peccata vt d̄r in alchorano. Si autē
p̄dictus sp̄ritus sanctus sit vere deus
s̄z verus deus q̄ de sp̄ritu sancto loquit̄
tur dicens: dedimus sp̄m sanctū et in-
sufflauimus de sp̄ritu n̄ro: cur igit̄ di-
uina essentia sit vna et simplex et non
possit diuidi nec distingui: et ibi sit d̄s
et datum d̄ns q̄ dicit dedimus et dat⁹
sp̄ritus sanctus qui dicit datus est ihs
flatus et inter dantē et datū requirat di-
stinctio oportet q̄ de d̄ns et insufflās
et sp̄s sanctus insufflatus et datus distiguā-
tur et differant hec est distinctio sola quā
nos xp̄iani ponimus in diuis p̄sonis
et quā vocam⁹ distinctōem realem p̄re-
latōes originis stan te vnitare in diuisi-
bili diuine essentie. Patet ergo declara-
ta trinitas p̄sonarū in diuis cōitate es-
sentialit̄ ex alchorano machometi quā
sarraceni nō intelligūt p̄cussi cecitate.

Contra tridudinem eternam
q̄ in dei visione et nō corporali
refectione consistit.

Erit argumentū sarracenoz ē
p̄tra beatitudines eternā: et nos
xp̄iani intelligimus et firmi cre-
dimus sc̄z q̄ cōsistit in dei beatifica vi-
sione et illa est sp̄ualis reffectio final be-
atorū: sarraceni vero tenēt in eterna be-
atitudine homines reficiendos mate-
riali cibo et potu q̄ sic auctoritatibus
nitunt̄ pbare. De⁹ em̄ p̄misit iudeis
D iij

si bene agerent terrā lacte et melle manantē: h̄ hoc intelligi nō potest de materiali terra p̄missionis: q̄ illa nō manat lacte et melle: ergo in alia vite eterne. Item x̄ps p̄mittens suis credentibus eternā refectōem dicit ut bibatis et edatis super mensas meas in regno patris mei. Itē post resurrectionem legist x̄pm de fauo mellis comedisse ut per hoc insinuat: et post resurrectionem oēs reficient melle. Ad hoc dicendū ē istis bestiis q̄ in eterna beatitudine non erit aliq̄ malis refectio s̄ spūalis: quia tūc hoies spūalia corpora hēbunt non potu vel cibo indigentia: q̄ sic attestat x̄ps hoies in paradiso neq̄ nubent neq̄ nubent: s̄ erūt sic angeli dei in celo cibo et potu non indigentes: et ap̄ls ait q̄ cēla et potus nō sunt regnum celoz caro etiā et sanguis regnū dei nō possidebūt. s̄ alimenta carnis et sanguis in regno dei locū non hēbunt ad fr̄as de terra p̄missionis intelligi nō potest qd dictū est de terra lacte et melle manante terra em̄ illa sterilissima est: s̄ p̄ terram manantē lacte et melle paradysus celestis intelligit q̄ manare melle et lacte dicit p̄pter eterne et eterne refectōis dulcedinem: mensam autē x̄pi q̄ est in regno patris sui vocat spūaliū bonoz refectio nem que spūalis refectio nihil aliud ē q̄ diuina fruitio. Vñ in ps̄. Torrente voluptatis tue potabis eos. Que aut maior infantia poterit esse q̄ asserē hec est bonoz p̄mia sc̄z elum mellis et potū lactis nunq̄ sustinuerunt martires tot p̄secutōes ut ad has deuenirēt refectioes voluit laurentius vti in craticula ut ad hec pueniret gaudia suspensus ē vicentius in eculeo ut hoc frueretur cibo: certe si de⁹ datur⁹ cēt sua materialia fercula: credo q̄ elegātiora daret eis cibaria: x̄ps aut post resurrectionem nō ideo comedit ut p̄ hoc insinuat refectio necessaria ē: s̄ ut p̄ba

ret ei⁹ resurrectio da eis dez in nūero nō solū p̄ auditū cum dixit eis: pax vobis Luce vii. q̄ x̄ps hēbat talē modū salutādī: spūs em̄ malign⁹ nō cōfuenit anūciare pacē s̄ discordiā nec solū p̄ vsum: cū dicit discipul⁹ videre man⁹ meas et pedes meos q̄ ego s̄c sū Luce vii. Nec solū p̄ tactū cū dixit palpare et videre q̄ spūs carnes et ossa nō habet sic me videt h̄c Luce vii. S̄ etia p̄ba vlt suā resurrectionē eē verā ex gustu: q̄ corp⁹ fantastici⁹ et sine aia comedē nō p̄t. H̄ac ē ex causa dixit discipul⁹ suis h̄etis hīc aliqd ad mādūcādū illi nulerūt parē p̄scis assī et fauū mell. Vñ cib⁹ ille nō fuit cōuersus in carnē s̄ resolut⁹ in p̄iacentē materiaz. S̄ ne hec cā comedendī erit in resurrectione generalī ea q̄ in sacra scriptura de vita eterna regnunt ut cib⁹ et mēsa p̄ similitudines vel exemplū posita sunt. Nō sic autē de secta machometi q̄ ip̄e de vera beatitudine et de visione dei nullā oīno facit mentionē q̄ nec desiderauit nec apprehendit ea sola q̄ desiderauit p̄misit in q̄ aptissime fuit p̄ius nō solū x̄po s̄ oibus p̄p̄is et oib⁹ philosophis et oib⁹ rōne vtētib⁹ q̄ oēs cōiter cōcordant q̄ vltia hois felicitas sit in cognitione solū dei iuxta illud qd dicit Iobis Nec ē vita eterna ut cognoscāt te solū deū verū et quē misisti ihm x̄pm et aristotiles in. iij. ethicor⁹ et. xij. methaphisice dicit q̄ vltia q̄ est fin intellectū ē optima igit gulosa et luxuriosa est pessima vita q̄ impedit intellectū hois. Sed obmissis auctoritatib⁹ sacraz scripturaz quā nō recipiūt saraceni licet recipere deberēt cū ip̄e valde laudet et cōmedet legē dei p̄phetarū sanctor⁹ doctrinā ac euangelium x̄pi fiat ratio contra eos qua ostendat q̄ in illa felicitate eterna non erūt actus gule et luxurie. et arguitur sic. Ad hoc sumimus cibos ut corruptio que possit accidere ex cōsumptio

ne naturalis humidus non sequatur ut etiam
cibos sumimus et augmentum. Hec ista duo
non erunt ibi. Nam omnes in debita quanti-
tate resurgent nec apostoli poterunt mori
nec aliquo modo deficere. Nam sic dicit
machometus in sua doctrina ut patuit
supra consideratione. Item postquam omnia
mortua fuerint de occider morte et po-
stea resurgent immortales et integri ergo
cibi sumptus non est necessaria aliquo
modo et eodem modo nec usus venere-
orum quod nec tunc est necessarium quod conseruet
in se quod non potest conseruari in indi-
uiduo. Item homines resurgentes in perpetuum
vivent ergo si cibo semper tenerent in
infinitum augebunt eorum corpora: aut erunt
ibi digestiones aut alie feditates ut ra-
tum resoluatur quantum conuertitur quod vtrumque
est inconueniens. Ad hec respondet macho-
metus in libro de doctrina sua dicens
quod non erit ibi egestio sordium sed purgatio
per sudorem. Et ponit exemplum de puer-
o in utero matris qui ut dicitur nutritur et non
egerit. Sed exemplum et ratio eius nihil sol-
uit sic patet inspicienti. Nam quedam sunt
de perfectione imperfecti quam in re perfecta es-
sent imperfectio magna. Item ista ena-
xis machometi nihil valet quam corpora
resurgentia ita erunt incorruptibilia quod
nihil poterit resolutum ex eis: et sic non est
simile de uno et de altero de perfecto et
imperfecto. Item si in istis actibus esset
ultima hominis perfectio ut videtur ma-
chometus expresse dicere: quid igitur
nunc oportet abstinere ab istis et non ma-
gis die ac nocte luxuriare et comedere
ut hic etiam felices sumus: si apud om-
nes homines etiam apud saracenos
reputatur virtuosius abstinere ab his
et etiam ipsi saraceni habent viros con-
templationis et continentes quas ma-
xime laudant. Item si in istis actibus
est ultima hominis felicitas quid faciet
anima separata ante resurrectionem
que nec comedere nec luxuriare po-

test: nec angeli etiam vniuersi poterunt es-
se felices: quia istud omnino caret. Pre-
terea si habendo multas uxores et infi-
nitas concubinas et adolescentulas est
ultima virorum felicitas ut patuit supra
consideratione quarta. Quomodo ergo
mulieres poterunt vniuersi esse felices
nisi habeant multos viros. Erit igitur
aut mulier felix aut vir felix: et mulie-
res adolescentule infelices et misere.
Rationabiliter ergo concluditur quod om-
nes tam viri quam mulieres eorum infelices
erunt et miseri sequentes id quod de-
betur porcis et asinis scilicet gulam et
costum.

Contra matrimonium vnius
uxoris tantum

Primum argumentum sarace-
norum est contra matrimonium
vnius uxoris tantum. Cum
enim sit illicitum in lege christi plures ux-
ores simul vno tempore habere. Sara-
ceni oppositum asserentes dicunt licitum
esse plures uxores simul habere si-
cut supra patuit consideratione quinta
precepto nono: hoc nituntur probare
auctoritate patrum veteris testamen-
ti qui duas uxores simul habuisse le-
guntur ut iacob et dauid et alij mul-
ti: ergo qua ratione licitum fuit eis ha-
bere plures uxores eadem ratione et mo-
deris. Sed hoc non affirmant sarace-
ni nisi ut luxurie sue satisfaciunt: tota
enim eorum vita in fetore luxurie est
ut supra patuit. Dicendum ergo quod vna
debet esse vniuersi. Unde et deus vnam
dedit adam uxorem et non plures que etiam
sacramento deseruit: quia per hoc
significatur quod vna est sponsa christi scilicet
ecclesia. Unde et lamech mortaliter pec-
cauit qui primus plures uxores habuit.
In veteri autem testamento licitum
erat alicui plures uxores habere ad mul-
tiplicandum genus humanum ad cultum domini.

D. iiii

tunc terrā replebat fecunditas. nūc autē
celū replet castitas a tpe em solis ba-
ptiste regnū celozum patit̃ violenti
raptūt illud. In veteri autē testamento
a m̃fimonio nō excipiebāt nisi .xj. p̃so
ne in nouo excipiūtur infinitē ubi apo-
stol⁹ dicit .j. Cor. vii. Quādiu uiuit mu-
lier alligata est viro ut nō possit aliū nu-
bere. si vir si p̃ses vxores habeat
adulter est. et sicut vna mulier non pōt
sibi h̃re plures viros sic nec vn⁹ vir plēs
mulieres sinit. Item dicit ap̃ls q̃ vir
nō h̃z p̃tatem corp̃is sui s̃ mulier sic et
vir vxore sua uiuere nō p̃cedere alia
Cū ergo saraceni dicāt xpm magnū
p̃pham fuisse. quō autē de eius verbis
p̃dicere q̃ dixit mulierē nō esse reliq̃n-
dam nisi cā fornicatōis. Ipsi autē mul-
tis de causis relinquūt vxores sūt etiā
inter eos q̃ dicūt mulierē relicta a ma-
rito nō debere ad eū regredi donec alē
cū ea cōueniat sicut patuit supra cōsi-
deratōe q̃nta p̃cepto. ix. Et sic p̃uarica-
tores legis euāgelij facti sunt. In le-
ge em scriptū est ut si q̃s vxorē suā qua
liber ex cā dimiserit et voluerit ad eū q̃z
regredi ip̃ius est sine dubio. si tñ cā al-
ter nō sordidauerit. si alter cā tetigerit
ab illo imp̃petuū p̃hibita est in euā-
gelio tñ si ē licitū hōi vxorem suā sine
cā fornicatōis dimittere q̃ dimissam
alterius in vxorē receperit adulter me-
chus iudicet. Item si xpm credūt tan-
tū fuisse p̃pham et de uirgine natū et de
flatu diuino conceptū ut supradictū ē
cur non celebrant eius concep̃tum vel
eius ortum.

**Contra baptismum quo ad
ablutionem interiozem.**

• Et autē argumentū saracenorū
est q̃ baptismū quo ad ablutōz
interiorē nos em solā ablutōz
corp̃is dicim⁹ et fidelē cōfitemur non
sufficere ad remissionē p̃ccatōz s̃ extioz

et interior p̃ aquā sp̃s sancti. Sarace-
ni vero affirmāt solā corp̃is ablutōnē
p̃ aquā factā sufficere ad p̃cc̃i remissio-
nem q̃ volūt multiplici auctoritate p̃-
bare. Alit em Ezech. xxxvi. Effundam
sup̃ os aquā mundāz mūdabimī ab
oib⁹ iniquamentis ṽris. Et solus ba-
ptista fuit baptizās in aq̃ tāū. Mar. j.
Joh. j. naamā etiā ablut⁹ se p̃tes in toz-
dane liberatus fuit a morbo lepre. iiii.
Reg. v. p̃ q̃d significat q̃ aliq̃s p̃ solā
aque ablutōnē liberat a peccatis ade
his ergo auctoritatib⁹ dicti saraceni
asserūt quod libet p̃cc̃m mortale homi-
ni remitti p̃ solā aque ablutōnez sine
confessione et contritōne. Dicendū er-
go q̃ nō sufficit ablutō discretor et adul-
to sine contritōne confessione nec pue-
ro sine trinitatis inuocatōne. Ezechiel
vero aquā illā vocat mundā q̃ sanctifi-
cat p̃ verbū iuxta illud Augu. Accē-
dit verbū ad elemētū et fit sacramentum
Johes at nō baptizauit i p̃cc̃i remissio-
nē et sc̃ificatōz sed in assuescatōz vell si
gnificationem nec p̃cc̃ā baptismō ei⁹
remitterentur. Ablutō at aque q̃ naa-
mā purgatus erat a lepra significabat
baptismū xpi quo q̃s liberatur a cul-
pa. Ablutō at aq̃ q̃ fit p̃cc̃i remissio in
baptismo iterari nō p̃ṽt debet quia si
gnificat passionē xpi et mortē q̃ iteran-
da nō est nec sacro baptismi d̃z fieri in
iuria. Semel ergo valet aq̃ ablutō. i.
baptismus puero vel adulto itata nō
p̃dest. Errāt ergo pagāi q̃ singulis ab-
lutōnibus corp̃um suoz credūt sibi re-
mitti mortale p̃cc̃m. q̃ si ille eēt videre
tur eē p̃cc̃i incētiū. Ipsi etiā multa de
lege veteri obseruāt ita q̃dāmō iuda-
sant. q̃rit s̃ patuit porcū nō comedūt
plures vxores sibi ducunt et. Et tā in p̃-
libro ostensuz fuit legē moysi abolitā
fuisse q̃ uenisset ueritate cessauit umbra
et figura. xps etiā eā ostendit consuma-
tā in se impletā cū p̃dēs in cruce ol-
xit cōsumatū ē ut patuit ibi s̃.

Contra veneratōz ymaginum.

Contra veneratōz ymaginum. **O**mnū argumētū saracenoꝝ est contra imagines que habētur in ecclesijs ipi em̄ cum iudeis insulātes q̄ nos dicunt hec nobis non licere q̄ facimus q̄ diuinum preceptū Exod. xx. Deut. xxvij. ⁊ Leuiti. xxvj. sc̄s non facies tibi sculptile nec omnē similitudinē ⁊c. Deident etiā christia nos q̄ effigiant deum sublimi sedēte solio et circa eum magno dignitatē sa stigio aquilā hominē vitulum ⁊ leonē. Ad hoc dicendum est q̄ si lex mosayca prohibuit nullo modo sculptile fieri peccauit moyses qui fecit imagines cherubin. Exod. xxv. ⁊ xxxvij. ⁊ posuit in te m̄plo. quotienscunq; etiā thuri ficabāt ante archā ⁊ adorabāt similiter faciebāt ante cherubin. Salomon fecit etiā. vt dicitur. iij. Regum. vi. duo alia cherubin matoraz omnes cortine que erāt in tabernaculo erāt intertextae multitudine cherubin. Et si dicas illud precepit deus et erunt imagines angeloz non hominūz dico qd̄ verum est quia tunc non erāt homines tales vt mererentur adorari ⁊ imagines eozum q̄ erāt incredulū ⁊ rebelles nec erat honestum q̄ sue anime essent in inferno ⁊ q̄ eoz imagines adorarentur in terra. h̄ postq̄ deus assumpsit carnē humanā factus figurabilis ⁊ anime sc̄toꝝz sūt in paradiso non est incōueniens q̄ eoz imagines sunt in ecclesijs ⁊ venerētur ab hoibz. Q̄ at dicitur non facies sculptile ⁊c. Legislator declarat dicens nō adorabis ea neq; coles non em̄ prohibetur in illo precepto facere quācunq; sculpturā vel similitudinēz sed facere ad adorādum. Ideo subditur nō adorabis ea neq; coles eo. s. modo quo gentiles faciebāt in veneratōe deozum suozum. i. demonū qui erāt diu alieni q̄ prohibet colendos esse dicens. Non habēs deos alienos corā me. q̄lī at sp̄e

adoratōis deus adoratur ⁊ q̄lī christi crucis imago virginis ac sc̄toꝝum ⁊ de institutōe imaginū omnium errore excluso latissime dictū est ⁊ libro. iij. consideratione. iij. argumento. xxiij. vīs ibi. Q̄ at deus pingitur a christianis in throno cū. iij. animalibus non ē irōnabile q̄ cum ezechiel propheta viderit illā similitudinē et scripsit. pos sunt christiani ad memoriā pingere.

Lex mosaica ⁊ lex euangelica sunt corrupta per iudeos et christianos.

Omnū argumētū saracenoꝝ est p̄veritatem vtriusq; legis. s. christi et moysi q̄s dicunt esse corruptas per iudeos ⁊ christianos. Ad quod declarādum. Notādum est q̄ inter cetera ex quibus potest m̄sse videri q̄ alchoranum non est lex di eo q̄ ei non attestatur lex ver⁹ nec euāgelium que abo alchoranum testatur q̄ sint vere lex dei. Sed ipse machomet⁹ seipsum cōmendat ipse de se testimonium perhibet nos at inuenimus legem dei esse quādā cautelā continēz ab eodem artifice fabricatā vt vn⁹ aut nullus alteri cohereat ⁊ correspōdeat Et vnus propheta de altero prophetaz mentionē faciat omnes alij prophetauerunt de christo sicut patuit in libro primo. Si igitur lex saracenoꝝ esset lex dei ⁊ vocatio ad legem illā nō esset peruersio sed conuersio vt ipsi dicunt quomodo omnes alios p̄phas latuisset q̄ nullus de eo dixisset aliqd̄ nos at non inuenimus q̄ moyses vel aliq̄s p̄phaz vel ipse x̄ps aliqd̄ dixerit de machometo vel de sua lege nisi quādo dixit de pseudo p̄phis cauendis. v̄ x̄r etiā x̄ps q̄ lex p̄phēz ad iobez prophetauerunt vt mundus sciret q̄ generalis p̄pha non esset venturus v̄terius. Machometus aut se dixit genera

le ppham q' aut ipse nō sit ppha vtiq' scim'. Ad hoc aut rudent saraceni dicentes q' moyses et alij pphē pphetauerūt de machometo et etiā xps pphetauit ex pph' oib': q' dixit etiā nomen eius. Vñ dixit filijs isrl' euāgelio vob de legato deiz nomē ei' machometus. Sed cū talis scriptura nō inueniatur in euāgelio xpi dicūt saraceni q' iudei corruperūt legē moysi et pphaz et xpia nō corripuerunt euāgelioz nō remansit nisi quātū est in alchorano de veritate legis euāgelij. Sed q' nō possit stare. Primo pbo p alchoranū eoz. Nam dicitur in cap. de sona si fueritis in dubio de hoc q' reuelauim' vobis petat' ab illis q' legerūt libz prius q' nos. Alii at q' p'legerūt libz q' saraceni sūt iudei et xpiani qui receperūt pēthaten cū euāgelio sicut exponit machometus. ergo machomet' dicit saraceni ut petat' a iudeis et xpianis de dubijs sed sūt ipi dicūt pph' viridiscus esset machometus quō eos ad mēdacia testimonij mitteret nō igr erāt viciatī libz iudeoz et xpianoz tpe machometi nec pūt dicere q' postea fuerūt viciatī nam dī in capit'lo helgagar qd interpretatur recordatio. nos inquit in psona dei descendere fecimus recordatōz deiz nos eandē custodiemus. lex moysi et euāgelio apud eos dicit recordatio. igr deus ip' apud suos fideles testimonium sue creature fuaui aū machometum et cōseruabit etiā. Post pmo in capit'lo helmaijde qd interpretatur mensa. Dicit q' index quidā dixit machometo quomodo iudei querebāt iusticiam et iudiciū ab eo si uenerint ad te iudica inter eos iuste q' deus dist'git iusticias facientes et quō ab ipso peterent iusticiam cum sit apud eos ver' testamentuz in quo est dei iusticia. Preterea talis corruptio scripturaz nō potuit esse generatio seu mēifesta q' sic alienatōes

sciūissent: nec p'icularis et occulta quā sic aliqui codices integri et incorrupti remāssent s' in omni lingua et in oī p' uincia inuenit lex euāgelio eodē mō scripta. Preterea. iij. euāgelia nō sūt scripta nec eodez tpe nec eodem loco nec eodē mō ideomate nec ab eodē scriptore. Sed marcus in hebreo in india. Iohes in greco in asia. Lucas in greco in achaya. Marcus in latino in italia euāgelio scriptū. et eoz r'anslatō facta est in latio p hieronimū et p alios a n' tpa machomet' remāserūt exēpla ria in oibus linguis. ergo nō potuerūt p aliquos falsarios viciari quā mēifeste sciret. Preterea nihil est in fide xplana ita maxime arduū sicut incarnatio dei. s. q' homo ille sit deus. Et istō fuit maxime difficile suadere mūdo. Vñ et romani et alij pagani propter hoc persecuti sunt xpianos trecentis annis cōtinuis generaliter et distulerūt recipere fidem euāgelium quia dicebat q' homo ille erat deus non q' nō recepisset homines et mulieres plures deos et de al' s' q' xps fuit dicit' de' absq' licētia romanoz qm ipi p'hibuerant q' null' diceretur deus sine auctoritate senatus et etiā q' iste deus nōn paciebatur consortem. Nam si istū deum reciperent cōgebātur omnes alios relinquere qd etiā erat contra p' acta pronūciāz et leges et consuetudines romanoz sicut s' patuit libro primo consideratione. iij. articulo primo In examine. iij. Quō igitur christiani in damnationem suā et deirimentū fidei et puocationem romanoz pncipum mundanoz hoc maxime arduū et min' suasibile iustis scripturis et euāgelio addidissent omnes enim consentiebant hanc legē et sanctissimam et rōnabilissimā hoc solo excepto q' rōnem hominū excedit scz q' ille homo si uerus deus et uerus homo magis igr christiani si aliquid de euan

gelio mutassent quod erat arduum et
min⁹ suassibile a pncipio subtraxissent
vt plures ad fidem accederent et addi-
dissent aliquid suabile q̄ e contrario.
Preterea quomodo cristiani cum su-
deis potuerunt cōuenire a quib⁹ odio
tam antiquo disconueniunt nec enim
iudei dicunt cristum esse deum nec bo-
nū hominē. Vnde q̄ntum ad hoc ma-
gis conueniunt cristiani cū saracenis
qui dicunt ad minus cristus uisse san-
ctissimū hominem. Preterea cristia-
ni ante aduentum machometi fuerūt
diuisi i diuersas sectas et precipue ori-
entalis in iacobinos et nestorinos ne-
storini autem maxime conueniunt cū
saracenis et machomet⁹ mandauit eos
singulariter honorari. et quomodo cō-
uenissent nestorini cum iacobinis qui
tanto odio diuisiuntur ad uictandum
euangelium q̄ ad inimicem occiduntur
et tamen inueniuntur apud utrosq̄ euan-
gelium omnino idem sicut et apud nos
Preterea nomen machometi quare
cristiani subtraxissent de euāgelio cuz
ipse tantum cōmendauerit christum et
matrem suam et euangelium vt dicit in
alchorano q̄ in euāgelio christi ē de-
rectio et perfectio et non subtraxerūt
inde nomen pilati qui flagellauit euz
et nomen iude qui prodidit eum et no-
men diaboli et quare cristiani posuif-
sent in euāgelio q̄ xps si uere mortu-
us et crucifix⁹ q̄ nec uident ei cōuenire
cū si uere deus ut in euāgelio habetur
et quo uidet consequens q̄ duo tam di-
uersa posuissent de cristo scz q̄ si uere
deus et uere mortu⁹. Preterea dato q̄
potuissent in omnib⁹ libris ponere q̄
quis potuit omnibus suadere et in cor-
dibus gentiuz scribere q̄ hunc occide-
runt et tamen hoc suauis est toti mun-
do vt susciperent illud principes et ti-
ranni philosophi et sapientissimi homi-
nes et etiam indocti et pauperes ita vt

etiam calippa de baldaco moriretur
cristianus et fuit inuenta crux ad col-
lum eius ut testaretur facto q̄ ipse dñs
saracenoz mortuus est uere cristianus
Et ideo iudicauerunt eum saraceni q̄
sequestratus sepeliretur ab alijs cali-
phis qui uidit sepulcrum testimoniū
perhibuit et scimus quia uerum est te-
stimonium eius. Omnis igitur mo-
dis constat ex auctoritate alchorani et
rationibus validis et apertis q̄ euange-
lium est inuariabile et non uiciatum
nec corruptum. Cum igitur macho-
metus super omnes alios libros com-
mendat euangelium et post illud ut
testamentum coguntur saraceni recte
per auctoritatem euangelij et ueteris
testamenti. Preterea in alchorano in
capitulo helmeijde quod interpretat
mēsa dicitur q̄ familia liberi nihil om-
nino sunt nisi compleant legem et euā-
gelium. Familia uero liberi sunt sara-
ceni sicut ibidem ostēditur. Vnde of-
cit nisi cōpleant legem et euangelium
et quod reuelatum est sibi. Istud autē
quod reuelatum est accipitur alchora-
num quod reuelatum est solis sarace-
nis ut ipsi dicūt. hoc idem ostenditur
in multis locis in alchorano scilicet q̄
familia liberi sunt saraceni fin inten-
tionem Machometi dicitur enim sa-
racenus in capitulo elnēsa quod inter-
pretatur mulieres circa finem q̄ non
vacillent in lege sua. Vnde ibi scribi-
tur. O familia liberi nolite vacillare in
lege uestra et nō dicatis de deo nisi ue-
ritatem et hoc idem scilicet q̄ familia
liberi sunt saraceni ostendit expresse
in capitulo loz. in fine libri. Si autem
omnino uoluerint dicere q̄ est lex ue-
rus et euangelium corruptum osten-
dant integrum et corruptum et maxie
si vniforme ostenderint et in omni-
bus linguis sicut et nos ostendimus
eis et recipiemus quod tamen eis im-

possibile est ostendere. Patet igitur ostentū sarracenorum insipiens et falsum esse scilicet quod testamentum vetus et novum sunt corrupta. Queramus iterum a sarracenis quare non legunt nec habent libros istos per maxime cum machometus in alchorano frequentissime commendat legem moysi et iob et david et dicit psalterium ibi: lumen et super omnes alios libros commendat evangelium in quo dicit quod est salus et directio ut dicitur est: quia enim christus commendavit moysen et alios prophetas et christiani eos non habebant: acceperunt eos a iudeis et fecerunt transferri de diversis linguis et habent eos autenticos et legunt in suis scholis. Non habent aliud quod respondeant sarraceni nisi sic dicitur est dicere quod illa sunt corrupta. Sed quoniam tantus propheta qualē reputant machometum tantum commendasset exemplaria corrupta et dixisset quod in eis est salus et directio: vel quoniam non dixisset imposterus corrumperenda: sed potius dixit pravius quod si sarraceni erant in dubio de alchorano quod peteret ab illis qui ante receperant libros scilicet a christianis et iudeis sic supra dictum est in capitulo de Jona: potius autem dixisset non credatis eis quia habent libros corruptos. Non est alia causa quare non legunt sarraceni predictos libros nisi quia sciunt sapientes quod de facili deprehenderet falsitas alchorani. Si libros sanctos et veraces legerent. Unde et alchoranus sibi maliciose pudit et posuit. Item media ne deseret a suis et ne falsitas eius deprehenderet. Primum est quia mandavit eos occidi qui contrarium alchorano aliquid dicerent. Secundum quia cum alterius secte hominibus non disputaret. Tercium quia prohibuit ne eis crederent dicit enim in capitulo vestra non crederet nisi illi qui sequitur legem vestram cum tamen dicat quod in evangelio est salus et directio. Quartum est quod ab eis totaliter separant et dicant mihi lex mea et vobis

vestra etc. Et post: vos ab eo liberi quod oportet: et ego ab eo liber quod oportet: et hec dicit in capitulo Jone. Si igitur sarraceni bene acciperent consilium alchorani proculdubio dirigerent: haberent enim evangelium et legem moysi et alias scripturas sanctas maxime cum ipsum alchoranum commendando moysen david salomonem et alios prophetas frequentissime dicat quod non prefert unum alteri.

De bellis et triumphis sarracenorum et christianorum per arma corporalia a tempore machometi usque ad presens.

Una considera-

Unus huius libri est de bellis et triumphis sarracenorum et christianorum per arma corporalia a tempore machometi discurrendo usque ad presens tempus. Sicut enim ante incarnationem populus electus et peculiaris dei erat populus iudeorum et propterea eis pudit tamquam filius de flagello correctionis scilicet populum gentilitium a quo sepe captivabantur et occidebant cum divina precepta transgredebantur sicut dicit Amos. iij. tantummodo vos elegi ex omnibus cognationibus terre. Idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras et super cal. iij. Ego quos diligo arguo et castigo: sic et post christi incarnationem populus electus et peculiaris dei est populus christianorum. Reprobato ergo populo iudeorum propter christi mortem et in captivitate perpetuo ducto pudit deus electo suo populo christiano de flagello correctionis scilicet populo sarracenorum per quem sepe captivantur et occiduntur cum dei precepta transgrediantur et veritate sue legis relinquunt: punitur enim per eternum sic a paganis permittit flagellari filios suos quod eos non sinit omnino deleri ut in tamquam populo respectu invincibilis multitudine sua

racenoz q̄ sunt velut arena maris sicci
et infructuosi relucēt euident ei⁹ potē
tia et clemētia infinita et sicut gētilēs nō
sp̄vincebāt iudeos s̄ sepe ab eis vince-
bantur mirabilē cum p̄cepta altissimi
custodiebāt. sic saraceni nō s̄ facti s̄
victores s̄ sepe mirabilē victi sūt a po-
pulo electo xp̄ianoz cū .s. diuinā volū-
tatē deuotissime conabātur iplozare.
zelo sue sacratissime fidei succensi. Et
ut ex diuersis scripturis etronicis col-
ligere potui. clviij. bellis famos. p̄sens
consideratio explicabit. ut habeant in
quo p̄replētur p̄ncipes xp̄iani. q̄ uidē-
tes gloriosissima facta alioz p̄ncipuz
rōnabiliter dñt aiari. p̄pter honores sa-
cratissime fidei ad s̄ilia opanda. p̄serti-
bis ip̄ibus in quib⁹ exp̄imentaliter vi-
dem⁹ q̄ plurimū feruet rabies infideli-
um ut deleant de terra nom̄ xp̄ianum.

Vincūt saraceni fugato theo-
doro et aufertur tributū rōanoz

Primū bellū inter saracenos et
xp̄ianos factum fuit in affrica
circa ānū dñi sexcentum
lix. tpe eracli impatoris et bonifacii pa-
pe. liij. Causa autē p̄dicti belli fuit q̄ cū
machomet⁹ astutijs suis p̄uertisset gē-
tes illi⁹ terre plurimū aliaz elat⁹ non
modicū in supbia suā cogitauit q̄mo-
do posset p̄iari romanoz impatori et
gentes extrahere ab ei⁹ dominio in ser-
uitutez accidit q̄ p̄dict⁹ impator Era-
cli⁹ misit nūcios suos ad p̄dictos affri-
canos p̄tes pro colligendis tributis ut
moris erat q̄ cū machomet⁹ sciuit ve-
nit ad eos in manu forti et negato tri-
buto eos occidit p̄p̄ q̄ eracli⁹ ipa-
tor p̄gregauit magnū exercitū et p̄fecit
ei ducē frēm suū theodoz q̄ ip̄erū ori-
entis de manu ei⁹ tenebat. Veniēs er-
go in affricā pugnauit cū machometo
et deo p̄mittente vict⁹ est theodoz et fu-
git regressusq̄ est ad imperatorem era-
cliū sine honore.

Vincūt saraceni et aufertur obe-
diētia ip̄eratoris romanorum
in affrica.

Secundū bellū saracenoz cōtra
xp̄ianos factū fuit circa idē
tempus in affrica cū em̄ p̄dict⁹
theodoz⁹ fugiens in p̄imo bello ad i-
patorē frēm suū rediret oīa ut accide-
rant narrasset. Impator cogitās p̄-
dictū machometū rebellantē subiuga-
re maiore exercitū cū p̄dicto fr̄e suo
destinauit. Sed licet romāi mlti eēnt
cū veniēt in terrā et viderēt potestatem
machometi pauore cōcussi voluerunt
se retrahē ad quoddā castrū q̄ diceba-
tur gabathin. q̄ cū machomet⁹ itelle-
xit venit post eos plures e oꝝ occiden-
doz vulnerado. et lz resumptis viribus
xp̄iani contra eos facies ostēderent fi-
naliter tñ occisus ē theodoz⁹ frater im-
patoris et romanū victi sunt oēsq̄ sibi pe-
rierūt paucis exceptis q̄ in montibus
se abscondērūt. nā centū quinquagita mi-
lia de exercitu ip̄atoris dñi sic p̄mittē-
te p̄strati sunt et extūc sublatū fuit ro-
manū dñum in affricā et iugū finit⁹
affricanoz cessauit. De his duob⁹ bell⁹
laci⁹ dictū est supra consideratōe. ij. in
scdo p̄ucto cū de ambitōe machome-
ti ageret. Et si q̄ras cur de⁹ p̄misit sic
xp̄ianū pplm̄ dilectū suū p̄ saracenos
flagellari. Respondetur q̄ sepe de⁹ sit
ste flagellat pplm̄ suū p̄pter peccm̄ p̄-
cipis sicut ptz. ij. Regum. de flagello
misit deus in pplm̄ suū p̄pter peccatū
regis dauid sic in p̄posito. Nā ut aliq̄
historie tradūt p̄dict⁹ impator p̄dictū
conflictum euticis errore fuit ma-
culatus et cum filia sororis sue maria
nomine matrimonio. coniunctis alie
historie dīcūt q̄ erat auersus a fide ca-
tholica et corruptus ab anastasio patri-
archa iacobitarum et ita est op̄m̄ dū
Nam q̄diu tenuit veram fidem om̄ia
sibi prospere successerunt. sicut ptz de

victoria quā hūit contra cosdroe regē
persarum et de portatione ligni sancte
crucis in hierusalem sicut plene hētur
in historia exaltationis sancte crucis.
Nihil enī est q̄ ita nequeat occasus sibi
facere q̄ va religio nihil quocq̄ lumie
clariore perfulget q̄ recta fides in p̄-
cipe.

Vincūt christianīz rex sarace-
norum captiuatur.

Erciū bellū saracenorum z xp̄ia-
norum tpe eiusdem Eraclij im-
patoris accidit. Causa autē q̄re
illud bellū accidit ferūt quedam hi-
storie saracenoz fuit hec. quia dūz qui-
dam miles eraclij impatoris distribu-
erat togas siue quitationes militibus
et inter alios etiā saraceni sub impato-
re militantes venissent ad accipiendūz
togas predictis miles sine spada illis
saracenis indignanter dixit vix sufficit
impator dare togas militibus xp̄ianis
q̄tō magis istis canib⁹. Illi dolore et
pudore incitati recesserunt sine vale. z
cū venerūt vltra mare narraverūt oīa
saracenis sic eos imouerūt q̄ omnes
venērūt vno corde pugnarent cōtra
xp̄ianos. Postq̄ ergo maria transue-
rūt cōmissum est terribile p̄liūz mul-
ti ceciderūt ex vtraq̄ pte. Veruntamē
victoria cōcessa est christianis z rex sa-
racenorum captus est in p̄lio et mul-
ti alij saraceni milites cum eo. Circa
idem tempus fuit terremotus magn⁹
in terraz appuit in celo signūz ad mo-
dūm ensis triginta diebus quod ostē-
debat dominium quod saraceni debe-
bant habere.

Vincūt saraceni z transfertur
lignū sancte crucis a hierusalē
in constantinopolim.

Quartū bellū saracenoz z xp̄ia-
noz accidit post p̄dictū bellum
paucis elapsis dieb⁹ tpe p̄dicti

Eraclij impatoris sedē in cathedra
petri Honorio primo. In quo bello
mortui sunt multi ex vtraq̄ pte z sara-
ceni acceperunt terrā sirier damasci et
egipti. Eo tempore Eraclius impator
cum esset astrōnimus vidit regnum va-
stādum a gente circūcisa. quare mādā-
uit dagaberto regi frācorū oēs iude-
os in regno suo p̄cipere baptizari qd̄
et factū est s̄ in hoc decept⁹ fuit q̄ gēs
circūcisa fuit gens saracena nō iuday
cavtraq̄ enī circūcissione obseruat siq̄-
dem saracenus dicitū est romano im-
perio rebellatibus vastata siria dama-
sco atq̄ egipto compulsi sunt cristiani
crucē dñi a hierusalē Constantinopolis
appotare cuius maioris post multa
tempora ad instantiā lodouici regis
francozin xp̄ianissimi anno domini
millesimo ducentesimo sexagesimo se-
ptimo p̄fatus est translata. Predictus
ergo eraclij impator propter infideli-
tatē destitutus a deo. xxx. imperij sui
anno diem clausit extremū.

Vincunt saraceni z capiūtur
siracuse.

Quintū bellū saracenoz z xp̄ia-
noz accidit circa annū dñi se-
xingentesimū sexagesimū. Im-
perante constante Eraclij nepote et se-
dente in cathedra petri theodorico pri-
mo. Predicto enī tpe audientes sara-
ceni xp̄ianoz discordiā capta alexan-
dria subito cū multis navibus ceciliā
inuasērunt et siracusas ciuitatem cele-
brem cecillē violenter ceperunt strages
magnā per totā ceciliā fecerunt popu-
lorum. vix paucis euadentibus qui p̄-
fuga montūz munitissima castra fu-
gerunt. saraceni q̄q̄ facta magna cede
hominum recesserunt p̄dā magnāz
secum apporates vna cū ornamentis
que constās devrbe secū tulerat. Si at
queratur cur deus permisit pplm suū

tā aspere flagellari. Nonabiliter respō-
dere potest q̄ ppter p̄ctm̄ p̄ncipis sicut
dictū est de eraclio impatore. Nō iste
impator: constās fuit pessimus in om-
nibus impijsz crudelis contra catho-
licos. Cū em̄ acephalitaz heresi laps⁹
esset q̄ cū curice vnā solā naturā vnāq̄
volūtātē in christo dño s̄ veritates ca-
tholice fidei assueuerāt plures catholi-
cos eo q̄ sue nolebat acq̄escere heresi
verberauit crudeliter exulantiq̄z iniu-
stet p̄ diuersa loca carceribus inācipa-
uit qui cum oibus eēt exosus v̄pote
quā erat reprobatus a dño cogitauit
italiā de m̄nibusz p̄rānibus longobar-
dom eriperē ibidē suū dñū dilatare su-
amq̄ sedē ip̄ialem constituere in eadē
Et licet quod cōcep̄at exēcutōe demā-
dauit cū p̄ficisceret s̄ longobardos
recedens de neapoliverfus romā. z cū
p. xij. dies in vrbe resedisset inuidens
et dolens romā tā pulchris tanq̄ mī-
rabilibus edificijs adornari s̄ ciues et
vrbem iniquitatis sue venena diffun-
dens maiorem p̄tem eorum q̄ ad oma-
mentum z decorum vrbis cōstructa fu-
erant ab antiquo ornamēta. s. marmo-
nia ercaz multa alia bona impie depo-
nī m̄adavit adeoq̄ p̄cessit sacrilega
eiusz p̄phana impietas vt etiā ecclesi-
am b̄rē dei genitricis mariez omnium
martīz q̄ p̄atheon vocabatur āriquit⁹
discoopiri ereis regulis fecit dicra or-
namenta inuexit in tiberim fecitq̄ cō-
stātinopolim apportari. Iniquitas er-
go huius impatoris cā fuit flagelli po-
puli christiani. sed tāraz iniquitatum
merito penā luit. Nā cum impius im-
perator secreto in balneo lauaret sui-
q̄ milites eius seculā ferre non volen-
tes occiderūt eum. Diligenter est ergo
hic attendendum q̄lta sunt p̄m̄ta ip̄io-
ruz q̄d iū em̄ bonus fuit z sctē ecclesie
debitā reuerentiā exhibuit sibi. p̄spera
successerunt. Sed cū se auertit a fide

a fide catholica mox infelicitē vixit
et sine infelicitissimo diem clausit extre-
mum.

Vincunt saraceni fugit im-
perator romanorum.

Extū bellū inter arabes z xp̄ia-
nos vt narrat generalis histo-
ria hispanie accidit circa annū
dñi sexingentesimū sexagesimū octauū
Impante constātinō p̄dicti constanti
filio. Hic congregauit plusq̄ mille na-
ues z trāsīuit mariā vt bellaret cū mo-
bia rege arabū. Ille v̄o cognito ei⁹ ad-
uentū misit s̄ ip̄m milite q̄ndā strenu-
um nomie andallaz cōmisso duro cer-
tamine victus est impatorz relicto cā-
po fugit ad nauesz regressus est con-
stātinopolim cū paucis q̄ multi s̄ suo
exercitu perierāt captiuati sunt. In B
impatore nō minus admirādum ē iū-
diciū dei q̄ in p̄cedentib⁹. quia illi suo
peccato puniti. hic v̄o nō q̄ malus vi-
ctus est ab infidelibus sed vt in dei ti-
more conseruaretur z malis preberet
exemplum ne desperent in tribulatiō-
bus qui bonos permittit tribulari. vt
de Job et Tobia sacra scriptura exē-
plariter ostendit v̄l forte. quia indiscre-
te se cōmisit predicto certamini nō tā-
tum de deo q̄tum de sua potentia cō-
fidēs. Vnde predictus impator: bo-
nus catholicus fuit et modestus. Pri-
mum quoq̄ quod fecit iusta et debita
vindictio patris sui quoniam omnes
quos in mortem patris conspirasse cō-
perit crudeliter interfecit. et ecclesias
que a tempore Eraclij proani sui im-
perio ab hereticis destructa fuerant
reparauit contra omnes clericos z las-
cos principes et p̄elatos acephalo-
rum et monachitarum heresi macu-
latis tanquam verus catholicus et ze-
lator fidei catholice sue sine repromis-
sione processit et per istum secundum

omnes historias reperta est fides in gre-
cia q̄ tpe p̄ris sui toto corrupta fuerat
et integrata est etiā pax fides inter la-
tinos et grecos extirpatis hereticorū
zizanijs p̄ p̄ncipē memoratū. In quo
est mature ac p̄uide attendendū q̄ntū
facit bonitas p̄ncipis ad soliditatē fi-
dei et bonū quietē statū ecclesie ecō-
tra malicia et infidelitas p̄ncipis q̄ntū
nocet. q̄ ostēdūt isti duo p̄ncipes p̄ et
filius. p̄r em̄ q̄ mal⁹ et infidelis fuit et
vilis hereticus fidē in or̄iete corrupit
statūq̄ eccl̄ie annihilauit. Filius ve-
ro q̄ bon⁹ iust⁹ verusq̄ catholic⁹ erexit
ecclesiāz fidem catholicā repauit.

Vincunt saraceni et perditur
totaliter nomen christianorum
in affrica.

Eptimū bellū inter arabes et
xp̄ianos circa idē ip̄s accidit i
affrica in q̄ lz saraceni nūmūm
eēt multiplicari xp̄iani tñ nōdū erāt
totaliter deleti. Vñ supradict⁹ abdal-
la de quo in p̄cedenti bello fecim⁹ mē-
tionē veniēs in affricā eā subiugaret
imp̄so moabie regis sui. exiuit i occur-
sum ei⁹ comes gregori⁹ q̄ tūc ibidē mo-
rabat⁹ bellauerūt simul ambo s̄ fina-
lter vict⁹ fuit comes p̄diditq̄ ibi mul-
tos de suis ac relicto cāpo fugit et ex-
tūc p̄diderūt xp̄iani honorē suū qui i
affrica h̄itabāt⁹ tota illa terra fuit posi-
ta sub infideli potestate.

Vincunt christiani et sarraceni
efficiuntur tributarij.

Octauū plū inter saracenos et
xp̄ianos accidit circa annū do-
mini sexingentesimū septuagesi-
mū septimū tpe p̄dicti imp̄atoris. Tūc
cū saraceni et romani in generali h̄i-
storia hispanie continēt magnū preli-
um hūc est cesa s̄ de saracenis. 3000.
pugnatorū quo anno mortu⁹ est papa
deo datus. Saraceni aut̄ eo tpe posu-

erunt treugas cū romanis p. xxx. ānos
sub hac tñ conditōe q̄ saraceni darent
romāis. 3000. libras auri. et quāq̄mtra
equos bonos.

Vincunt christiani et cremantur
naues saracenoz sub rege bāba

Dñū preliū inter saracenos et
xp̄ianos accidit circa ānū dñi
sexingentesimū octingentesimū-
quartū. Imperāte iustiniāno p̄dicti i
patoris filio. et regnāte in hispania vir-
tiosissimo rege bāba tūc em̄ applicue-
runt ad littora hispanie. cclxx. naues
saracenoz et p̄currētes terrā illāz mari-
timā fecerūt magna dāna et plurimos
xp̄ianos occiderūt Sed statim vt co-
gnouit p̄dictus rex bāba misit velo-
cissime suos exercitus et cepit naues
et ignibus concremauerūt ac maiores
ptem arabū occiderūt ense. Aliosq̄ ca-
ptiuos duxerūt sic regressi sunt cum
honore ad p̄dictum regē bambam.

Vincunt christiani multis mi-
litibus saracenorum occisis in
syria.

Octimū bellū inter saracenos et
xp̄ianos accidit circa ānū dñi
octingentesimū tricesimū. Im-
perāte supradicto iustiniāno sedēte in
cathedra petri sifinnio. tūc em̄ roma-
ni syriā puagātes bello terribili mul-
ta milia saracenoz occiderūt vt in iero-
nycis ip̄atorum continetur.

Vincunt saraceni in hispania
et occiditur consobrinus regis
roderici.

Decimū bellū iter saracenos
et xp̄ianos accidit in hispania
perāte leone. iij. et sedente in cathedra
petri Constantino p̄moz regnāte in re-
gno castelle rege Rodrico tūc muca-
rex affrice p̄cepit Cariph cui dā cap̄i-
tāno suo q̄ auxiliū et fauorē p̄ditōi

comiti iuliano daret contra christianos qui
eum milia electorum ad pugnam ei tradidit
et ipse secrete in navibus mercatorum hy-
spanie transduxit. postquam omnes fuerit
in hispania congregati sunt in quodam
monte qui ab illo sarraceno arabice di-
gitur cariph et lingua nostra noiait gi-
braltar quod cum rex rodericus sciuit misit
illum quendam consobrinum suum qui diceba-
tur mingo cum magno exercitu qui sepe
bellauit cum supradictis sarracenis sed
fuit victus et finaliter interfectus est a
sarracenis qui discurrunt per hanc
provinciam que est terra byspalen-
ciuitatis multa damna fecerunt et non
potentibus gothis bella sustinere ter-
ga sunt coacti ostendere inimicis suis
nec ex fuga liberati sunt sed fere ibi om-
nes perierunt.

Evincunt sarraceni et perditur
hispania sub rege roderico vl-
timo rege gotorum.

Dodecimum bellum inter sarrace-
nos et christianos fuit in hispa-
nia circa predictum tempus. scilicet post su-
perdictum bellum. Cum enim supradictus
muca videret strenuitatem comitis iu-
liani in victoria precedentis belli certifi-
catus de eius fidelitate iteque cum maiori
exercitu ipsum comitem una cum cariph mi-
sit in hispaniam qui cum applicuissent ince-
perunt statim destruere provinciam ber-
cam que est gadalquenis et provincias
lucene. Cum ergo rex rodericus predicta
agnouit omnem exercitum gotorum qui cum ipso
erant congregauit quorum numerus ultra cen-
tum milia armatorum se extendebat et in-
trepidum inuit praeter eos inuenit prope flumen
quod dicitur gadalere quod est prope ciuitatem as-
sidoniam que nunc dicitur perim et cristiani erant
ante. Sarraceni vero ultra flumen. Illi
qui tamen dicunt quod istud bellum fuit
in campo qui dicitur de sangonera que est
inter murcias et lorcam. Rex vero rode-

ricus insedebat in curru siue in lecto
eburneo indutus panis poderis aures
et corona aurea coronatus sicut mos tunc
erat regum gothorum. promissum est ergo bel-
lum et durauit diebus octo. scilicet a die dominica
usque ad diem dominicam sine intermissione
mortuique sunt de exercitu sarracenorum
ubi precebat cariph sedecim milia ho-
minum. Comes iulianus et qui cum eo erant
bellauerunt tam fortiter quod confregerunt
acies christianorum. cadentibusque plurimis
ex utraque parte et dispersis christianis ac re-
ge roderico qui magni cordis erat alii
qui fugiente aliqui furibundum impetu
inimicos reuertente finaliter christianis non
potentes sufferre prelium terga verterunt
inimicis suis fugientes. de morte autem pre-
dicti regis in eodem bello dubitatur. Ve-
runtamen corona et indumenta eius ac cal-
ciamenta aurea equisque eius qui diceba-
tur orella inuenta sunt in quadam treme-
dali apud supradictum flumen gadale-
te absque corpore nec postmodum de eo alii
quid scitum est nisi quod in regno portugalie
in quadam ciuitate que dicitur visio inuentum
fuit lapis vni sepulchri in quo talis erat scri-
ptura. Hic iacet rex rodericus ultimus
rex gothorum defunctus in eodem bello to-
ta nobilitas gothorum. Post hec sarrace-
ni non obstantibus viribus gothorum totam hy-
spaniam ferro flamma fame attritam suo do-
minio maciparunt et gentem quam preterita
secula valde premuerant prostrauerunt. Si
quis diligenter voluerit inuestigare cur
de promiserit tam graue flagellum in hy-
spaniam breuiter dici potest quod propter pecca-
ta principum roderici. scilicet et sui predecesso-
ris vicise. Dicitur enim fuisse probrus et fla-
gitiosus multaque flagitia per hispanias
seminauit ad voluptates carnis solu-
to pudicitie freno se fornicationibus mul-
tis contulit plebemque suam ad lasciuiam et
luxuriam inclinauit sed et episcopi et ecclesie mi-
nistri aspernabantur ecclesiastica officia
et clausis foribus ecclesiarum despiciebant
E

*Is hispaniam attrivit
ferro. flamma. fame*

*Nota quod rex
rodericus*

ecclesiastica sacramēta ⁊ ne' aduersus
eum parens vniuersalis christiani p-
genies insurgeret. **E**piscopis ceterisque
ecclesie ministris vxores lasciuus rex
habere precepit. Et ne romano obedi-
rent pontifici sub interminatione mor-
tis phibuit. **H**ec quidem causa pere-
undi hyspanie fuit. tota enim gothorū
nobilitas in cōiūtijs libidinibus ⁊ vi-
cijs immersa altissimū ad tracundias
prouocauit. Itaque vicisa dat⁹ est in re-
probū sensum intantū vt muros ci-
uitatum vrbium sui regni subuerterit
ne possint ei resistere ciues paucis ex
empnis quas non ausus fuit destrue-
re. precepit etiam qd destruat armis vo-
meres ⁊ falces facerent ad colendum
terrā quod ipse dolose faciebat sub co-
lore pacis ne qd ipm possent insurgere
licet dicat **Rodericus** iudensis in cro-
nica sua qd rex rodericus fuerat ille qd
precepit arma destruere. **Roderic⁹** vo-
lucessor vicise fuit vir belliger ⁊ dur⁹
⁊ ad omne negociū expeditus vita ta-
men ⁊ moribus vicise non dissimilis:
qz cum vxore vel filia comitis Julia-
ni peccauit cū ipse suam in affrica fae-
ret legationē. qz ergo xpm reliquerāt
predicti principes cū populo suo ⁊ cōcu-
binali luxurie fetore se subderāt. Ideo
merito deus pmisit eos dari in repro-
bum sensum ⁊ qd p̄dictus comes iulia-
nus p̄ditore se iungeret sarracenis et
totā hyspaniā vt p̄dictū est delerent.
Hystoria at p̄dicte destructionis lati⁹
hī in generali hystoria hyspanie.

Vincūt cristiani i aqtania et
p̄mitur aldramānus cū. lxxv.
militib⁹ sarracenorum

Ereūdecimū bellū inter sarra-
cenos ⁊ xpianos accidit in aqtania
galliarū p̄uincia. Cūz em̄
sarraceni hyspaniā subiugassent acci-
dit circa idem tempus regnāte in fran-
corum regno theoderico rege quo vir

tnosus princeps karolus macell⁹ mi-
litabat qd ipse karolus ligerim fluiui⁹
transiens endo neqz ducem aquitanie
bellādo victū fugaret. Endo ergo dux
p̄ om̄ia se videns karolo inferiorē sar-
racenos ab hyspania p̄ karolū inuita-
uit. Sarraceni at de tali inuitatione n̄
modicū gaudentes cum oibus eorum
famijs galeas habitaturi fluiuiū ga-
renam transierunt omniaqz in ore gla-
dijs deuastantes ecclesias dei cremaue-
runt ⁊ om̄ia sine deletū ciuitas vel sex⁹
sanguine implent quib⁹ karolus prin-
ceps strenuus dei frenus auxilio qd spe-
rantes in ipm non deserit animose ac
potenter occurrit ⁊ ex ipsis sarracenis
ccclxx. milia vna cū iporū rege aldra-
māno victorioso peremit: de suis vo n̄
nisi mille quingentos amisit. Tūc en-
do dux ad cor rediens karolo regis re-
conciliatus castra sarracenorū disruptit
eorūqz reliqas toto posse destruxit.

Vincūt cristiani ⁊ capitur ci-
uitas auionēsis de ptate sarra-
cenorum.

Quartumdecimū bellū inter sar-
racenos ⁊ xpianos accidit post
p̄dictū bellum. Auinione intm̄
em̄ sarraceni p̄ualuerūt in occidentali
plaga capta hyspania qd ciuitatē cep-
erant auinione p̄ quos p̄dictus prin-
ceps karolus marcellus veniens bel-
lum maximū cū eis habuit ⁊ ciuitatē
auinione aggredit aiose. Vñ sicut o-
biericho legit cū strepitu ⁊ sonitu tu-
bay vrbem inanisimā cepit ⁊ hostes
fidei nre vsqz ad interfectionē cōtrixit
vt lati⁹ p̄inet i hīstoria regū francie.

Vincūt cristiani pempti duo-
bus regib⁹ sarracenorū ⁊ capi-
tur narbona ⁊ plures alie ciui-
tates ⁊ loca a carolo marcello.

Quintū decimū bellū inter sar-
racenos et xpianos accidit post
predictū bellū in vrbē verbona
in qua psidebat achinnā rex sarra-
cenorū q̄ quē veniēs p̄dictus p̄nceps ka-
rolus marcell⁹ p̄dictū regem obsidet.
In cuius obsessi regis subsidii amor-
rea rex ex hispania cū sarra-
cenorū multitudie venit cū quib⁹ karolus
strēnuissim⁹ aioso bello congregat⁹
et ambob⁹ regibus bello p̄cepit capto
q̄ viribus ciuitate reliq̄as sarra-
cenorū vltimo p̄tuit exterminio. Nī em̄ qui
euaserant karolo insequēte fugientes
in p̄fundū maris dimerſi sunt. Demū
karolus victorios⁹ p̄nceps Memean-
sum Algotheū Aliaſq̄ a gothie regio-
nis vrbes a sarra-
cenis in vasaſ trūm
phando cepit et in totū destruxit. Igit̄
arelatenſ vrbē que a sarra-
cenis capta
erat et oibus alijs in circuitu capta sar-
racenos exterminauit in totū et sic sar-
racenis q̄ pene totā aſiam totā libiam
maiorēq̄ p̄tē europē inuaserant.
Karolus strēnuissim⁹ p̄nceps dei
fretus auxilio et romana ecclesia sibi
ſauente oēm spem sibi abstulit galeas
inuadendi. P̄dictus etiā karol⁹ ma-
rentinū puluicie ducem q̄ sarra-
cenos inuitauerant ad galeā inuadendū bel-
lando deuicit totamq̄ p̄uinciam ſue
ſubdit diſioni.

Vincūt cristiani et incipitur re-
cuperatio hispanie cū mirabili
bus dei occisis plusq̄ septua-
ginta milib⁹ sarra-
cenorū p̄pe
ouereſi.

Extridēcīmū bellū inter sarra-
cenos et xpianos accidit i hispa-
nia p̄pe ciuitatē ouereſi. Ite⁹ ei
de⁹ p̄miſerit tā aspe hispaniā flagellari
q̄ tū diuina p̄ſetas q̄s p̄cutit tandē ſa-
pat ſurrexit q̄dā moll ex cātabua noie

pelagi⁹ fili⁹ ducis ſanille quē rex egita
baculo p̄cuſſ⁹ in capite occiderat i ciuita-
tate q̄ dicitur Tup p̄dictū pelagiū de⁹ sibi
reſeruauerat p̄ elenatōe p̄p̄li ſui q̄ ele-
natus in aſtucijs cū illis paucis xpia-
nis q̄ ibidē remanſerāt facit⁹ ē eorū rex
et in ſcdo āno regnī ſui q̄ fuit āno ab in-
carnatione dñi ſeptingentitrigintaſex
impante leone. lxx. et ſedēte in cathedra
petri cōſtantino. viij. mltitudo q̄m in-
merabilis sarra-
cenorū venit q̄ cū qd cū
rex pelagi⁹ ſcinit in q̄ndā ſpeluncā cir-
ca p̄dictā ciuitatē ouereſi. q̄ dicitur lingua
nra cuena douga cū mille viris ſe re-
cluſit cū plures cape nō poſſet. Est ac
p̄dicta ſpelunca vndis ex rupa ſeſſa
naturaliter cōſtructa taliter qd nullo
ingenio hoim p̄r debellari. Est em̄ lo-
cus ita ſecur⁹ ſicut ſi de⁹ fecerit ipm ſci-
enter p̄ illo caſu. P̄dict⁹ q̄ rex cū oī
aioſitate de ſaluatōe p̄ſie et ſpōſe criſti
agere ſeſtinauit credēs facile eſſe deo
multos p̄cludi in manu paucorū. cū q̄
circū daret vndiq̄ a sarra-
cenis in p̄di-
cta ſpelunca et vellēt ipi ſarraceni vio-
lenter ſpeluncam intrare xpianosq̄ pe-
rimer q̄ oēs lapides oēs ſagitte et que-
cunq̄ alia iaculabant velut flamie vē-
tiſ reſorta mox reuerſa iacientes ſarra-
cenos alioſq̄ exiſtentes vulnerabant
ſic q̄ breui ſpacio. vltra. xx. milia sarra-
cenorū vna cū eorū duce opa p̄p̄ijs ar-
mīs p̄ magna p̄te perierūt. Alij vō ſu-
erunt ita excecati vt neſcirent quid fa-
cere deberēt. Videns aut̄ p̄dict⁹ rex
pelagi⁹ miraculū tā manifeſtū extitit
confidenter a p̄dicta ſpelunca cū ſuſa et
interfecit aldaman capitaniū sarra-
cenorū et plures alios milites ei⁹ ſdem. ſz
nec ſexaginta milia q̄ remanſerāt fugi-
entes a bello vindictā diuinā euaserūt
Nā cū ſec⁹ vñū flumē qd ibi p̄pe ē gra-
derent q̄dā ſupciliū mōſi a ſudamito
corruēs totā illā mltitudinē ſb aq̄ vñ-
dis et ſub rupibus oppreſſit. Poſt hec
E ij

pelagi⁹

anno d. 136

Ar. d. 9.

Liber

quartus

predictus rex pelagi⁹ fecit prelia multa et cepit ciuitatē legionen. q̄ asturijs nūmū est xp̄inqua. p̄dict⁹ rex pelagi⁹ reguit. xliij. annis ⁊ mortu⁹ est in loco q̄ dī cangas ⁊ successit ei in regno fauilla filius eius q̄ solū regnauit duobus annis interfect⁹ a quadā uisa cū q̄ sol⁹ uoluit pugnare. et successit ei in regno Alfonso prim⁹ gener regis pelagij q̄ dicitur catholic⁹. vi. j. dices loco suo.

Vincunt xp̄iani in aqtania ⁊ perimuntur. ccc. lxxv. milia sarracenorum

Decimū septimū bellū inter sarracenos ⁊ xp̄ianos accidit sub p̄dicto leone impatore ⁊ sedente in cathedra petri gregorio. iij. Tūc innumerabilis multitudo sarracenorum cū uxorib⁹ ⁊ filiis aqtaniā intrauerunt ut ibidē habitaret quib⁹ occurrit karolus marcell⁹ ⁊ ex eis. ccc. lxxv. milia interfecit nec fuerūt isti illi sarraceni q̄s alias in aqtania debellauerat de quo dictū est s. bello decimotercio.

Vincūt xp̄iani perēpta inuenerabili multitudie sarracenoꝝ ⁊ destructis trib⁹ milib⁹ nauib⁹ quinqz solū exceptis liberatur Constantinopolitana ciuitas

Decimū octauū bellū inter sarracenos ⁊ xp̄ianos accidit circa idē t̄p̄ supra ciuitatē constantinopolitanā tūc em sarraceni ex egipto ueniētes cū magno exercitu uidelicet cū tribus milib⁹ nauib⁹ p̄dictā ciuitatē obsederūt ⁊ triduo obsessam tenuere Constantinopolitani quoqz ad auxilium a scitis vulgaribus contra sarracenos congregiunt orantibus v̄o sancti viris in regia ciuitate triginta dno milia ex sarracenis sine suoz lesione prosternunt: sarraceni quoqz residui quorum erat innumerabilis multitudo p̄

orationem sanctorū viroz fame frigore bello ⁊ pestilentia perierūt. Vñ quarto anno confusi ab obsidione recesserunt nauibus partim igne consumptis partim dimeris itaqz ex tanta nauis multitudine vix quinqz naues ad propria redierunt infra ciuitatem tamen triginta mila hominū pestilentia perierunt quod deus fecit ut suam potestatem ⁊ clementiam hoibus oñderet.

Vincūt xp̄iani in aquitania ⁊ perimitur rex sama cordubensis cum suis.

Decimū nonū bellum inter sarracenos ⁊ xp̄ianos accidit tempore supradicti imperatoris leonis circa ciuitatem tholosanam. Tūc enim sama rex cordubensis cum magno exercitu aquitaniam intrans terraz destruebat ⁊ obsedit ciuitatem tholosanam qd cum francigenis cognouit venerunt in succursum ciuitatis cum endone duce eoz. Rex v̄o sama cōtra eos exiit ⁊ bello letali p̄misso cecidit sama sarracenorum rex mortu⁹qz sunt ibi plurimi sarraceni. alij v̄o fugiētes euaserunt.

Vincunt xp̄iani ⁊ perimitur abdarramē dux sarracenoꝝ i aqtania a carolo marcello.

Vicesimū bellū inter sarracenos ⁊ xp̄ianos accidit duobus annis post p̄dictū bellū. Tūc abdarramen dux sarracenoꝝ inuitat⁹ ab endone duce contra reges karolum marcellum cum multitudine graui transierunt flumen garronam quod transit iuxta tholosam ⁊ ignibus cōbuserūt ⁊ destruxerunt magnā terram karoli regis francoꝝ. Cum autem predictus rex karolus sciuisset d̄ misericordia altissimi confusus venit super eos et bello asperissimo cōmissoricti sunt sarraceni ⁊ rex karolus interfecit p̄dictū abdar-

Orantibus viris

namen ducem saracenorum pluresque saraceni ibi ceciderunt. Alii autem daz sunt terga coacti. Fuerat autem numerus saracenorum qui ibi venerant tricenis sexaginta octo milium captiuauit autem mille quingentos quos dimisit inter milites suos sicut narrat. Si gebertus quod cum vidit predictus endo dux posuit se in potestate predicti regis petendo ventam huiusmodi de errore quem fecerat. Rex vero karolus qui erat piissimus clementer percipit ei quo facto predictus dux insecutus est saracenos fugientes qui euaserant in prelio et multis ex illis qui sine numero interfecit.

Vincunt saraceni fugato endone duce francorum et perempta multitudo christianorum in francia.

¶ Icesimus primum bellum inter saracenos et christianos accidit circa annum domini septingentesimo tricesimo sexto. Tunc enim abdarramen rex saracenorum collecto magno exercitu posuit debellare terram regis karoli francorum et fecit fieri pontes in fluminibus in quibus non erant et appianare vias que erant in aliquibus passibus difficiles et magnam preter fluminis rodani palucos extraxit ut posset leuius ipsum pertransire et veniens super ciuitatem orliensem eam obsedit per quam venit endo dux de qua supradictum est cum magna potestate francorum bellauitque cum eo et ceciderunt multi ex utraque parte finaliter victi fuerunt christiani et fugerunt. Saraceni vero insequentes eos usque ad rodanum puenerunt ibi franci timore mortis cogitantes liberari flumen predictum intrauerunt et mortui sunt ibidem fere omnes excepto duce et paucis cum eo ubi usque in hodiernam diem apparere sepulchra mortuorum.

Vincunt christiani et fugatur secundus endo dux in francia

¶ Icesimus secundum bellum inter saracenos et christianos post predictum subsequenter accidit. Quia predictus abdarramen cum esset nimis letus propter victoriam supradictam cogitauit ulterius procedere et destruere terram francorum et transiit flumina godomam. quod cum sciuisset endo comes prodixit iter contra eum exercitum magnum et pugnavit cum eo secundo. Sed iter deo permittente victus fuit et fugit et mortui ibi fuerunt multi franci fideles.

Vincunt christiani et perimitur predictus aderamo in francia cum multitudo saracenorum per carolum marcellum.

¶ Icesimus tertium bellum inter saracenos et christianos post predictum bellum subsequenter accidit. Cum enim predictus abdarramen elatus in corde suo propter victorias habitas. quas sibi attribuebat industrie et prestanti voluit ulterius procedere per terram francorum insequendo predictum endonem ducem ut eum interficeret. et prestatuisset petragoricam destruendo et comburendo quicquid inueniebat destruxit etiam et perussit ciuitatem quam dicitur torres et ecclesiam sancte marie ac regiam palatiam. Sed quia deo nunquam placuit superbia et ipse ponit terminos vite humane voluit quod ibi veniret ille maledictus abdarramen. Quia cum supradictus dux endo fugiens a prelio veniret ad regem karolum et omnia que acciderant enarrasset. karolus qui erat vir belliger et sapiens in armis congregauit magnum exercitum germanorum et gepidarum et francorum venitque aiose per abdarramen et pugnavit cum eo septem diebus in quibus neuter alterum vincere potuit sed bellum ultimum duravit per totam diem usque ad noctem et finaliter mortuus est ibidem abdarramen et multi saraceni. Alii vero nocte fugientes in galeam gothicam se receperunt mane

E ij

autem facto viderunt xpiani tentoria
saracenorum hoies vero non videbant. Eun-
tes ergo quasi ad pugnam dispositi et ne-
minem inuenientes expoliauerunt ca-
piti ubi maxime diuitias inuenerunt.

Evincunt xpiani et fugatur rex
abdemalech cordubensi. per fran-
cos perempta multitudo sa-
racenorum.

Vicesimus quartus bellum inter
saracenos et christianos accidit
circa annum domini septingente-
simum quadragesimum primum. Tunc enim
abdemalech rex cordubensi. collecto ma-
gno exercitu proposuit debellare franco-
rum regnum et veniens non transiit
montes pireneos. Franci vero cum au-
diuerunt quod abdemalech veniebat con-
tra eos circa montes pireneos prepa-
raverunt se ad pugnandum. Venientes
ergo pugnaverunt cum eo et interfecti
sunt multi saraceni et rex abdemalech
fugit et recollectit se in celsiberiam quam
est in litore iberi fluminis.

Evincunt xpiani in regno castel-
le et occiditur teba rex cordube-
sis et omnes saraceni qui cum eo venerant

Vicesimus quintum bellum inter sa-
racenos et christianos accidit cir-
ca annum domini septingentesi-
mum quinquagesimum. Tunc enim The-
ban rex cordubensi. habuit bellum cum chri-
stianis regni castelle et finaliter victus
fuit et mortuus ibidem et omnes saraceni qui
cum eo venerant ibi perierunt.

Evincunt xpiani et claret rex al-
fonsus catholicus.

Vicesimus sextus bellum inter sa-
racenos et christianos accidit cir-
ca annum domini. dec. liij. impe-
rante in praedicto leone et regnante in
regno legionis rege alfonsus catholico
supradicto: qui ideo dicitur fuisse catholicus

quia optime custodivit precepta dei et
ecclesie catholice fuit etiam serenissimus
zelator fidei et rector christianorum san-
cto exemplo et iste fuit primus rex qui
vocatus fuit alfonsus et fuit filius du-
cis petri de cantabria et gener regis pe-
lagii. Eo ergo tempore predictus rex
congregato magno exercitu intrauit
per terram camporum que clauditur
quattuor fluminibus. scilicet de la carzione
pisorica. et dorio. et bellans cum sarace-
nis conquistavit illam denictis sarace-
nis ingressus est regnum portugalie.
et obtinuit vtriusque a saracenis portus
et betambragam visum et flammam. ha-
buitque post hec plurima bella cum sa-
racenis semper victoriosus existens.
lucratusque est ultra predicta a saracenis
ledismam salamaticam numanciam
que nunc dicitur samora et omnes ma-
ritimam terram gelechie rediens ica-
stellum bellavit cum saracenis et deu-
cit eos obtinuitque seculum septem mancas
dominas saldaniamque amariam mira-
dam segobiam abula ozomam secul-
uedam argauram vianam occani et ri-
nerendicam carboneram alueglam et
fimeram alexancum transmiream sub-
uertam trinitam barduliamque nunc de
castella antiqua alana ordinam visca-
yam aycon pomphauram besoziam que
nunc est victoria nauarram rucomam
pancorum et tarracum quoniamque pue-
nit ad montes pireneos. Multa alia
loca obtinuit et innotavit necessariisque
munivit et reduxit ad terram propriam
multos christianos et populos qui timore sa-
racenorum fugerant per montes et deserta
vagantes extraxitque plurimos christi-
anos captiuos de prece saracenorum cum
quibus terrarum populant ecclesias au-
ro et argento ac lapidibus preciosis de-
coravit. In cuius obitu audite sunt vo-
ces in aere dicentes: ecce quod iustus mo-
ratur et nemo considerat. sublatum est in-

stus a facie iniquitatis et anima sua et memoria est in pace. regnavit. xix. annis et sepultus est in loco qui dicitur cangas et successit ei in regno fruela filius eius.

Uincit cristiani fugato ab rege cordubensiu et perimuntur. liij. milia saracenorum sub rege fruela

Vicesimumseptimum bellum inter saracenos et christianos accidit circa annum domini septingentesimum quinquagesimum quartum regnante in regno castelle Fruela filio regis Alfonsi catholici. Tunc enim nicaph rex cordubensiu cum magno exercitu iuit ut percurreret regnum galechie et cum ipse totam illam terram vastaret scilicet illud predictus rex fruela et congregato exercitu suo venit contra eum et pugnato duro certamine victus fuit rex nicaph et fugit a campo cum paucis de suis et perierunt in illo bello. liij. milia saracenorum et extruxit rex fruela habuit regnum galechie quod ante sibi rebelle fuerat. Predictus rex fruela regnavit xliij. annis et mortuus est et successit ei in regno aurelius frater eius qui regnavit sex annis et nihil famosum fecit contra saracenos successit ei in regno donussilo. et nihil singulare fecit contra saracenos regnavit septem annis et mortuus et successit ei in regno alfonsus secundus qui fuit filius regis fruela: de quo supra patet in hoc bello de cuius factis infra dicetur.

Vincunt christiani et capitur galiana ac efficitur cristiana per carolum magnum.

Vicesimum octavum bellum inter saracenos et christianos accidit circa annum domini septingentesimum sexagesimum primum imperante Constantino. vii. Tunc infans karolus

quia in aliquibus contradicebat patri suo franco regi. Hispano venit in hispaniam et declinavit ad regem galatram qui tunc erat rex toletus. Quare autem ad ipsum declinaverat historia narrat quod propter eius filiam galianam que mire pulchritudinis erat: recepto ergo honorifice predicto karolo a rege paucis elapsis diebus quodam potentissimus saracenus cuius nomen erat bramante cum multitudine gentium venit super dictam civitatem toletum et fixis tentoriis in valle someriam obsedit eam aggredientibus ergo saracenis a predicta civitate cum francigenis illis qui venerant cum infante pugnauerunt cum bramante et inter fuit vigor franco accensus qui vicerunt saracenos bramantis. Illi vero iter redeuntes per francos vicerunt eos quod videtes franci timuerunt valde. Sed comes eorum dux qui dicebatur don ibi morante ait ut eos dicens. Scriptum est quod cum deus vult pauci vincunt multos quod verbum audiens aiati sunt et iter redeuntes contra saracenos bellauerunt ita fortiter qui vicerunt eos. Sed resumptis viribus saraceni pugnauerunt contra francos et duravit pugna magna parte diei sic quod aliquando vincebant franci aliquando saraceni nec alteri per finalis victoria cedebat. Inter hec omnia predictus infans karolus in palacio suo dormiebat et cum evigilasset a somno et neminem in palacio videret miratus est valde et cogitavit quod sui tradidissent eum. Incepit ergo per iram ambulans per palacium secum loqui notabatque nomen suum patris et matris ac totum genus suum unde ipse veniebat que omnia audiens galiana de loco alto et secreto. Unde eum contemplabatur ordinavit se festinanter et sola ingressa est ad infantem certificata ex auditis quod hic erat karolus dominus francozum et licet infans carolus vidit eam solam intrantem non ei assurrexit quia

E liij

nō habebat in cōsuetudine alicui ma-
heri inclinare nisi solū ymagini vgnis
glose ⁊ suo noie. Dixitq; galiana karo-
lo. Si ego scirem vbi merces dat pro
dormitione licet sum mulier ego irem
illuc ⁊ si vultis scire quare hec dico q;
videt mibi q; nō est vobis cura succur-
rendi gentis vře q; est in magna pssura
in plio sub valle somertā bellans s̄ sa-
racenū brāmantem ⁊ si rex p̄ me⁹ sci-
uerit q; vos non estis ibi nō habebitis
bonū pmiū. Tūc dixit ei karolus. Ga-
liana si ego possum hře vnū equū ⁊ ar-
ma cū qbus possum ire illuc cito suc-
currerem eis. Et ait galiana. karole si
dederitis mibi fidē q; me deducetis in
franciā vobiscū ⁊ me facietis xpianaz
⁊ q; me in vxorem recipietis dabo vo-
bis q;cuq; petitis. Promisitq; karol⁹
om̄ia p̄dicta q; audiens galiana sciens
q; nō frangeret sibi fidem nimis gau-
dens ex promisso deduxit arma ⁊ ip̄a
manu p̄pria armauit infantē tradidit-
q; sibi equū q; dicebat brāketē ⁊ ensem
q; dicebat guisla que in donis miserat
sibi supradict⁹ saracen⁹ brāmantē ⁊
⁊ celerī cursu venit in locū pugne et in-
gressus est bellū aiose ⁊ primo impetu
p̄mit manu p̄pria. xij. de melioribus
militib⁹ brāmantis ⁊ mltos alioz. Ve-
nit āt verbū ad brāmatē vbi residebat
in tentorio suo de nouo milite ingres-
so pugnā q; tanta damna fecerat ⁊ tra-
to aio exiuit in pugnā querens militē
illū. cūq; eum inuenisset ⁊ p̄gnouisset
q; ille erat equus quē miserat galiane
amplius est iratus ⁊ irruens in eum ⁊
nō minor aio karol⁹ in brāmatē lacee-
eoz p̄fracte sunt p̄ pugnos euaginat⁹
ensibus mirabiles icus mltiplicabāt
⁊ mirans saracenus de fortitudine mi-
litis xpiani q̄sui ab eo q̄s esset ⁊ de q;
genere q̄loia karolus fideliter sibi ape-
ruit ⁊ tūc cepit ip̄m timere saracenus
⁊ resumptis viribus dixit sibi ego sa-

clam q; nunq; redeas ad terrā tuā ⁊ ka-
rolus respondit sibi qd̄ dictis in mani-
bus dei est. ⁊ dixit brāmantē ego te oc-
cidam ⁊ elevato gladio q; dicit duran-
darte p̄cussit karolum grandī ictu. Et
precidit galeā cum magna pte capillo-
rum ⁊ cum magna etiā pte armoz co-
poris s; tū nō tetigit carnē eius. De q;
ictu karolus miratus elevato ense suo
p̄cussit p̄dictū saracenū brāmantē ⁊
amputauit eius brachiū dextrā q; i ter-
ram cecidit simul cū gladio durādarte.
Videns āt se letaliter esse p̄cussū
fugit a facie karoli s; ⁊ karolus subito
descēdit de equo ⁊ cepit gladiū p̄di-
ctū ⁊ ascendens equū cū vtroq; gla-
dio insequens p̄dictū brāmantē pluri-
mos saracenos ante se reperies p̄mis
Cūq; attinisset p̄dictū saracenuz brā-
mantē fugientē elevato ense q; guisla
dicebat p̄cussit ip̄m q; daz ictu terribili
sic q; ip̄m duas diuisit in ptes ⁊ cecidit
mortuus in terrā q; secō descēdit de eq;
⁊ p̄scidit caput ei⁹ ⁊ accepit vaginā
gladij durādarte et om̄ia arma eius q;
om̄ia deduxit galiane. Videntes autē
saraceni dñm suuz mortuū terga sunt
dare coacti. xpiani vō expoliauerunt
campū vbi multū aux ⁊ argentū inue-
nerūt tentoria mltā ⁊ plimas alias di-
uitias. Post hanc vicioriā audiuit ka-
rolus mortē p̄fis sui ⁊ secrete recessit.
Deductaq; est galiana etiā fortim in
franciā factaq; est xpiana et accepit
eam in vxorem vt plenius continetur
in hystoria hyspanie.

Vincunt cristiani peremptis
pluribus regibus saracenuz
ca pluribus ciuibz capti per
carolum francorum regem

Tecumūnonū bellū inter sara-
cenos ⁊ christianos accidit cir-
ca annū domini septingentesi-

mūseptuagesimūseptimū. Tūc enī p-
dictus rex karolus rex francoꝝ p fe-
licitatis magnitudine dictus magn⁹.
cōgregato exercitu venit sup ciuitates
pampilonā z cesaraugustā quas tunc
saraceni possidebant pugnauit contra
reges eoꝝ z occidit eos: pstrauitq; mu-
ros ciuitatū. z cepit plures alias ciui-
tates saracenozū ac sub ditione sua cō-
stituit. quas paucis elapsis diebus sa-
raceni recuperauerūt. Iste karolus siml
cū regno francie tenuit romanū impe-
riū: z fuit strenuissim⁹ fidei zelator.

Vincūt christiani z perimun-
tur sexaginta milia saracenozū
p regem alfonsum castū.

Ricesimū bellū inter saracenos
z xpianos accidit circa annū do-
mini septingentesimū octuagesimū
septimū regnante in regno castel-
le alonso secūdo filio regis fruela: qui
dictus fuit castus eo qd sp castitatē ser-
uauerit. lz habuit vxorē que fin aliq̃s
fuit soror karoli magni supradicti. tūc
q̃dez potens saracenus cui⁹ nomē me-
chay cum multitudinē granī iurauit
ascurias: z incepit destruere totam ter-
ram. contra quē predictus rex alfon-
sus collecto exercitu xpianoz sce-
lister iuit: bellauitq; cū eo in quodaz lo-
co qui dicit̃ ledos z deuicit eū ac occi-
dit. z perierūt in bello. lx. milia sarace-
nozū. mltā alia bella uicit z loca p̃s-
ma obtinuit sicut infra dicit̃. z abstu-
lit timorem a cordibus xpianoz con-
tra saracenos. z regnauit. xli. annis di-
lectus a deo z hoibus sepultus ē apud
ouetū in ecclia sancte marie.

Vincūt saraceni z portāt sa-
racenozū terrā a morbona vsq;
ad ciuitatē cordubanā p mesq;
ta saracenozū construenda.

Ricesimūprimū bellū inter sa-

racenos z xpianos accidit: circa annū
dñi septingentesimū nonagesimū p̃ti-
mū. Tūc Irem amiramamolū misit
vñū potentē saraceni cui⁹ nomē erat
abdemalsch cū exercitu magno vt de-
strueret terram xpianozū. Ille ergo di-
rexit iter suū contra ciuitates gerūdaz
z narbonam quas tūc obsedisset post
multa certamina obtinuit eas z multa
alia loca circūquaq; posuitq; eas sub
ditiōe sui domini. Irem z tot fuit spo-
lia que habuit qd quinta ps deputata
Irem amiramamolū fuit. xlv. mille
duplaurū auri. z cū his diuinjs p̃fecit
p̃dic⁹ Irem mesquitā cordubē. quē
suus pater inchoauerat. quē nūc est ec-
clesia maior ibidem. z instantū p̃dic⁹
abdemelech oppressit xpianos illi⁹ pa-
trie qd fecit memoriā illi⁹ facti z domi-
ni qd deducerent in curribus in predi-
cta ciuitate narbone vsq; ad ciuitatem
cordubē. tantā multitudinez terre qd
ex ea predictus Irem fecit fieri vnam
mesquitam intra fortalicū predictē ci-
uitatis cordubē. pluresq; alias mesq;
tas renouauit z de nouo fecit.

Vincunt christiani z capitur
narchumana a karolo magno.

Ricesimūsecundū bellū int̃ sa-
racenos z chustianos accidit cir-
ca annū dñi septingentesimum
nonagesimū quartū. Tūc karol⁹ ma-
gnus rex francoꝝ de quo supradictus
est in bellis. xxviij. z xxx. congregauit
magnum exercitum z venit contra ci-
uitatem barchinonensem. quia sarace-
ni violenter eam ceperant. cum esset
sub eius dominio: bellauitq; cum eis.
z obtinuit ciuitatē: sed paucis elapsis
diebus perdidit eam.

Vincūt xpiani z perimitur ex-
ercitus magn⁹ saracenozū du-
ces sub rege alonso casto.

Triceſimūterciū bellū inter ſaracenos ⁊ chriſtianos accidit circa annū dñi octingentefimūdecimū. tpe ſupradicti regis alfonſi caſti. Tunc dno exercitus ſaracenoz intraverūt galeciā. dux vnus exercitus dicebat abobales. dux ſo alterius melchi. Sed ſicut ipſi intraverūt aioſe ſic fuerūt expulſi viriliter. quia poteſtas p̄dicti regis alfonſi caſti pugnauit cum eis victiq; ſunt ſaraceni ⁊ multorum mortui. alij ſo fugierunt. ⁊ chriſtiani inſequētes eos occiderūt vnū ducē eorum in loco qui dicit naron. alterū ſo ducem peremerunt in flumine qui dicitur cepha.

Vincūt xpiani ⁊ pimitur ores rex meride per regē alfonſum.

Triceſimūquartū bellū inter ſaracenos ⁊ xpianos accidit anno dñi octingentefimoundecimo. Tunc enī ores rex meride congregauit magnū exercitū ⁊ venit vt pcurreret terram regis alfonſi. fixitq; ſua tentoria ſup beneuentū. Qd cū ſciuit p̄dictus rex alfonſus caſtus venit ſclerit contra eum bellauitq; cum eo. ⁊ occidit eum plurimiq; de exercitu ſaracenorum ibi perierūt. In quo bello oſtēſa eſt fortitudo Bernardi filij comitis ſauxi didaci. quia multos ex ſaracenis perimit.

Vincūt chriſtiani ⁊ occiditur rex badayos per regem alfonſum caſtum.

Triceſimūquintū bellum inter ſaracenos ⁊ xpianos accidit anno dñi octingentefimoduodeciſmo. Tunc alcamam rex paſcenſis q̄ vulgariter dicit badayos. congregato magno exercitu venit ſup ſamoram ⁊ obſedit eam. Rex aut alfonſus caſtus p̄dictus preparauit ſe potētiſſime ⁊ venit contra eum. bellauitq; cum eo. et

occidit enī ⁊ plurimos ſaracenos caſ; eo: ⁊ qui potuerūt euadere fugierunt. ſed rex alfonſus ſecutus eſt fugiētes viriliter ⁊ multos eorum interfecit. ſic q̄ pauciſſimi fuerūt qui euadere potuerunt per fugam.

Vincūt xpiani ⁊ perimuntur vltra duodecim milia ſaracenorum per regē alfonſuz caſtum.

Triceſimūſextū bellū inter ſaracenos ⁊ xpianos accidit anno ſequenti ſc; octingentefimotredecimo. Tūc intrauit vnus magnus exercitus ſaracenoz in terram ſupradicti regis alfonſi caſti. Et cum ſaraceni gloriarent in mltitudine ſua diuiſi fuerunt in duas ptes: quarū vna iuit cōtra locum illum vbi erat p̄dictus rex alfonſus. Cuz ergo ſciuit rex alfonſus caſtus audacter iuit contra poluerā altera ſo contra eos cū exercitū ſuoz fecit ſimiliter duas ptes ſul exercitus. Et cū vna miſit bernardum de quo ſupradiximus contra illos ſaracenos q̄ ibant contra poluereram. ⁊ ipſe iuit cū altera parte contra alios venientes ad ad ſe. Bernardus ſo inuenit ſe cū pte ſua ⁊ habuit preliū magnū cum illis racenis in loco qui dicit valde moro q̄ eſt in fontaria portogalie ⁊ deuicit eos ⁊ plurimos ex illis interfecit. Sed rex alfonſus inuenit ſe cū altera pte q̄ ibat contra eū ⁊ pugnavit cuz illis ppe flumen de omefo: ⁊ interfecit ibi .xij. milia ſaracenoz. ⁊ deinde inſequens eos tor fuerūt occiſi q̄ pauciſſimi euafeſcūt ⁊ tunc rex alfonſus redijt de illo bello diſſimus ex ſpolijs ſaracenoz.

Vincūt chriſtiani ⁊ perimuntur p̄ditoz machometus ⁊ caſtruz ſctē criſtine capitur per regem alfonſum caſtum.

Triceſimūſeptimū bellum inē

saracenos et christianos accidit anno dñi
 octingentesimo decimo octavo. Tunc
 saracenus quidam nomine machometus q
 cum multitudine magna saracenoꝝ ve
 nerat de meridã ad regẽ alfonsũ vt vi
 neret cũ eo predictus rex benigne euz
 recepit in vasallũ et iuravit illi sarace
 nus qd p semper esset fidelis regi alfons
 ppter qd predictus rex precepit qd ha
 bitaret cũ multitudine sua in galecia.
 Sed qd predictus saracenus erat pñs
 to: sicut bellauit contra abdarrahẽ fi
 lium albarema ramolim regis cordu
 beũ et videns qd non poterat eũ occide
 re ex timore concepto. venit ad pñctũ
 regem alfonsũ sic transactis duobus
 annis postq̃ fuit in galecia assumpsit
 eũ dyabolus et eleuatus in supbiaz vo
 luit finiri facere proditiõẽ contra re
 gem alfonsũ qd obrem pgregauit ma
 gnũ exercitũ saracenoꝝ et incepit per
 currere et destruere totam terraz. Qd
 cum rex alfonsus castus cognouit cõ
 gregato exercitu suo venit sup illuz sa
 racenũ. et lz ipe niniũ confideret i mul
 titudine milite sue qñ sciuit qd rex al
 fonsus veniebat sup eũ pñdit cor et cõ
 cepto grandi timore eleuauit se euz su
 is in quodam castro qd dicit scia chri
 stiana. et rex alfonsus obsedit eũ ibidez
 et fecit fieri multas foueas circũquaq̃
 et pforauerũt castrũ in multis locis.
 Cum ergo ille saracenus vidit qd tantũ
 angustabant et qd nihil aliud restabat
 sibi nisi mors euz multitudine sarace
 noꝝ haberet resumpto corde exiuit ex
 tra castrũ et pugnavit cũ rege alfonso.
 Et in fine fuit victus saracenus ille euz
 oibus suis: et ipe fuit captus et caput ei
 abscisum est. Sed et rex statim castrũ
 illũ cepit et mortui sunt in bello ultra
 milia saracenoꝝ et plures eoꝝ deduxit
 captiuos. Et sic reuersus est rex alfons
 sus onerũ magnis cũ diuitijs et hono
 re. Predictus rex alfonsus castus re

gnauit. xli. annis et mortuus est. Suc
 cessit ei in regno ramirus primus fili
 regis Bermudi.

Vincũt xpiani et capitur ite
 rum ciuitas barchmone.

Q Ricesimũ octauũ bellũ inter sa
 racenos et xpianos accidit an
 no dñi octingentesimo decimo
 nono. Tunc multitudo christianoz
 venit sup ciuitatẽ barchinone quaz ce
 perant saraceni. Postq̃ karolus magnus
 ipam conquestauit. Cũ ergo predicta
 multitudo xpianoꝝ venit obsedit ciui
 tatem et post multa certamina capta ẽ
 ciuitas a xpianis p tota terra circũqua
 q̃. mortuiq̃ sunt ibi plurimi saraceni.
 Althaca vo amtramamolim cũ exiuit
 congregauit exercitũ suũ vt veniret
 ad recuperandam terrã pñtam: et cum
 se prepararet ad viam pñsus est quadã
 infirmitate de qua mortuus est: sic ces
 sauit tempestas illa.

Vincũt christiani occisis se
 ptuaginta milib⁹ saracenoꝝ.

Q Ricesimũ nonũ bellũ inter sa
 racenos et xpianos accidit anno
 dñi octingentesimo uicesimo se
 cundo impante ludouico karoli magni
 filio et sedente in cathedra petri Euge
 nio papa. Et regnante in regno legio
 nis ramiro rege filio regis barremudi
 Hic aut rex ramirus successit i regno
 regi alfonso casto ex eius precepto in
 morte. Euz ergo audierint saraceni qd
 iste regnabat miserunt sibi nuncios qd
 si volebat habere pacem et amores cũ
 eis qd daret eis quolibet anno centum
 domicellas xpianas quibus matrimo
 nio copularent sicut fecerat olim rex
 manregas. et qd illarũ essent filie no
 biliũ. Alie vo quinquaginta filie ciuiũ et
 burgensũ quã ambasiarũ cum rex ra
 mirus audiuit non modicum displicu
 it sibi. quia rem tam inhonestam ex

excomitiam sibi nunciabatur propterea congregavit statim magnū exercitū et iussit ad p̄currendū subito terrā saracenorū puenitq; vsq; ad natiarā destruendo et comburendo villas et castra. et quicquid inueniebat. qd̄ cū puenit ad noticiam saracenoz congregati sunt omēs simul in unū cōtra eū q̄si innumerabiles. et habuerūt p̄eliū cū eo in quodā loco q̄ dicit̄ alnella: et xp̄iani fuerūt in bello illo q̄si victi et retrocesserūt paulatim retrahēdo se a saracenis quosq; pueniunt ad collem unum q̄ dicit̄ clanno et non tenebrosa cepit eos ibi. p̄pter qd̄ diuisi fuerūt exercitus abinuicē. Cū ergo xp̄iani essent cōgregati in colle illo multis lacrimis orōnes fundebant ad deū ne eos relinqueret: sed succurreret et iuuaret contra illos inimicos suos. Permanētibus ergo illis in orōnibus affiduisit dicit̄ est: rex Ramirus somno granatus et obdormiuit in somno illo. apparuit ei ap̄ls iacobus dixit q; sibi. Scias rex ramire q; cū dñs noster ih̄s x̄ps diuisit oibus ffibus meis ap̄ls omēs terre p̄uincias in h̄i soli d̄dit in custodiā totam hyspaniā et eam custodirem a manibus inimicorū fidei: et postq; hec dixit sibi appropinquauit eidem et accepit eū p̄ manū dixitq; ei. sis fortis aīo et bñ firmus: q; ego sum ap̄ls xp̄i iacobus. et scias q; venio ad te iuuandū cōtra inimicos tuos: et iueritate certitudinaliter scias q; deuices eos cum adiutorio dei. Dico etiā nbi q; multi d̄ tuis q̄bus p̄pata ē eterna quies recipiunt ibi mortē. et ut in nullo istorū que tibi dico dubites videbis me tu in bello ambulante equo albo magnū vexillum gestante. Tu igitur statim cū omnibus tuis valde mane cōfitebimini de omnibus p̄ctis vestris et recipiat̄ corpus et sanguinē dñi nostri ih̄esu xp̄isti que postq; feceritis in nullo dubitetis intrare p̄eliū barba ro p̄uoluerando il-

los et inuocando nomē dei et meū. q̄nta certitudinaliter scies q; oēs deuices q̄bus d̄tis: ap̄ls d̄i disparuit ante eū. Rex aut̄ ramirus excitat̄ a somno surrexit p̄cepit q; venissent ep̄i et abbates. et omēs alij nobiles sui palaciū q̄ cū ipso erant et narrauit eis oīa que viderat et audierat que ei dixerat ap̄lus iacobus. Perceptis ergo diuinis sacramētis ingressi sunt p̄eliū in dei nomē et ap̄li iacobi ante se. et statim cū ingrederent̄ p̄eliū apparuit eis ap̄ls iacobus sicut p̄miserat confortans eos ad bellum: et ipse terribiliter p̄cutiebat saracenos. Christiani aut̄ cū viderūt apostolū iacobum eos cōfortantem et magnam cedē in saracenos facientē: irrulerunt viribus viriliter in hostes: confidentes in adiutorio dei et ap̄li iacobi magnis vocibus acclamantes et dicentes: deus adiua et sancte iacobe. et statim saraceni fuerūt victi. et mortui sunt ex eis septem milia: et q; enadere poterūt p̄fugam liberati sunt. Tūc cepit rex ramirus calagurram et p̄la alia castra: et deinde reduit legionē diues et honoratus. et ex illo die habuerūt xp̄iani in cōsuetudine cū ingreditur bella iacobus saracenis inuocare dicendo. deus adiua et sancte iacobe. et tpe istius regis in cepit ordo sancti iacobi. Quā saracenis insecuta est felicitas. ex illo etiā tūc nūq; fuerūt ausi petere a xp̄ianis redditus neq; parias domicellariū cū n̄miū op̄p̄meret eos p̄dictus rex ramirus in fortitudine dei et ap̄li iacobi. P̄dictus rex ramirus fuit mitis et pius bonis. et terribilis et fortis malis. q; latronibus extrahabat oculos. diuinatores et incantatores ignibus comburebat.

Vincunt christiani solutis septuaginta naubus igne.

Quadragesimū bellū in saracenos et xp̄ianos accidit āno dñi octingētesimoicesimoquarto.

Imperante predicto Audouco et sedente in cathedra Petri valentino papa. Tunc applicuerunt ad portum galecie non manant qui erant gentes crudelissime et pagane neque unquam fuerunt visse in terra illa. Et venerunt ibi in multitudine magis non solum hominum: sed etiam navium. quod cum peritus rex ramirus audiret: statim peragato suo exercitu fuit illuc contra eos et pugnavit cum eis in loco qui dicitur delpharo. Sed iam non manant essent gentes asperae et fortes victi tamen fuerunt: et multi ibi perierunt. et quod evadere potuerunt per mare fugerunt: et perdidit ibi. lxx. naues quas ignibus concremavit rex ramirus. In crastinum sunt ibi christiani magnas divitias et reuerfus est predictus rex in civitate legionensez cum magnis divitiis et honore. Regnavit autem sexannis et mortuus est feliciter: ac sepultus est in civitate ouetana. et successit ei in regno Ordono primus filius.

Vincunt christiani occisa plurima saracenorum multitudine:

¶ Quadragesimo primo bellum inter saracenos et christianos accidit anno domini octingentesimo vicesimo sexto. Imperante supradicto Audouco. et sedente in cathedra Petri gregorio filii. ac regnante in regno legionis Ordono supradicti regis ramiri filio. Cum predictus rex rediret de vasconia que ei rebellauerat in principio regni sui et per occasionem plurimum illam subiugasset nuntiatus est ei quod magnus exercitus saracenorum veniebat contra eum. quod audito aiote venit contra eos. pugnavitque cum eis et devicit eos plurimis eorum trucidatis. reliqui vero fugerunt et reuerfus est cum victoria et honore ac cum plurimis divitiis et multitudine captivorum. Iste rex fuit miles et plus exzelator iusticie et populauit multas civitates ex quibus rex alfonso castus expulerat sa-

racenos. et extunc manserunt deserte.

Vincunt christiani captis duobus ducibus saracenorum.

¶ Quadragesimo secundo bellum inter saracenos et christianos accidit anno sequenti scilicet octingentesimo vicesimo septimo. Tunc enim dux quidam saracenus nomine Nuca ab eucatim cum multitudine magna venit in cathaloniam ubi fecit plurima damna. deinde transiit in provincias et Franciam percurrentes et destruens quicquid invenire poterat: ubi plurimos christianos in bello occidit et cepit duos duces christianorum quorum unus dicebatur Saucius. alius vero petrem et honoratos ferro carceribus mancipavit.

Vincunt christiani peremptis innumerabilibus saracenis.

¶ Quadragesimo tertio bellum inter saracenos et christianos accidit anno domini octingentesimo vicesimo nono. Tunc predictus Nuca saracenus elevatus in superbiam cum exercitu magno venit ut percurreret terram regis ordonis predicti: et cepit unum locum qui dicebatur albaide: et circumdedit eam muro forti et turribus plurimis quod cum scivit predictus rex Ordoneus congregato exercitu suo ventum lociter et obsedit predictum castrum. Tunc predictus Nuca non erat ibi: sed statim cum audiret quod venerat rex ordoneus et obsederat castrum albaide. venit citius quo potuit ut succurreret castro. et cum pervenit ad montem qui dicitur gardufio: fixit ibi tentoria sua. Rex autem ordoneus cum cognovit hec divisit exercitum suum in duas partes. quarum unam dimisit in obsidione castri. et cum altero occurrit predicto Nuca saraceno. bellavitque cum eo et perempti sunt ibi gladio christianorum ultra. xij. milia de militibus saracenorum exceptis per ed-

tibus quorum cedes fuit quasi innum-
merabilis. mortuus est etiam ibi quidam
gener muce qui dicebat Dan. Sed et
ipse muca tribus vulneribus lancearum
percutus cum paucis que remanserunt
fugit a bello dimisit in bello quicunque
habebat. Collegerunt ergo christiani
spolia campi: et inuenerunt diuitia ultra
modum et regressi sunt cum rege Ordo-
neo in castrum. Et post septem dies ce-
pit ipsum et interfecit omnes saracenos
quos intus inuenit: et captiuabat mu-
lieres cum paruulis earum. Destruitque
castrum usque ad fundamentum et reuer-
sus est ad terram suam cum diuitijs et ho-
nore. Cum predicta que acciderant mu-
ce cognouit quidam eius filius cuius
nomen erat Lupus qui presidebat To-
leti timore magno percutus. cepit que-
cumque habebat et venit ad regem Ordo-
neum factusque est eius vassallus. qui postea
pro regis Ordonei seruitio multa bella
contra saracenos: superauit semper vi-
ctor existens.

Vincunt christiani occiso rege
Core saracenorum.

¶ Quadragessimū quartū bellū in-
ter saracenos et christianos accidit
anno sequenti scilicet octingentesi-
motricefimo. Tunc enim predictus rex
ordoneus pduxit exercitum suum ma-
gnū: et iuit ad percurrēdū terram sa-
racenorum que dicitur geste et corea. Rex
autem saracenus predictae ville que dice-
batur Seijth. exiuit contra eum et commissū
est durū bellum nimis: finaliter victus
fuit rex saracenus et mortuus ibidem cum
multitudine saracenorum. et rex ordoneus
cepit tunc villam et inuenit intus mul-
titudinem saracenorum cum mulieribus
et filiis quos omnes deduxit capti-
uos et munivit villam illam ac dimisit
in fidei custodia.

Vincunt christiani et capitur ci-

uitas salmatina a rege ordoneo

¶ Quadragessimū quintū bellū in-
ter saracenos et christianos acci-
dit eodem supradicto anno. quā-
cū supradictus rex ordoneus rediret de
predicto bello victoria habita venit cum
exercitu suo super unum saracenum qui di-
cebat moyses et dicebat se regem sal-
mantinum: habuitque bellū cum eo et vi-
ctus est rex saracenus cum omnibus suis
et cum cede plurima saracenorum et tunc rex
ordoneus ingressus est ciuitates et ca-
ptiuabat saracenos plurimos cum mul-
teribus et paruulis quos intus inuenit
et reuersus est ad legionem suam magnis
diuitijs et honore.

Vincunt saraceni et occidunt p-
pe toletū. viij. milia xpianorum.

¶ Quadragessimū sextū bellū in-
ter saracenos et christianos accidit
anno dñi octingentesimotricefimo
quinto. Tunc saraceni ciuitatis toletū
audiētes quod abdarramē amīramamo-
līm hispanie erat mortuus qui reliquerat
xv. filios et xij. filias. et quod machometus
eius filius regnabat pro eo rebellati sunt
et miserunt veloces nuncios predicto re-
gi ordoneo quod daret eis adiutorium con-
tra eum. Rex autem ordoneus noluit ire
illuc in persona: sed misit eis unum filium suum
cum magno exercitu asturiano et ce-
narrorum. Cū autem predictus macho-
metus hoc sciuit preparauit se cum multi-
tudine graui et venit super toletū: posuit
que insidias in quodam torrente qui dicitur
rolete: et ipse cum paucis venit contra ci-
uitatem. Speculatores autem qui erant ex-
tra ciuitatem cū viderent eum venientem
cum paucis gētibz cogitauerunt quod non
erant plures et notificauerunt existentibus
in ciuitate. Christiani ergo et sara-
ceni tolerā venerunt contra eum: et commissio
prelio exierunt illi qui erant in insidijs et
mortui sunt de christianis octo milia.

de tolerantis do. xliij. milia. Sed et pro memoria illius victorie canis ille machometus fecit amputari plurima capita illorum et transmissit illa cordubam et in maritimas partes et in affricam. Pre dictus autem rex ordonens regnavit de cetero annis et mortuus est ex quadam infirmitate quam dicitur podagra in ouero: et ibi sepultus est. Successit ei in regno filius eius Alfonsus. liij.

Vincunt saraceni et capitur roma: ac magna pars tuscie a soldano babylonico deuastatur.

Quadragesimus septimum bellum inter saracenos et christianos accidit circa mortem predicti Burgundij pape. liij. qui fuit secundum quendam historiographum anno domini octingentesimo tricesimo octauo. His temporibus portentum singulare apparuit primo in signo virginis: et ab illo signo in signum leonis cancri geminorum. thauri cucurrit ibique se figens globum igneum emisit: in barumque pleritate deposuit. impator qui ista diligenter examinans cum Esmardo philosopho consultum: huiusmodi portentum effectum exprimere noluit. Tunc impator subito iunxit quod regni mutationes principisque morte premeditabatur. Tunc egmardus ad confortationem principis proferre testimonium introduxit dicens a signis celi ne timueritis quod gentes patientur: et alii impatorum: non alium timere debemus nisi illum qui nostri et huius creator est fidei: huius clementiam laudare tenemur quod nostras inertiam talibus amouere dignatur iudicis. Qui ergo talia portenta cum apparent oibus contra tangunt. Ideo omnes pro posse ad meliorem festinare debemus ut misericordiam in illo dominante consequamur. Et hoc tunc impressio illa imperatoris non tetigerit: tetigit tamen totum statum ecclesie ex aduentu saracenorum ad partes romanas: quia tunc quidam scelerati christiani miserunt ad soldanum babylonie ut veniret romam asserentes quod leuiter possit totam italiam possidere. Tanta igitur saracenorum multitudo superueniens intrauit italiam ut tota superflua terre quasi locustis viderent implere ac per portam cenrensem intras vi armorum romam cepit: civitatemque leonina ex polia omnia: et ecclesia sancti Petri stabulum equorum effecit. et non solum per saracenos roma tunc capta fuit: sed et magna pars tuscie deuastata.

Vincunt christiani et expelluntur a roma et tuscia saraceni.

Quadragesimum octauum bellum inter saracenos et christianos accidit statim post predicta. Nam ad petitionem pape Gregorij. liij. supradicti Gurgio marchio lombardie cum lombardis et ludouicus rex francorum cum gallicis venientes post plurima bella saracenos cum multo effusione sanguinis a roma et tota illa terra fugauerunt. quia dictus Gregorius papa et ludouicus impator quasi eodem tempore decesserunt. Ideo sunt notanda quod circa finem virtutis que contigerunt. Unde appropinquatibus ad mortem fuit maxima solis eclipsis tunc quod fuit obscuratus aer et tenebratus sicut die nocte ita quod sidera apparebant. Item luna sic recessit a sole quod lumen recipere videbatur sicut in nouilunio. Post hoc egritudo impatorum grauius iuxta sit quod statim prouide de impio et regni et anime sue salutis disposuit et ecclesiastica sacramenta suscepit. multaque cum deuotione migravit ad christum. et gregorius papa quasi in eodem tempore die clausit extremum. huius ex huius storia collecta scriptis iohannis de padua.

Vincunt christiani occisa saracenorum magna multitudo. et ecclesia sancti iacobi edificatur per regem alfonsum magnum ex lapidibus muro forti.

Quadragesimū nonū bellū in saracenos et xpianos accidit anno dñi octingētesimotriceſimo nono impante Lothario filio ſupradicti impatoris ludouici. et ſedente i cathedra petri Sergio papa. ij. Alē regnante in regno legionis rege alfonſo. iij. q̄ fuit dictus magn⁹. Iſte fuit fili⁹ ſupradicti regis ordonij. de q̄ ſupra glorioſa bella narrata ſunt. Et fuit rex piſſim⁹ elemoſynis clarus. ipe fecit eccliaſ ſancti iacobi ex lapidib⁹ muro et forti ope fabricata. q̄ p̄mo erat de terra. Eo ergo tpe predictus rex alfonſus magn⁹ congregauit exercitū ſuū ex puincialiſ bus et vaſconib⁹ et nauarris venit p̄ra terrā ſaracenoꝝ: cōfregit et deſtruxit q̄ cumq̄ inuenit cepit p̄ vim villā quam q̄ dicebat tūc leijeta quā ignibus cōcremauit et occidit omēs ſaracenos q̄s ibi inuenit et reuerſus eſt Duetum magnis cū diuitijs et honore.

Vincūt xpiani peremptis plūbus ſaracenis per regē alfonſū

Quinquageſimū bellū in saracenos et xpianos accidit ſequenti anno ſez octingēteſimo q̄drageſimo. Tūc magnus exercitus ſaracenoꝝ regis Tolet⁹ venit ad pcurrēdū et deſtrūēdū terram regis Alfonſi magni. Cū ergo predictus rex ſciuit⁹ venit cū exercitu ſuo ad eos: et bellauit cum eis in litore fluminiſ dolei. victiq̄ fueſt ſaraceni. et pdiderūt ibi oia que portauerant: ac mortui ſūt ex ſaracenis qui genū. xl. Alij vo terga ſunt dare coacti. Sed et rex alfonſus ſecur⁹ eſt eos viriliter et occidit multos ex eis ac captiua uit. reuerſuſq̄ eſt ouerū cum magnis diuitijs et honore. In predicto bello fuit ſtrenuiſſimus miles Bernardus delcarpio de quo ſupra mēſio facta eſt cōſobrinus regis Alfonſi caſti. Multas em cedes in ſaracenos fecit nō ſolū ze-

lo fidei: ſed deſiderio liberandi patreſ ſuum comitē ditatū ſauci: de quo ſupradictum eſt. quem rex alfonſus caſt⁹ in carceribus poſuerat. quia ſine ſcitu ſuo acceperat in vxorem ſororem ſuam de qua predictū eſt Bernardus habuit. ſed licet ppter hoc rebellauerit regi predicto: vt debellaret regem feciſſet caſt⁹ illud quod dicit⁹ delcarpio ppe ſalmanicam et aluam de tomes. tū nunq̄ potuit ipm videre niſi mortuum dato caſtro regi cogitans ipm recipere viuū. vt plene continet in generali hystoria hyſpanie.

Hoc bello vincunt chriſtiani ſub bernardo delcarpio. et capitur balbaſtrū cū alijs locis.

Quinquageſimū primū bellum inter ſaracenos et xpianos accidit circa idem tempus. Naz cū ſupradictus Bernardus delcarpio tradidit ſupradictum caſtrum regi et vidit patrem ſuū mortuū. fuit a rege Alfonſo magno expulſus a regno ſuo et veit in regnū Francie. ſed cū in curia regiſ francie non fuiſſet receptus ſicut ipſe optauerat. reuerſus eſt verſus hyſpaniam. et tūc habuit cū ſaracenis tria magna prelia: et ſemper fuit victorioſus. Occidit em plurimos eoz et habuit ex ſpolijs innumeras diuitias. cū quibus poſtea conquiſiuit ex illo loco vbi predicta prelia habuit vſq̄ barbegal. et lucratus eſt barbaſtrum et ſegoibe et mōtem album.

Vincunt chriſtiani ſub rege alfonſo et liberatur coymbra ab obſidione ſaracenoꝝ.

Quinquageſimū ſecundum bellum inter ſaracenos et chriſtianos accidit anno dñi octingēteſimo quinquageſimo quarto. Tūc predictus rex alfonſus magn⁹ congregato exercitu ſuo iuit ad ſuccurrendum

colimbram quam tenebant saraceni ob-
fessam. et pugnauit cum eis et deuicit eos
cepitque eam et posuit sub dominio suo
et persecutus est saracenos percurrentes plu-
res alias ciuitates.

Vincunt christiani sub rege al-
fonso magno. et protuit de pa-
trie edificatur castrum magnum:

Quinquagesimūterciū bellū in-
ter saracenos et xpianos accidit
anno dñi octingentesimo sexa-
gesimo. Impante luduico fratre supra-
dicti lotharii imperatoris et sedente in ca-
thedra petri Nicolao papa p. Tūc su-
pra dictus rex alfonso magnus agre-
gato exercitū magno xpianorum iuit ad
percurrentē terram toleti et cremauit ac
destruxit quecumque inuenire potuit p-
strauitque multa castra et fortalicia q̄ sa-
raceni possidebant. et captiuauit pluri-
mos saracenos. qđ videntes saraceni:
timore magno percussi miserunt ei nun-
cios suos nūciātes eidē qđ sibi darent
tributū si cōcederet eis pacē. Rex autē
alfonso cōcessit eis treugas p̄ tres an-
nos et reuersus est in terrā suā cū ma-
gnis diuitijs et honore. Sed cū reuer-
teret cepit vñū castrū qđ tenebāt sara-
ceni qđ dicebat quicalubel. Istō ca-
strū nō intrauerat in treugas. et occidit
ibi multos saracenos. et post hoc fecit
vñū castrū magnū in maritimis astu-
rariū p̄ defensione illius terre ne nauis
gantes inimici illā destruerēt et nomē
illius castrī dicit Gordon. Et intra ca-
strū fecit vñā ecciam sub noīe sancti sal-
uatoris quā fecit consecrari a duob⁹ ar-
chiep̄is et vno ep̄o q̄ multis donis de-
corauit spālīter dedit illi eccie quandā
crucē de puro auro ornatā plurib⁹ la-
pidibus quā ip̄e mandauerat fieri. Fe-
cit etiam in eccia sancti Jacobi quandā
capellā mire pulchritudinis et dotauit
p̄dictā ecciam plurimis hereditatib⁹

ac ornatū illam auro et argento. necnō
ornamentis et lapidibus p̄ciosis. Fecit
etiam iste gloriosus rex alfonso super
corpa sanctorū faciēdi et primitiui eccle-
siam mire magnitudinis et pulchritudi-
nis. circa litus ceḡ quā etiam dotauit
et honorauit multis necessarijs.

Vincunt christiani per regez
alfonsum magnū in senectute
sua:

Quinquagesimūquartū bellū
inter saracenos et xpianos acci-
dit circa annū dñi octingentesi-
mū octuagesimūsecūdū. Cū. n. p̄dict⁹
rex alfonso magnus. xlvj. annis
regnasset reliquit regnū et dedit illud fi-
lio suo garchie. et peregrinatus est in san-
ctū Jacobū. et cū reuertēret rogauit fi-
liū suū regem garchiam qđ traderet si-
gentes cum q̄bus adhuc semel vel bis
posset ire cōtra saracenos in senectute
sua qđ rex Garchias concessit eidem.
Fuit ergo cū exercitū magno et crema-
uit et depredat⁹ est et destruxit magnā
terram saracenorum. et reuersus est in na-
uarram cum grandī multitudine ca-
ptiuorum et multis diuitijs et honore.
Post hoc venit famosā vbi de infirmi-
tate sua gloriose finiuit. et sepultus est
in ecclesia sancte marie ciuitatis ouer-
cū vxore sua regina dña xymena.

Christiani per regem gersiaz
vincunt capto ayolas rege sa-
racenorum:

Quinquagesimūquintū bellū in-
ter saracenos et xpianos accidit cir-
ca annū dñi octingentesimum
octuagesimūterciū. Cum. n. p̄dict⁹ rex
garchias post mortē patris regnaret in
primo anno regni sui congregauit ma-
gnū exercitū suū et iuit ad percurrentē
terram saracenorum. confregitque multas
villas et cremauit eas. p̄strauitque mul-

ta castra. et pugnauit cum quodā saracenoꝝ rege qui dicebat ayolas et deuicio bello cepit illum regē et reuersus ē in terram suā cum multitudine captiuoꝝ ac cum magnis diuitijs et honore sed cum reuertere ex culpa illoꝝ q̄ regem saracenū obseruabāt solutis a vinculis fugit. Rex p̄dictus garchias anno tercio regni sui mortuus ē feliciter in ciuitate zamore. et deductū est corp⁹ eius ad ciuitatem oueribj honorifice sepultus est.

Vincunt christiani sub rege ordonio secundo. et capitur ciuitas rogel:

Quinquagesimū sextū bellū int̄ saracenos et xpianos accidit circa idē t̄p̄a. Monno. n. p̄dicto rege garchia regnauit p̄ eo frater eius ordoneus secūdu filius supradicti regis alonsi magni. Iste ordoneus t̄p̄e patris sui cōgregauit magnū exercitū et intrauit terram saracenoꝝ et pcurrit illam. pcurrit etiaꝝ puinciā beticā que est terra de gualderquēir et confregit multas ciuitates cremauitq; eas et destruxit ac plurimos saracenoꝝ captiuauit. cepit etiaꝝ in illo p̄mo ingressu vnam de nobilioribus et fortiorib⁹ ciuitatib⁹ saracenoꝝ que tūc dicebat rogel et reuersus est in terram suam diues et cum honore.

Isto bello vincunt christiani sub rege ordonio secūdo. et capta talauera ignibus crematur

Quinquagesimū septimū bellū inter saracenos et xpianos accidit anno dñi octingētesimo octingēsimosesto. Tunc p̄dictus rex ordoneus secūdu p̄gregato exercitu suo inuit et obsedit talaueram. Saraceni vob̄ cordubenses et alij circūvicini cui⁹ hec audierunt venerūt ad succurrendū ad p̄dictam villam. Sed cum adiuto

riso altissimi rex ordone⁹ pugnauit cū eis et deuicit eos. pempti sunt etiaꝝ ibi multi saraceni. Alij vob̄ p̄ fugam euase sunt. et tunc rex ordoneus cepit illam villam et dep̄datus est quicq̄ ibi inuenit p̄strauitq; muros velle ac illaz ignibus cremauit. et sic reuersus est in terram suam diues et cum honore. deductq; captiuū ducem exercitus cordubē. Alij tamen dicunt q̄ p̄dictam cōquistam fecit iste ordoneus t̄p̄e regis garchie fratris sui.

Per regē ordoneū secundū capitur castrū albanie et christiani vincunt.

Quinquagesimū octanū bellū inter saracenos et xpianos accidit anno dñi octingētesimo nonagesimo. Tunc. n. p̄dictus rex ordoneus timens q̄ pderet ip̄s suū si destit̄er̄ ab oppugnatōe inimicoꝝ fidei xpiane p̄duxit exercitū suū magnū et inuit vt pcurreret terras meride. et cōfregit ac destruxit igne et ferro quicq̄ inuenit. Cepitq; vñ castrū qd̄ dicebatur calabri et nunc dicit alhame. Sic ergo post plurima certamina et victorias reuersus est in terrā suā cum multitudine captiuoꝝ virisq; sexus. et anteq̄ egredere de terra saracenoꝝ venerunt ad eum potentiores meride ac terre lucene. ac etiaꝝ rex passensis qui dicit bedadlos petētes ab eo treugas p̄pter q̄s concedendas multitudine immēsam pecunie obtulerunt eidē. et reuersus ē legionem cum magnis diuitijs et honore. Et tunc fecit mirificū illud tēplū ecclesie maioris in eadem ciuitate vbi prius erat suum regale palacium. Facet sepultus rex in ecclesia p̄dicta retro altare maius in pariete vbi trāitus gētium efficit circularis. Successit ei in regno filius eius alonsus quartus q̄ regnauit quinq; annis sed nihil magnifici

Considerationona CCXXXIII

et fecit contra saracenos. Hic motus quadā leuitate voluit ordinē intrare et de facto sic fecit renunciāns regnū suū fratri suo ramiro. et cum pauco tempore remaneret in religione in monasterio sancti secundi ppe ceyam exiuit ab ordine et venit legionē. et rebellauit cum eadē ciuitate fratri suo volens iterū regnare. qd cum frater eius rex ramirus cognouit venit sup eum cum magno exercitu quem contra saracenos parauerat. et obsedit eum in eadem ciuitate duobus annis. finaliter dedit se rex alfonso fratri suo rege ramiro qui eum cepit et posuit i carcerib⁹. et alios duos filios regis fruele q rebellauerat ei. ex traxitq oculos eoz. et post duos annos rex alfonso pdictus cecus mortuus ē et sepultus ibi legionis in monasterio sancti pauli.

Hincū xpiani per regē ramirū secundum occisis. lxxx. milibus saracenoꝝ. et captiuato rege cesar augustano pditore.

Quinquagesimū nonū bellū inter saracenos et xpianos accidit circa idem tēpus. Tunc abdar ramen rex cordubē. et albenihaya rex cesar augustanus qui se fecerat vasallum regis ramiri cū terra sua cu3 multitudi ne graui uenēst vt pcurrerent terram regis pdicti ramiri. et accesserūt vsq ad locū qui dicit smianchas. qd cu3 rex ramirus sciuit exiuit cōtra eos cu3 exercitu suo et cōmissum est duꝝ bellū. Sed cum adiutorio altissimi victi sūt saraceni et albenihaya pditore sūt captus. mortuusq sunt de saracenis. lxxx. milia. Hec victoria fuit habita in die iusti et pastoris. ceteri sō saraceni fugerunt et recolligerūt se in quodā castro cum abdar ramē. Sed rex ramirus insequens eos obsedit eos et captiuauit plurimos eoz abdar ramē furtim eua-

dente. et reuersus est pdictus rex collectis spolijs campi innumerabilibus et cum rege pditore vinculo ac cū multitudine captiuoz in honore in ciuitatem legionensem.

Bello. lx. vincunt christiani sub rege ramiro secūdo:

Exagesimū bellū inter saracenos et xpianos accidit anno domini octingentesimo. nonagesimo sexto. Imperante helinrico primo. et sedēte in cathedra petri Johāne. xix. Tunc pdictus rex ramirus secundus pgregauit exercitū suū. et obsedit quoddam castrū qd antiquit⁹ dicebat agrauū. nunc vō dicit calarrana. Saraceni aut alioꝝ castrorū circūuicinoꝝ cū exuerunt uenerūt vt succurrerent pdicto castro de calthiana. et cōmissum est durum bellum inter eos et regem ramirū sed finaliter victi fuerunt saraceni perempta multitudine saracenoꝝ et reuersus est in terram suam cum magnis diuitijs et honore. Iste rex ramirus cum infirmaretur grauit⁹ oneti precepit se differri ad ciuitatē legionensem vbi expoliāuit se a regno qd recepat a fratre suo alfonso dicens hec verba. Quidus egressus sum ex vtero matris mee et nudus reuertar illuc. dñs mibi adiutor. non timebo qd faciet mibi homo. Quibus dictis animam dedit in manibus creatoris. et sepultus est in monasterio sancti saluatoris eiusdē ciuitatis quod ipse fecerat p filia sua domina elnira. et regnauit pro eo filius eius ordoncus tertius.

Hincū christiani hoc bello. lxxj. et capitur castrū de tharaco p comitē fernandū gundifalū.

Exagesimū primū bellū inter saracenos et xpianos accidit circa annum dñi noningentesimum.

F ij

Tūc regnante in regno legionis supra dicto ordoneo tercio. Excitauit de^o qñ dam vīz i armis strēnuū. sibiq; dilectū comitē. i. fernādū gundisaluī. cui⁹ filia scz dñā vīraca vxor supradicti regē erat comes castelli qui ex desiderio seruīēdi deo inceptit bella durissima p̄ra saracenos. Et p̄mo cōgressu deuictis saracenis obtinuit castrū qđ dicit̄ d̄ tharaco qđ est situatū in altitudine cuiusdā rupis p̄cise. Vñd saracenis euenit tribulatio magna.

Vincunt xpiani z almanzor cum. xij. legionibus bellatorū fugatur per comitem fernāduz gundisaluī cum. ccc. equitibus ex reuelatione quadā sibi facta

Exagesimūsecundū bellūz in saracenos xpianos accidit anno dñi nonigesimesimo primo. Tunc almanzor q̄ erat potentior saracenus existentū circa mare sub abdar rament amiramamolū hispanie z regis cordubē. cum audiuit q̄ comes fernandus gundisaluī cepit p̄dictū castrū de caraco iratus ac turbatus fuit valde quare p̄gregauit magnā prātē regū saracenoz z militū. altatūq; gentiū quoz numerus. xij. legionū militū Vñā legio est sex milia sex centū septuaginta sex. Cum vñ p̄dictus comes fernandus gundisaluī cognouit q̄ almanzor veniebat cōtra eū in multitudie taz graui. z q̄ mirabat̄ dicens q̄ nō eēt locus in quo nō quereretur eū misit statim nuncios suos p̄ totūz castellū vasallis suis dicens q̄ venirent ad eum. q̄z nūmū eis indigebat. qui vñs l̄is parato animo vñanimit̄ venerūt ad eum cum qbus habuit consiliū suū qđ esset melius ire obuiam almanzor vel expectare eum z inter alios miles qđaz dicitus gundisaluī didaci sic locus est **D**ñe nō mihi videt̄ tps bellandī cuz

istis saracenis. Sed si aliquā vñā possemus inuenire p̄ quam istud bellū impedit̄ h̄sem ego p̄ bono cōsilio si vobis placeret. nec p̄pter hoc debem⁹ h̄re p̄ incōuenienti cōtribuere eis aliquid aliud quicqđ illud esset p̄ quod possemus militigare tras saracenoz z lucrari treugas eoz. q̄z in multis alijs reb⁹ expendunt diuitie. in hoc ergo non debemus excusari. q̄z in bello ponit homo aliquotiens aiam z corpus. z nihil ei p̄dest aurum z argentū z quicqđ aliud. Item saraceni sunt multūz bene armati. nos vñ sumus pauci z armis vacui z si p̄pter peccata n̄ra vincimur omēs erimus cōfracti z tota castella p̄derunt. z ponet sub potestate saracenoz. Sed si istud bellū non daret̄ habere p̄ bono cōsilio z p̄ meliori q̄ nos possem⁹ facere vt non p̄deremur. sic ex n̄ro defectu nec aliquid nobis p̄desset sine adiutorio dñi n̄ri Iesu xpi. Vñc si locus sum sine modo peto veniā. z dicit vñs q̄s illud qđ sibi melius videt̄. Istud cōsiliū non placuit p̄dicto comiti fernādo gundisaluī z quasi iratus dixit. Amici volo respondere dono grandi saluo didaci. z enarrando quecunq; dixit ostēdam q̄ nō soluz nō sunt dicenda s̄ nec audienda. Ipse dicit primo q̄ excusamus bellū. sed cum homo nō possit excusare nec fugere mortē debet mori honorificentius quo poterit. z sic treugas lucratur contribuendo eis aliquid cum sumus dñi efficeremur serui. vñ deberemus castellū extrahere a pena z opp̄sione in qua est amplius ei duplicaretur. Cum ergo omnes vñd nos descendimus feruēt̄ fidelitate decorati z in eius obseruatione gloriabant̄ Ideo nō curauerūt d̄ morte sua. z isto mō implerūt quicqđ voluerūt. z p̄gnauerunt viriliter ne aliquid indecēs facerent. p̄pter qđ reputari p̄nt nec voluerūt habere hereditatē vñd ipi m̄

nus valerent q̄ omnes alij viuētes in
toto mundo. ⁊ ppter eoz magnā fidelit
tatē vicerūt semp inimicos suos. q̄ p
pter mortis timorē nūq̄ errorē aliquē
facere voluerunt nec aliquid qd̄ eis in
inhonestū esset. ⁊ isto mō ip̄i vicef̄t inī
micos suos. Ad ergo illi fecerūt debz
in memoriā nr̄am venire ⁊ cōcordādo
nos cū eis ac eoz facta obseruādo nū
q̄ errabimus. Dimittamus ergo iam
enarrare parentū magnalia ⁊ redeam⁹
ad faciū nr̄m p̄paremus nos vt ea
mus ad bellum. ⁊ ppter mortis timorē
nullatenus dimittamus. q̄ cuz deī ad
furoris ⁊ nostre fidelitatis vincem⁹ inī
micos nr̄os ⁊ extrahemus. castelluz a
pena ⁊ cōfractioe in qua est. nec eorū
multitudinē pauere debemus. q̄ plus
pōt vnus leo q̄ decem oues. ⁊ occidēt
trīginta lupi trīginta milia agnos. Si
tis certū amict q̄ nos vincemus alimā
zoz hac vice. ⁊ erit magnus honor me⁹
vester aut maior ac de me facietis me
liorē hoīem totius hispanie. Cum er
go p̄dictus comes finitū orōnem suā
monit se cum exercitu suo de loco quē
dicitur muneon vbi tunc erat. ⁊ venit
in locum qui dicitur lara. ⁊ inde ascēdēs
equū suū. intravit montē vt venatio
nī vacaret. Inuenitq̄ apuz quendā ⁊
secutus est eum solus. aper. vō fugiēs
eum recollectit se in quadā spelūca in
qua solēbat manere sed nō secutus ibi
intrauit quandā ecciam quam ibi p̄pi
quā ⁊ posuit se retro altare. Eccia aut
illa tota erat exeritus cooper quadam
herba que dicit edera sic q̄ nūq̄ vī
debat in qua tres monachi pauprime
vivebant. ⁊ vocabat eccia illa sanct⁹ pe
trus. Comes autem p̄dictus insequēs
aprum non potuit in equo pre arborū
spissitudine intrare post aprum. descē
dit ergo de equo ⁊ ligauit euz ad arbo
rem secure. ipse vō secutus est vestigia
apri p̄dea ⁊ ingressus est ecciam p̄di

ctam. ⁊ accessit vsq̄ ad altare vbi porc⁹
iacebat. cū aut resperit locuz ⁊ vidit q̄
erat eccia timuit ⁊ noluit accedē ad al
tare. nec occidere aprum. lz ip̄e multū
bene poterat illum occidere ⁊ ait. Dñe
deus quem timent omnes res mundi.
si ego in hoc erram tu debes mihi ve
niam dare. cum ego nihil scirem hui⁹
sanctitatis. q̄ si ego sciuissē nō intras
sem ibi vt talia facerem. q̄nimo venis
sem in peregrinatōem ⁊ oblatōnes tibi
buissem. Sed parce mihi tu pater po
tentissime fili virginis marie. ⁊ da mi
hi vigorem ⁊ adiuta me contra gentē
paganā que venit ad destruendā ca
stellam. quia si tu non seruas eam ego
p̄perda illam habeo. tū ergo dñe il
lam obserua ⁊ custodi eam. Cum autē
finitū p̄dictus comes orationē suā ve
nit ad eum vnus trīuz illoz monacho
rum qui dicebatur pelagus. ⁊ interro
gauit eum quis eēt ⁊ quid peteret. Co
mes vō ei nihil zelauit. dixitq̄ ei q̄ se
gregauerat se a gente sua ⁊ intravit ibi
dē post illū nr̄ app. Tūc monachus di
xit ei. Rogo te ppter deū ⁊ ppter tuam
bonitatē q̄ sis ista nocte meus hospes
⁊ dabo tibi panem ordei vt comedas.
quia de tritico non habeo. ⁊ dabo tibi
de alijs que potero habere. Qd̄ cū co
mes audiuit nō refutauit sed cōsultuz
accepit. ⁊ māsit ibidē illa nocte. Al
tera vō die de mane dixit monach⁹ il
le pelagus comiti. Certissime credas
q̄ diriget deus negotia tua. ⁊ deuices
oēm potestātē illius almanzor. p̄liuz
magnū habebis cum eis sed certissime
vinces eos ⁊ tot ex eis occides q̄ non
erit numerus. Item scias certissime q̄
recuperabis vnam magnā partem ter
re ⁊ effundes sanguinem regum ⁊ ma
gnatū. ⁊ felicitas tua erit tā magna q̄ p
totum mundū erit sonus militie tue
Verūtamē scias p̄ certo q̄ eris captus
bis. Et oia que tibi dico certitudinasti.

F. iij.

scias sic fore vettura. Sed et ante tertium
sequentem diem eris positus in magno
cogitatu. quia videbis totam gentem tuam
ultra modum pauore percussam propter
vnum terribile signum quod videbunt
nec erit ibi aliquis tam fortis qui non lan-
guescat timore. Sed tu statim conforta
eos melioribus verbis quibus poteris ex-
ponendo signum et ipse statim perdet timo-
rem. et ex tunc vade feliciter. inuenies
quod omnes tuos tristes planctus et luctus
propter te facientes et cogitantes quod sis
captus vel mortuus a saracenis. et quod ma-
neant sine domino et sine aliquo tutore.
Sed rogo te et peto istud donum quod
postquam deuiceris campum recorderis habere
paupercule societatis et huiusmodi tam pauperum
in locis et tam pauperis hospitalitatis sic
recepisti. quia nos tres monachi sumus
soli facientes pauperum vitam. et si deus
nobis non mitteret suam mercedem deuora-
rent nos bestie fere habere montis. Comes
vero respondens ei dicit. frater pelagi amice
non timeatis perdere seruitium quod mihi se-
cistis. quia si deus concedit mihi hanc litteram
vincere. ego promitto huic loco totam me-
am quintam partem omnium que lucratus fuero
et ultra hoc cum mortuus fuero hic presen-
tiam sepeliri corpus meum. ut hic locus
factus propter me sit melioratus et magis
honoratus. faciamque alteram ecclesiam ma-
iorem hac ubi possint manere plures
monachi et maior conuentus. Et da-
bo eis in quo vivant et omnia que eis
necessaria fuerint. Sic ergo facto vale
venit predictus comes in predictum locum
delata. et inuenerat suos sic dixerat pe-
lagius monachus. sed eorum tristitia ver-
sa est in gaudium et leticiam. Narrauitque
eis omnia que sibi acciderant cum mona-
cho pelagio. Altera autem die precepit mo-
ueri gentes eius qui ita pauce erant quod
mille saraceni erant primo christiano. Et
sic essent pauci erant tamen optimi milites
et habebant bonum cor ad inuadendum dominum

suum. Venerunt ergo ad locum ubi ma-
tuo se videbant christiani et saraceni. et tan-
ta erat multitudo saracenorum quod montes
et valles videbant cooperti eis. veniebant
et sonantibus tubis et ananthis et facie-
tes magnum tumultum. ac cum grandi le-
ticia cogitantes quod vincerent et caperent
omnes illos christianos. et tanta erat multitu-
do et magnitudo vocum illorum quod vide-
bat quod totus mundus veniebat ibidem
Comes autem ferendus gundisalui ex-
stans in loco suo omnia circumspectans cu-
plebat se iam videre cum illis. Et ecce il-
la hora accidit signum quod sibi presciserat
monachus pelagius. quia vnus de mi-
lilibus eius fortissimis ascendit equum
vnum pulchrum et velocem. virgensque cum cal-
caribus ut exiret ante eos apertus fuit ter-
ra et deglutit eum cum equo suo. Tunc
fuerunt omnes percussi timore magno dicen-
tes. propter peccata nostra istud accidit no-
bis. et bene apparet quod deus dereliquet
nos. et fuerat nobis melius consilium si
reuerfi fueramus. quia oculariter videmus
quod deus vult iuuare saracenos. quod er-
go nos poterimus ire contra eum. Sed tunc
virtuosus ille comes dixit eis. Amici
non faciatis sic. nec velitis lucrari ma-
lum nomen per semper. nec perdatis eorum sine
vulneribus. nec ostendatis in vobis ta-
lem pusillanimitatem. quia ego volo vobis
ostendere quid vobis ostendit istud si-
gnum. Unde ex quo nos facimus terram
submergi cum sit tam dura et tam fortis
quid aliud erit quod nos possit sustinere.
Et vos omnes estis homines alte nobilitatis.
et video nunc corda vestra languen-
tia timore contrahentes que non sunt nisi
vmbra. et ideo vos nolite timere quia ego
hac die desiderabam me videre cum alma
302 in campo. et exquiri quod scitis castel-
lam custodire dominum vestrum. Postquam ergo pre-
dictus comes finisuit sermonem suum re-
sumptis viribus suorum militum. sicut vir
sapienter in bello precepit deuolui vexillum

Mille saraceni erant primo christiano.

suū. et iuit virili aīo et sine timore pēte
re saracenos ibantē castellā clamātes
castilla castilla. Cōmissum est ergo du
rū bellū. et milites xpiani instanti fuerūt
accensi desiderio pugnandi et adiuuā
di dñm suū q̄ nihil cogitabant de mor
te sua. cāstrēnuissimi ergo fuerunt q̄ vi
cerunt potestate saracenoz. et fugit Al
manzor cū paucis. Hac die deus ma
nifeste ostendit suā potestātē in hoc q̄
tres centi milites xpiani tantā mult
tudinē saracenoz et tā potentē virū sic
erat almanzor vicerūt. Dictis ergo sa
racenis fugerunt a campo. Sed et co
mes fernandus gundisalui secutus est
eos cum aliq̄bus de suis. et occidit plu
res eoz. et expoliauerunt campū victo
ria habita. et inuenerūt in tētorijs mul
titudinē auri et argenti. et vasa et arma:
et alia plura. sic q̄ facti fuerūt ditissimi
p̄ semp. Et exinde venit predictus co
mes cū oībus suis ad supradictū mo
nasteriū sancti petri. et dedit ibi multa
donaria que inuenerat in tētorijs sa
racenoz. deditq̄ multitudinē dīnitiaz
monacho pelagio amico suo. Et reuer
sus est in ciuitatem suam burgen. cum
oībus suis vbi aliquibus diebus stetit
p̄pter vulnera sananda illoz qui in bel
lo vulnerati fuerant.

Hoc bello. lxij. vincunt chri
stiani per comitē fernandū gun
disalui plurimis saracenis ca
ptis et trucidatis:

Exagesimūterciū bellū inter sa
racenos et xpianos accidit circa
idē tps. Tunc saraceni dolētes
de victoria quāz habuerat p̄dictus co
mes fernandus gundisalui. et scientes
q̄ ip̄e euz rege ordoneo. liij. supradicto
erat vinculo amoris colligatus. cōgre
gauerūt exercitū magnū. et venerūt su
per sanctū stephanū de gormatio qui
est in litore dozi. et obfederunt castrū

illud et p̄cūrrerunt totam terrā vsq̄ ad
burgis. quod cū scilicet p̄dictus comes
fernandus gundisalui venit aniose cō
tra eos euz milita regis et sua. securus
q̄ est eos vsq̄ doziū bellans et occidēs
plures eoz. denicisq̄ saracenis reuer
sus est in terrā suā euz multitudinē cu
ptiuoz diuitijs et honore. Eodē anno
mortuus est p̄dictus rex ordoneus. liij
zamore. et sepultus ē in ecclia sancti sal
uatoris ciuitatis legionen. quā cōstru
perat pater eius. et regnauit post eū san
ctus prim⁹ qui fuit dictus grossus ex
eo q̄ p̄re pinguedine equitare nō pote
rat nisi cū difficultate. Iste fecit pacem
cum saracenis. quia curauerunt euz a
pinguedine sua. regnauit octo annis et
occidit eū quodaz venenato pomo co
mes gundisalius qui dominat vltra
doziū. et sic iste qui nihil gloriosus fe
cit cōtra saracenos male finit. Iacet
sepultus apud legionez in ecclia sancti
saluatoris iuxta patrem suū. Et regna
uit p̄ eo ramirus tercius filius eius.

Vincunt xpiani p̄ comitē fer
nandū gundisalui: et fugatur se
cundo almanzor perempta in
numerabili multitudinē sarace
noz.

Exagesimūquartū bellū inter
saracenos et xpianos accidit an
no dñi noningentesimo decio
quinto. Tunc supradictus Almanzor
dolens nimis quia eum defecerat co
mes fernandus gundisalius. sicut di
ctū est supra. lxj. transiit vltra mare ī
africam. et p̄cepit p̄dicari per omnem
terram saracenoz q̄ venirent ad adiu
uandū eum contra xpianū hīspanie. et
ad defendendū terram quam sui p̄de
cessores luerat fuerant. Saraceni au
tem cū audierunt hanc p̄dicatōez
p̄ totam terrā diuulgataz venerunt ad

¶ liij

eam sine numero. sicut qui veniunt ad indulgentiam cruciate quam nos christiani fideliter accipimus cum sedes apostolica debitis circumstantiis compensatis illam concedit. et ultra predictas gentes innumeros congregavit etiam ille almanzor totam partem andaluzie. et sic venit cum exercitu quasi innumerabili contra castellam. ut destrueret totam terram. et ut caperet predictum comitem et occideret si posset. Que omnia cum cognovit predictus comes fernandus gundisalvi congregavit sunt omnes castellanos. et venit ad locum qui dicitur predra vita. Saraceni vero erant in vacinas. Comes autem reliquit gentem suam in eodem loco de predra vita. et ipse solus cum duobus militibus inivit velociter et secrete. ut videret monachum pelagium amicum suum super dictum qui ei disceperat altera vice quod videret certitudinaliter almanzor. et signa que accidere habebant. et cum accessit ad locum dictum est ei quod iam discesserat a predicta vita. quod cum comes audivisset peristatus est valde. et ingressus est etiam illam ut rogaret deum ut secum faceret viam flexis ergo genibus ante altare fecit hanc orationem in habundantia lachrymarum dicens. Domine cum magno amore tibi serviebam ego sustinui multa aduersa et dimisi multa solatia. et sum in maxima inimicitia cum saracenis et christianis. quia reges hispanie timore saracenorum oblitii sunt tui qui es dominus eorum. et facti sunt vasalli. et cum ego quod timore mortis errabam male contra me. Ego nunquam volui societatem nec amorem eorum. et sic remansi ego solus ab omnibus derelictus inter omnes qui videntes me segregati ab omnibus ut inimicum me respuerunt. Et cum saraceni cognouerunt quod volebant eis obedire congregauerunt magnos exercitus ultra mare et citra mare et venerunt super me. et ego cum tuo adiutorio deuici saracenum almanzor et omnem eius partem et occidi ibi

plures eorum. Tu domine dixisti per Esaiam propheta quod nunquam deficeret tibi seruientibus. ego autem omnes alios reliqui ut tibi seruire. peto ergo domine per mercedem quod habeam ego tuum adiutorium. et ut defendas castellam. quia tota terra affricenit super me. et da mihi sensum et fortitudinem ut ego vincam hunc saracenum almanzor. et omnem eius partem. et cum faceret auguratum caput est quodam dulci somno et dormiuit ibi ante altare. Apparuit ergo sibi ille monachus sanctus pelagius indutus vestibus candidis sicut nix. et dixit ei dormis fernande gundisalvi surge et vade ad gentem tuam. quia deus concessit tibi quicquid postulasti ab eo. et scias certitudinaliter quod vinctus saracenum almanzor et omnem eius partem. et perdes ibi multos de gente tua. et adhuc dixit tibi plus dominus noster. quod quia tu es eius vasallus et ei facis seruitium toto corde quod mittit tibi apostolum iacobum. et me cum multitudine angelorum ad adiutorium tuum. et apparebimus omnes in bello cum armis albis. et quilibet nostrum ducet crucem in suo vexillo. et cum saraceni viderint nos vincebunt et dimittent tibi campum. amice dixi tibi quod mihi mandatum fuit decetero volo recedere. et sic recessit a predicto comite. vigilans ergo ipse et cogitans in illa visione orando deum humiliter. audiuit quandam vocem dicentem sibi surge et vade in viam tuam. quia iniuste sum me agis cum tantum demoraris et non des treugas almanzor. nec facias cum eo pacem aliquam. facies autem de gente tua tres acies et intrabis tu cum paucioribus ex parte orientis. et in illa acie ego ero tecum. precipies etiam quod secunda acies ingrediat ex parte occidentis. et in illa acie erit beatus iacobus. Tercia vero acies intrabit ex parte aquilonis. et si sic omnia feceris non dubites quin deuicias almanzor et ego sum enulianus qui tibi venio libi nunciare. et scias quod durabit bellum tribus

Consideratio Nonā CCXXXVII

diebus. Postq̃ sanctus eulianus p̃-
dicta nunciavit exiit comes a sancto
petro et venit velociter in p̃dictū locū
de predra vita ubi dimiserat gentē suā
quā inuenerat iratam contra se dixerat
q̃ ei. dñe sine modo facis magnū ma-
lu. et si erraueris iuste accideris vobis.
q̃ sicut larro qui egreditur ad forandū
segregamini et h̃ vos queramus inue-
nire nō possumus. et sumus in hoc val-
de mali. q̃ tantū vos sufferimus. Vñ
petimus p̃ mercede q̃ nō faciatis nos
p̃ditores. q̃ nunq̃ fuerit pater noster
nec parentes n̄ri. nec vnq̃ fuerit in mū-
do fideliores q̃ illi unde nos veniam⁹
Comes aut̃ fernandus gundisalui rñ-
dit. Amici rogo q̃ me audiat̃. q̃ non
resipisco de hoc q̃ feci. et cui sciueritis.
non indicabit̃ q̃ tantū erravi. q̃ ego
sui ad heremitorū sancti petri vt vide-
rē amicum meū fratrem pelagiū. et cum
accessi audiri q̃ erat mortuus. et osten-
derūt mihi locū ubi facebat sepultus.
Et deinde intraui ecciam et fudi orōnē
et venit ad me p̃dictus monachus ubi
facebam dormiēdo. dixitq̃ mihi exsur-
ge amice q̃ hora est. excitatus autē ni-
hil potui videre. et sic existens audiri
voce magnā mihi dicentē de celo fin-
intellectū meū. Comes fernandus gan-
disalui. surge vade viam tuam. q̃ die
tercia vinces almanzor et oēm eius po-
testatē rephendit etiam me q̃ tantum
tardabaz. et q̃ ille cuius amore pugna-
baz adiuuaret me. et q̃ in heremitorio
illo alia vice fui bene cōsultus. sic q̃ de-
uincerē almanzor. Itō nunc iterum inī
vt haberē consiliū cum illo amico meo
pelagio. Et vt seruare vos omnes ne p̃-
pter defectū meū erraretis. q̃ necessa-
rium est vobis consiliū dei et hoim. q̃
ex quo almanzor tam magnū exercitū
cōgregauit multū interest nobis vt ta-
liter faciamus q̃ deum habeam⁹ p̃ no-
stra parte. Et iō sumus oēs bōi milites

q̃ non possumus fugam accipere ex ali-
qua pte. Et h̃ velimus ire in aragoniā
vel navarrā. vel ad oēs alios vicinos
nostros oibus sumus odiosi. et si pecca-
tis nostris exigentibus victi fuimus
omnes vindicabunt de nobis. et erim⁹
captiui et miseri filij n̄ri capient a sa-
racenis. Qui aut̃ facit captiuus p̃iua-
tur omni bono et vellet plus mortē quā
vitam cum videt sua hereditari ab ini-
micis suis. que vobis dico oīa bene in-
telligitis. et si p̃pter peccata nunc sum⁹
victi nūq̃ n̄ra recupabimus. Dico aut̃
vobis ex parte mea que cogito facere
q̃ h̃ ip̃i vellent me accipere ad vitā. scito
te q̃ citius occidam meip̃m q̃ me tra-
dam captiuitati. Et iō oportet q̃ firme-
tis inter vos q̃ quicunq̃ fugerit a cam-
po v̄ se dederit captiuitati timore mor-
tis q̃ sit p̃ditor. et cū mortu⁹ fuerit q̃ sit
cum iuda in inferno imppetuū. Cum
aut̃ castellani audierūt que dixit p̃dicti
crus comes placuit eis oīo et oēs inie-
runt sedus inter se q̃ ante se exponerēt
morti q̃ se dare captiuitati. Altera er-
go die de mane p̃cepit p̃dictus comes
q̃ omnes armarent vt darent bellū sa-
racenis. et ordinauit acies suas sic et p̃-
ceptū fuerat in eccia sancti petri. man-
dauitq̃ donogustio gūdisalui d̃ salas.
et filijs suis ac duobus p̃sobanis comi-
tis q̃ irent in prima acie in qua fuerūt
ducenti milites. Deditq̃ eis sex milia
peditū dē montaneis qui omnes erāt
homines veloces et valentes. In secun-
da acie posuit p̃ duce donūlupū de vi-
scaya cum illis determināya et de bir-
nana et de castella veteri de castro et de
asturijs fuerunt. fuerūtq̃ in summa du-
centi milites et sex milia peditū. Comes
vñ fernandus gūdisalui fuit in tercia
acie. et cum eo rodericus de couia et nu-
mos d̃ cama. et belas qui quos ip̃a die
comes fecerat milites viginti etiā scuti-
feri sui quos etiam eadem die fecerat

milites summa oim istius acies fuit qn q
 ginta militū et triū milium peditū. prece-
 pitq; oibus p̄dictus comes q si prima
 die nō possent vincere saracenos cū au-
 dierint buccinā suam q retraherent se
 a p̄lio. et omēs cōgregarent sub vexillo
 suo. Postq; ergo omnes sic ordinavit
 venerunt omnes in tentorijs suis. et ve-
 niente nocte viderunt p̄ aera rabidum
 quendā serpentē venire sanguine erue-
 ratū: et quasi vulneratū emittēte tā for-
 tes abiles q nullus fuit ibi tam audax
 quin timeret et tamagnos igneis emit-
 tebat p̄ os q oēs de exercitu se videbāt
 adinuicem. Cū aut̄ hec viderēt excita-
 terūt comitē qui iam dormiebat. Et tū
 cum ip̄e surrexit tam serpens ille trāsi-
 ret. Attendens aut̄ p̄dictus comes po-
 pulum suū panore pcussū. q ex illa
 visione p̄ceperant q crāt vincendū a sa-
 racenis. Precepit q oēs cōgregarent
 ad eum. dixitq; eis. Amici isti saraceni
 sunt incātores et nigromantel et scis
 innocatōibus vocant diabolū q p̄ eis
 facit multa pauorosa. Aliquis aut̄ sara-
 cenus qui ista scit facere fecit illam vi-
 sionē p̄ aera apparere vt eos terreret ta-
 li arte mala. cum ergo vos sitis hoīes
 intelligentes bene debetis scire q dia-
 bolus nihil vobis facere pōt. qz bñ no-
 scitis q dñs noster iesus xpc p̄tēz eis
 abstulit. cōmendemus nos ergo deo q
 oīa fecit. qz ip̄e potentissimus dandū
 tollendi quicqd voluerit. et nihil p̄pter
 talia signa demus. Est ergo vnusquis-
 qz in hospiciū suū et dō bono mane sitis
 oēs armati in campo. Adinuicē est
 nos deus pater sua pietate. et de hoc si-
 tis certissimi q vinceremus eos. talibus
 ergo verbis comitis cōfortati oīa sic fe-
 cerunt. et in gallicantu surrexerūt oēs
 et audierunt missam suam. orauerūt ac-
 de peccatis suis cōtriti et p̄fessi fuerunt
 et rogauerūt deū q adiuvaret eos con-

tra saracenos. Post hec equitauerunt
 omnes bene armati oibus armis suis.
 et cum venit aurora parauerunt acies
 suas sicut eis mandauerat comes. Sa-
 raceni silt parauerunt acies suas et cō-
 missum est p̄liū magnū mortuūq; sunt
 multi ex vtraq; parte. occiditq; p̄dict⁹
 comes quendā regem affricę saracenū
 et impletus est campus corporib⁹ mortu-
 orū tā ex xpianis q ex saracenis. nec
 alteri partū cōcessa est victoria eodem
 die. Verūtū expulerunt xpiani sarace-
 nos a tentorijs suis et manserunt ip̄i il-
 la nocte in eisdem in qbus inuenerunt
 omnia necessaria. steteruntq; p̄ totam
 noctem armati. Altera aut̄ die ordina-
 re sunt acies in campo ex vtraq; parte.
 et venerunt saraceni cōtra xpianos ma-
 gnis vocibus acclamentes intantum q
 videbat q totus mundus descendebat
 in pfundū. xpiani silt audita missa ex-
 euntes cōtra eos inceperūt p̄elium:
 et durauit per totam diēz nec tamē vna
 pars alteram vincere potuit. Fuerunt
 et in hoc secundo bello etiā multi mor-
 tui ex vtraq; parte. et plurimū vulneratū
 et reuerſi sunt xpiani supueniēte nocte
 in tentorijs suis ceci milites et vulneratū
 Et prima vigilia noctis p̄cepit comes
 p̄dictus vocari omnes suos ad se dixit
 qz eis. Amici rogo q sitis fortes et nō lā-
 gueatis propter angustias p̄teritas. Et
 co ei vobis in veritate q cras v̄sq; ad ho-
 ram nonaz habebitis maximū succur-
 sum taliter q vinceris bellum istius sa-
 raceni almanzor. Si ergo vultis q vin-
 dicam⁹ nos simus cras bono mane in
 campo omnes ante solis ortum. et viri-
 li animo in eos irruentes nō dem⁹ eis
 spaciū. quia scitote q primi dimittēt
 nobis campū. et dico vobis q euadere
 non poterunt quin sint mortui vel victi
 Abimusq; post eos et vindicabimur de
 malis que nobis intulerunt. Sum. est

bene securus de nobis q non erim⁹ vi-
cti. Citius enim nos permitterem⁹ mo-
ri q̄ tali pati. Post verba comitis vnus
quisq̄ iuit in mansionē suam dormie-
runt ⁊ qui euerunt. Surgentes aut bo-
no mane sicut eis p̄ceptū fuerat arma
uerunt se ⁊ saraceni sistr ac exierunt in
campū vt bellarent. Cōmissus est ergo
durissimū bellum inter vtrosq̄. ⁊ xp̄ia-
ni ducebant ante se signū crucis domi-
ni nostri iesu xp̄i orantes toto corde vt
deus iuuaret eos contra inimicos su-
os. ⁊ tam grandis erat sonus lancearū ⁊
scutū ensium ac aliorū armorū q̄ longis
sine audiebant. ⁊ lz multi xp̄ianorū in-
terissent. S saracenis tamen nō erat nu-
merus tantū vt habeant⁹ enarrant
vīuentes. Et p̄dictus comes vidit q̄ al-
tiores homines sue aciei erant mortui
⁊ q̄ alij erant deordinati ⁊ tristes. ⁊ q̄ ci-
tō possent deuinci si nō succurrerēt ir-
ruit in saracenos viriliter anians suos
ad victoriam. sed tot fuerūt mortui de
xp̄ianis q̄ non cogitabat iaz amplius
redire in castellaz. Cū ergo esset in ma-
xima pressura incepit mente orare desi-
manibus pugnans ⁊ dicens. Dñe exq̄
non possuz hanc litē eradicare nolo
liberare vitā meā licet possim. q̄a
intrabo talem locum p̄lij vbi occidar
quia si euaderez mortē postmodū mo-
rerer p̄ dolore videris castellā sub po-
testate saracenorū. Et licet nos sumus
magni peccatores cōtra nos nolite ira-
sci. ne velitis totam hanc terrā destrue-
re esset etiam magnum malum si per-
deretur terra tam honorabilis ⁊ tabo-
na. D domine iesu xp̄e ⁊ quare nō im-
plestis que mihi misistis nunciari. q̄. s.
succurreris in hoc bello. ⁊ si ego non
defeci vobis quare vos deficitis mihi
⁊ quia sic est q̄ vos non estis contem-
ptus de me in aliquā culpā ego ce-
cidī. Recipite ergo hunc comitatum

meum in vestra custodia alio totum de-
strueretur radicatus. Cum ergo comes
p̄dictus talia inter se ⁊ deum loqueret̄
querulose licet semper pugnans virili-
ter audiret vocem quandam de celo dī-
centem sibi fernando scias q̄ crescit tibi
magnum adiutorium. magnus enim
succursus accedit ad te. Cui autem p̄-
dictus comes eleuauit oculos suos in
altum ⁊ videret quis esset qui secum lo-
quebatur. Et ecce vidit apostolum ia-
cobum stantem super se cum multitu-
dine militū ⁊ militaribus splendentibus
armis crucis signo insignitis sicut
q̄ sibi videbatur qui omnes ibant po-
tentissime pcutere saracenos aciebus
suis ordinatis. Quos cum viderūt sa-
raceni timore magno percussi sunt ne-
scientes quid facerent mirabantur etiā
multum vnde venerant ille gentes ar-
mate ⁊ insignite omnes vno signo. Di-
xitq̄ Alinanzor. Quid potuit hoc esse
vel vnde potuit euenire t̄z magna po-
estas comiti fernando. Et cum xp̄iani
qui iam erant quasi victi viderūt apo-
stolum iacobum iam significati sunt et
resumptis viribus irruerunt in sarace-
nos ⁊ occiderunt multitudinē magnā
eorū. Alij p̄o terga sunt dare coacti fu-
gentib⁹. ergo saracenis a campo secu-
tus est eos comes p̄dictus duob⁹ die-
bus ⁊ duabus noctibus. ⁊ occidit plu-
res eorū. alios autē captiuauit. Quar-
ta autem die reuersus est cū gente sua
ad locum p̄dicti bellī de hacinas. et
quesierunt christianos mortuos inter
saracenos mortuos. volebat enī vnus
quisq̄ ducere mortuum suum in locū
suum. Sed nobilis comes dixit eis. nō
habeo p̄ bono vt ponatis dolorē in lo-
cis vris. q̄ planctib⁹ ⁊ lacrimis n̄ pote-
rīm⁹ aliquē eorū ad vitā reducere. recipite
q̄ cōsiliū meū. Ego habeo hic vnū he-
renitorioū q̄ est locus valde honorabilis

et habere ego p bono q sepelirent ibi. Ego etiam pmissi q corpus meū ibi sepeliret cum mortuus fuero et pugnabo ut locū illū diuitijs et honore cōpleam. feceruntq omnes iuxta cōsiliū comitis. et sepelirent ibi mortuos suos. Dicit nunc locus ille sanctus petrus de arlancha. vbi fuerat ille sanctus mōach⁹ pelagi⁹. et reuersi sunt vniuersi in locū suū cum magnis diuitijs et honore.

Vincunt christiani et angelus dñi pugnat p milite missas audiente cum deuotione:

Exagesimū quintū bellū inter saracenos et xpianos accidit circa annū dñi noningentesimū octauū. Tūc mortuo supradicto rege sancto et nobili comite fernādo gūndi salui. et regnante ramiro tercio filio p̄dicti regis cum comes gratias fernandi filius p̄dicti comitis fernandi gūndi salui esset in castro sancti Stephani de gormacio. quē ipse vi lucratus fuerat a saracenis ibi existēs habuit multa bella cum saracenis. sed vnū signāter hic annotabo ppter vnū singulare miraculū qd ibi accidit. Dolentes. n. saraceni de perditō castro quadā die uenerunt in multitudinē magna de gormacio ad vadum qui dicitur eleastal. Quod cum p̄dictus comes scituit exiuit ad eos cum suis audita vna. missa et cōmissum est durū bellū inter vtrosq. miles autē quidā p̄dicti comitis q dicebat fernand⁹ cuotobinos remansit armatus genib⁹ flexis in eccia p̄dicti castri audies alias missas que dicebant a mōachis quos ibi deduxerat comes a monasterio sancti petri de arlancha. habebat. n. miles ille in cōsuetudine nō exire ecciam q nō oēs misse essent finite. Angel⁹ autē dñi eius figura in psona armis et equo assumpta apparuit in bello qui tāforti-

ter bellauit ibidē q nullus ei filius fuisse. Nam iste occidit milite illū saracenuz q ducebat vexillū saracenuz. ppter qd factū eradicari et vici fuerūt saraceni. Reuertentibus ergo de bello cū victoria querebat comes p illo milite fernādo cuotobinos q tam viriliter se habuerat et nō potens ipm repire in cāpo miratus. venit in castrū et inuenit quō miles ille erat clausus in eccia p̄ uerecundia nō ausus apparere. qz nō fuerat in bello. et sic vocato ad se ac cognito miraculo inuenit in lorica ei⁹ et armis sui equi oia signa icruuz que sibi in bello dederant saraceni. sicut ipi viderant et intellexerūt oēs q ppter deuotōē quā ille miles habebat in auditōe missarū: deus miserat angelum suū in eius effigie. ut suppleret vicē eius in campo tēpore illo. et dederunt omnes ppter tam manifestū miraculū gratias deo et virgini gloriose.

Meritis apostoli sancti iacobi vincunt christiani percussis grauissima infirmitate saraceni

Exagesimū sextū bellū inter saracenos et xpianos accidit anno dñi noningentesimo. tricesimo. tercio. Tūc qdā rex saracenuz cui⁹ nomen alidraci cū multitudine paganorū intrauit regnū portugalie et puenit destruendo quicqd inuenire poterat vsq ad sanctū iacobū. Sed ppter honorem apli iacobi cū xpiani resistere non possent bellauit deus cōtra saracenos percussit. n. deus oēs saracenos. quadā infirmitate grauissima. sic q oēs perierūt intātū q nō remaneret q noua aliorū nūclaret in terra sua. Eodē anno infirmatus fuit rex ramirus terci⁹ et mortuus est in ciuitate legionē regnauit. xxx. annis. et successit ei i regno don⁹ beruindo filius regis sancij cōsobrinus regis p̄dicti ramiri.

Vincunt christiani per regē
beruindo. et iterum a saracenis
vincuntur eodē bello p almansor.

Exagesimū septimū inter sara-
cenos et xpianos accidit anno do-
mini noningentesimo tricesimo
quinto. Tunc almansor videns discor-
diā magnā inter xpianos cōgregauit
exercitū suū magnū saracenoz et xpia-
noz q cum eo se defederauerāt et intra-
uit terrā xpianoꝝ. Incepitq destruerē
pūcias legionis et castelle et nauarre
xpiani aut erāt sic discordes q nullus
erat qui alterū vellet adiūuare. et intran-
tū pcessit illa vice q a flumine doij qd
erat tunc signū diuisionis inter sarace-
nos et xpianos puenit destruendo vsq
ad flumen qd dicitur estolam. et ibi fixit
tentoria sua. Qd cū sciuit rex beruindo
exiuit ptra eū cū exercitū suo. bellauit
q cum eo viriliter. et mortui sunt pluri-
mi saraceni. Peruenit rex beruindo bel-
lans et occidens vsq ad tentoriū almā-
sor. Qd cū vidit almansor iratus ve-
hementer pēcit in terrā pileū aureū:
qd ferebat in capite fm morē saraceno-
rū in signū corone. Erat. n. cōsuetudis
saracenoꝝ pēgū mittere in terrā pdictū
pileū in signū magni doloris. et ire re-
spectu suorū. q non vincebāt inimicos
Qd videntes saraceni resumptis viri-
bus irruerūt viriliter in xpianos intā-
tū q secuti sunt eos vsq ad portas ciui-
tatis legionē. et post paucos dies cepe-
rant ciuitatē nisi fuisset multitudo plu-
uiarū pēmis. ppter quā necessario ha-
buit recedere almansor. et sic reuersus
est in ciuitate cordubē cum diuitijs et
honore.

Vincunt saraceni et capitur
ciuitas lagione. per almansor.

Exagesimū octauū bellū inter
saracenos et xpianos accidit an-
no dñi noningentesimo tricesi-

mosexto. Tunc supradictus almansor
venit cum multitudine graui. et obsedit
pdictā ciuitatē legionē. et tāta fuit et vlti-
lenta expugnatō vrbis q cōfregit mu-
rū in duabus ptribus. s. ex pte occiden-
tis et ex pte meridiei. Comes autē gale-
cie guilhelmus gundisalui q ibi vene-
rat ex regis pcepto vt defenderet ciui-
tatē. facebat tunc in lecto multū infir-
mus. et cū sciuit q murus erat ruptus
in duplici parte. fecit se armari oib⁹ ar-
mis. et deferri in lecto ad locū vbi mu-
rus erat magis confractus. qz ibi erat
mator pressura et periculosior locus. b
autē ipse faciebat vt ibi occideret anteq
videret cōfractōē ciuitatis. Ipso ergo
facēte in lecto tribus dieb⁹ defendit lo-
cum illū ruptū et mortui sunt plures
ex vtraq parte. sed finaliter occisus est
ibi. et statim capta fuit ciuitas. et prece-
pit almansor q frangerent omēs por-
te ciuitatis. et q destruerēt turres que
erant ibi ex marmoribus mirabilē fa-
bricate. Et cum pdictus almansor de-
structa ciuitate voluit intrare monaste-
riū monachoz sancti claudij extra mu-
ros vrgens cū calcaribus equū suū
nō potuit ipm mouere ab eodē loco s
equus ibi crepuit medius. ppter qd p-
dictus almansor destitit a destructione
pdicti monasterij. et dedit ibi multa do-
naria fm q in eodē cōuentu pntē illa-
strissimo rege currico q nunc regnat a
priorē eiusdē audiuit. fesserebatq se vi-
disse de donarijs ill⁹ que dederat almā-
sor. ppter pdictū miraculū. et reuersus
est almansor cordubam cum magnis
diuitijs et honore.

Vincunt saraceni et occidun-
tur proditorie septem infantes
de lara.

Exagesimū nonū bellum inter
saracenos et xpianos accidit cir-
ca pdictū tps. Tunc qdam mī

les q̄ dicebat rodericus belascuas fin-
xit se facere bellū saracenis velle ꝛ oc-
culter traxit cum almanzor quomō
morti traderet septē frēs qui dicebant
septē infantes de lara cū eoz pfe gun-
disaluo gustios q̄ erant fortissimi bel-
latores q̄ eo tempe rep̄ri poterāt i mū-
do. Causa aut̄ quare ip̄os tradidit mor-
ti fuit vindicta de aliqb̄ iniurijs q̄s
vxoꝝ sua ꝛ ipse se reputabant recepisse
ab eis. Deduxit ergo eos suis verbis
blandis p̄ditore cū exercitu magno vs-
q̄ in capū de almenara. ꝛ p̄misit illos
infantes vt de p̄darent campū. Ip̄i vo-
habebant secū ducentos milites suos
qui exeuntes subito apparuit multitu-
do innumerabilis saracenoz veniens
sup̄ eos ꝛ factū est plūm magnū sic q̄
interfecerūt multos ex saracenis. s̄ de
xp̄ianis mortui sunt in illo certamine
illī ducenti milites. sic q̄ non remanse-
runt nisi septē infantes p̄dicti. Et cum
viderunt q̄ ibi nihil restabat nisi vince-
re vel mori cōmendauerūt se deo. ꝛ in-
uocauerunt aplm iacobū. ꝛ irruerūt vs-
q̄ in animo in saracenos interfecerūt plu-
res ex eis. sic q̄ nullus erat qui ante au-
sus esset expectare eos. sed tāta erat sa-
racenoz multitudo q̄ p̄ lassitudine re-
traxerunt se ad quendā collē vt abster-
gerent facies suas a puluerib̄. ꝛ cū ibi
peruenissent inuenerūt q̄ vnus eoz defi-
ciebat. s̄ fernādus gundisalus q̄ in bel-
lo mortuus fuit. p̄pter cui⁹ mortem ni-
mū doluerunt. Existentes ergo ibi ha-
buerūt verbū suū cum saracenis petē-
tes treugas quousq̄ nunciaret p̄dicto
roderico belascuas si veller eos inua-
re ꝛ cōcesserunt eis. Miserūt ergo di-
dacum gundisalu vnū ex eis sed nihil
potuit obtinere. Reuersus ergo ad fra-
tres suos narravit eis crudelitātē illi⁹
p̄ditoris. ꝛ factum est q̄ mille equites
q̄ erant cū p̄dicto roderico belascuas
mouerūt se vt venissent ꝛ succurrerent

infantibus. Sed cū cognouit p̄dictor
le q̄ erat eoz capitane⁹ verbis suis fal-
laciis impediunt aduentū eoz nō tñ
sic potuit impedire qm̄ trecenti illorū
transierunt ad eos aio moriendi vel vi-
uendi cum eis videntes p̄ditorez sui ca-
pitane. Iuncti ergo illis irruerūt secu-
do in saracenos. ꝛ factū est plūm asp-
rimū tale quale nunq̄ quis audiuit in
tam puo numero. ꝛ tanta fuit cedes sa-
racenoz q̄ anteq̄ aliquis eoz occide-
ret plimerūt vltra duo milia saraceno-
rū. Sed finaliter bellando intra multi-
tudine tam graue mortui fuerūt illi tri-
centi milites ꝛ remanserunt soli p̄dicti
sex infantes. ꝛ tam fessi erant q̄ tam nō
poterant leuare brachia ensibus suis.
Cum aut̄ viderūt eos ita fessos capita-
nei saracenoz. s̄ viara ꝛ galue p̄pter co-
rū strēuitates traxerūt eos a pressura
belli. ꝛ duxerūt eos ad tētoꝝia sua. ꝛ se-
cerunt q̄ deponerent arma eoz. dede-
runtq̄ eis ad comedendū panē ꝛ bibē-
dū vinū. Sed cū p̄dictor ille rodericus
belascuas hoc cognouit misit nūctos
suos capitaneis illis dicens q̄ ip̄i ma-
les faciebant cōcedentes vitā talibus ho-
minib̄ sicut illis. ꝛ q̄ de hoc posset eis
malū euenire. ꝛ q̄ si sic facerent q̄ ipse
nō rediret amplius in castellā s̄ irer ad
almanzor ꝛ faceret q̄ caperent ab eo.
timentes ergo illi ne aliquid malū eis
eueniret ab almanzor excusantes se ab
infantibus. p̄pter hoc reduxerunt eos
cum armis suis. sicut primo erant in
campū vbi primo fuerant. quos cū vi-
derunt saraceni pulsatis atamboribus
suis irruerūt in eos in tanta multitudine.
sicut cadit pluuia de celo. ꝛ factum
est plūm crudelius q̄ prius fuerat sic q̄
breui tpe occiderunt duo milia. ꝛ lx. et
vltra saracenos sicut narrat historia. ꝛ
inter cereros frater minor qui dicebat
gundisalus gundisalu terribiliora ꝛ
mirabiliora super alios faciebat. s̄ con-

ta erat multitudo saracenoꝝ q̃ nō po-
tuerunt eos tolerare. ⁊ intātū fessi erāt
q̃ nullo mō poterant iam moueri nec
equi eoꝝ. Et l̃z amplius bellare voluiss-
sent armis carebant. q̃ iam contracte
entes eoꝝ. Cum ergo saraceni viderūt
q̃ nō habebant arma occiderūt equos
eoꝝ ⁊ ceperūt eos ⁊ expoliātes eos ar-
mis suis decapitauerūt eos vnū post
alterū. sicut nati fuerant in ocul' p̃dici
p̃ditiōis roderici belafquas. Et cū p-
uenerūt ad gundisalū qui erat mior
eoꝝ videns omnes fr̃es suos ante se de-
capitados cōcepto grandi dolore resū-
psit vires ⁊ quodā pugione q̃s habuit
in manibus irruit in illū qui decapita-
uerat fratres suos. p̃cussitq̃ ipm i gut-
ture ⁊ mortuus est. cepitq̃ subito eius
ensem ⁊ occidit eū ⁊ ultra. xx. sarace-
nos vt narrat historia. Captus est fina-
liter ⁊ decapitatus est ibi. Ecce quid se-
cit p̃ditiō illa. sed postmodū hec prodi-
tio notabiliter fuit vindicata. q̃ q̃dam
filius patris eoꝝ quē habuit in quadā
saracena q̃ dictus fuit mūdāica gundī
salū postmodū occidit illū ⁊. xxx. mili-
tes eius cum eo ⁊ vxorem eius ignib⁹
cremauit. sicut plenius continet in ge-
nerali historia hispanie.

Vincūt saraceni ⁊ cōburitur
ciuitas sancti iacobi ab alman-
sor ⁊ deducuntur campane ad
mesquitam cordubē. pro lam-
padibus in signum victorie.

Septuagesimū bellū inter sara-
cenos ⁊ xp̃ianos accidit anno
dñi noningentesimo quadrage-
simo quinto. Tunc almanzor cōgrega-
uit exercitū magnū ⁊ intrauit p̃uinciā
que dicit̃ portugalīa. destruxitq̃ villas
⁊ castra loca. ⁊ cum p̃uenit ad mare p-
currit ⁊ destruxit terram galecie ⁊ p̃ue-
nit vsq̃ ad ciuitatē sancti iacobi quas
cōbussit. intrauitq̃ sine timore ibi iace-

bat corpus beati iacobi vt cōfringeret
eius monumentū. Sed factus fuit q̃-
dam sonus terribilis circa eū quo ter-
ribus fuit. Verūtamē accepit campa-
nas minores quas secum deduxit in si-
gnū victorie quas posuit p̃ lampadib⁹
in mesquita cordubē. vbi magno tpe
steterunt. Sed anteq̃ almanzor recede-
ret de terra illa p̃cussus fuit ille cū exer-
citu suo a deo p̃pter peccatū. p̃sumptio-
nis ⁊ seditatū quas fecerat in eccia san-
cti iacobi quadā terribili ⁊ fetida infir-
mitate quā dicunt medici detiarea: sic
q̃ quasi omnes sui exercitus fuerūt ibi
mortui ⁊ confusi. ⁊ q̃ euaserunt postea
mala morte. s. subitanea finieūt. et cū
hoc sciuit rex berūdō misit plures gē-
tes ad montana vbi se eleuauerāt sara-
ceni remanētes ⁊ oēs ibi occisi sunt sic
q̃ vnus ex eis nō remansit. ⁊ almanzor
reuersus fuit in terrā suā cū paucis.

Vincunt christiani perem-
pta multitudo saracenoꝝ per
comitem castelle garcias fer-
nandi.

Septuagesimū primū bellum in-
ter saracenos ⁊ xp̃ianos accidit
anno dñi noningentesimo qua-
dragesimo septimo. Tunc quidam sa-
racenus qui dicebatur abdemelique fi-
lius almanzor congregauit ex exercitu
suo vt percurreret ⁊ destrueret terrā
xp̃ianoꝝ. Qui perueniens vsq̃ ad ci-
uitatem legionē. destruxitq̃ quecūq̃
reliquerat almanzor pater eius tam in
muris q̃ in turribus vsq̃ ad pauimen-
tum vt non possent amplius illud edifi-
ficare christiani. Sed supradictus co-
mes castelle garcias fernandi venit vi-
riliter contra eum cum multitudo mi-
litum ⁊ peditum qui fecit predictum
saracenum eleuari a predicta ciuitate
legionē. Secutusq̃ est eum fugien-

rem et interfecit plures saracenos sic quod ille saracenus cum magna pena et periculo reuersus est in ciuitate cordubensi. nec amplius ausus fuit attentare perire terram christianorum.

Hoc bello vincunt christiani mortuo almansor ac peremptis innumerabilibus saracenis per regem beruindo.

Eptuagesimū secundū bellum inter saracenos et christianos accidit anno dñi noningentesimo quadragesimooctauo. Tūc supradictus rex legionis donus beruindo videns mala que saraceni primum inferebant christianis scripsit regi garzie nauarre. et predicto comite castelle garzie gundisalui. et propter fidei et salutem prete prefederati sunt contra saracenos. et produxit exercitum suum magnū. Rex predictus beruindo et l3 infirmus esset fecit se deduci in lecto cui cōiunctus est predictus comes cum militia sua. Rex predictus garcias nō uenit in persona sed tñ misit exercitū suū. Omnes ergo predicti coniuncti sunt in quodam loco prope seriam qui dicit arabice canantaasor quod nostra lingua dicit archamboum. Almanzor etiā de quo supradictum est piraxerat exercitū suū magnū et intrans per castellam destruxit quicquid inuenire poterat. Cum ergo puenit ad eos habuit cum illis plium suū magnū quod durauit per totā uiam diem usque ad noctem. sic quia per alteram deuincere non poterat. mortui tñ sunt ex parte saracenorum quasi sine numero. et dimissum est bellum propter noctem supuenientē. al3 ibi fuisset captus vel mortuus almanzor. Cum ergo uidit predictus almanzor destructionem gentis sue. non fuit ausus expectare bellū sequentis diei. et fugit de nocte. cum puenisset ad locum qui dicit bolgaecoraz per dolore et tristitia infirmatus est. nec ultra

amplius comedit et bibit. et sic mortuus est. sepultusque est in medina celi. Rex autē predictus cum oibus alijs christianis sequenti die parauerunt acies suas ad bellandū cogitantes saracenos stare in tentorijs suis. et cum hora diei spectarent nullum saraceniū inuenerunt accesserunt ad eorum tentoria et expoliauerunt campum. Comes uero garcias fernandi secutus est saracenos qui tot ex eis interfecit quod paucissimi remanserunt uiui. et reuersus est cum multitudine captiuorum. Sic ergo puerus ille almansor qui sepe in bellis contra christianos fuerat victoriosus miserabiliter illa die a christianis fuit victus et mortuus. Illa autē die qua almansor fuit victus et mortuus fuit uisus quidā homo sub figura pastoris in litore gadalquenti. Clamans ac magnū planctū faciens. Dicebat. n. primo in arabico. et deinde lingua castellana. Incanatarazor predictus almanzor pietatem et fastū suū ac leticiam. Cordubensi. autē qui uolebat ire ad illum hominem et ab eo querere quis erat et cur plorabat eleuabat aures oculos eorum et non uidebant eum. Iterum apparuit in alio loco dicens in lingua nostra en canantatarazor perdis almanzor elantabor. Credit quod ille diabolus in figura hominis quod uolebat de destructione saracenorum propter mala que inferebant christianis sub duce pessimo Almanzor. Sequenti anno mortuus est feliciter predictus rex beruindo. et sepultus est in ciuitate legionensi. in ecclesia sancti iohannis baptiste. regnauit. xxviij. annis. Et successit i regno rex alfonso quintus filius eius et incepit regnare cum esset etatis quinquag. annorum.

Hoc bello vincunt saraceni et capitur ciuitas abuleñ. moriturque in carceribus comes Garzas fernandi.

Eptuagesimū terciū bellū inter saracenos et xpianos accidit anno domini noningentesimo qn quagesimonono. Et regnante i regno legionis Alphonso quinto p̄dicto. Tūc ppter discordiam magnā inter p̄dictum comitem garciam fernandi et filium eius sauciu saraceni congregauerunt exercitum magnū et venerūt ut percurrerent terram xpianorū cepērūtq; abulam que tūc populata fuerat. Deinde venerūt boromā et sanctū Stephanū destruxerūt. Destruxerūtq; villam et p totam illam terrā crudeliter occidebāt xpianos. Cum aut p̄dictus comes scivuit amarā destructionem nō potuit sustinere et licet gentes sue essent diuise inter se et filiū eius pposuit mori p defensione patrie. Venit g viriliter p̄ra saracenos bellauitq; cum eis animose sed deo p̄mittente vicinus fuit in bello et captus a saracenis sed paucis elapsis dieb⁹ mortuus est in carcerib⁹ de vulnerib⁹ que recepat in bello et successit i comitatu castelle p̄dictus fili⁹ eius saucius qui postmodū optime defendit terrā suā et lucratus est penāsiel et sepulnedam maderuelum monteion et recuperauit gomacium et sanctū Stephanum et ozomā que perditā fuerant cum eius pater esset in carcere. Iste fuit primus qui dedit libertatem militibus castellanis q nō contribuerēt nec trent exercitū nisi domin⁹ daret eis solidum suū. quia ante p̄tribuebāt et ibāt in exercitu sine solidata.

Bello. lxxiij. vincūt christiani per regem alfonsum quintū et vindicatur mors comitis garcie fernandi.

Eptuagesimū quartū bellū inter Saracenos et xpianos accidit anno dñi noningentesimo septuagesimo tercio. Tūc p̄dictus rex alfon-

sus quint⁹ et comes castelle sauci⁹ non potentes sufferre insuriam quam fecerant saraceni in occisione comitis garcie fernandi congregauerūt exercitum magnū vna cum adiutorio nauarroꝝ ppter sedus qd inlerat pater regis Alphonso cum eis et puenit ad regnum toleri comburens et destruens quicquid inuenire poterat. Et p̄transiens inde puenit vsq; ad ciuitatem cordobē. dep̄dando et destruendo gladio et igne quicquid inuenire poterat. Qd vidētes saraceni ut eos dimiteret in pace dedēūt ei magnū thesaurum et plurima dona. Similiter rex tolet⁹ et cordubē. et reuerſi sunt in terrā suā vindicata morte p̄dicti comitis et cū magnis diuitijs et honore. P̄dict⁹ rex alfonſus quintus reedificauit muros et turres ciuitatis legionē. q destruxerat almanzor et fili⁹ eius. regnauitq; xxvij. ānis et mortuus est in portugalla. Congregauēat enī exercitū suū magnum ex desiderio seruēdi xpo et inerat in p̄dictam terrā ut capervillā illā q dīvisio q tūc erat saracenoꝝ et cū die quadā in armis respiceret hinc inde murū ut videret portas debilioꝝ ad pquirendum p̄cussus fuit sagitta in spatulis et sentēs se vulneratū ad mortē facto testamēto et pceptis sacris feliciter miguit ad dñm et sepultus est in ciuitate legionē. apud p̄ez suū supradictū. Regnauitq; p eo fili⁹ ei⁹ don⁹ beruindo terci⁹.

Vincūt christiani et libera tur pampilona a manibus saracenoꝝ.

Eptuagesimū quintū bellū inter saracenos et xpianos accidit circa idem tps. Tūc em tpe p̄mis venerūt saraceni in multitudine graui ut capent et frangerēt ciuitatē pampilone. Rex aut sauci⁹ nauarre stabat tunc ultra portus q dicit derontes valles et

nam scilicet doluit vehemēter et collecto exercitu suo disposuit se magno piculo propter nives magnas que erant in p[ro]p[ri]is illis. Et cum vidit quod aliter transire non poterat fecit abarcas de corijs crudis loco soluturū p[ro] se et p[ro] omni gente sua: et sic transiit p[ro]p[ri]o de nocte sine aliquo dāno licet cum magna pena et p[ro]pterea dictus fuit postmodum rex sauci abarca. Cum igitur fuit mane apparuit subito iras ens super saracenos qui obsessam tenebant civitatem et tot interfecit ex eis quod vix remansit qui posset renūciare in paribus suis qui acciderat ibidem. Iste rex ambigens cum suis abarcis fecit multa bella cum saracenis et adquisiuit multa loca in celiberia et in carpentania que vsque in hodiernū diē dicuntur Donisauicij abarca. Regnavit .xxv. annis et successit ei in regno nauarre filius eius donus garcias remerosus sic dicitur. quod cum ingrediebatur bella tremebat valde in principio licet p[ro] ingressum esset fortissimū miles qui dicitur fuit abarca sicut pater. Quo mortuo successit ei in regno filius eius dictus sauci maior. Hic duxit in uxorem dñam elnirā filiā comitis sauci castelle ex qua habuit duos filios quorum vnus fuit dicitur don garcias et alius don fernandus. quorum p[ro]p[ri]o non remanente plebe infans garcie filius comitis sauci castelle cepit comitari castelle ex p[ar]te uxoris sue. Et ipso mortuo don fernandus filius eius qui duxerat in uxorem dñam sauciā sororem regis legionis doni beruendi de quo supradictum est de eius cōsensu in eius nuptijs ductus est rex castelle. Rex autem predictus don beruendo regnavit in regno legionis decem annis et mortuus est in quodam bello quod accidit sibi cum predicto rege Fernando et fratre eius rege garcia nauarre quod bellum celebratum prope Cariozem in quodam loco qui dicitur nantada in valle tamaron sic plebicus continetur in generali historia Hy

spanie. et sepultus est in ciuitate legionis. cum uxore sua dñā Therasia. Quo mortuo predictus rex fernandus collecto exercitu suo iuit legione et obsedit eam et finaliter receptus est in regem legionis quod ei p[ro]tinebat et sic p[ro]tincta sunt ista duo regna et ipse dictus est rex castelle et legionis et vocatus fuit rex fernandus magnus.

Tunc christiani et capiuntur quinque reges saracenorum per Rodericum

Eptuagesimū sextum bellū inter saracenos et christianos accidit anno domini Millesimo .xvj. Regnante in regno castelle et Legionis supradicto rege fernando magno. Tunc excitauit de quendam virū sibi dilectus et armis strenuus dictū Rodericum de viuar. Iste fuit filius cuiusdam nobilis militis qui dicebat Rumi laynes quem genuit ex uxore sua legitima therasia nomen filia comitis Rumi aluinos de maya licet aliqui alia asserant tamen hec est rei veritas sicut patet in cronica predicti regis fernandi magni. Cum ergo ingrederent eo tempore quinque reges saracenorum ut percerent castellum atraxerunt super ciuitatem burgen. ad montes doca et percurrerunt ville foracū et setm dominici delacassa da et lucromū et nayaraz totaque illa terram et extrahebat magnam pradam captiuorum bestiarum gregum et armentorum. Cum ergo ipsi irent cum tam grandi preda predictus Rodericus p[ro]secutus totā illā terrā et dedit illis saltū in montibus doca. bellauit quod cum eis et deuicit eos cepitque predictos quinque reges viuos et cepit totā predam suā ac cum illis captiuis regibus et cum tota preda venit ad matrem suā et diuisit spolia nobilibus et omnibus alijs qui fuerunt cum eo in bello et facta est leticia magna ac laudauit deum propter victoriā et mercedē quā sibi fecerat. Di

plures nō habeo. p bono tenere reges ca-
pitulos s̄ habeo. p bono liberare eos vt
vadāt libere in terrā suā. Soluit ergo
illos quinq reges saracenos et pcepit
q abirent: s̄ et ipsi reuerſi sunt ppter
tantū beneficiū venienteſq in terrā su-
am benedicebāt ei et miserūt ei parias
cognoscentes se volūtate suos esse va-
sallos. Hic rodericus pegrinās in san-
ctum iacobum recepit bñm Iazar sub
specie leprosi in societate sua in mensa
et lecto quem inuenit iacentem in luto
in via horrentib⁹ q omib⁹ qui cū eo erāt
nocte illa quā secū fuit in lecto cū dor-
miret rodericus insufflauit ille lepro-
sus flatus magno p spatulas Roderici
sic q flatus ille puenit vsq ad pectus et
cūq dāns nō inuenit leprosus illū apd
se nec ampli⁹ cū videre potuit licet a le-
cto surgeret et euz diligenter quereret.
Renerſus ergo ad lectū et luminari⁹
incensis cū diligenter cogitaret in his
quē sibi in illo leproso acciderant post
paululū. Ecce apparuit vir quidem al-
bis indutus vestib⁹ qui dixit ei. Rode-
ricus dormis. Tūc rēdit et dixit nō dor-
mito: sed quis es tu q tanta claritate et
odore venis. Tūc ille rēdit ego sum sa-
ctus Iazar quē tu recepisti et cui mul-
ta bona fecisti sub specie gaudi ex dei a-
more et ppter honore et bonū qd mihi
fecisti pcedit tibi deus vñū magnū do-
num q cum flar⁹ ille quem sensisti tibi
euenerit scias p certo q omia q incepe-
ris in bellis vel alias omia feliciter cō-
sumabis. Tuus honor crescit de die i
diem et erit timor tuus sup saracenos
et xpianos sed et inimici tui tibi nunq
nocere poterūt mortis noue hono-
rabit nunq eris victus sed semper vi-
ctor existens. quia deus concedit tibi
suam benedictionem fac ergo semper
bonum et sic disparuit. Ille autē sur-
gens a lecto genib⁹ flexis in terrā iudit
oratiōem suā ad deum grāias agens

ppter tāta beneficia. Hic post peregrī-
natiōem suam intrauit in campū euz
Martino gundisalmi deuicit et occidit
cum ppter qd lucratus est ciuitatē ca-
laguritanā p rege fernando. quia erat
questio sup eadem inter p̄dictum Fer-
nandū regem et regem ramirū arā-
goni cui⁹ esset et facta est concordia int̄
eos q illi duo milites pugnarent et p-
t victoris ciuitas pcederet.

Hoc bello vincūt christiāni
et occiditur de alymaymon rex
saracenorū.

Eptuagesimūseptimū bellū in-
ter saracenos et xpianos accidit
anno dñi Millesimo. xix. Tūc
rex garſias nauarre et rex saracenorū
Alymaymon pgregauerūt exercit⁹ ma-
gnos et in loco qui dicitur reurnaseta fa-
ctum est plūz magnū et mortuis pluri-
mis saracenis victus est rex Alymay-
mon et mortuus in bello a p̄dicto rege
Garſias.

Christiani vincunt per robe-
ricum de viuar peremptis plu-
rimis saracenis.

Eptuagesimūoctanū bellū in-
ter saracenos et xpianos accidit
āno dñi Millesimo. xxvij. Tūc
cum supradictus rex Fernandus ma-
gnus esset in galechia venerunt Sara-
ceni cum exercitu magno vt conquire-
rent excrematuram gentes vñ illi ter-
re miserunt veloces nuncios p̄dicto
roderico viuar vt eis succurreret qd cū
audivit non derinuit se: sed misit stat⁹
pro parentibus et amicis suis et venit
contra p̄dictos saracenos qui dedu-
cebant predam magnam captiuorū
gregum et armentorum: et inuenit
eos inter Achenſiam et sanctum Ste-
phanum de Comarſo. Irruit ergo in
eos virili animo et commissum est

G ii

bellū campale asperissimū vbi plurimi
ceciderūt saraceni. Deuictisq; saracēos
et secut⁹ est fugientes p. vij. leucas occi-
dendo et vulnerādo eos et reuersus est
honorifice cū tota preda quaz ducebāt
saraceni et tot fuerūt spolia campī i eo
q; valuit q̄nta ps fuit ducentoz equo-
rum et valor centū miliū marcaz argē-
tei que omīa diuisit sine cupiditate bel-
latorib⁹ suis et reuersus est in terrā suā
cū diuitijs et honoribus.

Hoc bello vincunt christiani
per regem fernandum magnū
et capitur viseū.

Sextuagesimū nonū bellū inter
saracenos et xpianos accidit an-
no dñi Millesimo. xxxij. Tūc
p̄dict⁹ rex fernand⁹ magn⁹ congregauit
exercitū suū magnū et iuit p̄tra sarace-
nos portugalle et meridie et badayus.
q; omīa hec tūc possidebant saraceni et
cepit vīribus ceam et guneam q̄ sunt in
portugallia et plura alia castra que erāt
circū circa et licet in illis remanerēt sa-
raceni p̄ vasallīs suis fortalicia tamen
semp p̄manerūt in regis prāte et obse-
dit viseum vbi mortu⁹ fuerat rex alfon-
sus focer eius ex sagitta de quo supra-
dictuz est et in tanta p̄sura tenuit eam
obsestā q; cepit eā et cepit illū saraceniū
q̄ in īfecerat sagita regē alfensū. Extra-
xitq; oculos ei⁹ et p̄scidit etiam ei⁹ ma-
nus et pedes. In his rodericus supra-
dictus fuit strenuissimus miles.

Vincunt christiani et capitur
lamegū et plura alia loca per fer-
nandum magnū.

Sextuagesimū bellū inter sarace-
nos et xpianos accidit anno do-
mini Millesimo. xxxij. Tunc
supradictus rex fernandus magn⁹ co-
gregato exercitū suo iuit super lame-
gum et licet ciuitas esset fortissima sta-

tim tamen obsedit eaz et tot ingenua ac
castra lignea posuit circū quaq; et tam
fortissime conquestauit eaz q; vi anno
rum cepit eam in qua inuenit multitu-
dinem diuitiaz et cepit captiuos omīs
saracenos quos intus inuenit quoz
maiorē ptem retinuit p̄ edificatione
ecclesiāz que p̄strate fuerāt et post hec
fuit sup castrū sancti martini quod ia-
cet sup riuū de malua et cepit eū ac de-
inde obsedit terrasam et cepit eam. Re-
uersusq; est in terram suam cum diui-
tijs et honore.

Isto bello vincūt christiani
et p̄ septem annos capitur co-
nubra per regem fernandū ma-
gnū aperiēte sc̄to iacobo por-
tas ciuitatis.

Sextuagesimū primū bellū inter
saracenos et xpianos accidit an-
no domini Millesimo. xxxv. Tūc
p̄dict⁹ rex fernandus magn⁹ co-
gregato exercitū suo voluit habere co-
nubiam et p̄silio p̄dicti roderici de vi-
uar pegrinat⁹ est in sc̄m iacobū dixit
em̄ sibi q; de iuuaret eū ad capiendū
illā et insup qd̄ in reditu volebat q; eū
faceret milite et q; credebāt se receptū
militiā p̄ conubriā. Accevit ḡ illustis
rex p̄silio ei⁹ multas ei⁹ vias p̄ viam di-
tribuens et māsit ibidem in orōne tri-
bus dieb⁹ petens a deo adiuari in eo
q; desiderabat meritis apli iacobi. Ve-
nit ergo post hoc cum exercitū suo ma-
gno et obsedit conubriā. posuitq; inge-
nia et castra lignea circū quaq; sed villa
erat tam fortis et tam magna q; septē an-
nis stetit in ei⁹ obsidione et p̄pter tantaz
oblatōnem tempis et inopiam victualū
um tam volebant xpiani dimittere ob-
sidionem. sed monach⁹ cuiusdam mo-
nasterij qui vsq; in hodiernū diē di-
cit larmiano viuētes de labore manu

Omnia sua per longo tpe fecerāt magnāz
pulsionē victualiu secreta hēbant em
multitudinē tritici z ordeī milij z legu
minū sentientes ergo q rex volebat rece
dere venerūt velociter ad regē z dixerūt
ei q nō lamoueret obsidionē. qz ipsi da
rent cibaria ex his q longo tpe pgrega
uerant z factū est sic. Nas dederūt suf
ficientiā exercitui quousqz saraceni de
ficiēbāt fame. fames ergo z pugna sine
intermissione deduxerūt saracenos ad
hoc qz venerūt z pidentes añ regē fer
mandū petierūt p mercede solā vitaz z
qz darent ei villā z omnia q hēbant. Pi
us ergo rex pcessit eis vitam z ipsi de
derūt ei villā. quadā die dñsca hora ter
cia. Sz interi q p dicit rex erat i p dicta
obsidione. accidit q quidāz eps grece
dictus assian⁹ pegrinatus est in sanctus
iacobū z cū esset ibidez audiuit ab ho
minib⁹ ciuitatis qz sancti iacob⁹ appa
rebat sicut miles in bellis xpianorum
succurres eis qd verbuz displicuit sibi
z dixit nō vocetis eū milite s pisco
rem. Et cū in hoc ptiaciter pmaneret
placuit deo qz eidez dormiēti apparuit
sancti iacob⁹ portas in manib⁹ quas dā
clauēs z dixit ei hylari vultu tu tenes
in derisū qz me dicit milite xpiani z as
seris qz nō sum miles. Ideo nunc veni
ad te vt hoc tibi ostendā nec amplius
dubites de militia mea qz suz miles te
su xpi z adiutor xpianoz pira Sarace
nos z cū hoc diceret tradit⁹ ē sibi equ⁹
albissim⁹ in quē ap⁹lus ascendit armat⁹
oibus armis mirabiliter splendētib⁹ ad
modum militis z dixit ei qz volebat ire
in adiutorium regis fernandi qui iace
bat sup conbriciā iam septē annis eam
obsidentē z vt sis mag⁹ certus dico ti
bi qz cū his clamib⁹ quas in manib⁹ te
neo cras hora terciāz aperiā ei portas
ciuitatis conubre z dabo eā regi Fer
nando quib⁹ dictis disparuit. euigilās
ergo a somno p dicit⁹ eps assian⁹ bono

mane pducavit clericos z omis habitā
tes in ciuitate dixitqz eis que viderat z
audiuerat diem z horā signatā apertio
nis conubre et sicut dixit veridice sic
reperit⁹ est. Et tūc p dicit⁹ rex cepit p
dictā ciuitatē z fecit militem p dicitum
rodericū de viuar in maiori mesquita
conubre cingendo sibi ensei z dando
ei pacē i orez sult vocat⁹ ruidas z reuer
sus est rex p sanctū iacobū in terrā suā
cum honore.

Titulos sequentium bellorū
inuenies plene in registro cum
quotationibus et foliorum in
dicibus.

O Cuiagesimūsecundū belluz in
ter saracenos z xpianos accidit
āno dñi Millesimo. xliiij. Tūc
p dicit⁹ rex fernand⁹ magnus pgregato
exercitu suo magno ad pcurrendā ter
ram saracenoz pquisiuit quedā castra
Vñ plurima mala euentebāt xpianis
scz gormatio vadū regis agnillerā bar
biguā ribam scñi morā z multas alias
turres. Vñ speculabant⁹ sarraceni pro
pter qz xpiani erāt discoopti cū mira
bant terrā illam qz omis destruxit. De
struxit etiā plura alia fortalicia qz erant
in valle de bargeter⁹ z in circuitu rya
zone vsqz medinā celi z exinde venit in
cantabriā z expulit inde saracenos po
suitqz eā sub dñsio suo et omia mōtana
onen destruxit igne z ferro. Et exinde
venit toletū z pimit plurimos Sarace
nos z captiuauit destruxitqz salaman
cam. alcalam ozedam z lucrat⁹ est plu
rima alia loca regni toleti z multitudi
nem diuitiaz qz omia dimisit cū militi
bus suis. Et exinde venit sup gnadal z
saiarām z obsedit eam nec requies da
batur habitantib⁹ in ea pre multitudine
ingeniorum z machinaz quare illi
Saraceni habnerunt mittere nūcios
suos ad regem Toleti vt liberaret⁹ eos

¶ iij

bello vel donis. Rex igitur almaymon multitudinem auri et argenti multosque pannos preciosos misit regi fornando etens treugas ut venirent ad eum se cure quod ei processum est. Venit ergo rex ille saracenus et factus est vasallus regis fernandi sic quod quolibet anno dabit ei parias et reuersus est Fernandus in terram suam cum magnis diuitijs et honore.

Octuagesimūterciū bellus inter saracenos et christianos accidit anno dñi Millesimo. l. Tunc predictus rex fernandus magnus aggregato exercitu suo venit in portugaliam et obsedit montem maiorem ubi plurima damna recipiebat conubia et tamfortit expugnauit eam machinis suis et breui tempore habuit eam. Ibi apparuit strenuissimus miles ruidas de uinar qui uadens ut obseruaret colligentes herbam tres lites saracenorum deuicit. Mouit ergo rex illustris exinde exercitum suum in algarbium comburens et destruens quicquid inuenire poterat captiuando destruendo et occidendo saracenos quousque puenit ad ciuitatem hispalensem. Et tunc benahamech alimucan rex hispalensem uidens perdas et magnam damnam quam per suum regnum rex fernandus faciebat misit ei nuncios suos cum magnis diuitijs et factus est eius vasallus concedens ei parias quolibet anno. Rex autem fernandus habito consilio suorum recepit eum in vasallum et dona petiuitque ab illo rege saraceno corpora sanctarum iuste et raphine. Si volebat eius amorem habere. Respondit rex saracenus quod nesciebat ubi erant illa corpora. Verum tamen quod si ipse sciret vel quicunque alius quod sibi placebat et non solum illud sed in omnibus alijs in quibus sibi posset concipere. Et tunc reuersus est rex fernandus samoraim cum magnis diuitijs et honore et populauit eandem ciuitatem que a tempore almanzor destructa fuerat.

erat. Et ex illo loco misit duos episcopos. scilicet legioneensem et asturicensem et comitem minimum ac duos diuites viros ad reges hispalensem. per honorabilibus illis corporibus sanctarum iuste et raphine. Qui cum puenierunt ad predictam ciuitatem hispalensem. recepit eos ille rex saracenus cum honore et exposita ambasciata: rex habitus suo consilio respondit quod de corporibus illis nihil sciebat. Verum tamen quod daret ei parias. Episcopi autem illi cum sancti viri steterunt in oratione tribus diebus et ieiunijs quibus sic in oratione premanens apparuit sanctus ysidorus dicens eis. Seruus dei non est voluntas dei quod corpora beatissimarum virginum iuste et raphine extrahantur ab hac ciuitate. quia hec ciuitas debet conqueri a christianis et vult quod hic maneant per consolationem eorum. Sed deus habet per bono semper vestram sanctitatem et propter honorem regis fernandi a quo recepit multa seruitia quod deducatis corpus meum in ciuitatem legioneensem. et cum audierunt timuerunt timore magno et steterunt per aliquam moram attoniti et muti propter magnam claritatem et sentientes mirabilem et non assuetum odorem. et tunc sanctus ille confessor ysidorus fecit signum crucis super eos et statim redierunt in se ipsis et interrogauerunt eum quis esset. Qui respondit ego sum ille ysidorus qui fuit archiepiscopus hispalensem. tunc facta gratiarum actione perierunt ab eo quod eis ostenderet locum sepulture et ostendit eis dādo certa signa eis quomodo facebat in sibylla veteri et disparuit ab oculis eorum. Illi vero venerunt ad regem dicentes quod volebant ei ostendere quod petebant placuit regi et venit cum militibus suis ad locum signatum et foedens presente rege inuenit sepulchrum sancti confessoris et aperientes sepulchrum exiit odor mirabilis in modum aliusque et balsami qui profuit in salutem non solum christiano uiuam sed etiam saraceno uiuam et extracto corpore honorifice in-

uoluerit ossa illa nobilibus pannis et
rex propter miraculum qđ viderat do-
luit de concessio et voluit accipere illud
si permissit. Sed euz hec cogitavit am-
plius corpus illud videre non potuit:
et motus est intellectus eius in aliđ sic
qđ obliuioni tradidit que cogitauerat:
et post hec monerunt se episcopi ac alij
ambasiatores cum precioso illo corpo-
re per viam suam plurimis miraculis
ehonsecando. et cum puenerit legionē
et rex fernandus scuit. iussit ad eos cū
solemni pcessione. et cum magno hono-
re posuit illud sanctum corpus in quo-
dam monasterio quod ipse fecerat in
monumento aureo super altare matris
et extunc ecclesia illa vocata est sancti
ysidorus quam dotauit lapidib⁹ preci-
osis auro et argento ac plurimis posses-
sionibus. Est autem monasterium il-
lud qđ ego vidi canonicarum regulari-
um vbi sunt sepulture multorū regum
quorū imagines tenent cruce. i ma-
nibus sinistris et in dextris enses eu-
ginatos.

O Cuagesimumquartum bellū
inter saracenos et xpianos acci-
dit circa p̄dicta tempa. Tūc est
p̄dictus rex fernandus magnus ad re-
quisitionem regine domine saucie vxo-
ris sue cōgregauit exercitum suū mag-
num p̄tra saracenos carpentanē et cel-
iberie que sibi rebellauerāt deditq; ei
p̄dicta regina de suis thesauris magis
diuitias p̄ stipendijs militum. Cum q̄
p̄dict⁹ rex puenit ad terras illas in tan-
tum confregit illas et tot saracenos oc-
cidit et captiuauit qđ vim et contra eo-
rum voluntatem reduxit terras illas ad
pristinam seruitutem et reuersus est in
terram suam cū magis diuitijs et ho-
nore deditq; regine in recompensatio-
nem eorū que sibi p̄ exercitu suo dede-
rat om̄s terras illoꝝ saracenoꝝ. Celi-

beria est illa terra qđ vadit a sancto Se-
bastiano ex parte oceani maris indi-
rectum vsq; mare cesaruguste qđ est
mare mediterraneū et ex flumine ybe-
ro vsq; ad regnū morcie vocat carpen-
tanea. Iste rex fernandus liberauit re-
gnū ne esset subiectus impatori nec re-
cognosceret superiorē in tgalib⁹ et hec
fuit cā quare fuit vocat⁹ magn⁹ sic ple-
nius p̄inet in generali historia hispa-
nie. Dūc illustri regi beatus ysidorus
reuelauit oleum mortis sue vt se dispo-
neret p̄ ingressu beatitudinis eterne qđ
vt venit an corp⁹ beati ysidori et genib⁹
flexis ac coronat⁹ regis corona sic ora-
uit. Dñe ihu xpe cui⁹ est omnis p̄as et
om̄e regnū. q; tu es rex omnium regnoꝝ
et rex oim gentiū dñe reddo tibi nūc re-
gnū qđ mihi dedisti: qđ p̄ero p̄ mercede
qđ anima mea sit posita in luce cui⁹ nō
est finis quib⁹ dictis expoliavit se ve-
stimentis suis regijs auro decoratis et
abstulit coronā quā tenebat in capite
posuit eā sup altare et induit⁹ est cilicio
circa carnē. et iterū fecit orōnem ad de-
um et absolut⁹ est ab epis de p̄as suis
et statim ibi recepit vltimas vñctōnem
sparsitq; cineres sup se et precepit se de-
duci in pegrinatōe ad sc̄am martā de
almasā que est xpe cabesom vbi nouē
dieb⁹ sterit et appropinquate morte fe-
cit se deduci in cabesom et ordinato re-
stamēto suo diuisorū regno trib⁹ filijs
scz saucio alonso et garcie post p̄niam
lachrymabile triū dierū die quarta qđ
fuit dies sancti iohis baptiste bon. vi.
data bñdictōne filiis suis migravit ad
dñm sepult⁹ est in ecclesia sancti ysido-
ri ciuitatis legionē. Iuxta p̄em suum
quē ipse deon⁹ fecerat deduci. Regna-
uitq; viginti duob⁹ annis et sex mensi-
bus et successit ei in regno castelle sar-
cins fili⁹ ei⁹ p̄m alfonso in regno le-
gionis et garcias in galecia et portuga-
lia.

G liij

Octuagesimūquintū bellū inter saracēos et xpianos accidit anno domini Millesimosexin gentesimo septuagesimo. Tunc predictus rex saucius videns quod rex Fernāndus pater suus pro honore fidei xpiane conquestauerat puicias portugalie et lucitanie hispaleñ. cordubēñ. toleti celuberie et carpentanie suntque reges eorum facti tributarii ei. Ideo congregato exercitu venit super ciuitates cesaraugustanam et obsedit eam ac cum ingenijs et machinis pluribus de die et nocte eam fortissime expugnabat propter quod post multa dies na que receperunt saraceni rex ciuitatis misit regi Saucio multitudinē magnam auri et argenti ac lapidum preciosorum et factus est eius vasallus cum tota terra sua et tributarius cum omnibus eius sic quod quolibet anno darent ei certū quid et firmata hac pace. Reuersus est rex saucius in terrā suā cum diuitijs et honore. Iste rex saucius non fuit ptenus de diuisione regnorum quā fecerat pater eius. Et ideo desiderio habēdi omnia regna licet penā pditionis posuisset pater cuiusque eorum frangenti dispositionem eius. Congregauit exercitū magnū. et iussit primo perire regem Garciam fratrem eius qui erat rex portugalie et galecie. Et post plurima bella deuicit eum et captum carceribus mancipauit. Deinde bellauit perire regem Alonsū fratrem suū qui erat rex legionis et deuictio eo in campo atque capto posuit eum etiam in carceribus licet pluribus aliis fuerit solutus cum condicione quod efficeretur monachus et sic factum est. quia in monasterio sancti facūdi accepit habitū monachalem sed non permansit. quia dimisso habitu recessit et venit ad regem almaymon toleti cum quo moratus est honorifice usque ad mortem fratris sui rebus saucij. Sicut ergo mansit rex saucius rex castelle legionis et portuga-

lie: sed adhuc ptenere voluit capere Samorā quā dederat pater suus sorori sue dñe virace. Venit ergo super eandē ciuitatem et post plurima bella exiuit predictor quidā de ciuitate qui dicebatur vellido dulphe quod facit puluer regis quia pmissit sibi dare modum quod ciuitas capesset. Rogauitque regē die quadā ut ambo irerent soli lentis passibus ut videret circūquaque ciuitatē et quod ei ostenderet locum ingressus. Cū ergo iussissent et cū rex locum vidisset descendit ab equo circa flumē ut solaciaretur. tradiditque venabulū quoddam deauratum quod manu gestabat predicto vellido dulphe ipse vero secessit ad secreta nature quod cum predictor ille ex aduerso cerneret inclinatus percussit regem per spatulas sic quod venabulū per pectora eius exiit subito fugiens recepit se in ciuitatem. Sic ergo maledictio paterna perhibuit eū ut sic predictor moreretur. Iacque sepultus in monasterio deonam. et successit in regnis predictis rex alonsus quia rex garcias mortuus erat in vinculis ut plenius ista ptenent in generali historia hispani.

Octuagesimūsextū bellū inter saracenos et xpianos accidit anno domini Millesimooctugesimotercio. Tūc predictus rex alonsus sextus quod dicitur fuit brano post mortē regis saucij fratris sui quod decesserat sine plebuit omnia regna eius pacifice et in tanta pace et iusticia tenuit regna sua qualis non fuerat post excidiū hispanie. Hic ergo rex propter quedam federa et iuramenta que fecerat regi toleti almaymon cum fuit in eius potestate. scilicet nunquam eundem contra eum nec contra filium eius adiuuandi eum contra quemcumque contrarium eum audiret quod erat obfessus a rege Cordubēñ. congregauit exercitum suum magnū et venit in eius succursum. Cū ergo cognouit rex cor-

dubē. q rex Alfonso in multitudine graui veniret et esset i elias timore magno percussus fugit et tunc iterum rex Alfonso firmavit federa predicta tenēs in potestate sua regem Toleti in territorio suo inuitatum et circumdatum quingentis milibus armorū sicut et ipse tenuerat eum in ciuitate toleti ne videre tur iuramenta seruare que fecerat. Existens in alterius potestate sed libere et post hec ambo reges cum exercitibus suis mouerūt se contra terram regis cordubē. cremantēs et destruētes villas loca et castra ac quecumq; inuenire poterant et reuersus est rex Alfonso in terram suam cum diuitijs et honore.

Ctuagesimūseptimū bellū inter saracenos et xpianos accidit anno domini Millesimo octingesimo quarto. Tūc predictus rex Alfonso sextus bizano tercius rex castelle congregauit exercitū suū magnū: et intrauit terram Saracenoz comburens et destruens quicquid inuenire potuit et tantū timorem incussit Saracenis q omēs saraceni totius hispanie facti fuerant tributarij.

Ctuagesimū octauū bellum inter Saracenos et xpianos accidit anno domini Millesimo octingesimo quinto. Tūc predictus rex alfonso sextus tercius rex castelle misit rodericum didaci qui a quinq; regibus quos deuicerat ut supradictus est fuit cognominatus lingua arabica cōd qd idem est q dominus ad regem hispalē. cordubē. et granate. Inter qd tunc magna versabatur discordia et inimicitia et mlti milites nobiles regni castelle iuuabant almudafar regem granate cum potestate sua. Qui omēs iuerunt contra regem hispalē. et licet predictus

adruidas scripsisset regi granate q nō bellaret cōtra regē hispalē. quia erat vassallus regis alfon si noluit acq̄scere p cibis ei: h intrauit et destruxit vsq; ad locū q dicit cabra quicquid inuenit. Quocum cognouit predictus adruidas congregauit omēs saracenos et xpianos qd tunc habere potuit et iuit virili aio p̄tra eos Sed deridentes cū milites q erant cū rege granate nūciantur ei q nō exirēt p̄tra illa ppter eū nec ppter alios sibi similes. Quo audito cogitauit q nō esset ei honoz si non pmitteret eos venīt p̄tra eos et bellauit cū eis in campo et durauit bellū ab hora terciay vsq; ad sextam horā et ceciderūt multi ex parte regis granate ac deuicit eos fugierūt: q; per vim a campo saraceni et cepit in bello comitem garciam ordone et alios milites q iuuabāt saracēos tenuitq; eos i victis tribus diebus et tribus noctibus et dimisit eos pcepit ergo victoria habita spoliari campū et reddidit predam quā portabat regi hispalē. sic vt vnusquisq; cognosceret q sua erant et reuersus est ad regem alfonsum cū magnis diuitijs et honore et cū parijs predicti regis hispalē. Et extūc saraceni et xpiani inuocauerūt eum adruidas campeator que omnia multū placuerūt regi Alfonso.

Ctuagesimū nonū bellū int saracenos et xpianos accidit post predictū bellū paucis elapsis diebus. Tūc em rex alfonso sextus predictus congregauit exercitū suū magnū et intrauit terras saracenoz in vaudalia vbi plurima damna eis inulit. Sz cū ipse esset in partibus illis bellās cōgregati fuerūt ex aduerso plurimi Saraceni et intrauerūt p regnum castelle obsederūtq; gomacium et fecerunt in terra illa multa mala et dāna. Cū autem ruidas campeator qui remanserāt

infirmos in recessu regis et iam puale-
 scebat audito damno quem saraceni faci-
 ebant congregavit omnes gentes quas po-
 tuit et iussit per terram toleri et percurrere illam
 destruens quicquid invenire poterat: et
 deduxit secum preter alias divitias. vij.
 milia saracenorum inter viros et feminas
 et sic reversus est in castellum cum honore
 Istud factum seminarium invidie fuit iu-
 ter milites castelle. Et ideo tenuerunt
 modum cum rege Alfonso. quod cum cam-
 peator esset expulsus a regno et sic fa-
 ctum est et cum recederet nocte quadam
 cum dormiret dictum est ei in visione va-
 de audacter et noli timere. quia semper tibi
 bene erit dum vixeris etiam si diues et ho-
 noratus et in suo recessu cepit unum castrum
 saracenorum quod iacet super benares et dicitur
 castreya gentes vero sue percurrerunt ter-
 ram illam usque gadalfatariam. Et con-
 gregatis omnibus spoliis quinta pars de-
 putata ipsi cum fuit vendita Sarace-
 nis precio trium millium marcharum
 argenti.

A Dnagesimum bellum inter sarace-
 nos et christianos accidit sequenti
 die. Cum enim predictus Cid rui-
 das campeator iret in finibus regni bel-
 lauit cum saracenis de alcozar et occi-
 dens plurimos eorum cepit locum illum
 quadam arte mirabili ibi invenit plures
 divitias. et istud factum magnum incu-
 lit timorem saracenis omnibus terolij et
 calatalubij propter quod scripserunt regi va-
 lentie ab iracar qui acciderant dicentes quod
 si non succurreret eis quod etiam caperent
 terram eorum.

A Dnagesimum primum bellum inter
 saracenos et christianos accidit
 paucis elapsis diebus post predictum
 etiam bellum. Quia tunc rex valentie vi-
 dit supradictas lras et misit duos reges
 cum tribus milibus armatorum et cum omnibus alijs

gentibus illi frontarie venerunt supra
 locum de alcozar et obsederunt ibi ipsum cid
 ruidas campeator cum militia sua te-
 nueruntque ibi eum obsessum tribus hebdo-
 madibus et abstulerunt ei aquam. gentes autem
 quas cum habebat in numero erant paucæ. quia
 solus erat quadringenti equites et triceni pe-
 dites. Videntes autem quod aquam perdiderant
 die quadam paraverunt arma sua et arma-
 verunt se secretissime et subito apertis sa-
 nis exiit et irruerunt viriliter in sara-
 cenos ex inspirato. Sed et illi videntes
 eos venire pauperunt se ut melius potuerunt
 et statim factum est prelium magnum ceci-
 deruntque plurimi saraceni. Sed et inter ce-
 tera strenuissima que ibi fecit ipse ad quon-
 dam militem saracenum feriens ense nudo
 divisit in duas partes ut equum suum daret
 cuiusdam militi suo qui pedes pugnat equo
 suo mortuo et unum regem illorum duorum qui
 dicebat feris percussit letaliter propter quod de-
 dit terga. Illi vero rex qui dicebat gualue
 fuit etiam percussus in capite a martino
 autolmes milite strenuo propter quod etiam
 dedit terga. Videntes ergo saraceni quod re-
 ges fugiebant et omnes ipsi timore percussit
 relicto campo fugerunt et secuti sunt eos
 christianos occidentes et vulnerantes eos sine
 numero quousque pervenerunt ad portas te-
 rolij et calambij. quia rex feris fugit tero-
 lij et gualue calatambij et inde rever-
 sus est cum bellatoribus suis ad locum ubi
 fuerat bellum expoliaverunt campum ubi
 multas divitias invenerunt et inter cete-
 ra de equis saracenorum postquam congregave-
 runt eos quia erant spersi invenerunt quingen-
 tos et decem deferunt de equis christianorum
 xv. et intraverunt castrum suum de alcozar
 cum magnis divitijs leticia et honore de
 equis vero quos habuit per parte sua virum
 osus Cid misit. xxx. cum sellis et frenis et
 singulis ensibus pendens ex arzonibus
 in donum regi alfonso castelle predicto. ut
 haberet amorem ei: quia iratus erat ab eo ut
 supradictum est.

In Onagesimū secundū bellū inter saracenos et xpianos accidit anno domini Millesimo octuagesimo. Tūc predictus Cid campeator cuius esset eius timor sup omēs saracenos cesarAugustanos valentinus et sup omēs illarū partium acceptis electis militibus suis iuit ad pcurrendā terrā saracenorū et puenit vsq ad locum qui dicitur hucra et vsq ad montē aluanū spacio quicūq dierū et exiuit sonet inter omnes saracenos et xpianos. ppter qd comes remon berēgel barcinonē q in sua recōmendatione habebat illos saracenos contrāctus fuit Benalphase regi denie. Qui magnis exercitibus aggregatis secuti sūt predictū Cid campeatorē cogitantes q ab eorū manibus euadē nō posset ipse q ad tūc deducebat magnā pcedā. puenērūt ergo ad eū nupmar de tonar nec predictus comes remon voluit acceptare verba honesta ipsi Cid sibi nūciantis q nihil ducebat de suo et q dimittere ei eū in pace. Videns q virtuosus Cid eorū superbiam q tollere volebat ea q ipse lucratus fuerat ab inimicis dei et legi nō stre irruit in eos viriliter et ceciderunt multi ex parte aduersa. Alij vō qsi inuicem fuerūt vulnerati et deuclit eos cepitq predictū comitē vnū et lucratus est illa vice ensem q dicebat colada. Sed post terciū diem virtuosus Cid liberauit comitē predictū et remisit eum ad partes suas cum duobus militibus.

In Onagesimū terciū bellū inter saracenos et xpianos accidit anno domini Millesimo octuagesimo nono. Tūc predictus benalphase vnā cum predicto comite remon venerūt cum multitudine grauē et obfederūt castrum de Almenar regis cesarAugustani qui erat valde confederatus ipsi Cid campeatori. misit ergo rex

cesarAugustanus pro Cid campeatore sibi confederato vt succurreret castris ipsius qui venit super eos et commissum est durū bellū effusq est multitudo sanguinis. sed finaliter vicit eol Cid qui nunq victus fuerat et fugiebat a campo rex abenalfate et predictus comes securusq ē eos per tres leucas occidens et vulnerans plurimos eorum et reuersus est cum multitudine captiuorum et cum magnis diuitijs et honore in ciuitatem cesarAugustanam vbi honorifice et cū magna leticia fuit receptus.

In Onagesimū quartū bellū inter saracenos et xpianos accidit anno domini Millesimo octuagesimo. Tūc predictus rex Alfonso sextus brano tercius rex castelle venit in succursum cuiusdam vasalli sui saraceni contra vnū vandalū qui se eleuauerat cum castris de rueda q dicitur prope cesarAugustam. Saracen⁹ autē ille qui se eleuauerat cum castris habuit verbum suū cum infante ramiro qui erat ex parte regis Alfonso dicens q volebat dare castrum predicto regi Alfonso et exiuit colloquendo cū rege inuitatusq eū ad prandiu intra castrū rex nō acceptauit puiuiū illum vniat a deo qz erat puiuium proditoris. Intrauerūt ergo cum eo ad conuiuiū predictus infans et comes garcias q cum fuerūt intra castrum occisi sunt lapidibus qd factū nimis displicuit regi et cogitādo vituperiū qd sibi secerat ille saracen⁹ misit pro Cid mīdas campeatore q libenter venit ad mandatū ei⁹ et recepit euz rex honorifice. Narrauitq sibi dāna q receperat ab illo saraceno. Tūc pepcit ei et inuitauit eū q veniret secū in castellā s noluī acqescere qusq pcessit sibi sequētia. scz q cū aliquo

nobilis haberet exire de regno q̄ dare
tur eis spaciū. xxx. dierum. Sc̄do q̄ ni
bil faceret p̄tra aliq̄ nobile nec ciuez
nisi p̄mo eēt exaudir̄ sicut d̄z esse de
iure. Tercio q̄ nihil faceret cōtra foros
z p̄uilegia ad bonos vsus villaz z lo
cor. Quarto q̄ non faceret impositio
nes inordinatas. Quinto q̄ si contra h̄
faceret q̄ p̄pter hec tota terra possit re
bellare z eleuari quousq̄ fieret emēda
p̄ regem q̄ om̄ia rex cōcessit sibi z iterū
inuitauit euz q̄ secum veniret: sed ipse
noluit quousq̄ vindicaret ip̄m de illo
saraceno p̄ditore. Regratiar̄ est q̄ rex
Alfonso sibi z reuersus est in castellā
Virtuosus v̄o Cid obsedit castrū p̄di
ctuz z in tanta p̄sura posuit eū quous
q̄ moriebant fame nec poterāt laz bel
lare p̄ fame z volebant sibi dare castrū
si saluaret vitaz eoz: sed ipse noluit vt
vindicat regē cepit ergo virib⁹ castrum
z captiuauit saracenū illū alioufalas z
om̄s qui erant cū eo om̄es occidit p̄
ter alioufalas p̄ditore et aliquib⁹ suis
quos misit regi alfonso placuit q̄ regē
cum vidit p̄stem siue donū ipsius cid
campeatoris et fecit magnā iusticiam
de isto proditore z socijs eius et regra
tatus ip̄s Cid quia vindicauerat eum

Nonagesimūquintū bellum in
ter saracenos z xp̄ianos accidit
anno dñi Millesimononagesi
moprimo. Tunc p̄dictus Cid campe
ator p̄gregatis militib⁹ suis iuit ad per
currendā terram benalsae regis denie
q̄ cum rex ille sc̄uit doluit valde z mi
sit veloces nūcios ad petrū regem ara
gonie cum quo erat federat⁹ q̄ veniret
ad adiuuandū eū p̄tra Cid campeato
rem. q̄ etiā dolens q̄ cū intrauerat ter
ram suā silr̄ p̄gregauit exercitū suū z
ambo reges venerūt sup̄ eū q̄ erat cōsi
tando quoddā castrū sup̄ modella qd̄

dicebat alcola pauerunt ergo ibi acies
suas z p̄missum ē durū bellū z cecide
runt multi h̄ finaliter habuit victoriz
Cid campeator de illis duob⁹ regibus
z fuit captus ex aragonie cū mult⁹ co
mitibus z militib⁹ suis. Alij v̄o dederūt
terga z cum hac honorabili p̄da reuer
sus est cesaragustā vbi euz magna leti
cia z honore recepit fuit a rege et filijs
ei⁹. Sed virtuosus Cid p̄pariens regi
petro z suis militibus. q̄ xp̄iani erant
soluit eos z p̄misit eos ire libere in ter
ram suā. Et post hec venit Cid campe
ator in regnū cū diuitijs z honore qui
receptus fuit a rege alfonso honorifice
deditq̄ sibi multas villas z castra ac p̄
uilegia q̄ quēcunq̄ locum caper̄ a Sa
racenis vel alijs inimicis esset suuz iu
re hereditario z successorū suoz.

Nonagesimūsextum bellum in
ter saracenos z xp̄ianos accidit
anno domini Millesimonana
gesimoquinto Imperante heinrico et
sedente in cathedra petri gregorio se
ptimo. Tunc p̄dictus rex Alfonso
brano tercius rex castelle congregauit
exercitū suū magnum z venit sup̄
toletum. Erat em̄ iam solutus a iuram̄
to quod fecerat almaymon regi tole
ti propter eius mortem et filij sui yseñ.
Venit ergo p̄dictus rex et cogitauit
quomodo capere possit ciuitatem illā
tam magnā z tam fortem et recorda
tus est verbi quod audierat cum esset
sub arbore i horto regis p̄dicte ciui
tatis quando erat cū p̄dicto rege al
maymon. Querēbāt enim inter se cō
siliarij p̄dicti regis ip̄so presente re
ge quomodo possit capi ciuitas illa tā
fortis et respondit vnus illorum q̄ nō
poterat capi nisi septem annis esset ob
sessa sic q̄ nulla p̄uissio possit intra
re: et tunc in octauo anno posset ca
pi p̄re fame. Istud verbum audiuit

rex Alfonso licet ipsi cogitaret qd dori-
miebat sic ergo cu venit ex hoc verbo
abstulit eis panem et vinum et fructu per
tiii. annos et hoc vndiqz p totam terraz
et tenuit eam obsessam alijs qmoranis
ex quadruplici parte ciuitatis et cu in-
tra ciuitatem esset populu sine numero
defecerunt eis iam viciualia et sub qui
busdam pactis data est eis ciuitas in
die sancti Vrbani mensis may et capta
ciuitate illa que quondam fuerat honor
et gloria gothorum exiuit inde et pcurat
oms terras circūquaqz et cepit tūc san-
ctam Eulaliā maqedam albanam
argancam scalonā ozedā butragā ateu-
siam ozaman berlangā et medinā celsi.
et plurima alia loca et reuersus est tole-
tum vbi collocauit thronu suu et fecit
ibi habitacionem suā et facta est mesqui-
ta maior ecclesia cathedralis dicta san-
cta Maria et fecit q eligeret archieps
qui esset primas hispaniarū et dotauit
ecclesiā illā pluribz villis castreis locis
et possessionibus honorifice sicut nūc
est et in die psecracionis ecclesie obrule-
rūt rex et regina de thesauris suis et po-
suerūt in illa ecclesia reliquiā multu-
tudinē quas habebāt ppter quas verā-
das et indulgentias obtinendas cōcur-
rit ibi multitudo ppli ex toto archieps
scopatu certis tempibz anni.

Anagesimū septimū bellu in-
ter saracenos et xpianos accidit
anno dñi Millesimononagesimo
tesimononagesimo sedente in cathe-
dra petri vrbano scdo pdr̃ papa āno
dñi Millesimononagesimo sexto apd
clarum montem aluernie in mense no-
uembris consiliū celebrauit vbi expo-
sita est miseria ciuitatis hierusalem de-
decus xpi et obprobrium nuntiāt con-
siliū et auxilium postulat. Vnde occi-
dents populi innumerabilis multitu-
do duces comites et nobiles ignobiles

diuites et pauperes episcopi clerici et
religiosi senes pueri et puelle dolentes
loca sancta prophanari a gentibz et tur-
cis ab appulia puincia lingua occita-
na hispania itaquitanā britania nor-
mania Schocia flandria francia ger-
mania lothoringia borzondia lombar-
dia alijs puincijs regnis et terris nul-
lo vnqz angariante sed oms pari fide et
voto et deuotōe iniurias xpianituz ire se-
parantes signo crucis signati pace fir-
missima vbiqz terraz composita de ter-
ris suis egredientes nullū in tanta mlti-
tudinē regem habentes nisi christuz
sepulchrū ipsius tanto tempe sub ser-
uitute redactū proponūt reddere liber-
tati et quanto quisqz prouisor erat p-
us ad mudi militiā tanto erat prouisor
modo ad dei militiam exercendā. Iu-
deos vero in vrbibus quas transibant
credere compellebant vel trucidabant
Vnde multi zelo paterne legi mutuo
se peremerūt. Alij credere se simulan-
tes post ad iudaismum relabantur. Et
si queras quis incitauit predicationem vr-
banum papam vi crucem predicaret et
quis tantam multitudinem commo-
uit. Respondetur qd hoc venit ex inspi-
ratione diuina que facta fuit cuidā pau-
peri religioso viro gallico qui dicebat
Petrus heremita. qui cum peregrina-
retur in sanctum sepulchrū videns
loca sancta ab impijs irreuerenter tra-
ctari videns etiam venerabilem sumo-
nem ciuitatis patriarcham cum subdi-
tis suis villiter et cū omni absecrōe et plu-
ribz oppressionibz affligi commota sūt
viscera eius vehementer et cepit anxi-
contristari et cogitare si comode posset
afflictis subuenire. Cum aut quadam
nocte dominice resurrectionis in eccle-
sia lachrymis et orationibz dño suppli-
cans pnoctaret lōgo vigiliā labore fa-
tigat supra paumentuz ecclesie somno
buanit irruente cepit paululū domi-

Liber

quartus

tare domini aut ibi xpus apparuit
et in somnis intugens ei legationez ad
dominu papam et ad principes occide
tales p liberatone terre sancte quas le
gationem ipse fideliter adimpleuit ve
niens ad predictu papam et omis alios
principes xpianos cu literis pdicti pa
pae et alioz fidelium hierosolimis
pmorantiu. Sic ergo congregati sunt
omnes supra dicti cum Petro heremita
Erant aut huius sancti exercit' eminenti
ores Adamar' podien. epus Godefridus
dux le thoringle Eustaci' et baldon
ni' fratres et Robert' comes flandrie.
Rodolphus comes metz. Hugo ma
gn' frater regis francoz Stephan' co
mes bleensis Raymund' comes colo
se et sancti Egidij destinond' dux ape
lie Robert' comes normanie. Inf bel
mus de aboldumute Raymund' toze
ne. ver' aut q sit ruidas campeator su
erat innitit' ab istis principibus p isto
passio faciendo ppter ei' magnā famā.
Sed ipse occupat' cum rege Alfonso
ptra saracenos in expugnatione tolet
et alioz locoz ptra dicet q ab illo co
nicio facto excusauit exposita etiā sua
scilicet occupatone et credunt tūc transfre
tasse plus q ducenta milia xpianoz
inter q's Gulheri' de turibus multos
insultus hostib' inferens atq; damna
vna die rugitū leonis a serpente circū
ligati audiuit q focijs dissuadentibus
accedens audater serpentez truncavit
leonem liberando cui rei leo inemor
eundē sequit' ut leporari' et q'du in il
la terra fuit multa fecit et comoda i ve
natōib' et bellis et quacūq; vidit dño
aduersari subito psternebat nec domi
no redente in nauit positū derelinq
re voluit: q nautis nolentib' eum reci
pere vtpote animal crudele secutus est
dñm suū narando p maria quousq; de
fecit Anno q pdicto scilicet Millesimo
nonagesimo septimo exercit' dñi finis

paganor' auigit et factū est primū bel
lum magnum cum saracenis ad pon
tem fluminis pharphar nono kalēdas
marcij vbi multo saracenoz sanguine
effuso victi sunt a xpianis. Et capte sūt
ciuitates Hicea et laodicia et licet cēte
tanti in exercitu tanta fuit rerum om
nium abundantia ut aries vno dena
rio. bos vero tantum nummis duode
cim venderet.

Nonagesimū octauū bellum in
ter Saracenos et xpianos accidit
anno pdicto scilicet Millesimo
nonagesimo septimo. Cum em exerci
tus domini pdicta obtinisset loca et
manu impatoris Constantinopolita
ni reliquisset psecus inde varijs trans
curijs regionib' et plix itineris diuina
no labore plurimū fatigati mense sep
tembri ante ciuitatē antiochie. Nam
q tūc erat saracenoz subiecta domū
castra locauerunt. Cum aut p menses
vero nouem in obsidione ciuitatis cō
tinue laborarent et varijs tribulation
bus essent oppressi videlicet fame frigo
re yemalib' ymbribus et multimodis
egritudinib' ac diuersis morbi generi
bus a turcis in ciuitate pmorantibus
sibi illatis pax pficissent nec vllis bel
licis instrumentis ptra munissimam
ciuitatez pualerent. Adspexit de' affli
ctionem ppli sui p quendā fidelē xpia
num in ciuitate sub infidelū dño cō
morantē q de nocte p scalaz dñm boam
mūdū principē tarantinū clem cū mi
litib' in ciuitatē recepit. Illi vō portas
vi aperientes intersecto ei' duce nocte ac
ciano cū alijs fere. xj. milib' qbusdam
alijs vinculis mancipat' ciuitatē nobi
lem multaz pūctiaz a dieb' antiquis
metropolim et mediatricem diuio mu
nere possederūt.

Nonagesimū nonū bellum in
ter Saracenos et xpianos accidit anno

domini Millesimononagesimo octavo. Capta est anthiochia ut predictum est mox fuguerunt corobani magno cum exercitu paganorum et christianis obsident tamque fame afflicti sunt ut vix se aliqui ab humanis carnibus abstinere inedia ergo purente et fame intolerabili compellente de necessitate facientes virtute pauci pro multis ad prelium coacti sunt exire lancea domini sancta qua latere eius in cruce fuerat perforatum quod paulo ante sub terra per revelatores repta fuerat eos per vexillum procedente exercitum christianorum innumeram infidelium multitudinem audacter ingrediens et brachio extenso viriliter pugnans diuiso prelio a diuturno gloriose de hostibus obsidentibus triumphauit: alijs gladio trucidatis alijs terga vertentibus equorum velocitum presidio fuga elapsis expoliavit ergo campum exercitus domini et tantum auri et argenti equorum et victualium copiam inuenerunt ut omnes cumulatim diuinitus et victualibus supra modum abundantes cum ymnis et laudibus ciuitatem ingressi domino per tanta victoria gratias renderunt. lancea vero christi fuit per hunc modum reposita. Apparuit enim sancto andreas cuidam rustico puerculo dicens veni ostenda tibi lanceam christi et rusticus istidem capta anthiochia fodiens in ecclesia sancti Petri in loco ostenso presente Haymundo comite tholosano et capellano suo lanceam inuenit. Dubitantibus autem plerisque quidam Bartholomeus nomine exhibuit sibi apparente certificatus igne licet pedibus quies fieri iussit ille sus transit cum lancea et sic exercitus domini fiduciam habens in christo et lancea a tempore apostolorum inuisa intrepidus processit.

Consequens bellum inter Saracenos et christianos accidit anno domini Millesimononagesimo nono. Tunc exercitus domini domini

um ciuitatis anthiochie Boadmundus predicto concedentes ordinatis ecclesijs et clero ac patriarcha et stipendijs inde sustentari possunt. Siricius profectus marchiarum barram multaque castella regionis illius expugnant tanta fame afflicti quod corpora saracenorum sententia edere compelluntur et inde profectus exercitus domini ad interiora sirie larga dei manus refocillatus est et tandem montana hierosolymorum conscendens ante sanctam ciuitatem peruenit tentoria figens et castra sui militarem disciplinam collocans ex omni parte ipsam urbem obsidione vallauit. Est autem hierusalem ciuitas in montanis sita riuus fontibus et siluis carens excepto siloe ubi aqua sufficienter habet legitur quod priusquam exercitus domini hierusalem applicuisset quadam columba desuper exercitum predicto volans ab antipite grauiter plagata est. circa quam repte sunt littere quas deferbat talis sententia. Rex acharon duci Cesaria salutem. generatio canina venit gens contentiosa contra quas per te et per alios defendas tuam legem indica idem urbibus alijs. Erexit ergo petrii et alijs bellis instrumentis et scalis muro applicatis multum laborantes parum in pulchro profecerunt. quibusdam enim ex nostris sagittarum ymbre grauiter sauciatis alijs vero molarium in missione peremptis machinis etiam ligneis ex magna parte igne succensis ab his qui in ciuitate erant maxime ledebantur. Dum etiam in eadem obsidione prouictus et etiam aque penuria laborarent ex conducto communi omnes quotidie nudis pedibus orando septem diebus circuebant ciuitatem tandem die octauo quod fuit idus iunij feria que specialiter est dies crucifixi ardore animi succensi et crucis signo muniti prompto animo pro illo parati mori qui pro ipso eodem die mortuus

est strenui dñi pugilles scalas muris
immittent p sagittas z spicula p lapi-
des desup venientes z ingentia saxa p
gladios z laceas z ignes supra muros
ascendendo ciuitas sancta hierusalem
a xpianis capis et in porticu Salomo-
nis paganos egredientes tot occiderit:
vt in sanguine occisorum vsq ad equo-
rum genua equitarent sic diuino mu-
nere ciuitas sancta hierusalem a xpia-
nis capis z libertati eorum est reducta
que p annos circiter.ccc. sexaginta.p.
q̄ secunda vice ab imperatore Eraclo
fuit capta ab inuidis saracenis fuerat
possessa gr̄as referētes saluatori nro do-
mino ihesu xpo patriarcham latinū et
tam clerum q̄ ecclesias ordinantes du-
cem Godefridū de bullon. militē strē-
nuū z virum deo z hominib⁹ acceptū
dñm ciuitatis vnanimīter elegerunt q̄
licet ciuitatis administratōez ad mul-
taz p̄cum instantiā suscepisset p reue-
rentiā tamen xpi et cordis humilitate
noluit rex appellari nec coronā aureas
deponere vbi dñs nfr coronat⁹ fuit pro
nostra redemptione.

Centesimū p̄mū bellū inter sa-
racenos z xpianos accidit pau-
cis elapsis dieb⁹ a captōne san-
cte ciuitatis hierusalē. Tūc em̄ cuz p̄-
nceps de repatriādo tractaret. Ecce rex
saracenoꝝ cum centū milib⁹ equitum
z.cccc. milib⁹ peditū ad bellandos cri-
stianos ascalonā venit quib⁹ exercitus
dñi in quo nō erāt nisi quinqz milia eq̄-
tum. et. xv. milia peditū. occurrēs deo
p eis pugnante z nube ab estu solis p̄-
tegente saracenos solo impetu terzitos.
plectis armis eos in fugam conuertit
z in hoc bello facto. vj. kal. augusti ce-
si sunt centum milia. paganorum. In
portu vero ascalonē vsqz duo milia sus-
focantur eorum. vero qui in mari z in
ter spīneta p̄sumpti sūt numerus igno-

ratur. His gestis reuersus est exercit⁹
domini in sanctam ciuitatem cuz ma-
gnis diuitijs et honore et mansit ibidē
supradictus Godefridus electus in re-
gem. Alij vero principes ad xpia cum
honore sunt reuersi.

Centesimū secundū bellū inter
saracenos z xpianos accidit su-
pradicto anno domini Milles-
mononagesimonono. Tūc rex Alfonsus
sext⁹ rex castelle de quo dictū
est supra p̄ filio Albenh⁹ regē hispalen-
cui⁹ filiā caydā noie cepat in vxorez fa-
ciā xpianā q̄ vocata fuit maria vt nihil
eēt in hispania q̄ eis n̄ subiugaret in-
sit i affricā p saracenis q̄ dicebāt almo-
randes. Erāt ei mirabiles bellatores z
placuit regi marochioꝝ p̄placē regi al-
fonso. z misit ei militiā magnā illoꝝ q̄-
b⁹ p̄fecit capitaneū vnū algnaseli suū
masorē q̄ dicebat balyabenara. Nunc
p̄dicti almoranides tunc obliti dñi sus-
euanerūt miramamolim z reuersi sūt
i optatā p̄tē qz p̄gregari sūt cū alijs sara-
cenis vt expugnet regē hispalen. q̄ de-
derat filiā suā i vxorē oculite xpiano z
qz erat amic⁹ regē xpiani. Venerūt q̄
p̄dictū regē z ipse occurrit eis nō tā pre-
par⁹ ad bellū sic potat z debuerat z oc-
cisus ē in bello q̄ facto eleuat⁹ i supbiā
ille saracen⁹ q̄ se fecerat vocari mirama-
molim venit cū sua multitudine q̄nt⁹
terzā regē alfonsi z obsedit bucles. Tūc
āt rex alfons⁹ p̄dict⁹ erat infirm⁹ z volu-
it vehementē qz nō potat ire in p̄sona p̄-
ros s̄ misit illuc filiū suū vnigēitū quē
hūerat ex illa p̄dicta caydā vxore sua
xpiana q̄ dicebat infans don⁹ sancti al-
fōsi z erat adhuc p̄ner z cū eo misit co-
mitē donū garciam de cabria q̄ nutriet
eū z mltos alios comites z nobiles cū
exercitu in agz z venerūt p̄cē vilesiū. Cū
q̄ saraceni obsidētes viderūt xpianos
dimiserūt obsidionem z venerūt p̄ eos

et ordinatis aciebus commissum est du-
rum bellū et p̄mittente deo ac peccatis
forte exigentibus victi fuerūt xp̄iani
et ibi ubi maior erat pt̄as xp̄ianorū cuz
predicto infante filio regis ibi occurr̄it
maior multitudo saracenorū. Infans
aut̄ sentiens equū suū vulneratū dixit
nutricio suo comiti: p̄r vulneratus est
equus meus: et dixit comes fili sitis fir-
mus alias vos eritis vulneratus: et ce-
cidit statim equ⁹ mortu⁹ cū eo: qđ cuz
vidit p̄dictus comes timēs mortem i-
fantis descendit subito de equo suo et
coopuit infantē cū scuto et ibi defēdēs
infantē plurimos saracenos cum ense
suo occidit s̄ tanta fuit eorū multitudo
qđ non potuit sustinere s̄q̄ absciderunt
ei unū pedem quodā ense et qñ vidit qđ
nō poterat se cōtinere dimisit se cade-
re super puerū vt morerē priusq̄ ip̄e et
ibi occiderūt comitē illū. Ceteri vō co-
mites habuerūt infantē et fugiebāt cuz
eo quāntū poterant cogitantes euade-
re mortē. Saraceni aut̄ videntes eos i-
secuti sunt eos: et qz nō poterāt tam ci-
to fugere cū puero sic voluissent attri-
xerūt eos: et transeūtes vltra eos occi-
derūt ibi infantē et comites: et in me-
moriam illius victorie posterunt sara-
cenī nomē loco illi septē porci: s̄ post-
modū muratus est locus ille et vocat⁹
est septē comites. Alij aut̄ qui euaserūt
venerūt tolerū ad regem et fact⁹ est plā-
cius magnus a rege p̄ filio suo sic ple-
nius continetur in generali historia hi-
spanie. Tunc fuit perditā concha quā
habuit cum vxore sua cayda habuerūt
et̄sā saraceni: tunc huere et huclesum
quesiuit rex alfonso a sapientibus q̄-
re milites sui non poterāt tolerare bel-
la sicut solebant. Et responsus est ei qđ
erat quia sepe intrabant balnea et quia
nimis vacabāt olīcijs et ex tūc rex alfo-
sus fecit qđ destruerent oīa balnea regni
sūt fecit milites laborare mlt̄ exercitijs

Centesimūterciū bellū inter sa-
racenos et xp̄ianos accidit anno
dñi Millesimocentesimo. tūc
victoriosus p̄nceps Godefrid⁹ de bul-
lion expeditis alijs p̄ncipibus collēo
exercitu suo attendens qđ ciuitatē san-
ctamphō posset retinere nisi fines suos
vell̄ ampliare et hostes vicinos a se lō-
gius ppulsare licz essent paucissimi re-
spectu circūstanciū nacionū qz habe-
bant ab oriente Arabes moabitas et
amonitas a meridie vō ydoneos egi-
ptios et philisteos: ab occidēte at̄ ciuita-
tis maritimas perolomaydā siue accō
et tiron et trippolim et omnes alias vsq̄
ad anthlochiam: a septemptrione vō
tyberisdam cesaream philippi et regi-
onem decapolios et damascum: malu-
erunt tū p̄ xpo alias suas morti expo-
nere q̄ missa manu ad aratū retrospi-
cere et negotiū impfectū relinquere nō
ergo cōfidentes in sua fortitudine nec
in multitudine s̄ in sola dei p̄tectione
spem habētes et salutifere crucis vexil-
lum semper in plio deferētes inimicis
partim fugatis partim trucidat⁹ p̄rim
carceri m̄cipatis vrbes munitissimas
et castra inexpugnabilia xpo subiece-
runt. Vñ in illo suo p̄mo egressu cepit
ciuitatē toppen in litore maris sitam.
Et ciuitatem ramata nobilem populo
sam muro valido circūdatam et turri-
bus excelsis in campestribus sitam: ce-
pit et̄sā ciuitatem porphiriā in litore
maris quasi millaribus .iiij. ab accon
distantes: et ciuitatē tyberiadē in ga-
lilea que est supra stagnū genezareth
sitā. Quibus subiugatis reuersus est
gloriosus p̄nceps in sanctam ciuita-
tem cum leticia et honore. In fine su-
pradicti anni mortu⁹ est p̄nceps gode-
fridus et electus est concorditer et in re-
gem inunctus baldouinus frater eius
miles strenuissimus: qui postmodū
otulino fretus auxilio regnū suū dila-

tauit. Nam ipse expugnauit azor et ce-
sariam philippi et accon que alio noie
dicunt tolemayda et ciuitatem herid et ci-
uitatem sydonis et montem regalē et plu-
rima alia loca cepit ac multa alia loca
fortalicia: ac deinde ab alijs successori-
bus multis bellis et multa effusione sa-
guinis dilatatum fuit regnum iherosolo-
mitanum in ciuitatibus villis et castris si-
cut latissime narrat acconen. epus in li-
bro de rebus et statu terre orientalium
que propter breuitatem relinquo.

Centesimum quartum bellum inter sa-
racenos et christianos accidit pau-
cis elapsis diebus post predictum
bellum. Tunc enim predictus rex al-
fonso. vi. iij. rex castelle ex ira magna
quam habebat contra saracenos: tum
quia interfecerant filium eius: tum
quia dampna que fecerant in terra eius
congregatis exercitibus magnis liber-
ab infirmitate venit in terram sarace-
norū directe contra illum saracenum
qui se fecerat vocare miramamoliz qui tunc
erat in ciuitate cordubē. et obsedit eū
ibi: qui cum cognouit potestatem ex-
cedentem regis alfonsi non fuit ausus
exire contra eum. Cum ergo sic esset ob-
sessus quidam saracenus nobilis cuius
nomen erat abdallar venit de nocte cum
multitudine magna saracenorum et de-
dit saltum extemporis in exercitum re-
gis alfonsi: christianī autē sentientes eos
captantes celeriter arma sua bellauerunt
cum eis et occiderunt maiorem partem
eorum et captiuauit saracenum predictum ab-
dallar qui et interfecerat regem hispalen-
sem. predictum patrem regine domine ma-
rie cayde. Ceperunt etiam plures alios
cum eo. Precepit ergo rex alfonsus quod
duceretur saracenus ille ante eum et ma-
dauit quod duceretur ad locum ubi posset
eum diuidere saraceni de ciuitate et quod co-
cideretur corpus membratum in frusta
quia interfecerat socrum suum ut dictum

est. Precepit etiam quod ducerentur alij
nobiles saraceni qui fuerant cum eo et
quod comburentur uiui in eodem loco: quod
cum uiderunt saraceni de ciuitate timore
magno percussi firmauerunt paces
cum eo quod darent ei tributum omnium
terrarum quas possidebant citra ma-
re et miserunt multum aurum et argen-
tum ac multitudinem lapidum preci-
osorum ac alia plurima dona. Et tunc rex
alfonso contentus de his que fecerat
in cursu illo: et quomodo confregerat
et honorauerat illum saracenum. Alium
qui se vocauerat miramamolim reuer-
sus est in terram suam cum magnis di-
uitijs et honore et ex tunc predictus rex
predictus rex alfonsus tenuit regnum
suum in pace et dederunt ei saraceni citra
mare quolibet anno tributa sine pari-
as suas.

Centesimum quintum bellum in-
ter saracenos et christianos accidit
anno domini Millesimo cen-
tesimo primo. Tunc nicaia rex marro-
chorum qui erat miramamolim congre-
gato magno exercitu almorauidum tra-
siuit mare cui congregati sunt et uisit
omnes saraceni uandalie uenit ergo
super regem hispalen-
sem et obsederunt ci-
uitatem atque ceperunt eam et inuene-
runt ibi illum predictorem qui se fecerat
vocare miramamolim et percussit caput
eius: et exinde uenerunt supra cordu-
bam et ceperunt eam: et factum unum
dominium saracenorum citra et ultra mare
quod primo non erat: quo facto intra-
uit miramamolim cum suo exercitu ma-
gno per terram regis alfonsi et perue-
nit usque ad baldam. Rex autem alfonsus
predictus cum erat semper cesaragustani
et tenebat eam obsessam. Cum er-
go sciuisset ingressum predicti miramamo-
lim in terram suam eleuauit se ab obse-
dione et uenit cum exercitu suo et cum
multitudine francorum que uenerant in

ad luto: lū eius z cōmissum est bellum asperrimū ppe badayos in quodaz lo co qui dicitur arabice cella que et lin gua castellana sathalias dicitur: et per mittente deo victi sunt xpiani z multi dederunt terga nemine persequente. Rex autē alfonso sustinuit bellum cū illis qui secus remanserant vsqz ad noc tem z tam viriliter bellabat rex q nū lus saracenus erat qui ausus esset po nere ante eum z mouet eos de loco il lo retraxitqz eos vsqz ad tētozia nicaph que bene erat fortificata fossatis: z cū cogitaret fortissime pugnans eos inde extrahē supuenit qdā nūcius qui dixit ei q infidie quas posuerāt saraceni ve nerūt ad depredanduz tentoria sua qd cum audiuit dimisit bellare illos et re uersus est ad suos z cū reuerteretur in uenit se cū illis qui depredabant ten toria bellauitqz cum eis: s; fuit victus z perdidit multos ibi de suis z ipse vul neratus fuit lancea: supuenit te ergo nocte dimisit sunt abinuitem bellātes z illi pauci xpiani qui remanserunt cō iuncti sunt regi alfonso z reuersus est cum eis ad ciuitatem que dicitur co rya. Saraceni similiter recesserunt ad terras suas z nicaph transiuit in affri cam. Istud bellū fuit feria sexta pma die nouembris anno quo supra.

Centesimū sextū bellum inter sa racenos et xpianos accidit an no dñi Millesimocentesimo se cundo. Tūc supradictus rex alfonso sextus congregauit exercitū suū et in tranit terram saracenoz z puenit vsqz ad ciuitatē hispaleñ. destruens quicqd inuenire poterat z reuersus est in ter rā suā cū magnis diuitijs z honore.

Centesimū septimū bellū inter saracenos et xpianos accidit anno dñi Millesimocētesimo tercio. Tūc em̄ rodericus didaci Cid campeator cum multitudine xpianoz

obsedit ciuitatē valentie z tenuit eam obsessam nouē mensibus in quib⁹ fue runt multa prelia z effusus sanguis si ne mensura tā xpianoz qz saracenoz: z tā angustata fuit ciuitas pre fame q cōpuli sunt saraceni comedere canes murilegos z mures plures: etiaz pau peres comedebant carnes saracenoz mortuoz: tot moriebatur fame q pla tee erant plene sepulcris z non erat se pulcrū i quo non essent ad min⁹ decē saraceni. Illi autē eximtes a ciuitate tradebant se libere manibus xpianoz s; cum comedebant statim moriebant z cōpellabant eos ipse Cid redire ad ci uitatez vt in maiori numero magz op primerentur fame: z si aliquē ipse de ex cūribus poterāt accipere mandabant eum cōburi vt timerent exire. Viden tes autē imaginam pressuram famis fe cerunt cōuenientiā suā firmataz cū predicto roderico didaci vt mitterent nuncios suos ad regem moisie z ad re gem cesaraguste qui si ifra. xv. dies nō succurrerēt eis darent sibi sine mora ci uitatē placuit pactū istud roderico di daci z trāsiuit cū hac cōditione q nul lus illoz nūcioz portaret pro expēsis vltra quinquaginta morobertinos. Re cesserunt ergo nūcij. Sed rodericus di daci fecit q nauta cuz quo transire de bebant teneret eos quousqz ipse iret ad eum. Fuit ergo statim et mandauit q inquireretur si plus ducebant quas .i. morobertinos: z inuentum est q porta bant multitudinem auri z argen tala pidum preciosorum: z omnia cepit et dimisit quilibet .i. morobertinos sicut pactatum fuerat. Cum ergo transiuit tempus z non habuerunt succursum predictorum reguz tradita est ei nobi lissima ciuitas valentie que solactum et delicia saracenoz erat. Et ipse Cid iurauit eandem elevato vexillo suo ante eum cum magna leticia et

Libor

honore et preceptis quod poneret vexillum suum in altiori turri fortalicij civitatis. Et ex illa die omnia fortalicia que erant domini civitatis fuerunt posita sub eius potestate et per honorem fidei catholice: omnes mesquite saracenorum facere sunt ecclesie et posuit sibi sedem episcopalem et redditus necessarios et facti sunt novem prochie maior aut ecclesia dedicata est sancto petro.

Centesimo octavo bellum inter saracenos et christianorum accidit. Anno domini Millesimocentesimo quarto. Tunc cum fama predictis valentie per omnes terras saracenorum puolaret inter ceteros rex hispalensem. dolens vehementer congregavit exercitum suum magnum sexcentis milibus hominum armorum et velociter quomodo potuit venit super civitatem valentie et obsedit eam. Virtuosus vero Cid campeator exiit ad eum cum militibus suis et habuit bellum cum eo circa ortum qui dicitur de villa nova et devicit eum pluribus saracenis interfecit. Ipse vero rex hispalensem cum tribus vulneribus fugiens evasit et persecutus est saracenos usque iatibaz: super focariis sunt in flumine quasi tria milia saracenorum et tanta fuit cedes eorum quod de sexcentis milibus qui venerant non evaserunt ultra mille quingentos et reuersus est virtuosus Cid in locum ubi fuit bellum et expositis tentoriis tanta fuit multitudo divitiarum quod pars que cecidit in sortem pedum eorum fuit quinque milia marcarum argenti et ingressi sunt civitatem nobilem valentie cum magnis divitiis et honore. Nunc autem exercitus eius erat mille quingentorum equitum quorum mille erant nobiles genere et quatuor milia pedestrum et tunc misit illustri regi alfonso sexto super predicto in presentem et donum de sua quinta parte que ei euenerat in sortem centum equos cum sellis et frenis mirabiliter adornatos: et rogavit ut mitteret sibi uxorem suam alphonsum ximenam cum duabus filiis suis que manebant in sa-

Quartus

cto petro de cardenam. Rex autem illustris gaudenter recepit donum et honorifice misit sibi uxorem et filias suas que postmodum tradidit in uxores comitibus garrionis. Sed quia illi commiserunt quoddam aleue contra eas victi propter hoc ante predictum regem in campo ante garrionem tradite fuerunt postea per eundem regem in uxores infantibus navarre et arragonie filiis regum sicut plenius continetur in generali historia hispanie.

Centesimononum bellum inter saracenos et christianos accidit anno domini Millesimocentesimo quinto. Tunc cum predictus virtuosus Cid cum uxore sua et filiabus suis domina elmira et domina sole in pace et solacium essent in predicta civitate valentie esse quidam nuntiavit ipsi certitudinaliter quod ymes miramamolim rex marrochorum dolens de predicta valentie cum quinquaginta milibus armatorum veniebant ad obsidendum predictam civitatem. Quod cum cognovit predictus Cid precepit quod omnia castra sua domini apparerent et ponerentur in eis omnia necessaria ad pugnam similiter in civitate. Congregavitque omnes gentes quas potuit habere tam de saracenis quam de christi-
anis et omnia hec facta sunt brevissimo tempore. Venit ergo multitudo predicta saracenorum et fixis tentoriis suis steterunt supra civitatem et tantus fuit eorum tumultus cum suis atamboribus et vocibus quod domina ximena cum filiabus suis que nunquam similia viderant timebant valde. Sed virtuosus Cid dixit eis domina ximena et mee filie non timeatis. Ego enim cogito devincere hos saracenos et cum eorum divitiis vos meas filias honorifice et ditissime maritabo et illos a temporibus factis venire ante vos buxinas vero per honorem ecclesie factas reservari. Congregatis ergo bellatoribus suis ad signum campane exierunt in campum cum insidiis et ordine vir-

tuosissimū. Cid campeatoris: quos vi-
dentes saraceni ordinatis etiā suis aci-
ebus cōmissum est durissimū bellum
sic q̄ vñ diq̄ videbant exire equi sine
dominis suis. Et cum saraceni essent
m̄lti tenebāt xp̄ianos iā i magna p̄ssu-
ra. Et tūc virtuosus Cid aians milites
suos clamanit dicens: deus adiūua et
beate iacobe: z cū dixerit exiuit aluar-
banes quidam miles strenuus cum
trecentis militibus z insidijs z p̄cussē-
runt saracenos ex aduerso sc̄z ex parte
maris. Cogitantes aut̄ saraceni q̄ erāt
multe gentes tūmerunt valde z ince-
perunt dare terga z secuti sunt fugien-
tes occidendo et vulnerando vsq̄ ad
q̄dā castrum q̄s dicit torquera p̄cus-
so ymes miramamolim: ab ip̄o Cid et
tanta fuit cedes saracenoz q̄ de quin-
quaginta milibus p̄dictis nō euaserūt
vltra q̄ mille quingenti z reuersus est
virtuosus Cid cū milicia ad locū belli
vbi insenerūt spolia multa nimis z in-
ter cetera inuentū est vñ tentoriū illi-
us miramamolim nobili q̄ vñ q̄ ali-
quis viderat z reuersus est in ciuitatē
valentie brachijs vsq̄ ad cubitus ple-
nus sanguine ex vulneribus occisorū
z cū magnis diuitijs z honore. Et tūc
virtuosus Cid misit dñō suo regi alfo-
so castelle p̄dicto ex quinta sua pte dn-
centos equos cum sellis z frenis pen-
dentibus singulis ensibus ex singulis
sellis eoz: misit etiam sibi in donū ten-
torium p̄dictum mirabile que omnia
gaudenter recepit p̄dictus rex eistēs
in valle oliveti.

Centesimūdecimū bellum inter
saracenos z xp̄ianos accidit an-
no domini Millesimocentesi-
mosexto. Tunc rex bucar rex marro-
chloz cum xxx regibus saracenorum
subito apparuit spacio vñ leuce ppe
valentiam z factus est tumultus ma-
gius in ciuitate ex subditis rumorib⁹

z ascendit virtuosus Cid supra turris
altiorei fortalicij cum consiliarijs
suis vt videret eoz exercitū q̄ videns
incepit ridere ostendens magnū gau-
dium: descendens ergo de turri facto
signo campane congregati sunt omes
sui bellatores: quibus dixit virtuosus
Cid quō volebat dare bellū regi bu-
car z illis xxx regibus z hilari animo
placuit omnibus sperantes victoriam
reportare. Exierunt ergo ordinati fm
modum suū. Eo tempore quo tempo-
re saraceni non cogitabant: cum ergo
venerunt ad locum vbi viderunt ten-
toria saracenoz precepit vt irent lentis
passibus z ip̄e ibat cum suo equo q̄ de-
cebatur banneca: quos cū viderunt sa-
raceni ordinauerunt subito acies suas
z venerūt contra eos satis inordinati
cū non cogitarent de aduentu ip̄ius
Cid super eos. Cum ergo vidit eos in-
ordinatos p̄dictus Cid precepit vex-
illum suū sceleriter ire contra eos et
factum est p̄ellum magnum sic q̄ ce-
ciderunt multi ex vtraq̄ parte z dura-
uit bellum de mane vsq̄ ad horam no-
nam nec poterant saracenos radica-
re ab illo loco p̄e multitudine z tanta
erat multitudo mortuoz peditū etia⁹
xp̄ianoz q̄ nō poterant eoz equis am-
bulare inter eos s̄ placuit deo q̄ ab ho-
ra nona inceperūt saraceni dare terga
et secuti sunt eos xp̄iani occidendo et
vulnerando z in illa sequela vidit ip̄e
Cid regem bucar z euaginato ense se-
cutus est eum vt eum occideret s̄ quia
ille ducebat velocem equū eoz cognouit
q̄ Cid sequebatur eum fugit velo-
cius z non potuit eum attingere sicut
voluisset: licet cum peruenerūt ad ma-
re ppe ipsum fret z tunc emisit a ma-
nu ensez suū super bucar percussitq̄
eum: sed illē percussus iurauit subito
nauis z Cid descendit z accepit ense-
m suū z sparā regis bucar q̄ ei ceciderat

124

Liber

Quartus

quā vocat̃ tysonam ⁊ reuersus est
ad locum belli deuictis saracenis vbi
tot spolia habuerunt q̃ solū de equis
quinta pars que cecidit in sortem ipsi
fuit tricentorū equorū. Deuictosq; buc-
car rege marrochiorū cum alijs. xxx. re-
gibus reuersus in ciuitate valentie cū
magnis diuitijs letitia et honore. Et
tūc misit regi alfonso castelle in donū
ex p̃dictis spolijs centū equos cum sel-
lis suis ⁊ frenis mirabiliter adornatos
⁊. lxx. saracenos captiuos q̃ oīa rex p̃-
dicus exiit in valle oliueti gaudenter
recepit. Tūc etiā soldanus p̃sue videns
q̃ sanctā ciuitatē iherosolē cepērant xp̃iani
⁊ mltas alias ciuitates ⁊ loca timēs
q̃ tota eius terra p̃deret si trāfret p̃di-
ctus virtuosus Cid in partes illas pro
futuramine xp̃ianorū. Ideo audita eius
celebri fama vt eū in amicū posset con-
federare misit ei ambasiatorē suū per
mare ⁊ cū peruenit valentiā receptus
est honore ab ipso Cid ⁊ p̃sētauit si-
bi dona que sibi mittebat soldanus scz
multa localia auri ⁊ argenti ⁊ p̃ciosos
ac nobiles pannos de serico ⁊ auro mi-
rabills contexture ⁊ multa alia q̃ non
sunt in ista terra: presentauit sibi etiā
vnā librā mirre ⁊ balsami p̃ciosi cum q̃
postmodū fuit cor̃p⁹ ipsius Cid balsa-
marū in eius morte. Dedit etiā sibi
vnū archidrichen de nobilioib⁹ q̃ fue-
runt in mūdo qd̃ vsq; in hodiernū diē
manet in monasterio sc̃i petri de car-
denā ⁊ de his oībus recept⁹ remisit eū
cū honore ad p̃dictū soldanū cum suis
eris donarijs in ito federe inter eos.

Quentēsimū vndeclmū bellū in-
ter saracenos ⁊ xp̃ianos accidit
anno dñi Millesimocētesimo
septimo. Tūc p̃dictus rex buccar do-
ctus quō sic turpiter victus a Cid capea-
tore ⁊ quō interfecerat ⁊ captiuauerat
eius gentes: ⁊ quō expoliauerunt euz

a tam magnis diuitijs. Ip̃e in p̃p̃ia p̃-
sona p̃dicauit in affrica cōuocans oēs
p̃p̃ios sicut nos facimus cempe cruci-
ate ⁊ cōgregatus est ad eū p̃p̃ios innūe-
rabilis cū quo transiit mare vt veni-
ret super valentiā ⁊ se vindicaret. Cū
ergo p̃dicti rumores p̃uenerunt ad au-
res ipsius Cid inter cetera precepit q̃
omnes saraceni habitantes intra ciui-
tatē egredereēt foras ⁊ q̃ habitarent i
alcudia q̃ facto cū nocte illa taceret in
lecto suo p̃dictus Cid hora mediano-
ctis cogitans quō se haberet in aduen-
tu tante multitudinis saracenorū. Ec-
ce subito impletū est palaciū illud cla-
ritate magna ⁊ quodā mirabili odore:
⁊ cū ip̃e miraret illius insolide clarita-
tis ⁊ odoris apparuit ei vir q̃daz indu-
tus vestibus albis sicut nix qui canus
⁊ crispus videbat in manibus suis cla-
ues gestans. Dixitq; ei: dormis roderi-
ce vel quid agis: ⁊ ille rēdit: q̃s est? vos
qui a me hec q̃ritis. Et ait illi: ego sum
sanctus petrus p̃nceps ap̃lorū q̃ venio
ad te cū sceleriori mandato q̃ illud qd̃
in cogitas de rege buccar scz q̃ habes
dimittere hunc mundū ⁊ ire ad vitam
vbi nō est finis et p̃figit tibi terminus
xxx. dierū a p̃senti die. Verūtū vult ti-
bi deus facere hanc grām q̃ tu mortu-
us cū gentib⁹ mis habeas victor: s̃a de
rege buccar p̃pter honorem tui cor̃pis
qd̃ erit euz adiutorio apostoli Jacobi
quē deus misit ad bellū illud. S̃z an-
te hec oīa tu facies penitentia ⁊ de pec-
catis tuis ⁊ saluus eris: hec oīa concessit
tibi dñs ih̃s x̃ps p̃pter amorē meuz
⁊ p̃pter reuerentia ⁊ quā semp habuisti
ad ecclesiam meam monasterij sancti
petri de cardenan. Que cum audiuisset
virtuosus Cid p̃ gaudio dimisit se ca-
dere de lecto in terram ⁊ cecidit ad pe-
des ap̃li volens osculare pedes eius ⁊
dixit ei ap̃ls. Non labores in hoc quis
nō potestis accedere ad me: s̃ si certis

q̄ omnia q̄ dixi tibi sunt tibi concessa :
sic dispa ruit ab oculis eius ⁊ reman
sit in palacio illo quidam magnus et
suauissimus odor cuius qualitas effa
ri non potest : ⁊ p̄dictus Cid remansit
fortificatus ⁊ ita certus de p̄dicti s̄ sic
si iam transissent oīa illa . Et die facto
cōuocauit ad fortaliū suū omnes mi
lites suos ⁊ narrauit eis visionem illā
cū lacrimis nihil eis occultans faciet
ergo fm̄ consiliū meū ⁊ deuincetis re
gem buccar ⁊ .xxxvj. reges qui ueniūt
cum eo . Perceptis ergo sacramentis
⁊ facta penitentia petō ⁊ suor cū nō re
manerent nisi septē dies de spacio p̄si
nito precepit vocari ad se vxorem suā
dominā ximenā ⁊ mandauit q̄ addu
cerent ei vasa illa argentea in q̄b⁹ erat
balsamū ⁊ mirra q̄ sibi miserat solda
nus magnus persie . Et cū uidit ea an
te se p̄cepit adduci quandā cupam atti
ream in qua ip̄e bibat ⁊ accepit de illo
balsamo ⁊ mirra mixto cū aqua rosea
ad q̄ntitatem vni⁹s coeliaris ⁊ bibit ⁊
sic p̄ illos septem dies fecit nihil aliud
comedens nec bibens . Et factū est cor
pus eius pulerius ⁊ recentius q̄ ante
excepto q̄ cōtinue deficiebat sic q̄ non
poterat se mouere in lecto : penultima
ergo die anteq̄ deficeret vocauit vx
orem suā ⁊ venerabilē episcopū ciui
tatis iheronimū et alios milites paren
tes ⁊ amicos quibus confidebat . Di
xitq̄ eis : scitis q̄ rex buccar erit h̄ vna
istaz die ⁊ circūdabit ciuitatem cum
sua potestate magna : ea ergo q̄ vos ha
beris facere vt vincatis sunt hec . Pri
mo postq̄ fuero mortuus lauibit cor
pus meū qd̄ satis intrisecus mūdiz te
neo : laudet de⁹ vt crastina die q̄ est di
es vltima vite mee recipiam corp⁹ do
minicū ⁊ lauto corpore abstergetur
bene ⁊ vngetur ip̄m totum caput ⁊ os
pedes ⁊ omnia alia membra cum bal
samo ⁊ mirra qd̄ sup̄a ⁊ in his vascu

lis argenteis ⁊ nullas sit anlus p̄pter
mortem meam clamare nec ostendere
dolorē : ne forte saraceni sentiant mor
tem meam : ⁊ cū venerit dies vt appo
pinquat ciuitati rex buccar p̄cipiet
q̄ omnes gentes ascendent sup̄ muros
⁊ q̄ sonēt tubas ananfiles ⁊ facient ma
iores leticias que potuerūt fieri p̄ ho
mines : ⁊ cū fuerit dies qua volueritis
ire cū corpore meo in castella⁹ facietis
ire egrediant omnes gēres secretissime
sic q̄ non intelligant saraceni qui sunt
in suburbibus ⁊ p̄cipiet onerari geru
las altazq̄ bestias cū oibus illis diui
tijs que sunt valentie sic q̄ nō remane
at ibi aliquid q̄ sit alicuius valoris : et
cum factum fuerit p̄cipiet incella
re equū meū bameca ⁊ armabitur
bene corpus vero meū ⁊ omabitur opti
me ⁊ ponetis me super equū taliter q̄
non possum cadere ponetis etiam in
manu mea ensē meū tyson ⁊ eant
semper apud me episcopus dominus
iheronimus ⁊ gildias priuatus meus
vni⁹s ad dexteram ⁊ alius ad sinistrā
qui dirigunt equū meū : ⁊ vos petre
berundē portabitis vexillum meū si
cut consueuistis : vos vero aluarhanes
ordinabitis acies ⁊ ite ad bellandū cū
rege buccar : sitis enim certi ⁊ non du
bitetis q̄ habebitis victoriā me exi
stente mortuo sicut mihi deus conce
sit . Sequenti vero die facto testamen
to suo hora terciarum recepit corp⁹ do
minicū de manu episcopi genib⁹ fle
xis ⁊ cum multis lacrimis : quo perce
pto reclinauit se in lecto dicens : domi
ne ih̄u x̄pe cuius est omnis potestas ⁊
cui⁹ sūt oīa regna tu es sup̄ oēs gēres ⁊
oīa sūt ad p̄ceptū tuū : iō dñe peto hāc
misericordiā vt aīa sit vbi ē finis sine fine
q̄bus dicit v̄nosus Cid tradidit aīam
i maib⁹ creatoris . p̄ tres aut̄ dies mor
tis ei⁹ apparuit rex buccar cū prāte sua
sup̄ valentiam ⁊ fixa sunt tentoria . xv.

20. rñ

Liber

millia sicut narrat analfaxar historio-
graphus saracenoꝝ bellabāt cōtinue cō-
tra ciuitatē q̄m poterāt et illi de ciuita-
te defendebāt ciuitatē euz magna leti-
cia sicut eis p̄cepat. Cid q̄d durauit p̄
nonē dies q̄ xp̄iani p̄pabāt oia sua a d-
du cendū in castellam sicut p̄cepat eis
gloriosus cid. Bucar vero rex vidēs q̄
Cid tāto tpe nō egrediebat ad eos co-
gitauit q̄ nō erat ausus exire. Et ideo
volebat facere machinas ad capiendū
vrbē ciuitatē. Sed die onodecia om-
nib⁹ p̄parat⁹ posito ip̄ius corpe Cid i
equo suo sicut mandauerat tali dispo-
sitione q̄ videbat viū⁹ hora media no-
ctis apta est vnica porta ciuitatis q̄ ten-
dit versus castellā et ordinatis aclebus
cum omnib⁹ oneribus exeūtes secre-
tissime in magno silētio sic q̄ videba-
tur q̄ nō essent ibi. xx. milites intrerūt
subito in saracenos qui inuenientes
eos inermes nec potētes p̄cōfusione
magna ordinare seip̄os. q̄ videbat fgl
bucar et illis. xxxvj. regib⁹ q̄ veniebant
ex pte xp̄ianoꝝ sup eos vltra sexagita
millia militū q̄ erāt albiōres nīue et āte
eos viderunt vix mīlītē sup equū albū
sedentē in manu sinistra gestantem ve-
pillū albū et in manu dextra ensē qui
videbatur sicut ignis. Videntes ergo
bucar et reges p̄dicti cedē maximā sa-
racenoꝝ suoz quā faciebāt isti milites
timuerūt valde dederūt terga fugien-
tes vsq̄ ad mare xp̄iani aut insequen-
tes eos occidendoz vulnerādo puen-
rūt vsq̄ ad mare et tāta pressurā ingre-
derentur in naui⁹ q̄ scdm historiam
vīginti illoz regū fuerūt ibi mortui et
decē millia saracenoꝝ suffocati. Rex ve-
ro bucar cum alijs qui euaserant p̄es-
suram illā eleuatis velis nunq̄ ampli-
tis sunt reuersi. xp̄iani aut victorū ha-
bita reuersi sunt ad tentoria et expolia
nerūt receperūt eas quas portare po-

Quartus

merant relictis ibi pluribus alijs sine
numero. et sic uenerūt corpe ip̄ius Cid
in castellā cū magna leticia et honore et
sepelierūt sicut ip̄e p̄cepit in scō petro
de cardenā. Saraceni vero q̄ erant i al-
cudia vidētes q̄ oēs xp̄iani recesserant
a ciuitate nīhil dimiserāt in eadez in-
gredientes iteruz populauerant eam.
Fuit aut p̄dictus virtuosus Cid do-
minus p̄dicte ciuitatis quinq̄annis.
Rex aut alfonso sextus supradictus
cū audīuit victoriā quā Cid campe-
ator habuerat mortuus et q̄m duceba-
tur in equo suo bameca. ac si eēt viuus
venit p̄sonaliter ad sc̄m petz de carde-
na sceleriter de toletoz honorauit euz
in sepultura sua in qua etiā fuerūt in-
fantes arrogonie et nauarre cum suis
vxoꝝibus q̄ filie fuerūt ip̄i⁹ Cid. Pre-
dictus vero rex alfonso sext⁹ biano re-
gnauit. xliij. annis et septē mensib⁹ et p̄-
ceptis sacris feliciter migrāuit ad dñz
anno dñi. M. cxxvij. Facet sepultus
in monasterio sancti facundi in eius
morte ex medio lapidū qui erant ante
altare sancti ysidori in ciuitate legioñi
tribus dieb⁹ manauit aq̄ q̄d fuit signū
lacrimarū regni p̄pter damna secuta
post eius mortē. Ip̄e vero nō reliquit
filiū heredē. Verunt q̄ ip̄e dederat
filiā suā dñam orracam in vxorē comi-
ti Raymundo tolosano qui erat de ge-
nere gothoz et in illa p̄dictus comes
habuit vnū filiū cū p̄fisceret in irlem
in passayo supradicto quē baptizauit
in iordane et iō vocauit euz alfonsum
iorday. Ideo iste post multa damna q̄
acciderāt in regno fuit eleuatus in re-
gē et post factus est impator.

Centesimum duodecimum bellū
inter saracenos et xp̄ianos acci-
dit post mortem regis p̄dicti al-
fonsi pauco elapso tpe. Tunc em̄ regi
arroganum alfonso cum esset cum ex-
ercitu suo in regno castelle facta cōcor-

dia et pace inter eūz regem alfonsum paruulū dimittēs ei quicquid i regno suo tenebat. Nūciatū est quō magna multitudo saracenoz itrauerat regnū suū arrogoniē qui nimis dolens recessit statim vt occurreret illis et inuēit eos in quodam loco regni sui qui dī effergar bellauit cum illis dicens . sed qui nūq̄ fuerat victus ibi victus fuit a saracenis et mortuus. Alij dicūt q̄ nō fuit mortuus ibidem sed duxit post s̄ vi tam peregrini per mundum incognitus. Et dicitur in croniciā q̄ hoc accidit ei q̄ expoliāuit ecclesiā sancti yssidori et plures alias ecclesias castelle post mortem regis alfonsi septi biano volens ipse regnare.

Centesimūtredecimū bellū int̄ saracenos et xpianos accidit anno dñi M. cclvj. Tūc cū lodo uicus rex francoz audiuisset ciuitates edisse captam fuisse a turcis zelo fidei succensus mesopotanee cōpatiēis ab Eugenio papa. iij. apud berseliā cum cruce signatus est cū p̄ncipibus pegrinatōz apponens transmarinam anno sequenti. Millesimocētesimoq̄dragesimo septimo. Sanctus bernard⁹ chorardo regi apud franchonburg constituto p̄ncipibus fere cunctis signum crucis affixit socij pegrinatōis vltra modum multiplicantur naualis exercitus de anglia flandriā de lothoringia collecto. ij. idus aprilis de tremundo portu anglie cum ducentis nauib⁹ profectis. iij. kal. iulij vlix bonā applicuit illā post. iij. mensiū obsidionem capiunt hostes q̄ quozum numerus erat ducenta milium et quingēros de quib⁹ licet cristiani. xij. milia vix essent. Chozardus rex cum innumera multitudine pegrinationez egreditur mense mayoꝝ vt ad expugnanduz ycomum inconsulto diu erit deficientib⁹ victualibus fame afflicto redijt p̄se

quentibus eos turcis multos p̄didit. Rex vero francoꝝ ludouicus etiaz aggreditur pegrinationem et euocat⁹ hi imperatore grecoꝝ nauibus ei⁹ aberosolimis euehūt. Anno millesimocētesimoq̄dragesimo octauo franci per deserta asie dolor astucia grecoꝝ qui calcem farine miscuerūt crebro insultus thurcoꝝ patietes fame cruciati ita vt quidam equozum et asinoꝝ carnibus vescerentur tandem multis fame pereuntibus ceciliā veniunt et inde anthiochiam palestinaꝝ nauigio perierunt bay medius comes marianē. in cipzo et alfonso comes tholose et sancti egidij apud cesaream palestinaꝝ obierunt et adeo tunc male successit regi francoꝝ q̄ a grecoꝝ manibus captus imperatoꝝ grecoꝝ tursolium obsidenti ducitur presentadus. Quem rogerius rex cecilie expoliata grecia vastata vsq̄ constantinopolim a captione liberauit.

Centesimū. xiiij. bellū inter saracenos et xpianos accidit anno domini Millesimocētesimo septuagesimo. Tūc supradictus rex alfonso septimus rex quartus castelle et nepos regis alfonso qui lucrat⁹ est tholotum posita tota hispania sub ei⁹ dominio factus fuit impatoꝝ coronatus in ciuitate legione. et confirmat⁹ per papam vt de cetero vocaretur imperatoꝝ hispaniarum. Postq̄ ergo regni arrogoniē castelle et legionis patifice tenuit et oēs reges saracenozum hispanie sibi obedirent tanq̄ vasalli remanserunt due ciuitates que nō recognoscebant eum dominum scz boetia et almeria. et propter illas subiungendas congregauit exercitum magnū et venit p̄mo super boetiam et obsedit eam et aliqui non seruantes eidē fidelitatem receperunt quod cum cognouerunt saraceni omnium illarum par

tū congregati suntz venerunt ibi statim: ut facerent imperatores alfonsum cessare ab obsidione. Sed cū hec a saracenis agerentur apparuit sanctus ysidorus in visione predicto imperatori confortans eum et dicens. Crastina die dabis bellum istis saracenis viriliter ego ventiam in adiutorium tuum suos ergo dum sol emitteret radios super terram preparavit se imperator alfonsus cum sua militia ad bellandū. Venerunt ergo animose ad locum belli frueruntq; in saracenos et factum est durum bellum ac ex utraque parte plurimi ceciderunt. Rex autē sanctus filius imperatoris strenuissime se habuit in illo bello et vidit imperator beatus ysidorus ambulans in bello ex parte sua et cognovit eum propter quod viribus resumptis confortantes milites suos sine dubio sperantes victoriā obtinere. Cum ergo cognouerunt cristiani beatus ysidorus bellare cū eis et pro eis confortati sunt nimis. Sed saraceni pusillanimes effecti non potentes sustinere bellum terga sunt dare coacti. cristiani autē videntes eos fugientes secuti sunt eos et mortui sunt omnes qui venerant in adiutorium boetic. Videntes autē saraceni qui erant intra villam q; non poterant resistere imperatori alfonso apertis ianuis ciuitatis receperunt euz omnia foralicia sibi submittentes et propter miraculū quod in illo bello fecit beatus ysidorus statim imperator virtuosus fecit edificari ecclesiam vnam in honorem sancti ysidori sub conventu canonicorum regularium datis honorifice omnibus necessariis tam in crucibus q; in calicibus vestimentis et libris q; etiā in possessionibus et hereditatibus sicut necesse erat eis erat.

Entes inūdecimū quintū bellū inter saracenos et xpianos acci-

dit anno domini Millesimo cētesimo septuagesimo primo. Tunc predictus imperator capta boecia cōtētis et aiatīs militib; suis cum eodem exercitu venit super almeriam. Est em̄ ciuitas in litore maris mediterranei et interminis granate. fr̄is ergo tentorijs super eandem ciuitatem cum aliquibus diebus in obsidione permansisset venerunt ei auxiliū. Comes raymūdus barchinensis. et iannēs. cū classe sua p mare. qui fideliter adiuvantes impatore hita victoria cepit almeriā. omnem autē pda; ciuitatis et terminorū eius dedit impator alfonsus iannensibus et iter spolia inuentū est vas lapidis preciosi vntus elmoalde quantitate vnus scutelle. et iannenses dixerunt impatori q; daret eis illud vas et q; oia alia distribueret eis quib; vellent. q; ipi cū illo vase cōtēti contenti. placuit autē impatori et cōcessit eis vas quod et ipi vsq; in hodiernus diē p magno locali obferant sicut audiui vocantes illud vas sancti gr̄ale. Alia autē spolia dedit raymūdo comiti marchionē. Capta ergo ciuitate et relicta in securitate reuertē est in castellū cū iret per viam infirmus est ex laboribus belloz viarū cū veniret ad locū qui dicitur delas sesne das videns quandā arborem que diceb̄ ensina magne q̄statis et virentib; folijs placuit ei descendere sub eadem arbore vbi pcepit sacramētis et facto testamēto feliciter migravit ad dñm. Inter cetera laudat impator predictus alfonsus de iusticia. Vnde legit in sua cronica q; cū quidaz agricola de regno galicie conquereret eidem q; infans quidam in suo loco acceperat iniuste bona sua statim misit lras suas illi infanti q; restitueret ei bona sua. sed ille parum curans de lris eius. Iterum redijt predictus agricola ad impatorem cum que rela tunc predictus impator secretis

sine cum duobus aut tribus comitibus recessit a ciuitate toletis et velocissime intrinseuit quousque peruenit ad locum secretum ergo diligenti inquisitione secreta cum pretoribus loci illius uenit ad domum ipsam tunc precepit quod vocaretur dicereque ei quod erat ad portam imperatoris qui eum vocabat. Ille autem non modicum miratus de tam subito et inexpectato aduentu uoluit fugere sed statim captus est et interrogatus ab imperatore de illa iniusticia quare liberas suas non impleuerat obmutuit. Quare continuo mandauit ipsum suspendi in porta domus sue et reuersus est imperator in ciuitatem toletam. Iste autem imperator reliquit duos filios quorum primogenitus dicebatur saucius alius uero fernandus. Primo dedit regnum castelle. Secundo autem regnum legionis. Sepultus est autem in ecclesia maioris ciuitatis tholerane regnauit et imperauit. xl. annis et successit ei in regno filius saucius qui rex castelle quod tantum uir totis fuit tam iustissime gubernabat quod uocatus fuit a populo rex saucius desiderat regnauit solus anno uno. qui feliciter finit et sepultus est toleti apud imperatorem patrem suum et successit ei in regno filius eius alonsus octauus vi. rex castelle. Qui incepit regnare cum esset paruulus sex etatis. iij. annorum et orta est diuisio magna inter milites castelle propter eorum interesse quod sex eum haberet in potestate sua tanquam tutor quousque esset etatis. xv. annorum propter quod plurima damna in regno euenerunt usque ad presens tempus receptis primis tyrannorum iusto dei iudicio uel latius continetur in generali historia hispanie. Incepit regnare iste alonsus octauus Anno Millesimocentesimo septuagesimo sexto.

Centesimum decimum septimum bellum inter saracenos et christianos acci-

dit Anno domini Millesimocentesimo. lxxvij. Tunc quidam miles qui dicebatur fernandus roderici qui aliquando fortalicia predicti regis alonsi octauum tenebat usque ad tempus presens. xv. annorum cum tempus fuit implere tum tradidit omnia fortalicia regi et ipse statim recessit a regno et transiit ad saracenos accepta ergo multitudine saracenorum disposuit venire super ciuitatem roderici que tunc edificabatur a rege fernando legionis fratre regis alonsi predicti. Erat enim locus ad huc sine muris et ideo leuiter expectabat eum expoliare. Apparuit ergo uisionem beatus ysidorus sacriste ecclesie sue uigilanti in sacrario et ostendit ei aduentum fernandi roderici cum multitudine arabum et precepit ei quod iret uelociter et nunciaret regi legionis fernando. Venit ergo et nunciavit predicto regi hec omnia. Rex autem gratias agens deo congregauit exercitum suum et uenit uelocius quo potuit ad succurrendum christianis ciuitatis roderici que tam oblesca erat a saracenis et cum non haberent muros acceperunt tam uiri quam femine currus et quadrigas et uasa magnam uariam archas lectos ligna ac omnia alia que habere potuerunt et posuerunt circum quousque loco muri quousque ueniret rex fernandus. Venit ergo ad locum cum predictus rex fernandus qui nunquam fuerat victus et confidens in domino ex diuina reuelatione beati ysidori irruens uiriliter in saracenos bellauit cum eis et deuicit eos et tanta fuit multitudo mortuorum saracenorum quod non erat qui eos dinumerare posset. aliqui autem euaserunt per fugam. Alii uero inugo captiuitatis sunt traditi. Et tunc murata fuit ciuitas roderici et reuersus est rex fernandus cum leticia et honore. Post mortem huius regis fernandi legionis successit ei in regno eodem

filius eius alfonfus q̄ in senectute sua habuit bellū magnū cū albeñue q̄ erat dñs vyandalie z deuicit eū: z tūc lucra tus est meridaz montages badayos et casserēs atq; alcāntecam: z populauit plurima alia loca ppter que regnū suū erat dilatatum.

CEntesimūdecimūseptimū bellū inter saracenos z xp̄ianos accidit anno dñi Millesimocētesimo octuagesimo nono. Tūc erat in affrica miramamolim saracenus quidam noie iustet malcemdo. Hic eleuatus in supbiā transiuit mare cū potestate magna z venit ypsolim z ibi mouit exercitū suū per campaniaz cordubēn transiuitq; portū que dicitur delmiradel: qd cum rex alfonfus octauus cognouit eū iam transierant. xv. anni etatis sue z pacifice possideret regnū suū sic q̄ reges aragonie z nauarre erant eius uasalli. Congregauit ex improuiso maiorem exercitū q̄ potuit z venit in locum de alarthos nec uoluit expectare reges arroganum z nauarre nec multos alios qui ueniebant in adiutorium eius. Sz ipse cum paucis q̄s ad manū potuit habere de locis circūuicinis z cum didaco dño uiscaye nec erāt ibi nobiles regni dixerat em̄ q̄ ita boni erant milites strenature sic nobile qui lingua nostra dicunt fids dalgue. Et ideo illi ppter hoc vituperiū nō uenerunt ad bellum. Cū ergo p̄diceret rex alfonfus octauus esset in loco de alarchos fortaliciū pparando: ecce superuenit miramamolim cū potestate magna saracenoꝝ quoz non erat numer⁹ z cum rex alfonfus esset magni cordis trinit in saracenos z cōmissum est durum bellum. Et noluit deus q̄ xp̄iani exirent ex illo bello cum honore cum non essent vnius animi nec traderāt domino suo auxilium sicut debuissent uicē: ergo fuerūt ibi xp̄iani z multi eo

rum mortui: z rex alfonfus fuit in bello vulneratus z extractus a suis uolēter quia ipse uoluit ibi mori: et cognouit rex alfonfus q̄ hec ei acciderāt ppter errorem que ipse fecerat contra deū: sicut ei reuelatum fuerat per angelum z pposuit in corde suo decetero seruire deo: intellexerat enim q̄ potestas dei castigauit eū crude q̄ sibi multū profuit: quia seruicens deo nunquid aliqd postmodū cepit q̄ non gloriose finiret ut patet in cronica hispanie latissime.

CEntesimūdecimūoctauū bellū inter saracenos z xp̄ianos accidit anno dñi Millesimocentesimo. lxxxvij. tēpore friderici imperatoris z urbani pape. iij. Post em̄ ibe rosolomitānum per xp̄ianos valde fuerat dilatatum post multa bella z gloriofas victorias de saracenis in quib⁹ semper pauci de pluribus triūphabāt sicut breui cathalogo regū terre sancte postq̄ habita fuit a xp̄ianis p̄t anno tati quia godefridus de bullon. Pri mus qui ibi principatum tenuit anno vno cum paucis p̄ncipem militie soldani egip̄ioꝝ cum infidelium in nūmera multitudine in p̄lio superauit. Rex baldouin⁹ q̄ ei successit p̄m⁹ latinoꝝ iherlm h̄ cū tricent⁹. lxx. militib⁹ z trecent⁹ peditib⁹ p̄ncipe militie caliphe egypti q̄ secū. xj. milia eq̄ū et. xxx. milia peditū adduxerat superauit p̄vbi dictum principem cum quinq; milib⁹ saracenis interfecit alij autem per fugam euaserunt. Et iterum cum quingentis equitibus et duobus milibus peditum presidem astolicarum uenit cum innumera multitudine deuicit cesis ex eis. iij. milibus alijs in fugam conuersis regnauit annis. xvij. Et successit ei alius baldouin⁹ de burgo qui in primo regni sui anno. cū septingentis equitibus cū garrio p̄ncipe turcoꝝ potētissimo q̄ secū inuēra mul-

titudinē turcorū habebat bellantē et de-
uicit eum. iij. milibus saracenis inter-
fectis alijs vinculis mancipatis cū re-
liquis vero saracenis ille vix euasit. Illi
uero bellū habuit cū rege damasce-
norū cui⁹ exercit⁹ erat. xv. milia equitū.
Ipe vero baldouin⁹ habebat mille. c. equi-
tum et duo milia peditū hūc etiam de-
uicit duobus milibus saracenis mor-
tuis plurimis captiuatis. Illi autē cū
principe suo terga dederūt de xpianis
autē ceciderūt. xxiij. Regē etiā ascolo-
nitay qui cū multitudine egiptiorū ve-
nerat in bello cū suis paucis pstravit.
Item doloquinū damascenorū regem
qui uenerat cum exercitu magno in bel-
lo. Quarto contriuit duob⁹ milib⁹ ex
hostib⁹ interemptis de xpianis vero ce-
ciderūt equites. xxiij. pedites at. lxxx.
Hic baldouin⁹ regnauit. xiiij. annis et
successit ei in regno genar eius fulco
comes hic cū paucis militibus suis in-
numerā turcorū multitudinē que de-
peruide ebulerat triūphauit trib⁹ mil-
ibus interemptis et multis alijs in capti-
uitate detentis regnauit. xj. annis. suc-
cessit ei in regno baldouin⁹ primogē-
tus eius filius q nono regni sui anno
quosdā nobiles turcorū satrapas cum
vniuerso exercitu suo circa pres gero
conciānas in prelio superauit interfect⁹
ex eis quinqz milibus reliqs cū igno-
minia et cōfusione fugientib⁹. In. xv.
etiā regni sui anno cū pncipe damasce-
noradino congregiens fugiente no-
dino cum parte exercitus sui reliquis
interemptis rex victor campū obtinu-
it regnauit. xxiij. annis sine liberis et
successit ei in regno frater eius Alma-
ricus. Hic primo regni sui anno pub⁹
egipti cum dargan pncipe militie egi-
ptiorū congregitur facta magna stra-
ge hostium cū paucis diuinitus victo-
riam obtinuit. In secūdo autē plio hūs
secum. cccclxx. milites pugnant cū pn-

cipe soldani damasce qui secum duce-
bant. xij. milia turcorū. Arabū autē. xj.
milia et interfecit ex hostibus mille qn-
gentos de xpianis vero centū ceciderūt
regnauit autē. xij. et successit ei in regno
baldouin⁹ filius ei⁹ hic diuino iudicio le-
pra percussus regnum nihilominus re-
xit qui anno. iij. sui regni cū. cccclxxv.
equitib⁹ circa pres ascalone occurrēs
saladino qui cū. xxvj. milib⁹ equitū ueni-
ebat superauit ipso saladino cū pte exer-
citus fugiente alijs trucidatis alijs vi-
culis mancipatis. De xpianis autē. iij.
aut quinqz dñi dicuntur cecidisse. In
alio autē prelio circa syberiadē cū septi-
gentis equitibus occurrēs saladino
qui. xx. milia equitū secū habere dice-
batur ipm superauit mille hostibus int-
emptis de xpianis vero paucissimi ce-
ciderūt. Cū autē pdictus rex ppter eius
egritudinē vxorem ducere voluisset
duas sorores quas habebat sibillā pri-
mogenitāz ysabelem iuniorē duobus
viris nobilibus genere vxores dedit si-
billā vxorem bernardo de longa sparta
marchioni montis ferrati. ysabeles
vero tradidit dño eufrido de throno.
mortuo autē dicto bernardo relicto q
dam paruulo filio cui nomen baldoui-
nus rex pdictā vxorē suā tradidit cui-
dā adolescenti de pictauēsi comitatu
guidoni fidelissimo cui etiā eo q infir-
mitate nimīū grauabatur totius regni
administratōne cōmisit. h⁹ regis indi-
gnationē incurrens pcuratōnem et
administratōnem amisit. Et tunc rex
conuocatis regni maioribus nepotib⁹
suum paruulum baldouinum regem
inungi fecit et tam ipm qz regē neg⁹
cia prouidentie turele comitis tripoli-
tani cōmisit. non multo autē tempore
post baldouino rege leproso viam vni-
uerse carnis ingresso minore et laz bal-
douino defuncto prefatus guido pro-
curante vxore sua sibilla ad quā regnū

ire hereditario pertinebat sublimar⁹
est in regem non requisito assensu co-
mitis tripolitani qui totius regni tunc
procurator erat. Unde valde indigna-
tus presertim cum ipse ad regnum aspi-
raret absque regis consensu cum quo ra-
tione inimicitias extrinsecat cum saladi-
no treugas fecit ut maiorem in regno et
ipsam regem defensionem haberet et nocendi
manet cum domina tyberiadis et totius galilee
monitione perit. Quando factum est in regno
plenitudo et perniciosa discordia quibusdam
comitibus fauentibus alijs regibus adhe-
rentibus quam diuisionem cum saladinus
cognouit cogitans quod in immenso forami-
ne discordie facile pateret insidiantibus
ingressis ex omnibus sibi subiectis re-
gionibus multitudinem pugnatorum
congregauit ex egipto arabia et meso-
potamia tam equites quam pedites contra
cristianos conuocando. Dicitur autem
1. milia equitum exceptis pedibus in
comitatu suo secum traxisset permittit
ante faciem suam decem milia electo-
rum militum qui per terram comitis
tripolitani qui tunc treugas cum sarace-
nis habebat per partes scilicet tyberiadis
et nazareth usque ad suburbia accon tra-
sierunt ut more suo cristianos prouo-
carent si forte incaute et inordinate per-
sequantibus possent pungere vel captiuos
retinere nec effectum caruit astuta impi-
orum imaginatio quia magister mili-
cie templi cum fratribus suis plusquam
1. lxx. incaute egredientes cum magistro
hospitalis qui de castello suo beluet re-
uertebatur cum decem fratribus inclu-
si sunt ab eis iuxta casale roberti. licet
autem non nisi centum viginti milites in
comitatu suo haberet. x. milibus sara-
cenorum intrabiliter resistentes mul-
tis ex eis interfectis ipse tandem se et omnes
interfecti sunt vel retenti. magistro autem
templi cum paucis fuga elapsis. ma-
gistro vero hospitalis trucidato primo

die may cruentam de cristianis repo-
tarunt victoriam. Ex quo facto aiosio
res saraceni effecti mensio iulij sequen-
ti omnibus viris suis in vno congre-
gatis regni cristianorum. ex parte da-
masci ciuitatem scilicet tyberiadis ob-
sederunt. Jam enim comes tripolita-
nus cuius erat ciuitas a saracenis cap-
tus treugis recesserat eo quod imponeret
sibi quod contra regem et regnum mala plu-
rima machinans saracenis confedera-
tus fuisset. Munerat igitur predictam
ciuitatem contra saracenos vxore sua
in presidio relicta. Dominus autem gu-
do rex hierosolimitanus et Raymundus
comes tripolitani cum omni-
bus fere totius regni nobilibus cum
equitibus et pedibus quorquor habe-
re potuerunt diuino auxilio dei desti-
tuti saladinus suos occurrentes tento-
ria sua circa fontem tephoritanum loca-
uerunt de multitudie siquidem sua plus-
quam de diuino auxilio confidentes. Et primo
enim introitu latinorum et terrarum san-
ctam cristiani tot milites in vno prelio
congregare nequiverunt. Erant enim
mille ducenti milites loricati pedites
autem cum armis et arcibus et balistis circi-
ter. xx. milia insauit expeditione inter-
fuisse dicuntur. die autem sequenti cum
de cristianorum exercitu versus obses-
sam ciuitatem leuiter progredereur
copiosa equitum multitudo exercitus
saladini a dextris et a sinistris cristia-
nos proterue nimis infestans sagittis
et spiculis tam equos quam equites sine
intermissione vulnerans in loco arido
et iniquo exercitum cristianorum castra
locaret tentoria figere coegit quod pruden-
ter attendens saladinus sequenti die prius-
quam ad aquas exercitus cristianus puenire po-
tuisset iuxta thronum eibin ordinat se-
cum diuinitate disciplinam aciebus christia-
norum et tam equitibus quam equis sitientibus
Saladinus dimicaturus hostiliter occur-

rit. Erant autē dies seruētes valde. mē-
se ā iulio. iiii. nonas eiusdē i festo trās-
lationis scti martini anno incarnatōis
dñi supradicto. s. millesimocentesimo
octuagesimosēptimo tradidit dñs po-
pulū xpianorū in finitū pētis eorū exi-
gentib⁹ i māib⁹ impiorū adeo q xpiani
subito terga dātes ab inimicis fere oēs
a maiorib⁹ ad minimū trucidati sūt
vel in captiuitate detēti in tantā ei for-
midinē pusillanimitatē hūiliauit eos
dñs qvii⁹ ex hostib⁹ versauice centum
psequēbat ex xpianis. z quidā arma
sua turpiter pūcientes in manib⁹ ini-
micorū se gratis tradebant facta autē
magna strage cesorū. Guido etiā rex
hierusalem z magister militie templi
cū multis alijs tam maiorib⁹ q̄ mino-
rib⁹ ordinis in captiuitate detentis
abierunt absq̄ fortitudine ante facies
subsequētijs vt aut certis indicijs z eni-
dentib⁹ signis oē visibiliter offensam
agnoscerent z diuine ptectionis clipe-
am ab ipis recessisse nō dubitarent li-
gñū salūtiferē crucis qd die illo tene-
broso secū in prelū detulerūt lamēta-
bilit infortunio amiserūt et post pau-
cos dies saladin⁹ ille inimicus christi
non solū ciuitates plures ac alia loca
regni sed z ciuitatem sanctam hierusa-
lem occupauit cui⁹ excidiū tota causa
fuit. qvī dicitū ē tota terra erat facinō-
rib⁹ plena z rar⁹ erat in monasterio et
rarior in seculo quem non morib⁹ vel
luxurie vel auaritie infecisset. dedit eis
am opam proditor comes tripolitan⁹
Cum supradictus viban⁹ papa terci⁹
audiret captā esse hierusalem ab ini-
micis christi pre dolore post modicū
obiit.

Centesimūdecimūnonū bellū
inter saracenos z xpianos acci-
dit anno dñi Millesimocente-
simooctuagesimonono. Tempore cle-
mentis pape terci⁹ tūc crescentis rumo-

relamentabili de terra sancta plerq̄
assumptē crucis signo hierosolimani
tre posuerūt videlicet philipp⁹ rex frā-
corū heinric⁹ rex angloz z fridericus
octuagesimoseptim⁹ imperator z guil-
lermus rex cecilie qui iter maris libez
fecit et a piratis et turcis per margari-
tū classis sue ducem fit ergo ingens cō-
motio partū diuersarū gentiū per ma-
re et per terras partes petentiū trans-
marinas rauenatē. et pisanē. archip-
sules cū magno de italia agmine tirū
appulsi sunt. Fridericus imperator si-
nes imperij aggredit cū multitudine i-
finita. de frisia vō z dacia naues. l. de
flandrijs quoq̄ triginta septē de fran-
cia etiam et campania q̄ plures illu-
stres militie titulis gloriosi etas nulla
meminit nec refert historia tantaz mo-
tionem populorū. Philippus et Ri-
chardus francie et anglie reges apud
mesaniam vix appulsi non valentes p-
gredi ibidem yemarunt ad quos ab-
bas Joachim veniens vocatus ab eis
de calabria scissitatis de futuris respō-
dit q mare quidē transirēt sed parum
plicerēt ne dū adesse tpa quib⁹ recupā-
da foret hierusalem q et ita contingit
Nam solū achon ciuitates decursu se-
re biennio qñ ceperat obsideri fuit ca-
pta per reges predictos vbi philippus
rex francie fuit infirmus z ido appara-
tu suo duct burgundie cōmisso redijt
a partib⁹ trāsmarinis. Imperator vō
ad quosdā locorū augusti adueniēs re-
perit multitudinē thurcorū cū quibus
bellās triūphauit postq̄ flumiū qndā
transiturus mergit vix extractus pau-
lo post moritur. fuit quidē vir magna-
nimus qui post karolum magnū i ge-
storū magnificētia parem non habuit
cui⁹ exercit⁹ antiochiā venit vbi dū fixa
corpa reficiunt z epulis intendunt tot
obiit vt de tāto exercitu pauca millia
remanerent. Richardus anglie rex p⁹

multa naufragia rediens per haustriam
transire secrete deliberans a duce captus
traditus impatori a quo per annum detentus
exactione maxima reddidit suo regno.

Centesimus uicesimus bellum inter
saracenos et christianos accidit an
no dñi. M. cxxvij. tpe honorij
pape tercij. Tunc congregatur exer
citus achon cum regibus hierlm cypri ho
gariez ducibus haustrie bavarie fracijs
q pluribus germanis redeuntibus vero
hongaris alijs egiptu applicantes da
myata capiunt percutiunt tam ferro q fa
me octuaginta milia saracenos deni
que captis cardinali templarijs hospita
laz totoque exercitu excepto rege qui a
cardinali discordans recesserat. damya
raq per annum a christianis fuerat possessa
per eorum redemptionem fuit reddita pagais
hoc tpe ab eodem papa beatus pater noster fran
ciscus regulam confirmavit.

Centesimus uicesimus primus bel
lum inter saracenos et christianos ac
cidit anno dñi Millesimo ducesimo
moxxxij. Tunc predictus rex Alphon
sus. viij. nepos impatoris cum regnasset
quinque annis videns damna que sara
ceni continuo inferebant christianis nec
radens oblivioni quando fuerat victus
ab illo miramamolim affricano supra
dicto consilio habito cum magnaribus re
gibus sui diffinitum fuit quod melius erat quod
ponerent se in fortuna belli quam sufferre
continuo tanta damna saracenos et factum
est quod infans fernandus regis predicti fili
us misit ad papam pro cruciata vi sue
cursum haberet pater eius per saracenos
qui loca eius ceperant et insuper minas
dederant scilicet ventendi ad destruendum re
gnum. papa autem videns quod erat iusta pe
ticio concessit et mandavit quod predica
ret per omnia regna christianorum per an
num ante terminum prefiniti belli as
firmati tam per saracenos quam per christia
nos et interim quod crux predicabatur per dco

habito consilio congregavit rex alphon
sus exercitum suum in iuvet percurreret ter
ram saracenos cepit tunc alcala et iurq
ram et grandim et cubas et reuersus est
in terram suam propter interpestatem remissus. Et
tunc in mense february cum esset in ma
iori loco mortuus est filius eius infans fer
nandus de quo valde doluit quod unicuique
ei erat. licet filias haberet et sepultus est
in monasterio monialium civitatis bur
gen. quod dicitur la shuelgas. Illud enim mo
nasterium cum quodam solemniter hospiti
ali prope eum edificauerat predictus rex
alphon sus. viij. et mirabiliter dotavit om
nibus necessarijs. Cum ergo tempus veris
veniret quo solent reges ad bella proce
dere congregatis exercitibus suis venit
ad civitatem toletum ibi inuenit multas
gentes cruce signatas diversarum natio
num et linguarum et tunc etiam accessit ibidem
rex petrus aragonie cum toto exercitu
potestatis sue ac alie multe gentes
regni francoz venerunt etiam ibi omnes
prelati magnates milites scilicet et ci
ues regnoz suorum gentes etiam ex italia
roma lombardia almania et portugalia
et precepit rex alphon sus quod computaretur
omnes gentes que venerunt extra
regnum suum et inueniuntur x. milia equi
tum et c. milia pedum et locus est
virtuosus rex alphon sus cum omnibus ca
pitaneis principibus omnium exercituum et
dedit eis omnia necessaria qui nimis
contenti de eo promiserunt sibi quod vel
vincerent bellum vel morerentur cum eo.
Dato ergo solido illis quibus dandum
erat datis etiam plurimis armis non ha
bentibus bestijs plurimis ad portan
dum necessaria inuentus est numerus be
stiarum. lxx. milium. Egressus est ergo
alphon sus rex cum exercitibus suis a tho
letho die lune. xij. mensis iunij et appropin
quantes ad terram saracenos cepe
runt statim malagon et calathranavete
rem. Et tunc appropinquavit ibidem

rex sanctus nanarre cum toto exercitu
p[er] tantis sue et inde p[re]cedentes venerunt
ad locum qui dicitur gnadabira qui est sub
monte delmaladar et inde accesserunt
ad locum qui dicitur lalosa ex quo loco videbatur
tentorium ipsius miramamolim quod erat
totum coloris rubei saraceni aut ceperunt
totum illum transire. et ideo christiani tra-
nsire non poterant ad miramamolim
sine maximo periculo p[ro]pter asperita-
tem et altitudinem vie. Cum ergo p[re]-
dicti reges essent in consilio quid sup[er]
hoc agere deberent ecce apparuit eis
angelus domini sub forma pastoris qui di-
xit regi alonso quod ipse ostenderet eis vi-
am per quam secure possent transire. et
insuper pascua virentia et fontes delecta-
bilissimos ad bibendum: et sic factum est.
Venerunt ergo p[er] viam quam eis osten-
dit et inuenerunt in altitudine illa quam
ascenderunt planities magnam et omnia
que dixerat eis angelus domini. Illi autem
amplius videre non potuerunt ex quo
cognouerunt illum fuisse angelum domini
et cum cognouerunt saraceni quod christi-
ani transirent ad predictum locum do-
luerunt valde. Fixis ergo ibi tentoriis
suis in loco unde poterant videre sara-
cenos et contra manserunt ibi tribus die-
bus ut requiescerent modicum a labo-
ribus suis. In predictis autem tribus die-
bus semper tenuerunt saraceni suas ac-
ies ordinatas. Die autem dominica hora me-
die noctis que erat. xvj. dies iulij. audi-
ta est vox quedam de celo ab omnibus
existentibus in exercitu christianorum di-
cens. Surgite fuit dei armamini et ite
ad bellum qua voce ab omnibus audita
confortati sunt nimis perceptis quod salu-
taribus sacramentis cum venit lux dei
ei exiit exercitus domini armatus et ordi-
natus. Saraceni similiter ordinaverunt
acies suas. Erat autem exercitus eorum
ocruaginta milia equitum. peditum vero
non erat numerus quia non remansit

aliquod regnum saracenorum de quo
non fuerunt ibi saraceni inter quos erat
multi reges et principes et ubi erat ten-
torium predictum rubrum illius mira-
mamolim fecit fieri circulum magnum
quasi currale constructum undique ex ho-
minibus armatis circumligatis cathe-
nis ad crura ne aliquo modo fugere pos-
sent quorum numerus erat ultra centum
milia saracenorum nigrorum qui omnes ha-
bebant adergas enses et lanceas et intra
circulum illum erant multi reges et alij
magni domini quasi triginta milia ad ser-
uandum miramamolim. Intra erant
etiam sagittarii inumeri et multitudo
archarum que plene erant sagittis. extra
circulum vero predictum erant tot acies ter-
ribiles ordinate quod paucior erat ad vide-
dum et tanta videbatur multitudo quod nul-
lus poterat numerum existimare. In me-
dio vero totius multitudinis erat p[re]-
dictus miramamolim armatus et idu-
tus desuper quadam nigra almofia et su-
per illam alia inconsutilis tenens en-
sem ad collum et liberum alcoram ante se
Cum ergo reges christiani inceperunt mo-
uere se contra inimicos christi subito appa-
ruit eis crux pulcherrima in celo mul-
torum et mirabilium colorum quam omnes
christiani viderunt ut narrat in cronica
sua rodericus archiepiscopus p[ro]pter quod sig-
num omnes christiani fuerunt nimium p[ro]for-
tati et irruerunt viriliter et ordinatissime
in saracenos et factum est plium mag-
num. Die eadem dominica que fuit. xvj. di-
es iunii et post plurimam cedem sara-
cenorum p[ro]fectum est currale ex multipli-
ci parte et victi sunt saraceni mirama-
molim vero cum paucis evasit. Secuti sunt
autem christiani tota die et tota nocte sara-
cenos fugentes occidentes et vulnerantes
eos et reversi sunt in locum belli qui dicitur
vulgariter laslanas. de tholosa in-
venit sunt mortui saraceni. cc. milia. et
christianis vero solus. cc. et xxv. plene. et ste-

3

terunt ibi reges christiani cum toto exercitu suo octo diebus expoliantes campum et tantam multitudinem auri et argenti ibi inuenerunt quod vix poterant sufficere ad colligendum. ut videret rex Alfonso. In illis autem duobus diebus nihil aliud combustum est pro cibariis preparatis in toto exercitu nisi solus haec lanearum et sagittarum saracenorum sed nec tunc animam partem proburere potuerunt et dedit rex alfonso regi aragonum tentorium illius miramamolim et precepit dono didaco dno viscaye quod diuiseret campum qui in hunc modum diuisit dicens. Dne omnes diuitias quas nos et vos milites vestri habere debemus huius belli miramamolim eo modo quo sum intra currale omnes sunt reges aragonum et reges navarre. Vobis autem dno honorem belli do quia vos habere debetis. Illi vero gaudere gaudeant de his que habuerunt quod verbis placuit omnibus regibus et precesserunt inde cum leticia magna et ceperunt castrum debiles et ferrarboneos et castrum quod dicitur lasmanas de tholosa. Et inde venerunt baecios et neminem inuis inuenerunt. Progredientes vero ultra irruerunt in ciuitates vbetensa que plena erat saracenis fugientibus ultra xl milia et obsederunt ciuitatem et breui spacio capta est ciuitas sic quod nullus saracenus euasit quin fuerat mortuus vel captiuus ubi etiam plurimas diuitias inuenerunt et destruxerunt ciuitates usque ad fundamentum. Quo facto reges aragonum et navarre propter infirmitates varias exercitus inualescentes felici expeditione in regem suum sunt reuersi. Rex vero alfonso cum magna leticia et honore reuersus est tholeum ubi magnifice renumeravit milites suos et extraneos. Hic magnificus et frivolosus rex alfonso octauus post plurima bella et gloriosas victorias cum iterum se videret cum regi alfonso legionis infirmatus

est in quodam loco prope arepelum qui dicitur garsumin ubi precepit sacramentis et sacro testamento feliciter migravit ad dominum anno dñi regni sui et successit ei in regno filius eius henricus primus. vij. rex castelle. Jacerat sepultus in supradicto monasterio monialium burgen. quod ipse construxerat. Regnavit autem rex henricus predictus. xiiij. annis qui ambulans ludendo cum pueris suis in ciuitate Paleñ. casu percussa quadam tegula cecidit et percussit regem in capite de quo mortuus est et sepultus est in predicto monasterio burgen. apud fratrem suum infantem fernandum et successit ei in regno rex fernandus filius regis alfonso legionis et dñe beringarie filie supradicti regis alfonso nepotis imperatoris quia predictus rex henricus non reliquit prolem et in hoc rege fernando mortuo patri suo regi legionis iuncta sunt regna castelle et legiois pro semper.

Centesimum. xxij. bellum inter saracenos et christianos accidit anno domini millesimo ducentesimo. xxx. tempore gregorii pape. ix. Tunc iacobus rex aragonum congregata classe sua per mare venit super maioricam et devictis saracenis cepit ciuitatem et totum illud regnum.

Centesimum. xxij. bellum inter saracenos et christianos accidit anno domini millesimo ducentesimo. xxvij. Tunc iacobus rex aragonum congregato exercitu suo venit super valentiam et obsedit et cepit eam pluribus bellis saracenorum devictis.

Centesimum. xxij. bellum inter saracenos et christianos accidit circa annum domini millesimum ducentimum quadagesimum secundum. tempore celestini pape quarti tunc tartari cum magno exercitu hungariam et poloniam virosque armeniam ruciam et alapiam vastant et usque ad fines germanie pervenerunt.

Consideratio nona
De sensu qz spz dissidz. a iudiciali. & dissidz. p. det. nos.

Centesimus. rex. bellis. inter sara-
cenos et xpianos accidit anno
dñi millesimoducētesimo qua-
dragesimo nouo tpe Innocentij qrti.
Tunc rex francorum Ludouicus qui
postmodum fuit sanctus et canoniza-
tus zelo fidei succensus tribus fratri-
bus suis cruce signat et congregata
magna classe nauigal per mare appli-
cuit portum cipri ubi hiemauit. In se-
quenti autem vere veniens damianus
litora nili plena saracenis inuenit de-
fendentibus sibi terram h bellans cu
eis viriliter cum balistis fugauit et ter-
ruit eos adeo q ciuitatem munitissi-
mam liberam mirasentur fugientes
quam rex et sui milites intrauerat esta-
te ac sequenti hieme tenuerunt.

Consequenter rex christianus bellum iter
faciens saracenos et christianos occidit
anno domini millesimo ducento
quingentesimo. Tunc predictus
rex iudonicus cum exercitu suo con-
tra soldanum babylonie egreditur se-
quens predictum nili alium videli-
cet saraceni preliari cum eo formidan-
tes transitum precluserunt sed Robe-
tus frater regis suspicans quod eodem cur-
su ultimum responderent primis in qua-
dam aggressionem villam occupat alio-
seram ubi inito certamine saraceni plu-
rimos perierunt christianos. Inter quos
frater regis fuit perditus nec inuentus
Consequenter regis exercitus rano fu-
it subiectus infirmitatibus quod coci et alij

CCLVIII

armis non vsi assumebantur ad excu-
beas ⁊ diurnas custodias loco egrotā-
tium dominorū quod saraceni presen-
tientes regem insequunt ⁊ in quodaz
lo interclusum cum fratribus suis ka-
rolo ⁊ alonso capiunt ⁊ alios plures
interficiūt ⁊ plures retinent captiuos
sed fractu habito cum soldano rex cuz
captiuis magna interueniente pecu-
nia liberatur ⁊ dāmiata redditur sarac-
enis propter quam pecuniam solda-
nus fuit postea a suis interemptus va-
sallis ⁊ dāmiata dirupta nec ad man-
dato perueniret cristianorū. Rex vo-
ad ciuitates rediens aconē. vo quin-
quennio illis mansit in partibus mul-
taq; loca munivit ⁊ captiuos plures
redemit. Quo tempore facta est subi-
to crucis signatio pastorū loz puerorū
in francia vsq; ad numez circiter
xx. milium dicentiu ⁊ se angelos vidis-
se ⁊ ad vlscendum regem missos esse
Inter quos aliqui magistri vocabantur
signantes more episcopoz aquam
benedicentes matrimonia cōiungē-
tes religiosos vo ⁊ clericos spoliātes
interdū verberantes ⁊ interdum occi-
dentes et nullus restituit seu cōpescit
malignantes. Sic ergo p legationē
ad diuersos portus maris. i. mersiliāz
⁊ brandusiāz puenientes inanes et va-
cui redierūt sic q; in breui tempe vt fu-
mus euauerunt. ferebat autem q; ve-
tulus de monte q; arfacides dī a pueri-
cia duos clericos scismatinos in car-
cere detinuerat nec vnq; eos dimittere
voluit donec ab eis vt regni frācie pu-
eros sibi adducerent firmam promif-
sionē accepit. Tūc his ergo estimabā-
tur benedicti pueri quibūdam falsis
visionum rumoribus atq; pmissioni-
bus ad se cruces signandos electi.

Entresimū. xxvij. bellū iter sara
cenos ⁊ christianos accidit āno
3 ij

Liber

quartus

domini millesimoducētesimo sexagesimo tercio tempe vrbani pape quartū
Tunc manfredus tyrannice retinens
patrimonium ecclesie. s. regnum cecilie ex
exercitum magnū saracenoꝝ in eundez
patrimonium introduxit. Sz p̄dict⁹ pa-
pa Urbanus quartus p̄ cruce signa-
tos victoriam reportauit ⁊ de p̄monio
ecclesie ipsos fugauit. ⁊ tunc contulit
karolo fratri ludouici regis francie
predictū regnum cecilie: hic fuit frater
sancti ludouici fratris nostri.

C Entesimū. xxvij. bellū inter sa-
racenos ⁊ xpianos accidit āno
dñi millesimoducētesimo lxiij
Tunc iacob⁹ rex aragonū cōgregato
exercitu suo ciuitatem murcie sarace-
noꝝ que rege castelle tributaria erat
obsedit ⁊ expugnauit ⁊ cepit.

C Entesimū. xxix. bellū inter sa-
racenos ⁊ xpianos accidit anuo
dñi millesimoducētesimo lxiij
Tunc predict⁹ rex fernāndus scōs viij.
rex castelle āno regni sui. xv. p̄cepit fi-
lio suo infanti alonso vi intraret ⁊ per-
curreret terrā saracenoꝝ q̄ cū exercitu
suo destruxit terrā ciuitatū cordubē.
⁊ cepit plonā ⁊ venit p̄ terrā hyspaleñ.
⁊ xeriseñ. ē destruxit quicquid inuenit
fixitq̄ tētoꝝa sua sup̄ ruinā gnadalete
Rex vō saracenoꝝ ab eñuc cū h̄ scinuit
cōuocauit clamorib⁹ totā terrā ⁊ venit
ad locū dexterit posuitq̄ regale suū in-
ter villas ⁊ xpianas fecitq̄ septē acies
in quaz q̄libet ad minus erāt mille eq̄
tes. peditum vō non erat numer⁹. xpi-
ani vō etiam ordinauerunt acies suas
⁊ inuenti sunt mille equites ⁊ duo mi-
lia peditū. ducebant autem secum q̄n-
getos saracenos q̄s captinauerat: hos
statim decapitauerunt. Cōmissum est
ergo bellum asperrimū inter vtrosq̄ ⁊
eum adiutorio altissimi ⁊ sancti apo-
stoli Jacobi qui apparuit christianis
in bello victi fuerunt saraceni ⁊ tota

erunt mortui ex eis q̄ non fuit nume-
rus eoz estimatus.

C Entesimū. xxx. bellum inter
saracenos ⁊ christianos accidit
anno domini supradicto mille
simoducētesimolxvij. Tunc enī sol-
danus babylonie vastata armenia an-
tiochtam obsedit quā post aliquos di-
es captam occisus ⁊ captiuis viris ⁊
mulieribus in solitudinē redegit.

C Entesimū. xxxi. bellum iter sa-
racenos ⁊ xpianos accidit āno
domini millesimo ducētesimo
lxiij. Tunc predictus rex fernāndus se-
cundus octauus rex castelle cōgrega-
to exercitu suo obsedit vbedaz cepitq̄
eam viribus ⁊ reuerfus est cum hono-
re in ciuitatē Toleti.

C Entesimū. xxxij. bellum inter sa-
racenos ⁊ xpianos accidit an-
no dñi millesimoducētesimo
lxiij. Tunc supradictus rex francorum
ludouicus non tertius laboribus pre-
teritis ⁊ expensis de q̄bus supradictus
est. Johānesq̄ comes murneñ. philip-
pus ⁊ petrus liberti eius pictanie fra-
ter eius attribatē. q̄z ⁊ britanie comi-
tes. Theobaldus rex navarre multiq̄
milites atq̄ plebes ⁊ ecclesiāz prelati
veniunt ad mare. vi. kalendas Julij. ⁊
ab aquis mortuis incipiunt navigare
insiditq̄ eis cōsiliū vt regnum tuncij
q̄ trāstretantib⁹ dabat xpianis impe-
dimentum p̄mo subicerēt sue potesta-
ti. Eodēq̄ mense circa festū b̄te marie
magdalene ad portū karthagenis re-
pulsus saracenis lit⁹ tuentib⁹ applicu-
erunt ⁊ ciuitatē capiūt in instāt. ac ca-
stra p̄ tuncij posuerūt quā cū p̄ men-
sem obsedissent oculo dei iudicio in-
firmas in exercitu inualuit sic q̄ fili⁹
regis comes muerneñ. iohs ⁊ post eū
legatus cardinalis episcop⁹ albanēñ.
obierunt. Deinde benedict⁹ rex ludo-
uicus in vigilia sancti Bartholomei

obiit vidensq; exercitus xpianoz q tu
te non valebat hiemare in pibus tras
marinis punitus rege Tonico facto
tributario regi cecille z xpianis capi
libere dimissis z q fides cristiana p p
dicatores z minores libere predicare
tur remeant.

Centesimū. xxxij. bellū inter sa
racenos z xpianos accidit āno
dñi millesimoducentesimo sep
tuagesimoprimo. Tūc rex p̄dic⁹ Fer
nandus cupiens seruire xpo cōgrega
uit exercitum suū z venit sup ciuitatē
cordubē. obseditq; eam z post multa
bella data est sibi ciuitas z tūc virtuo
sus rex fernandus remisit campanas
ad ecclesiam sancti Jacobi quas dux
erat almansor sicut supradictum fuit.
Post hec cepit Alrionaz z pegalgatar
z mētar z cartbenaz cepit etiā illoz
quam ignibus cremabat z obsedit gra
natam ppter quod rex granate factus
est eius vasallus tributari⁹ z tradidit
tunc regi fernando gibenium deinde
cepit carmonā z constantinam z aca
lam delrio.

Centesimū. xxxij. bellum inter
saracenos z xpianos accidit an
no dñi millesimoducentesimo
octuagesimonono tempe Nicolai pa
pe quarti. qui primo fuerat generalis
ordinis minor. Tunc soldan⁹ babylo
nie congregato magno saracenoz ex
ercitu tripolim ciuitatez obsedit z dū
lerantē fierent sancti Marcij capta fu
it ciuitas occisis captiuisq; christianis
pluribus xpianitatis nomen deletum
fuit in eadem.

Centesimū. xxxv. bellum inter
saracenos z christianos accidit
āno dñi millesimo ducētesimo
octuagesimonono. Tunc p̄dictus rex
fernandus scōs octau⁹ rex castelle cō
siderans q ciuitas hyspaleñ. erat d̄ p̄n
cipalibus mundi q; receptaculū terre

z maris desiderio magno concupiscit
habere illā. Vocato ergo raymundo.
bonifacio tūc almiranti p̄cepit sibi q
statim congregaret maiorem classē
p mare quam posset z veniret sup ciui
tatem hyspaleñ. z factū est ita. Rex dō
per terram cum exercitu magno venit
z sic mare z per terram obsessa est p̄e
dicta ciuitas hyspaleñ. xvj. mensibus
in quibus fuerunt bella multa in aq
z in terra z effusus plurimus sanguis
specialiter saracenoz sicut plenius cō
tinetur in generali hystoria hyspanie.
Quare nō valentes sustinere bella sa
raceni cum essent n̄m̄is continuo an
gustati tradiderunt regi fernando no
bilissimā ciuitatem hyspaleñ. ex pacto
q extraherent om̄ia bona sua. Intra
uit aut̄ p̄dictaz ciuitatē vtuosus rex
fernandus scōs in die sancti Clementis
anno dñi Millesimoducentesimo
nagesimo. Et post hec lucratus est vil
lam que dī xeres delafr ontera z medi
nam delalbohera z alcalam delos gō
zales z beier z calis z sant lucar d̄ bar
rameda z archos z librisā z om̄ia alia
vsq; ad mare octo annis stetit hic vtuo
sus rex fernandus in frontaria sara
cenoz q nō venit in castellaz z postq;
lucratus fuit ciuitatem p̄dictā hyspa
leñ. ordinabat iam transire in affricā z
multi reges affricani concordauerant
se subdere sibi si trāsisset. h̄ infirmatus
est in p̄dicta ciuitate hyspaleñ. et sic
videns se infirmū z declinantē ad mor
tem vocato ad se filio suo ifanti alfon
so primogenito quē habuerat in vxore
sua regina beatrice dixit ei. Ego dimi
to tibi terram citra mare lucratam vt
tributariam z si tu sustinueris regnūz
sicut ego tibi dimitto eris talis sicut ego
z si plus acquisieris eris melior me. z
si de hoc aliquid perdideris non eris
talis sicut ego. Et data b̄ndictione p̄e
dicto filio suo alfonso scā confessione

et ordinato testamento petijt corp^o dñi cum. Et factū est cum qdam religios⁹ infret ad eū cū xpi sacratissimo corpe in manibus suis videns struosus rex pcepit se expoliari vestib⁹ regijs et idui alijs vestimentis pauci valoris descēditq³ de lecto in terrā cu maxia humilitate et genib⁹ flexis sup terrā restē qñdam ligauit ad guttur suuz et accepta cruce in manibus suis adorauit eā lachrinosus genitibus et dicēdo verba magne fidei et deuotionis. Quo facto petijt veniā ab oib⁹ circūstantibus et cum oēs ei pepercerūt recepit corpus dñicuz cū magna reuerētia et dei timore. et cū reclinat⁹ itez esset in lecto mādauit sacerdotib⁹ q³ cantarēt letaniam et te deum laudam⁹. et sic tenēs candelam incensam in manib⁹ feliciter migruuit ad dñm anno dñi millesimo ducesimo. xclij. Regnauit. xxxv. annis. et sepultus est honorifice in ecclia maiorī hyspaleñ. Et successit ei in regno vt dictū est filius eius alfonfus. ix. q³ fuit ix. rex castelle.

Centesimū. xxxvj. bellū inter saracenos et xpianos accidit āno dñi Millesimo. cccxvj. Tūc pdictus rex alfonfus non⁹ pgregato exercitu suo venit in terram saracenoꝝ et obsedit quandā villā que dī rexeda et cepit. post hec cepit villā cericēsem bis cepit etiā meblam et algarbiū et gibrāleon et huelmam et sepiā et morā et alca bīm et cast⁹ marim et tamrā et farum et laule et edificauit de nouo villā regalē Regnum etiā murcie qd ab ei⁹ subiectione fuerat eleuati itez sibi subiecit Ipe etiā obsedit aliezriam p terrā et p mare multis diebus et posuit ducē sui exercitus infantē petr⁹ filiū suū et nō fuit psecutus finis q³ soluta fuit classis maris p saracenos vltra marios. Qui quadam astucia uouerūt galeas et naues christiapoꝝ esse vacuas ppter isir-

mitates inualescentes erant fere om̄s christiani in terra cum infante Petro Subito ergo irruentes saraceni occiderunt paucos infirmos quos inueniunt in galeis et sic breui spacio soluta fuit classis christianoz ppter quod infans petrus cū exercitu suo habuit dimittere obsidionē cum p mare libere saraceni mitterent iam puisiones i ciuitatez. Predict⁹ rex alfonfus non⁹ fuit tante magnificentie pveniente ad eum quadam imperatrice cōstantino politana vt eā adiunaret ad redimendum martū suū impatoꝝ quē captiū tenebat soldanus babylonie et erat precii. l. quantala argēti cui⁹ precij duas ptes tenebat impat⁹ quaz vnā sibi dederat papa. Aliā vō rex francoꝝ Ipe solus soluit totā redemptionē eo pacto q³ restitueret pape et regi frācoꝝ ptes q³ recepat ppter qd regnū tūc remansit in magna paup⁹rate. Fuit etiā tante fame q³ moritū impatoꝝ almanie fuit electus in impatoꝝ in discordia tñ de qua electione fuit certificat⁹ p lras pape et p ambasatores almanie. q³ tñ multū tardauit in dispositiōe in viā vt pacificaret regnū suūz licet arripere viā nō obtinuit. Vñ certificatus in viā de discordia almanoz et de igressu saracenoꝝ in regno suo reuersus est cū esset ppe auinionē vt succurrēt regno suo q³ hic fuit rex magne sapientie et fecit lib⁹ q³ dī lacptidas. Vñ regitur regnū castelle et est originale in camera regis sicut ego vidi. Et vñā bñ attenderent reges successores et attenderent et executioni mādarent ordinē regiminis illi⁹ libri quia si hoc fieret crederem nullum regnū christianozū in regine regno castelle equipari. habundantia tamen et delicie rerum hui⁹ regni et inordinata cupiditas tirannozū ponūt velamen ante oculos pidentium vt non solū pdictum librum s⁹ nec

honorem legis pprie attendant. et sdo
semp vacantes in abyssu cupiditat et
discordie nullum regnū fere xpianoz
est sic in bono regimine offuscatur si
cui est regnum castelle.

Centesimū. xxxvij. bellum inter
saracenos et xpianos accidit cir
ca idem tempus. Cum em pdi
ctus rex alfonso non recessisset a reg
no ad imperiū suscipiendū et dimisit
set regnū sub dominio filij sui infantis
fernandi tunc abenynecaff rex ultra ma
rinus transiit mare cum multitudine
gravi vocatus et invitatus p regez gra
nate donus minimus at psidebat in frō
taria et notificavit pdictum transitum
infanti fernando et interim ipse occur
rit cum gentibus frontarie saracenis
ex parte ecne erant autem pauci chri
stiani in pparatiōe potestatis saraceno
rum. qz videbant se iam acies adin
cem ne forte diceret q fugiebant. Ir
ruerunt viriliter in saracenos et mortui
sunt plures ex utraq pte. Cecidit etiaz
ibi pdictus pfect donus numus cu
ius caput abscisum misit abenynecaff
presentatum regi granate et sic ea die
concessa est victoria saracenis.

Centesimū. xxxvij. bellū iter
saracenos et christianos accidit
paucis elapsis diebus post predi
ctum bellum. Cum em p totū regnū
castelle divulgaret ingressus pdictus
saracenos oēs prepauerunt se ut irent
ad frontariā. Inter quos primus q ac
cessit fuit infans saucius archiepisco
pus toletanus cum aliquā multitu
dine militū xpianoz et quia fuit si
bi nunciatum q multitudo saraceno
z prope martos cum preda magna trā
sibant noluit expectare alios milites
qui veniebant. sed ipse cum suis occur
rit saracenis et bellavit cum eis. Sed
qā saraceni incōparabiliter erāt multi

victi fuerunt christiani et captus ē pre
dictus archiepiscopus et denudatus lan
cea occisus est et abscisum caput eius
et manus dextera in qua anulum te
nebat de morte predictoz duoz. scilicet
doni numi et archiepiscopi toleta
ni valde voluit pdictus rex alfonso
audivit enim eorum mortem cū esset
in via imperij et ideo veniens guerraz
magnam fecit saracenis. Regnavit
xxxij. annis et abstulit sibi regnum in
vita filius eius saucius propter quod
maledixit eum veruntamen in morte
revocavit maledictionem suam et de
dit litteras sigillis aureis sigillatas p
ciuitatibus villis et castris ne possan
notari de prodicione post eius mortem
quia elevarunt se contra eum. Regi
tur etiam in croniciis q hic rex alfon
sus nonus dixit quandam blasphemiam
contra deum. scz. q si ipse fuerat cū
deo quomodo mundū creavit q mul
ti defectus qui ibi fuerunt facti nō trā
sissent. ppter qd verbum cum die qua
dam oraret in oratorio suo ante yma
ginem virginis apparuit sibi angelus
ex parte dei et revelavit sibi sententiaz
mortis pfecto sibi termino ab illa die
vsq ad. xxx. dies inclusive et factus est
sic quoniam in pfecto termino ab ap
gelo discessit ab hac vita et sepultus fuit
apud patrem suum regem fernandū
in ecclesia maiori hyspalen. et successit
ei in regno saucius filius eius decimus
rex castelle qui regnavit novem āns
nihil fecit contra saracenos. Et succes
sit ei in regno fernandus tercius filius
eius undecimus rex castelle qui regna
vit. xv. annis et mortuus est. Causa au
tem mortis eius fuit quia precepit oc
cidi duos scutiferos de carnayal et nō
fuerunt exauditi. Et ideo illi videntes
iniusticiam citaverunt regem ut com
pareret corā deo. infra. xxx. dies ad dā
dum rōnez huius iniusticie et sic factum

fuit quia in p̄firo termino mortuus ē
et eo die quo mortuus est venerūt noua
quō infans petr⁹ frater ei⁹ cepit alcan
dere quā obsessam tenuerat pluribus
diebus et successit ei in regno fili⁹ eius
alfonsus. x. rex castelle. xij. Jacet autē
sepultus p̄dictus rex fernandus terci
us in ecclesia maiori cordubē.

Centesimū. xxxix. bellū inter sa
racenos et xp̄ianos accidit āno
dñi millesimoducentesimo
nagesimoprīmo. Tunc acon nobilissi
ma ciuitas obsessa a saracenis capitur
xliij. kal Junij occisus plusq̄. xxx. mili
bus xp̄ianorū vtriusq̄ sexus. Causa at
amissionis p̄dicte ciuitatis dñi dñorū et
nationū diuersitas facientū ibi cōtra
riam voluntatem.

Centesimū. xl. bellū inter sara
cenos et xp̄ianos accidit anno
dñi millesimotricentesimodeci
mo. tpe Clementis pape quinti. Tūc
hospitalarij cū exercitu xp̄iano ī festo
Assumptionis b̄re marie vginis insu
lam Rodi captiūt que caput est vicina
rum insularū et ex tunc redacta fuit sub
dominio xp̄ianorū. Inde ap̄tus appa
ruit in terrā sanctāz transitus cristiāis
sequēti anno annullat⁹ et cassatus fuit
ordotemplariorū qz in sua prophana
p̄fessione abnegabāt xp̄m et expuebāt
sup crucem in obprobrium crucifixi et
adorabant dyabolū sub specie carī sic
plures de maioribus eorū p̄fessi fuerūt.

Centesimū. xli. bellū inter sara
cenos et xp̄ianos fuit circa ānū
dñi millesimū. cccxliij. regnāte
in regno castelle rege alfonso nono fi
lio regis fernandi tercii p̄dicti sub tu
toribus positus qz puulus Tūc infans
petr⁹ anūculus vnus de tutorib⁹ supra
dicti regis alfonsi. Congregato exerci
tu venit ad ciuitatē vbetē. et cum eēt
ibi die martis nona die may bono ma
ne appropinquat ibi milicie regni gra

nate. Infans vō petrus confusus d ad
tutorio altissimi exiuit ad eos et factus
est prellum magnum s̄ victi fuerūt sa
raceni et mortui sunt ex eis mille quin
genti saraceni et qui erant inter eos ho
mines signati et magni domini et se
cutus est fugientes saracenos p̄ qnqz
leucas occidens et vulnerās plures ex
eis et post paucos dies obsedit Calnil
et albanar cepitq̄ eos et reuersus est cū
honore in ciuitatem cordubē.

Centesimū. xliij. bellū inter sara
cenos et cristianos accidit āno
dñi millesimo. cccxliij. Tunc
dominus Johannes manuel sup p̄
dicto regi alfonsi. x. et xij. regi castelle
cum esset in frōraria granate: audiuit
quomodo rex granate mittebat quen
dam saracenum qui dicebatur hosom
cum tota sua potestate contra ciuitatē
cordubē. et q̄ destreret totam terram
vsq̄ ad portam ciuitatis. Exiuit ergo
hoc audito p̄dictus dñs Jobes ma
nuel cum exercitu suo et cūz magistris
ordinū et consilijs frontarie et venit ea
die vsq̄ ad flumē qd dī gnadalquēnt
et ibi fuit factū graue bellum. Et inter
vtrosq̄ victus est hosom et plurimi sa
raceni trucidati q̄ cum rege Alfonsus
scuit gaudius est valde de victoria ha
bita dixitq̄ se voluisse in p̄dicto bello

Centesimū. xliij. bellum inter sa
racenos et xp̄ianos accidit āno
domini millesimo. cccxvij. tūc
dñs alfonsus infre admirandū maris
militans supradicto regi alfonsi cum
sex galeis et sex nauigijs que dicuntur
lenonis et cum octo nauibus bellauit
cum. xxiij. galeis saracenozum. deuicit
q̄ eos et cepit. iij. galeas et s̄merse sunt
in aqua q̄tuor et captiuati sunt ac mor
tui quasi mille ducenti saraceni.

Centesimū. xliij. bellum iter
saraceno et christianos accidit
anno domini millesimotricen

tesimotricessimonono. Tūc infans pī-
raso filius regis belamarin transiit
mare cum septem milibus equitū et
triginta milibus peditūz vt destrueret
terram christianorum. Sed cum ma-
gister de alcancaerz Gundissaus mar-
tini de ouero hoc nouerunt pūctiqz
fuerūt cum genitibus ciuitatis yspalē.
z Seriseñ. qui occurrētes preditos sa-
racenos cum duobus milibus equitū
z.ccc. peditibus irruerunt fortiter i sa-
racenos: z factum est preliū magnum
in loco qui dicit vega de pagana vbi v-
cti fuerūt saraceni predicto infante pi-
cato z quasi omnibus alijs saracenis q
cum eo transierunt.

CEntesimūquadragesimūquin-
tum bellum inter seracenos et
christianos accidit āno dñi M^ol^o
lesimotricentesimoqdragesimo. Tūc
donus alfonfus infre admirādus ma-
ris ballauit cū classe saracenorū coraz
aliesira: z pmitte[n]te deo victi fuerunt
christiani z pserunt z capti fuerūt a sa-
racenis octo galee z sex naues. mortu-
usqz est ibi ammirandus z maior pars
christianoz.

CEntesimūquadragesimūsex-
tum bellum inter saracenos z chri-
stianos accidit anno dñi supra-
dicto. Tunc enī in mense May inceptit
rex balamarin cū exercitibus suis tras
mare mediterraneū cū quo veniebant
rex tonisu z rex bugie. durabatqz tras-
itus eoz vsqz in finem octobris. Nume-
rus aut equitū qui transierunt fuit vl-
tra octuaginta militūz. peditū aut p-
pter eoz nūmiam multitudinem non
erat numerus. z tūc perierūt omēs cri-
stiani q erant in vndecim galeis et vna
naui coram carifa cū tempestate maris
tenentes predicti saraceni obsessam p-
dictam villam ab ingressu mensis au-
gusti angustiantes eam sine intermis-
sione. Venit etiam in eoz adiutorius

rex ghanate cū septem milibus equitū
z peditū maxima multitudine. Obse-
dentibus ergo pdictis regibus sarace-
nis tarisam venit vox hec ad reges Al-
fonsum nonū. xij. regem castelle predi-
ctū z ad regem alfonsum portugalie q
diuina clemētia in vnū congregari cū
tredecim milibus equitū. z vīginti mi-
libus peditum venerūt vt succurrerēt
predicte ville obsesse: z cū puenerūt ad
vadum carife: miserūt in nocte ad pre-
dictam villam obseruantes decremen-
tum maris qngentes milites qui exē-
tes ab aquis p horam maris transen-
tem intrauerūt nocte carifam ignoran-
tibus saracenis. Altera vō die de ma-
ne venerūt saracepi aciebus suis ordi-
natis ad transitū predicti vadi z ince-
perūt bellū cū christianis: qbus bellā-
tibus exierūt christiani q erant in pre-
dicta villa cū introeuntibusz irruerūt
in tentorijs saracenorū occidētes z ex-
poliantes totū regale eorūz: quia non
erant q resisterent eis. Quod audiens
rex almoafen cū alijs regibus z sarace-
nis vt succurrerent vxoribus suis z fi-
lijs subito redierūt ad tentoria. Reges
vō christiani cū exercitu suo dicentes
fugit. dederūt post eoz terga: z sic pla-
cuit altissimo q saraceni victi fuerunt
z fugientes tot fuerūt mortui ex eis q
nō est aliquis q posset eorū numerum
estimare z mortua est ibi hora vxor re-
gis belamarin z ipe rex fugit in aliese-
ram in quadaz equa q nō bibebant nisi
si lac cameloꝝ z comedebant annonā
mundatam z passas mūdadas que si-
cut aquila currebat tanta erat eius ve-
locitas. z expoliantes christiani tento-
ria saracenorū z campū inuenerūt tā-
rū de auro z argento q nō est aliquis
q excogitare posset. Fuit etiā captiua
infans abenamar filius regis bena-
masin z educt⁹ ad regē alfonsum. Ma-
bita q glorioza victoria tāre multitudinis

saracenorum in signū victorie predictus rex castelle vexillū suū dñō pape benedicto. xij. misit quōvisq; in hodiernūz diem in capella pape cammone cōseruat. Fuit autē predictū in die oīm sanctorū anno quo supra. Et reuersi sūt p̄dicti reges xpiani in regnis suis cum magnis diuitijs et honore. Sequenti vō anno predictus rex alfonso castelle obsedit alcalam de bencayre q̄ nunc dicitur alcalaria real. cepitq; eam et locomouit et carcaboy et pryego et rute et benamixi matreya que a magnis tēpib; fuerant saracenorū.

Centesimūquadragesimūseptimū bellū inter saracenos et xpianos accidit anno dñi. Mcccclxij. Tunc bellauit classis christianorum scz castelle que erant quinquaginta duarū galiarum et triginta nauū cū classe saracenorū que erat galifarū et nauis georum que dicuntur lenons. xviij. ducebant etiā saraceni multitudinē caprarū sed dñō coopante vicit classis castelle et soluta est classis saracenorū submersa q; sunt in mari. xxviij. galie saracenorum ceperūt. xxij. Alij; fugerunt perierūtq; in bello navali vltra viginti milia saracenorum. Eodē etiā anno bellauerunt galie xpianorum cū duodecim galie saracenorū que ferebant victualia aliezere: victiq; fuerūt saraceni et soluta classis eorum.

Centesimūquadragesimū octauū bellū inter saracenos et christianos accidit anno dñi Millesimo tricentesimoquadragesimo quarto. Tunc supradictus rex alfonso. x. et rex. xij. castelle volens augmentari in corona regni sui. attēdens etiam quomodo gibraltar fuerat sua et stererat super eam cū maximis laboribus expēsis: nec potuit eū recuperare ppter malā damna que sui vasalli et natales in regno suo faciebant volens q̄tāsi emē

dam accipere p gibraltar. Congregato igitur exercitu suo magno intrauit terram saracenorum et obsedit aliezirāz. et vt leuius eam acciperet fecit ppe eam aliaz villam et circūdedit eā muro: ac populauit eam. et vocauit eam alieziram nouāz quo facto elapsis viginti mensib; sue obsidionis in vigilia oliuaz. xxviij. die marcij cepit alieziram eo pacto qd dimitteret saracenos exire salua eorūz vita. Et sequenti anno dñi Millesimo tricentesimo. xlvij. fuit prima pestilentia in regno castelle. et qz habita aliezira vidit ad oculum predictus rex Gibraltar q̄ sua erat et cōcupiuit reducere eam ad regnū suūz si posset. Ideo collecto exercitu suo magno obsedit eam p mare et terram anno dñi Millesimo tricentesimoquadragesimonono. Et sequenti anno qui fuit ann⁹ iubilaeus cū predictus rex teneret predictam villāz obsessam in die venerē sancta. xxviij. die marcij cū esset in plano ppe mare fuisse sibi ppi nauū venenū et mortu⁹ est ibi dem. et vbi p̄dictio illa tractata fuit nūq; amplius nata fuit herba neq; nascetur vt narrat hystoria byspanie. Et sepultus est in ecclesia maiorē cordubē. regnavit. xx. annis. et successit ei in regē petrus filius eius. xij. rex castelle. Iste fuit vir sanguinū et amicus saracenorum quē occidit rex Heinrichus secundus i montiel et successit in regno.

Centesimūquadragesimū nonū bellū inter saracenos et christianos accidit anno domini Millesimo. cccclxix. Tunc rex machomat granate congregato exercitu suo venit super alieziram et obsedit eaz et vndiq; angustians sine intermissione cepit eaz die lune que fuit sexta augusti occisis pluribus christianis Et deinde anno dñi Millesimo tricentesimo septuagesimo quinto destruxit eandem villam vsq; ad fundamenta predictus

rex machomet granate.

Centesimūquingagesimū bellū inter saracenos et christianos accidit anno dñi quo supra. Tūc em̄ in mense septembri sequenti quidā capitaneus qui dicebat mucer leo bellauit viriliter cū classe saracenoꝝ que exibat de aliezira et ducerent ibi virores suas: et p̄m̄p̄ris ibi plurimis saracenis victoria habita soluta fuit classis saracenoꝝ.

Centesimūquingagesimū p̄m̄ bellū inter saracenos et christianos accidit anno quo supra. Tūc rex granate collecto exercitu suo cepit vltream et marchenaz et deduxit secū plurimos captiuos. Subsequenter anno dñi Millesimotricentesimo septuagesimonono. die lune. x. May fuit eclipsis solis: et sequenti die martis mortuus fuit predictus rex heinricus scdus. ix. rex castelle in scdō dñico de lacaalca da: et l3 fuerit sepultus p̄mo in ciuitate burgen. finaliter tamen deductus est Tolerū: et ibi est sepultus i ecclesia maiori in sua capella. Predict⁹ rex nihil famosum fecit contra saracenos. Regnavit. xliij. annis. et successit ei in regno Iohes filius eius primus q̄ fuit. xv. rex castelle. h̄ etiā nihil famosum fecit contra saracenos: fuit victus a portugalie exercitu in bello quod dicitur de aluiberata anno dñi. Mccclxxxvij. Intrauit regnū castelle dux de albencastre cū ducissa vxore sua filia regis perri p̄cedēs habere regnum. Intrauit etia3 cū eo rex portugalie: et subsecuta est pax anno dñi. Mccclxxxvij. q̄ tradita fuit in vxore dñā katherina filia predicti ducis infanti Heinrico filio regis iohānis. Predictus rex iohānes currens quēdam equū in alcalā d̄ beuenares cecidit equ⁹ sup̄ eū et occidit eū anno dñi. Mccclxxx. regnavit. xij. āns et successit ei in regno p̄dictus rex hein

ricus scdus filius eius cū esset etatis. ix. annoz. hic fuit. xvj. rex castelle.

Centesimūquingagesimū secū bellū inter saracenos et christianos accidit anno dñi. Mcccc sexto. Tūc cū esset firmata treuga p̄d̄i cti regis heinrici tercij. cui3 yncas rege granate fracta fuit p̄ saracenos q̄venientes advillam que dicitur quesada ignib⁹ eam cremauerūt. Eo tempe erat iuvēda petrus manriquez dydacus saucij de benamdes et alfonſus de analos et in baeca erat senescallus et alij multimilites xp̄iani qui sūt cōgregati egressi sunt contra saracenos et acceperunt anterioritatē eoz q̄ recedebant cū preda. bellauerūtq̄ cū eis in campo qd̄ dicitur delos coleiares. et l3 numerus saracenoꝝ esset. vij. milia equitū. et x. milia peditū. Christianoꝝ v̄o vsq̄ ad numerū mille ducentoꝝ equitū et peditū concessit de t̄n̄ victoriā xp̄ianis trucidatis ex saracenis q̄si duobus milibus. De xp̄ianis v̄o mortui sūt q̄si. c. inter q̄s mortu⁹ fuit senescallus et dñs alfonſus de analos capitane⁹ comitis stabillis castelle. et dñs martinus lupi d̄ analos. Regnavit predictus rex heinric⁹ tercius. xvij. annis et mortu⁹ ē ac sepultus in ciuitate tolet. Hic fuit deuotissim⁹ b̄ti patri n̄ro Francisco iurantū vt arma regia cordis minoꝝ circūdaret et fuit de iusticia laudatus. successitq̄ ei in regno fili⁹ ei⁹ Iohes scdus qui fuit vicesimus rex castelle.

Centesimū. liij. bellū int̄ saracenos et xp̄ianos accidit anno dñi. Mccccix. Tunc rex iohes portugalie cū haberet q̄no3 filios scz dñate q̄ post eū regnavit. petru. heinricuz. iohem et fernanduz q̄z desiderabat facere milites infantē petru et heinricuz q̄z erant laz in etate ad militiā dispositi. Et cū magnā festiuitatē ordinaret i vlixbona ciuitate ad suum desideriu3

Implendū consilio cuiusdam nūmera-
toris predicti regis in aliud est muta-
tū: qz affuit qz cum illa pecunia que i
illis festiuitatib⁹ exponeret pauca ad-
dita alibi possent infantes effici mili-
tes cum magno dei seruitio ⁊ honore
grandi regie dignitates ⁊ filioꝝ suoz
quod exposuit de captione ceptez ali-
cui⁹ alterius ville maritime in affrica.
Placuit regi consiliū ⁊ approbatū est
ac celeri expeditione negocij decimi
vltus est predictus rex duplici auisatio-
ne, quia primo misit ambasiatores su-
os p duos galeas in ceciliam sub colo-
re tractus marrimonij, qui euntes ⁊ re-
deuntes explorauerūt diligenter cinsi-
tatem cepte intrantes in eam cum se-
curitate ac si vellent solariari: ⁊ modū
cum a laboribus maris recreari. Qui
redeuntes ad predictū regem nuncia-
uerunt omia quomodo erant disposi-
ta in predicta ciuitate. Secunda auisa-
tio fuit, quia habita predicta cognitio-
ne ea que fieri debebāt cognosceret
qz esset contra eos: misit continuo am-
basiatores suos ppter aliquas causas
ad deuastandū ducem britānie: ⁊ erat
secretū qz predictus dux acceptaret de
fastationē illam certificatus qz nō erat
regis intentio ire contra eū sed in alias
pres vbi esset magnū seruitiū dei. Ac-
ceptauit ergo predictus dux ⁊ redeun-
tibus ambasiatoribus expozita acce-
ptatione statim diuulgatū est quomo-
do rex volebat ire contra ducē britānie
⁊ parata est magna classis in qua fue-
runt cum rege ⁊ filijs fere. lx. milia pu-
gnatorum in quozū recessu ab vltimo
ciuitate facta est magna pestilentia
⁊ mortua est regina philippa: ⁊ pacto
honore sepulture: factus ē eclipsis so-
lis magnus: ppter que signa multi ti-
muerūt: sed turbis acclamātib⁹ statim
omnes classem introierunt animati p
regem: ⁊ venerūt ad finem sancti Vin-

centij ⁊ miserunt anchoras suas in ber-
rafaron: qui locus ē regni algarbij por-
tugalie: ⁊ ibi exeunte rege cuꝝ filijs su-
is duarte petro ⁊ heinrico. qz alij remā-
serant in regno cū essent paruuli cum
alia filia sua: que nunc est ducissa bur-
gundie ⁊ audiuit missam in ecclesia sā-
cte marie predicti loci: qua audita ex-
positū est quō de publico via sua erat
saracenos icepta. Erāt em̄ primo ad-
mirantes cum viam oppositā ducerēt
duci britānie. Ingressi ergo sunt classē
steruz eleuatis velis pspere vento ve-
nerunt ante septē paucis diebus. licet
distare fere. p. l. leucas. ⁊ sic accedentes
circūierunt montē almiue qui vñ diqz
circūdat mari: sic qz nō patet aliqz in-
gressus nisi p mare vel p ipam met-
uitatē: ⁊ miserūt anchoras in portu q
dicit barbasote qui est ex vna parte ci-
uitatis ad parē occidentis vbi in cepe-
rūt habere consiliū quō possent terras
accipere ⁊ qualiter possent sitinare re-
gale ad expugnandū ciuitates. Quod
videntes saraceni: exierūt a predicta ci-
uitate in multitudine graui qd miruz
erat ad videndū: ⁊ tunc factus est ven-
tus magnus sic qz sine periculo classis
nō poterat ibi pmanere quare necesse
fuit eis eleuare anchoras an eliaziraz
in regno castelle ⁊ capientes terras in-
nenerunt ibidem plurimos delectabi-
les fructus ⁊ recreati sunt. ⁊ ibidez ha-
bito consilio multi dicebant qz rediret
in portugaliā vel ad aliū locum quē
leuius possent capere: qz nō erat possi-
bile cepam capere fm multitudinem
saracenozum quam viderant ante ciui-
tatem: ⁊ quia omes saraceni maritimū
recurrerent ad ciuitatem. ⁊ quia etiaz
fortalicij ciuitatis erat magnuz. Rex
do cū esset animosus noluit retrocede-
re ab incepto sperans in dño ciuitates
obtinere. Cū ergo hec agerent felix au-
ra flauit: ⁊ ingredientes classem velis

elevatis. Altera die in auroa die memorabili scz vigilia assuptionis vginis gloriose que mese augusti cadit venerunt iterum mittere anchoras ante ceptas ex pte gibraltaris q est ex pte ouietis: z o dinauerunt q missis anchoris statim extraherent batelles quos in nauib de ducebant: z q in eis primo in quolibz eoz irent certi hoies armoz: z q galee cu eis ostederent q volebant ire ad capien du terram ex pte castri: qd est ad ptem cerasfianaru: vt oēs saraceni irent illam prem. z q postq saraceni eent in miu multiplicari ad illa partes alinque quod est factu. z ceperunt terra lin vict saracenis saltantes abatellis z galeis sicut melius poterant: sic q aliq erant in mari vsq ad pectora: z alij plus vel minus taliter q bellates cu saracenis: z saraceni defendendo terra: sic belluz est inceptu cuz his saracenis q ibi erat in pte illa z cu alijs q continuo succurrebant de ciuitate: z sic bellando cum eis retraxerunt eos quousq fecerunt col intrare p portam ciuitatis: z intantuz angustiauerunt eos sine intermissione q no habuerunt saraceni potestate claudendi portas ciuitatis: z sic intrauit xpiani miserum cu eis ad ciuitatem ad bellandu in vicis z careijs: z durauit die illa bellu intra ciuitatez vsq ad horam vespertina: quousq se retraxerunt saraceni ad fortaliciu ciuitatis: z alij ad villa que est ex altera pte ciuitatis q dicitur fer. Sed intantu xpiani angustiauerunt castru z predicta villaz q eade die captu est: castruz z villa illa taliter q eadem die tota ciuitas cu castris suis fuit posita in potestate xpianoru z dimissa a saracenis. Mortui aut sunt ibi plurimi saraceni: z alij facti sunt captiui. alij vo p rupes fugierunt. Perquirentes aut christiani domos ciuitatis inuenerunt multitudinem diuitiaruz z multas saracenas coquentes panes

z preparantes ollas p saracenis cibis. De xpianis aut solus vnus mortuus inuentus est q dicebatur Bascus fernandi de cayde ex ictu cuiusdam saraceni missi de castro cu fratre ad succurrenduz infante heinricu qui cuz saracenis ante omnes bellabat in porta cuiusdam domus. Eadem die qua predicta ciuitas capta fuit: rex predictus cu filiis suis i pane et aqua ieiunabant nec aliquid manducauerunt quousq tota ciuitas fuit capta.

Centesimu quinquagesimu quartum bellum inter saracenos et xpianos accidit circa annu dñi Mcccxx. Regnate in pdicto regno castelle rege iohanne secundo q incepit regnare anno dñi Mcccxx. z fuit positus ibi tutoribz scz matri sue illustre regina domina katherina z infante fernando. Suscepta ergo gubernatio regni p infantem fernandu cōgregato magno exercitu venit in terram saracenoru: z obsedit antequera qua mirabilli machina muru excedente viriliter cepit occisa saracenoru multitudine. Predictus infans fernandus post hoc cepit regnuz aragonie z factus est rex aragonu.

Centesimu quinquagesimu quintum bellu inter saracenos z cristianos accidit anno dñi. Mcccxxx. Tūc pdictus rex iohannes secundus cōgregato magno exercitu intravit terram saracenoz z posuit regale suuz ppe ciuitate Granate. vbi. xix. diebus stetit. Egrediētibz q saracenis die quadam a pdicta ciuitate multitudine magna pstupati ex inspirato cōiuncte sunt acies vtroruzq z factu est prelium magnu plimiq saracenis trucidatis alijsq in fugam versis victi sunt saraceni. Quidā aut saraceni specialr sagittarij multitudine no pauci alijs fugiētibz sub qbusdā ficulneis remanserunt cogitantes se ibide posse defendi z no parua

damna posse inferre xpianis quasi ex latibulo pugnantes. Ad q̄s milites cristiani equis dimissis pedes intraverunt quorū gladijs pierūt. Illa die vt fertur capta fuisset granata si debet ordo pugnę obseruatus fuisset. Tpe predicti regis ioh̄is sedi plurima castra saracenoꝝ p xpianos capta fuerūt cū multa effusione sanguinis saracenoꝝ. Regnauit aut̄ .xlvij. annis ⁊ mortu⁹ est in villa valisolemana anno dñi. Mcccclij. ac sepultus in monasterio cartusienſiū d̄ miraflores ciuitatis burgeñ. Hic tenuit quendā prenatiū a puericia sua q̄ dicebat Aluarus de luna: quē intantuz honorauit q̄ ipm fecit mgm ſci Jacobi cū quo multas tribulatiōes paſſ⁹ est ⁊ multo tpe a militibus regni: ⁊ finaliter ppter nōnulla que ſue maiestati circa eū indecentia videbant. Fecit eū publice p iuſticia in ſupradicta villa decapitari. Cui⁹ caput nouē diebus ſteit affixū elauo in palo alto. corpus vō in medio plateę tribus dieb⁹ inhumatū remanſit. Et cū eſſet vir tante potentie: ab omnibus tamē ſuis in fine relictus fuit: q̄ tamē in tāta preſſura ad dñm acceſſit corde cōrito ⁊ humiliato ⁊ pedibus meis lz in dignis ſe p generalē confeſſionē totius vite ſue inclināuit. Credo ipm fm ſigna q̄ vidi miſericordiā dei cōſecutū fuiſſe. qz ſcriptuz ē In quacūq; hora ingemuerit peccator oim iniquitatum eius: nō recordabor. Et ſucceſſit predicto regi iohanni in regno filius eius heinricus quart⁹ qui nūc regnat. xvij. rex caſtelle ⁊ vti naz feliciter ad dei gl̄iam regnet. ⁊ vtilitatē reipublice. Hic primo regni ſuo anno cū exercitu ſuo magno intrauit terram ſaracenoꝝ ⁊ obtinuit vtriliſ villaz que dieſt xunienſ: ⁊ deſtruxit ſi ponam: habuit etiā bullaz cruciate cōtra ſaracenos ⁊ continuauit guerram. liij. annis. In q̄b⁹ nō modicū ſaraceni

ſunt fame afflicti in ſignū etiā voluntatis expugnationis regni granate cepit diuiſam malogranatoꝝ p' ornamento armorum regaliū. Quid erit. de⁹ nouit: cui⁹ eſt cauſam ⁊ finē belloꝝ agnoſcere. Multa em impedimēta offeruntur ſpecialiter diuiſio milituz in regno contra ipm ppter que iaz hoc anno. lx. plus timent guerrā in regno q̄ contra fideles: quod pens ſua pietate auertere dignet̄.

Centēſimū quiquageſimū ſextū bellū inter ſaracenos ⁊ xpianos accidit anno dñi. Mcccclij. tēpore nicolai pape quinti. Tunc em impator thurcoꝝ congregato magno exercitu p terram: ⁊ magna claſſe poſuit nōmē delere xpianum viribus ſuis. In primo ergo ipe obſedit ciuitates q̄ pera dicit̄. quaz poſt plurima certamina cepit. xxvij. die may ⁊ intrans eandem ciuitatē crudeliſſime occidit omnes chriſtianos a ſex annis ⁊ ſupraz ſequenti die. ſcz. xxi. intrauit poꝝū conſtantinopolitane vrbis vigore belli ⁊ pluribus artibus guerre. Obſedit ergo ciuitatē conſtantinopolitanā p mare ⁊ p terram potentiffime: ⁊ eam anguſtians ſine intermiſſiōe finaliter eaz deuicit ⁊ cepit: ⁊ ingreſſus ciuitatē inuincibilē cedem fecit in xpianos. Alij vō pedibus ⁊ manibus ligatos in captiuitatem duxit monochos etiam ⁊ monochas conſecratas vituperose ex monaſterijs extractas ac ſi meretrices ⁊ pſtibus inſtitutę eſſent trahebat cōtra eas pagens tanta ⁊ talia qualia de pcedibus quis ſine rubore vix dicere auderet. Adoleſcentulos vō a decēnio ⁊ ifra cogebat ſue ſpurciſſime fidel adoroꝝ exiſtere. Et vltra hoc intrauerunt thurci in illo eximio ⁊ claro templo ſancte ſophie ſacraſſimas imagines ſctoꝝ atq; ſanctarū pedibus cō-

culcauerunt: et omne genus vituperij
sup eas fecerunt: et in sacra altaria ascen-
dentes saliebant vociferando subilan-
tes: et machometū hymnis et laudib⁹
extolles. Ascenderunt etiam illi ne-
pharij iburci ad sublime tegumē eius-
dem alte et famose ecclesie sancte So-
phie et crucem eius cacumini infiram
desecerunt et dirupperunt. Sacra vo-
corpora sanctorum laniabant et deu-
stabant. Plurima etiam vituperia fe-
cerunt in sacris crucibus et calicibus. et
instanti eorum vesania rabies exarsit
q̄ a prima hora diei vsq̄ ad meridiem
totam urbem nudatam et desertam re-
liquerunt: sic vt non latinū. non grecū
non armenū. non indeū. nec aliū quē
uis homines de habitatoribus ciuita-
tis intra eam dimiserunt. Hec ex epi-
stolis Isidori cardinalis rutenē. q̄ p̄
sens fuit in excidio ciuitatis et Francis-
ci rostarij ducis venerorū transmissis
ad Nicolaum papam quintū vt de re
medio in futurū pulderet contra hūc
thureorū imperatorem qui se vocat in-
imicu crucis xpi: et inuani odio habu-
it christianos q̄ cū aliquē viderit exi-
stimans se in visu deturpatūz fordida-
rum: pp̄ios oculos abluir et abstergit.
vt dicit predictus cardinalis. Et est di-
ligenter aduertendum ad tria singula-
ria que desolationez predicte ciuitatis
precesserunt quorū duo predicti q̄daz
antiquus p̄bus grecus qui Leo dice-
bat. Vnde in ecclesia sancti Demetrii
predicte ciuitatis vt mihi quidam gre-
cus qui pp̄ijs oculis sepe vidit: narra-
uit. Erat quedaz colūna marmorea to-
ta operata ad modū scaconz sic ordi-
nata q̄ incipiendo a principio in vno
saco ponebat nomen impatoris: et in
sequenti nomen patriarche q̄ preside-
bat et predicti p̄bus predictus q̄ cū fa-
cta fuisset impletio oim scaconum illi-
us colūne tunc perderet ciuitas cōstā

tinopolitana. et sic de facto accidit: qz
presidentibus constantino imperato-
re et gregorio patriarcha in quorūz tem-
pore capta fuit ciuitas predicta sc̄a fu-
it impletio vltimorū scaconū colūne
Scdm qd̄ p̄dixit predictus p̄bus leo
fuit q̄ tpe Constantini debebat perdi-
ciuitas cui⁹ verba in p̄dicta colūna
erant hec Constantinus me fecit: et cō-
stantinus me dissoluet: et sic impletus
est. Istud em̄ fuit mirabile preuideri
tali excidioni a p̄bo quod esse nō potu-
it nisi a spū dei. Primus em̄ qui impe-
rauit et nobilitauit predictā ciuitatem
fuit vocatus Constantinus qui vedit
patrimoniu ecclesie: mater sua fuit vo-
cata Helena: et primus patriarcha fu-
it vocatus Gregorius. Vltimus autē
qui ibi imperauit et p̄didit ciuitatē mor-
tuus in bello dicebat etiā constantin⁹
et mater sua helena. et patriarcha etiaz
Gregorius vocabat. Terciū vo mira-
bile quod precessit captione ciuitatis
fuit visum p̄ thurcos xpianis nihil vi-
dentibus. Vnde cum quada m nocte
vigilantes thurci in obsidionem respē-
cerent versus ciuitatem viderunt sub
ito multitudinē luminiū ad modum
candelarum vndiq̄ sup turres et mu-
ros ciuitatis q̄ respicientes et admira-
tes timuerunt valde. Arguentes ex
miraculo ciuitatem esse sub diuina p̄-
tectione: et cum retulissent qui viderāt
imperatorē theucronz ipse simulauit
pretunc. Altera vo nocte apparentes
predicte candelę super turres et muros
vise sunt eleuari in celum. Et tunc teu-
crus ille magn⁹ interpretans visionē
illam dixisse fertur. Candelę que appa-
ruerunt descendentes significauerunt
q̄ deus in temporibus preteritis prote-
gebat hanc ciuitatem. sed candelę ele-
uate in celum designant q̄ deus reces-
sit ab eius custodia. Nunc ergo ait est
tempus debellandi eam: et sic ardens

rabie irruerunt in ciuitate nobilissimāz ceperunt eam vt dictū est. Et voco illaz ciuitatē nobilissimā. qz fm ysid. in lib. ethymol. xv. Constantinopolis est intracia quā edificauit ex noie suo scōstātinus solam rome meritis z potentia adequatā. Hanc cōditaz primo a paulina rege spartanorū z vocatam bisantiū vel qz tantū pater inter atriaticum mare z pōntidē. vel qz sit receptaculū terre z maris. Vnde z eam constantinus aptissimā condere indicatis vt receptaculū sibi marī terraz fieret. Vnde z nūc romani imperij sedes z toti⁹ caput est orientis: sicut roma occidentis. Nec ille. Sic ergo hec nobilissima ciuitas imo quasi totū grecie imperiū occulto dei iudicio traditū est in manus impiorū sicut etiā methodi⁹ martyris pphetizauit inter cetera dicens greca in captiuitate z occisione erit sicut plenius dicef infra consideratione. xij in primo passu.

Vincūt christiani cruce signati fugato thurco et cesis octuaginta milibus thurcorū iohāne capistrano nomē ihesu deuotissime inuocato.

Quētesimūquingagesimūseptimū bellū inter saracenos z xpīanos accidit anno dñi. Mccc. lviij. sedente in cathedra petri Calisto papa. iij. qui in memoria hui⁹ belli instituit festū duplex transfiguratiōis domini nostri ihesu christi cū gratijs z indulgentijs solēnitatis corporis xpī. ex cui⁹ bulla plumbea quā oculis aprijs vidit. ordinē istius belli z victorie diuine ad ppositū annotauit vbi sic p̄dicit⁹ papa inter ceteros ait. Qm̄ pater ille misericordiarū ac pijsim⁹ xpianorū p̄tor z vite nostre defensor omnipo tens deus. postqz in die celebrat beatorū ap̄lorū petri z pauli: dñi sacra missarū

solennia in eorū basilica agerem⁹ Irās nostras sup generali oōne per vniuersos christicolos faciēda lectas: z fauente dño vbiqz obseruatas fecim⁹ publicari p̄is oōnibus z opibus suis afflictis ppli aliq̄tulū mitigatus feritatem sp̄ius viperij z inanisimū thurci cultoris execrabilis machomeri prima estate decursa cū suo pene innumera bilī in quo plurimū confidebat exercitu infidelū z thurcorū cōtriuīt z castrū balgradī in regno hungarie ad ripam danubij situatū: qd vndiqz obsessum et coangustiatū diuipere satagebat obfione soluta p cruce signatos: z hūgaros ad modū p̄lares quīs pauciores numero z inermes ex nostra ordinatiōne z institutiōe dilecto filio legato nostro de latere illuc destinate iniuncta ac nūcijs z lris sepius repetita: ex sincera fide quā gestamus in ipso saluatore nostro: cui⁹ est res adunare: dispersas z disperatas p̄tegere ac sup̄borū p̄cipue infidelū z xpiane fidei inimicorū potētiā contere z etiā debellare sub strenuo vayo da Iohanne celebrī memorie fidei nostre catholice acerrimo defensore: z pro ea atqz fidelibus p̄pugnatore christianeqz cohortis duce dignissimo: cui neqz fides neqz spes pertentescrozie defuere militantes presentē pariter Iohāne quodaz de capistrano ordinis fratrum minorū p̄fessore viro quidam optimo z meritorum ap̄d deum z homines eximio: z nomen iesu christi in quo salus nostra consistit fiducialr z assidue cū omī p̄pō circūcepto voce vnanimi inuocāte vexillo qz sacratissime crucis cū magnis clamoribus z vocib⁹ eleuare ad celū. Vñ ineffabile vti a cū crīs dari sperabit aduenit auxiliū. Mira res dicē memorabilē brē marie magdalene celestī p̄sidio cōmunitus p̄p̄s fidelū impetu i hostes vriliter facto eundē ferū thurcū cum

fuls sacrilegis cōplicitibus in turpem et
damnosam fugā conuertit: deditq; ipe
miserator dñs et fidelis in manu pau-
corū tam ferocis inimici et innumera-
bills exercitus cum maxima strage vi-
ctoriam ultra q̄ mens estimare posset
humana: dñs em̄ potens et sup̄ exerci-
tus et tyrannos q̄ madian et orientales
populos ad numerū locustarū in ma-
nu tradidit gedeonis. Dñe etiā sacer-
doti contra heliodorū ciuitatē sanctam
iblm̄ pphānare mollientē p̄sidiū p̄bu-
it et inuāmen p nobis contra insolē-
tissimos hostes miraculose pugnauit.
D bone ihu dñe et saluator noster for-
titudo vera et tutissimū certūq; p̄sidiū
ad te confugientū xpianorū et p̄ierate
qua ip̄os p̄p̄io sāguine redemisti gla-
diū tuū super inimicorū capita fugien-
tium introinmens non pauciores sese
mutuo cede necarūt q̄ a nostris in pre-
lio interempti fuissent. Nā vt a fidei
gnis accepimus in ea pugna. xl. milia
occisi totidemq; sup̄sistes in turpez fu-
gam versi sese mutuo trucidātes dese-
cerunt. Castra incensa machine et istrū-
mētā bellica omnia direpta sunt vt cō-
fusus abiens ipe tyrannus et p̄ timore
tam multis mensibus nō apparens in-
ter latebras seu munita oppida se rece-
pisse dicat et diuinā p̄sentis vltionem
in suā p̄ditionem futurā intra Constā-
tinopolitanaz peramq; ciuitates se re-
clusit. Illasq; mūr et an̄ muralib⁹ mu-
nire frustra decertet min⁹ attēdēs q̄ nī
si dñs custodierit ciuitatē frustra vigi-
lat q̄ custodit eā. Hec ex p̄dicta bulla.

C. lviij. bello vincūt xpiani
in sarracē per regem alfonsum
portugaliē.

Centesimū. lviij. bellū inter sara-
cenos et xpianos accidit anno
vñi Milleesimo. ccc. lviij. Tunc
rex alfonso portugaliē armata magna

classe transiit in affricam et obfessa q̄-
dam villa forti maritima q̄ dicitur alcacar
tagner ac fortissimo bello angustata
cepit eā et xpianis populauit vt muni-
uit armis et victualijs necessarijs. Dole-
tes autē saraceni affricam bis iam duo-
rum annorū intervallis cū innumerabili
multitudine bellatorū venerūt vt eā ob-
tinerent: s; plurimis eorū peremptis va-
cui semp̄ redierunt. Et q̄ inter p̄dicta
villam et mare erat aliquale spaciū vbi
venientes saraceni se ponebant ne per
mare posset se cursus dari eidem. Hec
p̄dictus in regno portugaliē fecit qua-
drari lapides in tanta multitudine q̄n-
ta necessaria erat p̄ duplici muro con-
struendo a p̄dicta villa vsq; ad mare
lapidibus ergo p̄dictis a sufficiēti cal-
ce p̄ nauiga in p̄dictū locū deducti tā-
ta fuit multitudo lapididaz: q̄ paucis
diebus facti sunt mūrī cū turribus ne-
cessarijs: sic q̄ cū saraceni cognouerūt
opns quasi finitū erat et factus est loc⁹
q̄n̄ inexpugnabilis a saracenis in ma-
gnū subsidū et vtilitatē xpianorū trā-
seuntū p̄ illud secretū mare mediter-
ranenū: distat autē p̄dicta villa a ceptra
sex leucis et a portugalia vt ferē fere cē-
tum leucis: et a tarifa que est etiā locus
xpianorū istius regni castelle ex altera
parte maris stricti tribus leucis: et sic
ista duo loca q̄n̄ clanes maris stricti.

Decima cōsideratio est de pos-
sessione terre sancte per sara-
cenos que duobus explicatur
punctis.

Decima conside-
ratio hui⁹ libri quartū est de pos-
sessione terre sancte p̄ sarace-
nos vbi duo puncta occurrūt declarā-
da. Prim⁹ est scire cām quare sarace-
ni teneant terrā sanctam. Secundus ve-
ro p̄curus erit. Si xpiani vellēt facere

guerram saracenis ad terrā sanctā capi
endam quis locus esset eis cōuenient
or in orbe ad incipiendū talē guerram
Extollunt em̄ se saraceni dicentes se te
nere veritatē legis: q̄ possident terras
sanctā. Insultant etiā iudei p̄tra xp̄ia
nos dicentes: q̄ lex xp̄ianorū nulla est
nec ihs nazarenus est messias in lege
p̄missus q̄ nō possident terrā sanctā
iherusalem. Ideo ad hec declarandū tres
rōnes assignant p̄ s̄rem vinctum in
f̄mone. Ecce ascendimus iherosolimam
Palma ē ad excusandos xp̄ianorū. Se
cūda p̄t cōfusiōē saracenorū. Tercia
est p̄pter cōuersiōē iudeorū. Circa p̄
mū notādū est q̄ null⁹ xp̄ianus est ita
sanctus q̄n peccet excepto xp̄o et virgi
ne maria. Vñ Eccl̄s. vii. nō est homo
iustus in terra q̄ faciat bonū et nō pec
cet: et de⁹ nō vult q̄ xp̄iani peccet in il
la terra in q̄ filius dei passus est p̄ pec
catis hoīm q̄ b̄ reputaret ad maximā
iniuriā: de agarenis vñ nō ita iniuriat
q̄ canes sunt: multū em̄ displicent re
gi et indignaret si filij sui vñ milites mi
gerent in camera sua: si autē canis min
get non curat. Idē in p̄posito de terra
sc̄tā multū displiceret xp̄o si nos filij p̄
baptismū facerem⁹ in ea corruptiones
et p̄ctā: s̄ de agarenis tanq̄ de canibus
nō curat: et cōcordat auctas xp̄i dicen
tis iherusalem calcabis a gentib⁹ donec im
pleant tempa nacionū Luce. xxi. tunc
em̄ cuj omnis plenitudo gentiū intra
uerit omnis isrl̄ saluus erit vt habetur
ad Rom. xi. Et sic pater p̄ma ratio sc̄z
q̄ p̄pter excusatiōē xp̄ianorū ne peccē
mus in camera sc̄tificata regis regum
ibū xp̄i non possidemus terrā sanctā.
Vñ sic patuit supra bello centesimo
Iherusalem capta fuit per cruce signatos
xp̄ianos: et q̄diu vixerunt in sanctitate
et sine offensa xp̄i possederūt terrā san
ctam. S̄z cum multiplicata fuerunt in
eis mala et offensa xp̄i continuo expul

si fuerūt a terra illa: et introducti sunt
canes saraceni ad seruandū illam sic
patuit supra consideratōe nona bulus
libri bello. cxvii. Secūda ratio est p̄pter
confusiōē saracenorū: ipi em̄ sunt filij
xp̄ianorū q̄ vix sunt octingenti anni q̄
sunt. Vñ beatus Augustinus fuit epi
scopus yponen. S̄z machomet⁹ a ser
gio deceptus decepit eos et iō agarenis
sunt xp̄iani renegati et p̄pterea retinet
adhuc aliqd de fide xp̄iana et credunt
et aliqd non credunt nāq̄ vt xp̄iani q̄
vñus est deus creator oīm: s̄ non cre
dunt q̄ ille deus sit tres p̄sone: et in cō
fusiōe ip̄orū ip̄imet ostendūt locū in
quo xp̄s fuit baptizatus vbi tota trini
tas apparuit. Secūdo credūt q̄ fuit ho
mo purus et ver⁹ et sc̄tus de sp̄scto in
maria virgine conceptus: s̄ nō credūt
q̄ sit deus: et in confusiōe sue creden
tie ostendūt locū vbi suscitauit lazarus
p̄p̄rio impio q̄ non potuisset nisi fuis
set deus. Tercio credūt q̄ est in celo: s̄
non credūt q̄ est in sacramento altaris
et in cōfusiōe eorū ostendunt xp̄ianis
locum cenaculi in quo xp̄s illud sacra
mentū instituit. Itē nō credūt xp̄i pas
siōē: tñ in eorū confusiōe ostendunt
vbi xp̄s fuit crucifixus et sepulcrū vbi
corpus fuit sepultum. Itē agarenis ba
ptizant s̄ non cum forma verborum et
ipi ostendunt locū vbi xp̄s constituit
sacramētū baptismi cū forma illa. In
noie p̄ris et filij et sp̄s sancti in eorū con
fusiōem. Itē dicit dauid: fac me cū si
gnū in bonū vt videant q̄ oderūt et cō
fundant. Vñ sicut custodes portarū
in domibus regū xp̄ianorū cuj haberi
possent sunt boies diffomes vt ethio
pes sic q̄ nullus intrare potest nec fili
us neq̄ milites nisi per manus illorū
sic xp̄s in palacio suo terre sc̄te permit
tit q̄ custodes portarū illius p̄te sint
boies diffomes sc̄z bestiales macho
metici: ne sc̄z filij sui milites xp̄iani ad

interiora secretoꝝ terre sancte admittā
tur nisi p̄ mantis illoꝝ: nec ex hoc seq̄t̄
honorabiliores esse gentes: diffor-
mes filijs z militibus caris imo h̄ cecī
dit in confusione sanitoꝝ z honore fl-
loꝝ z militū. Nūq̄d etiā in domibus
magnoz in castris in nauibus maris
immo etiā in domibus rusticoꝝ custo-
des z vigiles sunt canes ne q̄s ingredī
atur nisi homo pacis: z ad honore ta-
lis loci z patet q̄ sic etiā custodes z vi-
giles terre sancte sūt canes saraceni ne
q̄s ingredīatur ad interiora secreta ubi
xp̄us in hūana natura ambulauit nisi
fuerit homo pacis: z ad honore illius
loci quales sunt pegrini xp̄iani visita-
tes terrā sc̄am: z patet q̄ istud cedit in
cōfusione saracenoꝝ q̄ assimilent ca-
nibus custodiētes domos. Itē in con-
fusione cuiuscuq̄ vniūsi ē sustinē ali-
q̄d falsum ppter auariciā. Cū ergo sara-
ceni se reputent vniūfos z credāt falsū
esse q̄ ihs nazarenus fuit mortuus z se-
pult⁹ ē. z tū hoc sustinēt ostendentes
p̄dicta loca vt dictū est cū magna dili-
gentia ppter auariciā: q̄ ppter siticite-
se q̄d recipiūt a pegrinis xp̄ianis ergo
p̄fessio terre sancte per saracenos est
in eoꝝ confusione. Non em̄ p̄mitte-
rent p̄ncipes xp̄iani pro toto au ro mū-
di si inter eos esset sepulcrū machome-
ti q̄ visitaret z honoraretur a saracēis
sicut faciunt xp̄iani in terra sancta cuz
hoc non solum crederet in confusione
xp̄ianoꝝ: s̄ etiā in contumeliā creato-
ris scientes falsū esse q̄ honor debeat
exhiberi bestiali z spurcissimo macho-
to: quia honor fm̄ p̄m̄ est p̄m̄ virtū-
tis que in machometo locū non habu-
it ppter abissum criminū in eo conten-
toꝝ sicut patuit sup̄a consideratione
prima hui⁹ quartū libū z quasi per to-
tum: est ergo in confusione sara ce-
noꝝ possessio terre sancte z in honore
xp̄ianoꝝ. Tercia ratio est ppter cōuer-

sionem iudeoꝝ. Iudei namq̄ fm̄ q̄ ex
lege moysi sunt affueri z nutriti terre-
ni sunt z sperant q̄ messias ducet illos
ad illam terram z dicunt intra se: ecce
habebimus iherosolimam: ppter hoc
ibus xp̄s verus messias voluit q̄ nec
xp̄iani nec iudei habeant illā terram:
q̄ nō venit vt daret illā terrā s̄ celestē
de qua dauid. Credo videre bona dñi
in terra viuentiū: s̄ illa est terra moriē-
tium. Ideo ap̄ls ad Hebre. vlt. non
habemus hīc ciuitatē manentē s̄ futu-
ram inquirimus. Cessent ergo sarace-
ni ab excellentia sua: siliant iudei z cō-
uertant a miseria sua. Consolent xp̄ia-
ni in filiatōe z militia sua: q̄ xp̄s dedit
eis p̄tatem filios dei fieri his q̄ credūt
in noīe eius. Iobis. j. S̄ que hāc gē-
tiū habet vel tenet verā legem licz su-
pra libro p̄mo sit latissime declaratum
potest tū hic exemplariter declarari p̄
parabolā illius diuitis qui habet vnu
lapidem preciosum magni valoris et
tres filios z. Dominus iste diues est
christus deus et homo: et tres filij sūt
tres populi iudeorum aggarenoꝝ
et christianoz: dicit p̄mo genitus
scilicet populus iudeoꝝ. Ego habeo
lapidem id est legem veram: quia eam
dedit miraculis confirmatam. Dicit
populus christianus: non immo ego
habeo legem veram: quia mea lex con-
firmata est miraculis q̄ non possunt ni-
si per deū fieri. Demones poterāt face-
re miracula moysi. Popul⁹ agga-
nus dicit: immo ego habeo legē verā
Nūc ponderem⁹ lapidem: p̄mo pō-
deretur in sc̄itate lex moysi z eā pōde-
rat salomō q̄ dicit de terrenis q̄ p̄mit-
tunt in lege moysi: vidi cuncta q̄ sunt
sub sole. Et ecce vniuersa vanitas. Ec-
clesiastes. j. modicū ponderat sō nihil
valet. Videam⁹ sectā machometi q̄n-
tū pōderat q̄d p̄mittit riu⁹ lactis mellis

R ij

olei vñi mulleris rē. Nec est vita por-
corū nihil ponderat. Vere magn⁹ do-
lor esse debet plaris ecclesie et doctori-
bus fidei et plane si attente considerēt
sectā maledictā saracenorū videre tan-
tam multitudinē aīarū rōnabiliū sicut
sunt saracenorū que redempti sunt san-
guine ihu xpi esse inuolutas in erro-
re dānatiōis: quia non intelligūt scri-
pturam diuinā: et qđ pelus est nec vo-
lunt intelligere neq; audire s; qđ inclinē-
tur ad ea et sequent qđ debent porcis et
azuis: lex xpianorū qđ pmitit gloriā
celestem qđ est infiniti ponderis et valo-
ris: qđ plus pōderat vna dies glorie qđ
oīa bona huius mūdi. Ecce pmissio qđ
cunq; fecerit voluntatē patris mei qui
in celis est intrabit in regnū celo: rñm.
Matth. xij. Ponamus ergo in celum
cor nrm et spem oīa terrena despicien-
do: quia fin aplm scōa Chozimib. iij.
qđ in pñti est momentaneū est: et leue
tribulationis nostre supra modum in
sublimitate eternū glorie pond⁹ opat
in nobis nō contēplantibus nobis ea
que vident s; que nō vidēt que em vi-
dent temporalia sunt: qđ aut non viden-
tur eterna sunt.

Que sit terra aptior pugnādi
contra sanctam terram.

O scōo puncto huius cōsidera-
tionis scz quis locus esset cōue-
nientior in orbe ad capiendum
terrā sanctam. Rñdēt qđ si xpiani vel-
lent incipere guerrā ad terrā sanctā ca-
piendam et alia loca qđ amiserunt nul-
lus loc⁹ nulla terra cōuenientior est qđ
hispania qđ sic declaratur. Certus est
qđ in vniuerso quib; loca possunt con-
siderari sicut norat magister Raymū-
dus laliij qđ daz tractatu suo p que pos-
set incipi talis guerra sicut sepe attem-
ptatum fuit. Primus locus est in ter-
ra impatoris cōstantinopolitani et ter-

a turcorū. Deinde per terras armenie
requousq; pñtref in siria: et hec via nō
est multum laudabilis quia est valde
gratis et difficilis et nimis longa: et sic
requirit magnū exercitū et multas ex-
pensas. Scōs locus locus est insula qđ
dam que raycet appellat situata ppe
alexandriā. Posset em illa insula cum
galeis et militibus capi et detineri: s; hie
locus etiaz non est laudabilis quo ad
psens tū qđ via est nimis longa nimis
etiā requirit expensas et bellatores cō-
tra illaz. Tercius locus est regnū cipri
et terra hermenie s; ista via etiā non est
laudabilis: tum qđ illa terre nō sunt oī-
bus sane sicut experti sunt qđ trāsferūt:
tum etiaz quia illa via est nimis longa
et cōiter requirit nimis de nauigantib;
et pgnantibus et expensis: tum tercio
quia p ciprū et hermenia non possent
sufficere victualia neq; equi. Quartus
loc⁹ est tuniciū s; nec iste locus laudabi-
lis est eo qđ multe gentes in eo cōmorā-
tur et consequent nimis requirit de ex-
ercitu et de equis et de hoc satis p babil-
le expimentū datū fuit qđ sanctus Lu-
douicus rex francorū trāsferatū sicut
supra patuit p consideratione. ix. hui⁹. iij.
libri bello. cxxij. Quis loc⁹ ē hispania
i pre ei⁹ qđ ē andalusia vbi ē almaria
malica granata algesira tarifa et hic est
locus amenissimus et congruentior oī-
bus pdictis eo qđ facilior ad acqrendū
ppter. iij. rōnes. Prima ratio est qđ p-
dictus locus est circūdatus per mare
mediterraneū ex vna parte: et ex alia p
te p regnū arogonie et castelle: et istud
spediret qđ nō possēt iuuare eos alij sa-
raceni. Scōa rō est qđ multū iuuat ad
guerrā faciendā fertilitas terre et multi-
tudo equorū de ppinquo in qđ habū-
dat inter ceteros mūdi ptes hispania.
Tercia rō est: qđ ē terra sana: et tō timo-
re infirmitatū nō solueret exercit⁹ sic
alibi faciū ē ē. Et patet etiā qđ ē ppin-

Consideratio undecima CCLXVII

buissima respectu illoꝝ locoꝝ. Quarta ratio est qꝫ rex bellatoꝝ cū puo exercitu posset guerraz incipē p̄suppositis supradictis: et qꝫ habet terga secunda et sic accipiēdo mō vnu castruz et deinde vna villā: et sic successiue deducēdo saracenos semp ante se et multiplicando cōtinue exercitū et bito regno granate rex bellatoꝝ cū suo exercitu ampliato ad maiore barbarā scz in affricaz poterit leuiter transire scz in regnū cepte qꝫ nō distat nisi septē miliaria et in aliquo loco nisi p̄ tres leucas solū p̄terit istotempe talis locus esset conuenientissimus cū cepta et villa alia q̄ dicūt alcaz ragner sint in ptate regis portugalie. et sic ex illa pre inciperent debellare saracenos tergis securis deducēdo eos a se modo lucrando vna villā modo aliam et. quousqꝫ pueniret tonictuz semp multiplicando exercitū qꝫ optime et securissime fieri potest vt dictū est ppter p̄pinitatē hispanie et eius fertilitatē et qꝫ retro se nihil tūmerēt et sic paulatim bellatoꝝ rex posset facē guerrā sanā saracenis et acqꝛere terrā sanctā iherosolē et totū regnū egipti: patet ergo clarissime qꝫ nulla terra in mūdo est cōuenientior: xpianis ad incipiendū guerrā pro terra sancta capiēda q̄ hispania. Beatus ergo rex bellatoꝝ qui ppter zelū fidei catholice hec cogitauerit et in opere posuerit speras omnia p̄dicta acqꝛere per ibm xpm in cuiꝝ manu sunt omniū potestates et iura regnoꝝ.

Quo xpiani hñe se debeāt de iure et ordinatōe regni erga saracenos viuentes inter nos.

Undecima consideratio huiꝝ. iij. libri ē de his ad que cōpellit debent saraceni viuentes inter nos de iure et ex ordinatōe regni. Circa primum notans

dum qꝫ vt tradit in titulo de iudeis et saracenis in clementinis pncipes xpiani sub obestatioe diuini iudicij a duobus debent cōpescē saracenos sibi subiectos scz ab inuocatōe publica nominis machometi et a pegrinatōe quā facere solent ap sepulcrū cuiusdā saraceni. Pñ sacru cōsiliū ibidē sic ait: cedit quidam in offensam diuini nois et obprobriū fidei xpiane qꝫ in qburdā mūdī ptribus pncipibus xpianis subiecti: in qbus interdū seorsum interdū vō permixtū cū xpianis habitāt saraceni sacerdotes eoꝝ zabzaba nūcupati vulgariter in templis seu mesq̄is suis ad q̄ idem saraceni cōueniūt vt adorent ibidem p fidem machometū diebus singulis certis horis in loco aliq̄ eminenti eiusdem machometi nomē xpianis et saracenis audietibus alta voce inuocant et extollūt ac in verba qdā in illius honore publice p̄fident. Ad locū infus per vbi olim qdam sepultus extitit saracenus quē vt sanctū aliq̄ saraceni venerant et colūt magna saracenoꝝ corū dem partū et aliaz cōfuit publice multitudo ex qbus nostre fidei non modicum detrahitur et graue in cordibus fidelū scandalū generat. Cum autē hec diuine maiestati displicentia non sint aliquatenus tolleranda sacro approbante concilio ipa in terris xpianoꝝ fieri deinceps districtius inhibemꝝ vniuersis et singulis principibus catholicis sub quoꝝ doīinio saraceni morantur et fuerūt predicta sub obestatione diuini iudicij obnoxiius iniungentes quatenꝝ ipi tanqꝫ veri catholici et xpiane fidei seduli zelatores abprobriū qd tam ipsis q̄ ceteris xpianis per pmissa ingeritur debita consideratione penantes ipsum vt pvide eterne beatitudinis premiū assequant de terris suis omnino auferant et a suis subditis auferri procurent inhibendo expresse ne

R. iij

prefata invocatio seu p[re]fatio nominis
ip[s]i[us] sacrologi machometi publice aut
p[er]grinatio p[re]libata ab aliquo in coru[m]
existente d[omi]no audiant attemptare de
cetero vel quolibet sustineri. Si vero
qui secus p[re]sumpserint taliter ob diu-
nam reuerentiā castigant[ur] ab ip[s]is q[uod] alij
eoru[m] exemplo p[er]territi a p[re]sumptōe simi-
li arceant[ur] hec ibi scitissime ordinatum
h[ab]et negligenter custoditū speāliter p[ri]mū
cu[m] altis vocibus de die et de nocte ta-
les p[re]clamatōes faciant saraceni: et nō
solū nō castigant[ur] a p[ri]ncipib[us]: v[er]o etiā
et defendunt[ur] et rarus est qui p[ro]pter fidel
honorē reclamet cōtra eos: quātinus
tāta est ignorātia p[re]dicte inhibitiōis in
p[ri]ncipib[us] et clero ac populo q[uod] nō co-
gitant p[re]dictas invocatiōes sine p[re]cla-
mationes esse in offensā diuine mae-
statis q[uod] non sine culpa est ante deum
cū talis ignorātia nō excuset: q[uia] igno-
rātia facti non iuris excusat. De alijs
autem ad que cōpellendi sunt sarace-
ni tam de iure q[uam] ex ordinatione regni
sufficiant que dicta sunt libro ter cō-
sideratione. xj.

Ista. xij. consideratio tractat
de fine legis saracenorum et de
eoru[m] p[er]petua seruitute sub iugo
xpianor[um] sub quatuor passibus

Decima et vl

tima cōsideratio huius libri
iii. est de fine legis saraceno-
rum et de eor[um] p[er]petua seruitute sub iugo
xpianor[um] tā finē oportet dare huius. iij.
libro de bello saracenor[um] in hac vltima
cōsideratiōe ad quam explicandā. iij.
passus cōuenit p[re]transire. Prim[us] est de
castigatione finali scienda p[er] saracenos.
Sec[undus] est de cessatiōe sine legis. Terc[us]
est de tempe q[uod] debet cessare. Quartus
v[er]o erit de p[er]petua seruitute saracenorū
sub iugo xpianor[um].

De castigatione finali scienda p[er] saracenos in pplo xpianor[um].

Prim[us] passus ē q[uod] p[er] saracenos
p[er]ficet diuina castigatio terribilis i
oibus regnis mūdi p[ro]pter potā
populi s[an]c[t]i q[uod] multi p[re]dicauerūt: et primo
methodius martyr quē b[ea]tus Iheroni-
mus in opusculis suis laudat loquens
de fine seculi: cui[us] p[ro]phetia sequit[ur]. In
nouissimo autē sexto millenario seculi
erunt filij ymaelis de heremo et erit
aduentus eor[um] castigatio sine mensura
et sine misericordia et tradet de[us] in ma-
nibus eor[um] oia regna gentiu[m] p[ro]pter pec-
cata que opata sunt p[er] p[re]ceptu[m] dei. Et
tradet nos deus in manus barbarorū
q[uia] obliti sumus p[re]cepta d[omi]ni: facient enī
xpiani multa illicita: q[uia] maculabūt se
ip[s]os adeo q[uod] turpissimū est ad dicen-
dum: p[ro]p[ter]ea tradet illos de[us] in manus
saracenor[um]: perfida erit in captiuitate et
occisione capadocia: et in captiuitate et
occisione cilicia. In tribulatiōe erit ter-
ra sirie erit in solitudine et eius bitato-
res captiui ducent. Sicilia s[er]uit et hira-
tores eius in gladio p[er]ibunt. Grecia in
captiuitate erit et occisione: affrica erit
s[er]uit egip[ti]i orientales: et Asia sub gra-
ui tributo in auro et argento erit: Hi-
spania gladio p[er]ibit et captiui ducēt[ur]
bitatores eius. Gallia germania aga-
ronia varijs p[re]lijs erūt deuorata: mul-
ti ex eis ducent captiui romani in occi-
sione erūt et cōuersi in fugā. In insulis
maris erūt in desolatiōe et obrinebunt
filij ymaelis introitū ab aq[ua]lone et oriē-
te et meridie et occidente: et replebit ihe-
rosolima cunctis gentibus qui captiui
ducentur et replebit terra p[ro]missionis
oibus gentibus et erit iugū eor[um] graue
super omnes gentes et erūt omnia sub
iugo eor[um] et tributo et omnia ornamēta
diuina eor[um] erunt et que fuerint in ec-
clesijs sanctor[um] sine aurū aut argentu[m].

Consideratio duodecima CCLXVIII

sine lapides preciosi et omnia ornamenta eorum erunt et distribuent ministeria dei et erunt sacerdotes sicut populus quia ecclesie incedio cremabuntur et erit tribulatio magna et multa corpora precipientur in plateis eo quod non sit qui sepeliat ea et erit saraceno iter a mare usque ad mare et erunt regiones in via et vocabuntur via eorum via angustie et gradient simul iuvenes et senes divites et pauperes: et cum gemitu et afflictione dicent beati sunt illi qui nos de hac luce precesserunt. hoc beatus paulus predixit: nisi venerit discessio prima et revelatio fuerit etc. Quid enim aliud est discessio nisi disciplina qua corripuntur universi habitatores terre a filiis ysaac propterea o nager appellatur de ysaac propterea eorum propterea hoc in desolationem tradet omnem terram et erunt multe urbes desertae: non enim sunt homines isti sicut alii gentes sed sunt filii ysaac is de heremo venturi et sunt homines odibiles: studet igitur imitatores eorum qui de heremo exituri sunt mulieres veteris patris habites: propter quod cum mulieribus interficiuntur in ecclesiis sanctis: cum mulieribus concubant et sacralis vestimentis ecclesie induunt seipos et viros eorum.umenta sua ligantur sunt ad sepulcra sanctorum tanquam ad presepia et erit tribulatio maxima super christianos qui habitant super terram: et tunc apparebunt fideles qui fuerunt in christo credituri: non enim propterea mittet deus has tribulationes super christianos ut iusti deleantur qui in christo sunt credituri: sed ut manifestetur qui in ipso erunt fidelissime credituri sicut ipsa veritas dicit Beati erunt cum persecuti vos fuerint et disperint omne malum adversus vos metuentes propter me: gaudete et exultate etc. sicut enim persecuti prophetas qui fuerunt ante vos: qui perseveraverunt usque in finem hic salvus erit. hec ille. Eandem sententiam tradit magister in historiis scolasticis super idem Gen. xvi. Dic erit homo servus: ubi nos habemus servum be-

netus habet phara quod sonat onager de ysaac dictum allegans predictum methodium dicentes onagri et capre a deserto omnem bestiarum supergradientem rabiem et mansuetorum numerus coteretur ab eis: dixit enim de filiis ysaac: sursum est autem ut exeat adhuc semel et obdormient omnes terre per octo hebdomedas annorum: et vocabitur iter eorum via angustie quia propter eorum ysaac vocavit dominus onagrum. In sacris locis interficiunt sacerdotes et ibidem cum mulieribus dormiunt: ad sepulcra sanctorum relinquantur inmenta et per nequicia christianorum qui tunc erunt de quibus dicit in novissimis diebus. Erunt homines sepe amantes etc. Et tunc implebitur quod dictum est per Ezechielem filium hominis voca bestias agri et exhortare illas dicens. Congregamini et venite eo quod sacrificium magnum immolabo vobis manducante carnes fortium et bibite sanguinem excelsoz. hec ille. Secundo predicta castigatioem christianorum per sara cenos predictam abbas iochim in speculo visionum libro. viij. capitulo. xli. dicens quod aures nigre habentes nomen dicitur ab eis confectum videlicet alphebetum latinorum prima atque octava future sunt in discrimine atque destructione crucis signatorum: quod exponens doctor peregrinus dicit quod prima littera est a octavo vero littera est b. Aures igitur nigre sunt mauri sic dicti propter habitum nigrum cappe nigre quem habent a nicolao apostata eorum doctore: nomen autem ipsorum ex duabus litteris conficitur scilicet a et b: quoniam aggarentur ab agar matre et ysaacite a filio ipsius nuncupati sunt Tercio predicta castigatioem christianorum predixit sanctissima femina byldgar dicitur que prophetavit anno domini Millesimo septuagesimo nono in libro revelationum dei parte tertia capitulo decimo quarto. dicens ventura sunt mala genere et bellorum victoria super populum christianorum propter tyrannidem principum et cum

R. lxxij

piditate flatoy eius. Sequit cadetq
ppls xpian⁹ in manu hircoy capiaruz
z bestiaz p quas bestias intelligit be-
stialesz feridos saracenos. Quarto p-
dicta castigatone xpianoy pdixit cl-
rillus in epla de occurrentib⁹ malis in
orbe simbolo. xxi. dicens in sexta die
magna seculi ventur⁹ est hirc⁹ violator
castitatis a plaga meridionalit⁹ intra-
bit limes occidetalez viua oue come-
detz dentib⁹ suis carnes agnoz crudas
dilacerabit arietes pedib⁹ conculcabit
z agni ouis filiu comibus ventilabit.
qd exponit venerabilis abbas ioachiz
sup trenom⁹ yltio sic dicens. Hirc⁹ ma-
chomet⁹ est agnus ouis fili⁹ xps filius
virgis comib⁹. i. ptatib⁹ suis xpianum
pplm ventilabit. i. multiplici flagello
guerraz vexabit oues viua comedet. i.
sciam mrem ecclesia catholicaviribus
frangeit epat⁹ z diocesef⁹ ppls peni-
tus cessabit dentib⁹ suis carnes cru-
das agnoz dilacerabit qz pnu⁹ etiam
adulti viri usqz sex⁹ relicta fide xpi secta
machometi assumet⁹ vbi nomen xpi
nomen virginis venerabatur blasphe-
mentur⁹ nome machometi in magna
veneratone heat a plaga meridionalit⁹
ventre dicunt qz in eade pre mauri flo-
rentz imperant. Limes aut⁹ occident-
ales pres. i. stremitates xpiane credut⁹
hec aut⁹ ioachim. Quid aut⁹ sit de veri-
tate pdictaz pphiaz deus nouit cuius
iudicia abissus multa.

De cessatōe legis saracenoz

Secund⁹ passus est q lex sarace-
noz non est ppetuo duratura s
debet cessare q sic ostēdet. Cer-
tum est q nullū violentū est ppetuum
vz. iij. phisicoz. nemo etiā dū cōtinet
violenta imperia fm senecā tragedia.
vj. Cū ergo imperiū dñi saraceno-
rū sic in orbe violentū p⁹ qz per arma
z violentiā intransit⁹ latissime declara-
tū est supra consideratōe scda hui⁹. iij

libi in scdo puncto ergo imperiū z do-
miniu saracenoz nō est ppetuum nec
dū duratur⁹ psequenter nec lex eoz qd
est intentū. Item hoc qd obtinet tre-
pida manu nō est dū duratur⁹. h tale
est impū saracenoz. p⁹ qz est raptū p
arma violentoz vt dictū est vt dicit se-
neca tragedia prima rapta ceptra tur-
pida obtinent manu ergo impū sara-
cenoz nō est dū duratur⁹ psequē nec
eoz lex. Item terciō sic illud impū
cui⁹ solū est in armis nō est dū du-
ratur⁹ s imperiū saracenoz ius solū est
in armis patet qz machomet⁹ nō ostē-
dit aliud miraculū quo ius sui impe-
rii veritas ostēderet legis s nudabat
enses z elenabat in manu: ac si diceret
nullū aliud ius vti impū z dñi z legis
hētis in orbe nisi in armis. Sic dice-
bat litus raptū tenens impū hercu-
lis timēs eū pdere tragedia pma se-
nece ius est in armis ergo pcluditur q
impū saracenoz nō est dū duratur⁹
rū z sic lex eoz cessare debet. Vnde z
doctor subtilis scot⁹ in pmo sniaz que-
stione scda plogi via septima obijciēs
ce pmanētia secte machometi dicit q
pphia est apud eos z q secta eoz ē fini-
enda. Vñ ante captionē ciuitat⁹ da-
miatē liber quidē inuentus fuit arabi-
ce script⁹ cui⁹ autor pdixit qndā reges
xpianū methā ciuitatē debere destruē
z ossa machometi dissipere quod erit
signum destructionis sue legis.

Quo tpe lex machometi z ei⁹
dominiū debet cessare.

Erci⁹ passus est de tpe quo lex
machometi et ei⁹ dominiū de-
bet cessare. Circa qd dici possit
saluo meliori iudicio q tūc cessabit qñ
ppls cristianus fuerit debite castigat⁹
Vnde fm angustinū fuit tam dictū
in pncipio none consideratōis huius
libi. iij. añ incarnatōz dñi pplus dei

electus erat pp̄ls in deoz post incarnati-
onem vero est populus cristianorum.
et sic ille erat pp̄ls dei electus et tamen
dedit ei flagellū infidelū gentiliū Ita
nūc religioni xp̄iane sibi dilectissime
dedit flagellū infidelū saracenorum.
Nūc autē fm pl̄niū in tercio libro sue
ph̄ie flagellū sen virga non cōburef q̄
diu peccatoz seruū inutilis nō corrigi
tur. Hic refert ip̄e q̄ socrates sciscitat⁹
quare manipulū virgāz nō cōbureret
post magnā et longā verberatōz pardi-
ni discipuli sui filij magni prepositi re-
spondisse dī q̄ nec cōbureret quousq̄
correctū et emendatū p̄sensisset. Refert
etiā plato magnus ph̄s de doctria aī
quoz libro. ij. ca. xliij. q̄ dū vna dieruz
montē pigamū ascenderet subito tre-
muit mugit⁹ horribiles emisit arbo-
res sciscitabāt quare tremuit et mugit⁹
dederit motus respondit qm̄ pastorem
vigilantē custodientē gregem suam
ego video et arbores dixerunt vt et tu
cū sis mons al⁹ valdet magn⁹ vniuz
tīmes pastores. Qui respondit tīmeo
et mugio q̄ ignē portat ī pera qui me
dīo flato ignis incēso me destruet vos
q̄ oēs vsq̄ ad radices pburet q̄ futur⁹
consideras malū in orbe ventur⁹ cum
lacrimis tractatum qui de lamentatio-
num mira breuitate de malis in seclō
futur⁹ in seculo descripsit p̄ quē dicūt
greci aristotilem alexandrum in mul-
tis instruxisset deum pastorem ignēz
in pera fuisse. Alexandrum in greca
totius mundi monarcham primum
mons magnus totus mundus iste ar-
bores cluistates villaz castraz reges vel
lentes existētes in ip̄is hec plato. De⁹
ergo sp̄ flagellū ponit sicut p̄ pat̄ su-
is filijs dilectis quib⁹ sufficienter casti-
gatis flagellū igne comburit scdm̄ q̄
notat beatus augustin⁹ in libro de ver-
bis dñi in tractatu. xix. Vbi sic ait nō
lecteris implevel tīrāne qm̄ virga v̄ fla-

gellū efficeris nouit em̄ p̄ndēs doctor
nec ignorat pius p̄r post castigatōnez
pmouere discipulū et post debitā emē-
dationē paternā hereditate. p̄ficē fili-
um flagellū q̄z siue virgā incendio flā-
maz cōburere. hec augustin⁹. Paret
ergo ex ph̄abitis q̄ facta cōdigna casti-
gatione pp̄li xp̄iani destrueret impiū
saracenoz et sic cessabit eoz superstitio
sa secta siue lex.

Quart⁹ iste passus est de per-
petua saracenoz seruitute sub
iugo cristianorum.

Quartus passus et vltim⁹ est de
perpetua captiuitate seu fuiture
saracenoz sub iugo xp̄ianorum.
Hanc autē seruitutē predixit method⁹
is martir loquēs de fine seculi. Vndē
postq̄ p̄nunciāuit castigatōz xp̄ianoz
p̄ saracenos. Subseq̄ntē dixit et p̄ tri-
bulationē diez que facta erit a filijs is-
maelis desolata erit oīs terra ab eis et
erūt oēs amici ornamentis ex auro et
purpuraz splēdidis vestimentis tā
q̄ sp̄osi dicentes. Ecce vicinus terraz
in fortitudine nostraz oēs q̄ habitant
in ea. Tunc recordabit dñs de⁹ scdm̄
suā miscēiam quā p̄misit diligentib⁹
seis eis q̄ in xp̄o sunt credimur libabit
eos de manu saracenoz. Surget autē
xp̄ianoz gens et preliabitur cū eis et oc-
cider eos gladio et captiuas ducet mu-
lieres eoz et interficiet infantes eorum
et descendēt filij ysmaelis in gladiū
et tribulationē et afflictōz et reddet illis
dominus mala que ip̄i alijs fecerāt et
irruet super eos malitia septies t̄m qm̄
tum in alijs gesserūt occider illos do-
minus in manus cristianorum et erit re-
gnum cristianorum exaltatum super
omnia regna et imponent cristiani iu-
gum super eos graue et erunt serui q̄
remanebunt tunc pacificabitur ter-
ra que ab eis fuerat destructa et qui ca-

ptui fuerant ab eis reuertentur in fra-
suam et multiplicabuntur homines su-
per terram et erit indignatio magna re-
gis romanorum super eos qui christum nega-
uerunt et erit pax et tranquillitas ma-
gna super terram qualis non fuit an-
tea nec erit similis post illam pro eo quod
in fine seculorum erit leticia et pax super
omnem terram et requiescent a labori-
bus. Nec erit pax de qua dicit apostolus
ad Theb. v. Cum fuerit tranquillitas
magis securitas tunc veniet repetitio
interitus a quo liberari mereamur fe-
liciter per Iesum christum dominum nostrum qui est tur-
ris fortitudinis a facie inimici cui sit
honor et gloria sine fine Amen.

Explicit liber quartus.

Incipit liber quintus et vlti-
mus: tractans de bello demo-
num contra fidei fortalicium.

Resolutis he-
reticorum indeorum et sarace-
norum bellis. Restat explicare
in hoc libro quatuor vltio-
rum voluminis de demo-
num virtutibus quod scilicet possint contra no-
strum fidei fortalicium. et ut meum pos-
sem explicari conceptum duodecim co-
siderationes circa bella demonum occur-
runt pertractande. Prima erit an sint
demonum et de quiditate demonum et
eorum nobilitate ac natura. Secunda
de eorum scientia. Tercia de bello de-
monum in celo. Quarta de eorum po-
tate et preeminencia. Sexta de bel-
lo demonum contra humanum gen-
us postquam ceciderunt de celo usque ad christi
aduentum. Septima de perditione
dominij eorum per iusticiam in christi aduen-
tu. Octava de appetitibus et malitia
demonum. Nona de bello demonum

post aduentum christi. Decima de di-
uersitate demonum et si possunt habere
spiritus familiares. Undecima de qua-
litate et figuris corporum in quibus appa-
rent et si possunt humana corpora vel ani-
mas subintrare. Duodecima quo si-
ne debent terminari bella demonum.

Prima consideratio est de qua-
tuor punctis.

Prima considera-
tio est an sint demonum et de
quiditate demonum et de eorum
nobilitate ac natura. quatuor ergo pun-
cta in hac consideratione sunt videnda.

Primo an sint demonum. Secundo
quid est diabolus. Tercio qualis est eius
nobilitas. Quarto qualis est eius natura.

An sint demonum in mundo
et si sunt quid sunt eorum nomina.

Primus punctus est an sint de-
monum et que nomina eorum. Quo-
ad primum non discrepat iudei et
saraceni a christianis quia apud iudeos scri-
ptum est esse diabolos et de principibus eo-
rum husa et azael esse appellati. Dice-
bant etiam iudei in euangelio insultantes
christum demonium habere et insanire. Iob.
x. Et iterum in beelzebub principe demo-
norum eiecit demonia. Mathe. xij. quod non
affirmarent nisi diabolos crederet esse.
Non enim possunt negare quia scriptum
sit in. j. Reg. xvj. quod spiritus malus agitabat
saul. Saraceni etiam concedunt demo-
nes esse illos principes demonum quos
vocat iudei husa et azael. Ipsi vocant in
lingua arabica aroth et maroth: nos ve-
ro christiani de hoc certa fide habemus cum
euangelica doctrina hoc expressit in plu-
ribus locis exprimat. Et ideo de his nulli
dubium esse debet: sed cum certitudine
affirmare demonum esse in mundo. De
mones vero non nominamus nos et
stant nisi eo modo quo in sacra scriptura

ra nos replimus scdm modū suarum
emprationū. Vnde cū temptat de su
perbia vocatur diabolus. i. deorsus flu
ens. Epoca. xx. quando de inuidia dī
sathan id est aduersarius. Math. xvj.
qūdo de ira dicitur exterminator. i. Co
rinth. x. q. ira ponit animam extra ter
minos suos. qū de accidia dicitur de
monium. id est sufficiens iniquitas.
Math. viij. gula sufficit ad puniendū
homīnez. quando de auaricia dicitur
leuiathan. id est additamentū. Job. iij.
quando de luxuria dicitur asmodus
id est facture iudicium. Tob. iij. gula
propter luxuriam iam dñs mundum
iudicauit diluio. Gen. vi. quando de
gula dicitur behemoth id est animal.
Job. xl. gula reddit homīnez be
stialem. Item vocatur belial quod in
terpretatur absq. iugo vel absq. dñso.
Iudi. xix. q. posse pugnare contra eū
cui debet esse subiectus. Item vocat
beelzebub. Lu. xi. quod interpretatur
muscarum p. immundicia et sordibus
idolatrie sanguis eis imolati ad quē
multitudo muscarum cōueniebat p. t.
ergo demones esse et que nomina eorū
scdm xpianos iudeos et saracenos.

De quiditate demonum.

Ecundus punctus est scire qd est
diabolus. Pro cuius declaratiōe
notandū q. fuit opinio platonis
cor. p. apulei fm q. refert beatus
aug. octauo de ciui. dei. capi. xvj. alle
legans varronē q. fuit p. p. q. demo
nes sunt genere animalia. animo passi
ua. mente rationalia. corpore aerea. tē
pore eterna. Si at obijciatur q. demo
nes non possunt dici animalia cū sint
sbe incorporee. Dicendū est q. non lo
quitur hic augustinus scdm mentē ppri
am vt dictum est. s. fm opinionē pla
tonicorum. Et ideo irrationabilē lo
quuntur sic diffiniētes demones cui
hoc attribuūt augustinus. Vnde is dēz

augustinus scdm mentem ppriam et re
ctam fidem diffiniētes demones libro
eodem capitulo. xxi. dicit sic. demones
spūs nocēdi cupidissimi. a iusticia pe
nitūs alieni superbia tumidi. inuidia
liuidi fallacia calidi. Quidem alii dicūt
q. demones sunt substantie rationales
incorporee ingrate deo damnationis
homīnum cupidissimi.

De nobilitate demonum.

Erci punctus est qualis est no
bilitas demonū. Pro cuius notici
cia sciendū q. loqui possumus
de demonibus dupl. vel quo ad bonit
tatem moralem vel quo ad bonitates
nature. Si loquamur de bonitate mo
rali boni homīnes meliores nobilio
res sunt demonibus. Vnde augustinus
de ciuitate dei ca. xv. loquens de
demonibus scdm opinionē p. p. q. p.
q. vniuntur corpibus naturalib. et p. p.
scia sicut aī n. et q. illa corpa demo
nū sunt incorruptibilia dicit nō sō de
mones meliores sunt hōib. q. habēt
corpora meliora. s. incorruptibilia. Illi
oqui multas bestias hōib. p. ferem.
Quis em inq. hominū. videndo eq. b.
tur aquilis et vulturibus. Aut q. odo
rando canibus. quos velocitate leporū
bus ceruis et omnibus auibus. q. mul
tum valendo leonibus et elephantib.
quis diu viuendo serpentibus qui etiā
deposita tunica. senectutem deponere
et in iuuentutem redire perhibentur.
Sed sicut his omnibus meliores ra
tionando sumus. Ita etiam demoni
bus honeste viuendo meliores esse de
bem. Hec aug. patet ergo q. in mo
ribus nobiliores sunt boni homīnes
demonibus. Si vero loquamur de no
bilitate nature. nobiliores sunt demo
nes hominibus quātiūq. sanctis si
cut deducit ex dictis augustinus. ix. d. ci
ui. dei. ca. ix. vbi dicit q. animal ex aīa
et corpe constat. quorum dñū aīa quā

namque viciosa est melior corpe: quantum tunc bene disposito: sic dicitur quod autem licet sordidum argento quibus purissimo carius estimatur. Ex quo dicto elicitur fratres conclusiones. Prima est quod demones sunt meliores hominibus quantum tunc scribitur quod sicut anima viciosa excellit corpus quod tunc propter excellentiorem naturam. Ita substantia spiritualis omne substantiam corpalem. Secunda conclusio quod meliores sunt angeli quibusque aiabibus separatis quantum tunc beatis: quia maior est excellentia nature secundum quam angeli superant ipsos cum maior sit excellentia de genere substantie quam excellentia specie que est quedam forma accidentalis. Et isto modo ponuntur etiam meliores anima christi. Hec ille.

De natura demonum.

Quartus punctus est quod quilibet est natura demonum. Ad quod breuiter respondet dupliciter. Primo quod eorum natura non est mala sed bona. Videtur enim dicens cuncta que fecerat et erant valde bona Gen. 1. quod autem diabolus sit malus non habet ex natura sed ex vicio. Secundo dicitur quod eorum natura est mortalis et dissolubilis sed ex dei gratia eorum natura est immortalis et indissolubilis sicut et bonorum angelorum. Unde plato in libro thymei. omnes in persona dei ad angelos dicitur: dii deorum quod o pater et magister ego sum vos vestra natura corruptibiles estis mea autem voluntate incorruptibiles manetis. Istud dicitur allegat Augustinus. xliij. de ciuitate dei cap. xvi. dicens. Sententia fuit promissa deos et angelos esse mortales secundum suam naturam et dissolubiles: quia sunt facti a deo tamen diuina voluntate indissolubiles. Et quod diuinitus constituti et voluntas sunt validiora quam sit eorum natura: ideo dicitur pro quod non dissoluentur. Et hec videtur fuisse intentio purpurarii qui fuit promissus in capitulo de oratione ubi dicitur Sumus: cum rationales nos et dii. i. an-

geli. sed mortale additum nobis separat nos ab illis quasi dicat mortales erant angeli sicut et nos ex natura: sed diuina voluntate immortales facti sunt et sic differunt a nobis.

De scientia demonum.

Secunda consideratio.

Ratio est videtur quod quilibet est scientia demonum. Hic sunt tria puncta declaranda. Primus est de scientia demonum. Secundus est de scientia artes magice exercentur et si possunt sine peccato exerceri. Tercius est de arte notoria si est a deo vel a demonibus.

De scientia demonum ante casum et post casum.

Primus punctus est de scientia demonum. Circa quod notandum est quod dupliciter possumus loqui de scientia demonum. Uno modo de illa scientia quam habuerunt ante casum suum de celo et sic dicit magister sententiarum in. ii. distinctione. iij. quod triplicem cognitionem naturalem habebant scilicet quod facti erant a quo facti erant et cum quo facti erant scilicet cum celo empirico materia prima et tempore notitiam etiam habuerunt boni et mali et quod appetendum et respondendum illis esset. dicit etiam beatus Augustinus. loquens de notitia angelorum ante casum. xi. de ciuitate dei capitulo. vii. et. viij. quod cum sit alia notitia angelorum matutina et alia vespertina quarum prima est rerum in verbo et secunda rerum in genere propter quod fuit dictum factum est vespere et mane dies unus Gen. 1. Ibi accipit mane pro notitia matutina et vespere pro vespertina. Et secundum hoc ponuntur dies sex secundum quod angeli illa sex genera creaturarum que ibi numerantur cognouerunt notitia matutina et vespertina in primo instanti quod omnia fuerunt simul creata secundum illud Ecclesiastici. xviij. quod viuunt eternum creantur omnia simul. Si vero loquimur de notitia demonum post casum dicit magister in secundo sententiarum distinctione. vii. quod demonum

nes licet sint obstinati in malo triplici
tñ scie acum in euent. s. sbrilitate natu
re spm experientia: reuelatōe spūz
supnoz. Primo intelligūt naturalia
phēta. Scōdo mō naturalia futura sic
tpa pluuiosa vel sicca: eclipses solis z
lunee hmoi. Tercio mō intelligūt vo
lūtaria sed de cognitōe futuroz con
tingentiū dicit dñs bona uentura in se
cundo sūiaz q licet demones nō pnt
per se scire futura contingētia certitu
dinaliter tñ frēqnter uera p̄dicūt quā
euentū futuroz aliq mō p̄sentiūt. q̄tu
or modis fm augu. sup gen. ad lfa: qz
aut p̄sentiunt talia ingenij a sensus
acrimonia vt qñ vidēt aut p̄siderāt dili
genter ad qd inclinet affectio mea. vel
q̄ sint inducētia uel retrahentiā aut p̄
sciant talia tempoz expientia. s. q ex
talibus uiderūt accidere sūtia. Aut ter
cio talia p̄scūt demones cautela do
lofa: vt qñ pponūt aliquid faceret p̄
mo p̄dicūt qñ sit aliq futurū. Aut q̄
rto talia p̄dicūt demones aliena doctri
na vt qñ. s. diuino iudicio p̄mittūt ali
qd a bonis angelis addiscere. Vñ p̄t
q demones futura p̄tingentiā z si pos
sint p̄babiliter opinari nequint tñ certi
udinaliter scire. De cognitōe vō tem
poraliū z mutabiliū dicit brūs angu.
viii. de ciui. dei. c. xxi. q angeli bōi cer
ci ista tpalia z mutabilia. nouerūt q̄
eoz p̄ncipales causas in vbo dei p̄spi
ciunt quib cūcta ordinātur. demones
aut nō eternas z cardinales causas in
dei sapia contemplātur s̄ quorundaz
signoz nobis occultoz maiori expien
tia multiplica q̄ hoies futura p̄p̄ci
unt. Deniq̄ autē isti sepe nūq̄ illi oīo
fallūt q̄ ibidem declarans dicit. Illū
d em̄ est tpalibus tpalia mutabilib
mutabilia scire eisq̄ tempalem z muta
bile motū sue uolūtatis z facultatis in
serere qd dem onib certa rōe p̄missuz
est. Illud autē in eternis atq̄ in cōmu

tabilib⁹ dei legib⁹ q̄ in ei sapia uiuunt
mutationes rez p̄uidere dei q̄ uolūta
tem que tā certissima q̄ potentissima
est spūs eius p̄cipatōe cognoscere q̄
scis angelis recta discretionē donatuz
est. Ex quib⁹ sequūtur duo documēta
Primū est q̄ scī in dei legibus cūis
p̄tēplātur futura qz h̄ hoc dicit exp̄sse
Secundū documētū est q̄ scī in di
uinā uolūtate cognoscunt ista futura
contingentiā qz dicit q̄ dei uoluntates
q̄ certissima est z oipotens ista nouerūt
Sed remanent due difficultates. Pri
ma est si demones hūerunt noticiā
p̄biaz aduētus xpi dicendum q̄ sic
Cognouerūt etiā q̄ xps in lege p̄b̄is
p̄missus deberet esser⁹ de⁹ r̄ uer⁹ hō
z q̄ debebat p̄ humano genere de uir
gine nasci z pati in genere. nūq̄ tamē
in specie cognouerūt q̄ in hoc homie
xpo ista cōplerentur. Sciebat em̄ dia
bolus p̄ scripturas z p̄phas q̄ xps ven
turus erat uerus de⁹ r̄ uer⁹ hō. Etiā sci
ebat spūs natiuitatis xpi eē impletum
p̄ eb domadas dātelis tñ nesciebat cer
titudinalit⁹ q̄ ihs nazaren⁹ esset ip̄e crī
stus. Verūt p̄pter eminentiā sciētis
hēbat quādam coniecturā q̄ ip̄e esset
uer⁹ xps hoc uoluit expiri p̄ tēptatōz
z p̄ illam illum inducere ad pctm si in
ueniret pur⁹ homo sed neutru obtinū
it licet temptauit eū de concupiscētia
supbia z auaricia Vnde licz ille demō
q̄ xpm in deserto temptauit fuerit inf
demonēs acutioris ingenij nūq̄ tam
scire potuit p̄ certitudinē. vtrū ihs eēt
q̄ erat p̄missus in lege ad salntē mūdi
z deiectionē diaboli nisi per quandaz
coniecturam. et ideo procurauit cristī
captionem per iudeos intelligens p̄
aliqua signa q̄ ip̄e esset uer⁹ xps z p̄ cō
sequens q̄ per eius mortem expoliare
tur infernus hoc perpendit per ei⁹ pa
tentiā et per scripturaz impletionem
et forte p̄ scōz patrū in lūbo existen

titum exultationem. Ideo mortem eius impedire voluit per vixorem pilari cuius preces efficaces credebatur in conspectu viri sui ut notat Nicolaus de lyra super mattheum. Secunda difficultas est si demones cognoscant cogitationes nostras. Respondetur quod soli deo cognite sunt secundum communem opinionem doctorum et hoc videtur per illud quod dicitur. i. Reg. deus autem intrinsecus cor et. j. pal. vi. tu solus nosti corda filiorum hominum dicit tibi hic Nicolaus de lyra super illud ad hebraeos. iiii. vultus est sermo dei etc. Et discretorum cogitationum et intentionum cordium quod licet aliqui doctores dicant ipsam cogitationem nostram esse cognoscibilem pure sibi spirituali tamen de intentione cogitationis ipsi procedunt quod est cognoscibilis soli deo verbi gratia si cogitem de muliere dicitur quod hoc potest cognoscere angelus bonus siue malus. Etiam ex naturalibus si cogitem de muliere intentione decipiendi ipsam vel ad bonum informandum cognoscit solus deus. Et propter hoc subdit apostolus intentiones cordis quod cognitio christi non solum se extendit ad ipsas cogitationes. sed etiam ad cogitationum intentiones quod videtur demonibus non convenire. Ad istud etiam propositum loquitur augustinus de diffinitionibus sic dicens. Internas animi cogitationes diabolus non videt. Certe sumus sed mortu eas concepti ab illo et affectionum iudicium colligi experimento didicimus. secreta autem cordis solus ille novit ad quem dicimus tu solus nosti corda filiorum hominum.

Artes magice demonum scia exercentur.

Recundus punctus est cuius scia artes magice exercent et si possunt sine peccato exerceri. Ad primum respondetur quod artes magice exercentur scientia demonum sicut traditur in secundo sniarum distinctione septima. Unde ibidem dicitur quod eorum scia et virtute artes magice exercentur quam sciam et

virtutem hominum operando a deo demones acceperunt vel ad fallendum fallaces vel ad monendum fideles vel ad exercendam et probandam iustorum patientiam. Ad secundum dicitur quod artes magice vel divinationes non possunt exerceri vel a demonibus consilio vel auxilium requiri absque peccato nisi forte in hoc casu ubi deus diabolum subijceret homini iusto sicut de aliquibus viris scriptis narratur. Voluntario autem commercio non potest sine peccato. Nam autem est ibi peccatum infidelitatis utpote si homo demoni credendo attribuit ei aliquid divinum autem est ibi peccatum idolatrie utpote in oblationibus et sacrificiis. Item est ibi peccatum inobedientie saltem quia facit contra prohibitionem dei et ecclesie. ratio huius prohibitionis est quia talis peccat in deum dum recurrit ad diabolum quasi non sit omnipotens deus et peccat contra omnia sufficiens et benignus. Item peccat in seipsum dum se committit discrimini corporis et anime. Item peccat in ecclesiam dum habet commercium cum illo qui est omnino preclusus ecclesie adtractarius. et ideo in characteribus magnum peccatum est. quia est ad ministerium dementium invocandum quod homines ex se non habent virtutem sed solum ex participatione diaboli. Sic enim pandit diabolus illis qui sunt ei familiares quod illis signa recognoscant et ad ea se presentes offerant. Ostendunt enim demones se per illa cogit aliquid virtutis ostendant se haberi in hominum artibus in quibus sunt multa nequanda per que abducitur homo a fidei cultura dei. Et ideo hec facit diabolus non quia in illis delectatur sed potius in infidelitate facientium sunt autem hec magice artis nigromantia perromantia aeromantia ydromantia geomantia et cromantia que sunt divinationes in mortuis quo ad primam in igne. quo ad secundam in aere. quo ad tertiam in aqua. quo ad quartam in terra. quo ad quintam et in manibus. quo ad se

ptam tales magici malefici vulgo nū-
cupantur ob facinorā magnitudinem
nigromāti dīcunt quibus pēcant: dī
bus vident resuscitari mortuū ad in-
rogata respondere. Alij dīcuntur ian-
tatores qui artem verbis pagant. Alij
dīcunt arīoli qui circa aras ydolorū
nepharias preces emittunt et funesta
sacrificia offerunt hisq; ebrietatib; de-
monū responsa accipiunt. Alij dīcunt
aruspices quasi horarū inspectores dī-
es emz horas in agēdis negocijs opti-
busq; custodiunt et quid per singula
tpa obseruari debeat homo intendūt
extra etiam pecudū inspectiunt et ex eis
futura predicunt. Alij dīcunt augures
qui volatus auium et voces intendūt.
Alij singula rex vel obseruationes
improvisas hominib;. Alij dīcuntur
astrologi eo q; in astris auguriantur.
Alij dīcunt genēatici ppter natalicijs
cōsideratōnes q; p cursum si deum
nāscētū mores actus euentusq; pre-
dicere conantur que vulgo mathematici
dīcunt. ydromāti ab aquis dīci sunt
Est em ydromātia in aquarū inspectōe
ymbras demonū euocare ibi que ab
eis aliena audire prenuūciant. Etiam
demonē interdū p aliquas figuras vī
signa que in rebus inanimatis appa-
rent que si fiant in aere vocat aeromā-
tia. si in igne pīrogancia. si in viscerib;
animalū inuolatōz in arīs demonū
vocat aruspīcia si p sternutatōnes ho-
minū vel membrorū saltus vel motus
quorūcūq; animalū dīci augurium.
Sīvero fiat ex aliquib; signis in spa-
tula alicui animalis apparentis voca-
tur spatulanīa qui sub nomīe fīcte re-
ligionis p quasdam quas vocant scō-
rum sortes dīuinatōis sciam pīrētur
futura pmittūt. Sīvero tales figu-
re vel signa fiant in terra dī geomācia
a geōs quod est terra. Sīvero in plan-
tis manū dīcitur chromācia a cīros

qđ est manū talibus portentis p de-
monum fallacias illuditur curiositas
humana quō id imprudenter scīre ap-
petit q; nulla rōne inuestigare ei cōue-
nit. Vnde vitāda sunt a xpīano et oīum
penitus execratione repudianda q; in
istis oībus vel expresse de modo iplo-
ratur aut propter petitionem hominis
se occulte demon ingerit hanc maledi-
ctā artem primus. Sorozastes iuēnt
qui solus natus est rīdendo hunc. Al-
nus rex assīriorū bello interfecit. Et
si queras quid tales magi facere pīnt.
Respondetur q; ipse permissiōe dei
elementa concurrunt mentes turbant
hominū minus in deo cōfidentū sen-
sus illudunt ac sine vīlo veneno hau-
sto violentia tñ carminis ledunt et inf-
dum peremunt. Magi ergo fm priu-
tos contractus quos habent cū demo-
nibus agere artem eorū que ars magi-
ca non est supra ordinem naturalium
causarū immo sit virtute actiōrū natu-
raliū. ramen est supra cōprehēsiōnes
hominum et facultatem ppter tria pri-
mo quia demones magis cognoscūt
actiōrū naturalū virtutum q; ho-
mines. Secundo quia celerius possūt
ea congregare. Tercio quia actiua na-
turalia que assumunt vt instrumenta
se possunt extendere ad maiores effe-
ctus ex virtute aut demonum arte q;
ex virtute seu arte hominū. Inde ho-
minibus videntur miracula et stupen-
da que per aliquos artifices fiunt et sic
patet q; magi veritatem spernentes et
mendacia credentes seducti a demo-
nibus eis coaptantur cū quib; sine fi-
ne pībūt hz plā alia de magicis artib;
ex li. d. ciul. dī trāsūptiue i dīcret. xxvj.
questio. v. ca. nec mirum.

**Ars notoria est illicita et a de-
monib; inuenta.**

Eritus punctus est de arte noto-
rie si est a deo vel a demonibus

et si possunt demones infundere sci-
entiam alijs. Ad primū rñdetur scōz fra-
trē iohem astaxen. i. summa sua q̄ ars
notoria ē illicita et inefficax. Dñ argui-
tur a demonib⁹ inuenta. Illicita em ē
q̄ritur q̄busdā ad sciām hñdam q̄ non
habent scōm se vñtē causandi scīaz si-
cut inspectōe quarūdā figuraz et pla-
tione quorundā vboz ignotoz et alijs
hñdōl. et iō hñdōl ars n̄ vñt hīs vt caus-
fyt signis n̄ at vt signis diu iñt⁹ inspi-
ratis sicut sunt sacralia signa. Dñ re-
stat q̄ sunt signa varia et supstitiosa et p
pñs cōtinētia q̄dā pacta significatōnu
cū demonib⁹ phabita et federata. Ars
igitur notoria q̄si a diabolo inuenta ē
a xp̄iano penitus repudiāda et fugien-
da sicut et alie artes nugatorie et noxie
supstitutionis vt augustin⁹. dicit scō de do-
ctrina xp̄iana. Est etiā hñdōl ars ineffi-
cax ad sciām acquirendam cuz em p
hñdōl artem nō attendat acq̄sitiō sciē-
scōm modū hōi connaturalē. I. in ad-
ueniendo vñ addiscendo consequens est
q̄ iste effectus expectat a deo vel a de-
monibus. Cernū est aut aliquos a deo
sapiam et sciām p infusionē hñsse sic
de salomone legist. iij. reg. iij. et ij. pal. j.
xp̄s em dñc discipul⁹ suis. Lu. xxvij. ego
dabo vob os et sapiāz scīaz cui nō po-
terūt resistere cōtradicare oēs aduer-
sarij vestri. sed hoc donū nō dat q̄bus-
cūq̄ cū certa obseruatione h̄ scōm ar-
bitriū spūssci fm illud. j. Corin. ij.
Alij dat p spm fmo sapie et. et postea
subditur hec oia opat⁹ atq̄ idē spū-
ritus diuidens singulis pñt vult. Ad
demones aut nō pñt illumare intel-
lectum. Acquisitiō aut sapiēz scēntie
fit p intellectus illuminatōz et null⁹ vn-
q̄ sciām p demones acq̄suerit sic p
solutio ad scōm. possunt tñ demones
hōibus colloq̄ndo aliquaz scīaz exp-
nere documenta h̄ hoc nō querit p ar-
tem notoriā. Et si dicas q̄ datelis pño

pñeris abstinentibus dedit deus scīa-
tiā in omni libro et sapiām. Sed obser-
uantia arda notorie est fm quedā ie-
tuniaz fm quasdā abstinentiā. ergo per
artem illā potest haberi talis sapiētia
et scientia. Respondet q̄ isti non absti-
nebāt fm vanam obseruātiām ariz no-
torie h̄ fm auctoritatē legis diuine no-
lentes cibis gentiliū inquinari. Ido
merito obediēte a deo sciām conse-
cuti sunt fm illud psalmi sup fenes in-
telleri q̄ inādata tua exquisiui.

De bello demonū in celo.

Cercia cōsidera-
tio est de bello demonū in ce-
lo. Cuz em angeli fuerūt crea-
ti in celo empireo. vt dicit Beda. et alle-
gat mgf i. ij. sniaz distn. scōa oēs an-
geli fuerunt boni creati sine vicio. vñ
inno centes sunt creati non tamen vir-
tutibus predictis q̄ stantib⁹ apposite fu-
erunt vt ibidem non tamen fuerūt ap-
posite cadentibus. boni em fuerūt ad
deum conuersi quod est deo adherere
mali aut fuerunt auersi a deo quod ē
odio habere vel inuidere. Inuidie em
mater est supbia quā voluerūt se parifi-
care deo vt eodem libro distinctōe. v.
Et cum esset inter omnes angelos lu-
cifer excelsior. nec inter stantes aliquis
fuit eo dignior eminentiaz sue nature
et pfunditatē sue sciē perpendens i su-
um creatorem supbiuit intm q̄ deo vo-
luit se equare. vtz libro eodem distin-
ctione. vj. dixit enī in corde suo illud
Isa. lx. Ascendam in celum vbi dicit
magister distinctione secunda li. scōo
q̄ celum vocat equalitatem diuinā deo
em se parificare volebat. q̄ breuissima
morula fuit. vt dicit magister sniarum
mox ergo vt creati fuerunt angeli q̄dā
deo adhererunt p caritatem. quidā ve-
ro cum lucifero deo resisterunt per su-
perbie prauitatem et sic inter vtrosq̄

ctum est prelium magnum in celo michael et angeli eius et non preualuerunt draco et angeli eius. neque locus inuentus est amplius eorum in celo. Apocalypsis. xij. hoc autem prelium in celo non est intelligendum materiale sed spirituale quod factum fuit quando boni et mali diuersos effectus et consensus habuerunt quando dixit lucifer. Ascendam in celum et ero similis altissimo. ubi magister dicit non per imitationem sed per equalitatem potest ubi supra. Ecce affectus et consensus superbie. Et e contrario boni angeli humilem habuerunt affectum. Unde michael dicit prelium esse cum dracone quia michael interpretatur quis ut deus. Ecce humilitas et reuerentia. Unde psalmus. lxxij. Die quis similis erit tibi quasi dicat non lucifer superbus nec quisque alius sit ergo michael cum angelis suis facto prelio magno habuerunt victoriam et superbo lucifero et ei adherentibus qui precipitati sunt de celo. Et ut dicit Franciscus de maronis in tractatu angelorum duplex fuit ibi pugna. quarum prima sumpsit initium a lucifero sicut enim nunc impellit homines ad peccandum sic et tunc impulit sanctos angelos ad consentiendum sibi si viriliter restiterunt. Secunda pugna sumpsit initium ab archangelo michael evidens autem quod alter deliquerat et quod morte dignus erat et quod in celo cum sanctis angelis habitare non debebat expulit eum viriliter et in istum aerem caliginosum secundum Petrum apostolum deiecit. ij. Petri. ij. licet lucifer restiterit quantum potuit sed non preualuit ut dictum est. Et si queratur quanta fuit mora inter creationem angelorum et casum eorum de celo. Doctores consiteri dicunt quod fuit mora quia. scilicet a principio aurore usque ad creationem lucis ubi dicitur deus diuisit lucem a tenebris. Sed magister geraldus odonis in suo secundo

sententiarum distinctione quarta. questione quarta. dicit quod fuit mora septem dierum ad minus inter instantes creationis et persionis bonorum et inter instantes creationis et auersionis malorum quod sine preiudicio sine melioris probatur duplici ratione. per cuius probationem supponatur ad prius quod angeli fuerunt creati prima die. Unde dicit magister. Tunc arguit sic. Mali angeli post lapsum non fuerunt valde boni id est optimi. quia post lapsum nunquam fuerunt boni. sed septimo die a primo instanti creationis sue fuerunt valde boni et ad minus inter primum instantem creationis et lapsum malorum fuerunt septem dies. minor probatur per textum quia vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona et factum est vespere et mane sextus dies: septimo vero die ei benedixit deus. Genesim. ij. Ex quo sic per secundo arguit. Angeli mali post lapsum nunquam receperunt benedictionem dei sed die septimo receperunt benedictionem dei ergo ante diem septimum non fuerunt lapsi probatur in contrarium per textum Genesim. ij. c. Et benedixit deus diei septimo. glossa. id est omnibus creaturis ergo omnes creature receperunt benedictionem dei die septimo. Et si dicatur quod natura spiritalis operatur in instanti a fortiori quam sol qui radii in instanti producit. Cum ergo prima operatio angelorum fuerit perversio vel auersio ergo in instanti fuerunt conuersi vel auersi. Respondet predictus doctor quod prima operatio non fuit conuersio vel auersio sed fuit admiratio: quia in illis septem diebus steterunt in admirationibus stuporosis operum sex dierum et istud videtur probabile nisi aliquis sanctus expresse diceret oppositum. Sed die. vii. cum deus benediceret illi diei benedixit cunctis operibus et benedictione accepta quam licentia et mandato accepto quod omnia faceret debitum suum angelis diuisi sunt in tres partes. omnes enim firmaverunt se in amore. quidam in amore bonitatis quidam in amore diuine iusticie. quidam in amore proprie patris et excellentie et hec

¶

tercia ps vltima corruit. de qua dicit
Iohes in Apocal. xij. q. draco de celo
cadens secū traxit terciā prem stellarū
prius qd nihil faciebat nisi q. stabat i
admiratōe stuporosa. Videbāt em su
bito celū extendi z de nihilo pduct et
sic de alijs opibus de qbus oēs hoies
pnt mirari oibus diebus vite sue. Et si
vltterius querať qd fuit illd pcrū tate
grauitatis q. illud nō potuit sustinere
celū. Rñdet q. qnqz fuerunt peccata q.
prim⁹ cōmisit angelus in celo. primū
fuit pcrū luxurie nō carnalis s. spiri
tualis s. scotū in. ij. s. niaz. distincōe
vj. questione. ij. hec at spiritualis luxu
ria nihil aliud est q. amor inordinatus
sui ppius z sic lucifer se suūq. priuatus
bonū excecatus inordinate dilexit in
tm q. pcessit vsq. ad preptū dei. Vñ
btūs Aug⁹. xij. de ciui. dei. ca. j. ponēs
dñam inter bonos angelos et malos
dixitq. in mundi principio boni ange
li a malis fuerūt diuisi q. illi in cōi bo
no q. est de⁹ pstitērūt. Alij pot⁹ sua po
testate delectari velut sūmū bonū sibi
spis eēnt a cōi bono ad ppria defluxe
runt. Ex quo dicto accipiunt duo do
cumenta theologica. primū est q. prin
cipiū omnis boni moralis ē amor boni
cois q. boni angeli in h. pmo meruerūt
Scdm est q. pncipiū ois mali moral
est inordinata dilectio boni pprii q. in
demonibus fuit pñia radix pcti. Scdm
fuit pcrū supbie z psumptōis videns
em se lucifer nobilissimū in donis na
turalibus nō dedit honorē deo s. ina
niter gliať est in seipso. Vñ aplis glo
riantibus de pñate eis data sup demo
nes xp̄s dixit Luce. x. Videbā satha
nam ppter eius inanā gliať q. fulgur
de celo cadentē. de qua supbia dī Eccl
x. Inicū omnis peccatū supbia est. Ter
ciū peccauit pctō auaricie z ambitio
nis q. videns se pulcerrimū sup oēm
creaturā quā de⁹ pdiderat oib⁹ pcupi

tū pcesse seipm reputās ad h. dignūz
ad qd attigisset si stetit s. fm dñselmū
sic em in pmanendo. xij. excellētias ha
buisset q. fuiset optima creatura fuis
set deo acceptissim⁹ fuiset felicissim⁹ fu
isset deo similit⁹ fuiset pulcerrim⁹ fu
isset deo familiarissim⁹ fuiset dulcissi
mus fuiset potentissim⁹ fuiset omni
um pñifex fuiset oim pñiceps fuiset
oim doctor z fuiset oim pñ. S. q. sine
meritis ppria ante pcupiuit p esse de
liquit nolēs deo subesse. ysaie. xliij. su
p astra celi exaltabo solū meū. Quar
to peccauit pctō inuidie z emolardis.
Vñ inuidia est tristitia de apparēti. p
spertare alteri⁹ s. lucifer pristatus est
q. deus oibus pñat z nulli suberat er
go inuidit. de qua inuidia dī Sap. ij.
Inuidia dyaboli mors intrauit in or
bem terraz. Quinto peccauit peccato
re z indignatōis q. vidēs se delectū a
padiso delictaz ascendit ei⁹ malicia vs
q. ad odiū dei z tūc cadēs de celo bel
lauit pñia hominē vt dicit. j. cōsidera
tione. vj. Et fact⁹ est homicida. Vñ io
hannis. viij. Ille erat homicida ab ini
cio z in veritate non stetit. Non est ergo
mirandū si sic miserabiliter lucifer cū
sibi adherentib⁹ victus cecidit de celo
cū tam grauissime peccauerit p creato
rem suū. Et si queras q. demones ce
derūt. Rñdet q. fm q. notat in sūma
veritatis theologice. li. ij. In quolibet
ordine angeloz sunt tot legiones quot
sunt vnitates in legione z sic in quoli
bet ordine sunt sex mille sexcentē sexa
ginta sex legiones angeloz. Et cū ter
cia ps angeloz ceciderit sicut notat a
mgro. distincōe. vj. libri secū. c. j. quia
cecidit draco z traxit secū terclaz prem
stellarū celi Apocal. xij. sequitur q. erit
summa legionū oim angeloz. lix. mi
lia z nouēz centē. iij. legiones z dimi
nuendo plus summa oim erit trecēta
nonagintanouē cōpota z nouēz centē

viginti milia et .liij. angeli. Sequitur etiam quod demones qui ceciderunt de celo secundum computationem novem ordinum angelorum sunt decem et novem milia novem centes nonaginta octo legiones demonum quorum summa secundum veram computationem est centum triginta tria computata et trecenta sex milia ac sexcenta sexaginta octo demonia: sicut patet distinctio .xliij. secundi capituli notandum. Opinio tamen communis doctorum est quod tot ceciderunt quot possunt unum angelorum ordines constituit et contra numerus angelorum cadentium est sex mille sexcenta sexaginta sex legiones. quod totidem sunt legiones in quolibet ordine quot sunt unitates in legione ut dictum est. Erunt ergo vera summa demonum cadentium secundum hanc computationem .xliij. computata et .liij. centum triginta quatuor milia et quingenta quinquaginta sexaginta sex demonia. Ex quibus manifeste patet excessus numeri bonorum angelorum secundum veramque viam expellentium peccatores demones de celo et inbalantium animas deus in secula seculorum patet etiam ex predicto numerus saluandorum. Ad hoc enim venit filius dei quod ut ait Paulus ad Ephesios primo proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporis instaurari omnia in christo que in terris et in celis sunt. scilicet supplendum numerus angelorum cadentium in celo et renouando omnes peccatores in terra. Nunc autem de saluandorum numero fuit duplex opinio doctorum. Augustinus vult quod tot saluabuntur quot ceciderunt et sic dicit sic supra dictum est. Gregorius vero dicit quod tot saluabuntur quot remanserunt. et allegat illud. Constituisti terminos populorum iuxta numerum filiorum dei tenendo ergo quod due partes angelorum remanserunt. scilicet sex chorii cum in qualibet legione sunt sex milia sexcenta sexaginta sex legiones pater diminuendo quod eorum summa est ducenta sexaginta sex computata et sexcenta tredecim milia et trecenti triginta sex angeli totidem ergo anime erunt

saluande. Quibusdam vero placet quod in paradiso erunt duo parietes sic quod iuxta rus supplebitur per virgines et in altero pariete tot erunt anime saluandorum quod angeli sunt in altero pariete quicquid sit de numero saluandorum deus determinate nouit qui solus numerat multitudinem stellarum et eis omnibus nomina vocat et hoc videtur mihi securius dicendum cum ecclesia hoc videat tenere ut patet in collecta. Deus cui soli agnitus est numerus electorum in signa felicitate locandus.

De habitatioe demonum post casum.

Conarta considera -
tio est de habitatione demonum Circa quod notandum quod locus demonum post suum lapsum a celis usque ad diem extremi iudicii non est locus subterraneus quem vocamus infernum sed aer caliginosus in quo multitudo demonum inhabitat et hunc locum sequestratum prouidit diuina clementia ne nimis acriter nos tentarent. Non tamen nimis longinquum seu remotum ut possent nos exercitare. Unde quod habitent in aere caliginoso hoc diuine sententie est. Quod vero ad nos veniunt hoc diuine permissionis est. et cum duplex intersticiu sit probabile videtur quod ipsi sint in medio ubi est turbulentia et varietas impressionum et hinc est quod frequenter commouent ventos pluias et tempestates. Vtrum vero aliqui detrusi sint in inferno ego nescio nec a sanctis inuenio determinatum hoc autem bene credo quod aliqui tendunt illuc ad torquendas animas secundum quod habent deputata inter se maledictionis officia verba sunt domini Bonaventura de loco habitationis demonum libro secundo.

¶ ii

distinctione. vi. dicit q̄ Lucifer et illi q̄ peccauerunt de celo empireo ceciderunt in istuz aerem caliginosum q̄ est eis vt carcer vsq̄ ad diem iudicii. et hoc propter nram pbattonem. et subsequēter dicit q̄ demones alternatis vicib⁹ tēdunt in infernū q̄ illuc aīas derelinēt atq̄ cruciāt. Hūc etiā sententiē cōcordat bñs Aug⁹. viij. de ciuitate dei. ca. .xxij. vbi dicit q̄ demones in hoc aere habitant q̄ de celi sublimitate deiectione merito irregressibilibus transgressio. nibus in hoc sibi congruo velut carcere damnati sunt. Ex quo dicto accipit documentū q̄ demones vsq̄ ad diem iudicii sicut dicit mḡ in inferno non sunt inclusi s̄ in h̄ aere caliginoso cōtēter detenti. S̄ est dubitatio vtrū vbi cūq̄ s̄ sint demones puniant igne materiā. q̄dam voluerūt dicere q̄ sic licet dicant q̄ minus intente s̄ post vltimam damnationē et hoc pbant p̄ quandam glosam sup̄ illud Jacobi q̄rto. in flammata a Iehenna que dicit sic. Iehenna est diabol⁹ ppter quē facta est: sicut em̄ Iehenna sp̄ ardet sic dyabol⁹ vbi cūq̄ sit siue in aere siue sub terra secuz fert sp̄ tormenta flammaz. s̄ hoc nō videtur intelligibile q̄ ignē cremantē vbi cūq̄ sint secum circūferant. Et ideo dicunt alij q̄ demōib⁹ differt pena ignis vsq̄ ad diem iudicii. tum vt eoꝝ exercitiūz nō obmittat. tum etiā vt diuina clemētia ostendat q̄ sustinet vasa ire apta in interitū in multa patientia qua retribuet oib⁹ fm̄ fructū adinventionū suaz. Et h̄ positio videt̄ pbabilior et illa glosa si inspiciant sequētia non intelligit de flāma ignis mālīs s̄ de flamma vicioꝝ. s. supbie ire et inuidie q̄bus p̄nue torquent. Nec de mēte oīi bonauenture in sc̄do sententiāz.

De potestate demonum et supra quā gentē maiorem princi-

patum habeant.

Cinta considera
tio est de p̄tate demonū cū em̄ habitū sit q̄ demones habitant vt cōsiter in aere caliginoso videndū est de eoꝝ potestate q̄nta. sc̄z ē. Ad qd̄ respōdet beatus Job in capitulo. xlij. dicens de dyabolo q̄ nō est p̄tās sup̄ terram q̄ compaet ei. et dī sup̄ terrā ad differentiam p̄tātis q̄ in celo est que est dei et sc̄toꝝ angeloz si tñ loquamur q̄ntū ad cōditionem nature nō est p̄tās nec in terra nec in celo equalis sue potentie. Vñ de lucifero scribit̄ Ezechiel. xxxij. Om̄ne lignū paradisi non est assilatum et pulcritudini eius qm̄ speciosum em̄ feci. S̄z oīē difficultas q̄ si nō est potestas sup̄ terrā q̄ ei pparet vt expositum est sequit̄ q̄ sua p̄tās ē infinita q̄ finitū finito est p̄abile. infinito vō nō. R̄ndet q̄ h̄ accipit p̄ratio p̄ equatione. comparet. i. equet̄ nec loquit̄ de p̄paratōe s̄ de equalitate. Vñ Grego. .xxiiij. Moral. P̄tās eius sup̄ terras cunctis eminentior p̄hibet q̄ et si actionis sue merito inter hoies cecidit naturam tñ sue magnitudinis nō amisit cui⁹ adhuc virib⁹ hūana oīa superat lic̄z sc̄tis hoibus meritoꝝ suoz deiectione s̄biacet. Vñ et eisdem sc̄tis p̄ hūc decertantibus et retributōis sue meritū cre scit quo ille ab eis vincit qui p̄ nature potentia q̄ in re se hoibus superesse gloriatur. h̄ greg. Sic q̄ lz loq̄ndo de fortitudine nālī nō sit p̄tās sub deo super terraz q̄ compeet dyabolo si tñ loq̄mur de p̄tate q̄ dat a gr̄a iusti hoies potentiores sunt demone. Et sic intelligitur dictū Aug⁹. q̄ nihil est fort⁹ aio habēte charitatē. et illud canticoꝝ. viij. Fortis est vt mors dilectio. Notandum ē fm̄ mḡm in sc̄do. distinctōe. viij. q̄ demones multa p̄nt p̄ nature subtilitatē que tamen non possunt per dei vel bo

norum angelorum prohibicionem quedam
etiam non possunt facere licet a superioribus
angelis permittantur quia a deo id facere
non permittuntur permittantur tamen fuit eis pote-
stas detrudendi sanctos presens in limbo ante
aduentum christi: quia licet delere in eis
culpa originalis peccati et actualis contra
ad maculam et contra ad diuinam offensam
et contra ad reatum seherenne non tamen contra
ad reatum visionis diuine ut notat alex.
in tercio inia. Et si queramus utrum demo-
nes aliquid timeant videtur quod non quia de di-
abolo dicit Job. xli. quod factus est ut nullus
timeat. glosa nec deum nec quem passus est
Rudetur quod glosa illa intelligitur de timo-
re filiali vel iniali quod non est in demoni-
bus non de timore naturali quo natu-
raliter timeant tormenta quia isto modo dicit
Iacobi. ij. demones credunt et tremis-
cunt. et Mathe. viij. et Luce. viij. Time-
bant puniri ab eo licet ergo magna sit
demonum potestas non tamen siquidem sit alia supe-
rior quam timeant. Unde Augustinus. super psalmum. Dy-
abolus vult plurimum nocere et non potest
quia potestas sua est sub potestate. Nam si tamen
posset nocere dyabolus contra vult. ali-
quis iustorum non remaneret. Querunt
iudei Exodi. viij. quare magis pharao-
nis non potuerunt facere cinifes: et respon-
dent quod causa est quia demones non habent
potestatem super aliquid corpus minus gra-
no ordi quod appetit irrationabiliter di-
ctum quia quod habet potestatem supra maius
habet potestatem supra minus licet non
ecouerso. Sed causa potissima quare
non potuerunt facere illud signum est quia
nihil potest nisi contra voluntas diuina per-
mittit et eius bonitas infinita. Ad istud
etiam oppositum loquens Ambrosius super Lu-
cam dicit sine permissione dei dyabolus
non posse nocere agnoscas. nec poten-
tiam dyaboli magis timeas quam dei of-
fensam. Et christostomus super Mathe-
um dicit in primis grauis et insustinu-
ibilis est impetus dyaboli quem si quis

forti animo sustinnerit in secundo iue-
niet eum in fortiozem quanto enim plus per-
cussus fuerit magis refrigerat et defi-
cit et sic se ingerunt demones peccatoribus
ut faciant eos ruere in perniciem sic refugit
unt qui vident peccatorem a deo exaudiri
tum et liberatum et dicit magister in. ij. di-
stinctione. vi. quod dyabolus quod de aliquo
vicio aliquem tentauit hominem cum superat
ab eo fuerit deinceps illum hominem de il-
lo vicio de quo superatus est tentare non
licebit. Sic ergo propter quantitas et defe-
ctus potentie demonum. Dicitur forte de
siderans scire que gens est in mundo
supra quam dyabolus maiorem potestatem ha-
bet. Rudetur quod hoc est gens iudeorum. Unde
sciendum sicut notat Nicolaus de lyra
supra Matheum quod potestas dyaboli fuit
electa quodammodo a populo iudaeo per
legis dationem que excluderat cultum de-
monum et inducebat ad colendum unum
deum vix et sic electus transit ad posside-
dum gentiles sine lege et prophetarum ora-
culo viuentes. Et ideo eos tenebat in
ydolatria subiectos. Sed adueniente christo
predicatione et apostolorum iudei pro maiori
parte fuerunt increduli. gentiles autem deuote
fidem christi ad predicationem christi et apostolorum
acceperunt et sic dyabolus electus
ab eis pro fidem christi reuersus est ad pos-
sidendum populum iudaeum errore exce-
catum. et sic facta sunt nouissima huius
populi peiora prioribus Mathei. xij.
quia status populi iudaei peior est modo
quam fuit a principio ante legem datam et sic
maior potestatem super eum demones
habent quam super alios quia regressus dyabo-
lus ad populum iudaeum assumit septem
spiritus nequiores se et ingressi habitant
ibi Marci. xij. pro quos septem spiritus
vniuersitas vitiis intelligitur. Sed rema-
nent due difficultates. Prima est si de-
mones possunt facere miracula. Re-
spondetur quod solus deus potest facere mi-
racula. Unde cum aliqua virtus sint

sa propitū effectum operat ad quē de-
terminat non est miraculū licet posset
esse mix alicui q̄ illam virtutem non cō-
prehendit sicut mirū videt ignaris q̄
magnes trahit ferrū nel q̄ aliquis par-
uus piscis sit retinens nauē. Cum er-
go dyabolus sit creatura ⁊ norum est
q̄ om̄is creature potentia est limitata
ad aliquē determinatū effectū vel ad
aliquos. quicquid ergo virtute dyaboli
vel cuiuscunq̄ creature sit non p̄t dici
miraculum pp̄ie. Et si sit mix creatu-
re virtutem illius nō p̄prehendenti. Q̄
aut sit virtute diuina cum sit infinita ve-
re miraculum est cū de se incōp̄ehen-
sibilis est. Vñ ⁊ Aug⁹. scdo de ciuita.
dei ca. xviij. loquens de grauitate pse-
curionis antichristi. s. p̄ quē illā opabi-
tur dicit tunc soluet sathanas q̄ p̄ illū
antichr̄s in omni sua virtute mirabili-
ter q̄dem h̄ mendaciter opabit. Sed q̄
enim deus dyabolū ista p̄mitteret face-
re iusto suo iudicio quis faciat ille in
quo malignoq̄ consilio demones er-
go nō faciunt miracula h̄ quedā mira-
cula. Et si dicant miracula sunt falsa quo-
niam mortales sensus per fantasmata
decipit vt qd̄ non facit facere videat. ⁊
talibus signis ⁊ falsis miraculis sedu-
centur q̄ seduci merebunt p̄ eo q̄ dile-
ctionem veritat̄ non receperūt vt sal-
tis fieret. Et sō dicit ap̄ls. ij. Thessa. ij.
mittit eis deus opationem erroris vt
credant mendacio. Demones tñ pp̄ie
virtuti dimissi possunt facere ea q̄ can-
sari p̄t ex motu locali ⁊ p̄sequent pos-
sent ignem de celo aereo inferi⁹ emitte-
re ⁊ ventū turbinis p̄mouere sicut p̄t
Job primo. Et isto mō antichr̄s faciet
ignē de celo descendere p̄mittere deo
demōis p̄tate. vt p̄t Apocal. xij. Sci-
endum etiā q̄ fm q̄ dicit Hiero. q̄ li-
cet virtute magica possint aliqua mira-
cula fieri. vt illa que p̄tinent ad curio-
sitatem tñ ⁊ vanitatem sicut symon ma-

gus faciebat statuas ambulare loqui
⁊ ridere ⁊ similia. vt habet i itinerario
clementis. Sed illa que sunt salubria
vt curatio languidorū illuminatio ce-
corum ⁊ h̄mōi nō possunt magicis ar-
tibus siue a demonib⁹ fieri. Et ideo ta-
lia cum sunt debent attribui virtuti di-
uine qualia xp̄us faciebat. Et si dicas
q̄ in vita sancti Bartholomei legim⁹
q̄ quidā demon curabat infirmitates
Respondet q̄ hoc faciebat non sanan-
do h̄ a leſione quaz faciebat cessando.
Scda difficultas est si demones sunt
differentes potestate volo dicere si in-
ter demōes sunt p̄ncipatus q̄b⁹ alij
alijs potentiores dicant. Respondet
q̄ sic quia de dyabolo dī Job. xij. q̄ ip̄
se est rex sup̄ filios superbie. ⁊ m̄t sen-
tentia p̄ scdo. distinctione. vi. ca. iij. di-
cit q̄ durante mundo angeli angel⁹ ho-
mines hoib⁹ demones demonibus
presunt. ⁊ fm gradus scientie h̄nt qd̄
p̄sidentie. Trem sup̄ illo Matth. xxv.
Ite maledicti in ignem eternū q̄ para-
tus est dyabolo ⁊ angelis eius. dīc ei⁹
rōne subiectionis fm glo. Sz obijceret
aliquis si p̄ncipat⁹ ⁊ p̄latio est inter
demones aut erit in eis p̄ naturā aut
p̄ violentiā aut de iure. Non p̄ naturā
qa tunc in iudicij die inter eos p̄latio
non cessaret qd̄ est i sacra scripturam
q̄ tunc euacuabit xp̄s oēm p̄ncipatū
⁊ p̄tatem. Nec p̄ violentiā q̄ tūc semp̄
essent discordes cū tñ sp̄ concordent i
hoiem impugnandū. Nec etiā de iure
q̄ sp̄ p̄cipet d̄ deū in quo nō est obe-
diendum. Itē fuitus ē introducta p̄-
pter peccm̄. vt dicit theologi q̄ si est ser-
uitus inter demones tūc lucifer cū sit
summus p̄ciōr deberet oib⁹ subici cuius
p̄trarium dixit Job. i. q̄ ip̄e est rex sa-
p̄ filios sup̄te. H̄ndetur q̄ sicut multi
latrones p̄ncipal latronū voluntarie
se submittūt vt in vnū p̄uentār. s. in ra-
pina sic oēs demones lucifero se volū

tarie subiiciunt ut in unum conueniant co-
tra hominem impugnando. Vnde et eadem
prelatio est inter demones assumpta
voluntarie sicut inter angelos de iure
diuino ratione preminentie naturalis ut
diuine institutionis et sicut cuilibet re-
gno et prouincie prefigit unus angelus
bonus tanquam princeps ut colligit ex il-
lo Daniel. x. Princeps regni persarum
restitit mihi. xxi. diebus et nunc reuertar
ut prelior aduersus persarum principem et
paulo post. Cum enim egredere apparuit
princeps grecorum etc. Sic etiam cuilibet re-
gno et prouincie prefigit a demonibus unus
demon tanquam princeps. Ex quo etiam se-
quitur quod sicut cuilibet ciuitati et cuilibet
castro prefigit a deo unus angelus bo-
nus de negociis cõibus curam habens quã-
tum sibi possibile est sic etiam cuilibet ci-
uitati et castro prefigit a demonibus unus
demon ad negocia cõia perturbanda quã-
tum sibi possibile est. Sequitur etiam ter-
cio quod sicut cuilibet archiepiscopo et episcopo et sa-
cerdoti prochali prefigit a deo unus an-
gelus bonus curam habens de negociis ad
salutem animarum pertinentibus. Sic cuilibet pre-
dictorum prefigit a demonibus unus demon
curam habens de perturbacione salutis
animarum et quanto sanctior est persona tanto po-
tentior est dyabolus ei assignatus. Et nisi
si deus gloriosus cuilibet officio prefi-
geret aliquem angelum omnia cõia officia
demones impedirent. Inferunt etiam ex pre-
dictis quod non solum unus demon est princeps
aliorum demonum sed etiam malorum hominum. Vnde
in euangelio dyabolus spiritus vocatur prin-
ceps huius mundi quia dominatur hominibus mun-
dialiter uiuentibus iniquitatem se ei subiiciunt
per peccatum.

De bello demonum post casum
de celo.

Sexta considera-
ratio est de bello demonum postquam
ecceiderunt de celo usque ad aduentum christi

Videns enim dyabolus se expulsu a ce-
lo in maiorem partem relictu cogitauit quod
possit displicere deo in omnibus sibi preiari.
et quia uidit primum hominum in terrestri pa-
disso collocatu innocentia decoratu ac
omni bestiarum piscium et uolatilium diuinum nec
non possessum in celo sedes quod ipse cum
sibi adherentibus per superbiam amiserat.
Doluit vehementer et inuidens ei felici-
tatem proposuit ipsum debellare et totaliter
infringere cognoscens quod ex putrida radice
non possunt nisi poma uermiculosa ge-
nerari. Bellauit ergo cum homine primo per me-
dium mulieris et misit hominem licet esset for-
tior demone per innocentiam piecitatem in ar-
mis innocentie sue ut mulieri displice-
ret filio deo et tradita paradisi castro si-
bi premissio inimico dei. scilicet dyabolo nega-
ta obedientia regi superno. scilicet deo libere
se tradidit perditionem facere in manibus dy-
boli. et sic habita victoria de homine primo
indignatus deus propter perditionem et quia sic
armis innocentie piecitatis captiuum dy-
boli se fecerat cum posteritate sua electi
ipsum de terrestri paradiso Gen. iii. et mi-
sit ipsum in exiliu locu bestiarum et lacrima-
rum ualle. Expulso ergo homine primo de pa-
disso gaudens non modicu dyabolus cogi-
tauit quomodo amplius possit displice-
re deo et uidens duos filios adam. scilicet
abel et cain quorum primus erat a deo dis-
lectus. bellauit contra eos per artem dis-
uisionis et inuidie et deuicit. Cain qui
fratrem suum abel occidit Gen. iii. bel-
lauit etiam contra filios. Sed per carnis
concupiscentiam et deuicit eos cum scilicet
ceperunt filios hominum. scilicet descenden-
tium de cain ex quibus precati sunt ge-
gantes a seculo uiri famosi Gen. vi. et
cum uiderat multiplicatu genus hu-
manum bellauit per eum per luxuriam
et tam uiriliter pugnauit quod deuicit eum
sic quod in toto genere humano solus octo
persone mundi ab illo uicio reperte
sunt immunes. De alijs autem scriptum

1. liij

Liber

quintus

est q̄ omnis quippe caro corrupta vi-
am suam ppter qd̄ indignatus est de⁹
mundū castigauit diluio generali in
tū q̄ solum dicte octo p̄sone in archa
noe libate sunt. vt p̄t̄ Gen. vii. z. viij.
Per quas itez p̄pagatū est genus hu-
manum. bellauit p̄ filios noe z deuic-
cit cham cū p̄ paternū honorē verēda pa-
tris discooperuit. Gen. ix. ppter quod
meruit maledicti bellauit p̄tra chalde-
os p̄ ydolatriam z deuic-
cit eos cū ignē adorauerūt. Gen. xi. Bellauit p̄ genus
filiorū noe. z deuic-
cit eos p̄ supbiā vo-
lentes turrīm edificare que vsq̄ ad ce-
lum p̄tingeret ppter qd̄ indignatus de-
us vnū labiū qd̄ ante erat diuisit z cō-
fudit. vt patet Gen. xi. bellauit p̄ zodo-
mas z gomorreanos z deuic-
cit eos per
p̄c̄m p̄ naturā ppter qd̄ indignat⁹ de⁹
igne celesti destruxit illas quinq̄ ciui-
tates cū habitatoribus eoz z cūcta ter-
re virentia exceptis solū loth vxore et
filiabus suis. vt p̄t̄ Gen. x. Bellauit
p̄ filios abrahe. s. ysaac z ysmahel. z de-
uic-
cit ysmahel cū fuerit vlr supbus ona-
ger palustis sagittari⁹ z ydolatra pes-
simus. vt p̄t̄ Gen. xxi. Bellauit p̄ fili-
os ysaac. s. iacob z esau et deuic-
cit esau
p̄ gulam vendidit eū p̄mogenitā pro-
pter lenticulā Gen. xxv. De his in p-
sona dei dicit p̄pheta iacob dilexi. esau
aut odio habui. Bellauit etiaz p̄ filios
iacob. q̄ cum essent. xij. deuic-
cit. xj. eoz
p̄ crimen pessimū z inuidiā z facti sūt
venditores fratris sui innocentis Jo-
seph Gen. xxvij. ppter qd̄ indignatus
est deus tradidit eos i captiuitatē qua
dringentis ānis z vltra in egyptū. Bel-
lauit etiam contra egyptios p̄ crudeli-
tatem intantū vt affligerent filios isrl
n luto et latere ppter quod permisit
deus indurari cor pharaonis vt ad ni-
hil pietatis moueretur. z indignat⁹ de-
us contra egyptios occidit primoge-
nita eoz z s̄meris eos in mari rubro

filios israel liberatis Exo. xliij. Bella-
uit iterum contra filios israel per ydo-
latriam z deuic-
cit eos cum scz fecerunt
vituluz z adorauerunt propter quod
z alia crimina quibus vulnerauit eos
indignatus deus peremit eos in deser-
to Gen. xxxij. Sic q̄ de sex centū mil-
libus qui exierunt de egipto solū duo
scilicet caleph z iosue intrauerūt terrā
p̄missionis. Bellauit etiam contra fi-
lios israel in deserto z deuic-
cit aliquos
eoz p̄ murmuratiōē. s. dathan z aby-
ron z thore propter quod indignatus
deus aperuit terram z descenderūt vi-
uentes in infernū. sicut patet Numeri
.xvj. Bellauit itez p̄ filios israel p̄ ho-
mīcidium z deuic-
cit eos cum scz occi-
derunt p̄phas amicos dei et imple-
uerunt hierusalem sanguine eoz vsq̄
ad os propter quod z indignatus de-
us tradidit eos in captiuitatem baby-
lonte septuaginta annis. Bellauit cō-
tra saul primum regem israel. z deuic-
cit eum per inobediētiam propter qd̄
indignatus deus tradidit eos in capti-
uitatem z scidit regnū israel ab eo pri-
mi Regum. xv. z ipe seipm crudeliter
necauit. primi Regum vltimo. Bella-
uit contra regem dauid per superbiā
luxuriam z homīcidium z deuic-
cit eū
scilicet numerauit populum: scd̄i Re-
gum vltimo. Accepit Bersabee vxorē
vire z interfecit vnam: scd̄i Regum. xj.
ppter qd̄ indignatus deus licet penitus
erit percussio populo non edificauit si-
bi templum siue domum quā cogita-
uerat. Bellauit contra salomonem p̄
luxuriam z ydolatriam z deuic-
cit eum
quia adamauit mulieres alienigenas
z fecit multa templa ydolorum. vt pa-
tet terci Regum vndecimo. Bellauit
contra Roboam per superbiā z de-
uic-
cit eū ppter qd̄ indignat⁹ dñs recessit
isrl a domo eius vsq̄ in presentem di-
em. vt patet terci Regū. xij. Bellauit

Consideratio septima CCLXXVII

contra Iheroboam p ydolatriā: z de
uicit eū: qz peccare fecit isrl vitulos au
reos adorando vide. iij. Reg. xij. Bel
lauit cōtra semmacherib p supbias z de
uicit eū cum blasphemauit contra de
um isrl. ppter qd indignatus deus per
cussit p angelū suū in castris assyriorū
centū z octuagintaquinq milia ipm
occiderūt. puij cū ydola in tēplo suo
adoraret. piz Esa. xxxviii. Bellauit cō
tra nabuchodonosor p supbias z deu
cit eū cūz fuit glificatus in edificio ba
bylonis. ppter qd indignatus est deus
z piecit eū a regno: z septē annis cum
feris habitabat sicut bestia Daniel. iij.
Bellauit cōtra olofernē pncipē mili
tie nabuchodonosor p superbiā. gūlaz
z luxuriā z deuicit eū: ppter qd indi
gnatus est deus: tradidit eū in manus
sancte mulieris Judith que pscidit ca
put eius. Judith. vi. Bellauit contra
aman p supbiā z deuicit eū cūz pre
sumpsit pūmire isrl. ppter quod indi
gnatus est deus: pmissit q suspenderet pa
tbulor qz deleret genus ei. Hester. v.
Bellauit contra regē antiochū p sup
biā z deuicit eū cū dixit se facturum
isrlm congeriē sepulchri iudeoz. ppter
quod indignatus est deus pūssit eūz
plaga insanabili visceruz suoz. i. Ma
chab. ix. Bellauit cōtra vniuersūz po
pulū gentiliū p ydolatriā z deuicit eū
sicut piz Sap. xliij. Cū p vniuersūz or
bem romani imperantes ydola adora
rent. Vnde z tūc rōme templū Pan
theon erat cōstructū sic dictū. qz simu
lachrū erat oim deoz. Contra alios in
numerales bellauit z varijs vulneri
bus pctōz infixis de eis viriliter triū
phauit: z eoz aias captiuas post hanc
vitā ad inferos deducebat: quaz ca
pitūritatē z miseriam deplorantes ptes
antiqui gemitibus inenarrabilib⁹ cla
mauerunt ad deū: vt mitteret liberato
rem: dicentes. Veni ad liberandū nos

ōne deus virtutū z. ps. lxxix. ostēde fa
ciem tuā. i. filiū tuū humanatū z sal
uē erimus. Et iterū Esa. lxiij. Vtināz
disrūperes celos z descenderes. a facie
tua mōtes defluerent: z cū gemit⁹ hu
manū generis audiret altissim⁹ misert⁹
se sup eum: z misit in tpe plenitudinis
filiū suū redemptorem z liberatorem
z tūc dyabolus finaliter bellauit con
tra filios isrl p maliciā z inuidiā z
deuicit eos. cū sez occiderunt redēpto
rem messyam suū. ppter qd indignat⁹
deus: tradidit eos in perpetuam capti
uitatem: sicut supre declaratum fuit l^o
bro p^omo z tercio.

De perditione domnij demo
nū in aduentu christi.

Septima cōsidera
tio est qz demones in aduentu
xpi p iusticiā pdiderūt dñm suū
quod sup genus humanū habebant.
Fecerat em grandem offensāz dyabo
lus deo tam deceptor: sez fraudulentē
contra dei voluntatē eius seruū tulit z
fecit seruū suū. quo nō obstāre si vo
luisset reconciliari deo p eo sicut p ho
mine satisfecisset noluit tamen. imo: ef
placuit semp permanere inimicus dei
peccatū suū non recognoscens qz non
erat in hoie: imo dolebat de peccato vt
deo reconciliaret. Et ideo ne dyabol⁹
possit conqueri de iniusticia si forte de
us de sua potestate absoluta vt violen
ter sine aliqua satisfactione liberasset
hoiem p iusticiā. Debuist pdere dñm
qd supra hoiem tenebat. qui hō ex eo
qz ab eo victus in paradiso terrestri fue
rat iuste seru⁹ su⁹ erat. Qz aut deus i ta
li hois liberatione debuist vti iusticia z
nō absoluta potētia. piz p tanto qz de⁹
est necessario iustus z taliter iustus qz
non potest dici deus si nō intelligatur
iustus. Et iterū. qz laudabilior est pū
ccps qui vti iusticia qz potētia soluz

Quo aut primus homo nec omēs ho-
mines, nec oēs angeli boni, nec etiam
omēs demones simul nō potuerūt sa-
tisfacere p hoīe: s̄ solū deus z hō vt de-
claratū est supra lib. iij. cōsideratōe. v.
in. iij. articulo fidei. Nō em̄ totus mū-
dus soluere valebat debitū p̄mi hoīs
vt *Alpoē. v.* Nemo poterat in celo nec
in terra neq̄ sub terra ap̄ire libz
neq̄ videre illū. i. implere redēptionez
humani generis q̄ ab eterno scripta fu-
it in libro diuine dispositōis: vt p̄ chris-
tū solū impleret. Libz ergo ip̄e solus
aperuit: q̄ solus penam crucis nobis
mortis debitoribus tulit. Vñ dixit p̄s
lxvij. Que nō rapui sc̄z x̄ps tūc exsol-
uebat. Mirabant aut hoīes potestātē
magnā dyaboli z eius dñiū sup hoī-
nes z dicebant illud *Esa. xlix.* Nunq̄d
tollet a forti p̄da. i. humanū genus a
dyaboli potestate. aut q̄ captū fuerit a
robusto saluū esse poterit. Et rñdet de-
us ibidē. hec dicit dñs equidē z capti-
uitas a forti tollet: z q̄ ablatū fuerit a
robusto: saluabit sc̄z p̄ x̄pm. Vnde seq̄-
tur ibidē: q̄si musto sanguine suo iebz
abunt. z sciet om̄is caro q̄ ego dñs sal-
uans te redemptor tuus fortis Jacob.
Et cōfirmat p̄ dictū saluatoris *Iobis
xij.* Nūc iudiciū sc̄z discretōis est mū-
di: nūc p̄nceps hui⁹ mūdi eijsiet fo-
ras sc̄z a dño z p̄tate tyrātica sup hoī-
nes. Vnde ip̄e dyabolus dicebat p̄in-
ceps mūdi: q̄ dñat in homibz mun-
do deditia. Et sic dicit *Paulus ad col
loceñ. ij.* Expoliens sc̄z christus p̄inci-
patus z potestates traduxit confidē-
tē id est dyabolū exterminauit longe a
potestate quē habebat. Et si queras o-
modo quē x̄pus tenuit vt vinceret dya-
bolū: z eius dñiū auferret. Respon-
det q̄ fuit modus quo p̄scis capis ha-
mo sub esca absconso: q̄ volens cape-
re escam nō videns hamū capis ab ha-
mo. sic christus volens p̄liari cū dya-

bolo in sua passione abscondit suā for-
titudinē. suam pulchritudinē. suam
sanitatem. suā dignitatē in cruce. Cū
em̄ p virtutem fortitudinis deberet cū
dyabolo p̄liari totā eam abscondit te-
nendo manus fixas z clauatas in cor-
nibus crucis. Vñ *Abacuc in. iij. ca. lo-
quens de cruce x̄pi dixit.* Cornu a sciss
cet crucis in manibus eius ibi abscon-
dita est fortitudo ei⁹. z patet fortitudo
sua ibi in abscondita. q̄ p eam vicit for-
tissimā mortē z fortissimū dyabolū.
Nā sequit in illo codē ante faciē eius
ibit mors: egrediet dyabolus ante pe-
des ei⁹ sc̄z victus z nudus a suo dño z
potētia quā p̄mo tenebat. Abscōde-
rant em̄ demones laquens mortis pe-
dibus nris in ligno sciētie boni z mali
Et ideo x̄ps abscondit eis laqueū. vn-
de capti sunt in ligno crucis. Et t̄do dī-
xit p̄s. Veniat illi sc̄z dyabolo laque⁹
quē ignorat ei⁹ z. Abscōdit etiā in cru-
ce suā pulchritudinē in turpitudinem
cū esset p̄ciosus forma p̄ filiis hoīm
p̄s. *eliij.* Ibi nō erat ei⁹ species nec de-
cor absconditus vultus eius z despect⁹
Vñ nec reputauim⁹ eum. *Esa. liij.* Ab-
scondit terciō suā sanitatē in infirmita-
te: q̄ vt dicit *Esa. cap. eodē.* Nos repu-
tauimus eū q̄i leprosum p̄cussus a dō
z humilitatū virū doloꝝ z scientē infir-
mitatē. Abscondit quarto suā dignita-
tem in cōtempnū z vilitatē: q̄ cū latro-
nibus z homicidiis: cū iniquis z scele-
ratīs deputatus est *Esa. cap. eodē.* Cū
tamē esset sūme dignitatis z excellen-
tie. q̄ verus deus z verus hō sicut fuit
declaratū supra lib. j. Sic ergo in chris-
ti passione egressus est dyabolus vi-
ctus ante pedes eius p̄dita potestate z
dño liberato hoīe ab eius captiuitate
Et ideo in figura hui⁹ legi⁹. *j. Reg. xvij*
q̄ dauid occidit leonē z p̄dam ei⁹ tu-
lit ab ore hui⁹ leonis. Perebat p̄phe-
ta liberari dicens. Salua me ex ore le-

Consideratio octaua CCLXXVIII

onis. ps. xxi. Et in signū victorie habi-
te ligauit xp̄us humani generis inimicū
cum scz dyabolū. z sic ante faciem suā
mors. i. dyabolus victus z ligatus sic
in triumphis victi solent ire ante victo-
rem ligati. Vnde Apoc. xi. Apprehē-
dit draconē serpentē antiquū qui ē dy-
abolus z sathanas z ligauit eū p̄ianos
mille. i. vsq; ad tps antichristi: z ponit
ibi tempus determinatū. p̄ indetermina-
to. Et q; tunc resurget violentaz po-
testatē: z exierit p̄ affluētē malignitatē
vt mittat p̄p̄os in errorem. Ideo tūc
dicit solus. Signū autē manifestū p̄di-
ctionis dñi demonū fuit cessatio ydola-
trie in vniuerso mūdo ad predicatōnē
christi z ap̄orū p̄ quam ydolatriā se-
re vniuersum orbem capitūz tenebat
cū ydolis. vt deus coleret.

De proprietatibus z malicia de-
monum.

Octaua cōsidera-
tio est d̄ proprietatibus z malicia
demonū. Circa primū vt notat Iobis
iij. Christus assignauit tres pp̄ietates
precipuas diaboli. Prima q̄ est homi-
cida ab initio. quia homo in specie hu-
mana ponit p̄ aiām. Idō ille magis p̄-
p̄ie est homicida q̄ aiām interficit per
p̄ctm mortale q̄ iste q̄ interficit corp⁹:
p̄ quod homo puenit cū brutis. Hoc
autē fecit dyabolus a principio mūdi.
quia p̄ suggestionem eius primū pec-
catū homini contigit: z in hoc officio
continue pseuerauit. Secūda proprie-
tas dyaboli ibidez est q̄ in veritate nō
stetit. i. in debita obedientia ad deū.
Res em̄ dicunt vere inq̄trum confor-
mant veritatē prime a qua veritate de-
uiauit dyabolus per peccatū superbie.
Tercia est q̄ mendacium ex pp̄ijs lo-
quit. id est ex habitu malo in quo ē ob-
stinatus. z subdit causa. q; mendax est

z pater eius. i. tps⁹ mendacij. Qui em̄
mendacia ab alijs inuenta solus refert
mendacia dicit q̄ qui ea facit mendax
dicit z p̄pter hoc dyabolus dicit pater
mendacij. q; primū mendaciū adinue-
nit dicens mulieri Gen. iij. Nequaquā
moriemini. Sed est difficultas cū sine
mendaces si possunt demones cōpel-
li ad dicendū veritatē. Dicit q̄ sic. Cō-
pellunt em̄ fallaces spūs ad dicendū
veritatē z salubria nobis: sicut exēplū
cat br̄as Aug⁹. viij. de ciuit. dei cap. x.
xvi. de dolore demonū q̄ loquebant p̄
hermen antixpi aduentū de suis futu-
ris p̄niis apud memorias sc̄orū mar-
tyrū quas imminere cernebant. In mul-
tis em̄ ait Aug⁹. talibus locis torquen-
tur z confitent z de possessis hoim cor-
poribus eijciunt. Sūt z alie vigintidue
demonū pp̄ietates quarū viginti nū-
merant in. ij. lib. sūme veritatis theolo-
gice scz q̄ sūt spūs impuri humani ge-
neris inimici mente rōnales nequitia
subtiles. nocēdi cupidī p̄ supbiā tu-
midī sp̄ in fraude noui mutant sensus
inq̄nant effect⁹ vigilantes turbant dor-
mientes p̄ somnia inquietant morbos
inferūt tempestates concitant in ange-
los lucis se transformant. sp̄ in infernū
suū secū portant. In ydolis diuinum
cultū sibi usurpant. sp̄ bonis dñari ap-
petūt magice artes p̄ eos fiunt bonis
ad exercitiū dant semp̄ finī homis in si-
diant. hec ibi. Dices in prima demo-
nū pp̄ietas est q̄ sp̄ ambulant in cir-
culo. Vñ ps. d̄ demonibus ait. In cir-
cū impij ambulant. Irē cū dñs que-
reret a sathan Job. i. Vnde venis. Re-
spondit. Circūui terraz z gambulant
eam: qd̄ quadrupl̄ intelligi p̄t. p̄mo
sic. Circūui terrā. i. data est mihi vltis
temprādi diligentia: q; pauci sunt int̄ q̄
bus nō habeant locum vestigia mea.
Secūdo sic exponeret dyabol⁹ si pos-
set inclinari ad suū p̄ctm cognoscēdūz

Circūstā terram. i. in hoc me ostendo remotū a virtute et obstinātū in malo qz sp sum in circūferentia et nunq̄ possum venire in lineam p quā veniāz ad mediū quod est virtus. Tercio sic circūstā terram ppter anxietatē laborūz. Vñ glo. saiban laborans terrā circūst. qz quietus in dei culmine stare cōtem p̄sit. Quarto sic circūstā terrā ppter B qz dyabol⁹ ē serps toruosus. vñ Esa. xxvij. Distabit dñs sup leniathan serpēte toruosū. et sicut motus circularis q̄tū est de se nunq̄ cessat. sic et dyabolus nunq̄ quiescit. et qz sp in circulo est ideo nunq̄ rectus: s̄ magis toruosus est. Recte ḡ dicit de demonib⁹ recte in circūitu impij ambulant. Et si queras qualiter circūit dyabolus. Respondit glo. sup illo verbo. j. Petri. v. Circūit querēs quem deuorat: dicens. Circūit tanq̄ hostis obsidens muros clausos explorat an sit ps aliqua muros minus stablis cui⁹ additu ad iteriora penetret. Offert oculis formas illicitas et faciles voluntates et visu destruat castitatē. aures p canora tēprat et molleat xpianū in iurijs lacescētib⁹ ad cedē instigat. honores terrenos p mittit vt adimat celestes. et cū latenter nō pōt fallere apertos addit terrores. in pace subdolu in psecutōne violēt⁹ cōtra quē tm̄ anim⁹ debet esse pat⁹ ad resistendū q̄ntū ille pat⁹ est ad repugnandū. Hec ibi. Vicesima scōa dñmo nū p̄p̄etas est qz sunt crudeles imosēuissimū: et est crudelitas demonis in tribus. Primo in p̄sidendo. vñ Esa. xlv. Tradā egyptū in manu demoniorum crudeliū. Scōdo demon est crudelis i puniēdo. Proverb. xvij. Semp iurgla querit malus. angelus aut crudel mitet cōtra eum. Tercio est crudelis i nō miserebī. et j. Petri. v. Aduersari⁹ vester dyabolus tanq̄ leo rugiens circūit

querens quem deuorat. Est em̄ figura liter bestia illa de qua dicit Gen. xxx. vij. Fera pessima deuorauit filiū meū ioseph. Multe alie sūt p̄p̄ietates demonū quas nō sufficere calamo explicare. t̄bo hec sufficiāt p p̄iri. Videdū est ḡde scōdo scz de malicia demonū q̄ q̄drupl̄r explicare pōt. Primo demones aliq̄ modo suadūt bonū: s̄ nō p̄p̄ bonū s̄ ppter malū finē: vt cū instabilibus hoibus in bonū suadēt ingressū religionis. sciētes qz nō pmanebūt sed apostatabūt. Non aut talia suadēt stabilibus hoibus in bonū. Secundo demonū malicia ostendit̄ euz decipiunt hoīem suadendo malū sub specie boni. vt piurare et iuramentū falsum facere p rebus alterius conseruādis. Tercio demonum malicia ostendit̄ euz decipiunt hominem dissuadendo bonū tanq̄ nociuū: vt cū dissuadet pbo et stabili viro ingressū religionis ne de B peniteat et egrediēs confundat. In cuius p̄sona Bernardus sic loquens ait. Noll̄ inq̄t precipitanter agere. diu cōsidera diligenter intueri: magnū ē qd pponis et opus egens magna deliberatione. exp̄ire qz possis amicos cōsultare post facta penitere cōtingat. Cōtra cui⁹ cōsiliū Bernardus subiūgit. hec est sapiētia mūdi aialis et dyabolica in iūica salutis suffocatrix vite. marer tepiditatis ei⁹ que solet deo vomitū. pcurare. Cū em̄ vbi dei esse non dubites: qd opus es deliberatōne vocat te magni p̄siliū angelus. Quid ergo adhuc cōsiliū prestolaris. quis em̄ sapiētior fidelior illo. ab ore putei sehemne criptor et cōsiliū perā amicos cōsulat qz non legit inimici hoīes domestici ei⁹. Mach. vij. Supradicto modo dyabol⁹ malicia sua aliq̄ dissuadat aliquibus orationē vel elemosinā: ne p hoc incurrat vanam gloriā. Quarto timonū malicia ostenditur cum decipiunt

homine dissuadendo malū vt ducunt
ad penas. aliqui inquantiam in viciu et
in somno: vt inducāt indiscretas absti-
nentiā q̄ est peius: et sic ei⁹ malicia mil-
le nocēdi modos h̄z. xvj. q. ij. cap. viis
sp. Rugit aduersus hoies q̄ quidē rugi-
tus nihil aliud est q̄ ei⁹ volūtas et ardē-
tissima cupiditas nocēdi. Vñ glo. sup
hoc verbo tanq̄ leo rugiens dicit. Si-
cut rugitus leonis impedit aures ne a-
liū sonum recipiant. sic dyabolus fide-
liū mentes terrēdo vel illicita ingeren-
do a via veritatis ne vocē xp̄i audiant
auertit. Et si queras nūquid sp̄ crescit
malicia dyabolī. Ad qd̄ r̄ndet doctor
seraphicus Bonauentura in. ij. lib. inia-
rū q̄ in dyabolo crescit malitia volun-
tatis q̄rū ad vim administratiuā q̄ cō-
uertit ad hoiem: s̄ nō q̄rū ad contem-
ptiuā q̄ est simplex et auersus a deo. qz
q̄rū ab hanc nō est in statu demerēdi.
Sed nunq̄d malicia demonū aliq̄ via
impediri pōt: dicit q̄ sic. Quadrupl̄
em impediri pōt. Primo p terminum
p̄ci positū a deo. Secundo p resisten-
tiam bonoz spiritūū. Habet em̄ ange-
los. vñū bonū ad custodiā et vñū ma-
luz ad exercitiū. Tercio p liberū arbī-
trīū homis nō consentientis. qz dyabo-
lus neminē vincit nisi volentes ab eo
vinci. Vñ ambrosi⁹ de vita br̄a et ponit
xvj. q. j. ca. Non est. Voluntariū mili-
tem elegit sibi xp̄s: voluntariū sibi ser-
nū dyabolus actionat. neminez ingo-
seruitutis astrictum possidet nisi se et
prius peccatoz ere vendiderit. Quar-
to ppter peccati abhominatiōē. quia
demonēs nobilioris nature detestant
peccata vilia. Nec sufficiant p presen-
ti de appetitibus et malicia demonū.

De bello demonū post adue-
tum ch̄isti vsq̄ ad diem iudi-
cij.

Nona considera-
tio est de bello demonum post
ch̄isti aduentū vsq̄ ad diē iudicij. vñ
licet demones pdiderant prātem quā
primo sup humanū genus habebant.
et eoz princeps vicus et ligatus vsq̄ ad
presinituz t̄pus sit in inferno. vt supra
declaratū est cōsideratiōe. iij. Permis-
runt tamē demones habere cōsilia sua
cū suo principe lucifero et temptare ho-
mines. p eoz exercitiū: et vt istud bellū
possimus intelligere imaginemur ec-
clesiam fidelīū tantū vñam ciuitatem
dei: que dicat̄ fidelit̄ fortaliū: vel ciui-
tas iustificatiōis siue bone consciētie
que duodecim pfectionibus decorat̄:
Primo est in situ cōgruenti. qz in me-
dio vbi virtus habitat longe ab extre-
mis scz vicijs et pctis. Secūdo est pul-
chra et excellens. qz maior pulchritudo
hois est in bona cōscientia. Tercio est
in securitate: quia non timet aduersa.
Quarto est sana: qz in bona cōscientia
nō potest habitare infirmitas peccati.
Quinto est situata in loco delectabilī
qz nunq̄ est vera delectatiō vbi non est
quies cōscientie. Sexto est in bona di-
spositiōe: qm̄ in circulo edificata est
p operū pfectionē. Septimo habet cō-
cordiam ciuiū. qz sp̄ hō in statu iustifi-
catiōis diligit p̄m suum sicut seipm̄
Octauo habent priuilegioz abundā-
tiam: qz nō ē sub lege pcti. Nono quia
habēt victualiū abundantiaz. qz nihil
ibi deficit vbi gr̄a abū dat. Decimo h̄z
bonū regimē cū volūtas rōnis sibi s̄
ijciat. Undecimo est libera a captiui-
tate p xp̄m: et etiā qz bona cōscientia nō
est sub seruitute dyabolī. Duodecimo
h̄z amorē et charitatez qd̄ pulchrificat
totā ciuitatē. Ista est illa ciuitas iŕlm̄
descēdens de celo ornata a xp̄o sic sp̄s
sa pulchra et excellens vbi ip̄e habitat
p grām de q̄ Apoc. xxi. Hūc ciuitatē

pulcherrime ut fortissima esset xpus posuit murum antemurale: et fossatus murus est charitas que omnia sustinet hunc custodire debent prelati ecclesie: epi et clerici qui stare debent ad portam ciuitatis: ut si venerit aliquis de pugna dyaboli vulneratus per peccatum: dent sibi medicinam penitentiae: et si venerit pauper indigens tribuant eis de bonis ecclesie quia bona clericorum pauperum sunt. Secundo posuit antemurale quod est iusticia et equitas que sunt in defensione muri. et hoc antemurale defendere et custodire debent principes christiani qui positi sunt per iusticia ministranda in mundo. Unde sap. j. dicit. Diligite iusticia que iudicat terram. Hi etiam debent ad portas antemurale: ut si forte inimici venerint eruo luerint impugnare murum cum fuerint inter murum et antemurale eos capiant et faciant iusticias expedientes. Tercio posuit xpus predicte ciuitati fossatum profundum quod est humilitas. Istud custodire debet religiosus qui debet esse fundatus in vera humilitate: et ea omnibus venturibus predicare. Quid dicam de hac ciuitate: si tales sunt custodes vere ipsa est gloriosa et habitans in confidentia sophonice. Secundo gloriosa quoniam ad pulchritudinem et habitans in confidentia quoniam ad sua magna fortalicia. Merito et gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. ps. teste. Talis fuit hec ciuitas in primitiua ecclesia quando ipsi fidelibus erat cor unum et anima una: ut legitur in Actis. Vides ergo dyabolus felicitatem et gloriam predicte ciuitatis: doluit vehementer cognoscens quod in ea multe anime liberate a manibus eius ad sedes celestes unde ipse ceciderat angelorum manibus cum gaudio ferebantur non curans debellare iudeos. sarracenos nec hereticos et alios obstinatos iuxta dictum Gregorij. quia illos temptare negligit deus quicquid iure se possidere sentit. Cogitavit quod predictam ciuitatem debella-

re posset primo inter cetera excitauit contra eam persecutionem gentiliu quam durauit toto tempore apostolorum et ducentis annis ultra. In qua persecutione et bello ultra. centum milia hominum viriusque sexus per veritatem fidei et zelo ciuitatis iustificationis siue bone conscientie martyrio coronati sunt sic libro. j. considera. iij. articulo. j. in examina. iij. latissime declaratum fuit. In quo bello nihil lucratus est diabolus sed potius miserabiliter victus ab illo bello cessauit cum per tale persecutionem plus multiplicarentur fideles et fortior efficiebatur ciuitas iustificationis vere fidei et bone conscientie. Suscitauit etiam bella hereticorum: quorum hereses per diuersa consilia examinante danate sunt: et plerumque eorum igne cremati: sic quod eorum in publico non erant neque sonus: licet in occulto nimium seculi at ista pestis. sicut. s. lib. ij. declaratum est. quare cum sit malicioissimum: ut in procedenti consideratione dictum fuit non valens quiescere. Cogitauit contra predictam ciuitatem aliam edificare que dicitur babilonie .i. confusionis et dyabolica cuius fundamentum posuit contemptum dei super quod edificauit duodecim abusiones que sunt principes. iniustus. curialis adulator. miles sine fide. consiliarius sine veritate. commissarius sine pietate. prelati sine caritate. aduocatus de rapacitate. clericus ignorans. religiosus superbis. mercator falsus. iuuenis sine verecundia. populus sine amicitia. Murus predicte ciuitatis dyabolice dicitur animositas et diuisio. Antemurale dicitur iniusticia et oppressio. Fossatus vero dicitur superbia et ambitio: et sic in omnibus ista ciuitas contrariatur prime ciuitati. De his duabus ciuitatibus dicit Augustinus. de ciuitate dei. Duo amores fecerunt sibi duas ciuitates: quia una incipit a contemptu sui usque ad amorem dei. et hec est ciuitas iustificationis. Alia vero incipit a contemptu dei usque ad amorem sui: et hec est ciuitas

tas diaboli et destructionis. Cum ergo ex divina permissione vidit dyabolus se potentē ad expugnandū magna pte p dictam ciuitatē ordinauit exercitū suū in triplici acie. In prima posuit capita nēu sathan. in secūdo beelzebub. i. tercio vō māmōnā. Prim⁹ capitaneus bellauit et cōtinuo bellat cōtra religiosos q custodiūt fossatū. et pdictus dyabol⁹ portat p armis suis supbiā. simulatio nē et ambitionem. Cōmittit ergo inter vtrosqz durū bellū et vulnerati sunt ac crucidati specialr plurimī religiosi si q ferūt habitū humilitatis in corpore leo nē supbie in corde. exterius apparent hoibus humiles capite in terrā inclinato: h corde sūt altiores celo. Vñ viditē poribus meis duos religiosos duoru ordinū informatoz q a mūdo segregati: sancti viri mūdū cōtemnentes exterius videbant sic vticos a demone q sua claustra relinquētes mūdantis fauoribus adherētes epī facti sūt nō vocati: h vt erūnas fugerent ordinū suoz q fuit in magnā confusione pdictarū religionū et causa multarū murmurationū. Ipī vō facti sunt inuerti cūdi: ac si nihil eoz statui indecens fecissent vt surdī in omnibus ptransibant. Bellat etiā dyabolus cū alijs religiosis p ambitionē: et intantū vulnerat eos ambitione miserabil. q cū non efficiunt p latī in ordine inē dei seruos viuere nō possunt imo exeuntes ad alios se trāsferūt vbi possunt suas ambitiones implere non attendentes q cū pplī xpī voluerunt facere regem fugit in mentem Iob. vi. Charitas etiā nō est ambitiosa. j. Cor. xij. sup quod dicit Augusti. Ocium sancti: querit charitas veritatis negociū suū suscepit. necessitas charitatis quā sarcinā si null⁹ imponit vacandū est veritati. si aut imponit suscipienda est ppter charitatis necessitatem. Alios aut religiosos iue

nit dyabolus desiderantes visiones et reuelationes: et quia raro tale desiderium absqz radice superbie et presumptio nis: seu vane curiositatis inuenit iusticia dei permittente veniunt in illusiones et deceptiones dyaboli p quez modum seminat dyabolus in maiori parte temptatōnes spūales huius temporis: et indicat in corde illorū qui sunt ministri antichristi. et sic cadūt plurimī religiosi vulnerati supbia a demonib⁹. Eapropter fugiendū est tale desiderium sicut venenū cum non concedant visio nes et reuelationes vere ppter tale desiderium: sed solum procedunt ex pura bonitate dei et in anima existente in magna humilitate. timore et reuerentia et seruenti amore dei. Alios autē religiosos vulnerat et precipitat dyabolus cum in orationibus quas faciunt sustinent aliquam consolationem que fundat in presumptione siue existimatione superba suipsius: aut inducente ipsos in ambitionez sui ppiū honoris et glorie. aut in vita ista aut in paradiso: cum talis consolatio principaliter includat saturitatem et refectionem sue ppiie affectionis. Ex quo sequit multitudo maxima pessimorū vicioz et errorū. et ideo talis consolatio fugiēda est oīno: et solum illa est sustinēda que sequit ppiam cognitionē tuā et pfectaz sensibilitatem tue nihilitatis et tue im pfectionis cum magna subiectōne tue magnitudini et altitudini dei per altā reuerentiam: et cum magno desiderio honoris dei. quia in talibus vel similibus debet fundari talis consolatio. Ca uere etiā summe debent deuoti religiosi ab omni sentimento et visione q tumcūqz alta et qumcūqz appareat certa si doceat eorum cor in opinionem. presumptionē aut affectionē ptra aliquem articulum fidei aut ptra bonos mores et bonas honestates eoz

sine dubio ex pte dyaboli sint. Nec est doctrina illius illuati et sancti viri frs petri de scdō in qbus suis notabilibus de remedijs contra tempraōnes spūales q fuit vnus de principalib⁹ reformatoribus originis nostri in hoc regno castelle. Qd debilitatū est fossatū ciuitatis dei: et q pauci veri religiosi huiles inueniunt in orbe pserim cum multi cadūt ex simlata sanctitate que fm Hierony. duplex est iniqtas. Tales em sepulcra dealbata plena spurcia mortuoz nuncupari debent. Sz licet innumeri cadant et peant de fossato victi a dyabolo. Aliqui tamē semp manent q viriliter resistūt quos deus cognoscit et reseruat p defensione sue ciuitatis dilecte. Sed accedit secunda acies bellatoz dyaboli beelzebub et dat scdm preliū antemurale quoz arma sunt oppressio. distractio. iniusticia et indignatio. et cōmittit hoc bellū forte sic q multi principū militū inuenti sunt vulnerati in capitibus: noia vulnerū ab armis dyaboli nuncupant oppressio populoz. destructio impotentum. Iniusticia et indignatio de talibus principibus et militibus dicit Ezech. xxi. ca. Principes eius in medio eius qsi lupi rapientes predam ad effundēdū sanguinem et ad pdendas animas sic antemurale iusticie et equitatis rūpit: qz vlgiles scz curiales et cōsiliarij dormiūt non vigilāt p bono ciuitat sed p bono pprio cōsulendo principibus in iusticias oppressiones adulando eis et laudando eoz malū regimē. De talibus principibus dicit dñs p pphetam Osee. viij. Ipsi regnauerūt et nō ex me principes exiuerūt et nō cognoui eos. Vere isto tempore magnam victoriam et grandem predam de principib⁹ et militibus reportat dyabolus. Cum vix inuentatur qui non studeat tyrannice pssidere potiusqz recte in suo regimie fa-

cere. Nec querunt iam principes cōsiliarios virtuosos et honestos: sed homines vni pños astutissimos et fraudulentos quibus possint suas militas et tyrāntes colorare p adinuētiōes dyabolicas exquisitas cuz quibus captiuarū a dyabolo pibunt sine fine. Iaz vlcarius xpi nihil fere p̄t in eccessijs pro uidere nisi q principibus placet. et sic sepe pudent de dignitatibus et beneficijs ecclesie viri insipientes viri scelerati: paruuli lacrantes et qui nondū a materno vrero exierūt. Sic ergo antemurale ciuitatis iustificatiōis quasi totū videt diruptū et expugnatū p demōes licz aliquos deus suo occulto iudicio semp reseruet in quibus seruet veritas iustificatiōis: qui ita paucissimi sunt q in tanta multitudine maloz nō apparent. semp tamē ad numerū septem reseruant. iuxta illud. iij. Reg. xix. Reseruaui mibi in israel septē milia viro rum qui non curauerūt genua ante baal. Per q̄s intelligunt viri fideles se ptem donis spūsancti: pulchris formis illustrati: qui non curuant genua dyabolo bellatori p consensum. Accedat ergo tertia acies demonū bellatorum volentes murū capere violenter q nō possunt. quia vt dictū est mur⁹ est charitas que fortissima est. Charitas enī nūq̄ excidit. j. Cor. xij. Qd vidēs capitaneus hui⁹ aciei qui māmona dicit vt possit triumphari de custodib⁹ muri armanit milites suos fortissimis armis auaricie et symonie: et cuz murus nimīū angustiare: venerūt prelati nō pauci ad p lamentū cum māmona rescatari sunt. Dic mihi quia est in ecclesia qui nō sit rescatatus p mammona vis tu aliquid in ecclesia: oportet q pmo roget p te māmona. vis ep̄ari habere p te aduocatū māmona. qz a maiorib⁹ ad minore oēs auaricie studēt et a ppha vsqz ad sacerdotē cūcti faciūt

Jeremie. vi. Jam nihil valēt electio-
nes canonice in ecclesijs cathedralib⁹
sed fauor ⁊ pecunia. nihil scia ⁊ sancta
vita s̄ astuta māmonē malicia. ⁊ sic ru-
ptus est murus ciuitatis iustificatiōis
p̄ magna pre. ⁊ multi vigilantes occi-
si sunt. q̄ non vigilant illi tales p̄ cu-
ram aiarū sed burfay. Ideo dicit bern.
quē mibi dabis s̄ numero plātorū q̄ nō
magis studeat burfis euacuandis q̄ vi-
cijs extirpandis. plus studēt in salmo-
ne q̄ in salomōe. Merito ḡ de his cō-
querit dñs Ezechiel. xxiij. Sacerdotes
eius cōtempserūt legē meā polluerūt.
sanctuarīa mea. inter sanctū ⁊ p̄phanū
nō habuerunt di. stanīā ⁊ inter polutū
⁊ mundū nō intellexerūt. ⁊ a sabbatis
meis auerterūt oculos suos ⁊ coinquinā-
bar in medio illoꝝ. Rupto ergo muro
⁊ pemptis talibus custodiibus iniquis
ex vulnerib⁹ auaricie ⁊ simonie ingre-
diunt demones ciuitatē sanctificatiōis
⁊ occidunt filios. s. cogitatōes eoꝝ capl-
unt mulieres affectōes ⁊ viros. s. p̄sen-
sus quos captiuos in damnatōes per-
petuā abissi infernalis deducūt p̄ ma-
gna pre. ⁊ ciuitatē ignibus exponūt vt
remā. cat lapis sup lapidē. q̄ quasi ni-
hil in. cie. nihil humilitatis. nihil cha-
ritatis remanet in illa ciuitate. Sic er-
go incenderūt electā ciuitatē sanctitatē
⁊ desertas fecerūt vias ipsius ecclesiastici
plur. hanc desolatōem p̄uidens salua-
tor noster dolens de talium aiaꝝ dam-
natōe suo sanguine redempturū fleuit
super illam. s. ciuitatē iustificatiōis q̄ si
et diceret. o ciuitas mea dilecta. o spua-
lis habitatio mea quis te sic destruxit.
quis te in abissum misit. o ciuitas me-
lius tibi fuisset nunq̄ fuisse vbi sūt ma-
ri charitatis. vbi ē antemurale iusticie
vbi est fossatū humilitatis vbi sunt tui
plati charitauī. vbi principes iusti. vbi
sunt hūiles religiosi oīa submersa sunt.
Et quis poterit cōtinere. lachrymas si

cū deuotōe volerit cōtemplari q̄t anie
pereunt religiosoz. quot aīe p̄ncipū.
quot aīe plātos. quot aīe subditoꝝ sub
vtrōq̄ brachio ex eoꝝ malo exemplo ⁊
regimine ve illis. Sed licet quasi. vij.
numeri in hoc demonū bello cadāt re-
ligiosi p̄ncipes ⁊ milites plati ac eccle-
siastici subditi etiā sub vtrōq̄ brachio.
sq̄ tñ manent aliqui in q̄bus saluat ve-
ritas fidei ⁊ iustificatio bone cōscientie
⁊ si nō nisi duo viri fideles remanerēt
in mūdo in eis saluaret eccia que est
vntas fidelium charitatis. vinculo ad-
unata. nō est aut dubitandū quā aliq̄
tales sunt in mūdo. q̄ fin Chriosto.
iusti sunt in mūdo sicut medulla in ar-
bore qua deficiente deficit seu perit ar-
bor. ergo si non essent aliqui iusti per-
ret mūdos. fluctuat ergo nauicula pe-
tri sed nō mergit belloꝝ turbinib⁹ qui-
buscunq̄. q̄ porte infert. i. demonū fu-
rie nō p̄ualebunt aduersus eam cū fir-
tutis fortitudinis a facie inimici. Et ar-
tente intuentū est q̄ istud bellū diabo-
li nunq̄ cessat imo cōtinuo creiscit ⁊ ag-
grauat. Vnde dicit yfido. libro. i. de su-
mo bono q̄ quanto p̄pinquius finem
mundi diabolus videt. tanto crudeli⁹
p̄secutōes exercet. vt qui se cōtinuo dā-
nandū cōspicit socios sibi multiplicat
cū q̄bus iehenne ignib⁹ abdicat. Hecū
p̄tis ergo viribus ⁊ capis armis xp̄ta-
ne militie. de q̄bus supra libro p̄mo
cōsideratōe p̄ma dictū fuit vigilādū
est ⁊ viriliter pugnādū cū demonib⁹
q̄ vt dicit aplūs ephē. vi. nō est nobis
colluctatio aduersus carnē sanguinē
.i. aduersus hoies q̄ sūt caro ⁊ sanguis
⁊ p̄ consequens visibiles. sed aduersus
p̄ncipes ⁊ p̄tātes. i. demōes qui sunt
hostes inuisibiles. ⁊ dicit p̄ncipes et
p̄tātes. q̄ angeloz ordines non solum
sunt per grām sed etiam p̄ naturā. ⁊ sic
de singulis ordinibus ceciderunt aliq̄
in q̄bus naturalia p̄māserūt integrare

12.

dicit Dionysius. et inferiores obediunt
superioribus ut possint nocere hominibus. et
per principes et patres intelligunt alij or-
dines demonum. Sequitur aduersus mu-
di rectores. hic nomine mundi non intelli-
git universitas creaturarum que non regi-
tur a demonibus sed a deo et angelis si-
bi ministrantibus. sed intelligit univer-
sitas malo per hominem. sic dicit Io. j. mun-
dus cum non cognouit qui per demones
regunt in quantum per eos ad peccata mouen-
tur. propter quod subdit ad declarandos hu-
iusmodi intellectus tenebrarum harum. di-
cunt. n. mali homines tenebre. quia sunt in-
uolunt tenebris ignorantie et culpe. con-
tra spiritualia nequie. i. contra spiritus nequam
sive malignos. quod dicit ad ostendendum
quia per rectores mundi hic demones intel-
ligunt in celestibus. i. in hoc aere caligat
nos quod frequenter in scriptura celum
notat in quo demones habitant usque ad
iudicium ut supradictum fuit. propter quod
etiam aues celi notant. Math. xij. ubi
dicit quod aues celi comederunt seminem quod
cecidit secus viam. Sic exponit predi-
ctum verbum Nicolaus de lira super epi-
stolas ad Ephesios. propter accipite arma
turam dei. i. virtutum. ut predictum est. ut possi-
tis resistere insulibus demonum in die
mala. i. in presenti vita ubi imminet tentatio.
nunc pugna usque ad diem iudicii que etiam
erit dies mala malis et amara valde. vii
et Iohannes papa scribens ysaac ciracu-
sano episcopo. xvj. q. ij. ca. vij. d. astutia dia-
boli et bello contra ecciam catholicam. ac
de munitione nostra dicit sic. nec ignoramus
astutiam eius conat namque a principio
ruine sue unitatem ecclesie rescindere chari-
tatem vulnerare sanctorum operum dulcedi-
nem inuidie felle inficere. et omnibus modis
humanum genus pertere ac perturbare.
Dolet. n. satis et erubescit charitatem quam
in celo nequit habere. homines constantes ex
lutea materia in terra tenere. Unde optus
quantum fragilitati nostre concedit ut omnes

aditus nocendi eius versutie munsa-
mus ne mors ingredietur per portas no-
stras. Hec ibi.

De diuersitate demonum et si
possunt habere spiritus familiares

Quoniam scilicet considera-
tio est de diuersitate demonum. et
si possunt habere spiritus familiares. Pro de-
claratione primi notandum est quod sicut bo-
ni angeli sunt distincti in nouem ordini-
bus. et cum eis anime sancte. sic etiam demo-
nes. quia a nouem ordinibus ceciderunt. sunt
distincti in nouem ordinibus. et cum eis
anime damnate. Et illi demones qui erant
altiores hierarchie facti sunt peiores. et
inferiores in meridionali parte quorum pre-
sentem vocauit dauid demonem meridia-
num. Est autem vox corporis multorum qui sunt. x.
differentie demonum quidam dicunt fata
alii dicuntur vulgariter diuini de casa.
alii dicuntur incubi et succubi. alii faciunt
pluuiam. alii comedunt et bibunt cum homi-
nibus apparent in somnis. alii ut dicunt
sunt spermate et ex odore viri et mulie-
ris cum coniungunt. vel ex radijs pla-
netarum. alii sunt masculi et femine. alii
qui sunt mundi et alii qui imundi. alii il-
ludant viros et feminas qui xurgine
sive bruxa vulgariter nuncupant. mul-
ti asserunt se talia vidisse et quasi tenent
quasi certa. sed quid veritatis contineat
consequenter declarabit.

De fato.

Prima differentia demonum est de
fatis. voluerunt quidam simplices
dicere quod fata sunt quedam femine
quas dant spiritus super creaturam nouit na-
tam. Unde et seneca tragedia prima in cho-
ro primo loquitur de eis quasi d. quibusdam
sorribus sive deis que sic disponunt vitas
humanas quod nullus potest pertransire ordi-
nem ab eis dispositum sic dicentes dura per-
agunt pensa. sorores. nec sua repro fila re-

Consideratio decima CCLXXXII

nolunt ad genus hoim. fetur rapidū obuia satis icerta sui. Sequit certo ve niūt ordine pce. i. forres ille que dispo nunt vitā humanā nulli iusso cessare li cet. nulli scriptū pferre dicet. q aut fa ta sint tales femine vel dee disponetes vitā humanā error est. Vnde dicit au gu. super Johā. sermone tercio. qui edi ficanē ad credenda fata. i. talia fiūt cor da eoz fatua. Et fm vītātē si alicui no men fati tribuat nulli nisi volūtati dei tribuēdū est. fm aug. v. de ciuit. dei ca. viij. q. ille summus deus optime et ve rissime credi cuncta scire anteq̃ fiant. et nihil inordinatū relinquere. Quia er go diuina voluntate cuncta disponūt cum sit p̃ima regula in p̃tingentibus ideo fatū non mulieres nō dee nō vis positōis siderū sed diuina voluntas fa rum appellabit. Vñ fatū isto mō dicit a for faris. et sic fatū dicit quicqd deus fatur. Si plura vis videre de fato et for tuna ac diuina p̃uidentia. vide in dia logo fortune libro. j. ca. ix. vbi latissime de hac materia locutus sum. Sed qd dicendū est ad illos qui dicunt se talia fata vidisse. Rūdet q si talia accidunt nō femine sed demones sunt qui nolūt imitari et deridere illud q deus dixit p angelū abrae de natiuitate ysaac. et illd qd dixit angelus matri sampson. et il lud qd dixit angelus zacharie patri iohānis baptiste. et qd dixit angelus ma rie virgini de xpo anteq̃ cōciper.

Secunda differentia demonum.

Secunda differentia demonū ē illoz qui dicunt dñm de casa. Expertunt sepe hoies de nocte in domib⁹ suis vigilantes in lectis suis q ambulat aliquis p domū mutando frangendo res aliquas icitus magnos dādo specialiter in vasis vinarijs am mouendo etiā a capitibus hoim birre

ta sua. et tollendo omnes rupas quas in lectis sup se habent. in quoz aliqb⁹ bus ego exp̃tus sum. Cum n. iuuenis essem et iacerē in quadā domo quadra ta cūsus solū vnica erat porta ab intus bene clausa cum alijs tribus socijs in eodem lecto. Ecce subito in tempeste noctis silentio audiuimus extra portā quasi sonū quē apothecarij faciunt in mortariolis erets in fracturā specierū enigilantes ergo et mirantes quid hoc esse posset tali hora cessante modicū so nus ille. et post paululū sensibilibiter au diuim⁹ intra domū sub mensa quadā que ibi erat sub qua manserat cophin⁹ quidē quasi plenus notis nucibus. et tantus ibidē sentiebat a nobis sonitus nucū p̃fractarū ac si ibidē plurimū por ci grosantes nūcesq̃ p̃frangētes am bularem. de quo non modicum stupe facti eramus cum sanua optime ab in tus esset clausa et nullus alius esset in gressus. Post paululū vō cessante so nitu illo in angulo p̃dicte quadre no bis opposito. subito apparuit quidam paruus splendor et nūq̃ amplius vi dimus nec aliquid sensimus. Quidāz aurez ex socijs qui maioris etatis erat et vir satis peritus dixit nobis q non ti meremur. quia erat quidam spiritus malus nobilis aerarchie qui alia ma la non operabatur nisi ludos illos. sed die facto nūces sicut dimissimus inue nimus. Faciunt etiā luctam cum ho mīnibus et plura alia aliqb⁹s pavoro sa. et fm vītātē tales nō sunt homies nec mulieres sed sunt quidā demones qui volūt deridere homines volētes imitari angelū qui luctatus est cū sa cob. et angelū qui locutus est cū Moy se. et angelum quē vidit Josue in cam po hiericho. et licet multa damna de no cte in domibus videantur egisse. nihil tamen damni de die reperitur. Nec

¶

res aliqua mutata de loco suo. sed que libet in suo ordine sicut primo erat. est ergo illusio quedam talium demonum derisorum que ad nihil aliud extendi potest nisi ad talem hominum derisionem.

Tercia demonum differentia est.

Tercia differentia est quorundam demonum qui incubi et succubi nuncupantur. qui homines generare dicuntur. tales enim demones in specie hominum virorum aliquo modo. Aliqui incubunt feminis et aliqui in specie feminarum succumbunt viris. Quod autem talis generatio efficiat declarat doctor seraphicus bonaventura super secundum iniarum in scripto suo. dicens quod in actu generationis sunt duo. scilicet feminis decisi constitutio secundum nervos et virtutes caloribus talis speciei competentes. et sic est solus illi cui dedit deus vim generativam vel procreantiam. et hoc nullo modo competit demonibus assumptibus corpus. Item est ibi feminis perfecti transfusio et transfusio susceptio. et hoc potest competere demonibus. Primo enim demones succubunt viris in specie mulieris et ex eis semen pollutois suscipiunt et quadam sagacitate nature ipsum semen in sua virtute custodiunt. et postmodum deo permittente fiunt incubi. et in vasa mulieris transfundunt ex qua transfusione homines generari possunt. non tamen sic generati sunt filii demonum sed hominis. Decem ille. Istomodo fertur generatum fuisse merlinum. Unde legitur in historiis britannorum quod rex boetegris qui britanniā regebat totius insule in se odia considerans. Inuito consilio cum sapientibus quid agere deberet ad tutamen sui iussit pervenire artifices qui ei castrum fortissimum fabricarent. sed cum opus terra absorberet suatum est ei a magis et consilio. ut hominem sine patre natum quæreretur. et eius sanguine lapides et cementa aspergeretur. et sic suum edificium stare posset. Querit ergo.

merlinus qui illis temporibus natus erat cuius ortus traditur fuisse modo subscripto. Quidam enim dicunt eum fuisse filium cuiusdam montalis filie cuiusdam regis que clementia vocabatur. Richardus vero dicit eam non fuisse montalem sed dicit quod inter montales nutrita fuit in ecclesia beati petri de urbe baemadim. Huic autem demoni apparebat in specie pulcherrimi iuvenis quam sepius alloquens deosculabatur. tandem eam cognoscens gravidam dereliquit. Cumque huius facti noticia ad predictum regem boetegerium pervenisset stupefactus rex a magis perquirere verum hoc possibile videre qui responderunt quod sic quod priorum historie hec affirmant. Refert enim apolepius inter lunam et terram esse demones incubos certa. quod nec beatus augustinus discordat. vi in xv. libro de civi. dei patet. Hic merlinus a matris regis requisitus. cum inuentus fuisset coram rege cum matre adductus. Qui regem interrogavit cur ipse cum matre sua vocatus fuisset. Cui rex eam vocationis aperuit dixit quod quod unum castrum seu turrim edificari mandaverat. sed fundamenta in loco firmari non poterant. quod qui quid die edificabat in nocte totum absorbebat. Tuncque magi et consilio de causa requisiti fuissent. Responderunt nullo modo posse in loco fundamenta firmari. nisi inveniret homo sine patre cuius sanguine lapides et cementa aspergerent. Tu autem diceris esse talis. et propter hoc te perquiri fecimus. Ad que verba merlinus respondit dicens magos et consilio fuisset mentitos. eamque aperuit propter quod non poterant firmari fundamenta asseruit quod stagnum sub fundamento esse quod totum quod struit absorberet. Querit ergo merlinus evacuare stagnum per rivum et incepit tunc aperire mysterium futurorum. sicut plenius continetur in collectione historiæ fratris Johannis de podio.

Consideratio decima CCLXXXIII

Non ergo fm ea que supradicta sunt: mirandū est si sic homines generent p demones incubos z succubos. lz istud raro inueniā. frequenter tñ experitū alique femine etiā deo dedite. z nūmū deuote tales demones ad se veniētes. qui eas vigilantes a lectis extrahū vel orantes amplexant. z quadā dulcedie somni soporare euigilantes inueniunt se pollutas ac si cuz vtris mīserēt. nec remediū se habere posse. joicunt nisi solum cū ligno vere crucis xpi. in cuius pntia accedere nō pūt tales demones sicut istis tempibus experite sunt q hoc bello tribulant. De viro etiam quodaz deuoro audiuit q semel cū esset in orōne sentiebat in aere quadā dulcedinē cantus venire ad se qua appropinquā re soporabat. z euigilans inueniebat se pollutū. Plura alia de istis spiritibus accidunt que longū essent enarrare. tales. n. demones volunt deridere hoies z volunt imitari angelos q loquebant cum danielē z cum zacharia. z cū sancto iohanne q quasi sp erant cuz eis in cubiculo suarū habitationū.

Qualiter demones videntur facere prelia.

Quarta differentia est aliquorū demonū qui vigilantibus per vias apparent quasi exercitus magni. qui cū magnis tumultib⁹ incedere vident. z vulgo dicit hūesta antīgua. Aliqñ etiam videntur facere plia magna. tales. n. volunt imitari plia regis senacheribz constantini z alia multa. de qbus supra libro. iij. consideratiōe it. dcm est. In quib⁹ ipi lu crati sunt nō quam multitudinē animarū.

Quo demones in forma humana videntur comedere.

Quinta differentia est aliquorū demonū q inter hoies se apparent comedentes z bibentes quasi af-

clantes se eis. Tales volūt deridere homines z volunt imitari angelos q cuz abraā cōmederūt z p viam fuerūt z raphaelē angelū qui socius fuit Thobele iunioris q cū eo comedere z bibere videbat. z xpm qui sociatus est p viā lucam z cleophā z ad mensaz cū eis fuit. Vñ legē in vita beati germani q cuz p dictus sanctus quadā nocte hospitat⁹ fuisset in vna domo. z post cenā mēsa iterū pararet. admirat⁹ quesivit ab hospītib⁹ cui denuo mensa pararet. qñ cū dicerent q bonis illis viris z mulieribus que nocte incedūt ppararent. nocte illa statuit sanctus germanus vigilare. z ecce vidit multitudinē demonū ad mensam in formis viroz z mulierū venientē q eis pceptis ne abirēt cunctos de familia excitauit z quesivit si psonas illas cognoscerent. qui cū omnes vicinos z vicinas dicerent esse misit ad domos singulorū. z ecce in suis lectulis sunt inuēti. adiret ergo p sanctū germanū demones se esse dixerūt qui sic homines illudebant.

Quo in somnis terrēt hoies.

Sexta differentia demonū ē eorū q in somnis hoibus apparent eos inquerantes diuersis modis somniorū. terrēt etiā dormiētes tantū vt euigilans hō sentiat se totum horribilitatū z alteratū ex pntia spirit⁹ maligni. Vñ Job. iij. In horrore visitōnis nocturne quō solet sopor occupare homines. pauor tenuit me z tremor z oia ossa mea pterrita sunt. z cum spūs me pntē transirent inhorruerūt pili carnis mee. nec mirū q magnū pauorem z tremorē sequit pilor erectio. z sic psequar ad pntiam spūs boni cuiusmodi erat iste qui Job apparuit z terruit. multo fortius spūs malignus terroret pauorē inducet. Quo. n. sit spūs malignū est q cum homines sic euigilāz nomen iesus cuz deuorōe semel noiat

R. iij

facto signaculo crucis securat statim ani-
mus a tali alteratōe demone fugato. ta-
les. n. demones voluit deridere hoies
z appetunt imitari q̄ apparuerunt in
somnia p̄p̄is. z ioseph sponso virgi-
nis ac alijs pluribus sanctis.

**Demonū eoz qui generātur
ex cōiunctōe viri z mulieris.**

Sptima differētia demonū est:
fm aliquos insipientes q̄ dice-
re voluerūt q̄ sunt aliqui demo-
nes siue spūs q̄ sunt odore aeris cum
hō accedit ad mulierē. z q̄ aliqui etia
sunt ex radijs planetarū cū in nūro rep-
curiunt. Et dicūt q̄ illi q̄ meliores sunt
veniunt in somnijs hoibus z faciūt q̄
somnia. q̄ dormiūt cū mulierib⁹ z re-
cipiunt illud semen ex quo nouiter effi-
ciunt spūs. que oīa sunt falsa z erro-
nea. cū a principio facti sunt oēs angeli
siue boni siue mali. nec facta fuit crea-
tio alicui⁹ maligni spūs postq̄ cecide-
rūt a celo. sicut nec postea creatus ē al-
quis bonus angelus.

**Quō apparent in specie ma-
sculi vel femine:**

Octaua differētia demonū ē eoz
qui in spē viroz z feminarū ap-
parent. q̄ fm veritatē nec sūt ma-
sculi nec femine. Verūtm̄ aliquib⁹ eoz
placet plus societas viroz z alijs mul-
erū. Et causa huius diuersitatis z fm
dispositōes diuersas quas inueniūt in
viris v̄l feminis ad suas deceptōes cre-
dendū. sicut legim⁹ de eua z hitonissa z
pluribus alijs mulierib⁹ cū q̄bus dīa-
bolus lucratus est multū. Et ideo tales
demones adheferūt mulieribus. z nō
adheferūt helye. nec samuelli. nec nathā
nec helyseo. nec alijs plurib⁹ sanctis. p-
pter quos ip̄i p̄diderūt multitudinem
aiarū. nec tales demones adheferūt vir-
gini marie nec susanne. nec s̄cte lucie
margarithe. katherine. nec alijs pluri-

bus virginibus z feminis sanctis. p-
quas multū demones p̄diderūt. Vnde
isto mō plus diabolus quiescebat cū
egea q̄ cū vxore sua maximilla z plus
cum datiano q̄ cum vxore sua alexan-
dra. z plus cū maxentio q̄ cum vxore
sua. z sic de de pluribus alijs.

Quō dicuntur mūdi z imūdi

Nona differētia demonū ē eoz
qui mundi z imūdi dicunt. Vnde
z Luce. xj. saluator dixit. Cū in
mundus spūs exierit ab hoie zc. Dicit
tur aut spūs imundus ppter tria. Pri-
mo ppter imundiciā ppter iniquitatis:
ezechiēl. xxvij. repleta st interiora tua
iniquitate z peccasti. s. peccato sup̄bie. et
eleci te de monte scto dei. i. de celo em-
p̄reo tanq̄ leprosum. Secūdo ppter im-
mundiciā suggestionis. q̄ sedā z imū-
da suggerit. est em̄ diabolus ad modū
leprosi. qui statim inficit cor hūanum
cum se ei applicat p cōsensum. Iō orat
eccia in collecta. Da quesumus domi-
ne p̄p̄o tuo diabolica vitare contagia.
Tercio dicit imundus ppter imundiciā
habitatōis. q̄ nō habitat nisi in imū-
do loco. i. in existēte in peccato morta-
li. Ad similitudinē v̄puppe que nidifi-
cat in stercore. Vnde demones dicunt
dño math. viij. si eijcis nos hūc mitte
nos i gregē pecorū. Aduertēdū tñ q̄ p-
p̄i diabolos habitat in hypocritis. Lu-
cc. xj. z ingressi habitant ibi. sedet i au-
ris diuitibus. ps. sedet in insidijs diui-
tibus. dormit in voluptuosis. Job. xl.
sub ymbra dormit. regnat aut in super-
bis. Job. xij. Ip̄e rex sup̄ filios sup̄bie.
Aliqui eoz dicuntur mūdi q̄ sic in-
telligendū est q̄ illi demones q̄ fuerūt
de altiori ordine volūt plus decipere lim-
pidiores z puriores creaturas. sicut p̄
de lucifero qui tentauit primū hoīem
z xpm in deserto. z sic de plurib⁹ alijs
sanctis. Vnde Alexander papa. iij. q.
j. c. nulli. dicit diabolus non cessat cir-

Consideratio decima CCLXXXIII

enire querens quies denoret. et querere quos ex fidelibus perdat. et maxime illos quos ardentiores in seruitio saluatoris eius familiares inuenerit. et in tantum desiderat impugnare seruus dei mundus et sanctus qui non solum unus mittitur contra unum sed sepe plurimi. Vnde inronicis minorum legitur quod cum sancti demones tempore beati francisci congregarentur cum principe suo ut deliberarent. quod possint ordine sancti francisci nouiter incipiente destruere septem milia demonum fuerunt electi contra quos fratres quos beatus franciscus ad unum heremitarum destinauerat ut illos a mundicia vite conceptu mundi et vera humilitate auerteret. quod ergo tales demones plus sequuntur homines mundos et sanctos. Idcirco non minime extrinseca demones mundi appellare possunt. In se inuidissimi sunt peccatis ut dictum est. Demones vero inferioris ordinis in se non possunt decipere personas altioris vite. placet tamen eis cum inmundi efficiuntur et turpes in peccatis. prefertim delectantur demones cum auertant aliquem a vera fide iesu christi domini nostri. quia de alijs virtutibus parum curant sine fide. Ideo dicitur. i. Pe. v. cui resistite fortes in fide. Sobrii ergo estote et vigilate.

Quo illudunt feminas que bruxa vel xurgine nuncupantur.

Quod decima differentia demonum est eorum qui decipiunt mulieres aliquas uenulas maledictas que xurgine sine bruxa nuncupant. Sciendum ergo est quod sunt quedam male gentes viri et mulieres apostate in fide et heretice creature et false qui seipos dant voluntarie diabolo. et diabolus recipit eos et dat eis quod per suas artes falsas eis appareat quod ambulant ducentas leucas.

et quod redeunt in spatium. iiii. vel quinquaginta horarum. et quod destruunt creaturas suggestes sanguinem eorum. et quod faciunt alia maleficia que volunt finem diaboli voluntatem quod est eis et illis qui eis credunt magna deceptio et illusio diaboli. Veritas autem huius facti est quod quando iste male persone volunt ut his pessimis fictionibus consecrant se cum verbis et vinculis diaboli. et statim diabolus recipit eos in opere suo et accipit figuram earum et fantasiam cuiuslibet earum. ductos illas per illa loca que desiderabant corpora vero earum remanent sine aliqua sensibilitate. et cooperit illa diabolus umbra sua ita quod nullus illa videre possit. et cum diabolus videret in fantasijs earum. quod impleuerant que volebant non animouendo ab earum fantasijs diaboli eas fantasias que viderent reducit illas imaginationes coniungens cum suis proprijs motibus et corporibus. et tollit umbram suam desuper corporibus earum et statim videre possunt. existit tamen illorum mundum ab illo loco absens fuit sed solum actio cum idolo et fantasia fuerunt illis rebus que diabolus eis presentant. et que fecit per quolibet eorum. et quod hoc facit diabolus. non est mirum. quia illa operatur ut derideat miseras animas volens imitari ea que deus verissime per angelos bonos fecit. sicut quando deducit abacuc prophetam per pupillum de iudea in babilonem realiter cum sua spirituali existentia et actione. Sed quod diabolus habeat potestatem mutandi existentiam alicuius creature. nec facere quod transmutet unum corpus per aliud sine damno unius vel ambo. vel quod transmutet malum corpus per spatium improporcionatum loco. ut videlicet quod ingreditur tales persone per parua foramina domorum. vel quod sit filius unius corpus in diversis locis vel diuersa in uno et filia B.

¶ iiii

demonēs facere non possunt cum hec repugnent naturali phisic. et solū p miracula aliq talia a deo sunt possibilis fieri. vt dictū fuit supra cōsideratōe. v. h^o libri cū d^r p^rate demonū agere. Illud tñ qd diabolus pōt facere est q vñ p altero videat. et q illud qd natura pōt facere in vno mense ipse pōt facere i pūcto. et causa est. qz scit applicare actiua passiuis. sicut piz in his que fecerit magi pharaonis. Qd tñ diabolus faciat q vnus hō cōuertat in serpentē v^l auē vel plantā. hoc ē sibi impossibile. et iō in hoc multī pueri xpiani alchīmiste sunt decepti habentes pacta cū demonibus cogitantes q p eoz artē ferrum cōuerteret in aurū. Qd aut vna res sit et videat altera hoc bene p^r diabolus facere deo pmittere. Sic. n. sepe facit diabolus vt plurimos decipiat. Sic. n. legitur in hystoria sancti clemētis et sancti cyprian. et sancti germani et aliorum multoz. qz accipiebat figuras aliquoz viroz et mulierū ad decipiendū pplm. et ad diffamandū creaturas dei. Et iō nō est credendū q hoies vel mulieres cōuertant in anseres vel alijs silib⁹. ea ergo que scelerate mulieres credūt. pfitent. s. se cum diana dea paganoz nocturnis horis et cū herodiade. et nimia mulierū multitudine equitare sup qsdam bestias et multa terrarū spacia in tempeste noctis silentio ptransire eius qz iussionibus obedire velut dño. et cūctis noctibus ad eius seruitiū euocari et q ab illis possint aliq creature in melius vel in deterius cōmutari. Aut in spēm vel similitudinē aliā transformari. oia sunt falsa et erronea. et nō a diuino spū sed a maligno vt dictū est talia fantasmata mentibus eoz irrogant. qz cum alicuius aiam per talem credulitatem subingauerit sibi transfigurans se in angelū lucis. et transformās se in diuersarū psonarū spēs atqz similitudines

mentē quā captiua tenet multipliciter deludit. et nullus debet venire in tantā stulticiā vt credat hec oia que in somnijs et spū tanta sunt etiā in corpe accedere cum etiā paulus nō audeat asserere q fuerat raptus in corpe. Quēcūqz ergo talia crediderit. s. postq sup talibus audierit veritatē vel iasserit. s. p^rinaciter pculdubio infidelis est et pagano deterior. xxvj. q. v. epi. et qz nimirum habundant tales puerse mulieres in delphinari et in vascōnia vbi se asserunt cōcurrere de nocte in quadā planicie deserta vbi est aper quidā in rupe qui vulgariter dicif elboch debūc. et q ibi cōueniunt cum candelis accēsis et adorant illū apz osculātes eū in ano suo. Ideo capte plures earū ab inquisitoribus fidei et cōuicte ignibus cōbustunt. Signa aut cōbustarū sunt depicta qualiter. s. adorant cum cādelis p dictū apz in domo inquisitoris tholo sani in magna multitudine camiscarū sicut ego. p^ris oculis asperi.

De spiritibus familiaribus:

Circa secundū p^rincipale huius decime cōsideratōis. s. utrū possint haberi spūs familiares. Responder ad hoc beatus aug. viij. de ciui. dei ca. xliij. q. apolepus platoniscus scripsit q socrates habuit deū vñ et illo genere minimū. qui dicunt demonēs cum quo habebat amicitia et cōsiliū a quo phibet inquit aug. solitus amoueri vt desisteret ab agendo quod illud qd agere volebat non pspere fuit euēturū. Ex quo satis clare videt accipi argumentū q ille phs habuit familiarē spū. sed est difficultas si ille spūs erat bonus vel malus. videretur alicui q esset angelus bonus. quia ceteri futura p^ruinciare non possunt nisi forte diuino iudicio sicut fuit supra declaratum cōsideratōe secunda huius qnti

liba. nec obstat quia dicit aug. q. dice-
batur demon. q. apud grecos idem si-
gnificat q. plura cognoscens. Dixit in
doctor illuminatus franciscus de ma-
ronis in floribus suis sup isto passu q.
magis credit q. fuit malus angelus. q.
socrates paganus et infidelis erat. Sic
ergo p. q. demones tanq. familiares
sp. p. haberi in damnationem tñ illo-
rū q. suam familiaritatem hñe cōtendūt.
Cauendū est etiā ab incauta inuocatō-
ne demonū. Vñ Greg. in li. dialogo
n. narrat q. stephanus p. byter de itine-
re rediens mancipio suo uegligēter p-
cepit dicens. veni diabole discalia me:
ad hanc vocē ceperūt caligariū corrigie
cum summa velocitate solui q. vt pre-
sbyter sensit expanit. et magnis clamo-
ribus dicit recede miser. nō. n. tibi sed
mancipio suū locutus. sicq. ex magna
pte solute suarum caligariū corrigie re-
manferunt. et sic p. q. h. aliqui nolunt
hñe demōes familiares ex mala tñ cō-
suetudine loquendi de diabolo ipi effi-
ciunt familiares eiort subito faciant q.
incaute mandant.

De qualitate corporū in quib-
us demones apparent.

Decima consi-
deratio est qualia sunt corpa in
quibus demones apparent. et si possunt
humana corpora vel anias subintrare.
Juxta ergo tria que querunt trib. pun-
ctis pñs consideratio explicabit. Pri-
mus erit de qualitate et figuris corpo-
rum in quibus demones apparent. Secun-
dus erit de subintratōe demonū in cor-
poribus obsessō. Tercius erit si pñt
demones essentie anime illabi quod ē
aiam subintrare.

De qualitate et figuris corpo-
rū in quibus demones appa-
rent.

Primus punctus est de qualita-
te et figuris corpo-
rum in quibus demones apparent. Circa qd no-
tat seraphicus doctor bonaventura di-
cens in suo secūdo loquens d angelis
bonis et malis qd in angelis duplex ē
vis. s. cōtemplatiua qua cōuertunt ad
deum et fruit eo et administratiua fm
quam descendūt ad nos et cōdescēdūt
nobis. et vt cōgruentius nobis cōdescē-
dant indigent solatio corpis assumpti.
qd assumunt angeli sicut organū vñ in-
strumentū ad opandū. et sicut signū ad
seipos manifestandū. et sicut opimētū
vel habitaculū ad conseruandū vel ad
nos letificandū et cōfortandū. et sic cor-
pus assumptū cōiungit angelis sic in-
strumentū motori. Hoc. n. magis req-
rit exigētia ex pte nra q. ex pte sua. Et
est sciendū q. corpus effigiatū hñana
effigie magis cōpetit opatiōe spūs rō-
nalis. Ideo angelus bon. assumit cor-
pus non qualecūq. sed hñana effigie
insignitū. Et istud corp. sic assumptū
dicit esse corpus elementare. Pñ quia
sit ex quatuor elementis plena mixtōe
cōmixtū sicut est corpus pplexionariū.
nec q. sit ex pitro et simplici elemento
formatū. sed q. principaliter format ex
aere cuz mixtione aliqua alteri. elemē-
ti. sicut videmus in nube que nō ē cor-
pus plene mixtū. habet tñ in se natu-
ras pluriū elementor. per hunc autē
modum est corpus ab angelo sumptū.
q. principaliter ab aere esse formatum
intelligitur cōcurrente ad hoc natura
alicuius vaporis aquei vñ terre. q. quā-
dem facit tam ad varietatē cōdepressa-
tionis q. ad multiformitatem coloris.
hanc autē nō optz angelū de longin-
q. cogitare cum aer pro magna sui parte
sit cōmixtus vaporibus. Scdm verita-
tem autē tenendū est q. angeli tam bo-
ni q. mali assumunt corpora nō de na-
tura celesti sed elementari nō simplici

¶

fer nec plene mixta sed medio mō. ut
pote ex aere vaporabili. angelus tamē
malus accipit ex pre inferiori. bon⁹ vo
ex supiori. De figuris vo corporū in q̄
bus demones apparent ut plurimum
sunt turpissime. Et si fin eius diffor
mitatē in peccando pmitteret deus q̄
correspōderet figura corpis assumpti.
nō esset aliquis hō vitiosus q̄ eius visio
nē horribilē posset tolerare. Nūc vir
go gloriosa p singulari dono petijt a fi
lio q̄ in morte sua nō appareret ei dia
bolus. credendū est q̄ xpc eius dulcissi
mus filius reuclauit sibi turpitudines
eius. et hinc est q̄ pictores oēs deformi
tates serpētinās et brutales quas vidēt
et quas excogitare possunt depingunt
in figuris demonū. Vnde legit̄ d quo
dam pictore q̄ quotienscūq̄ pingebat
imaginē virginis cū oī studio ipaz pul
cerrime effigiebat. sed cū pingebat dia
bolū cum oī diligētia difformitas quo
poterat describebat. ppter qd indigna
tus diabolus p eum pcurauit quō pic
tor ille haberet verbū euz vxore cuius
dam militis illius ciuitatis vbi erat. et
finaliter tantā ardorem posuit int̄ eos
q̄ concordauerūt se mutuo. et nocte q̄
dam acceptis plurimis focalibus auri
et argenti recesserunt. diabolus autem
cum vidit q̄ erant extra ciuitatem ascē
dit campanile eccie et pulsauit campa
nam sicut cōsueuit pulsare p igne vel
p accipiendū armis. exentes autem
homines per totam ciuitatē querebat
quid hoc esset. Rēdit diabolus q̄ pul
sabat q̄ pictor ille portabat extra ciui
tatē vxorē talis militis. exētes ḡ pro
pter illam vocem ceperunt pictores il
lum cum militis vxore et posuerūt eos
in carcerē. maritus vo q̄ p̄sens erat in
captōe eius sperans q̄ altera die ambo
p iusticiā pmerent̄ dolens de pulchri
tudie capilloz vxoris p̄scidit capillos
eius quos secum duxit ad domū suaz.

Tuz ergo valde angustiat⁹ et timore cō
cussi ambo nocte illa manerēt in carce
re. recordatus est pictor de virgine bea
ta quam ipse summe pulcerrimam de
pingebat. et cum magna deuotōe recō
misit se sibi quatenus dignaret̄ eos li
berare a periclo illo. Et ecce regina an
geloz dei mater pulcerrima apparuit
eis in carcere. soluitq̄ eos a vinculis et
aperuit portas carceris p̄cepitq̄ picto
ri q̄ irer in domū ac si nihil sibi accidis
set. p̄cepit etiam mulieri illi q̄ irer i do
mū suam et secrete iuxta maritū suū q̄
in lecto erat accuberet et disparuit vir
go beata. Illi vo implauerūt oīa sicut
eis p̄ceperat. Cūq̄ euigilaret miles in
uenit apud se vxorem suam. et miratus
quesiuit quis esset que rēdit quasi ad
mirans et quis debeo esse nisi vxor v̄ra
Et ille. nunquid ego te cepi cum picto
re et dimisi in carcere heri. et deduxi ca
pillos tuos quos manū p̄pria a capite
tuo p̄scidi. Respondit illa somnias
illud domine. Ille ergo surgēs a lecto
quesiuit capillos et nō inuenit ostēdēs
et illa caput suum nihil deficiebat de ca
pillis eius. Venit ergo vir ei⁹ ad alios
ciues qui secum fuerant in captione. et
quesiuit ab eis si recordabant̄ se tali
facto qd acciderat die p̄terita. Dixit
q̄ sic narrauit quō vxor sua erat in do
mo cum oibus suis capillis. et dicebat
q̄ erat somniū. Venerunt etiam in do
mū pictoris et inuenerūt eū ac si nihil
male fecisset occupatū in picturis suis
et finaliter meriti⁹ virginis gloriose oēs
in vnum cōcordauerunt q̄ illud fuerat
somnia. Ecce ergo quāra demonis ma
licia ppter picturā sue difformitatis. Et
notandū q̄ h̄ diabolus ut cōiter sicut
depingit in talibus deformibus figu
ris se p̄senter. sicut cum decepit euam
sub figura serpentis. sepe tñ deo p̄mit
tente ut leuius decipiat transfiguratur se
in angelū lucis s̄m aplm. sicut etia le

cat
dicit
angel
mū el
ret. sp
quā dū
mle. Et
capio le
mū dū
in p̄ma
le cū ap
apparuit
sermone
bolem cū
cū est q̄
gent. sicut
dicitur fr̄
et p̄ in o
bonus m
malo et m
Quam
deatur p
p̄u et dē
in v̄ra c
dicitur vel
nū inter
ille q̄ dū
ē xpc h̄
ruerit
e p̄mā
ludigna
recessit
etia in
illa fra
De
corpo
hoc m
q̄ sit
gelia
locie
ture

git apparuisse in figura crucifixi. Sed diceret in quo tunc pot cognosci q sit angelus malus. Rñdet q in. iij. Pri mu est q: lz in talibus figuris se repsen tet. sp tu si diligēter inspicat dñcit ali quā difformitatez vt caudā vel quid si mille. Secundū est q si apparēs in pñ cipio letificat z post recessum tristē ho minē dimittit. nō sic angelus bon⁹. qz in pñcipio turbat. sicut pñ de gabrie le cū apparuit danieli Dan. viij. z cū apparuit virgini Luc. j. qz turbata ē in sermone eius. h post recessum dimittit hoicm cū magno gaudio z leticia. Ter ciū est q indurat hoicm in malo q sug gerit. sicut declarauit bea⁹ pñ nñ. fran ciscus frū rufino in hoc pñculo laborāti vt pñ in cronica minor. Angelus aut bonus nō indurat in malū: h auertit a malo z mollificat ac inclinat ad bonū. Quartū est q si aliquid ei turpe respō deatur p illū cui apparet in eius ptem pñū z derisionē statim euanesct. sic pñ in dicta cronica minor. qz cū bea⁹ frā ciscus velle t liberare pñictū frēm rufi nū inter cetera dixit sibi vt intelligat q ille q tibi appuit in figura crucifixi nō ē xp̄c h diabolus dices ei cū tibi appa ruerit dixerit ego sum xp̄c ap̄ os tuū z ponā tibi secel. qd cū faceret fr rufin⁹ indignat⁹ diabol⁹ cū magno tumultu recessit cōfringēs lapides z rupes. Vñ vsqz in hodiernū diē apparet horribil illa fractura rupiū in mōte aluerne.

De subintratiōe demonuz in corporibus obsessoz.

Secundus pñct⁹ ē de subintra tiōe demonū in corpibus obses soz z de expulsiōe eoz. Circa hoc notādū ē q nō ē ponēdū in dubiū q sit obsessio corpōz p demōes cū euā gelia hoc manifeste expmāt in plurib⁹ locis. Sz diceret quō demones pñt in trare corpa z ea obsidere. Rñdet q de

mones p naturā subtilitatis sue z spūa litatis pñt quecūqz corpa penetrare. et in eis sine obscuro z impedimēto sub sistere. Itē p rōnē sue pñtatis pñtea cor pa in qbus sunt cōmouere z cōturbare z iō demones subtilitate et pñtate natu re pñt corpa hūana penetrare et ita in trare pñt etiā vexare nisi phibeāt a vir tute superiori. z cū pñmittit a deo itroi re z vexare dicunt corpa obsidere. Edfi queras quare hoc pñmittit deus. Rñde tur q ppter tria. vel ad sue glorie osten sionē vel ad peccantis correctōem. vel ad nñam instructiōem. Sz ex q istaruz causarū determinate hoc deus pñmittat lalet hūanā industriā ppter hoc. qz oc culta sunt dei iudicia. Verba sunt dñi bonauenture in scdo smay di. ix. Et si velis scire sup quos habz diabolus ma iorē pñtatez ad obsidendū eos post xp̄i passiōē. Rñdet q sup excōicatos pre scissos ab eccia hz diabolus potestates vexadi corpaliter. Vñ. j. Cor. v. Iudf co illum qui hñmōi est tradere sathane in interitū carnis. In nō pñctis aut po testatē nō habet diabol⁹ nisi qñtū a deo pñmittit vt dictū est. vel ad peccati pñi tiōem vel ad alioz terrorē z correctōez vel ad glorie dei ostensionē. vel ad bo norum coronā z exercitātiōem. Et si di cas. nunquid ante passiōez xp̄i habe bat potestātē etiā vexandi homines Responde⁹ q habebat potestātē vexā di corpaliter omnes pñterqz illos solos q pñuilegio solo tuebantur a dño Job j. mōne tu vallasti eum. non tñ vtebat diabolus semper potestate pñiendi. vt maiorem haberet potestātē seducē di per culpā sicut z nunc excōmunica tis z infidelibus. sic em diabolus omit tit aliquando mala facere vt peius fiat quia non vexando excōmunicatos. vt in primitiua ecclesia. tales sententias minus vitant homines et minus ti ment. Et hñc est q sunt multi pñcti

¶ vi

excoicant qui nō essent si eos vexaret. Et notandū q̄ cum aliquem vexat dīa bolus pōt p̄ voluntate sua p̄ linguā hominis diuersa formare verba. Et iō ar- repticiū aliqū loquūt̄ ideoma ignotū si cur purus laicus latinū qđ est manife- stū signū demoniaci. Vñ z demō qđā rusticū obsidens requisitus a quodā ma- gistro cōiurante quare nō recte loq̄bat̄ latinū. Rñdit nō possuz domare labia illius rustici. Et si q̄ris cām quare de- mones aliqū fm̄ varietatē lune magis affligunt hoies q̄ alio tpe. Rñdet q̄ ē duplex cā sicut notat nicolaus de lira sup math. ca. xvij. declarās quare disci- puli nō poterūt curare lunaticū. Pri- ma cā est vt p̄ hoc creatura dei. s. ipa lu- na infamet. vt hiero. z chrisost. dicunt. Secunda est q̄ ppter mollicitē cerebri in nouilunio qñ abūdant humida sup- que luna hz dominiū cerebri est apti⁹: vt demon in ipō aliquid opet. hinc de- mones fm̄ certa augmenta lune p̄tur- bant hoies fantasiā qñ p̄siderāt cerebri ad hoc esse dispositi. Huncvidendū est de eoz expulsioe. Circa qđ notādū est q̄ demones non nisi virtute diuina p̄nt a corpibus expelli immediate vl̄ me- dīantibus angelis qui frequēter in ta- libus sunt executores diuine volūtatis. nec aliqua res sensibilis aut virtus cor- poralis pōt in eis aliquid agere directe vel indirecte cū sint oīno spūales sub- stantie p̄ qđ p̄nt ad aliqd cōpelli. nec p̄ cōsequēs ab obsessis corpibus expelli. Verūtū ex euangelio xpi duas docri- nas habemus ad demōes expellēdos. Prima est v̄lis. s. p̄ nomen iesu. math. vltimo. In nomine meo demonia eijci- ent. Alia est particularis. q̄ est qđdaz gen⁹ demonioz q̄ nō eijciunt nisi in ora- tione z ieiunio. vt ptz Math. xviij. Vñ sicut in diuersis rebus corpilibus ad- ministrandis diuersi angeli a deo pre- parant̄ z diuersoz ordinū. sic etiā in di-

uersis tentationibus demones habēt spālē affectū. q̄ aliqui potentissime tē- tant de diuitijs cōgregādis aliq̄ de ho- noribus appetendis. Vñ z aliq̄ dicūt spūs superbie z aliqui spirit⁹ luxurie. Iste aut̄ demon de quo loquit̄ xpc ha- bebat virtutē tentandī potissime de vi- cio carnis qđ viciū potissime refrenat̄ p̄ orōnem z ieiunū. z p̄ cōsequens de- mon in talibus tentans p̄ talia supera- tur. Radix tñ expulsionis demonū ve- ra credulitas ē vt declarat̄ a xpo ca. eo. Cū. n. quererēt discipuli quare nō po- tuissent expellere illū demōnē. xpc re- spondit ppter incredulitatē vestraz. Et si queras. an aliquo mō virtute herba- rū vl̄ armonie possint expelli demōes Rēpondet q̄ ita parua posset esse illa vexatio q̄ penitus expelleret. qđ face- rent nō agendo in demōnē cū sit spīrit- us sepatus sed agendo in ipm̄ vexatū a demōnio. Vexat. n. diabolus fm̄ dis- positiōem maiorē vel minorē in elanco- licā vel colericā zc. Herbe aut̄ z armo- nie multū p̄nt imutare dispositiōes cor- poris cū quedā inclinēt ad leticiā que- dā ad tristitiā. qđ etiā ptz de armonijs. vt ptz. viij. politicā. vbi aristoteles vult q̄ diuerse armonie habent p̄uocare di- uersas passiōes in hoīe. hec etiā refert boetius in musica sua. z auctor de oru- sciariū vbi loquens de vtilitate musice dicit q̄ valet ad curandū vel alleniādū diuersas infirmitates. z ita patz q̄ her- be z armonie causare possunt in homi- ne dispositiōnē contrariam illi vexati- onī qua diabolus vexare conatur ho- minem. Ex quo sequitur q̄ ceteris pa- ribus sit vexatio debili⁹ non videtur tamen quomodo herbe vel armonie possunt in homine dispositiōnem ali- quam causare propter quāz homo nul- lo modo vexare posset a demōe si per- mitteretur. quia diabolus mouēdo so- lum localiter vapores z ipsos spiritus

In ordinato motu possent hominem mul-
tum vexare. herbe autem vel armonie
nullā dispositionem causare possunt in homine
sua naturali virtute per quā prohibere de-
mon predictā commotionem facere. Contin-
git tamen quāquā diabolus non permittit ho-
minē vexare nisi veritate ita pua quod per
aliquā fortē dispositionem ad contrariū
totaliter tolleretur. et tunc aliquē herbe vel
armonie possent corpus hominis ita ad
rursum disponere quod illa veritas totaliter
amoveretur. v.g. diabolus quāquā posset
hominem vexare veritate tristitie ita debi-
liter quod per aliquas herbas vel armonias
que haberent causare dilatationem et dis-
fusionē spirituum qui sunt motus pra-
rii tristitie totaliter amoveretur illa tristi-
tia. Et autē dicitur. i. Reg. xvi. quod saul qui ve-
xabat a demone alleuiabatur quā David
citharā percutiebat coram eo et quod recede-
bat spiritus malus. Dicendum est quod bene ve-
rū est quod per tactū cithare virtute natu-
rali illius armonie alleuiabatur aliquan-
tulū afflictio sanctis in quā illa armo-
nia aliquē dulcorabat appetitū eius
per auditū per quā dulcorationem redebat
minimus actus ad illam veritatem. Sed
quod spiritus malus recederet a saule quā da-
uid citharizabat coram eo. hoc erat. propter
vim crucis quod satis expressit dicitur in glo.
vbi dicitur sic. erat dauid canticis musice
eruditus diversorum sonorum rationabiliter. mo-
deratorque conceptus unitate essentie si-
gnificat que variis modis quotidie re-
sonat dauid in cithara sua malignum
spiritum compescuit. non quod tanta esset in ci-
thara sed in signo crucis que in ligno
et cordarū extensione gerebat que iam
tunc demones effugabat. hec de mente
Richardī in quoniamlibet de quolibet sine
pudico sine melioris. Et predictis ex-
cludit unus error in quo istis scriptis in-
cidunt aliqui exorciste quod coniurant ob-
sessos a demonibus. et illi demoniaci rē-
dent et dicunt quod sunt homines mortui

vel vivi qui ambulant ibi. et hec est alia
species deceptionis diaboli quod bene scit dia-
bolus omnes qui male vivunt. et ut po-
nat eos in desperationē et audientes in er-
rore. Dicunt ego sum talis homo vel talis
mulier quod tamen est falsum. quod una substan-
tia existentis vel assistens non potest esse in al-
tera. nec min⁹ in duobus locis. et ut dia-
bolus celet et coloret suā deceptionē. di-
cit ergo sum talis homo et ambulo in
hac pena propter talia peccata que feci. et
fingit modū loquendi et modū am-
bulandi. et idō factis quod dicant per me ta-
les misse et sista. ut exeam ab hac pena
et totū est falsum et deceptio magna. quod
si exorcista sapiens et virtuosus coniura-
verit eum recte. ipse dicit si est spiritus etiam
si sibi displiceat. quod nunquā legimus quod christus
vel sancti tales spiritus innoverunt in omnibus
quos sanaverunt. Sed demones can-
blant et alterutrum noia quod citius possunt fa-
cere quod figuras. constat autē quod ipsi laborant
ut alterutrum figuras ad inhonoratōem
et diffamationem servorum creaturarū dei
ut supradictū est. ergo multo fortius et
levius alterutrum noia. et decipiunt
simplices in hoc quod precipiunt eis quod faci-
unt dicere in istas facere alia bona. cum
multoties diabolus suadeat bonum
propter malū finē. sic supra patuit octa-
va consideratōe cum de malicia demonū
ageretur. sic hic precipiunt bonū propter ma-
lū finē. s. ut tales si vivunt desperent. et ut
alii audientes in errore involvant. Nun-
quid in vitas patrū sepe legimus quod dia-
boli movebant antiquos senes quod face-
rent sancta opera. Et insipientes exorciste
nunquid legistis in euangelio Luce. xj. quod
erat iesus eiciens demoniū. fortassis in-
venistis in euangelij quod erat iesus eici-
ens homines de corporibus obsessorum. nunquid
dans doctrinā christi eiciendi demones
in fine euangelij marci dicit. Signa autē
eos qui crediderint hec sequent. In nomine
meo demones eicient. non dicit homines

efficiant ab hoibus. Rūdeat in spīs ex
orcista si verū est q̄ petrus est in corpe
iohāns q̄s dedit ei talem ptātez ad ex
pellendū eum inde. q̄ xpc nō dedit po
testatē nisi ad expellendum demones.
Errāt ergo nimis exorciste cū sua igno
rantia credentes diaboli mēdacia. et fa
cientes q̄ alij simplices credant. et ideo
digni sunt magna pena apud deum et
hoies. Sed remanet vna magna diffi
cultas. si verū est q̄ hoies mortui non
possunt ambulare in hoibus viuis. sic
demones. quō ergo dicunt illi q̄ trans
pasant vel raptunt de hoc mūdo ad al
terū q̄ viderunt aliquos hoies vel mu
lieres qui adhuc viuebant in pnti vita
sustineri graues penas in alio mundo
Sicut ergo isti sunt hic et illic vt vīuāt
hic et ibi puniunt ita. nō erit mirum q̄
hoies viui vel mortui lz sint in suis exi
stentijs alibi q̄ ambulent sicut demo
nes in hoibus. Pro solutōe huius no
tandū q̄ nulla psona pōt videri in duo
bus locis naturaliter. q̄ absentia psen
tie priuat visionē in oī loco ab accusa
tōe sua. Rēq̄rit. n. noticiā intuitiua. itij
scz pntiam existentiā causatōem et mo
tōem potentie. sicut notat franciscus d
maronis in plogo sui primi sīnaruz. q.
xvij. Teneiduz ē est tanq̄ veruz q̄ nec
angelus bonus nec malus nec homo
sanctus nec mulier sancta. nec homo p
uersus nec mulier puerfa pnt eē sit in
diuersis locis. q̄ cum gabriel erat cū
daniele vel cum zacharia. vel cū virgi
ne maria ptunc nō erat in alio loco. sic
etiam demones. q̄ cum azmodeus d
quo thobie. itij. erat in domo sare. non
erat in alio loco. ita etiā nec viuentes pnt
hic viuere et esse simul in alio mundo.
q̄ impossibile est q̄ sint p assistentiā
hic et ibi. Quid ergo est dicendū ad ea
que dicunt. Rūdet q̄ est vna cōsidera
tio talis cum homo viuus transit ante

speculū vel ponit se ante eū. tūc spe
culum oīdēt imaginē suā nō dimīnūtā
in sua assistentiā. et cū inde amouet nō
apparet imago in speculo. sic hō q̄ vi
uit. et est in peccato imago eius potest
apparere in sepulchro infernali quasi
in speculo ante qd est. et cū iustus etiā
viuit imago sua. vel nomen videt in li
bro vite et in cōiūio eternali. qd autē
hoc posset esse piz. q̄ xpc dixit de tali
bus Luce. x. gaudere q̄ noia vīa sc̄pta
sunt in celis. et sic etiā noia maloz sc̄ri
pta sunt in inferno. et tū maioris effica
cie sunt nomina q̄ imagines in specu
lo. nō est ergo verū q̄ hoies male viuē
tes sint in inferno sed bene eoz nomis
vel figure.

Et demones nō possunt cēn
tiam anime intrare.

Cercius punctus huius conside
ratōis est an demōes possint il
labi essentie aie q̄ est aiam pene
trare. vel an possunt malas cogitatio
nes imūtere. Ad primū dicū q̄ ista est
pprietas solius dei. sol. n. qui creauit
aiam pōt eēntie eius illabi ipaz substā
tialit intrare et penetrare. Jo ecia can
tat in himno vsq̄ sol illabitur. et in col
lecta amorē peccatoribz nris purifican
dū illabere. Sed nec bonus angelus
nec malus illabi pōt eēntie aie vt itrer
subaliter in ipam p eēntiā penetrando
Sic ē demones nō pnt itrare cor hois
i. aiam hois p eēntiā sed tū potentiaz
i. p suggestōez quā extra opat. sic dicū
ozee. vij. oēs adulterātes q̄ eliban⁹ fac
census a coquēte. q̄ aut mgt in q̄rit di
stinctiōe octaua sc̄di sīnaruz an demōes
subaliter intrant corpa obsessoz. vel iō
dicant intrare vel exire. q̄ ibi malicie
sue opus exercent dei pmissiōe. vel nō
exercent et determinat q̄ nō subalit in
trēt corpa hoiz s̄ pp malicie sue officiū
intrare dicū d q̄b⁹ pellere dicū. tū uā

Consideratio .xi. CCLXXXVIII

nocere sinūt. sed hoc nō facit ad pposi-
tū. qz ipe z beda ibi loquunt de corde.
z patz qz ibi cor accipit p spū rōnabilē.
Vñ z adducit illud Hester. v. cur tent-
auit sathanas cor tuū de quo constat
qz nō erat obsessus a demone. Sz ē dis-
fidentia. qz aliqui libri hñt anama cur
impleuit sathanas cor tuū. Si ergo dia-
bolus implet cor videt qz possit aie illa
bi. Hñdit sanctus Tho. in summa pira-
gentiles libro. iij. ca. xvij. qz cū diabo-
lus sit creatura nō implet aliqd picipa-
tione sui. nec pōt mentē inhabitare per
suā subam. sed dicit aliquos implere p ef-
fectū sue malicie. Vñ z Paul⁹ dicit ad
quendā Thru. xij. O plene oīm dolo
z oīm fallacia nō est sic de spū sancto q
cū sit deus p suam subam mentē inha-
bitat z implet. Tenēdū ē est ergo qz de-
mones intrare pñt corpa sed nō corda.
i. non pñt illabi aiabus. Nec obstat qz
diabolus rōnet z fornet verba p os
obsessi cū hoc nō veniat ex defectu aie
sed ex debilitate corpis qz sic accidere
soler qñ spūs imūdus sedet in illis pti-
bus seu mēbris in qbus cōtinet fortifi-
catio aie imponit in eisde magnā pon-
derositatē cuiusdā oneris qd sustinere
nō pñt. z sic qñ cōfringens sensus q sūt
sanue intellectus quādā obscuritate ni-
gra accipit prātē in illis qd sepe cōtin-
git ex corruptōe vini vel febribus vel ma-
gni frigoris vel ex alijs debilitatib⁹ qz
cognoscimus inuenire ab extrinseco.
z ne diabol⁹ hoc pbaret in Job. qñ ha-
buit a deo prātem sup carnē suā fuit ei
inhibitio posita a deo p hec verba. ecce
in manu tua est verūm aiam illius ser-
ua Job. ij. quasi diceret sibi deus solo
modo obserua qd nō amoueat ei. in-
tellectū debilitando mēorā aie ipsius
opprimēdo ei⁹ intellectū. z sapiam cor-
dis eius suffocādo eius principalē ha-
bitatōem oneris in cōpetēti. lz qz diabo-

lus imisceat se carnī. nō tñ pōt anie mī-
sceri. sic qz ipam penetret cū hoc sit so-
lus delectatōis. vt dictū ē. Nec. n. sola po-
testatē hz penetrādo naturā aie talit qz
nō solū eam sapphendit z vndiqz eā cir-
cuit sed ipam sic penetrat qz intimo: ē
aie qz aia sibi ipsi. Circa secūdū vō an-
scz demōes possint imittere malas co-
gitatōes. z videt qz sic. qz diabolus mī-
sit in cor iude vt traderet dñm Jo. xij.
In cōtrariū est beda qui sup illud euā-
gelij Math. xv. d corde exiit male co-
gitatōes furta homicidia zc. dicit qz dia-
bulus nō est imissor: malarū cogitatio-
nū sed incensor. Dicēdū ergo qz diabo-
lus pōt dici imissor: cogitationū vñ
mō p hoc. s. qz imagines rerū sensibiliū
delectantiū impūmūt instrumēto ima-
ginatōis. qz data est ei prās vt misceat
seipm sensibilib⁹ imuret ipm. qñqz sic per-
mittit imiscē imaginib⁹ rez delectabi-
liū. z sic imittit cogitatōes de reb⁹ dele-
ctabilibus. sicut aliqz ponens ante me-
speculū imittit mihi vīsum rei que re-
sultat in speculo. Scit. n. diabolos qz de-
lectabile apphensum mouet. z iō imit-
tit apprehensōē rei delectabilis vt ap-
prehensio rei delectabilis moueat ho-
minē ad cōcupiscendū rem delectabilē
z sic pōt dicere immittere cogitatōem
sed non potest mittere cogitationē ma-
lā que sit peccatū que ē mala volūtas.
Et iō bene dicit beda qz diabolus nō ē
imissor: malarū cogitationū. i. malarū vo-
luntatū. qz nō eas imittit pprie nisi per
actōem vel cām voluntariā. z sic app-
hensio delectabilis generat malā volū-
tatē nō tanqz cā necessaria sed tanqz oc-
casio. imittit ergo diabolus cogitatōes
malī per modūz consulentis. sicut an-
gelus bonus imittit cogitationē bo-
nī. z talis immissio proprie dicitur sug-
gestio.

Quo sine debeat terminari bellum demonum.

Dodecima ac vl

tima cōsideratiōe optz tam finē ponere huic libro que tribus passibus mensurabit. Primus erit de causa q̄ re demones sunt in mūdo. Secundus de cessatiōe sui belliz principatus. Tercius de eoz ppetua reclusiōe et punitiōe in inferno.

Quare demōes sunt i mūdo.

Primus passus ē scire quare demones sunt in mundo. Ad qd̄ breuiter rñdetur q̄ cā quare demones sunt in mundo est ppter exercitium bonoz et ppter decorē vniuersi cōsistit. n. decor vniuersi in quadā diffōmitate rerū. vt p̄tz in sole luna et stellis. p̄tz etiam in diffōmitate elemētoz volatiliū pisciū. serpentū. brutoz et facierū hoīm. p̄tz etiam in diuersitate tēpoꝝ et lucis ac tenebrāz. Sillis qd̄ fieri pōt quare mali hoīes sunt in mūdo cum tm̄ noceant bonis. et p̄tz cā. qz oīs malus fm̄ aug. vel ideo viuit vt corrigat vel vt p̄ eum bonus exerceat. In q̄ decus relucet vniuersi. Vñ ad ppositū aug. in. xj. d̄ citi. de. ca. xviij. dic q̄ de⁹ non crearet vllum angeloz vel hoīm quē malū esse futurū p̄scinisset nisi p̄riter nosset quibus eos bonoz vsibus cōmodaret atqz ita ordinē seculoz q̄st pulcerrimū carmen ex q̄busdā q̄st antitētis honestaret. Et si quē erat quid vocat aug. antitēta d̄ q̄ st quē edā locutiōis ornamēta que sunt p̄ cōtraria. si ent loquit ap̄ls. ij. Cor. vj. Per gloriā et ignobilitatē. p̄ infamīā et bonā famā. Vñ sicut in talibus varietatib⁹ appareret decor. ita in vniuerso decor bōi magis refulget ex iusta punitiōe maliz bonitas angeloz ex malicia demonū.

De cessatione principatus et belli demonū cōtra genus hu-

manum.

Secundus passus est de cessatiōe belli demonū cōtra genus humanū. Cum. n. fuerit cōpletus nūme rus electoz et vniuersum suū cōpletum habuerit decorē cessabit in finali iudicio. cessabit omnis p̄sidentia et principatus demonū sic q̄ nō remanebit nisi principat⁹ eternus iesu xpi dñi nr̄i. Vñde dicit. j. Cor. xv. cū euacuauerit oēm principatū et p̄tatem et virtutes. optet aut̄ illū regnare donec ponat oēs inimicos sub pedibus eius sup q̄ dicit glo. dum durat mūdos angeli angelis p̄sunt. demōes demonib⁹. homines hominibus ad vtilitatē viuētiūz vel deceptōem. sed omnibus collectis iam omnis p̄latiō cessabit. qz necessaria non erit. Hanc aut̄ p̄latiōem d̄ xpc euacuare. qz suos omnes exaltabit in regno qui hic fuerunt humiles. sicut ip̄e ex humilitate regnat. Principatū dicit maiores. p̄tatem minores. Virtutem dicit illos q̄ mirabilia faciunt vel fortes homines. sed tū cessabit omnis creaturē p̄latiō in angelis et hominibus. cessabit timor. regnabit charitas. non erit inter p̄sidentes et subditos vlla dissensio. Optet aut̄ illū. i. xpm regnare. tunc. sapte. interim aut̄ regnat occulte donec ponat inimicos suos. s. demōes et damnatos voluntarios vel coactos in futuro iudicio sub pedibus eius. id est sub plena subiectione. vt ip̄m hominē deū et regē oīm agnoscant. Et ē sensus interim optz regnū eius manifestari donec eū regnare fateant oēs inimici ei⁹. tūc. n. ip̄i eū regnare ip̄a fignī ei⁹ manifestatiōe p̄fusi fitebūt. nec ē intelligēdū q̄ tūc xpc desinet regnare. qz li do nec nō facit exclusionē futuri regni. sic Math. j. dicit de ioseph et maria q̄ nō cognoscebat eā donec peperit filiū suū p̄gentiū. Et si q̄ras quō ḡ angeli manebūt euacuato p̄ncipatu. dic q̄ manebūt

ordines angelorum distincti quoniam ad emi-
nentiam glorie secundum hierarchias et ordines
et sic etiam demones manebunt distin-
cti quoniam ad magnitudinem pene secundum hic
rarchias et ordines unde ceciderunt.

De reclusione perpetua demo-
num in inferno.

Tercius passus et ultimus est de
reclusione perpetua demonum in
inferno. Unde cessante bello demo-
num in facie iudicis magni domini nostri iesu
christi audient demones una cum damnatis
illam terribilem sententiam. Math. xxv. di-
scedite a maledicti in ignem eternum qui pa-
ratus est diabolo et angelis eius. Et se-
quuntur. Ibi sunt hi in supplicium eternum. Su-
per quo verbo dicitur glo. frustra ergo ori-
genes sponder liberatorem post multos
annos malis hominibus et ipsis demonibus
dixerat. n. origenes qui post hanc sententiam
iste maledicti in ignem eternum post mul-
tos dies. i. post mille annos visitandi et
liberandi sunt. sed hec ecclesia non recipit
dictum est enim ibunt impij in supplicium
eternum. quod autem eternum est omni fine ca-
ret. Et sicut gaudium eternum ita et suppli-
cium. hec ex scripta glo. super illud Esa. xliij
et congregabunt in congregationem unius
fascis in lacum. et claudent ibi in carcere
nunquam ergo liberabunt. sed in momen-
to in actu oculi dabit executioni senten-
tia christi. Sic ergo subito data sententia de-
mones cum damnatis detruunt ppe-
tuo ignibus infernalibus. Unde Apoc.
xviij. Hoc impetu mittet babilon. et
ultra iam non inueniet. Et iterum Apoc.
xx. diabolus qui seducebat eos missus
est in stagnum ignis et sulphuris. ubi et
bestia et pseudo propheta cruciabunt die
ac nocte in secula seculorum. Et sicut de-
mones cum damnatis ibunt in ignem
eternum. sic angeli boni cum electis ibunt

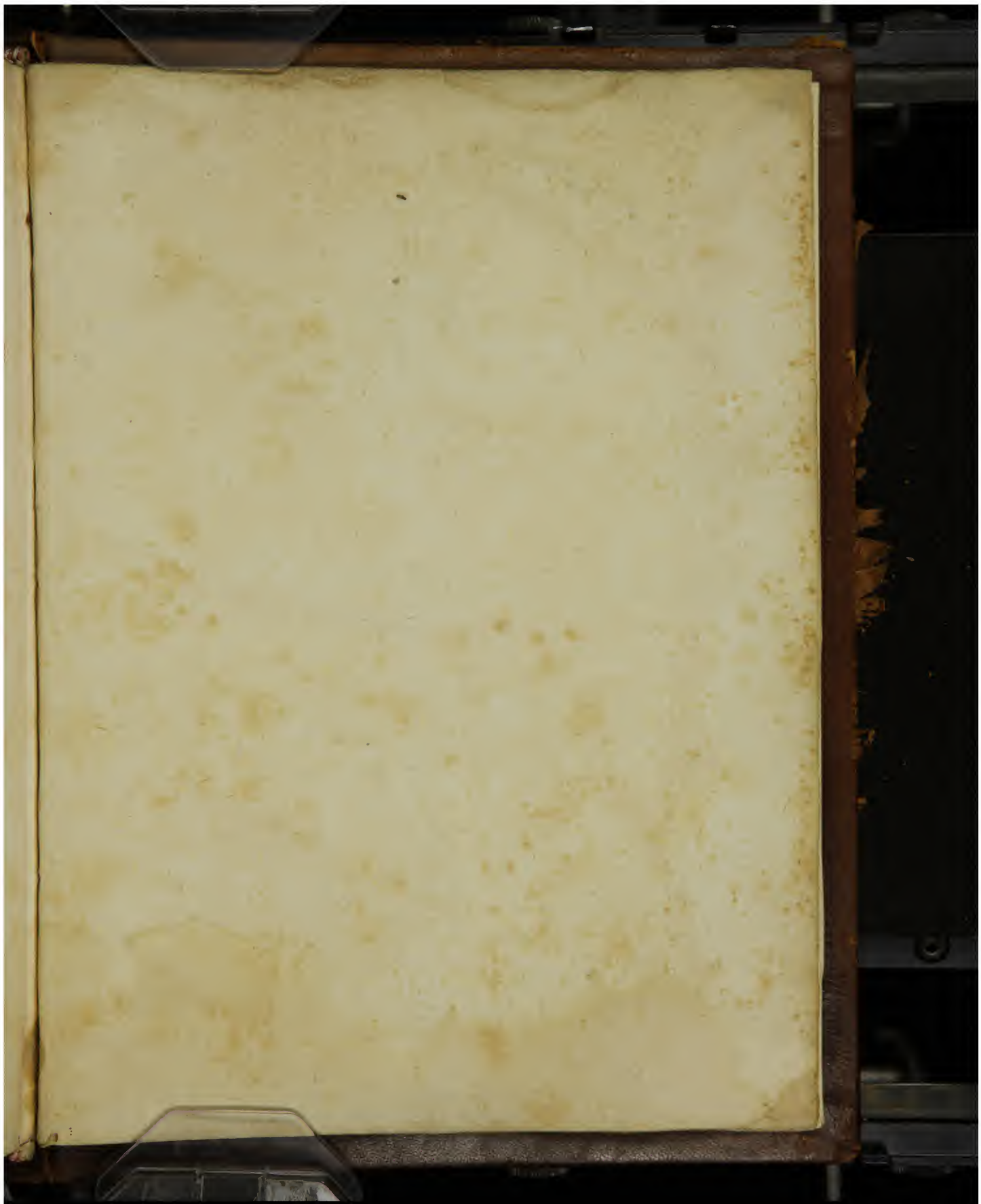
cum christo rege seculorum in vitam eternam
quam nobis concedat iudex ille supre-
mus verus deus et verus homo iesus
christus. saluator noster alpha et omega principium
et finis. qui dedit mihi pauperculo et in-
utili seruo suo pacem libere principiare
et finire. Tibi ergo iesu dulcissime qui de-
disti noticiam fidei illis quos traditu-
rus ante mundi initium nosti. Tibi cuius
magnitudo incomprehensibilis. cuius glo-
ria inextimabilis. cuius iussio fortis.
cuius dispositio iusta. cuius iudicia. ve-
ra. cuius clementia super omnia opera tua
extenta. Tibi quoniam nemo nisi corde at-
tingit purgatus. quoniam nullus nisi ope-
ribus inuenit probatur. cui nullus ad-
est nisi mente et corpore castus. Tibi qui
es cecorum oculus infirmantium verissima
salus. pes claudorum. lingua mutorum. for-
titudo omnium seculorum. Tibi quis es vire-
via salutis vite. et omni te postulantium
inuitissima dextra. Tibi qui es diuitum
pauperum. consolatio tribulantium. erector
humilium et destructor extollentium. Tibi
a quo incrementum accepit iustus. san-
ctificatur perfectus et coronatur in bono
opere consummatus. Tibi qui odis iniquos
damnas iniustos. deiecis elatos. et con-
fundis superbos. Tibi qui das penitentibus
veniam peccato. mortuis vitam
nec abnegas te rogantibus misericordiam con-
suetam. Tibi qui peccatores non despi-
cis sed delicta condemas non odis pec-
cantes sed peccata detestas non homi-
nem sed scelera in sectando presumis. et non
creaturam sed culpam extirpas. Tibi
cuius iustitiam iniquitas nostra comen-
dat scelera nostra te iustum affirmant. quia
unde iustus es inde iniustos odis. unde san-
ctus es. inde peccantes punis. Unde
verus es. inde mendaces condemnas.
et unde mitis es inde superbos detestas.
Tibi qui ab initio creaturam singula-
ri misericordia potestati virtute regis in-
effabili consilio vel potestate disponis

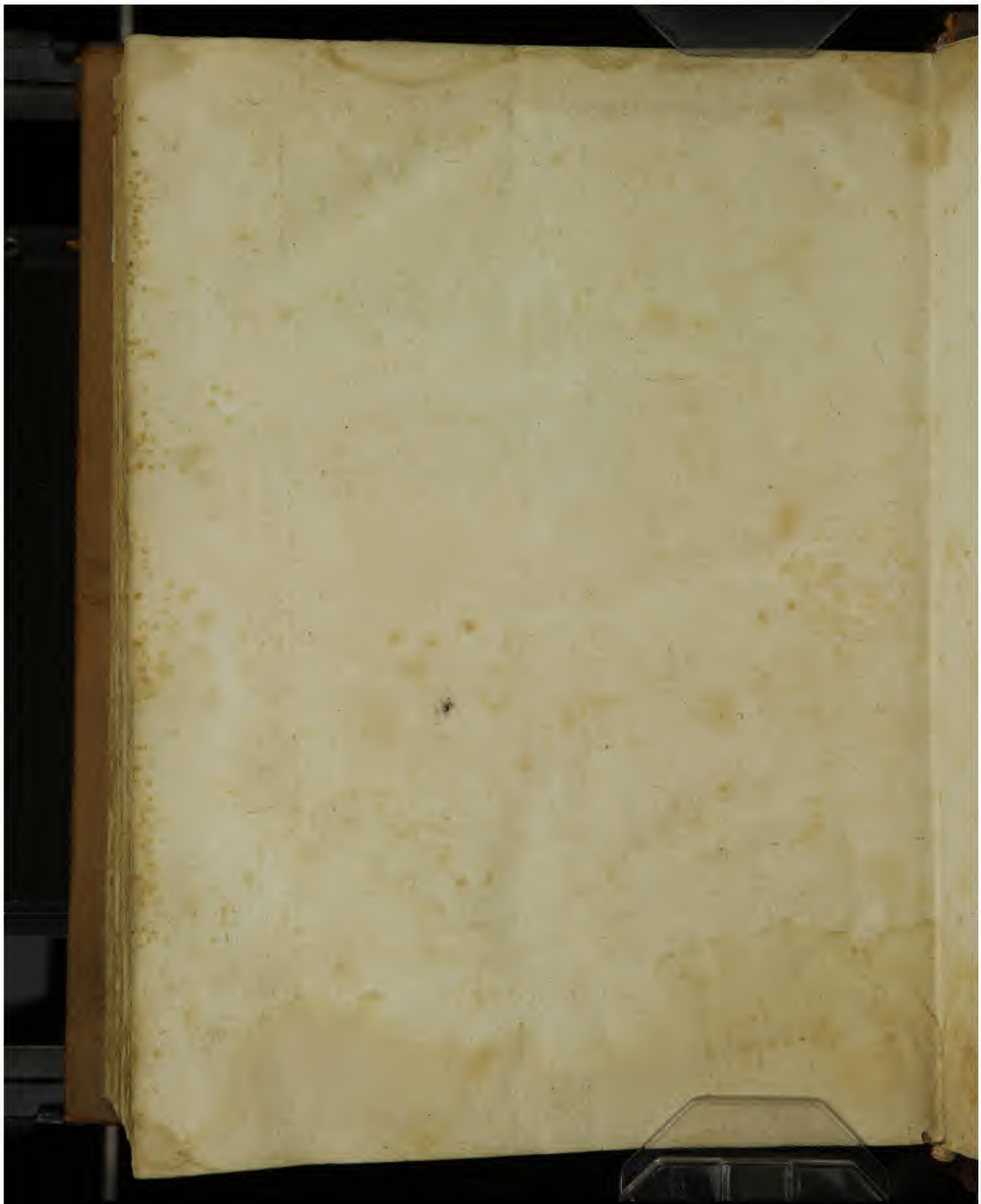
Tibi qui contritorum non despicias preces
nec deprecanti te puro corde spernis cla-
mores. Tibi qui frigidas mentes igni
tui amoris incendis in initium boni operis
plerumque nobis nescientibus quibusdam
occasionibus formas. Tibi a quo initium
est virtutum et augmentum ac perfec-
turus inchoatur. Tibi bone iesu qui es
rursus fortitudinis a facie inimici sit ho-
nor et gloria benedictio et gratulari actio
sine fine Amen.

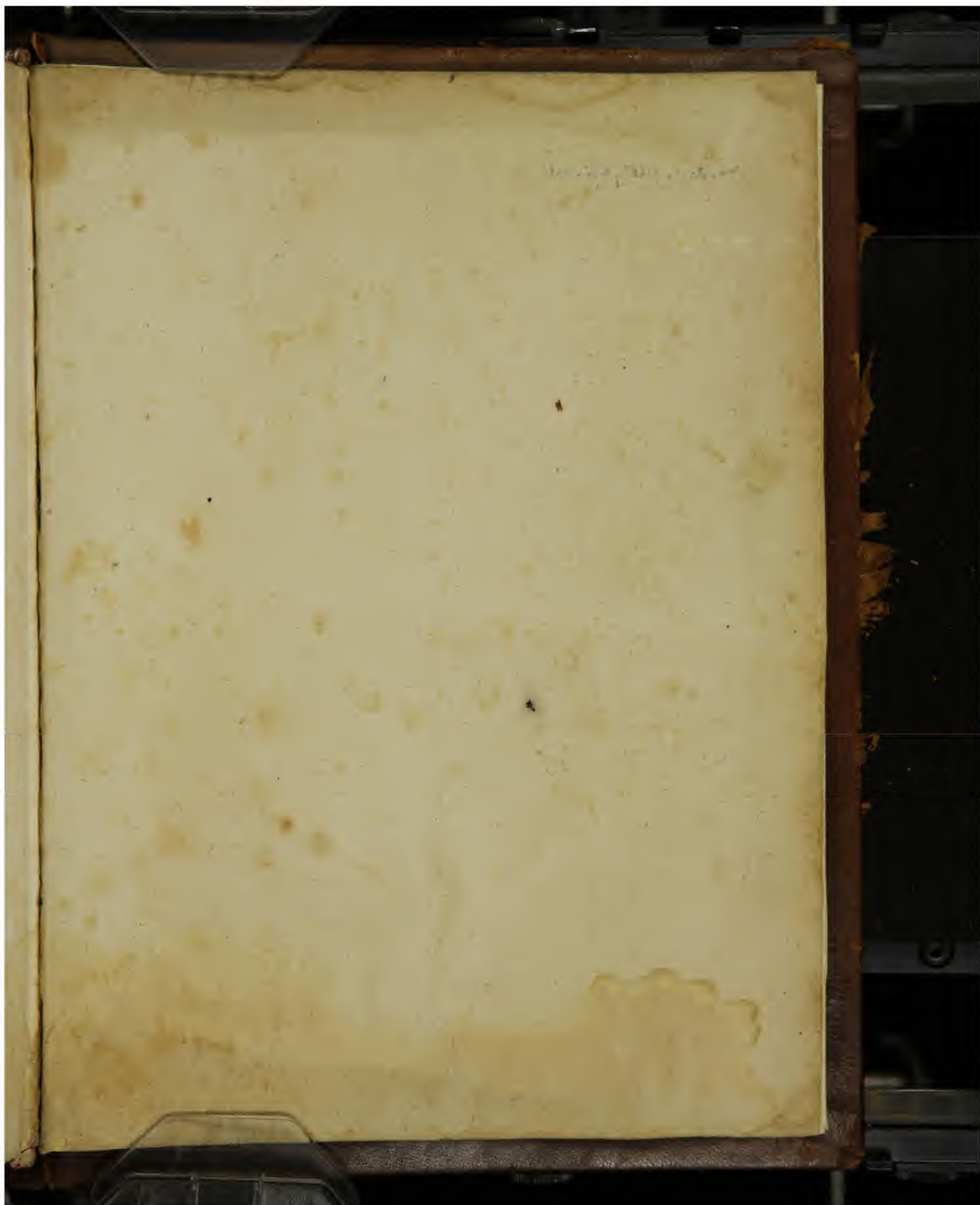
Anno incarnate deitatis millesimo
quadringentesimo nonagesimo quarto
vicesima quinta die mensis februarij.
hic liber (que fidei fortalitiu edito: inci-
tulauit) in pssoria arte Furmberge im-
pensis Antonij koberger inibi civem
est consummatus.

Aus deo.

Saluū fac populu

